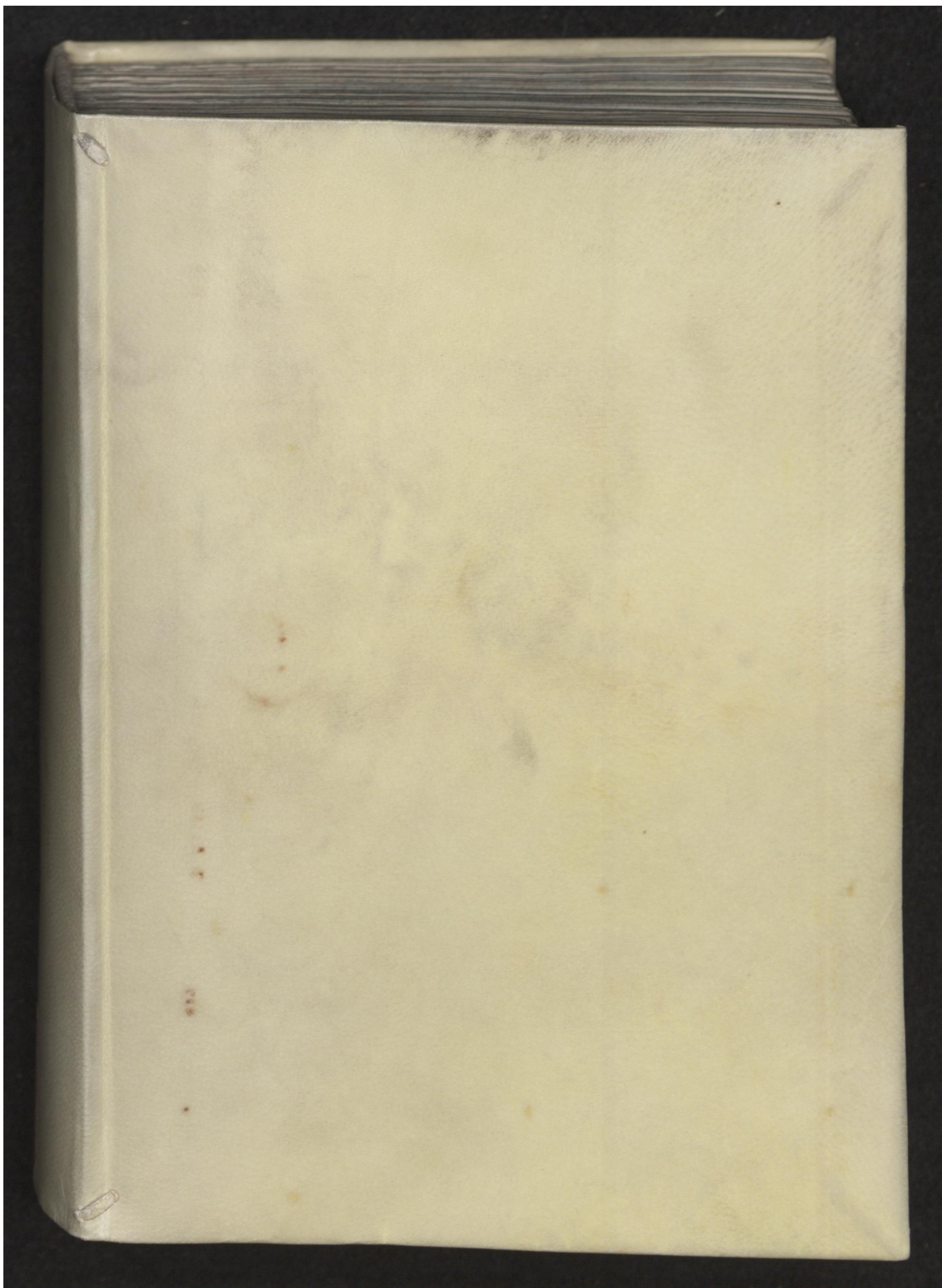
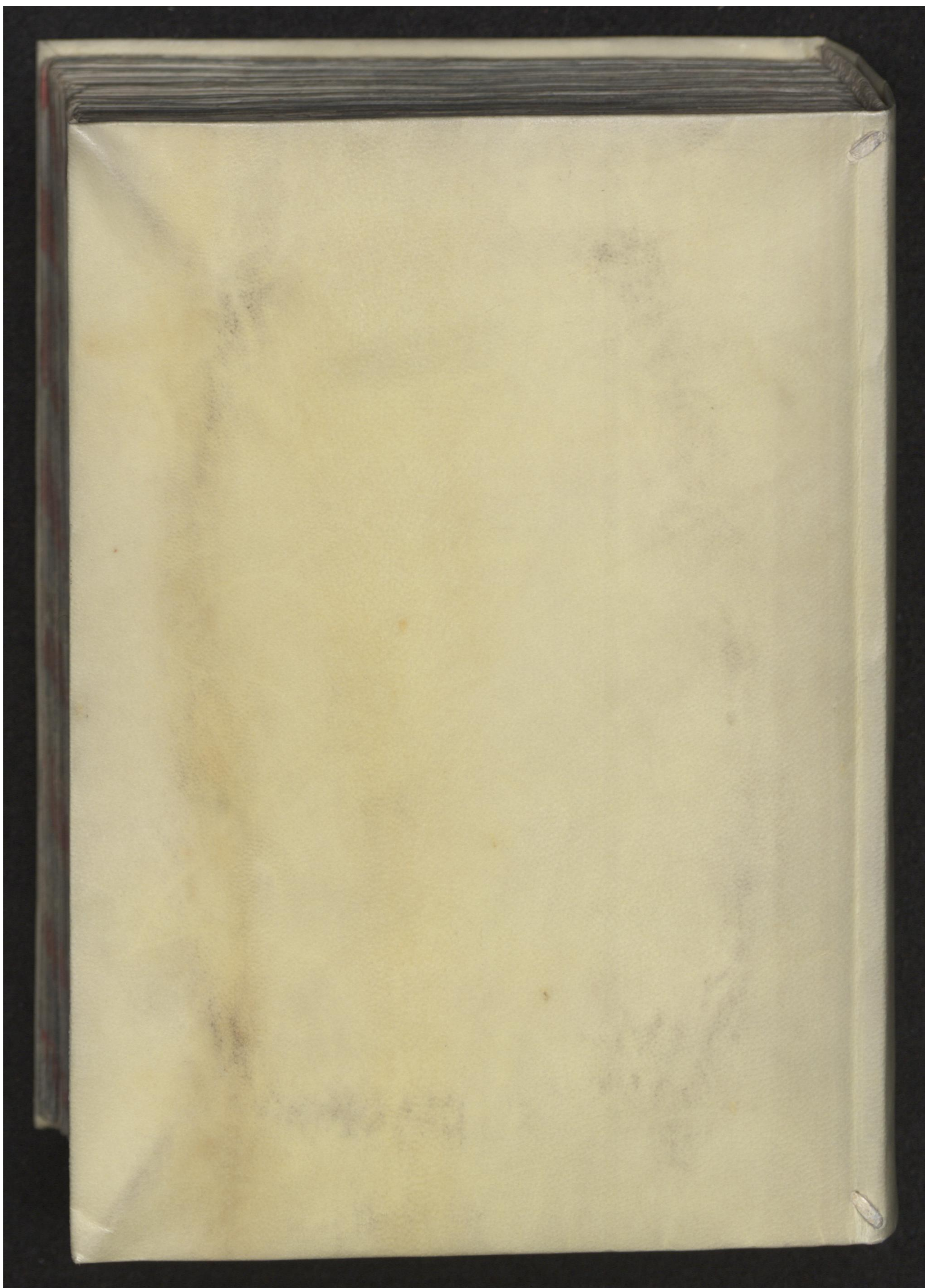
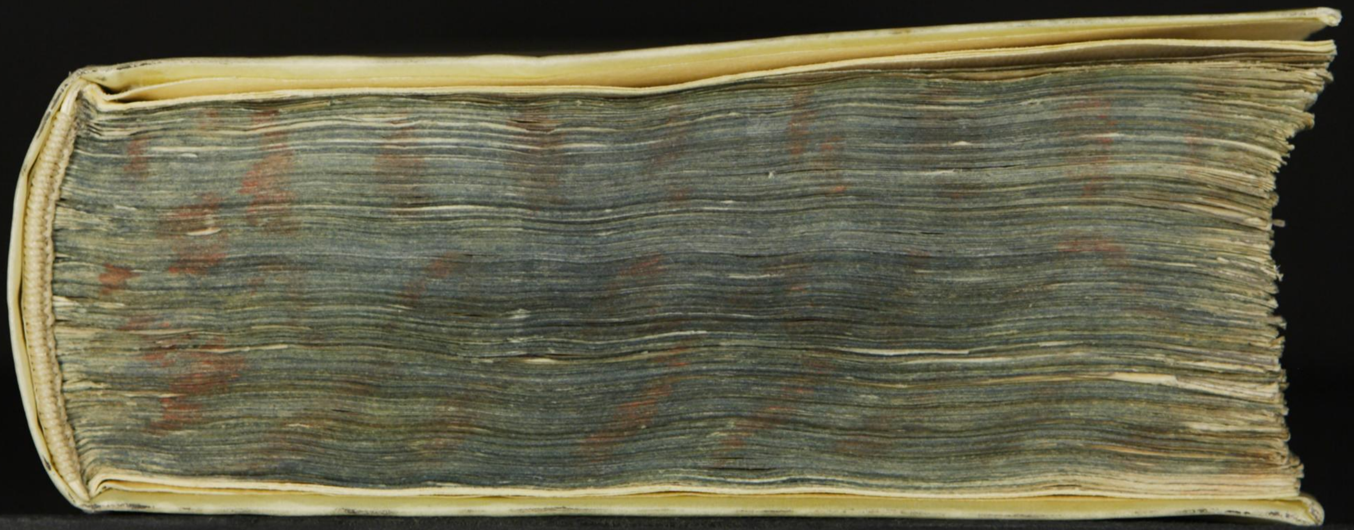
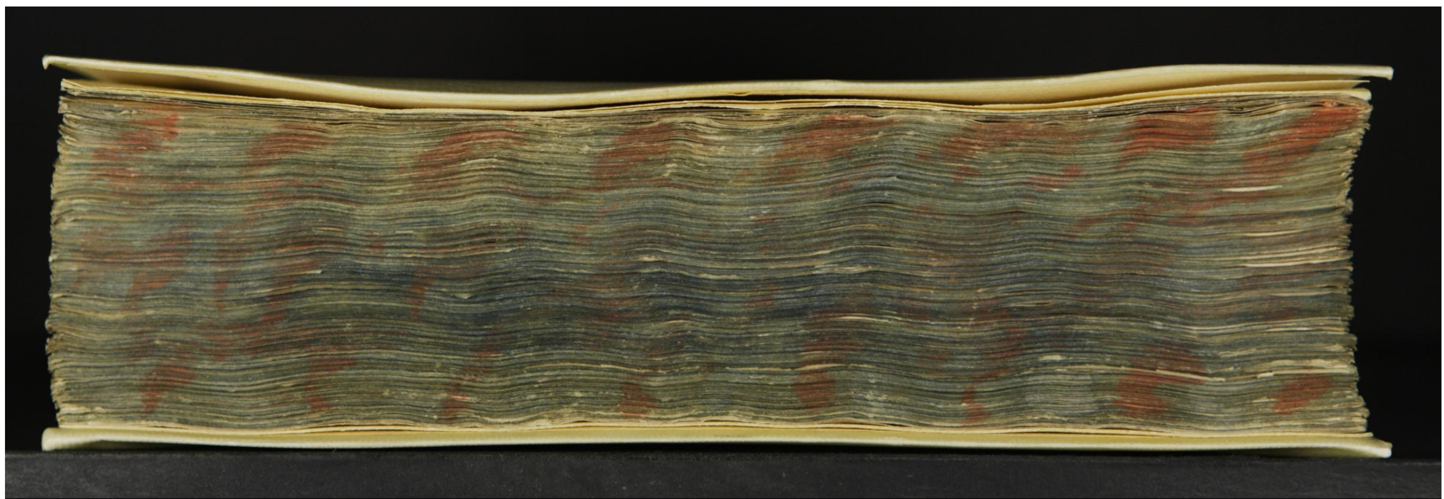

1
6
137

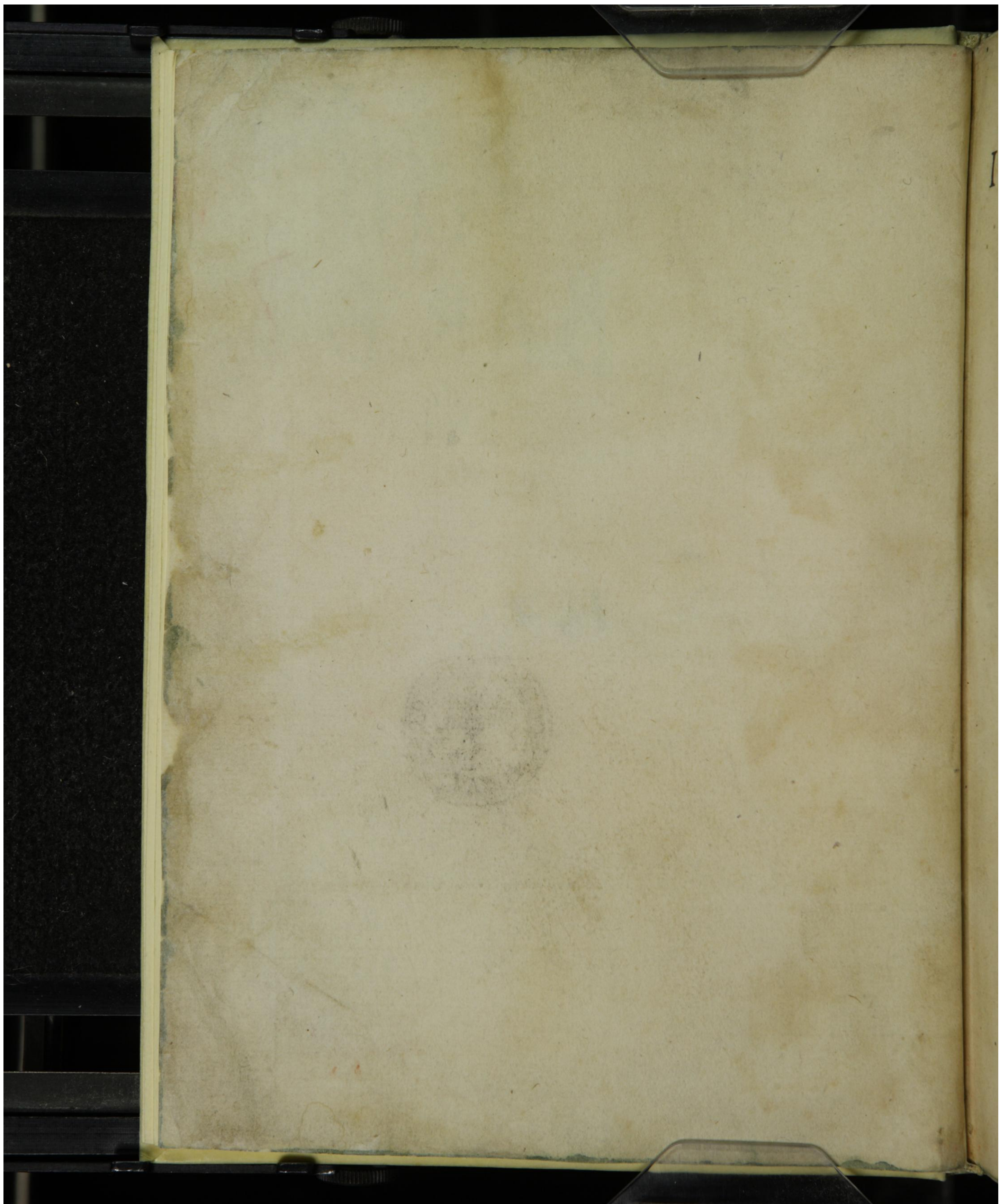

I

VIII

BARB 7

1.6 137

Officinæ IVLII BARBARANI TOMI TRES:

PROMPTVARIVM RERVM ELECTARVM,

In re præsertim Romana.

INDEX TITVLORVM OMNIVM.

Cum licentia Superiorum, ac Priuilegio Summi Pontificis, & Illustriss. Senatus Veneti.

VENETIIS, Apud Ioannem Andream Valuassorem, cognomine Guadagninum. M D LXIX.

ANNOTATIONES VARIAE,
ad hucusque cumulatæ Tit. xxiiij.

TITV-

TITVLI IN TOMVM SECVNDVM,

cum additionibus exemplorum ad Valerium Max.

TITVLI IN TOMVM TERTIVM.

Distin-

IVLIVS BARBARANVS
Druſo, & Flauio, filiis, ad ſtudia deditis.

OMO non modo ſibi natus eſt, ſed & homini: non autem ad ociandum, ſed ad agendum. actionibus vero ſemper obſtrictus eſſe nemo poteſt. contẽplationi & ſtudiis intendere tenetur. ergo ex quo natura etiam ad diſcendũ prona eſt & ad verum diligentius veſtigandum; quia veritatis cognitio ſuauis eſt, mensq́; diſcendo alitur: ſine contẽplatione actio quieſcere non poteſt. nec è contra poſſidere nõ ſufficit, niſi adſit vſus. quod caret alterna requie durabile nõ eſt. non enim auditores, ſed factores legis. & ſi non datur fatis, vitam ſtudiis proferre decet, quibus & nos vixiſſe teſtemur. excudendum eſt quinetiam quod perpetuo proprium eſt. Res queq; poſſeſſorem variant ſucceſſiue, & ſortiuntur hęc vt propria; nunquam deſident quæ ſemel cęperint. Cum multis & ſępe tractandũ quod placere & ſemper & omnibus cupias. Neceſſariis rebus vacui auemus audire, videre, & ita exercitationem alternare mentis & actionum, & iſta miſcere, quia non ſemper arcum tendit Apollo. & non tantum diſcere, ſed & addiſcere oportet præcepta, memoriæ mãdare. Ingenij vis enim præceptis & exercitatione confirmatur, & augeſcit. turpeque habetur ex commentario loqui. ſed quia memoria neceſſarium naturæ donum eſt, & non omnibus licet ire Corinthum, labilisq́; cum ſit, ſupplementum adire oportet quomodocũq; ad proficiendum. Auguſtus nanq; Imper. omnia ex libello recitabat. Nam extemporalitas in dicendo vitanda ſemper, in conſulendo & in agẽdo, maturior vt deferatur reſponſio. Studiis ergo ipſe ad tempus deditus humanioribus, actionibus non ſemper implicatus, ſed quandoq; vacans, documenta ſententias & notabilia quæq; (breuitate Laconica) deflorata impoſitis notis expoſita & reducta, ex authoribus excerpta pręſtantioribus in ordinem redegi & tractatus, vt mihi quãdoq;, vobis pręſertim Druſo, & Flauio in Academia verſantibus ſub præclaris morum varioq́; ſcientiarum genere doctoribus & magiſtris conferre poſſint, & ſubinde quibuſcunq; libenti

animo

animo persequentibus,& hanc admittentibus industriã, subcisiuis præsertim horis, & diuersis actionibus minus occupato, vel in legali professione, vel in œconomicis negotiis. Nec scribere tantum aut legere, inuicem hoc & illo commutãdum est, & alterum altero temperandum, vt quicquid lectione collectum est redigatur in corpus, Apes imitando, quæ vagãtur, & flores ad mellificandum idoneos carpunt. deinde quicquid attulere disponunt. quod ex quampluribus voluminibus de quibus libro primo Plinius executus est in omnimoda historia per libros xxxvij. Iustinianus etiam Imper. in legali suo compendio, qui responsa prudentum per quosq; titulos recitauit cum authoris cuiusq; nomine, vel Papiniani vel Vlpiani, vel Florentini. vt & Cato anterior de quo Plutar. in eius vita, scripta sua sententiis & historiis distincta exornauit. sic nos quæcunq; ex diuersa lectione congessimus separate adhibita ingenij nostri facultate, in vnum saporem varia perduximus. per horas nanq; diligentissime digerens excerpebat ita de patruo Plinius iunior, adnotabatq;, etc. & Valer. in prin. operis, quę apud alios latius quam vt breuiter cognosci possint, diffusa sunt, etc. Cato nanq; prior de quo Plut. quotiescunq; sibi vacuum tempus ostenderet varias orationes, & historias descripsit, & rei rusticę pręcepta, vt quod pluribi quamplures authores in quaq; materia exposuerint diffusius, breue ac resolutum habeatur promptuarium, vt in rebus maxime naturalibus Plinius ipse, & per alios obseruatum perspicimus adhibitis etiam locis authorum: ingenui est enim pudoris (vt ait ipse Pli.) fateri per quos profeceris, vt omnia latius exhauriri per curiosos possint. quod vobis admodum profuturum esse non dubito. Id etiam Ciceroni fecit filio Tullius pater libro suo de officiis, Asconiusq; eius ventilator: & iampridem Aristoteles, qui Ethicorum libros Nicomacho filio deputauit; à quo Tullius ipse lib. partitionũ oratoriarum; Gellius etiam, Macrobiusq; Saturnalibus suis. Appianus item, quãuis iuris peritus, & ipse; Alexander quinetiam ab Alexandro, Collenuccius, Iouius, Guicciardinus tempus terere abnuerũt post legalem eorum professionem; & Alciatus hodie. Valete.

Vincentiæ, Non. Oct. 1567.

DE PRINCIPE.

RINCIPES, Reges, & Rectores necessarios esse ad uniuersitatem regendam, est asserendum. Plato lib. primo de legi. car. eius quarta ante in medio. 310. In omni conuentu atque communitate quarumcunque rerum gerendarum Principem esse oportere, quia ubi non est gubernator, populus corruit. Prou.cap.11.Sene.lib.1. de clemen. car. eius prima, cap. Nunc in tres, in medio. Quem omnes tam supra se, quàm pro se esse sciunt, cuius curam excubare pro salute singulorum atque uniuersorum. &c. Et capi. sequen. quam itaque. Ille enim, uinculum per quod resp. cohæret; Ideo Principes & Reges tutores sunt status publ.&c. Imperantes & parentes in ciuitatibus esse debent, & pro dignitate imperandi ac parendi, quales sunt in ciuitatibus, ac domib. &c. sine imperio, nec domus ulla, nec ciuitas, nec gens, nec hominum uniuersorum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus potest. Nam & hic Deo paret. &c. Et infra. Omnes antiquæ gentes regibus quondam paruerunt. &c. Principio gentium penes reges imperium erat, & arbitrium principum pro legibus erat. Iusti.lib.1.in prin.operis, Plato lib. 3.de legi.car.eius.3.ante.319. & a tergo. Tul.lib.3.de legi.car. prima, a tergo. Reges in ipsos imperium est Iouis. Orat. lib.3. Oda prima. Odi profa. uulgus. &c. quod genus imperij primum ad homines iustissimos, & sapientes deferebatur. Cato assurgens in senatu asseruit præstare, ut quæuis potestas in urbe sit, quàm rempublic. sine magistratu ac præside manere, propterea & Pompeius tunc Consul factus fuit. Plut.in Cato.Vtic. in medio car.4. fina. ante in fin. 256. Omnes gentes discant quanto in libertate discordi seruienti sit utilius unum esse cui seruiant. Plin.in suo paneg.in med.car.343. Vulgus sine rectore præceps, pauidum, socors. Taci. lib.20. car.6. ante in medio. ubi de Hordeonio. Exemplum in Scipione Super. in Hispania uictore, tunc uero ægrotante per exercitus duces quosdam. Liuius lib.28. car. eius. 3. Aemil.in Ioanne primo, rege Franc.50.lib.9. car.405. in fine. Apparuitq; multitudinem parente regeq; orbatam omnibus seditionum licentiæq; procellis agitari. Vbicunque multitudo esset, ibi legitimum rectorem multitudinis censebant esse debere. Liui. in orat. Consulis

lib.39.car.eius secunda in fine. Omnis anima potestatibus subdita sit sublimioribus, non est potestas nisi a Deo. Ideoq; subditi estote, & tributa præstate, cui tributum tributum. Paul.ad Romanos capit. 13. Et in prima Petri.cap.secundo. regnandi munus. &c. Cui Iupiter gloriam dedit. Home.in primo Ilia.car.7. non est in hominum potestate de Imperij constitutione, decernere. Nam uelut Domus ulla, uel res famil. consistere non potest sine rectore, sic ciuitatem sine rectore dilabi necesse est, qui curam habeat publicę salutis, pacem tueatur. &c. Ponta. lib.4.de obedien.car.2.3.4. Cæsar ad eius milites desciscentes, ut Dion.lib.41.car.102.a tergo. Vt quòd in ipso nostro corpore pars quædam est, quæ alijs imperet, & in singulis item domibus, eodem modo & in ciuitate.&c. Sed in homine ipso etiam, cum unus imperet animus, in domo etiam unus paterfam. unus Imperator.&c. Si dux in exercitu defuerit, non tam exercitus dicendus, quàm armata multitudo, quam necesse est uagantem palabundamq; ferri paruo tempore hostium predam futuram. Quid sine Imperio exercitus? dicit Tul. in Epistola ad Brutum car.553.Messalum. &c. Vnius arbitrio mundum regi necesse est. Lactan.lib.primo cap.3.nisi enim singularum partium potestas ad unam prouidentiam referatur, non poterit summa ipsa constare unoquoque curante nihil amplius quam quod ad eum pertineat; & in re milit. nisi habeant Ducem atque rectorem, Liui. de Fabio Maximo Dicta. & Minutio equitum magistro sibi Iurisdictione per populum æquata. Imperatore igitur opus est qui disponat ordines, & hostium consilia præsentiat.&c. ut alibi diximus. Ponta. plura lib.4.de Obed.in prin.car.27.28. Polyb.lib.4.in med.car.152.a tergo uel eius.11. Curt.lib.10.in med.car.149.in milites suos desciscentes dixit Alex. Mag. Iam & scietis quantum sine rege ualeat exercitus, & quid opis in me uno sit. &c. Cappadoces libertate donati. not. Iusti. lib.38. munus abnuentes negarunt gentem sine rege posse uiuere. Vnde Ariobarzanes rex eisdem constitutus. Lacedemonij etiam, cum sub regibus diu esse consueuissent, ab Antigono rege in libertatem positi in uarias dissensiones peruenere. Iusti. lib. primo Epitho. in principio eius, ubi supra. Imperare diuinum quoddam est, ut de Alexan. Magno Plut.in eius uita car.5.a ter. in prin. de Samone philosopho, & in Numa Pomp. rege suscepto. car.eius secunda, ante in med. & de Imp. Caligula Ioseph lib.18.antiqui.Iud.cap.7.de Parthis pop. & cap. 15.car. eius ultima in prin. Sunt ministri Dei & simulacrum, ad curam & salutem hominum.&c. Lex, Iustitia, Princeps. Plut.lib.de Doctri. princi. car.416.eius secunda. & in uita Themisto.car.ulti.uel.52. ante in medio. Lex honestissima est obseruare regem simulacrumq; Dei omnia

seruantis

ſeruantis adorare, nomen regium non in terris natum ex cogitatione, ſed è Cœlo demiſſum, parens enim rerum Deus, cum genus humanum condidiſſet, reges inſtituit. &c. Pau. Aemi. in Phil. 4. pulchro rege. 45. lib. 8. in prin. In oratioue Muſæi ad Lutetiam. c. 337. in princi. & car. ſeq. Reges loco cœleſtium inſtituti datiq; ut reipub. ſaluti proſpiciāt, & commodo, ut in commune conſulant. &c. Cauſam creandorum regum nullam fuiſſe, niſi ut ſocietas humana unius capitis ſapientia, fideq; coniuncta, conſpiransq; teneretur, ſummos uiros inſtitutos, qui pro legum Imperio regimineq; arma ferrent, datum ſolium, datum ſceptrum ut cognoſcerent, ut iura darent. &c. Aemil. in Carolo pulchro rege. 48. car. 372. a ter. Principatum fato dari, dixit Tit. Veſpaſianus Imper. de quo Sueto. in eo. cap. pontificatum. car. 336. & car. ſeq. in uer. Turcarum gens. &c. Plin. in ſuo paneg. in princ. Ponta. ubi ſupra. Etenim rex. &c. car. 31. ante. Macrob. lib. de Somno Scip. cap. 9. in prin. quod uero ait harum rectores & ſeruatores hinc profecti huc reuertuntur. &c. Home. in 9. Ilia. car. ſecunda. Tibi Iupiter dedit ſceptrumq; & iura, ut cæteris conſulas. Geu. lib. ſecundo. car. 419. Omnesq; priſci neceſsitatem cognoſcentes regibus paruerunt. Plato lib. primo, de legi. ubi ſupra lib. 3. car. tertia a ter. in prin. principatum dixiſti admodum neceſſarium, & ſecundum naturam, ut ait Pindarus, ut in animalibus reperitur, magiſtratibus igitur opus eſt, dicit Tul. lib. 3. de legi. car. 1. a ter. car. 5. a ter. Sine quorum prudentia eſſe ciuitas nō poteſt. Ideo propter acerrimas Florētinorū perpetuasq; ſeditiones ad internitionē ſecutas, Carolus v. Imp. Ducem ipſis dedit Alexandrum Medic. not. Ioui. lib. 29. hiſtor. car. antepenul. Neque ſolum ijs præſcribendi eſt & imperandi, ſed etiam ciuibus obtemperandi modus. &c. Ponta. lib. 4. de obed. in prin. Agrip. cap. 61. ueluti nec domus ulla. &c. ubi ſupra car. 27. & car. 30. a ter. Ex quibus iudicari poteſt conducibilius eſſe ciuitati, magisq; ſecundum naturam ab uno regi quàm a pluribus. Cum etiam uideamus ciuitatum populorumq; gubernacula in initio penes reges fuiſſe. &c. & erat officij nomē non dignitatis. Romani, Athenienſ. Aegyptij, Siri, Perſæ ſub regibus fuiſſe memorantur, ut & Cicero tradit. omnes antiquæ gentes regibus quondam paruerunt. Sed & Apes regem ſuum uerentur, quo prehenſo tenetur agmen. Plin. lib. 11. cap. 17. 18. in fin. Xenoph. lib. 5. carta quarta in princ. regi apes parent ultro, & ubicunque maneat, nulla illic abſcedit. Si quo exeat, nulla eum relinquit. Elephanti etiam, de quibus Plin. lib. 8. cap. quinto in prin. Ita & Margaritæ quæ in mari paſcuntur regem ſuum habent. Arria. lib. 8. car. ſeptima, uel 339. & Plin. Non & formicę quibus eſt etiā cura reipub. ratio, memoria, cura. prouer. cap. 6. a. nec locuſtæ. Plin. ca.

 30. ubi

30.ubi ſupra.Oues autem ſingulæ nemini obtemperant uniuerſæ,Prin cipem ſequuntur. Plut.in Cato.primo,car.2. ante in fin. Tul. in Epi. ad Atticum lib.7. Dioniſius.&c.in fin.car.eius ſeptima.Idem quod pecudes, quæ diſpulſæ ſui generis ſequuntur greges. & etiam Plin.lib.8. cap.49.in fin.de Muſimonio.Ponta.lib.quinto,de pruden.car.antepe. ut Bouem armenta, Grues ducem quem ſequuntur eligunt. Plin.idem libr.10.cap.23.in prin. Armenta enim facilius paſtori parent, quàm principibus ſuis homines. Xenoph.lib.primo car.prima, de Cyro.multi inter ſe referebant in ſeditione reipub. inter Cæſarem & Pompeium. not. Api.lib. ſecundo car.7.in fin.49. a ter.unicum præſidium pręſentibus malis adeſſe remedium , ſi uni duntaxat poteſtas traderetur, neceſſe autem & mitem ſimul,& poteſtate præditum eligere. &c. Tur carum gens tunc ignota,quo tempore in Perſas ſeruitute oppreſsi erãt, etiam numeroſiſsimi, finibus excedere iuſsi conuenerunt in unum , ubi ſe potentes eſſe cognouerunt regem, & Ducem eligere decreuerunt, perſpicientes nullas eſſe uires, uanumq; ſucceſſum in multitudine ſine rectore. Vnde collatione ſagittarum uentum in unum, ſorte conuenerunt in Selduch uirum acerrimum,qui principium dedit Otho manorum Imperio nunc ampliſsimo. Colenut. libr.1. in fin.eius. car. antepenul.notat late Gueu.lib.2.in fin.car.494.de Trangolipico.Exer citus ſine rectore uel Principe ſtare non poteſt diutius recte. Vopiſ. in Tacito Imper.car.2.in prin. Plut.in Cato.1.ubi ſupra car.2. ante.nunc ut membra ſine capite,&c. Sene.d.car.94.a tergo, capit.Excogitare,ut Apes & Ponta.libr. 4.ubi ſupra car.eius 3.a tergo de obed.Vtq; in ipſo noſtro corpore pars quædam eſt. &c. Ouium nullus eſt uſus ſine paſtore. Polyb.lib.2.car.3.in fi. Eraſ. prouer. 1626. in uer.Ouium.Optimus reipub. ſtatus ſub iuſto Principe applicatis legibus, etiam quod non teneatur, & ſit ſolutus. Herod. plura libr. tertio cap.6. de Dario rege ampliſsimo, qui cum ſocijs coniuratis ſtatum inſtituere contendentibus, quomodo magis diuturnum & ſtabile.&c. Sene.lib.2.de benefi.capit. Diſputari.car.3.in fin.Plato de regno.car.penulti.a tergo in medio, ueram illam gubernationem unius uiri arte imperantis. &c. Vnius dominatio bonis coniuncta conſcriptionibus omnium eſt optima. Plato lib.8.de rep.in princ. Plut.in uita Ageſil. car.penult.ante in fin.Plin.in ſuo paneg.car.372.in fin. de iuramento ſibi Imperatori de lato & accepto. Dion lib.44.in prin.eius car.155.in prin.Machiau.lib. primo,Diſcur. cap.16. de rege Franc. legibus obligato, & inſtituti Principes, quia fruendę Iuſtitiæ cauſa olim bene morati reges conſtituti erant; oppreſsi namq; confugiebant ad aliquem uirtute præſtantem,&c. eos ad imperandum deligi ſolitos, quorum de Iuſtitia magna

eſſet

esset opinio multitudinis. Tul.in 2. offic.de Iustitia.car.40.lib. tertio de legi.car. quinta a ter. Sene.Epistola.90. in prin. Quis dubitare &c. naturæ est enim potioribus deteriora submittere inter homines pro summo est optimus. Animo itaque rector eligebatur &c. Plato in Crito in prin.eius. At uero tanquam docile animal homo,& obediens persuasione pro gubernaculis utebantur, & ita mortale genus etiam gubernabant. Plato lib.3.de legi.car.eius secunda in princip. posthæc necesse est.&c. Ponta.ubi supra car. 29. Plin. in paneg. suo in princip. Principes, quia tunc usque nulla erat regnandi cupiditas, quia iusti erant & religionibus dediti,iure habiti Dij & dicti, non enim arbitria illorum ab æquo, uel populus a iure innato discedebant, sua sponte retinebant fidem & rectum, pudor regebat populos. &c. plura Fabius pictor lib.de aureo seculo.car.1. Tales Arsacidas nominari dicit Aemil. in Ludoui.rege.40.car.233.ante neminem imperare debere dicit Xenoph.lib.8.de Cyro car.5.in prin. & Plut. in apophteg. in princip. car.123.qui melior subditis non sit.&c. hominibus cognitum facile imperare, non autem impossibile si prudenter agatur. Xenoph. etiam in princi.operis car.prima a ter. Vnde apud Mantineam in pugna Laconibus imperatum militibus ut unum oppugnarent Epaminundam ducem, ut eo sublato milites captiui forent,ubi supra car.7. in princip. ibi Cæs.lib.primo Gall.car.6.fin. ante non minorem laudem exercitus quam ipse Imperator meritus. Leones etiam duce Ceruo uinci possunt, dicit Aemil. in Childerico .3.rege.21.car.70.ante. Si adhuc fuisset dubium sorte casuque rectores an aliquo numine darentur &c. Numæ persuadebant Romani prisci dicit Plut. in eius uita ubi supra, ut magnum atque diuinum munus susciperet.&c. Home.in 9.Ilia.car. secunda in fin.lib.1.car.quinta.

2 Sacerdotium propterea proprium habent administrare. Plato de regno. car.antepenul.a ter.in med. Epistola.8.in fin. eius. ut apud Aegyptios. Non licet regnum, absque sacerdotio impetrare, suosq; reges ut Deos obseruant. Nam neque sine diuino numine illos tantum imperium credunt assecutos. Persæ etiam non solum piè, sed etiam prudenter reges suos inter Deos colunt, maiestatem enim imperij salutis esse tutelam dicit Curt.lib.8.in med.car.110.ante in fin. de Numidis Valer.cap.de instit.anti. Exēp.ulti.car.40. a ter. Agrippa ca. de religio. in prin. Iustitia firmabit Solium. prouer. cap.20.b. cap.16. b. rex qui iudicat in ueritate pauperes, Tronus eius firmabitur in æternum. prouer.cap.29.c. Non est diuturna possessio, in quam gladio inducimur. Cur.lib.8.in med.car.114.& lib.10.in princ.in responsione Alexandri ad Hermolaum,de coniuratis. Quali forma sit not. Alciat.

ſab. 140. effigies.&c. Vnde eſt quod homo facilius imperitet omnibus animantibus quàm hominibus, ijs tamen imperare non difficillimum, ut ſupra. Nemini parere animus bene informatus a natura uult, niſi legitime imperanti. Tul.in primo offi.car.3.in fin. lib. primo de legi. car.prima a terg. modis autem de quibus infra qui nouem habentur, pater in filium, generoſi ignobilibus, Seniores iuuenibus, Domini ſer uis,potentiores imbecillis, prudens, ſors. Plato libro.3. de legi.car.3. lib.4.car.3.ante. Qui uero petulantes erunt, quaſi nec Principe, nec Duce ullo ægeant, ſed is aliorum ipſe ſufficiens ductor ſit, is penitus a Deo deſeritur.&c. Sene.Epiſt.90.in princi. Quis dubitare.&c. Inter homines pro ſummo eſt optimus. animo itaque rector eligebatur, ideoq; ſumma fœlicitas gentium, in quibus non poterat potentior eſſe niſi melior, hiq; infirmiores a ualidioribus tuebantur beneficentia age bat ornabatq; ſubiectos,officium erat imperare non regnum &c. bene imperāti bene paretur. ubi ſupra lib.primo de clemen.car.2. Aequiore animo ferunt homines dicit Plin. in ſuo paneg. cart.4. quem Princeps parum fœliciter genuit, quam quem male elegit. &c. Ponta. d.lib.4. car.eius ſecunda. Tunc etiam &c. Tunc etiam infanti regi obſecutum uidimus,de Gordiano Imper.infante, in uita Maximini Imper.de quo Capitol.in eius uita.car.4.ante in fin.uel 165.de puero etiam Maced. rege in acie perlato. Iuſti.lib.7.in princip. Quorum conſpectu ſedati exercitus tumultuātes Fredegundis etiam Franc.regina puerum regem filium per acies circumtulit adhortans.&c. Aemil. lib. primo car.41. in Clotar.2.rege.10.Pulchrum eſſe ducebat Imper. Carolus Magnus in terris extare unum ſummum regimen rerum,quod mortalibus iura reddat, ut per Imperatores Rom. Cui reges omnes genteſque peræque pareant, quod ſupra cætera emineat, quod unum ſecundum Deum opti.maximum, rerum arbitrum moderetur. &c. Aemil. in Car. Mag. car.110.

3 Creandi ſunt eiuſdem generis non extranei, quia nemo alienigenam dominum pati uult. Cur.lib.7.de Scythis ad Alexandrum Mag. car.5.fin.ante. Deuteron. capi.17.c. Eum conſtitues, quem dominus Deus tuus elegerit de nume.fratrum tuorum,non poteris alterius gentis hominem regem facere. Geu.lib. primo car.11. Blond. lib. primo, de Roma Triumph.car.5.ante.Plin.in ſuo paneg.car.4. ante. Imperaturus omnibus debet eligi ex omnibus. Nam ut ex uobis Senatores, ita ex Senatoribus Principes naſcuntur. Tacit. in oratio. Othon. Impera.ad milites lib.17.in med.car. 51 in prin.Diodo. lib.4. in princip. Aethiopes optimos ex ſeipſis eligebant, quem creatum flexis genibus ut Deum honorant. Aſſumptus in regem uitam ducit ſtatutam legibus,

bus,nam ignobiles reprobati. Vrbem enim perituram dixit Plato lib. tertio de repub.in fin.eius,lib.seq.in med.car.3.a ter.in prin. Cum ipsam æneus custos uel ferreus gubernabit. Quoties autem aliquis artifex uel quæstuarius in militiæ ordines transit, uel miles in consularis nititur & custodis ascendere dignitatem, confusionem & ciuitatis totius interitum declarat. Si quis minoribus maiorem potentiam præbuerit,uela nauibus, cibum corporibus, omnis principatus,omnia peruertuntur. Plato item lib.tertio de legi.car.3.a ter.in med. per tria mouetur terra,&c. per seruum cum regnauerit.&c. Prouer. capi. penulti. c. cap.22. in prin.diues pauperibus imperat. Diodo. lib. secundo in med. car.11.in prin.apud Aegyptios,siquis opifex ad rempub. accedat magna multatur pœna,uerum prius nobiles, quas Supatridas. &c. nominant. Plu.in Thesei uita,car.4.ubi de institutis eius.meliores enim sunt naturæ nobiles,dicit Plato in Alcibi.primo car.3.a ter.in med. Omnes boni semper nobilitati fauent, & quia utile est reipub. nobiles esse dignos maioribus suis,&c. Tul.in oratio.pro Sestio.car.10.ante.exempla not. Liuius, ubi de magistratu Capuæ per Pacuuium Calanium.lib.23. in prin. Machia.lib.1.discurs. capit.47. reges ex nobilitate sumuntur. &c. Tacit.in lib.German.car.prima,a ter.in med. Diodo.lib.2.in princip.car.6.excellentes meritis non per progeniem eligebantur, per Aegyptios.lib.4.ubi supra, in prin.car.22.Xenoph.lib.1.car.17.a tergo. decet ipsum Principem cæteris anteire non sumptibus, non dolo aut ocio, sed prouidentia & industria,&c. Senes liberis carentes, ut in Taprobane insula. Plin.lib.6.cap.22. Curt.lib.6.car.69. de Amazonibus. & in corporum maiestate uenerationem obseruant. Quem delinquentem puniunt defunctum,& illaudatum uel reprobatum declarant. Benemeritum laudibus approbant,& commendant. Diodo.lib.1.in med. car.10.in fin.eius penul.

4 Prudentes requiruntur magis quàm fortes cum temperantia & potentia. Plato.lib.1.de leg.car.2.in fi.car.3.ante in fi. Sapientes Tyrãni, &c.prou.de quo Eras.nu.2797.Ex Euripide,de quo Gel.lib.13. capit. Xenop.car.1.a tergo.Imperare debet alijs qui sibi sapit & potest,ut ait Plato.lib.4.de legi.car. 2. a tergo in medio. Ipse prius uiam per quam sequantur cæteri ingrediatur oportet,omniaque in seipso primum expressa præscribat agendo, &cæ. Ponta. lib. de Principe.car. antepenul. in fi.Sen.lib.2.de Ira.car.127.in fin.eius.cap.utilis,&c.Tul. in pen. parad.in prin. Laudetur uero.& Imperiũ illi conuenire nisi quibus imperat qui melior sit.Plut.in Apophtheg.car.1.ante. Paul. ad Titum,capit. 2.b.Xenop.lib.7.car.4.fin.in prin. Præstabam me in medium,quod nõ deceat principem esse inferiorem. Sapientia absque potentia non con-

fert,nec potentia ſine militum beneuolentia.Plato.Epiſ.2.11.& ſexta & in uer.Milites,infra nu.5. Adunco naſo deſiderabantur per eos,quia Cyrus talis fuerat iam ſuus rex.Plut.in Apophtheg.car.prima.Vt defe ctuoſo etiam corpore a Perſis reprobabatur. Procop. in princip.car.8. Quia in corporum maieſtate, ut ſupra.

5 Philoſophi aut philoſophantes,id eſt ad diſcendum prompti & faciles.Plato in 5.de repub.car.eius pen.in prin.lib.6.car.3.antep.in medio.car.4.uel pen.ante in fi.Epiſtola 7.in med.& car.prima a ter.Ponta.lib.de Principe.car.89.in prin.93.a ter.lib. 5. de Obed.car.44.ante 45.ante.Geua.lib.1.car.25. Lactan.li.3.cap.21.car.eius 3.ante.Homines recte philoſophantes rerum public. gubernationem adepti, aut hi qui gubernabant diuina quadam ſorte uere philoſophentur, diſciplinis uarijs imbuti, ut per Philippum regem ad Ariſtot.de Alexand. ſibi tūc nato,&c.Plu.in eo de Alphōſo rege Neap.Colenut.lib.6.car.198. 199.aliter Coloſsis ſimiles habentur,qui heroicam ſpeciē præſeferunt foris, intus autem pleni ſunt lapide, terra,plumbo.Plut.libr. de Doctri.Princip.car.prima.Doctrinam requiri in principe not.Tul.in Academ.quæſti.car.2.ante,& lib.de Diuinat.Vnde Colenu. de quo ſupra. lib.6.De Alfonſo ipſo rege Neapol.refert ſententiam.car.198.Regem illiteratum eſſe aſinum coronatum. Quis melius quàm literatus imperat?Vopiſ.in Tacito Imper.car.2.ante. Platina in Ioan.20.Pontif.148. Princeps illiteratus eſt ut Leo cæteris imperitans feris. Ponta. libr. de Princi.car.89.in prin.eius,& a ter.car.94.Geu. cap.30.car.103.Quid homini dignius quàm cæteris excellere? Ijque eſſe poſſunt doctrina præditi. Vnde conſtat in maximis rebus gerendis conſilijsque capiendis,quòd primum tenent locum qui doctiores habentur.Contra notat Agrippa lib.de Vanit.Scient.cap.1.in med.Idem Geu.lib.1.car.98.ad Ferdin.Gonz.car.259.a Don Alfonſo.De Licinio in princi.Pompon. Læt.in fi.car.21.in fi.Regium eſt inſudare laboribus.Seruile eſt amare diuitias,dixit Alex.Mag.de quo Plut.in eius uita.car.7.a ter.Et per Ageſilaum.car.2.in prin.Noctem ſolidam non dormiant. Sic malis ciuibus & hoſtibus erunt formidoloſi.Plato.lib.7. de legi. car. antep. ante ſola ſanitatis commoditate ſeruata, primus excitetur,ſurgat,&c. plura, de quo quis dubitaret. Sed nec ab alio interprete quacunque uel noctis hora uteretur, præcepit Tyberius Imper. de quo Sueto. in eo. cap.proximo anno.Ponta.lib.de Princ.car.antep. in fi. Patientia quoque æſtus, &c.Alcia.de Ancora fab. 140.quam debet hæc memores geſtare &cæ. Non oportet totam noctem dormire Conſiliarium uirum, cui populi ſunt commiſsi,& tot cauſæ ſunt.Home.in 2.Ilia.in prin.car.14.lib.10. in prin.car. 104. Tyranni quietem quærunt, boni principes laboribus dediti

diti procõmuni bono inuigilant, dicit Traianus Imp. in sua respon-
sione ad Plutarchum eius preceptorem, de qua Geu.lib.2.in fi.car.416.
tanquam canes insomnes esse oportet, & quam acutissime uidere & au
dire. Plato lib.3.de rep.car.4.a ter.in med.Geu.lib.2.car.422.in fi. In
oratione Traiani Imp.ad Senatum in prin. Alex. Mag. in milites suos,
ut not.Arria. lib. 7.car. 295.in eius oratione. Plus uigilare quàm uos
me certo scio, ut ipsi quietos somnos capere possitis. Dux uester labo-
rum & periculorum socius, &c. Principi conuenire dicebat Agesilaus,
de quo Plut.in Apophtheg.lacon.in prin.car.157.in fi. Non mollitie,
& delitijs, sed tolerantia & fortitudine cæteris præstare, non aliter at-
que canes nocturnam agentes custodiam.& lib.de Doctri.princip.car.
2.a ter.416.in fi. Reges diuinitus dati sunt generi humano, ut in com-
mune consulant. Iustitiaque sit ea animi dos, quæ uniuersa utilitate cõ-
seruata, suam cuique tribuant dignitatem, &c. Aemil. in Phil. 4. rege.
45.lib.8.car.2.Arria.de Alex.lib.6.car.276.Pedes ipse ducebat agmẽ,
quò milites ac duces exemplo suo labores leuius ferrẽt, ac ærũnas, &c.
Nil difficilius bono Imperatore, & quam bene imperare dicebat Dio-
cletianus Impe.de quo Vopis.in Aurel. Impe.car.203.in fin.Pompon.
Læt. in eius uita. Nullum maius boni imperij instrumentum quam bo-
nos amicos esse.de rege Theopompo Spar.idem respondente. Valer.ca
pit.de animi moderat. in prin.eius.Ponta.lib.5.de prud.car.120.in fi.
lib.de Principe.car.90.Geu.lib.2.car.428. Amici præsidia regni sunt,
ut in cap.notauimus de amic.Xenop.lib.7.car.5.in prin. uel 115.lib.8.
car.8.uel 136.a tergo.& in fin. At ego dum amicos diuites reddo, hos
mihi Thesauros esse puto, & custodes mei ipsius longe fideliores
quam si stipendiarios præsidiarios præfecissem. Indigentias amicorum
leuo, & diuitijs homines & beneficijs prosequens, ex ijs beneuolentiam
& amicitiam mihi comparo. Nulli enim principi proficiunt arma, nec
subditorum multitudo sine ipsorum beneuolentia. habes amicos quia
amicus ipse es. Potest princeps odio esse nonnullis etiam si ipse non ode
rit, amari nisi ipse amet non potest. ita Plin. ad Traianum Impe. ubi su-
pra. Antigonum regem dixisse tradunt beneuolentiam semper sibi ui-
sum optimum regni fundamentum, uerissimumque præsidium esse.
Saluum regem in aperto clementia præstabit. Vnum est inexpugnabi-
le munimentum, amor ciuium. Sen.lib.primo de clementia. cap. exco-
gitare &c.in fi.Plin.in suo Paneg.in med.car.357.in prin. frustra se ter
rore succinxerit, qui septus charitate ciuium nõ fuerit; armis enim arma
irritantur. & car. seq.nihil magis tuum credis, quam quod per amicos
habes. de Mithridate armis oppresso ob eius sæuitiã in subditos. Dion.
lib.37.car.5.in fi.Plut.in Demet.rege in prin.car.eius 2.a ter. in med.
Plin.

Plin.in suo Paneg.car.5.fin.ante.Tacit.lib.4.car.2.in prin. Iouius lib. 39. car. 216. Is uirorum fortium clientelas de Ioanne rege Vngar. per petua hospitalitate, & beneficentia partas certos principum Thesauros esse dicere erat solitus &c. Regnum stabilius, si non maius, relinquere se dicebat Licurg. de quo Valer.cap. de animi moderat.Plut.lib.de do-ctri. prin.in princip.de Theopompo Sparta.duce, & in uita Licurgi.in prin.car.2.a ter.Lamprid.in Alex.Imper.car.eius 8.uel 119. ante.Pon-ta.lib.de princ.car.1.Regnum ipsum,si molliorem at diuturniorem.

7 Regere princeps debet & paterfa. authoritate, imperio, charitate, disciplina,& seueritate quandoque.Sic,ius suum grauitate retinere &c. Plato lib.de regno,car.ult.ante,in med.lib.3.de legi. car. ult. ante in fi. & pen.lib.4.car.2.a ter.in med.& alibi in uer. Obedientia. Canes depo nere feritatem ob magistrorum mansuetudinem.Ponta.lib. de prud. 5. car.antep.lib.de prin.car.92.in prin.Pau. in Epist. ad Titum cap. 2. in fi.Melius beneficijs imperium custoditur,quam armis.Sen. lib. de bre-uit.uitæ car.164.uel pen. ante in fi. Regnum nihil aliud est quam pro-curatio,munusque publicum, cuius reddendā rationem &c. Aemil. in Ludou.7.rege.40.car.218.ante. Tuto regnant qui imperant ut paren-tes filijs.Plut.in Apophtheg.Lacon.in prin.operis.car.1.uel.155.a ter go. Si demum diu tutoque imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium suorum armis instillant &c. Herodi. libr. 1. car. 4. ante. Appius Claudius quamuis cæcus & senex intactam domum, & clientelas non modo authoritatem, sed etiam imperium tenebat. Tul.lib.de Senec.car 81.ante.Geu.in med.Aur.Anton.Impe. car.17. in princ. 68. 69. Cuncta imperia crudelia magis acerba quam diuturna sunt, contra, qui benignitate & clementia imperium tempe-rauere,ijs læta omnia uisa.Salust.lib.de rep.car.99.a ter.Liui.lib.8.car. eius pen.a ter.in med.lib.39. car. eius 4. in prin. Sensit Papirius Cons. Temperandum esse ingenium suum, & seueritatem commiscendam co mitati.Item alibi,Imitaretur populum Rom. qui charitate quam metu adiungere sibi socios mallet.Tul.in 3.offi.car.66.in fi. potest autem ul li imperio quod gloria debet fultum esse ex beniuolentia sociorum, uti le esse odium & infamia? Plut.in Demet.uita.car.6.ante 290. primam dignitatem seruare,si insolentiam suam moderari,superbiam uincere,& leniori uti uoluisset imperio. sed uir natura asper.&c. de ipso, & Anti-gono filio regibus.Ponta.lib.de Principe.car.2.in prin. Qui temperan tem te senserit,turpia nunquam petere audebit,& ut de Catone Plin.in præfat.operis.O te fortunatum M.Cato &c.& ut car.5.in princ.Inhu-manitas mater est odij,ut & superbia crudelitatis,malus utraque & uitæ & principatus custos.Polyb. lib. 1.car.48.uel antepenul.in princi.Im-

primis

primis auaritia ducum atque crudelitas, quæ omnia & multitudini, & ipsis ducibus obsunt,&c.Plin.Episto.24.lib.8.Amor &c. Colum. libr. 1.cap.8.in med.neque remisse,neque crudeliter imperet. Machia. libr. 3.discur.cap.19.20.22.Dion.lib.55.cap.390.in prin.de Liuia.in oratio.ad Aug.Imper.in princi.eius.Totilas Gothorum rex in Græcos, & in suos humanissimus quandoque,& seuerus ad tempus.Blon.lib. 5.histor.car.2.eius,uel 30.a ter.Ioui. in Tamburl.Imper. car. penult. Sen. lib.de Clem.car.92.in fi.cap.quoniam,in fi.eius. At cui ultio &c.Nam nimia seruitus amicitiam, & charitatem tollit in principem libertas nimia lasciuiam post & contemptum parit. Supra modum elata lasciuiũt. Sed de rebus Persarum,qui propter nimiam dominationem,seruitutem que, nõ recte &c. Quinetiam sæpe exigui sui commodi gratia funditus euerti ciuitates &c.Plura Plato lib.3.de legi.in arg.& car.3.a ter.in medio. car. 4. a ter. in med. Episto.eius.8.in medio.Seruitus ac libertas si modum excedat,utraque mala est.Tul.ad Q.Fratrem Episto. 1.car.3. Sen.lib.de clem.in fi.cap.Indicta est cap.95.ante.Geu.lib. 1. car. 146. Nobiles equi melius facili freno reguntur.Ita clementiam &c. Remissius imperanti melius paretur. Salust.libr. de rep. car.99.a tergo.Mansuetudo audaciæ miscenda, & econtra. horum est officium ciuites diuites facere, concordes, liberales, sine uexatione aliquorum societatis conciliandæ peritus princeps esse debet.Plato lib.1. de legibus. cart.4. ante,in med.Plut.in uita Agesil.car.4.ante in fi.Spartam seruari quia reges imperare scirent. Immo quia ciues parere &c.per Theopompũ,de quo idem Plut.in eo.in Apopht. car. 176. a ter. in Theopom. Xenop. lib.2.car.2. a ter. Decet principem se bonum præstare, & ut ciues quã optimi sint futuri. Regis officium uel optimi esse ducebat quam plurimis subditos beneficijs afficere.Tul.in 2.offic.car. penulti. Commoda ciuium defendere non diuellere, atque omnes æquitate eadem continere &c.Rempub.augeat imperio,agris uectigalibus. Lactan.lib.5.capit. 15.in med.Xenoph.lib.8.cap.136.in prin.Similia esse debere opera boni pastoris & boni regis, & ut pecora fœliciter habeant se, & ut urbes & homines fœlices facerent,& ijs uti &c.Xenoph. etiam in uita Agesil. car.5. fin.Regis est officium plurimis eos bonis cumulare, qui sub imperio constituti essent. Sed & legibus inseruire, ditare quam ditescere magis regium dicebat Ptolomæus rex.de quo Plut.in Apophtheg.car. 8.ante 131. Ita non inopes subiectos non ditissimos pati. Plato libr.5. de legi.in fi. car. ult.a ter.in princ. Amicos suos honeste ditauit Aurel. Imper.de quo Vopis.car.antepen. & modice,ut miserias paupertatis effugerent, & diuitiarum inuidiam patrimonij moderatione uitarent. car.204.Xenoph.lib.8.in med.car.176. Ego dum amicos diuites reddo,

d o,hos mihi thesauros esse puto,& custodes tum mei ipsius &c. Concordiam tollunt,quæ esse non potest cum alijs adimuntur, alijs condonantur pecuniæ.Tul.in 2.offic.car.antep. ante.deinde æquitatem si habere suum cuique non licet.Nec procedendum in misericordia aut uenia, quia crudelitas est inclinatio animi ad asperiora &c. Clementia repellit &c.Sen.lib.2.de clem.in prin.lib.1.cap.2.ibidem. in fi. Esse autē &c. Tam omnibus ignoscere quam nulli crudelitas est eadem, modus tenendus &c. bonis nocet,qui malis parcit. Ex sæua animaduersione nulla regi gloria est. Inferior horrescit quicquid peccat superior. Sene. in suis prouer. Et non minus principi sunt turpia multa supplicia, quā medico multa funera.ubi supra,cap. Indicta est &c.lib.1. & in suis pu.

8 Tutius est amari quā metui.Sen.ubi supra.& in suis prou.cap.Quid ergo? car.2.a ter.lib.2.in prin.eius. Clarum esse ciuem, bene de repub. mereri,laudari &c.metui uero inuidiosum, detestabile, caducum &cæ. Tul.in prima Philip.in fi.car.eius ultima. Plin.Episto.24.libr. 8. amor &c. Machiau. lib. de Principe.capit.17.plura. Qui ab omnibus timeri uult omnes timeat necesse.est ita Phalari,de quo infra. Tul. in 2.offic. Sen.in suis prouer.Xenoph.lib.5. car.4. fin. a tergo. Qui metui multis est,multos facit inimicos.

9 Tutius est item habere principem malum & consiliarios probos, uel executores, quam econtra, quia unus malus a pluribus bonis corrigi potest.Lamprid.in Alexand.Imper.car. penult. eius a ter. Diodo.in 1.car.10.Geu.lib.2.car.427. Qualem ministrum eius intimum iudicaris, talem illius animum fuisse censebunt, pedes manusque regum mini stri sumus &c.Aemil.in Ludou. 10.rege. 46. car. 367. plura Agrippa. cap.55. car. ult. raro potentes rerum mali euadunt, ubi desint suarum cupiditatum ministri.Agrippa.car.55. in polit. in fi.Melior pauper uel puer & sapiens,rege sene & stulto.Eccl.cap.4. Magistratum gerens audi iuste & iniuste.Eras.prou. 1680. Dij auertant principes pueros.Vopis.in Tacito Imper.car.3. in prin. Maximas respub. per adolescentes labefactatas,a senibus sustentatas reperietis.Tul.lib.de Senect.car.5.in prin. Semper timendum cum dominantur reges iuuenes. Hom. in 14. Odis.car.2.ante.ueh terra cuius rex puer est,& cuius principes mane comedunt.Eccl.cap.10.in fi.Esai. etiam capi. 3.a.

10 Monarchiæ,Oligarchiæ,poliarc.Aristocr. & Democr. commoda &incōmoda no.Plato de regno.car.eius pen.li.8.de rep.car.eius prima li.3.de leg.car.pen.li.4.car.2. Agrippa.ca.de politica. 55. plura de istis Guizard.lib.2. car. 80. de Soderino in Florentinos. Inter Darium regem primum & socios coniuratos examinatio status constituendi, uel firmandi,not.Herod.lib.3.cap.6.ubi adducuntur plura. Budæ. in pan-

dect.

dect.primo.car. 19. a tergo. Dion. lib. 44.in prin.car.prima. Agrip.in polit.cap.55.Ponta.lib.4.de obed.car.29.a ter.cap.optimam.lib. 2.de aspirat.car.38.ante.Arria.lib.1.car.34. Non bonus multorum principatus,unus princeps,unus rex,cui dederit Iupiter sceptrum & iura.Home.in 2.Ilia.car.3.libr. 9. car.2. de quo est prouerb. in Dione libr. 44. car.prima, lib.52. plura.cap. 8. a ter. Agrippa ubi supra per Agrippam coram Aug. Orantem,& sibi respondentem Mecenatem. Pont. lib. de obed.ubi supra.car.28.29. Caligula Impe. de quo Sueton. in eius uita. cap.hactenus.car.180.dicebat unus rex,unus dominus;Item una fides, unus deus,&c.Paul.ad Ephes.cap.46. Ouid.in 3.de arte. Non bene cũ socijs regna Venusque manent.

11 Principatus appetendus non est.Dicit Tul.in 1.offi.car.14.Immo quandoq; deponendus.Declarat in eius episto.ad Paurolum filiũ Phalaris Agrigẽt.tyranni.incipi.Quum in hymerã &c. Errat si quis existimat tutum diu esse regem.Sen.in suis prou.ut executi sunt plures,de quibus in cap.Qui principũ &c.Quia unus parẽ,alter superiorem pati non potest,ut de Cæs.& Põpeio.Flor.lib.54.in Epitho.Dion.lib.41.cap.109. constitutus tamen in nõ multos & optimos.(Oligar.dicitur)econtra stare põt,& diu.Plato de regno car.eius penul.lib.4.de legi. car. antepen. Tul.in 3.car.antep.in fi.& car.1.Agrippa ubi supra.Geu.li.1.car.295. a D.Alfonso lib.2.in fi. capit.412.in oratione Traiani Imperatoris.

12 Imperare nescit,qui non & parere nouit.Plato.lib. 6. de legi. car. 3.in princ.Quem refert & sequitur Plut.in polit.car. 11. a tergo. Qui nunquam seruiuit, is laude dignus esse dominus nunquam poterit. Qui bene imperat,paruerit aliquando necesse est.Tul.lib.3. de legi. car. 1.a tergo.Eras.plura prouer.4.car.8.in fi. Geu. lib. 2. car. 431. Non bene imperat &c.Sen.lib.de Ira.2.cap.utilis est &c.in fi. eius. Luporumque ritu est,ècontra,qui seruire non possunt,ita nec imperare:nanque nemo regere potest qui non & regi.Dion.lib.52.car.5.Celius lib.4. cap. ult. Ponta.lib.de Mag.car. 4. a ter. in med. Plut. etiam in Apophtheg. Lacon.car.5.ante,uel. 159. Et in oratione sua ad Imperat. Traianum. de qua Geu.lib. 2. in fi. car. 408. Interrogatus Agesilaus rex cur maxime fœlices essent Spartiatæ,respondit, Quia maxime aliorum se exercent, ut imperent & obtemperent,&c.Xenoph.lib.1.car.5.fin. 20. Hæc duo mihi uidentur maxima,docere, & imperium pati, & imperare.Reges & uulgus post epulas &c.alibi in uer.Multitudo.Plut.in uita Phocio. car. 2.in fi. Nemini in labore cedere debet, sibique magis quam alijs imperare.in apophtheg.car.4.in prin.158.& car. 162.ante. de Agide.

13 Interrogatus quõ exerceretur,Scire inquit,& imperare,& obtẽperare.Formidolosior est ceruorum exercitus duce Leone quam econtra.

Plut.

Plut.in apophthe.græc.in Chabria. &c.car.4.in prin.136.Et de oppugnanda petra in Indos per timidum Ducem defensa,nūc respondit Alex.Mag.locus captu est facilis,ubi supra.car.8.uel 231.in prin.Et per Artemisiam ad Xerxem,de qua Herod.lib.8.capit.6.in med. Cambi.in Maumeth Turc.Imperat.lib.1.car.15. Exemplum in Xantippo Lacedem. Carthaginensium duce sumpto, ut ex Polybio, Malo sub rege apum militare,quam formicarum exercitum ducere. Valla in procem. lib.4.in fi.ur de Martio Coriol.Machia.lib.3.discur.cap. 13. Nulla est gloria, quod quis sit omnibus maior, nisi maximi fuerint quibus, maior sit.Plin.in paneg.suo.car.370.ante.Melius est inopem seruire rustico inopi &c.quam imperare omnibus mortuis.Home.lib.11. Odis. de anima Achillis.car.antepenul.replicat Plato lib.3.de rep. in princ.eius. Melius est esse caput anguis, quam cauda leonis. Malo esse primus in oppido,quam Romæ secundus.Plut.in Cæs.uita. car. 2. ante in fi. & in apophtheg.in Iulio Cæs.car.152.ante.

14 Qualis princeps,tales ministri,talis & populus.Secundū iudicem populi,sic ministri eius.Eccl.ca.10.a.Qualis est rector ciuitatis,tales& habitantes in ea. Componitur Orbis, Regis ad exemplar. Claudi.de quo Pont.lib.de Principe.car.5.in fi.Plato li.8.de repu.in prin.car.eius 2.in prin.li.4.de legi.car.2.a ter. in med.Omnē rempu.ex eo quod dominatur mutari.Non ante sanctis uiuetur morib.nisi sanctitate imbutis magistris morum,ijsque qui uitę mortaliū pręsunt,dicebat Clemens Pontif. de quo Aemil.in Ludou. nono.rege.43. car. 316.ante. ipse sibi legem præscripsit, & cæteris exemplum præbuit,&c. Xenoph. de Cyro rege. lib.1.car.antepenul. in prin. Debet imperator tolerare plus solis & frigoris & laboris,quia conducunt ad amorem subditorum, leuioresque efficiuntur quando in oculis hominum esse intelligat quicquid faciat. Vbi supra.lib.8.car. antepe. Quales fuerint præfecti, tales esse, qui sub ipsis sunt,frequentius fiunt.Iuuen.Sat.6. in fi.Quæ nō faciet quod principis uxor.Taci.lib.18.car.antepen.in fi.60. Siquid ardoris ac ferociæ miles habuit,popinis & commessationibus & principis imitatione deteritur,in orat.Mutiani ad Vespasia.principem. Aemil. in Car. 5.rege. 51.car.418.a tergo.Abs te omnes pendemus,te sibi quisque proponit ad imitandum exēplo. Et in Ludou.9.rege.43.car.316. & alibi in uer. exemplum diximus &c.Tul.lib.3.de legi.car.3. fin. 354. Quæcunque mutatio morum in principibus &c.Geu.li.1.car.181.Al conte di Bondia.lib.2.in fi.car.408.in oratione Plut. ad Traianum Imperat. Exemploque suo mores rege Augustus.de quo metham.lib.ult.car. fin.Martia.lib.9.car.4.fi.lib.12.car.2.Herodia.in prin.operis.car.2.Solent plerunque homines uitam principis æmulari &c. Quales in repub.princi-

pes

pes essent, tales reliquos solere ciues esse. Tul. lib. 1. Episto. famil. Periucundæ. & Liui. in Numa Pompi. li. primo. car. 3. in fi. Ipsi se homines in regis uelut unici exempli mores formarent. Ouid. in ultimo metham. car. penult. Exemploque suo mores reget &c. Plin. in præfat. lib. 14. pas si uero ipse prius uiam per quam sequantur cęteri ingrediatur oportet, omniaque in seipso primum expressa pręscribat agendo &c. Plin. in suo paneg. car. 353. 354. in princi. Machia. lib. 3. discurs. cap. 29. libr. de princi. cap. 22. Dion. lib. 52. car. 6. fin. a terg. in orat. Agrippæ pro monarchia Herod. lib. 2. car. 4. Qui recte bona dispensat, non modo nihil cuiquam eripit, sed & cæteros frugi esse docet, & parcere parto, pedes manusque regum ministri sunt, dicebat Eugeranus. de quo Aemil. in Ludou. 10. ubi supra. car. 367. ante. Bonus dux bonum reddit militem. Catulæ dominos imitantes. Eras. prou. 800. 1513. principum exemplo leges in ciuitate mutantur. Plato ubi supra. car. 2. in fi. 4. de legi. Plut. in Licurgo. in fi. car. ult. in fi. Geu. lib. primo. car. 13.

15 Nescis quanta bellua sit imperare, dicebat Tyberius Imperat. de quo Sueto. in eo. capit. principatum. Curt. lib. 7. in med. car. 8. ante, uel 88. Magnum onus sustines capite regium insigne, dicebat Imperat. Antoninus philos. de quo Capitolinus in eo. car. 3. a terg. Disputauit quæ mala in se contineat imperium. Geu. lib. 2. car. 418. 421. Documentum præbuere Corbis, & Orsua de principatu contendentes ut not. Liui. lib. 28. in med. car. 148. Quantum cupiditas imperij malum inter mortales esse soleat, mens nostra Cęli æternitatisque capax est, regna suspecta, infida, cruenta, incerta, serua, angusta, insatiabilia &c. Odo rex moriens dixit, ut ex Aemil. in Carolo Simplice. car. 125. ante. Imperium & mare pulchrum & periculosum est. dixit Traianus Imper. de quo Geu. ubi supra. in fi. car. 422. a quo Aemil. item in Ludou. 11. rege. 54. car. 481. in prin. Dictitabat sentire se quam magnum onus regnum sit &c. Nihil difficilius quam bene imperare. Colligunt se quattuor uel quinque ad imperatorem decipiendum, Cautus & optimus uenditur imperator. Vopis. plura in Aurel. Imperat. Anton. car. penul. Dion. lib. 52. car. eius quinta. Cæl. lib. 4. cap. ult. Tul. in primo offi. car. 14. regnantibus multo maius periculum quam ijs qui iudicantur. hi enim timent singulos. illi uniuersos. Sen. lib. sentent. de moribus. car. 71. in fi. bona externa fortunæ sunt addicta eaque incerta, quorum e possesione facile eijciamur, potentatus ac magistratus periculosi, præcipites, molestiarum pleni, calamitosi &c. Ponta. libr. 1. de prud. cap. de perfecta fœlicita. car. 167. regibus certior est ex mansuetudine securitas. Sen. in suis prouer. Plutar. lib. de Principe. car. eius 2. a ter. uel. 416. a tergo magis timere debent ne quid mali faciant quam patiantur. Machia. lib. de Prin

cipe

cipe.cap.19.Geu.lib.1.cap.112.ad Anton.Cueua.lib.2.in fi. car. 420. Plut.in apophtheg.Lacon.car.160. in Agesilao.Imperatorẽ oportet esse in hostes audacẽ,in subditos beneuolum, in occasiones solertem,multi principatum appetunt,pauci habentur idonei, præsertim & in mulieres alienas, & in bona quibus debeant abstinere. Misera conditio imperantium,quibus de affectata tyrannide non creditur nisi occisis. Ouid. de quo Vulcat.in Impe. car.eius ultima.Dion.lib.55.car. 383. ante de Liuia ad Augustum Imperat.Grauis est solitudo &c. possunt enim cuiquam esse utiles angores, multi iniqui, & infideles regno, pauci boni sunt.Tul.libr.3.offic.in medio. car. 66. ante. Domitianus Imperat.de quo Suet. in eo capitulo. Conditionem &c. Spartia. in Satur. tyranno. car.2.ante dicebat. Nescitis amici &c. ut supra in uer. Nescis. Beroal. in Seru.nu.31.Super illud Virgilij. Quos super atra silex &c. Plutar.in apophtheg. car. 133. a ter. de Antiocho rege in uenatione aberrante, qui incognitus audiuit, se bonum haberi uirum, sed amicis flagitiosis utentem plura inscium committere.& ubi supra lib.de doctr.Prin.car. ult. Itaque qui uere sunt reges timent hos, in quos habent imperium. Contra uero tyranni &c. Miser est Imperator apud quem reticentur uera. Qui cum ipse publice ambulare non possit, necesse est ut audiat &c. Capit.in Gordiano Imperat.iuniore.car. eius 2. in Probo Imper. cart. 217.Dion.lib.55.car. 6.

16 Quorũ nihil est obscurum.Plato Epist.4.in med.In te unum maxime sunt conuersi omnium oculi. Tanquam igitur subiectus oculis spectantium quod ab omnibus conare &c. Quid agat, quemadmodum uiuat inquirunt, & tanquam in clarissima luce uersetur. Ita ut nullum obscurum potest nec dictum eius esse,nec factum.Tul.in 2. offic.in medio.car.40.in fi.Ioui.lib.42.car.8.fin.in oratione Perenij.car. 416. Salust.in Catili.in oratio. Cæs.Omnes homines &c. Qui magno imperio præditi in excelso ætatem agunt.Eorum facta cuncti mortales nouere. Quæ ab amplissimis uiris aguntur, ea minime in obscuro esse, nec taceri possunt.Plutar.in eius uita car.penul.ante.& in polit.sua.car.4.car.5. in prin.Etat.de Cimone,Scipione, & Pompeio, & in uita Agesilai. car. penul.in princi.Xenoph.lib.1.in fi.car. 4. fin. Præsertim quod intelligit in hominum oculis,& cæ.Geu.libr.1.car.125.al Episc.presidente di Granata.cap.195.Al conte di Bondia.lib.2.in fi. car. 419. in oratione Traiani Imperat.ad Senatum.car.420.Orat.lib. 1. Epistola ad Seium. car.197.gaude prospectante Tull.&c. Ita Agrippa ad Octauianum Cæsa.Iuuen.Sat.9.in princi.car.3.in princi.Secretum diuitis ullum esse putas,Serui ut taceant iumenta loquentur &c.Arria.lib.7.car. 300.regum negotia quo magis ocultantur, magis efferre concupiscunt. Hos facit

improbos

improbos nimia licentia, rerum copia, amici improbi &c. Plato lib. 3. de legi. car. ulti. eius ante de pudore, & Epi. 3. in med. eius. Opes tam priuatorum quàm Principum quanto maiores ſunt, tanto magis inſidiatores & machinatores. Vnde nihil pernitioſius gignit opulentia atque poteſtas. Tul. in tertio offic. d. car. 66. Curt. lib. 8. in med. car. 114. a ter. in reſponſione Alexandri. ubi uero reuerentia exceſsit animis &c. Boni paſtoris eſt tondere pecus non deglubere. Olitorem odi, qui radicitus herbas excidat. Eraſ. prouer. 2612. Similia eſſe dicebat opera boni paſtoris, & boni regis Xenoph. lib. 8. in princi. car. 8. Sueto. in Tiberio Imper. cap. corripuit &c. car. 144. Dion. in eo. lib. 57. in medio car. 427. ſexta. Titum Veſpaſianum Imperator. unicum mutatum in melius dicit Tacitus in eius uita, lib. 17. car. 46. a ter. Gelonem Hiero nemq; Siculos & Piſiſtratum ex uita tyrannica euaſiſſe ad uirtutem, notat Plut. lib. de ſera num. uind. car. 4. in fin. Piſcis primum a capite fætet. Eraſ. prouer. 3297. car. 333. Nullus magnus piſcis malus. ænigma, de quo in prouer. car. 173. Eraſ. ut in corporibus, ita in imperio grauiſsimus eſt morbus qui à capite diffunditur. Plin. Epi. 22. in fin. lib. 4. car. 113. interfui &c.

17 Princeps qui libenter audit uerba mendacij omnes miniſtros habet impios. prouer. capitu. 29. b. ut Xerxes, de quo Seneca libro ſexto, de benefic. cart. eius penulti. capitu. cum bellum &cæt. car. 117. in fin. de eius aſſentatoribus, Princeps laudari appetens ſimilis eſt paſtori qui abunde mulget. &cæt. Philocolax aſſentatoribus gaudens dicitur talis, not. Plut. lib. de diſcri. adulat. car. 1. Plato de ſcientia car. ſeptima, uel 60. ante in med. Arria. de Dario rege lib. 2. car. 6. a ter. malum eſt imperare ſub quo nemini quippiam conceſſum ſit. Sed longe peius ſub eo uiuere, ſub quo maxime liceat. Dion. in Nerua Imp. in princ. regem aut fatuum naſci oportere, eſt in prouer. de quo Eraſ. num. 201. Tul. ubi ſupra, ad Atticum ſuum, car. 660. Quæ uncis ſunt unguibus non nutrienda. Plut. de nota Pithagor. car. 462. not. & Eraſ. prouer. ſecundo, car. 7. Leonem nutrire non decet in repub. uel ſi nutritur ei ſeruiendum eſt. Plut. in Alcibi. uita. car. eius. 4. ante, in fin. de Pompeio Lentulus, de quo Valer. cap. libere dicta in med. acclamate Quirites dum licet, iam uobis impune facere non licebit. Tul. Epi. ad Atticum lib. 7. Multas. &c. car. ſeq. Dioni eius lib. 8. in princ. Epiſtola prima, Epiſt. tertia, maximis &c. Potentiores uſurpant inferioribus. Plut. in Camilli uita. car. eius tertia, a ter. in prin. Eccle. cap. 13. c. Paſcua diuitum ſunt pauperes. Guizard. lib. 4. car. 210. in prin. lib. ulti. car. 2. preces ab eo qui iubere poteſt uim neceſsitatis afferunt. Plato Epi. 7. car. ſecunda, ante, ubi ſupra, replicat Tacitus lib. 14. car. 3. in prin. libr. 20.

preces erāt,&c. Aequa lege pauperi cum diuite non licet agere,æquius quod ualidius. lib.15.in prin.car.28.in princi. Dion.lib.49.car.5.fin. ante.Plaut.in cistell. capi.credo,in fin. car.128.a tergo.Tul.li.3.ad Atticum.Vi uerum uincitur.& alibi in uer.iustitia &c. In Amphit.capitu. age tu,car.18.Plut.lib.de Exilio ex Euripide.car.antepenul.a ter. 254. Potentiorum perferenda inscitia. Tacere nunc oportet, nunc præstat loqui,Calisthenem monuit philos.Aristoteles præceptor Alexandrum magnum quam raro loqueretur, & quam iucundissime. Valer. capi. sapi.dicta. de Philippo eius patre Iusti.Aesopus in fab.de Leone in socios, de ceruo & equo. Orat. in primo Epist.car.204. lib.primo Epis. ad Quintum. Qui dedit hoc hodie, cras si uolet auferet, &c. de Carthaginensibus & Masinissa rege Liui. libr.34.car. ulti.in fin. possessionem fuisse rei qui plus armis potuisset.Alciat. fab. 165. Intuta manet undique debilitas. psalt.cap.4.in med. Sedet in insidijs.&c. Serpens ni edat Serpentem Draco non fit. prouerbium. de quo Eras.num.2261. Principum societas pernitiosa,dulce inexpertis cultura potentis amici, fuge procul à uiro maiore. Cauendum a potentiore. prouerb. de quo Eras.2360.Orat.in epis. ad Lollium lib.primo.Plut.lib.de doct.princi.car.ulti.a ter.417.415.in princ.Arria.lib.2.car.septima,ante. Curt. lib.7.in med.car.8. de Cobare. seruo utilius parere quam consilium afferre,&c.Sene.Epist. 69.in fin.Cōcilio,&c.in fin.de Cambise, lib.3.de Ira, & car.132.ante, Epi.14.in prin.lib.2.de Ira,cap.eius ultimo, sæpe autem.car.129. Sapiens nunquam potentium,&c. Quid uiolentius aure tyranni. Iuuen. Sat. quarta. Dion libr.38.car.38. in fin. lib.48.car. 252. a ter. Iouius,lib.11.in prin.car.prima.161.Herodo. lib.septimo, capit.16.in fin.

18 Quodlibet Principi licere prætendunt, dicit Arria. lib. 4. car.8. eius,ante. Plut.in apophtheg. in Antig. rege. car.131.ante.in fin.libr. & de doctri.princip.car.416.a tergo. Guizard. lib. septimo, in medio, car.379.a tergo, de Franc. rege. Quid tam infidum mare &c. ut supra, pares cum paribus &c. ut in uer. Amic. Cum ipsis habenda amicitia & consuetudo aut maxima aut minima. Plutar. in Solon.uita car. eius ultima,in princ. Eras. prouer.2947. Vitandæ potentiorum offensæ, eorumq; stultitiæ ferendæ. fulmen est ubi cum potestate habitat iracundia. Sen. in suis prouerb.Tul. in Epi.ad Atticum.car.67.Multa me &c. Plut.lib.de Exilio. car.antepenult.in fin.254. Ne litiges cum uiro potente, longæ sunt regum manus.Eccle.cap.8.in prin.Home.in primo Ilia.car.4.ante. Ouid.in Epi. Helenæ.de qua Eras. prouer. car. 24. Potenti non resistendum, durum est enim contra stimulum calcitrare. in act.apost.cap.26.d. Licere sibi arbitrabantur quod licet, unde

respon-

respondit regi Antigono quidam, de quo Plut.in apophteg.car. nona, in eo.barbarorum hoc regum est. Nobis autem honestum est tantum quod honestum, & iustum quod iustum. & lib.de doctri.princi.car.2. a ter.Eccle.cap.4.in fin.cap.8.a.c.

19 Non prouocandi, uel prouocati subinde extirpandi. Machia.lib. quarto histor.lib.5.in prin.car.2.a ter.124.153.Ponta.lib.4.de sermo. in med.car.229.ante,cap.hinc ad alias &c. Tyranni amicus est eius seruus, dixit Sophocles,de quo Apia.libr.2.car.72. a ter. ubi de Pompeij interitu, Plut.in Arati uita,car.3. a ter.in princ.313. Amicitiæ regum uel tyrannorum sunt feruentes ac repentinæ. Ditiori te ne socius fueris. Eccles.cap.13.a.cap. octauo.c. Regum amici interim totum, interim minimum possunt. Plut.in apophtheg.car.2.uel 124.Noli fænerari homini te fortiori. Machia. lib.de Principe capitu. 21. libr.6.histo. capit. 174. ante. Rex aut Asinus, Cæsar aut nihil. Erasm. prouer.2441.

20 Principes natura neminem uel hostem uel amicum habere intendunt. Sed ex eorum commodo amicitias, & inimicitias metiri dicit Polybius lib.2.in med. car.74. in fin. Plut.in Pyrrho.car.3.Dion car. 15.in prin.lib.37. in med. ubi de Catilina.lib.38.car.36. a ter.lib.48. in med.car.252.a ter. de Phil. patre Alexandri mag.libr.9.Iusti.in fin. eius. Amicitias utilitate non fide colebat. lib.22. in med. de Agatocle Siracus.de Lisandro.de Parthis lib.41.in med.Guiz. lib.16.in med. de Borbonio lib.12.car.152.de Fregosio ad Pontificem.lib.ulti.car.395. & alibi in uer.uerba blanda diximus. Sed ij non Principes, sed tyranni, & sceleribus proni, ambitiosi &c. Non societas, nec fides tuta regnandi causa dicebat Ennius. de quo Tul. de Cæsare Iulio, lib.primo offic. car.6.in prin.lib.3.ubi de Romulo in fratrem, Iouius in Selymo Tur. Impe. lib.2.histor.car.1.Machia.lib.de princi.cap.18. de ecclesiast. & pontifi. Corius.lib.3.car.237. Qui simulare nescit regnare non nouit, dicere solebat latine tantum Carolus Octa. Rex Franc.de quo Aemil. lib.10.car.antepenul.alibi.in uer. fides. Si uiolandum est ius. &c. Regnum est insociabile.Curt.lib.6.car.67.lib.10.car.156. uel penul. Nec permittendum cuiquam principatum crescere ut de iustitia illius sit dubitandum. Sero resistimus ei quem per annos decem aluimus contra nos.de Cæsare Cicero ad Atticum. cur autem resistamus cum quinquennium prorogauimus.lib.7.car.septima.202.Multas &c.in fi.eius, & epistola sequenti. plane. Ita & libr.8.car.3. Maximis &c. car. 230. Nihil actum est a Pompeio &c. Ponta.lib.5.de obedien.car.41.cohærenda &c. Machia.lib.primo,discur.cap.33.Orat.Epi.ad Lollium.lib. primo. dum tua nauis in alto est &c. Vtilitas regnandi qualis not.Tul.

in tertio offic. in med.car.66. cum utiles esse non possint angores solicitudines diurni nocturni mentis, uita insidiarum plena & periculorum &c.ut supra hic. Vnde gladium nudum filo pendentem tyranno laute prandenti appositum figurant. Tul.libr.ulti.Tusculan. car.195. plura. Persius etiam Sat.3.in med.Macrob.lib.1.in Somnium Scipio. cap.10.in fin.Si in clientelam fœlicis aut potentis perueneris, aut ueritas aut amicitia perdenda est. Senec. in suis prouerb. Plut. in apo. de Pomp.si inuitus pares seruus es, si uolens minister.ubi supra. Tyrannus a rege distat factis non nomine. Potentioribus & trimestres nascuntur filij,de Aug.Dion.lib.48.car.5.fin.Suet.in Claud. Imper. car. 1.uel. 5.fina.in prin.vnde fuit ortum & prouer.

INDEX TITVLORVM PRIMI LIBRI.

MILITES ESSE PRINCIPI NECESSARIOS.

Titulus secundus.

ILITES in ciuitate uel principatu necessarij & continui sunt habendi. Ex quo humana auiditate irritati audaces & potētes aliena appetunt & aggrediuntur, bellumq́; quod habetur insatiabile & inexpertis dulce, impudenter prosequuntur. Principes igitur quique, ad pacem quamuis proni, militiam instituere coguntur ordinariam ad repellendas iniurias, & tuendum principatum. Quia & sapientia sine uiribus aut potentia parum tuta est, & non facit satis. Nam armis obediunt omnia. Sæuit amor ferri. Bellum sic gerunt sapientes & suscipiunt pacis causa, &. ut not. Tacitus, Neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendijs, neque stipendia sine Tributis haberi queunt. Vnde milites eligendi ex aptioribus ad labores, exercendi ad seruandos ordines non semel in mense, uacante bello, sed frequenter, stipendio & armis sustentandi, pecunia præcumulata pro tempore militibus ipsis dispensanda. Ad obedientiam tenendi. Nam bello uincit, qui milites regit. Sunt & belli sicut pacis iura. Nam auiditate rapiendi multi exercitus, quia inobedientes, periere. Pugnæ ducem interesse oportet, non autem prælium detrectare. Iteratas iniurias non pati. Neutralitatem uitare, bellumq́; hosti potius inferre quàm expectare. Consilia eorum præuidere, & omni impetuosa celeritate conficere. potiores habendi sunt pedites equitibus. Qui delecti & exercitati ex proprijs esse debent, non extranei uel mercenarij. Qui promptiores habeantur in prælio, aut uincere, aut uiriliter occumbere. Ex quo gloriosum habetur pro patria uitam exponere. Dux læto uultu semper appareat, hostium consilia diligenter præsentiat.

Declaratio prædictorum per authoritates.

ATVRA mortalium auida imperij, & præceps ad explendam animi cupidinem dicit Salust. in Iugur. car. 3. Appetentes aliena habentur non prouocati, militia unde necessaria ad expellendas iniurias, dicit Plato. libr. 5. de republ.

car.penulti.in prin.uel.242. De Mecenate ad Augustum. Dion.li. 52. in med.car.333.naturali tantum ambitione exciti post generale diluuium ex quinque. de quibus Xenoph.lib.de æquiuocis. & alibi annotauimus,infra. primus Assiriorum rex Ninus, de quo Berosus lib.5.antiquit.in Nino ipso.3.Babilon.rege.Fab.pict.car.secunda.aureos mores noua regnandi cupiditate limites transgressus est. Iusti. lib.primo, in princi.Inde Alexander Mag.de quo Sen.Epi.94. in fin.hanc partem &c.car.eius ultima. Agebat Alexandrum furor aliena deuastandi,& ad ignota mittebat, Gręciæ primum cladibus incepit, quod cuique optimum fuit eripuit, Lacedæmonem in seruitutem egit, Athenas tacere iussit,non contentus strage tot ciuitatum,quas autuicerat Philippus, aut euerterat, toto orbe arma circumferre nec substitit unquam laxa crudelitas,immanium ferarum & fames, iam in unum regnum multa regna coniecit, iam Græci Persæq; eundem timent, a Dario liberę nationes iugum accipiunt, idem tamen ultra Oceanum Solemq; ipse naturæ uim parat. &c. Verum ego, ut in sua oratio.de qua Curt.lib.ultimo,Arria.lib.7.in prin.car.6.qui nec annos meos, sed uictorias numero, si munera fortunæ bene computo diu uixi. Orsus a Macedonia imperium Græciam teneo, Thraciam & Illirios subegi, Triballis Medisq; imperito, Asiam quà Elespонto, quà Rubro mari abluitur, possideo. Iamq; haud longe sum a fine mundi. Quem egressus aliam naturam,alium orbem aperire (ut nunc diebus nostris) mihi statui. Ex Asia in Europæ terminos momento unius horæ transiui, uictor utriusque regionis. Magi terram pulsantes in Alexandrum Mag.interrogati quare, sibi responderunt ut not. Arria.lib.7.car.prima a ter. Tantum quemq; tenere, quantum ambulans calcaret, ipsum quidem cæterorum mortalium similem esse quamplurimis rebus occupatus inquietusq; sibi æque ac alijs molestus tam procul a patria progressus. Ad cuius conspectum perductus Diomedes prædo maritimus captiuus ab ipso suspendi iussus,Sciebam inquit Diomedes talem te sententiam in me prolaturum, qui & idem in te statuissem ego si te captiuum haberem, latro minimus ego sum, tu maximus, qui Darium bello pluries superasti nulla in te lacessitum iniuria,prouincijs,& principatu priuasti, Porum Indorum regem prælio subegisti, per te nunquam cognitum & iniurium aut nulla prouocatione regno priuasti, quamplures ad hucusque prouincias & regna occupasti sola dominandi ambitione &c. Vnde Alexan. liberam sentiens ueritatem expositam,mutata uoluntate prędonem liberũ iussit haberi,& apud se admissum habuit,& ordines assignauit, ut pridem & Lisimachum, qui leonem priuauerat manu tantum extracta eius lingua morti expositus. Qui Dario scripsit,

ut Soles duo stare non possunt, ita duo Principes. Ex quo ni Serpens edat Serpentem, Draco non fit, ut in prouer. dicitur. & per Pompeium in Cæsa. sibi affinem & coetaneum, orbe subacto, nec Gn. quidem Pompeio not. Sene. ubi supra. Extrema inire bella insano tantum amore magnitudinis falsæ, modo in Hispaniam & Sertoriana arma, modo ad corrigendos piratas ac maria pacanda uadebat ad continuandam potentiam, quid illum in Affricam? quid in Septentrionem, nisi infinita cupido crescendi. &c. infra, car. 70. a ter. Quid Cæsarem in sua fata immisit? gloria & ambitio. Et ut ipse Sen. lib. primo, de benefi. in fin. cap. Alexan. &c. At hic a pueritia latro, gentium uastator, hostium pernities & amicorum, qui summum bonum duceret terrori esse, cunctis mortalibus obsitus, &c. Hercules Amphitrion. filius, Alcæus pyrata igne perijt primus ex maximis pyratis. not. Maneth. car. 102. Xenop. lib. de æquiuoc. car. prima. Berosus car. 72. In Balleo rege. 11. Babilon. 43. fuisse refert M. Varro, & Diodo. Sicul. Cyrus in Asia, in Græcia Lacedæmones, & Athenienses libidine dominandi proxima quæque subuertentes, & ut Salust. in fin. operis. Galli inde, & Germani, a quibus & Gothi, proinde & Longobardi, Vandali, Vnni, Theutones, Cimbri pridem & Tamerlanes, nunc autem Turcæ bella ex bellis afsidue serentes omnia occupaturi, nisi diligentius acriter obsistatur, ut pluribi deplorans Iouius acerbe conqueritur principum discordias, seditiones, intestina bella, lib. 17. histor. in fin. eius. lib. 39. in fin. libr. 40. in med. lib. 42. in fin. lib. 43. car. 4. in Car. Imper. car. 6. car. ulti. Ponta. lib. 5. de obedien. in med. de hoc notat Agrippa de uanit. scienti. cap. 5. de historia. car. ulti. plura de Heroibus, qui ut latrones furiosi, orbisq; prædones fuerunt ambitione perciti & superbia.

2 Insatiabile bellum dicit esse Home. libr. 13. Ilia. Omnium quidem facietas est & Somni & Veneris, cantusq; dulcis, & irreprehensibilis choreæ, hominum autem aliquis & magis cupit amorẽ expellere quàm belli, pugnæ insatiabiles sunt. libr. 5. in med. Marsq; hominum pestis, contentioq; insatiabiliter prompta causa ut supra, ex ambitione, & quia dulce est bellum inexpertis, ut in prouer. de quo Eras. Iusti. de Pyrro, lib. 25. in fin. Apia. in lybico. in med. eius, car. 256. Ex Masinissa rege tunc asserente, iucunditatem esse maximam, prælium atrox ex alto uel ex tuto despicere. Tul. lib. 8. Epist. famil. per Cœlium ad Cicer. in fin. eius. Tanti non fuit &c. Si sine periculo fieri posset, &c. Cupio maris turbulentos fluctus audire quietus tranquilla mente, cupio istorum naufragia ex terra intueri. lib. 2. ad Atticum, de geograph. &c. car. 54. de Xerxe Herodo. lib. 8. cap. 7. in fin. Ingrata Germanorum quies ocio torpentium in alias nationes ad bellum prodeunt. Tacit. in eis. car. 2.

ante in fin. ut hodie obseruant Heluetij etiam, & Galli, de quibus Polyb. lib. secundo car. 62. Cæs. lib. primo operis car. 1. in fi. homines bellandi cupidi, &c. Sueuorum gentem bellicosissimam, dicit idem Cæs. lib. 4. Gall. in princ. omnium Germanorum, qui ex pagis centum singula mill. quotannis bellandi causa ex finibus educunt quos alunt, qui domi remanent, & sic anno singulo in alios ipsorum, adeo ut nec bella, nec agricultura intermittantur, immani corporum magnitudine homines. Sen. lib. primo de Ira car. 2. ante. de Cymbris, & Theutonis, Celtiberis bellorum auidis, armorum cupidis. Valer. capi. de instit. antiqu. car. pen. Armorum uacationem si ultro offeras notari ignominia nos Francos putaremus, &c. Aemil. in Car. Mag. in fin. car. 110. a tergo.

3 Quia Mars est omnium pater & generator. Lucianus, de quo Eras. in prouer. bellum &c. 2436. Liuius lib. 5. in med. de Gallis in Italiam peruentis dulcedine frugum & uini, maxime cum se in armis ius ferre, & omnia fortium uirorum esse ferociter dicerent. Curt. lib. 5. in princ. ferro geri bella non auro, uiris non urbium tectis, omnia sequi armatos, Armisque obediunt omnia. Tul. in oratio. pro Murena, in medio eius. car. 130. Machia. lib. 1. discurs. cap. 10. in princi. Rei militaris uirtus præstat cæteris omnibus, hæc nomen populo Rom. hæc huic urbi æternam gloriam peperit, hæc orbem terræ parere huic imperio coegit, &c. & inferius ibidem. Summa dignitas est ijs, qui militiæ laude antecellunt. Home. in 3. Ilia. in medio. Vincentẽ mulier & opes sequentur, omnibus bellatrix quam imperatoriam uocant excellit. Plato in Epino. car. prima, in fi. Prima est adolescenti commendatio ad gloriam, si qua ex bellicis rebus comparari potest, in qua multi apud maiores nostros extiterunt, &c. Tul. in 2. offic. car. 40. in fi. & in Philip. 4. car. ult. Valer. capit. de Disciplina milit. car. ult. eius. Agrippa capit. 79. de arte militari. Virtus est una altissimis defixa radicib. hac maiores nostri primum uniuersam Italiam deuicerunt, deinde Chartaginem exciderunt, Numantiam euerterunt, potentissimos reges, bellicosissimas nationes & gentes in deditionem redegerunt. Tacit. lib. 20. car. 3. ante. Quid in sua Gallia quam bello uicisset? dixit in Cæsarem Ariouistus rex, de quo Cæs. ipse lib. primo belli Gall. car. 23. 24. Ius esse bello, ut qui uinceret imperaret, stipendium capere iure belli, quod uictores uictis imponere consueuerunt. Cæs. item libr. 1. car. 31. uel. 4. ult. eius. In armis omnia sita, fortunis uicti & esse, & dici bona uictoris oportere, dictum fuit Alexandro Mag. post uictoriam de rege Dario consecutam, not. Plut. in eius uita. car. 4. ante. in med. car. 6. ante, in fi. Victores hostium fortunas uendicabunt. Salust. in Iug. car. 95. De prælio per Metellum Cons. in Iugurtam.

Iugurtam.Tacit.lib.14.car.24.a ter. & nu. 19. alibi. Liuius post congressum inter Scipi.& Annibalem.lib.30. car. antepenul. in fi. lib. 21. car.quarta fin.per Annibalem in suos milites.capit.90. a tergo. Quicquid Romani tot triumphis partum congestūq; possidēt,id omne cum ipsis dominis nostrum futurum est. Neque Africam & Italiam, sed orbem terræ uictoriæ præmium fore, in manibus esse prædam Carthaginis, & cæ. Virtutem proprium hominis bonum, Deos fortioribus adesse, proinde arriperent uacui occupatos, integri fessos, & cæ. De oratio.Catilinæ Salust. car. 2. At mihi tam & si haudquaquam par gloria sequatur scriptorem & authorem,&c. Machiau.lib.5. histor.in prin ci.eius. asserit scientiæ; præstare bellicam rem. Aemil.in Clotar.2.rege 10.car.41. in princ. Si is ausis impune id sit inuium orbem terrarum, clausaque omnia itinera Francis,qui armis cuncta sibi patefaciunt.Plutar. in Cimo.car.penul.a tergo.Sed armis ac ui confringentes,&c. Qui uiribus præualent omnia aperta esse.Geu.lib.1.Episto. car. 58. Xenophon.lib. 20.car.33.ante. Omnia uincentibus proposita sunt præmia, &c.in oratio.per Cyrum ad suos milites. Appetere enim uictoriam quæ præclaras res omnes & optimas, & adipiscitur & tuetur, & imperio quod eorum qui uicti sunt,omnia uictoribus elargitur,&c. Item & per eundem.lib.3.car.antepenul.in princi. Si quidem uiceritis estis omniū earum rerum domini futuri, sin uicti fueritis,omnia hæc tradetis hostibus. Et libr. 4. car. 5.ante. Poly.6.lib.3.car.116.Ignorandum non est, nullum esse uictoria maius lucrum, nam qui uincit omnia rapit,una & uiros & mulieres,& pecunias,& regionem totam,&c.Et lib.7.car.2.ante.in oratio.Cyri ad milit.Xenoph.ipse. Non estis nescij uiri, &c. proposita esse præmia uictoribus quidem,fugare bona habere, laudari,liberis imperare,at uictis horum contraria,&c.Polib.etiā libr.2.car.63.De Gallis in Rom.Quę sint parata commoda si uincerent ante oculos ponunt,&c.Si uincerent Carthaginienses,dixit & Annibal ad milites.non equum aut sagum præmia habituros, sed omnium mortalium fœliciss. futuros opibus Romanorum.Ioui.lib.30.in med.lib.18. in princi.car. 2.Omnia uirtute uictoriaque parari,quę certa atque explorata uiderentur,uictoria libidinis ac insolentiæ plena neminem agnoscit. Dion.lib. 37.car.3.De Pompeio per arma potentissimo, lib.49.car. 6.fi.lib. 50. in princi.in oratio. Antonij ad milit.car.11.a tergo. Vt qui tales essent & qui arma denarios & equos possiderent,& nauigia deteriorem eligerent partē,&c.Salust.in Catil. de Syllæ uictoris exercitu. Igitur ij milites postquam uictoriam sunt adepti, nihil reliqui uictis fecere. Plut. in Demet.car.6. in med.20. a ter. Finita pugna reges uictores uictoriam consecuti omne regnum Antigoni, atq; Demetrij inter se partiuntur, &c.

&c.Dion.lib.37.car.3.lib.41.car.4.fin.a tergo. De uictoria Pharsalica quæ dominum rerum constituebat uictorem pugnæ,uictis nihil tuti, ni hil fidi,nullum receptum,uictoribus gloriam, imperium totius Orientis,spolia parat in medio posita,uictorẽ secutura, &c. Aemil. in Philip. 7.rege.41.car.253.a tergo. Armatum ergo quandocunque militem & principem esse decet , quia & uicini ad inimicitias proni,commodum consequi sperantes, ex alterius spolijs præsertim inopinantis, impræparati,debilis,uel ignaui.Herodo.in oratio.Mardonij.lib.7.cap.2. Adria nus,de quo Dion.car.4.uel. 16. in eius uita. Milites exercebat imperator ipse ad omnem speciem pugnæ, ut & eius exemplo omnes meliores & duriores redderẽtur, & cæ.& in eundem. Spartia.car.4.Milites quasi bellum immineret exercuit, parta uictoria solidam gloriam , triumphos, opes, regna , imperia daturus,&c.Aemil.in oratio. Pontificis ad principes in Pilip.primo rege.38.car.150.a tergo.Dario regi opes offerenti Alexander respondit, ut notat Curtius lib. 4. in med.car.24 in fi.Darium sibi aliena promittere, ex quo totum amiserat superatus Lydam Elidem,&c.uictoriæ suæ præmia leges uictores dicere solitos uictis accipiendas(& car.35.a tergo.) quæ amisit & quæ habet adhuc prę mia esse belli, meque in Asiam non uenisse ut ab alijs acciperem , sed ut alijs darem.lib.9. in princi. Pro concione laudatos milites docuit , illa dimicatione prostratum,cætera opimam prædam fore gemmis & auro Macedoniam & Græciam repleturos,&c.plura.uicimus,ipsa suas uicto ria concutit alas,Pax parta Hesperius nobis regnabitur orbis.Ponta.in Dial.Anton.car.97.a ter.in princi.

4 Militibus & pecunia superãtur omnia,dicebat Cæsar superato Phar nace rege in Italiam peruentus.not.Cæs.ipse.lib.2.in med.car. 53.ubi de Neruijs populis uictoribus nihil impeditum.Dion.lib.42. in fi. car. 4.fin.lib.43.car.7.in fi.lib.52.in med.car.333. uictis nihil tutum, ueh uictis,ut est prouer.de quo per Gallos Rom. tunc uictores. Liui. libr. 8.car.44.Plut. in penul.cap.ult.in medio. Vox uiri.car.237. Aemil.in Clodo.rege.5.car.22.in fi. Sed ab armata dextra præsidium saluti quærendum,in uirtute audaciaque uictoriam,prædam,gloriam positam,in fuga ignauiaque seruitutem,dedecus,exitium collocatum, uictoria mu tat homines.Home.in 6.Ilia.in med.Liui.in 9.libr. de Sannit.car.pen. a tergo,in princi. Horridum militem esse debere , &c. & omnia illa uictoriam sequi , & ditem hostem quamuis pauperis uictoris præmium esse,& per Scipio.ad nouam Chartag.in Hispania.Liui. lib. 36.car.pen. a terg.Hic pecunia omnis hostium, sine qua neque gerere bellum possunt,&c.Dion.lib.37.car.3.lib.ipso 52.car.333.Apia.libr.4. car. 162. a tergo. Pecuniæ per quosdam dictæ bellorum nerui. Ioui. libr. 13. in med.

med. De Sopho Impera. in Aluantem a finitimis popu. Legati ad dedendas urbes uenerunt, ex quo uictoria eo etiam gentium fauor inclinaret armorum, equorum, telorum, pecuniarum, militum uim maximam accepit, &c. Plut. lib. de fort. Alexand. Mag. 2. car. 4. ante in fi. Idem & Machia. li. 8. histor. in med. car. 252. & lib. de Princi. cap. 24. Taci. in lib. de uita Agricolæ. car. 5. in sua ad milites oratione. Omnia prona uictorib. eadem uictis aduersa, & per Alexand. Magn. in responsione ad Legatos Darij. Curt. lib. 4. in med. car. 35. Armis cuncta sibi patefaciunt Franci, ut per Grippum, de quo Aemil. in Clotar. 2. rege. Franc. 10. car. 41. in princi. in Lodou. 4. rege. 32. car. 132. Normannia magisquam unquam florebat uiris, armis, equis, telis, classe, auro, nouis colonijs.

5 Sapientia sine uiribus parum tuta est, & econtrario, ut explicat pluribi Plato, & Epi. 2. in princi. eius. Naturæ quidem lege, sapientia, potentiaque excellens in idem tendunt, semperque ista duo se inuicem requirunt, &c. Episto. 6. in princ. Opus esse sapientia aduersus improbos iniustosque, & ad resistendum potentia. Episto. septima, in med. cart. 3. a tergo, in med. Quamobrem qui tanquam potentiores, &c. Alter alterius auxilio semper eguit, & tam militaris res legibus in tuto collocata est, quam ipsę leges armorum præsidio seruatæ sunt. Episto. 11. in medio. Nam si putant aliqui, &c. Nisi sit aliquis cum auctoritate præsidés ciuitati, quod uidelicet cum in eodem homine bene cum prudentia & temperantia simul potentia summa conuenerit, &c lib. 4. de legi. car. 2. Plut. in Solon. uita. car. 3. a tergo, in med. Vim simul iustitiamque coaptans. Macrob. lib. 1. capit. 12. in med. Romulum dicit populum ciuitatis, ita in maiores minoresque diuisit, ut altera pars consilio, altera armis rempub. tueretur. Orat. in 2. Episto. in princ. ad Augustum. Cum tot sustineas, &c. armis tuearis, moribus ornes, legibus emendes, Vis cõsilij expers mole ruit sua. lib. 3. carm. Oda. 4. Descende, &c. Alciat. fab. 41. Laerte genitus, &c. Viribus hic præstat, hic pollet acumine mentis. & in primo Institut. Imperatoriam maiestatem non solum armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatã, plura quinimo pariterque in summa fortuna auspicijs & consilijs quam telis & manibus geri. Tacit. lib. 13. car. 2. ante. Tum demum periculo atque negotijs compertum est, in bello plurimum ingenium posse. Salust. in Catil. car. 1. & in Iug. car. 35. a ter. Sed quoniam parum tuta per se probitas est, &c. dixit in Senatu Rom. rex Adherbal Iugurtæ frater & hostis insecutus. Machia. lib. de Princi. cap. 24. lib. 1. discurs. cap. 21. Facile experti sunt parũ tutam sine uiribus maiestatem. Liui. in seditiones inter patres & plebẽ. lib. 2. car. penul. Eccl. cap. 7. b. Vtilior est sapientia cum diuitijs, & magis prodest uidentibus Solem, sic ut etenim protegit sapientia, sic & pecunia.

cunia.Ponta. li.5. in fi. de Obedient. quo mihi aliter uitari nequeunt, uiribus contendamus,&c.Xenoph.lib.7.car.penul.ante. Milites debemus exercitationibus pręstare non ignari Deos hominibus demonstrasse hæc libertatis felicitatisq; instrumenta, nos ipsos oportet sine armis nusquam esse,&c. Dion lib.53.car.333.a tergo,in oratio. Mœcenatis. Sic milites necessarios esse , prout etiam denarios. Ouid. libr.13. metha.in med.de Vlisse & Aiace. Tibi dextera bello utilis , ingenium est quod eget moderamine nostro , &c. Sapientia enim melior quam uires, & prudens quam fortis præstat. Sapient. capitu.6. in prin. Eccle. cap.9.in prin. prouer.cap.16.princi.Plut.in Timol. & in libr. in uer. Ingenium. Non minus ingenij quam uiribus res geritur, & bellum agitur. Carda.libr.17.de subtil.in med. car.675. In legatione insolentium uel temeritas plurimum confert uel euertit,subtilitas in omnibus imperat, & regibus, urbibus, domibusq; singulis. Aemil.in Clot.2.rege decimo,car.40.in prin. ueriusque arte quàm copijs conficiendum bellum,&c. & in Phil.rege 41.in oratione, unde Home. libr.21. Ilia. car.4.fin. Martem inducit a Minerua lapide grauiter uulneratum. Tul. Epist.lib.decimo,famil. Vt primum &c. in fi.eius.de hoc eodem Hom.li.9.Ilia.ca.2.de Nestore in Vlissem.li.23.in med.car.253.Tul. li.de sene.ca.80. Prudentia incisor lignorum melius quam uiribus,prudentia gubernator nauem dirigit, &c. Vnde tacitus de German. Cæs. lib.2.car.6.nouies a D. August. in Germaniam missus plura consilio quam ui perfecit. Apud Mantineam Epaminundas dux uafro consilio impetitus prælio confossus est. Vnde Thebanorum uires conciderunt. Plut.in Apophteg. lacon. car.161.ante. Quantos apparatus Gallorum uirtus Rom. cum ingenio & ratione pugnantium superarit, fregerit, profligarit. Polyb.in secundo, car.69.a ter. Alciatus de Hercule fab.133. Roboris inuicti,&c. de Archimedis industria ad Siracusas in hostes Rom.arte diu frustratos. Plut. in uita Marcelli, car.tertia, a ter.Cæs.lib.primo Gall.car.27.magis ratione & consilio,quam uirtute uicisse, Agamennonem inducit Home.lib.2. Ilia.car. penulti.de quo Tul.lib.de senectu.car.septima. Nestores optasse plures non Aiaces ad expugnandum Troiam uiribus quamuis præualentem, de Coraxe captiuo ex intimis Saladini Sultani, cuius consilio dicitur ad tantas opes peruenisse. Erat enim corpore pusillus & deformis Mironus, & uultu illiberali , &c. prudentissimus tamen habitus. & de Attilio Regulo Polyb.lib.primo, in med.car.24. ab Euripide iam dictum fertur, unicum rectum consilium magnam militum manum uincere,&c. Tul. in primo offic. car.ulti.in fin. Consideratè agere pluris est quàm cogitare prudenter. Non minus similiter est Imperatoris consilio ho-
stem

ſtem ſuperare quam gladio. dixit Cæſ. § de quo ipſe,lib.primo de bello ciuil. in fin.car. quinta, fin. & in oratio. ad milites, Dion.li.38.car. 41.a ter.Machia.item lib.7.hiſtor.car.202. ante. & in uer. labor. Qui labores,&c. Et idem Machia.lib.2.diſcurſ.cap.13.lib.de princi.cap.6. car.ulti.cap. 14.§ Græci equites ludificando cathaphractos ſæpe ſuperarunt, & in captiuitatem perduxerunt. Iouius pluribi, & § lib.ſecundo, in med.de prælio ad Tarum flu.cum Car.8.rege Franc. lib.4. in med.c.135.& car.7.fin.145.lib.13.car.penul.ante.lib.15.car.9.fin. lib.31.car.7.in fin.§ Curſu & recurſu in giros, &c. Aſtu facile ſuperauit ſtolidas minoris uires. § Liui.li.28.in certamen.§ Corbis & Orſuæ Scipione præſente & prælij arbitro, ut per Vliſſem, de quo metha. lib.13.car.169.Tu ui res ſine mente geris ratem qui temperat anteit, remigis officium, pectora ſunt potiora manu,&c.

6 Sæpe uana pro ueris in bello ualuere. § Liui.libr.34.car.3. ante in med.de Celtiberis;Machia.ubi ſupra,cap.14.& in cap. Quantum ualet error,ad Valer.§ grauiſsima bella,quæ initio uehementer tractabantur prudenti aduerſariorum cunctatione interpoſito more ſpatio elangueſcere conſueuiſſe. § Ioui.lib.17. in med.in oratione Gazelis, § ui ne corporis an uirtute certandum. § Liui.lib.9. eius penul. de Vmbris deditis,& lib.25.car.3.in prin.§ Quæ natura impedita ſunt conſilio expediuntur,dixit Annibal, in bello enim nihil tam leue quod non magnæ interdiu rei momentum faciat, de Criſpino & Badio Campano,Liuius § lib.35.car.4.a ter. in prin.lib.37.car.penult.ante in fin.Cæſ.lib. 1.ciui.car.253.ante,lib.3.car.364. quam paruulæ ſæpe cauſæ, &c.§ Parua momenta in ſpem metumque impellere animos. § libr. 27. car. ſecunda,a tergo,in med.§ Ex paruis ſæpe magnarum rerum momenta pendent,parua ſæpe ſcintilla contempta,&c. § Cur.in oratio.Alexand. ad ſuos milites.lib.6.in med.§ de Saladino Sultano in Chriſtianos prę lio uictores qui & errore lapſi,fuſi,diſsipati,capti. § Blon. li.16. in eo. car.113.Aemil.in Phil.ſecundo rege.41.car.248.ante,& extra,capitu. quantum ualet error, ut ſupra, & in Car.6.rege 52.car.447.§ de pluribus exemplis,& deſcenſu equitum in pedes per errorem uti iuſsi,nota,infra,cap.9.in fin. Tractatu de exercitu. Quia non licet in bello bis peccare. § Valer.cap.ſapienter dicta. Plut.in apophteg.car.135.in Lamacho, ut eſt prouerbium,de quo Eraſ. num.2031. Non licet.§ Sæuit amor ferri & ſcelerata infamia belli. § Virgi.in 7.Aeneid.ex Home. in 11.odiſs.§ confusè ſæuit Mars.

7 In rep.uel principatu cum ſint neceſſario conſtituendi milites ut eſt animaduerſum in oratio. Mecenatis ad Auguſtum, de qua Dion § lib.52.car.333.in prin.num.10.§ propterea eligendi de agricolis uel coriarijs,

coriarijs, non autem sellularij lusores uel opifices. § Plin.lib.18.cap.5. in princ. Plato lib.2.de rep.car.4.in prin.Sen. Epist.51.in med. Quomodo &c. Plut.in Coriol.car.secunda,in princi. § ex Catonis præcepto, de quo per eundem in princip. operis de re rustica. Varro § lib.1. cap.secundo eius.Liui.lib.8.in med.car.quinta,in princip.§ Opificum quoque uulgus & sellularij minime idoneum militiæ genus est. § libr. quinto,car.prima,a tergo, in prin.in oratio. Appij Claud. § gaudebat ipse partem anni se agrum suum colere,&c. § Orat.oda.3.li.3.§ delicta maiorum, &c. Sed rusticorum mascula militum proles, & minus modesti requiruntur quam fortes. § ut infra,car.sequen.a ter.& ut per Alexandrum mag. in suos Macedo. oratione redargutos. Arria. lib.7. car.293.§ Omnium rerum inopes pellibus uel & amictos, &c. Durũ a stirpe genus, notos ad flumina primum deferimus, Sæuoque gelu duramus in undis, venatu inuigilant pueri, siluasq; fatigant, flectere ludus equos, &c. at patiens operum paruoq; assueta iuuentus, Aut rastris terram domat, aut quatit oppida bello, &c. Canitiem galea premimus, &c.

8 Exercendi non modo semel in mense, quia uno die fiant idonei, ut Plato § lib. 8.de legi.in prin.§ sed pluries & frequenter in pace, ut in bello prosint & habiliores euadant. § Iosep.li.3. belli Iud.cap.3.in fi. cap.28.in fin.Plato ubi supra,§ Dion § libr.52.in med.§ in oratione Mecenatis pro sustentanda Monarchia semper exercendi, &c. § Xenoph.lib.primo,car.pen.a ter.lib.7.car.penul.ante, lib.8.car.5. ante § longe sui præstabant ob exercitationem assiduam, & de se præbebat exemplum. § Dion etiam libr. 53.car.5.in fin. per ipsum Augustum, in materia prædicta.§ Ad opus milites traducti longe maximum. § li. quinto,car.4.in prin.de Camillo ad Veios,Liui.lib.nono, car.6.in fin. de prælio in Samnites.§ Sed signa undique cohibant & notis ordinibus in ueteri disciplina militiæ, iam sine præcepto ullius sua sponte struebant acies § & lib.23.car.antepenul.ante in med.§ de Torquato,exercitu lustrato, quia ociosa statiua erant, crebro decurrere milites cogebat, ut Tyrones assuefaceret signa sequi, & in acie agnoscere ordines suos, &c. § & libr.26.car.ulti.a ter. in med. § per Scipionem in exercendis naualibus pedestribusq; copijs dies aliquot assumpsit,primo die legiones in armis quattuor millium spatio decurrerunt, &c. § Iosep. d. lib.3.car.6.plura, Cato in Celtiberis, de quo Liuius ipse.libr.34.car. 3.in prin.§ Cato dum exploraret de hostibus, &c. ne mora segnis esset, omne id tempus exercendis militibus consumpsit, &c. § Plato lib. 8.de leg.car.prima,in fi.§ de ludis Diaulis,&c. primum stadium cursurus armatus ingrediatur, alius grauiore armatus armatura breuius spatium

spatium cursurus. § Curt.lib.3.car.3.in princip.§ ad nutum mouentis intenti, sequi signa, ordines seruare didicere, quod imperatur, omnes exaudiunt,obsistere, circuire, discurrere,in cornu mutare pugnam,non duces magis quam milites callent, fatigatis humus cubile est, cibus quem occupati parant satiat, tempora somni, &c. In castris per laborem usu militiam discebant,&c. Nam huc cum ocioso exercitu diuertens, fossam latam profundamq; effodit,&c. § Plut.in uita Marij.car. quinta,uel 162.a ter.§ & inferius,Tanquam operarijs in fosis fodiendis diuertendisq; fluminibus nostra opera utitur Marius. Vnde Muli mariani milites sui dicti. § Salust.in Iugur. de Metello cons.car.90. Sic & Ponta.lib.primo,de fortit.cap.de milit.§ Omnino militaris siue scientia siue disciplina præceptis ac exercitatione constat, quia milites nisi iussi castra mouent,iter faciunt, signa sequuntur, manum cum hoste conserunt. Robustiores habentur Heluetij cæteris Gallis ob frequentem exercitationem ad prelia cũ Germanis proximis,&c. §Cæs. lib.primo Gall.car.prima, ante.§ de Mithridate cum exercitu. Iusti. § lib.37.in fin.§ Ordines reperit Palamedes ut necessarios in bello ad Troiam, dare signa,Thesserasq;. § Plin.libr.7.cap.56.in med. § Corbulo prouinciam ingressus,dicit Tacitus. § lib.11.car.3.in prin.§ ubi præsentia satis composita sunt, legiones operum & laboris ignaras, populationibus lætantes ueterem ad morem reduxit. Ne quis agmine decederet, ne pugnam iniussus iniret, Stationes,uigiliæ,munia in armis agitabantur, non accinctos vallo uel pugione tantum fodiendo morte puniuit,&c. Milites continue exercebat non solum præceptis, sed & fictis certaminibus § Polyb.lib.5.car.206.in fin.Cæs. lib.1.Gall.car. antepenul.in fin.§ Acie triplici instructa, primam & secundam in armis esse, tertiam aciem castra munire iussit. § libr. primo ciuili,in med. ad Ilerdam in Hispania. cart.266.libr.secundo,in med. car.308.§ Curio ad bagradam flu. Ipse celeriter ab opere deductis legionibus acien instruit. § lib. septimo Gall.car.septima.§ in obsidione Auarici, nunc Burges. Aggerem latum pedes.330.Altum pedes 80.extructam §lib. quinto,car.octaua.§ de Iuba rege, Milites interim in opere exercere, castra munire, turres, castellaq; facere, Scipio interim Elephantos, &cæt. §& car. sequen.in princip.ibi Cæsar iubet milites, &cæt.§ Tyrones defatigare in labore non intermittit,&c. § Cæs. in vercingentorigem,ut lib.7.Gal.per ipsum,car.8.169. § Ad Auaricum erexit opera militum aggerem altum ped.80.&c. remiges ac nautas assidue exercebat,neminem ociosum esse patiebatur. § Polyb.lib.primo,in fin.car. 36. a ter.§ de Luctatio cons.in Carthaginen. § Apia. in Lybico.car. 7.fina.§ in obsidione Cartha. hæc per uiginti dies noctesq; facta sunt,

laborante

laborante exercitu & per uices operante atque pugnante, neque cibo neque somno indulgente admodum. & de Ariouisto in Cæsa. Intellecturum quid inuicti Germani exercitatissimi in armis, qui intra annos quattuordecim nunquam tectum subijssent. § & in uer. Exercitus, infra, num.23. Arria.lib.secundo, car.septima, lib.5.car.230. § Macedonas diuturnis laboribus ac periculis exercitatos, &c. de Vmbris ad Meuaniam superatis. § Liui.lib.9.car.pen.in fin. § Quos ubi effusos consul uidit, reuocatos milites ab opere munimentorum instruxit, &cæt. Ab Romanis nec opus ualli intermissum, Triarij erãt qui muniebant hastati & princip.certabant § Liui.libr.septimo, in medio. car. quinquagesimaoctaua, in princip.lib.28.car. tertia, in fin. de Hispanis. Tacit. libr.13.cart.quinta, a tergo. § Corbuloni plus molis aduersus ignauiam militum quam contra perfidiam hostium erat, pace longa enim segnes erant, munia ægerrime tollerabant, sine galeis, sine loricis nitidi, quæstuosi, &c. remedium seucritate quæsitum est, quod usu salubre & misericordia melius apparuit, § & ibidem car. ulti. ante, in fin. § nam segnem militiam attinerent inchoatum iam a Druso aggerem cohercendo Rheno absoluit per milites. § Senc.epist.18.in med.decenter, &c. § Miles in media pace decurrit sine ullo hoste, uallum iacit, super uacuo labore laxatur, ut sufficere necessario posit, quem in ipsa re, trepidare nolueris ante, rem exerceas. § Epi.56.ibidem in med. peream, &c. § magni Imperatores cum male parere militem uident, aliquo labore compescunt, & expeditione detinent, ocij uitia negotio discutienda, &c. § libr.primo de Ira, car.2.ante. § de utroque Scipione in hostes. § Xenoph. de Cyro.lib.2.car.3.a ter. § Cyrus rex ad uires suorum augendas corpora exercere docereq́; ordinandos milites, & ad res bellicas animos acuere. § & car.sequ. § Cyrus hac diligentia usus, ut ij nunquam nisi prius sudassent milites ad prandium cœnamq́; intrarẽt, suauius tunc uescebantur, & ualebant melius. § lib.8.car.4. ante. § In uenationibus, & laboribus præstabat cæteris ob exercitationem assiduam. Neminem imperare decet qui melior subditis non sit § Sueto. in Galba Imper. cap.honoribus, in fin.eius. § Veteranum ac Tyronem militem opere asiduo corroborauit, ipse maxime insignis quod campestrem decursionem scuto moderatus etiam ad Essedum Imperatoris per 20.millia cucurrit. Gelon Siciliæ Tyrannus Siracusanos eduxit ad agriculturam propter utilitatem, & ne ocio marcescerent. § Plut.in Mario.car.3.ante in apophteg.car.125.ante, Sene.epist.107.in fin.ubi illa prudentia, &c. § Malus est miles qui Imperatorem gemens sequitur, quare impigri ac alacres excipiamus imperia, &cæt. Iul. Cæs. § ut Sueto.in eo cap. Militem. § deligebat milites uiribus præsertim præstantes,

ſtantes, cum hoſtis eſſet in proximo grauiter cohercebat, grauiſsimusq; erat exactor diſciplinæ militaris, ut paratum intentumq; haberet momentis omnibus quo uellet ſubito educeret. § Ioui. in re florenti. in medio. car. 36. in fin. lib. 25. § quattuor mill. hominum ſacramento conſociata ſunt, diligentiq; armorum exercitatione coaleſcentes magno uſui patriæ fuerint, interim milites continuo labore exercebant. § Apia. in lybico. car. ſexta, & in fin. libr. car. 7. fina. in prin. Plut. in Camillo. car. ſecunda, a tergo. in med. § Ciues in caſtris retinere quærebat, & ad bellum exercere, ne domi. &c. § in Philopom. car. 2. a ter. in med. in Mario car. 3. ante. in med. § Marius ad milites exercendos tēpus animosq; ad audaciam confirmandam datum eſt. § & in Craſſo. car. 5. a ter. econtra. § neque enim recenſendis militibus aut eorum corporibus aliquo ſtudio exercendis intendebat, ſed ad exigenda uectigalia & cogendas pecunias, &c. Inſtruendi a pueritia. § Orat. libr. 3. carm. Oda ſecunda, Anguſtam amici. § robuſtus acri militia puer condiſcat, &c. & ut non tantum ualidi, ſed & modeſti. § Cæſ. lib. 7. car. 12. fin. & lib. 1. car. 1. car. 24. in fin. uel. 8. fin. & libr. Alexandri. cart. penulti. de Pharnace rege. § Heluetij Gallos cęteros uirtute præcedunt, quia quotidianis prælijs cum Germanis contendunt', & ut ſupra. Ea natio ad tantam uirtutem plurimum ob exercitationem inter ſe differt. § Apia. libr. 3. in med. de Hircio conſ. car. 120. a ter. uel 11. fin. § qui Marcum Antonium prælio fudit inopinantem diutina exercitatio & militia tum milites robuſtiores, tum duces prudentiores ſolet efficere. § Diodo. libr. tertio. cart. quarta, in prin. militem uitioſum & ignauum, exercendo magis quam puniendo ſine aliqua acerbitate correxit Scip. Aemilianus. § Flor. libr. 57. Eutrop. lib. quarto, carta quinta. § Et Licinius Craſſus, de quo Apia. § lib. primo, car. 42. § militem omni die in opere habuit, § lib. Lybico in fin. car. 8. fin. Polyb. in primo, car. 9. § ipſe cum armatorum & iam ſatis à ſe exercitatorum ciuium manu extra urbem profectus, &c. § & lib. eodem in med. § Sed remiges ac nautas aſsidue exercebat. § Ioui. lib. 25. car. 36. a ter. Cæſ. lib. 2. belli Gall. car. 7. ante. § duæ res erant ſubſidio, ſcientia, ac uſus militum quod exercitati quid fieri oporteret, & cæ. § Liui. lib. 26. car. 1. a ter. § de inſtitutione uelitum, poſteaquam aſſuetudine quotidiana ſatis intrepide uiſum fieri, &c. ut quod uiribus deerat, arte æquaretur. &c. Probus Imper. Sirmium militari manu foſſum lecta uitæ conſciuit & uoluptates Romanis, &c. Nunquam militem ocioſum perpeſſus eſt. § Plut. etiam in Alexand. mag. car. 7. a ter. 228. § eos magis inflammabat ad uirtutem quum uel militiæ, uel uenatibus cunctos in perferendis malis ac laboribus ſuperaret, & Leonem ferociſsimum ſterneret, Aegyptij econtra aduerſus Au. Gabinium ca-

ſtra uallo cingenda requiſiuerunt publica pecunia,&c. § Valer.capitu. de luxur.Arria.lib.2.c.67. Macedonas diuturnis laboribus ac periculis bellisq; exercitatos induratosq; eſſe. § lib.4.car.183.Perdicas Leonatus & Ptolomæus per uices exercitu in tres partes diuiſo, quamuis uniuerſo exercitu operante efficiebant, &c. ad Chorienis petram oppugnandam § lib.5.car.6.fin.§ uallum ad extremum perductum ſummo militum labore perfectum. § Curt.libr.4.car.quinta, a ter.§ Macedonas ad Tyrum oppugnandum armis inclytos dorſo ſicut iumenta, onera portare,&c. propugnaculum erexit altiſsimum incredibili celeritate Abraymus opera totius exercitus in oppugnando Guintio oppi.not.Ioui.lib.30.car.42.

9 Ordines igitur obſeruandi ſunt per milites quia neceſſarij & præſtanda obedientia recta,nam,ut Ponta. § lib.5.de obed.capit. de obed. militũ.car.antepenul.ante.& ult.ante.§ Si defuerit ipſe non tam exercitus dicendus erit quam armata quædam multitudo, quam neceſſe ſit uagantem & palabundam ferri,paruo tempore hoſtis prædam futuram. Conſtituere ordines,dixit Xenophon.de Cyro. § lib.2.car.4.a tergo.§ Diligenter uiſum eſt ei plurimum conducere & ad non turbandum, & ut celerius reſtituerentur ſi turbati eſſent. A Sannitibus adhorti Rom. improuiſo ad ſigna undique cohibant, & notis ordinibus in ueteri diſciplina militiæ iam ſine præcepto ullius ſua ſponte ſtruebatur acies. § Liui.libr.9.in med.car.73.in fi.§ Iul.Cæſ.de quo Sueto. in eius uita. capit. ingreſſo, &c.§ Pluribus prælijs innumeras aduerſariorum copias multis partibus ipſi pauciores facile ſuperarunt,unaque cohors tantum præpoſita Caſtello quattuor Pompeij legiones per horas ſuſtinuit, &c. § Poly.lib.2.in med.§ Conſiderabatque quot millia hominum,quas ui res uirtus Romana,cui ingenio & ratione pugnantium ſuperarit,fregerit,profligarit. § Et lib.1.in medio.§ De Attilio reg.ſuperato & capto, quod ab Euripide dictum fertur, unicum rectum conſilium magnam militum manum uincere.Siquidem unus homo atque una ſentẽtia multitudinem,& cæ.Si ubi iubeatur quærere ſingulis liceat,pereunte obſequio,etiam imperium intercidit. § Tacit.car.50. in fi. lib.17. in med. in oratio.Othonis Imperat.in prin.§ Parendo potius quam imperia du cum ſciſcitando res militaris continetur, uobis arma & animus ſit, mihi conſilium & uirtutis ueſtræ regimen relinquite. § Sen.lib. de uita beata.car.141.car.penul. a ter.in prin.§ Nunquam imperator ita paci credit,ut non ſe præparet bello,&c. § Plin.Epiſto.14.lib.8.Cum ſis peritus,&c. Caſtrenſibus ſtipendijs imbuebantur adoleſcentuli ut imperare parendo,duces agere dum ſequũtur,&c.per Cæſarem ad milites. Dion. § lib.41.in med.car.102.a tergo, de Inobed.plura.§ Cum Cymbris &

Theutonis a C. Mario Conſ. pulſis non minorem laudem exercitus quã ipſe imperator meritus eſſe uidebatur. Quos tamen aliquis uſus ac diſciplina ſubleuaret, &c. § Cæſ. lib. 1. gall. cap. 6. fi. § In oratione Cæſa. ad milites, Diſperſos ſubito adortum magis ratione ac conſilio quam uirtute uiciſſe, præcipuum habetur documenrum obedientia. § Xenophon. libr. 1. car. penul. in fi. § Præceptum datum in prælio per Theodor. ſecundum regem. 20. § de quo Aemil. car. 61. 62. ante. § Ne quis extra ordinem pugnaret, ab ſignis nemo dilaberetur, & ab tergo poſiti qui eos in hoſtem redigerent, nec uim Francici equitatus Sarracenus eques ferebat, ſed refugiebat, ſi inſequentem hoſtem diſsipare ordines poſſet ludificando, &c. § Ponta. cap. de obed. militum ubi ſupra. Plato lib. ult. de legi. in princ. eius. § Vbi præcepta militum tradit. § Aemil. in Theod. 2. rege. 20. car. 61. a tergo. § Childebrandus præcepit, ne quis extra ordinem pugnaret, ut ſupra. § & in Car. 6. car. 434. ante. § Præceptum fuit a Phil. rege, ut denſis ordinibus iunctique decertarent, diſiungi alios ab alijs diſsipariq; non paterentur, inſtarent hoſti, mori quã cedere mallent, meminerint Ioannem regem in Pictonibus a paucis Anglorum millibus captum, &c. Aemil. Conſ. in prælio aduerſus regem Perſeum animaduerſa phalange continentiã non habere, ſed pluribi diſiunctã eſſe cohortes accitas inter ſpatia hoſtium immiſit, &c. § Plut. in uita Pau. Aemil. car. 3. Ioui. lib. 1. hiſtor. in oratio. Triuultij. § ad Tarum flu. Multa maxima pars eorum equitum, quos criſtis, armiſque fulgentes conſpicimus, nunquam niſi in pompa dum luſtrãtur exercitus, & in ludicris pugnis arma induunt, ordine non obſeruato, Græci equites in cataphractos ludificatos cladem intulerunt, præſsi tamen Ranutio ſuperueniente cum auxilijs. § Ioui. lib. 2. in med. car. 66. in prin. lib. 3. car. 113. lib. 15. in med. lib. 4. car. 6. fin. ante. lib. 15. in med. § De prælio ad Melegnanum, ſicuti ad uictoriam a conſilio, ita irritos conatus ab inconſulta uirtute proficiſci. ſed quum furor & fatalis inſania Heluetijs militi & ducibus obſequium, & authoritatem abſtuliſſent pugnaciſſ. procurrerunt, &c. § & lib. 3. car. 7. fin. § Omnia uirtute uictoriaq; parari quam certa atque explorata uideretur, de Phil. rege Maced. § Liui. lib. 32. car. 1. ante. in fi. Plut. in Pau. Aemil. car. 2. § Qui bellum præparare & inſtaurare intendebat, milites ideo magna cura exercuit in armis & Macedones & mercenarios milites, &c. § Blon. lib. 7. de Roma Triump. car. 268. Ponta. lib. 5. de obedien. in fi. car. 7. a ter. uel. 4. fin. Valer. cap. de Inſti. anti. in Clearco. § Nationum & exercituum uictores & dominos fecit exercitatus & dicto obediens miles, cuius pugnacitas ſi caruerit obedientia intemeritas quædam erit, cum ſæpenumero contigerit paucorum militum contumacia maximas copias fuiſſe deletas

ac dissipatas, Romani ordines seruātes peritia rei militaris facile uincebant. § Apia. lib. Celt. ad fi. § Lacon quidam hostem superatum interfecturus, signo receptui dato non confecit, sed quamprimum recessit. § Plut. in apophtheg. car. 180. a ter. In problem. car. 202. a ter. car. 175. a ter. in Polyd. § Clades & plerunque euenisse constat uel ipsa temeraria audacia, uel nimia ducis indulgentia, a labore longa remissio, irritatio ex fraudatis quandoque stipendijs. § Ponta. ubi supra. car. penul. in fi. § De Picinino duce, & de Tamburlano Imper. de Frider. Vrbi. § & lib. primo, de fortit. cap. de milit. § Laxato agmine Græci equites in medios cathaphractos se celeriter insinuant, momentoq; temporis totum agmen aperiunt. Omnino siue militaris scientia uel disciplina præceptis constat & exercitatione. § Iou. libr. 3. in fi. car. 6. fin. libr. 4. car. 135. § Cæsar delectum potiorem laudat militem a modestia & parendi obsequio, ut supra hic, Troia Apulię capta, prælio conserto, regijs superatis respondit Tribunus quidam. § de quo Ponta. lib. 5. de obed. car. penul. in princ. § Obedientia militum uicti sumus, animaduertentes agi quæcunque ad præscriptum, unde consternati cedere coacti fuimus. Pecunia sustentandi & armis. Nam militibus & pecunia superantur omnia. Dion. ubi infra. Sed tamen non tantum pecunia, sed exercitu & imperatore præsertim opus est, dixit Henrico regi Heraclius patriarcha, de quo Aemil. § in Phili. secundo. rege. lib. 6. car. 2. in fi. Salusti. in Iug. ad fi. § Ad regem Bocchum abiens Iugurta, ubi armis, uiris, pecunia spoliatus est, &c. § & car. penul. ibidem. § Id adeo experiri licet arma uiros pecuniam, postremo quicquid animo libet, &c. Vitelliū Imperatorem nihil æque fatigabat quam pecuniarum conquisitio, eas esse belli neruos dictitans Mutianus. de quo Tacit. § lib. 12. car. 4. fin. § Et alibi in uer. pecunia, in Caractaci oratione captiui, habui equos, uiros, arma, opes, quid mirum? si hæc inuitus amisi? Scio equidem tibi magnas opes uirorum, armorum, & auri esse, &c. § In Episto. Mithrid. ad Arsacem regem, & car. sequen. Salust. lib. de rep. restituenda ad Cæs. in princ. § Quantunque armis, uiris, opulentia possit cognitum habuerim. § Plut. lib. de fort. Alexan. in medio, car. 293. in fi. § Accepit armorum, equorum, telorum, pecuniarum, militum. Quin igitur istis fortuna si potest magnum Aridæum, &c. § Liui. lib. 10. car. 3. ante. in fi. § Scire gentem Italiæ opulentissimam armis, uiris, pecunia esse. § Et d. lib. 26. car. pen. a ter. Dion. lib. 42. car. 4. fin. Idem quod supra. Apia. lib. 4. car. 161. a tergo. Phalaris Agrigent. tyran. in sua Epist. ad Hieron. car. 2. de Leontinis oppugnatis. § Pecuniæ nobis suppetunt, quas non nulli bellorum neruos appellare solent. § In oratio. Cassij ad Senatum. Tacit. lib. 17. car. 61. Salust. in Iug. § In orat. Adherb. in senatu Rom.

Si ea fecissem in uestra amicitia exercitum diuitias munimēta regni me habiturum. § Machia.lib.2.discurs.cap.10.lib.de Principe.cap.24.lib. 8.histor.car.252.Plut.in Cleome.uita.car.antepenul. ante. in fi. § Sed qui primus pecunias rerum agendarum Neruos esse dixit, præcipue ad res bellicas respiciens ea dixisse uidetur. § Tul. in orat. pro lege manil. de c.Pompeio,car.9.Geu.libr.1.car.50.58.Guizard.libr.10. in fi.car. fin. § Requiruntur immo boni milites,Dux prudens,propitia fortuna, quæ plurimum in bello pollere uidetur. § Liui.lib.9.car. 4. ante. in fi. Plut.in uita reg. Agesilai.car.2.in prin. § Viri Deos colant,bella autem exerceant,& imperatoris obedientia meditentur,omnia spe bona,&c. § Machi.li.2.ubi supra.& li.7.de Roma triump.car.164.§ Stipendijs nō consecutis milites recusant ducibus parere, uitamque periculis expone re non sustentati,& nihil habentes in Zona,ut in prouer.In ea enim por tare institutum habebant pecunias & stipendium,partem etiā deponere apud signiferos.Eras.prouer.Nihil habentes.Beroal. in 16. eius ante.& a ter. Plut.in Demetr.car.ult.Matthæus etiā apost.cap. 10.b.§ Neque pecuniam in Zonis uestris.Sueton.in Domitia.Imperat. § cap.multum etiam.§ Mille numos a quoquam ad signa deponi, &c. § Liui. lib. 35. in princ. § Quod prædæ refectum est, inde militibus diuisum. necessa rios esse disputat ad Octauium Agrippa in eius persuasoria retinendæ monarchiæ. § de qua Dion.lib.52.in med.car.333. a tergo.

11 Auiditate rapiendi multi exercitus prælium deserentes perierunt uictoria manu lapsa. § Plato lib.5.de rep.in med.car.antepenul. ante. in med.Salu.in Iug.cap.Interim Albinus,&c.Nox atque præda castrorum hostes quominus uictoria uterentur remorata sunt, de Albino Cō sul.superato, sub iugum misso, conditionibus turpissimis adducto per Iugurtam. § Aemil.in Philip.2.rege.41.car.449.in prin. Blon.lib.17. car.4. in fi. de hoc ipso errore.§ Per Saladinum Sultanum in Christia nos,uera solitaque fieri dicebantur per duces, nec tamen auelli potuere milites,nisi præda onusti omnes incompositi.Nihil optatius euenire usu barbaro potuit Salad. redeuntes onusti præda non continenti agmine,sed dissipati cædem ædere cepit,&c. § Blond.lib.4.car. penul.a ter. in princip.§ Miles ad castra hostium diripienda contendit, quo facto nec ipsi persecuti sunt hostes,nec milites persequi dimiserunt, rapinā ēt ab eis fieri cernentes milites ne expertes prædæ forent, omissa persecu tione hostium ad castra & ipsi diripienda conuersi sunt. Ita Gothi de manibus emissi,&c.de prælio inter Belisarium ducem & Vitigitem Go thorum regem,ad urbem Romam. § Et libr. 50. car.ult.ante.in med.§ Verona prodita in manibus militum,sed antequam ad urbem uenirent, de præda inter se disceptantes quinque millia passuum ab urbe consti-

terunt,inter hæc dies eluxit, Gothi impetu facto urbem peruicerunt, & portam captam recuperarunt. § Ioui.lib.29.car.eius.5.ad Volaterras.lib.31.car.3.Classis ad Coronum, Aemil. in Phil. primo, rege.38. car.139.in prin.§ De Antiochia capta aliqui ciuium interempti, uel per errorem,uel studio prædæ cum diripientibus restiterunt, Damasco obsidione presso (ut urbs pro capta haberetur) per duces de imperio ambigebatur.Theodor.Fland.com.requirebat, &c. ut re infecta abiretur ex dissensionibus. § Aemil.in Lud.7.rege.40.car.229.in prin.Liu. lib.8.car.ult.ante. in med.§ Auiditate prædæ impetum faciunt. § lib. 28. in med. car. 5. a ter. § De Astapanis cæsis & deuictis, deinde cum aurum & argentũ interfulgens auiditate ingenij humani rapere ex igne uellent,&c. § Plut.in Agesil.car.2.ante. in med.§ Si cum Græcorum aliquot pedites circa prædam occupatos cernerent,illos magna ex parte trucidarunt. § In Camilli uita.car. 4. in prin.§ Barbari magnitudinis uictoriæ ignari, conuersi ex uictoria ad diripienda in castris supellectilia facultatem fugiendi ex urbe multitudini præbuere, &c.& in Flaminio Cons. § car.antepenul. ante. in fi.§ Philippum regem euasisse contigit, qui Romanis adhuc hostem insequentibus,Aetoli prædæ sese ac diripiendis castris accinxerunt.In Lucullo. § car.5.in princ.§ Iam enim ad ipsum Mithridatis equum deuentum erat. Sed onustus auro mulus,siue sponte,siue Mithridatis industria insequentibus Rom. obiectus eos continuit,&c.Similiter & Pompeius,de quo Plut. Ipse in Serto.car.4.ante.in princip.§ Pompeianos inuasit & fugauit ita ut Pompeius ipse penè interficeretur,prostratusque ex equo & uulneratus euasit,quia milites Sertoriani de phalerato equo & de præda cõtendentes, Pompeius interlapsus aufugit,Pompei fugam nec milites a præda & rapina continere poterunt. § Polyb.lib.4. in med. car. 167. a ter.§ de Egyra urbe per Philippum regem fortunas Ciuium diripere urbem totam populari Aegyram denique nulli præterquam prædæ intenti esse, &c. § Tacit.lib.20.car.penul.a ter.§ de Gallis prælio uictis,& de Gallis ipsis uictoribus. § Polyb.lib.2.in med.car.10.uel. 61.§ Orta inter eos pro diuisione prædę seditio,ut non solum prædæ,sed & imperij magnam partem perdiderint, quod frequenter accidere Gallis consueuit. Sed obstitit uincentibus prauum inter ipsos certamen hoste omisso spolia consectandi. § Xenoph.lib.4. car. 6. ante.§ In oratio. Cyri ad milites.Sin quod multis iam accidit uincentibus uobis fortuna aduersetur.Cauendum est ne ad rapinam uertamini,&c.§ Herod.lib.5.car.antepen.69.§ Incertum ac inordinatum uulgusque potius quam exercitum, Coradino regnum Neapolitanum ualido exercitu recuperare adnitente,occupato per Carolum primum,Ludouici Fran. regis fratrem,

per

per Pontificem tunc institutum, & prouocatum prælium commissum fuit, Palentinos ad Campos atrocissimum, quo superatus apparebat ipse Carolus. Vnde Corradino per milites tunc uictores prædæ incumbentes destituto, Carolus ex insidijs per Alardum constitutis pro Carolo emergens, inopinatus præda onustos fugauit, exuit, dissipauit, uictoriam obtinuit, Corradinum hostem Austriæ ducem de fuga ad se re tractum interfici iussit. § Blon.lib.18.in med.car. 137. Colen.libr.4. car. antepenult. § Improuisum & auxilium tale uictoriam parit, & de Clade nauali per Genuenses in Alfonsum regem infantē, & alios principes, not. Colenut. § lib.6.in prin. Blond.lib.27.car.2. Agric. dux. in Britannos hostes. Tacit.in lib.de eius uita.car.8.a ter. § Ante prælium commissum per Annibalem in Romanos ad Trebiam. § Liui.in eo.car. antepenul. in princ. § Turbasset agmen, ni auiditate prædæ in uacua Rom.castra diuertissent, dum tempus terunt emissus est hostis è manibus. Varro in cons. in prælio ad Cannas per Annibalem eundem. § Polyb.lib.3.car.140.in fi. § Milites.x.millia reliquerat in castris ut Annibale suos omnes educente ad prælium castra hostium aggressi diriperent omnem eorum apparatum. Sed superato exercitu se dediderunt sine prælio supplices, unde nulla uenia impetrata, soli Aeginam Peloponens. urbem noctu ingressi per Cloacam dum fortunæ ciuium & prædæ sunt intenti, prælio commisso superati & fugati recessere in naues. § Polyb.lib.4.car.167.a ter. § Ferdinandus Neapol.rex ad Sarnum flu. prælio in hostes cepto, præda irritatis militibus detrimētum passi sunt max.rege non ualente milites reprimere. § Ponta.lib.5. de obed. in fi. car.46. in fi. uel antepenul. § Nouergi uelut nullo iam hoste in prædā effusi, uagi, palantesque ad occasionem Anglo uiam dedere, qui eos repente adortus cæcidit. § Aemil.in Phil.primo, rege.38.car. 144. a ter. Treuel. in Claud. Imper. car. 4. a ter. 184. in fi. § Ita in prædam uersi sunt, ut ut non cogitarent a paucissimis se posse fatigari, in ipsa uictoria prope duo millia militum a paucis interfecti sunt. § Blond.in Saladino Sul.per Christianos. li.16.car.4. Apia. in Mithrid. in med. car. 354. § At illi uasa argentea, & aurea uestemque multi præcij mandatum neglexere, ipsumque regem capientes, mulum auro onustum, qui sarcinam ferro confodissent, fluente auro, ad id reuersi, Mithridatem fugientem sequi neglexerunt. § Ponta.lib.1.de obed.milit.car.46. in fi. § Equites, peditesque hostem imparatum nacti ad prædam conuertuntur, qua capti dum nihil, &c. de Ferdinando in Turcas, Heluetij igitur perspicientes perniciosum errorem, institutum obseruant, post uictoriam stā di ad integram usque etiam uictoriam. § Ioui.lib.11.in med.eius.car. 172.in prin. Arnol.lib. 1. car. penul. § Patrię disciplinæ memores ne-

minem armatum in acie uiuum capiunt, nec fugientem insequuntur ho stem, sed immoti stant diu. § & lib. 2. de prælio ad flu. Tarum. § Triuul tius de industria hostibus prædam obiecerat regiam, quam Græci equi tes omisso prælio rapere pergentes causam dederunt stragis non modi cæ. § Guizard. etiam lib. 2. car. 106. & lib. 29. car. 5. a ter. 332. ibidem. § Stephanus Columna semiparata uictoria, nisi milites prædæ cupiditate adducti, dissipatis uiribus pugnā subijssent, &c. § lib. 31. car. 3. a ter. § Iano Mario opus patrante occupata urbis porta & iam capta, nostri milites aliquanto prædæ quam decoris auidiores ad diripiendas domos, solutis ordinibus discurrentes, turpiter cęsi expulsique, iuuit hostium auiditas omissa cæde prædam sectantium. § Tacit. lib. 1. in fi. car. 5. fin. a ter. Et ad frangetas. Guizar. lib. 3. car. 155. § Sunt belli sicut pa cis iura & ordines, dixit Camillus cons. rem gerēs in Faliscos pop. § Li ui. lib. 5. car. 5. ante. in med. § Iusteque ea non minus quam fortiter didicimus gerere, de instituto Heluetiorum in uictoria & prælio. supra h. § & in legi. Rom. ex Tul. lib. 3. de legi. § duella iusta iusto gerunto, Ariouistus, de quo Cæs. § lib. 1. in med. car. 24. § dicebat, ius esse bel li, ut qui uicissent quemadmodum uellent imperarent. § Geu. lib. 1. car. 85. lib. 2. car. 343. § & etiam scelera leges habent suas. Sene. libr. ult. de benefi. car. penul. ante. cap. duo sunt beneficia. § Quia in bello bis peccare non licet. Vnde turpe est dicere Non putaram. § Valer. cap. Sapien ter dic. in Scipi. Afric. Plut. in apophtheg. car. 135. a ter. § In Iphicrate, Non expectaram, bella iusta gerenda, de Fabricio in Timocarem. § Va ler. cap. de iustit. in prin. cap. de fide pub. in Annone cum Romanis con sulibus, præcipit & Tul. in 1. offic. car. 8. § Vnde Cato filium pugnatu rum animaduertit, de iterando militū iuramento. § Tul. & Plut. in ui ta eius patris, & in problem. ca. 10. ante. in fi. 202. § Ille denique uincit qui milites regit, ut acclamatum fuit Alex. Impe. Rom. post uictoriam tunc adeptam. § Lamprid. in eius uita. car. 1 ; 2. 5. de obedien. nu. 9. § Lex etiam erat prædatoria de qua in oratio. Bruti. § lib. 2. car. 6. fin. § Neque enim timeri hostem, neque decipi uolunt. § Valer. cap. de censor. nota. in fi.

12 Bellum gerunt sapientes pacis causa, laborem spe ocij sustentant. § Salust. lib. de rep. c. 100. ante. Apia. libr. 4. in oratio. M. Antonij. cart. septima, fin. A prudentibus celeriter bella conficienda sunt, ut in pace diutius uiuatur, iustum & est bellum quibus necessarium, dicebat Pontius dux ad Samnites. § Liu. lib. 9. in princi. eius. § Bella suscipienda & exercenda, ut in pace uiuatur sine iniuria. § Tul. in primo offic. car. 8. car. 16. a ter. § fugiendum est bellum, ita tamen, ne in id incidamus perpeti uelimus. Thebani Medico bello abstinuerunt, in eoque pericli-

periclitati sunt. Pindarus etiam reprobandus, qui pacem hortatur, quoquomodo amplectendam. § Polyb.libr.quarto, cart.156.ante. § Messenij pacem omnino prosequentes in maxima discrimina sæpe patriam adduxerunt, Neutralitati præsertim studentes, ut infra, num.16. § & car.secunda, sequen.ubi supra.§ Non timenda bella, non prouocanda. § Plin.in suo paneg.c.6.a ter.car.septima, ante, § ut quandoq; uel inferre, uel propulsare bellum coegerit imperij dignitas, &c. non ideo uicisse uidearis, ut triumphares, sed triumphare quia uiceris, in fide & amicitia permanendum, ne uel timore alicuius, uel desiderio pacis se inuicem deserant. § Alcia.Fab.173.En galea,&c.§ Ex bello pax, vbertas ex pace. § Fab.174. § unde respub. sine defensoribus stare non potest. § Plato d.libr.ulti.de legi.in princi.eius, Ponta. d. capit. de obed.Machia.lib.5.histo.in prin. § Miles uitam instituat ita ut uel minima quæque iussus gubernatus faciat, nihilq; sine magistro ac Principe agat, iussus proficiscatur, exerceatur, surgat, comedat, custodiā agat, det signa & accipiat in prælio, nec insequatur, nec cedat nisi Principe significante simul semper communisq; omnium uita sit, assuescat alios ducere, & ab alijs duci,&c.plura. Nam generositate impellente ad res claras, labores, & pericula immittuntur ad uictoriam studentes, quæ sine cęde parari ægre potest, & sine periculis, quibus despectis Imperatorem deserere non decet, iureiurando obligatus, & quandiu obstrictus sit. Eius ergo iussu edicta omnia seruanda, signa sequi, seruare ordines, instruere sese & intentum tenere, &c. Nec minus in milite modestiam & continentiam, quàm uirtutem & animi magnitudinem desiderare se dicit Cæs. § ut lib.7.Gall.186.§ Agesilaus de quo Xenoph. § car.198.in prin.§ Sciens eo consilio, se egressum, ut cum hostibus manum consereret si uoluerint, & ordine ducebat exercitum ut subsidium,&c.ea uero taciturnitate & quiete, ut pudicissima aliqua uirgo,&c. Bellum sumi facile est, non in eiusdem potestate est initium eius & finem esse. Incipere cuiuis, etiam ignauo licet, non & deponi. § Salust.in Iug.car.119.ante.

13 Bella sunt omni impetuosa celeritate conficienda ne miles elanguescat, & ut in pace diutius uiuatur, ut supra, diu apparandum est bellum ut uincas celerius. § Sen.in suis prouer. Apia.lib.4.car.7.fin.a tergo. § Celeritas est enim maximi momenti ad res gerendas. § Plut.in Alcibi.uita de ipso.car.penul.in prin.§ In Cæsare, in Alexand. Mag. In Car.Mag. In Pompeio Mag. In Lucullo, In Sertorio, &c. per scriptores pluribi quoque, multa enim bella impetu ualida per tędia ac moras euanuere. § Tacit.lib.17.car.55.in fin.in Otho. Impera.& Germanis, Garimbert.lib.2.cap.5.libr.3.cap.6. de fortuna, unde prouer.

de

de quo Eras.nume.2788.§ Ocior accipitre, in omnibus esto uelox. § Eccle.cap.31.c.§ Mediocritas in hoc pernitiosa. §Tacit. lib.19.in med.eius.car.6.fin.69.in prin. § Ipse inutili cunctatione agendi tempora consultando consumpsit, & infra. Dum media sequitur nec ausus est satis, nec prouidit. Celeritas quandoque adimit uires, tarditas occasionem. § Machia.lib.2.histor.cap.47.capitu.97.§ & in Pontio Samnite Liu.ubi supra. § Ioui.lib.41.histor.car.10.§ de regis Darij instructa acie not. Arrianus. §lib.8.car.7.§ in secundo prælio aduersus Alexandrum Mag. Si quid Persis maxime obfuit, mora illa in armis longior, quia noctem totam insomnem egerant in acie instructa,&c.ut Asdrubali qui ad Placentiam moram traxit sibi pernitiosam. Liui.lib.27.car.antepenulti.se cum Annibale coniuncturus fratre. Cæterum Henricus rex modicis confectis itineribus parum utiles moras trahens, muniendo oppido spatium hostibus dedit. § & car. sequen.§ magno incommodo Gallis cessit Heluetios expectasse. Contra in Theodor.rege primo. §de quo Aemil. car. 52. § Intellexit uir militaris audendum,ac in celeritate positam uictoriam. Cum delectissimis igitur equitum ac peditum ingressus, &c. bellum magno impetu ceptum ne mora elanguesceret consenesceretq;, quod in re militari initia persæpe rem totam trahant. §Aemil. in Car.Magn.car. 88. ante.§ Qui bellum procul infert instare habet, premere, urgere, ocium non pati, non languescere,&c. Qui autem bello petitur, moras hosti innectere, differre, frustrari impetus,&c. § Aemil. ipse in Phil.2.rege.41. car.286.a tergo.

14 Pugnæ ducem interesse an & quando deceat, examinatum fuit per Proceres ad ipsum Othonem Imperatorem, an pugnæ adesset con tra Vitellium Imperij Aemulum. § Tacit.li.17.in med.car.55. in fi.§ deterioris consilij authores perpulerunt Brixellum concedere, &cę. Summæ rerum & Imperij se reseruaret, magnifacienda imperij dignitas, si cum experientia & uirtute locata sit. § dicit Pelopidas, de quo Plut.in eius uita.car.1.in fi.§ Ducem se gerat, ut dicit Theophrastus, de quo Plut. §in uita Sertorij.car.3.ante.in med.§ non militis,sed du cis obire morem decet. § Colenu.lib.ult.car.185.§ de Alphonso rege Neapol.in Caldoram. § Apia. in Lybico. de prælio. inter Scip. & Annibalem, Romani Ducem militari more certantem conspicati uehementius in pugnam ruunt, &c. Cæs.semel tantum econtra,in prætorio sedens, per nuntios imperans,prælio superauit hostes. §per ipsum lib. 5.in med.car.9.a ter.belli Africa. Machia.lib.de princi.capi.12.car.2. Curt.lib.10.car.149.§ in milites desciscentes, Iam & scietis quantum sine rege ualeat exercitus. & quid opis in me uno sit,&c. §Guizar.li.

7.car.

7.car.360.in fi.§ plus reponere in Duce quam in exercitu. dicit §Tacit.lib.de German.car.4.ante in med. Machia.li.primo discur.ca.30.§ Victoria constat non tam fortitudine militum, quam opera industria auctoritate præsentis ad prælia ducis, not. §Geu.li.1.epi.car.58. Cæs. lib.3.Gall.car.5. ubi de prælio nauali.Petrus Areti. Episto.sua ad Anton. Leuam.1534.ut in lib.car.27.in fin.§ Ducum negligentia res in discrimen adduci solent. Ita adhibita diligentia seruari consuesse. § Ita & Alexan.Mag de quo Arria.libr.3.car.124. § De Fredegunde Franc. regina. §Aemil.libr.1.car.41. in Clotar. rege 20. § cum filio rege puero, Anglus rex in æditiora loca tertia in acie constitit, ut quò res postularet opem ferret, spectatorq; foret ignauię, fortitudinisque magnum animorum incitamentum. §Aemil. idem in Phil.6. car.395. a ter.§ Detrectare certamen an & quando liceat not. Machia. § libr. 1.discur.cap.3 .lib.3.histo.car.10.Plut.in apophteg.car.132.§ de Antigono rege in Demetrium, qui plures habebat naues ad prælium, respondit, me ipsum præsentem contra quot naues opponis? § Tacit.in Othone ubi supra.§ Namque & cum ipso prætoriarum cohortium, & spiculatorum equitatumq; ualida manus discessit, & remanentium fractus animus, quando suspecti Duces, & Otho, cui uni apud milites fides,&c. § & ibidem a ter.§ ubi de prælio dubitatum,Othone per litteras milites flagitante,militibus ut Imperator pugnæ adesset poscentibus,&c. Vnde Macedones infantem, etiam eorum regem prælio attulerunt in popu. Illirios, & Thraces præliantes. § Iusti. libr.7.in fin. Liu lib.6.car.2.a ter.& car.5.ante.de Camillo.in Volscos. lib.26.car. penul.a tergo.§ in oppugnatione nouæ Carthag. in Hispa. Quodq; plurimum ad accendendos militum animos intererat, Dux testis spectatorq; uirtutis & ignauiæ cuiusque adest,&c. §Arria.lib.1.car.25.§ Quos Alexandri præsentia fortiores audentioresq; faceret,&c. Ita Cesar in Treuiros. §lib.2.car.antepenul.in fin.§ Cæsar cursu prior antecedebat,quorum a labore corpora exhausta ex prælio fuerant accendit animos, cum ducem ipsum pręeuntem aspexissent, &c. § Apia.lib. 2.car.69.de prælio pharsal.ipso, & in Lybico. car.248.§ Romani ducem certantem conspicati uehementius in pugnam ruunt,hostes superari non posse, qui non suis imperasset, de Mancino cons. Apia. in Lybico. §in med.car.272.a ter.9. fin.276.ubi supra.car.5.fina.§ Scipio aggerẽ adeptus murum ex lapidibus eduxit,fossa circumsepisset,& per Alphonsum regem, Colenut. §lib.6.car.186.a tergo.§ Vt Fabius in Annibalem qui prælio nunquam cessit, occasionem prætermisit nullam, nec unquam detrectauit. Vnde dixit & ipse Annibal, Stultorum iste magister est, & Romani suum Annibalem habent. § Liui. in eo.

&in

& in oratio. Fabij ipsius ad Aemilium cons. § decertandum esse dicebat Africanus Super. de quo Valer. § cap. sapienter dic. § nisi per occasionem aut necessitatem, quia omissio tunc præstat exitium, ignauiam demonstrat & inscitiam, not. Plin. § in suo paneg. car. 6. ante Guizar. lib. 9. in med. car. 499. § Alacer uirtute militum & lætus, quoties aut Cassidi tuæ, aut Clypeo grauior ictus incideret, laudabas quippe ferientes, hortabarisq; ut auderent, &c. Ipse ante agmen quò cæteris par animus simili periculo esset. § Tacit. in Agric. uita car. 4. § pugnare decet ducem nisi necessitate in periculis cogente. § Ponta. in dial. Anto. car. 84. in prin. § Vnde Iul. Cæs. de quo Suet. in eo. cap. Ordo &cæ. professus inter suos ire se ad exercitum sine duce, reuersurumque ad ducem sine exercitu.

15 Bellum inferre præstat quam expectare, Nam duplicatis uiribus ipsi pugnant aggressores. § Ponta. lib. 1. de fortit. car. 59. in princ. Machiau. lib. 4. histor. car. 103. in fin. § Sapientia quippe est non expectare quò ad se proficiscatur hostis, sed ad opera eius potiusquam ad uerba adhibere animum. § Apia. in Mithrid. car. eius quinta in fin. Ioui. li. 13. in med. car. 234. ante. Cæs. in oratio. ad milites suos, de qua Dion. lib. 38. car. 42. § de inferendo suspectis hostibus bello, decertandum quando oportunum ac necessarium sit. § Ioui. lib. præd. car. 235. a tergo. Cæs. libr. 2. car. 4. belli Gall. a ter. § Contra de Thamiri in Cyrum regem, not. Iusti. de Molone Polyb. § lib. 5. in med. § qui hostes improuiso adortus somno uinoq; sepultos profligauit, dormientes cæcidit & quam plures. § Liui. libr. 6. car. 3. ante in med. § de Corn. Cosso dictat. in Volscos imparatos prius adoriendos, Sulpitius item cons. de inferendo bello in Philippum regem Maced. gliscentem. § Liui. lib. 31. car. 1. in fin. § Ignorare uidemini Quirites non utrum bellum an pacem: sed utrum in Macedoniam legiones transportetis, an hostem in Italiam accipiatis: &cę. Cæs. ad milites, ut § Dion. libr. 38. car. 42. § maior spes, maiorq; animus inferentis est uim quàm arcētis, dixit Annibal ad milites suos ad Ticinum flu. certaturos. § Liui. lib. 21. car. 4. fin. a ter. Machia. lib. 4. histo. car. 103. a ter. ubi supra, lib. 2. discur. cap. 12. plura. § aggressores fortuna fouet. § Guizar. aliter, libr. 8. car. 409. in prælio ad Vailam. § Ethrusci tamen in Romanos aliquandiu steterunt expectantes, ut ab aduersarijs clamor & pugna inciperet. § Liui. libr. 6. car. antepenul. in prin.

16 Optimi ducis officium est consilium & naturam hostis intelligere. § Polyb. lib. 3. in med. car. 124. a ter. Xenoph. lib. 6. car. 6. a ter. Plut. in apophte. car. 136. § de Chabria in uita Aristid. car. ulti. de Themistocle. § Ioui. li. 41. car. 11. § erat Henrico regis filio spes omnis oc-

cupandæ

cupandæ urbis Perpeniani in celeritate posita, ut priusquam auxilia cōuenirent, &c. in hac utilissima parte militię maxime profusus ad exploranda hostium consilia, &c. & in uer. celeritas. num. 13. supra, & extra, cap. Quantum ualet error. Vnde Labienus cognito consilio Treuirorum, qui antequam duæ superuenirent auxiliariæ legiones, ibi constitutam legionem suam oppressuri, cohortes quinque ad munimenta reliquit, alias. 25. expeditas improuiso duxit in hostes, quos fudit & dissipauit. § ut in tractatu exercitus, infra nume. 2. in uer. Legio. § Optimos esse Imperatores qui hostium res quam optime noscet, &cæt. § Machia. lib. de princi. cap. 12. car. eius ulti. capit. & ult. & in rectract. eius. car. 5. uel 75. ante. § Vnde econtra magna est iactura hostium conditiones & tumultus ignorare. Guizar. lib. secun. car. 97. a ter.

17 Neutralitas uitanda & utrinqualitas, facere oportet, aut non facere. § Eras. prouer. 960. stultus, prouer. 953. de Noctua. Alcia. fab. 62. Vnde Solonis lex de qua Plut. § in eius uita. car. 4. a ter. § quam ineptissimam dicit esse Plut. idem lib. de sera num. uind. car. 3. Approbat & commendat Gel. § lib. 2. capit. 12. § rationes legis adducens. § Machia. lib. de princi. cap. 21. lib. discurs. capi. 27. plura. § Legem ipsam refert & Tul. in Epist. ad Atticum, § lib. 10. car. 1. § Puniebat lex ipsa libertate & bonis priuabat, seditionibus populi quemcunque se abstinentem, de Messenijs Polyb. § libr. 4. in med. car. 156. § Exercitu Rom. ad Caudium clauso, per Pontium Samnitum ducem Herennij filium ætate prouectum & sapientia præditum, consultus pater filio respondit beneficio libertatis emerendam hostium gratiam, aut & secundo pernitie refringendas uires, quod non exequens filius dux pernitiem consecutus est in ipsum & in patriam. § Valer. capit. sapi. dicta. in fin. Liui. lib. 9. in prin. § Federicus ultimus Neapolitanorum rex neque indulgens amico cuiquam, neque se acrem inimicum præbens, &c. § Ioui. lib. 4. hij for. car. 139. a ter. lib. 31. car. antepenulti. Guiz. li. 16. in med. car. 384. § Clemens septimus Pontifex in Cæsarem & Francorum regem magno sibi artificio, &c. periculosum esse prædicabat unam tantum amicitiam colere, quæ cum alias excluderet durissimæ seruituti proxima uideretur. Et de Sabaudio duce in eosdem Principes miserabili conditione priuatus degit, quia cum neutrum offendere uellet, utrique demum se prædæ futurum permisit, &c. § Ioui. libr. 34. in med. car. 626. lib. 41. car. 6. finali. 378. & ante fi. § per Polinum regium legatum ad Illu. D. Venet. in Cæs. Quod si forte abnuant fædus, & sedere malint, neutrumq; iuuare utilius putant, ambos proculdubio (diiudicante fortuna) grauiter offensuros, ut demum a uictis odium referant, à uictoribus iniuriam expectent. § Tul. in Episto. ad

Atticum.car.308.in fin.& res ipsa,&c.§ Suscipere tam inimicitias seu patris seu propinqui quàm amicitias necesse est, &c. Tacit. lib. de moribus German.car.3.ante in med.§ Ita medium se gerendo nec plebis uitauit odium, nec apud patres gratiam inijt. Ita Liui. §libr.2.car.4. in fin.de Consule,lib.24.car.5.a ter.in med.de Apollinide. § Si enim uno animo omnes uel ad Rom.uel ad Carthaginenses inclinant,nullius ciuitatis statum beatiorem,&c. § &lib.32.car.4.in princ.de Acheis in Rom. § nam quos Cleomedon modo tanquam uobis mediam, & tutissimam uiam consilij, ut quiesceretis,abstineretisq; armis ostendebat. Ea non media, sed nulla uia est,&c.præda uictoris erimus,&c. §li.35. car.penul.a ter.ulti.ante in med. § per Antiochum regem in Græcos, Nihil utilius Græciæ ciuitatibus etiam quam utranque amplecti amicitiam. Ita enim ab utriusque iniuria tutum alterius semper præsidio fore,&c. Sed per Quintium conf. ad eosdem econtra. Nihil immo tam alienum rebus uestris est, sine gratia, sine dignitate præmium uictoris eritis,&c. Polyb. §lib.4.in med.car.156.ante Cæs.de quo Tul.lib.10. ad Atticum car.312.§ Sed neque Thebanos laudamus, quòd tempore Medici belli,ut a communi Græciæ periculo essent immunes, ea per formidinem elegere, de quibus postea periclitati sunt. § Garimbert. lib.3.de fort.cap.6.Guizar.de Soderino in Florentinos.lib.10.car.31. lib.11.car.5.lib.1.car.39.a ter.in lib.7.in med.car.377. § de Venetis, uel pro Cæsare uel pro Franchis.

18 Pedites item potiores equitibus uel è contra, ut de legionib.Rom. § Machiau. lib. 2.discurs.cap.18. Ioui.li.secun.car.48. in fi. lib. 11.car. 179.in prælio ad Taroanam. lib.12.car.212.233.a ter.lib.13.in med. car.247.a ter.lib.14.car.245.283.372.Pluribi Aemil.in phil.secun.rege.41.car.277.a ter.§ Vt peditibus equites, pedites equitibus auxilioforent mutua fiducia,subnixi simul undecunque se inferret hostis, &c. & per Germanos,de quibus Cæs. §lib.1. Gall.car. antepenul. & in Ioanne.1.rege.50.per Aemil.car.40.& ante.§ ut omnis gloria nobilitatis foret uulgi peditatu repudiato, in equestri ordine præsidium etiam sibi collocant,&c.Carolus tamen septimus Franc. rex.53. §not. Aemil. etiam.car.472.§ peditatum instituit ordinarium & uectigal deputauit, unde peditatum aleret cum equitibus, Intechel Imper.ex heremita in Turcas prælio aggresso Turcarum impetum egregie excepit, inuectosque equites prælongis hastis summouit, apparebatq; hastatum peditem phalange facta insultante equitatu ne cessurum loco, &c. §Ioui.lib.13.histor.car.247.lib.14.in med.car.283.ante,de Gallis.§ non ij sicuti equitatu mirifico maxime pollent, &c. Qua parte uirium Turcæ ætate nostra memorabiles sæpe uictorias consecuti,nec

unquam

unquam uicti grauissima bella confecere. ∫ libr.item.34. car.3. ∫ de Gallis instituentibus tunc peditatum Romana disciplina, sed ubi per frequentes sclopetarios Romanoque more per pedites bella geri cæpta sunt in prælijs nulli prope usui equites esse compertũ est propter equorum grauiora uulnera & densatas hastatorum phalanges, quas nulla uis equitum, uel ęquato fere numero facile perrumpat, equites in cornua positi, pedites in medio. ∫ Ioui.lib.13.car.234.a terg. alia in uer. uelites.num.6.infra.

Si uero pedites proprij esse debent non mercenarij, ferentarij, uel auxiliares, ut apparuit in morte Scipionum, in hispanis defectione Celtiberorum. ∫ Liui.lib.25.car.pen.lib.26.car.penul.a ter. de situ Carthagi. ∫ Quippe qui mercenarios exercitus alant, &c. Et in Syphace capto defectu auxiliariorum. ∫ Liui.lib.30.car.2.a ter.in prin.& in prælio ad Ticinum per Gallos. libr.21. car.antepenul.ante.in med.Plut. in Cleome.uita.car.penul.ante. in fi. ∫ Non tuto se posse mercenarijs militum credere. ∫ Machia.lib.1.discur.cap.21.car.43.& in prælio Pharsal.not. Apian. & etiam in Odoacro rege ab hostibus ideo superato. Orestes in Odoacrum ducem prælio certaturus ab auxiliarijs destitutus recedere coactus est. ∫ Blond.lib.2.car.ult.in fi.Blond.etiam. libr. 3. histor. car. 1. in fi. ∫ Germanorum recessu Mediolanum a Francis omissum. ∫ Guizar.lib.10.car.antepenul.lib.11.car.6.uel.72. in med. de Heluetijs in Carolum octa.regem Franc.Arnol.lib.2.cap.3.in fi.

19 Promptiores esse debemus ad nostra pericula, &c. dimicareque magis parati de honore & de gloria, quam de cæteris commodis. ∫ Ponta. lib.1. de fortit. car. 6. ante. ∫ Præstat enim potiorque esse debet probis dignitas sine uita, quam uita sine dignitate. ∫ Valer. de Catone.cap.de fortitud. ∫ Pulcherrimum esse in bello mori, atque in maximis belli periculis, qui intrepidum se, atque inuictum in ijs gesserit; is est quem uirum suspicimus, in quem mortuum honores conferimus, qui bene uiuunt nedum fortunati, &c. dixit Agesilaus, de quo Plutar.in eius uita. ∫ car.ult.ante. in fi. ∫ Qui uero gloriose interierint, eos iam beatos esse.Plato ∫ lib.5.de repub.car.penul.in prin. ∫ Qui per uirtutem peritat, is non interit. ∫ Plut.in Capti.cap.inijcite.car.93. ante,& alia plura in uer.fortit. ∫ Vobis necesse est fortibus uiris esse, & cæ. aut uincere, aut si fortuna dubitabit, in prælio potius quam in fuga mortem oppetere, dixit Scipio ad suos milites.de quo Liuius. ∫ lib.21.car.6.in fi.Plut.de Calicratida in apophtheg.Lacon.car.166.in prin. ∫ Manentem uel mori uel uincere, &c. Nihil medium aut uincere aut mori in animum inducant, &c. ∫ Aemil.in Ioanne.1.rege.50.car.402.& Alexan. Mag.de quo Arria.lib.5.car. antepenul. ∫ Vt uiuere sic mori dulce est cum

cum immortalem sui nominis gloriam posteritati relinquant. Mortem enim pro patria esse præclaram dicit. § lib.3. in princi. unde & Virgi. in 6. § Pulchrumq; mori succumbit in armis, & alibi, O terq; quaterq; beati &c. Si pereo manibus hominũ perijsse iuuabit. In acie præstat interfici quam non ueterem belli gloriam libertatemque a maioribus acceptam recuperare. § Cæs. lib.7. Gall. car.1. a ter. in prin. § Strenuos occumbentes in prælijs sanctos haberi uel Demonas, dicit Plato § libr. 11. de legi. car.3. in prin. § Honesta mors turpi uita potior, dicebat Agrico. dux, de quo Tacit. § in eius uita. car.6. ante. § Qui rem bellicam bene gesserit honoretur maximis honoribus, ubi supra. § libr. 5. de rep. § In bello mortui per gloriam uiuere intelliguntur. § & ut in uer. Ius trium liberorum, in cap. uxor ducenda. car. ult. Tul. in princ. offic. car. 16. in fi. § Vnde Galli & Cymbri, de quibus Valer. § cap. de instit. anti. in fi. eius. § Lætantur in acie perituri, contristãtur si morbo cadunt. Nephas ducunt duce interempto ipsos superesse. In aciem euntibus præcipiunt matres ipsæ puberibus, ut uiui cum armis aut mortui in armis regrediantur. § Valer. cap. de discipli. milit. car. ult. eius, & ubi de Scutis infra num. 10. Phalaris ita tyrãnus in Epistol. sua ad Lacritũ. car. 26. de filio interfecto. § Vnus aduersus plures certare non tenetur. § Home. lib. 20. Ilia. car. antepenul. Eras. prouer. de quo Plato in Phedo. car. 7.205. in fi. § Ne hercules quidem, Victoria in hostes quæ laudabilior uirtute id est ui aperta aut dolo. § Vnde Virgi. in 2. Cæs. de Gallis. lib. 1. car.9. lib.2. car. pen. in prin. ult. in fi. lib.3. car. 2. de Voluseno. Arria. lib.3. de Alexan. car.7. de sec. prælio in Darium. § Dolus an uirtus, &c. A maioribus natu didicisse magis uirtute quam dolo in hostes contendere, obseruabat Philippus dolo & uersutia. Alexan. filius aperto Marte, Annibal dolo & uirtute, ut & Iugurta. § Curt. lib.4. cap. 37. Arria. lib.3. car. 124. Cæs. ubi supra. lib.1. gall. car.6. fin. § Disperso subito d ortum magis ratione consilio quam uirtute uicisse, &cę. § & supra, in uer. sapientia. unde fab. de qua num. 14. § Alciatus Bellorophon. &c. & nu. 48. Aiacis tumulum. num. 121. de Elephanto. § & in uer. consilium. § Vbi non prodest Leonina, adhibenda uulpina. not. Machia. § lib. de princ. cap. 18. & in uer. fides. § Occidas dolo uel palam. § Home. lib.1. odiss. car. antepenul. Tul. in 1. offic. car.9. § fraus odio digna maiore, magnum est dedecus qui cum laudis certamen fuisset, non uirtute, sed scelere superatum. Tul. § lib.3. car. 66. a ter. § Dolus, uersutia, & prudentia & stratagema in superandis hostibus laudanda; perfidia dolusq; malus, in quemlibet improbanda.

20 Alacri uultu & fiduciæ pleno semper appareant Duces quacunque in actione milites, ut de Volumnio cons. in Samnites Liui. libr. 10. car. ult.

car. ulti. ⸗ ad Aquiloniam. Non ferme alium Ducem lætiorem in acie uisum,&c.& de Scipione primo Liuius. idem in prælio aduersus Annib. ⸗lib.3.car.antepenul.in fin.Plut.in eius uita in princi.⸗ Vultu ita læto instruebatur acies ut uicisse crederes. ⸗Ioui. libr.34.hist. in med.car.609.⸗ Cunctis ordinibus adequitans armatus Cæsar aderat alacri uultu & fiduciæ pleno,&c.de Car.Octa.Franc.rege in prelio ad Tarum flu. ⸗Ioui.lib.2.in fin.car.69.in fin.de Alexand.Mag.Cur. lib.4.in med.de secun.prælio in Darium.car.38.a tergo. ⸗ haud alias tam alacrem uiderant regẽ,& uultu eius interrito,&c. de Cyro Xenop. lib.7.car.secunda.Adunco & prominente naso pugnacis ut intrepidi militis speciem præbebat. ⸗ & libr.4.ad fin. car.335.⸗ Cæsar prouectus equo, ore maxime celso ac impauido,&c. Nisi in ipsius Imperatoris uultu uigore mirabiliq; hilaritate,&c. & in Tomumbeio Sultano, Iouius etiam. ⸗lib.18.car.2.a ter.in princ.⸗ quod in calamitate ac periculo difficillimum putatur summam spem rediuiuamq; uirtutẽ intrepido uultu præseferre.&c. ⸗& Fois ad Rauennam Guizar.li.10. car.50. supra.car.53.ante.⸗ Tanusius in histo. Bibulus in edictis,Curio pater in oration.& Cicero ad Atticum,Epistola Dionysius,&cæ.& Epistola,planè asserunt. ⸗not.Sueto.in Iulio in prin.ca. si quidem,&c. & cap. Socero.capitu.uerum neque.⸗ Cæsarem confirmasse in consulatu regnum de quo ædilis cogitarat, unde paucos post Dies frequenti in curia iactauit,inuitis & gementibus aduersarijs, adeptum se quod concupisset,& cap.sequen.ibidem,commotus Cæsar, &c. Quidam putant pensitatis inimicorum uiribus usum occasione rapiendæ dominationis, quam ætate prima concupisset,&c. ⸗ & capit.eodem temporis spatio.cart.16. ⸗ quod ut adeptus est (secundum idest consulatum) altiora iam meditans & spei plenus,&c. Vnde Plut.in Cato.Vtic. ⸗ca. 4.fin.a tergo.256.⸗ Deinde Cæsar Arimino occupato cum ad urbem contendere diceretur, uniuersi Catonem intuebantur, tam Pompeius quàm cæteri omnes, qui primus omnium ista uidisset; dixit igitur Cato, si credidissetis P. C. nec unum nunc timeremus, nec in uno spes nostras haberemus. ⸗ pluribi Tul. Epist.ad Atti.libr.septimo,ubi supra,lib.8.Epistola.1.Epi.Quod me.car.240.⸗ dominatio quæsita est ab utroque, sed iam intelliges id regnum uix semestre esse posse. ⸗lib. 10.& res ipsa.c.309.⸗ Corruat enim ipse per se necesse est, aut per aduersarios. Ad hoc tendebat oratio eius in coniuratos captos Catilinam,Cethegum,&c. custodiendos,&c. Apia. ⸗libr. secun.car.tertia, & Salust.in eo. Dion.libro 37.car.antepenulti.lib. quadragesimo primo, in med. ⸗ ubi Gaditanos ciuitate donauit, car. nouagesima nona in fine. Vnde Syllæ uerba illa,de quibus Plut. & Macrob.libro se-

D cundo

cundo, capitulo tertio, Satur. Caue tibi puerum illum male præcinctum.

INDEX TITVLORVM SECVNDI LIBRI.

Exercitus Rom. quali forma, oppositiones in modernos.

EXERCITVS ROMANVS, QVALI FORMA, QVIBVSQVE INSTITVTIS, CONSTITVTVS, PRAETER MODERNORVM *expositionem quamplurium.*

Titulus tertius.

XERCITVS & Romana militia ex legionibus constabat,quæ constitutæ erant ex. 300. equitibus, peditibusq; (ut plurimum) 5200. Pedites, qui ex ciuium numero habebantur, distributi erant in ordines tres,hastati dicebantur primi, inde Principes,po stremo Triarij;hastati pugnam ciebant, & post equites intrabant, qui pulsi uel cedentes recipiebant sese in Principes, spacio inter se distantes. Sic & ipsi utriusque ordinis.Si quando etiam pulsi,retrocedebant in Triarios, qui cum scutis & hastis in terram fixis, tunc usque requisiti pugnam renouabant, omnes simul. Cum ijs erant Rorarij item & Accensi minus experti. Legionibus cum prædictis insuper auxiliarij totidem conueniebant ex socijs,& nominis Latini, quandoque bis totidem. Cum equitibus agebant Velites, leuisq; armaturæ pedites. Qui omnes simul legionum tenebant cornua in acie, primũq; promouebant in hostes prælium, quos proprio Marte fundere conabantur sine legionum opera, urgenteq; prælio desiliebant quandoque equites. Pedites legionarij procedebant armati omnes cum Scutis,Pilis, Galea, Lorica, gladio & ueruto. prælium cursu intrantes clamorẽ eleuabant ad hostium terrorem, equites cum lorica,galea, ocreis, lancea & Ense sub Aquilis,& Vexillis, cum Vallo, Castellis, Molendinis, balistis, Scorpionibus,Arietibus, Vineis,& Testudine,quem ducebant exercitum consul,prætor,aut proconſ. uti Imperator, & quandoque Dictator cum magistro equitum, uel & eorum legati cum Ducibus, Tribun.militum, Centurionib. Decurionib. Manipularibus,Antepilanis, cum scutis omnes,& etiam Imperatores ipsi. Militibus dabatur insuper stipendium in ęre,frumento,& uestibus.Omnes de more militabant per aliquot saltim stipendia, aliter notabantur & per censores ærarij fiebant, obligatiq; erant uocati omnes,dare nomina quandocunque ab anno sextodecimo usque ad quinquagesimum, non ultra, nisi

urgente quandoque necesſitate. Tunc poſt ſexdecim ſtipendia habebantur Emeriti, & ſtrenui laudabantur per Imperatorem triumphatu rum, niſi a Tribun. pleb. ex cauſa prohibitus fuerit, & donabantur præmijs, Coronis, haſta pura, &c. & ideo priuilegijs ornati uiuebant hilares & honorifici. Deſides autem, uel ordines non tenentes puniebantur, edendo hordeo, & ſtantes pranderent uel uitibus caſtigabantur, & decimabantur quandoque, uel armis priuati per ducem emittebantur infames.

Quia in præcedenti propoſitione, uel prologo plura dicta ſunt diuerſitatem continentia ab expoſitis per modernos authores, quæ quia ſine authoritatibus negari poſſunt, & admirationem inducere, ad redarguendam diuerſitatem aſſerimus, quædam per eos expoſita ut uera eſſe admittenda, quædam minime. Ideo adducendas duximus authoritates Illuſtrium præſertim ſcriptorum, non modo autem ſingulas, ſed & quamplures cum locis facilitatem continentibus ad ea quamprimum reperienda, cognoſcenda, ponderanda. Plura enim dicta ſunt per modernos ipſos in hac materia rei & diſciplinæ militaris quæ longe aliter ſe habent, ut in longa lectione nos eruiſſe conſtabit (ut & alia Paradoxa & præter opinionem quorumcunque) ex quo freti plerique omnes authoritate Vegetij, & Gellij illius temporis incliti ſcriptoris, quinetiam militiam ſui temporis obliteratam referentium. Et Gothorum tempore uigentium, Longobardorumq;, quo nulla uel minima erat militaris diſciplina, ut pluribus conqueritur Blondus. car. 1. libri. 21. hiſtor. ſuarum. In errorem lapſi ſunt in quampluribus etiam, legiones immo militantium turba eo tempore inexperta pernitioſam continebant ignauiam; Vnde frequenter fuſi prælijs, artibus diſsipati, vaſtatæ prouinciæ, uſurpata regna per barbaros, tum Alanos, Gothos, Vandalos, Sueuos, Burgundios, Hunnos, & Longobardos; vnde hallucinati ſunt grauiter ipſi moderni huius ſeculi & præcedentis etiam in deſcribenda militia Romana. Ex quo quam minimum uerſati ſunt in Liuiana hiſtoria Vegetium ſequentes. Liuium nanque ipſum refert eſſe authorem celebrem Plin. in præfatione ſui operis hiſtoriarum. Item hiſtoricorum Principem dicit Perotus ad Polybium in princip. Pontanus item in dialogo Actius, & Sene. libr. 2. de Ira. in fin. Legionem enim dicunt continere Cohortes decem, quæ millenariæ habebantur. & ſic eam conſtare aſſerunt ex militibus decem mill. Nullibi tamen habetur ipſam plures quam ſex millia continuiſſe, nunquam decem, non nouem aut octo mill. Equitatum præterea duplicem aſſerunt grauis armaturæ, quos & Cataphractos appellare non dubitarunt, leuemq; armaturam ut hodie. Per nullos enim authores legun-

tur

tur aut nominantur in legione Rom. cataphracti. Non equites grauis armaturæ. Nec præsertim equites leuis armaturæ; Sed equites ipsi uniformes erant; unius tantum generis, expediti, ut equites in leuiori armatura nostri temporis, non graues, ut tempore Carmagnolæ & Picinini; qui in prælijs uulnerari minime poterant, & transfodi, deturbari, capi, dissipari de facili poterant, ut de Crupellarijs dicit Tacit.lib. 3.in med.car.65.66.in prin. Et ut refert Liui. in prȩlio aduersus Antiochum regem.lib.37.in med.car.7.in princi. propter grauitatem tegumentorum armorumq; oppresi sunt. Quodam enim prælio capti leguntur modernis temporibus undecim mill. equites, qui uera uirtute præditi totam debuerant Italiam superare. Non leues, ut Græci, quos Stratiotos appellare solent, qui pugnam ingresi, tunc cæteris præliantibus prȩdæ ambientes & intenti pluries egredientes causam dederunt cladis, ut ad flu. Tarrum, anno domini 1495. allecti ad prædam per Carolum Octa. Franc. regem expositam in aliquo constitutum periculo, ab hostibus pressum, & retrocedere properantem; pedites autem legionarij priscorum Romanorũ armis grauibus armati insuperabiles reddebantur; unde prouintias quasque deuictis regibus usurparunt. Extra legiones erant selecti pedites leuis armaturæ socij subsidiarij equitatus simul cum Velitibus, & sic peditatus multiplex erat, grauis & leuis armaturæ, Velites, funditores, sagittarij, quos Cetratos appellabant, &c. Legitur enim ut infra. Elephanti tumultuoso genere pugnæ equitum, Velitum & leuis armaturæ consternati, &c. Item prȩlio ancipiti urgebãtur cornua eques leuisq; armaturæ, & Velites &c. Catapultã præterea egregia specie figurant iacula contorquere solitam in hostes, plumbeas uero pilas uel glandes iacere, quibus plura hostibus inferebant damna describere prætermittunt, uel non cognitam, uel non curatam neglectãq;. Duplicis nanque erant generis maiores & minores, ut in Carthagine noua Hispan. per Scipionem expugnata describitur, & not.Liu. & ut per nos infra tit. de armorum generibus & de catapulta. Auxiliaria legionum etiam totidem fuisse dicunt, nunquam ultra duplicem tamen numerum sæpe fuisse imperatum, declarauimus, in uer. Triarij. nu. 5. infra. Quæ prædicta ponderauit ad hucusque aut cognouit nemo, ut diffusius habetur infra. Quæ qui non cognouit aut ponderauit, cœnam tamen omittere in animum non inducat. Nudati præterea flumina pertransire figurantur, quod & nullibi apparet, quia ut ordine gradiebantur & prælium intrabant, ita & flumina transibant armati, & hostes urgebant certantes. Ideoq; plura cognoscenda sunt, quæ aliter exposita & figurata apparent, ut in prælio ad Ticinum aduersus Annibalem ad Trebiam, & ad Cannas. Sic &

 in

in Neruios Gallos per Cæsarianos, ut infra, de loricatis peditib. nu. 13. Vnde Merula in Traiano Impera. car. 6. in prin. Quoties flumina transeunda haberet ipse pedibus sicut miles traijciebat.

Declaratio prædictorum omnium per authoritates.

1 LEGIONEM esse (ut plurimum) ex peditibus. 5200. notat Liui. § lib. 8. car. 3. in prin. lib. 23. car. antepenult. in princ. de Fuluio Flacco. lib. 26. car. 5. in fi. lib. 37. car. 6. a ter. in med. § In præparatione belli contra regem Antiochum. § lib. 39. car. antepe. ante. in med. In ordinatione prouinciarum etiã. lib. 40. in prin. eius, & car. ult. libri ex ueter. in ordinatione prouintiarum etiam, & car. antepenul. in prin. ubi de prodigijs. Areti. lib. 3. primi belli punici. ad fi. Polyb. libr. 2. in med. § In præparatione exercitus in Gallos in Italiam aduentantes. § & lib. 3. ad fi. car. 136. ad fi. Blond. lib. de Roma triumph. car. 221. a ter. Veget. lib. 2. cap. 2. cap. 7. Plut. in Pompeio. car. antepenul. in prin. § Vbi de Cæsare ad Ariminum cum exercitu tunc tenui, nondumque collecto. Liui. item. § lib. 41. car. 2. in fi. car. 4. a tergo. § In Sardiniam duæ legiones scribi iussæ quina millia in singulas, & duceni pedites, treceni equites. § Et lib. 42. in princip. eius, Apertius. car. 428. a ter. § de præparatione in Perseum regẽ Mace.

Quandoque ex. 3200. ut a Romulo fuit primo institutum. § Plut. in Romulo ipso. car. 3. ante. § Vbi Senatum instituit & legiones. Liui. § lib. 35. in prin. eius. car. penul. ante. in med. §

Quandoque ex. 4200. Liui. lib. 6. car. 4. in fi. ubi de Furio Camillo. lib. 7. car. 5. ante. in med. ubi de Coruino conf. & cæde Gallorum. lib. 8. in med. in oratione Scipionis. lib. 35. car. penul. ante. in med. ubi de prodigijs. lib. 21. car. 3. ante. post cedem Saguntinam. libr. 40. in princ. eius ubi supra. Polyb. lib. 1. in prin. car. 12. a ter. ubi de Hierone rege. libr. 2. ubi supra. in præparatione belli Gall. imminentis.

Quandoque ex. 6200. peditibus. Liui. lib. 26. car. 3. in fi. libr. 29. car. antepenul. a ter. in med. Plut. in Romulo. car. antepenul. in fi. Veget. ubi supra. libr. 2. car. 2. Apia. libr. 5. car. 2. a ter. de M. Antonij legionibus in Asia, Octo & uiginti armatorum legiones nobis adsunt, quæ continent milites. 170. millia præter equitatum, & sic sex millia pro quaque legione. Eutrop. libr. 2. car. 1. in fi. factæ ex Tironibus legiones decem. qui modus. 60. uel amplius armatorum millia efficiebat.

2 Legio ipsa a legendo milite dicta, qualitatis ut infra. nu. 32. in uer. stipendium, ut in Romulo rege supra florente rep. continebat Cohortes triginta uel uexilla, ut ex Cæsare aperte constat. § li. 6. belli Gall. car. 2. §

2.} de Labieno Cesaris legato cum una legione constituto aduersus Treuiros pop. Qui cognito eorum consilio, quod antequam superueni rent auxiliariæ duæ legiones ibi constitutam legionem oppressuri properabant, Cohortes quandoque ad munimenta reliquit, uigintiquinq; alias expeditas improuisos duxit in hostes Treuiros, quos fudit, cæcidit, dissipauitque ut supra. Cohortes autem uel uexilla, not. Liui. §d. libro. 8. car. eius. 2. in fi. § idem esse. Quæ multiplicatæ in trigesies ex totidem cohortibus continebant milites. 5490. Vnde constat quod a nemine scriptorum cognitum fuit adhuc per modernos, Legionem continere cohortes non decem, ut per hallucinatos hac in parte modernos ipsos omnes imprudenter Vegetium sequentes, sed triginta. Si quinque ad castra tuenda deputatæ. 25. & in hostes ductæ non expectantes, &c. ergo triginta. Nec lectorem turbent illa uerba, cum duas uenisse legiones iussu Cæsaris cognoscunt; Quia non ergo adfuerunt prælio per Labienum commisso, quia nec Galli Germanica auxilia curarunt expectare, sed fugam simulãtes Romanos persequi & debellare existimarent, tãtis copijs tam exiguam manum fugientem adoriri non dubitarunt. Nõ fuisset exigua manus si adfuissent superuentæ aliæ legiones binæ. Sed iustus exercitus & idoneus, erant enim ad quattuor millia tantum, ergo & exigua manus; Similibus utitur uerbis Liui. § lib. 34. car. 4. in princ. § de Lacetanis Hispaniæ populis per Catonem Cens. bello pressis. Ipse cum septem cohortibus ad Iberum est regressus ea tam exigua manu aliquot oppida, &c. Vt Heluetios perpetrasse in Francos hostes pridem ad Nouariam octo millia aduersus. 40. millia, not. § Ioui. lib. 2. § Martium item in Carthaginenses prælio uictores in Hispania, interfectis pridem Scipion. utrisque fratribus, qui collectis exercitus dissipati reliquijs incaute exultantes, tunc uictores eadem nocte adortus ad. 37. millia cecidit. § Liui. lib. 25. car. penul. libr. 27. in princ. eius. Cæs. ipse lib. 3. Gall. car. 4. lib. 5. car. 3. in fi. § Cohortibus decem, & cæ. Crassum cum cohortibus Legion. xij. & magno equitum num. &c. § Et lib. Alexandrino. car. 5. a ter. uel 400. § Cohortes decẽ & leuis armaturæ, &c. § Sueto. in Fla. Vespas. car. 4. cap. Claudio, &c. § Dicit, Additis duabus legionibus, Alis octo, cohortibus decem. Eadem recitat Tacitus § lib. 21. in prin. eius. Iosep. lib. 3. belli Iuda. § Comitabantur uiginti sociæ cohortes cum tribus legionibus; erat quinta & decima, & quintadecima. § Liui. lib. 10. car. ult. ante. in med. § Scæuam legatum cum legione prima & uiginti cohortibus, &c. § Tul. lib. 12. epist. famil. Epistola Cassij ad Ciceronem, Si uales, &c. Cum reip. &c. in fi. § Cassius noster cum decem legionibus, & cohortibus uiginti auxiliarijs, & 4. millia equitum, &c. Cohortes etiam uiginti, ergo legionis portio erant. § lib.

10.ubi supra. Epistola Galbę ad Ciceronem Decimoseptimo, &c. car. 153. § De Hircio & Pansa cons. Acies est instructa a nobis duodecim cohortum; & infra. recipere me cepi & leuem armaturam opponere Maurorum equitibus, &c. audita re Hircius cum cohortibus uiginti ueteranis redeunti Ant. in sua castra occurrit, omnesque eius copias deleuit. § & in Philip. ult. car. antepenul. a ter. § De hoc eodem prælio; & inferius Epistola ad Ciceronem per Asinium Polio. Parmam direptam, Brutum enim decemseptem cohortes & duas non frequentes tyronum legiones. § Plut. in Syllæ uita. car. penul. in prin. § Cum cohortibus uiginti Sylla aduentante. § Liui. libr. 3. car. ult. ante. in fi. § Cohortes sibi quenque cēturiones legerunt, bini senatores singulis cohortibus præpositi, & sic senatores centuriones animaduertendum, & ducentos milites uel. 183. continere cohortem nō autem mille, ut per modernos male fuerat exploratum. § Cæs. lib. 3. Gall. car. 4. in princ. cum cohortibus. xij. legionar. lib. ul. Gall. car. 6. Cæsar uiginti cohortibus instructis, &c. castrisque eo loco metatis, &c. lib. 1. ciuil. car. 5. a tergo. § Lentulus Spinter Asculum decem cohortibus tenebat, qui cum legionibus Cæsarem adesse sentiens, &c. & inferius ibidem, Domitius circiter uiginti cohortes ex Alba & Marsis & Pelignis, &c. § car. 8. d. primi lib. Pompeium remanere Brundusij cum cohortibus uiginti. li. 7. Gall. car. 193. § Cohortes 19. quæ in Piceno iter habebant, &c. & in Epistola ad Atticum. § lib. 8. car. 248. § Magni ad Lentulum cons. Ego quod, &c. & inferius, Meas decem nouem, & suas duodecim cohortes, &c. pro uisa erant præsidia cohortium duarum & uiginti, quæ ab L. Cæsare legato, &c. § lib. 3. ciui. ubi de Sceuæ centurio. uirtute, Volcatius impetum legionis sustinuit cum cohortibus tribus, & cæ. Si millenariæ fuissent, quæ uirtus, quid mirum? § car. 353. 361. § reliquas cohortes. nu. 33. in quibus erat legio nona, multis amissis centurionibus, &c. Sic igitur unam includit legionem, non tres. Cohortes ergo non decem pro quaque tantum in Sylla in Italiam regressus a Mithridat. bello copias traiecit, cohortes quadringentas & quinquaginta continentes, notat Plut. in Syllæ uita. § car. antepenul. in fi. uel. 151. in fi. § Non ergo legiones. 45. sed quindecim tantum.

Variata, inclinata, & confusa inde militia Rom. post primos Imperatores ampliatæ fuerunt cohortes ad quingentos uel & ad mille milites, cum primum essent infra ducentos.

Posteriores uero ex amplioribus, dicit Apia. § lib. 1. car. 28. a terg. in Sylla. & Tacitus lib. 17. car. ult. in princ. § Insuper confusus prauitate uel ambitu ordo militiæ, &c. Quis singula millia inessent, &c. § Gel. lib. 16. cap. 4. in fi. Veget. lib. 1. cap. 30. lib. 2. cap. 3. 7. 13. § Si quidem

Adrianus

Adrianus ipſe poſt Cæſarem Octauium, labantem diſciplinam incuria ſuperiorum principum retinuit, ordinatis officijs, &c. § Spart. in Adriano Imp. car. 5. uel. 25. § Ij cauſam errori dederunt uigentes Longobar. tempore Ioſep. § lib. 3. belli Iuda. cap. 5. Plut. in uita Luculli. car. 4. fin. ante. in med. § De prælio in Tigranem dicit, Cohortes. 24. quæ continebant milites decem millia. ideſt. 400. pro quaque in Pompeio. § car. penul. a ter. § Cohortes ex legionibus eductas, &c. equitibus præſidio futuras, quæ continebant milites. 3. millia. & ſic. 500. pro quaque, ut nunc Germani de quibus Iouius. § lib. 35. in princ. § Sub duce Tamiſio eorum ductore, unde Liui. § in præfatione ſui operis in med. § Quæ uita, qui mores fuerint, per quos uiros, quibus artibus domi militiæque & partum & auctum imperium ſit; Labente inde paulatim diſciplina ut magis magiſque lapſi ſunt, cum ire præcipites ceperint, donec ad hæc tempora, quibus nec uitia noſtra, nec remedia pati poſſumus, peruentū eſt; Vt etiam declarat ipſemet § Veget. d. lib. 1. cap. 20. in prin. § Imperatorum indulgentia exarmati in aciem prodibant; unde quam pluries ab hoſtibus ſuperati prouincijsque deiecti, non ergo legio ex decem cohortibus tantum, ut per quoſdam.

Dicta eſt autem Cohors, ut ex Ponta. § lib. 2. de aſpirat. car. 2. a tergo. § Quæ conſtabat ut ſupra ex militibus ducentis, uel ut ex Apian. § lib. 1. ex 183. not. Liui. d. lib. 8. § de uexillo, quod idem portat, ut hodie dicunt Compagnias, uexilla, uel banderias, uel bandas.

Primipilus conſtat ex tribus uexillis uel cohortibus. primus Centurio dicebatur, uel primorum ordinum. § Liui. lib. 7. car. ult. in fi. libr. 25. in med. de Centenio pennula. li. 42. in med. car. 428. in fi. lib. 44. car. 447. in fi. 451. in prin. Valer. cap. de Ira. in Appio. Claud. car. 199. Cæſ. lib. 1. Gall. car. 6. fin. poſt orationem Cæſaris ad milites. lib. 3. Gall. car. 2. lib. 5. car. 9. car. & 11. a ter. lib. 1. ciui. car. 5. finali. in princi. libr. 3. car. 353. de Sceua Centurione. car. 375. Veget. lib. 2. cap. 9. in prin. § Primus ordo in agmine quadrato (nunc dicitur ut percipimus nos) prima filagna, homines continebat. 60. Centuriones duos, uexillar. unum. § Liui. d. car. 2. in fi. ubi ſupra.

Manipulus conſtabat ex militibus. 24. uel ut alij ex. 20. tantum. Xenoph. § lib. 6. car. 4 fin. in fi. § Squadram noſtrates appellant. Manipulus dicitur ēt quod manu quis capit & tenet. nos Manuellū dicimus.

Quadratam procedebat in formam Rom. exercitus uel quandoque cuneo aut fronte, ſubſidio, orbe, globo, forpice, ſerra, Ala, Turre. § Gel. lib. 10. cap. 9. & cap. in fi. de ſcutis. nu. x. infra.

3 Ciues erant omnes legionarij milites ipſi uel pedites quia in urbē nati ciues erant omnes, ut eſt in iure. notat Tacit. § lib. 2. car. 2. a terg. §

de

de Cheruſcorum rege accito Italo ciuitate donabantur a conſule quan doque.Cæſ.lib.1.Gall. car. penul. de Valerio procillo. Liui. pluribi.& li.3.car.4.a ter.in med.§ Hernici ac Latini iuſsi milites dare ex fædere, duęq; partes ſociorum in exercitu,tertia ciuium fuit. § li.4.car.1.a ter. in med. § Præterquam ut hominum ut ciuium num.ſimus, &c. § libr. 7.car.4.ante.in med. § de Licinio Stolone, plebs fremit, quid ſe uiuere ? quid in parte ciuium cenſeri ? § car.ſeq.ante.in med.In Coruini certamine. § Ciuili ſtandum eſſe exercitu quando ſocialis cætus deſeret; de Corbulone Tacitus. § lib.13.car.2.a ter.§ Domitium Corbulonē retinendæ Armeniæ præpoſuerat,&c. pars auxiliarium cum duabus legionibus apud prouinciam Siriam,par ciuium , ſociorumque numerus Corbuloni eſſet,&c.Et in ſtrage ad Cannas. Decem millia ciuium noſtrorum Cannenſis prælij reliquias benigniſsime alimentis ſuſtentauit mulier Buſa,&c. § not.Liui.& Valer.cap. de liberalit. § Prius turba fugientium ciuium.In Paulo Aemil.conſ.Liuius § item.libr.26.car.5.in fi.Cæſ.lib.3.ciuili.cap. 2. § Legiones effecerat ciuium Rom. nouem, &c.Q.Fuluio Capua prouincia decreta,prorogatumque in annum imperium,exercitus ciuium ſociorumque minui iuſſus, &c. § lib. 27.car. 3.a ter.in prin.eius. § Cæcidere in ea pugna. 2700. ciuium ſociorumque. § car. penul.a ter. in princ.ibidem. § de Liuio conſ.iracundo ob exilium paſſum, M. Liuium ad bellum proficiſcentem aſſerunt reſpondiſſe,Aut ex hoſte egregiam gloriam, aut ex ciuibus uictis gaudium capiam,meritum certe,&c. § Vale.cap.de Ira.in eo.car. præced.in fin. § In cenſu acto,ante prodigia nuntiata,Cenſa ſunt ciuium capita,&c.minor aliquanto numerus quam qui ante bellum fuerat. § Ibidem.car.antepenul.lib.27.in prin. § In Claudio Nero.conſ. Ipſe de toto exercitu ciuium ſociorum quod roboris erat,delegit,&c. § Liui. item. libr. 28. car.3. in fin. § Inde ad Betulā urbem progreſſus cum omni exercitu ciuium ſociorumque peditum,equitumque § & inferius.car.6.ante eiuſdem lib.In oratio.Scipionis ad exercitum in deſciſcentes ipſo ægrotante.in prin. § Nec oratio ſuppeditat quoſne quo nomine quidem appellare debeam,ciues ? qui a patria ueſtra deſciuiſtis ? an milites,qui Imperium auſpiciumque abnuiſtis ? & cæ. eundem & improperandi modum not.Tacit.in German. § lib.1.car.18.a ter. § Milites ne appellem ? an ciues ? qui,&c. § lib.35.car.pen.ante.in med.ubi de prodigijs.§ Imperatum præterea L.Quintio conſ.eſt, ut duas legiones ciuium Rom. nouas ſcriberet,& Socium,ac,Latini nominis.20.millia peditum , Legionem unam ex ciuibus ſecum agens,& Brutum acie inferiorem,&c. §Apia.lib.3.car.123.a ter. § de Caſsio , Latini nominis quæ erant ciuitates. § not.Liui.lib.27.car.3

Ciues dici proinde Rom.tantum, aliarum uero ciuitatum, quæ fuerint etiã amplißimæ, oppidanos urbis illius appellari ſolitos & municipes notat § Liui.pluribi.& ut infra.Plin.lib.3.capit. 5. de Italia. § Ius etiam ciuilitatis uſurpans capite puniebatur, edicto Claudij Imperato, Suet. § in eo.cap. Equeſtris, Tul.in 3.offi. in med.ubi de fortitud. Plin. lib.10.epiſt. 31. Sempronius, &c. § Patauium tantam ciuitatem dicit municipium § Plin.epiſto.14.lib. 1. Petiſ. &c. § Mediolanum quinetiam. § Tacit.lib.17.car.49.in prin.not.Gell.lib.16.cap.13.c. 228.§ Et de Carthagine in Hiſpania oppugnata. § Liui.lib.26. car. penult. a ter. § Oppidanorũ duo mil.Perpenna triumpho de hoſtibus acto ut cõſu.Quia non ciuis.lege papia accuſatus, damnatus, urbe eiectus, ad ſuos lares refugere coactus. § Valer. cap.qui humili loco.car.60. a tergo. § Nam eſſe pro ciue qui ciuis non ſit rectum eſt non licere. § Tul. lib.3. de legi.car.4.a terg. § De capite ciuis niſi per maximũ comitiarum, &c. prærogatiuam enim habebant ciues ipſi, quod indemnatus nemo occidi poterat uel cedi, niſi per Dictatorem § ut infra.in eo, num. 25. § Ciuium ipſorum plura erant priuilegia, § ut ex Valer.cap.de animi moderat.in prin.de public. Valer. qui legem tulit.§ Nequis magiſtratus ciuẽ Rom.aduerſus prouocationem uerberare aut necare uellet, &c.non ipſe etiam dictator, niſi ex cauſa, ut fuit in Spu.Melio. § Liui.lib.2.car.4. a terg.in prin. § Ne quis ciuem rom.uinctum aut clauſum teneret, &c. § & lib.10.car.2. ante. in med. in diſtributione magiſtratuum. § Portia tamen lex ſola pro tergo ciuium lata uidetur, &c. § Tul.in primo, de legi.car.antepenul.in prin.Blond.ubi ſupra.car.101. ante.Budæ. in pande.1.car.113.in prin.§ Cremonenſes tamen & Placentini ciues appellati, quia coloni rom. § Liui.lib.28.car.3.a ter.in prin.car.5. ante de Illiturgis popu.de Cizico urbe.Plin.lib.pen.cap. 15. in princ.§ Eodem in oppido eſt lapis fugitiuus, &c. de Athenis Plau.in Perſa. § capit.ſtatim Athenæ.car.263. a ter. § Satricum expugnarunt urbem concremaruntque oppidum præter arcem captum, in arcem oppidani refugere, &c. § Liui.lib.6.car.antepenult. a terg.in prin. § Oppugnatum oppidum captumque, in ijs tribus urbibus cæſa captaque, &c. § libr.10.in fi. de Faliſcis. § In oppugnatione Orongis ciuitates Hiſpan. per Scipionem. § lib.28.in princ.car.1.in fi. § Patefacta repente porta frequẽtes ex oppido ſeſe eiecerunt ſcuta præ ſe tenentes, & c. & in oppugnatione Aſtapanorum. § libr. eodem. in medio. § Claudendos oppidanis exitus, &c. de Enna clara Siciliæ urbe. § lib.24.car.pen. Ita & Tul. lib.2.ad Atticum Epiſt.1.car.43. de Athenis ipſis.

Patauij monumentum naualis pugnæ, &c. quotannis ſolenni certamine nauium in flumen oppidi medio exercebatur, tunc Naumachia,

nunc

nunc pradalaualle, prope templum uetus Iunonis, nunc Be. Iustinæ, hodie instauratum, ad instar & amplitudinem Asiatici templi Ephesiæ olim Dianæ, ad hucusque (anno. 1560.) semiconfectum, § Liui.li. 10.in princi. eius,& infra, § Millia quatuordecim aberant ab oppido, &c. Sed ipsi passim ad cædem oppidanorum uersi, &c. Ita sentit Blon. §lib.de Ital.Illust.car.188.§ ubi a Patauio, §lib.26.car.ulti.§ ante in expugnatione nouæ Carthag.Idem ex Plut.in Scip.ipso.car.2. ante in med.de ipsa Carthag.& de Patauio municipio. § Plin. Episto. 14. libro primo, nu. 20. & infra in uer.milites.§ Oppidani & externi præsidij milites,&c. §lib.28.car.antepenulti.in princ.§ Ex eodem Liuio de Carthag.mag. §& lib.25.car.4.ante in fin.§ de Gracchi cons. interitu, Consules agrum Campanum ingressi, cum passim popularentur, eruptione oppidanorum & Magonis cum equitatu &c. oppidani urbem habebant uictoribus prȩmium.de Locris popu. §lib. 9.car.2. a ter.in prin.lib.28.car.1.& secunda, de Orongi urbe.lib.21.in princi. car.1.in fin.§ in oppugnatione Saguntinorum, oppidani ad omnia tuenda obeundaq;,&c. Carthorum urbes ui captæ per Annibalem Arbacala uirtute & multitudine oppidanorum diu defensa, &c. Curt. de Babilonia, ubi defunctus Alexander Mag. §libr. 10. car. antepenulti. Cæs.lib.1.Gall.car.2.a ter.& car.25.§ ubi de Vesontio, §libr.2.car.2. & car.5.§ Oppidani cum ipsos alimenta deficerent, &c. Oppidum & urbem idem esse notat Arria. §lib.2.car.63.§ de Ancialo urbe oppido etiam appellato, peregrini sanguinis ac seruilis incorruptum seruare populum,&c. Ciuitatem Rom. parcissime dedit Augustus not.Sueton.in eo.cap.Comitijs,&c. Ciuitatem Rom.dare poterant Imperatores exercitus,not. Cicero, de quo Budæ. §lib.3.de asse.car. 273. Cęs. lib.Africo.car.2.a ter.§ uel Oppius de Lepti quam ciuitatem dicit & oppidum.& car.7.lib.eodem de Cirta oppido, regia tamen ciuitate.

4 Hastatos pugnam ab equitibus initam primum intrare solitos, signo prælij proposito per Imperatorem cum Tunica rubra. § Plut.in Fabij uita,car.pen.in prin.In Pompeio car.penul.ante in prin. In Bruto.car.penul.in prin.Liui.lib.8.car.2.in fin.libro.7.car.5.in princip. § hastati omnium primi pugnam inibant.in prælio contra Gallos ab hastatis principibusque prælium initum. § lib.30.car.antepenul.in fin. in prælio inter Scip.& Annib. § Instruit deinde primos hastatos, deinde Principes,&c. §lib.37.car.6.a ter. in med. § de prælio aduersus Antiochum regem,Cornua Latini tenuerunt,hastatorum prima signa, deinde Principum erant; spatio inter se distantes ad commilitones in prælio recipiendos,dicit Liuius in dicto prælio in Antiochum regem, ex quo Elephanti hostium accepti, nihil ordines turbarent, Masinissam,

ſam, Numidasq; ab dextero oppoſuit, uias patentes inter manipulos anteſignanorum Velitibus compleuit, ea tunc leuis armatura erat &c.
5 Triarij urgente prælio per haſtatos, & Principes inito cum eorum ſcutis, haſtas in terram fixas dextero genu poſito tenebant, donec recentes ipſi prælium renouarent, & ſimul omnes. § Liui. ubi ſupra. lib. 8. car. 2. in fin. car. ſequen. ante in medio, de Rorarijs etiam, libr. 30. in prælio in Annibalem car. antepenulti. in fin. Apia. in parth. car. 321. Liui. etiam lib. 1. in formandis claſsibus in exercitu, per Tul. regem, cætera, infra num. 13. § pedites eorum magna pars ſuperioribus locis foſſa conſederat. § Saluſt. in Iug. de Metello conſ. car. 95. De Gallis etiam ſedere in acie ſolitis, Cæſ. lib. 8. car. 6. ante Dion. libr. 49. car. 8. fin. § In formanda teſtudine in hoſtes, genua in terram ſiniſtra ponebant. § Apia. in Parth. bello car. antepenul. § Ipſi in genua deflexi clypeos ante ſe tenuere. § Plut. in m. a terg. in Parthos etiam car. 6. a ter. in princ. 301. Ioui. libro. 43. in fin. cart. 6. fin. de prælio in Turcas. § Ab ijs Ianizeri tegebantur, qui dextro genu ſupplicato ſclopetis longioribus rem gerebant &c. § & lib. 41. in med. eius. § Legiones toto campo pronis pectoribus procumbere iubet. § & in prælio ad Rauennam. Guiza. li. 10. car. 52. § & equitatum cui præerat Longaualles, &c.

Socios Latini nominis totidem cum legionibus eſſe bisq; totidem quandoque. § Liui. lib. 3. car. 4. a ter. in med. ubi & ſupra. lib. 10. car. 3. a terg. de Egnatio Gelio. § Hernici ac Latini, ut ſupra. h. iuſsi milites dare nomina ex fœdere, duæq; partes ſociorum in exercitu, tertia ciuium fuit, &c. Sempronio datæ legiones duæ, ea quaterna mill. erant peditum & 300. equites, & ſociorum. 16. mill. pedit. equites. 1800. § lib. 21. car. 3. in princ. in Annibalem lib. 22. in med. de prælio ad Cannas. c. 99. a terg. § duplicem numerum equitum darent, pedites æquarent. § libr. 24. car. ulti. ante. § Scribi præterea duæ legiones urbanæ iuſſæ, & uiginti mill. ſociorum. § libr. 34. cart. ulti. in princi. de liguſt. bello, § duas legiones urbanas ſcripturum; Item Socijs, ac Latino nomini magiſtratibus edixit, in Capitolio ſe adirent, ex ijs quindecim mill. peditum, & 700. equites deſcripſit. § lib. ſeq. 35. car. 3. ante. § duceret legiones nouas, & ſocium ac nominis Latini mill. 20. equites. 800. Alteri conſ. duæ legiones decretæ &c. § & inferius. car. penulti. eiuſdem lib. § Imperatum præterea L. Quintio conſuli eſt, ut duas legiones ciuium Rom. nouas ſcriberet, & ſocium ac Latini nominis. 20. mill. pedit. & 800. equites. § lib. 36. in princi. eius. Ita ut &c. libr. 38. in med. car. 213. de Meſſalla conſ. in Ligures lib. 42. in med. car. 428. Tacitus. lib. 1. ad fin. car. 22. § Cæcinnæ tradit totidem legiones, duplicē ſociorum numerum ipſe ducit, ita ut in ijs duæ partes ſociorum Latini

nominis,

nominis, tertia ciuium Rom.esset. §lib.37.in princi.eius, lib.40.car. 4.in prin.& in fin.ipsius car.ubi de prodigijs & magistrat.§ Exercitus cum decreti, quattuor legiones consulibus,& 15. mil. Sociorum ac La ti.nominis.800.equites. Alterum tantum ex Latino delectu adijciebatur. §lib.8.car.3.in princi.ubi supra. Apia.in Sirio.car.285.ante.

6 Velites quia leuis armatura,in oppugnatione Capuæ instituti per Romanos in subsidium equitum minus tunc in acie ualentium, pedites erant expeditæ staturæ & ualoris, cum parmis, iaculisq; septennis pedum.4.& ut in uer.spiculum. super equorum tergoribus in itinere tantum, & quandoque comportati,&c. §Liui.lib.26.in prin.eius, lib. 28.in prælio inter Scip.& Annibalem.§ Cornua ancipiti prælio urgebantur,eques leuisq; armatura, & uelites circumductis,&cę.velites in usu præsidiarij etiam equitum,not. & Xenoph. §libr.7.in med.c.122. in prin. Ioui.etiam li.12.in prin.car.212.§ Cardonius accelerandi itineris causa singulos iussit equites ut peditem adueherent, piscario autem,præcipit,&c. §& lib.13.in med.car.233.a terg. de Constantino cum Polonis.§ pedites equitibus plurimum prosunt,& econtra. §Cęs. lib.5.Gall.car.ultim.in fin. § de Induciomaro duce tunc interfecto. Summisit cohortes equitibus subsidio,&c. Demetrius rex a persequendo hoste reuersus, peditum agmen, quos ipse suis equitibus tutabatur, ab hostibus circumuentum inuenit,nec iuuare illos potuit. Interea qui prope Seleuciam erant cernentes phalangem nudatam præsidio equitum,&c. §Plut.in Demetrij uita.car.6.a ter.§ Cęterum quoniam nec tormenta, nec pedites in subsidium equitatus adduxerant urgente Cæsare,&c. §Ioui.li.11.in med.car.279.§ in prælio inter Maximil. Cæs. & Henricum regem, quo Gallos fuderunt duce Piene, habebat Constantinus duo mill.Polonorum equitum grauis armaturę.ad duodecim mill. Lithuanorum,qui hippotoxotæ erant ferme omnes, uel equites sagittarij,præterea peditum tria mill.in quorum uirtute eius diei uictoriā constare admonuit. § lib.13.in med.car.233.in fin.& ibidem.car. 247.in fi.§ Apparebatq; hastatum peditem phalange facta,insultante equitatu nec cessurum loco, neque indignum uictoria commissurum. §car.245.ibidem.§ Ex aduerso Techellis cui robur totum erat in pedite,adhortari suos,&c. §lib.14.in med.car.283.in prin.§ Nam ij sicuti equitatu mirifico maxime pollent. Ita nullum omnino certum ex conscripto inueteratoq; pedite robur instituunt,qua parte uirium ætate nostra Turcæ memorabiles sæpe uictorias consecuti, & nunquam uicti grauissima bella confecerunt. §& lib.17.car.pen.in prin.§ quibus ex Selymiana phalange & uirtutis & uelocitatis eximiæ. 500. pedites sclopetarios admiscuerat,ut ab omni pugnæ loco,&c. §lib.30.in med. car.241.

car.241.§ ad Viennam præsidio refertam, tres peditum hastatorum quadratæ phalanges latis inter se distinctæ spatijs, pari & ęquata fronte contra hostes sic locabantur, ut ipsis medijs interuallis equitatus omnis bipartitus reciperetur, &c. §lib.32.c.8.487.ante.§ Lantgrauiani signa promouent, prælium equestre committitur, admiscentur utrinque expediti pedites,&c. §lib.42.c.6.a tergo.uel 400.lib.35.car.4.fin.ante.§ Turcæ repentina eruptione nostros inuaserunt. Sed posteaquam noua manus peditum & equitum subsidio suis aduenit, nostri pedites primo, mox & equites perturbati dissipatiq; Ianizerorum uim ferre nequiuerunt,&c. § Xenoph.libr.7.in med.car.122.§ equites ac uelites à cornibus fiebant,&c. Elephanti etiam tumultuoso genere pugnæ equitum, Velitum ac leuis armaturæ consternati,&c. §li. eodem ante prælium ipsum ultimum in Annibalem.§ Velites subsidio misit, à quibus ubi per procursatores,&c. §lib.30.car.antepe.in fin.§ Masinissam,Numidasq; inter manipulos antesignanorum Velitibus,ea tunc leuis armatura erat, ut supra,car. præced. §lib.31.car.5.a terg.in med.§ Velites & equitum duæ formæ alæ emissæ, ut numero eques pedesq; hostem ęquarent; & in prælio in Gallos. §lib.38.car.4.ante.§ Et cum cominus uenerant gladijs a Velitibus trucidabantur, hic miles tripedalem parmā habet,& in dextra hastas, quibus eminus utitur; gladio hispaniensi est cinctus, &c. § Apia. in Lybico car.247. ubi de Scipionis exercitu in Sirio.in med.ubi de pugna.Plu.in Crasi uita. ca. 5.ante in med.§ erant autem peditum legiones septē,equitumq; quattuor mill.ac totidem uelites,&c. § Dion lib.41.car.112.ante.§ Idem obseruant & Germani, ut de Ariouisto eorum rege.Cæs. §lib.primo Gall.car.ulti.§ Equitum mill.erant sex,totidem numero pedites uelocissimi,ac fortissimi. Quos ex omni copia singuli singulos suæ salutis causa delegerant, &c. §libr.3.ciui.in med. de ipso pharsal.prælio. car.372.§ Quoniam numero multis partibus esset inferior Cæsar,adolescentes atque expeditos ex antesignanis electos milites ad pernicitatem armis inter equites pręliari iuberet, qui quotidiana consuetudine usum quoque eius generis præliorum perciperent,&c.Idem & per Turcas de Numidis. §Ioui.lib.40.in fin.§ qui pedites e iuuentute deligun tur seminudi, promissa cæsarie, nihil præter iacula gestantes equitib. se permiscent,atque ita mutuo confisi præsidio,rem gerunt,tantaq; pedum uelocitate congressus nostrorum deuitant,&c. Septena iacula intorquent.

7 Leuis armaturæ milites (uelitibus quàm simillimi, ad prælia socij) pedites erant etiam, & semiarmati tantum,ex quo legiones incedebant graues armis (ut infra, nume.13.) Non equites ut plerique omnes ad hucusq;

hucuſque hallucinati ſunt inaduertentes, & etiam Volaterranus ubi de magiſtratibus, & poſteriores quique. Nullibi enim habetur in militia Rom. (niſi per errorem alicubi forte, ex traductione perperam facta, equites leuis armaturæ, (ut ſupra eſt expoſitum) nec cataphracti, in ædito nuper certo uolumine multum egregie picti apparent funditores, ſagittarij, & ſimiles equo inſidentes, quod eſt ridiculum, quoniam nullis authoritatibus innixus eſt author ille, quia in prælijs quibuſque apparent fuiſſe pedites, uel Cretenſes, uel Numidæ, aut agriani leuis armaturæ, ut infra. Extra legiones de ipſiſmet lecti erant aliquanti ætate, robore, uigore, diſpoſitione præſtãtiores, ex quaque cohorte. Item uelocitate & uiribus adeo quòd erant uarij generis pedites. Vnius tantum generis legionarij equites, non ut pridem ſeculo præcedenti grauis & leuis armat. minimi effectus in prę lijs, ſed erant equites ipſi, ut hodie inſtitutum in leuiori armatura uidemus. § Arria. libr. 1. in med. de prælio primo ad flu. granicum. car. 30. § A peditibus leuis armat. qui equitibus immixti pugnabant, &c. § lib. 3. car. 133. de 3. prælio in Darium regem. § Quo audito Alex. ex peditatu fortioribus ac uelocioribus delectis non expectato cæno, &c. § libr. 6. car. 264. § Velociſsimos quoſque ex leuiter armatis procul a flumine in terram mittit, qui Indos ceperunt quoſdam, Subſidiariæ cohortes huiuſmodi plurimum contulerunt ad uictoriam, de prælio per Anglos in regem Scotorum, & uictoria. § Ioui. lib. 11. in fi. car. 7. fin. § quod ubi animaduertit circumductis continuo tribus cohortibus ſubſidiarijs in aperta hoſtium latera tantum terrorem intulit, &c. § lib. 17. car. penulti. in princip. de prælio inter Turcas & Sultanum Imperatorem. § Quibus ex Selymiana phalange, & uirtutis & uelocitatis eximiæ quingentos, &c. ut car. pręced. § Tacitus lib. de Germ. car. 1. a ter. § mixti pedites cum equitibus præliantur, apta ad equeſtrem pugnam uelocitate peditum, quos ex omni iuuentute delectos ante aciem locant, &c. § Florus in bello inter Cæſa. & Pompe. in Epitho. in med. § Germanorum cohortes tantum in effuſos equites fecere impetũ, ut illi eſſe pedites, hi uenire in equis uiderentur, hanc ſtragem fugientis equitatus leuis armatura comitata eſt &c. § Saluſt. in Mario ad capſam oppugnandam, § repente omnem equitatum, & cum his uelociſsimos pedites curſu tendere ad capſam. § Aemil. in Theodor. 1. rege. 15. car. 52. ante. § equites cum uelociſsimis peditibus, &c. Dion. § lib. 41. car. pen. in prælio ipſo pharſ. § cum equitibus prælium in hoſtem ciebant (ut ſupra, in uelites. car. præced.) ſibi inuicem præſidium ferentes in acie. § Liui. li. 21. § prælio expedito ad Trebiam flu. Emporium prope Placentiam, &c. cum equitibus ac leui armatura. § li. 22. in prælio ad Tranſim. lacum ad Cortonam. car. 2.

car.2.ante.§ baleares (ij pedites fundibularij erant) cæteramq; leuem armaturã post montes circunducit, equites ad ipsas fauces saltus locat. §& car.seq.ibid.§ equitũ leuisq; armaturæ statio cõposita instructaq; in subitos tumultus. § & car.etiam sequen.in fi. § principio leuem armaturam dimittit, deinde conserto agmine mittit equites, postremo cum omnibus subsidia quoq; itura mitti iubet, instructisq; legionibus procedit. § Plut.in Annibal.uita car.3.a ter.in fin.§ sub quibusdam tu mulis equitatum locat, post montes leuem armat.considere iubet, ipse cum reliquis copijs,&c. §in prælio ad Transime.& ad Cannas.car.seq.§ primum a leui armatura, deinde ab equitibus concursum est, & quia exiguum,&c. pulso tamen equitatu Rom. pedestris acies prælium excepit,&c. §car.161.supra in prin.Liui.lib.28.car.4.in prin. in prælio aduersus Asdrub.& Hispanos per Scipionem,&c.§ uix dum satis certa luce equitatum omnem cum leui armatura in stationes punicas immisit. Ipse confestim cum graui agmine legionum procedit. & infra. Cornua ancipiti prælio urgebantur, eques leuisq; armatura & uelites, &c. Nero primum cum omni equitatu aduenit L.Portius deinde assecutus cum leui armatura,&c. §li.27.car.pen.in fi. & li.31.car. antepe. in fi.eius. de prælio in Macedonas. Tacit.item li.2.in med. & car.4. in fin.car.3.in prin.§ Igitur legio media leues cohortes duæq; Alæ in cor nibus locantur,&c. §lib.3.car.7.§ de Tacfarinate duce per Aproniũ qui cum equite & cohortibus auxiliarijs, quis uelocissimos legionum addiderat.&c. Alexander Mag.in Darium duxit regem pedites.30.mil. & cum his leuiter armatos ac sagittarios, equitum uero quinque mill. §Arria.lib.1.car.30. Curt.lib.3.car.10.in fin.§ & in prælio in Darium ipsum, multaq; a peditibus leuis armaturæ, qui equitibus immixti pugnabant. §lib.2.car.8.§ in prælio etiam in Darium, qui in armis etiã habebat.20.mill.leuis armaturæ.pedites,&c. & de sequenti prælio. §ex eodem Arria.li.3.car.5.§ deinde Alexander assumptis leuis armaturę militibus, & equitatu amicorum. §car.113.de libr.3.§ in fuga Darij Alexan.equitibus antecursoribus, ac ex peditatu fortioribus ac velocio ribus delectis,&c. § lib.4.car.4.a ter. Liui.lib.10.car.1.a ter.in med. § ęquites quoque peditibus admixti breui in spatio pugnam iniere,&cæ. & in prælio pharsal. § lib.2.car.70.ante. Apia.& in Lybico de prælio inter Scip. & Annib.§ Singulis autem equitibus minister additus qui te la plura deferret,&c. & in prælio in Anthiocum regem. lib. Sirio, At Macedon. phalanx, utpote cum equitibus in arcto constituta & quadrangula ipsis à se dimotis utraq; ex parte leuis armaturæ milites, &c. Domitius autem plurimis equitibus ac Velitibus,&c. § Liui.li.30.car. antepenult.a ter.in d.prælio inter Scipionem,& Annibalem. libr.42.in

prælio aduersus Perseum regem. § Masinissam, Numidasq; ab dextero opposuit, uias patentes inter manipulos antesignanorum Velites, &c. ut supra. Leues autem qui hastas tantum gessaq; gererent uocabantur. § & lib. 31. car. penulti. a ter. in med. de prælio in Phil. regem. § Itaque turmatim equites inuicemq; manipulos leuis armat. aquatum ire & prandere iubet, &c. § & infra ibidem. § Interim eques cum leui armatura paratus instructusq; stetit. § Plut. in Lucul. uita, in med. car. 184. in fin. § Sestilium legatum cum. 1600. equitibus, totidem ferme peditibus, ac leuis armaturæ militibus in hostem mittit; § & in M. Anto. car. 6. ante § Fuluius Gallus petijt ab Anto. leuis armaturæ milites, & plerosque ex equitibus, quos in fronte habebat, &c. § Cæs. lib. 2. bel. Gal. car. 4. ante. § Cæsar certior factus a Titurio legato omnem equitatum & leuis armaturæ Numidas funditores, sagittariosq; pontem traduxit, atque ad eos contendit. § & inferius. car. 3. fi. § eodem tempore equites nostri leuisq; armaturæ pedites qui cum his unà fuerant, &c. § lib. 7. car. 6. ante. § Vercingentorigem consumpto pabulo castra mouisse propius Auaricum urbem, atque ipse cum equitatu, expeditisq; qui inter equites præliari consuescent, &c. ut supra. § & lib. 7. in fin. ipsius. cap. 9. fin. ante. § Trans Rhenum in Germaniam mittit ad eas ciuitates quas superiorib. annis pacauerat, equitesq; ab his accepit, & leuis armat. pedites, qui inter eos præliari consueuerunt, &c. § & inferius ad fi. libri. § Galli inter equites raros sagittarios expeditosq; leuis armaturæ qui suis cedentibus auxilio succurrerent, &c. § lib. 8. car. 7. ante. § paulatim ex siluis instructa multitudo procedit peditumq; nostros cogit cedere equites quibus celeriter subueniunt leuis armaturæ pedites, quos ante legiones missos docui. § & car. 9. ibi a tergo. § Sed cum in experiendo periculum nullum uideret equitatum omnem, Germanosque pedites summæ uelocitatis homines ad castra hostium præmittit, &c. § li. 3. ciui. in med. car. 372. a ter. § Quoniam numero multis partibus esset inferior, &c. ut supra, in Velit. num. præced. § & lib. 5. belli Afric. car. 4. in prin. § Labienus & duo Pacidij aciem dirigunt mirabili longitudine, non peditum sed equitum cõfertam, & inter eos leuis armaturæ Numidas, & sagittarios pedites interposuerant, § & in med. li. car. 460. § Cæsar postquam legionibus ueteranis duabus equitatu leuiq; armatura copias suas, &c. § & infra ibidem. car. 474. § præsidio his equitibus legionem quintam præmiserat, leuemq; armaturã inter equites interposuerat, &c. § & inferius ibidem. car. 481. § quonam modo sustinere se posset ab eorum equitatu leuiq; armatura quæ erat mirifica. § & lib. eodem Africo in fin. car. 5. fin. in prin. § Leui armatura inter equites interiecta ipse Cęsar inter milites concursans, &c.

§ Dion

§ Dion.lib. 41. de eodem prælio car. 112. ante. § si legiones quoque accesſiſſent, & cæ. § Et in bello Hiſpan. car. 5. ante. § Fere apud exercitus hæc eſt equeſtris prælij conſuetudo, cum eques ad dimicandum dimiſſo equo cum pedite progreditur nequaquam par habetur, cum pedites ex leui armatura lecti ad pugnam equitibus noſtris nec opinantibus ueniſſent. § de eodem prælio Pharſal. Apia.libr.2.in med. car.69. 70.§ Cæſar audaciores ex omnibus uſque ad trium millia numerum in ſubſidijs locat.& infra. Equites quoque peditibus admixti breui in ſpatio pugnam iniere, § Polyb.lib.1.car. 23. ante. § Expeditiſſ. quenque militem inter Alas equitum ab utroque cornu pugnare iubet, &c. § & car.27. ante. § Quoſdam ex ijs qui maxime leues, atque expediti erant pro mænibus ſupra foſſam conſtituit. § & ibidem.car.44.a terg. § Prima frõte Elephantos habens, deinde equites ac leuis armaturæ milites, poſtremo legionarios,&c. § lib.3.in med. car. 108. a tergo. § Vt non ſolum equitibus impedimento atque Elephantis, uerum etiam ipſis leuis armaturæ peditibus inuium inacceſſumque ſit. § & infra. ibidem. § Eam tunc occaſionem nactus magnam partem equitatus ſui mille peditum, iaculatoribus admixtis trans Trebiam mittit,& cæ. § & car.ſeq. § Locatis ante ſigna balearibus ac leuis armaturæ militibus, &c. Iam uero appropinquatis inuicem exercitibus, leuis armaturæ milites intrant prælium,&c. § & inferius car. 135. § Principio leuis armaturę milites dimittit, deinde equites mittit, poſtremo ipſe cum grauiore armatura ſequitur,&c. § Ioui.lib.17.car.penul.in princi.ubi ſupra.de Velitibus . § Et per Lantgrauium. § libr. 32. in med. car. 487. § prælium equeſtre committitur, admiſcentur utrinque expediti pedites,&c. § Curt.libr. 5.car. 55. ante. § ad Perſepolim ipſe Alex. cum mille equitibus, peditumque expedita manu regionem petijt,&c. § lib.6.car.71. in princ. § Satribarzanem perſequens hoſtem , leuem armaturam & equeſtres copias educit,&c. § lib.8.car. 137. ante. § Poſt ſe cratero cum phalange iuſſo ſequi equitatum ac leuem armaturam eduxit , &c. § Arria. etiam lib.2.in med.de Pinaro flum.lib.3.car.3.in fi. § Darius acies dirigens, &c.& Leuis armaturæ pedites.20.millia. § lib.4.car.penul. § delectis ex reliquo peditatu armatis milit.200.&c. § Tacit.lib. de German.car. 1. a tergo. § Talem pugnandi formã cum ipſa leui armatura per Meſſenios aduerſus Lacedæmones not.Pauſan. § lib.4.car.151. libr.ult.in med.car.407.in med. §

8 Equites qui Troſſules dicebantur priſco nomine Celeres & Clauatores. § Plaut.in mercat.car.220.cap. Diuum. in prin. § Lorica erant armati,& galea, lancea uel haſta. § Plin.lib.33.cap. 2. § Cornua tenebant in acie, quæ Alæ dicebantur. § Gel.lib. 16. cap.4. § Vt de acie in

ſtructa ad prælium Cannenſe ex Liuio. § lib. 22. in med. cap. 99. in fin. lib. 10. car. 1. a ter. in med. Variatum certamen, &c. ut & car. ult. eius. in prin. per Papirium conſ. in Samnites, & li. 29. car. 1. in fi. in Hiſpanos & de Scipio. & Aſdrub. in Hiſpan. lib. 28. car. 4. in princ. § Scipio patefactis ordinibus equitatum omnemque leuem armaturam in medium acceptam, &c. § Saluſt. in Iugurt. cap. poſt Auli fædus. § Equitatum omnem in cornibus locat, & cæ. Armati flumen tranabant, ut de Baſtais ad Danubium refert § Dion. in Adriano Imp. car. 16. § Alexander in Darium cornua firmauit ſecundo prælio, de quo Curt. § libr. 3. car. 10. in fi. lib. 4. car. 38. in fi. § Non recta fronte, ſed a latere poſitis, ne circunueniri a multitudine poſſet. Aquarum multitudo ubi minima peditum pectora equitum capita æquabat traducto exercitu, &c. § Arria. lib. 5. car. 215. 221. Liui. lib. 21. car. 1. a ter. § Annibal agmine quadrato amnem ingreſſus fugam fecit. Ciuilis dux telis petitus relicto equo tranſnatauit Rhenum. § Tacit. lib. ult. 21. car. ultima. §

Tranſuehebantur equites certo die per ludricrum bis in anno ad Capitolium Trabeati. § Plin. lib. 15. cap. 4. lib. etiã de uiris Illuſt. nu. 32. in Fabio. Vale. cap. de Cenſor. nota car. 48. in fi. & cap. de inſtitu. anti. car. 4. in fi. Liui. lib. 9. in fin. Plut. in apophtheg. car. 150. § In Pompeio, in Capitolio idibus Quintilibus, equites Auguſtanos inſtituit Nero Imp. not. Tacit. § lib. 14. car. 3. § Hormo dignitas eſt equeſtris. § Tacitus etiam. lib. 20. in med. car. 6.

Senatores ex rom. equitibus creauit, & cæ. Ita ut & ſpectare Ludos e. 14. ordinib. non auderent, &c. § Suet. in Iul. dictat. cap. prætor. car. 9. § Quoaduſque manus equitum rom. iam ſtrictos gladios, &c. § In Aug. Imperat. cap. nec parcior, &c. & cap. comitijs. car. 81. § Iuuenes equeſtres trabeatoſque equites diuerſitatem continere animaduertendum ex relatis a Valer. § ubi ſupra. de inſtit. anti. car. 33. in fin. § Trecentos in quaque legione deputatos tantũ notauimus ſupra. § nu. 1. de milit. num. Arria. lib. 1. car. 21. ubi de Athenienſ. per Alexandum Mag. & car. 30. § Multaque a peditibus leuis armaturę quam equitibus immixti pugnabant, &c. 33. ibidem.

9 Deſiliebant ex equis ad conſequendam uictoriam dubio certamine quandoque ut pedites pugnaturi iubente Imperatore. § Liui. in prælio ad Regillum lacum. lib. 2. car. 3. in fi. § per Horatium conſ. § libr. 3. car. pen. ante. in fi. § per Tempanium Centurionem. § lib. 4. in medio, car. 6. a ter. in prin. § per Camillum in Volſcos. § lib. 6. car. 2. a tergo, car. 5. ante. § contra Hernicos. § lib. 7. car. 2. a ter. in princi. § Ad uerruginem in Volſcos, ubi pedites centuriarunt ſeſe deſilientes. § Valer. cap. de fortit. in Sempron. conſulem. § In Samnites, quibus oculi roman.

ma.militum ardere uisi, Valer.cons.ad Satriculam § lib. 7. car.antepenul.a ter.in med.§ In Samnites etiam per Fabium dictatorem. § lib.9. car.5.ante.in fi.Iterum,ubi supra.car.sequen.in fi. § Ad Vadimonis lacum Papirio tunc dictat. § lib.9.car.pen.ante.in fin. § Numidæ prælio ad Cannas in rom.specie transfugarum. § lib.22.car. antepenul.ante.§ Aduersus Hispanos. § lib.29.in prin. car.2.in prin.§ In clade ēt Hispanis illata per prætores. § li.29.car.5.in prin.§ In prælio aduersus Philippum regem Maced.equo lapsum & prælio superatum. § lib. 31. car.antepen.a ter. in med. § Scipio ut alij secum equites in acie descenderunt in Annibalem. § li.40.in fi. In Celtiberos. Apia.in lybico.in medio,car. 248. in fi.§ Sylla in Mithridatem regem, de quo Apian. § in eo.car.341.§ Cum milites excitare non posset equo desiliuit, arreptaque aquila cum Scutiferis constitit,uoce intonans,&c. Cæs. acie confertiss.reiecto equitatu suo per Heluetios phalange facta, primum suo,deinde omnium è conspectu remotis equis ut spem fugæ tolleret, cohortatus milites prælium commisit & phalangem perfregit. § Cæs. libr.1. in med.car.8.a ter.Suet.in eo.cap.præsentia.car.37.§ Si hostes resistāt pars relictis equis peditibus immixti rem gerunt. § Apian.lib. 1.car.6. a ter.§ Carmignola etiam in eosdem Heluetios seculis superioribus irrumpere non ualens equitibus cathaphractis desilire iusis aggressos clauis irrumpens fudit & disipauit. § Blon.lib.21.car.4.Machiau.libr.2. discurs.cap.18.in fi.Ioui.lib.4.histor.cap.7.in prin. § De Camillo Vitell.qui cathaphractos suos descendere iussit,& cum ijs pedes in fluminis alueum singulari promptitudine se coniecit,&c. § & infra ibidem.§ Camillus cum lenta ac segnis pugna a Vasconibus iniretur, multis secū desilire iusis, audacius muro succesisset,&c. § & libr. 11. car. 5.fin.§ Tramulius cathaphractos pedibus pugnare iusis in prima acie statuerat,&c. § lib.42. car. 3. a tergo. § Vitellius ut si hostium incursus tumultum excitaret, duo millia equitū dimisis equis pedestri ordine cohortibus opem ferrent,&c. § & infra.ibid. § Vrgeri pedites & equites ad ęquandum pari uirtute bellicum decus dimisis equis pedibus pugnare minime recusarunt,&c. § Et ad Brixiā.Guizar.lib.10.car.40.a ter.§

Cæs.è contrario pedites decimæ legionis in equos posuit, sic requirente casu. § Cæs.ipse.lib.1.Gal. car. 29. § In congressu cum Ariouisto,& per Alex.Mag. § not.Arria.lib.4.car.186.§ Seminarium habebatur senatorum. § Plin.li.33.cap.2.& car.præced.a ter. § M. Cicero tandem stabiliuit equestre nomen,quod adijciebatur alijs titulis. § Lamprid.in Alex.Seue.Imp.car.7.in fi.

Equestris Ordinis miles honoris gratia institui solitus, & decorari a rege uel Imperatore, ipsumque regem quandoque in prælio (re uirili-

ter gesta) per Duces creari constat, ut de Franc. primo Franc. rege in Heluetios uictore in prælio ad Melegnanum de quo Ioui. § libr. 15. histor. car. 5. fin. § Horis cum pugnasset uiginti continuis, Rex ipse eximij bellatoris laudem adeptus consensu procerum equestri honore dignus habitus. § lib. 1. car. 3. fin. § De prælio ad Tarum flum. Carolus octauus Franc. rex insignes aliquot ex suis ob insignem uirtutem equestri dignitate donauit, quattuor millia equitum baltheo (uirtutis causa) donatorum sub Franc. merebant, & cæ. § Aemil. in Philip. 6. rege. 47. car. 386. a tergo. §

Equitem pro equo & ècōtra notat Gel. § li. 18. c. 5. a ter. Macr. li. 6. c. ult. § Ensem portabat Plautianus, de quo Herodia. in Seuero Imp. lib. 3. Supremę dignitatis insigne, Paulus pontif. gladium de more solennibus cerimonijs consecratum dono misit ipsi Auriæ principi, &c. § Ioui. lib. 34. car. 4. in fi. § Iac. Scotorum regi, filiam dedit uxorem Franciscus rex, de quo supra, cui propterea natalitia nocte sacratum ensem dono misit Clemens sept. pontif.

Vt senatores pedibus in sententiam euntes pedarij dicti, not. Gell. § lib. 3. cap. penul. § Ita equites pedarios nondum maioribus honoribus functos nominat M. Varro, ut & ætatis nostræ equites dici possunt plerique omnes Abusiui umbratiles Ambitiosi tantum nullius nunc usus uel actionis, Capitol. in Gordi. Imperat. § car. 4. a ter. § Carthaginem uentum est cum pompa regali, &c. gladij potestate succinctus est, de Asiatico. Tacitus. § lib. 17. in med. car. 55. § Postulante exercitu libertum suum Asiaticum equestri dignitate donaret, inhonestā donationem compescuit. Erant & equites & iudices in aureo annulo, not. Plin. de quo Budæ. in pand. § lib. 1. car. 70. 72. Plinius etiam Epistol. 19. lib. 1. § Municeps meus ad implendas equestres facultates, &c. Aureorum annulorum iure donare est hodie quod equitem facere, dicit Budæ. ubi supra. Sueto. in Vitell. Imp. cap. talibus, &c. Cuius est officiū non nobilitatem præseferre, non diuitias, sed in actionibus moderatū, liberalem, sobrium, honestum. Aduersarios humanitate & animositate superare. § Gueu. lib. 1. car. 55. in prin. car. 251. plura.

Equites San. Michaelis societas est de qua Aemil. § in Ludo. ij. rege. 54. car. 492. post Blon. lib. 20. car. penul. a ter. histo. 3. Guizard. lib. 13. car. 219. Cori. lib. 7. car. 470. Budæ. ubi supra. § Etiam Torquati erāt uel Cocleati in Francia. & in Epist. Asinij ad Ciceronem. § lib. 10. Balbus, &c. § Herennium gallum histrionem aureo annulo donatum, in 14. ordinibus sessum deduxit, &c. Tales erant Soldurij, de quibus Cæs. § lib. 3. Gall. car. pen. a ter. § Sacrum præsidium, Sodales amatores. Plutar. in Pelopi. uita. car. 73.

Descendere ex equis quandoque per errorem causa rom. fuit & accipiendæ cladis ut in prælio ad Cannas, notat Liu. Plutarcusq; in Fabij uita. § car.4.a ter. in med. § per Saladinum in Christianos uictorem Sultanum illata. § Blon.lib.16. car. 4. in princ. § Desiliuit ex equis dicit Aemil. § in Car.6.rege.52.car.447.& in Philipp. 2.rege.41.car. 248. de ipso etiam Saladino. § Detractis quandoque equorum habenis ad irrũpendum in hostem propter quod uictoriã sunt consecuti. § Liuius. li.4.in med.car. 34. in fi. § de Dictatore Aemilio Mamerco in Fidenates pop. § lib.8.car.antepenul. a ter. in med. § de Fabio Mag. equitũ in Sannites ad Imbrinium locum. § Valer. idem refert. cap. de fortit. cart.tertia, a tergo.

10 Scuta portabant legionarij quique pedites, Quadrangula, Semirotunda, & in figurã Tegularem. § Dion expressius. libr. 49.car. 8.fin.a ter. Iosep.lib.3.Belli Iud.cap.6. § prius tamen Clypea, quæ rotunda erant, cum umbone in medio instituta per Seruium Tul. regem Roma. § Liui.lib.1.car.7.ante. § Cum lamina ferrea circundata. § Plutar. in Camilli uita.car.ult.eius. § Clypeum amittentes ipsum mulcta plectebãtur, & infames erant. § Plut.in Pelop. in prin. & in apophtheg. Lacon. car. 168. in princi. in Demarato, ubi & rationem reddit, quia Scutum per militantem aciei communis gratia latum est, & sic abijciens offendit ordines milit. galeam uel Thoracas minime. Vnde mater, filio Scutum prębens hortatur, fili hoc, inquit, pater sibi seruauit, igitur tu serua, aut ne sis. § Valer.cap.de disciplina milit.exemp.ult.Pont.in Dial.Antonius.car.97.a terg. § famuliq; ferebant impositũ Clypeo Petreium, &c. Aut hoc aut in hoc. § Plut.ubi supra.car.ult.in prin.eius. Vnde Tacitus.lib.de germ.car.1. a ter. § Scutum reliquisse flagitium præcipuum, ne aut sacris adesse, aut concilium inire ignominioso fas. De scutis per Sabinos in Tarpeiam.not.Liui. § car.2.& ibi Flor.in Epitho. § Philopome.autem, èc contra, Clypeum pro Scuto instituit. § Plut.in eius uita.car.2.a ter.in med.Liui.lib.4.car.6.ante. in fi. § Illatus hostis urgere Scutis, micare gladijs, &c. § lib.8.car.2. a terg. in med. § Scuta pro Clypeis stipendiarij facti instituere, ubi de ordinibus in Corn. cosso. § lib.4.a ter.flo.libr.57.Liui.etiam.lib.6.car.2.a ter.in med.de Camillo. § Qui arrepto repente Scuto pedestri aduectus, &c. § lib. 7.car.2. in fin. de Torquato in Gallum hostem. § Romanus mucrone surrecto cum Scutum Scuto imum perculisset, & cæ.& in Corn. Aruina dictat. § lib.8.in fi. § Vrgentes Scutis, sine respiratione, & cæ. & in prælio ad Cannas.lib.22.Translatis in dextram partem Scutis, &c. § Cæs.libr. 1. belli Galli.in med.car. 7. uel. 16. § Quod pluribus eorum Scutis uno ictu pilorum transfixis, &c. § & car.penul.ubi supra. § Scuta manibus

reuellerent,& desuper uulnerarent. ¶ lib.2.car.7. a tergo.¶ Sed etiam ad galeas induendas Scutisque tegumenta detrahenda, &c.in aggresione Neruiorum.car.sequen.Scuto ab nouiss.uni militi detracto(quod ipse eò sine scuto uenerat.)& car.sequen.Qui uulneribus confecti procubuissent scutis innixi prælium redintegrabant. ¶ car.5.ult.in fi.lib.¶ Vt Cn.Pompeij nomen in scutis inscriptum haberent, ¶ & inferius ibid.¶ Nomen Pompeij ex Scutis detraxerunt. ¶ Apia.in bello parth. car.antepenul.¶ Ipsi in genua deflexi Clypeos ante se tenuere,qui uero posterius steterant, &c. ¶ Dion etiam d.lib.49.in fi. ¶ Solida erant & fortia ut pondera sustinerent & currus pretereuntes, ¶ Dion ibidem,& Cæs. lib.4.de Britannis.Valer.cap.de fortit.de ipso Cæs. ¶ Et feroci impetu Neruiorum,&c.Scutum detraxit militi,eoque tectus acerrime præliari cepit. ¶ Ibidem in Sceuola. ¶ Scuto crebris foraminibus absumpto,&c. ¶Cæs.lib.3.ciui.in med.ubi de Pu.Sylla castris præfecto.¶ Scutum.120. foraminibus perfossum.Capitolinus in Maxim. Imp. ¶ car.2. eius.in fi.138.de suis legionarijs.Salu.ubi supra.ad Capsam oppi.¶ Scutis magis quam gladijs geritur res & Vmbonibus. ¶ Flor.lib.57. Liui. lib.9.car.pen.in fi.& in Decio fil.cons.lib.10.car.5.in fi.lib.34.car.penult. ante. in medio, de pugna in Gallos. ¶ Nec dexteris magis quæ gladijs gerebatur res,quã Scutis & corporibus ipsis. ¶ Liui.lib. 25.car. 4.ante.de Graccho cons. insidijs petito per Numidas.¶ Paludamento circa brachium læuum intorto, nam nec scuta quidem secum extulerant,in hostes impetum fecit. ¶ Et lib. 28. in prælio inter Scipionem, & Annib.car. 4. ante. in med.¶ Itaque steterunt scutis innixi,Arretini socij contribuerunt pro nouo exercitu ad Scip. cons. 30. millia Scutorum & galearum. ¶ lib.præd.28.car.ult.ante.in med.per Spartacum in Apia.lib.1.in fi.car.42.a ter.¶ obiecto Clypeo insurgentes repellebat.

Scutis utebantur quandoque in acie pedites ad formandam testudinem,uel & in oppugnanda urbe. ¶ Dion lib.37.car.antepenul.& ult.¶ In Sergio qui præssus prælio & uulneratus Scutum omittens recepit se se,& in Gall. rege Ariouisto prælio superato per Cæsarem. ¶ Liui.lib. 28.in prin.eius.¶ Quæ cum confertis rom. ut solent densatis scutis excepissent,&c. ¶ & lib.31.car.penult.ante.in fin. de prælio in Macedonas.¶ Deinde posteaquam signa ferri ac Testudine procedi ad portam, & cæ.

Vtebantur ijs & ad descẽdendum ex alpibus milites Galli per niues, ut de Cymbris Plut.in Mario. ¶ in med.car.4.a terg. in med.Ad Athisonem ad Masiliam.¶ Lata scuta corporibus supponentes, quæ lapsus ueloces ingentesque habebant,præcipitesque ferebantur.Et ad tranan-da flumina,ut per Alexand.Mag.de quo Plut. ¶ in eius uita. car.antepenult.

nult.in prin. 231. Moxque Clypeo rapto incumbens traiecit. § Alcia. Fab.eius.157.bina pericla,&c. § Incolumen acie clypeum,&c. § Cæſ. lib.4.bell.Alex.car.7. § Pauci alleuati Scutis ad proxima nauigia adnauigarunt. § Arria.lib.1.in fi.car.37. § in Mileto. Alij ſcutis innatantes in paruam inſulam traiecerunt,pars capiti ſcuta alta gerunt,&c. § Ponta.in dial.Anton.car.98.in prin. § Orat.Sat.4. in fi. § Nabis ſine cortice. § Pauſan.lib.ult.in med. car. 407. § de Brenno & Gallis flumina tranantibus. ex qua fiant materia præcipua notat Plin. § libr.16. capit. 41.de materijs.in med. §

11 Duces ipſi exercitus etiam obſeruabant uel Imperatores clypeum ſecum habere,ut de Camillo dictat. Liui. § lib.6.in princ.car. 2.a terg. in med.ubi ſupra. § Arrepto repente Scuto pedeſtri, &c. Rex Lacedæmo.de quo Cur. § lib.6.in prin. § Macedonum ſcuta in Templo Dodonei Iouis poſita refert Pauſan. § libr. 1.car.15.ante.car. 30. a tergo. in princip. car. 86. in fin. 87. in princip. libr. ult. car. ult. ante ubi de Olympia. § Ariſtomenis ſcutum in templo Trophon.Iouis,&c. §Pauſan. ipſe. libr. 4. car. 157. in princ. libr.ipſo. 1. car. 18. in fin. § Argis arma circunferens diu alia tela Clypeo excipiebat corpore, alia uitabat, &c. Cæſ. ad Cordubam, ducenta ad illum tela cum iacerentur, partem euitauit,partem clypeo excepit, &c. § Apia.in 2.car.79. in princ.car. penul.in fin. § Cæſar ducentis ſupra clypeum exceptis telis tandiu perſtitit,&c. § de Theia Oſtrogot.rege.Blon.lib.7.car.antepenul.a ter. § Prælium frigeſcere fecit. Siquidem Scutum depoſiturus iaculis infixis prægrauatum, dum aliud acciperet, confoſſus cæcidit. § Plut. in Cæſ. uita.car.6.ante. § Ictum autem Cæſaris ſcutifer occupat, &c. § Et in Bruto in fi. § quo tacente, & illachrimante Dardanum Scutiferum ad ſe ducens,&c. § Cæſ.ipſe lib.2.car.antepenul.bel.Gall.a terg. de prælio in Neruios,ut car.præced. § Scuto ab nouiſsimis detracto.&c. § & de Fabio peligno.lib.2.belli ciui.car.antepenul.in princ. § Sublato ad eius conatum Scuto uitauit,&c.Et per Veſpaſia. patrem in Iudæa Scuto ſagittas aliquot excepit,&c. § Suet.in eo,cap.Claudio. &c. in fin. § Scipio in Samnites prælians reclamantibus uniuerſis primus ipſe Scuto ſuper caput elato pergit ad portam,ſecuti alij Teſtudine facta,&c. § Liui.libr. 10. car. ult.in princ.& in Clade Cannenſi pluribi. Valer.etiam. cap. de fortit. in Epaminunda. § Requirente de ſcuto ſuo uulneribus confecto. § & Iuſti.in eo.& in Epiſto.Sergij ad Cicero.libr. 10.familiar. § Repente equum immiſi,ſcuto reiecto Antoniani me inſequi, & cæ. § Curr.lib.9.car.4.a terg.in oratio.Alexan.ad milites, &c. § Qui ſæpe in aciem Clypeo meo texi. § Arria.lib.6.in prin.car.6. § Peuceſta cum Scuto Palladi Troianæ ſacro,quod in prælijs præferre conſueuerat.

suevcrat. § car. 251.252. §

Quæ clypea inaurata duces portare obseruabant, in temploque post modum dedicabant. de Ap. Claudio. & de L. Martio. § Plin. lib. 35. capit. 3. in princ. de Imaginibus etiam. Liui. lib. 35. car. 2. in princ. § Clypea inaurata in fastigio Iouis ædis posuerunt. § & car. eius penul. ante in med. Idem quod supra. § Clypea duodecim & L. Martij cum effigie Asdrubalis dedicata in templo, Clypeum Martium appellatum cũ imagine Asdrub. § lib. 25. car. ult. a ter. in princ. § Quod institutum prosequũtur hodie Illustris. D. Veneti in templo suo S. Marci. Clypeum aureum totum, &c. In triumpho Quintij cons. dedicatum. § Liui. libr. 34. car. penul. a ter. in med. Capit. in eius uita. car. 3. in prin. § Adrian. Imperat. Pius Imperat. Antoninus Clypeum posuit magnificentiss. Clypeus in Curia ipsi aureus positus, &c. § Eutrop. in Claud. Imperat. car. 76. in fi. de Clau. Imperat. ipso Treuell. car. 1. 181. in fi. Plato libr. 5. de rep. car. penul. ante. in med. § In templum arma transferemus Deo sacraturi, spolia hostium affixa templis Deorum numini consecrata, &c. § Valer. cap. de necessit. § Hostium Samnitium iam primum in acie de uictorum aurata scuta ad forum ornandum, & ad honorem Deum distribuerunt. § Liui. lib. 9. car. penul. a ter. § Orat. lib. 1. oda. 28. te maris, &c. § Clypeo Troiana refixo, &c. § Pers. sat. ult. in med. Iam postibus arma, &c. § Orat. etiam. libr. 3. oda. 5. § Cælo tonantem, & cæ. Signa punicis affixa delubris, &c. § Oda. 26. uixi puellis, &c. lib. 1. episto. ad Lollium. § Templis Parthorum signa refixit, de Alex. Mag. Arria. § lib. 1. car. 22. § Ilion profectus in eius æde armis quibus utebatur fixis, &c. Goliad interempto Dauid pastor pro Saul rege hastam in templo dedicauit Deo. § Iosep. lib. 6. antiquit. cap. 10. in fin. lib. 7. cap. 5. in med. lib. 14. cap. 19. § Macedonum Scuta in templo Dodonei Iouis posita refert Pausan. § lib. 1. car. 15. a ter. car. 18. in fi. car. 30. a ter. in prin. lib. ult. car. ult. ubi de Olympia. § Aristomenis scutum in templo Trophonei Iouis, &c. § Pausan. li. 4. car. 157. in prin. Home. lib. 7. Ilia. car. 2. a ter. § De Hectore hostẽ singulari certamine prouocante.

12 Galea itẽ Legionarios fuisse pedites armatos. not. Cæs. § li. 2. in prælio in Neruios pred. car. 7. a ter. § Vt non modo ad insignia accõmodanda, sed ẽt ad galeas induendas, Scutisq; detrahenda tegumenta tempus defuerit. § li. 3. ciuili. in med. car. 359. in prin. § Viminea tegumenta galeis imposita defendebant a saxis. & infra. Arundinum crepitus suspicionem iniecerat, statim Clypeos & galeas emicare uidet, &c. § Apia. lib. 3. in med. car. 119. a ter. Liui. ubi supra. de Arretinis ad Scipionem. car. ult. ante. in med. lib. 28. § Arretini. 30. millia Scutorum, galeas totidem, pila gessa, &c. § lib. 4. car. 6. ante. in fi. de Sẽpron. cons. §

Alter.

Altera ex parte nutant galeæ,&c. § de Tempanio. lib. 9. car. antepenul.a ter. § Igitur Scuta galeęque icta,&c. § & car.sequen.ante.in fi.§ Sinistrum crus Ocrea tectum,galeatæ cristæ quæ speciem magnitudini corporum adderent,&c. § Ioseph.lib.3.belli Iud.cap.6. Valer. de Sceuola d.cap.de fortit.& de Sæua centurio.§ Maximinus in sua legione exercenda,&c. § d.car.138.ubi supra. Dion.lib.38.car.penu.45.§ in oratio. Cæsaris ad suos milites.

13 Pedites legionarij cum Lorica etiam incedebāt (nunc Corsaletto)& celata cū Ocreis. § Liui.d.car.septima,in Seruio Tul.rege Rom. lib.8.car.3.antę in med. § Triarij consurrexerunt integri refulgentibus armis,&c. § & infra.§ Sagittas saltusq; impeditos auia commeantibus loca grauis miles armis timere potest? § Liui.libr.9.in med.car. 5.in princip.in comparat. Alex.Ma. cum militia Romana, & ducibus. Cæs.lib.Africo in fi.car.8.fin. uel 481.Cæs.libr.5.belli Gall.car.6. § Cæsar præmisso equitatu confestim legiones subsequi iussit. Sed eā celeritate atque impetu milites ierunt, cum capite solo ex aqua extarent,ut hostes,&c. § lib.7.in med.§ ut brachia modo atque humeri ad sustinenda arma liberi ab aqua esse possent. § libro.1.ciui.in med.car. 276.§ pedites uero tantummodo humeris, aut summo pectore extarent, ut tum altitudine aquæ &c. § Polyb.lib.3.car.121. in prælio ad Trebiam.§ flumen ingressi aquam pectoribus tenus madidi exiuere usque adeo rigore primum,&c. Quoties flumina traijcienda haberet, ipse audacius pedibus, sicut miles traijciebat. Dion.in Traiani Imperatoris uita. § car.8.in princip.Liui.lib..39.in med.car.220.in fin.§ de Calphurnio in Hispania, quà duobus locis uada nudabat annis exercitum traduxerunt in hostes proximos. Ita Cæsar, in Petreium ad Iberum flu.in Hispania. § Cæs.lib.1.in fin.car.7. Liui. de eodem prælio, car.antepenul.lib.21.ad Trebel. flu.§ Magonem cum equitatu in Hispa.peditibus flumen ex templo transnatasse,&c. & ad Cannas, ubi supra. § car.sequen.in princip.§ Annibal luce prima balearibus leuique armatura præmissa transgressus flumen ita in acie locabat,&c. § Polyb. in prælio ad Transim.car.121.ante.§ ubi transgressos flumen respexit hostes,&c. § Arria.li.1.car.6.a ter.§ Scutatos traijcere flumen imperat,&c. § lib.5.car.215.221.§ Aquarum multitudo ubi minima peditum pectora equitum capita æquabat traducto exercitu, &cæ.ut supra. § car.28.eiusdem.in prælio primo ad Granicum.§ Expectabant Persæ uti Macedones flumen ingressos inuaderent. & infra. Cum ingenti militum clamore uadum ingreditur,&c. § libr.2.in med.in prælio.2.in Darium.car.74.§ Alexander cum primis amnem ingressus, &c. § Liui.in prælio cannensi.car.4.fin.in fi.§ Instructisq; copijs flumen

men transiuit sequente Paulo cons.&c. §lib.23.car. antepenulti. ante in med.§ Exercitu lustrato transgressus flumen Vulturnum circa Lin ternum castra posuit,&c. §Cæs.lib.2.Gall.car.8.ante. § Summo iugo collis nostros uictores flumen transire conspexerant prædandi gratia egressi &c. car.51.

Vnde milites graues armis dicti pedites ipsi Legionarij (non autem equites.) §Plut.in Afri.Super. car.2.ante in med.ad Carthaginem nouam.§ Scipio stagnum ad Carthag.mænia æstu decrescere,&c. Superato stagno,&c. § & in Philopom. uita car.2.a ter.in med.§ Alij Thoraces inaurabant. § & in Cicero. uita car.3.ante in fi. § ipsum thorace indutum &c. §In Galba Imper.car.ultima, ante in med.§ deinde pedites grauis armaturæ qui Pauli regiam irruebant. § & car.sequ.in Othone Imper.car.2.a ter.in med.§ è castris grauis armaturæ pedites uocauit. §Veget.li.1.cap.20.in med.Arria.lib.2.in princ.car.eius 4.§ Parmenione cum grauis armaturæ peditatu permanere iusso,graues lo ricis alijsq; teguminibus hausere gurgites. § Liui.lib.5.in med.car.6. in fin.de Brenno Gal.duce,& subinde.§ armorumq; cumulos,&cæ. & in clade ad Alliam,& in prælio ad Trebiam.lib.21.§ baleares locat ante signa &c.deinde grauiorem armis peditem,&c. Annibal per Hispanos expeditos & leues campestrem hostem grauem armis statariūq; pugnæ genere facile elusit. §lib.22.car.4.ante in med.§ Vix dum armis aptatis,&cæ.ipse confestim cum graui agmine legionum procedit. &c. §lib.28.car.4.in prin.de prælio inter Scipio.& Asdrub. in Hispa. & in clade ad Cannas.§ fulgor armorum,fraudem in ualle,&c. §li.22. in Minutio cons.not.& Polyb.in prælio ad Transim.libr.3.car.120.a ter.§ fulgentia arma,&c. §Tacit.lib.1.ad fi.car.25.in prin.§ Corpora grauia loricis, neque uilibrare pila, &c. pugna Rom. stabilis & suo armorum pondere incumbentium in hostem,&c. §lib.3.car.penul.in med.lib.31.car.pen.a ter.in med.§ Sine gladijs quidam equitum exirēt, Loricas plerique non induerent, &c. §de Philippo rege. lib.32. Liui. car.2.ante in fin.§ peditem armorum grauitas impedit. §Iosep.lib.3. belli Iud.cap.6.§ pedites quidem Thoracibus & galeis septi,&c. §Valer.in Scæuola ubi supra, duabus loricis armato. § Iusti.libr.2.Blon. ubi supra. cart. 230.§ Imprudenter interpretatur fuisse ut hodie de maglia dicimus peruulgatè. §Cæs.in prælio cum Britannis.li.5.Gal. car.5.in fin.§ Intellectum est nostros propter grauitatem armorum, neque insequi cedentes,&c. §Apia.in Sirio.in med.car.292.in fin. § pedites utpote armis onustos,&c. §Capitol.in Maxim.Impe.car.eius 2.car.138.in fin.§ Thoracem ferreum squammosum Lucullum indutum(nunc corazzina) in bello in Tigranem. §Plut.in Lucul. car.7.uel

185.ante

185.ante in fin. & in Demet.car.5.in prin.288. § Ex Cipro Thoraces allati aduerſum telum catapulta immiſſum.30.paſſuum interuallo,&c. & in cap.de armis,infra,in uer. Thorax diximus. Arria. libr.2.car.4.§ Parmenione cum grauis armaturæ peditatu,permanere iuſſo, &cæ. Ad 40.mill.quandoque conficiebant iter.Tacit. §lib.15.car.2.a ter.§ de Peto duce. de milliar.25.not.Cęſ.li.7.Gal.in med.de Litauici fuga. Arma militum inaurata & ornata erant,ut ſupra,de Philopom. §Plut. in uita Pau.Aemil.car.3.ante in fin.§ hi fulgebant auratis armis & rutilantibus ſagis.& in Bruti uita.car.antepenul.in fin.271.§ uiros aſperiores bello fore ſi amorem & fiduciam in armis perinde ac diuitijs eorum poſuiſſent. Ita & ſecum ducentes uxores pugnaciores eſſe ducentes ubi adſint quæ habent cariſsima. §Xenoph.libr.4.car.8.§ Loricæ inuentor quis. §Plin.lib.7.cap.56.in med.§ Aſiatici exercitus ſecum habent & hodie res omnes prætioſiſsimas. Milites laudati procedere cum armis auro & arg. ornatis in exercitu Alexandri Magni,Iulij.Cæſ. Pompeij, Darij Amuratis,&c. § Iuſti. in Alexan.lib.11.in fin.de Cęſ. Plut.in Silla.car.penul. in fi.& Suet.cap. delecta.car.39.Alex.Impera. Lamprid.car.130.de Dario in Alexandrum.c.227.Curt.lib.4.de Amurate.Ioui.li.eo.& in Solym.Blon.lib.de Roma triump.car.273. Liui. lib.8.car.2.§ Inſignibus maxime armis,& car.ſeq. Triarij conſurrexerunt integri refulgentibus armis,&c. Lorica Linthea. §Plut. in Alexan.Mag.uita.car.6.ante in fin.de eius armis.§ Lintheum Thoraca duplicem,quem ex Iſsi ſpolijs acceperat. §Suet.in Galba.cap.prius uero.§ Loricam tamen induit Lintheam quanquam parum aduerſus tot mucrones profuturam. §Probus in Iphicrate Imper. ad Plut.car. 350.ante.§ Idem genus Loricarum & pro Sertis atq; Aeneis Lintheas dedit. §Plin.lib.19.capi.1.in med.refert.§ Thoracem oſtendi Rhodum in templo Mineruæ.365.filis conſtare ſingula fila dicta, & in fin. eius.Thoracibus lineis paucos tamen pugnaſſe teſtis eſt Homerus,&c. §Pauſan. libr.6.car.238.in fin.§ Auroq; Trilicem tunicam induitur. Virgi.in 7.& in 9.§ ſtabat in egregijs, Cyrus, de quo Xenoph. §lib. 6.car.pen.§ cumque induturus eſſet lineum Thoraca, qui ijs patrius eſt,&c.ſquammulas Equinas notat in militia,Pauſan. §li.1.in med.car. 24.in fin.§ Subinde & de lorica linea.car.ſeq.25.in princi.§ Lintei dicebantur libri annales hiſtoriarum, qui conſeruabantur in æde Monetæ. §Licinio teſte,de quo Liui.li.4.car.4.in prin.de uictoria Corne.Coſsi.lib.6.in prin. lib.10.car.penul.de Aquilonia in Samnio.

14 Pila erāt haſtæ pedum quinque(ut ſpontocelli noſtrates)ad ictus, poſt & ad hoſtem eminus feriendum, ut ſparus, ſpiculum,& lancea,de qua pluribi Cæſ. lib.3.ciui.in prælio pharſa.in prin.Veget. § lib.1.ca.

5.lib.

5.lib.2.cap.16.Plut.in Pompeij uita.car.penul.ante.de clade pharsal.§ neque ut solitum est iacerent pila,sed.&c. pilum haud paulo uehementius quam hasta ictu missuq; telum. §Liui.ubi supra in comparat.Alexan.cum milit. Rom.lib.9.& in prælio aduersus regem Antiochum.li.37.car.antepenulti.in princi. § & pila in perturbatos hostes coniecere,&c. Elephantos ex transuerso pilis incessere, &c.& in clade pharsa. de qua supra. §Apia.lib.2.car.69.a ter.Liui.libr.8. in prælio per Decium consu.hastisq; ora fodientes, &c. §car.3.in med.ante.§ Vix dũ egressus uallo in eos Rom.pila coniecerunt.&c. §Liui.lib.28.in prin. car.prima.lib.27.in med. in Philippum regem.§ Ibi equus pilo traiectus cum prolapsum in caput regem effudisset,&c. § lib.7.in med.de prælio in Gallos,car.5.in prin.§ pila omnia hastæq; non tanquam ex equo &c. § lib.10.car.5.in fin.§ Iussu legatorum collecta humi pila, quæ,&c. § lib.32.car.3.§ pilis nequicquam emisis, in Macedones, &c. § Cæs.lib.6.Gall.car.3.a ter.§ Celeriter nostri clamore sublato pila in hostes iaciunt. §lib.7.car.ult.§ Nostri emisis pilis gladijs rem gerunt. §lib.1.Gal.car.eius.8.per eundem.§ primo in Heluetios Scutis ictu pilorum transfixis & colligatis, nec ferrum inflexum euellere poterant, &c. ita & Liuius in Gallos Popilio cons. § libr. 7.car.5.in prin.§ aut corpora transfixa aut prægrauata scuta pilis. lib. Africo.5. de Labieno,car.4.in fin. Pilæ uel arcus uel moles erant etiam ad ædificia. §Vitru.lib.2.cap.10.lib.5.cap.1.§ utque pilis lapideis structuris testaceis,&c. Depositæ pilæ sunt collocatæ. Pilæ sunt lapide compositæ, nos tales pilastros peruulgate uocamus. §Budæ. in pand. primo. car.150.a ter.& car.217.ante.§ ex.l.creditor,&c.unde uersus,de quibus in l.mela.ff.ad l.Aquil. §Palad.in mense Augusto,cap.11.rei rust. Cæs.lib.2.ciui.car.6.in prin.§ vbi spatium inter muros pilæ interponuntur. § & in Traiani Imper.uita.car.5.a ter.Curt.lib.3.car.5.§ pilas incolæ uocant, arctisimas fauces, munimenta quæ manu ponimus naturali situ imitante. §& lib. 5. in princi. car. 3. a ter.de Babilonia.§ Saxo pilæ quæ totum onus sustinent instructæ sunt, &c. Pila erat fullonica. § Cato.cap.10.rei rust.cap.14.Plin. Episto.31.lib.6.in fin.§ pilas ex lapide angulari. pila etiam ubi pinsant triticum. § Ascon. in oratio.pro Milone.car.pen. § Pilæ in quibus nomina iudicum inscripta sunt, &c. §Ouid.lib.12.metham.in med.car.154.in prin.§ hastam misit in aduersum lycia de plebe minorem. §Liui.libro.38.in med.de prælio in Gallos.car.211.§ In dextera hastas quibus eminus utitur. pilo immisso Elephantem uno ictu interfectum.Plin.lib.8. cap.7.

15 Gladij peditum falcati erant sesquipedales cum mucronibus ut Hispani,copidibus similes, ad feriendum cæsim punctimq; (ut nostra-

tes

tes portant equites ab Ephippijs pendentes. uice clauæ, Galli nanque
Insubres longis utebantur ſine cuſpide, ut nunc Germani & Heluetij.
Polyb.lib.2.car.66.in fin.car.68.ante in med. Tacit.lib.17.car.50.an-
te de Sarmatis, in agric. car.antepenul.de Patauis.a ter.& Lacones, de
quibus Plut.in Licurgo.car.antepenul.in fin.§ qui parui eſſent. §Li-
ui.lib.7.car.3.in fin.§ piloq; poſito ſtrictoq; gladio in hoſtem, &cæ.
& in prælio in Philippum regem. § lib.31.car.5.a ter.in med. Flor.in
Epitho.de bello Tarentino per Pirrhum regem poſtquam gladio Hi-
ſpanienſi detruncata corpora brachijs abſciſsis,&c.de Phil.rege ſupe-
rato,& contra Gallos. §lib.38.in med.car. 4.ante.in med.211.§ hic
miles ex Velitibus trepidalem parmã habet, & in dextra haſtas, quibus
eminus utitur, gladio Hiſpanienſi eſt cinctus,&c. § car. præced.ante
ad fi.ubi ſupra.§ de Gallis, procera corpora,promiſſæ rutilæq; comę,
uaſta ſcuta, prælongi gladij,&c. §Polyb.lib.2.in med.de Gallis in Ita-
liam,car.68.ante.& in Torquati certamen Liui. libr.7.car.2. in fin.§
falcati cominus enſes. § Virgi.lib.7.Cæſ.lib.3.in prælio pharſal. car.
376.§ renouato curſu pila miſerunt,& gladios ſtrinxerunt. & infra,
pilisque miſsis ad gladios redierunt. §Gel.lib.9.cap.13.§ gladio Hi
ſpan.cinctus pedeſtri Scuto. Manlius in Gallum hoſtem prouocan-
tem. &cæ.

16 Verutum teli genus iactabilis ut pylum etiam quod militi aſsigna-
uerat Seru.Tullius rex. § Liui.lib.1.car. antepenul. lib.8.in Alexand.
Epir.lib.2.car.penul.in prælio ad Trebiam flu.§ueruto in eum eminus
emiſſo. §Plut.in Cato.cenſo.car.penulti.de eius filio in prælio, & de
Decio conſ.filio. lib.10.§ moderni autem,prout alia, baliſtam appel-
lant a forma ſcorpionem, Verutumq; Tragulum a baliſta immiſſum.
§Ioui.lib.40.hiſtor.car.334.Blond. pluribi, de his & Veget. libro.2.
cap.16.Noni.de Telis.car.52.§ de pugione habetur in morte Alexã.
magni, per Pauſaniam,ut in cap.de Armis,infra, & in morte Iulij Cæſ.
& Vitell.Imperat. unde nos pugionem talem dicimus uel dagam.

15 Clamorem extollebant milites Rom.omnes de more,primo im-
petu in prælio concurrentes ad incutiendum hoſtibus terrorem, poſt-
modum diro ſilentio pugnabant. §ut in pharſal.prælio, Cæſ. libr.3.c.
376.Apian.libro.2.§ Quia habetur quædam animi incitatio & alacri-
tas naturalis omnibus innata, qui ſtudio pugnæ incēditur. Neque fru-
ſtra inſtitutum eſt antiquitus ut ſigna undique concinerent,clamorem
que uniuerſi tollerent, quibus rebus & hoſtes terreri, & ſuos incitari
exiſtimarunt. §Gel.lib.1.cap.11.in med.§ Tum iam è propinquo ho
ſtis clamore terrendus eſt. Duplicatiſq; uiribus pugnant aggreſſores.
§ Ponta.lib. primo,de fortit.car.59.in princi.cap.ſedare &cæ.§ Vnde

in

in errorem incurrisse notatur Pompeius ipse per Cæs. eodem in prælio Pharsal. quòd militum incursum remisisset, unde & ardoré depressit, § dicto lib. 3. car. 376. Plut. in apophthe. de Iulio ipso Cęs. car. 152. a ter. De Pompeio in fin. Apia. lib. 2. car. 70. a ter. de prælio pharsal. § uirosque ab incursu promptiores esse, immorantes uero admodum tepescere & refrigerari putant. &c. Neque clamorem edidere, neq; in certamen quisquam emittit uocem. § li. 3. in obsidio. Mutinę. car. 120. Romani sub pugnæ initium adeo magnis clamoribus obstrepunt, ut Iosep. coactus sit Hebræorum suorum militum aures obstruere ne strepitu terrerentur, &c. § Carda. lib. 14. car. pen. ante, Aemil. in Phil. 6. rege. 49. car. 396. § pedites Ligures conuitio irritati procurrunt uelut hostes ad excitandam uirtutem, contra occursuro clamorem tollunt. § libr. 3. ubi supra in med. Apia. inter Cæs. & Mar. Antonium. § nec tamen uel uiua uox in tam immensa phalange tot inter se pugnantibus audiebatur, non eiulatus morientium, neque in certamen quisquam emisit uocem siue uictor siue uictus. Tum Macedones alacriores facti uitatis curribus ingenti clamore in Thraces feruntur, &c. § Arria. lib. 1. car. 2. a tergo, & car. sequen. § Tum Alexander undique clamores tolli, iaculisq; scuta quati imperat, quo hostes territi in urbem se recipiunt. Vtrinque magno clamore concurritur. § Salust. in Metello. car. 96. Gel. lib. 1. cap. 11. in med. § hostis impetu propulsandus est, clamoreq; terrendus. § Liui. lib. 3. car. pen. in princ. § Addito turbatis mentibus clamore atque impetu inuadit. Valer. cons. ad Algidum, Continuo decurrere barbari cum ululatu strepituq; more suo in pugna ineunda, &c. § Aemil. in Phil. 1. Franc. rege. 38. car. 161. a terg. Salust. in Iug. in fin. § Legionum tubicines omnes simul tuba canere, & milites clamorem tollere, &c. § Plut. in Sylla. car. penu. ante. § gladios stringunt, sublatisq; militari de more clamoribus, manum cum hoste conserunt. § In Marij uita. car. 4. ante. in med. § Quare utrinque suos Imperatoribus appellantibus, & de uocis magnitudine inuicem certantibus clamor militum animos irritauit ac prouocauit, § & in uita M. Antonij. in med. de prælio in Parthos. car. 5. in fin. § Romani signo dato ingenti clamore in hostem deferuntur, tunc ingenti strepitu armorum, & clamore militum territi Parthorum equi, &c. § In Agesil. car. 2. in fin. Thebani sublato clamore cursu cominus ferebantur. § & in Pompeij uita, car. penul. ante in pugna etiam pharsal. § plagarum ictus impetu cursuque illatos subsistendo restingui, inquit, insultumq; impetu uictum augere ex clamore cursuque animos &c. § Liui. libr. 4. de Tempanio Centurio. § Concursum est, clamor indicium primum fuit, quo res inclinatura esset. § lib. 9. car. antepenul. 74.

a ter.in medio.de Ethruſcis prælio fuſis.lib. 10.car. 1.a tergo. in med.§ pariter ſuſtulit clamorem acies, & emiſſus eques. §lib.8.car.ul.ante.§ deſueto Samnite clamorem Rom.exercitus pati. § lib.34. car.6. ante. 184.de Quintio ad Spartam. § Iuſsi clamore ſublato ſubire undique omnes. § li.26.car. 1.a ter. in med.ad Capuam.§ prælium non ſolito modo clamore ac tumultu eſt ceptum,&c. §lib.ulti.car.5.a tergo,de Celtiberis.§ Tribus partibus clamore,non tantum ad ardorem excitandum pugnæ ſublato, ſed etiam ut qui in montibus erāt exaudirent. § Machia.lib.3.de re milit.in fi. § neque fruſtra antiquitus inſtitutum eſt, ut ſigna undique concinnerent, clamoremq́ue uniuerſi tollerent, quibus rebus & hoſtes terreri, & ſuos incitari exiſtimarunt, &c. Germani milites (ut ex Tacito) ad Beros.in Mancal. rege. 14.car.82.a ter. Baritum ululantes accendunt animos ad pugnam,terrent uel trepidant acies,&c. § Apia.in parth.c.6.fin.in fin.§ de rege Polemone.Cum ſignum datum eſſet, ſublato clamore,equiſque conuerſis, clamore ipſo & armorum ſtrepitu in unum abeuntibus, territi Parthorum equi ceſſere loca & abiere fuga,ut ſupra.h. Lacedæmonij contra. § Plut.lib.de cohibenda Irac.in med.ipſius.§ Pugnaturis iram adimunt,&c.In prælio aduerſus Darium regem primo per Alexandrum Mag. § Curt. lib. 3.car.11.§ Trucem ſuſtulere clamorem,redditur per Macedones maior,clamorem cauſam fuiſſe cladis in Annibalem per Scipionem,ex terrore primum Elephantis incuſſo, §not.Liui.lib.30.car.penul.in prin. Apia.in Lybico.car.241.a terg.§ Tuba cornuaque ab Romanis cecinerunt, tantusq; clamor ortus, ut Elephanti in ſuos, ſiniſtro maxime cornu conuerterentur,&cæ.& in prælio aduerſus Antiochum regem. § Liui.lib.37.car.antepen.in prin. § hæc uelut procella partim clamoribus diſſonis ita cōſternauit equos,ut repente uelut effrenati paſsim incerto curſu ferrentur. §Cæſ.in prælio pharſal. item ubi ſupra,ſimile,& ex Aemil.in Ioanne primo rege. 50.car.402.inter Francos & Anglos, § Peditum medij Ligures procurrunt uelut hoſte contra occurſuro, ut ſupra ante.h.Clamorem tollunt,Anglus ſilentio ſuos continet,&c.Ligur iterum & ſimili ratione, tertium curſum clamoremq́ue repetit, & cæ. § Aemil.ubi ſupra.car.396.Arria.lib.3.prælio.2.in Darium. car. 120. li.1.ca.11.Cur.li.4.car.37.in prin.§ Cuneo facto ex amicorum equitatu cum ingenti clamore celeriter aduolat,&c.Et in prælio aduerſus Perſeum regem.Liui. §lib.42.in med.car.435.b §

18 Aquilæ ſimulacra erant legionibus quibusq́ue ſingula prelata,uexilla etiam & diuerſa cum uarijs figuris. § Dion lib.40.in prin.Declarat.car.6.a ter.Plin.li.10.car.4.Sueto.in Iulio, & in Aug. Imp.cap.Cōfeſtim. § Aquilifero ſaucio aquilam humeris Auguſtum ſubijſſe diuq; portaſſe.

F

portaſſe. § Xenophon.lib.7.car.1. § Aquila aurea extenſa in longa haſta. § Cæſ.lib.4.gall.in med.car.88. § de tranſitu in Britanniam. § Veget.lib.2.cap.7.14.Flor.lib.3.Epit.car.ultima.Ioſep.lib.3.belli Iuda. capit.octauo.

19 Vallus ex palis fixis uel adductis per milites, ut capit.præcedenti. nu.8. exercendi, &c. Vel ibidem cæſis, & etiam duplicibus ac triplicibus, urgente hoſtium reſpectu uel metu, quo caſtra firmarent, cum lata foſſa & caſtellis, de quibus infra. § nu.24.Arria.lib.2.in princi. eius.de Mithilenis.lib.3.car.4.in fi.lib.5.car.230. § Duplici uallo, &c. § Liui.lib.9.car.5.a terg. § de Aemilio Dictat. Caſtra quibus imperatum eſt incendunt,&c. § lib.10.car.5.in princ. § in Fabio, Duplici uallo & foſſa,&c. Redite, & uellite uallum,&c. § li.25.car.5.ad Capuam.in princ. § Tres exercitus, tria prætoria circa Capuam foſſa ualloque duplici circundare urbem properant & caſtella excitant,&c. § & lib.28. in prin.car.1.in fi. § In Aſdrubalem, foſſa duplicique uallo circundata urbe. § lib.36.car.4.ante. § Ad Thermopylas, duplici uallo foſſaque & muro etiam,&c. Altitudine pedum decem,latam § ped. 12.lib.37. car.6.a ter. uel antepenul. § & duplicem uallum,& cæ. § libr.44.car. antepenul.in fin.Polyb.libr.1. in medio.car.13.in fin.Cæſ.libr.2.gall. car.3.apertius.libr. 3. ciuili. car. 358. § Triplicem uallumnot. in bello Alexand. per Cæſ. § libr. quarto, car.1. Quomodo. not. Ioſep. d. cap.6.belli Iud.in med.Valer.cap.de diſciplina milit.car.42. Diodo. li. 2.car.8.in prin.Liui.lib.13.car.5. § In Cincinnato dictat.in equos populi prælio ſuperatos.Milites cum armis ualloque rediere in ordines. Admiratus dicitur Philippus rex caſtrorum rom. ſpeciem ſuis quæque partibus. § Liui.lib.3.car.5.a ter.uel. 171. § Quali forma ad Nauariam ex Gallis ab Heluetijs uictoribus capta mirum in modum compoſita. § Ioui.libr.11.in med.car.173.& per Turcas Ioui. lib. 40. car.10.uel. 284.Apia.lib.5.car.166.in fi. § Alij per ualli ſciſſuras introierunt, & cæ. § in prælio inter Brutum & Caſsium, Antonium, & Octauium ad Philippos,& infra.in uer.caſtell. Peruſiam uallo foſſaque præcinxit ſex & uiginti ſtadiorum, &c. § Apia.etiam.lib.5.car.eius. 10. uel. 187. § Et de Alexia urbe per ipſum Iul. Cæſarem uallo circundata, Mithridatem pluries fuſum adortus etiam Pompeius magnus conſ. electus foſſa uallauit,& circunſepſit ſtadiorum centum quinquag.&c. § Apia. libr. Mithrid.in fi.car.8.fin. § Hunc qualem figurat Homerus § libr. 12. Ilia.car.1. § Cum palis fixis ſuper lata foſſa, &c. Triarios uallum circunijcere iuſsit conſ.cætero exercitu inſtructo, &c. § Liui. libr. 35.in prin.car.penul.ante.in med.lib.28.car.3.in fi. § præpoſterum factum a Germ.not.Ioui. §li.39.in fi.car.5.fi.256.§ Glebas exterius iactantes.

Caſtro-

Castrorum mutatio habet nisi turpem fugam. § Cæs.lib. 2. Ciu.in fi.car.5.fin.lib. 3. car. 343. § In castris se detinere timorem declarat. § Liui.lib.24.car.4.in prin. § de Marcello in hostes,&c. § Gazam urbem uallo circundatam & alto aggere per Alexandrum Mag.not.Arria. § lib.2.in fi.car.pen.a ter. §

20 Molendinorum Campestrium usum not. Plut. § in M. Anton.in Parthos.in med.car.6.uel.301.a ter in med. § Neque frumentatum ire licebat,& instrumenta cerealia relicta erant,&c. § Apianus ibidem.car. antepenul.a terg. § Nec instrumenta ad molendum apta deserentem, &c. Fuluius antiquit. constitutas dicit molas in quibusque regionibus rom.urbis. § lib.3. in prin. § Molas Trusatiles. § Plaut. de quo Gell. lib.3.cap.3.in fi.Budæ.in pand.1.car.152.Ioui.libr.21. car.9. § Molas uento agitatas,antiquissimum esse institutum molendi not.Plut.in pro blem.in med. § car.212.a ter.cap.quid est quod Veterum more. & cæ. Et alibi notauimus in uer.Mola Trusat.

21 Balista machina erat, molaria & enormia contorquens saxa. formæ fuit de qua Vitru. § lib.ult.cap.16.Valer.lib.1.exemplo ult.de serpente ad Bagradam flu.interempto balistali saxo.Flor.lib.18.Gel.libr. 6.cap.3.Iosep.lib.6.belli Iud.cap.10.in med.Tacit.lib. 19.car. 3. in fi. Veget.lib.2.cap.ult.li.4.cap.24. § Quomodo. § car.3.in fi.ubi supra. § Balista ingentibus saxis,&c.Inuentor qui. § Plin.lib.7. cap.56.in med. Apian.in libico.car.5. ante. § Ingentis ponderis saxa in hostes emittebat, hostilem aciem proruebat ni duo milites ausi uincula abscidissent. § & car.sequen.d.lib.19.car.4. § Ipsam balistam in subeuntes, &c. Simul iuncta, turris ictibus saxorum cessit,saxis tormento emicantibus percutiebant muros. § Liui.lib.44.car. 445. d. § de Mileto per Alex. Mag.oppugnato. § Aria.lib.1.car.37.in prin.lib.2.car. antepenult.in fi.lib.4.in fi.car.191. § de Massaga urbe oppugnata. § Curt.lib.4.car. 4. § de Tyri oppugnatione. § lib.2. car. penul. § de Gaza expugnata. Balistam pro scorpione nuncuparunt moderni ex nominis similitudiã ne inter diuersa etiam. § Blon.in præfat.lib.21.car. 224.lib.6. § & Verutos.i.ueretones ex balistis ipsis,Rompheam pro roncha. romphea est autem lancea uel hasta,ut infra.in uer.Romphea. § Ioui.lib.34.in med. car.606.lib.40.car.334. § Vsum renouare constituerat Carolus v.Imper.balistarum equitalium,ut ualde proficuum in prælijs.

Scorpio qualis.not.Veget. § lib.4.cap.24.ubi supra.Vitru. lib. ult. cap.15. § Inuentor quis.Plin. § lib.7.cap.56. §

22 Testudo dupliciter habebatur,Machina ut uinea. § Liui. lib.34. car.5.ante,uel 183.de Quintio cons.Cæs.lib.2.Gall.car.3.lib.5.car.4. in prin.Salust.in Iug.per Marium in oppido Capsa. § Ipse extra uineas

egressus Testudine facta succedere, quomodo. Plut. § in M. Ant. car. 6. fin. a ter. § Primi quidem in genuflexi Clypeos opposuere, sequentes armis superiecti primos texere, &c. Erat forma eius qualis tecti cuiusdam, &c. § Herodia. lib. 2. in med. In Iuliano Imper. car. 22. a ter. § Scuta etiam per milites super caput eleuata in oppugnatione Ciuitatũ, & ad nimbum sagittarum testudo facta dicebatur. § Dion lib. 49. car. 8. fin. a terg. 278. de eius forma. § In testudinem conglobatos dicit Tacit. § lib. 13. car. antepenul. a terg. in prin. lib. 19. car. 4. § Tum elatis super caput Scutis densa Testudine succedunt, &c. donec soluta cõpage Scutorum exangues prosternerent. § Et subinde infra. § Super iteratam Testudinem scandentes prehensarent hostium tela brachiaq;. § Iusti. in bello Gall. lib. 3. Epithom. Apia. in parth. car. antepenul. Declarat etiam Liui. lib. 10. car. 5. in fin. in Decio Fil. cons. in Samnites. § Itaque cum Galli instructis inter se scutis conferti starent in Testudinem hostium coniecta pila, &c. § car. eius ult. in prin. § Primus Scipio legatus ipse scuto super caput elato pergit ad portam, secuti alij testudine facta in urbem perrumpunt, &c. § li. 28. in prin. car. 1. a terg. in med. lib. 32. car. 3. § de Romanis in Græcia bellantibus. Quæ cum confertim rom. ut solent densatis excepissent Scutis, &c. Densatis agminibus Scutisque super capita consertis retro euadere iubet, &c. § Cur. libr. 5. car. 7. 51. Cæs. libr. 1. car. penul. in fi. Liui. item lib. 54. car. 445. in princip.

23 Aries quomodo. § Gel. lib. 1. cap. 13. Areti. libr. 1. pun. belli. Ioseph. lib. 3. cap. 12. belli Iud. in prin. § Trabs longum. 80. quandoque pedum. § Plut. in M. Ant. car. 5. a terg. in med. de prælio in Parthos. Blon. lib. 2. car. 21. histor. § Falces propterea institutę ad impediendos Arietum ictus, & eos incidendos. § Cæs. lib. 3. belli Gall. car. 5. libr. 7. car. 7. a terg. Liui. lib. 38. car. 1. a terg. in med. § Falces ancoris ferreis iniectis in interiorem partem muri trahentes. § libr. 36. car. 4. a ter. § Nam cum Ariete quaterentur muri, non laqueis ut solet exceptos declinabant ictus. § Apia. lib. 5. car. 8. fin. in fi. 213. § Optimumque inter cætera apparuit falcis instrumentum, quod plerunque, &c. § lib. Libyco. car. 5. ante. in fin. § Educto ingenti aggere Arietibusque adhibitis mænia pulsare ceperat Vticæ urbis, tegmẽta & quæcunq; alia instrumẽta falcibus auertens, at illi perfosso aggere falces laqueis distinebant, Arietes tardabant. § in Mithrid. in med. in oppugnatione Cizici urbis. car. 351. ante. § Arietes petris repulerunt, aut laqueis fregerunt, aut obiectu læuæ eorum sustulere uiolentiam. § Aemil. car. 192. in Philip. 1. rege. 38. Antep. lib. 4. Dion. lib. 39. car. 61. ante. Cæs. de Classe. li. 3. Gall. car. 5. § Arborum ramis trunco in terram fixo, quod Cæsar ad

Alexiam Ceruos appellat. § Blon.lib.6.car.34.in princ. § Cuniculis etiam sub terram factis oppugnabantur ciuitates priscis temporibus,& a Romanis,ut ad Veios. § Liui.lib.15.car.3.in princ. § Ad Ambraciam. § lib.38.car.1.in fi.in ligures.lib.39.car.1.ante. A pia. in Mithridat.car.336.in fi.Ioui.ad Neapolim.lib.3.car. 93.§ Minas hodie appellant easdem. § lib.25.car.4.uel.105.ad Capuam & Casilinum.

24 Castellum tripliciter intelligi animaduertendum nunc primum, primo oppidum uel municipium & castellum, similia dicuntur esse ut supra,in uer.ciues. §notat Liuius pluribi.& lib.10.car.ult. in fi.Saluſt. in Iug. car. sequen. in oratio. Marij. § deinde Castella & oppida parũ munita,&c. § Liui.lib.4.car.penul.a terg.lib.31.car.4.in prin. & a ter. lib.32.car.31.lib.34.car.antepenul.in princ. de Conditionibus datis§ Nabidi tyranno,ne quod Castellum, ne quod oppidum in suo alienove agro conderent,&c. § Vnde & lib.3.car.antepenul.a terg.§ in Tribunos pleb.respicerent Tribunal, homines castellum omnium scelerum, &c. § Cæs.lib.2.Gall.car.penul.lib.1.Ciui.in med.car. 262.§ Frumẽtum ex omnibus castellis in urbem conuexerant. § libr. 3. in med.car. 340. Ex Iusti. libr.22. in med.§ Vrbes Castellaque Africæ non muris cinctæ,non in montibus positæ sunt, &c. Aquæ item receptaculum, & laculus,not.Fronti. § lib.de aquęduct.2.car.5.pluribi.Budæ.in pan de.1.car.216.in uer.Castella plumbea.de M.Agrippa.Plin.lib. penult. cap.15.in fi. § de utraq; significatione not.Pont.in dial.actius. § car. 139.a ter.Tacit.lib.15.in prin.§ castella fontibus imposita.

Munimentumq; proinde tertio loco appellatur, quod nos dicimus un forte, ut plura ita hoc etiam hodiernis tantum temporibus ab antiquitate repetitum in castris & a modernis non animaduersum scriptoribus adhucusque. § Sueto.in Iulio Cæs.cap.ingresso,&c.car.40.§ Cohors una præposita castello quattuor Pompeij legiones per horas aliquot sustinuit. § Liui.lib.5.car.1.a terg.in med.§ Castella primo pauca, postea exercitu aucto creberrima fecerunt. § car.3. sequen.ibid. § de Camillo,& in Epi.Planci,ad Cicero.lib. 10. famili. Quid in animo, &c.in fi.Castellis duobus ad capita pontis positis, reliqui præsidia, &c. § & lib.15.ad Catonem. epist.§ Sed castellis castrisque maximis sepsi. car.329.Veijs castra quæ amissa erant recuperata, Castellis præsidijsq; firmantur,& infra.Inde ad Veios exercitus ductus,densioraque castella facta,edictumque,nequis iniussu pugnaret,&c. § Liui.item lib.25.car. 5.ante.in med.§ in obsidione Capuæ cum tribus exercitibus,fossa ualloque circundare urbem parant, & Castella excitant modicis interuallis,&c. §idem & lib.26. car. 2.ante.§ Quod iam antea præsidij causa fecerat castellum. § lib.34.car.3.ante.§ Hostium magna uis excipie-

batur,nec iam egredi extra munimenta castellorum audebant. § lib. etiam.34.in fi.In ultimis uerbis § Formabatur, ut notat § Dion libr. 40.car.1.de Britannis,Castellum tale,&c.Turres alio nomine dicuntur prædictis similes,quæ quandoque & mobiles erant.notat § Arria. lib. 4.car. 191. Curt.libr.8.car. 118. in fin. 8. fin. notat Cæs.ubi de oppugnatione Castrorum. § Q.Ciceronis per Neruios & Eburrones. § lib. 5.Gall.in med.car.6.lib.2.car.3.belli Gall.in fi.& car. penul.in fi. § In ipsos Aduaticos populos Turrem plicatilem, & portatilem notat Aemil. § car.191.in Philip.1.Fran.rege.38.car.ult.lib.4. & in Car.Mag. rege.23.car.88.a tergo. § Vallo.15.millia crebrisque Castellis circum muniti Turrim constitui uiderunt. § Cæs.lib.2.Ciui.car.3. ante.in fi. & a terg. § Murum excelsum erigens, & Turres ligneas. 60. pedum in circuitu ad.1500.constituens, unde fames Lutium inuasit, quæ Perusina dicta est. § Apia.lib.5.car.187.a ter.& in Lybico in med.car.7.fin. in prin.274.in obsidione Carthag.Tacitus in uita Iul.agric.car.4.a tergo. § Præsidijs castellisque circundatæ. Cæs.in Vercingetorigem hostium German. regem ad Auaricum urbem, erexit opera militum diebus.25.aggerem altum ped.80.latum.330. (ut nostrates fiunt Cabalerij.) § Cæs.lib.7.Gall.in med.car.169.li.eodem.car.6.fin.ante.196.§ Castra posita ad Alexiam,ibique Castella.23.facta cum stationibus, & cæ. § lib.1.Ciui. car.6.a ter. § Oppidum uallo castellisque circũmunire instituit, &c. § libr. 2. Ciui. car. 1. a terg. § Aggerem altitudine pedum.80.extruit. § & car.3.ibidem ante.in fi. § magno sibi etiam præsidio esse posse, si pro Castello ac receptaculo Turrim fecissent. § libr. 3.in med.car.347. § Præsidijs tenuit,ibique castella communijt, & ex castello in Castellum perducta munitione,&c. § ibidem a terg. § Munitiones uidebant perductas ex castellis in proxima castella, &c. & ibidem.castellis enim.24.effectis.15.millia passuum amplexus,&c. & inferius. § car.360. § In minora castra inclusa maioribus castelli atque arcis locum obtinebant. § car.seq.ibidem. § Castra munire, Turres,Castellaque facere, &c. § Cæs. etiam lib.5.Afric.in med.car.453.461. § Turres,& Castella facere cepit. § Apia.lib.4.in med.car.166.de Cassio in M.Antonium. § Spatio in med.appræhendit,ac castella plura cõmuniuit, & infra. quæ ab Antonio castella erecta fuerant excludere festinans,paludẽ muro uallauit,ac castris ad mare,&c. § Sene.libr.ult.de benefi.cap.3.car.119.a ter.in med.incipi. Nec Alexandri. § Castra nõ oportunis castellis disponenda præsidia,&c. § Flor.lib.3. Epithom.in bello Gall.in fi.car.50.in fi.Liui.de prælio ad Ticinum per Annib.libr. 21.in med. § Rom.ponte Ticinum iungunt, tutandique pontis causa castellum super imponunt. § libr.32. car. 3. § in Macedones hostes

Turris

Turris aggeres ad formandum castellum, notat Cæs. § lib. 2. ciui. car. 5. in fin. § In oppugnatione Massiliæ per Cæsarianos incisione arborum, & terra per milites cumulata, ut & per Alexandrum Mag. de quo Arria. § lib. 2. in eius princ. § Castellis quinque excitatis. ut de Habraymo cũ toto eius exercitu in oppugnando oppido guineto. not. Io ui. § lib. 30. in med. car. 402. § qui altissimum excitauit propugnaculum labore militum.

25 Dictator erat magister populi, ut infra. & quia noctu dicebatur a consule, ideo sic dictus, urgente re tantum, uel ex rogatione populi, supremus eorum magistratus amplissimę iurisdictionis quãdoque dictus ad creandos futuros consules. § Liui. lib. 9. car. ultima. § procedebãt cum. 24. lictoribus, & ut infra. pedibus eius magistratum exercẽs primo tempore, non inde. § Liui. lib. 23. car. 3. a ter. in princ. cap. quæsita. in prin. de Fabio Buteone. Latum ad populum ut equum ascendere liceret. § lib. 27. car. 1. in fin. § Populum rogaret, quem dictatorem dici placeret. § lib. 4. car. 4. ante. in med. car. 5. a ter. § De Cornelio, dictatorem dici Seruilium noctu placer. § car. ult. ante. in med. lib. 9. cart. penul. de Papirio. li. 23. car. 5. in prin. eius. Nocte proxima (ut mos est) Fabium Buteonem dictatorem dixit, &c. § Plut. in Fabij uita. car. 2. ante. in med. § A senatu petijt, ut sibi equo uti dictatori liceret, non enim antea equitare ipsi fas erat, &c. Dictator. M. Iunius, lato ad populum, ut solet equum sibi ascendere liceret, &c. § Liui. d. lib. 23. ubi supra. car. 3. a ter. in prin. Poly. lib. 3. in med. car. 127. de Q. Fab. dictat. § Quattuor & uiginti secures præcedunt, huius summum liberumq́ue imperiũ, sub quo cæteri magistratus cessant (exceptis Tribunis, ut infra. nu. 29.) § Tul. in 3. de finibus in fi. lib. 3. de legi. car. 3. in prin. § ubi decretum de creando dictatore populi magistro. § Sene. epist. 108. id, de quo, &c. in fi. eius. § eum quem dictatorem nos dicimus, apud antiquos magist. pop. uocatum, & is dictator quia dictus sic nominatus. § Plut. in Marcelli uita. car. pen. ante. in fi. Budæ. plura in pand. 2. car. 7. lib. 1. car. 98. a terg. § Creatus quandoque ad figendum clauum. § Liui. lib. 8. car. 4. a ter. in med. lib. 7. in princ. § Clauum fixum, ea erat nota numeri annorum, unde sequebatur effectus de pestilentia propterea cessante, Duos uno tempore creatos dictatores not. Liui. § lib. 23. car. 5. in prin. § de dictatore altercante cum Trib. pleb. notat Plut. § in uita Fabij. car. 3. in prin. in M. Ant. car. 2. ante in med. d. lib. 27. ex Liuio. car. pen. in fi. Tul. in Philip. 1. car. 2. lib. 2. de legi. in princ. car. 3. Budæ. in pand. 1. car. 98. plura. car. 113. § Ciuem indicta causa poterat interficere. § Tul. in primo de legi. car. ult. in prin. lib. 3. car. 3. § Sublatum nomen in morte Iulij Cæs. per Senatum. § Tul. in 1. Philip. car. 2.

Flor.lib.116.in fin. § Institutum creandi in difficultatibus dictatoris utile fuisse examinat § Machia.lib.1.discurs.cap.34.35.§

26 Imperator exercitus appellari solitus, qui præclaras res maximeque utiles reipub.faceret,&c. § Valer.cap. de iure Triumph. in P. Scipio. in fin. § Tali abstinuit titulo Scipio Nasica sibi in Triumpho oblato,per modestiam. § Plin.lib.de uir.illust.nu.44. § Eloquens sapiétissimus consultissimus. § Tul.in epist.ad Octauium.car.2.si per tuas,&c § Non ut imperio,sed aduersum armaret appellauit Imperat.exercitu hostiū pulso tribuens honorem,&c. Quomodo melius habetur ex Dione § li.52.car.pen.in fi.eius li.54.in med.car.373.li.42.§ in Druso qui Imperator est dictus,quia hostes ad Tridentum profligauit. §li.43.in fi.cap.4.fin.Cæs.libr.2.ciui.in med.car.9.308.libr.3.car.363.§ Pompeius eo prælio uictor Imperator est appellatus, & alibi.Curio se in castra recepit ad Bagradam, atque uniuersi exercitus conclamatione Imperator appellatus. § & lib.4.belli Alexan. car.421.§ de Q. Cassio, qui donatis militibus Imper. ab eis dictus est. § Tul. de ipso met, episto.ad Atticum.libr.5.car.127.§ Castella munitiss.cepimus, propterea Imperatores appellati sumus. § Dion etiam.lib.37.in med.car. 15.ante. in Catilinam.§ Ex hac uictoria nominatus Imperator, & si hostium numerus inferior quam ex lege licitum esset iam Triumphare,& Dijs etiam supplicare. § & lib.41.car.5.fin.ante.de Cæsare in Pōpeium.§ Qui se propterea dixit Imperatorem, bellum uicisse ratus,nō se extulit tamen. § lib.43.car.4. fin. in prin.§ Quomodo Imperator quis appelletur recte. § lib.51.car.penul.in princ.lib. 53.in med.car. 351.§ Imperatoria dignitas denique in Cæsare constituta ex decennio in decennium confirmata. § lib.ult.car.484. in princ.§ Imperator pluries appellatus est a militibus propter uictorias, præter morem, in eodem bello. § Plut.in eius apophtheg.in Pompeio.car.150. in princi.§ Tyberius Imper. Bleso tribuit ut Imperator a legionibus salutaretur,prisco erga duces honore,qui bene gesta repub.gaudio,&c. § Tacit.lib.3.in fi.car.ult.§ Imperator item exercitus dictus, ut ex Apian. § lib.2.in med.car. 58.§ de Curione sibi Imperatoris nomen uindicāte,quod attribuitur illis tantum,sub quibus decem millia hostium cæsa haberentur.& ubi de Diademate accipiendo. § lib.5.in med. car.194. in fi.§ Domitij exercitus Imperatorem appellauit Antonium. § & in procem.lib.libyci.§ Imperatores dici maluerunt, quod priscorum ducum nomen fuit. § lib.parth.car.2.in fi. de Crasso.§ Quia Imperatorem dici ab exercitu passus est, haud mediocrem contraxit infamiam. Translatum nomen subinde ad potestatem ultra regiam. § ut supra.& Dion.lib.52.ubi supra.car.penul.in fi.pluribi. Plut. in Sertor. car. ult. ante.

ante. § de Metello qui seipsum extollens Imperatorem appellari permisit,&c. § in Crasso.car.4.a ter. § Cumque a militibus Imperatorē se appellandum fore putasset,non appellatus animum demisit. Ergo nisi strenuus dux habitus Imper.non.appellatus. §Plut. in Pompeij uita. car.1.a ter. in med. § Sylla uenientem Pompeium aspexit, &, ob pugnas strenue gestas elatos,hilaresq; esse equo exiliens,& Imperator de more est appellatus. Pompeium & ipse Imperatorem contra salutauit, quod præter omnium spem fuit,&c. § in Cæs.car.2. a terg. in princ. § Milites quia ditati ex prælijs Imperatorem consalutauerunt. § in Bruto.car.5.ante.in med. § de Casio & Bruto,qui inter se conuenere, utrosque exercitus appellauit Imperat. § in Ciceronis uita.car. penult. a ter.in princ. § Quia Cilices latrocinantes ad montem Amanum represserat uictor,Imperator est consalutatus. § Ipsemet in Epistola ad Ruffum.lib.12.famili.Tu uide,&c.car.22.25.Epist.2.ad Cęlium,Magno dolore,&c.lib.5.ad Atticum car.153.Saturnal. &c.§ Imperator appellatus & Pompeius ex uictoria ad Dirrachium in Cæsarianos con secuta.Cæs.ipse.lib.3.in med.car.363.in prin. § Donat. in uita Caroli Imperatoris magni. §car.penult.a terg.§ Imperatoria dignitas apud Priscos Romanos longe inferior dignitate regia, postea in tantū creuit, quia,&c. uel ut supra.Quia regia dignitas tunc erat odiosa in urbe, Iulius Cæs.supremo sequenti contentus titulo processit, a quo sequentes exemplum secuti sunt,& tituli dignitatem auxerūt ultra regiā ideo Augustam. Quos sacrari fuit institutum, ut habetur in morte Augusti.de qua Dion lib.56.in fi car.antepen.distinctius notat.Herodi.lib. 1.Cæsar ipse diuus primum dictus. §Suet.in eo capit. funere indicto. car.50.51.Lactan.lib.1.cap.15.plura.Geu.lib.1.car.8.plura de hoc.

Ignisque sacer præmitti,ut in uer.ignis.alibi diximus. Electio nunc est Imperatoris per principes, ut notat Blon. §lib.car.81.in fi.§ anno Christi.1002. Vbi de corona ferrea ad Modoet. Quomodo, & per quos,quando, Machia. §lib.1.in med.car.14.a terg.§ Aliqui quare sacrati ipsorum Imperatorum not.Plin.in paneg.in prin.car.327.

27 Consules per ætatem fiebāt anno trigesimo tātū ex lege, non infra,nisi urgente necesitate, uel fauore publico, ut in Coruino,in Scip. utroque,& alijs,de quibus §Apia.lib.3.car.4.fin.127.in princ.Ita Tul. in quinta philippica.car. penult.Sueto.in August.cap.magistratus.car. 70.Apertius.Plut.in uita Flam.in prin.Plin.lib.10.Epi.85.Cautū,&c. lib.de Viris Illu.num. 68.in Mario, de Scipione. num.49.Tacitus lib. 2.car.3.§ dicit tamen apud maiores uirtutis præmium fuerat licitum petere magistratus,ac nec ætas distinguebatur quin prima Iuuēta Consulatum ac dictaturas inirent lege Pompeia, §de qua Plin.d.Epist.85.

Cautum

Cautum est.&c. lib.10.§ Inde lege Curiata.&c. §Dion.lib.52.in medio car.329.ante.per Mecenatem ad Augustum car.eius 4.lib.53.car. antep.a tergo libr.ultimo in med.car.464.§ Instituti, uice regum expulsorum iurisditionem habebant maximam, & regiam.dicebantur ab actuali consule uel a dictatore. §Liui.lib.32.car.4.in fin.de Catone.§ Aelius cons.ex Gallia comitiorum causa cum Romam redisset, creauit consules,&c. § lib.34.car. antepenult. a tergo in medio§ Valer. cons.comitiorum causa Romam rediјt, & creauit consules, &c. § lib. 9.car.ult.ante in fi.de Scip.dictat. Budæ. plura lib.1.in pand.car.114. 119.§ Quibus deferebatur iuramentum cum execratione in caput suũ domumq; suã,&c. §Plin.in suo paneg.car.372.& in Cicerone Dion. lib.37.§ de Cæsare pontifice tunc creato § lib.53.car.1.in princ.lib. 58.in med. car.477.a terg.§ & per Consulis socios uel collegas §not. lib.ipso ult.car.7.fin.a ter.§ pro quoque sociorum iurabant. §Liui.itẽ lib.31.car.ult.in fi.de Valer.Flacco.Cæs.lib.6.gall.in princ. eius.§ Cũ duabus legionibus,ut plurimum, quique belligerabant, totidemq; socijs uel bis totidem. §ut supra num.5.Polyb.lib.1.car.13.in princ.lib. 3.in fi.car.6.fin.In prælio ad Cannas,Liuius pluribi,ubi de distributione magistratuum in comitijs.§ adeo quod cum socijs erãt ad 30.mill. militum. In Annibalem tamen & alios præpotentes hostes legebant, 15.ac etiam uiginti legiones, quæ pluribi distribuebantur,& sic ad centum millium militum,utrique etiam Consules simul requirente re bellum gerebant,Perpennam tamen creatum consulem antequam ciuem. §Dicit Vale.cap.de ijs qui hum.loco,&c.Cornelius Balbus,de quo Pli. lib.5.cap.5.in fi.lib.7.cap.43.in prin. de Fuluio Tusculano etiã Valer. cap.Qui aduersus opinio.car.167.§ de oppido Garadamãtũ, triũphũ duxit etiam Gadibus natus,&c. Aetate maior fasces,qui.12.habebãtur tenebat prior eo mense, nisi ius trium liberorum obsisteret, de quo infra in titulo Vxor.infra alibi car.ultima. §Suet.in Iulio cap. Inito. car. 2.Valer.cap.de Animi moderat.in prin.§ Germanicum consulẽ creatum nõ prius prætorem (ut moris erat) §not. Dion.lib.56.in med.car. 12.fin.410.§ Altercationes eorum cum Tribu. pleb. & authoritatem suam §nota in Tribu.pleb.num.29.infra car.2.seq.

Procons.dicebatur Viceconsul,prorogatus cons. extra urbem cons. procedebat cum sex tantum fascibus cum authoritate tamen max. §Valer.cap.Quæ cuique mag.in Pompeio.§ Eques Rom.procons.in Hispaniam (non autem prius consul) aduersus Sertorium, &c. §Plut. in Marcello car.3.ante.in med.§ Consul creatus deposito magistratu pro cons.creatus Nolam ad exercitum peruenit. §Plut.in Scipi. Super.car. 3.a tergo.§ Nemini adhuc contigerat ut procons. sine magistratu esset

ſet inde conſul declaratus. §Valer.de ſublimit.in princ.Apia.lib.1.car. 17.ante.§ Sextus Cæſ.conſ.bello ſociali cum deponendi muneris tem pus acceſsiſſet proconſ.a Senatu electus, &c. § cap. in Maxi.Imp.car. 164.In M.Ant.Philoſ.Imper.car.41.Budæ. in pand.1.car.112.113.in princ.119.Lauren.Valla.car.265.Dion lib.39.in fi.car. fi.lib.53.car. 4.fin.a tergo car. 10.a ter.Vt uiceconſ. Liui.lib.10.car.3.ante. in fin.§ in Decio iam conſ. § qui procóſ. electus eſt.lib.8.car.5.a ter.in prin.§ in Volumnio proconſ. § lib.26.in eius princ.de M.Marcello proconſ. dicto lib.28.car.3.ante.in fi.§ de Liuio, de Scipione §prorogato.lib. 29.car.3.a ter.in med.

Conſularia ornamenta tantum concedebantur etiam ædicto princi-pum,ut & triumphalia ſine uictoria uel conſecuta,ſtatuas oĩum trium-phali effigie dedicauit,&c.ut ipſe dum uiueret, ac inſequẽtium ætatum principes exigerentur a ciuibus. §Tacit.lib.20.car.1.a tergo. Suet. in Aug.cap.poſtquam,car.76.a ter.capit.Nec parcior.car.80.§ pluribus triumphalia ornamenta decernenda curauit. § Suet. etiam in Tyber. Imper.cap.ſtipendia,car.135.§ quas ob res urbẽ ingreſſus eſt primus Triumphalibus ornamentis ornatus (nouo genere honoris) §cap.Ger mania.car.140.§ Legatis etiam Triumphalia ornamenta impetrauit. §In Claud.Imp.car.1.§ Quas ob res (ubi de Germanico) Ouandi ius & Triumphalia ornamenta percepit. § & infra.ibidem cap. Expeditio nem§ decretis ſibi a Senatu ornamentis Triumphalibus. §Dion lib. 43.in princ.car.1.de Cæſ.dictatore, lib.46.car.5.in fi.§ de Plautiano. §lib.54.car.penult.lib.55.car.4.fin.de Claud. Imp.lib.58.in med.car. 476.a ter.483.de Sidio Geta. & car.484.ante. § de Druſo Clar. Imp. in Germania uictore,ornamenta conſularia etiam procuratoribus in-dulſit. §Suet.in Claud.car.223.capit. Ornamenta.§ Syllano genero Triumphalia ornamẽta, &c. §in eo.cap.In Nerone.cap.in Iuriſdictio ne.§ Triumphalibus indutos ornamentis. §Apia.lib.2.car.79. a ter. Sueto.in Galba.car.5.cap.ob res, in Fla. Veſpaſ.in prin. cap.Claudio.§ Prætoria ornamenta etiam no.ubi ſupra. §cap.Libertorum,&c.cap.in Ant.Phil.car.42.a ter.in fi.§ Statuas coloſſas, uel pedeſtres aut æque-ſtres, Imperator locauit cum titulis, exemplo Auguſti. §Lamprid. in Alex.Imperat.car.122.ante,& car.4.fin.ante.§ de Macrino ſibi affine. §Tacit.lib.2.in med.§ de Furio,cui Tyber.Imper.detulit per Senatum ornamenta Triumphalia bellorum etiam experti & ignaro. §car.44.§ heri a Senatu Veſtricio Spurinnæ Triumphalis ſtatua decreta eſt,nõ ut multis, qui nunquam in acie ſteterunt, nec ſonum tubarum niſi in ſpe-ctaculis audiuerit. §Pli.Epi.7.lib.2.heri,&c.ubi ſupra.§ Statua Trium phalis Traiani Imper.ab Adriano Imper. in Triumphum ducta etiam

præ-

præmortui honoris causa. Spart.in ipso A driano. car.3.a terg. uel.23. Tacit.lib.20.car.1.a tergo.

28 Duces dicuntur primo tempore generali nomine exercitum ducentes,ut ductores uel Imperatores,ut & iurisdictio,ut insitio,& speciali nomine item erant, ut dux itineris & socius,erat etiam iurisdictionis propriæ infra legatos, & supra Tribunos militum instituti posteriori tempore per Imperatores medij temporis, Pertinacem Seuerum Alexandrum Maximinum,&c.subsequẽtes,ut pluribi. §Ex cap. Lamprid. Vopisco,Treuel.& alijs,ut infra.§ Exprobrans segnitiem temporum superiorum, quod ante in omnibus Ducatibus dederat.Cap.in Pertin. Imper.car.3.in princ.in Claud.car.pen.a tergo in Aurel. Imper. car.4. a terg.191.192.In Seuero Imper.car.4.a terg.§ eos occidit Senatores, qui cum Nigro militauerant ducum uel Tribun.nomine.& car. antep. ante.§ Adesse deinde omnes Tribunos Centuriones duces & cohortes iussit &c.in Heliogab. Imper.car. 3. § militaribus etiam præpositurꝭ Tribunatibus legationibus & Ducatibus uenditis etiam procurationibus & palatinis officijs,& infra fecit Libertos, præsides, Legatos, consules,duces, omnesq; dignitates, &c. §In Alexan. Seuero Imper. car.6.fin.131.§ Apparitores nullos passus est, iussit ꝙ ante Tribunum quatuor milites ambularent,ante ducem sex, ante Legatum, &c. & car.seq.de prẹda quam Persis diripuit suum ditauit exercitum, cum & Tribunos ea quæ per uicos diripuerant & Duces, & ipsos milites habere iussit. §Et in Maxim.Imper.car.3.139.ante.§ exercitui præfecit gaudentibus cunctis ubique Tribunis Ducibus & militibus,&c. §car. 6.ibidem.a ter.142.§ deniq; ubique amici & administratores, Duces, Tribuni,militesque Maximini interfecti sunt. & infra pro consulibus, præsidibus,Legatis, Ducibus,Tribunis,magistratibus,ac singulis ciuitatibus & municipijs. §In Pescennio Nigro,car.1.a ter. car.2.a tergo. car.3.§ fuit ergo miles optimus,Tribunus singularis,Dux præcipuus, Legatus seuerissimus, consul insignis,uir domi forisq; cõspicuus, Imperator infœlix. §In Regiliano Imper.§ Regilianus in Illirico ducatum gerens Imperator est factus. & ibidem infra, quod omnes quoscunque Duces fecit ad Imperium peruenere. § In Saturnino. in princ.§ Aurelianus limitis orient. ducatũ dedit sapienter, &c. §Suet. in Tyber.Imper.cap.Disciplinam,car.139.a tergo.§ confidens ostento sibi a maioribus suis in oĩ ducatu expertissimo. §In Nerone Imper. cap.uxores.car.264.in fi.§ Priuignum Ruffum Crispinum quia ferebatur Ducatus & imperia ludere mergendum demandauit in mari. §Pli. lib.28.cap.6.§ Ideo hæc in consilijs Ducum, & potestatum fieri, &c.

Gothi sæuitiam regum suorum abhorrentes, interfecto Cleffa tunc

eorum

eorum rege, Tyrannos inter ipsos triginta per Italiã creauerũt Duces, militiam proinde ad perniciem peruenire prospicientes, constituerunt ex ducibus ipsis regem renouare, Halaricumq; creauerunt. § Blon.lib. 8.car.2.lib.10.car.antepenul. Aemil. lib.1.in Childeb.rege.8.car.31. a tergo.§ Ducibus in ipsis erant eo tempore Vicetini duo magis perspicue animaduertendi per nostrateș.

Peredeus. § de quo Pau.Diaco.in Leo.3.Imper. car. ulti. operis.§ qui in prælio cecidit uiriliter certans, quod cum Liutprando Longob. rege ad Rauennam fuit perpetratum. § Blond.etiam.lib.de Ital.Illust. car.150.a tergo.

Vectarisq; alter Comes ipse & pater eius dux Foroiuliensis per Grimaldum Longob.regem, Lupi nepos cum socijs profectus est aduersus Sclauos populos impetu grauissimo irruentes, quos prælio fudit & fugauit. § Blond.lib.9.histor.car.pen.ante.Corius car. 16.ante fi.Sabel. lib.de Vetust.patriæ.car. ultima.

Qui ita instituti confirmati fuerunt per Pontifices anno Christi. 1340. § Blond.lib.20.car.2.a terg.de ipso Vectari, Platina in Pontifice Adeodato.num.79.§ Duces ijdem maioris erant dignitatis quàm Tribuni, milites minoris, quàm Legati, præerant ergo militibus bis mille uel duobus militum Tribunis. § Tacit.lib.17.in med.car.56.§ Legatos aut Duces magna ex parte luxus, &c.

29 Tribuni plebis creati in secesione plebis reconciliatæ cum Senatu quinque primum inde ad decem, per Menen. Agrippam. § Liui.lib. 2.car.5.a terg.lib.3.car.5.a terg. Apian.lib.1.car.1.§ Lex duodecim Tabularum, de qua Tul. § in.2.de leg.in prin.Ascon.pro Cor.car.31. ante.§ plebes quos pro se contra uim auxilij, &c. Inuiolabiles sacrosancti, qui tamen intrare curiam non poterant. § Valer. cap.de institut. a terg.car.33.cap.de Seuerit.car.18.de Mutio, Gel.lib.3.cap.2.lib.13. cap.12.Plut.in Coriol.de Menenio car.1.a terg. In problem. car.211. cap. Quid est, &c.

Quid est quod Tribuni pleb.purpuram inducere non possunt. § In Cato. Vticen. uita, car.3.in fi. In Camillo, car.ult.in princ.In M. Anto. car.2.ante.In Gracchis car.2.a ter.in med.car.3.ante.car.pen. in prin. de Liuio Druso, Budæ.in pand.1.car.29.a ter.77.78.plura, ubi rationẽ adducit.§ Ius capiendi reos habebant non citandi uel uocãdi. § Gel. d.cap.12.Apia.lib.3. in med.ubi Antonius hostis iudicatus. car. 113. in fi. Valer.cap.de pudici.uindic. In Scantinio Trib. pleb. non intercedentibus collegis.Plin.lib.1.Epi.23.consulis, &c.§ Ad prohibendum magistratum potentissimum, ubi supra.& alibi dicitur salutiferum præsidium, § not.Liui.in Camillo tribunit. potestatem munimentum libertatis

bertatis dicit.lib.3.in med. de Decemuiratus impotentia & ui. car. 24. a terg.in med.unde domus eius aperta semper stabat die noctuq; eorũ profugium.Blond.d.car.99.Bud.d.cap.78.Tul.ubi supra car.344.§ Causa quinimo polluendi & euertendi Rempub. § Liuius lib.7.car.4. ante.in med.§ non desunt Tribuni authores turbarum, &c. §Pli.lib. 16.cap.5.in prin.§ Postquam Tribunitijs seditionibus calcari & pollui cępere, &c. § Dion lib.37.car.10.a terg.Tacit.lib.17. car.56. ante.in fi.Flor.lib.3.Epithom.in legibus Gracchan.in prin.§ nec deerat consternatæ multitudini furialis fax tribunitia quæ temeritatem inflammaret,&c. §dicit Valer.cap.de constantia. in Pisone . Plut. in Coriol. uita car.44.a terg.In problem.car.211.§ Purpuram ideo nõ portant, quia non magistratus, ideo non deponunt creato dictatore ipso. Quorum domus semper aperta stabat populo,ut supra §Cęs.lib.4.gall.car. 4.fin.in princ.§ contentionibus Tribunit. pernitiosæ seditiones orirentur & ambitione,&c.

Potentes & in Dictatorẽ reprimendum,etiam quod cessarent magistratus omnes sub potestate suprema & amplissima. § Liui.lib.9.car. antepenul.74.a terg.in prin.§ Inter Appium Claud.censorem,& Sempronium Tribu. §lib.8.car.penult.a terg.in princ.67.§ Inter Camillum dictatorem & Tribu.pleb.graue fuit certamen,& cõtentio. §Plut. in Camilli uita car.ult.in prin.§ Inter Papirium dictatorem, & Tribunos pleb. pro Fabio Rutiliano magistro equitum, qui certauerat iniussus,hostes fusos & uicerat. de ipso Camillo §Liui.lib.6.car.penult. a terg.in prin.Valer.cap.de Disciplina militari car.42. in fi.In Camillo dictatore.Liui.item lib.2.car.4.fin.a ter.in prin.§ de Appio Claudio. §Plut.in Camillo ipso car.ult.a terg § Contra notat § Liui. lib.5.car. 2.a terg.in princ.

Consules quandoq; & castigabant,& carceribus detrudebãt. §Flor. lib.48.59.§ de Q.Metello censore, de Druso. § Valer.cap.de Superbia in Phil. cons.car.201.a ter.Plut. in problem. in med.car.295.ante. de Catinio in Metellum,car.211.ante.Tul.lib.3.de legi. in princ. cap. 349.in fi.352.Plin.lib.7.cap.44.§ Marius Tribu.pleb. in Cottã cons. §Plut. in eius uita car.1.a terg.160.in fi.Plin.lib.7.cap.44.lib. de Viris Illustr.car.486.Liui.lib.4.car.4.in fi.§ Consules a Tribunis coactos. §Bud.in pand.1.car.114.§ de Claudia Vestali in Tribu. pleb. patrẽ uexantibus triumphantem. §Valer.cap.de pieta. in patrẽ.Tul. in oratio. pro Cęlio.car.47.Sueto.in Tyberio Imper.in princip.car. eius.2.Tul. ubi supra.

Quæcunque prohibere poterant, Dictatore creato non cessabat tribunitia potestas, quia non erat magistratus, sed eorum impedimentum,

tum,ut ſupra.num. 25.in uer. dictat. Subſellia ponentes,uel ſellam curulem decreta examinabant,&c. nec abſentes eſſe ultra diem unum poterant. Gel.& Macrob.lib. 1. cap.3.

Curulis autem magiſtratus erat a curru dictus,uel potius a ſella curuos habente pedes.notauimus infra.in uer. Sella curulis. Fuluius Flaccus ex conſulatu ſtatim in Tribunatum intrauit. § Apia.lib. 1.car.9. ante.& car.13.in princ.§ eorum poteſtas abrogata fuit per Syllam ferentem legem;ut qui exinde Tribunus fuiſſet,alium non poſſet conſequi magiſtratum. § Apia.d.lib. 1.car.35. lib.2.car.11.53.ante § per Pompeium & Craſſum reſtituta. § Plut.in Pompe.car.212.Tul.ubi ſupra.car.350.Saluſt.in Catili.car.15.§ Decem erant aucti nu.Ex quaq; claſſe,bini. § Tul.ubi ſupra.car.344.Liui.li.3.car.5.in fi.li.4. in prin. eius.in lib.Scipio.lib.28.in fin.car.ult.ant.Valer. capit.de ſeueritate. § in Mutio Tribu.qui nouem ſocios, quia cum Spu. Caſsio conſpirauerant magiſtratus impediebant,nouem reliquos uiuos cremari iuſsit. Vrbe excedere non poterant diu Trib.ipſi. § Apianus.lib.37.car.7. fin. § de Cornelio nepote ad Pompeium profugo. quandoque iniurijs preſsi & ipſi. § Suet.in Tyb.Imper.cap.2.in fi. car. 131. in princ. § de Metello & de Curione & alijs.

30 Tribuni militum decem creati per populum in ſeditione & caſu Virginiæ(nunc Colonello) uel Mareſcall. Quorum erat officium milites in officio tenere,Sacramento obligare,unde Cato litteris filium pugnaturum animaduertit,iuramentum militem iterum capere,&c. § Plutar.in eius uita,& in problem.car.203.ante.in fin. Ijs qui ſacram. &c. § delinquentes ſeditioſos punire ut in ſeditione militum in Scipionem. § Liui.lib.28.in med.car.149.in fi.poſt eius orationem increpatoriam ſeditioſos puniuit milites. § Gel.lib.16.cap. 4.§ Duplicis erãt generis creati & Romæ & in caſtris,Ruffuli dicebantur. § not.Aſcon. in 2. uerr.car.55.a ter.Liui.lib.7.car.2.in princ. § Officium ſuum omittentes capite priuabantur,ut per Alexandrum Seue.Imper. § de quo Lamprid.car.132. § in Legione contumaci,quam exauthorauit,de ipſis decem creatis. § Liui.lib.3.car.8.a terg. lib.4.car.1.in fi. Budæ. in pand. 1. car. 51.Comparat ſuo mareſcall. § Senideni inde creati in.4.legiones. § lib.9.car.antepenul.a ter. § Duodecim trucidatos eſſe uno prælio cum Fuluio conſ.ad Herdoneam. § Liui. libr. 27. in princ. eius. § Tribuni militum.24.in Mithridatem uno prælio cecidere. § Apian.in eo.car.357.in princ.Complures,&c. Cæſ.lib.5.Gal.car.9.ante. car.pręſertim penul. lib.6.car.3.in princ. § Quinque creabantur in quaque legione,uel ſex,ergo duces erant millenarij,hodie Colonello, ut ſupra.

Prætores uarij erant generis.Aliqui præſertim Conſulum legati, ut ſupra.

ſupra. § & Gel.lib.13.car.14.Apia.lib.1.in fi. § de Pompeio & Craſſo Syllæ prætoribus ideſt Legatis. proprætor non tamen prius prætor. § Salu.in Albino,& in Iugurtam.cap.interim.Albinus,Liui. li. 24.car. 3.in prin. § proprætor Q. Minutius obtineret. § lib.10.car.5. a terg. in med. § Liuius pontifex,cui lictores Decius tradiderat, iuſſeratque proprætorem eſſe, &c. & ſic ex pontifice proprætor. & de L. Martio. § lib.26.in princ. § de uſurpato proprætoris nomine. § Suet. in Aug. Imperat.cap.confeſtim. car. 58. § Comparato exercitui proprætorem præeſſe. § Valer.cap.de iure Triumph.exemplo.1. § de Valerio in Luctatium conſ. Prætoriani,qui infra,in annotat.diximus.

31 Legati duplicis erant generis, uel Oratores, uel Duces, qui & prętores dicti legionum & militum,qui & Vicarij(Locũtenentes nunc dicti)& ut Cancellarius in Franc.uicerex. § Budæ.ubi ſupra. car. 102. a ter. § Surenæ in Perſis appellãtur, dignitas poſt regiam. § Pompon. Letus in Iuuiano Imperat.lib.2.car.38. § Et uſque ad decem legebantura Conſule de præſtantioribus. § Plut. in Fabij uita.car.ult. a terg.§ uel patrem uel fratrem etiam Triumphales,& conſulares uiros. § Liu. li.14.car. ult.ante.in med. § In Apuliam Fabius Rutilian.pater Gurgiti filius legatus ad Sueſſulam in caſtra uenit. § Valer. de hoc. in cap.de parent.amore,in prin.eius.Liui.lib.35.in prin.car.1.ante. in fi. § Prærãt duo conſulares legati M.Marcellus,& T. Sempronius prioris anni conſ.aduerſus Ligures. § Apia. li.1.car.14.a ter.de Fonteio. § Legati qui gentibus præſunt miniſtri, quos a Senatu miſſos legatos uocant. § lib.Mithridat.car.358. in fin. § de exercitu contra piratas per Pompeium cum legatis uigintiquinque. § Tul.in oratio. pro Fonteio.car. ult. § recordamini quos legatos nuper in bello L. Iulius. P. Rutilius. L. Cato. Gn. Pompeius habuerit. Scietis fuiſſe tum M.Cornutum. L. Cinnam,L. Syllam, prætorios homines belli gerendi peritiſſ. præterea G.Marium,P.Didium,Q.Catulum, P. Craſſum, non litteris homines ad rei militaris ſcientiam, ſed rebus geſtis, & uictorijs eruditos. § Et in oratio. in Rullum,in med. § Legatos noſtros homines authoritate tenuit,&c. § Et lib.3.de legi.in princ.car. 1. § Nam qui bene imperat paruerit aliquando neceſſe eſt.Liui.de P.Scipione,qui legatum Lucio fratri ſeſe obtulit. § lib.36.car. 3. in fi. § de prælio ad Thermopilas,conſul M.Portium Catonem,& Valer. Flaccum conſulares legatos cum legionibus,&c. § lib.37.in princ.car.1.lib.5.car. 6.a ter. in prin. de Fabijs.M.Ambuſti filijs.Valer.cap.de fiduc. ſui. in Furio.§ Bellica hæc præſtantia animi,&c.Furius Philus conſ.in Senatu exhibuit Q.Metellum, Quintumque Pompeium conſulares uiros uehementer inimicos ſuos,ſibi & legatos ire coegit,&c. § Plut.in Catone Cenſo. car.3.
ante.

ante.in med.§ Tyberium Sempronium conſ. legatus iuuit, &c. Quos legatos eos & prætores dicunt, ſub conſule militantes. §Apia.lib.1. car.15.in princ.§ In bello Sociali de Pompeio magni patre, & alijs. §ubi ſupra car.31.§ in agro Spoletano Pompeius & Craſſus ambo Syllę prætores,&c. Legionibus ſingulis legatos poſuit Cæſar §ut not.ipſe lib.1.belli gall.car.pen.Cæſ.etiam lib.2.car.7.49.Budę. in pand.1.car. 82.in princ.102.a terg.lib.2.car.180. Spart. in Adriano Imper.car.2. ante.§ Legatus poſtea prætorius in Pannoniam inferiorē miſſus, &c. §Plut.in Scip.Afric.car.pen.a ter. in princ. Liui.in lib.Scipio.conſ.lib. 37.in princ.§ ubi Africam prouintiam contendentibus fratre & ſocio conſulibus, pro fratre ſe obtulit legatum iturum & obtinuit. Legatos quindecim inſtituit Pompeius ſuper re frumentaria conſtitutus. §Tul. lib.4.Epiſt.ad Atticum car.104.eius prima. Machia.lib.1.diſcurſ.cap. 36.

Legatio libera erat,de qua Suet. §in Tyb.Imper.cap.quiſdam, car. 144.§ prætor deſignatus liberam legationem impetrauit. §Tul. lib. 1.de legi.car.2.in prin.li.eius 2.ad Atticum,feciſti,&c.car.49.Accepi. 7.car.65.§ Legationem aliquam nimirum poſtulat, aut quāpiam ceſſationem liberam atque ocioſam. §Et lib.3.in princ.in Epiſt.ad Atticum,Epiſt.1.lib.11.famil.Plut.in Gracco.de Scip.Naſica car.antep.in princ.§ Solicitus de Naſicæ ſalute Senatus liberam ſibi legationem in Aſia decreuit. §Budę. in pand.1.car.32.lib.2. car.179. 180.§ Legati duorum gen. §Blon.lib.de Roma. Triumph.car.158.Vale.cap.de In grat.in Lentulo,§ legatione a Senatu libera impetrata, &c. & in ipſo Naſica ibidem. §Dion.lib.ult.car.6.fin.§ placitum eſt mihi ut poſtularem legationem liberam, & reliquis noſtris, ut aliqua cauſa proficiſcendi honeſta quæreretur. §Tul.ubi ſupra.Et li.12.ad Cornificium. lib.4.ad Atticum car.107.Epi.2.lib.14.Epiſt.ult.in fi.car.456.lib.15. car.466.

Legatos Oratores eſſe inuiolabiles Iuregentium obſeruato. §Cæſ. lib.3.belli Gall.car.6.fin.62.§ Legatorum nomen apud omnes nationes ſanctum & inuiolatum ſemper, &c. §Ioui.lib.18.in med.car.382.§ Ius legatorum apud efferatiſsimas etiam gentes ſanctiſsimū,&c. §lib. 41.car.eius.8.364.§ regio more Araldus cum mandatis,&c.hunc uel arroganter, & acerbe proloquentem (ne uerbo quidem)uiolare fas eſt. §Curt.lib.4.car.5.uel.20.§ Inter hęc Caduceatores etiam interfectos gentium iura uiolata. §Liui.lib.39.car.4.in prin.uel.220.§ubi de controuerſijs inter Philippum regem,& Legatos Rom.car.99.in fi.Et car. 100.in lib.num.32.

32 Stipendium Romanorum militum Drachma erat diurna in pe-

dites legionarios quosque, ut nunc primum ex authoritatibus cognitũ est, uel Iulios Rom. quod præmium est Scutorum aureorum trium, in mense, ut hodie pro quoque pedite, a stipe dictum. § Dion. lib. 57. car. 3. a ter. lib. 55. car. 7. fin. Sueto. in Aug. cap. ex militaribus. car. 90 § Ordinasse Augustum stipendiorum ordinem. § Tacit. lib. 1. de quo Bud. lib. 5. de asse, c. 551. 553. Annuit Blond. lib. 6. de Roma Triumph. car. 236. a ter. Capitol. in Albino Imper. car. 2. ante. § Dandi stipendij usque ad tres aureos liberam potestatem. § Tacitus idem lib. 1. in med. car. 11. in fi. § Militiam grauem infructuosam denis in diem assibus animam & corpus existimari, ut singulos denarios, &c. Dari ex publico institutum quum ex proprio militarent antea. § Liui. lib. 4. in fi. eius. lib. 5. car. 2. a terg. § post & ordinatum per Augustum Imper. ut per annos sexdecim Prætorianis cæterisque per 20. annos, cum ita militassent emeriti haberentur. § Dion d. lib. 54. car. 5. fin. ubi supra. & car. 5. ante. Liui. lib. 26. car. 5. in fi. § dimissis qui plurima stipendia haberent. § Tacit. d. lib. 1. in med. apertius, & c. 14. in prin. § de missione ab annis sexdecim, &c. & car. ult. Annorum ultra sexdecim tenebantur iuuenes dare nomina ad militiam uocati non dantes puniebantur. § Flor. lib. 14. Gel. lib. 10. cap. 28. § de ætate ad militiam, qui Iuniores dicti, qui & Seniores, § Dion. lib. 42. car. antepenul. in fi. Liui. lib. 7. in princ. car. 1. in fi. § partim uirgis cęsi, qui ad nomina non respondissent, Vatienus ne militaret bello Italico digitos aliquot sinistræ manus sibi amputari fecit, unde sibi publicata bona ipseque in carcere spiritum emisit. Adolescentem Curius cons. non respondentẽ bonis priuauit, & ipsum uendi iussit. § Valer. cap. de Seuerit. Liui. item lib. 22. car. penul. ante. § Iuniores ab annis. 17. & quosdam prætextatos scribunt, nomina Iuniorum excerpserunt, qui quadriennio non militassent sine causa, ad duo mill. in ærarios relata. § lib. 24. in med. car. 4. ante. lib. 27. car. 3. ante. § Militiam puer Cantabrica bella tulisti. § Orat. in lib. 1. Epist. ad Lollium car. 217. lib. 25. Liui. etiam. car. 1. a terg. in med. § Qui principio eius belli sexdecim annos nati fuerant, neque militauerant, omnes ærarios fecerunt usque ad annum quinquagesimum. § Liui. lib. 40. car. 4. in fi. lib. 42. in med. car. 428. a ter. lib. 5. car. 2. a terg. § Omnes minores annis quinquaginta sacramento rogaret, nec Iuniores modo conscripti, sed Seniores etiam coacti, dare nomina, &c. quod intelligendum ut not. § Gel. ubi supra. Plin. lib. 8. Epist. 14. in princ. Dion. d. lib. 42. car. antepenult. Ita & Xenoph. lib. 1. car. 4. in fi. § de institutis talibus, non ultra nisi necessitate cogente ut supra habetur, § Liui. lib. 39. car. antepenult. ante. § dimitterent eos primum qui emerita haberent stipendia uel sponte, § Liui. lib. 37. car. 2. in princip. § ad quinque millia uolun-

tario-

tariorum qui emerita ſtipendia ſub Africano habebant præſto facere, nomina dantes, Saluſt. in Iugurt. de Mario conſ. Ambiendo cogere homines emeritis ſtipendijs proficiſci. In uita Pompon. Attici ex Nepote. car. 1. in fi. § Incidit Cæſarianum ciuile bellum, cum haberet annos circiter ſexaginta, uſus eſt ætatis uacatione. § Plin. lib. 4. Epiſt. 23. car. antepenult. lib. 5. Epiſt. 6. in fi. eius. Spartia. in Adria. Imper. car. 5. a tergo 255. de militum ætatibus, iudicabant, ne maior quam in caſtris contra morem ueterem uerſaretur. Dion. lib. 45. car. 6. uel. 180. in prin. Ioui. lib. 25. in re Florent. car. 86. a ter. Liui. item lib. 7. car. penult. a tergo. § Alijs emerita dicendo ſtipendia eſſe, alios graues iam ætate eſſe, &c. § lib. 8. car. 5. in princ. § Scribere exercitum ſine ulla uacationis uenia, quin opificũ quoque, &c. § Flo. li. 98. in fi. Liui. lib. 6. car. 2. ante. § tertius exercitus lectus ex cauſarijs ſenioribusque a L. Quintio ſcribũtur, Legiones Valerianę impleta a ſe ſtipendia dicentes, Lucullum reliquerunt. § Apia. lib. Mithrid. in fi. car. 10. fin. § Duplicauit ſtipendia Iul. Cæſ. in perpetuum, Sueto. in eo. cap. Temporis, &c. Duplicauit inſuper Auguſtus, de quo § Dion. libr. 53. car. 1. a tergo. § Sueto. etiam in Domitia. Imper. cap. Multum etiam, in fi. Addidit & quartum ſtipendium militi aureos ternos. & in menſe intelligendum aſſerit Budę. ubi ſupra de ſtipendio Rom. tribui ſolito non militantes per quattuor ſaltim ſtipendia notabantur, & ærarij fiebant, ideſt extra ciuilitatẽ exprimilegiati. § Liui. lib. 24 car. 4. ante. lib. 27. car. 3. ante. § ubi ſupra, hic lib. 37. car. ult. in fi. lib. 7. car. ult. in fi. § Ante triplex dabatur ſtipendium, eiusque dimidium apud uexilliferum deponebatur. § Veget. de quo Budę. lib. in pand. 2. car. 179. in prin. li. 5. de aſſe, car. 551. Sueto. in Domitiano Imp. cap. multum etiã in cõmuni. Reliquum portabant in zona. car. 342. ut eſt prouerb. Stipendijs non conſecutis milites recuſant ducibus parere, & uitam periculis exponere, non ſuſtentati, & nihil habentes in zona, &c. in ea enim portare habebant inſtitutum ſuas pecunias, & partem deponere, ut ſupra, Eraſ. prouerbio. Nihil in zona. Beroal. in 16. annotat. Mathe. apoſt. cap. 10. b. neque pecuniam in zonis ueſtris, &c. § Stipendium in balteo non in popina habeat. Vopiſ. in Aurel. Imper. car. 3. a ter. 190. § prohibuit inſtitutum tale Peſcen. Niger. Imper. de quo per eũdem. in ipſo. car. 242. Liui. lib. 33. car. 3. a ter. Argentum in zonis habentes. c. 317. a ter. § Mille nummos a quoque ad ſigna deponi. &c. § Liui. lib. 35. in princip. § quod prædæ refectum omnibus inde militibus diuiſum.

Quod ſtipendium erat in ære, frumento, & ueſtibus. § Suet. in Iulio, cap. ingreſſus. car. 39. Plut. in Bruti uita, car. 5. a ter. in fi. In Gracchis. car. 4. ante & a ter. in med. Tul. in oratio. in Piſonem car. 85. Cæſ. lib. 1

Gall.car.6.uel.11.lib.6.car.10.a terg.Liui.lib.8.car.pen.a ter.in med. lib.9.car.penul.in fi.car.ult. ante.in med.lib.23.car.3.ante.in med. & car.ulti in med.libr.29.c.2.in princ.car.ult.a tergo lib.16.eiusdem lib. 40.car. ult.in princ.§ ærario exhausto promebantur quandoque pecuniæ ad promerenda stipendia ex sanctiore ærario not.§Liui.lib.27.car. 3.in princ.§ ubi de auro uicesimario. Cæs.lib.1.ciuili.car.5.notauimus alibi in uer. Aurum coronarium.in annotat.

33 Laudabantur per Imperatorem milites & Duces perpetrato strenue prælio,& consecuta uictoria.Scipio de Masinissa. § Liui. libr. 30. car.5.ante. § de Coruino. § lib.7.car.5.a terg.car.3.ibidem. in principi. § de Decio. § lib.etiam.7.car.penul. § de Manlio Capitol. § li. 5.car.penul.ante.in med. § de Crispino. § lib.25.car.4.a ter.in princi. § de Scipione. § lib.26.car.ult. ante.in fin. § in Masinissam & alios. § lib.38.car.4.a terg.in princ.ex Gallis prælio superatis. § Attalus rex & alij. § Salust. in Iug. per Scipionem laudato . § per Metellũ cons.uictorem prælij.in prin.libr. In prælio præsertim occisi. § Liui. de M.Marcello.libr.27.car.6.ante.§ per filium laudato,opus est oratione quæ defunctos satis laudet,superstites benigne moneat,filios eorum fratresque ad uirtutis imitationem hortetur.Ita Plato, ubi supra. § in Menex.Carp.in med.lib.5.de rep.car.penul. in princ. § Cum honore, militis robur & augescit.

Laudari solent in funere per proximos defuncti, qui corporis uel animi uiribus res arduas præclarasque gesserunt. § Plato.lib.7.de legi. car.3.ante.in fi.lib.11.car.penul.ante.in fi. § Eorum imagines fabricamus. § in Menex.ubi supra.car.1. Opere quidem ipso. Ponta. libr. de mag.cap.quibus rebus,&c. car. 132. § Illud quidem quam optimum institutum ut detur, quod eloquentes uiri adhiberentur,qui mortuorũ laudes benefactaque maiorum oratione sua prosequerentur ad bene merendum de hominum genere non prauum incitamentum.Vnde & bene meritis ciuibus & uiuis & mortuis statuas,& sepulchra erecta, &c. Vnde,econtra,est in prouer.Non es laudandus. § Gell.2.cap.6. in fin.de quo Eras.num.1611.Tul.lib.de senect.car.3.§ Est in manibus uiri laudatio,quam cum legimus,quem philosophum non contemnimus? §li. 2.de legi.car.penul.in fi. § Sequebantur epulæ, quas propinqui inirẽt, apud quas de mortui laude,&c. § Liui.lib.2.car.2. in princ. § de Bruto cons. in collegam suum, Consul laudare fortunam collegæ quod liberata patria dimicans occubuisset,&c. § lib.8.in fin. eius.§ Vitiatam memoriam funebribus laudibus reor,falsisque imaginum titulis,&c.de Cornelio dictat. Drusus a Victrico laudatus Augusto. § Flor. lib.ult. in fi.Dion.lib.53.car.penul.lib.55.car.1.a terg.Capitol.in Anton.Philip.

lip.Imper.car.41.a ter.49.65.66.§ Apud Aegyptios laudantur defun cti reges per sacerdotes ad populum, qui approbat uera, falsa coram reprobat,&c. § Diodo.lib.2.car.10. a terg. §

Fœminæ in funere,& primum sub Camillo, de quo Plut. § in eius uita.car.2.a ter.libr. de Clar.mulier.car.1. § pro earum dignitate decreuit post mortem,ut pro uiris, ita pro fœminis in funere laudatiuam orationem haberi. Vnde Iul. Cæs.pro amita Iulia & Cornelia uxore orationem habuit. § Suet.in eo.car.4. § Et Iuliam etiam Augustus auiã duodecimũ agẽs annum. § Plato, ubi supra.d.car.3. ante, & in capitu. Quadrimus,&c. § Prædictum commendat institutum. Plut. § lib.de Clar.mulier.ubi supra.in prin. § Quia publicum adiuuerant earum col latione indultum, ut sicut uirorum, ita earum post mortem solemnis laudatio esset. § Liui.de Camillo præd.lib.5.car. penult.a terg.Dion. lib.49.car.ult.a terg. § de Cornelia Pompeij uxore,de Faustina. § Ca pitol.car.antep.in fi.Geu.cap.21.car.84.& car.seq.de Iunia. §

Rei etiam defuncti ex carcere liberati per agnatum laudari soliti. § Liui.libr.2.in fin.car.ult.in princ. § de Appio Claud.in carcere absumpto.

Laudantur & rei ad iudicium producti, qui & filios adducebant ad consequendam misericordiam. § Plato in apolog. car.antepenul.in fi. Ascon.ped.in Scauro.cap.12.in fi.de quo Blon.lib.4.de Roma Trium phãte. Valer.cap.quæ libere dicta. § Vt & Venetijs. de Catone in Põpeium,cum iudex sedisset,Tabellæque G.Pompeij laudationem rei cõ tinentes summouit,&c. § & in cap.infantes rei. § de Galba per paruu los liberos suos flens commendare cepit. § Plut.in Pompeij uita. cart. 4.fin.ante.in fi. § de Planco,quem laudare intendebant, laudationem lege,cum ipse prohibuisset. Vnde erubuisse dicitur, & in Catone ipso. § car.4.fin.a terg.in princ. § in ipsum Pompeium,& de Aug. Sueton. § in eo.cap.locis quoque,in fi. § Verum Tacitus, & ne laudatione qui dem iudiciali data,&c. § Dion.lib.40.car.5.fin.26. Tul.in Verr.ulti. car.242.a terg. § decem laudatores, &c. Tale institutum producendi ream reprobat § Geu. lib. 2. car. 288. § de inobedientia. unde patet exemplum in morte M.Manlij Capit.

Magistratus antiquo more laudabantur,& suos referebant maiores, ut & hodie. § Suet.in Tyber. Imper. cap.corripuit.car.144. Plato d. lib.7.de legi. § Agendas apud senatum pro prætoribus, proue consulibus grates,&c. § Tacit.lib.15.car.3.a terg.in princ. § Et si laudare uiuentes irrisio uideatur. § Spart.in Pescenio Nigro,Imper.car. 242. a terg.Plato in Menex.in princ.eius,ut supra. § adhuc uiuentes extollunt,uiuentes adhuc laudibus honorare tutum non est,&c.laudes tamẽ

ſuas audire,ſed cum grauitate decet,not.in iure.de proconſ.

Laudato defuncto dabatur epulum propinquis,uel ècõtra, ut ſupra, & ſacerdotibus & Epulonibus § Plin.lib.20.cap.11.Valer.cap.de inſti.antiq.car.antepenul.in fi.Ioſep.lib.2.belli Iud.cap.1.in princ.Home.lib.ult.Ilia.car.antepenul.a terg. § Sepeliemus, conuiuabiturque populus. § Tul.lib.2.de legi.car.antepenul.in fi. § Sequebantur epulæ,quas inirent propinqui coronati,apud quos de mortui laude, & cæ. ut ſupra.hic. § Blon.lib.de Roma Triumph.car. 56. Budæ. in pand.1. car.178.ante.Ponta.lib.de mag.car.132.a terg.Vnde prouer. § Agnatos in nuptijs cognoſci,& in funeribus. § Ioſep.lib.2.belli Iud.de rege Archelao,Tacit.lib.2.cap.6. § Conſobrinus Cæſaris plenam imaginibus domum oſtentat,&c. § lib.3.car.ult.in fi. § Neque prohibuit quominus Iunia Catone genita defuncta laudatione cohoneſtaretur, uiginti familiarum clariſsimarum imagines antelatæ ſunt. § lib.4.car. 4. § de Druſi morte per Seianum funus imaginum pompa maxime Illuſtre fuit,&c. Cæteræque Claudiorum effigies longo ordine ſpectarẽtur. § Plin.epiſto.7.lib.2.in fi. § Defunctorum imagines domi poſitę dolorem noſtrum leuant,&c.non modo ſpecies & uultus illorum, &c. § Tacit.lib.3.eodem in prin. car. 2. a terg. § Vbi illa ueterum inſtituta? præpoſitam Toro effigiem laudationes,lachrimasque. § Plin.epiſto.3.in fi.lib.3. § Ammonebitur quibus imaginibus oneretur,& cæ. § libr.4.epiſto.penul. Ouid.in primo Eleg. § Nec te decipiant ueteris quinquatria cæræ. Gentilitias eorum imagines portabant, quas tenebant in prima ædium parte,&c.ut non modo ſpecies & uultus illorum, ſed honor etiam & gloria referretur,non modo memoriæ, uerum etiã exemplo perſpectum eſt,acuunt enim ad bonas artes iuuentutem, &c. § Plin.epiſt.7.lib.2.de Spurinna ubi ſupra. heri a ſenatu, &c. § Quam multas nobis imagines,non ſolum ad intuendum,ſed etiam ad imitandum expreſſas,&c. § Tul.in oratio.pro Archia. car. 3.in fi.unde Apia. in 2.lib.de Iulio Cæſ.car.4 fin. in fi. § Quidam e Cæſaris lecto imaginem eius extulit cæra fabricatam,&c. § Suet.in Aug.capit. poſtquam Nero,in fi. § Statuas omnium Triumphali effigie,&c. § Valer. cap.de parent. ſeuerit. in Torquato. § Succurrebant effigies maiorum ſuorũ cum titulis ſuis in prima ædium parte poni ſolere, ut eorum poſteri uirtutes non ſolum legerent,ſed & imitarẽtur. Effigies hominum non ſolebant exprimi niſi aliqua illuſtri cauſa perpetuitatem merentium, &c. § Plin.lib.34.cap.4.in prin. libr.35.cap. ſec. & cap. undec. § quomodo & qui primus e gypſo expreſsit. Apud maiores in atrijs erant quę ſpectarentur imagines expreſsi cæra uultus, ſingulis diſponebantur armarijs,ut eſſent imagines quæ comitarentur gentilicia funera, ſemperque defun-

defuncto aliquo totus aderat familiæ eius qui unquam fuerat populus. § Vnde Iuuen. sat. 6. in med. § Vetustos porticibus disponat auos, &c. § Sat. 8. car. 1. § Stemmata quid faciunt pictosque ostendere uultus, maiorum fumosos equitum cum Dictatore magistros. § Salust. in Iug. car. 3. § Quum imagines maiorum intuerentur ad uirtutem acuendi animum, scilicet non cæram illam neque figuram, sed memoria rerum gestarum, &c. § Dion. lib. 47. car. 8. eius. Budæ. in pand. 1. car. 50. libr. 2. car. 215. a terg. § Subitæ imagines quæ. § Sen. epist. 44. Iterum, &c. § non facit nobilē Atrium plenum imaginibus fumosis, &c. § Epist. 65. in fi. fuisti heri. &c. § De Balbino maximo, & Gord. Imperat. qui statuis donati sunt Triumphalibus, statuisq; cum Elephantis, not. Capitoli. in Maximino Imper. in fi. car. 146. a tergo § ego maiorum uirorum imagines habeam incitamenta animi cum propria eorum forma. § Tul. lib. de somno Scip. in princ. § Quomodo § not. Carda. lib. 17. de subtilit. car. 6. ante. § & in uiuentes superfuso ori gypso, &c. quod Franc. regi Francor. hodie actū fuit, & ita delatum in amplissimo funere pridē, & in Carolo octauo Frācor. rege § not. Arnold. lib. 2. car. 35. a ter. Pli. lib. 35. cap. 2. in princ. de plastice. § & in Marij oratio. Salust. ubi supra. Maiorum gloria posteris quasi lumē est. § Sen. lib. 3. de benefi. car. pen. cap. post tot exempla. § Qui imagines in atrio exponunt & nomina familiæ suæ longo ordine, &c. § lib. 4. car. penult. cap. aliquando. in fi. § hic egregijs maioribus ortus est, &c. Vnde gentiles homines hodie dicti profitentes nobilitatem. § Bud. lib. prӕd. ubi supra, Machiau. lib. 1. discurs. cap. 6. car. 55. § Atria Pisonum stabant, &c. § Martial. lib. 1. ad Postumum. Orat. lib. Epod. Oda. 8. Rogare.

Redeuntes propinqui a funeribus supergrediebātur aquam & ignē. § Bud. in pand. 1. car. ultima eius. § Nero etiam Imperator Stemma in atrio proposuit, &c. § Suet. in Galba in prin. car. 1. Tul. Epi. Ain tandē. lib. 9. § ad Papirium de Papirijs ipsis.

34 Varijs donabantur donis milites tales, & hasta pura. i. sine ferro. § Plut. in Romuli uita car. ultima ante in fi. Salust. in Iug. in or. Marij. § Non possum fidei causa imagines, neque Triumphos, aut consulatus maiorum meorum ostendere. At hastas, uexillum, phaleras, annulos, & alia militaria dona, &c. de Scæuola, de Dentato plura ex Valer. § cap. de fortit. Gel. d. cap. 11. lib. 2. de Sceua Centur. Cæs. lib. 5. Afric. car. 490. § Donabantur uictores etiam ornamentis Triumphalibus, ut num. 27. in uer. consules. supra num. 9. de ordine equestri, præmijs, & alijs, uel & coronis pluriformibus. de quibus § capit. seq. 35. § & de alijs, de quibus Valer. § de cap. de fortit. & in l. Dētato, in M. Manlio Capitolino. Pli. lib. 16. cap. 5. de Coriolano, ubi supra cap. de abstinentia. § Iugeribus

etiã tot pro equite & pro pedite. §Liui.pluribi & li.35.car.2.in prin.§ quadraginta in peditem quemque.60.in equites quosque. & inferius, uicena & quadragena. §Iuuen.Sat.ult.in fi.eius.§ Dux reddit sua dona labori,ut læti phaleris omnes & torquibus omnes. Et de aureis annulis, infra,ubi de Iure trium liberorum,& de aureis ipsis annulis.

De coronis in præmium uirtutis in milites deputatis.

35 Corona Deo iam primum assignata fuit prius strophia & serta dicta,& seruiæ uel corolla. §not.Home.de quo Plin.lib.16.cap.5.lib.21.cap.2.3.lib.22.cap.3.§ hanc sibi liber Bacchus ex hedera usurpauit, post & uictores in sacris certaminibus mox & cuique in ludis etiam attributa. §Metham.in primo de Pythone.§

Romulus frondea coronauit Hostilium regis auum, Decius frõdea donatus ab exercitu seruato. §Plin.d.cap.5.& d.cap.2.Liui.lib.7.car.penult.ante in fi.in Decio, Plato libr.ultimo de legi.car.1.ante in fi.§ præclare certans donetur corona arboris perpetuo uirentis.earum genera erant plura, de quibus Plin. §d.lib.22.cap.3.libr.15.capit.30.in princ.Gel.lib.5.cap.6.§ Triumphalis aurea erat uel & laurea. §Liui. Imperat. Decio,ubi supra & per alios, & in uer.Aurum coronar.alibi. infra Plin.d.cap.5.& d.cap.30.in prin.Dion.lib.48.car.246.271.in fi.

Corona ciuica ilignea quernea militum uirtutis insigne clarissimum ob ciues in prælio seruatos ex ipsius periclitantis confessione, non & per testes. §Vale.cap.de Iure Triumph.in fin.Apia.libr.2.in med. car.79.a tergo de Iulio Cæs.Plut. in Coriol.car.1. Dion libr.53.car.351.a tergo Liui.de Fabio dictat.lib.23.car.4.Plin.d.lib.16.cap.5.libr.22.cap.5.Alcia.Fab.193.de Quercu.§ Seruanti ciuem querna corona datur,rationem assignat Plut.ipse in problem.car.213.a ter.Gel.d.cap.6.Plin.d.cap.quinto in fi.ipsius.

Nonnullis coronæ ex quercu additę, uelut seruatori patriæ,quibus olim ciues Clypeo tegentes ornabantur. De Cæsare tunc omnium uictore, Apian. §libr.2.car.79.a tergo in med.Alcia.Fab.130.de Trasibulo.

Obsidionalis graminea Fabio maximo primum data uel Cincinnato per Minutium cons. §Plin.lib.de uiris Illust.car.410.inde & p.§ Decio tribus milit.per milites §d.cap.3.Liui.lib.7.car.pen.nulla fuit graminea nobilior in maiestate populi terrarum orbis principis, præmijsque gloriæ, Gramineã deferebant, nisi de summa desperatione ex uniuerso exercitu seruato in quemquam. §Plin.cap.4.ubi supra capit.5.lib.22.cap.3.Gel.ubi supra h.§ Syllæ datam not. Plin. §etiam dicto

lib.

lib.22.cap.6.libr. de uiris Illustr. car.415.Alcia.Fab.26.§ Gramineā Fabio,&c.

Naualis aurea rostrata primo data, qui nauem hostilem ingressus esset. § Plin.dicto cap.5.in princ.Dion.lib.49.in princ.car.271. ante a tergo.§ Ex olea. § li.51.car.315.

Castrensis data primo hostium castra intranti & ex auro, ubi supra.

Muralis & Oleaginea data hostilium murorum primo ingressori, § ubi supra Alcia.Fab.26.Ioui.lib.42.car.486.§

Oualis Myrthea, § ubi supra,& in uer. Ouatio. Pompo.Lęt.lib.2. car.16.Gel.ubi supra. Vale.cap.qui ex Illust. de Papyrio, Plin.libr.15. cap.29.in fi.

Ex Apio erat etiam,de qua Plut. § in Thimoleon. uita car. penult. in princ.§ In ludis Isthmijs & Nemeis, concessum diebus solemnibus corona florida uti posse. § Apia.lib.3.car.122. ante. Plin.lib.20.cap. 11.Orat.lib.1.Oda.36.Neu uiuax Apium,&c.lib.2.Oda.7.in fi.libr. 4.Oda.11.in princ.Iuuen.Sat.8.in fi.car.penult.a tergo.

Corona patria Trebonio data. § Plut.in Mario.car.162.eius.3.ante in fi.§ rosacea. § Pli.lib.21.cap.3.ubi supra§ de Cleopatræ donatiuo in M.Antonium.Coronas bibere.

Ex cinnamomo erant etiam, § not.Plin.lib.12.cap.20.de Vespasi. Imperat.in med.Martia.lib.5.ad ministros.sextātes,&c. lib.12.car.3.§ unguentum & Coronas misit,&c.de Cæsare in pastorem equitē Rom. § Iustin.lib.9.in med.de Phil.rege.Seneca. lib.2.de Ira.cap.sępe autem. Valer.cap.de Instit.anti.car.37.a terg.Orat.lib.3.Carm.Oda.14 §I pe te unguentum puer & coronas,&c. § lib.2.Oda.3.§ æquam memento, &c. huc uina & unguenta,&c. § lib.1.Oda ultima. persicos odi, li. ipso secundo,Oda.7.O sæpe mecum.li.3.Carm.Oda.29.in prin.Tyrrhe na.li.4.Oda.11.est mihi,&c.Ibidem.Oda.23.§ Cęlo supino.coronarum in conuiuio dandarum & unguenti, Iuuen. § Sat.5.car.19.Mart. li.13.in fi.eius.

Corona donatus, pluribus ornatus gaudet priuilegijs,de quibus diximus in uer. Ius trium liber.cap. Vxor ducenda. § Plin.d.cap.5.Liui. lib.10.in fi.car.84.in fi. lib.23.car.106.in princ.§ accepta corona licebat uti perpetuo in spectaculis & ludis per ciuem, cui assurgi consueuerat a quibuscūq;, uacatio ab oneribus ipse & pater & auus. §Plau. in Alexand. mag. uita car.pen.in fi.§ Sacer is præclarus qui habebatur. § Plin.lib.22.cap.4.

Aurum subinde coronarium quid infra in annotat.nostris.

36 Vires armis constant, quæ si desciuerint a disciplina, oppressura sunt nisi opprimantur,dixit Valer.de Afric.poster. § cap.de d.scip.mi

li.§

lit. § aſpèro igitur caſtigationis genere militaris diſciplina indiget. Imperator etiam magis quam hoſtis metuendus, ubi ſupra. in Clearcho. diſciplina militaris acriter retenta principatum Italiæ rom. Imperio peperit & orbem terrarum. § car. 104. in princ. § Ex quo Pompeius prælium inire coactus a ſuis militibus in Pharſal. uictor futurus ob inediã hoſtium, Victoriam amiſit, ut & Brutus ad Philipp. interempto propria manu per errorem Caſsio in primo prælio, iterans prælium non neceſſarium importunitate militum uictus cecidit. § Apia. lib. 4. in fi. car. 5. fin. & in cap. milites. nu. 9. in fi. § Vnde miles a Cyro laudatus qui hoſtem interfecturus ſuperatũ audita ad receſſum Tuba hoſte etiam proſtrato, & quam primum conficiendo, ipſo derelicto ſe recepit. § Plut. in problem. car. 202. a ter. § Vnde profligato prælio ipſo milites conuocati per Duces, & deſides, aut ordines non tenentes, ſed & caſtra deſerentes contra iuſiurandum præſtitum acriter caſtigabantur. § Liui. lib. 22. car. 6. in fi. in præparatione ad Cannas. § de præſtito iureiurando, niſi ex cauſa receſſuros acie nunquam, ut ibi, puniebantur ædendo ordeo, uice frumenti ad tempus, Decimam legionem ſibi contumacem exauthorauit Cæſ. Cohortes decimatas hordeo pauit. § Suet. in Aug. capit. iure milit. car. 68. ante. Liui. lib. 5. car. 2. in prin. ad Veios. lib. 27. car. 3. a ter. in med. § de Marcello in ſuos milites. § lib. 24. car. 3. in fi. § de Graccho conſ. § Plut. in Marcello etiam ipſo. car. pen. a ter. in med. & in M. Ant. car. 6. in prin. § in Phreate Parthorum rege, &c. Decimum quenque, &c. Cæteris pro tritico hordeum præbuit. § Cæſ. libr. 3. ciui. in med. § Poſt eius uerba ad milites male tunc pugnatos. Non nullos ſigniferos ignominia notauit, & loco mouit. § Plut. lib. 5. de rep. cart. penul. in prin. Apia. plura in lib. Illirio. car. pen. § Statuerunt maiores, ut ſi a multis flagitium eſſet rei militaris admiſſum, ſortitione, in quoſdam animaduerteretur, ut metus ad omnes, pæna ad paucos perueniret. § Tul. in oratio. pro Cluentio. car. 46. in prin. Plin. epiſto. 84. in fi. libr. 10. ad Traianum. § Milites per eorum legatos plectebantur. § Plato. lib. 12. de legi. car. 1. ante. in fi. § Decimabantur etiam ut ſupra de Appio Claud. conſ. Liuius. § lib. 2. in fi. car. pen. in fi. Suet. in Aug. ubi ſupra. inter militaria, in Galba. cap. præceſſerat, &c. Polyb. lib. 1. cap. 13. a ter. § apud Roman. mortis pena eſt ijs qui locum in bello reliquerint. § Capitol. in Macrino. Imp. car. 5. ante. § multos ſæpius decimauit uel centeſimauit. § Valer. de diſcipli. milit. pluribi, & in Cotta, & in Calpurnio. § Stipendio priuabantur ære diruti. In Spartacum per Appium Craſſum conſ. Apia. § lib. 1. car. ult. in prin. lib. 2. in med. in oratio. Cæſaris ad milites. § Decimum quenque morte mulctabo. § Dio. libr. 41. in fi. car. 103. § more patrio decimabantur. § ubi ſupra. lib. 2. cart. 65.

65.libr.3. in med. § per M. Antonium lege milit. neque sortitus est. Vnde sortitiones dictæ neque decimum quenque, sed partem eorum interfecit. § in Illirico. car. pen. a terg. § Sorte iacta decimum quenque morte multauit. § in Parth.per M.Antonium etiam.car.5. fin ante.Plutar.in ipso M.Ant.car.5.in ptin.Pont.libr. de fortit. car. 70.§ Venam soluentes emittebant de sanguine pro pæna. § Gel.lib. 10.cap. 8.§ Vitibus cedebantur ciues, cæteri in crucem erigebantur. §Plin.lib.14.capit.1.in fi.cap.21.Flo.d. libr. 57.§ Centurionum in manu uitis tardos ordines perducit ad aquilas,&c.Armis priuabantur emissi cum ignominia exauthorati. § Suet.in Vitell.Imp.cap. de Bebriacensi.§ Prætoria nos omnes exauthorauit Tribunis iussos arma cedere. § Valer. d. cap. de discipl.milit.in Martio,in Calpurnio ut supra. Cæs. libr. 5. Afric.in med.ipsius. § in Allieno & Clusiano dimissis. § car.470.a terg.§ Milites circundatos armis priuauit Octauius Cæs. § Dion.libr.49. car.5. fin.a terg. § per Alexandrum Imperat.de quo Lamprid. § in eius uita. car.5.ult.§ Legiones integras exauthorauit Seuerus Imp.constitutus, milites audaces, præsos, & inclusos gladiolis primum priuauit zonis & uestibus, exauthoratos etiam dimisit nudos. § Herodia lib.2. car. pen. ante.Tacit.lib.13.car.antepen.17. in prin.§ Legionem ad Placentiam exauthorauit integram,&c. § Suet.in Iulio Cæs. cap. seditionem.cart. 40.41.§ eandem decimam,& Augustus Imp. § Suet. in eo. cap. iure milit.car.64.& in Vitell.Imp.car.307.ante.ubi supra.§ Vt pessimi exempli uno exauthorauit edicto iussos Tribunis cedere arma,&c.de Cæsa.Dion. § lib.42.car.penul.in prin.lib.49.car.5.fin.in fi. § Grauiter increpitos dimisit omnes Scaurus in prælio aduersus Cymbros ad Athisonem Massiliæ pulsis & fugatis equitibus Rom.& in ijs eius filius, ob iurgātem præsentiens patrem pugione ignominiā uindicaturus se transfodit. § Ascon.pro Cornelio.car.ult.32. Valer.cap.de seuerit.car.122. in princ. § Scythis in Armenios rem bellicam ignauiter gerentibus, in prælio duces securi percussi, milites ignominiæ causa muliebri habitu per totam uitam stare iussi. § Aemil. car. 144. in Philip. rege.45.§ Corbulo milites qui iniussi male certauerant in Armenia extra uallum exclusi donec exoratus admisit. § Tacit.lib.13.car. antep.in prin.Cæs. lib.Afric.car.470.§ de Auieno Allieno Tyro & Clusiano.

ARMORVM, TORMENTORVM, Munitionumq́ue genera.

ARMA PRISCA PRIMVM AEREA fuiſſe refert Homer. de quo Pauſan. lib. 3. car. eius. 3. de Achillis haſta.

CYNAX pugionis genus. § Curt. in Dario rege. lib. 3. car. 4. § acynacem ſuſpenderat ad auream zonam, cui ex gemma erat uagina, & de Beſſo. § lib. 5. in med. lib. 8. car. 6. § per Darium ipſum, Acynacem ſtringit percuſſurus uxorem niſi prohibitus eſſet, &c. § Pont. in dial. Anton. capit. perſonatus. § Et capulo inſignis radiabat acynacis aureo. § car. 76. Tacit. de Zenobia. libr. 12. car. antepen. a terg. Herod. lib. 4. in med. libr. 7. cap. 5. in med. cap. 6. in med. § Enſem eſſe aſſerit intortum incuruum ut nos Cultellum appellamus. § Gel. lib. 10. cap. 25. Orat. Oda. 27. lib. 1. § Natis in uſum.

Aclydes. § Treuel. in Claud. Imp. car. penul. ante. Noni. car. 52. §

Arpægladius, de quo Pont. § lib. 1. de aſpirat. car. 15. in fi. §

Aries machina murorum percuſſoria ciuitatis oppugnatæ. § ut in uer. exercitus. ſupra. nu. 13. diximus. §

Arpage quali forma. § not. Apia. libr. 5. car. 8. fin. a terg. 213. § Arpagones. infra.

Aſcia lignariorum uel materiariorum, quod idem dicitur. § Palad. lib. 1. cap. ult. de agric. uirgi. lib. 11. §

Batylli per Lixas operati, & uillicos, uel ut Budæ. per uillanos. § Pli. lib. 13. cap. 1. in prin. lib. 33. cap. 8. in fi. libr. 34. cap. 11. § Batyllo ferreo. § num. cap. 4. b. Perſius ſat. 5. in med. ut peruulgate appellamus. Ioui. lib. 34. hiſtor. car. 588. a ter. Duces certatim, &c. Treuel. in Claud. Imp. car. penul. a ter. §

Baliſta machina etiam immania torquens ſaxa, & ad Scopum ut & Sambucca de qua infra bricola poſtea dicta per moder. & Blon. § lib. 4. de Roma Triumph. car. 225. § de Serpente pedum. 120. ad Bagradam flu. baliſtis interfecto ſilicum ponderoſis uerberibus, &c. § Valer. cap. de miracul. exem. ult. Sen. epiſto. 82. in fi. Deſij, &c. § Eius formam referunt Veget. § lib. 4. cap. 24. § Vitru. & alij, ut nu. 21. cap. de exercitu

exercitu ſupra.h.de miro eius effectu in prælijs. Tacitus § libr. 19.car. 3. in fin. § Ingentibus ſaxis hoſtilem aciem proruebat,ni duo milites, &c. § lib.20. car. 4. ante. § Sed excuſſa baliſtis ſaxa ſtrauere in formæ opus crates uineas,maiores minoresque erant baliſtæ, ut in expugnatione nouę Carthag.per Liuium. § Plin.lib.26.cap.4. in med. § machinis clauſtra Carthaginis quatere. § Arria.lib.2.in fi. car. antepenult.in fi. § de tormento pernitioſo. § Cæſ.lib.ult.Hiſpani.car.4.in fi. § baliſta turrem deiecit.

Bipennis,dextra rapit in defeſſa bipennem. § Virgi.libr.11. Plin.de Elephantis.lib.8.cap. 8. § Speculari ex arbore deſcendunt & præacuta bipenni crure tardato profugiunt. § Herodo.lib.7.cap. 6. in princ. Plutar.de Alex.Mag.car.ante.in fi. § Nos telum appellauimus Zettã.

Bombarda ab eius erumpentis bombo dicta, magis proprie quam tormentum,eſt acerrimum & terribile tormenti genus,in militia ad oppugnandum eius figuram deſcribit. § Blon.lib.21.car.1.hiſtor. § Fracaſtor.Veron.Clariſsimus medicus pridem defunctus.lib.de morb.gallic. Nouum dicunt inuentum anno tantum domini.1380.tempore belli genuenſis in Venetos ad Clugiam, de quo Blond. § ipſo. libr. iug.in med. § Late Biringutus Senenſis,lib.de metallis, ubi de eius forma,cõficiendi modo,& utendi ratione,& ordine. Carda. Mediolan. medicus moder. § lib.2.de ſubtilit.rerum,in med. Agrippa autem lib.de uanit. ſcient.capit.ult.in med. § Priſcum eſſe tenet inuentum,de quo Virgil. § lib.6. § Vidi & crudeles dantem ſulmonea pœnas,dum flammam Iouis,&c. Viriſsimilimum arbitramur inuentum fuiſſe priſcum, non tamen in frequenti uſu,ut hodie, ab annis ducentis citra. Vt de falconum uenatione diximus in annotationibus noſtris ex Plin. cap. de accipitre, & de pyxide per Ariſtotelem, de quo Carda. § lib.7.de ſubtilit. in car. 314.lib.17. in princ. § de umbra ſolari not. § Arria.lib.ult.in medio, car.360. § & de Campana idem conſtat,unde fuit prouerbium,æs dodoneum,ex Plin.ubi de labirinthis, & de librorum impreſsione ac Typis,ex quo inſtitutum fuit imprimendi apud Indos antiquiſsimum,peruentum in Germania,& exinde in Italiam iam annis ad centum tãtum, notat Iouius. § lib.14.hiſtor.in fi.car.7.fin. § Vbi de urbe Cantam ad Cataium urbi Venetæ ſimili, Fuluius antiquar. § car. 180. Guizard.li. 1.hiſtor.in med.car.46. § Bõbardæ formam refert & ipſe. Aequiualens in bellis erat baliſta, quæ certo ictu mænia quaſſabat Ciuitatum longo tractu,ut in oppugnatione Tyri per Alexan.Mag.notat Curtius. § lib. 4.car.4. § Tormenta è nauibus procul excuſſa, & cæ. nunc tormentis excuſſo ferro,&c. § Plin.lib.34.cap.14.de ferro. § Ad Bagradam Africæ flumen ſerpentes pedum.120.baliſtarum põderoſis uerberibus procubuit,

cubuit,not.Liui. § de quo Flor.lib.18.Valer.cap. de miracul.in fi.Seneca epistola.82.in fi.Desit.&c. § Glande plumbea letaliter uulneratum fuisse Imper.Seuerum,not.Spartia.in eius uita. § car.4. § Pilas iaciunt ultra duo, tria, & etiam. 4. milliaria, certis ictibus, ad millia etiã quinque asserit Cardanus ipse,ubi supra. § car.55. Agrippa etiam libr. de uanit.scient.cap.22. § Pyrographiam suam refert,Pilam. § lib.septingent. § Bombarda excuti solitam.not.Blond. § libr. ult. car.ulti. ante.& a tergo. §

Varijs appellantur nominibus maiores & minores a modernis,& Iouio. § lib.histor.ubi inferius. § Militiam confundere & mutare,an cogant,examinat Machia. § lib.2.discus.cap. 17. §

Mortarium ad offendendos in urbium oppugnatione ciues & ædificia. § Ioui.libr.3.in med.car.91. § ubi de morte Piscarij ducis tanti. § lib.37.in fi.car.5.fin.lib.44.car.5.a ter. §

Colubrina longius euomens pilas certo ictu,& ad milliaria duo, uel tria. § lib.2.car.7.in fi.uel.42.lib.3.car.101.lib.31.in fi.car.5.fin.lib. 37.in fi.car.5.fin.lib.26.in med.cap.133. § Reginam nominat Estensis dux nunc formatam pedum.22. longam, pilas excutiens ictu firmo trium mill. ab urbe ad fornaces,Diabolicamque aliam.

Basilisci in naues & Sacri.§li.25.car.pen.li.2.car.7.in fi.li.26.in med. car.133.lib.25.car.antepenul.in fi.lib.31.car.4.lib.37.in fi.car.5.fin. §

Smerilium,falco paruus. § d.lib.25.in fi.car.antepenul.in fi. Falco, lib.25.car. penul. & ubi supra. §

Moschetus cerasi figura pilam euomens. § lib.29.in med. uel. 337. lib.36.in med.car.38. §

Cannones maiora sunt etiam tormen. § Ioui.late.libr.2.car.7.uel 42.in fin. §

Pistoleum,Scopulus paruus,de quo Arnoldus. § li.9.car.180. a ter. 186.a tergo. §

Bolitera halieticum iaculum est piscatorium,de quo Trebel.in Clau. Imper. § car.ult.ante. §

Buccula pars cassidis.Iuuen.de Casside buccula pendens Augustum puero appræhẽsa buccula dixisse.i.parua bucca,& uitella bos praua.Sueton.in Galba Imperat. § cap. Sergius Galba. Virgil.in 1.georg.Tul. in 6.uerr. §

Castellum oppidum primo iter receptaculum aquarum.3.munimentum in cohortes. § plura supra.nu.24.in cap. de exercitu. §

Cateia, de qua Gel. § lib.10.cap.25. §

Catapulta maior & minor,not.in Carthag.Hispan.capta per Scipionem superbum.Liui. § lib.26.car.ult.ante. § Archidamus Agesilai fil.

in Sicilia uidens catapultam iaculum longe emittétem admirabundus dixit, viri perit uirtus, ut hodie de bombardarum effectu uel æneo tormento. Plut. § in apophtheg. car. 139. a terg. 165. ante. Apia. in Mithrida. car. 336. ante. § de Lucullo in Mithridatem, Sylla ex catapultis uiginti simul plumbeas emittens pilas multos occidit, & Archelai turrem confregit, inutilemque reliquit in Illirico. § cart. 4. ante. § In lybico item, ubi de Carthagine capta, Catapultas præterea & acuta iacula lapidum excutiendorum machinas, &c. § Tacit. lib. 15. car. 1. in fi. libr. 2. car. 4. a ter. § Catapultis & balistis perturbat Barbaros, in quos saxa & hastæ longius permeabant, missæ e tormentis hastæ funditores libratoresque excutere tela, &c. & in uer. glandes, pila quoque muralia excussas e tormentis prægraues hastas, &c. § Curt. lib. 8. car. 119. in princ. § dum properat Alex. Mag. § de quo Arria. libr. 2. car. ult. 99. § & in expugnatione urbis Gazæ, Scuto ac Thorace catapulta traiecto in humero uulnus accepit. § Cæs. libr. 7. Gal. car. antepenul. in fi. § Complura tormentis tela conijciuntur. § lib. 2. ciui. car. 3. in fi. eius. Liui. li. 21. car. 2. § ubi de Saguntin. oppugnatis saxa ex catapultis, &c. § Cæs. lib. 2. ciuili. car. 3. in fi. §

Casſis, idem est quod galea, uel similis potius, cuius pars est buccula. ut supra. Sine crista & conno, quæ casſis uocata est. § Hom. in uer. Ilia. in med. car. 108. lib. 19. in fi. eius Iuuen. Sat. 10. ut supra. § & fracta de Casſide bucca pedes Casſidem de capite deiecit. § Cæs. libr. Africo. car. 4. in fi. 446. 485. uel. 6. fin. § Pacidius grauiter ictus per casſidem complures ducens interfecti sunt. Casſidem præterea adempta, uultum eius inspicere cogebat. § de Cæs. Apia. li. 2. de bello Iber. car. 79. in prin. Tacit. lib. de Germ. car. 1. a ter. § Vix uni alterius casſis aut galeæ, &c. Quoties aut casſidi tuæ aut Clypeo grauior ictus incideret, laudabas ferientes, &c. § Plin. de Traiano in suo paneg. car. 6. ante. Home. Item lib. 19. Ilia. car. penul. a ter. § Alex. mag. prælio certaturus in Darium regem. § not. Plut. in eo. in med. § Galeam induit Thoraca casſidem tunc habens, & sic diuersa erant arma, & in uita Bruti. § car. penul. a ter. § multas uidere casſides fulgentes. § Ioui. lib. 14. histor. in med. § de Solym. & Hismaele Imperatoribus car. 283. de Persarum armatura, Bucculatæ Casſides conno insignes galeæ, &c. ut nos dicimus elmo, & celadoni.

Cabalerium dicunt altiorem aggerem ad superponenda Torméta, uel bombardas magis, Terraliumue. § Ioui. lib. 3. car. 97. 100. a ter. li. 28. car. 271. li. 45. car. 593. de quo Cæs. lib. 2. ciuil. car. 1. a ter. § aggerem pedum. 80. Extruxit, &c. § ut in uer. Castellum, num. 24.

Cippi uel Lilium quid, Cæs. § lib. 7. Gall. car. 198. Budæ. in pand. 1. car. 15. a tergo.

Clu-

Clunabula,Gel.d.cap.25.& equina quam dicimus cropieram, & armorum ſpecies.

Copida falcatus gladius ut cymitara Turcica.Plut. {lib.de fort.Alex.ſecundo car.penult.in fi.} galeam copide ſcidit uſque ad caput deſcendens. {Curt.lib.8.car.pen.a tergo.}

Copidas gladios uocant leuiter curuatos falcibus ſimiles. Quia appetebant belluarum manus,ideſt Elephantorum anter.pedes.

Coricus eſt, de quo Non.ubi ſupra.

Corui ferrei, uel Arpagones, aut Manusferreæ, de quibus infra. {Curt.ubi ſupra.car.20.in princ.lib.4.car.22.a terg.} ad carpendum coruos,& manus ferreas cum uncis ac falcibus illigauerunt, &c. formã not.Plin. {libr.de iuris Illuſtr. in Duillio conſ. car.421.Expreſsius a Polybio lib.1.in med.car.16.a terg.} in ſcalæ formam ad demittendos milites in hoſtes Trabs longum cum ferro inſtar mallei,&c. Cauſa fuit uictoriæ Rom.in Carthaginenſes, corui & ferreæ manus.Tormentis emiſſæ pleroſque rapiebant. Curt. ubi ſupra. Apian.libr.5.in med. car.210.

Contus lancea eſt uel haſtatum telum, dextra tantum agitari ſolitũ {Plut.in Luculli uita.car.4.fin.a tergo,In Tigranen.} gladijs contos. cataphractorum truncare iubet,&c. Aliud eſt genus quod nos Angerium dicimus. {Ponta.in dialog.Antonius.} Curuatis trahimus contis,&c. Contis ac remis elidentes Cadauera. {Sueto. in Tyberio Imperat.cap.Duxit,In Calig.cap.Animum quoque,Tacit.lib.14.in prin. car.20.in fi.lib.19.car.4.ante.in fi.Herodo.in morte Cyri regis, lib.1. car.ult.a tergo.} quoſdam remis contiſq; detruſit in mari. Ab hoſtibus uero grandioribus contis petiti,&c.de prima ſpecie,nuda penè corpora ad ictus præberent.Qui uerò grauiter armati pugnabant contorũ ictibus deiecti ex equis,&c.Plut.in Craſſo de Parthis,car.pen.ante,& in med.a terg.car.301.a terg.} Parthi depoſitis arcubus, & contis aſſumptis Rom.inuadunt,&c. {Herodia.lib.4.car.ult. & penul.} præ longis contis quibus cataphracti ex equis depugnabant, aut Camellis. Ioſep. {lib.3. belli Iud.cap.6.in med.} equitibus gladius eſt longior, & contus in manum, tranſuerſuſque, &c. {& cap.28.} ibidem percuſsi autem contis, equorumq; impetu deturbati,&c.Vnde ex quo per equites dextra tantum agitabantur non dicatur pica quamuis haſta præ longa cum ferro lato,ut not.Ioui. {lib.3.hiſtor.car.86.a terg. uel 10. ipſius lib.14.in fi.283.a tergo.melius Dion.li.40.car.5.} de ipſis Parthis per Craſſum aggreſsis {car.9.in prin.} ut in prælio tunc acerrimo ad campos Calderanos inter Selymum Turcarum Imperatorem,& Hiſmaelem Sophum Imper.1514. {Ioui.in Selymo ipſo, ubi in Turcas,

cas,&c.} zanetonibus rem gerebant in prælio Ismaelitæ ipsi. Zanetonum uel zagaiam, tale telum nominabimus, unde Aemil. }in Phil.6. rege.49.car.395.a tergo.} Sagittarij primi erant, ut eminus hostem peterent, deinde hastati, postremum equites contis horrebant.

Crates sunt, de quibus Xenoph.Clypei genus}, }lib.1.car.3.a terg. car.4.a ter.li.2.car.2.

Crupellarij armati impenetrabiles, ictusq; frustrantes,ut Cathaphracti. }Tacit.lib.3.in med.car.60.} & equites tempore Carmagnolæ.

Cultri cultelli,no.alibi de uerbis infra.

Dolon pugionis genus. }Suet.in Clau.Imper.capit. Nec tamen.} Duo in publi.reperti sunt cum dolone, ac uenatorio cultro. }Plut. in Tyber.Grac.car.2.in fi.} Ille uero palam gladium, quem Dolonem uocant accinctus ambulabat, &c. }Budæ.in pand.1.car.154.in fi.} quod dolose teneret pugionem latentem, dagam dici tale genus putamus, quod abscondi & accingi eo possit. Est etiam uelum nauale. }Liui. li.36.de quo Bayf.car.119.

Dolabra, picho, ad excauanda saxa & diruendos muros, uel aperienda mœnia, dolabris speciosæ artis uasa cedebant. }Curt.li.1.in med. car.55.in med.lib.8.in med.car.108.a tergo.} Dolabris siluas sternere aggressi aceruos accederent. }lib.9.in med.car.134.} periculi immemores dolabris perfregere murum. }Liui. lib.9.car.pen.in prin.} Dolabræ calonibus diuiduntur ad uallum proruendum, fossasque implendas. }li.21.car.2.ante.in fi.} Afros cum dolabris ad proruẽdum ab imo murum mittit. }lib.28.car.2.in prin.} Securibus dolabrisq; cedebantur,& refringebantur portæ.

Aegis,lorica in Diuos. }Martial.lib.7.in prin. eius. Plin.li.35.cap. 8.in med.Orat.li.1.Oda.15.pastor.&c.} galeam Pallas,& ægida.li.3. Carm.oda.4.in fi.unde Methamor.li.5.car. 2.} de Pallade diua, Dat galeam capiti, defenditur ægide pectus. }Suet.in Vitell.Imper.capit. sed uel,Home.in 5.Ilia.in med.car.60.li.15.in med.li.17.car.4.fin.

Circum humeros posuit ęgidã fimbriatam,hanc ut hęreditariã pictores impudenter deputant Michaeli & Georgio diuis,tã acriter armatis.

Ensis alio nomine spata,ut infra,uel ferrum aut gladius, pluribi Valer. }& alij.Gel.d.c.25.

Ex ostra, Veget. li. 4.cap.23.pontis milit. genus.

Falcem esse ad diuertendos arietum ictus,& inculendas cordas. }5. cap.de exercitu.num.23.Cæs.li.Gall.3.car.5.li.7.car.168.207.

Falcibus uallum ac loricam rescindunt,&c.ut car.penult. Optimum apparuit instrumentũ in prælio ad actiũ, nunc præuosa, Apia.de Aug.

uictoria §lib.5.in fi.car.8.in fi.eius, Xenoph.li.7.car.4.§ Quem falces corripuissent omnia incidebant arma & corpora.

Falarica erat missile telum hastali abligneo cum longiori ferro, ut pilum & pyroboli, ignem ferens ardentem in hostem. Liui.de Saguntinis oppugnatis, §lib.2.in prin.car.2.in prin.li.34.car.3.a ter.in prin.§ Sed magnum stridens contorta falarica uenit. §Virgi.li.9.§ de Catone in Hispanos prælio fusos, per balistam contorta magnum producebat effectum ictu & igne. §Blon.lib.6.car.226.de Roma Triumph. Gel.d.cap.25.

Ferrum, ensis, pugio. §Valer.pluribi & cap. Dicta improba in med. eius.cap.de Iust.in Carunda.Iuuen.Sat.13.in med. Sueto. in August. Imper.cap.pleraque, car.76.in fi.cap.Senatorum. car.179. Taci.li.16. car.3.ante, car.18.ante, Metham.li.4.car.44.45.§ in Pyrhamo & Tisbe. Quoque erat accinctus, &c.

Framea telum hastatum Germanicum, ut pilum Rom. §Tacitus de German.car.1.a tergo.§ hastas uel frameas gerunt breui ferro hastili tamen, ut cominus eo & eminus utantur pugnantes equites & pedites. Scuto, framea, iuuenes ornant parentes.& carta seq. Scutum cũ framea gladioque, &c. §Iuuen.Sat.in med.

Fuscina tridenti similis. §Suet. in Calig.cap.Non temere.§ Vnus reassumpta fuscina, omnes uictores interemit gladiatores.

Galea equitum & Cassis. ubi supra cum buccula crista & conno. not.in cap. Exercitus.supra.hic.

Gatti prius uinea, Veget.de Cratibus. §lib.4.cap.15.§

Gerræ Scuta erant, de quibus Herodius. §lib.9.cap.6.§

Gessæ tela. §Liui.lib.9.car.antepenul.a ter.§ ad siluam ciminiam pastorali habitu iere cum agrestibus telis gesisque binis armati, & in oppugnatione Capuæ per Appiũ Claud. cum Velitibus qui tunc in humero gessa ictus est. §lib.26.car.1.in fi.Cæs.lib.3.car.2.in prin.§ Signo dato decurrere, lapides gessaque in uallum coniecere.

Glandes plumbeæ Catapulta contortæ in hostes, & funda emittebantur. §Tacit.lib.13.car.antepenult.a ter.in prin.§ Vnde eminus glandes contorquent.Salust. §in Iug. in Zamæ urbis obsidione.§ Pars eminus glande, aut lapidibus pugnare. §Cæs.lib.7.Gall.car.antepenul. lib.5.Africo.car.6.ante.§ Glandes fundere, sudes comparare. §Apia. in Mithrid.ubi supra. de Catapulta.§ Ferreæ iactabantur etiam. §Pli. lib.34.cap.14.in princ. de ferro.§ Nunc tormentis excusso, nunc lacertis emisso. Curtius in oppugnatione Tyri urbis per Alexandũ Mag. §lib.4.car.19.§ nisi procul è nauibus excussa, &c. & ad Bagradam serpens, de quo supra.cap.de mirac. §Spart.in Seuero Imperat. car. 79.§

mortuus

mortuus ictu plumbeæ crederetur. § Ouid. in 4. metham. § Quantum balearica torto funda potest plumbo. § libr. 2. § Cum balearica plumbum funda iacit,&c. § lib. 14. car. 193. Cæs. lib. 7. ubi supra. libr. ult. Hispani. car. 4. a ter. § Glans inscripta,& cæ.& carsexta. Inditium glande scriptum.

Gladius incuruus breuis & ponderosus erat Roman. peditum. § ut in cap. exercitus. supra. nu. 15. § Tales sunt Turcicæ cimitarræ, ut supra de copida, sed maiores & longiores ex finiss. Calybe, not. Carda. § libr. 2. de subtilit. car. 114. § Cum argento uiuo ad grauiores ictus incluso. § Ioui. lib. 13. in med. § De Sopho Imper. Qui Aluantem fudit & inter fecit. § car. 241. in fi. § ex ferro calibeque recocti cum herbarum temperatura galeas & thoraces aperiunt ictu.& § ibidem. car. 285. lib. 14. car. 9. fin. § Calybis temperatura & acynaces, cuius est uis ut galeæ nostrorum uno ictu discindantur,&c. nihil omnino retusa acie, & in prælio ad Cirisolam nuper ut describitur per Ioui. eundem. § lib. 44. cart. antepenul. a ter. § cum latis ac prægrandibus gladijs, quos a uenatorijs cultris non absimiles ab Ephippijs gestabant, de alio genere gladij militari, alia in uer. equites. § nu. 8. nu. 15.& in uer. spata. car. seq. §

Graphium est quod temperarinum nos dicimus, ad concinnandas pẽnas uel stilum ad scribendum. Ouid. quid opus est digitis graphium laxare,&c. Suet. in morte Iulij Cæs. § cap. assistentem. § Brachium graffio traiecit, & in Calig. § cap. reuocatum. § Graffijs confossum lacerandum traderent. graphium libellosque quos tenebat in genam perstrinxerit. § in Claud. cap. in cognoscendo. in fi.& cap. sed nihil. in eandem Claud. Imper. § Librario calamariæ & graphiariæ techæ adimerentur. Beroal. in 27. annotat. sua.

Harpagones manus sunt ferreæ alio nomine Corui, ut supra. § Curtius. lib. 4. § in Tyri oppugnatione, ubi supra. § unde Plin. lib. ult. cap. 3. ad fi. § harpago uocari dicit electrum, quia paleas & folia rapit. harpagari est furari. § Plut. in bachid. cap. hunc hominem. car. 147. § harpaga furibus furetur. § & in pseud. cap. exite. in prin. car. 224. § Rape tene clepe arpaxa.& § ibidem. cap. minus. § dum arpagauit,&c. harpax caletor meus. § & in Trinu. cap. multas. § harpago mendax cuppes auarus. § Pont. lib. 1. de aspirat. car. 15. in fi. § genus teli habentis ferrum incuruum, ut roncha hodierna, ferramenti genus est etiam ad aptandas cuppas uel uegetes, quod nos cagnam dicimus. Lupi superne ferri iniecti ut suspensi in murum extraherentur,&c. in expugnatione Gadis per Scipionem superbum, de quo Liui. § lib. 28. in prin. car. 1. in fi. Veget. lib. 2. cap. ult. § lupos & falces ferreas, forcipem ferream per milites Lupos dictam. § Cæs. lib. 1. ciui. car. 274. § Arpagones inuenisse dicitur

Anacharſus,de quo Plin. § lib.7.cap.56.in fi.formam notat Apſa. lib. 5.in fi. § de prælio inter Pompeium, & Agrippam.car.213.

Halabardas nominant Pont. § lib.ult.de ſermo.car.2.ante.Ioui.lib. 11.car.6.uel.166.ante.car.172.in med.de Britannis.car.181.in fi. libr. 13.car.235.lib.29. §

Haſta, & lancea ut pilum rom. § Liui.li.7.in med.car.58.in prin. § Pila omnia haſtæque miſſæ uana per Gallos. § Gel. d. capit. 25. Curtius.lib.6.car.1.in Agide. § haſtam dextra uibrabat,& § ibidem. § do nec lancea nudo pectori infixa eſt.& § ubi ſupra.car.69. a terg. § Curtius de Amazonibus.car. 7. equo ipſa inſiluit duas lanceas dextra præferens,&c.& de Clyti morte. § lib.8.car.3. § Alex.rapta lancea ex manibus armigeri,&c. § & lib.9.in med.car.137.Tacit.lib.17.car. 56.ante.de Macro. § iamque uulneratum eminus lancea,&c. § lib. 19. car. 67.ante.in fi.Flor.in epitho.lib.3.de Cymbris in fi.Home.libr. 16.Odiſſ.car. antepenul. in princ. § Sortes iactę in galea uter prius mitteret æream haſtam,&c. & infra,prius autem Alexander proiecit. § lib. 22. car. 3. 194. § duas lanceas relinqui, & duo ſcuta,&c. § libr.3.Ilia.in prin.& car.antepenul.lib.4.car.5. § proiecit longam haſtam,Scutis & lanceis. § lib.4.car.4. § præmittit longam lãceam. § libr. 5. car.5.in fi.lib.12.car.1.in fi.car.ult.in fine.Ouid. in 3. metham. § Parmam haſtamque tenenti.lib.12.lancea Pirithoi coſtis immiſſa,&c. Macedo iuſta arma ſumpſerat Clypeum haſtam quam ſariſſam uocant leua tenens, dextra lanceam gladio cinctus, &c. Spiculator impulſu turbæ Galbam lancea prope uulnerauit.Suet.in Galba Imper. § car.magna. car.289. a terg.Valer.cap.de ſomnijs,in rege Lidiæ Cræſo. § Lanceam petendę feræ gratia miſſam in eum detorſit,& ſic iaculabilem. Verbum eſſe Hiſpanicum,non Latinum dicit Gel. § lib.15.cap.penul.Plin. lib.9. cap. 6.Home.lib.1.Odiſ.in med.libr.22. car. 3. § Portabo duas lanceas & galeam,iaculati ſunt acutas lanceas. § car.194.ante.Herodi.lib.3.car. penul.a ter. § Tantum Scuto anguſto lanceaque contenti.Xenop. § li. 7.car.4.a terg. § Lanceas ualidas ac longas habent, Clypeis haſtiſque in mobiles cuneos,&c. § Curt.lib.3.car.3.in prin.lib.5. car.1.in fin. § Clypeo protegens corpus haſtam dextra uibrabat, hoſtem prouocans, phalanx haſtis clypeos quotiens,&c.lib.10.de Arithdeo rege conſtituto Alex.ſurrogato tunc defuncto. § Liui.libr.38. in med.de prælio in Gallos.car.211.ante. § Haſtas,quibus eminus utitur,non ergo longa, aut ponderoſa.

Lingula eſt,quam nos Dagam dicimus. § Gel.d. cap. 25. § alio nomine coclear nota in ponderibus ſupra.

Lorica eſt quam in equite corazzam, in pedite corſalettum appellamus,

mus,ut not.alibi ubi & de lorica linthea Ducum,in uer.Thorax.nu.13. cap.de exercitu Rom.

Machinamentum erat nutans inter Germanos bellantes & legiones Rom.de quibus Tacit. ʒ lib.20.car.5.79.ante.in fi. ʒ Quo singuli plu resve hostium in sublime rapti uerso pondere intra castra effundebantur,ut per Archimedem Siracus.not.Liui. ʒ lib.24.car.antepen.a ter.ʒ Plut.in uita Syllæ.car.3.in prin.

Mazaras ac Tragulas subijcientes uulnerabant,& cæ. ʒ Cæs.libr.1. Gal.in med.car.9. ʒ

Machera,de qua Gel. ʒ d.cap.25. Liui. ubi de Coruino. libr. 7.in med. ʒ in prælio cum Gallis hostibus tunc superatis, Consul lęuo humero machera prope traiectus cesserat,&c.Suet.in Claud.Imp. ʒ cap. consulatus.car.215. ʒ præcidendas falsario manus carnificem statim ac ciri iussit cum machera mensaque Lanionia,& sic cultrum Lanionicū, uel ut per Apuleium spata.Plaut.in curcul. ʒ cap.quod homini. ʒ Ita me machera & Clypeus bene iuuent pugnantem in acie. ʒ & in miles glori. cap. ʒ Curate hanc macherā mihi consolari uolo. ʒ in pseud. cap.malus. in med. eius. ʒ Conueniebat ne in tuam uaginam machera militis? Tale telum dicemus pugionem Pistoiensem. ʒ & in Trucul. car.309. ʒ Macheram & clypeum. ʒ in bachide. car.150.cap. Meamne? in med. ʒ Si tibi est machera & nobis ueruina,ensem utrinque cedentem describit Herodo. ʒ lib.7.cap.6.in Mareos pop.ut in uer.urbina.infra. ʒ Macheras herculaneas.Capitol.in Pertin.Imper. ʒ car.4. in prin.uel.68.Plutar.in uita Marij.car.5.uel. 164. ʒ de Cimbris, magnis grauibusque macheris certabant.

Manus ferrea harpago,Corui. ʒ Apia.lib.5.car.203.ante. car. 210. 287. ʒ de prælio inter Sex.Pompeium & Octauium. lib. Sirio. ʒ Plin. lib.de uiris illust. ʒ Coruos aut ferreas manus ad eas iaciebant. ʒ Liui.lib.24.car.antepenul. a ter. ʒ ad Siracusas oppugnatas ferrea manus formæ cathenæ illigata proræ iniecta. ʒ Curt. ubi supra. ad Tyrum. ʒ Ferreæ quoque manus harpagones uocant,&c. ʒ Cæs.lib.1.ciui.in medio,car.274.ad Massiliam. ʒ Iniecta manu ferrea & retenta utraq; naue diuersi pugnabant,ij manus ferreas parauerant,&c. ʒ libr.2.car.2. ʒ ferreis iniectis manibus nauem religauerant, &c. Plutar.in Archimede, in Marcelli uita. ʒ car.3.a ter. Dion.libr.50.car.ult.ante. ʒ cum hastis prælongis.

Malleoli Sagittæ sunt igniferæ. ʒ Veget.lib.4.cap.20.Apia. libr.4. in med. ʒ de prælio nauali, Murcus incidere festinans sagittas igne accensas rudentibus iniecit. ʒ & lib. 5. ʒ in Agrippæ uictoria. ʒ car. 8. fi.213.a terg. ʒ Ad hæc lapides, ignemque ferentes machinæ sagittæ-

que uolitabant. § & in Mithridat. in med. car. 351. ante. § ad Cizicum Sagittis ignem deferentibus aqua & aceto occurrentes, &c. § Liui. lib. 37. car. 3. in prin. lib. 38. car. 1. a ter. in med. § Cunctis enim binis apro ra prominentibus Trullis ferreis multum conceptum ignem præ se por tabant, ut de phalarica sup. h. Ex Liuio in Saguntinis oppugnatis. § Cæs. lib. 5. Gall. car. 5. fin. lib. Alexand. car. 4. a terg. § Ioannes rex igne Græ co afflatus Tragulis emisso, &c. § Blon. lib. 17. car. 2. § ad Damiatam urbem oppugnatam Peusimachus uasa ferrea ignē deferentia telis longius apposuit, &c. § Apian. in Sirio. car. 9. ante. 288. & in uer. sagittæ infra.

Messandula quæ. Gel. d. cap. 25. lib. 10.

Mucro ensis genus aut pugionis & ipsius ensis acies uel cuspis. Xenoph. § lib. 1. car. 4. a terg. Curt. lib. 3. Valer. capit. de fortit. in Seua. § Alexandri dextrum fęmur mucrone perstrictum est, modo umbonis impulsu, modo mucronis ictu depellens, &c. Mento mucrone gladij subiecto, uel & cuspide. § Suet. in Vitell. Imper. ad mortē pertracto. §

Murices ferrei in terram sparsi & Tribuli. ut infra. § Curt. lib. 4. car. 39. in 2. prælio in Darium, Valer. cap. de fiducia sui, in Scip. Aemilia.

Musculus pons, de quo Cæs. § lib. 2. ciui. car. 4. § musculi hæc erat forma, &c. Trabes duæ longe coniunctæ, &c. § Veget. lib. 4. cap. 18. Blon. ubi supra car. 224. in fi.

Munitio alio nomine castellum, nunc un forte, de Gorlino pręfecto. Iouius § lib. 3. in med. munitionem totam, quod ex materia & cespite constabat protinus incendit. § car. 97. a ter. 100. a ter. & ibidem. infra § ad Nauariam, ab anteriore muri parte munitiones summa celeritate ac industria extruendo, &c. § Cæs. lib. 7. bell. gall. in med. car. 197. Quid.

Onagrum machinæ genus, de qua Veget. § lib. 2. cap. ultimo, lib. 4. cap. 24.

Parazonium gladium quod pro dignitate dabatur per Principem. § Dion in Traia. Imper. car. 7. ante. § Vt per Pontifices obseruatur sacrari in nocte natal. quod pro magno mittit munere in amicitia sibi pręcipuè coniuncto, Mart. lib. ult. car. 3. &c. alibi diximus. § de equitum ordine supra. § Militiæ decus, &c.

Phalangem esse, ut testudinem, per milites in prælio confertissimos. § Curt. lib. 3. car. 3. § de Caridemo Athen. in Darium regem, de Macedon. exercitu, Alexan. mag. phalangem uocant, peditum stabile agmē, &c. § not. & Beroal. in ser. num. 20. car. 19. a tergo. § non tantum ordinem, quando pes pedi, clypeus clypeo, uir uiro cōferebantur. § Apia. in Sirio. car. 292. § de prælio in Antiochum regem. Itaque Sarissas ex phalangis quadrangulo densis exerentes Romanos lacessebant, &c. ut

hodie

hodie per Heluetios hastis in acie confertissimos. { Plut. in Flamin. uita car. 2. ante. in fi. & Liuius etiam libr. 32. car. 3. ante hastarum uelut uallum. } de prælio in Philippum regem. Interea cum ob locorum asperitatem constare phalanx & densa prodire acie nequiret, turbati, &c. & testudinem uno conseruat ordine, sic ut inuictum, &c. { & in Paulo Aemil. consf. car. 3. } Macedonum Sarissas in clypeos Romanos adigētes, nec ita cominus pugnantes, &c. } hoc igitur robur phalangis, & impetum cernens Aemilius consf. obstupuit & formidauit, &c. { Ex Hom. lib. 13. Ilia. car. 3. } Troianos & Hectora expectabāt cooperientes lanceam lancea, scutum scuto, clypeus clypeum firmat, galeam galea, uirum uir, sic spissi stant inter se. Idem replicatum { libr. 16. in med. } & Cæs. { lib. 1. Gall. car. 16. & car. penult. & ultima. } In Heluetios prælio superatos. phalanga, est, de qua Plin. { lib. 12. cap. 4. } de Indiæ arboribus, est & morbus & herba, de quibus Plin. & Beroal. ubi supra.

Partisianæ hastatum est telum ferro lato, de quo Iouius. { lib. 28. in med. car. 280. lib. 34. in med. car. 583.

Pica hodierna iam Rumphea, ut infra Sarissa cum prælongis hastis, ut infra.

Pilum est ut framea sparus hasta lancea, similia inter se, ut nunc dicimus spontuncellum. in capitulo, exercitus, nu. 14. plura ad percutiendum cominus & transuerberandum eminus opportunum.

Pyroboli tela sunt ignem ferentia, ut phalarica, de qua supra. Quibus est usus Sylla in Marium. car. 2. in fi. not. Plut. in eius uita, & in Dione car. pen. in princ.

Pistoleon dicunt sclopetum paruum, de quo infra cap. sequenti & in uer. Bombarda. supra.

Plutei, gabioni, Veget. { lib. 4. capit. 16. } Crates & Abaci, Cæs. ad Brundusium { lib. 1. ciui. in med. eius car. 256. } ab utroque latere Cratibus & pluteis protegebat, pinnasque adiecit grādibus ceruis, eminentibusque ad commissiones pluteorum, atque aggeris. { Curt. lib. 5. in med. } Cæsaque materia cratibus & pluteis faciendis. Blon. lib. 6. de Roma Triumph. car. 124. 224. Ioui. lib. 42. car. 7. libr. 41. in med. car. 369.

Probolium uenabulum ad apros conficiendos. { Valer. cap. de seuerit. Cel. li. 4. cap. 2.

Pugio est quod nos dagam dicimus uel pugnalē ex similitudine nominis. Plut. in Cato. cēsor. car. 3. a tergo. Suet. in monte Iulij Cæs. { car. 49. In Calig. Imper. cap. Non ita, & pluribi. Gel. d. cap. 25. & in Vitell. car. 312. a ter. } Solutum a latere pugionem consuli porrigens, &c. { Tacit. car. 57. in fi. de Otho. Imperat. Herod. car. 7. in fi. 53. a tergo.

Martial.lib.ult.car.4. Cæs.lib.4.in fi.bel.Alexand.car.423.§ Pugiunculum refert Pedian.in Anton.competit.car.37.in fi.

Quadrigæ falcatæ, de quibus Liuius in Antiocho rege. §lib.37.car. antepult.in prin.Curt.in Dario rege libr.4.car.30.in fin.§ Quomodo confectæ.

Rumphea est quam nos piccam dicimus cum hasta longissima.§Liuius lib.31.car.penult. ante in med. § in Philippum regem Thracas quoque rumpheæ ingentis & ipse longitudinis, ut & phalangis prælongæ erant hastæ inter obiectos undique ramos in siluestri loco, &c. li.32.car.3.ante de Macedonibus. §Gel.d.c.25.Pedia. in arg. ad orat. pro Milone.§ de Clodio qui per Birriam seruũ rumphea humerum traiectus, unde & in fugam actus, extractus, interfectus a similitudine nominis.Iouius roncham appellat rompheam cum unco. §libr.3.car.8. fin.113.a tergo car.antepenult.ante.291.li.14.§ in rumpheam adunco pręfixe, ingens multitudo prælongas hastas non protenderet, &c. Tacitus in German. lib.20.car.4.in fi.

Sambuca machina,de qua Veget. §libr.4.cap.23.Plut. in Marcelli uita car.3.in fi.§ qua Marcelli naues dissipauit Archimedes architectus præcipuus, propugnator acerrimus ad Siracusas,Sambuca machina ipsa quæ saxa promouebat lib. sex mill. Vnde recedere coactus est Marcellus. §Apian.in Mithridat.car.10.333.§ ad Rhodum sambucam duabus nauibus instituit,&c. ut & balista,de qua supra.

Sagittarum usum in bellis frequentem notat Plin.lib.16.cap.37. In plures orbis nationes. §Arria.libr.2.in fi.car.88. In Tyri oppugnatione car.91.Apia.lib.5.in fi.car.213.uel.8.fin. Dion lib.48.car.4.fin.

Sagittas & igniferas.supra in uer.Maleolus.

Sarisla cum prælonga hasta.Liuius. §lib.37.car.antepen.in princ.§ de prælio aduersus Antiochum regem, impeditus intercursu suorum usus prælongarum hastarum, Sarissas uocant Macedones, nostrates piccam §ut in uer.Rumphea.supra.lib.38.car.1.in fi. § ad Ambraciam urbem per operculi foramina prælongæ hastæ quas Sarissas uocant. §Curt.lib.7.in med.car.89.in fi.§ At ipse infestam Sarissam equo calcaribus concita in medio Barbari gutture fixit &c. §li.9.in med.Plut. in Aemil.uita.car.3.Apia. in Sirio.car.7.a tergo.§ Vnde Sariphori,de quibus Liui. §lib.36.car.4.ante.in med.§ de prælio in Antiochum regem superatum ad Termopylas, car. 196.propter longitudinem hastarum,causa debellandi regem Perseum inagitabiles. §Liui.lib.44.car. penult.d.

Scibon.Gel.d.cap.25.supra.

Scorpio, quod nos balistam peruulgatè dicimus, §ut in cap.exercitus.

citus. supra num. 21. Liuius, ubi de Carthag. noua per Scipioné capta.

Sclopeti nostri temporis. ‡ Ioui. lib. 3. car. 89. ante. li. 43. car. pen. ‡ Sunt & sclopiculi parui, sed & pernitiosi cominus, quos Germani portant ab Ephippijs pendulos, pistoleos uocant. Ioui. ubi supra. Blon. lib. 29. in fi. car. antepenul. de Brixiæ oppugnatione.

Securi utebantur Francorum reges in manu. ‡ Aemil. in Clodo. rege. 5. car. 15. a ter. ‡ & milites & uenatores, ut Cyrus, de quo Xenoph. ‡ lib. 1. car. 3. in fi. Arria. lib. 1. car. 29. ‡ in primo prælio per Alexandrum in Darium regem, Rasaces in Alexandri caput securi districta galeæ aliquantum diffregit. & infra, iam Spiridates Alexandrum a tergo, petens securim alte sustulerat, &c. Secures pro lanceis portabant Amazones. ‡ Arria. item lib. 7. eisdem. car. 302. ‡ peltas pro Scutis ‡ libr. 1. Orat. l. 4. Oda. 4. ‡ Qualem, &c. Amazonia securi. Securicula. Martial. lib. ult. car. 4. a tergo.

Secespita cultrum Sacerdotis ad sacrificia. ‡ Suet. in Tyber. Imper. cap. cunctanti causa, &c. ‡ inter pontifices sacrificanti simul pro secespita plumbeum cultrum subijciendum curauit. ‡ Blon. lib. 1. de Ro. Triumph. car. 25. ante. ‡

Sica, unde Sicarij, de quo Tractatum, Suet. in Cæs. dictat. ‡ cap. Conciliato, &c. Iosep. lib. ult. antiquit. cap. 19. in fi. ‡ a Sica breui gladio dicti cędibus intenti. & in Calig. Imper. ‡ cap. Animus car. 188. ‡ prostratũ confecit ferrea Sica. ‡ Gel. d. cap. 25. Vale. cap. de fortit. in Crasso. car. 56. in prin. Pedia. pro Milo. car. 2.

Soliferrea. Liui. de Catone in Hispanos. ‡ libr. 34. cat. 3. a tergo. in prin. Gel. d. cap. 25. Emissis Soliferreis.

Spata, quæ & ensis, longior tamen. ‡ Diodo. lib. 6. car. 3. a tergo. Gel. d. cap. 25. ‡ pro ensibus ferreis spatas portant oblongas. ‡ Tacit. lib. 12. in med. car. 4. a terg. in med. Apul. in asino suo. ‡ spatis & hastis auxiliarium sternebãtur. Capitol. in Maxim. Imper. Iun. car. pen. ante. ‡ aurea lorica usus est, fecit & spatas argenteas & aureas etiam. Et in Adrian. Imperat. Dion. ‡ in med. car. 25. ante. ‡ Capulo eburato spatã clauderet. In Claud. Imper. ‡ car. 183. ante, & a ter. ‡ Non scuta, non spatæ, aut pila iam supersunt, tecta sunt flumina scutis, spatis, & lanceolis. hoc uerbo uti barbaro stomacatur Egnatius in annotat. ad Capitolinum. quod tamen latinissimum se habet, non per ipsum quamuis diligentissimum lucubratorem animaduersum. Quia non omnes omnia percipiunt, nec quandocunque, ut in uer. Lactes per Hermol. Barb. in gazam Theodo. male redargutum & imprudenter not. Bud. libr. 1. de asse. c. 30.

Spata est etiam qua utimur ambabus manibus, ictus acerrimi & ef-

fectus in certamen, hanc Bimanu ensem appellabimus, & sesquimanum prædicta minorem nouo uerbo, ut Iouius de stapede & staffa. a Blondo & Pontano plura inducta sunt, quæ proprio suo notauimus capitulo. § infra. & in uer. Balista.num.21.§ Et hæc pro arbitrio admittet usus uerborum dominus, uel reprobabit, ut caracteres additi, & per Claud.Imper.inducti in litteras, de quibus Suet.in eo. Et per nostrates. qui non recipiuntur quamuis approbati. De talibus longioribus spatis not.Tacit.etiam quibus utebantur Sarmatæ. § lib.17.ubi supra car.50.in princ.Ioui.pluribi.lib.2.car.73.lib.15.car.314.§ Et Britanni, ut in prælio, de quo Tacitus in uita Agricolæ ducis præcipui prælijs pluribusque uictorijs.car.8.eius, Britanni ingentibus gladijs, &c. Indi etiam. § not.Arria.lib.ultimo car.350.§ gladio utuntur trium cubitorum, lato ferro, quem utraque manu cominus prælíantes stringere consueuerunt.

Sparus, iaculum, pilum, similes. § Noni.d.car.22. Gel. d. capit. 25.Virg.li.11.§ agrestesque manus armat sparus, &c. § Liui.lib.34. car.3.a tergo.§ & ipse inter equites sparo percutit. § Tul.in orat.pro Milone in med.car.116.in fi.§ frenorum, sparorum, pilorumque, &c. § Ioui.lib.37.in med.car.89.§ uarijs utuntur telis, quæ in hostem eminus contorquentur. Ea sunt Spari tripedales acuto præfixi ferro, &c. Probus in uita Epaminundæ, § in fi.eius.car.354.in princ.§ Epaminundam pugnantem sparo, eminus percussum concidere uiderunt.

Spiculum, Iauarinam, pilum iaculatorium. Curt.de Alexand.mag. uulnerato rege in Tabernaculum relato, medici lignum hastæ corpori infixum, ita ne spiculum moueretur abscindunt, & patefacto latius uulnere & spiculo euulso manauit sanguis. § lib.3.car.4.a tergo.§ hastas argento exornatas spicula auro gestabant præfixo. § Valer.capit. de fortit.in Mario.§ Vltima senectute confertum, &c. spiculoque innixus ante fores Curiæ constitit.&c. § Veget.ubi supra. Suet.in Nero. Imper.de eius morte.car.antepen.Liui.lib.4.car.3.in fi.§ de Cosso uictore in Tolumnium, Caputq; abscissum uictor spiculo gerens terrore cæsi regis hostes fudit. § Ioui.libr.39.car.234.§ de Martheolosis, & Numidis parua secure & breui spiculo armatis, &c. Virgil. pars spicula gestat bina manu, &c. Ergo ut uirga ad boues agitandos. Iaculisque septennis.in uer.Velites.supra.

Stylus.in uer.graffium.supra Styli cæci. in terram consiti. Cæs.libr. Afric.car.9.uel 456.

Sudes bicubitas, idest pedum trium. § Apia.in Illir. car.4.ante, In Lybico.car.247.§ de prælio inter Scip.& Annibalem pugnatores cōstituit, quæ sudes bicubitas plures etiam ferro munitas è peltis in Elephantos

phantos iacerent. Idem & lib.præced.c.224.Tacitus car.79.in princ. lib.car.5.ante.§ hastas fuisse sine ferro præustas tantum, ut stipites.in Illirico ad Delminium in Dalmatas. Ipse bicubitas sudes pice ac sulphure stuppaq; componens, Lampadarum specie accensæ, ex catapultis in Delminium iacit.& supra in Catap. §Valer.cap.de Necessit. in Iulio.§ Tragulis & pilis, quia roboreæ sudes deerant, &c. §Arria. lib. 1. in prælio primo ad Granicum flu.§ Persæ præacutis sudibus, &c. Palos, sudes, ridicas idem esse.not.Plin.lib.17.capit.22.in princ.Cæs. lib.5.car.6.uel 105.

Testudo duplicis erat generis, ut supra in uer. phalangē, & in cap. Exercitus.num.22.

Tympanum quod hodie Tamburum dicimus, est, ut not.Apia.lib. Parth.car.6.a tergo.de eius forma. Parthi signum pugnæ dare consueuerunt, lances corio affixo concauæ & clauis extenso æris ab omni parte uerberant, & ut Turcæ hodie, quæ horrendum & profundum resonantes, &c. Tonitrus referunt similitudinem.

Tollenon trabs bifurcatus in terram positus in arboris figuram, sub quo longior adaptatur, ut ad puteos obseruant rurales hodie. Veget. §lib.4.cap.23.Liuius ubi de Archimede.Plautæ in Rudem.car.272.Budeus plura car.195.

Thorax ex laminis uel Thracius uel Lintheus. Plut. in Lucul. uita, ubi de prælio aduersus Tygranen. §in med. car. 185.§ erat ferreum Thoracem indutus, splendidum & squammosum, nos tale dicimus per uulgato uerbo Corazinam. Plut. etiam in Alexand. mag. §car.3.ante in fi.§ Iaculo sub Thoracis lamina ictus haud sauciatus est. §& libr. 9.car.133.in fi.§ Curt.Sagitta excussa in Alexandrum. & per Thoracem super latus infigeret, &c.& in uita Cicero.car. 4.ante. Causa Catilinæ persecutoris, Thorace indutum, agmine stipatum è domo in campum educebant, de quo etiam §Dion.lib.37.car.11.a ter.§ Verg. de Turno.li.11.de quo Macrob.lib.5.cap.10.Ruthilum Thoraca indutus.hunc sæpe induebat Alex.mag.Loricam raro, §Curt.lib.4.car.26. a tergo, lib.7.in med.car.96.ante, Suet.in Calig.Imper.car.200.a terg. Pausan.lib.1.in med.car.24.in fi.Carda.lib.17.in princ.car.2.de subtilit.§ Vnguibus equinis in laminas compositis, quæ durissime erāt intextæ, & simul Atticis non cedebant, quæ laminis constabant ferreis, iaculis resistentes, uel igneum sustinerent tormentum, ut & archibusij, & idem ex ictu Catapultæ. §Plut.in Demet.uita.car.5.in princ.289.§ Thoracē, quem Veneri genitrici in Templo dicauit Di.Iulius.de quo Plin. §lib.9.cap.35.in med.§ Duplex iacebat Thorax. §Home. in 4.Ilia.car.3.§ Talem describit in exercitu Xerxis Herodo. §libr.7. cap.

cap.6.in prin.§ per suos milites squammosum & aureum Thoracem, in Massitio, Herod. §lib.9.cap.2.in fi.li.3.cap.4.in med.§

Lineo Thorace utuntur Ianizeri Turc. Imper. prætoriani, de quibus Iouius §in Solym.§ ubi de Ianizeris in militia Turc. §Et in uer. Linthea, supra num.13. Carda.li.6.car.ultima.de Subtilit. Ioui.lib.14. histor.in med.car.283.§ Squammosi Thoraces, loricæ ferreę, buccu latæ cassides, &c. de Persarum armat. §& lib.34. in med.car.620.in fi.§ Thoracemq; præsertim ex laminis & galearum apparatus est repertus. §li.37.in med.car.88.in fi.§ Quisq; Loricam, Thoracēue, & galeam, uel in pace induit, &c. §li.34.c.5.§ de Classe in Africam, nihil præter apertam galeam & Thoracem ferreis laminis squammosum opere consertam, & scutum, &c. §li.43.car.penult.§ Thoracem plicatum inauratum. §lib.17.in med.car.362.in prin.§ de Mamaluchis in Turcas. Thorace ferreis laminis conserto. Thoracem ex Tarandi animalis durissima pelle confici.not.Plin.lib.8.cap.34.

Tragula ex Catapulta nunc ueretonum uel longior sagitta, uel ex Scorpione maiori, Valer. §capit.de Fortit.§ in Sæua de Balluentio primipilo. §Cæs.lib.5.Gall.car.115.122.antep. Noni.car.52.Gel.d. cap.25.§ tragulas ac Mazaras, ubi supra lib.1.in med.car.17.

Trincieram dicimus hodie fossam, quam perducunt obliquam altitudine tricubitali depressam, tortuoso & anguineo opere propter uim tormentorum hostilium ibi uibrantium. §Ioui.li.41.car.269.ante.§

Trigoni uel Tribuli murices. §Var.lib.1.cap.53.rei rust. Cęs.lib. 7.car.5.fi.in prin.§ Sternuli. Et de Lilijs in terram fixis & compositis ad pręcipitandum hostem obuium. §Bud.in pand.1.car.148.a ter.

Trudes, uel furcæ in equites, Tacit.lib.3.ad fi.car.66.ante.

Turris milit. quomodo composita. §Cæs.lib.2.ciuili.car.3.§ ubi de Castell.ad idem extructis, supra num.24.in cap.Exercitus.

Venabulũ uel probolium, ubi supra, non.d.car.52.Valer.c.de Seuer.

Verutum balistarium Catapulta contortum, in cap.Exercitus, ubi supra, nu.16.quod improprie uocamus hodie ueretonum. §Ioui.lib.40. car.334.§ telum erat iactabile.

Vinea, gatti, quomodo.not.Cęs. §lib.2.ciui.car.1.a terg.§ eorum uim nullæ contextæ uiminibus uineæ sustinere possunt. §Salu.in Iug. car.69.§ ad Thalam oppidum. Deinde iubet uineas agere, & super eas aggerem iacere, & super aggerem impositis Turribus opus tutari. Veget. §lib.4.cap.15.Plin.lib.14.cap.1.in fi.§

Vrbina uel Veruina iaculi genus, de quo §Plaut.in Bachid.cap.Meã. in fi.car.150.a tergo.§ si tibi est machera, & nobis est Veruina domi. Eras.prouerb.1813.Si tibi.&c.

Yssos

Yseos telum ex ligno tostum, de quo Apia. § lib. Celtib. in princ. in præfat. § Quadrangulum cum ferro etiam quadrang. ut sudes. de quo supra.

Zanetones quibus pridem utebantur in Italia Franci equites bello. 1512. ut supra hasta pedum. 8. in circa ferro in formam Laurini folij, & solida. § Ioui. lib. 2. car. 41. a ter. § de Heluetijs in Carolum. 8. regem Franc. ad Romam, Neapolimque, & c. supra in uer. Contus.

VEHICVLA VARII GENERIS PRISCA. Tit. V.

MAXA Græcum nomen uehiculi itinerarij, quod etiam dicitur Armamaxa. § Curt. lib. 3. car. 4. in medio. § de pueris Darij regis. § Capitol. in Maxim. car. 3. 139. Suet. in Nero. cap. Diuitiarum. car. 258. a tergo. §

Arcera & Arcirina { Itinerarium quali forma. } Gel. libr. ult. capit. 1. car. 301. Blon. li. 9. de Ro. Triump. car. 351.

Basterna, ut & Rheda, de quo infra. § Palad. in Iunio. cap. 2. Lamprid. in Heliogab. Imp. car. 107. a ter. §

Benna. § Blon. ubi supra. §

Biga. § Suet. in Tyb. Imper. in prin. cap. uerum, &c. car. 142. in Domit. in prin. cap. Triumphalis, &c. car. 339. 357. In Calig. cap. Nouum. car. 178. Blond. lib. 2. car. 86. de Roma Triump. § Flamines Bigis curru aurato. § Liui. lib. 1. car. 3. in fi. & in uer. Essedum. Birotum. a terg. h. Plin. lib. 34. cap. 5. in med. §

Carrucha Romæ ut Rheda Imperat. Senatoribus hanc habere permisit Alex. Imperat. § Lamprid. in Alexan. Imper. car. 127. ubi de Christo etiam aliqua. in Aurel. Imp. § Argenteis etiam. § car. eius pen. Plin. li. 33. cap. 11. in prin. Budæ. ubi supra. car. 219. ante. § Gestatoria. § Suet. in Nero. cap. diuitiarum. car. 258. Martial. lib. 5. de Basso. & in Quintũ.

Carros uel Carra, cum armatis gall. § Liui. lib. 10. car. 81. a ter. Pontan. in dial. Charon. car. 62. in fi. § qui Carros non currus dixerit. § & lib. 1. de bello Neapolit. car. 258. a ter. § de Berenice curru hostem persequentem. § Valer. cap. de ultione. § oneraria item. § Budæ. in Pand. lib. 1. car. 219. in prin. § Carrum, quod carrus dicitur, plaustrũ. § Cæsar pluribi. libr. 1. & car. 2. in fin. 4. 16. 17. 36. 81. 165. 218. 271. § Carra. car. 500.

Carpentum mulieb. uehiculum, quod nos Carretham dicimus. § Valer.

ler.cap.dicta improba de Tullia. Liuius in Tanaquil.libr. 1. car. 6. ante. lib. 5. car. 43. in prin. § ut carpētis ludos in festo, & profesto dic uterentur matronæ, ex quo in ærarium contulerant ornamenta. § lib. 31. car. eius. 3. a terg. in med. § Cæsa & capta supra. 35. millia cum carpentis gallorum multa præda oneratis. Item & ad letamen in agris uehendum. § Palad. in Septem. cap. 1. Liui. lib. 34. car. 2. in prin. § de oppia lege abroganda per Catonem in oratione, Vt carpentis uterentur festis profestisque diebus. § Suet. in Tyber. car. 3. §

De Claudijs, Conferta multitudine ægrè procedēte Carpento Claudia palam optauerit, &c. car. 130. Circenses Carpentumque quo in pōpa traduceretur. § & in Claud. Imp. cap. Imperio stabilito. car. 212. in fi. cap. expeditionem. car. 218. in prin. § Currum eius Messalina carpento secuta est. Matri carpentum quo circunduceretur, & cæ. § Tacit. in Agrip. ipsa. car. 9. a terg. § Carpento Capitolium ingredi, qui mos sacerdotibus, &c. § Budæ. d. car. 229. Dion. libr. ult. de Messalina. ca. r8. fin. § Carpento uti sibi concessum, ut iam & Liuiæ fuerat. § car. pen. eius de Agrippina. car. 490. § Seiugem not. § lib. 58. car. 455. in fi. Lāprid. in Alex. Imp. car. 129. a terg. Spart. in Zenob. car. 267. a ter. § usa uehiculo carpentario.

Camarota quæ & lectica, pensilis, muliebris. § Budæ. ubi supra. car. 228. in fin. §

Cisium quæ & Rheda. § Tul. in Philipp. 2. car. 173. in oratio. pro Amerino. car. 21. § Millia prouolauit cisijs. § & in oratio. pro Milone Blon. ubi supra. car. 351. § Birotum. § Budæ. in pand. 1. car. 218. in fi.

Currus Triumph. § Plut. in Camillo. Liui. lib. 5. car. 42. a ter. § Curru concesso Metello tantum in curiam uenire. § Plin. libr. 7. cap. 43. in fi. § Currum conscendit Berenice armata. supra in uer. carros, pensilis, & ut Carpentum. § Budæ. d. car. 218. § Currus mercenarius, ut Rheda etiam meritoria. § Apia. lib. 2. car. 54. in fi. § Clanculum ad Cæsarem uenere curru mercenario aduecti, seruilibus amicti uestibus Curio & Cassius. Falcati uel quadrigæ quali forma, infra in uer. Quad.

Decemiugem. § Suet. in Neron. Imper. cap. in certando. car. 253. § Sexiugem equorum sex, ut birotum duorum. § Dion. lib. ult. in Calig. car. 4. 455. in Ludo Troiæ. §

Essedum. § Suet. in Claud. cap. cibi uiniq;. car. 230. in Calig. in cap. nouum præterea. car. 178. Tul. in 2. Philipp. car. 173. § Vehebat in essedo Tribu. pleb. § in episto. ad Atticum. car. 172. libr. 6. episto. 1. in fi. Virgil. in 3. georg. § Belgica uel moli melius, &c. § car. 32. Budæ. ubi supra. car. 219. in prin. Orat. in 2. epist. car. 228. § Esseda festinant, &c. § Propertius in 2. in princ. & in fi. eius. Plin. lib. 34. cap. 17. Liui. li. 10.

10.car.4.fin.a ter.81.Martial.lib.1.de hortis. § Nouum pugnæ genus essedis carrisque superstans armatus hostis,&c.Cum duabus tantum rotis fuisse & altioribus,ideo celeberrimum,refert Card. § libr. 17. car. 643. de subtilit. §

Ferculum & Gestatorium,de quo Macrob. § lib.1. Saturn.cap.23. in medio. § generale nom. § Budæ.d.car.219. in princip. Sueton.in Claud.cap.cibi uinique.230.ante.in Vitel.cap.Suasit.car. 312. in fin. § In gestatorio ludere, ita essedo alueo adaptato ne lusus contunderetur.

Exaphorum uel octoforum. § Martial.lib.1.in Cecilianum.libr.2. in Zoilum.lib.6.in Aphrum.& de Philippo. §

Lectica uel camarota. § Suet.in Iulio.car.28. § Ysum lecticarum nisi certis personis & ætatibus. § in Domit.car. 343. § probrosis fœminis lecticæ usum ademit.

Liburnica ad uelocitatem & commoditatem,ut & nauicula eiusdem nominis, in qua etiam currente scribi dormirique poterat, &c. Iuuen. § Sat.3.in med. § Diues & ingenti,&c.Quomodo esse potuerit, diximus in cap.de admirand.ex Card. § lib.17.de Subtilit.in med. §

Octoforum, octo portantium. § Suet.in Calig.cap.filia uero.Tul. in ult.uerr.car.6. a ter. §

Petorrita gall. § Gel.lib.15.cap.penul.Orat.lib.2. episto. car. 3.in fi.228.ubi supra.Plin.lib.34.cap.17.Budæ.d. car. 219. § Gestatoria. § Sat.6.lib.1.car.264.

Pilenta mulieb.& gestat. § Orat.ubi supra.car.228. in fin. Spart.in Zenobia.car.267.Budæ.ubi supra.Macrob.lib.1.cap.6.car.198.in fi.§

Plaustrum mulieb.ad sacra etiam. § Liui.lib.5.car.5.& car.antepenul.ante.in med.Plaut. in Aulul.cap.narraui.car.37. in prin. § Ad onera etiam. § Valer.cap.de somnijs in fi.Budæ.ubi supra.d.car.219. §

Quadriga(in singul.etiam.) §Gel.lib 19.cap.8. plura. § Quadriiuga rotarum quattuor triiugum currum. § Plut.in uita Publico.car.eius penul. § Falcata & armata quomodo. § Curt.lib.4.car.30.in fi. Liui. in Antiocho rege.lib.37.car.antepe.in prin.§

Rheda nomen gall. § Suet. in Iulio.cap.armorum, &c. § Meritoria rheda centena passuum millia in singulos dies (mirum) currebat Iulius. § car.37.in prin.Plin.lib.7.cap.20. in fi.§ Labienum præfecit,ipse in Italiam magnis itineribus contendit, duasque legiones conscribit, &c. § Cæs..libr.8.belli Gall.car. 2. ante.libr.6.car. 1. Tul. in oratio. pro Milo.car.109. in fin. § Sequebatur rheda cum lenonibus. § & in 2.Philipp.car.173.ante. § Vehebatur in rheda penulatus. § Gel. lib. 10.cap.25.§ Nobis in rheda sedentibus. § Lamprid. in Alexan. Imp. car.127.in fi.§ Rhedas omnibus senatoribus,& argentatas haberent. in

Heliogab.

Heliogab.Imper. § car.107.Plin.in episto.pluribi.& lib.9.episto.10. Orat.Sat.6.lib.2.car.300. § Rheda uellet iter faciens,&c. § Ponta.li. de aspirat.car.2.Budæ.in pand.1.car.162. 219.§ Cato censor cum urbes adiret,sine rheda proficiscebatur. § Plut.in eius uita.car.2.ante.in med. § Epistolam dictaui sedens in rheda. Tul.in 5.ad Atticum. § car. 148. Accepi,&c.Martial.lib.5. de Basso. §

Sarracum (hodie carromatto) ad immania pondera prouehenda. §Iuuen.Sat.3.in fi.eius.car.19.Sat.5.in Capitol.in Anton.Phil. Impe.car. 44.ante.de pestilentia. Budæ.d.car.219.ante. §

Sexiugem. § Liui.lib.38.car.4.fi. § Sexiuges in Capitolium inaurati. § Suet.lib.de uiris illust.nu. 442. § de Mithridate ipsum regente. § Plin.lib.34.cap.5.sciuges. § (ubi supra. §

Staticulũ gestatoriũ. § Pli. li.34.c.17.de stagno. Blõ.d.car.90.Bud.

Tensa uehiculum sacrum. § Tul.in oratio. de Aruspi. responsis.car. 248.275.Liui. lib.5. car. antepe.§ de Gallis ad Romam urbem. § Ascon.car.76.Budæ.ubi supra.Ponta.lib.de aspirat.car.42.§

Vehiculum generale nomen,& muliebre,sed commune,ut Rheda,ut Cisium. § Gel.lib.15.cap.30.Plin.episto.10.lib.9.in prin.lib. 10.episto.16. 18. § qua sermones in uehiculo seruntur extendi. § Herodot. lib.3.cap.40.a ter. § de Plautiano,conscenso uehiculo properat in regiam,&c. § Vopis.in Aurel.Imp.car.2.a ter. § Quia inuidiosum tunc erat uehiculis in ciuitate uti,equus est ei applicitus,&c. § Liui. lib.34. in prin.de lege Oppia abroganda. § Augustus Imp.quò celerius ac sub manu cognosci posset,quid in quaque prouincia gereretur, primo iuuenes,deinde uehicula disposuit,&c.Suet.in eo. § cap.ex militaribus.car. 90.cap.nepotes.car.98. in prin. not.Geu.lib.1.car.69.§ ad Petrum Gironem,& car.75.de Pyrrho rege,& alibi in instit.antiquis diximus. Tyberium Neronem uehiculis tribus festinantem ad Drusum fratrem ægrotantem horis. 24. tantum e mensum ducenta millia pass. § Plin. li. 7.capit. 20. in fin. § Neque iter fecit nisi in uehiculo anteirent uel circa adequitarent. Curru mercenario, not. & supra § Gel. libr. 12. cap. 5.Spart.Adria.Imperat.car.1. a ter. Capitol. in Anton. Philos. in med. car.45.in prin.In Seuero. car. 1. a ter. § In uehiculo etiam legati sederẽt,qui ante pedibus ambulabant. § in Pertinace Imp.car.antep.ante. § Vehicula arte fabricata noua & exquisitis sedilibus,&c. § in Pio Imp.ca. 37.in fi. § Vehicularium cursum subleuauit. § Plut. in Ant. car. 1. in fi.§ Ministri ueste assumpta & uehiculo conducto cum Caio Cassio ad Cæsarem fugit uehiculis eorum sedens,&c. § Eutrop.in Traia.Impe. car.70.lib.8.in prin. § Nullum Senatorum lędens nisi iniustum,& cæ.

in

§ In Dioclet. Imper. car. 79. in fi. Plin. lib. 7. cap. 20. § Cum culeis onusta Vehicula, &c. de fortit. lib. 34. cap. 17. Plautus in Aulul. cap. Narraui. car. 73. in fi. § Arte fabricata per Commodum Imper. § Capitol. in eo. car. 68. ante. Vopiſ in Aurel. car. 1. in prin. § Vehiculo ſuo met, & Iudiciali carpento, &c. § Plin. lib. 10. Epi. 16. §

Veia priſco nomine dicebatur Currus, & arbor excauata uel Tugurium § Beroſus. lib. 4. car. ult. Antiquit. & lib. 5. In Belo rege. 2. Babil. §

Vehes uel Carpentum. § Colu. & alij. lib. 12. cap. 2. Plin. lib. 36. cap. 15. § Vehem feni ualde onuſtam. Veha plauſtri genus. § Ponta. lib. 2. de Aſpirat. car. 2. ante.

Veredi, unde Veredarij, cochieri. § Budæ. in pand. 2. car. 66. §

NAVIGIA VARII GENERIS PRISCA. Tit. VI.

AVES pluriformes, de quibus Gel. § libr. 10. cap. 25. Noni. in fi. operis. car. 50. Pli. lib. 7. cap. 56. Blon. lib. de Roma Triumph. car. 246. Budę. lib. 5. de Aſſe. car. 510. § Ordinum decem in remos, 20. 30. uſque ad. 50. Plin. d. cap. 56. in fi. Sexdecim ordines refert & Eutrop. de Perſci naui. § lib. 4. car. 47. Plut. in Demet. uita car. 4. in fi. & car. antepenultima. in fi. § Inuentor quis tempore Noe not. Ioſep. li. 1. Antiqui. Iuda. cap. 10. Plin. ubi ſupra. & Budæus, profectus Cænus maiores naues in tres partes, minores in duas ſecuit, & ad hidaſpis flu. ripam, &c. § Arria. lib. 5. car. 211. 214. § ubi & infra.

Plicatiles naues & portatiles. § Plin. lib. 5. cap. 9. in fi. lib. 3. cap. 17. § per Traianum Imper. de quo Dion. § car. 9. a tergo. § ad Niſibim nauigia plauſtris impoſita in fluuiũ traiecta, de Argonautis ad Aquileiam naues tranſportatiles. § Iuſt. lib. 32. § Annibal, de quo Liuius, § lib. 25. car. 3. in princ. § ad Tarentum plauſtris tranſuebam naues. § Blond. lib. 29. hiſtor. car. penult. ante. § in Brixiæ obſidione ad Benacum, & in § lib. de Ital. Illuſtr. car. 158. a ter. § per Solymanũ in Sophum Imper. Qui a Memphi, plicatiles naues ac ſolutas membratim dorſo camellorum, Arſinoem urbem conuexit. § Ioui. lib. 18. in med. car. 386. a ter. libr. 36. car. 2. in princ. § Antiquiſsimam nauem emerſam, & in partes uel tres uel duas quãque diuiſam nauem. not. Arrian. § libr. 5. in med. car. 6. ubi ſupra lib. 7. car. 313. § ad Hieruſalem expugnandam Chriſtiani cruceſignati Turrem plicatilem compoſuere ſolutam portatilem, &c. § Aemil. lib. 4. in fi. in Phil. rege. 38. car. 191. & car. 172. in fin. lib. 5. cap. 200. a tergo. § Extractam nemorenſi ex Lacu, not. & Blon.

§ ubi ſupra.car.3.in prin.§ Ex larice cũ laminis æreis, Remorum.50. ex Dalmatia. § Arria.lib.2.car.89.92.lib.5.car.7.§

Acatium actuarium,Plin.§lib.9.cap.30.in fi. de Sæpia. Plut. in uita Cæſ.in fi.

Actuariæ naues ad Brunduſium per Pompeium in Cęſarem,not.ipſe § Cæſ.lib.1.ciui.in med.car.258.261.lib.3. in med. car.357.lib.5. Gall.car.prima.§ Sagittarios noctu in Scaphas & naues actuarias imponit. § lib.4.Belli Alexand.in med.car.418.§ nauibus actuarijs, qua rum numerus,&c. ad prœliandum roſtra impoſuit. § Apia.lib.4. § de Domitio ad Philippos plurimis actuarijs ingenti exercitu adnauigantes,&c. § Gel.lib.10.ubi ſupra cap.25.Tul.in 5.Epiſt. ad Atticũ. car. 139.Actium,&c.car.318.lib.10.

Actuariolæ. § Tul.lib. ultimo ad Atticum, tu uero, &c. car.491. 488.§

Annotinæ nauiculæ, de quibus Cæſ. in Britanniam, §lib.5.per eum car.3.a tergo.

Barbotæ cum bombardis pluribus.Blon. §lib.29.car.2.a tergo.§

Barzia nauigium ingens, de quo Iouius §lib.37.hiſt.car.85.§

Burchellæ.Blon.ubi ſupra d.car.2.a terg.3.in princ.

Biremes nunc Naſaidas in Vngaria dicunt, uel Galeotas. §Ioui.lib. 30.car.6.lib.36.car.2.in fi.lib.37.car.5.fin.in prin.Cęſ.lib.3.Ciui.car. 345.Suet.in Iulio.cap.ęditis.ca.25.a ter.Orat.li.4.Oda.30.Tyrrhena.

Candes uel caudes potius nauis,de qua Sen. §lib.de breui.uitæ.car. 3.in prin.§ Vnde & Candicare.Tabularum contextu ad commeatus. Gel.ubi ſupra.d.cap.25.

Carauellæ nauiculæ paruæ ad omne tempus,&c. §Ioui.li.3.car. 82.a tergo.

Cataſcopium. Gel.ubi ſupra.d.cap.25.ſpeculatoria,uel carauella.

Cataphractæ itẽ naues armatæ ad prælia præparatæ. §Polyb.lib.2. car.5.§ Cataphractas naues muniunt, & Corcyram nauigant. At Illirio ſeptem cataphrat.nauibus ab Acarnanis acceptis,&c. § Apia.lib. 2.in med.§ Scipio cæteris Afranio permiſsis, duodecim cataphrat.nauibus effugiens lapſus eſt. § In Sirio,in eius med. car.294.in fi.§ naues cataphrat.duas,& decem duntaxat habere uoluit, &c. § Polyb.lib.5. car.206.in princ.

Camerę naues arctis lateribus latum aluum ſine uinculo æris aut ferri connexæ,&c. § Tacit.lib.19.car.69.a terg.in med.§

Cantharus nauigij genus, ut & uaſis,de quo Macrob. §lib.5.capit. 21.in fi.§

Cercurum nauis magna. §Gel.li.10.d.cap.25.in fi. Plaut. in Stich. cap.

cap. cum bene. § magnas adportauisse diuitias domum in Cercuro, in Stega. § Liui.lib.33.car.1.a ter. §

Cælox, quia paruus, a celeritate dictus. § Gel.d. capitu. 25. Non. ubi supra. Cæli.lib.14.cap.8.Plaut.in Asin.cap.hercle.in capti. car.99. ante.in miles.cap.uolupest.in fi. Liui.lib.23.car.antepenul.in prin. lib. 37.car.5.ante.in med.203. § Inuentor qui. Plin.ubi supra. Apia.in lybico. § car.4.a ter. § addit Celoces quinque naues delectæ,&c. § lib. 37.in med.car.præd.Apia.ubi supra.car.6.fin. § Apparuit inde piraticas celoces & lembos esse,nos tales dicemus Bregantinos. Instrati celoces Myoparones aliasque quam plures minores educentes rates, &c.

Cymba piscatorum. § Plin.d.cap.56.in fi.& li.9.cap.10.in princi. § Testudinum Corijs cymbas conficiunt maris accolæ. Vnde & Cymba uas. § Macrob. ubi supra. Tul. in 3. offic. car. 61. ante. § Cymbula. § Plin.lib.8.epi.20.in fi. §

Circerus, Cercina, Cidarum } Plin.Noni.& Gel.ubi supra. Cetea, Cybea } § Blon.lib.18.histor.car.3.ante.in fi. §

Caupucula.

Codicaria.

Corbita,tarda magna. § Gel.d.cap.25.in fi.Plaut. in pen. capit.ita me di ament. § Tardiores multo quam Corbitæ sunt in tranquillo mari. § Tul.lib.ult.ad Atticum.car.491.Tu uero.&c. car. ult. §

Deciremes. § Dion.lib.50.car.7.in fin.lib.51.in princ. car.203.in prin. § in prælio ad Actium.

Dogecuppa. § Vopis.in Aurel. Imp.car.ult.in princ. §

Dicrotę uel Dierotæ } Apia.lib.mithrid. car. 6. § de eius apparatu nautico, naues cathaphractas trecentas,Dicrotas centum, &c. § & car.sequen.3. de pugna. § Velo iter faciente Rhodiorum Dierota in eam mouit,&c. § & car.357.in fi. § Dierotis postmodum ac triremibus,&c.de Pompeio in Mithridatem delecto duce, Capit ex eo pentiremem unam,Dierotas octo,&c. Cæs.in bello Alex. § car.8.fin.420.§ Dicrotas emendat Bayfius ipse. § Tul.in 5.epist.ad Atticum.car.142. Liui.lib.ult.car.489.tu uero. §

Dromon galeoni. § Blon.lib.18.histor.car.ult.eius.in fi. lib. 23.in fin.car.4.a ter.g § est & piscis genus,de quo Plin. § lib. 32. capit.ult. in princip. §

Epicarida parua. § Pont.lib.de aspirat.car.37.a ter. in prin. §

Frahatæ nauigia minora. § Ioui.lib.25.car.91.car.99. ibid. § cum duabus frahatis ualidiss.remige instructis,&c.

Fusta Liburnica,infra.

Gauli. § Gel.d.cap.25.in fi. §

Galera nauis longa,sic per Babilonios dicta,ut per Tuscos galea. Xenophon. § de ęquiuocis.car.115.& in uer.nauis longa,infra,& in Itiner.Pij.car.197.in fi.§

Galeota biremis,in uer.Nasadia.

Galeonum dicunt amplissimam nauem, de qua D. Veneti. § not. Iouius.lib.36.car.2.a terg.car.18.§ Formam notat Blond. § libr.23. car.4.a terg.lib.29.car.2.a terg.car.ult.in fi.§

Galeatias. i. triremes prǽaltas ad ferenda mercimonia & tormentorum apparatus.

Geraris dicitur,de quo Plaut.in mercat.in arg. eius, ædificat nauem gerariam,& merces emit,paratæ naui imponit.

Halia scaphæ genus, § de qua Ponta.lib.de aspirat.1.car.14. §

Hepteres, Hexeres, Hemioliæ. } Septem ordinum. § Liui.lib.37. car. 4. a terg. § de prælio in Antiochum authore Annibale. § Budæ.lib. de asse.car.510. §

Hippagines, Hippophoræ, Hippagogæ } ad deuehendos equos. § Herod.lib.6.cap.4. lib.7. cap.6.in fi.eius.Pont.lib.1.de aspirat.car.21.ut & § mahonæ infra. § Ioui. lib.36. car. 5. a terg. in Aemil.in Phil.2.rege.41.car.265.Polyb.in primo. car.20.in prin.Liui. li. 44.car.449.f. § Palandræ etiam ut infra.

Histopus etiam, § ubi supra.car.22. §

Horia nauic.piscator.Plaut.in rudent. § cap.eus mare.car. 278.ubi supra Noni.d.car.52. §

Lēnunculus est quos Hispani uocant Scarzapinos. §Tacit.li.14.in prin.car.20.in fi.Cæs.lib.2.ciui.car.ult.Ioui.libr.40.in med. car. 323. Noni.d.car.52. §

Lembus,ad trahendum equitibus impleant,&c. § Polyb.lib..3. car. 106.ante.Apia.in Lyb.Plaut.in Bachi.cap.60.car.143.211. in mercat. cap.ex summis . § Lembo aduehitur tuus pater pauxillulo. §Liui.lib. 34.car.antepenul.in prin. § De conditionibus cū Nabide tyranno. Ne ve ipse nauem ullam præter duos lembos remorum sedecim. § lib.37. car. 5. ante. in med. § Apparuit inde pyraticas celoces & lembos esse , ut supra hic. § lib.32.car.penul.ante.de Philippo rege.lib.38.car.1.in fi. § Sexag.lembis Corinthium. § libr. 44. car. 450. d. § Sinu inuectus. § Plin.d.cap.56. in fi. §

Lyburnica est quam nos fustam dicimus,uel bregantinum,celerrima per piratas frequentata. § Berosus.lib.5.in Baleo rege.10.Babilon.car. 71.in prin.79.in fi.Apia.lib.2.in med.car.56.a terg. de Liburnis popu. & lib. Illiri.car. 1.a terg. § Nominisque ad huius similitudinem,ut no men

men eſt barbarum. eſt & uehiculum ut ſupra. ex Iuuen. car. præcedent.

Lintres nauiculas eſſe has dicit Arria. ex cauata trabe. § lib. 1. car. 3. Valer. cap. de inſtit. antiq. car. 35. a terg. in med. Virgi. in 1. Georg. car. 23. Cæſ. lib. 1. Gall. car. 4. a terg. lib. 1. ciui. in med. car. 258. Gel. d. cap. 25. Ioui. lib. 42. car. eius. 6. §

Longas naues not. pluribi Gel. § & d. cap. 25. § Et in prælio inter Octauium & Pompeium. § Apia. lib. 50. car. 207. a ter. §

Mareplacidæ. § Gel. d. cap. 25. §

Mahonæ capaciores uehendis commeatibus idoneæ. § Ioui. lib. 36. car. 2. in fi. lib. 37. car. 5. fin. 111. Cæſ. lib. 1. car. 8. ubi de Galeatia. §

Myoparonem fuſtam bregantinum ad celeritatem, unde & ſpeculatoria. § Tul. in Verrem ult. in med. car. 245. a terg. 250. a ter. Cæſ. car. 89. § myoparone pyratico capto dux liberatus, &c. Cum. 4. myoparonibus paruis ad arbitrium ſuum nauigauit, &c. & ibi Aſcon. Pedi. § car. 70. a ter. Noni. d. car. 52. Apia. in Mithrid. car. 257. a ter. § Myoparonibus & ſexcuplis uſi dicrotis, &c.

Paro unde myoparo. § Gel. d. cap. 25. Budæ. in pand. 1. car. 230. in fi. Ioui. lib. 17. Valer. cap. de iure triumph. in Scipione. §

Naſadia biremis & lintres per Vngaros dicta ut ſupra. nauigia oblonga remorum ordine ualde expedita, &c. Ioui. in prælio ad Poſsidonium. § lib. 30. car. eius. 6. lib. 25. car. penul. a terg. 98. § ut & galeota, de qua ſupra. § lib. 37. car. 5. fin. 111. libr. 42. car. 6. uel 391. 399. § de Dragutto & Corſetto pyratis. § Cæſ. lib. 1. 2. ciui. car. 2. §

Nauis longa galera Triremis. Cæſ. pluribi in cõment. § libr. 4. car. 418. 4. fin. 86. 88. Plaut. in Rudenti. capit. exi. in fin. § Habebis a tergo tuo plures quam ulla nauis longa clauos, &c. § Plin. d. cap. 56. in fi. §

Nouem ordinum. M. Antonij in Octauium. § Flor. in epithom. car. penul. a terg. §

Octerem, ut in uer. heptirem.

Olcades & rates ad uaſa portanda quæ nunc Chochæ dictæ ſunt. § Apia. lib. 2. in med. car. 60. a ter. 62. in fi. §

Orariæ naues. § Plin. lib. 10. epi. 16. 18. Ponta. lib. de aſpirat. car. antep. 25. Vopiſ. in Aurel. Imp. car. 205. §

Oneraria. § Plin. lib. 7. d. cap. 56. Plaut. in penulo. cap. Iamiſtuch. in med. & pluribi. § Paro. unde myoparo ſupra hic.

Palandriæ quas hippagogas dicunt naues latiores. § Ioui. libr. 36. car. 5. a terg. § Phaſellus triremicus. § Iuuen. ſat. penul. car. 67. a terg. paruula, &c. Orat. lib. 3. oda. 2. in fi. Apia. libr. 5. car. 207. de congreſſu Antonij cum Octauio. Martial. lib. 10. de littore. §

Piſtris. § Virgil. in 5. æneï. Gel. ubi ſupra. § Velocem Mneſteus agit

acri remige pistrim. § Liui.lib.44.car.449.e. §

Penteconteri remorum.50.Herod. § lib.8.cap.1. in prin. §

Pentiremes. Cæs.bello Alex. § car.10.fin.420.476.lib.5.§

Pontones,gall.naues. § Cæs.lib.3.ciui.car.338.eius.9.in fi. Gel.d. cap.25.Ioui.lib.12.histor.car.pen. § de eius forma.Guizar. libr.11.in ultimis uerbis.

Prosumia, de qua Gel.Noni. ubi supra.

Quadriremis. § Liui.lib.30.in med.car.4.a ter. § de Annibale in Italiam reuersuro. § lib.31.car.3.a ter. in med. § Tres Rhodiæ quadriremes. § Cæs.lib.3.ciui.car.8.lib.4.car.10.fin.419.Polyb.lib.3.car.102. ante.§ Quattuor ordinum in remis.Pedia.in uerr. § pen.car.66.a ter.§

Quadragintaremem factam per Demetrium regem,sed immeabilem refert Plut.in eius uita. § car. antepen. in fi. § longa ped. 230. altam ped.48.

Quinqueremem,pluribi not.& ex Polyb. § lib. 1.car.15.a terg. 16. in prin.18.a terg.lib.3.car.177.Flor.in fi.operis in epithom.de bello in Cleopat.Cæs.lib.Alex.in med.car.419.& seq.Curt.lib.4.car.5. in fi.de Tyri urbis oppugnatione.& car.23. § remigum quadrigentorum not. Baysius ipse.

Quindecimremem, itineri & prælijs aptam habuit suo & opere Demetrius rex,de quo supra.Plut.ibidem. § car.antep.in fi.§

Ratarię, § Gel.d.cap.25.in fi. § Ratem Schædia infra.

Samena nauis rotunda.Plut.in Periclis uita. § car. pen. ante. §

Scarzapinæ lennunculi. § Ioui.lib.40.in med.car.323.in prin. §

Scaphæ nauium paruæ. § Cæs.lib.4.gall.car.antepenul.in princip. lib.1.ciui.in med.car.258.libr.3.car.335.lib. Alex. car.420.Noni. ubi supra.Plaut.in Mostel.cap.iampridem,in prin.car.158.Gel.ubi supra.§ Fragatæ Orat. § lib.4.oda penul. Carminum. §

Scalmus. § Tul.lib.3.offic.car.61.& in uer.piscat.libr.ult. ad Atticum,Tu uero.ca.488.§ & infra Triscalmus.

Schædia nauigium imperfectum ex trabibus. § Pont.lib.de aspirat. car. 35. Budæ.in pand.1.car.175. §

Scyphus nauig.de quo Macrob. § lib.5.cap.21.in fi. §

Schiratia. § Ioui.lib.36.car.6.in prin.eius. §

Sexremis. § Polyb. libr. 1. in med. car. 19. § de prælio inter Romanos & Carthaginéses,Duas sexremes,in quibus uehebantur Attilius & Manlius. § Apia.lib.5.car.208. ante. § sexremi unica amissa per Octauium Cæsarem.

Septiremem olim Pyrrhi regis.Polyb. § li.1.car.17.ante,& in quindecimrem.nouemrem. §

Sexcupla

Sexcupla. Apia. in Mithrid. § car. 11. eius. fin. 357. in fi. 358. in lybico in med. car. 257. a ter. in proœ. eius. car. pen. a ter. & car. 334. a ter. §

Sexdecimremis. § Plut. in Demetrio ubi supra. car. antepen. in fin. Liui. lib. 33. car. 3. in fi. de Philip. rege. lib. 45. car. antep. 463. d. in qua conf. Paul. Aemil. cum captiuis. §

Speculatoria bregantinum. § Cæs. lib. 4. gall. car. antepen. in princ. §

Stlataria nauicula planior. § Iuuen. sat. 7. car. 35. in prin. §

Tarida nouem ordinum. § Flor. in epitho. car. penul. § de prælio cum Cleop. in Ant. § Blon. lib. 18. histor. car. 3. 4. fin. 140. ante. §

Talamegum uel Thalomigum. not. Apia. in præfat. § lib. lybici. car. penul. a ter. § hodie bucentorium, nauigium honorarium amplum, uel senatoria ducalis in ludicris etiam obseruata per Illust. D. Venet. § Ioui. lib. 39. car. 1. a ter. 190. §

Trieremioliæ. Triremis.

Trieris. § Ascon. in uerr. car. 66. in fi. Cæs. lib. 3. ciui. car. 335. uel. 8. Budæ. lib. 1. de asse, de 509. pluribi. §

Triaconteri remorum. 30. Plut. in Dion. § car. 262. a ter. §

Triscalmus. Plut. in Aemil. uita. § car. 1. a terg. in med. §

Vacheta. § Blon. lib. 18. histor. car. 3. ante. in fi. §

Vniremes nominat Plut. in Sylla. § car. 4. uel. 151. § de Mithridate rege.

Vndecimremem recitat Plin. § libr. 16. capit. 41. in pr. de rege Demetrio.

INSTRVMENTA SONIFICA, uel Canifica. Tit. VII.

INSTRVMENTA, de quibus infra per plures habentur, ut ex Plin. § libr. 7. cap. 56. in med. § inuentor, ex Homero in hymnis eius in Mercurium. § car. 226. montana testudine. Strabo. lib. 10. de quo Politia. in. 14. miscell. Plato. libr. 3. de rep. car. 3. a ter. § de Tybia lyra fistula agresti, Cithara ciuili. § Budæ. in pand. 1. car. 126. in princ. § de musica late, & de authoribus eius. Plut. § car. 56. essеq. & lib. problem. car. 206. § Eneruant animos citharę cantusque liræque, & uox a numeris, &c. § Ouid. in 2. de reme. a mo. § de Epaminunda & Themistocle. § Tul. lib. 1. Tuscula. quæsti. car. 1. in fi.

Ascaules in uer. Vericula. infra.

Buccina. § Curt. de Dario rege. libr. 3. car. 3. in fin. § signum est, è Tabernaculo regis dabatur buccina. &c. de apibus Plin. § lib. 11. capi.

10.in princ. § triplici bombo, ut buccino aliquo. Tortuosa. § Veget.lib.3.cap.5. § Eneatores cum tuba. § Suet.in Iulio.car.20.metha mor.ubi de diluuio.lib. 1. § Caua buccina tortilis ipse.

Cythara sex chordarum, de qua Pedia. § in uer.car.47. in fi.actione penul.car.66.in fin.de Aspendio.Plut.in eius musica.car.3.§ inuentor quis. § Plin.d.cap.56. § Quis & sine uoce, ubi supra.in argo naui per cytharam. § Budæ. in pand. 1. ubi supra. § Cytharistæ pulsantes non occinunt, ut lyristæ. § metham.lib.11.& in uer.lyra.infra.Psalt. num. 97.Gel.libr.1.cap.11.Orat.in poet.car.antep. in fi. § Chordarum decem.Iosep. § lib.7.cap.12.in med.§ Achillem cythara canentem.Homе. § lib.9.Ilia.car.4. §

Cornua falces, &c.Iuuen.sat.10.Qui uix cornicines exaudiat. § Liui.libr.1.Tul.in oratio.pro Sylla.car.4.ante. § Cornua, tubas, falces, signa, legiones. § Vitru.ubi supra.& in uer.Litui. §

Cornu musicum. § Psalt.nu.97.§ Berecynthia Tibia cornu, & cæ. § Ouid.in 11.metham.in prin.lib.9.epist.2.Tul.in epi.ad Attic.libr.5. Orat.lib.2.od.1. §

Cymbali ærei grandes. § ut infra.in uer.Simphon.in uer.lyra. Pli.li. 5.cap. 1.in medio.§ & in uer.sistrum.Iosep. §lib.7.antiquit.cap.12.§

Coraula tybia in coro. § Suet.in Nero.cap.sub exitu. §

Fistula eburnea per Gracchum in orando. § Valer.in cap. quantum in pronunt.Plut.lib.de cohib.iracun.car.4.uel.445.Martial.lib.ult.car. 4.fi.Orat.lib.3.carm.oda. 19.§ Et in prælijs usos uice tubarum Lacedæmon. § Gel.lib.1.cap.10.in princ. ubi de Graccho. Plin. ubi supra. cap.1.in med.lib.7.cap.56.lib.8.cap.32.in med.§ de ceruis fistula pastoralis. § Liui.lib.29.car. 5.in princ.§ Quintius prætor suos equites catellis & fistulis domuit.fistula est & canalis plumbeus, de quo Palad. § in Aug.cap.11.de re rustic.§ morbus est etiam, &c. § Plato li. 3.de rep.car.3.a terg.Ponta.lib.de rebus celest.cap.264.§

Hydraulus organum. § Pli.lib.7.cap.37.lib.9. cap. 8. in Delphino. de quo Bud.in pand.2.car.98. Carda.lib.13.de subtilit.car.492.in fi. § Aquam continet cum auium can tu mirabili, ut nunc in Tridentina Ecclesia.

Lances concauæ cum clauis percussorijs, &c. § Apia.lib. Parth. car. 310.§ Tamburrum hodie a sonitu bellicum, quod & Timpanum dicitur.

Lyra & plectrum. § lib.2.reg.cap.6.b.3.reg.cap. 6.§ Dauid autem & omnis Israel ludebant coram domino in omnibus lignis fabrefactis, & cytharis, & lyris, & tympanis, & sistris, & cimbalis. cytharas & lyras cantoribus.Achilles, de quo Hom. § lib.1.Ilia.in fi.eius. Curt. libr.9.

car.

car.ult.in fi.& alibi. § Tibicinum cantus alibi lyræ sonus,&c. § metha mor.lib.5. § Plectrumque imbelle tenentem,ille retentat fila lyræ.Prę tentat pollice cordas,&c. § lib.11.car.3. § Distinctamque lyrã gemmis manus altera plectrum,cytharæ summittere cannas. § Plin.episto. 36.lib. 9. Oratius oda. iam iam. § Seu mendaci lyra uoles sonari. § In poet.car.antepenul. § Sit tibi musa lyræ solers & cantor Apollo. § Lãprid.in Alexan.Imp.car.21.in fi. § Lyra,tibia, organo cecinit, tuba etiam. § Orat.lib.3.carm.oda. 19.quantum,&c. §

Litui. § Orat.lib.2.oda. 1. § Iannum minaci murmure cornuum, iam litui strepunt. § Sen.lib.3.de ira.car.2.a terg. § Quis autem ignorat lituos & tubas concitamenta. § Gel.lib.1.d. cap. 11. § Quod cornua & litui moliuntur. § lib.20.cap.2. § Lituicinas.

Magares est quod nos manacord. § Budæ.in pand.1.car.169.a tergo. § Liui.lib.39.car.1. a terg. §

Monopodia & Abacos Romam adduxerunt,tunc Psaltriæ Sambucistriæ & conuiualia. Macrob. cum cinedulis sambuca psalterio in ludum histrionum.

Monaulium inuenit Mercurius,de quo Plin. § d.cap. 56.in medio. Martial.lib.ult.car.5.in prin. §

Organorum multa nomina,not.Carda.ubi infra.Naulia,Nabla,Orga.species.

Psalter.orga.laudatorium cordarum decem in formã clypei. § Psalt. nu.91.in prin. 32.in prin.Macrob.lib.3.cap.14. Politia. in 14. miscell. Iosep.lib.7.antiquit.cap.12. in med.cap. 15. § in conuiuijs, in comedijs,de Dauide Carda. § lib.13.in princ.car.389.493.ubi infra.Ascon. car.47.in fi.cordarum.72.ut & arpicord.hodie. §

Nabla de qua Iosep. § lib.7.cap.12.in med.lib.8.cap.3. car. 2. §

Pactidæ multarum cordarum,& in uer. Trigon.

Phormingis Siringæ cordarum septem Samphonia,Symphonia,Cinnaris per Indos.Io.Leo.histor.rerum indicarum. § lib.2 .cap.46. §

Sambucca Sambecca,in uer. Organ. § Macrob.d.cap.14.Carda.d. car.493. Plaut. in Stico.cap.Quisnam. § Comedias Atellanas Sambuccas lectores. § car.32.in fi. § fidicinas, Tibicinas, Sambuccas aduexit secum.Liui. § lib.39.car.1.a tergo.in med. Spart.in Adria. Imper. car.ultima.

Scyphus. § Macrob.li.5.cap.21.in fi. Sãponias notat Io. Leo.histo. rerum indicarum lib.2.cap.46.Cannarum.7. §

Systrum nos cymbanum. Sen.lib.de beata uita § car.141.a tergo.in med.Aemil.in Phil.6.rege.Valesio.car.379.ante, Carda.ubi supra.Iuuen.Sat.13.car.2.Martial.lib.ult.car.4.a ter.car.136.a tergo.

Sym-

Symphonia. § Plin.lib.9.cap.8.de Delphino, Sen. de Mecenate lib. de Prouid. Pers.Sat.5.in fi.

Testudo. § Plin.lib.9.cap.5.Orat.lib.3.Carm. Oda.11.§ Mercuri. &c. § lib.4. Oda.3.§ Quē tu Melpomene.&c.Septennarius. § lib. Epod.Oda.14.§ mollis inertia,&c. § In Poeti.car.penult.a tergo.

Tibia buxi Ardalo inuentore, de quo Pausan. § libr.2.in fi.§ nunc piffaro.Metham. § lib.4.lib.12.li.14.car.42.a ter.car.154.188.§ longoque foramine buxus. § Plaut. in Stico. capit.Agite.in fi.§ refer ad labia tybias,&c. § car.189.§ huius cantu adimi eam dum descendebant Spartani, de quibus Valer. § cap. de Instit.anti.§ Tibiæ cōcentu crebro ictus sono strenue hostem inuadere admoniti. § car.38.in princ.Gel.lib.1.cap.11.in prin.lib.20.cap.12.Plin. plura.libr.16. cap. 37.in fin.§ Ex buxo, arundine, argento, ossibus & asininis, Duillius cons.uictor primo pun bello,Tibijs usus in uitam omnem. § Flor. in Epitho.lib.2.in prin.§ canere Tibijs doctus. § Tacit. lib.14.car.27. ante.§ Rem diuinam facere sine Tibijs religione tangebantur animi. Plutarchus problem. § in med.car.206.ante.§ Tibia sit tenuis paucoq; foramine,&c.Orat.in Poet.§ car.4.Lamprid.in Heliogab.Imper. car.pe.§ publice cantauit, ad tibias dixit,tuba cecinit, &c. & de Alex. Seu.Imper. § car.121.a tergo.§ Pinxit, cantauit, uersibus scripsit, Lyra, Tybia, Organo cecinit. § Metham. lib.12.car.3.§ Longaq; multiplici delectat tibia buxi,lib.14.Inflati compleuit murmure buxi§ Gel. lib.15.cap.17.Plut.lib.de Irac.car.445.§ de Minerua,& de Marsia quę Lingulam addidit.de Alcibiade qui tibijs canere intentus buccas inflasset, oris animaduersa deformitate tibias fregit, pudore actus,& sic talem nos piffarum dicimus. § Plato.li.3.de rep. car.3.a terg.§ Loto & ex arbore confecta.Plin.de Loto § lib.13.cap.17.in med.§ diuersa Tybiarum genera,not. Pausan. § lib.9.car.351.in fi.§ Tibia Dorica Trifidia, cordarum & duodecim,Plut.in eius musica. § car.3.Plin.ubi supra.§ Obliquā inuenit Midas.d.cap.56.Geminas quis,& in Triumpho. § Apia.lib.Lybico.car.253.a tergo.Vale.de Instit. antiq. car.37. Collegium erat & Tibicinum. § Mart.li.ultimo car.5.in princ.§

Timpanum, uas bellicum pulsatile, ut in uer. lances, pars plaustri Margaritæ sedentes, machina uel rota meabilis, saxa gerens etiam grandia in altum. § Apia.in Parth.cap.6.§ Parthi lances corio affixo concauas, & clauis extento, æris simul ab omni parte uerberant, quæ horrendum resonantes tonitru,&c. § & supra hic cap.de armis. Iusti. lib. 41. in med.de Parthis ipsis.Budæ.in pand.1.car.126.in prin.228.Plin. lib.9.cap.35.in med.§ de ipsis Margaritis, plura de tympanis. § libr. 5.cap.1.in med.§ Fistulæ cantu, tympanorum, & cymbalorum, &c.

Curt.

Curt.lib.8.de petra Dorinnim capta, epulati sunt, tympana suo more pulsantes. Tertia nocte tympanorum strepitus desierat audiri, &cæ. Sagittarios tympana pulsare solitos.&c.

Trigoni multarum cordarum,& Pactidæ. ʒPlato.3.de repu.car.3. a tergo,in medio.

Tubam Turygenas adinuenisse refert Diodo.Sicu.de quo ad Manethon car.ultima, inuentorem Pisæum dicit Plin. ʒli.7.cap.d.56.de inuentoribus rerum.ʒ

Tuba ductilis,& cornea. ʒPsalter.num.97.Cantate,&c.Carda.ubi supra Gel.li.20.cap.2.& in uita Alexan. Imper.ut supraʒ tuba cornea.

Vtricula. ʒSuet.in Nero.Imper.car.ult.sub exituʒ coraulā in utricularium saltaturum,&c. quæ & ascaules, nos piuam dicimus talem. Politia.in sua.14.miscell.

TEGVMENTA CAPITIS PRISCA CIVIVM Rom. Tit. VIII.

TEGVMENTA capitis portare solitos Romanos ciues constat, ut Biretum hodie. Quid autem fuerit, cognitum non habetur adhuc. ut & car.sequen. obuium honorabilem salutantes, aperiebant caput ut hodie.Ita denominat Liui. de Annibale ʒlibr.22.in princ.eius.Sen.lib.de Consolat.car.149. in princ. ut antiquiores,&c.Plin.li.28.d.cap.6.in prin.ʒ

Amiculum. ʒCurt.de Dario rege.li.3.car.13.a tergo, & lib.6.car. 76.a terg.lib.9.car.137.in fi.ʒ lęua amiculum puniceum, tunc Philotam religatis post tergum manibus obsoleto amiculo uelatum iussit induci. ʒPlut.in Alexādri uita.in med.car.6.ante in fi.ʒ ficulum imprimis amiculum, inde lintheum thoraca,&c.

Anaxiridas. ʒPlut.ubi supra.car.seq.ante in med.ʒ Candin, thiaramque repudians.

Apex sacerdotum uelamen. ʒValer.cap.1.in Sulpitio.ʒ At Sulpitio inter sacrificandum è capite apex prolapsus, eidem sacerdotium abstulit. ʒGel.lib.10.cap.15.ʒ de Diali flamine. sine apice sub diuo esse non licet. ʒPlin.lib.22.cap.23.in prin.de frangis.ʒ

Biretum, quod hodie ʒPonta.libr.5.de Sermo.capit. Risus, de rege Alphonso.

Candym ut Diadema. ʒPlut.cap.de fortit. Alexandri car.3.in fi.4. ante.ʒ non Acynacem, non Candym regium est capitis insigne apud Persas,& tegumentum dirimere,ut Thyaram,& Candym ut Subliga-

cula,

cula,&c. & in eius uita per eundem in med. Anaxiridas Candym Thyramque repudians, &c. ubi supra Arria. §lib.6.car.ult.in prin.

Capitium.Non.car.51.

Calantica uel Calathum. §Tul.in Clodio, not.Noni.ubi supra.Macrob.lib.1.cap.20.§ dum Calathum eius insigunt capiti.

Causea. §Valer.cap.de humanit.in Antig.rege.§ humo caput sublatum causea, quia uelatum caput suum (More Macedon.) habebat, texit. §Beroal.in 91.annotat.Plaut.in Miles glo.cap.Sequimini,in medio. § Ornatu naucleatico causeam habens ferrugineã,&c. §In Persa. cap.omnem,in fi.§ cape tunicam atque zonam & causeam.

Capillamẽtum,adulterina coma. §Suet.in Calig.& in Nerone cap. Petulantiam,Budæ.in pand.1.car.240.a tergo.§ cucullio galerum capillamentum.

Cydaris, Persicum capitis insigne regium,cum cerulea fascia, idem quod Diadema. §Curt.in Dario.lib.3.Arria.libr.2.car.75. lib.4.car. 6.uel 162.lib.6.in fi. car.pen. a ter. Exod. cap.28.6.Lact.li.4.cap.14.

Diadema.i.candida fascia linea, quam portabant,infra cap. Principes. Liberi inuentum. §Plin.lib.7.cap.56.in princ.§ de Alexandro magno & Lysimacho, Iusti. §lib.15.Valer.cap.Liberè dicta.§ de Fauonio in Pompeium. Cui candida fascia crus alligatum habenti,&c. §cap.de humanit.§ de Pompeio in Tigranem. §Cur.lib.6.cap.70.§ Itaque purpureum Diadema distinctum albo, quale Darius habuerat, capiti circundedit. Lupercalibus a consule a tergo admotum Octauium sæpius, capiti suo diadema repulerit. §Suet.in Aug.cap.Adiecit.

Flammeolum. §Hom.li.10.Odiss.in fi.§ Capiti flammeolum imposuit. §Iuuen.Sat.2.car.3.in prin.§ flammea sumit sacra ferens, &c.

Galerum. §Iuuen.Sat.6.car.3.in fi. Ex Varrone. Gel.libr.10.cap. 15.in fi.§ Is solum habet galerum,&c.Galericulum coma adulterina, ut capillamentum. §Bud.in pand.1.car.240.& uer.Pileus.Martial.lib. ult.car.4.in prin.

Homelium pilei genus. §Ponta.lib.1.de aspirat.car.24.

Lintheis capita uinciunt Indi,unde & hodie Turcarũ gens. §Curt. lib.8.car.116.ante.

Mitra picta. §Metham.lib.14.car.190.Tul.in orat.de arusp.responsis,de Clodio.§ acoma,a Mitra,a muliebribus soleis,&c. car.4.fi.

Petasus pileus. §Suet.in Aug.cap.Hieme.car.113.§ domi nõ nisi petasatus sub dio spatiabatur. §Plaut.in Amphit.c.4.in fi.§ Vsq; in petaso pinnulas. §Et in Pseud.cap.Dulcia. in med.§ Clamide, machera,& petaso. §Et cap.Malus,in fi.§ quid mercedis petasus hodie domino demeret.

Peri-

Periscelides apud Anglos insigne regium. § Aemil.in Lud.11.rege. 54.car.942.

Pileus. §Suet.in Nero.cap.petulantiam.§ arrepto pileo uel galero, popinas,&c.& in Tanaquil.Liui.lib.1.

Rheticulum muliebre.Nonius.d.car.51.plura significat. §Home.li. 22.Ilia.car.penul.in fi.li.14.car.4.a ter.Spart.in Vero Imper. car.231. Iuuen.Sat.2.car.2.a tergo.

Strophium, pilei genus. §Blon.lib.1.de Roma Triumph. car. 25. & in uestibus infra.

Theristrum uiduarum genus,cap.38.c.

Thiara sacerdotale galerum,ut Diadema regium. §Iusti.in primo. in prin.Metham.lib.11.car.141.Suet.in Tyb.cap. Externas, In Nero. cap.non immerito.§ Thyaram deductam,diadema imposuit. §Plaut. in Persa.cap.Nunquid. Plut.in Alexandri uita.car. 229.§ Anaxiridas candim,thiaramque cum tribus coronis utuntur Persæ. §Let. in Domit.Imper.§ triumphante, ut hodie Turcarum & Imperator ex tribus imperijs.

Thiara recta reg. capitis insigne dicit Arria. §lib.3.car.140.§ de Besso proditore Darij domini interfectore. § Sen. de Xerxe lib.6.de benef.car.118.in prin.cap.cum bellum, in fin.§rectam capite Thiaram gerens.§Iuuen. Sat.6.car.antepenul.§phrygia uestitur bucca tiara.

REVERENTIAE GENERA ET PRISCA & eadem hodierna. Tit. IX.

Rguunt quam plures instituisse Romanos nihil in capite gerere, nullumque capitis tegumentum portare, quia per numismata nō apparet de aliquo tegumento.Sed re diligentius excussa tegumētum portasse constat, ex quo laudantur Cæsar primus, Cato, Masinissa Imper.Adrianus. de modernis autem Castrutius & alij,ut nullo algore imbre uel æstu induci, ut caput operirent. Ex quo habetur, institutum fuisse capite tunc cooperto incedere, ut per infrascripta. Viris dignitate præditis, & honore dignis occurrentes caput aperiunt. Deos salutantes operiunt. §Plut. in problem. car. eius.3.4. in prin. § Quid autem portauerint super caput nullo modo constat ad hucusque, uel per modernos quamplurimarum rerum & si diligentes excussores nō est animaduersum aut cognitum. ut car. preced.

Occurrentes autem digniores salutabantur aperto tūc capite, ut per per nostrates hodie.

Varia

Varia reuerentiæ genera refert Geu. §lib.1.car.356.al Duca de Alua, § per Athenienses, Lacedemonios, Aegyptios, Siciones, Argiuos, Penos & Romanos, lib.2.car.59.

Aperire caput obuio superiori uel magistratibus non modo uenerationis causa institutum, sed & ualetudinis. §Plin.lib.28.cap.6.per uerba corrupta, de Sylla in Pompeium. Valer.cap.de gratis.car.166. Plut. in Polit.car.11.ante.§ Venienti Pompeio assurgere, caput aperire, & Imperatorem appellare dignabatur. §& in problem.car.195.a terg.§ uiris honore dignis occurrentes caput aperiunt. In Crassi uita. §car.1. in fi.Blon.d.lib.9.de Roma Triumph.car.346.Sen.Epist.65.in fi.eius, fuisti, &c.

Assurgere per sedentem, ciuicam etiam coronam portanti, & per Senatorem. §Valer.cap.de grat.ubi supra.Plin.episto.23.lib.1.Consulis,&c.lib.16.cap.5.in med.Plutar.in Cato.§ ad Ptolom.regem, §in eius med.car.5.in fi.Suet.in Iulio Cæs.in Senatores. cap. uerum præcipuam. car. 45. Iuuenal. sat. 13.§ Si iuuenis uetulo non assurrexerit. hoc etiam dedit causam mortis Iulio ipsi Cæs.Suet.& in Claud.Impera. § cap.cum interim.car.210.& in Tyb.Imper. cap. quædam. in fin.car. 144.Sen.episto.65.in fi.fuisti,&c. Apia.lib.1.in med.car.28.in prin. § De ipso Sylla in Pompeium. §Dion. libr. 57.car.5.eius ante.427.Home.in 11.Ilia.car.125.Herodo.lib.2.cap.6.Gel.lib.2.cap.2.in prin. § de quæstione, de Licurgo legislatore.§ Geu.libr.1.car.32.§

Equo descendere. §Valer.cap.de gratis in Sylla.car.106.cap.de testibus in fi.Sen.ubi supra.Gel.lib.2.cap.2.de Fabio.§

De mensa assurgere posterius. § Valer.cap.de insti.anti. car. 2.31. ante.in fi.Sen.d.episto.65.in fi.§

Osculari cognatos, frontem etiam. § Sen.d.episto.65. in fi. Plut.in uita Romuli in princ.car.6. ante.§ ore & mulieres. § Plut.& in problem.car.2.194.Dion.lib.48. car.256. ante.§ in congressu Pompeij Sex.cum Cæs.& Ant.Senatores solitos osculari abeuntem & redeuntẽ. Suet.in Nero.Imper. §in fi.cap.nullus.car.267.in fi.Budæ.in pand.1. car.84.in prin.Plin.in suo paneg.car.335.§ Senatum osculo excipiẽs, &c.reducem præsertim,& in fronte, ubi supra. § Cæli.libr.4. cap.2.§ quod Senatum osculo exciperes, ut dimisso osculo fueras. § in eodem paneg.car.7.a terg.§ de Persis.Xenophon. § li.1.in med.car.13.14.§ per Clytum in Alex. § Arria. lib.11.car.45.in med.Cælius. lib.3.cap. 26.in fin.§

Mentum attingere in supplicando. § Plin.lib.11.ubi supra. cap.45. in medio.§ Amplexus ad pedes infra.h. § Pompo.Let. in Domit.Imper. Dion in Calig.lib.58.in med.§

Manus

Manus osculantes, quod genus honoris nisi Imperatorum, idque per paucis eo tempore permittebatur. § Sen.epist.118.in prin. exigis,&c. Plut.in Cato.Vtic.car.2.in fi.251.in Aemil.uita.car.penul.ante.in medio.Cælius de Cato.lib.4.cap.2.Capitol.in Galieno Imper.car.penul. uel.178.Home.li.24.Ilia.car.272.lib.6.odis.car.55.58.§ de Priamo ad Achillem. § lib.21.car.4.in fin.Plin.in suo paneg.car.536.§ Non osculum manu reddis. § lib.11.cap.45. ubi supra. de unguibus.§ Ad hæc manus tendunt,&c. Dextra osculis auersa appetitur. Suet.in Calig. cap.ita bacchantem. § in fin.car.203. a terg.§ Sagittam donaturi in signum amicitiæ osculantur populi, de quibus Io.Leo. § lib.2.cap.46. in med.& infra.car. sequen.§

Ad genua. §Plin.li.11.ubi supra.cap.45.Plut.in Pompeio.car.215. in princ.Valer.cap.de humanit.car. 101.§ de Tigrane per Pompeium uicto. § Sueto. in Nero.cap.non immerito.car. 244.§ in Tiridatem regem. § Home.lib.24.Ilia.ubi supra.lib.6.odis. car. ult. § matris ad genua manus. § lib.7.car.3.§ de Vlisse in Aretem. § libr. 15.Ilia.car. 2.lib.22.car.antepenul.de Terpiade.Herodo.lib.2.car. 6. in prin.§

Dextras miscere in fide. § Plin. lib.11.præd.cap.45.in med.§ In fide porrigitur. § Valer. cap. grauiter dicta, in Pompilio. car.135.ante. Tacit.lib.15.cap.31.§ in Tiridate & Corbulone. § Dion.lib.48.ubi supra.car.256.Virgil.in 3.Aenei. Alciat.Fab.39.§ de Pompeio & Octauio. Iungimus hospicio dextras.de Antinoo,& Telemacho.Institutũ tale refert declaratq; Iosep.li.18.antiqu.Iud.cap.20.in med.§Hom. lib.6.Ilia.in med.de Glauco & Diomede. §Hom.in 2. Odiss. car.15. lib.3.car.1.in fi.de Pisistrato.lib.22.car.118.in prin.§ Curt. de Artabazo ad Alexandrum. §libr.6.car.68.Plut. in Crasso.car.3.a tergo.In Mario.car.eius.4.a tergo.In Pompeio § Collegæ ultro dextera porrecta,&c. quam lætissime dexteram iunxit,& Magnum salutauit. car.2. a tergo. Dexteram ergo Crasso quam auide iunxit. § car.3.in Pomp. Iosep.lib.18.antiqui.Iud.cap.ult.car. et ultima.§ de Artabano. §Liu. lib.23.car.6.98.in princ.§ de militibus inter se, & Minutio cũ Fabio Max.Dictatore prælio liberato. § Martial.li.2.in princ.In Posthumũ.

Semita cedere, præsertim mulieribus obuijs. § Valer. cap.de Gratis.car.104.Suet.in Tyber.Imper.cap.Quædam car.144.Diodo.lib.1. car.4.ante.in fi.§ domi uenerari a uiris. § Sen.d.Epist.65.in fi.Plaut. in Trinu.plura, cap.Minus, in fi.car.296.in prin.§ decedam ego illi de uia, de semita,&c. § Budæ.in pand.2.car.36.§ etiã matronis, quia Coriolanus,&c.

Medium in locum admittere. § Salu.in Iug. in princ. car.33.post mortem patris Micipsę per filios inter sese,&c. Plut. in Pompeij uita.

car.215.in prin. § de Tigrane,& eius filio.

Manu præhensa introducere. § Hom.in 11. Ilia.car. antepenult.de Nestore, lib.3.Odiss.car.1.in fi.

Primus apud Principem locus. § Tacit.in German.car.2.ante.

Latus dextrum tegere. § Suet.in Claud.car.224.a ter.cap. Ornam. Valer.cap.de piet.in patriam,de Tyberio, § Salu. ubi supra. car.33.in fi.Herodo.ubi supra cap.6.in princ.

Occurrere uenienti ad sese. § Spart.in Adria.Imper. § Seruiano sororis filio tantum detulit, ut ei uenienti de cubiculo semper occurrerit. § car.24.In Carino Imper.in prin.car.227.In Tyber.in Sylla ubi supra,Dion.li.57.car.7.ante. § De Tyber.in cons.primo tempore, quo benignitatem simulauit.

Caput flectere occurrenti, conquiniscere. § Lamprid. in Alexand. Imper.car.eius.supra,118.Herod.d.cap.6.in princ.

Genu flectere. § Gen. capit.4.e. § Vt omnes coram eo genu flecterent. § In Hester. cap.3.in princip. § Solus Mardocheus non flectebat genu. § Curt.lib.4.car.27.a terg.de Betireo in Alexandrum ipsum,& in coniurat.etiam.in Alexandrum lib.8.car.113. in fi.per Hermolaum. § Tu Macedonas uoluisti tibi genua ponere. § Blon.lib.1.de Roma Triumph.car.31.Hom.in 9. Ilia.car.antepen.in fi. § Quotiens clausas tabulas genibus flexis,&c.

Non considere in conspectu parentum. § Curt.lib.5.car.49.a ter. § de Alexand.Mag.in Sisicambim Darij matrem eius captiuam. § Capit. in Gordia.Imp.car.3.151. § nunquam illa præsente sederit, nunquam cum eo lauerit.

Lauare posteriori loco. § Vale.cap.insti.anti.car.2.in princ.cap. de Sacello, capit.ubi supra car.151.in med. Tul. in primo offic. car.25.a tergo. § Cum parentibus puberes filij. Plut.in problem.c.202.a tergo. Iouis sacerdo.cum Soceris Generi non lauantur. § Iuuen. Sat. 13.car. 2.a tergo. § Si uetulo Iuuenis,&c.ut supra.

Salutatio mutua. § Valer.d.cap.de insti.anti.Suet.in Claud. Imper. cap.Equestris.& in Nero.Imper.cap.Nullus in fi.car.267.ante.Plut.in Crassi uita.in prin.car.197.ante.In Mario. car. ultima ante in medio. Liuius in Manlio.lib.7.in prin.car.2.uel.55.in princ. § Salute accepta & reddita ècontra,ubi de furcis caudinis lib.9.car.2.Nomine consalutare religiosum habetur. § Plin.lib.28.cap.2. in fi. § de Lucio & Octauio congressis. § Apia.lib.5.in med.car.190.ante. § Vnde ex numerositate, memoria non supplente obuiorum tot ciuium nomina tenere Dominum appellabant. § Sen.Epist.3.Epistolas. in princ. Suet. in Claudio Imper.car.221.a terg. § Vel seruo memorioso in nomen

clato-

clatorem utebantur, ut, & cap. de Memoria diximus, unde Tul. in Catonem aduersarium in actione pro Murena. §car. antepenult. in princ.§ Quid quod habes nomenclatorem? in eo quidem fallis ac decipis, nã si nomine appellari abste ciuis honestum est, turpe est notiores esse seruo tuo quam tibi. Metham. §lib. 13. in princ.§ dicta acceptaque salute. §Martial. lib. 5. in Pontili. Sæpe salutatus.

Primus Cæsarum C. Caligula se adorari instituit ut Deum. §Dion. lib. ultimo car. 470. in prin. Sueto. in Vitell. Imper. in prin. a car. 2. in fi. Pompo. Let. lib. 2. de Dioclet. Impe. Eutrop. libr. 9. de eodem.§ Nam cum priores salutarentur, primus adorari uoluit Persarum more. Sanxit etiam ut omnes prostrati pedes exoscularentur. §Plin. etiam in suo paneg. car. 8. ante.§ non tu ciuium amplexus ad pedes tuos deprimis, Cyrus, ut not. Xenoph. §lib. 8. in med. car. 139. ante.§ Longe maior uidebatur quem omnes adorauere, siue iussi, siue stupefacti.

Mane salutatum. §Virgo. in 2. Georg. car. 28. Suet. in Claud. Imper. cap. Equestris. Iuuen. Sat. 5. in princ. car. 19. ante.§ Tota salutatrix iam turba, &c.

Nocturna salutatio de qua Plin. Epi. de auunculo suo, Pergratum, &c. Antelucana officia. §lib. 3. Epi. 5. nu. 12. Veniam ad cęnam, &c. Suet. in Fla. Vespas. Imper. cap. Ordinem.§ Amicos admittebat ante lucem & dum salutabatur decalciabat ipse per se. §Salust. in Catili. car. 12.§ Mane salutatum uenio. §Martial. lib. 2. in Maximum.§ prima salutantes, &c. §lib. 4. car. 2. lib. 10. ad Potitum. Nunc resalutantes uideo nocturnus amicos. Similis Adriani Impera. amicissimus ad ipsum post mediam noctem accedebat, Dion. §in eius uita. car. 19. in prin.§ nocte salutatum ve. Introire ad Ciceronem, &c. §Plut. in eius uita. Tul. in orat. prima in Catili. car. 2. in fi.§ Sese illa ipsa nocte paulo ante lucem, &c. Quos tu mane ad me salutandũ miseras, &c. §Herod. in Gordia. Imper. lib. 7. in med. car. 77.§ Etenim ante lucem, quo tẽpore prodire illi mos fuerat, inueniunt hominem. Alij nondum uenerant, alij salutato abierant, &c.

Adorandi modus est etiam, in orbem sese uertere. §Suet. in Vitel. Imper. cap. contra plures, in fi. car. 303. Plin. li. 28. cap. 2. in fi.§ totum corpus circumagimus. Plut. in Numa rege. §car. 21. in prin. In Camil. car. 54. in prin. Eutrop. in Dioclet. car. 80.

Capite uelato procumbere. §Curt. lib. 6. car. 70. Macrob. li. 1. cap. 8. lib. 3. cap. 6. car. 216. 208. cap. 10. Plaut. in Curcul. cap. beatus, &c.§ Operto capite Esculapium salutat. Plut. in problem. §3. car. uer. Deos, & seq. car. 195. a ter. In Camilli uita. car. 2. ante in med.§ Se ad dextrũ uoluere circum uertens cecidit. §Meru. in uita Traiani Imper. car. 2.

eius.§ ad Traianum deductus illum humi procumbens suppliciter adorauit. § Lamprid.in Alex.Imper.car.6.118.a tergo.§ Ipse adorari se uetuit cum iam cepisset Heliogab. adorari more Persarum.

Matres crinibus templa uerrentes, ueniam irarum cęlestium, fineq́; pesti exposcunt. §Liui.lib.3.car.2.a tergo,in prin.lib.26.car.2.ante.§ Crinibus sparsis aras uerrentes,&c. car.125.in fi. Reuerentiæ genera.

Digitos ad osculum ponere in adorando etiam,plana faciem contundere palma. §Iuuen.Sat.13.car.3.in fi.57.a tergo.Sueto.in Aug. cap. Et quoniam.c.123.in prin.In Nero.cap. Nō immerito. car.244.ante. Plin.lib.28.cap.2.in fi.lib.11.cap.45.in med. Digitos ad os suum retulissent,ut nostrates hodie, more Hispan. eblandientes, obseruant & iam Carthaginenses.Geu.lib.2.litterarum,car.59. Dextra osculis auersa appetitur,&c. Manum superioris osculo impetere ad præstandam reuerentiam & summissiuam deuotionem uel affectionem. Vnde & quomodo institutum habeat originem negat Geu.in suis litteris, se ex aliquo librorum suorum quam diligenter excussorum percepisse.Constat autem ex uerbis Ecclesiast.cap.29.in prin. Donec accipiunt osculantur manus dantis,&c. Et ex Hom. §libr.ultimo Iliad. in med.§ de Priamo ad Achillem. §car.272.lib.ultimo Odiss.car.antepenul. Plin. lib.11.dicto cap.45.in medio.

Pedem ad osculum proferre, ut in Pompeium Pęnum per Cęsarem uictorem,Sen. § lib.2.de Benefi.cap.Cęsar dedit,&c. § porrexit ad osculandum sinistrum pedem,&c.

Terram osculandi etiam religiosum habetur. Plut. in Romuli uita. in prin.de quo Gel.lib.3.cap.26. palmus ad cęlum tendere supplicantis est.Liui. §li.30.car.163.in prin.lib.26.car.127.ante pluribi.Virg. in 2.Valer.ubi supra.

Frontem osculari etiam religiosum habetur.Plut.in Romuli uita,in princ.de quo Gell. §lib.3.cap.26.in fin.car.100.& supra hic.§ Palmas ad cęlum tendere,supplicantis est.Liu.lib.30.car.163.in prin. lib. 26.car.127.ante.§ pluribi.Virg.in 2.Valer.ubi supra.

CALCIAMENTA ANTIQVA. Tit. X.

ARBILA soleæ genus inaurata per Belisarium missa. §Procop.in bello Persico lib.3.car.ult.in princ.

Blanti, de quibus Dion. §lib.43.car.9.in princ.§

Caliga genus est calciamenti pedalis, ut calceus nō cruris ut laneæ nostrates calceæ, ut opinantur plerique, & infra hic, præser-

tim

tim ex Plin.lib.9.cap.18.in Mullo pisce. in fi. ʒ Squammis conspicui crebris & præacutis clauorum caligarium effigie, ut & peruulgate solemus ipsos caligarios appellare. calceis enim talibus clauis caliga. uel ut hodie brochis refertis utuntur Geruli, Vallenses, Comenses, Camonici, muratores nostri temporis.

Caliga erat militaris, unde C. Caligula Imper. & Maximinus Imp. etiam. ʒ Plin.lib.7.cap.43. de proscriptis in princ. ʒ plurimi iuuentam inopem in Caliga milit.tolerasse. ʒ lib.8.cap.57.de moribus. ʒ fascijs, quibus in calciatu utebantur. ʒ lib.34.cap.14.de ferro. ʒ Aliud sola breuitate placet, clauisque Caligarijs, ʒ lib.36.cap.16.de magnete & clauis lib.2.cap.98.lib.33.cap.3.in med.lib.22.cap.22.in fi. ʒ Alexandri mag.præfectum aureis clauis suffigere crepidas. ʒ Suet. in Caligula Imper.car.5.ante, & in cap.Vestitu. ʒ De caliga speculatoria not. in Vitell.Imperat. ʒ cap.Galba, in fi. ʒ Caligatorum militum obuios, &c. ʒ Dion.libr.48. ubi de fuluia car.6.ante.lib.57.car.4.a terg. ʒ interpretatur esse genus calciamenti. ʒ Eras.prouer. ʒ Caliga Maximini. ʒ Tul.in Philipp.2.in med.car.176. ʒ Deinde cum calceis & toga, nulla nec caligis nec lacerna. Epistola & ad Attic. ʒ car.48.primum ut opinor. Capitol.in Galieno, in princ.car.penult.a tergo. ʒ Caligas gēmatas annexuit Imper.Dioclitianus. Eutrop. in eo. Adorari se iussit, cum ante eum cuncti salutarentur. Ornamenta gemmarum uestibus calciamentis addidit. ʒ Pompo.Let.in eodem.lib.2. ʒ & sic Caligas & calciamenta idem esse constat.

Detraxit Alexan.Imper.&c. ʒ ut in eius uita car.2.a terg. ʒ Tot caligatos millia clauorum. ʒ Iuuen.Sat.ultima, in med.Tacit.lib.primo. de ipso Caio. ʒ Quia eo tegmine pedum induebātur. ʒ car.18.Sat.3. in fi.ipsius.Tul.lib.2.Epist.ad Atticum.car.4.primum, &c. ʒ Caligæ eius ut fasciæ cretatæ non placebant.

Calceus item est quod nos scarpam appellamus. ʒ Iuuen.Sat.ult.in med. Vnde sutor, de quo Martialis libr.9.de Sutore. Orat. in Epist. ʒ Vt calceus olim, si pede maior erit, &c. ʒ Tul.in d.2.Philipp.Suet. in Aug.cap.Instrumenti, in fi. ʒ Calciamentis altiusculis utebatur, ut procerior uideretur.

Calceos nunquam non intra cubiculum habuit, &c. ʒ & in cap.Auspicia.ibidem.infra. ʒ si mane sibi calceus perperam indueretur, &c. ʒ & in Galba Imper.cap. ʒ Statura neque calceum perpeti, &c. Et in Othone. ʒ cap.Tulerat animus. ʒ Laxato calceo restitit, &c. ʒ Pli.lib. 2.cap.98.lib.10.cap.43.de coruis. ʒ posita calceis mutula. Plut.in Pau. Aemilij uita, carta prima. in præceptis coniugal. num.23. Calceum protendit, & hic nouus est & pulcher, sed nemo nouit ubi me premat,

§& car.ſeq.num.31.Plaut.in Aulul.cap.Narraui.§ Propolæ,lintheones, calceolarij, &c. gemmas in calceis habuit. § Vopiſ.in Carino Imper.Numeriani filio.car.1.ut ſupra. de Caliga in Galieno Imper.

Calcei ſicionij, muliebres & elegantes. §Beroal.in annotat.car.29. a tergo.§ nobilitate præſtantes Lunulas geſtabant in calceis. Plut.in problem.car.210.ante.Perſius.Sat.3.in fi.car.74.in fin.Martial.lib.primo ad Sceuolam.

Calcei mulei quibus utebantur patricij tantum, de ijs Plin.in muglli piſce. § cap.17.lib.9.Vopiſ.in Aureliano Imper.car.ult.Plutar.in Marcelli uita.car. 4. in fi.§ pedes patricijs in calceis,unde Mulas appellant noſtrates, originem ignorantes, ideſt ſoccos altiores, erant & uerſicolores,per Iul.Cæſarem.Dion. § lib. 43.car.5.fin.Alcia.Fab.132.Aurea cecropidæ,&c.§ Cothurnus talis erat.

Cothurnus,&c.car.ſequen.in fi.

Crepidę & Anſulæ. § Valer.cap.ſuæ quenque art. in fin.§ Moneri ſe a ſutore de Crepida & Anſulis paſſus. unde prouer. de quo Eraſ. Ne ſutor,&c. §nu.515.Plin.libr.9.cap.35. in med.de Margaritis. lib.35. cap.10.car.2.a terg.ubi prouer.ne ſutor.lib.36.cap.16.in med.§ Qui & pedibus nec crepidarum tantũ obſtragulis,ſed totis ſocculis addunt. Oratius. § lib.1. ſermo. ſatira 3.§ Sapiens crepidas nunquam ſibi nec ſoleas fecit. §Gel.lib.13.cap.21.in fi.§ idem eſſe oſtendit, unde ſutores crepidarios, quæ & gallicæ dicuntur. § Gel. ubi ſupra. Valer. cap. præd.de luxuria.§ Magna ex parte aureos clauos crepidis ſubiectos habuit,&c.de Antiochi exercitu. §Plut.in Alexan.uita.car.7.a ter.228.§ Talibus utuntur & geruli noſtri temporis ætatem durantibus. § Beroſ.lib.5.car.68.in prin.§

Crepidæ Carbatinæ ſunt etiam ruſticæ ex pellibus crudis. § Politia. in ſua.2.miſcell.§ unde & ueteramentarius, quem nos zauatinum dicimus. § Suet.in Vitel.Imper.cap.contra plures.in Tyber.Impera.cap. equi quoque.in Calig.cap.ueſtitur,&c.§ modo in crepidis uel cothurnis,modo in ſpeculatoria Caliga. § Beroſ.lib.3.car.68.§ cum habenis in Italiam accidit,ad militiam hodie ruſtici ex Hiſpania uiſuntur quandoque. § & in uer.cothurnus.Ioui.lib.26.hiſtor.in fi.car.antepenul.§

Crepidæ & Pallium græcus philoſop.habitus,ſupra in Tyber. §Valer.cap.qui ex illuſt.exem.1. de Scipione. in hebreos etiam,ut in Ruth. cap.4.b.§ Solue calciamentum de pede eius. §in Deuteron.cap.25. c.§ Hector Parmenionis fil. naui demerſa oblectans ueſte madida aſtricti crepidis pedes,&c. § Curt.lib.4.car.30.in prin.§

Carpiſculum calciamentum ſarmaticum. § Vopiſ.in Aurel. Imper. in

in med.car.198.in fin. Politia.nu.2. plura de hoc. § pedum tegumina. § Colum.lib.1.cap.pen. §

Ocreæ,quod alibi notauimus.

Pero calciamentum est rusticum, ut Crep. Carbat.supra. § Iuuen. sat.14.car.4.in prin.63. § per glaciem perone tegi. § Bud.in pand.1. car.230.§

Phecasij sacerdot.Athenienses. § Apia.lib.5.car.4.§

Sculponea idem quod supra,Scarponi. § Plutar.in Casina. cap.sine modo, &c. § soleas qui quæso potiusquam Sculponeas. quod uerbum exponit Bero.in Calig. § car.188.a ter.& in re rust.Cato.cap.59.§

Sandalia calciamenta soleæ similia gręco nomine,latino autem Crepida. § Beros.lib.5.car.67.a ter.Plin.ubi de Sardinia.lib.3.cap.8. Gel. lib.18.cap.4.Diodo.li.6.in med.de Oceano.§ Sandalijs pro calciamētis uarij coloris utuntur. § car.47.ante.in fi.Sueton.in Aug. Impera. cap.pro quibus. § de Apolline Sandalario,ut & Bero.& Gel.ubi supra.

Solea,quæ & crepida & sandalium. § Martial.lib. 5. in Ligurinum. lib.8.in Luscum.§ muliebre calciam. § Plin.episto.16.lib.6.in princ. petis,&c.Colu.lib.ubi de piscibus Orat.ubi supra.sat.3.Gel.d.cap.21. lib.13.Curt.lib.8.car.116.Plutar.Aulul.cap.narraui. &c.in med.in Casina.cap.nulla.in fi.car.122.in fi.§ Ego soleas tibi dabo & annulum in digito aureum. § in mostel. cap. Iupit. car.163.§ cedo soleas mihi. § in Trucul.cap.num tibi.car.308. cap. puero isti.§ Soleas ex auro equis induere,&c. § Plin.lib.33.cap.11.in prin. Tul. in oratio. de Aruspi.respon.car.5.in prin. 253.§ Clodius a coma, a mitra, a muliebribus soleis,&c.unde & solearij, de quibus supra. de Indis etiam Arrian. § lib.ult.in med.car.349.§

Soccus mulieb.& socculus,ut hodie peruulgate. § Suet.in Calig.Imper.cap.uestitu,ut supra.§ modo in speculatoria caliga, nonnunquam in socco mulieb. § Plaut.in cistel. cap. nisi quid. § Socci uideo uestigium in puluere,&c.ubi de hera. § car.130.a terg.in med.in epid.cap. male morigeratus.car.139.ante.§ Dij immortales soccos iussi adimere pedibus. § & car.sequen.ante.§ Soccos, tunicam, pallium tibi dabo. § in Bacchide.cap.ibi in Pirrheum.car.144.in prin.§. Qui soccis habeat auro suppactum solum. § in Trinu.cap.Sta illico.in fi.car.198. a terg.in prin.§ Iubeam suppingi soccos. § Martial. libr. 8. car. 1.in fi.Plin.lib.penul.cap.5.in fi.§ Alij calciarent soccos,&c.

Socculus item. § Plin.lib.9.episto.7.ędificare, &c.§ de cothurnis & socculis. § lib.histor.9.cap.35.in med.§ Nec crepidarum tantum obstragulis margaritas ponunt,sed totis socculis addunt,&c. § Sueto. in Vitel.Imper.cap. contra plures in fi.§ pro maximo munere à Mes-

ſalina petijt Vitellius, ut ſibi pedes præberet excalciandos, detractum-que ſocculum dextrum inter togam,tunicasq; geſtauit,&c. § car.303. in prin.Sen.lib.2.de beneficijs. cap.Cæſar dedit,&c.car.99.in fi.§ porrexit ad oſculandum ſiniſtrum pedem,&c.aiunt Socculum auratum,im mo aureum margaritis diſtinctum, &c.

Et cum ſubere ut nos hiberno tempore utimur etiam. § Plin. libr. 16.cap.9.in fi. § de ipſo ſubere,pręterea in hiberno etiam fœminarum calciatu.

Caſtigati milites ab Imperatoribus diſcincta tunica, nudis pedibus, toto die ante tentoria degebant,&c. § Valer.cap.de diſcipl.militari in Calpurnio conſ.§ & hoc quia priuatio præſupponit habitum. Si excalciati,& cęt.

Cothurnus calciamentum erat cum ſubere,ut hodie noſtrates utuntur mulieres in ſocculis altioribus ad gradiendum difficiles. unde Virgil.in primo Aenei. uirginibus tyrijs, & c. alte ſuras uincire cothurno. § Plin.lib.7.cap.20.de Athanato.lib.16.cap.9. in fine. § Virgine pigmea nullis adiuta cothurnis. § Iuuen.ſat.9.car.antepenul.30.car. ulti. ante.§ Altum ſatira ſumente cothurnum. § Sat.15.car.1.in fi.Plin.li. 9.epiſto.7.car.237. ubi ſupra in ſocculo.& ſupra in uer. crepida. §

Surræ grandes. § Iuuen.ſat.ult.in med. §

VESTIVM GENERA PER ROMANOS,

de his Noni.car.50.in fi.operis. Plaut. in Epid. car.134.Blond.lib.9.de Roma triump. car. 341. Budæ.in pand.2.car. 127. Tit. XI.

DIGNITATIBVS quibusq; & hominibus dare certum genus ueſtium decreuerat Imperat. Alexander. Sed ex cauſis diſſuaſus, &c. § Seneca lib.de Clem.1. car.95.ante.uel eius ultima.cap.indicta eſt,&c. Lamprid.in eo.car. 121.§ Veſtes ſine pellibus not. Blon. ubi ſupra. § car.346.347.§ Tul.ad Atticum.pelliceas ueſtes,&c. § lib.13.cap.410. cap. de retentione. Sen. tamen epiſto.90.§ Quis dubitare.in eius medio,Auium plumæ in uſu ueſtis con ſeruntur, hodieq; Scytharum pats tergis uulpium ac murium induitur, quæ tactu mollia,&c.

Toga erat prætexta uirilis quæ & pura,pullata,candida, palmata,picta,raſilis.

Tunica talaris,laticlauia,pulla,atrata,manuleata,manicata,picta,re-

cta,interula linea,ralla,spissa,demissitia,asema,macrochera,alba,manicata,rubra,dalmata.

Vestis cóchiliata,auro intertexta,patagiata,caltula,cymatilis,crocotula,polymita,stragula,palmata,serica uel bombicina, ungulata, Surriculata, sacerdotalis,attalica,holoserica,subserica, xilina, talaris, zona. § Hæc omnia & alia infra exposita singulatim per authoritates. §

Abolla militaris. § Sueto.in Calig.cap.cætera.car. 189. in fi.Noni. car.50.in fin. § Fulgore purpureæ abollæ. § Iuuen.sat.3.car. 3. a ter. sat.4.in prin.car.2.a terg.Martial.lib.1.ad Cosmum lib.8. de Abolla.§

Alba Tunica manicata. § Vopis.in Aurel.Imper.car.ult. ante. § Lineas afras,ægyptias puras.

Agauem. § Iuuen.sat.7.car.3.uel.34. § intactam Agauem.

Amiculum uariæ qualitatis. § Liui.lib.27.car.1.a terg. § Reginæ dona attulere,pallam pictam cum amiculo purpureo. § lib. 34.car.2. a terg.de Valer.trib.pleb.pro lege Oppia abrogata. § matremfam.tuã, purpureum amiculum habere non sines? § Valer.cap.de gratis. § Darius amiculo Silosontis Samij delectatus,&c. § car.106. in fi. capit.de Neglec. religi. § de Dionisio. Dionisius rex detracto Ioui Olympio aureo amiculo magni ponderis,&c. § Plaut.in Cistell.cap.2. in fi.cart. 127.in princ.de duabus meretricibus. § Amiculum hoc sustolle saltẽ. § in Mostell.car.158.a terg.cap.iampridem. § contempla ut hoc me decet amiculum. § Cur.lib.6.in fi.car. 76. a ter. § tum Philotam obsoleto amiculo uelatum iussit induci.

Amictorium. § Martial.lib.ult car.8. §

Anthina,uestis,de qua Plin. § in uiolis lib.21. cap.6.8.in fi. §

Asema tunica. infra.

Attalica auro intertexta uestis. § Plin.lib.8.cap.48.in fi.Capitol.in Anton.Phil.car.46. §

Amphiala. Plin. ubi supra.

Amphitrapæ. § Noni.d.car.51.a ter. §

Aulea ad uestiendos parietes tricliniorum,& tegendos iam,ut & hodie nos Razzios appellamus, eadem & Attalica dicebantur ab auctore.

Babilonica stragula. § Virgil. in 3. georg. car. 29. Noni.ubi supra. Budæ.in pand.2.car.196.Dion.lib.ult.car. 5. §

Basilicon uestis regia. § Plaut.in Epid.car.134. a terg. in med. §

Bardocucullus. § Martial.lib.1.ad Fidenatem. §

Bardiacus uestis. § Martial.lib.4.car.1.in fi.Iuuen.sat.ult.in med. Vopis.in Claud.car.ult.a ter.187.

Bæta. § Eras.prou.2615. §

Birri Canusini. § Vopis.in Carino Imp.car.228.in fi. §

Byssum, telæ genus, & Carbasus pretiosi (nos telæ de Cambrà.) §Pli. lib.19.cap.1.in fi.§

Braccha pedum tagmen gall.uel barbarum. § Sueton.in Iulio.cap. quæ causa.car.47.in prin. § Galli bracchas deposuerunt. § Tacit. li. 17.car.54.§ Vbi de amphiteatro Cremon.Cecinna uersicolore Sagulo bracchas(tegmen barbarũ)indutus,braccatos,sagatosq; Gallos. §Tul. in oratio.pro Fonteio.car.5.in fi.de Gallis.car.274.in fi.Diodo. lib.6. car.4.a terg. uel 45. § de Galatis populis.uestes uarij coloris ferunt ad terrorem,quas illi bracchas uocant. §Lamprid.in Alexan. Imper. car. 120.a terg. § Bracchariorum lintéariorum,&c. §& car.126.a terg.§ donauit & Ocreas,& bracchas,& calciamenta itẽ uestimenta militaria. Bracchas existimamus uocari, quas hodie calzones dicimus ad pedes.

Bombicina uestis.infra in uer.serica.

Candym uestem regiam dicit Arria. §lib.6.car.ul.in prin. de qua in cap.Tegum.cap.supra. §

Cadurcum opertorium niueum. §Iuuen. Sat.7. in fi.car.96.ante.§

Caltula uestis, acaltha herba,uel uiola. §Plin.lib.21.cap.66. Plaut. in Epid.car.134.§ Caltula aut crocotula.

Capitium Tunicæ. §Gell.lib.16.cap.70.in med.§

Caracalla uestis ad Talos demissa. §Aurel.uic.in Anton.Imper.car. 14.§ è Gallia uestem plurimam deuexit, Talaresque caracallas fecisset, ideo cognominatus Caracalla.Ita & Spart. §in eo.car.4.a ter. uel. 88. in fi.§

Carbasus byssum uelamen. §Curt.lib.8.car.116. Noni.d.car. 51. a terg.§ distincta sunt auro & purpura Carbasa, qua indutus est rex. Valer.cap.1.operis de Aemilia uirg.

Candidatorea.in uer.Toga.infra.

Centones fiunt uel ex uaria lana, uel panno uersicolori, uel ex eius frustillis,& qui hodie grisi uel feltri,ut quibusdam apparet ad arcendam pluuiam & frigus. §Cæs.lib.2.ciuili.car.3.& car.4.lib.etiã 3.in med.§ subcoactis & centonibus. Musculi conteguntur centonibus,&c. Vnde prouerb.de quo Eras.farcire Centones. §num.1358. Cato. cap.59.§ ueterem accipito unde centones fiant. §Colu.lib.1.cap.8.lib.12.cap. 1.in fi.§ arcetur frigus pellibus manicatis centonibus, & sagis cucullis. Vnde Iuuenalis. Veteri centone Lupanar, de Messalina. §Sat.6.car.3. a ter.Plaut.in Epid.cap.Caue.§ alium quæras, cui centones farcias. §In Epist.Heliogab.Imper.car.276.in prin.§ Centones candidatos. §Ioui.lib.14.histor.car.288.§ Albisque centonibus aduersus imbres & fri-

& frigora. Chitonem nominat Homer. pluribi (griso uel schiauina) §lib.15.Odiss.in prin.§ Chitonem circa indutus est, sed iuuenes Lenas induti & chitonas. Lenamq; chitonamq; uestes induet, &c. § & ibidem a ter.lib.16.car.2.§ Induam ipsum, lenamq; chitonamq;. §libr. 17.car.penult.a tergo. Induam ipsum, &c.ut supra.lib.19.car.5.dupli cem dedi pulchram purpuream & talare chitonem.

Cyclas. §Sueto.in Calig.cap.uestitu.cap.200. a tergo.§ Aliquando sericatus & cycladatus. §Lamprid.in Alexand. Imper.car.127.in princ.§ unico pallio sparso & cyclade.

Cilicia de pilis texta in usum nautarum. §Ascon.in 3.Verr.car.71. a tergo.§

Cirratæ militares. §Capitol.in Pertin.Imper.car.4.in prin.§

Chirodita, uel chirodota uestis, de qua Ponta. §li.2. de aspirat.car. 36.ante Gel.lib.7.cap.12.§ macrochera alio nomine, & manicata, ut supra. uel Dalmatica, ut infra.

Conchiliata uestis. §Sueto.in Iulio cap.Ius laboriosis.car.28.§ Lecticarum usum, & conchiliatæ uestis, &c. §Pli.li.9.cap.39.lib.8.cap. 48.§ auro intertexta.

Colobium tunica uirginea longa, ad talos cum manicis, ut supparus.infra. §Iosep.lib.7.cap.8.antiq.iud.§

Chlena.in uer. Lena.

Chlamis uestis parua militaris, in modum Sagi. Orat. li.1. Epist. ad Sæuam. Vitabit chlamidem, &c. not. Plut. §in uita Demetrij.car.293. antepenul.a ter.in med.§ aperiens chlamidem porrectas petitiones in fluuium proiecit. §Valer.cap.qui ex Illustr.in Scipio.& Sylla. §Apia. lib.4.car.4.ante. §Lepidus chlamide excussa ut uterque accederet signum protulit. §Sueto.in Tib.cap.instantiam.In Calig. cap.nouum, car.178.§ Cinctura & gladio aureaq; chlamide. §In Nerone.cap.Re uersus.car.254.in prin.§ In ueste purpurea, distinctaque stellis aureis chlamide, &c. Macrinus Imper. stante adhuc acie chlamidem sibi, ceterumq; Imperatori detraxit ornamentum, &c. §Herodia.libr.5.car.4. 59.Plaut.in Curcul.car.penul.a terg.113.§ Si uis tribus bolis chlamidem, &c. §In menech.cap.At hoc.in fi.car.186.in fi.§ Tuã nec chlamidem feras, nec pallium cuiquam utendum. §in mercat.cap.diuum. in med.cap.220.§ Optime adueniens puere cape chlamidẽ. §In pseud. cap.Dulcia.car.230.in fi.§ etiam opust chlamide, & Machera, & petaso. §In Persa.cap.omnem.in fi.car.259.§ Cape tunicam, atque zonam, & chlamidem afferto, & causiam. §Iuuen.Sat 8.car.38.Persi.Sat. ultima.Plut.lib.de clar.mulier.car.75.76.de Chijs, de Argiuis. §deditionem fecere, ut sibi cum chlamide, & singulis tantum uestimen-

tis,

tis, urbem egredi liceret,&c. mulieres chlamidem, & uirilem uestem indutæ, uiri autem peplum. § Capitol. in Seuer. Imper. car.4.uel.68. in princ. §

Crocotula. § Plaut.in Epid.car.134.cap.Atat.§ Caltulam aut crocotulam. § Eras.prouer.172.car.76.a terg. In Aulul.cap. Narraui. in fi.§ Incedunt infectores crocotularij,&c.

Cumatilis toga, aut plumatilis. § Plaut.ubi supra.car.134.a terg.§ coloris cęsij.

Cuculli bardiaci uestis Gall. Vnde Bardocuculli. § Iuue.Sat.3.car. 3.§ duroq; cucullo. § Sat.6.car.3.a terg.car.27.39.Sat.8.§ nocturnos meretrix augusta cucullos. § Capitol.in Pertinace Imperat.car.4. uel 68.in prin.In Claud.Imper.car.ultima, in fin. 187.§ bardocucullum unum.

Cuculli & Liburnici. § Martial.lib.ult.car.6.in fi.§

Cucutia uillosa. Vopis.d.car.187.

Cucullio mulionicus (nunc griso) § Cato cap.134.in prin.Lamprid. in Heliogab.car.111.In Vero Imper.car.3.in prin.§ Cucullus. § Martia.lib.5.de Mancio.lib.10.de Meuto.§

Dalmatica.in uer.chirodita.supra. § Lamprid.in Cõmo.Imper.car. 4.uel.60.in prin.In Pertinace.car.4.in princ. uel 68. In Heliogab.Imper.car.108.a ter.In Claud.car.ult.a tergo.

Demissitia. § Plaut.in penult.cap.si ego.car.252.§ Tunicis longis quasi puer cauponius, genus mulierosum est Tunicis demissitijs.

Encumbomata. § Noni.d.car.51.ante.§

Endromidas tyrias. § Iuue.Sat.6.car.25.in fi.Budæ.in pand.1.car. 127.a terg.§ Et fęmineum ceroma,&c. § Martial.lib.ult.in med.§

Epitogium, quod supra togam induebatur. § Politia.in ult.miscell. car.68.in fi.Budæ.ubi supra.car.162.§

Ephestris sagulum. § Plut. in Lucullo, in med.185.§ Thoracem indutus squammosam punicam super gestabat Ephestridem.

Forensis uestis. § de qua.Suet.in August.cap.instructus.car.106.a tergo.§ Forensia & calceos intra cubiculũ habuit. § in Caligula cap. Consulatus.in fi.car.176.in fi.§

Flammeum, uelum luteum. § Plin.lib.21.capit.8. in med.Plaut. in Aulul.car.73.in princ.§ Flammearij, uiolarij, carinarij. § Sueto.in Nero.cap.super.§ puerum Sporum cum dote & flammeo deductum pro uxore habuit. § Liui.lib.27.car.2.a tergo, in princ.§ Flaccus flamen

men captus a pontifice,&c. ❡Home.lib.10.Odiſſ.car.ult.❡ capiti im poſuit flammeolum. ❡Iuuen.Sat.10.car.ult.49.a terg.Martial.lib.5. ad Cæſarem.lib.12.de Caliſt.

Gauſapa. ❡Plin.lib.8.cap.48.Sene.epiſto.53.quid non,&c.❡ Quo modo decet gauſapatus. ❡Ouid.lib.2.de arte.cap.6.❡ Gauſapa ſi ſumit,gauſapa ſumpta proba. ❡Perſius ſat.ult.car.penul.a ter.❡ Iam lu thea gauſapa captis. ❡ſat.4.in fi.❡ Balanatum gauſape pectes. ❡Mar tial.libr.6.in Baccaram.lib.ult.car.3.car.6.a terg. car.8.in prin.❡ Penula gauſapina,gauſape quadratum. ❡Perſi.ſat.4.in fi.& ult.car.pen.❡ Galbana ubi infra.in uer.ſcutulata.

Holoſerica ubi ſupra.in uer.ſerica.

Impluuium erat induta. ❡Plaut. d.car.134.a terg.❡ Mendiculam impluuiatam,&c.

Inducula regilla Mendicula ubi ſupra.

Induſiata,patagiata,caltula,&c. ❡d.car.134.a ter.Noni.d.car.51.❡ pallamque & intuſium. ❡Homer.libr.2.Ilia. car. 18.❡ quæque pudenda contegunt.Induſiumque puellis. ❡Ponta.in egloga Melibe.car. 176.Plaut. ubi ſupra.❡

Interula,circum me poſuit tunicam & interulam. ❡Home.libr.10. odiſ.car.88.a terg.❡ talem nos camiſiam appellamus.

Latuſclauus,ueſtis ſenatoria. ❡Sueton.in Iulio.cap.fuiſſe. in fi.car. 30.❡ uſum laticlauo ad manus fimbriato. ❡cap. quæ cauſa. car. 47.❡ Galli bracchas depoſuerunt,& latum clauum ſumpſerunt. ❡in Augu. cap.nec patior.car. 81. in prin.❡ Protinus uirilem togam latum clauũ induere,& curiæ intereſſe permiſit,binos plerunque laticlauios præpoſuit,&c. ❡cap.inſtrumenti.car. 106.❡ togis neque reſtrictis neque fu ſis,clauo nec lato,nec anguſto,&c.Clauus.i.flores(ut noſtrates Damaſci.)Vopiſ.in Tacito. ❡car.ult.in Tiber.cap.matronas.car.146.❡ Senatori latum clauum ademit. ❡in Claud.cap.ornamenta.car.223.a ter go.❡ Latum clauum libertini filio tribuit. ❡in Nero.cap.petulantiã. car.255.a terg.❡ periculum adijt a quodam laticlauio, &c. ❡in Fla. Veſpaſi.cap.Veſpaſian.car. 316.❡ Sumpta uirili toga latumclauum diu auerſatus eſt. ❡& in uer.tunica laticlaua.Plin.lib.4 cap.39.lib 8.capit. 48.lib.2.epiſto.9.Anxium me,&c.❡ Ego Sexto latumclauum a Cæſa re impetraui. Tunicam fuiſſe purpura prætextam tunica latiorem & lõ giorem,cui toga ſuper induebatur aſſerit Budæus. ❡lib.in pand.1.car. 71.

71.in prin.§ Laticlauia. § Valer.cap.de humanit.car.101. in Afric. § Tunica laticlauia,hispanoque sagulo. § Budæ. lib.2.car.126.in princ. Martial.lib.5.in Gelliam. §

Lacæna est,de qua Horat. § lib.3.oda.3.§ Iustum & tenacem.

Lacerna. § Suet.in Aug.cap.comitijs.in fi.car. 83.§ Negotium ædilibus dedit,nisi positis lacernis togatum quenquam consistere. Multiplex erat. § Gel.li.13.cap.21.car.186.Tul.in 2.Philipp.in med.car. 176.a ter. § nullis nec caligis nec lacerna. § Iuuen.sat.1.a ter.car.6.ante.sat.3.sat.9.in prin.sat.10.car.4.Tul.ad Atticum.lib.4.car.110. § pānosus sine lacerna, &c.Lacerna coccina uel tyria & bethica. §Martial. lib. ult.in med.ubi plura.Spartia.in Alex. Imp. car.127. §

Lacinia pars uestis(la falda.) § Valer. cap. de auspic. in Cicerone. § coruus laciniam togæ morsu tenuit,donec,&c. Laciniam pecorum colonis distribuit,uel terreni. § Plin.lib.8.cap.50.lib.5.cap.10. lib.pen. cap.13.Suet.in Calig.cap.cætera.car.190. a terg.§ Calcata lacinia togæ præceps iret. § in Claud.cap.in cognoscendo.car.215. a ter.§ Sed & lacinia togæ retenta interdum pede apprehenso retinerent. § in Nerone.cap.peregrinat.car. 246. in fin. § Consurgenti ei lacinia obesit. Dion.in Traiani Imper.uita.car. 4.§ Propriȩ uesti non pepercit, quā in lacinias cōscissa partitus est.§ Plaut.in asin.cap.perfidiæ.in fi.car.53. in fi.§ lachrimantē lacinia tenet lachrimans. § in mercat.cap.ex summis. car.211.§ Sume laciniā,& absterge sudorē tibi,unde & laciniosa oratio.

Læna est, quam nos schiauinam appellamus. § Homer. pluribi in odis.& lib.14.in fi.§ Lænam iecit purpuream, daret aliquis lænam in stabulis subulcorum.Vlisses dormiebat,insuper lænam iniecit sibi.Circum lænam induit,&c. § lib.15.in med.car.134.§ Sed iuuenes lænas induti & chitonas. § lib.16.car. 139. § Induam ipsum lænamque chitonamque uestes. § Plut.in Numa.car. 2. a tergo.§ Lænas & clænas. § Ponta.lib.2.de aspirat.car. 35.§ de chlæna & læna, genus est uestis. Coccina læna. § Iuuen.sat.3.in fi.sat.5.car.ult.in prin.§ pertusa dicere læna. § sat.7.car.2.in fi.§ Lænam pignerat Athreus. § Martial.lib. 12.ad Labullum.§ Breuemque lænam. § li.13.car.3.a ter.car.5.a ter. lib.ult.tempore brumali. Persi.sat.1.car.2.§

Linthea sacerdot.bissina. § Sueto.in Otho.Imperat.capi. ultra.car. 300.§ Sacra etiam ludis sæpe in linthea religiosaque ueste celebrasse, de Domitiano qui timidus lineo amictu turbȩ sacricolarum immiscuit sese. § Tacit.lib.19.car.pen.§

Lodicula inuolutus. § Suet.in Aug.cap.exercitat.car.114.in prin.§ lodex culcitra uel simile cooperimentum. § Iuuen.sat. 7.car. 2. in fin. uel.33. a terg. §

Macroche-

Macrochera, uel chirodita. supra. h. § Capitol. in Alexand. Impera. car. 123. in fi. §

Masturga uestis sarda. § Plaut. in pen. cap. si ego. in med. car. 252. ante. §

Mantellum. § Plaut. in capti. cap. Nunc illud. car. 89.

Manuleatus. § Sueto. in Caligula, capit. Vestitu. car. 200. § Depictas gemmatasq; indutus pęnulas, manuleatus & armillatus. § In Vitell. cap. contra. car. 303. Plaut. in pseud. cap. Dulcia. car. 230. in fi. § manuleatam habere tunicam decet. § Curt. car. 4. § uestem auro distinctam habebat, manicatasq; tunicas. § Gel. li. 7. cap. 12. § Tunicis uti uirum prolixis ultra brachia indecorum fuit, prius autem sine Tunicis toga sola amicti, post & breues tunicas, &c. Ita Cato, de quo Ascon. in Scauro. § car. 13. ante. §

Mendicula. § Plaut. in epid. cap. at at. § Regillam induculam, aut Mendiculam.

Oraria linthea. § Vopis. in Aurel. Impera. car. ult. 205. § Primum donasse Oraria pop. rom. quibus uteretur populus ad fauorem.

Palla picta uestis mulieb. § Liui. lib. 27. car. 1. eius. a terg. § reginę dono misit pallam pictam cum amiculo purpureo. § ut supra. in uer. Amicu. Suet. in Calig. cap. sed & car. 202. Orat. lib. 2. sermo. sat. 2. § Circundata palla. § sat. 8. lib. 1. in med. §

Palla gallica. § Martial. lib. 1. ad Mamurium. § cum palla tunica. § Curt. lib. 3. car. 4. § Pallam auro distinctam aurei accipitres adornabant. § Metham. lib. 14. car. 5. uel 183. Plaut. in Asin. cap. ain tu. car. 61. a terg. § Surripiam in delitijs pallam quam habet, &c. § Ibidem. cart. ult. § iã surripuisti pallam, quam Scorto dares. § in Aulul. cap. uelim. in med. car. 68. § Eburrata uehicula pallam purpuream. § in Mostell. cap. iampridem. car. 160. a terg. § Contempla aurum & pallam. § in menech. cap. ni mala. car. 181. § Hoc modo uxori pallam subripui. § Home. in 2. Ilia. car. 5. uel. 18. § Pallamque & intusium quæque pudenda contegunt. § libr. 10. Odiss. car. ult. a terg. § Pallam magnam induta est nympha subtilem, &c. § Metham. de Circe. lib. 14. car. 183. in fin. § Pallamque induta nitentem.

Pallium purpureum. § Plaut. in Curcul. cap. date. in fin. car. 110. a terg. § Vt ego ludam pono pallium. § in menech. cap. at hoc. car. 186. in fi. § Tuam nec clamidem feras, nec pallium cuiquam utendum. § in mercat. cap. diuum. in fi. car. 220. in fi. § Cape puer hoc pallium, mater irata est patri, &c. § Suet. in Iulio. cap. conuiuatum. car. 31. § Vnum

quo

quo ſagati palliatique diſcumberent. § in Tiber.cap. equi. car. 137.in princ. § depoſito primo habitu ad pallium, & crepidas permanſit. §in Claud.cap.in cognoſcendo.car.215.a terg. § Leui contentione togatum ne an palliatum dicere cauſam oporteret. § Valer.cap. inſtit.antiquit.car.32. § Pallium togæ ſubijci debere. § cap.qui ex illuſt.in princi.car.66. § operam gimnaſio dedit Scipio, pallio & crepidis uſus eſt. § & in uer.tunica rubra.infra Vopiſ. in Carino Impera.in fin.car.228.a terg. § palliolus. § Suet.in Claud.Imp.cap. Claudius.car.208.§ palliolatus nouo more præſedit. § Iuuen.ſat.3.car.2.§ Cultam palliolo.

Paludamentum purpureum aut album militare (ut cotta ſacerdotale)aut uelamen,aureum etiam aut pullum. § Valer. capit.de miracu.in Iulio. § Purpureo paludamento amictum. § cap.de prodigijs.in Craſſo. § Pullum traditum eſt ei paludamentum,cum in prælium exeuntibus album aut purpureum dari ſoleret. § cap.de humanit. car.103. in Mar.Anto.§ Inijci ei ſuum paludamentum iuſsit. § Liui.lib.25.cart. 4.uel.121.in Gracchi morte.§ Paludamento circum brachium leuum intorto,&c. § Suet.in Iulio.cap. Alexandriæ.in fin. car. 38. a tergo. § paludamentum mordicus trahẽs,neſpolio potiretur hoſtis. § in Aug. cap.confeſtim.car.58.§ ſine paludamento equoque fugiſſe. § in Clau. cap. ſpectac. car.222.§ præſedit paludatus. § in Galba.cap,acceſsit. car. 286.§ Iter ingreſſus eſt paludatus dependente ceruicibus pugione. § in Vitel.cap.urbem. car. 308. § urbem quoque introijt paludatus,ferroque accinctus. § Budæ.lib.in pand.1.car.67. in fi. car. 182.a ter.§ paludamentum hodie tale Cottam armorum uocamus.

Dibaffa. § Plin.lib.9.cap.39.§ Aureum muliebre. §idem.lib.33. cap.3. in fi.de Agrippina. §

Palmata ueſtis. § Capitol.in Aurel.Impera.car.192. in fi.§ Triumphalis. § Suet.in Claud.Imper.cap.expedition.in fi.car.218.§ Equo phaleratus,& ueſte palmata. § Vopiſ.in Probo Imper.car.3.in fi.215. Valer.cap.de luxuria.car.193.§ in Metello, cum palmata ueſte conuiuia celebrabat,&c. § Capitol.idem in Gord.Imper.car.2.a ter. § palmatam tunicam,& togam pictam,&c. § Budæ. li. in pand. 2.car.124.

Patagium,clamis aurea. § Plaut.in epid.car.134.a terg. Noni. car. 51. § induſiatam patagiatam caltulam,&c.

Parmacida in uer.encumbommata,ſupra.Noni. ubi ſupra.

Paragaudæ tunicæ lineæ monocolores,ut ſupparus. §in Claud.Imp. car.ult.a terg.187.Vopiſ.& in Aurel. Imper. car. 6. uel 193.uel.204.a terg. § Cum darentur tunicæ ſubſericæ lineæ paragaudæ, &c. § ibidem.car.penul.a ter.uel. 204.§ Paragaudas ueſtes ipſe primus militibus dedit,& cæ. §& in Probo Imperat.car.2.a terg. § Pallia gall.duo,

interulas,

interulas,paragaudias duas,&c.& in uer.Thorax.infra.

Phecasium. § Sen.epi.113.in prin.desideras,&c. § quæ decent phecasiatum palliatumque.

Penula. § Suet.in Calig.cap.uestitu.car.200. a tergo. § Depictas, gemmatasque indutus penulas,manuleatus. &c. § in Nerone. cap. sed reuocato.car. 274. § Vt erat nudo pede tunicatus, penulam obsoleti coloris superinduit. § Tul.in oratio.pro Milone.car.109.119.§ Cum uxore ueheretur in rheda penulatus, &c. Cum autem hic de rheda reiecta penula desiluisset, &c. § li.13.ad Atticum.car.417.Home. lib.14. odis.car. 124. in fi. § me quidem penula tunicaque uelaminibus exuerunt. § Spartia.in Adriano Imperat.car.2.uel.22.in prin. § quod penulas amiserit,quibus uti tribu.pleb.pluuiæ tempore solebant, non autem imperatores unquam. § in Commodo Imper.car. penul. in princi. § contra consuetudinem iussit penulatos spectatores,non togatos, &c.multo stillaret penula nimbo Iupit. § Iuuen. sat. 5.car.2.in princ. 20.Martial.lib. ult. in med. § Penula gausapina supra. h. Cubicularia ubi supra.car.8.in prin.Si non pluet tibi non est opus, si pluet ipse utar Galba, de quo Quintilianus. § not.in Alex.Imp.car.121.a ter. §

Peplum uestis Illust.matronarum,uel uelamentum. § Home. libr. 6.odis.car.1.a terg. § Qui ferat uestes,& peplos & stragula. § libr.5. Ilia.in med.car.3. § de Venere in filium Aeneam,ante ipsa pepli lucidi plica cooperuit. § & car. 60. § Minerua peplum deposuit subtilem, &c. § lib.ult.car.5.uel.268. § Duodecim perpulcros excepit peplos, duodecimq; uestes,&c. § Spartia.in Celso Impe.ex 30. tyran. 27.car. 266.in Saturn. § amictus est a militibus peplo Imperat. § in annotat. car. 35. § mustellatis peplis, hanc esse regiam prætiosamque uestem. § Plut.lib.de clar.mulierib.car.4.uel.76. § Mulieres clamidem,ac uirilem uestem indutæ,uiri autem peplum gestantes & muliebribus uelamentis capita obuoluti,&c. § Alex.ab Alex.in Genial.lib.1.cap. 22. § uelum esse asserit. § Plut.etiam in M.Ant.car.pen. a ter. 305. § tunc regina Cleopatra scissis super eo peplis,&c.

Picta toga. § Plin.d.lib.8.cap.48.in med.ex Hom.Liui.lib.1. cart. 3.in fi. § Tunicæque pictæ insigne dedit, &c. § Capitol. in Gordian. Imper.car.150.& in Aurel.car.192. in med. § palmatam tunicam,togam pictam primus Romanorum, &c.

Polymita tunica. § Plin.d.lib.8.cap.48.in fi.Martial.li.ult.cap.8. § phrigiana.infra in uer.toga.

Plagula uilis uestis. § Plut.lib.2.de fort.Alexan.car.297. § de Aly nomo rege.

Prætexta triumphalis & magistratuum. § Macrob.lib.1. cap.6.car. 197.

197.Noni.d.car.51.Budæ.in pand.2.car. 122. § & puerorum,unde & mores prætextati,ex quo Papirius,&c. § Iuuen.ſat.2.in fi. ſat. 10. car. 1.a tergo.

Pura } Pulla } toga.in car.ſeq.2 .

Prupurea tunica.in uer.tunica. infra.

Raſa toga uel raſilis. § Martial.lib.2.in med.lib.8. car. antepenult. in Poſthum.lib.ult.car.8.in fi.Metham.lib.8.car. 100.a terg.§ Raſilis huic ſummam mordebat fibula ueſtem. § Iuuen.ſat.2.car.2.a ter.Blon. ubi ſupra. car. 347.

Ralla tunica. § Plut.ubi ſupra.in epid.car.134.Home. in 14. odiſſ. car.124.in fi.§ Penula tunicáque uelaminibus exuerunt,circum me au tem Rallam aliam malam eiecerunt,&c.

Recta. § Pli.ubi ſupra.Budæ.d.lib. 2. &c.

Regilla inducula mendicula. § Plaut. ubi ſupra. Noni. d. car. 51.§ baſilica trabea.

Richa purpurea. § Plaut.d.car.134. & in uer. Sudarium.

Rubra tunica uel purpurea Imperatoria in ſignum pugnæ in acie. § Plaut.in Pompeio in fi.car. penul.in Bruto.car.penul. in prin. § Cer taminis ſigna impoſita pallium rubrum, &c.

Saga ſagula,ſignum in urbe initi belli, ueſtis index belli. § Flor. lib. 37.Cato.cap.59.134.in prin. § ut toga pacis. § Suet.in Aug. cap. ma giſtratibus.car.70. § Cunctante Senatu Centurio reiecto ſagulo,oſtẽ dens gladij capulum,&c. § in Othone.cap.Otho.car.294.§ diſcinto ſago impoſitum in ſublime iactare,&c. § in Vitell.cap. urbem. § Sagulatis comitibus ac detectis commilitonum armis,&c. § Valer. capi. de humanit.car.101. a ter. in Afric.§ Tunica laticlauia hiſpanoque ſagulo. § ibidem in Annibale. § punico quoque ſagulo,& corona dona tum laurea. § Tul.in Philipp.5.car.4.fin. 202. § tumultum decerni, iuſtitium indici, ſaga ſumi dico oportere. § in Philipp. 6. car. 1.a ter go. § Iuſtitium edici,ſaga ſumi dixi placere. ſagum è pilis contextum. § Tul.lib.4.ad Atticum.car.128.expectatas, & cæ.Budæus.in pand.1. car.182.§

Sagulo uerſicolore,Cæcinna,&c. § Tacit.lib.17.car. 54.§ Sagulo uerſicolori,bracchas tegmen barbarum. § lib.1.German.car.1. a ter. § nudi,aut ſagulo leues. § car.ſequen.a ter. § tegumen omnibus ſagum, fibula,&c. § Cæſ.lib.1.belli Africi.in med.car. 472. § Cum Scipio ſa gulo purpureo ante regis aduẽtum uti ſolitus,&c. § Capitoli.in Anto. Phil.

Phil.Imperat.car.penultima. §

Sacerdotalis uestis. § Suet.in Tiber.cap.externos.car. 146. § religiosas uestes,&c. § in uer.suffibulum.infra,in uer.xilina. infra.

Sarranæ uestes. § Iuuen.sat.7.car.3.in prin.34. §

Sculponia. § Cato.cap.134.& in uer. Centones. §

Scutulata,aut galbana rasa. § Iuuen.sat.2.car.2. a ter. §

Sesticula uel Lodicula. § Sueto.in Aug.car.114.cap. exercitatus. §

Serica uestis & bombicina. § Pli.lib.11.cap.22.lib.21. cap.3. Martial.li.3.In Zoilum.lib. 11.ad Flaccum,Sueto.in Caligula.cap. uestitu. in fi.car.200.Aliquando sericatus & Cycladatus. § Capitol.in Anton. philos.Imper.car. 46.in prin. § uestem uxoriam sericam & auratam cũ gẽmis,&c. § In Commo. Imper.car.61.in fi. In Pertinace Imper. car. 68.in prin.In Heliogab.Imper.car.108.110.

Sericam uestem donaret, quæ tunc in raritate uidebatur. § In Alex. Imper.car.126. § Vestes sericas ipse raro habuit,Holosericas nunquã induit, Subsericam nunquam donauit,&c. § In Aurel.Imper.car.193. a terg.& car.penul.209. a tergo. § Tunicæ subsericæ lineæ paragaudę Abyssinos ad Præteianem usos uestes iandiu serra. not. Iouius libr.8.in med.car.392.Dion.lib.57.car.10.430.in princ.lib.58.car.8.uel 459. 470.

Syrmis uestis tragica. § Iuuen. Sat. ult.car.65.in fi. §

Simpluuium. § Iuuen.Sat.6. in fi. § Subtilissimum est uelum.

Sindone subtus mammas cincti,&c. § Martial.lib.2.in prin. in Zoilum,lib.4.de Endron. §

Synthesis saturnalitia. § Sueto.in Nero.cap. statura.car.277.in fi. Martial.lib.1.ad Linum, lib.2.in Neuolum,lib.5.car.ult.libr.14.in prin.lib.ultimo, car.6.in fi. § Synthesim indutus ligato circa colum sudario.est & uas fictile,infra cap.seq.

Singilium. § Treuell.in Claud.Imper.in fi. car.187.a terg. § Singiliones Dalmatenses decem.

Spissa Tunicas. § Plaut.d.car.134. § Tunicam rallam,tunicam spissam,&c.

Strophium in capite (uel ut nos fazoletto da collo) Plaut.in Aulul. cap.Narraui.car.73. § Strophiarij adstant,&c. & semizoniarij. § Tul. de Aurusp.responsis,car.4.fin.253.in prin. § Clodius a coma, a mitra,a strophio, a psaltrio,&c. § Ponta. in Endecasil. car.187.in fi. Catul. § non tereti strophio,&c. Strophia coronæ. § Pli.li.21.cap.2.Bud. lib.de asse,car.54.

Stropham. § Plin.Epist.18.lib.1.d.cap.2.li.21. § Vnde Strophiola.

Stola mulieb.uestis superior. § Sueto. in Calig. cap. Agrippæ. car. 181

181.a terg.Iosep.lib.18.ante.Iud.cap.12.§ Vlissem stolatum Liuiam Augustam. §Diodo.de Semiramide.lib.3.in princ.car.15.17.in prin. Valer.cap.de Gratis in prin.§ de Coriolano, cõfessus plus salutis reipub.in stola quã in armis. §cap.Quæ mulieres,&c.alibi de ipso.Martial.lib.1.ad Cornelium.§ stolatum meretricibus pudorem. §Orat. lib.1.Serm.Sat.2.§ ad Talos stola demissa. stola ut in foro, & in iudicijs,&c. §Tul.in 6.Verr.car.213.§ Excelsum signum cum stola(nã de Diana.)

Stola medica uirilis instituta a Cyro rege Persarum,§ not.Xenoph. pluribi.& lib.8.car.133.uel.5.eius.§ Itaque elegit stolam medicam & ipse ferret, ad occultandum aliquem corporis defectum, ut Semiramis instituit, sæpe prægnans. de qua Diodo.ubi supra. §Dion.li.53.car. 6.uel 350.§ stolam militarem & ensem. §Apia.in Lybico.car.244.§ de fęderibus, coronam auri, ensem ex auro, purpuram stolamq; Romanam, Equum phaleris ornatum,&c. §lib.5.car.4.in fi.§

Stolam quadratam Græcorum more pro patria & domestica induit Antonius Triumuir. §Et car.201.ubi supra.§ ueste quadrangula utebatur,calciamento Attico.

Stragula.§Plin.lib.7.cap.51.Sueto.in Claud.cap.sed nihil.car.231. Culcitris & stragulis. §Tul.in 4.uerr.car.115.a terg.§ prætiosam uestem stragulam.

Strigium, uestis hispanica.Plaut.

Supparus (hodie camisotto.) Plaut.in Epid.ubi supra.§ Supparum & subminiam,&c. §in rudente cap.& uos,in fi.car.269.ante. Noni.d. car.51.Ponta. in dial.Charon.car.64.In dial. Antonius. car.91.§ Est mihi præterea thalami seposta supellex, supparus,&c. Supparium, uelũ tenuissimũ. §Iuuen.Sat.8.car.antepen.a tergo.§

Subucula supparo similis muliebris alba uestis æstiua, uel subminio, § & in uer.buccula,Noni. ubi supra.Orat.Epis.prima.in fi.car.191.

Si forte subucula pexe, trita subest tunicæ. §Suet.in Aug. cap. Hieme.car.112.in fi.§ pingui toga tunicis & Subuculæ,&c.Plaut.in Epid. ubi supra.

Subarmalis. §Spart.in Seuero Imper.car.3.uel 77.a ter.§ cum sub armalibus inermes sibi iussit occurrere. §In Aurel. Imper. car.5.uel 192.§ Togam pictam sub armalem,&c.

Suffibulum, uestis sacerdotalis. §Suet.in Tyb.Imper.capit. Externos.car.146.§ religiosas uestes, &c. §Blon.de Roma Triumph. car. 25.a tergo.§

Surriculata, ungulata uestis. Plin.lib.8.cap.48.

Toga

Toga prætexta communis fuit habitus & uirorum & fœminarum, prætexta honestorum tantum. § Martial. lib. ultimo, in med. de uestibus. Ascon. in actione in Verrem. 3. car. 73. § erat & Triumphalis. § Valer. cap. de pietate. car. 115. a terg. in Scipione. § Triumphiq; prætextā huius excepit illius tradidit. § cap. de fęlicit. car. 148. in Metello. § speciosissimi Triumphi prætextam largita est, &c. § Sueto. in Iulio. cap. ceterum. car. 10. § abiecta prætexta domum refugit. § Ascon. in Verrē. car. 73.

Toga pura, quæ & uirilis. § Sueto. in Tyber. cap. Virili toga sumpta car. 133. Tul. Epist. ad Atticum lib. 5. car. 155. Saturnal. &c. § Togam puram iubeor dare. § car. 167. lib. 7. car. 206. Quid. § usq; a Toga pura, supra in uer. prætexta.

Puerilis etiam. § Sueto. in Calig. Imper. cap. Comitatus. car. 172. § defunctam prætextatus pro rostris Liuiam laudauit, hanc sumebant iuuenes anno. 17. adolescentes. § Valer. cap. infames. car. 169. in Cosconio. Budę. in pand. 1. car. 79. 252. Tul. li. 6. ad Atticum. car. eius. 3. § Quinto togam puram dare cogitabā, &c. § lib. 7. car. 205. Quid opus, &c. § accusatio Pompeij usque a toga pura. § libr. 9. car. 265. 293. 295. natali. &c. Trebatium, &c. Ego meo Ciceroni, &c.

Toga erat meretricia & adulterij dānatæ. § Iuuen. Sat. 2. car. 9. § nō sumet dānata togam, Orat. ibi Rem patris oblimare, Sat. 2. lib. 1. &c. ancilla peccesve togata. § Budæ. in pand. 2. car. 123. § Togula excussa calendis. § Martial. lib. 1. in fi. ad Linum. §

Toga candida ad petendos magistratus. § Valer. capit. de Verec in Scipione, in Crasso, § Tul. in toga candida Orationem habuit pro consequendo consulatu, Ascon. § in eo. in prin. Martial. li. 2. ad Ruffum. § Et toga non tactas uincere iussa niues.

Toga Rasa, in uer. Rasa. supra.

Toga flammata. supra Martial. lib. 5. ad Cæsarem.

Toga partheniana. § Martial. libr. 9. de partheniana toga. § præsidiaria uel familiaris. § Spart. in Seuero Imper. car. 1. uel 75. §

Phrygiana toga (nos recamada.) § Plaut. in Aulul. cap. narraui. car. 73. § Stat phrygio fullo. § in Menec. cap. fine. car. 184. § ad phrygionē ut deferam. § cap. poten. car. seq. § pallam ad phrygionem, &c.

Pulla atrata. § Tulli. in Vatinium. car. antepen. § Quis in funere famili. cęnauit cum Toga pulla, &c. uel pullata. maiorem partem diei cū tunica pulla sedere solebat. § Tul. in. 6. Verr. car. 108. Sueton. in Aug. cap. Comitijs. in fi. car. 3. § pullatorum turba indignabundus, &c.

Picta Toga. in uer. Tunica. car. seq. Palmata. car. seq. etiam.

Trabea regalis. § Liuius. in prin. car. antepenul. in prin. de Tarquinio

nio rege. § Seruius cum trabea & lictoribus. § Plin.libr.8.cap.48.Iuuen.Sat.8.in fi.Sat.10.car.1.a ter. § Saga Trabeata. § Capitol. in Galieno.in prin.car.3.a terg.uel 174.

Thorax laneus uel lineus in acie per Duces, uel ad conseruandum pectus a frigore. § Sueto.in Aug.cap.Hieme.in princ.car.112.in fi.& in cap.de armis supra.Vopis.in Aurel.Imper.car.193. § Tunicæ subsericæ. § Iuuen.Sat.5.car.ult. § uiridem Thoraca iubebit afferri. Lineę paragaudæ. § car.204.a terg.205.ante.ult.& penult. infra Xilina,&c.

Tunica interior. § Home.lib.2.Ilia.car.1.in fi. § mollem induit tunicam nouam. § lib.10.odiss.car.88.a tergo. § Circum me Tunicam iniecit & interulam, cui toga super induitur. § Suet. in Aug. cap.hieme.car.112. in fi. § cum pingui toga tunicis subucula,&c. § de hac supra hic.in Tiber.cap.rediјt. car. 138. § Vestimenta mutanti tunica ardere uisa est. § in Calig.cap.sed.car. 202. § Cum pulla tunicaque talari,&c. § Noni.d.car.50.Tul.in 7.uerr.car.248. § Soleatus prætor cũ tunica talari & pallio purpureo. § Budæ.lib.in pand.1.car.79. in fin. § Infra genua tantum,&c. § lib.2.car. 122. §

Laticlauia supra hic,& in uer.manuleata.

Tunica Patauina. § de Romulo Plin.lib.34.cap.6.in prin. § Polymita supra. Tunica aurea purpurea Syphaci missa. § Liui. li. 37. car.1. a ter.Plin.lib.33.cap.3.in fi.de Tarquinio rege.Lamprid.in Heliogab. Imp.car.107.a ter. §

Tunica asema. § Lamprid.in Alexan.Imp.car.123.a ter. §

Tunica palmata,supra. Tunica alba, infra.

Tunica galbina. § in Aurel.Imp.car.200. ante. §

Tunica trita. § Orat.epi.1.in fi.car. 190. §

Vdones cilicij. § Martial.lib.ult.car.6.in fi. §

Xylina ægyptia sacerdot.linea. § Plin.lib.19.cap.1. in med. §

Xerampelinæ coloris ampellini uel roseatici sicci, uestes matronales,de quibus Iuuen. § sat.6.car.antepen. § Credo pudici.

Zona talaris tunica. § Suet.in Calig.Imper.cap.sed & aliorum.car. 146.202. § cum palla tunicaque talari,tunica alba. § Iuuen.sat.3.car. 13.in fi.Iosep.lib.3.antiq.cap.6. §

VASA AD DIVERSOS VSVS, ex Authoribus quæ obuia. Tit. XII.

CETABVLVM heminæ quarta pars, ſemigotus de noſtratibus. § Cato.cap.107.Plin.lib.9.cap.30.lib. 18.cap.26.in med.Beroal.in 29.annotat.Budæus & alij,ubi de menſuris. §

Acerra,thuribulum.not.& Martial. § lib. 1. § ad Phębum.

Affarones,de quibus Ioſep. § lib.8.antiqui.cap.3.car.2.in prin. §

Ahenum,quod nos caldarium dicimus, capit culeos decem. § Cato.cap.10.11.Varro.lib.1.cap.22.§ ex ęre ahena,&c. § Colu.libr.13. cap.16.in prin.§ de uuis paſsis. § Plaut.in Caſina.car.116.cap.non mi hi.in pſeud.car.224.cap.exite hinc.Blond.lib. 9. de Italia inſtaur. cart. 322.in prin.Orat.lib.2.epi.ad Iulium.car.237. §

Alueus. § Cato.cap.85.87.11.in fi.12.in fi.Colu.libr.13. cap.9.in prin. § de conditura lactucæ. § cap.23.in prin. § picis liquidæ. §ca pit.47.in med.§ nigræ oliuæ conditura. § cap. 53. § rapa in napos, &c. § Iuuen.ſat.5.car.2.§

Ampulla potoria. § Martial.lib.ult.in med. §

Amphora ex creta, pedem quadratum quoquo uerſus continebat, nos tale uas ligneum portatile,Barillam dicimus.not.Budæ.late. § lib. de aſſe.lib.de ponderibus.Cato.cap.13.Colu.lib.13.cap. 43. in med. § M.Colum.&c. § Plaut.d.car.116.& in miles.capi. quantas.car.102.in prin. § Amphora & ſpartea. § Cato.cap.11. in prin. § Eius formam not.Budęus ubi ſupra. § car.478. §

Amphitetum poculũ. §Plaut.in Amphitri.de quo Eraſ.prou.3116.

Aqualis Matula,uas ad abluendas manus. § Plaut.in miles.car.202. a ter.cap.quantas.ubi ſupra bilibris aqualis,&c.in Curcul. cap.date uiã, in med. § & aqualem cum aqua.

Armillam refert § Noni.d.car.51. in fi. §

Aretina uaſa. § Martial.lib.ult.car.5. in fi. §

Aula uel olla ænea, quæ fert Amphoras tres. § Cato.cap.52.81.84. 86.in fin. 156. in med. § poſtea in aulam deijcito. § Noni.d.car.51. Colu.lib.13.cap.8.in prin.§ Ollam nouam ſumito. §cap.16.in prin.

Baſcauda,de quo Iuuen. § ſat.12.car.2.uel.54.Martial.lib.ult.car. 5.in fin. §

Bacillus,ad colligendum ſtercus in uia,pro letamine. § Varro.li.3. cap.6.de pauonibus.Iuuen.ſat.3.in prin. § Subeunte bacillo.

Batyochis,uas ad sacra,patera. § Plaut. in sticho. cap. agite. in med. car. 290. § Scaphio cantharis bathiocho, uel bathyoco.

Batcola. § Suet.in Aug.cap. quotidiano.car.117.in prin.Noni.ubi supra.

Batus,mensura & corus,de quo Budæus. § lib.5.de asse. cap. 482.§ hebraica sunt uocab.Continet sestaria.72.Iosep. § lib.8.antiquit.capi tu.tertio. §

Boletaria,de qua Martial. § lib.ult.car.5. in fi. §

Brochus ad fundendum uinum,nos mastellettum appellabimus. Budæ. § ubi supra.car.2.seq. §

Berones sacci. § Plin.lib.pen.cap.14.Cæs.lib.de bello Alex. in fin. car.423.uel.7.fin.Budæ.car. 230. §

Cadus. § Plaut.in Miles.cap.quantas.in med.car.202.a terg.Colu. lib.13.cap.28. § in cado duarum urnarum quam optimi uini, &c.Me tham.lib.12.in med. § de Theseo in Minotauros. § car. 156. frangibilesque cadi,&c. § Martial.li.1. § ad Frontonem,ad zuccam,ad Sextilianum,in Mancinum,ad Linum. § lib.11.in Caridemum. Orat. lib. 1.oda.35. § O diua,diffugiunt cadis. § lib. 2. oda. 7. § O sæpe mecum.ex cucurbita. § Plin.lib.19.cap.5.in prin. § ad uina condenda.

Cadiscus,in quod Apomagdalias immittunt, &c. § Plut. in Licurgo,car.3.

Cacabus æneus (nos lauezium.) §Plin.lib.23.cap.6.in med.Home. lib.9.Ilia.car.95.Colu.lib.13.cap.41.45.47.in fi.Const.li.8.cap.24.§ In urceum aut cacabum.

Catinum ligneum (nos scudelotto) nigrumq; catinum. §Iuue.Sat. 6.in med.car.27.Sat.11.in prin.car.51.in fi.Valer.capit. de abstin.car. 83.§ de Curio Romano.

Catinum fictile, infundito in Catinum,&c.Cato.cap.84.155.Orat. Sat.3.lib.1.car.250.

Catinum Vitreum. §Suet.in Galba.cap. magna. car. 290. Plin.lib. 33.cap.5.in princ.

Catillum.Orat.ubi supra.car.250.

Canthelij corbes, Const.lib.6.cap.11.

Calix simpulla.§Cato.cap.52.132. Varro libr.1.cap.8. in fi. Valer. cap.de Instit.antiq. de Valesio. car.35.§ Calice aquam flumine haustam,&c. §Sueto.in Claud. capit.Conuiuia.car.229.in fi. § Calicem fictilem apposuit pro Scypho aureo. In Galba cap.magna, ubi supra. In calice fictili merum. Macrob. §lib.5.cap.21.car.457.Iuuen.Sat.1. in med.car.6.in prin.§ Doctus & ad calicem,&c. §Sat.5.car.1.a ter.§

Cali-

Calicem nasorum quattuor. § Sat.8.car.39.a terg.Sat.11.car. penul.a terg. Martial.lib.ultimo.in med.

Capis & ⎫ Vas maius.Cato.cap.121.
Capidula ⎭ Vinarium uas paruum.

Calpar dolij genus. Var.lib.1.Noni.d.car.51.

Canistrum, salignis canistros fieri uirgultis. Palad.in Nouemb.cap. 17.Metham.lib.2.car.26.§ portabant sacra canistris. §Iuuen.Sat.5. car.2.in prin.

Capsaces olei uel Lecythus, Beroal.in 45.annotat. car.8.lib.regũ. 3.de hydria etiam.

Caudea.infra.in uer.Sporta.

Caphisterium, cribri genus. § Colu. lib.2.cap.9.in med.§ caphisterio expurgandum erit.

Cartallus,canistrum. Deuteron.cap.26.in princ.

Calatiscum.Ponta.in Eclog.Melis.car.176.

Calathus. § Virg.in Eglo.5.car.7.Iuue.Sat.2.car.1.in fi.Ierem. cap. 24.a.Plin.lib.21.cap.5.lib.34.cap.16.Home.lib.24.Ilia.car. antep. de Niobe.Distribuit mensæ.i.piatos,fundam calathis aruisia nectar. §lib. 18.car.ult.in prin.§ In calathis portabãt dulcem fructum (ubi de uino) §car.211.Colu.lib.8.cap.8.§ Liquor in fiscellas,aut calathos uel formas,&c.de Caseo, quali forma. §not.Plin.lib.21.cap.5.de Lilio.Metham. libr.14.car. 184. Martial.libr.9.de Mamurra.libr. ult. car. 6.in princ.Macrob.lib.5.cap.21.Home. libr.9.Odis.in med.car.5. ante,& a tergo.

Carchesij argentei.Virg. §in.5.Aen.Plaut.in Amphit.car.8.a terg. cap.Qui me,&c.§ Vbi de pathera, quæ plana est & patens, Carchesiũ procerum ansatum. §Macrob.ubi supra.car.453.54.ubi plura.§ Grçcum tantum nomen. §Martial.lib.8.ad Flaccum.§

Canchelij corbes.Constant.§lib.6.cap.11.in prin.Metham.lib.12. in med.car.157.ante.& a tergo.§

Cantharus nos bochale, quo Marius cons.potasse dicitur, ad exemplum Bacchi.refert §Plut. & Plin. lib.33.cap.11.in fi.Macrob.cap.21. lib.1.§ nomen Græcum.pendebat Cantharus ansa.Virgil. §Iosep.lib. 8.antiqui.cap.3.car.1.in fi.Orat.in Epis.ad Torquatum. car.196.libr. 1.Oda.20.§& Cantharus, & Lanx.§Plaut.in asin.cap.Ain tu,car.62.§ Mihi ob iactum cantharo mulsum dato. In mostell. cap.aduersum. car.162.§ Age tu interim da Melphio cantharum Erotium. § In menech.cap.Ni mola.car.181.a terg § mille passum commoratus cantharum. §In pseud.cap.minus.car.233.§ harpagauit præter cyathum & cantharum. §In persa.cap.fin.car.266.a terg.§ Da illi cantharum. In

Rudenti,cap.Nunquam.Cantharus gaulus Cyathus.In Sticho cap.Agi te.280. in fin. Riuales duos uno cantharo potare, paruulus infra cantharus. §Iuuen.Sat.3.in med.§

Chenix gomor.Budæus late lib.de asse car.466.& ubi de ponderib. de Metreta.

Centumpondium.ll.centum.§Cato.cap.13.in fi.§

Cista, uiminea. §Colu.lib.13.cap.53.in med.§ Erat & cista iudiciaria,de qua Ascon.in diuinat. car.43. Vniuersi iudices in cistam tabulas conijciebant suas. §Plin.lib.16.Epist.41.in med. Metham.libr.2.car. 23.Iuuen.Sat.3.car.penult.§ Seruabat cista libellos.

Cistella ad suffragia.not.& Beroal. §in.52.annotat. Plaut.in amph. cap.Satim.car.22.33.in fi.§ Quem in hac cistellula obsignata. §In cistel.cap.Rem.in prin.car.129.in fi.§ Accipe hanc cistellam.In Rudenti.capit.Intelligo.in fi.car.171.§ Quia leno ademit cistulam ei. §car. 182.cap.sequere.in prin.§ Vna istinc cistella excepta est. §Iuuen.Sat. 3.in med.car.14.§ Seruabat cista libellos. §Sat.6.car.2.§ Quem toties, &c. §Sat.7.in prin.Martial.lib.1.de Sabello lib.5.in Geliam.

Cisymbium ligneum ex hedera per Euripidem,&c.§Macrob.ubi supra car.456.d.cap.21.§

Cyathus, pars tertia Quartarij uel goti nostratis. Bud.late & alij lib.de ponder.Colu.lib.13.cap.16.in med.lib.9.cap.11.§ de pauonibus in medio.Sex cyathos in singulas turmas. §Pli.li.20.cap.12.Plaut. in Rudenti.cap.Nunquam,in med.Cantharus gaulus cyathus,ut supra. In sticho. cap.agite.in med. Vide quot cyathos hos bibimus. Martial. lib.1.ad somnum, lib.8.car.2.lib.9.car.penult.lib.13.car.2.

Cymbium, minister uestem & cymbium ferens ad sacrificium. nomen Græcum a Cymba dictũ.§Plut.in Cato.1.car.2.in prin.Macrob. ubi supra.cap.21.Cęlius.lib.3.cap.23.in fi.

Cirnea cadus erat uini. Inde impleui cirneam. Viri cirneam ebiberim meri.hodie gnistariam uel Sestarium. §Noni. ubi supra. car. 51. Plaut.§in Amphit.car.13.a tergo.cap.Qui me.car.ultima.

Climatera uas & lances,quas antiqui Magidas appellarunt. §Plin.li. 33.cap.11.in med.Gel.lib.14.cap.7.§

Cotila, Semignistaria est mensura,§Cato.cap.145.Bud.lib.de asse, & infra cap.de ponderibus.

Coclear ligulam (nunc cuchiaro). §Martial.libr.8.ad Paulum.& in Posthumium.lib.ultimo,in med.Colu.lib.13.cap.22.de Defruto. Pli. lib.20.cap.12.in prin.§ coclearibus binis, Budæ.& Agric.ubi supra.

Cocula uas æneum coquinarium. Cato.cap.11.uel cola uinaria.

Colum uinarium. §Martial.lib.5.car.5.in fi.§

Corbes

Corbes uiminei, Varro.lib.1.cap.22.in prin. Colu. lib.13.cap.27.in princ.§ mustum in corbem diffundas ex uimine. §lib.12.cap.2.in nouemb.Cæs.lib.6.ciui.499.li.ultimo Hispan.car.2.§ad componendum flumini pontem.

Corbula. §Plaut.in Aulul.cap.curate.car. 71.§ Inde coctam subducemus corbulis. §Sueto.in Nero.cap.peregrinat.car.247.§ humũ corbule congestum humeris extulit. §Cato.cap.11.§

Cortina, §Cato.cap.66.§ cortinam plumbeam in lacũ ponito quo oleum fluat. §Suet.in Aug.cap.Templa.car.91.a ter.Plin.lib.34.cap.3.in fi.§ Ex ære factitauerunt, & cortinas tripodum, &c. §lib.16.cap.11.lib.35.cap.6.de atram.

Corus & battus (nomina mensurarum hebraica) de quibus Budęus. §lib.5.de asse.car.482.§

Concha. §Cato.cap.13.in med.cap.155.in med. Plin.lib.33.cap.5.in princ. Orat.Sermo.lib.1.Sat.3.in prin.car.248.lib.2. Oda.7.§ O sæpe mecum. concha salis puri.

Cothon poculi genus.Ponta. §lib.de Aspirat.2.car.45.in prin.§

Cophinus. §Colu.lib.12.cap.ult.in cucumi, Constant.li.6.cap.11.

Corinthia electra. §Plin.lib.9.cap.40.lib.34.cap.8.§

Crystalina. §Iuuen.Sat.6.in med.car.24.Martial.lib.3.in Zoilum lib.ultimo,in med.de Sabello,Plin.in prohe.lib.33.in fi.

Cratera uas uinarium, hodie fiaschum, ut infra,Home. §li.23.Ilia. car.antepenul.a tergo.§ Argenteum cratera, Odiss. §libr.1.car.4.in fi.§ Miscebant in crateribus uinum & aquam.Plut.in Marcello.car.2. a tergo.Aureum cratera Pythio Apollini delphos.Curt. §li.4.in med. car.30.§ Ex auro crateram cum.30.patheris dicauit. lib.9.car.ult. liminibus ædium crateras uino repletas disponi. §Budæ.lib.in pand.1. car.215.in prin.§ Crater est quem pelluim appellant in fontibus.Metham. §lib.5.car.2.lib.8.in fi.car.106.in fi.Iuuen.Sat.12.in prin.cap. 54.Plin.lib.35.cap.11.Valer.cap.2.in Thymasitheo. Liui.lib.5.car.5. in prin.de matronis. Arria.lib.7.car.8.§

Crateram esse quod nos fiaschum hodie dicimus,Hom. §lib.9.Odiss.car.1.§ ex cratere pincerna fert, & infundit poculis. & car 4.in principio.

Creterra Noni.d.car.51.in fi.

Crates scirpeas. Var. §lib.1.cap.23.in fi.§ scirpeas uallos crates. §Plin.lib.18.cap.26.in prin.§

Cremathra ad obsonia.Eras.prouer.1487.

Crossus. §Plut.in Aristide.car. penult. in fi.107.a terg.§ Olei ac unguenti crossos deferant. Vasis nomen id est.

Culigna

Culigna uinarium. Cato.cap.131.lib.de re rustica.

Cupa uel dolium, nunc ueges, uel cuppa. § Plin.lib.14. cap. penul. in princ.li.8.cap.6.de Dolio.§ circa Alpes ligneis uasis uina condunt, circulisque cingunt.lib.16.cap.11.in med.piceæ ad fisciles scandulas cupasque. §Cato.cap.12.in fi.§ cuppas minusculas decem. cap.20. 21.Palad. §lib.1.cap.6.in princ.§ ferrarij, lignarij, doliorum cuparumq; factores.cap.18.in med. Medium spatium cupis deputabitur, cap.37.in med. Aut tabulis, more cupparum. Ponta. §lib. de Aspirat. car.15.in fi.§ In dialogo Actius.car.132.Budæ. §lib.de asse.car.116. lib.in pand.1.car.230.in fi.Capitol.in Maximino Imperat.car.penult. 145.in prin.§ Ad pontem fabricandum, §car.154.Cæs.lib.8.Gall.in fi.car.233.ad Vxolludanum.lib.2.ciui.car.4.a terg.§ cupas teda & pice refertas,&c. Ad Massiliam.caupa prius dicta, unde cauponæ,Herodia.lib.8.car.4.Inanes cupas forma rotunda, quibus ad uinum importandum utebantur.

Culeus uel culeum capit uini quantitatem quot cupa uehiculariaq; habetur. §Cato.cap.11.in princ.Varro.lib.1.cap.2.§ Denos & quinos culeos fert uini. §Colu.lib.4.cap.3.in prin.§ Singula iugera, octo nes culeos reddidisse,&c. §Plin.lib.7.capit.20.§ Volens uehiculum cum culeo onustum sustituere solitus,&c. §Bud.& alij late lib.de asse, & lib.de ponderibus.

Cucuma tonsorium. §Cato.cap.131.Budę.lib.in pand.primo car. 55.in princ.§

Cumera frumentarium uimineum uas grande. §Orat.Sat.1.car.2. in princ.§ Laudas cumeris granaria nostris, lib.1.Epist.ad Mecenaté. de uulpe quæ repserat in cumeram frumenti.car.199.

Decemmodiæ.infra.in uer.Trimodiæ.

Dolium nomen generale alio nomine cuppa & quadragenarium, quinquagenarium. lignea etiam fuisse apparet ex Liuio §li.23.car.4.§ in oppugnatione Casilini per Annibalem.Constanti. §li.6.cap.5.Cato.cap.10.in med.cap.26.Iuuen.Sat.6.car.28. Alta dolia. Colu.li.13. cap.4.cap.6.§ Aditus inæqualis ab ore ad imum fundum. §Plin.lib.8. cap.6.§ de Elephantis in Italiam traductis. §lib.35.cap.11.in med.de plastice.

Electra & Corinthia quomodo componantur auro & argento. Pli. lib.9.cap.40.lib.33.cap.4.in med.lib.ult.cap.3. in med. de Phętontis fab.Carda.lib.6.de subtilit.car.247.Diodo.lib.6.in princ.car.45.Methamor.lib.2.car.20.§ Stillata sole rigescunt, de ramis electra nouis.

Eno-

Enophoras quid. Budæ.ubi supra.

Epithesis infundibulum.Plaut.in Rudenti,cap. Nunquam. in med. car.291.in fi.

Excipuli nassæ ad pisces admittendos.§Plin.lib.9.cap.22.§

Fiscinæ palma fiunt, §Cato.cap.67.Varro. libr.1.cap.22.in princ. corbes fiscinę.&c. Colu.lib.12.cap.2.in nouemb. palma fiunt fiscinæ sportæ,& corbes ex uimine. §lib.13.cap.39.in fi.Plin.lib.18.cap.26. in princ.Martial.in Mancinum lib.1.

Fiscella. §Cato.cap.10.54.Colu.lib.8.cap.8.lib.11.cap.ult.a terg. lib.13.cap.18.39.46.48.49.§ de fidelia & fisco. §Ascon. in Verr.c. 52.a tergo.Palad.in oct.cap.19.

Fibula quomodo. §Cato.cap.12.3.31.63.§

Fidelia uitrea. §Colu.libr.13.cap.55.7.10.13.Pers.Sat.3.in princ. Sat.5.in fi.Plaut.in Aulul.cap.Tu modo,in fi.car.74.Budę.lib.de asse. car.479.

Fons, de Amphora fonte aheno, Dolio, &c. §Plaut. in casina. car. 2.a tergo.

Forum, uas Torcul.Colu. §lib.13.cap.18.in prin.libr.12.cap.2.In septemb.in fi.§ Torcularia uero & fora emundanda.

Friuola fictilia leuia a uase dicta parui momenti proposita ipsa,Suet. §in Calig.cap.In Gallia, in fi.car.194.a terg. Budæus lib.in pand.primo, car.172.

Galeola.Noni.ubi supra car.51.

Gaulus pastoralis. §Plaut.in Rudenti,cap. Nunquam,in med. car. 281.in fi.§ cantharus gaulus cyathus.

Gemelar. §Colu.libr.13.cap.49.in med. car.144.§ Structile gemelar.

Gemmati calices.Martial.lib.ultimo car.6.

Gilius, de quo Cęlius. § lib.4.cap.2.car. 114.Gyalas.d.cap.2.car. 117.in med.

Gomor,in uer.chenix,supra Budæ.lib.de asse, cap.466.& capit. de ponder.infra,& in uer.metretes,continet sestarios sex,idest cibus diurnus,ut chus.

Gutturnium ad abluendas manus, ut hodie, Home.pluribi,& lib.1. Odiss.car.5.cum Lebete,lib.10.car.antepenult.a terg.lib.4.car.1.in fi. lib.15.car.3.a terg.§ nos bacinum appellamus.

Guttum uel pollubrum. §Iuuen.Sat.3.in fi.§ Pleno componit linthea gutto. §Orat.Sat.6.lib.1.in fi.§ Cum patera guttus,&c. §Plin. lib.

lib.16.cap.39.in fi. § Curius iurauit se ex præda non attigisse, nisi guttum faginum, quo sacrificaret. § Iuuen.etiam Sat.11.car.penul.a ter.§ tegit inguina gutto.

Hamula. § Colu.lib.13.in fin.car.ultima.§ Aut habilem lymphis hamulam,&c.

Hemina (Semigothus est nostras) uel sesquicyathus. § Colu.li.13. cap.22.28.Plaut.in miles. cap. quantas. car. 202.§ Heminas octo exprompsi in urceum. § Budæ.late.libr.de asse.& d. cap.de ponderibus. de culeo.§

Hidria argentea. § Tul.in Verr.4.in med.car.115. a ter.actione.6. in med.car.218.§ galeas Aeneas,hidriasque grandes.

Hirnea fictilis uel cirnea,ut supra Cato. § cap.81.85.Plaut.in Amphit.car.13.a ter.§ uini cirneam ebiberim meri.

Holmus. § Eras.prouer.1756.§ in olmo cubito.

Imbricium ad lauandos pedes. Martial.cum sint Crura tibi,&c.

Lagena uel lagona. § Cato.cap.121. Plut. in Curcul. cap. quoted. car.107.Pers.sat.ult.in prin.Colu.lib.11.in fin.libr.13. cap.11.12.41. 45.Palad. in Oct.car.penul.§ Formam notat Budæ. § lib. 5. de asse. car.485. Orat.sat.ult.car. penul.ex Colum.d. cap. 45.§ Lagenæ fiunt etiam sparteæ & ex abiete.not.Plin. § lib.16.cap.32.in med. Iuuenal. sat.12.car.2.a ter.uel.54.§ uentre lagenæ. § sat.14.car.64.sat.8.car. antepen.a ter. Martial.lib.1.de Sabello.lib.6.car.ult. li.7. in Sanctram. lib.13.car.ult.lib.ult.in med.§

Labrum(nos mastellum)etiam culeare. § Cato.cap.10.11.66.134. 153.Colu.lib.13.cap.15.23.43.49.§ Labra fictilia uel lapidea,rotun dum in labrum potiusquam in structile gemelar. § Budæ. in pand. 1. car.154.214.Iuuen.sat.3.in fi. Home. lib. 4. odiss. car. 3.§ Menelao dedit duo argentea labra. § Liui.lib.37.car.1.in fi.§ Marmorea duo labra Scipio ante fornicem posuit. § Home.libr.4. odis. car.3.§ duo argentea labra.

Labellum. § Colu.d.cap.43.Cato.cap.12. Colu.etiam.lib.13.capi. 18.30.43.§

Lacus uinarius(nos mensam torcularē)ad excipiendum uinum torti uum.§ Varr.libr.1.cap.54.Colu. lib.13.cap.18.19.Budæ.lib.1.in pan de.1.car.154.216.a terg.§ Et ad abluendos lineos pannos ad fontem per mulieres.

Lanx, quam magidam uocabant antiqui. § Plaut. in Amphit. car. 33.

33. cap. Quis tam. in Curcul.cap.date.in med.immo in lancibus.Plin. lib. 33. cap. 11.plura.Orat.epist.ad Torquatum.in fi.car. 196. ⁋ Nec non & cantharus & lanx.

Lebes ad lauandos pedes & abluendas manus. ⁋ Home. pluribi, & supra in gutturnio. ⁋ lib.19.car.171.odis.in prin.lib. 10. in medio. ⁋ Vetula lebetem accepit,quo pedes lauabat. ⁋ lib. 18.Ilia.car.207. ⁋ de Patroclo.lib.22.car.pen.de Hectore.metham.lib.12.in med. ⁋ Curuique lebetes res epulis,&c.

Lecythus olei(l'orciuolo.) ⁋ 3.regũ.cap.17.c. Beroal.in 45.annotat. Plut.lib.de discrim.adulat.car.378.in prin.Home. lib.6.odiss. car. 2. ⁋ dedit autem aureo in lecytho oleum.

Lepista.idem quod infra.Nonius. ⁋ d.cap.51.in fi.Varro. ⁋

Lenticula olei etiam.4. regum. ⁋ car.9.in prin. ⁋

Mare uas Aeneum amplum,de quo Iosep. ⁋ lib.7. antiquit. cap. 5. in med.lib.8.cap.3.car.1.a terg. ⁋ mactra arca panaria ad componendum panem(la mesa.) ⁋ Gel.lib.13.cap.24.car. 2. in prin. ⁋ matrum. ⁋ Budæ.in pand.1.car.169. ⁋

Matta storia. ⁋ Iuuen.sat.12.in fi.Mattare.car.55.a terg. ⁋

Mattula uas uinarium. ⁋ Plut.in apophteg.in fi.car.178.a ter.Plautus in Mostell.cap.Iupit.in med.car.163.in Persa.cap.cui homini.in fi. car.263. a ter. ⁋ ubi matula pro stulto & pro uase.

Matella item dicitur.ut supra.Plut.in Polit. ⁋ car.31.Eras. prouer. 494.car.75.a terg. ⁋ Ermoni magistratum deprecanti, matellam uini singulis mensibus,&c.

Matheola item mateolus. ⁋ Cato.cap.45.46. Martial.lib.6. de panareto. car. ult. ⁋

Matelion. ⁋ Cato.cap.10.11.Noni.d.car.51. ⁋

Magida. ⁋ Plin.lib.33.cap.11. ⁋

Malluuium & polubrum ad abluendas manus,ut Trulleum.

Metreta uel amphora. ⁋ Cato.cap.99.Colu.lib.13.cap.40.50. Budæ.lib. de ponderibus,& alij etiam.

Myrrina uasa uel murina porcellane. ⁋ Iuuen.sat.6.in med. car.24. Carda.lib.5.de subtil.car.143.200.Martial.lib.3.in Zoilum. lib.ult.in med.Plin.in procem.lib.33.in fi.Capitol.in M.Anto.Philos.Impe.car. 45.in fi.in Vero.Imp.car.53. ⁋

Miliarium longum & angustum. ⁋ Cato.cap.22.134.in fi.Palad.lib. 1.cap.39.in med. ⁋ plumbeum miliarium. ⁋ in Aug.mense.cap. ulti. in fi.Blond.ubi supra.car.321. ⁋

Mortarium. ⁋ Plin.lib.33.cap.6.in fi.cap.8.in prin.li.36.cap.22.in prin.

prin. § æreum uel lapideum.

Mobiliacus. § Colu.lib.13.cap.10. §

Mulctra ad mungendum lac. § Virgil.in 3.georg.mulctralia.Colu. lib.8.cap.8. §

Nasiterna ærea. § Cato.cap.10.11.Varro.lib.1. cap.22. in medio. Plaut.in sticho.cap. quisnam. car. 286. a terg. § ecquis effert Nasiternam cum aqua.

Nassæ ad pisces excipiendos. § Plin.libr.9.cap.87. Plaut. in Miles. cap.Satin. in fi.car.199.a ter.Iuuen.sat.12.in fi.car.55. a terg.Tul.lib. ad Atticum.15.car.477.tandem,&c. §

Nimbus uitreus,de quo Martial. § lib.ult.in med. §

Oenophorum uinarium. § Iuuen.sat.7.in prin.car. 32. in fi. § Vini uenditor ænophorus. § Martial.Pers.sat.5.car.ult. §

Obba ad bibendum. § Pers.sat.5.in med.Noni.d.car. 51. a terg. §

Olla aula quomodo. § Colu.libr.10.cap.15. penul. § Vas ansatum simile angustæ ollæ figuratur,amphorarum trium. § Colu.lib. 13. cap. 8.in prin.16.in prin.34.Plaut.in Aulul.pluribi in prin.Martial.lib. 13. car.1.a terg. §

Onyx ad unguenta. § Orat.lib.4.oda.12. § iam ueris. Nardi paruus onyx,&c. § Plin.lib.36.cap.7. §

Orbes. § Cato.cap.3.18. § Orbem ex ulmo aut corilo olearium latum pedes.4.Cato etiam. §cap.10.13.22.68.Martial.li.ult.car.6.in fi. Iuuen.sat.11. car. 3. uel. 52. § Orbes æneos factos in sacello positos. § Liui.lib.8.in med.car.65.in prin. §

Orcula. § Cato. cap. 116. 118. § Orbiculos. § Plin. de mandrag. lib.25.cap.ult.in med. §

Orca. § Varro.lib.1.cap.13.Pers.sat.3.in med.Bud. lib. de asse.car. 479. §

Panaca. § Martial.lib.ult.car.5.in fi. §

Patera. § Liuius pluribi.ubi de oraculis,& muneribus oblatis. § li. 6.car.2.in prin.eius.Curt.lib.4.car.30. a ter. § Herculi Tyrio Crateram ex auro.cum 30.pateris dicauit. § Plin.lib.33.cap. 12. uel penult. in med. § Fabricius pateram & salinum ex argento, &c.Vnde dicta,declarat Macrob. § d.cap.21. § quia patens ore.

Patina. § Cato.cap.87.88.Suet.in Vitell.de eius patina.cap.sed uel. car.309.Plaut.in miles.car.201.Plin.lib.10.cap. 52. § de Aesopi patina prætij tanti. § lib.33.cap.8.in prin.lib.34.cap.ult. in prin. § pati-

nis

nis fictilibus. § lib.35.cap.11.in fi.Orat.sat.ult.car. penul. §

Patena in modum amphoræ patenarum lata,&c. § Colu. lib.13.capit.43.45. §

Patella,pelues sartago patellæ. § Iuuen.sat.10.car.2.sat.6. car.27. § fragiles de monte patellas. § sat.3.car.ult.Orat. episto. § ad Torquatum.in prin.car.195.§ Cænare times olus omne patella. § Martial.li. ult.in med.Pers.sat.3. in med. §

Paropsides uel parapsides. § Iuuen.sat.3.car.13. § magnaque paropside cænat. § Suet. in Galba. cap.præcesserat.in fi. § Paropsidem leguminum porrexit. § Plaut.in pseud.cap.forum.car.232. in princip.§ Aut paropside,ac atharathrio. § Xenoph.lib.1.car.6.in prin. § Apposuit ei & paropsidas,pulpamenta & epulas. § Martial.li.11.ad Flaccū. §

Peluis,ramina. § Cato.cap.10.11.Eras.prouerb.2068.date,&c.Home.lib.19.odis. car. 170. 171. § Neque mihi peluis pedum in anima, &c.hanc & lebetem dicunt. § lib.22.Ilia.car.241.a terg. car.3. § Ibi pelues amplæ sunt lapideæ,ubi uestes lauabant,&c. § Iuuen.sat.3.car. ult. § patulas pelues.

Pixis superna parte inferiorem claudente pixidum modo. § Plin. de testudine.lib.9.cap.10.lib.20.cap.13.in med.Iuuen.sat.2. car.ult. § Turgida non prodest in pixide condita lyde. § Suet.in Nero.cap.hos ludos. § barbam primam posuit in auream pixidem,&c. § car.243.a ter. 274.cap.Nuntiata. § in auream pixidem,&c. § Tul.in oratio.pro Cælio.car.53.54. § Veneri pixidem traditurum,cum iam manum ad tradendum pixidem porrexisset, &c. Pixidem esse uas etiam numulariorū cum pensilibus.not.Budæ. § lib.3.de asse.car.207. §

Philtrum,poculum amatorium. § Ponta.li.de aspirat. car.41.Iuue. sat.6.car.pen.in fi. §

Phiala. § Plin.lib.33.cap. 12.in fin. § Satirum in phiala grauatum somno,& cæ. § Plaut.in Capti.cap.diespiter.car.101.ante. § Calices phialasque confregit. § Iuuen.sat.5.car.1.Martial lib.8. ad Paulum. §

Phur,urna. § Hester.cap.3.b. §

Podoniptrum peluin.Eras.prouer.2062.dextrum.

Pollubrum Trulla,nos bacinum. § Cato.cap.12.13. Plaut. in Amphit.in fi.car.33.cap. quis tam. §

Poculum,quasi potaculum. § Ponta.lib.de aspirat.metham.lib.12. car.156. §

Pocillum. § Cato.cap.155. § quasi heminam in pocillum fictile.

Poterium. § Plaut.in stico.car.290. a ter. cap. agite,in prin. §

Priuos uel priuas. § Cato.cap.3. 26. §

Psycterem,de Glauco medico in Ephestionem. § Plut. in Alexan. Mag.

Mag.car.ult.in prin. §

Pultarium ore angusto. § Palad.in Iunio.cap.7.de apibus. §

Quadrans,pars quarta sextarij(hodie gotus dicitur peruulgate!) quo potamus. § Budæ.& alij.lib.de asse.& cap. de ponderibus. §

Quadragenariam. § Cato.cap. 10. §

Quadrantal,quæ & amphora,de qua supra. (barila patauina.) § Cato.cap.8.Plin.lib.14.cap.14.Martial.lib.9.car. pen. in prin. §

Qualus & quallum. § Cato.cap.52.132.Quasillum. cap.68. Colu. lib.5.cap.30.lib.8.cap.3.lib.9.cap.3.libr.10. cap.penul.in fin.Palad.in Martio. § ubi de ficu.uimineusque erat.

Saguntini calices. Martial.lib.ult.car. 6. §

Sabanum. § Palad.in Iunio.cap.7.§ de apum castratione.

Saccus uimineus ad uina exprimenda. § Colu.lib.10.cap.penult. in fi.Ascon.in Verrem.car.71.a tergo. Martial.lib.10.ad Roman.lib.12. ad Sabell.lib.ultimo car.6.in prin. Vinarius. Pli.lib.24.cap.1.in med.§ dicuntur ij & Berones. § Orat.in primo Serm.Sat.3.car.24.286.§ Inuersæ metæ similis. § Iuuen.Sat.14.car.64.§ Sacci mercator olentis.

Sartago patella. § Iuuen.Sat.10.in med.§ fiunt urceoli pelues sartago patellæ.

Scyphus uel syphus, quo bibitur in mensa, ut Quartarius,de quo alibi.infra Plin. libr.21.cap.3.lib.33.cap.11.12. lib.34.cap.14.Epist.6. lib.5.libr.10.Epist.35.Home. libr.9.Odiss. car.76.Macrob.ubi supra car.454.cap.21.456.Orat.lib.Epod.Oda.9.§ apertius declarat.

Scutula. § Cato.cap.68.156.in fi.Martial.lib.11.in Cecilium.

Scutella. § Home.lib.6.Odiss.car.168.in prin. §

Scutriscum. § Cato.cap.10.11.§

Scaphium. § Plaut.in bachi.car.141.uel.2.in prin.Iuuen.Sat.6.§

Scyrpicula. § Cato.cap.10.§

Semita. § Plaut.in Casina.cap.Non mihi,in med.car.116.§ Dabitur tibi amphora,& una semita.

Sestarius,nunc gnistaria uel caraffa, portio solita ad prandium non autem bibacium. § Cato.cap.13.Iuuen.Sat.6.car.28. a terg. Budę.& alij.lib.de asse,& cap.de ponderibus.§

Sestertius. § Cato.cap.10.Budæ.ubi supra.§

Sextans, continet duos cyatos. § Martial.lib.12.in Cinnam.§ poto ego sextantes,&c.

Seria, septem amphorarum. § Cato.cap.11.12.13.Varro.li.3.cap. 2.Colu.lib.13.cap.28.38.53.Bud.li.de asse.car.478.487. Pers. Sat.2.

Semodius.

Semodius. §Iuuen.Sat.14.car.2.in prin.§

Sitarchia marsupium, primo regum cap.9.b.

Sympiuum. §Iuuen.Sat.6.car.27.Noni.d car.51.§

Symphuuium Trullæ simile ut & simpulla.

Simpulla libatiuum in sacris.§Eras.prouer.1173.In sepul.Blon.lib.1.de Rom.Triumph.car.25.Plin.libr.35.cap.11. in med.§ fictilibus prolibatur simpullis. §ad Sueto.in Galba.car.190.cap.magna.§

Symphunculus. §Iuuc.Sat.6.car.26. a tergo. Budæ. ubi supra.car.215.§ simphonibus longis.

Synthesis, septenaria sint sesis. §Suet.in Ner.cap.Statura.car.277.in prin.Martial.lib.1.de Sabello.lib.10.ad Sextilium. §

Situla aquatilis. §Cato.cap.10.11.Plaut.in Casina. cap.una.in fin. car.118.In Amphit.cap.Satin.car.19.a ter.Home. in 9.Ilia.car.76.ante.Ponta.in dial.Aegid.car.155.§

Sitella in suffragijs. §Beroal.in 52.annotat.

Sinus Epichisis cantharus, fiascho, Plaut.in rudenti.cap.nunquam. in med.car.281.in fi.

Solium nominat inter uasa Cato.cap.10.11.

Sporta palmea uel iuncea, §Colu.lib.12.cap.2.in nouemb. in fi.li.13.cap.6.Palad.in octob.cap.15.§

Struthion.Palad.ubi supra.Cęli.lib.4.cap.6.car.123.in prin.§

Surpiculum canistrum. §Plaut.in capti.cap.Iupiter.car.99.in prin. Colu.lib.11.car.penul.§ Et uos agrestes, &c. Surpiculum ferrugineis cumulate hiacynthis.

Surrentini calices. §Martial.lib.ult.car.5.in fi.§

Testa. §Plin.lib.14.cap.4.in fi.cap.6.in princ. Martial.lib.1.ad Fidentinum lib.3.in Zoilum,lib.6.de Panar.lib.7.in Vmbrum.li.13.car. prima a tergo.

Testum ad clibanum,unde panem testitium.§Cato cap.76.in fi.74. sub testa.Capitol.in Albino Imper.car.3.§ Vt paruuli domus in testudineis alueis lauarentur,&c.

Thericlion, tericlia. §Plut.in Alexandro Mag.car.penul.ante.phialas, pateras,tericlia, &c. Eras.prouer.2252.Beroal.in eius annotat. plura,car.ult.uel 30.uas potorium.Phalaris in eius epistola ad Policletum medicum, car.4.Nescio quis,&c.

Thilacus. §Eras.prouer.2052.Manu.§

Tympanum est quod hodie tamburrum dicitur,peditum in acie,uas ligneum cum corio, figuræ,de qua Apia.lib.Parth.notauimus supra.in cap.Armorum.

Thyrsus pastoralis, de quo Ponta.in Meon Ecloga.car.180.

Toreuma. Tul. in Verrina. 6. car.204.habere eum per bona toreumata,in his pocula duo, quæ heraclea nominantur Mentoris. §Suet.in Iulio,cap.Britanniam,car.31.a terg.Sculptum & celatum.Martial.lib. 5.in Fabianum.Budæ.in pand.1.car.153. Orat.lib.1.Oda.20.li.1.Epi. 2.in fi. § seruabit odorem testa diu.

Trientem æreum. §Plin.lib.34.cap.13.in fi.Iuuen.Sat.3.in fi. car. ultima Martial.lib.9.car.antepenul.a tergo.lib.10.car.3.§ad Tuccam, in Cottam . Cum potes,&c. §lib.15.car.2.§ ad Romam, & in Caride.Persi.Sat.3.in fi.§

Trimodiæ. §Colu.lib.13.cap.18.49.§ Trimodiæ,decem modiæ, satoriæ texendæ picandæ, ut minale Veronensium.

Trulla, Greci pollubrum. § Cato.cap.10.11.13.§ Trullas æneas tres. §Orat.Sat.3.lib.2.car.286.Tul.in Verr.6.car.209. in fi.§ Erat uinarium uas ex una gemma prægrandi , Trulla excauata cum manubrio aureo,&c. §Plaut.in Amphit.cap.Quis tam , &c. car.33.§ Lances detergam omnisq; trullas hauriam , si trulla inuerso crepitum dederit. §Iuuen.Sat.3.in med.Martial.lib.9.car.penul.a tergo.§

Tubuli fictiles, & tubi. §Palad.lib.1.cap.17.18.§ Est & herba,de qua Plin.lib.22.cap.10.

Vallos scirpeos. §Varro.lib.1.cap.23.in fi.§

Ventilabra. §Colum.libr.2.cap.10.in med.§ Ventilabris per longius spacium iactetur, nos palam appellamus.

Vrceus aquarius. §Cato.cap.10.11.13.134.Varro. libr.1.cap.22. ex ære ahena urceos & Nasiternam. §Plin.libr.19.cap.5.§ ex cucurbita. §Plaut.in miles.cap.Quantas,cap.202.§ heminas octo uini ex prompsi.in urceum , &c. fictile . Martial.d.lib.ult.car.6.in prin.

Vrceolus. §Iuuen.Sat.3.car.14.Sat.10.in med. car.2.§ fiunt urceoli pelues,&c. §Martial.lib.ult.car.6.in prin.ubi supra.§

Vrna ænea. §Cato.cap.13.134.cap.11.§ Spartea , erat & Iudiciaria.Quali forma § not.Beros.car.79.a tergo.Budæ.& alij ubi supra,& in pand.2.car.158.§ Amphoræ dimidium. §Iuuen. Sat.12.in princ. car.54.ante.Sat.13.in prin.§

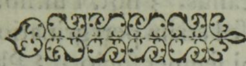
Vrnula
Vrnarium } Noni.d.car.51.a tergo.

Aurea uel argentea uasa ipsa domi habere decet nobilem ad priuatos & publicos usus , in quibus nihil præter manus intertrimenti habetur, dicit Valerius trib.ple.in eius oratione responsiua ad M.Catonem de oppia lege abroganda, in fi.eius,de qua Liui.lib.34.car.2.a tergo.

Qui

QVI REI AGRARIAE OPERAM DEDERVNT DILIGENTISSIME, VEL PRINCIPES,

uel litteris dediti. de agricultura in uites de insitionibus. Tit. XIII.

GRICVLTVRA, cuius proprietates & commoda exponuntur a Catone, Varrone, Columella, Palad. Plinio in principio operis eorum, creata fuit ab Altissimo. dicit Eccl. § capit. 7. b. § ubi de ipsa instituta & primæuo tēpore per filios Noa, per Sabbatium, & Osiridem, ut ex Beroso. § lib. 5. antiquit. in Semiram. Babilon. rege. 4. car. 49. 52. § præstat, tribuitque utilitatem & delectationem bene dispositus ager, &c. § Varro. lib. 1. cap. 2. 4. Tul. lib. de senect. in eius med. nihil tam regale, &c. § Mansuefacit etiam homines. Plut. in uita Numæ Pompi. regis. in fin. Orat. in 2. Epod. § Beatus ille qui procul negotijs, Ocium diues mihi parua rura, &c. Xenop. de quo Tul. § lib. de senect. § de Lysandro Lacedæ. & Cyro rege. § & libr. 1. offic. ubi de sapientia. § Nihil agris uberius, nihil libero homine dignius. § Dion. lib. 37. car. 7. de Tucidide. Virgil. in 2. georg. § O fortunatos nimium, &c. § Plin. li. 18. c. 3. in prin. cap. 5. ubi supra. Ouid. li. ult. metha. de Vertunno. Pont. li. 1. de sermo. car. 5. de prædict. Ouid. uersibus. Berosus. lib. 3. antiquit. in prin. § Incommoda refert Plato in dial. Axio. Plin. § lib. 17. cap. 14. Orat. lib. 3. oda. 1. Odi profanum uulgus, &c. § fundusque mendax, &c. Nec semper credenda Ceres fallacibus aruis. § Ouid. lib. de arte aman. § Sic dominum sterilis, &c. Speciem mentita seges, &c. § Agrippa. cap. 78. de agricult. §

Præter Curium, de quo Tul. li. ipso de senect. Fabricium, Cincinnatum, Attilium, Serranum, de quibus in histor. & Plin. ubi supra. § Eutrop. lib. 1. de consul. in Cincinnato. § qui agrum suum colebat manibus proprijs. § car. penul. in fin. § Reges Rom. & ipsi hortos coluere. § Plin. lib. 18. cap. 3. lib. 19. car. 4. in prin. § Principes quoque ciuitatū in agris procul a publi. administrationibus id sibi uitæ genus delegisse dicit Ponta. § libr. 2. de fortit. car. 4. libr. 1. de prud. car. antepenult. § Post priscum Laertem, de quo Hom. § odis. lib. 1. car. 4. lib. ult. in medio.

dio. ₰ Plantam circunfodiebat, sordidam indutus uestem . hunc refert Plin. ₰ lib. 17.cap.9.in prin. ₰
1 Scipio Afric.prior inuidiæ se expositum sentiens & inimicorum iniurijs perspiciens (solum uertere cum decreuisset) Linterni profectus, agros colebat suos manu propria. ₰ Plin.lib.16.cap.45. in princ.Plut. in polit.car.18.Sen.episto.86.in prin.incipi.in ipsa Scipionis uilla, &c. epist.112.Cupio,&c. ₰
2 Posterior item Africanus. ₰ not.Tul.lib.de amicit.car.eius ult. ₰ Neque solum militiam, sed etiam peregrinationes rusticationesq; communes(nam de Lellio sibi semper socio.) ₰ Plut.in polit.ubi supra.car. 17. a terg. ₰ Id quod Africanum Scipionem & industria factitasse legimus,ab urbe sæpenumero secedebat rusticari perdiu solitus, ut inuidię quicquam detraheret,& respirandi locum,&c.
3 Sylla dictator & dominus dominantium deposita monarchia (non ut Augustus anceps) Cumis degens in agris suis culturæ deditus diu uixit. ₰ Apia.lib.1.car.37.Plut.in eius uita,in fi. ₰
4 Masinissa, ₰ de quo Valer.cap.de senect. ₰ Post quam plurima bellorum facinora terram quam desertam acceperat,perpetuo culturæ studio frugiferam reliquit.
5 Tymoleon pluribus uictorijs de hostibus consecutis, in agro amenissimo uitam duxit,Corintho accersitis uxore & filijs. ₰ Plut. in eius uita.car.ult. ₰
6 Coruinus,de quo Valer. ₰ cap.de senect.in prin. Tul.d.lib.de senectu.car.86. ₰ Exactissime deditus agrorum suorum culturæ ciuis, & pater fam.quandiu uixit,quod seculi tempus fuit.
7 Quintius Tusculanus,de quo Liuius. ₰ lib.7.car. pen. in fi. ₰ Agriculturę incumbens,in suum Imperatorem per milites ui accitus fuit, sediciosos,quos & compescuit insuper.
8 Constantinus Imper.70.cognom.Pogonatus uictorijs pluribus ex hostibus consecutis, Arabibus & Sarracenis prælio superatis,pace composita,studijs deditus uarijs & agriculturæ,libros etiam excerptos ædidit commendatos & amplectendos,ludicris quibusdam exceptis abundantius appositis.
9 Cyrus Persarum rex posterior ingenio & imperio præstans Lisandro summo Lacedæ.Imperatori Sardis ad se profecto cum donis,pomerium ostendit diligenter consitum arboribus in quincuncem dispositis proceribus & directis, plurimum laudatus de solertia & diligentia, ex quo propria manu conseuerat & inseruerat quotam partem.
Xenophon tantus Imperator summusque philosophus agriculturam est amplexus etiam. ₰ Plin.lib.18.cap. 3.in fi. ₰

Ozias

Ozias Hierosolym. rex Amasiæ regis filius pluras nationes bello oppresit, terræ cultor & plantator fuit diligẽs. § Iosep. lib. 9. antiquit. capit. 11. in med. §

10 Dioclitianus Imper. acerrimus, superbissimus, uictoriosus, deposito imperio quam maximo bellis pacato, formidabilis, Salonæ se agriculturæ dedidit. § Eutrop. in eius uita. Pompo. Let. in eo. lib. 2. plura. §

11 Antoninus Imp. cognomento Pius, diligens fuit appellatus agricultor a Capitol. § in eius uita. in prin. car. 1. a ter. §

12 Albinus Imper. agri colendi peritissimus fuit, ex quo etiam georgicam ædidit. § Spart. in eius uita. §

13 Philopome. item prætor & Imperator talis, &c. § Plut. in eius uita. car. 1. Pausan. lib. 8. car. 334. in fi. §

14 Aetius Legatus Imperat. militiæ peritissimus & uictoriosus, deposita dignitate in agro suo culturæ degebat. § Diaco. de ipso lib. 14. in Theod. iuniore Imp. Blon. lib. 1. car. 7. Pompo. Let. car. 42. §

15 Agamemnon expugnator tãtę urbis Troiæ platanum propria posuit manu Delphos clarissimum tunc oraculum. § Plin. lib. 16. cap. ult. in med. § de Menelao prædicta refert Pausan. § lib. 8. car. 307. in fi. §

16 Ozias Amasiæ regis filius Hierosol. rex terræ cultor & plantationum curam habebat, &c. refert Iosep. § lib. 9. antiquit. cap. 11. in med. §

Imperatores militię & ipsi suos colebant agros cupide & studiosissime, alienos non appetebant. § Tul. in oratio. pro Amerino. car. 7. 24. a terg. Plin. lib. 18. cap. 3. in fi. ubi plura. lib. 19. cap. 4. in prin. Colum. li. 1. cap. 6. § Proceres ciuitatis in agris morabantur, in prædijs colendis operæ plurimum studijsque consumere.

Præter ordinarios rei rusticæ authores de hac scripserunt etiam Sene. ut in eius epist. § 86. in fi. § Plures item, de quibus Plin. § d. cap. 3. § Reges externi. § Iouia. Pont. libr. de hortis hesper. in dial. Aegidius. in dial. Asinus. lib. 1. de prud. in med. Agrip. cap. 79. § Modernioribus quibusque conniuere inclinat opinio.

Leges aliquot de agricult. exponit Plut. in Solonis uita & institutis per ipsum tunc prolatas. § car. 1. 27. ante. Macrob. lib. 5. cap. 20. in fi. aliqua. § Ius erat prædiatorium, de quo diximus in cap. uxor ducenda. § car. ult. a ter. §

Negligentes agriculturam notabantur per censores, & ærarij fiebãt, cum priuatione ciuilitatis; nil damnosius existimantes agro deserto, & econtra, agro bene culto nihil iucundius, & utilius. ex quo ut Tul. § d. lib. de senect. § Nunquam & ager sine usura reddit quod accepit. § Gel. lib. 4. cap. 12. Plin. d. cap. 3. § Agrum male colere, &c. unde Oratius § oda. uelox amęnum, &c. § Hinc tibi copia manabit ad plenum beni-

gno ruris honorum opulenta cornu.& oda præd.Beatus ille qui procul negotijs, &c. & horna dulci uina promens dolio dapes inemptas apparet. Talis & appellatur cæna terrestris, quia hortensis parca & facilis. § Plaut.in Capti.cap.aduerte, in fin. eius.car.83.Iuuen.sat.3.car.14. § ut pontificalis uel recta, econtra lauta & abundans, ut in uer.prandia, plura.Cæna ita aduentitia ex dapibus alienæ regionis.

Vtilitatem maximam computat ipse Colum. § lib.4.cap.3.nil magis conuenire. § nam pecuniam sine peculio caducam & fragilem reputabant. Stabiliorque in mediterraneis uita est ò Carthaginenses, dixit Censorinus,de quo Apia.in lybico. § car.262.a ter. § De Laurēt. Medice Florent.Machia. § libr. ult. histor. car.penul. § Agricultura scilicet solicitudoque confert plurimum cuique,& præsertim diligenti & exercitato,ut de Paridio Colum. § lib.5.cap.3.in fi.Plin.li. 18.cap. 6. § de Furio Cresino.

Multū enim,& non multa. § Plin.episto.9.lib.7.Quæris,&c.Colu. lib.1.cap. 3. § Minus reddit laxus ager non recte cultus, quam angustus eximie. § Palad.lib.1.cap.6.in med. § exiguum colito. Virgilius § in 2.georg. § Fæcundior est enim culta exiguitas, quam magnitudo neglecta.Mane semina semen tuum,& uespere ne cesset manus tua,quia nescis quid magis oriatur. § Eccl.cap. penul. 11.b. § Hæc sapientiæ species est sufficiens & conuenientissima cuique, cui etiam operam dedit Xenophon & Tucidides, ut ex Dione. § lib. 38. in med. ubi & de Cicerone.car.37.in fi. § & Virgi.tantus poeta,Rhemmius & Palemon de nostratibus Vicetinis Romæ principem locum in grāmatica tenens, unde quadrag.capiebat sestert.idest aureos coron.mille,totidemque ex uestibus promercalibus, & ex agris quos diligenter colebat, ut uitem constituerit manu sua,quæ annua uasa uini.365.ædebat.i.amphoras uel barilas. not.Tranquil. § lib.de grammat.illust. car. eius ult. § Crinitus in Persij uita,cuius præceptor fuit. Iuue. § sat.6.in med. car.29.Palemonis artem.sat.7.car.ult.ante. § Doctique Palemonis affert, quātum grammaticus,&c. § Martial.libr. 2. ad Classicum. § Scribat carmina circulis Palemon. Vitis commendatio æternitas & magnitudo refertur ex Plin. § lib.14.cap.1.& cap.4.Tul. lib. ipso de senect. § qua quid potest esse tum fructu lætius tum aspectu iucundius, & pulchrius, cuius quidem nō tam utilitas me solum, &c. uillas & domos ambiri singularum palmitibus,&c. Vtilitas ex ubertate ipsius ibidem. § cap. 4.in fi.Colu.li.4.cap.4.cap.9.in impressione prisca.1472. Aldina.n. 1533. uariatum habeto ordinem librorum,quia tertius est ibi ultimus .i. tertius decimus. Constant.li.5.cap.17.in med. § Singula iugera. 300.amphoras protulisse.i.in uno cāpo plaustra uini.18. in circa percepta produntur.

Vitis

VITIS ALENDAE BREVIARIVM.

IVIRADIX si haberi nõ potest in copia, quæ ponenda sit, quorũ maior est præstantia & celeritas, ut dicit Colum. § lib. 4. cap. 14. § Quia minus interit, tempestates melius sustinet, adolescit maturius, &c. contra tempestuosorum quorundam opinionem. § Constan. etiam lib. 5. cap. 15. in prin. §

Maleolum capere oportet ex uite feraci, anteà bene explorata diligenterque animaduersa. § Colu. lib. 3. cap. 2. qualia semina. lib. 4. cap 4. in prin. probatissimum genus stirpis deponere. cap. in fi. fundamentum est rei, &c. cap. 6. qualis, & ex quibus. cap. 9. quomodo amineas, & cæ. Constan. lib. 3. cap. 12. in prin. in septi. mense. li. 5. cap. 8. in princ. §

Densitas oculorum uel gemmarum aut nodorum fertilitatis indiciũ est. § Plin. libr. 17. cap. 14. in med. & cap. 21. in med. Colu. ubi supra. Constan. lib. 4. cap. 11. in med. §

A lumbis, aut humeris uitis, uel & a parte genitali. § Colu. li. 3. cap. 3. in prin. quemadmodum semina, &c. lib. 4. cap. 10. ex qua uitis parte, & cæ. itaque custodiemus. & inferius, nos autem, &c. Palad. in febr. cap. 9. eligenda sunt sarmenta, &c. Constant. lib. 5. cap. 11. in med. lib. 5. cap. 8. Plin. lib. 17. cap. 14. in med. § Certum est, &c.

Plura genera, quia plures diuersæ sunt naturæ & proprietatis, & diuersa annorum tempora, ut earum aliqua genera euadant propitia, & quotannis fertilem producant uindemiam saltim pro bona parte. § Colu. lib. 4. cap. 20. quot genera. Constant. lib. 5. cap. 16. §

Vnumquodque genus separatim disponere in ordines uel plantatas. § Colu. lib. 3. cap. 3. in prin. quemadmodum, &c. li. 4. cap. 20. 21. utrum distinctis lib. 13. cap. 45. § Vinum firmius fit sincerumque unius generis uuarum. § Constan. lib. 5. cap. 14. cap. 16. Plin. li. 17. cap. 22. in medio. Mixtura enim generum, &c. §

Vetere sarmento deraso, quod appellatur perysinus. § Colu. libr. 4. cap. 17. in fi. lib. 3. cap. 3. in med. Constant. lib. 4. cap. 11. in med. libr. 5. cap. 8. Plin. lib. 17. cap. 21. solebat capitulatus utrumque, &c. Palad. in febr. cap. 9. ad pangendum. §

Vere, uel potius autumno, ut car. seq. § Colu. d. cap. 3. lib. 4. cap. 14. in prin. § cum sua calce tantum. § Plin. cap. 21. 22. ubi supra. Const. libr. 5. cap. 6. §

Obliquus non rectus ponendus est in fossa uel fouea quia citius radicatur. § Colu. lib. 5. cap. 4. prosterni uitem, &c. lib. 4. cap. 13. in princ. Constant. lib. 5. cap. 9. §

Quam recentissimus, ut supra pluribi. § d. cap. 3. lib. 3. in princip. & lib. 4. cap. 4. cap. 15. lib. 12, cap. 2. in febr. § sed si forte fracidus fuerit, uel semisiccus per solem peruenerit, triduo teneatur in aqua ut reuiuiscat, inde plantetur. § Plin. lib. 17. cap. 14. in med. & in prin. 22. 23. Constant. lib. 5. cap. 8. §

Gemmarum sex uel septem, quarum. 4. ponantur in terram, & abscōdantur, duo erigantur & emergant. nam reliquum surculi, quod sagitta dicitur, inutile habetur. § Plin. d. cap. 21. 22. in prin. & 23. Colu. lib. 3. cap. 3. Virgam maleolarem. lib. 4. cap. 18. in med. cap. 19. in prin. Palad. d. cap. 9. in febr. ubi supra. § ratio est, de qua Colum. § d. cap. 17. 18. in med. lib. 4. quæ obseruare, in med. § propter oculos fructuarios, qui sunt in maleolo ad sextum nodum & septimum. § Constant. li. 5. cap. 8. in fin. & cap. 15. lib. 4. cap. 2. cap. 11. in med. § Qui non sunt ideo in terra occultandi ad radices producendas, sed extantes perstare ad palmitem, uel uitem ipsam promouendam.

Transfertur uiuiradix mense. 36. post uindemiam, resecatus tamen prius mense. 24. a matrice sua, cum integra planta diligenter exempta, quam exputabis totam, & nepotibus liberabis redigendo ad unam tantum materiam. § Colu. lib. 3. cap. 3. in med. quemadmodum, &c. libr. 5. cap. 17. in princ. Palad. in febr. cap. 10. in prin. Constan. libr. 3. cap. 2. 3. lib. 4. cap. 9. in fi. cap. 15. lib. quinto. cap. 3. 15. 18. §

Pedum decem in circa. Colu. lib. 3. cap. 16. in med. § Vitem de seminario demimus pedum decem, &c. § lib. 6. cap. 4. in med. de ulmis. § Idem de uitibus maritandis, quia tuti restant a bestijs abrodentibus. § Palad. in febr. ubi supra. cap. 10. post princi. quos depones, &c. & infra. § Caueis etiam munienda est aduersum pecoris appetentis iniurias. & arbori suæ protinus alliganda est, & ungue oculi excæcandi, saluis tribus superioribus. § Constant. lib. 4. cap. 1. in med. § conuenitque eiusmodi uites longas esse, & cæ. uel & uiuiradices, aut palmites ita educati ut ad tabulatum arbusti perueniant longi. § Plin. etiam. lib. 17. capit. 23. in med. § prima falce sex pedes a terra recidantur, &c. & hoc non perceperunt nostrates agricolæ minus hodie instructi uel informati quam præseferunt.

Quam primum ponantur tales uites cauatæ, ne radices mora inarescant cum sua terra natiua, & ut exemptæ appareant, non auulsæ, & pedibus mediocriter circumcirca calcanda terra. § Plin. libr. 17. cap. 11. in fi. 22. in fi. §

Autumno melius. Virg. in 2. Georg. Optima uinetis satio est prima uel autumni sub frigora, &c. § Colum. lib. 4. cap. 14. libr. 5. capit. 17. in prin. lib. 6. cap. 4. in Vlmis quod in antinia, & infra. § melius autem locis

cis apricis. §Sen.Epist.86.in fi.Plin.lib.17.cap.14.in med. cap.18. in fi.Palad.in Oct.cap.4.cap.6.In Nouem.cap.16. Const. lib.5.cap.6.li. 10.cap.2.in prin.& in fi.eius. §

Transplantatio eius meliorem fructum facit & grandiorem. §Colum.lib.3.cap.3.lib.6.cap.4.Plin.lib.16.cap.32.lib.17.cap.10. in fi.li. 18.cap.11.lib.19.cap.ult.in princ.Constan.libr.3.cap.2.lib.5.cap.15. cap.24.§ Ratio temporis autumnalis est, de qua §Pli.d.cap.18.in fi.§ Quoniam statim radicem quandam capiant, & ad uer paratæ ueniant, &c. §Colu.lib.6.cap.4.&.lib.5.cap.17.in prin.Palad. apertius in Oct. cap.6.§ Quia formandis radicibus uitis incumbit,&c. §Constant.li. 4.cap.11.in fi.§ Tunc enim uitis densiorem impetum ac concitatiorem habet. §lib.5.cap.6.lib.10.cap.2.ubi idem, cap.3.ibidem, capit. 64.de Nuce.§

Transplantatio feritatem mitigat,quia & peregrinationis est auida. §Plin.lib.17.cap.10.in med.cap.4.& 5.§

Terra arenosa optima nigra, & cinerea pulta uel sabulosa,& ubi taphus subest mediocris raritudinis ad trāsmittendos imbres, uel humores. §Plin.lib.18.cap.6.in prin.§ Et quod quæque ferat regio, quid quæque recuset. Nec uero terræ fere omnes omnia possunt, nec tellus eadem parit omnia.Ouid. &c. §Plin.plura libr.16.capit.33.in med.§ Nec perpetuum quicquam in hoc præcipi posse,ad soli naturam, &c. & ad cuiusq; mores dirigēda est solertia. §Pli.libr.17.cap.2.in fi.cap. 4.in med.§ Et quæ post imbres odorata & fragrans sentiatur non fętida.ut infra. §ex Carda.lib.2.de Subtilit. car.88.uel.121.Col.lib.3. cap.3.in med.lib.4.cap.5.11.12.in med. Constant. lib.2.cap.8.9.libr. 5.cap.1.2.§

Cui etiam nix confert, quamuis diutina. § Plin.libr.17.capit.2.in med.§ maceratur ut æstate, ita & hiemali frigore. § Col.lib.12.cap. 3.in prin.Quippe econtrario, & infra car.ult.a tergo.Sic ut in frigoribus, &c.

Post annum resecanda uitis maleolaris, duobus tantum modo relictis oculis,sic & sequenti anno, ut uires capiat. §Virg.in 2. prosequitur uitem,&c.Plin.& alij ubi supra,lib.17.cap.22.in med.§ Temerarium est, &c. Vt crescere malit quam parere. §Colum.lib.5.cap.12. in fin.§

Nepotibus liberanda sæpe,Turiones dicuntur etiam. §Constant.li. 2.cap.44.lib.3.cap.6.§ Quicquid enim materlæ adimitur fructui accedit. §Colu.lib.5.cap.5.cap.6.& 11.cap.29.in med.lib.6.cap.4.Pli. lib.17.cap.13.in med.§

Pampinanda est ergo anno.3.sæpiusq; subinde,ne plurimum flagellis

lis emacietur, frequenti pampinatione superuacua detrahantur. §Col. lib. 5.cap.5.6.7.18.29.in med.lib.3.cap.6.11.libr.6.capit.3.in med.§ pampinandi autem modus. §Palad.in maio.cap.2. Const.lib.5.cap.2. in med.28.29.li.3.cap.11.Pli.d.cap.22.in med.ibi sequẽti anno,&c.§ pampinatio fructum facit maiorem & meliorem.

Fodenda putandaq; uitis adulta postquã ablaqueata fuerit post uindemiam hoc modo. §Varro.lib.1.cap.34.Colu.lib.3.cap.5.in fi.cap. 10.in prin.lib.5.cap.11.in fin. Quo tempore fructum,&c.capit.18.in med.cap.23.lib.6.cap.4.lib.12.cap.2.in Ian.Palad.in Febr.cap.13. In Nouemb.cap.4.9.§ Est in remedijs arborum ipsa putatio & uinearũ, quæ modica interlucatio, nimia uero trucidatio dicitur. §Const. lib. 3.cap.13.in med.§ putationem inchoare præstat ipso Octob. mense. §lib.10.cap.78.lib.5.cap.23.28.Plin.lib.16.cap.27.§ facit & densitas sterilitatẽ. §lib.17.cap.26.in prin.27.in med.cap.22.in fi.cap.23. in fi.Gel.li.19.cap.12.§ Inutilesq; falce ramos amputans. Orat.Oda, Beatus ille,&c. Cõputanda etiam densior uel rarior,ne uitis fecunditate nimia senescat,& ad prouocandos fructus, qui per annos plures cõsenuerint, uel decidant. §Plin.etiam.d.lib.17.cap.13.in med.§ omnia uero, &c. Expertus animaduerto lectorem ipsum quia contigit sæpe, sæpiusque occanda uario tempore modico adhibito stercore columbino uel alio. §Constant.libr.5.cap.19.in fi.20.libr.10.cap.81.in fi.82.in med.§

Stercoranda ante brumam,& ablaqueanda insuper, uel saltim cinere, si stercus desit.Cinis.n.calidissimus est,& ipse, humidoq; pluuiali plurimum confert. Vnde Virgilius, ne saturatæ fimo pingui, &c. Effectos cinerem immundum,&c. §Colum.lib.2.cap.15.in prin.lib.18.in med. lib.3.cap.5.in med.cap.10.Item lib.5.cap.9.Const.lib.2.cap.19. 20.lib.5.cap.26.lib.4.cap.14.in med.lib.3.cap.13.libr.12.cap.4.17.§ longius de trunco ipso,puluere & ipsæ uites aluntur. §Pli.lib.17.cap. 9.in prin.& in med.cap.27.in prin.lib.11.cap.23.in fi.§

Columbinum caliditate sua præstat, ideo parcius dandum, quia nõ stercorata terra riget, nimia combureretur. §Const.lib.2.capit.19.in prin.lib.4.cap.14.lib.3.cap.10.11.li.5.cap.26. Pli.li.18.cap.23.in fi.

Diligenter alliganda, quoniam contineri tantum debet, non arctari. §Col.lib.3.cap.16.li.5.car.14.21.Palad.in Febr.cap.13.in prin.& in fi.Plin.lib.17.cap.22.in fi.23.in med.§

Propaganda per traducem uel mergum uel aporgem, qui sequenti anno, idibus Octob. amputandus est, uel uulnerandus tantum ad medullam usque,ut inde proprijs innitatur uiribus & uigore, ad transplantationem mense. 24. idoneus sit, oculis intermedijs orbatus, ne diuersio-

uersionem patiatur, nam melius propagine uites perueniunt. Virgil.in 2.ubi supra. § Colum.lib.5.cap.16.in princ.22.in princ.libr.3.cap.7. 16.Const.lib.5.cap.18.Plin.lib.17.d.cap.13.23. in med.§ quomodo arbores etiam fructiferi.

Flectenda est uitis in terram. § Colum. libr.ipso.3.cap.6.capit.7.in principio.§

Arbori uel maritanda, quoniam,&c. § Colum.cap.4.ubi supra, in prin.cap.16.in med.Plin.lib.14.cap.1.in med.lib.17.cap.23. Latius.§

Nobilia uina enim nisi in arbustis gigni,&c. altioribus etiam. § Pli. lib.17.cap.23.in princ.ubi supra gaudet maxime arboribus. § Const. lib.5.cap.2.in med.lib.4.cap.1 § Vnde Methamor.lib.14.de Vertunno,car.190.Si nō iuncta foret terræ accliuata iaceret ulmo uitis. Orat. §lib.Epod.Oda.2.beatus,&c.

Competenti distantia pedum.4.a trunco arbusti propter radices. §Const.lib.4.cap.1.lib.5.cap.20.Pli.lib.17.cap.23.in prin.§

Saporemq; non iucundum habent uuæ quædam nisi confecto uino, ut Creticum uidemus hodie. § Pli.lib.14.cap.6.in med.§

Modicis aquationibus alendę plantæ,ex quo quam multis suffocantur & fiunt ebriæ. § Plut. lib.de Educat.lib.car.9.in princ. Plin.li.17. cap.26.cap.24.in prin.de cruditate.

Eiusdem sint ætatis cum arbusto. § Col. lib.6.cap.4. in med. Plin. lib.17.cap.23.in princ.§

Fodiendæ persæpe uites ipsæ, puluis enim uuam reddit magnam & maturam, quantoq; sæpius foderis, tanto uberiorem fructum inuenies. §Col.lib.3.cap.3.in med.lib.5.cap.4.cap.28.§ Crebro fodito. §lib.ipso.3.cap.5.12.Plin.lib.15.cap.17.in fi.cap.19.in med.libr.17. cap.9.& cap.23.in prin.Const.lib.5.cap.21.25.§

Venti item modici uel marini uitibus conferunt. § Palad.lib.1.cap. 6.§ aquilo uites fęcundat, &c. Fauonius à fouendo dictus, ubi supra, Plin.etiam lib.14.cap.2.lib.16.cap.26.lib.18.cap.30.in med.34.in fi. Const.lib.5.cap.2.in fi.5.29.lib.9.cap.3.lib.1.cap.11.lib.2. capit.5.§ Ex Homero lib.7.Odiss.car.3.58.in prin.§ Zephirus spirans hæc producit, excutiunt ijdem qui præstant omnia uenti.

Deiecta pars in arboribus uitium, fructum. §Ouid. in 10.Metham. in fi.ipsius.Plin.lib.18.cap.17.in prin.§ dant plurimum. Quomodo. §Colum.lib.3.cap.16.lib.5.cap.6.lib.6.cap.4 Palad. in Febr.cap.10. 13.in fi.Plin.lib.17.cap.22.in med.23.§ natura hæc est deiecta pars, &c. § Const.li.4.cap.1.li.5.cap.2.in med. § Quia nimia consumuntur ubertate quādoq; uites,ut & arbores. Vnde sunt decutiendi fructus ipsi in parte, inhibendaq; fœcunditas nimia. § Colum.lib.5.cap.3.in med.

med.cap.24.in fi.27.in fi.Plin.lib.17.cap.22.in prin. 24. in prin.26.in med.cap.penult.in fi.Palad.in Iulio.cap.3.in febr.de Malo.in prin.ſpiſſa poma,&c. Conſtant. lib.5. cap. 17.in med. ⸿ Omnia celerius conſcneſcunt præfecunda. ⸿ Plin.lib.16.cap.28.uel ult.lib.17.cap.22.24.⸿ Imbribus plurimum gaudent in Octob. menſe, quoniam eius cibus eſt,unde prægnantes cōcipiunt,& ex niuibus etiam diuturnis, ut ſupra. ⸿ Plin.libr. 17. cap.2. in prin.cap.26.Conſtant. libr.5.cap.29. ⸿ & in germinatione grauidæ cortice rumpuntur,quãdo cultri mucrone ſcinduntur cortice arbores præſertim adoleſcentes. ⸿ Plin.lib.16.cap.26. ad fi.lib.17.cap.27.in prin. ⸿

Læduntur uites & infeſtantur arbores etiam procella, quæ alio nomine dicitur uis maior. ⸿ Plin.lib.17.cap.24.in prin. lib.18.cap.28.in fi. ⸿ Silente Cælo,& Luna,ſerenis uentibus tantum, nullo ſentiente. In uitibus dicitur carbunculus, in flores uredo in arboribus, & ſideratio uel articulatio, quæ ſegetibus Rubigo dicitur, (hæc tamen non nocet,uel quam minimum) ſiligini,quæ & ſecale dicitur (ut nos & peruulgate appellamus)& alibi notauimus. ⸿ Plin.ubi ſupra.cap.16. in prin. cap.28.in fi.29.in fi. ⸿ Quia rectam ſemper tenet ſpicam,& rorē non continet putreſcentem,qui rubiginem inſtituat. ⸿ Plin.lib.18.cap.10. in prin. ⸿ Cęleſte frugum uinearumq́ue malum, nullo minus noxium eſt rubigo nimiaq́ue fertilitas,ubi ſupra. ⸿cap.17.in prin.lib.31.cap.3. in prin. ⸿ Rore nimio ſcabiem fieri,pruina uredinem conſtat. Auertũtur hæc pluribus malis, fumo incenſis paleis excitato humidis,uel fimo & accenſo in nebulis aſcendente. ⸿ Colu. lib.3. cap. 13. ⸿ ne rubigo uineam lædat. ⸿ Palad.lib.1.cap.35.Plin.lib.17.cap. 24. ⸿ de uermiculatione per Coſſos qui arborem abrodunt & Ceraſtes. ⸿ lib.16.cap. 26.in fi.lib.17.cap. 27. in prin. ⸿ inciſione longa corticis utrinq; acie euelli. ⸿ cap.29.in fi.lib.18.cap.28.Conſtan.lib.5.cap.31. in fi. ⸿

INSITIONIS COMMENDATIO.

INSITIONE nihil inuenit natura ſolertius.late Tullius ⸿ lib. de ſenect. Virgil.in 2.georg. Conſtan.lib. 10.cap.1.in fi.cap.41. 75. ⸿ meliores ſunt quæ inſeruntur non ſolum ad fructuũ pulchritudinem ac bonitatem,ſed & ad ubertatem, &c.arbor inſita fructuoſior. ⸿ Plin.lib.17.cap.16.& ult.cap. 10. in princi.⸿ Temporis patientior. ⸿ Pala.in febr.cap.25.in prin. Conſt. ubi ſupra. & in ipſo cap.75.in med. ⸿

Vtilis in tantum ut in ſeipſa inſerta etiam habitior & pręſtantior fiat. Plin.

§ Plin.d.cap.16. in fi. § inserere firmissimum & fecundius quam serere. § Colu.iib.3.cap.20.in med.Carda.lib.13.de subtilit.in med.car.505. uel ult.eius. §

Inuentio insitionis exponitur a Plin. § d.lib.17.cap.14.Virgi. inseritur uero.Ouid.in 14.metham. § Fixo modo cortice lignum inserit & succos,&c.

Inseri posse ex quacunque arbore in quancunque negat Varro, nisi in simili natura. § lib.1.cap.40.quartum genus,&c.Colu.lib. 3. capit. 26.in princ. § Admittunt,Colu.ipsemet ubi supra. § li.6.cap. 23. Pli. lib.17.cap.16.19.Pala.in febr.de piro,in med. § Pirus omni generi in seritur,&c. § Constan.lib.10.cap.76.plurimode. § ut de tilia & plata no.Plin.ubi supra.Venerit insitio fac ramum ramus adoptet. § Ouid. in 1.de rem.amor. §

PRAEPARATORIA QVOMODO.

ARMENTVM interest plurimum esse breue nitidũ que,oculis item quam pluribus refertum. § Col.lib. 5.cap.29.nam plurimum,&c.Plin.lib.17. cap. 21.& ult. § At densitas gemmarum,&c. § Constant.libr. 10.cap.75.oportet autem, &c. § densis oculis, tria cacumina habentia,aut duo. § li.4.cap.11.in med. §

Quam recentissimum. § Varro.d.cap.41.in med.Aliter & Colu.li. 12.cap.2.in febr.aliter & Constan.d.cap.75.Plin.lib.17.cap.14. in me dio. § ideo lachrimantes,&c. § cap.21.in med. § nec aridum,nec lachrimans,fracidum melius coalescere, ratio est ut ibidem per eos.

Ab humeris arborum petendum,prout & a uite,ut car.præced.expositum est. § Plin.d.cap.14.§ prægnans appareat,ubi supra. § lib.17.§ præterea,&c.

E nouello germine non autem ex cacumine,ratio est,& cæ.Virgil.de quo Plin. § d.cap.14.in med. §

Cortex interior aptandus cum commissura ut optime coniungatur. § Plin.& alij,ubi supra.lib.17.cap.14.in med. § præterea, & spei fauet medulla,&c. § Ponta.item in dial.Asinus. § unde est quod ratio lunaris habeatur superflua. § Constan.lib.5.cap.10.li.10.cap. 2. in fi.cap. 5.in fi.cap. 55. in med. § Obseruant immo plerique ex modernis ultima luna & decrescente inserere,ubi supra.

Vere inserenda pira poma & similia post solstitium hiemale, ante autem & nouemb.mense cerasa persica & præcocia eiusdem generis, quia cicitius turgescunt, & oculos promouent ad pullulandum. § Plin. d. cap.

cap.24.in fi.§ & post solstitium,&c. § cap.15.in med.cap.18. in fi.§ Sicca & calida autumno. § Palad.in octob.cap.6.Const.libr. 10.cap. 2. cap. 10. § & uites ipsę. § Plin.d.lib.17.cap.15.§

INSITIONIS BREVIARIVM, in plures species.

NSITIO arborea in genere fit,inoculatione,insitione,infoliatione & emplastratione. § Constan.li.10. cap.75.cap.77.Plin.Colu.Palad.ubi supra.§

1 Insitio dicitur proprie quæ fit trunco fixo. § Cōstan.ubi supra.Colu.lib.3.cap.26.lib.6.cap.9. quod idem est.Palad.in feb.cap.17.25.plura.Plin.d. capit. 15.cap.14.lib.17.in med.§ incolumi cuneo,&c. § Virgi.in 2.§ aut sursum enodes,&c.quam proxime uero ad terrã ibidem,inserere aptissimum,&c.

2 Sub cortice ad lignum dicitur infoliatio, iam frequens & ordinarius modus, nunc autem aut incognitus, aut desitus & obliteratus. § Cato.cap.40.Col.libr.3.cap.26.Palad.in febr.cap.17.25. Constant. libr. 10. cap. ipso.75.77. quomodo.Plin.ubi supra,d.cap.14.ibi Cato argillæ,&c.§

3 Emplastratio & inoculatio ęstiua tantum. § Cato.cap.42. Col.li. 12.cap.2.in april.& in aug.lib.3.cap.8.26.Virgil.d.li.2. Pala. in Iunio. cap.5.in aug.cap.6.in nou.cap.7.Constan.d.cap.77.Plin. d. cap. 16.& 14.§ Fit autem incisione corticis cum altero permutati, qui oculum continet magnitudinis unius oboli, unde moderni obseruant & melius, a sigoloto, modus priscis incognitus, præstantior tamen deducto cortice toto integro cum binis oculis uel ternis, & alteri ramulo diligenter aptato beneq; simul composito, hoc modo inserta morus nigra pirum capit,uel malum,in fructuq; producit rubeam carnem uisu delectabilem, quia purpuream. §Constan.libr.4.cap.76.cap.& 24. Plin.lib.15.cap.14.in fi.§

4 Terebra gallica in trunco fixus ramulus & insertus fit generis alterius etiam insociabilis naturæ, & est ritus modernis non cognitus,mirabilis tamen, de quo Colu. §lib.5.cap.29.Palad. in Febr.cap.17.relatus quinimo a Plin.lib.17.cap.19.Constan.lib.4.cap.72.§ dicit optimam esse insitionem per terebrationem. fit autem hoc modo. Cauum uel foramen arboris in brachio uel trunco faciendum est primum terebra clauali, quod curandum est gallica terebra,quæ se habet in formam lunarem, ne scobes aut ramenta in cauo restantia unionē faciendam

dam impediant,ut dicit §Colum.lib.3.cap.8.de Insitione uitis.§ ponenda inde planta ipsa, quæ cuneo aliqualiter stringenda supra & infra cauum,& cortex cum codice exequatur, ut in alijs obseruatur insitionibus, ut fructuaria planta ipsa posititia melius uniri possit & consolidari. Quia cauum, uel foramen est de necessitate magis amplum quam requirit planta, quæ etiam antequam ponatur deradi debet & decorticari pro abscondita parte dimidia tantum, ut ipsa derasa pars melius uniri possit cum planta uel ramo. Pars non derasa sustentet uti uuida plantam uel calamum eminentem, uel surculum posititium brachio de putatum,ut declarat, er corrupta uerba Varro.d.cap.40.ibi.Altera est species, &c. & inferius. Quod intro est falce extenuato, ita ut ex illa parte quod cęlū uisurum est,&c. quod refert & Carda. moder.author. §lib.8.de Subtilit.car.263.§ hunc modum dicit Colu. §lib.3.cap.8. & lib.5.cap.29.in fi.§ se commentum esse uti aptiorem,&c.Const. tamen ex Didimo antiquiori scriptore idē refert. §lib.4.cap.12.ubi supra.Plin.d.cap.15.in med.§ Commentum ergo non nouum, sed repetitum.

5 Connexione arborū uicinorum exponit Varro.d.cap.40. § Col. d.lib.3.cap.27.§

6 Talea uel Claba, quod est palus ad radicandum plantatus,ut & scytala etiam. §Plin.lib.17.cap.17.18.li.18.cap.27.cap.10.in med. cap. 17.in fi.cap.18.plura.lib.17.Cato.cap.45.46. Palad. in Martio. de citrio,de ficu. Colum.d.lib.3.cap.20.in fi.Constan.libr.3.cap.3.libr.9. cap.5.lib.10.cap.3.19.22.63.69.§

Recenti modo facies ita, mense April.Taleam ipsam capies,superq; uirgam qualemcūque putatam & expurgatam omnibus ramulis in medio incisam & fixā inseres modo solito per cuneum diligēterq; ligabis, expeditam obrues in terram fouea semipedali, ut a matrice qualicunq; alatur & sustentetur usque quo radicata per seipsa stare possit,quā post biennium transferes quo libuerit, aduentitio uigore sustentatā, quia pirus,Morus, & similia non radicantur ita ut cotonea & eius similia, per matricem ideo nutricata uigorem conseruant & capiunt. transplantabis mense Nouembri. quia hiberno tempore radiculas confirmat proprias, uerno tempore ut parata & radicibus firmata ramos producat & formet.

7 Salicis ramo induci ut sine osse nascantur & perueniant fructus. §Palad.in Febr.cap.17.29.§

8 Fixione & extractione medullæ, ut d. cap.29. §in Oct. capit.12. Colu.lib.3.cap.9.Plin.lib.17.cap.14.21.in fi.§

9 Vitis celerrime insitione multiplicatur. § Colum.libr.4.cap.9.in med.

med.Cęterum cum fęcunditas, &c. } Inseri potest, ut not. supra per eosdem. {Cato.cap.41.Col.lib.3.cap.8.lib.5.cap.29.} cum maleolo qui teneat de nouo & ueteri cacumine, ratio est de qua ibidem Palad. in Martio.cap.1. {Plin.d.cap.15.Constant.lib.4.cap.2.cap.11.& per terebrationem, ubi supra} post uindemiam quandocunque optimum erit si sarmento maleolum ipsum, non autem calamum uel surculum aptaueris, & ligatum terræ obrueris.

10 Sine Vinaceis ut perueniant, uel granellis, uel cum uuis uersicoloribus. {Plin.lib.17.cap.21.in fi.Palad. in Febr.cap.29.Constant.libr.10.cap.31.lib.4.cap.7.}

Prisca uini genera undequaque generosa late explicat {Pli.lib.14.cap.15.cap.6.} de Romulo. {Gel.lib.11.cap.14.Blon.lib.8.de Roma Triump.} Vinum uero Creticum uel maluaticum hodie admodũ celebratum per totum orbem à Plinio ipso prætermissum scriptore tã diligentissimo uel non cognitum mirum est, ut & garyofilus flos per eundem, de gariof.not.Volateranus li.26.de floribus. in fi.car.823.uti nouo flore, præsertim & Martiale sibi contemporaneo.lib.13.car.pen. dicente, Gnosia Minoæ genuit uindemia Cretæ. {Beroal.in Serui.nu.54.} refert, & {Iuuen.Sat.14.car.penult.} Qui gaudes pingue, &c. Passum præsertim Creticum ipsemet cõmendans compositium. {li.14.cap.9.} de hoc Cælius {lib.13.cap.11.libr.28.capit.39.in med.} Dion etiam, de quo {Plin.lib.23.cap.1.in fi.} ubi & de Aceto.

Defrutum desecatum sapa calenum passum, quid. {Cato cap.23. Colum.lib.13.cap.19.22.28.39.Palad.in Octob.cap.18.19.}

Factitium uel compositum est Zythia uel zithum, quod fit ex hordeo & aqua, qua ẽt lauant fauum mellis, &c. {Diodo.lib. ult. in med. car.3.ante.Plin.lib.14.cap.16.lib.18.cap.7.in med.libr.22.capit.ulti. in fi.Latius de eo conficiendo Carda.lib.8.de subtilit. car.347. libr.5. car.1.a tergo.Tacit.lib.de Germa.car.3.Const. lib.7.cap.34.} quod & inebriat si sumitur immodicum ut temetum.

Lupuli semine ac melle hordeo aqua cocto, &c. Ex oryza quæ & olyra factum dicitur Byrra, de qua Herodo. {lib.2.cap.6.in prin. Plin. lib.18.cap.7.in med.cap.10.in med.}

Celia ex frumento, not.Flor. {li.3.Epithom. in Numantinis.Ora. Sat.3.in fi.lib.2.car.287.Tu cessas agedum, &c.} Ex palmis.

Ceruisia est, de qua {Plin.d.capit.ult.in fin.} a Gallis obseruata. {Eras.prouerb.1547.} Cicernus Bacchus, ubi de bromo hordeo. {Carda.lib.5.car.1.a tergo.} E palmis fit in India. {Plin. libr. 14. cap.16.lib.6.cap.28.in fi.} Instituta ab Osiride. {Diodo.libr.1.car. 3.in fi.} Ex herbis confici not. & Berosus. {lib.3.car.10.a tergo.}

Cer-

Ceruisiam, Byrram, zithium idem esse dicit Carda. ubi supra. lib. 1.

Murrina, uinum, de quo Plin. § lib. 14. cap. 13. Gel. lib. 10. cap. 23.

Omphacium uinum uel & oleum. § Plin. d. libr. 14. cap. 16. in prin. de uinis factitijs, libr. 23. in prooemio. § fit è labrusca cęlia & cera. § Plin. d. cap. ultimo, in fi. § fit in Hispania.

Promulsides, potio ex mulso. § Plin. lib. 8. cap. 7. § de passo & de fruto § lib. 14. cap. 9. Tul. in Epistola ad Pętum. lib. 9. car. 129. 130. § Intus mulsum, foris oleum. § lib. 22. cap. 24. in fi. §

Temetum uinum, unde temulentia erat. § Plin. d. lib. 14. cap. 13. § potentissimum & in decuplum aquæ mixtum. § Plin. d. lib. 14. cap. 4. in fi. § Ita prisca lingua dictum. § Gel. lib. 10. cap. 23. §

Aruisia, quod Chium dicunt uinum. § Plin. ubi supra, cap. 7. in prin. Plut. in Phocio. car. 247. § uario mixta aromate, &c. § Virg. in Eglo. Daphni. § fundum calathis aruisia nectar. §

Rimagium ex optimis uinũ miratur Leander in sua Italia de Ethruria ipsum prætermisisse Plinium.

Pictaneum quod & setinum falernum prãmeum quod & edentulum Maroneum cęcubum, ut optima tunc habita. § Plin. lib. 14. capit. 4. cap. 6. cap. 15. Home. lib. 1. Odiss. car. 16. 24. lib. 10. car. 5. li. 9. in prin. Martial. lib. 6. car. 4. § de cæcutio, de opimiamo. § per eundem libr. 12. in Cottam, de Sabello, lib. 13. plura. car. ultima. Orat. li. Epod. Oda. 9. Quando, &c. Vitru. plura, lib. 8. cap. 3. car. 3. § ubi de ratione Maroneum uinum cum uiginti tantis aquæ optimum, § Home. lib. 9. Odis. car. 5.

SECVNDAE NOTAE, ET QVALITATIS UINA.

PRAELIGANEVM. § Cato. cap. 23. rei rust. cap. 3. Tortiuum, de quo Plin. § lib. 14. cap. 20. in fi. § Circumcisitum, circumcidaneũ, uel circumcesum. § Varro lib. 1. cap. 54. 57. §

Lora quomodo uel deuteria uinum. § Var. d. libr. 1. cap. 24. Cato cap. 54. 57. cap. 152. Plin. lib. 14. capit. 10. Colum. lib. 13. cap. 40. § Aqua ex uinaceis torta, quod & fecatum ex musto & melle. § Plin. lib. 22. cap. 24. in med. §

Posca ex aceto & aqua, ubi supra per eosdem ex melle & aqua. § Pli. d. lib. 14. cap. 17. § quo Parthi utuntur. § Io. Leo. lib. 2. cap. 60. §

Dulce. § Colum. lib. 13. cap. 28. Plin. lib. 14. cap. 9. in fi. 20. in fi. §

Nigrum. § Home. pluribi, & in 2. Odiss. car. 11. 16. §

Austerum. §Plin.ubi supra.cap.16.§

Edentulum §annosum ubi supra hic.§

Scyllite. §Palad.in Iulio mense.cap.6.§ Ex fructibus quibusque & herbis plurimis. §Plin.Ipse.lib.44.cap.16.§

Alica potio ex spelta.not.alibi in annotat.infra,in uer. Alica.

Transfertur uinum de uase in uas,& sibi plurimum cōfert si aliquod tenuit uitium, uas autem sit idoneum, acetum præsertim olens, nō autem mulsum, quia seruatur melius. §Constant. lib.3.cap.5.lib.6.cap.4.lib.7.cap.13.Plin.lib.14.cap.20.§

Clara fiunt ex turbidis uina. §lib.7.cap.22.§ Multiplicatur,ubi supra.seruatur, ut not.Plin. §lib.14.cap.19.§ concoctione & aromaticis additis in uasis melius & paruis. §Constan.lib.6.cap.3.§

Vasa ipsa non omnino implenda esse præcipit Pli. §lib.14.cap.21. uel penult.in med.Macrob.lib.7.cap.12.Constant. lib.3.cap.5.libr.7. cap.6.in fi.§

Vappidum fit & fuggiens, ut not. Constant. §libr.7.cap.10.§ id est molesino,tenero. §Tul.in.3.offi.car.67.a ter.Budæ.ubi supra car. 205.a tergo,Plin.d.lib.14.cap.20.§

Remedia. §lib.13.cap.12.lib.6.in fi.Cato.cap.107.& seq.Colum. lib.13.cap.19.28.Palad.in Octob.cap.107. Plin.libr.14.capit.6.20.§ cum deferbuerit fit uappidum.i.sbampido. §Sueto. in Aug. car.117. cap.quotidiano, &c. Orat. in primo sermo, Sat.5.§ multa productus uappa. §Constant.lib.7.cap.12.de quo supra,libr.3.cap.15.uel ult.§ purgata fece,& in transfusione facta in uas idoneum & odoris optimi.

Spurcum,uitiatum. §Budæ. in pand.1.car.153.ante.§ caniculari tempore mutantur de facili, ut in uappam transeant. §Constan.lib.7. cap.10.12.Plin.d.cap.20.§

Restituuntur quandoque, in alio uase translata,ut supra §d.lib.14. Plin.cap.28.Constan.lib.3.cap.5.lib.7.cap.6.in prin.§

Vt durabilius euadat coquenda uini portio, & admiscenda cum aromatibus & sale in transfusione ipsa. §Constan.libr.6.cap.4.13.Carda. lib.5.de subtilit.car.209.Plin.lib.14.cap.13.§

Medium uinum in uase optimum, Mel imum,olei summum. §Macrob.lib.7.cap.12.Constant.libr.5.cap.4.Carda. lib.7.car.672.§ Ratio est, &c.

Sic in frugibus & pecudibus non tantum semina ad seruandam indolem ualent, quātum terræ proprietas cęlique sub quo aluntur mutat generosius quicquid in sua sede gignitur, insitū aliene terræ in id quod alitur natura uertente se degenerat. §Liui.lib.33.car.3.ante,& a terg. Plin.lib.14.cap.6.in fi.§ terram referre non uuam. §Vitru. li. 8.cap. 3.car.3.

3.car.3.Plut.præclare libr. de liber.educan. car.2.§ Bonam imprimis tellurem esse, dein optima semina,&c. §& in Apophtheg.car.1.in Cyro.§ Vnde est quod uinum Creticum, de quo supra, nullibi locorum naturalem pristinam conseruet proprietatem suam, sed degenerans uinum fiat aliud dissimilis qualitatis, ut de Gallis, Græcis, & Macedonibus, qui in Parthos & Aegyptios degenerarunt. § Liui. ubi supra. Ita & Aemil.in Car.mag.lib.3.car.101.in prin.§ Longobardi ueteri seueritate in Italici cęli solique ingenium moresque transierant.

NOMINA IN MEMBRA VITIS.

ACINVS, racemi granum. §Constant.libr.5.cap.2. in med.cap.41.43.lib.4.cap.14.Colu.lib.3.cap.3.in princ.lib.12.cap.2.in Septemb.Plin.libr.15.cap.17. in med §

Aporyges dicitur arfossus perductus uel translatus. §Constan.lib.5.cap.18.§

Botrus quod graspum dicimus, racemus, uua, ut infra.

Calamus uel surculus, aut semen dicitur quod nos peruulgate Calmellam appellamus. §Colum.lib.5.cap.29.de Insition.§

Caudex botros ferens in germen. § Constant.li.5.cap.2.Pli.li.16. cap.ultimo.§

Capreolus, Clauicula, Circinnus: quo uitis apprehendit intortus. §Var.lib.1.cap.31.§ Colu.lib.5.cap.5.in fi.cap.24.Tul.lib. de senect. car. 84.de agricultura.§ est item ferramẽti genus capreolus ipse. §Colum.lib.12.cap.ult.in asparago.§

Colis Turio, mauero, ramulus recens tener uuam ferens. §Var.lib. 1.cap.41.Colu.lib.3.cap.9.in fi.lib.6.cap.41.in fi.§

Custos pampinus est præsidiarius, & palmes nouellus. §Colu. lib. 3.cap.5.in prin.lib.5.cap.21.Plin.d.lib.17.cap.22.in med.§

Duramentum uel durum, brachium ex trunco, prioris anni. §Col. lib.4.cap.6.10.in prin.lib.5.cap.21.22.in prin.Plin.lib.17.capit.21.in prin.Solebat.&c.cap.23.in med.§

Draco emissarius emeritus, quid proprie. §Plin.libr.17.capit.21. 22.23.in med.§

Flagellum, flabellum anni præcedentis palmes. §Varro.libr.1.cap. 21.in med.Colu.lib.4.cap.6.42.§

Focaneus palmes in bifurco ramo enatus. §Colum.lib.5.cap.24.in med.lib.6.cap.4.in fi.§

Fructuarius, quod ex arbore pendet ad fructus edendos. {Colu.d. cap.4.ante.in fi.}

Furunculus ramulus extraordinarius. {Col.lib.5.cap.22.24. Plin. lib.17.cap.22.in med.}

Gemma, oculus } e nudo proueniens, el mauero. {Col.lib.3.cap.8.in
germen, proles } prin.lib.5.cap.24.Pli.lib.17.cap.21.in prin.}

Hornotina uirga. {Colu.lib.6.cap.4.in fi.}

Iununculus qui & Draco. {Plin.lib.17.cap.22.in med.}

Materia lignum flagellum. {Colu. lib.3.cap.4.5.6.lib.5.cap.6.18. in fi.lib.6 cap.4.in fi. Plin.lib.6.17.cap.22.in med.}

Malleolus quomodo. {Colu.lib.3.cap.5.4.5.6.lib.4.cap.6. libr.6. cap.4.in fi.Plin.lib.17.cap.21.in prin.quare,&c.}

Mergus, quod in terram curuatur, alio nomine tradux. {Colu.lib. 5.cap.6.in prin.cap.22.Palad.in Febr.cap.16.Plin.libr.17.capit.23.in med.} post annum,&c.

Nepotes sunt qui ex nodis quibusque in palmite ramuli proueniunt uuam nunquam ferentes, qui in pampinatione curãtur, decutiunturq; & decerpuntur. {Colum.lib.5.cap.6.cap.24.}

Oculus, germen, gemma, ut supra, ex nodo palmitis turgescens ue re ineunte. {Plin.lib.17.cap.2.in prin.Colum.lib.3.cap.8.in prin.}

Palmes } el cao, sed ipsorum duo genera. {Colum.lib.5.cap.27.
Pampinus } lib.6.cap.4.in fi. Plin.lib.17.cap.22.in med.}

Perysinus, ex quo habetur maleolus, eius durum anni præcedentis. {Colum.lib.5.cap.8.in med.& fi.Constant.libr.4.cap.11.in med.libr. 5.cap.8.}

Poles uel } in uer.custos.supra. {Col.libr.5.cap.21.22.24.cap.
præsidiarius } 5.16.}

Propago, l'arfosso, uel cao tirato in terra. {Cato cap.45.Col. lib. 4.cap.18.lib.3.cap.7.lib.5.cap.16.Palad.in Octob.cap.6.In Feb.cap. 25.de Moro.In Nouemb.de pomis cap.101.in princ.Plin.libr.17.cap. 14.21.23.Quomodo Constant.libr.9.capit.5.lib.10.capit.19.22.63. 69.in fin.}

Racemus, botrus, uua, nos graspum dicimus,& in uer. uua. {Const. lib.4.cap.14.}

Reseces palmes. {Colum.lib.4.cap.10.lib.5.cap.8.lib.6.cap.3.in med.in fi.}

Radix sub terra serpens, ut pluribi,& in uer. Ablaqueare.

Rumpus tradux.& infra.

Sarmentum, el cao, uel calmella quandoque. {Colu.libr.4.cap.10. lib.5.cap.21.}

Sagitta,

Sagitta, palmitis cacumen & recens peruentum. § Col.li.4.cap.10. in fi.cap.17.in prin.Plin.lib.17.cap.21.in med. §

Scytala taleæ similis palus fructuarius. § Constan.lib.4.cap.2.in fi. lib.10.cap.22.lib.9.cap.11.lib.11.cap.8. §

Semen calmella. § Col.libr.3.cap.3.in med.& cap.20. §

Spado, surculus uuam non producens. § Col.li.4.cap.10.in med. §

Stemphila, uel uinacea uuæ & olearum grana uel pirena. § Const. lib.6.cap.11.13. §

Surculus, el rasolo, quandoque el cao. § Col.lib.4.cap.17. §

Subsidiarius, præsidiarius palmes ex duobus simul. § Col.li.3.cap. 5.in prin.lib.5.cap.21.24. §

Suffragines. § Col.lib.5.cap.24. §

Statumen. § Col.lib.5.cap.22.17.in fi.19.in fi.li.6.cap.3.in prin.§

Stolon, plantula ex imo trunco proueniens. § Varro.libr.1.cap.2. Plin.lib.17.cap.13.Constan.lib.10.cap.3.lib.3.cap.10. §

Traduces mergos. § Varro.lib.1.cap.8.Colu.lib.5.cap.29.libr.6. capit.4. §

Turio, nepos inter folia nascens, mauero tenero.pluribi,& Col. § li. 2.cap.44.lib.3.cap.6.Constan.lib.2.cap.44.lib.3.cap.6.cap.3. §

Viuiradix, maleolus biennio radicatus, Iarfosso. § Col.li.5.cap.17.

Virga. § Col.lib.3.cap.7.lib.5.cap.10. §

Vinaciæ sunt uuæ granula, quas granellas dicimus peruulgate, nuclei acinorum. § Cato.lib.54.146.Col.lib.4.cap.3.15.lib.3.cap.34.libr. 12.cap.2.in septemb.Palad.in sept.cap.11.Constan.lib.4.cap.6.libr.5. cap.2.lib.7.cap.36.lib.14.cap.7.lib.9.cap.15.26.Plin.lib.17.cap.22.§

Vua, botrio, racemus, graspo. § Col.lib.3.cap.10.lib.4.cap.6.Pala. in sept.cap.17. §

SIGNA PER HOMINEM DENOTANTIA uarios effectus. Tit. XIIII.

OMNIA rerum quaruncunque (si obseruentur) indicia sunt & argumentum morum. § Sen. episto. 52. in fin.quid est,&c.Tul.libr.1.offic. car.antepenul.in prin.lib.14.ad Atticum.quod mecum.car.442. Carda.libr.12.car.5.lib.17.in med.car.17. de subtilit. § Sunt notæ intimorum animi affectuum, uerba qualia, oculorum motus, causa, locus, tẽpus, animi mores, corporis habitus, species, societas, occasio. § Sen. etiam libr.1. de ira. in prin.car.123. § læti, tristis, audentis, timentis, irati, miserentis, amantis, odio habentis,

ſpernentis,deſperantis,ſani,ægri uel morientis,occurſu, uiſuque terribilis,ſuperbia in fronte,ira in oculis,fęmineus pallor,&c.Signa ſupercilio pene loquente dari. § Ouid.in Helena,& lib.1. de arte. § Sæpe tacens uoce,&c. § Prin.in ſuo paneg.in med.cap.356. § non enim ſolũ ex oratione,ſed ex uultu,oculis,& fronte,&c. § Plin.etiam.lib.11.cap.37.car.2.ante.in med.ubi plura de facie & de oculis.epiſto.3.libr.5.cũ plurima,&c. § uultu,oculis,nutu,manu, murmure, ſilentio. Ex tacito uultu ſcire futura licet. § Ouid.& Plin.lib.11.cap.38.in fi. § Homo ſolus in ſe mutat,pudore,ira,metu,&c. § cap.51. in fi. § explanatio animi quæ nos diſtinxit à feris poſt effert animi motus interprete lingua. § Orat.in poeti.car.2.§

Digitum tollebat ſuperatus, uictori ſeſe dedens. Tolle digitum. § prouer.de quo Eraſ.cap.265.§

Digitum exere. § Perſius.ſat.5.car.77.in fi. §

Herbam gramineam uel porrigebant. § Plin.lib.22.cap.4.& libr. prouerb.§

Clypeo uel caput ſubijciens. § Apia.li.2.in med.car.57.in fi. § de Cæſarianis obſeſsis & liberatis.

Manus porrigere, uel tendere ſupplicum more. § Orat. lib. Epod. oda.17.iam iam do manus,&c.Apia.in lybico. in med. § de prælio inter Scipionem,& Annibalem. § Liui.lib.28.in prin.car.1.in fi.Aemil. car.248.a terg.in Car.Mag.car.89. a terg. Dion in uita Imper. Traiain.car.3.a terg. §

Dextras inermes tendere,in Gallis deditione dextras nudas oſtendẽtes,&c.Cæſar.in Gergouiæ oppugnatione. § libr.7. in med. car. 179. 183.& in Traiani uita.car.2.a terg.§ manibus in ſeruilem modum porrectis,pectore nudo prominentes , paſsis manibus obteſtabantur Romanos,&c.& infra humeros, &c.

Haſtas erigere,ut de Germanis ad Nouariam in Heluetios uictores. § Ioui.lib.11.car.171.in fi. §

Lauri ramum oſtendere hoſti etiam. § Plin.li.15.cap.30. in med.§ Quietis eſt indicium.

Capite corollas geſtare florum,amicitiæ ſignum & pacis apud barbaros.ut apud græcos caduceum. § Polyb.li.5.in med.car.111.in prin.§

Linteolum excutere, uel
Velũ e feneſtra oſtendere &
Vexillum expandere } Ioui.lib.2.car.62.hiſtor.li. 3. in med. car.88.a terg.96.lib.37.car.3.fi.

Traditio gladij in uictoris manus.Hoſtil. § Ioui.libr.18.in medio. car.404. §

Manu & nutibus. § Ioui.lib.40.car.243.in fi. § ex ſeueritate, imperia

peria exequuntur in exercitu Solymani Imp. Turcarum, miro silentio, & obedientia.

Velatis manibus incidere. § Plaut. in Amphit. car. 8. ante. §

Manus apertas eleuare, approbati onis signum per milites. § Xenop. lib. 4. car. 5. a ter. 61. § Medi ac Persæ dextris sublatis recipiebant eos, amice, &c. § lib. 6. cap. 4. fin. in princ. 107. § quod si sublatis dextris ad uos immiserunt, &c. amice uiros excipite, &c. § Blon. lib. de Roma Triumph. cap. 226. in fi. Ioui. lib. 1. car. ult. lib. 13. car. antepen. libr. 37. in med. car. 90. lib. ult. car. 5. fin. ante. Guizar. lib. 11. car. 109. §

Manum apertam inermẽ tollere, est colloquium requirere in alium. Aemil. in Lud. 9. rege. 43. car. 295. ante. in Car. Mag. car. 89. a ter. §

Arma cõcrepare approbationis. § Cæs. li. 7. gall. de Gallis ipsis. car. eius. 7 in prin. Liui. lib. 7. car. 5. de gallis etiam. § Quatiens scutum hasta, &c. de Coruino uictore, Dion in prælio Philipp. § lib. 47. car. antepen. Ioui. ubi supra. car. antepen. lib. 3. in fi. lib. 13. in fi. car. antepen. §

Arma proijcere ante ianuam penitentiæ signum, dicit Arria. § libr. 7. car. 8. uel. 298. § ex quo missos omnes fecit milites Alex. Magnus, domi, reuersionem flagitantes. § Cæs. lib. 3. in prælio Pharsal. car. 380. §

Tendere palmas ad cælum, deum inuocantis præ timore. § Virgil. in 2. Cæs. lib. 2. ciui. § de Massiliensibus obsidione presis. § car. 2. a ter. Orat. lib. 3. oda. 23. Cælo supinas, &c. Liui. lib. 30. car. 4. ante. in medio. § de Romanis in digressu Annibalis ex Italia reuocati. § Home. lib. 3. Ilia. car. antep. §

Pollicem premere est fauere. Eras. prouer. premere pollicem. § car. 109. § Oratius, fautor utroque tuum laudabit pollice, &c. § ex Plin. lib. 28. cap. 2. in med. Politia. in sua 42. miscell. §

Manu annuere. § Home. lib. 21. odis. in fi. car. ult. prouer. cap. 6. c. § Supercilijs annuere manum sustulit, silentium requisiuit. Dion. in Adria. Imper. car. 2. in fi. § quaque mouerentur his uocibus, manu tamẽ annuit, quid nã opis in se esset. § Pli. li. 34. cap. 8. pluribi in eo. § fecit & distringentem sese, pueros duos distringentes. § Liui. li. 36. car. pen. in princip. de Quintio cons. § sese fecit distringere sese dubitantem. § Liui. libr. 36. car. pen. in prin. §

Capite annuere. § Home. libr. 1. Ilia. car. antepenult. a tergo. § de Ioue, iam tibi capite annuam ut credas, prius meo & annui capite pręco manum continuo sustulit, &c. § lib. 15. car. 2. a terg. de prædictionibus, lib. 6. odiss. car. 5. a ter. § de Vlisse in Telemachum filium. § lib. 21. in fi. car. 289. in prin. In Adriano Imper. Dion. car. 2. car. 14. in fi. § quasi agens aliud nutibus annuisset. § Lamprid. in Alexan. Imper. car. 124. a terg. § de Turino fumos uendente.

Digito innuere uocando, manu aperta expectare, de Torquato in hostem Gallum pugnante. §Gel.lib.9.cap.13.§ manu significare cepit utrinque quiescerent.& de phantasma.Plin. §lib.7.Epi.27.& mihi discendi,&c.§

Digito minimo prouocare.Eras.prouerb.Minimo,&c.ex orat.Crispinus minimo me prouocat. §lib.1.Sat.4.in princ.§

Dextra sublata prouocare. § Valer.capit.de fortit. in Nasica Scipi. Ioui.lib.44.car.antepenul.§

Manus humeris illisę crepitum dantes. §Sim.epi.56.in prin.pereã, &c.§ ut per piscatores Venet.hiberno præsertim tempore.

Poplites alternis genibus imponere sedẽdo uetitum in sacris. §Pli. lib.28.cap.6.in prin.Plut.lib.de uitiosa uerec.car.435.a tergo.§

Linguam exerere, cum irrisu. Liui. de Gallo in certamen prouocãte Torquatum. §lib.7.Gel.lib.9.ubi supra cap.13.§ Gallum exerentem linguam,&c. § Plin.lib.3.cap.4.in med.§ de pictoribus.

Dentibus alzatis irridere.prouerbium.de quo Plaut. in epid. §cap. honoris gratia.car.136.in fi.§

Adire manu, Addere manũ, Fucũ facere, est alium deridere. § Plaut.in penul.cap.di illum car. 242.a terg.§ Veneri pulchræ adij manum,&c. Coruum delusit hiantem. §Eras.prou.69.in fi. 614. Orat.Sat.5.lib.2.car.297.§

Digitum imponere naso, est deridere loquentem. § Persi.Sat.1.cal lidus excusso.§

Palmularum ossibus incessere. § Sueto.in Claud. Imper. cap. Nec. car.210.§ frontem contrahere est irasci. § Plin.lib.3.epist.6.in fi.§

Alapa faciem alienam percutere, Mentiri alloquentem iracundè: Ignominia est enormis & maxima,de Cassio in Faustum Syllã. Valer. §cap.de Indole.car.53.Gel.lib.11.capit.11.Iuuen.Sat.13.car. 3.in fi.Aemil.li.10.car.496.364.In lud.10.Herodo. li.1.cap.9.de Lydorum moribus, Arnal.lib.2.car.2.de Gallis.lib.8.car.204.in fi.de rege in Cęsarem.§

Neratius obuios per lasciuiam depalmabat. §Gel.li.20.cap.1.§ de Orangis principe, Guizard. §lib.2.car.antepen. Iuue. etiam Sat.9.in prin.§ scire uelim,&c.

barbæ partem radere: Iosep.lib.7.antiquit.capit.6.in prin.§ Ludibrium maximum inferre. car.129.a tergo.

Fęminæ cognomento appellari, grauiter ignominiosum. §Home. lib.7.Ilia.car.3.§ de Menelao in Achiuas nõ Achiuos §Iosep.li.8.de antiquit.cap.5.lib.1.belli Iud.cap.26.in fi.§ De Crasso a Partis interempto,& in ludibrium exposito. §Apia.li.Part.in med.§ de Q. Oppio

pio capto. § Apia.idem lib.Mithrid.in princ.car.6.in fi.Herodo.libr. ult.cap. penult. in fi. § Et iam & hodie in nationes quaſq; & ciuitates, § Geu.lib.1.car. 142. § ad Mendocium.In aſino uinctum circũferri cũ tibicine,&c. § Aemil.in Phil.rege.45.car.144. § De Caligula Imper. in Caſsium Chereã. § not.Dion.li.ult.in med.car.471. § in morte Ca ligulæ ipſius. Mulierum genitalia attribuere uel inſculpere in uirum, not.Ioſep.lib.8.antiqui.cap.5. §

Faciem perfricare. prou.de quo Pli.in præfatione operis, in prin.ad pudorem uitandum & remouendum.

Faciem contundere palma eſt deſperantis & moleſtiæ. § Apian. in lybico.car.263.a terg.259.in fi.Metham.lib.10.car.149.Iuue.Sat.13. car.3.in fi.uel 57. §

Humeros detegere ueniam petentes. § Cæſ.lib.7.Gall.in med.car. 184. § Tametſi exertis humeris animaduertebatur.

Digitis pectinatim inter ſe amplecti ueneficium habetur. § Plin.li. 28.cap.6.in med.Metham.lib.9. § Digitisq; inter ſe pectine iunctis.

Digitos oſculari uel manum } ſup. in uer.Reuer.genera. Sueton.&
Dextrã ad oſculum referre. } Plin.lib.28.cap.2.in fi. §

Manus inuicem complodere gratulantis. § Arria.lib.2.car.5.in Sar danap.Xenoph.li.2.car.6.in prin.car.30.in prin.Pauſa.li.ult. car. 421. in med. § ridensq; lætabatur,&c. inter amicos ſine irriſione plaudere, papizonta is dicitur.

Manus palmare. § Plaut.in Caſina in fi.car.125.a terg. Geu. in M. Aur.Imper.cap.7.in prin. § Quinimmo & iracundiæ ſignum, Sen.lib. 1.de Ira.in princ.

Compreſsis manibus ſtare ocioſorum eſt. § Liui.lib.7.car.3. § per Tullum ad dictatorem. § Sen.libr.4.de benefi.cap.uis ſcire, &c. Eraſ. prouerb.car.140.a terg.Plut.lib.de Tranquil.animi.car.264. §

Brachium nudum oſtendere in obſcenam formam. § Plut.in Grac chis.car.5.a terg.uel penul. §

Digitis impudicitiam oſtendebat Heliogab.Imper.nequam. § Lam- prid.in eo.car.5.ante. §

Digitum medium oſtendere eſt, ut ſupra, impudici, Martia.de quo Eraſ.prouerb.medium. § car.181.Iuuen.Sat.10.car.44.in fi. Martial. lib.2.In ſextilium.lib.6. §

Manum præbebat oſculandam obſcenum in modum. Calig.Imper. Suet.in eius uita § car.penul.cap.Ita bacchantem. §

Fixos ad terram oculos tenere attoniti eſt. Marcelli filius in Scanti- nium trib.pleb.de quo. Vale.cap.de pudicitia. § Liui.li.9.car.2.a ter. de Rom.exercitu, § ad Caudinas furcas incluſo & ignominioſe libera-

to

to §car.penult.eiusdem ante in med.Tacit.lib.1.in med. car.16.ante, Curt.lib.6.car.75.§ de coniura in ipsum Alexandrum, demisso uultu in terram diu rex attonito stupentiq; similis stetit,&c. & in eius oratio. ad milites. §lib.9.car.129.in fi.§ Cũque illi in terram demissis capitibus tacere perseuerassent.&c.

Capite demisso terram intueri. §Cæs.li.1.in med.car.22.§ de Sequanis populis. §Tacit.lib.19.car.4.uel 67.in fi.§ Oculos ad terram deijcere. §lib.20.car.antepen.a ter.Persi.Sat.3.in med.§ figentes lumine terram. §Orat.lib.1.Epist.ad Numitium, defixis oculis,&c.

Vultu toruo aspicere, iracundiam demonstrat. §Apia.in Gracchis lib.1.car.9.in fi.§ toruo lumine in eũ conuersus nihil respondit,&c.

Oculo annuens fabricat iniqua. §Eccle.cap.27.c.§ In oculis enim animus habitat,per oculorum motum mentem dignosci, dicit Plin. §lib.11.cap.37.car.2.ante.in med.Plut.in uita Demost.car.ultima.§

Tinnitu aurium sermones de se præsentiri receptum est. §Plin. lib.28.cap.2.in med.Plaut.in Rudenti.cap.utrum car.276.Carda.libr. 13.in med.de subtilita.car.494.§

Sternutare ualde. §Home.lib.17.Odiss. de Thelem. car. penult. a tergo.Plin.d.cap.2.in med.§

Demulcere caput. prouerb. de quo Eras. §num.3037.§ eblandiri est. §Home.in 4.Odiss.car.37.lib.5.car.4.§

Oscitari ignaui est uel ociosi, & oscitante uno sequuntur astantes. §Eras.prouerb.oscitante uno,car.269.a terg.num.1995.§

Digitum super os imponere,est silentium indicere, ut de Arpocrate Politia.in 83.miscell. §Iuuen.Sat.1.in fi.car.7.§ digito compesce labellum. §Pli.li.11.cap.45.in med.§ ueniam sermonis a dijs petere.

Annulum ori admouere, idem, ut supra. §Iudi.cap.18.c.Plut. lib[s]. de fort.Alexandri,lib.1.car.ult.lib.2.car.6.& in eius uita. in med. car. 7.in fi.& in Apophtheg.in Alexan.Mag.car.129.a tergo.§

Solo uultu læditur pietas. §Tul.in oratio. pro Amerino. cart. 23. Plin.plura lib.11.cap.37.in med.de signis per oculos, ut supra.§

Caput flectere occurrenti,conquiniscere dicitur. §Lamprid.in Alexan.Imp.car.7.& in reuer.gen.supra.§

Genua flectere in superiorem obuium. §Gen.cap.41.cap. in Hester.cap.3.in prin.Curt.li.4.de Alex.in Betim reum.car. 27. a tergo.§ non genu posuit. §Blon.lib.1.de Roma Triumph.car. 31. supra.cap. reuer.gen.Home.libr.7.Ilia.car.3.libr.9.car.antep. in fin. libr. 5. odis. car.ultima.§

Osculum in fronte dare obuio religiosum dicit esse, Cælius. §libr. 3.cap.26.ex Plut.in Rom.rege.in prin.car.6.ante.in fi.& in uer. reuer.

Osculari euangelium institutum per Principes. § not.Ponta. lib.de Principe.car.1.a ter. §

Incessus impudicum demonstrat,& manus mota,relatus ad caput digitus.

Dextras miscere in fide.supra in cap. de reuerent.

Flexus oculorum,risus indecens,&c. § Sen.episto. 52. in fin. quid hoc est,&c. §

Manibus tangere pectus,est uotum recipere. § Macrob. lib.3.cap. 90.car.313.Iuue.sat.13.in med.car.57.in fi. § pugnis cædere pectus, manu fæmur tangere est iuramentum præstare. § Gen. cap. 24. a. 47. g.Iosep.lib.1.antiquit.Iud.cap.24.& in cap.reuer.genera. supra.§

Cubito remanere presso est ociosi. § Orat.oda.27.lib.primo.natis in usum,&c. §

Manibus passis uel capillis dispessis. § Plaut.in miles glo.cap. præcepta.in prin. §

Vello passo. § in sticho.cap.quisnam. in med.car.287. in princ.Gel. lib.15.cap.15.Cæs.in prælio Pharsal. confecto. §

Aurem uellere. § Plut.in Cato.1.in fi.Virgil.in eglo.6.in princ.Silen.Sen.libr.de Ira.car.ult.a terg.lib.3.car.1.in fi.Eras. car.96. §

Dentium Arietatio inter sese, dentem dente rodere iracundi est. § Eras.prou.1532.ex Martial.li.13.car.1. in detract. §

Labra trementia habere. § Sen.lib.3. de Ira, ubi supra.car.1.in fin. idem significat. §

In dextram aurem dormire,quieti est animi,& ociosi a curis. §Plin. lib.4.epist.29.Eia tum,&c.Eras.prou.car.107.a ter. §

Pectus manibus percutere,luctui intendere, de Patroclo Homerus. § lib.18.Ilia.in prin. §

Labra mordicus tenere,compressis agito labris,uestigãdi indicium.

Pollicem dente rodere animi agitationem significat. § Home.pluribi.lib.1.odis.car.antepenult.ante.lib.18.in fi.car.163.lib.20. car.antepenul.a terg.Orat.lib.1.in fi.sat.4.oda.5.epod.car.148.epist. ad Lollium.lib.1.dente theonino,&c.sat.10.in fi.Martial.libr. 6. in detractorem.in fi.Pers.sat.penul.in med. § Crudum abrodens unguem. § sat. 1.in fi. § Nec demorsos sapit ungues. § libr. 5. § Viuos & roderet ungues. § sat.3.in med.§ Trutinantur uerba labello.

Manum agitare in eundo leuitatem mentis ostendit. § Cato. 1. de quo Plut.car.2.in fi.& in apophtheg.car.145. §

Manibus demissis domum fugere. § Plaut.in epid.capitu. caue.car. 137,ex Home.lib.3.odis.car. antepenult. §

Collectum puluerem post tergum iactare ante certamen obseruant

Heluetij

Heluetij.est sese deuouentis pro uictoria.ut ad cirisolam. § Iouius.lib. 44.histor. §

Pectus digitis pultat,cor credo euocaturus foras. § Plaut.ubi supra Pers.sat.3. in fi. § nec pugnis cedere pectus. § Iuuen.sat. 13. car.3.in fi.Martial.lib.2.in prin. in Selium. §

Dextra digitis rationem computat,fæmur percutiens, mouet labra, agitat digitos,computat,&c. § Plin.lib.2.epist.ult.Pers.sat.3. in med. sat.5.in fi.eius. §

Concreput digitis. § Plaut.in miles glor.car.195.ante.in fi.Tul.li. offi.car.64. § Digitorum percusione si hæres possess.fieri,&c.

Talitro caput percutere.i.digitis iunctis duobus. § Suet. in Tyber. Imper.cap.corpore.car.162. § Pollicis ictum. § Orat. libr. 4. oda.6. diues, &c. §

Digito monstrari decorum est,& dicier hic est. § Pers.sat.1.in prin.

Manu caput demulcere,de Thelemacho ad Menelaum.Home. § li. 4.odis.car.37.lib.5.car.4.a ter.de Calipso in Vlissem. §

Pede terram tundere. § Orat.in poet.car.ult. § dolentis est.

Crinibus tēpla uerrere matronas nota.cap.præced.reuerent.genera.

Puluerem ardentem in caput fundere mærore conciti est. § Hom. de Patroclo.lib.18.Ilia. car. 1. § Vt & de Heluetijs ad prælium profecturis.Iouī.

Manibus uestes ad pectus lacerare mærorem & afflictionem demonstrat. § Iosep.lib.7.antiquit.Iud.cap.8.de Absalon in Ammon fratrem per Dauid patrem.cap.6.in prin.Apia.de Sex.Pompeio.lib. 5. in med. cap.199.in fi.cap.9.in med.lib.lybico in fi.car.259.in fi.§ De Licinio Regulo, § Dion.lib.54.car.8.a terg.uel. 368. § de Augusto propter cladem in Germ. acceptam duce Varro Licinio. § lib. 56. in medio. § de Paulina Saturnini uxore in templo Isidis constuprata sacerdotum fallacia. § Iosep.lib.18.cap.10.lib.7.cap.1.in fi.eius. Cæs.lib.3.de prælio Pharsal.confecto in Pompeianos.car. 380. §

Sudem igne torrentem ianuę imponere, signum est execrationis in quenquam. § not.Apia.de Crasso in lib.Parth.car.2. a ter. §

Mentum attingere supplicantis est, & post aurem dextram. § Plin. lib.11.cap.45. § Thetis in Iouem,de qua Home. § li.1.Ilia.car. antepenul.lib.8.car.antepen. §

Ludi

LVDI ROMANI IN VRBE, tum publici, tum priuati. Tit. XV.

VDI publici Rom. ad recreandam plebem & ciues instituti, & ad exercitationem iuuenum, ut ad pulchra uulnera, contemptumq; mortis accenderētur, cum in seruorum etiam noxiorumque corporibus amor laudis & cupido uictoriæ cerneretur. Apud maiores uirtutis pręmium erat per Dolabellam celebrari iussi per omnes annos quæstorum pecunia. § Tacit. lib. 11. car. 3. ante. in fi. lib. 14. car. 3. in fi. § Cyrus etiam de quo Xenoph. § lib. 8. in med. car. 137. ante. § certamen proponebat & præmia initians contentionem de pluribus bonisque operibus ut uirtus exerceretur, & etiam ad placandam Deorum suorum iram. § Plato. lib. 8. de legi. car. 1. a terg. Carda. libr. 14. de subtilit. car. 530. § Quibus erant præpositi iudices Critici, Decaproti, Brabeutæ. i. Mastigonomi, Rhabduchi, Agonothetæ. § Budę. plura. in pand. 1. car. 125. 131. Blon. libr. 2. de Roma Triumph. car. 62. Pausan. lib. 5. car. 192. 11. § de Brabeutis Suet. § in Nero. Imper. cap. habuit. car. 277. &c. § Sedens spectare ludos nullus poterat, ut standi uirilitas notior esset. § Tacit. lib. 14. car. 3. a terg. ubi supra. Valer. cap. de insti. antiqu. car. 34. in fin. Iuuen. sat. 11. in fi. § Totam hodie Romā Circus capit, euētum uiridis quo colligo panni, &c. quinque diebus cō tinuis, &c. & decem etiā permissos in ciuitate prohibitos in prouintijs, not. Tacit. § lib. 13. car. 3. car. ult. in prin. § diebus unde sexaginta ludos factos per Agrippam notat Plin. § lib. penult. capitu. 15. in fin. de Theatris. §

Gladiatorij præsertim primùm dati per Bruti filios in funebri memoria, & causa assuescendi populum ad uulnera & sanguinem. § Valer. cap. de insti. antiqu. car. 36. a terg. Plin. in suo paneg. car. 343. Plato. li. 5. de rep. car. penul. in prin. Capitol. in Max. Imper. & Balb. car. 4. ante. 165. § Ne dimicantes armatos in bello timerent hostes, aut & fusum sanguinem perhorrescerent. § Pompo. Let. in Dioclit. Imper. Liui. lib. 28. in med. car. 5. de Scipio. in Hispania. lib. 39. car. pen. in prin. & car. 3. a terg. § Gladiatores. 120. pugnauerunt. § Valer. ubi supra de institu. antiq. in Rutilio. § Scauri ex ludo doctoribus gladiatorum accersitis uitandi atq; inferendi ictus subtiliorem rationem legibus ingenerauit; uirtutēque arti, &c. § Budæ. ubi supra. car. 129. ante. § In ludo per lanistas, per equites, per senatores armorum peritos erudiebat tyrones. Iul. Cæs. § Suet. in eius uita. cap. eodem tempore. car. 17. Dion lib. 56. in med. car. 12. a terg. § Equitibus permissa gladiatoria exercitatio. Im

mo ſanguinem bibere gladiatorum conferre ad morbum comitialem aſ ſerit § Plin. lib.28.cap.1. § Gladiatoriam ipſam reprobat Sen. § epi ſto.7.in med. eius. § ut inhumanum. § & Tul.lib.2. Tuſculan.in medio. § Crudele gladiatorum ſpectaculum,&c. Quando armis arma pel luntur differt etiam multum qui didicit,& exercitatus a non exercitato. § Plato.li.7.de legi. car.2.ante.in med.in Laches habetur.car.2. § pro feſſores tales infortunatos eſſe. § cap. 117. in princ. § Horum genera ſunt Retiarij, Secutores, Mirmillones, Hoplomachi, Thraces cum magiſtris, qui Laniſtæ dicti. § Budæ.ubi ſupra in pand.1.car.129.in prin ci.130.a terg. Valer. cap de ſomnijs, de Aterio Ruffo. Iuuen.ſat.6.cart. 23. § Ludos ipſos inſpectare fœminas prohibuit Augu. Imper.de quo Suet. § in eo.cap.facto igitur.car.87.Spartia.in Adria.Imper. in med. car.17. § Rei militaris ſcientiſsimus gladiatoriaq; exercuit arma & tractauit. § Capit.in Anton Phil.Imp.car.5.ante.in Commodo Imp.& in Nerone. § Armiſque gladiatorijs, & uenationibus exercuit. Digladiati ſunt ludis ſecularibus per Philippum Imperato.æditis (de quo Pō po.Læt.) paria mille, ut & per Iul.Cæſarem, de quo Apia. § libr. 20. in med. § Fidenæ ad 20.millia hominum ſpectantium ludos gladiat. perierunt amphiteatri ruina. Suet.in Tyber.Impera. § cap. pergrata. car. 148.a terg.in Caligul.Imper.car.187. a terg. § Ludos tales Veronenſi bus conceſſos, not.Plin. § lib.6.epiſto. ult. § Ludis modum impoſuit Auguſt.Imperat. § Dion.lib.54. in prin. § profeſſores digladiandi leguntur per Adria.Imperat. § Spart.in eius uita.car.29. & in Adriano. car.14.24.in fi. § Duella prohibita,& quo caſu permiſſa refert Garim bertus lib.de fortuna. § lib.ult.cap.5.latè. § Innumerabiles gladiatores decertaſſe in ludis a Traiano Imper.æditis.refert Dion. § in eius uita.car.6.in fi.& de Calig.Imp lib.ult.car.8.in fi. 457. § paria gladiato rum quinquagena exhibuit Gordianus Impera.de quo Capitoli. in eo. § car.2.uel.150. § Vrſos, apros, alces, ibices,&c.in Aurel. Imp. § car. 200.in princ. § Gladiatorum paria octingenta, paria trecenta exhibuit Probus Imper. § ut in eo.car.220.uel car.antepen. §

Seculares erant, quorum originem refert Valer. § cap. de inſtit.an tiqu. § de Valeſio in campo Martio ad Tarentum, unde Tarentini dicti, de quibus & § Flor.lib.49.in med. Suet.in Aug. cap. poſtquam.in Claud.car.220.cap.ſpectacula.li.11. Tacit. car. 2. § Secularibus ludis iuuenes utriuſque ſexus uetuit, & nocturnum ullum ſpectaculum frequentare,&c. §& in Claudio Imper.ubi ſupra. § fecit & ſeculares qua ſi anticipatos ab Aug.idem & Domitian.Imper. § cap.ſpectacula.car. 339.&c.Beroal.in 24.annotat.Blond.lib.2.de Roma Triump.car.82. Politia.in ſua.58.miſcell.Pompo.Læt in Phil.Imper.car.4. in princi. §

Triduum continuum. § Plin.lib.7.cap.48.lib.8.cap.42. § de Stephanione, qui bis ludos saltauerat, ubi rationem ludorum perperam traductorum adducit, & Lætus declarat, ubi supra. § Tacit. etiam.d.car.2.ante.in med.lib.11.Suet.in Domit.Imper.cap.spectacula, ubi supra. §

Scænici erant cum ludionibus uel histrionibus saltantibus ad Tibicinis modos haud indecoros motus (more Tusco) dabāt, Liuio poeta auctore, & in artem uersi exodia postea appellati, Megalesia etiam dicti, quatriduum facti. § Liui.lib.7.in prin.lib.24.car.ult. in princ. § Ludos scenicos per quatriduum eo anno factos primum, &c. § & lib.34. car.penul.in fin. § de Scipione qui populum a senatoribus secreuerat, propterea & inuidiç exposito ipsius populi. § lib.36.car.penul. ante.in med. § per dies decem. § Liui.lib.39.car.3. a terg. Blond. ubi supra. car.64.81.Capitol.in Gordiano Imper.car.2. a terg. § Triduum continuum per Phil.Imper.ubi supra. § car.4.Beroal. in suis annot. nu. 8. cart. 2. § Accessit consultatio de matre Idea accipienda Scipio cog. Nasica delectus uti Optimus, & Claudia uti pudicissima in ædem Victoriæ pertulere in palatio prid.idus April.Lectisternium, & ludi Megalesia uocati, authore Valer.antiate. § Liui. lib.29.car.3.in fi. lib. 36. car.penul.ad fi.ubi supra.Dion.lib.43. in fi.car.153.ante. § Si magnæ matri instituti, ut supra, non Libero patri, ut per errorem not.Budæus. § car.187.ubi supra.libr.1.Suet.in Calig.cap.consulatus.car.177.& capit.seq.munera gladiatoria. §

Saturnalia quomodo instituta. § Macrob.lib.1.cap.7. in med. cap. 8.in prin.cap.10.ad med. § Ianuar.mensem per dies septem.

Iuuenales a Nerone Imp.instituti. § Tacit.in eo lib.14.car.3.ante. lib.16.car.pen. § mō & forma, ut ex Plato.ubi supra. § Capitol.in Gordia.Imper.Suet.in Tyb.Imper.cap.spectac.car. 242. § Iuuenalibus senes recepit. § & in Calig.Imper.cap.consulatus.car.177. § diem Saturnalibus adiecit, appellauitque Iuuenalem.quintum adidit Claudius, de quo Dion § lib.ult.in fi.car.6. fin.a ter. §

Honoraria ludi libero patri. § Pont.lib.1.de aspirat.car. 24. in fin. car.3. §

Luperci a Romulo instituti cum immolatione canis. § Plut.in eius uita, car.penul.& in problem.car.208.ante.205.a terg.car. 217.a ter. § mense febr.ex Archadia Licæum uel Inuum currentes. § Liui.car.1.in fi. § Expiationis gratia, iugulataque capra pellē secabant in corrigias, in orbem discurrentes. § Apia.lib.2.in Iulio Cæs.& de M.Anto. consule.car.80. a tergo. § Antonius in consulatu collega eius, cum nudus unctusque decurreret, ut celebritatis illius sacerdotibus mos olim fuit, obuios scuticis cedunt, nudi, uncti, & etiam magistratus. § Plut.in eius uita.

uita.car.penul.ubi ſupra.& in M. Ant.uita.car.2.a terg.& Iul. Cæſ. car. penul.in prin.Vale.cap.de inſtit.antiq.§ de ordine equeſtri. §Tul.in oratio.pro Cælio.car.4.§ hos dicit eſſe ſimiles noſtris Carneualib. Iouius. §lib.34.car.638.§ Licæos dictos. §Dion.lib.45.car.187.ante.Suet.in Aug.Imp.cap.poſtquam.car.75.in fi.§

Magni qui & Romani uel Antiquiſsimi & Conſualia dicti, propter raptum Sabinarum inſtituti Neptuno equeſtri, de eorum origine Valer.de inſtit.anti. §Aſcon.Ped.in Verré.car.7.a tergo.§ Ioui uoti in hæc uerba,&c.Liui. §lib.36.in prin.§ ludos magnos dies decem cõtinuos faciet ex ſuſcepto bello in Antiochum regem, quomodo not. Liuius ubi ſupra, Anco Martio rege. §lib.1.in med.car.6.ante. in fi.§ In circo ſpectati, qui nunc maximus, ideo & Circenſes, ludicrum fuit equi pugilesq; ex Ethruria acciti annui manſere ludi Romani, magniq; uariè appellati cum impenſa. 200. mill. num. ideſt Scut.25. mill. not. Aſcon.in Verr.car.55.& in.7.Latino. §lib.2.in med.car.15.ante, lib. 27.car.5.ante in fi.§ in ſingulos dies. §Tacit.lib.14.car.3. in fi.Tul. in 2.Verr.car.5.a ter.In ult.etiam eius.car.8.ante.§ inſtaurati triduo, & ſeparatim ſpectati per Senatores a populo, Scipione authore, ut ſupra ex Liuio §d.lib.34.in fi.car.penul.eius.Suet.in Aug. capi. omnes, car.66.cap.facto igitur.car.86.§ ludi Rom. ter, plebeij quinquies inſtaurati, idem dicit §Liuius lib.29.car.3.in fi.§ & ſic diuerſi. §& lib. 23.in med.car.6.ante in fi.lib.38.in med.car.4.fin. in princ.libr.39. in princ.car.1.in fi.§

Plebeij uel Circenſes Cereri inſtituti poſt reges exactos, ut & Pedia. §car.55.in fi.ubi ſupra in Verr. Lętus ubi ſupra in Phil. Imper. Liuius lib.27.in med.lib.30.car.ult.in prin.cap. Tacit.lib.15. car. antepenul. in prin.de Cerealibus,& lib.17.car.58.ante in fi.Suet.in Aug.Imperat. car.87.ante & in fi.Valer.d.cap.de inſti.anti.car.35.ante.Macro.lib.1. Saturn.cap.11.§

Conſualia a Conſo, ut ſupra.h.in uer. magni. Deo dicta uel Neptuno in raptu Sabinarum. §Plut.in Romulo.car.3.a ter.in med.§ cuius ara ſub terra reperta, ſub nomine Conſi, uel Neptuni equeſtris. §Liuius,lib.1.de hoc,& Plut.in problem.car.204.a ter. in uer. Conſualia. Fuluius antiq.lib.5.car.211.in prin.Sabell.num.132.§ in quo equos & aſinos coronis ornabant, quos ociari permittebant. §Vale. de inſtit. anti.car.35.Plut.in Theſeo.car.4.ante,in fi.In problem.car.204.a ter.

Apollinares inſtituti ex oraculo carminibus tunc acceptis, quibus pro conſequenda uictoria cantantes, mactabant boues & capras etiam Latonæ cum oblatione ſtipis per quemlibet pro uiribus, pro uictoria non ualitudinis ergo, tempore belli punici ſecũdi. §Liui.libr.25.car.

3.ante

3.ante in med.lib.26.car.5.in prin.lib.27.car.5.a terg.in med.de prodi gijs,li.37.in prin.car.2.in prin.Macrob.lib.1.cap.17.car.eius.2.Blon. ubi ſupra.car.81.§

Compitales inſtitutos laribus, refert Plin. §lib.pen.cap.ult.in fi.§ Quia Seruio Tul. puero caput arſiſſe uiſum, uti laris famil. Ludi propterea compitales celebrari cępti. Ludos ſeculares & compitalitios lupercalibus uetuit currere imberbes Auguſtus Imper. §Suet. in eius uita.cap.poſtquam. §Macrob.lib.1.Saturn.cap.4.in fi.§ Ita dicti qui in compitis urbis facti, nos Croſarias urbis dicimus. §Tul. in orat.in Piſonem,car.3.in prin.§ Ludi compitales tunc primum facti poſt Luceium & Marium Conſ.&c.de ijs Ludis.

Capitolini inſtituti ex recuperato Capitolio a Gallis. § Liui.lib.5. car.ult.in princ.§

Pannichidas Dianæ noctu celebrabant. §not.Plut.lib.de curioſit. car.2.455.a tergo.

Troiæ ludi equeſtres a Turijs orti populis. Qui per noſtrates dicuntur per torneamenta, hinc inde puberes in duas acies cõcurrentes, &c. ut §ex Virg.li.5.§ Ductores pueri bis ſepti,&c. accepit Roma.§Plut. in Cato.Vtice.uita,in prin.§ de ipſo Catone per iuuenes delecto in ducem, reprobato alio ſibi pridem conſtituto. §& in Phocion. uita. car. 5.In problem.car.208.ante.Dion.li.43.car.143.in fi.§ equeſtres ludi ipſi Iuuenales approbati per Atticos dicti. §Tacit.lib.11.de Claud. Imper. car. 2. ante.in med § pueri nobiles equis ludicrum Troiæ inirent, interq; eos Britannicus Imperatore genitus, &c. §lib.14.car. 3.a terg.Sue. in Iulio.cap.ædidit,&c.§ Troiam luſit, Turma duplex maiorum minorumq; puerorum. §In Aug.Imper.cap.ſpectacula,car. 84.In Tyberio,cap.Infantiam,&c.§ præſedit Actiacis Ludis, & Troianis Circenſibus,ductor Turmæ puerorum maiorum. § In Caligula, cap.munera,&c.modo Troiæ decurſione,&c.car.177.a terg.§ de his & Pauſan. §lib.5.in med.car.191.§

Parilia, curſus equorum, uel equiria in Hippodromo. §Plato. lib. 8.de legi.car.1.a terg.Dion.lib.43.car.4.fin.a terg.lib.45.car.3.a ter. lib.51.in prin.car.1.§ Quinquennales § lib.53.in prin.car.1.lib.ult. car.5.fi.Plut.in problem.car.214.ubi ſupra.Plin.epi.6.li.9. oẽ hoc.§

Panno fauent pannum amant, inſiſtentes curribus homines uidere, &c. §Pauſan.lib.5.car.191.44.§ equuſque uictor immolatur. §not. Plut. d.car.214.Plin.lib.28.cap.9.in fi.eius.

Stadiodromi curſus hominum ſtadij ſpatio. Plato ubi ſupra. § Home.lib.23.Ilia.car.ludis uictorum, Budæ.in pand.1.car.128.in princ. 129.in fi.§ quod & hodie pluribi obſeruatur.

Quinquennales uel lustrales, tria continentes musicum, gymnicũ, & equestre. §Suet. in Aug. Imper. cap. per idem tempus, § Neroniani appellati. § Suet. in Nerone ipso cap. hos Ludos, &c. car. 243. In Domit. Imper. cap. spectacula, Tacit. lib. 14. car. 3. a terg. lib. 16. car. 1. in princ. Plin. epist. 8. lib. 10. Dion. de Iul. Cæs. lib. 44. car. 3. lib. 53. in prin. § quare ita appellatos §not. Pausan. lib. 5. car. 190. §

Gynnici uel Agones & Atletæ luctatores palestrici cestus, ut infra, Penthatlos quinquertiones. § Ponta. not. lib. 2. de aspirat. car. 45. in fi. Budæ. ubi supra car. 127. 151. ante. § Atletarum certamẽ tum primo spectaculo Romanis fuit, dicit Liuius. § lib. 39. car. 3. a tergo. ubi de Celtib. § hos Viennensibus abrogatos dicit Pli. § lib. 4. epi. 22. Interfui, &c. Suet. in Nerone in Ludis eius, Plaut. in Mustell. cap. recordatus. in fi. & in Bacchide cap. Nunc. car. 145. 158. § neque industrius de iuuentute erat arte Gymnastica, disco, hastis, pila, cursu, armis, equo, uictitabam, &c. § Dion. lib. 53. in prin. Arria. lib. 6. car. 279. li. 7. car. 303. 352. lib. 8. Plin. lib. 34. cap. 8. car. 1. in med. Pausan. plura lib. 5. in med. car. 190. 191. §

Pancratiastæ, qui lucta, pugnis, ui, arte, & quomodocunque de aduersario uictoriam quærunt. § Budæ. ubi supra, car. 128. ante. § unde & luctator ter uictus palmam perdidit. § Sen. libr. 5. de benefi. cap. 3. § & frontem fronte premebant. § Metham. lib. 9. car. 1. in Herculis laboribus. Gel. lib. 3. cap. 15. § de filijs Diagoræ uictoribus. § Plin. lib. 34. cap. 8. car. 1. in med. Pausan. lib. 3. in med. car. 115. ante. & latius lib. 5. in med. car. 191. in prin. & lib. 6. in princ. car. 3. uel. 221. 19. 29. § Qui digitos aduersantis opprimebat.

Pugiles, qui pugnis certant. § Home. libr. 23. Ilia. car. 5. fin. libr. 8. Odiss. car. 3. ante. § pugnis, lucta, saltu, pedibus. § & a terg. ibidem, & car. sequen. & lib. 18. car. 2. § de Vlisse certante. § & car. 6. § Vt de Catone super. in eius filium pugnis quem & instituebat. § Plut. in eo. car. antepenul. in fi. § pugiles uetuit mulieres pugnantes aspicere Imper. Aug. de quo Suet. § in eo cap. facto igitur, &c. car. 87. & in Calig. Imp. cap. Munera. car. 177. a ter. Orat. li. 1. Oda. 12. § superare pugnis, § lib. 2. Epist. 1. § Aut cursum aut pugiles, nam his plebecula gaudet.

Cestus, pilis plumbeis graues manus, quibus & ora fœdabant, lacerabantque. § Virg. lib. 5. ex Hom. lib. 23. Ilia. § Baltheus est etiam lineus, de quo Home. ipse, de Iunone ad Iouem. § lib. 14. Ilia. Martial. li. 6. car. 2. de Iulia. lib. ultimo, car. ult. Sen. Epist. 56. in prin. pereã, &c. § & manus plumbo graues iactent. § Tacit. lib. 16. car. 3. in princ. § formam figuratam egregie not. § Guliel. choul. car. pen. operis. Orat. li. 3. carm. Oda. 12. § neque pugno neque segni pede uictus. § Metham. lib. 9.

lib.9.in prin.§ de Herculis laboribus. cum pede pes uictus. §Erasm. prouerb.3136.§

Hos ludos institutos ab Antenore Troiano refert Tacitus,ubi supra, §c.pen.in prin.de his & Pauf.li.5.car.191.§ubi de Onomasto Victore.

Cereales } Ludi Cereri. § Liui.li.30.car.ultima,in prin.Plin.lib.
Fornicalia } 18.cap.2.§

Funebres,de quibus Liuius. §libr.23.car.6.ante. in med.§ Ludos funeb.per triduum,gladiatorum paria.22.in foro dederunt,Aediles ludos Rom.fecerunt,triduum instaurati, gladiat.120.pugnauerunt, ludi funeb.triduum facti, post ludos epulum.

Africanos.63.Vrsos.40.& Elephantos. §Liui.libr.44.car.447. c. per Scipi. Nasicam.Plin.lib.8.cap.16.de Leonibus.car.135.ante.§

Variarum pantherarum hieronicarum & Tauri cum effigie hominis ex fęno. §Liui.lib.39.car.3.a tergo.in princ.Ascon. in Cornel.car.3. ante.§ Effigies hominum ex fęno fieri solebant, quibus Tauri irritarētur. §Sen.lib.3.de Ira.cap.ult.in fi.car.135.a terg.§ de Tauro & Vrso, Vrsos mille una die exhibuit Gordianus Imper. Ceruos, equos feros,alces, apros, ibices. &c. §not. Capitol. in eo, car.3.uel.150. & in Gordia.Imper.3.car.ult.ibi a tergo. In Aurel.car.199.in fi. de ceruis. in Probo.car.antepen.a terg.§ mille apros,mille ceruos,leones,Africanas.63.Vrsos.40.& Elephantos. §Liui.lib.44.car.447.& per Scip. Nasicam Plin.lib.8.cap.16.de leonibus.§

Tauri feri agebantur per Thessalos equites, qui fessos & insiliant,& ad terram manibus per cornua uersant detrahuntq;. §Suet. in Claud. Imper.cap.spectacula,car.221.a terg.Plin.lib.8.cap.45.in fi. Capitol. in Galieno Imper.car.5.uel 176.in fi.§

Tales institui decorum esset ac magnificum ad recreandam plebem populum nobilitatem ciuitatis tantæ per Illust.Do. Ven. uel eorũ magistratus, saturnalibus pręsertim diebus,uelut hodie dicunt Carneuall. Quietosq; permittere lassos boues circumagi solitos, Lanijs dispensandos, uallum posititium quotannis media in platea cōstituendo ex quercea & firma Ridica roborarium. Ad quos ita institutos hilariter spectandos tota concurreret Euganea etiam nobilitas. §Vnde Ouid.in 12.Metham.car.2.a terg.§ haud secus quam circo Taurus aperto,&c. Leones.500.Exhibuit Pompeius,Elephantos.18. § Dion. lib.39.car. 59.ante.lib.54.car.6.fin.375.in fi.§ sexcentas Africanas exhibuit Caius Aug.nepos,Crocodilos trigintasex. §lib.55.car.6.lib.56.in med. car.411.Leones ducentos.lib.ult.car.4.in fi.§ per Caium Imper.Vrsos quadringentos,&c.& car.9. ibidem, Vrsos quingentos. & car.476.in Claud.Imper.

Floralia
Robigalia
Vinalia
Sementinæ

per nudas meretrices Floram matrem populo plebiq; Rom. Ludorum celebritate placandam dicit § Tul. in oratio. in Verr. 7. in med. car. 238. Suet. in Galba Imp. car. 282. Blon. li. de Roma Triumph. car. 62. & in uer. meretrices, supra Pli. libr. 18. cap. 29. dicit§ per Numam Pompi. regem instituta duplici tempore. Varro in prin. operis rei rusti.

Oratorum
Poetarum
Musicorum
Pictorum
Hasticos &
Miscellos

Victi præmium uictoribus soluebant, &c. spongia uel lingua delere iussos, aut ferulis percuti, aut flumine mergi. § Suet. in Calig. cap. addidit. car. 179. ante, In Nerone Imper. cap. hos ludos, in Domit. Imper. cap. hæc spectacula. car. 340. Tacit. libr. 14. car. 3. in fin. de Nerone. Gel. lib. 10. cap. 18. § de Artemisia. § Vitru. lib. 7. in prin. Plin. lib. 35. cap. 9. in princ. Sueto. ubi supra, car. 177. in Caligula.

Gallorum, perdicum, coturnicum, inuicem decertãtium paria queque delecta. § Plut. in Apophthe. in Cæs. Aug. car. 153. de Cleomene, car. 167. a terg. libr. de Tranquil. animi, in med. car. 7. fi. in princ. 266. Pausan. lib. 9. car. 361. in princ. § Atq; adeo si dijs placet coturnices & gallinaceos. In M. Antonij uita. § car. 5. in prin. § Siue sortibus, siue talis, in re quacunque decertabatur, semper uictor erat Cæsar, uictus Antonius, sæpe pugnaces gallos, sæpe cothurnices certatim immitten tibus Cæsar uincebat, &c. & in Licurgi uita. § car. penul. ante in med. & in Apophtheg. car. 139. de Cleomene. & in Cæsare. car. 153. ubi supra, & lib. de fortu. Alexandri. car. 4. a tergo. 277. § pollicenti cuidam se gallos ei daturum, qui pugnando interirent. de his & Colu. § libr. 9. cap. 2. Plin. lib. 10. cap. 21. in fi. Constan. li. 11. cap. 19. in med. eius. § perdices, & gallinaceos pugnatores fieri putant per cibum, &c. § Lamprid. in Alexand. Imper. in med. car. 127. ante. § Summa illi oblectatio fuit cũ perdices inter se pugnarẽt, aut aues paruulæ, &c. § Herod. lib. 3. in Pertinace Imper. in med. car. 59. Gallus libr. 9. rei rusticæ. c. 6. de coturn. & hodie ad Neapolim. §

Ludi Græcorum erant Panathenæi Mineruæ Athenis. § Plato. in Parmen. in prin. car. 24. a terg. in prin. Plut. in Theseo. car. 4. ante. in fi. Liui. lib. 27. car. 6. in fi. §

Olympij Ioui Histhmij, Neptuno ad Corinthum. § Pausan. libr. 2. car. 1. in fi. lib. 5. c. 189. in fi. Curt. lib. 4. car. 25. in prin. §

Phthij Delphis. § Plut. lib. de Exilio. car. 253. Gel. lib. 17. capit. 5. in prin. § Nerei uel Nemei. § Liui. lib. 34. car. antepenul. a terg. Bud. ubi supra, car. 130. Pius in annota. car. 38. in prin. Metham. lib. 1. de Pythio

serpente

ſerpente car.8.Pauſan.lib.2.car.71.in fi.de Nemeo Leone.}

Olympici Ludi per Herculem inſtituti quare quinquennales, notat Pauſan. {lib.5.car.190.in prin.} Iſthmij apud Iſthmum pinea corona ornabantur. {Plin.lib.15.cap.10.in fi.}

Decennalia, Vicennalia, Tricennalia — Ad impetrandum a Deo Imperium per annos etiam decem. {Dion.li.57.car.antepen. in Seiano. car.3. fin.449.ante,Blon.libr. de Roma Triumph.car.92. Capitol. in Galieno Imper. car.3.in fi.} Decēnalia celebrauit. {Pompo. Let.in Theodo. Imp. car.3.} Honorius etiam Tricennalia celebrauit.

Cyclopea, Halticos, Sarmatici, Halmathic — Luſerunt omnes Apenarij. {Orat.Sat.5.lib.primi.} paſtorem ſaltaret,&c. {Capitol. in Galieno Imper. car.4.ante.uel 175.} Saltatores agiles. {Budæ.ubi ſupra, car.127.& car. ſequen.} Exhibuit & cyclopem Carinus Imperator,& Ludum Sarmaticum quo nihil dulcius eſt. {Vopiſ.in eo.car.2.228.Budę.ubi ſupra,car.128.in prin.}

SALTATIONVM GENERA. Tit. XVI.

1 YRRHICA uel Enoplia & Teleſias armata, quæ cōſtat in declinādis ictibus uellendis incumbendis,&c.Plato. {li.7.de legi.car.penul. ante li. 2.car.pen.in fi.Budæ.li.1.& 2.in pand.Dion.libr. ult.car.476.in Claud.Imper.& etiā.car.7.fi.485. Suet.in Iulio cap.ædidit.car.24. {militares pyrrhicas populo frequenter exhibuit. {Spart.in Adriano.car.5.fin.a tergo. not.Eraſ.prouerb.Riſus Ionicus,Cęl.lib.5.cap.3.4. Plut. in Alexand. Mag.car.penul.in fi.Pauſan plura.lib.5.in med.car.191.in med.}

2 Cordax, quæ Comica,ubi ſupra,quam inſtituit Bacchus. not.Aria. {lib.8.car.6.336.}

3 Sicinnis, quæ Satyrica. {Gel.lib.ult.cap.2.}

4 Emmelia,quæ & Bacchica pacata & mollis, ut hodie, {a la feſta,a ballare.in choreis & tripudijs.} poſt cęnam laſciue ſaltauit mero perfuſus, multasq; ſparſit coronas Alexander Mag.de quo Plut. in eius uita. {car.3.a terg.in med.Homer.lib.18.Iliad. car.ult.ante,& a terg.} hi cantu clamoreque pedibus ſaltantes ſequebantur, duo autem ſaltatores inter ſe cantu incipientes uerſabantur in medijs. {libr.4. Odiſſ. in princ.} ad modulationem canentis, in girum ſeſe uertebant in me-

dio. §lib.8.car.5.a terg.§ percutiebant autem locum magnum pedibus. §& inferius ibidem.§ Coronis redimiti canentes psallentesque prodibant.hos Lydios appellant,ut a Lydis procedentes. Apia. in Lybico. §car.253.in fi. & Agrippa cap. de musica.§ Artifices saltationis.& in Tito Vespasiano Imper. §Sueto.cap.præter sæuitiam.§ quęstorium uirum saltandi assuetum senatu mouit. §ubi supra, in eo.cap. Ius diligenter.§ Saltatoresq; optimi quique tripudiate. §Plato in Alcibi.1.car.2.a terg.in med.§ Quinetiam oportet actorem pulsare citharam,& saltare ad cantilenæ ipsius exemplar. §Orat.Oda.1.lib.4.§ in morem Salium ter quatiunt humum pede. §libr.1.oda.4. soluitur, &c.oda penul.§ Nunc est bibendum. Alterno terram quatiunt pede, &c.Tum manibus simul implicitis,&c. Aliosq; aliosq; reflexus inter se læti repetunt, nunc corpora librant saltus, &c. Sanazar in salices. Ma crob.lib.3.cap.14.in prin.de hac saltatione.Agrippa cap.17.de musica ubi infra, & de saltationibus. Orat.oda,nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus.Talis erat saltatio Ethrusca Romam perlata, de qua Liuius §lib.7. in prin.Dion lib.53.car.penul.libr.57.car.6.in fi.§ Haltici,Saltatores agilitate perspicui, chironomi, leda uel Morescа. §Bud.ubi supra.h.Iuuen.Sat.5.in fi.sexta.car.1.in fi.§

5 Laconica erat, qua pueri & puellæ calcibus impetebāt nates.Iuue. §etiam.Sat.6.car.penul.§ & solea pulsant nates, §Egnat.in racemat. sua septima.§

6 Staticulum Ionicum } Saltatio,de qua Plaut.in Persa §in fi.eius, car.266.a terg.Macrob.ubi supra§ Petauristæ etiam saltatores. §Iuuen.Sat.14.car.5.ante,uel 64.§ Iactata petauro corpora, uel descendere fun.

Saltationem armatā Curetes pop.docuere, pyrrhicē Pyrrhus. §Pli. lib.7.cap.56.ad fi.Spart.in Adria.Imper.car.4.fin.a terg.in prin.§

Cordacam instituit Dionisius, de quo Arria. §lib.ult.car.6.§

Sicinnium genus saltat.ueteris fuit, de quo Gel. §lib.ult.cap.2.§

Virgines in sacris ter nouenæ ad sonum uocis pulsu pedum modulantes incedebant in ludis Scenicis. §Liui.lib.7.in princ.§ per ludiones Ethruria accitos. §& lib.27.car.3.fin.in prin.§ Virgines ter nouenæ per urbem euntes carmen canerent,conditum a Liuio poeta, &c. Plin. §Epi.24.lib.7. Numidia,&c.§

Institutum tale saltandi ante sacra etiam per Hebręos & Dauid eorum regem.not.Iosep. §lib.7.antiquit.cap.4.in med.§

Infames habiti tales, nā nemo saltat sobrius nisi infamis, dicit Tul. in oratio.pro Murena.car.4.§ Saltatorem appellat Murenam Cato, &c.Tul.etiam §lib.3.offi.car.68.in prin.§ Si sapiens rogatus sit luce

palam

palam in foro ſaltet. Vrbe pulſi per Tyberium Imperatorem, tanquam pernitioſi. § Dion. lib. 53. car. pen. in prin. lib. 57. car. 434. § Saltandi ſtudio & geſticulandi uirum quæſtorium ſe occupantem ſenatu amouit Domitia. Imper. de quo Suet. in eo. § cap. Ius diligenter. § Feſtum agitabant ad tybiarum fiſtularum & tympanorum ſonitus, ſaltantes numeroſe, &c. de Parthis Lamprid. § libr. 4. in med. car. 52. § bonorum expilatio ſaltanti proteruia, &c. § Plut. libr. de liber. educan. car. antepenult. a terg. plura per Agrippam, cap. 17. de Muſica. car. 2. de Saltationibus, cap. 18. §

LVDI PRIVATI.

Vdi priuati ad conuiuia agitantes panthomimi dicebantur, nos § bagatelle uel de caleſella dicimus. Liuius lib. 39. car. 1. a terg. Perſi. Sat. 3. car. 1. in fin. § ex Aſia Ludyonum oblectamenta, &c. Inſtituti per Lydos populos prælio ſuperatos & ſubactos a Cyro rege. § Herod. lib. 1. cap. 8. Apia. in Lybico in fi. § de Scipionis triumpho, geſtus uarios edebat inſultans hoſtibus deuictis, riſus undique ciebat. Bolum iactum. § Plaut. in Rudenti. car. 271. Budæ. in pand. 1. car. 212. a tergo. de ludis plura Carda. libr. 15. de ſubtilit. in prin. lib. 17. car. 4. Alex. de Alex. & Calcagninus, de quo ſupra. § exponunt plura, non tamen ſatis ad uotum noſtrum. Alea Germani ludunt nummos, inde libertatem, & uitam. § Tacit. libr. ult. in eis. car. 3. a terg. in prin. § Vetita alea ipſa. § Orat. oda, intactis opulēt. li. 3. oda. 24. § Aleæ præcepta compoſuit, & librum ædidit Claud. Imp. § Suet. in eo. car. 230. ante. § refert & Garimbertus lib. ult. de fort. § car. 6. in fi. § de rege Henrico Anglo, de Leone. x. Pontifi. § Martial. li. ult. car. 1. & 2. § effectum ludendi refert Cornel. Agrippa. § capit. 14. de Aleatoria. 15. 16. §

Tali, quibus ludebatur quattuor erant, Venus, Canis, Mida, Senio. § unde Tul. lib. 1. de Diuinat. car. 5. in prin. lib. 2. car. 9. a terg. car. 6. in fi. Martial. li. 13. in prin. eius. Perſi. ſat. 3. in med. § Quid dexter Senio. Quattuor tali iacti, caſu uenereum efficiunt, num & centum uenereos? facies etiam quattuor habebant tali, erantque (opinamur) in formam oualem. Sex autem facies Theſſeræ, ut & noſtrates. § Suet. in Tyber. Imper. cap. redijt. car. 138. § in Apponi fontem talos aureos euenit ut ſummum numerum, &c. græce dicuntur aſtragali. de Cane & Senione malis punctis, not. Suet. in Aug. § cap. notatus eſt. § de ludo iniungitorio. § car. 104. § Alium ludum refert Diogenia. de quo Eraſ. pro-

uer. Mouebo talum a ſacra linea.car.12.& prouer.Si crebro iacias.pro uer.Chius ad Coum. § car.109.§ Midas in Teſſeris cōſultor optimus. § Ponta.in dial.Aſinus.car.1.a terg. Ouid.in 2.de arte.§ Seu iacies ta los ſtent tibi ſæpe canes. § Plaut.in Curcul.cap.date uiam. in fi.§ Ta los poſuit in manum, prouocat me ad aleam, inuocat planeſium, iacit uolterios.4.talos arripio,inuoco almam nutricem,iacto Baſilicum,&c. In pyrgo quaſſatos talos quattuor iactabant in frictillo. § Beroald.in 23.annotat.ſua.Eraſ.prouer.§ Aut ter aut ſex, aut tres teſſeræ. § cart. 170.Martial.lib.ult.car.2.Turricula.Vitru.lib.5.in princ.Plut.in Alci bi.Plato in Lyſis. in prin.§ Palamedis inuentum refert Pauſan. § lib. ult.car.420. in med. § Calculos e Calathis extrahentes, Alueum fri ctillum,tabula luſoria,uaſculū,turricula, pyrgus,orca;de baſilico Plau tus § in pſeud.cap.ſi de damnoſis,in med.eius.Gel.li.14. cap.1.car.pe nul.§ Cubus etiam tres iaciebant, ut nunc axanze,ut per Germanos, noſtri etiam temporis. talos quattuor ſuper menſam iaciunt,&c. § Pau ſan.lib.7.car.antep.in fi.uel.282.in fi. §

Latrunculis in tabula. § Macrob.libr.1.Saturn.capit. 5.car.195. § Abaco & latrunculis conterunt. § Sen.epiſt.106.in fi.tardius,&c.epi ſto.117.§ Latrunculis luſimus, multum mihi,&c.in fi. eius. § Ouid. ubi ſupra,ſiue latrocinij,&c. Cautaque non ſtulte latronum prælia lau dat. § Martial. lib.ult.car.2.in fi.calculi. §

De ſimia ludente.not.Plin. § lib.8.cap.54.§ de ea Mutianus,latrū culis luſiſſe,fictis cęra,&c.Eraſ.prouer.Ciuitates ludimus. § car.249. ante.§ dic ut calculos eſſe diſtinctos duobus coloribus, & cæ. Simile quod nos ad Scacherium. § Spart.in Proculo Imp.car. 2.ante.§

Par aut impar. § Suet.in Aug.Impera. car. 104.§ inter cænam uel talis,uel par aut impar ludere. § Plato in Lyſis,ubi ſupra.in princ.car. 2. in prin.§ paris imparisve iactu exercebantur. Ludere par impar, equitare in arundine longa. § Orat.in 2.ſerm.car.290.a terg.Ouidius lib.de nuce.§

Capita aut nauim inuocabant iactantes denarium in ſublime. § Sue to.in Aug.Macrob.lib.1.cap.7.in med.car.2.& cap.11.§

Aſtragalis propriori ſignific.(nos argaruoli)oſcilli. § Macrob. d.ca pit.11.Plut.in Alcibi.car.1.a terg.& in Lyſandri uita.car. 2.in princ.§ pueri aſtragalis,uiri iureiurando fallūtur.unde aſtragali zontes. § not. Plin.lib.34.cap.8.car.1.in med.§

Ocellatis nucibusque. § Suet.in Aug.ubi ſupra.§ noſtrates dicunt a i caſtelletti. § Sen.lib.quomodo in ſapientem.car.2.a terg.cap.157. in fi.uel penul.Orat.lib.2.ſermo.ſat.3.ſeruus.cap. 187.&c.§ Poſtquā te talis Aule nuceſque & ludere uidi,&c. Quis dixerit quod illis talorū

nucumque

nucumque & æris minuti auaritia eſt, his auri argenti & urbium, &c.

Pyla aut folliculum, ut nos balletta, & balla da uento, da pugno. §Martial.lib.ultimo,car.4.in prin.Suet.in Aug.cap. exercitatio. Orat. in Poet.car.penult.§ Indoctusq; pilę diſci ue trochi ue quieſcit.Inuentum Lydorum fuiſſe dicit Herodo. §li.1.cap.8.Plin.libr.7.cap.56.in fi.Hom.lib.6.Odiſſ.car.2.§ de Mulieribus ludentibus pila, De manu in manum hæ ludebant, uittas abijcientes. §Et lib.8.in med.§ Ij poſtquam pylam pulchram in manibus acceperunt,&c.hāc alter iaciebat ad nebulas umbroſas flexibus retro, alter à terra in altum eleuatus facile accipiebat,&c. §Plut.in Alexandri Mag.uita.in med.car.7.ante.§ Serapioni cuidam, qui pila ſecum luſerat, non petis Serapion inquit, &c. §& in Tullij uita,car.3.a tergo in med.§ Sed præbere ſuram ut pueri ſolent, qui in ludo ſphæræ ſi peccauerint, nunc dicimus far fallo. §Lāprid.in Alexandro Imper.car.122.in fi.§ Operam dabant paleſtrę aut Sphæriſterio, de Catone Sen. §Epiſt.104.in fi.In momentan.&c.§ In repulſa accepta pila luſit, nec deſtitit. §car.57.in princ. Epiſto.80.in prin.hodierno,&c,Beroal.in ſua annotat.27.Plin.de Spurinna, Epiſt. 1.lib.3.Neſcio,&c.§ de Cæſare Macrob. §lib.2.Satur.cap.6.in fin. car.291.§

Schęnobatæ funambuli, ludus funis, caminar ſu la corda & far atti, non ut Ponta. §lib.de aſpirat.car.36.in prin.§ in ludo funambuli, ut nos de la corregiuola per li zingani, &c. Et non bene, ut de elephanto Plin. ut alibi diximus, cap.de mirandis. §Iuuen.Sat.3.car.2.§ Augur Schænob.medicus,&c. §Sat.14.in fi.§ Quique ſolent rectum deſcendere funem, ut car.præcedenti. §Orat.in 2.Epi.car.229.§ Ille per extentum funem,&c.

Griffi ludi, cum ſedentibus ſella clam ſubtrahitur qui ſupini cadunt riſum promouentes. §Plato in Euthid.car.2.a ter.in prin.102.§

In Cotyla geſtaris ludus, de quo Iulius Pollux,&c. §not. Eraſ.pro uerb.232.a tergo.§ manibus in tergum iniunctis.

Trochus uel uolubile buxum. §Virg.lib.7.Orat. in poet.§ Indoctusq; pilæ diſci ue Trochi ue. qui & Oda ſua Intactis, &c. Seu Græco, iubeas trocho. §Home.in 18.Iliad.in fi.§ Sic ut quando aliquis Trochum aptatum in manibus, &c. §& lib.14.in med.§ Trochum autem ſicut impulit percutiens,&c. §Plaut.in Perſa. car.263.a terg.§ nihil mihi opus eſt litibus, atque Trochis. §Ponta.libr.2.de Aſpirat. car.39.a terg.in prin.§ Turbo non æquè eſt citus. §Plaut. in Pſeud. c.Dulcia.car.230.in fi.Perſius Sat.3.in med.§ de Senione & canicula, ut ſupra, buxum torquere flagello. §Martial.lib.ult.in med.car.8.§ Inducenda rota eſt.

Diſcus

Discus, nunc piastrelle. § Home.lib.23.Ilia.in fi.lib.8.odis.§ Exurgens accepit discum maiorem, &c. § Plaut.in bacchide.cap. Nunc experiar, &c.car.145.In mustell.cap.recordatus, &c. in fi.car.158. Bud. in pand.1.car.128.Orat.ubi supra.§ de inuētore Perseo, Pausan. §lib. 2.car.72.in fi.§

Sortes cōuiuales instituit Heliogab.Imper.de quo Lamprid. in eius uita in med.car.107. conuiuales sortes scriptas in coclearibus habuit, ut alius exhiberet decem camellos, alius decem muscas. Et per Augustum, de quo Suet.in eo. §cap.festos, car.108.in princ.Curt.libr.8.in med.car.112.in prin § Ludi etiam conuiuales extraxere tempus, &c. § Martial.lib.ult.in prin.eius.§

Manducones personati, de quibus Iuuen. Sat.3.Cum personę pallentis hiatum. §car.13.a terg.§

Per tabulæ clyuum labi iubet alter, &c. Ouid. §lib. de Nuce. Martial.lib.ult.in prin. eius.§

Vas quoque sæpe cauum spatio distante locatur. Ouid. ubi supra. quod dicimus, a la busuola. In quod missa leui, nux cadat una manu. § Martial.lib.5.car.ult.ad Gallam, li.13.in prin.eius & secunda, a ter.§

Ad Iudices ludum, de quo Spartia. §in Seuero Imper. in princ.car. 75.ut de Romulo Liuius lib.1.Plutar.in eius uita.car.2.in prin.§

Flagellatio ludus erat Spartanorum pueris iucundus, quotannis celeber, eius erat gloria uictoriæ, qui uerbera ferebant usque ad mortem hilares gestientesque. § not.Plut.in apophthe.Lacon.car. penult. in princ.183.§

Cartarum lusum esse modernum refert & opinatur Volaterranus §lib.29.car.901.de Ludo.§

VXOR DVCENDA. Tit. XVII.

VAMVIS melius foret cęlibem uitam agere, tamē uxorem ducere bonum est, ex quo natura immortalitate conseruatur. § Plato lib.4.de legi.car.4.ante. in fi.lib.6.car.antepenult.a tergo.in med.Ponta.lib. 3.de Obedien.car.2.libr.de Mag.car. antepenult.de Nuptijs. cap.133.§ habendi sobolem naturalis est nobis appetitus, isq; cum belluis cōmunis, & posteritatis cura, quod prolis studium declaratur bene instituto cuique uiro. Ne autem promiscue coiremus ratio uetuit, qua duce & magistra coniugiorum leges latæ, quibus communis gentium & nationum consensus accessit. Primum enim, ac maximū ciuitatis uinculum domestica coniunctio, quæ

quæ eſt ex uiro, uxore, & liberis,&c.qui minime noſcerentur ſi coitio eſſet promiſcua & communis. Coniugium igitur & naturale & legitimum eſt ſuſcipiendæ certe prolis gratia inſtitutum. In partemq; uenis noſtrorum ſponte laborum, Remq; domi & natos qua licet arte iuuas. Iure igitur nuptiæ & a principibus, & a priuatis hominibus, tam antiquis quam modernis magno in honore ſunt habitæ, ita & magnificentia adhibenda. §lib.4.de Obed.car.3.in princ. Dion plura libr.56.in prin.car.2.ante & a tergo,car.4.ante.§ hominem uarijs & extrarijs deditum negotijs adminiculis ægere, ut domeſtica cura uacuus uel quaſi liber ſit. Mutua cura duos & amor ſocialis habebat, Metham. §lib.8. car.penul.in fi.§ Petrus Areti.epiſtola ſua ad Serenã, §car.79.in prin.§ Accipere igitur uxorem decet, quid honeſtius leuamen quam aſſumere coniugem proſperis ſociam dubijsque, cui cogitationes intimas, cui paruos liberos tradat, non luxui aut uoluptatibus aſſuefactus, ſed ab iuuenta legibus obtemperaſſet. §Tacit.lib.12.in princ.car.1.in fi. de Claud.Imper.§ Ita Cræſus ad Cyrum regem, de quo Xenoph. §li.7. in med.car.158.§ mea uxor, inquit ò Cyre, bonarum & mollium, & cęterarum omnium rerum æquè, ac ego erat particeps, curarum uero ut hæc forent,&c. § Ponta.ubi ſupra,car.3.in fi.§ Natura ut naſcendi, ita gignendi legem ſcribit, parentesq; uel alendo nepotum nutriendorum debito obligarunt. § Valer.cap.de Cẽſor.nota.§ Quoniam in arduo eſt ueri exploratio, ſed ea ut qua ducit ſimilitudo procedimus omnes, ſic ſeruimus, ſic nauigamus,militamus, uxorem ducimus, liberos extollimus, cum omnium ſit incertus euentus. Accedemus ad ea, de quibus bene ſperandum eſſe credimus. Quis pollicetur ſerenti prouentum,nauiganti portum, militanti uictoriam, marito pudicam uxorem, patri pios liberos? Sequimur quo ratio, non qua ueritas trahit. §Sen.lib.4.de benefic.cap.ingrato,&c.§ Cornelia Gracchorum mater,Campanæ matronæ apud ipſam hoſpitæ, de ornamentis diſputanti, liberos ſuos oſtendit, & tales, matronis enim ornamenta præcipua ſunt egregij liberi. § Valer.cap.de paupert.in prin.§ Vnde Claudianus,carta prima operis, de quo Ponta. in dialogo Actius,car.120. Impatiens neſcire torum, nullasque mariti illecebras, nec dulce patris agnoſcere nomen. Agrippa.cap.67.de Aeconomia priuata.§car.1. Plut.in apophtheg.car.penult.184.in fi.§ Cum quædam.

Domus eſt ex uiro & fœmina,hic imperat, illa obtemperat,quod ſi e contra? § Ponta.lib.de mag.cap.de nuptijs.car.133.a terg.§ Quo circa ad conſeruandam pudicitiam,ut uxores nullo modo ſint communes (ut conſtituit Plato)improbat Ponta.& alij, § in dial.charon.car.54.§ Statuendæ certe nuptiæ, quibus & naturæ in quærenda prole honeſtè ſatisfieret,

tisfieret, & quæ cuiusque proles esset scire se posset arbitrari, &c. § & lib. 1. de prud. in prin. § Natura ipsa duce nati sumus ad cætus colendos, societatemque conseruandam, & insita homini posteritatis cura, & cæ. § Tul. in 1. offi. car. 3. § Communi animantium omnium coniunctionis appetitus procreandi causa, & cura eorum quæ procreata sunt. § & car. seq. sicut, &c. § At si staret, ait, cęlebs sine palmite truncus, nil præter frondes, &c. § metham. lib. 14. car. penul. Dion lib. 55. in princi. § in persuasoria Augusti ad prolem, uxoremque ducendam. § ubi plura Plaut. in miles. cap. cohibete. cap. 200. a tergo. § Sic ut tuum uis unicum gnatum tuæ superesse uitæ hospitem & superstitē, &c. § Plau. in Asinaria in prin. eius. car. 38. in fi. § procreare liberos lepidus sonus, Maximum est ciuitatis uinculum, dicit Ponta. § lib. 3. de obed. in princip. § domestica coniunctio, quæ est, ut supra, ex uiro & uxore, ac liberis, &c. unde uxoratis, qui tamen filios suscipere non potuerant, concessum fuit Ius trium liberorum uel quattuor, ex quo sequebatur prælatio in honoribus, &c. infra. car. ult. cap. huius.

Econtra, indicta erat pęna uiuentibus in cælibatu, eorumque filij nō habebantur legitimi. Plato. § libr. 5. de rep. car. 3. a ter. in med. § Vt & Spartiatæ, de quibus Plut. in apophteg. § car. 172. § in Licurgo, Cælibes a spectaculis inhibendo ignominiaque afficiendo, &c. Sed spurij, incestuosi, prophani, & ut. d. car. antepenult. & in legibus Rom. de quibus Tul. § lib. 3. de legi. in prin. car. 342. § Cælibes esse prohibento. Quid enim ciuili in uita opprobriosius, quam non legitime esse natum, & genitum. § Ponta. lib. 1. de prud. cap. censet. Aristot. cap. 158. a terg. Iosep. lib. 4. cap. ult. car. 2. Orat. in poet. car. penul. § Concubitu prohibere uago. Vnde naturalis tantum matrem sequitur, qui non legitimus, ut est in iure cautū. in potestate sunt nostra liberi ex iustis nuptijs procreati. pater is est quem nuptiæ demonstrant. mulieres quoniam natura progenuit ut partus æderent, maxima est eis cupiditas in filijs. Bona quinimo publicabantur eorum qui in cælibatu consenuerant. § Valer. cap. de Censo. nota. in princip. § Ludis prohibebantur, &c. § Plut. in apophtheg. car. 172. ante. in med. de Licurgo. § & a petitione magistratuum. § Plut. etiam in uita Licurgi. car. 3. in fi. 4. in prin. Tacit. lib. 15. car. 3. ante. in med. Dion lib. 56. car. 5. in fi. li. 54. in med. cap. 369. §

Annus tantum definitur ad connubia accersenda. Vxorem igitur ad ampliandam sobolem omnes cogerentur ducere, censuit Metellus Numidicus censor, de quo Suet. in Aug. Imper. § car. 118. Dion. libr. 55. ubi supra. car. 2. car. 5. Flor. lib. 59. § Hanc ipsam legem replicauit Augustus ut nouam. § Gel. lib. 1. cap. 6. § Sic & Licurgus, de quo Plut. in eius uita. § car. 3. in fi. § Instituerat & Philippus Maced. rex in regno

suo.

ſuo. § Liui.lib.39.car.3.in fi. § Neque enim ſine uxore (ſed integra) domus ulla ſtare poteſt,&c. § Ouid.de Vertunno, ubi de uite, ubi ſupra.Ponta.lib.de ſermo.in prin.car.5.de ipſis Ouid. uerſibus. Agrippa in æconom. priu.cap. 67. § Vxor ducenda, ſed a prudentibus laudata coniunctis. § Plato.lib.6.de legi.ubi ſupra.car.antepenul.a ter. in medio.& li.7. § quæ requirantur recitat Gueu. § lib.1. epiſt. car.321.§ a Moſem,præcepta plura. Vt quicunque ferocioris eſſet aut uelocioris naturæ quam oportet,quietiſsimorum parentum filiam ducat, uel propter ſtaturam concinnandā in defectuoſum patrem per uxorem moderandam ſobolem,ut contrariam aſciſcat affinitatem. Vnde uiget hodie in ore prudentum prouer. (quam deſideras prolem) talem capias uxorem. Quando non paruam ineunt uitæ mutationem præſertim ut ex quam maxime moderatis ſemper generatio fiat,&c. § ubi ſupra. car. ſequen ante.in med. § Quia æbrius tāquam mente captus,&c. §Geu. car.53.54.55.cap.13.car.57.§ Quomodo habeatur uxor emptione, uſu,farre,not.Gel. §lib.4.cap.4.Macrob.lib.1.cap.10.Boet.in Topic. ut ex Budæo in pand.1.car.36.lib.2.car.42.Ponta.lib.3.car.2. a ter.de obed. § Nuptiæ celebrandæ, impenſaque ſecundum diuitias fiat. § d. lib.6.de legi.Ioui.lib.18.hiſtor.in med.car.390.ante.& car. pen. ante. Ponta.lib.de mag.cap de nuptijs.car.133.ante.lib.de conuiuent.capit. uelle autem. car. 143. a terg. § Pro facultatibus & dignitate cum laude, & cæ. Eligenda æqualis,naturæ ſimilis propter poſteritatem. Si uis apte nubere,nube pari. § Ouid.ex Plut.lib.de educat.libe.in fi. car.ult. & car.172.ante.Geu.car.54.cap.13.c.13.car.57.§ Vxores nobiles ducere bonis procreatas parentibus decet. § in legibus dei not.Ioſep.lib. 4.antiquit.cap.ult.in med.eius.Sen.in declamat.nume.6. car. 84. Horat.epiſto.1.lib.1.car.2. a ter. § Fœlices nuptiæ moriar niſi nubere dulce eſt, iurat bene ſolis eſſe maritis.Ducentes uxorem dextras iungebāt, & oſculabantur Perſæ,unaquæque apud uirum ſuum ſedere ſolet. § Arria.lib.7.in prin.car.3.a terg.Valer.cap.de inſti.antiq. exem. 2. § Ducenda filiorum amore non libidinis. § Tobi.cap.6.in fi.Plut. in Solonis uita,de eius legibus.car.antepenul.a terg.in med. uoluit etiam idem in problem.car.200.a terg. § Vt uiri & uxoris conſortium niſi liberorum charitate gratia,&c. § Ponta.libr.3.de obed.capit. coniugium. § Suſcipiendæ certe prolis gratia inſtitutum,&c.ut ſupra. § Geu. libr.1. car.90.lib. 2. in fi.car. 361. de Zenobia. § Dignitatis enim nomen eſt non uoluptatis,dicebat Verus Imper. de quo Vopiſ. § car. 231. Dion lib.51.in prin. § Vbi non eſt mulier,ingemiſcit ægens homo. § Eccl. cap.36.d. § Cui credit,qui non habet nidum?Noli diſcedere a muliere ſenſata & bona.Gratia enim ſuper aurum,&c. §Eccl.cap.7.c.capit.

25.a.26.a.c. § Gratia mulieris ſedulæ,&c. mulieris bonæ ſpecies, ubi prudens a Domino datur, Domus & diuitiæ a parentibus. § prou.cap. 19.cap.Eccl.cap.26.plura. § Beatus uir qui habitat cum muliere ſenſata,ubi ſupra. § cap.25.b.& b.a. § Fælices ter & amplius, quos irrupta tenet copula. § Ora.oda.13.li.1.oda.2.beatus ille,&c.Pont.d.car.20. in fi.ubi ſupra. § Quod ſi pudica mulier in partẽ iuuet domum,atq; dulces liberos.Species mulieris exhilarat faciem uiri. § Eccl.cap. 36. d. § Quicunque bonus & ſapiens uxorem ſuam diligit & curat. § Homer. lib.9.Ilia.car. 6. in fi. § unuſquiſque uxorem ſuam diligit ut ſeipſum. Vxor timeat uirum ſuum. § Pau.epiſ.ad Epheſ.cap.5.in fin.epiſto.ad Coloſſ.cap.3.d. § Ex coniugio fama uel bona uel mala. § Home.lib. 6.odiſ.car.1.a terg.Iuuen.ſat.6. § Si tibi contigerit capitis matrona pudici.Corrigenda eſt etiam occulto ad euitandam improperationem & infamiam. § Geu.d.car.20.car.829. § Raro egredi domo debet uxor, propterea teſtudo,&c. § Eraſ.prou.1401.2258.Domus amica.Alcia. fab. § Ne ſola ſit unquam mulier pudica. § prou.2889.Homerus lib. 1.odiſ.car.penul. § Mulier cum ſola cogitat,male cogitat. Sen. in ſuis prouer.Nec male ſociata. § Geu.d.car.20.31.lib.1.car. 332. § Mulier ſapiens ædificat domum ſuam,& ecõtra. § prou.cap.14.a.cap.18. d.19.c.26.d. § Maxima debetur thalamo reuerentia,&c. § Alcia.fab. 187. § Vir & mulier ſibi bene conſentientes,&c. § Eccl.capit. 25.a. Home.lib.6.odiſ.car.4. ante. § Tibi dei dent uirum, & domum,concordiamque præbeant bonam. § Cræſus, de quo Xenoph. lib.7.car.8. & ſupra.h.in princip. Plut.in lib.de præcep.connubia.nu.14.car.49. § Diſſentientes inuicem reconciliabantur.not.Valer. § cap.de inſtit.antiq.cap.quæ cuique mag. § de Venere Verticordia,unde Viriplaca dea. § Alcia.fab.197.Home.in 14.Ilia.car.5. § de Iunone in Iouem, longo tempore inter ſe abſtinent lecto & amicitia. Verum honorem non in ſplendore titulorum,ſed in iudicijs hominum repoſitum. § Plin.in ſuo paneg.in fi.car.389.Alcia.fab.197. § Mulierem ornat ſilentium. § Eraſ.prouer.3097.& in uer.ſilentium alibi. § Viro obtemperare debet,ut corpus animæ,&c.ex quo etiam in alienam conceſsit domum uiro inferior,& propter naturæ ipſius excellentiam, & propter leges ita iubentes in manu & tutela mariti eſſe debent,non in ſeruitio, dicit Valerius trib.pleb.in abroganda lege Oppia,de qua Liui. § lib.34.car.2. in fi. § marito obtemperantes ſint. § Ponta.ubi ſupra.libr.3.car.4.in prin.Quanquam autem,& car.ſeq.decet igitur. § Contrarium eſt autẽ obedientiæ & coniugali concordiæ. Si quando uxor intendit, ut arbitrio ſuo uiuatur a uiro,& conſilio,quod eſt intolerabile,niſi ut per quoſdam obſeruari uidemus negotiorum cauſa quæcunque poſtponunt ob

ſequentes & patiuntur. Vnde eſt maxima in domo peſtis uxoris inſo- entia, dicit ad Auguſtum Liuia uxor. de qua Dion. § li. 57. car. 437. Plut. in præcep. connubi. car. 51. in prin. Ponta. d. libr. 3. de obed. car. 21. ante. & a ter. Geu. cap. 19. car. 75. in med. 79. lib. 2. car. 445. § quid ſi econtra? § Diodo. lib. 1. car. 4. ante in fi. Budæ. lib. 1. in pand. car. 22. in prin. Plut. in Cato. anter. uita. car. 2. ante. in fin. § Arcanum mulieri credere non decet, bonum maritum agere difficillimum eſt. Vnde ob- ſeruata Veneralia, ut ſupra, cum profuſione uini. § Plut. in proble. car. 204. 195. in prin. § Vt ruſtici noſtrates hodie. § Budæ. in pand. 1. car. 22. ante. § Donare, inuicem prohibiti, niſi annulum ferreum, & ſine gemma. § Plin. lib. 33. cap. 1. in med. Plut. ubi ſupra. car. 3. in princ. in problem. cap. 195. in prin. § Primum coibant in tenebris. § Plut. ubi ſupra. car. 172. a terg. de Licurgo. car. ult. cap. 106. in problem. car. 208. in præcep. connubial. nu. 36. Macrob. lib. 1. cap. 15. in fi. § Non con- ſpiciendum in domo diuiduum. § Xenophon libr. 8. car. 193. in æco- no. de quo Colum. in præfat. lib. ult. § Peculi probam nihil habere de- cet clam uiro. § Plaut in caſina. cap. ſequimini. car. 117. ante. § Lupi no adipe poſtes inungebant nouæ nuptæ, ne malum inferretur. § Pli. lib. 28. cap. 9. in fin. § Sacramento ignis & aquæ aſſerebantur nuptiæ. § Plut. ubi ſupra. car. 1. uel. 193. Lactan. libr. 2. cap. 10. de quo Budæ. in pand. 1. car. ult. Blond. plura. lib. 8. de Roma Triumph. car. 281. § Pa- ne accerſito inter eos diuiſo, Macedones nuptias firmabant. § Curt. li. 8. in med. car. 109. a terg. in princi. § Filij educandi per matrem, non per alumnam. § Plut. lib. de educat. libe. car. 110. Tacit. in lib. Germa. in Dial. car. 11. Gel. lib. 12. cap. 1. plura. § Vtiliſsimum cuique puero ut lac maternum, ita nutricis eſt perniciosum. § Plin. li. 28. cap. 9. in prin ci. de lacte. Carda. lib. 11. de ſubtilit. car. eius penult. & in uer. educatio alibi. § Laborum, periculorumque ſociam. § Tacit. ubi ſupra. car. 2. in fi. Pont. li. 3. de obedien. in prin. car. 21. in fi. § Neque enim in ſociã, &c. Dos mulieris eſt pudicitia, pudor ſedatus, cupido, &c. § Plaut. in Am phit. car. 24. Orat. oda. 24. lib. 3. intactos, &c. § Vnde pudica ut ſtatua ſe habet, ad Auguſtum dicit Liuia coniux. Quæ etiam complacendo reddidit obſequentiſsimum. § Dion. lib. 57. car. 487. in prin. § Seor- ſum a parentibus habitent coniugati, § præcipit Plato. d. car. antepen. ante. & a terg. lib. 1. de legi. car. penul. ante. in med. § Relictis parenti- bus; unde ſatietas ex diutina conuerſatione naſcitur, de qua diximus in uer. ſacietas. Inde ſeditio de Maſſagetis. Geu. § cap. 19. in fin. car. 76. in med. a tergo. § Hoſtis eſt uxor, quæ inuita ad uirum nuptum datur. § Plaut. in ſticho. cap. qui monet. in fi. car. 284. a terg. § econtra. Bo- num eſt homini mulierem non tangere, ſed propter fornicationem u-

nuſquiſque

nuſquiſque uxorem ſuam habeat,&c. § Pau.in 1.ad Corinth. cap. 7.in prin. Dion.lib.56.in prin.car.5.ante.unde Gel.lib.1.cap.6.cap.17.lib. 5.cap.11.§ Parendum potius neceſsitati,&c. § Geu.cap.19. car. 74. 76.lib.1.car.326.in fi.a.Moſem.327.Dion.lib.56.car.5.ante.§ Nihil ſine incommodo uel difficultate, liberum hominẽ educare generi monumentum,& ſibi,quando habeo multos cognatos, quid opus mihi liberis,nunc bene uiuo & fortunate,&c. § Plaut.in miles glor.car. 200. in fi.Nã bona uxor, &c. ubi ſupra.a ter.in med.& car.ſeq.in prin.pol ſi habuiſſem,&c.§ Nil melius cælibe uita. § Orat.in 1.epi.car.2.a terg. Tul.li.14.ad Attic.car. 440. O mi Attice. § libero lectulo quid iucũdius? Neceſſariũ malum. §Eraſ.prou.426.§ Neq; cũ malis,&c.1892. Alternaq; iurgia lectus.Iuuen. § Sat. 6. car.4.de quo prou. nu. 3135. qui non,&c. § Aureæ compedes. § prouer. 1325.§ Spontanea moleſtia.Socrates,de quo Valer. § cap.ſapi. dicta. § interrogatus reſpondit,utrum horum feciſſet,pęnitentiam acturum,hinc ſolita orbitas,&c. Illic & perpetua ſolicitudo,contextus querelarum, dotis exprobratio, garula ſocrus lingua, affinium graue ſupercilium, incertus liberorum euentus,&c.Rem uxoriam accuſant plurimi, ſequuntur omnes. § Ponta.lib.3.de obedien.in prin.ad car.20.in prin.Geu.lib.1.car.90.§

Diu deliberandum, in ſacerdotio, in matrimonio, in militia, onus matrimonij. §car.322.375.lib.2.car.334.335.337.Home.libr.4.odiſ.car.4.& ſequen.§ Cui Iupiter fęlicitatem decreuerit, uxoremque ducenti ac naſcenti. Splendidis coniugijs inijcis manus, at hæc ut aliquando illuſtrant, ita nõnunquam funditus euertunt domos. § Valer. cap.ſapi. dicta. in Socrate.§ Vxoris uitium aut tollendum. Varro, de quo Gel. § libr. 1. cap.17.§ Menſe maio,&c.Eraſ.prouerb.car.54.§ Vitandas Kalend.non idus. § Macrob.lib.1.cap.15.in princ.Plutar.in problem.car.198.a terg.247. poſtridie.§ Nuptijs nuces in domo ſpargunt. § Blond.lib.1.de Roma Triumph.car.17.li.8.in prin.car.281.§ Mariti ſolent axungia poſtes ungere. § Plin.lib.28.cap.9.libr.29. cap. 2.Beroal.in annotat.in ſerm.nume.26.car. 20.§ Mariti etiam in Germania dotant uxores quas ducunt ſingulas. § Tacitus in eis. car. 2. in fi.§ Samnites pop.electos quotannis decem iuuenes puellis totidem electis dabant. § Leand.refert in ſua Ital.car. 229. a tergo.§ Galli eligunt inter epulum generum. § Iuſtin. li.penul. in med.§ Indicæ puellæ etiam uirum eligunt.not.Arria. § lib.8.in fi.car.350.§ Puella electo aquam porrigente,&c.Dotes etiam ſeruant cum altera tanta uiri & ipſius, & poſteriores uiuentes cum uſuris omnia conſequuntur galli. § Cæſ.lib.6.Gall.car.140.§ Vxores ducere in conuiuio permittebant Romani,prohibebant Græci,eas nec etiam uideri extra domum. § Plutar.

tar.in Themist.uita.car.52.in princ.342.in princ.§

Plures ducere uxores seruabant Numidæ Mauri, Aegyptij, Persarũ reges, nunc Turcę. § Salu.in Iug.car.71.in fi. Tul. in quinta Verr. car. 161. Diodo.lib.1.car.11. in fi. § Concubinarum filij autem non succe debant in hæreditate. § Paralipo.&c.ad Philo.car. 230.ante. § Maritum eligebant mulieres lege id permittente, ut de Longobar.in Cagilulpo Trident.duce.Blon. §lib.8.histor.in fi.Cori.car.11. Vt Indi, de quibus Arria.ubi supra lib.ultimo, in med. §

Bina matrimonia suscipere permisit Imperator Valens, de quo Diaco. §car.eius.2.in Valente Imper.§ quod & destinauerat Iul. Cæsar, de quo Suet. §in eo.car.33.§ ducere quot & quales quisque uellet. decem uel plures in domo unam communem habebãt Britãni. §Cæs. lib.5.car.5.a terg.in prin.Dion.lib.44.in prin.car.156. a terg.§ Delegatum ex propinquis electum unum, & coadiutorem permissum marito impotenti.not.Plut.in Solon.uita. § car.26.a terg.in prin. not. Agrippa.cap.64.de Leno. car. penul.& in prouerb.Non omnibus licet. not.Geu.lib.2.car.283.§ Vtq; ter in mense congressus, satisfaceret. § Ex Herodo.lib.4.cap.7.§ de Agathirsis populis. Vxores communes esse uult Plato, §lib.5.de rep.lib.8.car.256.plura,lib.5.de legi.car.3. a terg.in med.Ita & filios.improbat hoc tam egregium institutum firmis rationibus Ponta. §in dial.Charon.car.54.libr.3.de Obedientia, cap.20.ante§ pluribus reprobat & Lactan. §libr.3.cap.21.22.§ Athenicẽses & Aegyptij in uxorem ducunt sorores. § Probus in Cimonis uita.de hoc Metham.lib.9.in med.cap.119.Pli.lib. ad Plut.in prin.Diodo.li.1.car.2.in fi.car.4.in fi. Ponta. ubi supra lib.1.car.8.a terg.§ de Armeniacensi regulo Gall.qui uxorem duxit sororem propriam.Carię populi etiam, de quibus Arria. §lib.1.in fin.car.6.fi.§ quod est contra legem naturæ & ius gẽtium, adeo ut Nausimenis etiam Atheniens. uxor filium cum filia sibi sorore coeuntes cõspiciens, inopinati mõstri perculsa mętore obmutuit perpetuo. § Valer.cap.de mirac.in med.§

Gigantes autem ante generale diluuium, & Cam Noa fil.instituerũt nil de Deo curantes & naturæ lege nullum obseruare gradum in coeundo, reges præsertim legibus non obtemperantes præpositi. § Berosus lib.1. antiqu.car.6. libr.3.de Chem, ideo per patrem Noa pulso & eiecto.car.25.§ Vxorem fratris filiam ducere prohibuit edicto Nerua Imper. Tacitus §lib.12.in prin.not.Dion in eo.in princ. car.1.in fin. Suet.in Claud.Imper.cap.sponsas.car.227.de ipso Imper.Plut.in Problem.car.2.a terg.194.§ filius matrem materno liberatã uinculo ducit ad Tunetum in Africa. §Ponta.libr.de immanit.capit.igitur,&c.§ Naurithæ etiã de quibus Curt. §lib.8.car.4.§ In Scythia parentibus

ſtupro coire cum liberis fas eſt, Perſæ & ipſi matrem ducunt. §Ponta. ipſe lib. 12. rerum cęleſtium car. ult. a terg. ex Plut. in lib. de fortuna Alexandri Mag. car. 2. a terg. uel. 285. prohibuit Perſas ipſos Alexander ibi uictor, unde Ouid. in 10. Metham. de Mirrha in patrem, & lib. 9. § Cognatis aliæ non nubunt nec feſtis diebus. §Plato libr. 5. de rep. car. 3. a terg in med. Plut. in problem. car. 216. a tergo. ubi & infra Mathe. cap. 14. a. § Eſenij pop. per multa ſecula uix erunt ſine fęminis. §Pli. lib. 5. cap. 17. Cæl. lib. 5. cap. 9. §

Secundæ nuptiæ improbatæ per Carundam legum latorem, feſtis diebus ueteri more nubere non poſſunt uirgines, alijs permiſſum. §Plut. in problem. car. 216. ante in fi. & c. 205. in princ. de flam. Diodo. de quo Egnat. num. 21. num. 12. Blon. d. 2. in prin. car. 13. a terg. Vale. cap. de inſtit. anti. exemplo primo. § multorum matrimon. experientiam intemperantiæ ſignum eſſe apparet, habentq; locum maledicti nuptiæ crebræ. §Sen. in ſuis prouerbijs. §

Quid pericli ſit dotatæ uxori conuitium dicere. §Plaut. in Aſinar. cap. penul. cap. 9. Ain tu, car. 62. ante. 68. ante. § Quæ uiros ſubſeruire ſibi poſtulant fretæ dote feroces. §In Menech. capit. Vitatas. car. 188. § Quæ non faciet quod principis uxor. §Iuuen. Sat. 6. § Intollerabilius nihil eſt, &c. Dotis amplæ diſpendia, dotis paruę commoda. §Plaut. iu Aulul. cap Narraui. Plato. lib. 6. de legi. car. antepenul. in fi. § hinc habetur in ciuitate concordia ſine inuidia, modicus ſumptus, mores faciliores, &c. §Valer. cap. de luxur. car. 2. de Mulierib. § quottidie aliquid nouitatis ſumptuoſius adiectum eſt, nam imbecillitas mentis & operum negata affectatio, omne ſtudium ad curioſiorem ſui cultum hortatur conferre, uiri quoque pecuniæ cupiditate & ambitione capti præcipitant in nuptias, minime aduertentes exceſsiuam nobilitatem & amplam dotem parere in uxore ſuperbiam, in uiro ſeruitudinem. Plut. §lib. de libe. educ. car. ult. Pontan. lib. 3. de obed. car. 3. Illinc exprobratio dotis, continua ſumptuum requiſitio, uehiculorumque, ſtat phrigio aurifex patagiarius, ſtrophiarius, crocotularius, &c. Semper eſt quod aliquid petat. hæ ſunt atque aliæ multæ in magnis dotibus incommoditates ſumptusque intollerabiles. Nam indotata eſt in poteſtate uiri. ita Spartiatæ, de quibus Plut. in Apophtheg. & Licurg. car. 172. Dotatæ mactant & malo, & damno uiros, nec dotata regit uirum, &c. §Orat lib. 3. oda 24. § Argentum accepi dote, Imperium perdidi. §Plaut. etiam in Aſina. car. 3. eius 40. Gel. lib. 2. capit. 23. adeo ut, &c. Ponta. lib. 3. ubi ſupra de obed. capit. coniugium. in fin. Iuuen. Sat. 6. Rara auis in terris. § Nulla in re domeſtica maior eſt peſtis, quam uxoris inſolentia. Mulier ſi primatum habeat contraria eſt uiro

uiro suo. § Eccl.cap.25.in fi. Iuuen. d. Sat. 6. § Eius feret uxorem cui constant omnia. Intollerabilius nihil est. præcipua laus est in eligenda uxore competenti, & econtra. § ut car. 2. præced. Geu. libr. 2. car. 337. a D. Mauric. § Mulier prudens aures obloquenti non præstat, de ipsa Liuia Dion. § lib. 57. car. 487. ut supra. car. 143. in fi. 144. §

Dos est non dos, sed pudicitia, &c. ut supra. Deum metum, amorem parentum, & cognatum concordiam, tibi morigera, atque ut munifica sim bonis, prosim probis. § Plaut. in Amphit. d. car. 24. a ter. § Dũ modo morata mente ueniat, ditata est satis. § in Aulul. car. 69. in fin. cap. præsagibant. in fi. Geu. libr. 1. car. 329. A Mosen Puchie. § Bene dotata mulier facile nubit etiam infamis. § Plaut. in Persa. capit. quæ res. car. 261. in fi. § Nullum uitium uitio uortitur, quoiusmodi, &c. dum dos sit. § Geu. lib. 2. car. 221. cap. tre cose sono, &c. § Nullas nec quietas, nec fęlices nuptias esse posse, præterquam, si uir surdus esset, uxor uero cæca, exclusa præsertim iracundia, dicebat Panormita, de quo Ponta. § lib. 3. de obedien. car. 21. ante. in fi. ubi supra. & cap. decet igitur. car. 33. ante. Plut. ubi supra. car. 451. § Duo afferunt esse pessima mala amplæ dotis socia, uxoris superbiam, & uiri seruitudinẽ; unde Cæcilius, de quo Gel. § lib. 2. cap. 23. § Is demum miser est, &c. plura. Dum eius mortem inhio, egomet uiuo mortuus. Vnde Liuia per modestiam, & in conniuendo artem in Augustum uirum ad eius libita sibi eum deuinxit, & quæcunque impetrare potens erat. § Dion. lib. 57. in med. car. 437. in princ. § Casta ad uirum matrona parendo imperat. § Sen. in suis prouerb. § Vbi est lucrum ducendam quan cunque dicebat Antigonus rex, de quo Plutar. in Demet. uita. § car. 3. a terg. in med. § Qui potest ergo uitare mulieres uitet, ne forte pigeat postridie. § Plaut. in sticho. car. 2. ante. in fin. Geu. cap. 20. car. 79. § Semper habet lites, alternaque iurgia lectus. § Iuuen. ubi supra. car. 2. Ponta libr. 2. de obedien. car. 21. ante. Geu. car. 26. in medio. Ouid in 2. de arte. § Dos est uxoria lites. Locare filiam diuiti inerti, aut pauperi industrio, quid præstet. § Eccle. cap. 7. c. Valer. d. cap. sapienter dicta. Plut. in Apophtheg. Gręc. in prin. car. 134. ante. in fi. & in Themist. uita. car. 51. in prin. Tul. in 2. offic. car. 46. a tergo. Ponta. in Dial. Charon. car. 54. in prin. Geu. cap. 11. car. 53. § Regna regunt uuluæ, &c. de Ioan. regina Neapolit. Colenut. § lib. 5. car. 144. §

Solæ uos imperatis uiris } Plut. in Licurgi uita. car. 14. in fi. in Apo-
Solæ nos parimus uiros } phtheg. cap. 172. in Licurgo, unde Cato, de quo Plut. in eius uita. car. 2. uel. 110. § Hoĩes uxoribus imperant, nos hominibus omnibus, nobis autem uxores. Ita & Themisto. ubi supra. Athenienses Græcis omnibus imperant, ego Atheniẽsibus, tu mihi, tibi filius.

Pyrrhus rex obſidione pulſus receſsit Spartæ urbis auxilio fœminarum. § Iuſti.lib.25.in med.&c.Plut.in Apophtheg.car.166.in Cleome. Coniugalia præcepta notat Geu. § lib.1.cap.34.car. 117. cart. 81.90.91.321.326.lib.2.car.330.333.337.340.345.353.445. præt. Plut.qui plura. § Ducens uxorem ob amorem quomodo. § d.libr. 1.car.90. Sen. in ſuis prouerb. § Maximo cum periculo cuſtoditur, quod multis placet.Si pulchram duces habebis communem.Si turpem habebis pœnam,ex Priante. § Gel.lib. 5.cap. 11. § Ergo non ducenda uxor ſine moleſtia. § Pet. Areti.epiſt.ad Ambroſium.car.85.§ ſuarum litterarum.Ducenda quinimo,non uero pulchrior,ſed ſtatę formæ. § Curt.lib.9.car. 127. § Electa corporum ſpecie & moribus. § Plut.in Apophtheg.car.172.ubi ſupra.de Licurgo.Eraſ.plura.in prouerb. § Optimum non naſci. § unde Ouid.in Deianira ut ſupra. § Si uis aptè nubere, nube pari. Ancillas liberi non ducant dicit Deus in ſuis legibus,de quibus § Ioſep. libr.4 antiqu. cap. ult. car.2.in fin. § Vxores ducant nobilium. Nunc ſi filiam locaſsim meam tibi in mentē uenit te bouem eſſe,me aſellum,ubi tecum, &c. § Plaut. in Aulul.car. 69.a terg.72.a terg.Eraſ.in prouerb.701.æqualem,&c. § Aetate,nobilitate,moribus. § Orat.oda.4.li.2. § Ne ſit ancilla,&c. § Plautus in Aulul.etiam.cap.narraui.in prin.car.72.a terg.Geu. libr. 1. cart. 325.contra autem.prouerb.ſemper ſeni. 2491. de Marpiſlæ electione. not.Ponta.lib.de aſpirat.car.14.in fi.lib.5.de ſermo.car. 236. § Cognatum,fratrumque caue,fidumque ſodalem.

Initium turbandi omnia a fœmina ortum eſt. § Eccl.cap.25.in fi. cap.9.d.Liui.lib.1.car.7.in fi.de Ardeatibus pop.car.31.a terg. lib.39. car.2.in fi.de Bachanal. § Cauſa mali tanti. § Virgi. in 6.de Helena,de Lauinia.de Iſabella,de Beatrice Corius.de Ioan. prima & ſecunda Neapolit.reginis. Colenut.lib.5.car.144.a terg. § Sophia in Narſetem,de qua Blon.in eo.Agrippa. § cap.63. de arte meretric.in fin. Aemil.car.31. in Cherebroto rege & Græcorum Auguſt. in Ludo. Diuo Franc.rege.libr. 7. car. 297. ante.Mulierum exitia.prouerb.de quo Eraſ.nume.1922.Plutar.in præcep.connub.car. 50. in Apophteg. car. 164.163.in Polit. car.ult.§ de Siracuſanis,de Maurorum rege in ſuos proceres. § Geu.lib.2. car. 293. § Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem. § Eraſ.in prouerb.2921.Home.lib.11.odiſ.in med.car.99. 100. § Quò quæ uolunt plorant tempore, quo quæ modo, Vt flerēt oculos erudiere ſuos. § Ouid. lib. de remed.lib.3.de arte.Iuuen. ſat. 6.in med.car.26.Plin.lib.7.cap. 52.in prin. § de Tuberone & Meſſala, contra diſputat Geu. § lib.2.car.472. § Lachrimas ſemperq; paratas huberibus ſemper,&c.Cato,de quo Plut. in eius uita. § cart.

2.in

2.in fi. § de præceptis tribus,de Cleopatra in M.Ant. § car. 5. fin. 302.a terg.§ Cum uestibus & uerecundiam deponunt,lectum intrantes.Giges,de quo Herodo. § lib.1.cap. 2. § Vnde Zoianus hodie celeber poeta de nostratibus modernis in suo amatorum duello.

Non puto mentitus qui septem crimina sexus,
Descripsit. primum sanctula in Ecclesia.
Estque uia gradiens mitissimus Angelus ore,
Demon clausa domi fęmina terribilis,
Noctua cum spectat populum bene culta fenestra,
In ualuis ædis garrula pica suis,
Capra uorax horto gremio rapit omnia pleno,
In lecto recubans, ut uetus hircus olet.

Sublata lucerna nihil interest inter mulieres. A fęmina fœmina nihil unquam discrepat. § Plutar.in præcep.connubial.car.penult. nume.48. Eras.prouerb.2377.1750.Spartia.in Heliogab.Impe.car.276.§ Lis est cum forma magna pudicitiæ. Matronaque rara pudica est. § Iuuen.sat. 10.car.49. § Rara est concordia formæ. § sat. 6. § Rara auis in terris. § Ouid. in episto. Paridis. § eodem in ludo docti. § prouerb.2921.fęmina.prouerb.3389. § Nec mulieri, nec gremio credendum. Abundat audacia,consilio & ratione deficit. § Geu.libr. 1.cap.262. al Cõtestab.de Castiglia. § Mulierum testimonium nõ recipiendum propter leuitatem & procacitatem. § in legib.Dei,Iosep. li.4.c.7.in med.de antiqu. § nulla optima põt eligi,alia alia peior,frater est,nos odiosas haberi,nã multũ loquaces merito oẽs habemur, nec mutã ullam esse hodie dicũt. § Ouid.in 1.de arte.Geu.cap.19.car.75. Eccl.cap.25.c.plura. § Nec custodiri,ni uelit,ulla põt. § lib.3.elegi. Ouid. § Veniat fiducia cunctas posse capi, hæc quoque quam poteris credere nolle,uolet.Custodienda tamẽ,uere prius uolucres taceãt, &c. fęmina quã fuerit blande tentata,&c. Variũ & mutabile semper. § Virg. in 4. § Nolunt ubi uelis,ubi nolis cupiunt ultro. § Eras. prou. 2551. Geu.capit.19.in prin.car.80. § in omnibus imbecillior fęmina uiro. § Plato li.de rep.5.car.2.a ter.in med.li.6.de legib.car.ult.ante.in prin.§ Date frenos impotẽti naturæ,& indomito animali.Cato prior, de quo Liuius § lib.34.in prin. § de Oppia lege abroganda. Omnium rerum libertatem & licentiam desiderant,quid ultra non tentabunt? Muliebre uitium superbia. § Alcia.fab.67.fab.23.uera hæc effigies, &c. Eccl.cap.25.c.plura. § Non est ira super iram mulieris. § Home. lib.8.car.penul.de Iunone.& lib.20.Ilia.car.6.in prin.Geu. libr.1.car. 90.91.cap.20.car.81. § Cum stimulis odio pudor admonet,&c.Sæuissima tunc est. § Iuuen.sat.10.in fi.sat. 6. § Quotiens facit ira nocentem.

centem.pectitque comas,& uoluit in orbem,&c. § Iuuen.sat.6.in me dio. Credo pudicit. § Nox, mulier, uinum. § Ouid. in primo ele-gi. § Ignis, mare, mulier, tria mala. § prouer. 1108. § Multa sunt uitia mulierum,& unum maximum, cum nimis dant operam ut placeāt uiris. § Plaut.in pen.car.3.in fi.cap. fuit hodie, &c. § Cum sibi nimis placent. § Sen.lib.de remed.fortuit.in fin.operis. car. 74.ante.in med. § Non multum abest a conspectu uiri, quæ se nimis conspicit. Capillos plicant.de Iunone ad Iouem, Home. § libr.14.Ilia. car.4. § Fęmina procedit densissima crinibus emptis, proque suis alios efficit ære suos. § Ouid.in 3.de arte. § Contortis crinibus. § Martial. lib.6.car.2.Paul.epist.ad Thimot.1.cap.2.c. Geu.li.1.in fi.car.408. § Cum presertim deformis appellatur, aut turpis cognoscitur. Cinere uel puluere rutilant. § Valer.cap.de insti.antiqu.in fin. Orat.oda.pastor.& cæ.Agrippa.cap. 71. § de mulieribus aulicis.adulteros crines puluere collines.Faciem fricāt, tingunt palpebras. § Plau.in pen.cap. negoci sibi.car.239.in fi. § Mulier & nauis nunquam satis ornantur, neque ulla ornandi sacietas est.Lauari, poliri, fingi, &c.genas radunt,& cæ.cathenas aureas circa latera induunt cum margaritis, &c. § Plin. lib.33.cap.3.in prin.Plaut.in Trucul.cap.quis illic.car.307. a tergo.in prin. § Istas buccas tam belle purpurissatas habes. § Plutar. in Alcibi.uita. in fin. § Vultum sibi lineamentis coloribusque pingentem. § Plin.lib.11.cap. 37. in med. § de palpebris muliebribus etiam infectæ quotidiano, tanta est decoris affectatio, ut tangantur oculi quoq;. Aut pinguia poppæana spirat, & hinc miseri uiscantur labra mariti. § Iuuen.sat.6.in med.credo pudicitiam. Sen.libr.de Consolat.car.pen. eius. § Non faciem Lenocinijs aut coloribus polluisti, &c. § cart. 150.a terg.in med.Eras.prouerb.2662.Simia fucata.Plutar.in præcep. connubial.car. 51. ante. § Non lauat nec faciem fuco delinire existimatur, ut Iezabel. § lib.4.regum.cap.9.b. § Sardanapa. rex, de quo Diodo. § lib.3.car.17.in prin. § Commodus Imper. de quo Lam prid.Cibelæ sacerdos Deæ.Blon. § lib.1.de Roma Triump. car.35. in fi. § Spectatum ueniunt, &c. § Ouid. in primo de arte. § Mulier omnis mala, quæ præter sapiat quam placet parentibus, quæ & reticet siquid peruerse uidet. § Plaut.in Persa.cap.quæres,&c. car. 161.a terg. § Tacita bona est mulier,&c. § car.179.a ter. § E malis mul tis,&c.omnes uitando. § in sticho.car.284.ante.in fi. § Quæ æquo animo fert, &c. § in Trinu. cap. ut mihi. cart. 299. ante.in medio. § Tacere non potest, ut de Catone. infra. § Alcia. fab. 197. Geu. cap. 19.car.75.lib.1. car. 193. § Tecta distillantia in die frigoris, & litigiosa mulier. § prou.cap.27.c. § Casta est quā nemo rogauit. § Ho

me.

me.in 8.odiſ.car. 67.§ Pulchra filia & nō prudens. § Iuuen. ſat.6. car.22.a terg.24.ante.§ Sit formoſa decens,& cæ. § Sat. 10. in fin. multiuolam mulierem ne reſpicias. § Eccle.cap.9.in prin. § Flentem matronam, gaudentem meretricem cęlauit Praxitel. de quo Plin. § lib.34.cap.8.in med.§

Aut amat aut odit mulier, nil medium. Semper & infirmi eſt animi, exiguique. § Iuuen.Sat.13.car.3.in fi.Sen.in ſuis prouerb. car. 167. Geu.li.1.car.91.§ pulchrum ornatum turpes mores peius cęno collinunt,& ècontra.recte olet ubi nil olet. § Plaut.in penulo.car.240.a tergo. Tul.in Epi.1.ad Atticum.car.42.li.2.car.1.§ nuda pulchrior quam purpurata. § Plaut. in moſtell.car.160.§ Catonem pęnituit de tribus, not.Plut.in eo. § car.2.in fi.Home.de muliere loquaci.li.1. Ilia.car.12.lib.11.Odiſſ.in med.car.99.in fi. car. ſequen.in princ. Lactan.lib.3.cap.19.§ Portia, de qua Plut.in Bruti uita, eius mariti patiens & taciturna, § car. 2.a terg.in prin.§

Fęmina iners animal facili congeſta marito, Lucra rapit, mundum prodigit inq; ſuum. § Plut.lib.de Tranqu. animi. in fi. car.6.fin.Alcia.fab.91.Nupta contagioſo, fab.195.Geua.cap.2.car.77.78.§ Pulcius autem.

Di ſei coſe mi fido
Poco, o nulla o di rado,
Non di uolta di Dado,
Vecchia proſperitade,
Il nugol de la Eſtate,
Il uerno del ſereno.
Et d'unaltra ancora meno,
Ch'è di chierica raſa.
La ſeſta ci è rimaſa,
Di lealtà di Donna.

Diuortia ergo conducere exiſtimabant Romani tempore tantum poſteriori.Plut.in problem.car.205.Nec uxorem,&c.& Moſes legislator. § Heliogab. Imper.in ſua perſuaſoria tam egregia,car.277.a ter. Sueto.in Aug.Imper.car.78.a terg. Vale. cap. de ſeuerit.car.133.plura.§ Tuas res tibi habe.not.Plaut. § in Trinu. car.4.in prin. Blon. lib.de Roma Triumph.car.286.Deutero.cap.24.Martial.li.10.in Proculeiam. Itē & ad Fauſtinum.§ maxime ad ampliandam prolem, & procreandam ſobolem, non autem ut numero filiorum pauperarētur. Q. Hortenſius Porciam Catonis filiam Bibulo nuptā a patre impetrauit. § Plut.in Vticenſe.§ rationibus ut per eum, § car.4.ante. in med.8.in prin.In problem.car.205.Gel.lib.17.cap.21. libr.4.cap.3.§

Caruilius primus uxorem propter filios repudiauit, &c. §Vale. cap. de insti.anti.§ Augustus Liuiam abduxit,& uoluit etiam Druso grauidam.Per Euangel.prohibitum a Christo redemptore nostro.cui obtemperandum est. §Mathe.cap.19.Marcus.cap.10.Gel.lib.4.cap.3. lib.17.d.cap.21.Ioui.lib.18.histor.car.390.ante.Geua. lib.1.car.324. Quomodo permittatur in.§.Quia uero . in auct.Vt liceat matri. §Plato.libr.11.de legi.car.4.ante.in med. Plut. in Romulo,car.10.ante.§ Grauida nubens partum cui assignet ex religione sua. §Dion.lib.48. car.6.fin.a terg.§ Sempron. Sophus coniugem repudiauit, quia spectasset ludos eo inscio.diuortijs modum imposuit Augustus Imper. de quo Suet. §in eo.car.78.in fi.§ Lotharius Franc. rex Tetbergam uxorem repudiauit,Valdradamque duxit. §Aemil. in Car.2.rege 25. car.119.in prin.§ Rodulphus Viromand.comes repudiata uxore iusta,Petronillam duxit,&c. §Aemil.in Lud.7.rege.40.car.220.a ter.§ Ludouicus VII. præd.Leonoram repudiauit,regressus de Asiana expeditione. §ubi supra.car.229.a terg.§ & Constantiam duxit,Ricardus Anglus uxorem repudians Francã Nauarensem Gengariam duxit. §Aemil.lib.6.car.5.uel 247.ante.& in Phil.2.rege.41.car. 260. a terg.§ Ioannes Gulielmi filiam repudiauit,filiam Hengolism. heredem duxit,unde bellum,&c.Mulierem potest homo repudiare,non econtra.not. §Iosep.li.15.antiquit.cap.9.in med.§ repudiatam recipere non licet. §lib.4.cap.ult.car.2.§ In legibus Dei.

IVS TRIVM LIBERORVM uel plurium.

ALLEGANTVR pluribi priuilegia eorum qui haberent ius trium liberorum uel plurium, non erat autẽ facile quæ ipsa fuissent priuilegia percipere,& in quibus uersarentur, etiam quod amplissima reputarentur, §ut not.Plin.poster.in 2.eius epist.lib.10. ad Traianum Imperatorem.§ & pro Suetonio sibi socio & amicissimo. §Epist.102.Quam parce,&c.Dion.lib.38.car.4. lib.43.car.eius 10.§ In ordinatione reipub. per Iulium Cæsarem. §lib.53.car.eius.7.lib.54.car.9.a terg.lib.55.car.2.§ de Druso, & de Liuia matre §lib.56.car.5.§ in Augusti persuasoria ad matrimonia perquirenda.

Iura parentis habes. §Iuue.Sat.9.in med.Sat.ult.in fi.§ Iam tremulus captat pater,& pulchro reddit sua danna labori.

Quare oportunũ duximus priuilegia ipsa nullibi per seriem expres-

sa, simul extracta in ordinem redigere, quæ adhucusq; ex uaria lectione percepimus.

Ius trium liberorum habens uel plurium (etiam quod eorum unus bello interfectus esset, quia tunc habitus pro uiuo) si natus insuper statim decessisset, idem si ex uxore consequi liberos non potuerit, ex principis impetrato priuilegio. ❡Plin. ut supra lib. 7. Epist. 16. Dion. lib. 38. car. 4. de Capua, lib. 55. car. 2. Gel. lib. 2. cap. 15. ❡

Corona etiam militari donatus uti strenuus consequebatur, ut in cap. Exercitu. in uer. Corona, diximus. primo uacationem ab oneribus, prælationem ad honores & magistratus ab ætate maioribus etiam.

Consul sumebat fasces primus, & primo mense, etiam ætate minor, quia filiorum pater. ❡Gel. lib. 2. d. cap. 15. ubi supra. Dion. libr. 43. car. 144. lib. 53. ubi supra. Suet. in Iulio Cæs. car. 12. 13. Liui. li. 23. car. 5. in prin. Plut. in Alexandri uita, car. penul. in fi. In Fabio Butheo dict. Plin. lib. 7. epi. 16. Geu. lib. 2. in fi. car. 446. ❡ a D. Alfonso.

Eius filia Vestalis capi poterat & institui uel initiari. ❡Gel. lib. 1. cap. 12. ❡

Assurgi sibi solitum etiam a Senatoribus, quia præclarus sacerq; habebatur talis. ❡Plin. lib. 16. cap. 5. in fi. ❡ Sedendi ius in proximo Senatu, uacatio ab oneribus, ut supra, pro se, pro patre & Auo. Testamentum condere poterat, uiuo etiam patre. Plut. ❡in Numa rege. car. 20. ante, in med. ❡ Alimoniam consequebantur petentes, & pro familia. Crescerent de tuo, qui crescerent tibi, alimentisque tuis ad stipēdia tua peruenirent, & ut infra. ❡Apia. lib. 2. car. 4. a terg. in Triumuiratu Cæs. Dion. lib. 43. car. 10. a terg. de ipso Cæsare, Colu. lib. 1. cap. pen. in fi. Suet. in Iulio ipso. car. 13. Pli. in suo paneg. ad Traianum, in med. car. 338. 339. ❡ magnum incitamentum tollere liberos in spem alimentorum, in spem congiarij per Imperatorē. ❡ Suet. in Aug. Imper. cap. comitijs, &c. ❡ Tesseras frumentarias dabat singulo quoque mense. ❡& cap. seq. liberalitatem, &c. in fi. car. 340. in prin. ❡ Ornamentum pacis publicis sumptibus aluntur, patriamque ut altricem amare condiscunt.

Difficillime consequi poterat priuilegium tale, uti momenti maximi. ❡Suet. in Galba Imper. in prin. cap. Maiore, &c. ❡ Ciuitatem Rom. raro dedit, Ius trium liberorum uix uni aut alteri, & nisi ad tempus. ❡Pli. d. Epi. quam parce, &c. Epi. 13. li. 2. ❡ Ille me in Tribunatu liberorum iure præcessit. ❡d. Epist. 16. ❡ ab optimo principe trium liberorum ius ei impetraui, quod quāquam parce, & cum delectu daret, mihi tamen indulsit. ❡Plin. d. lib. 10. epist. 2. epist. 102. quam parce, &c. Martial. libr. 2. car. ult. ❡ natorum genitor credar ut esse

esse trium. § libr.3.car.ult.in Neuolum.libr.9.ad Fabullum.& car. penult.in fi.§

Ius Latij, potestas erat potiendi magistratus,& ciuitatē Rom.adipiscendi. § Ascon. in Pisonem, car.2. in princ. § de Placentia urbe. § Blon.lib.3.de Roma Triumph.car.110.114.in med. Plin. in suo paneg.car.348.in fi.§

Ius primæ relationis seu sententiæ. § Dion.lib.43.car.5.uel 139. a terg.lib.6.car.9.in princ.Tacit.li.3.car.6.58.§ primus sententiam rogatus Aurel.Cotta cons.&c. §& car.seq.a terg.§ exemit Drusum cons.designatum dicendi primo loco sententiæ,&c. § Tul.lib.10. ad Atticum,car.308.§ de Gabinio rogando prius § lib.10.Epist.Famil.car.142.a terg.lib.de senect.car.86.§ ut quisque ætate antecellit,ita sententiæ principatum tenet.& in uer. Ordo iudiciorum alibi infra. § Gel.lib.4.cap.10.Vopis.car.6.uel 207.a terg.202.a terg.§ in Tacito Imper.Posthæc cum Tacitus,qui erat primæ sententię consularis sententiam incertam diceret, &c. In Aurel.Imper. § car.7.a ter. 194.§ Tunc surrexit primæ sententiæ Vlpius Sillanus,atque ita locutus est,&c.& in Probo Imper. § car.5.a terg.217.§ posthæc Manlius Statianus, qui primæ sententiæ tunc erat, ita locutus est. In Pisone Cæs.19. § car.262.a terg.§ Aurelius Fuscus consularis primæ sententiæ in locum Valeriani,&c. § Tul.libr.4.ad Atticum.epist.2. car.106.§

Secundæ sententiæ,not.Spart.in Adria. Imper. § car.4.a terg. uel 24.tertium consulatum.&c.§ ut esset secundæ sententiæ non petenti concessit. § Dion.lib.56.car.9.in prin.407.Gel. lib.4.capit.10.de Catone.Plin.lib.9.epi.13.in med.Quanto studiosius, &c.§ nouissime cons.secundæ sententiæ loco dices,&c.

Tertiæ, quartæ, quintæ. § Vopis.etiam in Probo Imper.car.6.in prin.Capit.in Pertin.Imper.car.2.in fi.ubi plura.In Anton.Philos.Imper.car.4.in princ. In Alexandro Seuero Imper. in princ. § Quintæ relat.&c.

Ius Quiritium. § Plin.lib.10.ad Traia. epi.6.epist.12.epist.111. Suet.in Claud.Imper.capit.constituit.car.209.ubi declaratio.§ Pli. etiam § lib.29.histor.cap.1.in med.§ ubi de Arebagato.

Ius aureorum annulorum,uelut per priscos cingulorum,ut equites nunc nostrates, cōcessum nisi senatoribus, aut equitibus, alibi § cap. exercitus,num.8.de ęquit.Dion.lib.48.car.4.fi.a terg. plura li.53.car. antepenul.a terg.Plin.lib.33.cap.1.Tacit.lib.17.car.3.in prin.§ bellicæ uirtutis insigne.

Libertum annulis donatum equestri nomine Martianum uocabāt. § Suet.

§ Suet.in Galba.car.287.a terg.cap. Maiore adeò,&c. § Plin. de Flauio. § lib.33.cap.2.in med.§

Ius prædiatorium erat,ut not. Vale. § cap.suæ queq; art. in prin. § ex Tul.in oratio.pro Corn.Balbo. § car.5.fin.ante.§ Si Q. Scæuola augur de iure prædiatorio consuleretur ad Furium Casellium prædiatores reijciebat,quod asiduus præualeret usus,&c.not. idem. Tul. § li. 3.offic. in med. § De iure quidem prædiorum sancitum est apud nos iure ciuili,ut in his uendendis uitia etiā dicerentur. Apuleium prædiatorem uidebis. § Tul.lib.12.ad Atticum.car.363.365. de Cælio, &c. Suet.in Claud.Imper.cap.sed ne. in fi. § In uacuum lege prædiatoria uenalis pependit,&c.de Casellio,Orat. in sua poet. § car.penul.Bud. in pand.1.in fi.car.256. §

Ius prædatorium,de quo Apia.in oratio.Bruti. § li. 2. car.6.fi.notauimus in uer.milites.nu.11.in fi.car.60. § Sunt belli sicut pacis iura.

Ius suffragiorū per Colonias Italicas. 28. quæ certo die suffragia sua Romam mittebat ad magistratus,ciues se esse exhibētes Rom. § Suet. in Aug.cap.ad hunc modum.car.87. §

COLONIAE ROM. Tit. XVII.

LVSTRVM ciuium Romanorum, quia per sacra Solitaurilia lustratum,ideo sic dictum. Conficiebatur per censores quinto quoque anno. § Ascon.in diuinat. car.40. a tergo. § Quò numerabantur trecenta post & quadringenta millia ciuium, & ultra,præter pupillos & uiduas,præter seruos etiam & forenses. Quando cunque quamplurimos.not.Liui.pluribi. & subinde Flor. § libr.54. lib.63.& præsertim.lib.59.lib. 98. § Censa sunt ciuium capita. 450. millia. Vnde conducibilius fuit portiunculam multitudinis tantæ in Colonias distribuere,pro generali commodo. Verisimile est propterea numerum omnium in urbe tanta uersantium ciuium, fęminarum,seruorum,& externorum excedere debuisse millionum,uel mille millia capitum. Tantam numerositatem esse potuisse declarat immensum ædificium, quod Circum max.appellabant, a Iul. Cæsare dictat.extructum, ad spectandos ludos pub. tantum (de quibus alibi diximus) stadiorum trium,latitudine unius,ad excipiendos spectatores.260.millia. Vnde Iuuen. § sat.11.in fi. § Tantam hodie Romam circus capit. § notat.Plin.lib.penult.cap.15.in prin.§ Examinat late § Budæ.libr.3. de asse.in fi.car.277. § Ampliauit Imper. Traianus, de quo Dion in eius uita. car.2.a terg. § Vnde Colonias plures interlegendo obuias

annotauimus

annotauimus cum authoribus.

Colonias transmarinas etiam suppletas cum.80.millia ciuium a Iul. Cæsare præfato, refert Suet. in eius uita. ꝫ cap.octoginta,&c. ꝫ Vnde non fuit ipsis difficillimum milites legere ad numerũ.300. millia in bello Gall.cum socijs Latini nominis. ꝫ Flor.lib.20.Pli.autem.libr. 3.cap. 19. in fin. ꝫ bis totidem asserit tunc lectos mirum magis quod refert Apia.in problem. ꝫ lib.lybici.car.penul. ꝫ

Colo.Rom.deductæ, de quibus Liui.octo & uiginti, uel ut Sueto.in Iulio. ꝫ car.6.cap.decedens. in Aug.ad 30. per Italiam & per prouintias etiam transmarinas, de quibus Liui.Plin.Tacit.& alij.Tacit. lib.14. car.4.a terg. ꝫ De modo eas deducendi refert ꝫ Liui. libr. 27.car. 2.a terg.car.3.ante.lib.29.car.3.in fi.lib.28.car.4. in princ. ꝫ de Locrensibus 84.cum transmarinis fuisse omnes.not.Blon. ꝫ li.3.de Roma Triumph.car.111.116.119. ꝫ Numerum nos eruimus,ad. 160. Vrbem fuisse capacissimam tanti populi cõstat etiam, quia in circuitu ambitum continebat mill.30. sine suburbijs, quinquaginta autem ipsis computatis.not.authores,& Plin. ꝫ lib.3.cap. 5. ꝫ Vbi de amplitudine urbis,portarum. 34. mill. 70. Quod si quis altitudinem tectorum addat, fateatur nullius urbis magnitudinem in toto orbe ei potuisse cõparari. Vopis.in Aurel.Imper. ꝫ car.195.201.in fin. ꝫ Et non alia magnitudo exurget quam si mundus alius quidam in uno loco narretur, dicit Plin.ipse. ꝫ d.cap.15.in prin. ꝫ Graue ipsis igitur non fuit Annibale Italiam graui bello uexante legiones uiginti in circa quotannis legere, id est milites ultra centum mill. præter totidem auxiliarios nominis Latini assuetos. unde Plut.in uita Gracchi. ꝫ car.antepenul.a tergo ꝫ dicit Caio Tribunatum petentem, tantam multitudinem ex Italia in urbem confluxisse, ut è tectorijs suffragia præstarentur per Colonos.

TABVLA.

IGNIA Circeos ꝫ Liui.lib. 1.c. ult. libr.6.car.4.libr.8. car.1.
Setia.lib.7.car.ult.in fi.
Velitre.libr.2.car.5.a terg.libr.8. car.1.in fi.car.4.in princ.
Norbe.libr.2.car.6.a terg.libr.7. car.ult.in fi.
Antium.lib.3.car.1.libr.8.car.4. lib.9.car.5.Tacit.li.15.car.3.
Ardea.lib.4.car.2.a terg.
Fidenæ.lib.4.car.3.a tergo.
Lauicum.lib.4.car. antepen. in fi.
Vole,ubi supra car.penult.
Vitellia.lib.5.car.5.a tergo.
Satricum.lib.6.car.3.in fi.
Tusculum.lib.6.car.5.a tergo.

Fundari

Fundani & Formiani } lib.8.car.4.in prin. lib.28.in med. car. 213.
Acerrani.lib.8.car.ubi supra.
Cales.ubi supra. c.4.a ter. in prin.
Fregellæ. lib.8.car.5.ante.libr.9. car.3.
Sinuessa Pontiæ } lib.9.car.7.ante lib. 10. car.4.li.36.car. 1.in fi.
Pompeios.Tacit.lib.14.car.3.
Minturnæ Casinum } Liui.lib.9.car.5.Pli. lib.3.cap.5.in med.
Pyrgi.Liui.lib.35.car.1.in fi.
Priuernum.lib.8.car.antepen.
Anxur,ubi supra d.car.antepen.
Luceria Sannit.libr.9.cap.6.Plin. lib.3.cap.10.
Pola.Plin.d.lib.3.cap.18.
Sora Alba } Liuius lib.10. in princ. lib.9.car.5.
Carseoli, ubi supra, car.1.car.2.a tergo.
Bouianũ uetus. Pli.lib.3.cap.11.
Nepete, Narnia, Sutrium,
Ardea, Setia, Circeis,
Interanna.Liui.lib.10.car.2.libr. 27.car.2.in fi.
Nuceria.Tacit.lib.14.car.3.
Adrumentum. Capito.in Iuliano, in prin.car.71.
Vulturnum Linternum } Liui.li.34 car.pen. de ijs omnibus.
Puteoli } Plin.libr.3.capit.5. Tacit.lib.14.car.4. lib.15.car.6.
Salernum Buxentum Tempsa Croton } Apia. libr.1.in medio. car.15.Liui.li. 39.car.3.in fi.

Ostia.Plin.libr.2.Epist.17.miraris,&c.in fi.Tacit.lib.17.in medio car.50.
Sipontum. Liui.li.39.car.3.in fi.
Venusia. Pli.lib.3.cap.10.
Castrum Sena Adria } Flo. lib.11.Liu.lib. 37.car.1.35. car.1. Tacit.li.20.car.81. Plin.lib.3.cap.12.
Posidonia Pestum Cõsa,uel Cossa } Liui.lib.33.car. 2.li.37.car.3. in prin. Flor.li.14.
Ariminum Beneuentũ } Liui.lib.28.car. antepenul.Flo.lib.15. in Gallia Apia.li.3.c.131. Pli. lib.3.cap.14.cap.10.in fi.
Vibone. Liui. libr.35.car.penult. 192.
Esernia Fregellæ } Flo.lib.16.lib.19.
Brundusium Tul. Epist.1.ad Atticum.lib.4.car.102.
Spoletum Placentia Cremona } Liui.lib.22. car.2.a terg. li.27.car.3. in prin.Flor.lib.20.Liuius.li.21.car.4.libr.28.car.3. lib.31.car.2.li.32. car. antepe. lib.37.car.antepen.
Ancon Asculum } Plin.li.3.cap.12.
Capua. Plin.li.3.cap.5.li.18.cap. 11.Plut.in Gracch.car.penult. Sueto.in Iulio.cap.sed.
Tergeste Concordia } Plin. libr.3.cap.17. in med.
Taurinum.Liui.lib.34.car.pen.
Russelana Cortona } Plin.lib.3.cap.5.
Luca.Liui. lib.41.car.3.417. Pli. d.cap.5.

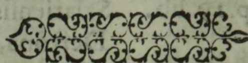
Luna

Philippi,

Philippi, ubi prælium. Plin.lib.4. cap.11.
Rhodij . Liui.lib.31.car.2.in fi.
Vienna.Tacit.lib.17.in med. car. 48.
Ptolomais. Plin.lib.5.cap.19.lib. pen.cap.pen.in prin.
Dirrhachium. Plin.lib.3.cap. 22.
Augusta Taurin.Plin.lib.3. capit. 17.Tacit.lib.17. car. 59.
Augusta prętoria.d.cap.17.Dion. lib.53.in fi.car.5.fin.
Aug.gemella.Plin.d.libr.3.cap.1.
Aug.Erutrita,ubi supra.lib.4.cap. 22.
Aug.Iulia.Plin.libr.5.cap.1.
Iulia campestris,ubi supra. nũc Al gerium.Ioui.lib.33. car. 508.
Dacia Decebalis regis.Dion. in A dria.Imp.car.5.
Panaca,Valentia.Plin.d.cap. 1.
Valentia, Tarracon } Plin.d.cap.3.
Iconium.cap.2. ubi supra.
Cartia ad Oceanum.Liui. libr.42. car.438. b.
Tipasia.Plin.d.cap.2.
Corduba.Plin.lib.3.cap.1. hispali d.cap.1.
Asta regia.d. cap.1.
Tader.Plin.lib.3.cap.3.in prin.
Londinium.Tacit.lib.14. car. 5.a tergo.
Barcinæ.d.cap.3.
Cirthaciniani.lib. 5.cap. 3.
Calmulodianum.Tacit.li. 12.car. 4.lib.14.car. 5.
Cæsar Aug.Plin.lib.3.cap. 3.
Calagurium,ubi supra.
Acitania, ubi supra.
Salariensis,ubi supra.
Dertona,d. lib.3.cap.5.
Mariana.lib.3.cap.6.
Aletia.ubi supra.
Lybisonia,ubi supra.in Sardinia.
Alolæ uicus ad Taurum montem. Capit.in Adrian.Phil.Imp.car. antepenul.
Sabaria,ubi supra.d.cap. 23.
Dyme in Achaia.Plin.lib.4.cap.5.
Pella in Maced.lib.4.cap. 10.
Norbensis, Scalabis, Cæsariana } Plin.lib.4.cap.22.
Lixos.Plin.lib.5.cap. 1.
Ruzaitas.lib.5.cap.2.
Maxulla.lib.5.cap.4.
Vtica, Tuburbim } d.cap.4.ubi supra.
Municipia Rom. non Coloniæ, quam differentiam not. Gel. li. 16.cap.13.
Olysipum fœlicitas Iulia. Plin.lib. 4.cap.penul.
Augustana urbs Iulia.
Tabraca, Arpinas, Trebulæ } Plin.lib.5.cap. 3. Liui. lib.10.in prin.libr. 38. car.213.
Vicetia.not.Saxum,de quo

Prandia

PRANDIA ET CAENA, ordinario in usu etiam Rom. Tit. XVIII.

LEROSQVE asserentes perspicimus Romanorum institutum fuisse cænandi tantum, non autem prandendi. Si uero prandium sumpserint modicum fuisse, & quia errore ducti sunt, uel auctoritate Platon. minus excussa in exempla sept. improbantis Italos bis in die saturos fieri, de qua Tul. § lib. ult. Tusculan. in fi. car. antepenul. § Significans uel & præcipiens semel tantum con ducere. Vel Plinij nepot. § episto. lib. 3. incip. pergratum, &c. § Di centis post cibum quem interdiu leuem & facilem (ueterum more) sumebat. Dum exponit uitam eius auunculi & adoptiui patris. Et Diodo. § lib. 3. in fi. § Semel in die, &c. Augustus etiam (not. Suet. in eo,) me ridionabatur tantum, ut erat uiuendi parcissimus cænabat, non autem prandebat. Quam etiam opinionem se tunc usque habuisse refert Beroald. in suis annotat. § in serm. nume. 20. § Sed per aliquot autho ritates palynodiam cecinit ipsemet ibidem errorem suum confitens. Oportunum duximus non pauca hoc ipsum resoluentia proponere, & institutum tale apertius declarare, priscos ipsos & Rom. prandere soli tos & cænare (ut & modernis temporibus plerosque etiam ut nunc) solitos prandere, cænare, ientare, meridionari, comessare.

Obseruabant igitur frequentius prandere, & cænare, cubantes, cum lectulis, & sic proni, fœminæ autem sedendo. Studijs tamen dediti semel tantum comedebant, ut supra. § sic Plato in d. episto. 7. in fi. lib. etiam octauo de rep. car. antepenul. a terg. in princ. & lib. 3. § Vbi rationem explicat, quia intemperantia obest corpori & menti ad prudentiam, cum non necessaria cupiditas, &c. Si uis uacare animo pauper sis oportet, aut pauperi similis. non potest studium salutare fieri sine frugalitatis cura. frugalitas est, paupertas uoluntaria. Animaduertendum est Platonem in epistola ipsa non damnare prandium & cænã, sed crapulã matutinam & uespertinam simul, & epulas frequentes, quæ naturæ corpori & ingenio non mediocriter obsunt, studijs præsertim deditis & operam dantibus, & bonis moribus, dum incusat Italicas & Siracusanas mensas, id est lautas & abundantes conuiuijs & uenereis oblectamentis in

incumbentes. Quas mensas tunc Siracusanas redarguit etiam ❡ libr. 3.de rep.car.4.a terg.uel antepenul.a terg. ❡ Vbi præcipit ab ebrietate abstinendum,uituperat,& condemnat luxum Siracusanasq; mensas, quia intemperantiam uarietas parit, inde morbum. Vnde Dionisius senior tyrannus ebrietates & lautitias tales prohibere uolens fures castigabat,uestium raptores permittebat.not. Plut. in apophtheg. ❡ car. 6.in fi.in Dionisio ipso.car.125.in fi. ❡ Simplicitas(econtra)temperantiam & sanitatem etiam cum prandio & cæna,sed decenti. non in comessationibus & ebrietatibus. ❡ Paul.ad Rom.cap.13.in fi.❡ Cæteri autem, ❡ ut infra. & lib.8.de rep.car.antepenul.a ter.in princip. & lib.3.ad Plat. ❡

Declaratio prædictorum,per auctoritates.

RANDERE & cęnare in propatulo uerecundiæ nõ erat,dicit Valer. ❡ cap.de institu. antiqu. in prin.& in cap.de fortit.Macrob.lib.3.cap.17. in princi.& in med.❡ Patentibus ianuis prandere, & cænare constitutum ut sub oculis testium, & cæ. ❡ Tul. in 3. Verr.in medio. ❡ Vbi de Latonæ fabula.Quid ego aduentus istius in Asiam prandia & cænas, equos, muneraque commemorem? Prandete commilitones apud inferos cænaturi, dicunt scriptores omnes de Leonida Spart.in Xersem certaturo. ❡ Valer.cap.de fortit.in Cotio. ❡ Prandendi gratia posita mensa. ❡ Plut.in apoph theg.car.148. in princ.❡ Vt stantes incoctum opsonium prandrerent edixit carnem tostam aut elixam cum cænarent. ❡ lib. de fort. Alex. car.295.❡ noctem cænas,diemque prandia deficientẽ. Contra uero Alexander prandio quum primum diluculasset, cæna tunc appetente nocte. ❡ lib.de tuenda ualitud.car.404. a terg. ❡ Ad condiendum prandium,ad cænam uero prandij tenuitatem. ❡ Xenoph. libr. 1.car. 4.❡ Exeuntes in uenationem prandium habent, &c. in uenando hoc prandio pro cæna usi. ❡ car.7.ante.❡ ingredi ad prandium, &c.De inde cum ad cęnam uenerit,&c. ❡ lib.2.car.4.a terg. ❡ Nisi prius sudassent,& ad prandium cænamque introirent. ❡ li. 5. car.10.84.❡ Quanto leuius prandemus ac uilius, tanto suauius diebus inde proximis,& prandebimus & cænabimus & dormiemus,inquit Cyrus,& libr. de rep.ex eodem. ❡ car. penult.ante.❡ Deinde prandendum mandat.Quibus actis cæna per præconem significatur. ❡ Plaut.in mostel. cap.melius. car. 170. ante.❡ Nam prandium mihi perbonum dedit, nam & cænandum & cubandum,&c. ❡ in miles glor. capit. cohibete. car.201.❡

car.201.§ ad prandium,ad cęnam uocant. §In mercat.cap.Adducam.car.215.a terg.§ Quid si igitur cęnam faciam, prandium qui percoquat? &c. §in pseud.cap.hi loci. in fi. car.238.in prin.§ Qui ubi prandero,&c. §In penulo cap.suspendant,in prin.car.245.§ calidum prandisti prandium, & Caliguritanis prandia atque cœnæ extiterunt. §Valer.cap.de necessit.in Caligurit.in fi.eius, Liu.li.25.car.3.ante,in med.Sen.epi.82.in fi.Desij iam.§ de ipso Leonida, §epist.122.Detrimentum,&c.§ post prandium aut cęnā bibere uulgare est. §Iosep.li.3.belli Iud.cap.6.in med.Horat.Sat.6.li.1.sermo.in fi. Non quia,&c.

Cęna ministratur pueris tribus,&c. & inde, pransus non auide, &c. §lib.1.car.210.epist.Menius,ad Vallam.§ Impransus non qui ciuem, &c.& infra, patinas cęnabat omasi §Sat.5.lib.1.§ expressum, &c. §car.258.§ Millia tum pransi tria repsimus, & infra,prorsus iucunde cęnam,&c. §Suet.in Vespasi.patre.cap.post Neronem.§ prandente eo,canis extrarius Triclinio manum humanam intulit, &c. cęnante rursus bos arator, &c. Scapula cum apud Gallum cęnaret,Decimus domi suæ pranderet,&c. §Plin.libr.7.cap.23.de mortibus repenti. lib.28.cap.5.§ Hippocrates tradit non prandentium exta celerius senescere. §Plaut.item in rudenti.capit. & uos.car.2.§ Illi sunt uocati ad prandium quia post cęnam credo lauerunt. §In miles. ubi supra, cap.quantas.§ Quo imus una ad prandium, ubi cęnamus inquam? §In capti.cap.miser.car.88.a ter.§ prandium aut potatio forte aut cęna,&c. §In bachide cap.1.in med.car. 141.in prin.§ neq; ille hic calidum exuunt in prandium. §In Sticho.cap. sed ita,in fi.§ cœna aut prandio perduci potest. §Diodo.de Tyrrhenis lib.6.in med.car.45.in med.§ Mensa bis in die sumptuose præparata, nam quæ ad edendum bibendumque in dies singulos prādij & cęnæ causa parantur, pœnus non sunt,&c. §Plut.in Alexan.Mag.uita.car.4.a terg. In apophtheg.car.7.ante.129.de Alexandro ipso.§ Ad prandia enim nocturna itinera, ad cœnas uero prandiorum parcitatem, ut supra hic. §& lib.parallel.car.598.§ in Leonida ipso. §& lib. de tuenda ualit.car. 6.a terg.404.§ Cato posterior, ut ex eodem Plut. §in eius uita,car.1.in fi.§ tenuem cœnam, incoctumque prandium, hirtam uestem,&c. §& ibidem ante.§ huic uel prandium uel cęnam ministranti, nunquam Catonem succensuisse. §In Philopom.car.1.a ter. in fi.§ eo post prandij, aut cęnæ tempus,&c. §Iusti.lib.2.in med. Dion.in Adriano Imper.car.3.ante,uel.15.§ prandebat sine uino, & cum prudentibus optimis uiris cęnabat, &c. Lauabat de die, prandebatque ad facietatem, ut non temere super cęnam modicā,&c. §Suet.

in

in Galba Imper.car.ult.cap.cibi plurimi.§ Ante cęnam capere, &c. Ius aſsidue dicebat non nunquam in prandio, &c. §Martial.libr.13. car.1.a terg.de Beta.Capit.in Pertin.Imper. car.5.in fi.§ Imperator etiam ſi ſine conuiuis eſſet, eadem conſuetudine cęnitabat, amicis ſi quando de prandio ſuo mittere uoluit,&c. §In Macrino Imp.car.6. a ter.§ nā ſi pranſiſſet uel priuatim parciſsimus, in cęna effuſiſsimus. §In Heliogab.Imper.car.4.fin.ante.§ pranſitans & cęnitans conuiuas ſenes agitare,&c. §In Alexand.Seuer.Imper. in med. car.123.in prin.§ Refectus aliquando prandium inibat, aliquando cibum uſque ad cęnam differebat, prandit tamen ſæpius. §& infra ibidem, car.7. fin.in fi.§ In expeditionibus,apertis papilionibus pranſit atque cęnauit, cum militarem cibum ſumeret,&c. §In Gordiano Imperat.car. pen.a terg.155.in fi.§ Intra punctum temporis uel prandium ſi prāderet, uel cœnam finiret. §In Galieno Imp.car.4.a ter.175. Quid habemus in prandio? qualis cęna cras erit? §In Mario.7.Cæſare.car. 255.ante.§ In eius magiſtratu nemo pranderit, nemo cęnauerit,nemo dormierit. §Tul.in epiſt.ad Curio.ego uero,&c.lib.10.§ Caninio conſ.neminem prandiſſe. §Suet.in Claud.Imper.cap.Sæuum. car.230.a terg.§ meridie dimiſſo ad prandium populo. De prandio tantum allegatæ ſunt authoritates plurimæ, quæ breuitatis cauſa excerptæ,& annotandi tędio omittuntur exponi.

Cubantes cum lectulis prandebant in menſa, ritus per quemquā ex modernis ſcriptoribus, non obſeruatus aut animaduerſus. §Suet.in Aug.Imper.cap.Nepotes.in fi.eius.car.98.§ neque cum nepotibus cęnitauit niſi in uno lecto aſsiderent. §& in cap.feſtos.car.108.§ per ſingulos lectos licitatio fieret,&c. §Plato lib.2.de rep. car.2.a terg. in med.§ quod mihi ſolent ſuper thoris diſcumbentium. §& infra ibidem.§ Sed thori addentur a menſe,&c. §Plaut. in Menechmis. cap.Sine fores,car.184.In Amphit.cap.ſatin, ad fi.car.23.§ accubui ſimul in eodem lecto.Sternite lectos, incendite odores, &c. §In miles glor.cap. cohibete. car.201.§ nam hi ſolent quando accubuere, ubi cœna appoſita eſt,&c. Abducunt extra me ad ſe, ad prandium ad cœnam uocant. Statuite hic lectos. §In Perſa.cap.hoſtibus car.260. in princ.In Sticho.cap.quiſnam.car.286.in fi.§ lectos ſternite,principium placet de lectis. Alij piſces purgate, §& infra cap.Ita me.§ Quam mox cocta eſt cœna impranſus ego ſum, §& cap.mirum§ feſtinamus omnes, lectis ſternendis ſtuduimus,mundicijſq; apparandis. §Tacit.lib.14.car.2.ante in fi.§ de Agrippina.Cremata eſt eadem nocte conuiuali lecto & exequijs uilibus. §Orat. Epi.ſi potes.libr.1.ad Torquatum.car.195.§ Si potes Archiachis conuiua recumbere lectis.

ctis. Item. Sæpe tribus lectis uideas cœnare quaternos. §lib.item. 1. Sat.4.in med.omnibus hoc uitium.Sat. 3.car.250.§ Comminxit lectum potus. Nec modica cœnare times olus omne patella Q. Tubero daturus ępulum populo Rom.lectulos punicanos pellibus hedinis strauit,&c. §Vale.cap.de repulsis.§ plenis hominum triclinijs accubitum iere per lectos elephanti ita libratis uestigijs,&c. §Pli.lib.8.cap. 2.§ Discubuere thoris, surrexere thoris, &c. §Metha.lib.12.car. 3.car.penult.a terg.Curt.lib.8.car.3.in morte Clyti per Alexandrum.§ uino percitum. Sensibus uictis ex lecto repente prosiluit,&c. §& inferius ibidem.car.111.§ in Poliperconte, detractum eum lecto rex præcipitat in terram,&c. Quo in custodiam tradito conuiuium dissoluit. Nec postea cum in Affricam redijt aut cubãtem cenasse,&c.de Annibale superato, not.Plut.in eius uita. §car.4.fin.in fi.eius, In Cleomenis uita,car.5.fin.ante.132.§ Si hospites conuiuio adhibuisset, lecti alij duo sternebantur, ac paulo latius mensa ministri sternebant. §Plut.etiam lib.de fort.Alexandri,car.ult.aute.290.§ Socrates Alcibiadem eodem secum lecto cubantem illibatum abire, perpessus est. §Liuius lib.24.car.4.in prin.113.§ Volones epulati sunt alij accubantes, alijq́ue stantes.de Graccho consule uictore in uolones suos. §Home.in primo odiss.in med.§ omnes autem uolebant in lectis discumbere. §Plato in conui.car.177.in fi.§ Quieuit igitur in proximo lecto, super quem sedens cenauerat. §Eras. prouerb.1521.canere,&c.car.196.in prin.Suet.item in Calig.Imper.cap.matrimonia.car. 182.§ mandasse ad Pisonem contra accumbentem,&c. §Hom.li. 9.Ilia.car.4.lib.1.car.penult.ante,lib.5.odiss.car.4.a terg.§ ipsa autẽ contra sedit Vlixem,de Calipso in speluncam prandente. §& lib.14. car.2.a terg.§ Ipse autem contra sedit, comede nunc o hospes, &c. §Capitol.in Vero.Imper.car.3.ante.53.§ Trahens cœnam in noctem, & in thoro conuiuali condormiens. §Martial.lib.8.car.antepenult.in Cecilianum.§ & in Heliogab.Imper. §car.4.fin.uel 108. 106.a terg.§ cum pilo leporino uel perdicum pluma, sedentes uescerentur puellæ, more ueteri. §Suet.in Claud.Imper.cap.conuiuia, &c.car.229.a terg.§ adhibebat omni cœnæ & liberos suos cũ pueris puellisq́ue nobil. Qui (more ueteri) ad fulcra lectorum sedentes uescerentur, mensa & thoro æquaui. §Pli.epist.6.in med. lib.2.longũ, &c.§ repetito munere Bacchi, surrexere thoris. §Metham.li.12.§ Cœnatum simul apud Syphacem regem, & eodem etiam lecto Scipio & Annibal, quia,&c. §Liui.lib.28.car.4.in fi. 147.Valer.cap.de instit.anti.in princ.§ fœminæ uiris cubantibus sedentes cœnitabant. Sedens more fęminarum uescebatur. & Varro post Cannensem cladẽ,

§dicit

§dicit Eutrop.lib.3.car.42.ante. in eo, Annibal, de quo Plut. in eius uita.car.4.fin.in fi.86.Iusti.lib.32.in fi.§ Cum in Affricam redijt, ut supra. §Plut.in apoptheg in Ptolomęo.car.131.in prin.§ Cato igitur post pharsalicam pugnam. §ita & in eius uita.car.penult.a ter. 158.in fi.§ post lauacrum cum multis cœnauit sedens, quemadmodum post ciuile Bellum consueuerat. §Ita & Apian.lib.2.de Catone ipso.§ discumbens conuiuatus est, eo more quo a Pompeij nece cōsueuerat. §car.76.in fi.§ Qui mihi accumbentes in conuiuijs,&c. Tul.in oratio.in Catilinam, §car.108.in princ.Curt.libr.8.in Polipercon.car.111.ubi supra.& in respōsione Alexandri ad exercitū,&c.§ nunc argenteis cubat lectis mensas auro onerant. §libr.9.car.137.a terg.Plut.lib.de fortuna Alexandri,car.287. in prin. uel eius 4.§ inuitatis deinde ad æpulas legatis gentium, regulisque exornari conuiuium iussit, centum aurei lecti modicis interuallis,&c. Suet.in Calig. Imper. §cap.Animum.car.188.Home.13.odiss. car.ult.§ Epulabantur sedentes, uiri autem honesti accesserunt. §Macrob.li.3.cap. 6.in fi.§ propria est Herculis obseruatio, sacris epulari sedentes.

Merendā cibum meridianum sumebat Augustus Impe.de quo Suet. in eo.cap.post cibum meridianum. car.110.a ter.Plin.episto.5. ubi infra.car.66.Plut.in Galba Imper.car.penul.a ter.in med.321.§ Cum esset uini cibique meridiani plenus,accessisse,&c. §Plaut. in mostel. cap.melius.car.170. in fi.§ Nunquid ad merendā istic ero? §cap. hic quidem.car. 174 § Vide ne forte ad merendam quopiam diuerteris.Hospites prius epulis acceptos, post refectos, interrogatos quid & unde. §Home.pluribi,& lib.1.odis.car.5.§ Cæna saturatus loquaris,&c. §lib.3.car.1.a ter. lib. 4.car.1.lib.5.car.3.libr.7.car.4.libr. 16.car. 2.libr.14.car.2.lib. 17.car.2.§

Alexand.Imper.26.prandebat,cænabat. §Lampri.in eo.car.130. a terg.in Heliogab.Imper.car.4.fin.109.Capitol.in Pertin.Imper.car. 5.in fi.69.Plaut.in miles.cap.cohibete.201.in prin.§ Vitell.Impera. quater comedebat,aut uorabat. §Suet.in eo.cap.Galba.cap. sed uel. car.305.309.§ Alexand.Mag.prandebat ad auroram,cœnabat in diluculo.Plut.ubi supra. §lib.1.de fort.Alexan.car.7.fin.295. ante.§ Seuerus Impera.humi iacens epulabatur cum filijs, Antoninus item & Imper. §Capit. in Anton. Phil. car. 2. ante.Spartia. in eo.car.76.§ Turcarum more humi epulabantur mærore luctuque perciti, nota.in oratione ad Traianum Imperatorem per Senatum, ut ex Geu. §libr. 2.in fi.car.429.§ Ludouicus Sfortia Mediol.dux,stans cibum sumebat. §Cori.in eo.§ ut Cato, Annibal,Varro,de quibus supra.Legionarij milites etiam,ut ex Liuio. §lib.24.car.eius.3.in fi.§ Ve-

latis capitibus uolones epulati ſunt, accubantes alij, ſtantes alij, qui ſimul miniſtrabant,&c.

Epulis luxuriantes qui.

OMEDONEM fuiſſe maximum, & bibonem Maximinum Imperatorem refert Capit.in eo. § car.2.in princ. 138. § Qui uini amphoram (uel ex noſtratibus barilam) bibebat in prandio, carnis libras. 50.comedebat,&c. Staturæ erat pedum decem,in circa.

Iulius Cæſ. ad primam lucem epulas producebat cum Cleopatra. § Suet.cap.dilexit.car. 32. in fi. § Tyberius Imp. noctem & biduum cum L.Piſone urbis præfecto & cuſtode, immo biduum cum duabus noctibus,dicit Plin. § lib.14.cap.ult. Sen. epiſto. 83.§ Singulos,&c. § in med.eius.Suet.in eo.Tyber. cap.cæterum. car. 199.Sen.ita epiſto.58.quanta,&c.in med.ubi & de Coſſo. §

Nero Imp. § not.Suet.in eo.cap.paulatim. car.256.§ Epulas è medio die ad mediam noctem protrahebat, &c. ut de Germanis Tacitus. § lib.de Germa.ipſis.car.3. §

Tit.Veſpaſianus Imper. § not. Suet. in eo. cap. præter. car.334. § ad mediam noctem commeſſationes extendebat. Ita & Alex. Mag.de quo ſupra.not.Arria. § lib.4.car.172. §

Cato morũ norma noctem totam cum amicis ad auroram uſque in epulis uigilaret. § Plut.in eius uita.car.2.251. § Quandoq; ebrius. Plin. § epiſto.12.lib.3.ueniam ad cænam,&c.Orat.etiam. li. 3.oda. 21.O nata mecum.& epiſto.ad Mecenat. lib.1.car. 220. priſco ſi credis,exiguæque togæ,&c.Sen.lib.de tranquil.uitæ.car.155.a ter. in medio.cap.ſed nihil,in fi.eius, § de ipſo Catone narratur, & priſci Catonis,ſæpe mero caluiſſe uirtus. Et ſic habetur de utroque ipſo Catone uino letantibus. § Martial.lib. 2. in Gaurum. § Quod nimio gaudes uino.& cæ.

Anton. Geta Imper. ſibi cænas parari iubebat per ordinem litterarum alphab. § Spar.in eo.lib. de Cæſaribus.car.251. §

Gulam ut gruis collum optabat Philoxenus, de quo Plato in Gorg. § in med.car.143.in princ. § De caradrio aue. Gel. § lib.19.cap. 2.in med. Alcia. fab. 90. § Optabant uitam caradrij auis. i. uoraginis cuiuſdam,uel onocrotali,de quo Plin. § lib.10.cap.47. § Cibis prætioſis immiſcebat ſter. Imp.Commodus,de quo Lamprid. § car. 61.in prin. § Albinouanus pedo diem nocte permutabat,&c. § Sene. § epiſto.122.detrimentum,&c.Orat.ſat.3.lib.1.omnibus hoc uitium,

tium,&c.car.248. § Noctes uigilabat,&c. hos exprobrat mores Cato,de quo Sen. § episto.ipsa.122.& de Attilio.Butta. § Petronius, de quo Tacit. § lib.16.car.2.in fi. § Paul.& secus Pont. de quo etiam Corius in eo. § car.416.Plati.in eo.car.157. § Veh qui dicitis,&c.ponentes tenebras lucem,&c. § Esai.cap.5.e. § Clodius Albinus Imper.comedebat ficus quingentas passarias, persica centum cāpana, melones decem, ficedulas centum. § Spartia.in eo.car.248. § Phagon in prandio aprum comedit integrum, panes centum, ueruecē, & porcellum,uini horcam bibebat. § Vopis.in Aurel.Impera. in fin. car.205. § Apicius culinariæ princeps,&c.Sestert. mille absorbuit.i. aureorum duo milliones cum dimidio. § Plin.lib.10.cap.48. Sene. episto.95.in med.petis a me,&c.de quo Agrippa ipso.cap.89.Martial. lib.5.de Apitio, dederas Apicibus, &cæ. epist.120.incip. epistola tua, &c.in fi.lib.suo.de consolat.cap.libet dicere.car.149.a tergo. ubi & de Calig.Ponta.lib.de imman.car.313.ante. § Aesopus fil. de quo Plin. § lib.10.cap.51. § Liquefactas margaritas deuorabat; unde Oratius. § Sat.3.lib.2.car.289. § Filius Aesopi detractum ex aure metellæ, &cæ.Luscinias soliti impenso,&c. § Budæ. libr. de Asse. car.181.188. Agrip. cap. 89. de scientijs. § Vt de Cleopatra Plin.Plutar. Macrob. § lib.3.cap.17. § Leges sumptuarias refert plures. § Gel.lib 2.cap. 24. § Fanniam Liciniam Sillanam Cinciam Iuliam. Muleasses Tunetæ rex hodie phasianum perdicesque duas condidit extors aureis centum. § Iouius.libr. 44. in med.car.516.&c. § Babilonij totam noctem bibunt,saltant,&c. § Xenoph.libr.6.in medio.car. 122.in fin. § Pamphagos omnia manducantes appellat Plin. § lib.6.cap.30.in fi. § Onocrotali,ubi supra. § lib.10.cap.47. § Abronis uita. § Eras. prouer.1431.car.187.a terg. § de Thorio.Tul. § in 2.de fini. car. 78.ante. § Sibaritica mensa. § prouer.1165.car.157. § Siracusana mensa. § nume. 1168. § Ad ambas usque aures. § prouerb. 1227. § Ambabus manibus uorare. § Plaut.in Trinu. cap. minus. car.206.ante. § Voracior purpura. § prouerb.1284.1778. 1997. 2641. § Turbucinari. § Plaut.in Persa.cap.omnem.cap.254.in fi. § Alex.secund.pontifi.desiderata in prandio requirebat,expectabat quousque deferrentur, coquerentur,in mensa haberi possent. § Corius. car.234. § de arte coquinaria disputat Agrippa. § cap. 89. § ubi de pluribus ad hanc rem scriptoribus.

EPVLATIO.

DVBIA cæna lautiss. § Orat.lib.2.sat.2. § Cæna recta. § Suet.in Aug.cap.conuiuabatur. car.106.a terg.in Flam.Vespas.Imper.cap. ludis. § Conuiua batur recte,& dapsile. § & in Domit.Impera. cap. multum.car.342. § Cæna dubia. § Eras.prouer. 1323.Plin.lib.2.episto.6. § Longum est,& cæ.ubi plura.Qualis esse decebat,& omnibus æqualis. § lib.14.cap.13.in me dio eius ex Homero.lib.7.Ilia. § de Agamen. in proceres. § Martial.lib.5.in Ponticum.Xenoph.lib.2.car.5.Ponta.de Iul.Cæsare in Panicer.lib.4.de obedient.car.34. in prin. § Cæna aspera. § Plaut. in capti.cap.miser homo.in fi.car. 88. in fi. § Cerealis cæna. § Plaut. in Menech.cap.iuuentus.car.180.in fi.Eras.prouerb.2187.car.250. § Adijcialis cæna,pontifical.cæna. § Plaut.in bacchide. car. 2. ante.in in med.Martial.lib.12.in lautum,&c. § Pontificumq; dapes. § Macrob.libr.3. cap.13. § Popularis cæna. De cæna nimis parca iocatus est Augustus in amicum,de quo Macrob. § libr.2.Sattur. capit.4. § Non putabam me tibi tam familiarem esse. § Plaut.in trinu.car.296. in princ. § Deorum cibus,ubi infra pontific. § Orat.oda.14.in fi. lib.2.Heu fugaces.in fi.§ Pontificum potiare cænis, basilico accipiere uictu. § Plut.in Persa,de quo infra.in uer.basilica.in annotat.idest splendido. § Cæna feralis. § Home.li.ult.Ilia.car.fin. in fi. de qua Iuuen.sat.5.in med.car.20.§ ponitur exigua, &c. parca cæna tribus ferculis,plebeia prandia. § Pers.in sat.5.Suet.in Aug.cap.conuiuabatur.car.106.honeste lauta. § Gel.lib.13.cap.11.lib.15.cap. 8. Iuue. sat.3.in med.Martial.lib.1.ad Frontonem.Lamprid.in Alexand. Impe. car.125.in prin.§ Cæna breuis iuuat. § Orat.epistola ad Vilicum. in fi.car.209.in prin.in poet. car. 177.§ Ille dapes mensæ breuis, ille salubrem. § sat.2.lib.2. § Accipe nunc uictus tenuis,&c. Caulibus ac pomis & aperto uiueret horto;unde cæna terrestris dicta. § Plin.li. 19.cap.4.in med. § Semperque parata. § Iuuen.sat.6.in princip. § Caninum prandium quando sine uino, ut sacra Nephalia, de quibus. § car.sequen.& in uer.parsimonia.Sacrum sine fumo.Gel. lib.13. cap. 30. Eras.prouerb.939. §

Qui diligit æpulas,in ægestate uiuet. § prouer.cap.21.c. § Hebetat ingenium. § prouer.2518.car.280. pinguis. §

Temperantia in cibis utilis. § Plato.lib.3.de rep.car.4.a ter.Plin. lib.26.cap.3.lib.28.cap.5.in fi.lib.11.cap.53.& ult.Liui.lib.39.car.1. in fi.

in fi. § de Bachanal.institutis per uiros & mulieres, additæ uoluptates religioni uini & æpularum,quo animi allicerentur.de Lituanis Carda. § lib.10.de subtilit.car.3.in fi.§ Qui uoracissimi sunt. Ambulatio & peruigilium pernitiosum omne quod nimium,&c. Homo maxime cibo perit nimio. § Plin.lib.26.cap.8.in princ.§ Inamarescũt epulæ sine fine petitæ.alibi diximus in uer.facietas. § Eccle. cap.10. d.§ Veh tibi terra,cuius princeps mane comedit, &c. § Home.de quo Plato lib.3.de rep.car.4.a terg.§ Epulæ in conuiuio non uariãdæ. § Plin.ubi supra.lib.7.episto.3.lib.11.cap.53.in fi.lib.28.cap.5. Orat.sat.2.lib.2.§ Imprimis ualeas bene,nam uariæ res,ut noceãt homini,&c. Post cibum ne studeas. § Sen.episto.94.in med.capit.hanc partem.car.53.ante.in med.& in declamat.in princ.car.75.in princi.§ Nec cito dormias. § Plut.lib.de tuenda ualit.car.410.in fin.411.§ Dono mitti partem ciborum inter amicos æpulantes.not.in Hest.cap.9.d.e.§ Pertinax Imper.de quo Capitol. § in eo.car.69.a tergo.§ Domitia.Imper.de quo Suet.in eo.cap.erat autem.car.346.a terg. Budæ.in pand.1.car.penul.in fi.Xenoph.lib.1.in med.car.14.li.8. car.6.§ Multi uiuunt ut edant.se edere ut uiuat dicebat Socrates, de quo Gel. § lib.19.cap.2.Macrob.lib.2.in fi.cap.ult.in fin.§ Quibus in solo uiuendi causa palato est. § Iuuen.sat.11.in prin.§

Mensam euacuare non decet. § Plut.in proble.car.208.in princ.§ Quia serui lætantur, &c. Conuiuia instituta inter personas coniunctas caristia dicta. § Valer.cap.de instit.antiqu.cap.quotiens.car.2.ante.§ Pro facultatibus & dignitate ut supra, unde Virgil. § in 1. georg.§ Mutua inter se læti conuiuia curant. § Xenoph.li.8.car.6.uel.134.§ Et sine parsimonia laute tunc decumbendum, uino cibisque optimis in quosque.ut supra. § Plin.d.episto.6.longum est,&c.car.37. Vale. cap.de repulsis.in Tuberone,& in uer. parsimonia.§ Nullum est beneficium hominibus,&c.

Nullum est beneficium hominibus erga homines gratius quam uictitandi sumptu, ciborum potuumque collatio, &c. § Tul.lib. de senect.car.80.83.§ modicis conuiuijs potest delectari. § car.7.10.§ Conuiuia ad omnem animi elationem deprimendam ualent, nec facile in consuetudine expectationem grauitatis & seueritatis conseruare. Plut.in Periclis uita. § car.2.a terg.Blon.lib.de Roma Triumph. car. 61.Ponta.lib.de Conuiu.late car.144.ante.Plut.lib.de cohib. Iracun. in fi.car.antepenult.Beroal.in 6.annotat.& 8.§ Super omnia uultus accessere boni, nec iners pauperq; uoluntas. § Metham.li.8.in med.§ In conspectu familiæ uescendum. § Plin.lib.33.cap.1.in fi.§ oẽm uictum in promiscuo habebant. ijsdem cibis & uino. § Bud.in pand. 1.car.

1.car.120.Plin.item de apibus.lib.11.cap.10.in med.} Neque separatim uescuntur.ut de Crasso Plut. }in eius uita.in prin.& in proble. car.201.ante.} cur ueteri more. }Plato in laches.in prin.eius.car. 116.lib.3.de rep.car.ult.in fi.lib.5.car.3.a ter.in med.} ædes & cōmessationes communes habentes,&c. }Plut. libr. de tuen. ualit. car. 401.a tergo.

Quomodo uiuendum & conuiuandũ. }Tacit.lib.13.car.3.a ter. in prin.Vale.cap de instit.anti.car.31.} Inuitati quærebant de conuiuio interfuturis, ne seniores postea superuenientes præcurrerent, sublataq; mensa priores consurgere prius,&c.

Ad cenam nō inuitatos, nō ire. }Plato in conui.car.1.in fi.} Sed boni ad bonos etiam non inuitati }Eras.prouer.935.} Tales propterea umbræ dicti. }prouerb.9.car.10.prouer.1091.} concupi. omnia bonos. }prouerb.1860} & de Menelao not.Hom. }in 3.Iliad.car.antepenult.} spontaneus autem uenit,&c.} Septē conuiuium,&c. }prouerb.297.Capito.in Vero Imper.car.3.ante.} nouem conuiuium. Tres aut nouem. }Gel.lib.13.cap.9.Macrob.li.1. cap.7.Orat.oda.19.lib.3.quantum,&c.Sat.4.lib.1.egressum,&c.} cenantes haud animo æquo expectans comites. }In Alexand. Imper. Lamprid.de eius uita, in med.car.224.in fi.ex Varrone Gel.li.13.cap. 11.Macrob.lib.1.cap.7.} Aut gratiarum, aut musarum,uel a tribus ad nouē,nō ultra.Aut quinque bibe, aut tres,aut ne quattuor. }Eras. prouerb.car.161.Ponta.lib.de conuiuan.car.ult.ante. Geu.libr.1.car. 30.} neque lotus edas. Mascalam tollere. }prouer.527.car. 80. 1724.car.214.} Deorū cibus. }prouerb.788.car.114.} ede citra cruditatem, bibe citra æbrietatem. }Sen.epist.58.plura. quanta nobis,&c.& lib.de form.hone. uitæ cap. continentiam, car.71.& lib. de tranqui.uitæ.cap.ultimo.Sed nihil, in fi.lib.1.car.155.Macrob.lib. 2.cap.8.Tul.libr.de senect.car.81.uel.8.in princ.} Vini & carnium plenior usus confert firmitati corporis, animo autem obest, & imbecillum reddit. Plut. }lib.de tranqui.animi in med.car.266.a terg. li. de tuēda ualit.car.409.} Tantū uini & potionis adhibēdū,ut reficiantur uires,nō opprimātur. }Plato in cōui.car.2.a ter. in prin.170.} Cōcessisse non ad ebrietatē,sed ad uoluptatē esse bibendi. }lib.8.de rep. car.4.a ter. in prin.} Cupiditas comedendi sit quæ per temperantiam coherceri potest, obest autem corpori, obest & menti ad prudentiam, ergo non necessaria, præter necessitatem abstineas a cibo, & iuxta naturā uitam agere. }Plut.li.præd.de tuen.ualit.car.7.405.407.409.} Commessationes ad alia conferunt, ad seditiones obsunt omnino, dicit idem }lib.1.de legi.car.3.a terg.} Videntur conuiuia communia,

nia, certaminaq; gymnastica adinuenta fuisse,&c. plura,& car.sequen. a tergo. Cõmunem in uini potu consuetudinem si recte fiat laudate. Bonos esse illos, qui sibimet imperare possunt, malos qui nequeunt. §& ibidem car.ultima.ante§ uini usus uoluptates, dolores, &c. uehementius concitat. §Idem lib.2.car.3.a terg.§ Vino moderate utendum, ab ebrietate & uini repletione iuuenes omnino abstineant, post in conuiuijs liberius discumbentes Dionisium inuocent, qui hominibus uinum quasi remedium aduersus senectutis duritiam est largitus, & reiuuenescere uideamus, & mestitiæ nos obliuio capiat, &c. §car.114.a terg.& in fin.libri eius. Vnde Ascon.in pen. Verr.car.69.§ de Græcorum more, qui cum mero Cyathis saltantes ciuium libantes, primo Deos, deinde amicos suos nuncupantes, nã totiens bibũt merum, quoties & Deos & caros uocant. Tale institutum notat Tacit. §libr.13.car.3.de æmulatione Neronis in Britannicum. Vini usus ferme omnium moderatissimus & parcissimus sit. §& lib. antep. ante. ubi supra.§ Plut.ipse in problem. §car.216. ante§ cur Dionisium patrem. §& li.præd.de tuen.ualit.car.410.in prin.§ Baccho Nephalia sacra exhibemus siue uino. §lib. de cohib. iracun. car.ult. in fi.uel car.453.a tergo.§

Digestio autem utilior est per exercitium & peruigilio quam dormitione & lecto. §Plin.lib.11.cap.penult.in fi.§

Ad nuptiale conuiuium non plures quam quinque amici & amicæ, &c. secundumq; diuitias fiat,&c. §Ponta.ubi infra lib.de conuiuen. car.3.a terg.§ pro facultate & dignitate, bibere ad ebrietatem usq;, neque alibi unquam decet, & maxime sponsus & sponsa, quando non paruam ineunt uitæ mutationem, ebrius enim tanquam mente captus, ad ferendum est inutilis. Plut. §lib.de libe.educan.car. 2.§

Cęna exacta, saltationes institutæ exercebantur. §Tul.libr.1.car. 1.a terg.Tusculan. quæstio. de Epaminunda, lib.4.car.2.Plut.in apophtheg.car.181.a terg.car.3.uel.125.in prin. de Gelone lib.Num philosophandum.in fi.car.ultima.a terg.472.Home.lib.1.car.3.in fi.& li. 4.odiss.in princ.lib.8.car.3.in prin.lib.13.car.2.in prin. Metham.libr. 12.in med.discubuere toris, &c.§ Inter ipsos canebat cantor cytharizans, duo autem saltatores inter ipsos in gyrum se uertebant in med. §lib.8.car.3.§ cantusque, saltatioque, hæ enim appendices sunt cõuiuij.In manibus Phemio cytharam posuit,&c. §& in 1.Ilia.in fi.eius§ de Apolline in Deorum conuiuio diei totius. §Virg.in 1. Aenei. in fi.§ post alij proceres cythara crinitus Iopas, personat aurata. §Eras.prouerb.1521.canere,&c. Vale.cap.de instit.ant.car.2.a terg. Metham.etiam.§ Non illos cytharæ, non illos carmina uocẽ. Achillem

cythara sonantem,&c. § Home.lib.1.lib.9.Ilia.car.4.lib.18.car.ult. Plut.in Licurgi uita.car.4.a terg.in med.car.15.in fi. § Ludi conuiuales etiam extraxere tempus. § Curt.lib.8.in med.car.113.in prin. Plut.etiam in Alex.Mag.car.3.a terg.in med.Ponta.lib. de conuiu.car. 3.& a terg.144.ante. § & adhibendi musici, Cimonem etiam inducit. § car.3.ante.in med.177.Tul.in questi.Tuscul.lib.1.car.1.a ter.§ Est in originibus, solitos esse in epulis canere conuiuas ad Tibicinem. Quum autem cænatus discumberet,imperabat alijs ex pueris, ut cænaret,&c.Sed tamen eneruant animos cytharæ, cantusq; lyræque. § Ouid.lib.2.de rem.amor.Plin.episto. 24. libr. 7.car.196. § Numidia. § Gel.lib.19.cap.9.in prin.Orat.in poet.car. penul. § ut gratas inter mensas simphonia discors. § Plato in Alcibi.1.car.1.a ter. § Quinetiam cãtorem oportet pulsare cytharam, & saltare ad cantilenæ ipsius exemplar. § lib.7.de legi.car.2.ante. §

Vini proprietas item & instituta.

VINVM defaticato uiro auget robur. § Home. lib. 6.Ilia.car.5.ante.lib.21.odiss.car.antepenul.in princ. Plin.lib.12.cap.1.in prin.lib.14.cap.5.lib.23.ubi infra.Plato in 2.de legi.in fi.car.penul.in fi. § Vinum ut animus pudorem, corpus sanitatem & uires adipiscatur tantum,uino modico nerui iuuantur,copiosiore læduntur.Sic & oculi,stomacus,tristitia,&c.perniciosissimum in omni uita quod est nimium. § Plin.lib.11.cap.ult.lib.23. cap.1.in medio.142.in prin. § Sapientiam uino obumbrari, ut infra. Tantum cibi & potionis adhibendum,ut supra.Satis est sitim extinguere. § Sen. d.episto.58.quanta,&c.in princi.83. § Mulsum intus,foris & oleum ad longæuam confert uitam.Pollion ad Augustum Imper.de quo Plin. § lib.22.cap.24.in med.Carda.lib.5.de subtilit.car.148.in med. Alcia. fab.99. § Liber dictus quia liberat seruitio curarum. § Sen. lib. de tranquil.uitæ.car.ult.in fi.eius.155.a terg.Plut.in problema. car.216. ante.lib.de bona ualit.car. 409. § Modicis inter bibendum remissionibus refici redintegrarique animos ad instaurãda officia,&c. & in poetas. § Orat.oda.18.lib.1. § Nulla ualere,&c. § lib.1.episto.si potes,&c. § Quid non ebrietas,&c. § oda.9.epod. in fin. § Curam metumque Cæsaris rerum, &c. § car.154. § Quis post uina graue militiam, & cæ. Vino prudentiam augeri, § Alciat.fab.23. § Hæc Bacchus pater.Fomitem,& incitabulum ingenij uirtutisque, si mens,& corpus uino flagraret. § de Plat.Gell.libr. 14. cap.2. § Vnde Nephalia

phalia ſacra ipſi Baccho,ut ſupra.Solus homo uinum bibit etiam non ſitiens. § Plin.lib.14.cap.22.uel ult.in prin.lib.26.cap.3.Plato.in conui.car.2.a terg. in prin. § Neque uiribus corporis utilius aliud, neq; uoluptatibus perniciosius,ſi modus abſit. § Plin.idem.lib.14.cap.5. in fi.li.28.cap.4.in fi.Colu.lib.12.cap.1.Orat.li.2. oda.7. in fi. § Sapiens finire memento triſtitiam uitæq; labo res,Molli Plance mero,nũc uino pellite curas. § Oda.18.lib.1.& 21.lib.3. O nata mecum, &c. § Tu lene tormentum, &c. Si bibas illud moderate eris ſobrius. § Eccle.cap.31 d.§

Vinum in iucunditatem non in ebrietatem creatum eſt ab initio. § Alcia.fab.25. in Bacchum § Muneribus quandoque meis ſi parcere diſces,iunior,&c. Exultatio animæ & corporis uinum moderate potatum ſanitas eſt,&c.Vinum multum potatum irritationem, iram, ruinas multas facit,&c. § Ouid.libr.1.de arte.libr. 2. de remedio.in fin. eius. § Aut nulla ebrietas,aut tanta ſit, ut tibi curas eripiat. § Macrob.li.2.cap.ult.car.penul. §

Obſeruata,de quibus Plut. libr. ipſo de tuenda ualit. § car. 5. fin. 410.plura.lib.de tranqui.animi.in ſi.car.155.in fi. Sen. § Vinum ipſum defluere ad pulmonem, dicit Gel. § lib.17. cap. 11. §

Lætificat cor hominis. § pſalter. capit. 103. § Benedic anima mea,&c.Diligentes uinum noli prouocare,multos enim exterminauit, ignis probat ferrum durum,ſic corda ſuperborum per uinum, &c. Vinum & muſica lætificat cor.unde prouerb.de quo Tul. § lib.ult.car. ult.Tuſculan.Aut bibat,aut abeat.Plut.lib.de tuenda ual it.car.6.fin. § Potus & uinum utiliſsimum eſt,& pharmacum ſuauiſsimum ſi temperatum contigerit,&c. § & car.ſequen.Plut.lib.de libe.educ.car.penul. a terg. & in Cleomen. uita. car. 6. ante. § Summo tenus attigit ore. Virgi.in 1. Aenei. § bibendi certamen quod Germani dicunt ſprindes.Reges & uulgus poſt epulas,quia mens lætata,&c. § Plut.in Phocio.car.2.in fi.poſt prandium,&c.car.244. in fi. & lib. de diſcrim.adulat.car.386.ante.§ Omnis enim animi impetus cibo mollitur. § Pli. lib.22.cap.24.in med.Ioſep.in cap.Imperat.li.18.antiqu.Iud. cap.19. in med. § De Philippo rege Macedo.Liui. § lib. 37. car.2.ante.in fi. § in conuiuio rex erat,& in multum uini proceſſerat,&c. Conuiuatores lenti & expectati. § Eraſ.prouer.2663.famuli,&c.§

Pocula portant menſis. § Virgil.in 1.Aenei.ex Home.lib.5.odiſſ. car.2. § In manibus poſuit poculum dulcis uini. § lib.9. in princi. eius.Iuuen.ſat.11.car.penul. a terg. § Hic tibi uina dabit, merum ex cratere exhauriens pincerna fert,&c.Plebeios calices porriget incultus puer,&c.

Bibentes

Bibentes reliquum ex poculo profundebant in terram. § Plin. lib. 14. cap. ult. li. 36. cap. 25. in prin. § natabant pauimenta uino. § Tul. in secun. philip. car. penul. in princ. Orat. lib. 2. oda. 14. § Vnde uene-ralia instituta ueneri cum profusione uini. § Plutar. in problem. car. 204. ante. Iuuen. sat. 3. in med. § Et mero tinget pauimentum super-bo. Si trulla inuerso crepitum dederit, &c, ex Homero etiam. § lib. 7. Ilia. in fi. § Vinum autem ex poculis humum perfundebant. § & lib. 23. car. 4. a terg. § Vinum exhauriens humum fundit, &c. Ieiunis bibere nocuum. § Plin. d. cap. ult. lib. 23. in med. lib. 29. cap. 1. in fi. §

Potiones ad prandium quales nota. infra in cap. de ponder. & men-su. de sestario.

Mulieribus interdictum uinum. § Valer. capit. de insti. antiqu. § Vnde osculatio instituta inter propinquas ad præsentiendum uini odo rem. § Plin. plura. lib. 14. cap. 13. Alcia. fab. 24. Plut. libr. de Cla. mu-lier. de alia ratione, quid me uexatis. & in problem. car. 2. a terg. § Si bi autem permissum bibere Loram, Passum, Murinam, &c. § Gel. lib. 10. cap. 23. § unde Metellus filiam interemit. § Vale. cap. de seuerit. Plin. lib. 14. cap. 13. §

Vinum nouum amicus nouus. § Eccl. cap. 9. c. § Vetus ideo prę fertur. § Plaut. in Casina in prin. car. 115. in penul. cap. iam istuc. car. 245. § Aut bibat, aut abeat. § Eras. prouer. 947. § Nilum habe tis, & uinum quęritis? § Vale. cap. de abstin. cap. penul. Dion. lib. 54. car. 7. a terg. 367. § De aqua uirginali in urbe ducta, deficiente tunc uino, &c. Nox, amor, uinumque nihil moderabile suadent. § Ouid. in eleg. § Sapientiam uino obumbrari, &c. ut supra. § Plin. li. 23. cap. 1. in med. § Obliuiosos facit. § Constant. li. 2. de agric. cap. 42. § In uino omnia mala. § Home. li. 14. odis. car. penul. in fin. § Vinum impellit stultum & sapientem, ac agitat. § li. 21. car. 6. in prin ci. § Lædit quicunque abundanter capit ipsum, neq; decenter bibit.

Odi memorem compotorem. § Plut. li. Num philosoph. in princ. eius. car. 469. in prin. li. de adulat. car. 379. de uino & cicuta. Eras. prou. 601. car. 91. 1055. car. 144. § Sicut cicuta, ita & uinum est homini crapulanti. § Plin. per uerba corrupta. d. li. 14. cap. 5. cap. ult. § E-brietas secreta pandit. § prou. cap. 31. a. Alcia. fab. 35. Orat. li. 1. epi-sto. si potes, &c. Plin. lib. 14. cap. ult. in fin. § Bibendi consuetudo au-get auiditatem. Quid non ebrietas designat. § car. 195. oda. 21. O na ta mecum. li. 3. car. 3. ubi supra. § Tu lene tormentum, tu spem redu-cis mentibus anxijs. In uino ueritas. § Eras. prouer. 617. car. 93. Plut. in Artaxer. uita car. penul. 309. in princi. Plin. li. 13. cap. ult. in medio. § Vnde Germanis consultationes in conuiuijs. § Tacit. in eis. car. 3. an-

te.plura.de Besso Curt.car.87.in fi.lib. 7. in med. § Bessus cum amicis ducibusque copiarum inter epulas de bello consultabat, graues mero suas uires,&c. Vinum appetunt Germ.ipsi, ut etiam uestes uino perfundāt. § Plato li.1.de legi.car.3.in fi. § Neruij & Sueuij. § Cæs. in eis plura.li.2.Polyb.li.2.car.61.Plin.li.14.capit.11.cap. ult. in fin. § Nulla in parte mundi cessat ebrietas.de Gallis sæpius ebrijs. § Apian. li.2.car.65.a terg. § Germani uino uexati ridiculi redditi sunt. Cum pueritia & sine pueritia ueridicum uinum est. § Plato in conui. cart. penul.177.in fin.Plutar.in Artaxer.rege. ubi supra. § Aquam ebriosam not.Diodo. § lib.3.car.16.ante.Vitru.lib.8.in princi. § Quid cum aqua uel sine. § Erasm.prouer.1196. perdidisti. § Aquam uino extrahere quomodo not.Carda. § lib.5.de subtilit.car.207.209.§ Alumen deprehendere. § Paul.in 1. episto.ad Timot.cap.5. in fin. § Noli aquam bibere. Vino in mensa non gustato caninum dicebatur prā dium,ut supra. h. § Orat.in 1.episto.ad Mecena.prisco si credas.car. 219.Constan.li.2.de agric.cap. 42. § Commissumque teges & uino tortus & ira. § Orat.in 1.epist. si bene te noui. § Vinum & amor. Plaut.in aulul.cap.quis hic.car.76.Sen.episto. 105. Quæ obseruanda. 116.utrum satis. § Vinum,nox,mulier.illebricosius nihil fieri potest. § prouer.cap.20.in prin.23.c.d.Eras.prouer.1070.pudor. § Ebrius tyrannicum gerit animum. Quinetiā furiosus si temulentus amori obnoxius. § Plato in conui.ubi supra.car.penul.in fi.lib.9.de rep.car.1. ante.Liui.li.39.car.1.in fin. Bachanal. ut & supra hic. § Sine Cerere & Baccho,&c. Virgi.in eleg. § Plato in 1.de legi.car.3.ante. & car.ulti.eius ante. § Temulentus bis puer,ut & Senex. Terent. de quo Tul. § in 2. de natur. deo. § Absentem lædit qui cum ebrio litigat. Sen.in suis prou. § car.167.ante.Plato li.6.de legi.car.penul. ante.in med.§ ad generandum ergo inutilis. Propter crapulam multi perierunt. § Eccle.cap.37.in fi.Eras.prouer.2272.Ne cinerem.Hom.li. 21.odis. car.antepenul.Boet.in 3.de consolat. pro. 8.car.33.a terg. § Plures occidit crapula,quam gladius. Vini uarietates & epularum obsunt,alibi in uer.uariet. § Plin.lib.23.cap.1.car.2.ante.Macrob.li.7.capit.6. § Frigidum esse natura dicit & Carda. § lib.17.in fi.car.672. § Optimum quod in cuppæ habetur medio. Dietariam disputat Agrippa. § capit. 88. §

Vini-

VINIBVNDI QVI VEL BIBONES, & temulentiæ ſtudioſi, uel Temetiſtæ.

ANDIDATVS in menſa Tyberij Imper. Amphoram uini propinauit.i. barilam noſtratem. § Sueto. in eo.cap.cæterum.car. 149. § de Pomponio & Piſone Alcibiades, de quo Plut. § in eius uita, & Plin.capit.præd.ult. § Famam meruit apud Græcos Nouellus Mediolan.cog. Tricongius. § Plin. ubi ſupra. § Maximinus Imperat. 27. de quo Capitol. § in eius uita. car. 138. § Amphoram uini propinabat in prandio. Bonoſus ex 30.tyrannis, de quibus Spartia. § car. 274. § Bibit quantum hominum nemo, quãtum & bibebat tantum mingebat, nunquamque grauabatur, ſtatim euomere, rurſus & haurire promptus iterum & tertio. § Plin.d. capit. ult. § Vt de M.Anto.Triumuiro, & Lucio Piſone, de quo ſupra. De Cambiſe rege. § Sen.li.3.de ira.car.eius. 3. 131.a tergo. § Bibendi conſuetudo auget ipſam auiditatem. Ebrietatem & bachanalia obſeruant & Indi, de quibus Io.Leo.moder. Scriptor hiſtor. § li. 2. capit. 82.Plut.in Demet.rege.car.285.a terg.car.1.de Elotis. § Præmio inuitatur ebrietas, &c. § Plin.ubi ſupra. § Coronati bibitores. § Iuuen.ſat.5.in princip. § Quale coronati, Maſcalam tollere, Madulſa. Eraſ. prou. 1111.1724.Plaut.in pſeud.cap.quid hoc.car.236.a terg. § Promachus in Alexand.Mag.de quo Plut. § in eius uita.car. penult.a terg.plures not.Agrippa.cap.89.car.2. §

Leges ebrietatis & uolumen editum fuiſſe per M. Anto. Triumuir. de quo ſupra.not. § Plin.d.cap.ult. § & ut ieiuni biberent, quoties bibendum. § Bud.li.de aſſe.car.440. Agrippa. cap. 41. § Ter aut nouies, ut ſupra. § Eraſ.prouer.aut quinque.Geu. de Licurgo. lib.1. car.30. § nõ quater.ratio eſt, de qua Plin. § lib.28.cap.6.in med. § ex Democriti ſententia. § Plaut.in ſticho.car. 290. a terg. § Sæpe ſenes inficit, mulieres raro, ob frigidam naturam, quia & is humidiſsimus. § Macrob.li.7.cap.6. § Vnde ſenex dicitur bis puer, præſertim ebrius. § Plato ubi ſupra.li.1.de legi. § Scythæ, Perſæ, Carthagin.Celtib.Thraces, uinoſi omnes, qui & ueſtes uino perfundant, ut ſupra.de Theutonib.uel Germanis. § car.præced.a tergo. § Sed quid de Italis? & Illiricis. Vinoſum Theutonicum appellari propria ex conſuetud.dicit Ponta. § lib.1.de aſpirat.car.antep. 25. ante. §

EBRIETAS VITATVR, VT INFRA.

APHANO præcomesto uel præsumpto uitatur ebrietas. §Cato.cap.155.rei rust.in prin.Plin.li.21. cap.20.lib.17.cap.34.in fi.de brassica.li.20. in prin. lib.22. cap. 9. capit. 8. in fin. § Herba centum caput. § lib.30.cap.penul.li.23.cap.1.in med.li.36. cap.21.Constant.li.12.cap.17.in fi.li.7.cap.31.34.§ Vt uera nocet sic ficta iuuabit. § Ouid.in 1.de arte. § Nocet ebrietas ipsa etiam plantis arboribusque. § Plin.li.17.cap.26.§ Sitibundus auide bibens uinum uel & aquam suffocatur . Cæs. ubi de milit. in prælio Pharsal. § Apia. lib. 5.car.213.in prin.Ioui.li.34. histor. car. 610.§ de Magaloto. § 62.de Aidino.lib.35.car. 662.§ in Delphino reg.Franc.filio. § Curt.lib.7.in med.car. 90.in fin. § Multi propter mediam ægrotantes deficientibus uiribus ne subita affluentia cibi immodice sumpti periculum subirent,&c. § Sic Totila rex in hostes conuictos,de quo Blond.li.6.car.2.a ter.§

DE VOMITIONE.

Omitiones quæ reijciones uel reiectationes dicũtur, dãnauit Asclepiades supra modũ frequentes. § Pli. li.26.cap.3.in fi.§ Rara sit uomitio. § li.28.cap. 4. in fi.li.11.cap.53.in fi. § Vomitiones homini in remedio excogitatæ frigidiora corpora faciũt. nõ expedire uomitiones dicit. §li.23.cap.1.in med.car. eius. 2.ante in med.Plut.li.de tuen.ualit.car.4.fi.ante.§ Vomitus & aliæ subductiones mala solatia repletionis.Carda. de Rosomace animali uoracissimo. § li.10.de subtil.car.3.Suet.in Clau.Imp. cap.cibi.&c. car.230.in Vitel. car. 309.§ Comessationibus omnibus facile sufficiens uomitandi consuetudine. § Plin.li.29.cap.1.in fi.cap.4.in princi.§ Canes demonstrasse uomitiones dicit. § cap.6. in med. li. 31. Diodo.li.1.cap. 11. in fin.§ Aegyptij morbos uel ieiunio curant uel uomitu,idque quotidie,aut tertio quoque die. § Aurel.Imper.de quo Geu.li.1.car.317.Sen.episto. 63. in med. concilio tuo.&c. episto.95. petis a me.car.52.a tergo.in med. § Inuitis ingesta uisceribus per os reddunt,& uinum omne uomitu remittunt, ut de Bonaso. § car.præced.Sen.lib.de consolat.cap.Emetianus.car. 149. a terg.§ Vomunt ut edant,edunt ut uomant epulas,omni diligentia & ære conquisitas,&cæ. § Herodi.li.2.cap.6.in princ. de Aegyptijs.§ Orexim dicunt. § Iuuen.sat.6.car.28. in fi.§ Ducitur ante cibum.&c.

DE SOBRIETATE VETERVM Imperatorum.

OBRII parciq́ue epulabantur & bibebant ij, de quibus infra, Chironomonta. de qua Iuuen. § ſat. 5. in med. § Auguſtus Imp. de quo Suet. § car. 108. § Tyberius Imp. de quo idem Suet. § car. 145. 310. § Antoni. Caracal. Imp. de quo Herod. § car. 49. in med. § Adria. Imper. de quo Lamprid. § car. 25. Dion. car. 15. § Alexan. Seuer. Imper. de quo Lamprid. § car. 124. in fi. § Cato uterq́ue. § Liui. lib. 31. car. 181. Plut. car. 251. § Galba, Pertinax, Iulian. Commodus Imper. § car. 49. 69. 72. § Viriatus, de quo Iuſti. § lib. 44. Eutrop. car. 49. § Anton. Pius Imper. de quo Capitol. § car. 35. a terg. § Spurinna, de quo Plin. § li. 3. epiſto. 1. li. 2. epiſt. 7. § Leges habebantur plures, de quibus Gel. § li. 2. cap. 24. §

DE ORACVLIS. Tit. XIX.

RACVLVM eſt uoluntas diuina homini ore nuntiata. § Senec. lib. declamat. 1. car. 1. uel 74. ante. § fatidici ſpecus, quorum exhalatione temulenti futura præcinunt, ut Delphis, &c. & Ammonis, hunc dicit Geu. poſſe dici heremitorium ad adorandum locus, uel adoratorium dicemus, § lib. 1. in epiſt. car. 207. § Ad Abbatem Monferratenſem. & cap. 88. de ſolitudine, Spiracula uel Caroneas ſcrobes ſpiritum exhalantes. § Plin. libr. 2. cap. 95. Tul. lib. 6. ad Atticum, car. 174. Cum Philog. Cęl. li. 2. cap. 12. 48. Carda. lib. 2. de ſubtilit. car. 117. § Spelunca eſt curua, ore non lato, ſacrum afflans numen. Deus ex abdito ſacrarij ſpecu uoce miſſa Aglaum prætulit, &c. § Valer. cap. de fęlicit. in Gige. plura Eraſm. prouerb. ex Tripode, car. 103. prouerb. folium Sibillæ, car. 104. Iuuen. Sat. 8. § inſanam uatem aſpicies, quæ rupe ſub ima. § Virg. in 6. § In rupis amphractu profundum eſt terræ foramen quod in oracula patet. Vnde frigidus in ſublime ſpiritus mentes uatum in uecordiam uertit, &c. Iuſti. § lib. 24. Tul. in 1. de diuinat. car. 194. in prin. li. 2. car. 242. § quomodo inſtituta. Cælius. § lib. 2. cap. 12. § & per Carmina, § Orat. in Poet. car. 184. § dictæ per carmina ſortes. unde carmenta dea a carminibus, prius Nicoſtrata. § Plut. in problem. in med. car. 206. a ter. Herodo. ubi ſupra, lib. 1. car. 5. § Varia recitat oracula in reſponſis. & Pauſan.

Pausan. pluribi. duplicitatē continentia, Vnde Proba falconia, Nō mihi saxa loqui uanus persuadeat horror, &c. Hedera ideo utūtur. not. Plut. in problem. Cur hederā, &c. ʒ car. 218. ʒ Quæ bacchidis furoribus mulieres correptæ fuerint, ad hederam statim feruntur & manibus diuellunt, dentibus lacerant, ex quo spiritum habeant, quo mentes in furorem concitet.

Vt Democenis per oraculum Demonium respondit, &c. not. Plut. lib. de sera numi. uind. ʒ car. 4. in fi. uel. 342. in fi. Io. Leo. li. 2. histor. cap. 27. ʒ Taurorum sanguinem bibunt uatici naturæ sacerdotes priusquā descendant in specus. not. Plin. ʒ lib. 28. cap. 9. in fi. ʒ Ibi, remedia petebant, & ad consequendam ægrotis sanitatem. ʒ Plin. itē lib. 29. cap. 1. in prin. ʒ

Delphicum est templum Apollinis in monte Parnaso, ubi clarissimum est oraculum. ʒ Iusti. lib. 24. ubi plura. Tul. lib. de diuinat. car. 160. lib. 2. car. 7. fin. 242. a terg. Virg. Eglo. 6. ʒ Phœbo gaudet parnasia rupes. Antistitem cortinæ in intimam sacri specus partem dicit Valer. cap. de mirac. in Apio, & cap. quæ cuique magnifica. in fi. Pythiæ cortinæ cogit descendere, unde ut certę consulentibus sortes petuntur, ita nimius diuini spiritus haustus reddentibus extitit, &c. ʒ lib. 4. cap. 13. in med. ʒ de Carmēta uersu responsa dante. ʒ Plut. in problem. car. 206. a terg. 219. Plin. lib. 4. cap. 3. lib. 2. cap. 95. in fi. Liui. libr. 23. in prin. ʒ de Fabio pictore, Nūquam latine locutum Deum illum. Tul. ubi supra, ʒ car. 242. lib. 2. de diuinat. car. 6. fin. ʒ

Commune generis humani umbilicum orbis per Gallos spoliatum. ʒ Liui. lib. 1. car. ult. ante, & lib. 38. car. penul. in princ. libr. etiam 45. in med. car. 461. c. ʒ Originem recitat Pausan. ʒ lib. 10. uel ult. car. 3. a terg. 4. a terg. ʒ Home. in hynno suo in Apoll. ʒ car. 215. ʒ dictum dicit a Delphino.

Hammonis Iouis. ʒ Curt. lib. 4. car. 29. ʒ ubi Alex. Mag. filius salutatus, Vale. cap. Quæ cuique mag. ʒ in fi. Plin. de Asia. lib. 5. cap. 9. in prin. cap. 4. in prin. lib. 6. cap. 29. in fi. lib. ult. cap. 3. in med. ʒ Herodo. ubi supra de eius effigie plura. Arria. ʒ lib. 3. in prin. car. 3. ʒ

Trophonij Iouis. ʒ Herodo. d. lib. 8. cap. 11. Iul. obseq. lib. de prodig. num. 49. Tul. lib. 6. ad Atticum. car. 174. ʒ cum Philogenes, &c. Vt ueridicum not. Pausan. qui refert historiam. Carda. ʒ libr. penult. de subtilit. in med. car. 4. a terg. Plut. in Syllæ uita. car. 4. in prin. 150. In narrat. amat. in princ. car. 362. a terg. & in uer. Gerion. supra. ʒ

Ad Trophonium ipsum Iouis Oraculum profectus est. Pau. Aemil. Perseo rege prælio superato, Delphico regressus, ubi uidit os specus, quo ad oracula utuntur. ʒ Liui. lib. 45. in med. car. 461. d. ʒ Deum

Trophonium refert Pli.ubi de aquis & fontium proprietatibus {lib. 31.cap.2.in med. Pausan.lib.1.in med. car.41.in med.libr.4.in fi.car. antepenultima a terg.in princ.lib.9. & plura, car. antepenultima a ter. car.penul.ante.}

Gerionis iuxta Patauium Triphonij adhuc incognitum ubi,& Aretinum,de quo Gel. {lib.3.cap.3.Suet.in Tiber.Imper.car.137.} Homer.ubi supra in suo hymno,car.6.Triphonius ac Agamedes.Pli. {li. 31.cap.2.in med.} In Boetia,&c. {lib.34.cap.8.in med.}

Antinianæ, Virgilianæ, Prænestinæ } Sortes,de quibus Suet.in Tib.Impe.cap,quã uero,car. 161.in Calig.Imper.car.pen. de sibi prænuntiata morte.Lamprid.in Alexand.Imper.car.2.in fi.

Fortunæ uel Vestæ } Valer.cap.de auspic.in princ.Tul.ubi supra, car.230. 231.

Vicina urbi oracula Tyberius disijcere destitit, maiestate deterritus prænestinæ sortis, Lamprid. in Alexand. Imper. {car.2.in fi.Spart. in Adria.Imper.in prin.car.21.a terg.uel eius prima,in fi.}

Nicephorij Iouis Orac.Spart. {in Adria.Imper.ubi supra, car.1. in fi.& in Albino Imper.car.245.} In templo Apollinis Baiani.

Bacchidis Orac.Herodo. {lib.8.cap.2.cap.7.lib.9.cap.5. Pausa. libr.4.in med.car.169.} de Messenijs reducendis {libr.9.in med. car.357.in med.lib.10.car.399.in med.car.423.in prin.}

Sortiones, Apia. {lib.5.car.193.a terg.} ubi de Perusia, Sortes extenuatę, Liuius pluribi,& {libr.22.in princ. libr.21.in fi.eius. car.93.} sua sponte sortes extenuatæ sunt, unamq; excidisse ita scriptam, Mauors cœlum suum concutit.Tul. {in 2.de diuinat.car.230. Plut.in apophtheg.car.156.ante.in Fabij Maximi uita.in prin.car.65. in fi.Macrob.lib.1.Saturn.cap.23.in med.} de Traiano Imper.

Dodonem dicebat ire, ut Dei ex Quercu procera Iouis sensum audiret.Home. {lib.14.odiss.car.6.a terg. Liui.libr.8.car.5.a terg.65. Plin.li.4.in præfat.eius.in fi.} Dodonas appellant mulieres, Orphęi ac Bacchi numinibus afflatas & uaticinantes, alio nomine Mimallonas Thressasque.Plut.in Alex.Mag.uita.in prin. {car.222.in prin.} de Alexandro Epirense interfecto. Dydimei Iouis prius Brancidiarum uel Dodonei de Enno dodone, Valer.cap.quæ cuiq; mag. {car.191. a terg.Suet.in Calig.Imper.cap.opera,&c.car.180.Iusti.li.12.in prin.} de ipso Alexandro Epirense in urbe Pandosia, de Antiocho rege {li. 22.in prin.Polyb.li.4.car.171.de Aetholis pop. Claudia.libr.1.car.1.} cesserit inuentis Dodonea quercus aristis.Leand. in sua Italia,in Vmbria, {car.86.in prin.Pausan.lib.1.in med.car.43.in fi.li.7.car.2.in prin.car.etiam.275.in prin.de ipsa Quercu.li.8.car.308.in princ.Tul.

in

in primo de diuinat.car.175.li.2.epist.ad Atticum,fecisti, &c.car.50. Plut.in apophtheg.car.156.ante.Apia.li.sirio.car.6.fin.} de Seleuco rege.

Pergæ fanum antiquissimum religios.templum, unde fata petuntur. Ascon.in Verri.car.67.

Carmeli Dei in Iudæa,Sueto.in Fla.Vespas.Imper. {car.5.a terg. cap.post Neronē.ubi & de Iosepho captiuo Hebræo.duce præsagiente futura, Tacit. {lib.17.car.52.ante.plura.& car.61.}

Martis Orac.per Picum auem uel Lucus, de quo Egnat. {car.6. eius operis,uel c.21.a terg.Liui.lib.25.car.3.in prin.} Agmen Troiugena canam,&c.de quo Leand.in sua Ital.car.91.in prin.

Apollinis Clarij simulachrum,&c. Tacit. {libr.2.in med.car.44. a terg.li.12.car.3.a terg.in prin.Macrob.li.1.Saturn.cap.18.in med.} Themitem Suet.in Tiber.Imper.car.eius ult.cap.supremo, &c. Pausa. {lib.8.car.316.in med.339.in med.uel pen.} Appellit Colophona & Clarij Apollinis orac. uteretur, Sacerdos in specū digressus hausta fontis arcani aqua, ignarus plerunque litterarum & carmina ædit, responsa uersibus compositis,&c.Tacit. {lib.2.ubi supra, car.44.Liui.libr. 38.car.2.a terg.uel 209.}

In Cianeis Apollinis Thyrsei templum est omnibus de quibuscunque respondens Pausan.ubi supra. {li.7.car.etiam.276.in med.}

Vestę orac.est cum lucernis,oleo,thure,&c.not.idem Pausan.ubi supra.car.ipsa.276.in fi.}

Apollo Thorus, de quo Pausan. {lib.9.car.362.in prin.} Apollo Abas ad oppidum, Pausan. {lib.ult.in fi.car.427.in med.}

Apollinis Smirnei orac.Tacit. {lib.3.in fi.car.70. a terg. Plut. in problem.car.229.a terg.} Quis est cosietes.Milesius Apollo,de quo Lactan. {lib.4.cap.13.in med.}

Phryxi orac.de quo Tacit. etiam {lib.5.in med.} de Orode & Pharastra.

Veneris Paphiæ in Cypro, Suet.in T.Vespas.Imper.cap. Galba mortuo, Plut.in Cato.Vticen. uita. {car.5.a terg.Taci.plura. libr.17.in med.car.52.}

Amphiarai, Pausan. {lib.1.in med.car.4.in med.li.2.in med. car. 70.in med.Herodo.lib.8.cap.11.in med.li.1.cap.5.in princ. Sueto. in Tib.Imper.car.137.} Quomodo, Valer.capit.quæ cuique mag. in fi.Tul.in primo de diuinat.in med.car.180.a terg.Plut.in Aristide.car. penult.ante.

Protesilai orac.Græcorum omnium primū habetur, &c. ubi Alex. Mag.Aria. {li.1.car.22.Pli.li.4.cap.11.in fi.} de Thracia.

Auernum ad Lacum ubi Lestrigones & Sirenes, in specu erat Orac. celebre, Ditis patris.not.Ponta. ʒ lib.ult.belli Neapolit. car.antepenult.in princ. ʒ

Omphæum refert Dion. ʒ lib.41.in med.car.107. ʒ Omnibus responsa dantem de quibuscunque nisi de matrimonio, de morte, Thure apud ignem posito.

Sphargiticarum Antrum nympharum in altero Citeronis mõtis uertice, ubi responsa dari solebant, &c. ʒ Plut.in Aristid.uita, car.3.a tergo.uel.105.in fi.car.penul.ante.in med. ʒ

Amphilochi orac.refert Pausan. ʒ lib.1.in med. ubi supra. ʒ Et ueracem dicit esse, Plut. ʒ in li.de sera num.uind.car.4.fin.uel.353. ʒ ubi de Soleo qui reuixit mortuus, ex prauo probus effectus.

Erecthæum orac.not.Pausan. ʒ li.1.in med.car.30. in fi. ʒ Neptuno institutum..

Palici filij in Sicilia responsum dedere. ʒ Macrob. li. 5. cap. 19.in med.car.448. ʒ

Acreæ Iunonis phanum est, ubi Apollinis orac.&c. ʒ Pausan. li.2. in fi. car.82.in fin. ʒ

Lebadeus est etiam de quo Pausan. ʒ idẽ.li.4.car. antepen.a tergo. in princip. ʒ

Pisces annuendo responsa dare, tunc requirentibus in Medorum Lacu, not. Plin. ʒ li.31.cap.2.ad fi.eius.li.32.cap.2.in med. ʒ de mansuetudine piscium, & facilitate, euocati qui parent, fistula requisiti.

Telluris in æde Cereris est templum cum orac. ad fontem cum speculo perspicientes, an ægri tantum uicturi sint. ʒ Pausan.libr. 7.cart. 276.in princi. ʒ

Beli templum ad Babiloniam cum orac. per Chaldæos. ʒ Arian. li.7.car.308. ʒ

Latonæ omnium uerissimum habitum dicit Herod. ʒ li. 2. capit. 12.in medio. ʒ

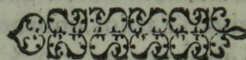
Quia sunt ambigua dicuntur oracula, quæ si non essent non dicerentur responsa, semper dubia.not. Herod. pluribi, ut supra. ʒ & lib.1.capitu.5. ʒ in Cræsum Lydiæ regem per Lacedæmon. in Theageates. ʒcap.6. ʒ Sardi ciuitas quomodo capta. ʒ cap.8.in prin. ʒ per Cyrum regem, & de Cræsi filio, quem mulum nominat responso suo. ʒ d.cap.8.ubi supra.li.3.cap.4. ʒ de Achatana Siriæ urbe. ʒ lib. 3. cap.5. ʒ inter Argiuos & Milesios. ʒ lib.6.cap.6.lib.8.cap.2.in fi. Lactan.li.2.cap.15.cap.16.in prin. ʒ

Non ergo attendenda, non requirenda ut dicit Phauorinus Phil. de quo Gel. ʒ lib.14.cap.1. in fi. ʒ Quia prospera si fallunt miseriam afferunt,

afferunt,si aduersa frustra timentur, si prospera non habentur,longior sequitur miseria præcognita,si fœlicia spes expectantem suspensum fatigat & gaudium iam deflorabit euenientem,& ut Carda. § li. 19.de subtilit.car.764.Eras.prou.folium Sibillæ,de quo Iuuen.sat.8.car.2. § dum dicit,insanam uatem,&c.Earum ambages & incertitudinem delusoriam declarat Tul. § ubi supra.car.176. § Quamuis & sacrorum suorum antistes & professor. § Plin.li.2.cap.de Deo.Plaut.pluribi,ut notauimus in cap.de Deo,in med. § Nato redemptore Christo cessa runt omnia,corruerunt,perieruntq; orac.& ut Iuuen. § sat.6.car.antep.in fi. § Delphis orac.cessant.not.Agrip. § cap.56.de religione in fi. § Ablata est Pythij uox,&c.Cælius plura. § libr. 2. cap.12. § Sunt & certi generis demones,ut not. § bea.Hieron.de quo Platina. car.2.de pontifi.Carda.lib.19.de subtil.car.3.ante. § de septẽ demo nibus in Fatium Carda.authoris patrem. Hoĩes esse aereos qui nascerẽ tur,diu uiuerẽt, postea (ut quæq; creata,& interirent) ex Plut. etiam in proble. car.205. § Cur laribus,&c.ex opinione Chrysippi,Demonia quędam mala circumire, quibus Dij quasi carnificibus & scelerum ultoribus aduersus iniustos & impios utuntur. Sic Lares furiales quidã sunt,& pęnarum exactores,uitæ & operarum speculatores, & ibidem. § car.202.in fi. § Cur Iouis,&c. Aerem apertum Deorum ac Demonum plenum uerebantur, & ibidem. § car.219.§ Cur Opontios,& cæ.Alter sacerdotum Deorum erat,alter dæmonum sacrificia curabat, ibidem. § car.222. § apud Cretenses,&c. Dijs terrestribus hoc est Manibus. Dæmonum orac.dicit Plut. § li.de sera numi.uind.cart. 5.uel.342. § Nimphas esse & diu uiuere, notauimus § in cap. de senect.in fi.ex Pausan.li.ult.car.421.in med.Dion.li.48.car. pen.in prin. & in uer.Nymphæ.in annotat.Cælius plura.li.2.cap.3.5.10.12.§

INDEX TITVLORVM LIBRI SEQVENTIS.

DE DEO, QVID PER PRISCOS Ethnicos. Tit. XX.

EVM esse fatentur omnes nationes mundi, nam sublata credulitate Deorum & religione, tollitur fides & societas humana. religio est enim homini a natura insita. nullæ etiam tam feræ sunt aut barbaræ nationes, quæ Deum non confiteantur, suisque illum honoribus uenerentur, ac placare studeant sacrificijs, quod negare immanitatis est. Maius momentum posuerunt Romani in religionis obseruantia, quam in uincendis hostibus. uniuersa eorum gesta referebantur ad Deum dicit Plut. in Marcelli uita, car. 2. in princ. esse necesse est qui regat cursus astrorum, maria, terras, homines tueatur. & ut ait Plato §lib. 7. de rep. in princ.§ quem philosophorum Deum dicit pluribi Tul. Ipsum esse, qui tempora & annos tēperat, qui omnia regit quæ sub sole sunt & cęlo, qui omnium est author. §lib. 10. de legi. in prin.§ facile est ostendere hanc ueritatem, quòd Dij sint. primum quidem terra, sol, sidera, ipsumque uniuersum, temporumque ornatissima uarietas, annis mensibusque distincta. Græcorū præterea Barbarorumque omnium consensus, Deos etiam fatentium. §& infra lib. 4.§ Deus est, ò uiri, principium, finem, & media rerū omnium continens, &c. §& in Epino.§ Asseritur esse Deos, rerumque omnium maximarum simul & minimarum curam habere, &c. Ego igitur assero, §dicit inferius,§ Deum causam esse, nec aliter fieri posse impossibile esse. Terram, cęlum, stellasque omnes, & quæ in his constant moles, nisi anima singulis aut adsit aut insit, adeo requisita ratione, annis, mēsibus, diebusque circumuolui, nobisque omnibus bona omnia facere. hominē uero decet quo uilior est, eo minus de ipsis nugari, &c. arguendo a decentia, nihil pulchrum temere nec fortuito fit. fit autem adhibita concinnitate. not. & Tul. §lib. 1. Tusculan. in med.§ pulchrū esse mundū quia ex forma, colore, amplitudine, stellarum uarietate patet, &c. §Lactan. lib. 1. cap. 2. lib. 8. cap. 9. in princ. de Diagora, Iuuen. Sat. 13.§ Sunt qui in fortunæ casibus, &c. & nullo credunt mundum rectore moueri. §Tacit. lib. 5. in med.§ Trismegistus omni genere scientiæ imbutus, Deum & patrē nominat, & quia est unus, ita Deus nomine alio non eget. M. Varro, quo nemo fuit unquam

quam doctior, omnes Sibillas dicit unum Deum prædicare. ſolum mundi fabricatorem aſſerit ❴Lactan. ubi ſupra lib. 1. cap. 6. cap. 7. in prin. lib. 3. cap. 10. lib. 8. cap. 11.❵ Apollinis oraculo, uerſu reſponſum dedit, indoctus ſine matre, inexpugnabile nomen, & ſine patre, ex ſeipſo ortus & genitus. ❴ubi ſupra cap. 7. in fi.❵ ubi & de Seneca dicente, Deus ipſe ſe fecit. ❴lib. 4. cap. 8.❵ fecit autem omnia Deus ex nihilo, non autem ex chaos, de quo per poetas & philoſophos. ❴lib. 2. cap. 9. in med. car. 1. a tergo. car. 2. a tergo.❵ authore Seneca ipſo, Deus eſt ipſa natura, nã ut Deus ex materia ortus, aut materia ex Deo, quid ſit non eſt ambigendum uel inquirendum. Nihil enim eſſe poteſt quod originem a Deo non traxerit, ut ſupra car. ultima. Vnde Dantes Alig. Matto è chi ſpera, &c. State contenti humana gente, &c. ❴Cæl. li. 1. cap. 1.❵ plura de hoc. Negabat tamẽ Deos eſſe Diagoras, Theodorus dubitabat, & Prothagoras cognomẽto atheos. ❴Tul. li. 1. Tuſculan. in med. & in primo de natu. deo. in prin. Vale. cap. de neglecta religi. in fi. eius.❵ ita Socrates & Plato, de quo Plut. ❴lib. de placit. 1. cap. de Deo. car. 31. Sen. lib. de uita bea. car. ult. a ter. 142. Lactan. ubi ſupra lib. 3. cap. 10. in med. Agrippa, cap. de Methaphy. 53. in princ. Pauſan. lib. ult. in med. car. 417. in med.❵ religione enim uita cõſtat. ❴Plin. lib. 14. cap. 19. in princ.❵ priſco inſtituto rebus diuinis opera datur, ❴dicit Valer. car. 1. operis in prin.❵ omniaq; poſt religionẽ ponenda ſemper ſacris etiam imperia ſeruire, ❴ubi ſupra in Bibaculo. car. 3. cap. 1.❵ Nolueruntque priſci uiri quicquam aſſeruari quo animi hominum a Deorum cultu auocarentur. Quotidie in ortu ſolis & lunæ uel occaſu Græcos & Barbaros omnes tam in rebus aduerſis, quam ſecundis ſuppliciter adorare. Vnde non ſuſpicionem quod Dij non ſint afferre, ſed quid ſint abſque controuerſia perhibere. ❴Plato d. lib. 10. de lege. car. 2. in prin. ubi dicit,❵ Omnes natura duce, Deos eſſe dixerunt. ſolus primũ Epicurus uidit eſſe Deos, quod in omnium animis eorum impreſsiſſet ipſa natura. Quæ eſt enim gens, aut quod genus hominum quod non habeat ſine doctrina anticipationem quandam deorum, &c. Cum enim non inſtituto aliquo, aut more, aut lege ſit opinio conſtituta, maneatque ad unum omnium firma conſenſio, intelligi neceſſe eſt eſſe Deos, quoniam inſitas eorum uel potius natas cognitiones habemus, de quo autem omnium natura conſentit, id uerũ eſſe neceſſe eſt. Eſſe igitur deos confitendum eſt. ❴lib. 2. in princ.❵ Quid enim poteſt eſſe tam apertum, tamque perſpicuum, cum cęlum ſuſpeximus, celeſtiaque contemplati ſumus, quam eſſe aliquod numen præſtãtiſsimæ mẽtis, quo hæc regantur, quod ni ita eſſet, qui potuiſſet aſſenſu omnium dicere, Ennius, &c. & infra, quod niſi cognitũ ani-

mis haberemus non tam ſtabilis opinio permaneret, nec confirmaretur diuturnitate temporis, nec una cum ſeculis, ætatibus hominum inueterare potuiſſet, &c. Opinionum enim cōmenta delet dies, naturæ iudicia confirmat. Quartam cauſam uel maximam æquabilitatē motus, conuerſionem cœli, ſolis, lunæ, ſiderumque omnium diſtinctionem, utilitatem, pulchritudinem, ordinem, quarum rerum aſpectus ipſe ſatis indicaret non eſſe ea fortuita, &c. Atqui cęleſtes, omnesq; hę quarum eſt ordo ſempiternus, ab homine confici non poſſunt. Eſt igitur id quo illa conficiuntur homine melius. Id autem quid potius dixeris quam Deum? etenim ſi dij non ſunt, quid eſſe poteſt in rerum natura homine melius? in eo enim ſolo eſt ratio, qua nihil poteſt eſſe pręſtantius, &c. Tantum uero ordatum mundi, tantam uarietatem, pulchritudinemque rerum cęleſtium, tantam uim, & magnitudinem maris, atque terrarum ſituum, ac non Deorum immortalium domicilium putes, non ne plane deſipere uideare? &c. hæc ita fieri omnibus inter ſe concinnentibus mundi partibus profecto non poſſent, niſi ea uno diuino & cōtinuato ſpiritu cōtineretur, &c. cum igitur aliorū animantium ortus in terra ſit, aliorum in aqua, in aere aliorum, abſurdum eſſe Ariſtoteli uidetur in ea parte quæ ſit ad gignenda animantia aptiſsima, animal gigni nullum putare. ſidera autem æthereum locum obtinent, qui quoniam tenuiſsimus eſt & ſemper agitatur & uiget, neceſſe eſt quod animal in eo gignatur id & ſenſu acerrimo, & mobilitate celerrima eſſe. quæ qui uideat non indoctè ſolum, uerum etiam impiè faciat, ſi deos eſſe neget. Præclarè ergo Ariſtoteles, ſi eſſent inquit qui ſub terra ſemper habitauiſſent, bonis & illuſtribus domicilijs, quæ eſſent ornata ſignis atque picturis, &c. Tum cœlum totum cernerent aſtris diſtinctū & ornatum, lunæ uarietatem, hęc cum uiderent profecto & eſſe Deos, & hæc tantum opera deorum eſſe arbitrarentur. §& lib. 3.§ Chryſippus etiam uerſutus & calidus, Si eſt aliquid quod homo efficere non poſsit, qui id efficit melior eſt homine, homo autem qui in mundo ſit efficere non poteſt, qui potuit igitur id præſtat homini, homini autem præſtare quis niſi Deus? §& in oratio. de aruſpi. reſpon. in med.§ Etenim quis eſt tam uecors, qui cum aut ſuſpexerit in cœlum Deos eſſe non ſentiat, & ea quæ tanta mente fiunt, ut uix quiſquam arte ulla ordinem rerum ac uiciſsitudinē perſequi poſsit caſu fieri putet, aut cum deos eſſe intellexerit non intelligat. Qui autem omnia creauit Deus eſt; omnis nanque domus fabricatur ab aliquo. §Paul. in prima ad Hebræos cap. 3. in prin. Cęli. Rhodig. in princ. operis. Vnde & Lactan. lib. 3. cap. 10.§ Qua de re Ciceronis uera eſt ſententia, ex tot inquit generibus nullum eſt animal præter hominem quod habeat notitiam

Dei

Dei aliquam, ipsisque in hominibus nulla gens est neque tam mansueta neque tam fera, quæ non etiam si ignoret qualem Deum haberi deceat, tamen habendum sciat, ex quo efficitur, ut is agnoscat Deum, qui unde ortus sit recordetur. §Sen.epist.117.in prin. multum &c.§ non potest dubitari an quale istud sit, tale hoc sit, ut quibusdam utrũq; unum uideatur ad idem.

Dei ipsius nomẽ quattuor tantum litteris pronuntiatum per omnes gentes, ut lingua Tusca esar sig. Deus. §Suet.in Aug.car.125.Dion. lib.56.in med.car.412.a terg.Ficinus ad Plato.in arg.in Cratilum.Sene.lib.3.de benefi.cap.natura.§ quid est aliud natura quam Deus, ut supra. §& lib.de diuina prouid.in prin. quæsisti.§ superuacaneum est in præsentia ostendere non sine aliquo custode tantum opus stare, nec hunc syderum certum cursum & discursum fortuiti impetus esse, & quæ casus incidat sæpe turbari & cito arietare, &c. §Epist.95.ad fin. petis a me, &c.§ primus est Deorum cultus, Deos credere, deinde reddere illis maiestatem suam, reddere bonitatem sine qua nulla maiestas est. Scire illos esse qui præsident mundo, qui uniuersa ut sua tempe rant, qui humani generis tutelam gerunt, cæterum castigant quosdam & cohercent, &c. §Ponta.in 2.de fortu.cap.& uero.§ Neque enim ut Cicero ait, cum mundus hic omnis Deo pareat, & maria terræq; obe diant, haud parerẽt ei, aut obedirẽt, nisi illorum esset ei cura, cunctaque ipsa pariter & moueret, & moderaretur, &c. §Budæ. in pand.1. in princ. ubi de iure naturali, uidemus enim cætera, &c.§ Nulla gens inquit tam fera, nemo omnium tam immanis, cuius mentem non imbuerit Deorum opinio, multa de Dijs praua sentiunt, omnes tamen esse uim & naturam diuinam arbitrantur. §Plut.de placit.nu.7.car.310.§
2 Quomodo nominandus, §not.Lactan.lib.4.cap.7 § Nomen enim eius dici non potest ore humano Trismeg. authore, quem dicere supra hominem est §Tul.d.lib.1.Tusculan.in med.§

Quid autem sit Deus, §Plato lib.7.de rep. in princ.§ ut supra expositum est ipsum esse qui tempora & annos temperat, qui omnia regit, &c. §li.4.de legi.car.3.late li.10.Tul.in primo de Natura Deo.§ nam a natura habemus, omnes omnium gentium speciem nullam aliam nisi humanam Deorum quæ occurrit uigilanti aut dormienti. Ratio est quia, ut in Apocal. Deus hominem formauit ad imaginem & similitudinem suam. Sed inquirere formam uel effigiem eius est imbecillitatis humanæ. §Plin.in 2.ubi de Deo, capit.7.§ maximum Deum totumque mundum inquirendum non esse, nec eorũ causas, dicit Plato, §lib.7.de legi.car.ult.ante.in med.§ Sciendum etiam, dicit ipse §lib.ult.de legi.car.penul.ante.in fi.ętat.§ mortali naturæ non

esse posibile certe quicquam de ijs cognoscere. Non enim sensu, sed mente percipitur, non illorum humana forma, sed nostra diuina dicenda est. Iam de Platonis inconstantia longum est dicere, dicit Tul.d.li. primo. Qui in Tymeo car.2.a terg.in medio, patrem huius mundi nominari neget posse. In legum autem libris, quid sit omnino Deus inquiri oportere non cēseat §car.376.a terg.§ Id quale esse posit intelligi non potest, ut per Epicurum de quo Plut. §libr. de placit. philos.cap.7.in fi.§ cogitatione non sensu perspectiles,&c. sciri non potest, sed tamen cogitatione comprehendi, ex quo ut per Pythagoram est immortalis mens §lib.8.cap.11.in fi.Sen.li.4.de benefi. cap. Natura,&c.car.2.ubi de Deo.§ Illa est prima omnium causa,&c. Opicem & patrem mundi inuenire difficile, & cum inueneris prædicare, eloqui est uulgo imposibile. §Plato in Tymeo car.2.a terg.in med. Vnde Carda.lib.ultimo de subtilit.car.ultima operis.§ Deus est non intellectus, sed longe melius potentius, dignius, quem scire potest nisi Deus. Nec nomen eius proprium,&c. Si quis conspicatus Deum idipsum quod uidit intelligit, non ipsum intuitus est, sed eius aliquid ex ijs quæ sunt, & in notitiam cadunt. Cæterum ipse quod supra mentem omnem, atque substantiam locatus emineat, eo ipso quod omnino neque sciri, neque esse dicitur, & substantiale est, & super omnem mentem atque intelligentiam noscitur, præstansque illa & perfecta ignoratio eius uera cognitio est, quæ omnibus noscibilibus emersit. Dionis.areopag.epist.1.

3 Deum esse nisi unum, & ueritatem simplicisimam not.Plato. §in conui.car.3.Neque ab re, &c.§ Deum nisi unum numen intelligunt & Iudæi. §Tacit.li.21.de Hebreis.car.2.ante.§ Nulla Dis in terris templa condenda esse credebant prisci, præsertim cum uni soli quē uenerarentur uix mundus ipse sufficeret,&c. §Ascon.in pen.Verrina, car.7.uel 66.de ipsis Dion.lib.37.in prin.car.7.ante.§ Vnum enim Deum uenerantur.ratio est de qua Lactan. §lib.1.capit.3.in med.& in uer.princeps.num.13.§ Confitentur & poetæ omnes, ubi supra. §cap.5.in princ.§ Spiritu uel mente aut contineri, & regi omnia, ut per Orpheum poetarum uetustisimum, & Deorum ipsorum coętaneum & contemporaneum, qui Deum primogenitum appellat & apparentē, unde & Virg. Mens agitat molem, & Methamor. libr.1.in princ.rerum uocat opificem, ita Deus omnium qui unitas simplicisima est, actusque purisimus. §Plut.item lib.de placitis cap.7.§ Quis Deus. Pythagoras principiorum Monada quidem Deum, qui bonum quoque quæ est unius natura, mensq; ipsa, Socrates & Plato unum unigenitum suapte ipsum sponte natum, singulare uerum Germanumq; bonum,

bonum, hæc autem nomina omnia in mentem ſpectant. Mens igitur Deus, &c. §Plut. in Pelopidæ uita de Hercule in Deum & Dionisio. § Sed ſempiternus increatusque rerum unus eſt Deus, ſi modo ijs ipſis, credere uoluerimus, quæ de Deo, ſapientiſsimis iuris tradita ſunt. Deus autem qui eſt æterna mens, dicit Lact. §lib. 1. cap. præd. 30.§ Ex omni utiq; parte perfectę conſumatæque uirtutis eſt. quod ſi uerum eſt, unus ſit neceſſe eſt, poteſtas enim uel uirtus abſoluta retinet ſuam propriam firmitatem, &c. Deus uero ſi perfectus eſt, quia eſt, non eſſe debet, non poteſt eſſe niſi unus, ut in eo ſint omnia (quanto plures) tanto minores erunt. Quicquid enim capit diuiſionem, & interitum capiat neceſſe eſt, &c. § & cap. 7. in fi. § Verũ quia id fieri non poteſt quin id quod ſit, aliquãdo eſſe ceperit, conſequens eſt, ut quoniã nihil ante illud fuit, ipſe ante omnia ex ſeipſo ſit procreatus. § Alber. mag. in prin. ſui operis. Tul. item. li. 1. de natu. deo. melius, & lib. de ſomno Scip. car. ult. Cælius. li. 1. cap. 1. § Solum igitur quod ſeſe mouet, quia nunquã deſeritur, a ſe nunquamve moueri quidem deſinit, principio nulla eſt origo, namque ex principio oriuntur omnia, ipſum autem nulla ex re alia naſci poteſt. § Ponta. ẽt in Egidio dial. cap. ego Charitheæ. in fi. § Cunq; è Deo natus eſſet Deus, idem tamen eſſet, & pater & filius, perinde ut idem & Deus & homo. Eſt ergo Deus qui quæ nos gerimus auditque uidetque, quoniam oculi domini multo plus lucidiores ſunt ſuper ſolem. Circunſpicientes omnes uias hominum & profundum abiſsi, & hominum corda intuentes in abſconditas partes, &c. De cœlo reſpexit dominus, uidit omnes filios hominum, reſpexitque ſuper omnes qui habitant terram. § pſalt. cap. 32. § Deus omnia in omnibus. § Paul. in 1. ad Corinthi. cap. 15. § Talia eſſe crediderim, § dicit Plin. in ſuo paneg. ad fi. car. 385. § Quæ ipſe mundi parens temperat nutu, ſi quando oculos demiſit in terras, & facta mortalium, &c. § Home. li. 13. odiſ. car. 5. de Minerua & Vlixe. § Iupiter ipſas ulciſcatur deprecabilis, qui & alios homines inſpicit & plectit quicunq; peccat. § Plato li. 4. de legi. car. 3. ut & ſupra. § Deus eſt ò uiri principium finem & media rerum omnium continens, hunc ſemper iudicium comitatur eos qui a diuina lege deſciuerunt puniens, &c. § & li. 10. in med. § Quare nec tu, nec alius optet confidatq; ſe adeo fœlicem fore, ut iudicium hoc deorum effugiat atque exuperet, &c. § Sene. epiſto. 41. facis rem optimam, &c. § Sacer infra nos ſpiritus ſedet, bonorum malorumque noſtrorum obſeruator & cuſtos, hic ita nos ipſe tractat, prout ipſe a nobis tractatus eſt. Bonus uero uir ſine deo nemo eſt. § & epiſto. 95. in fi. petis a me. § ubi ſupra. § epiſto. 107. in medio. ubi illa prud. &c. § Optimum eſt pati quod emendare non poſsis, &

Deum quo auctore cuncta proueniunt sine murmuratione commutari. § episto.119.in fi.quotiens, &c. § Id actũ est, ut ab illo mundi conditore, qui nobis uiuendi iura præscripsit, salui essemus, &c. § Xenoph.li.5.in med.car.89. a terg. § Testor tibi Cyre Deos immortales qui & uident & audiunt omnia, &c. § & lib. de diuina prouid. in prin.not.idem Sen. § Inter bonos uiros & Deum amicitia est, conciliante uirtute, &c. § Tul.lib. 1. de natu. deo. § Quis enim non timeat omnia prouidentem, & cogitantem & animaduertentem, & omnia ad se pertinere putantem, &c. § & li.2.etiam. § Plene autem & perfecte dici existimato prouidentia deorum mundum administrari, & cæ. Nihil est autem pręstabilius Deo, nec uiget quicquam simile aut secundum, ualet ima mutare summis, & insignem attenuat Deus, obscura promens, &c. § Orat.oda.12.li.1. oda. 34. in fin. § Ab eo igitur mundum necesse est regi, etenim si concedimus intelligentes esse deos, concedimus etiam prouidentes, & rerum quidem maximarum. Sic undique omni ratione concluditur mente consilioque diuino in hoc mundo ad salutem omnium, conseruationemque admirabiliter administrari. § & li.3.in fi. § Tu qui Deos putas humana negligere, nõ ne animaduertis ex tot tabulis pictis quam multi uotis cum tempestates effugerint, in portumque salui peruenerint, &c. § Plut. in capti. cap.iam ego, in fi. ut supra. § Est profecto deus qui quæ nos gerimus auditq; uidetque, bene merenti bene profuerit, male merenti par erit. § Orat. oda.24.li.3. § Cœlo supinas si tuleris manus, &c. § Ponta.li.1.de fort.car. 3. § Moderatur autem ac regit Deus quæ existunt, cuncta igitur, & curam habet uniuersorum, cuius nutu uniuersa & mouentur, & perstant. Si genus humanum, &c. At sperate Deos memores fandi atque nefandi. § Virgi.in 1. & in 10. § Omnibus idem. § Tul. in 2.de legi.in med. § Quam multa firmantur iureiurando. Quantæ salutis sint fœderum religiones, quã multos diuini supplicij metus a scelere reuocarit, &c. Cæs. § li.1. belli Gall. § in responsione sua ad Heluetios. Cõsuesse Deos immortales, quo grauius ex commutatione rerum homines doleant, quos pro scelere eorum ulcisci uelint &c. § Hom. in 1.odis.in prin. § Qualiter iam Deos per homines culpantur, & nobis dicunt mala esse, sed ij ipsi suis improbitatibus præter fatum dolores habeant. § Et lib.3.car.3.a terg. § Quoniam non prudentes neque iusti omnes erant, propter hoc ipsorum multi malam mortem consecuti sunt. Non posse omnia. § Pli.d cap.7. Plut.cap.7.de placit.car. 311. § Penasque maleficijs aliquãdo seras, occupato deo in tanta mole, mortemque sibi consciscere non posse si uelit, factum etiam infectũ fieri, mortales æternitate donare, aut reuocare defunctos (adhuc eo loquente

quente

quènte auctore tamen prædicta omnia perfecerat Deus.) § Sene.epi sto.75.in med.epistola tua,&c.Plut.in sua consolat. in fi.Iuuen.sat.13. in med. § Si curant igitur cunctos punire merentes.

4 Sedècontra, Deum nutu omnia regere ut omnipotentem,not.Orat. § oda.1.li.3.carm. § Cuncta supercilio mouentis.&c. § Eccle.cap.23.c. § Quoniam oculi domini multo lucidiores,&c. ut supra. § Plato episto.6.in fi.li.10.de legi.in fi.& car.pen. a ter.in princi. § Ambo deos asseritis scire uidere audireque omnia, nihilque ipsos effugere posse eorũ quæ aut sensu aut intellectu percipiuntur,quinetiam mortalia cuncta uiuentia a dijs fieri possiderique, quemadmodũ & cęlum uniuersum,&c.plura. § Tul.ubi supra.li.2. de natu.deor.in med. § Nihil est autem præstantius Deo. ab eo igitur mundum necesse est regi. nulli igitur naturæ subiectus aut obediens est deus,omnẽ ergo regit ipse naturam. § Orat.li.1.oda.12.Plin.li.27.cap.3.in princi.Cælius.li.1.cap.1. § Qui mare, qui terras uarijsque mundum tẽperat horis.Vnde nil maius generatur ipso. § li.3.oda.4.descende,& cæ.& 6.car.83. § Delicta maiorum,&c.Di multa neglecti dederunt Hesperiæ mala luctuosæ.Non hæc sine numine diuũ,eueniunt. § Virgil.in 2.Home.in 5.Ilia.car.1. de Aenea & Pandaro. § Non hic sine Deo hæc facit.Discite iustitiam moniti,& non temnere diuos,quisque suos patimur manes. &c.

5 Vnde est quod Deum spernentibus aduersa omnia,sequẽtibus prospera,& diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. § Pau ad Rom.cap.8.in med. § Reuelatur ira dei super omnem impietatem & iniustitiam hominum,qui ueritatem & iniustitiam detinent. § ubi supra.cap.1.psalt.cap.1.5.7.Oseas.cap.ult.in fi.Plut.ubi supra.lib. de sera num. uind.car. 352. a terg. § Vnde omnipotens Deus ipse secundũ Chrysippi opinionem,de qua Plut. § ipse in problem.car. 205.& infra, de oraculis. § Dæmonia quædam mala circumire,quibus quasi carnificibus & scelerum hominum ultoribus aduersus impios utentur. Sic lares furiales pænarum exactores,&c. Iustitia ipsa non potest esse sine pietate & ęquitate. § Lactan.lib.5.cap. 15. in med. § Sed quorum natura generis cognitionem, & cæ. nullumque innoxium derelinquens,qui uisitas peccata patrum in filios, in tertiam & quartam generationem. § nu.cap.14.c.Cæs.li.1.Gall.car.5.a ter.in prin. § Deos immortales quò grauius homines doleant, & cæ. § Sene.libr.10. declamat.in prin.car.90. § Sunt dij immort. lenti quidem, sed certi uindices generis humani,& magna exempla in caput regesserunt,&c.Exemplum in Fabijs per Potitios & Pinarios,de quibus Liui. § lib.1.& lib. 9.car.4.fin.a ter.Plato in Critia dial.car.ult.in fi.305.psalt.cap. 36.plu

ribi.

ribi.Home.in 13.odiſ. ȝ Iupiter ipſos ulciſcatur deprecabilis, qui & alios homines inſpicit, & plectit quicunque peccat. ȝ Plato, ubi ſupra.Liui.lib. 5. ȝ de Camillo diſſerente de Lacu Albano.unde prou. de quo Eraſ.Malis ter mala. ȝ Boet.libr. 4.de conſolat. in princip. ȝ Nec ſurdum,nec Tireſiam quenquam eſſe Deorum. ȝ Iuue. ſat. 13. in fi.eius. ȝ Nec ſine pęna unquam eſſe uitia, nec ſine præmio uirtutes,perſpicuum eſt nunquam bonis præmia, nunquam ſua ſceleribus de eſſe ſupplicia,&c. ȝ Orat. Anguſtam,&c.in fi. ȝ Raro antecedentē ſceleſtum deſeruit pede pena claudo,ut ex Pindaro not.Plut. ȝ lib.de ſera numi.uind.car.3. 340. ȝ Soli ipſi definire conuenit, quomodo & quãdo ſceleſtus plecti debeat, &c. Deum ergo conſtat in noxios uindictã agere,uel & in filios.unde Vale. ȝ cap.de negle.religi. ȝ Lento enim gradu diuina procedit ira,&c. ȝ Home. in 4. Ilia. car. 3. per Agamemnonem ad fratrem Menel. ȝ Si quidem ſtatim celeſtis non perficit & tarde perficiet,tumque magnitudine dabunt pęnas cum proprijs capitibus,uxoribusque & filijs. ȝ Plin.d.cap.7. de Deo,in fin. ȝ Verum in his Deos agere curam rerum humanarum, ut ſupra. penasq; maleficijs aliquando ſeras,&c. ȝ Plato in 2.de rep.car.2. ubi de quercu fertiliſsima & apibus,& ibidem a terg.lib. 10.de legi.car. penult.ante.in fin. ȝ Iuſti enim ſi ſimus illæſi a Dijs erimus, ſed quæſtus qui per iniuſtitiam comparantur reſpuemus. Iniuſti autem diuitias parabimus, ſceleribusque patratis illos precibus flectentes a pena liberabimur. Sed enim apud inferos pænas dabimus eorum quæ hic iniuſte commiſerimus,uel nos uel nati natorum,&c. ȝ libr.4.de legi. car.3. ȝ Deſertus autem a Deo, & alios huiuſmodi nactos exultat omnia perturbans, multiſque uidetur minime contemnendus,breui tamen poſtea inculpabili punitus iudicio ſeipſum,domum ſuam, ciuitatemque uniuerſam ſimul euertit. ȝ Plut.li.ut ſupra,de ſera num.uind.car.3.a ter. ȝ Quapropter ſi tarde & lente illum flagitioſos corripere uidemus, non ideo accidit quoniam ob præproperam animaduerſionis celeritatem erroris uel pænitentiæ crimen uertatur. Sed ut a uobis feritatem ac uindictæ impetum aufferat,doceat non ira accenſos, &c. plura. ȝ & inferius ex Euripide. car. 346. a terg. ȝ Crimina ſepeliunt nati ſcelerata parentum. proinde ſi lente diuina procedit uindicta, pænaque improbis debita ſero tandem innoxios effugit haud probe iniquitatem tarditate compenſat.Sequitur & Vale.ubi ſupra.cap.de negle.relig. ȝ & inferius.car.6.fin. ȝ Ratio eſt,de qua Lactan. ȝ lib.8.cap.20. ȝ Si deus quēquam puniret,ſtatim ſupereſſet nemo, quia nemo non peccat, & ſæpe inemendabiles expectatos tandem punit & acerbius. ȝ & capit.22.in fin. ȝ de Sibilla teſtante de Deo ipſo. ȝ & cap.23. Pluta.

d.lib.

d.lib.de sera num.uind.car.3.in prin.& car. 350.352. ibidem. § inter alios Pindarus quoque testatur, peroptimum appellat artificem gubernatorem & dominum rerum omnium deum, utpote ueræ iustitiæ factorem & creatorem, & ex Plato. sententia, omniū bonorum sese Deus constituit exemplar, ut humana uirtus admodum conformis esset habere quem imitetur ita. § d.car.3. a terg. § Cræsum Lydiæ regem at taui sceleribus dedisse pænas refert Herodo. § li.1.cap.8. Pau.in epi sto.ad Hebre.cap.2.b.psalt.cap.8.Gen.capit.1.d. Plutar.ubi supra.car. 352.a terg. § Cæterum non omnia delicta in posteros Deus conuertit, sed cum ex prauo gignitur bonus, &c. Qui uero scelerata natus est stirpe hunc decet, quemadmodum in ære alieno, ita in prauitatis succedere supplicio. § Orat.oda.6.lib.3. § Nullumque innoxium derelinquens, qui uisitas peccata patrum in filios, in tertiam & quartam generationem. § num.cap.14. c. ubi supra. § Delicta maiorum, &c. § Oda.2.Angustam, &c. § Sæpe diespiter neglectus incesto addidit integrum, ut supra. § Tul.li.3.de nat.deo.car.ult. § Eam uim Deorum esse, ut etiam siquis morte pænas sceleris effugerit, expectantur eæ pæne a liberis ac nepotibus & posteris. § & in episto. ad Atticum.li. ult.car.1.penult. §

6 Quos amat Deus, hos castigat, probat, indurat, exercet. § Sen. li. de mundi gubernat.cap.de prosperit.in med. car. 137. § Hos itaque Deus quos probat, quos amat, indurat, recognoscit, exercet; Eos autem quibus indulgere uidetur, quibus parcere, moles uenturis malis seruat. Erratis enim si quem iudicatis exceptum. Sed ueniet ad illum diu fælicem sua portio. quisquis uidetur dimissus esse, dilatus est. Quare deus optimum quenque aut mala ualitudine, aut luctu, aut incommodis afficit, &c. Ratio est, de qua in uer. Boni uiri, &c. § ita Paul. in episto.ad Hebreos.cap.12.in med. § Quem diligit Deus corripit, castigat, flagellat, omnem autem filium quem recipit, & cæ. § Apocal.3.in fin. § Ego quos amo, arguo, & castigo. § prouer.cap.3. § Quem enim diligit dominus corripit, & quasi pater in filium complacet sibi. § d.capit.12.b.in med. §

7 Deos antiquos exprobrando confutat Tul. quamuis & cerimoniarum antistes & augur. § lib.de natu.deo.& in epist. sua ad Catonem. lib.15.epist.famil.Lactan.li.1.cap.15.in med.qui hoc refert, & in cap. 17.in princ.lib.2.cap.3.in princ. § intelligebat Cicero falsas esse quæ homines adorarent, nam cum multa dixisset ad euersionem religionis suæ, ait tamen, non esse illa uulgo disputanda, &c. § & lib.5.cap.21. in fi. § Qualis hæc religio, aut quanta maiestas putanda est, quæ adoratur in templis, illuditur in Theatris? &c. § lib.8.cap.10.in med. §

Statuæque Dijs ipsis positæ ligneæ aut fictiles erant tantum. not. Plin. §lib.34.cap.7.in princ.Orat.libr.3.oda.6.§ Delicta maiorum fœda nigro simulacra fumo. §Pli.item lib.12.cap.1.in princ.lib.13.cap. 5.in fi.lib.14.cap.1.in prin.§ Simulacrum Iouis exuite, §libr.15. cap.7.in fi.§ ex ebore Saturno §lib.16.cap.14.in med. li.35.cap. 11.in med.§ de Ioue per Tarquinium regem.lignea aut fictilia Deorum simulachra in delubris, &cæ. Pausan. §lib.1.in fin.car.antepen. in fi.lib.2.car.68.in med.& in fin.§ Vetustissimi Græciæ scriptores, quos imitati sunt Romani, Euhemerus, ac Ennius, eorum natales, coniugia, progenies, imperia, obitus, simulachra demonstrant,&c. & secutus eos Tul. §lib.de natu.deor.3.&c.Plin.d.cap.7.& alij,ut infra. Tul.lib.2.in med.§ ubi de Luna & Venere. Videtis ne igitur, ut a phisicis rebus bene atque utiliter inuentis, tracta est ratio ad commentitios & fictos Deos. Quæ res genuit falsas opiniones, errores turbulentos, & superstitiones pene aniles. & formæ enim sunt Deorum nobis & ætates, & uestitus ornatusque noti sunt, genera præterea, coniugia, cognationes, omniaq; traducta ad similitudinem imbecillitatis humanæ, nam & perturbationes animis inducuntur. Accipimus enim Deorum cupiditates, ægritudines, iracundias. nec uero (ut fabulæ ferunt) bellis, prælijsque caruerunt, nec solum (ut apud Home.) de quo Plato §lib.2.de rep.car.penult.a terg.in med.de hoc eodẽ, lib.3.car.2.ante.§ Cum duos exercitus contrarios alij Dei ex alia parte defendere, sed etiã ut cum Titanis & gigantibus sua propria bella gesserunt, hæc dicuntur & creduntur stultissima,&c. Quid & Deos concedere Iunonem cũ Ioue cubituram, primum a corpore sordes omnes purgauit, crines pectens manibus, capillos plicauit fulgidos, &c. reticulo desuper uelauit,&c. Vnde Horat.in poet. Nec Deus intersit fabulæ,&c. §lib. sec. epist.in prin.§ de Augusto. post ingentia facta Deorum in templa recepti. liber pat.& cũ Castore Polluix & Romulus. fragilis & laboriosa mortalitas in parte ista digessit,&c. Ideoque etiam publicæ febri fanum in palatio, orbonæ, contumeliæ, ac malæ fortunæ, & cæ. Matrimonia quidem inter Deos, puerilium prope deliramentorum est. Simulachrum Herculis per Tyrios aurea deuinctum cathena. § Plut. in Alexandri Mag. uita, car.4.in fi.Curt.lib.4.car.7. a ter.§ Dianam Pria pinã refert Plut.etiam §in uita Luculli.car.4.ante 182.in prin.§ Angenoran silentij Deam. not.Sempro.lib.de diuis.Ital. §car. antepenult.& infra.§ Sed super omnem impudentiam adulteria, suspensiones cum incudibus ad torturam. §Hom.li.15.Ilia. in prin.§ in Iunonem iurgia, odia furtorum & scelerum numina. §Plin.d.car.7. lib.16,cap.ult,in fi.Tul.in 2.de legi.car.322.§ timori, morti, risui.

§Plut.

§Plut.in Agidis uita. Pli.lib.17.cap.9.lib.10.cap.28.in prin.§ Cloacinæ item Deæ uel & stercul. Macrob. §lib.1.car.7.in med.Ioseph. lib.9.antiquit.cap.20.§ Achorem muscarum Deum. §lib.29.cap. 6.in prin.§ Venerem armatam. §Plut.in apophtheg.loco.in fi.car.antepenult.182.a tergo.§ de Spartiatis, Armatam Venerem colentibus,tres Veneres ligneæ in Thebanorum templo positæ, una celestis, altera popularis, tertia aposthrophia dicta.not.Pausan. § libr.9.car. 355.in med.§ Venerem Deum barbatum.Macrob. §lib.3.Satur. cap.8.in prin.§ ut de eius historia Lactan. §li.1.cap.20.in med.§ Iouique pistori, Deam fornacem, Deam uel mutam, Deum terminum, Deum Priapum qui asellum interemit, quia &c. §ubi supra cap. 21.§ Deam uiriplacam,Veneremq; Verticordiam. §Valer.cap.de instit.anti.cap.Quæ cuique mag.contig.§ Iunonem monetam, Aium locutium, §cap.de miracu.§ Hæres dea hæreditatum. §Ponta. in primo de aspirat.car.19.ante.§ Fortunã uiscatam. Plut. in problem.car.209.a terg.280.a terg.li.etiam de fortuna Rom.ubi de§ Venere masculina. §car.eius.7.in fi.Agrip.capit.54.§ Quid nequius, & quid ultra? §Macrob.lib.1.Saturn. capit.2.Fului.antiqu.lib.5.in in princ.car.189.ante.133.§ Dij magni,minuti,& patellarij. Plaut. in cistell.cap.credo.car.128.a terg. Cęlius.libr.2.cap.3.in Casina.cap. unica ædepol.car.119.a terg.§ Tu istos minutos Deos caue floccifacias. §Metham.lib.1.in Daphne.§ Ne de plebe deo. §de Ioue. car.3.in fi.plebs habitat diuersa locis.§ Eras.prouerb.Ollaris Deus. §Horat.lib.1.oda.10.in fi.§ in Mercurium. Superis deorum gratus & imis §lib.3.oda.23.cęlo supinas.§ Paruos coron. marino rore Deos. §Cęlius li.2.cap.3.ubi supra,§ Audaciæ & pauori. §Apia.in Lybico,Sen.libr.de beata uita car.penul.§ Si uestras allucinationes fero,quẽadmodum Iuppiter opti. maximus,ineptias poetarum, quorum alius illi alas imposuit, alius cornua, alius adulterium, alius iniquum in homines, alius raptorem ingenuorum corruptorem & cognatorum quidem, alius parricidam & regni paterni expugnatorem, quibus pudor hominibus peccandi demeretur. §Iuuen. Sat. 12. in fi.tantis digna Deis.Sat.13.car.2.a ter.§ prãdebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum talis ut est hodie, Nouensiles deos & Indigetes. §Liu.li.8.ubi se Decius deuouit in prælio.§ Deorũ quorumcunque inductionem examinat reprobans & Lactan. §libr.1.cap.15.& cap. 17.& cap.20.lib.5.cap.21.in fi.§ Quinimo etiam meretrices eorum famosas in Deas coluerunt,Venerem,Floram,Larentiam,Faulam,&c. de quibus supra in suo cap. §Sen.epist.110.Ex momentan.§ Vnicuique nostrum pedagogum dari Deum non quidem ordinarium, sed

hunc inferioris notæ ex eorum num. quos Ouid. ait § de plebe deos. lib. suo in Ibim. § Vos quoq; plebs superum Fauni Satyriq; Laresq;, &c. Denique ab antiquo diui ueteresque nouiq;, &c. de ijs etiam Pausan. § li. 8. car. 2. uel 287. in med. §

Allegoricam eorum interpretationem, declarat Plato in Crat. Tul. § in 3. de natu. deo. late Diodo. lib. 2. & lib. 6. Macrob. libr. 1. car. 259. Lactan. lib. 1. cap. 11. plura. Cæli. lib. 2. cap. 3. §

8 Deum ergo primo inuocandum. § Virg. in geor. § Imprimis uenerare deos. § Orat. oda. Phæbus uolentem. § Rite deos prius apprecanti. Et per Cyrum regem Xenoph. pluribi. § & li. 6. car. 107. a terg. § Cras mane donec sacrum factum, &c. § & car. seq. in princi. § Postero die Cyrus mane sacrum faciebat, &c. § Sen. epist. 95. car. penult. a tergo. § Homo tenetur homini, quia alieno ægens auxilio adiutus adiutare tenetur, &c. § Lactan. li. 6. cap. 10. 11. § Quia nocere est contra naturam, ergo prodesse est secundũ naturã. § Tul. in 1. offi. car. 5. a terg. § Homines hominum causa creatos, &c. Quia omnes deorum ope indigent. § Home. in 3. odis. car. 2. Pau. in epist. ad Rom. 3. cap. & in cap. secundæ res. § Sine ope diuina nil ualemus. § Eras. prouer. 2854. car. 308. a terg. in princi. § Omnes enim peccauerunt & ægent gloria dei. § Plin. in paneg. suo in princi. eius. Plato lib. 4. de legi. car. 2. § Deum imprimis ad ciuitatis constitutionem inuocemus, qui utinam audiat, exaudiensque propitius & benignus nobis adueniat. § & lib. 10. car. 2. § Age igitur modo magisquam unquã Deum omni studio inuocemus. Cum deos esse diligenter demonstrare conemur, nemo autem docebit nisi Deus animaduerterit. § epist. sua 8. in princ. § Omnibus in rebus & dicendis & cogitandis principium semper a Dijs esse faciendum. § & in Tymæo. car. 2. a terg. in prin. § Instituerunt maiores ut rerum gerendarum, ita dicendi initium a precationibus caperetur, quod nisi rite sine Dei ope, consilio, honore, &c. § Xenoph. in princi. ope. car. 15. ante. 16. ante. § Initium fecit primũ a Dijs immortalibus, factaque citatione, &c. Non solum in magnis rebus, sed etiam in paruis principium semper a Dijs esse faciendũ. § li. 8. car. 5. fin. a terg. plura. Plin. ubi supra. in paneg. § Initium dicendi a precationibus, & faciendi, &c.

9 Non frequenter nominandus. § Eccle. cap. 23. b. § Nominatio uero Dei non sit assidua in ore tuo, & nominibus sanctorum non ad misceearis. unde prouerb. de quo Eras. In pulicis morsu. Nec Deus inter sit fabulæ. § Orat. in poet. § Deum uoca, fac interim. § Eras. in prouer. Salust. in Catili. § Vigilando, agendo prospere omnia eueniunt, Deus per uirtutem & prudentiam hominibus secunda permittit.

Plut.

Plut.in fab.uita,in princ. § Deum time & ama,sic & amaberis a Deo, dicit Sen. § lib.de moribus.car.72. in fi. § Exposcendum insuper a Deo sapientiam,uirtutes,non opes aut filios. § Plin.lib.7.cap 40.Xenoph.lib.1.car.ult. in fi. § Quam multos accepta afflixere imperitia (quam multos bona perdidere & ultimis mersere supplicijs) heu uana & imprudens diligentia,&c. § & alibi.in uer.bona.in fi. § Nil ergo optabunt homines,permittes ipsis expendere numinibus, quid conueniat nobis,&c. § Plin.in d.suo paneg.car.penul.a terg. § non se distrinximus uotis,&c. § Xenoph.ubi supra. § Consulentibus hominibus Dij ipsi quibuscunque sunt propitij ante significant, &c. § Mathe. capit. 6. in fin. § Nolite soliciti esse,&c. Socrates, de quo Valer. § cap.sapi.dicta. § Humanæ sapienterque quasi quoddam oraculum. Nihil ultra petendum a Dijs immortalibus, quam ut bona tribuerent, quia ij demum scirent,&c. Etenim densissimis tenebris inuoluta mortalium mens,&c.& hæc relata ex Plato.in Alcibi.secund.in princi.Inuenies præterea nonnullos homines,qui filios uotis exoptant. Ac cum filios adepti sunt,in calamitates doloresque maximos incidunt.Qui uero probos filios nacti aduerso quodam casu illis orbantur, nihilominus quam superiores illi miseri sunt, &c. Iupiter rex, optima quidem nobis & uouētibus& nō uouētibus tribue,&c. § & li.3.de legi.car.3. § Nō esse precandū conandumq; ut uoluntatem nostram cuncta sequantur, sed ut prudentiam nostrā uoluntas.Idq; tam ciuitati, quam singulis precibus petendum,studendumque ut mentē habeant. Assero quidem non esse tutum uotis uti,& ad uotum consequi, si mentē non habeas. Sed cōtraria euenire quæ petis sanctius esse,&c.plura ex Home. § lib. 6. odis.car.antepenul. § Tibi Dei dent tot,quot mentibus eius cogitas uirum & domum,& concordiam præbeant,&c.a quibus & Tul. §in parad.ult.& lib.2.de natu. deo. § Cultus autem Deorum est optimus, castissimus, atque sanctissimus,plenissimusque pietatis, ut eos semper ueneremur. Nam qui totos dies precabantur & immolabant, ut sibi sui liberi superstites essent,superstitiosi sunt appellati, quod nomen patuit postea latius. § Sen.episto.110.in princ.ex moment.meo. § Adhibe diligentiam tuam, & intuere quod sint nostræ, non quid uocentur, & scies plura mala cōtingere nobis quam accidere, quotiens calamitas fœlicitatis est causa,& initium fuit quod calamitas uocabatur,quotiens magna gratulatione acceptaque res gradum sibi strinxit in præceps, & aliquem iam eminentem alleuauit,unde tuto cedunt,&c. § & capitu. sunt quædam.lib.2.de benefic. § Sępe noxia concupiscimus, tunc sæua bonitas est concedere. Mathe.apost.cap.7.b. § Si petieris panē, nunquam lapides dabit ei pater, &c. unde Alcia. § fab.8. § Om-

nes in Triuio sumus atq; fallimur, ostendat ni Deus ipse uiam. § Orat.episto.si bene te noui.in fi.lib. 1. oda.31. § Quid dedicatum. Sed satis est orare Iouem qui donat & auffert, Det uitam, det opes, & cæ. § Ponta.in dial. Aegydius.car.1. § Nec uero sentētiæ huius uis ea est, ut Deo ipsi supplicandum ne sit. Sed quod permittenda ei libere omnia sint nostra quippe, quid utile, quid inutile sit cuiq; & cognitum habeat & examinatum, cum sæpenumero & expectantur & summo etiam cum labore quærantur a nobis quæ paulopost futura sunt minime utilia, ac nonnunquam uel maxime etiam nocitura. § & lib. de fortit.2.car.3. de tolleranda paupertate. § Quotidie uidemus multis opes exitio fuisse, quarum cupiditate & studio uita hominum imprimis uexetur, & cæ. § & lib. 1. de prud.cap. de uoluptate. § qua è re diuitiæ pessum dedere sæpenumero diuites non paucos, &c. Bonorum quidem solus Deus causa est dicendus, malorum autem quamlibet aliam præter Deum causam quærere decet. § Plato in 2. de rep.car.penul.in fi. § Quod Dij dāt boni, caue culpa amisis tua. § Plaut.in bachide in fi.car.154. § Industriam adiuuat Deus. § Eras.prouerb.2855.Geu. episto. sua.libr. 1.ad Commēdit. Angulum in med.& epist.lib.penul. Ignigo Osorio. § Tripliciter uocatur homo a Deo uocatione, quæ diuina dicitur, secunda humana propter persuasorem bonum, tertia uiolenta propter accidētia homine in periculis uersante. Geu.plura. § lib.1.car.72. in Pegna fiel nel cap.prouinciale, Vocāt homo & a diabolo, ubi supra car.128. § Ignauis precibus fortuna repugnat. § Metham.libr.8.car. 2. § & in prælio ad Trasime.flu.uel lacum. § Liui.lib.22. in princ. § Nec enim uotis ac imploratione Deum, &c. Deus facientem adiuuat & operantem. Varro, de quo Eras. Dij facientes, &c. Cum Minerua manum quoque moue. § Salust.in Catil. § Vigilando, agendo, beneconsulendo, &c. prospere omnia eueniunt. Non uotis atq; supplic. mulieb. auxilia deorum parantur. § Plut.in Fabij uita. § Deus per uirtutem & prudentiam hominibus secunda permittit. § Liui.lib.22.in Fabio ipso. § Stultitia est sedendo, aut uotis debellari, credere, audendo, agendoque res Rom.creuit, &c. § Ponta. in 1.de fortit. §

11 Precibus flectitur, carmine Di superi placantur, &c. § Orat.in 1. epistol. § Sunt faciles superi, precibus flectuntur. & idem. Sacrorum nidore pio placantur & ipsis, &c. § Plato in 2.de rep. lib. 10. de legi. car.ult. Iosep.lib.10.cap.12.antiqu. Iud. in Daniele § Somnium interpretari iusso, qui tota nocte rogauit Deum, &c. § Iuuen. sat. 13. § Sed & exorabile numen, &c. precibus exorari. § Lactan.lib.8.cap.6. Sen.episto.95.in fi.petis a me.car.53.a ter.in prin.lib. 1. de benefi.car. 2, a terg.cap.quid est, in fi.lib. ult.car. penult. ubi supra.cap. deus in quibus &c.

&c. § Qua tū mercede Deorum emeris auriculas pulmone, & lactibus unctis. § Persi.de quo Lactan.lib.6.cap.2.in med.Orat. oda. inclusam dan.lib.3. § Conuerso in prælium Deo, sed & innocentia qua Deo litauit satis. § ubi supra.cap.1.car.24.25.Home.lib.3.odis.car.3.a tergo. Orat.libr.3.oda.23.§ Non enim statim Deorum uertitur mens,&c.Cælo supinas,&c. § in fi.lib.Epod.oda.5.§ At ò deorū, &c.dira detestatio nulla expiatur uictima.Nā mutare sententiam est passionis humanæ,non fortitudinis diuinæ,&c. § Iosep.lib. 6.antiquit. cap.8.in fin. § Non accipiam de domo tua uitulos,&c. § Psalt.cap. 49.& car.seq.h. §

12 Simulachris autem colendus non est aut pecudibus uel sanguine, sed pietate & religione. § Macrob. lib.1.cap.7.Tacit.li.17.§ precibus & igne puro altaria adolentur. § Plato in Alcib.2.car.2.§ Neque enim eiusmodi est natura Dei ut ducatur muneribus, quemadmodum impius fœnerator, etenim graue esset si Deus ad donaria & sacrificia nostra respiceret potiusquam ad animum, utrum iustus sanctusq; sit,&c.Deus autem utpote a muneribus incorruptus spernit hæc omnia, unde perspicuum est & apud Deum, & apud homines sanæ mentis Iustitiam & prudentiam præcipue honorari,&c. §& in 2.de rep.car. 2.§ perhibent posse Deos precibus sacris & muneribus flecti, &c. § lib.4.de legi.car.3.a ter. § nempe illos prosequi orationibus & muneribus alioque cultu diuino optimum ad beatam uitam, malo autem contra cōtingunt omnia,&c. § Et in Epino.in fi.eius.car.ult.in prin.§ In sacrificijs purificationibusque eorum, quæ in Deos & homines, facta sunt, non simulatione, sed ueritate uirtutē maxime colunt. § Tul. in 2.de natu.deo.in med. § Cultus deorum est optimus, idemque castissimus, ut eos semper pura integra, incorrupta & mente & uoce ueneremur,&c. § lib.2.de legi.§ Quid autem pietatē adhiberi, opes amoueri iubet, significat pietatem gratam esse Deo, sumptum esse remouendum. § Tul. in orat.pro Cluent.car.penult.§ pietate,& religione, & iustis precibus Deorum mentes non contaminata superstitione quod ad scelus perficiendum cæsis bestijs posse placari. Vt de Germanis Tacitus. §car.1.in fi.Orat.oda,Cęlo supinas si tuleris manus, Te nihil attinet.Ponta.in dialogo Charon.car.1.§ Si thure placaris Deos efficacius quò simplicius placabant, dicit Vale. §cap.de instit. antiq.§ ubi de farre & sale tantum in sacrificijs, Deos non tam accuratis adorantium precibus, quam innocentia & sinceritate litari.Et qui delubris eorum puram castamque mentem, quam qui meditatum carmen intulerit.Non aspicias quam plenas quisque manus deo, sed quam puras admoueat. § Sene. in suis prouerbijs.§ Non enim aliter nisi

optimus animus pulcherrimus dei custos est. § Pli.in suo paneg.car. 1.& 2.Sen.d.epist.95.petis a me.car.penult.a terg.in prin.§ Nisi qualem debet deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem,&c. § Iosep.lib.6.antiquit.cap.8.in fi.§
13 Nullum grauius malum homines inuasit superstitione & studio, dicit Ponta. §in dial.Charon.cap.expectatores.car.88.a ter.§ Nec tam uera religio grata est Deo quam molesta superstitio,qualis infra.sequitur ibi.pro animalibus, uota facere & falcone, Martinalia celebrare,& campanarum sonitum referre,&c. Scelesti credunt Iouem placari se posse omnibus hostijs, operam & sumptum perdunt. §Plaut. in Rudenti, in argumento, car.267.a terg.§ non impia opera Dij amāt, sed ius colunt,& pia opera. §Hom.lib.14.odiss.car.2.a terg.§ neque a Dijs nisi iustas supplicum preces audiri. Tacit. libr.3.in med. car.63.a terg.Sen.epist.31.agnosco,&c.§ Deus ille maximus potentissimus ipse uelut omnia. Quid est hoc ? animus. Sed hic rectus, bonus, magnus,&c. §Lactan.lib.6.cap.24.§ Nemo potest esse tam prudens, tam & circumspectus, ut non aliquando labatur. & iccirco Deus imbecillitatem nostram sciens,pro sua pietate aperuit nobis portum salutis,&c. §cap.seq.25.§ uultis Deum cogitare magnum & placidum, & semper in proximo non immolationibus & sanguine multo colendum, quæ enim ex trucidatione immerentium uoluptas est ? Sed mente pura, bono honestoq; proposito, &c. Vnde prouerbium. Ne libaris dijs. §Eras.in princ.operis. Agrippa.cap.60.de ceremon. Ponta.in dialogo Charon.in prin.§ Eorum ergo beniuolentiam nō thure & extis magis quam recte agendo, prudenter consulendo, iuste imperando conciliare studendum. §Malachias.1.& car. præced. in fi.§ Munus non suscipiam de manu uestra.& cap.sequen.Non respiciam ultra ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu uestra. §Hierem.cap.7.in med.§ Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & orationem,& non obsistas mihi, quia non exaudiam te. §Hom.in 6.Ilia.§ de Hectore uouēte manibus illotis, Ioui libare ardens uinum, pudet me, neque aliquo modo, licet Saturnio sanguine & puluere pollutum preces fundere. § Plut. in Pau. Aem.car. ;.in pugna contra Persem regem.§ Ignaua sacra ab ignauis non recipi, neque contra fas uota exaudiuit, neque fas est qui nihil agit bene agere, neque malum fœlicem esse. Agrippa.d.capit.60.Non quacunque manu uictima cęsa litat. §Martial.lib.10.ad Marcum. Ita Iosep.lib.6.antiquit.cap.8.in fi.§ Ad sacrificium quinimo non per transitum, sed ex ipsa domo, mente ad id paratos pergere,&c. De Numa rege Rom.Plut.Sed uacare a cæteris existimauit oportere, mentemque

temq̃ue adhibere,&c. §Tacit.li.21.de Iudæis,car.2.ante.§ Deum imitari est hominibus homines benefacere, ut supra. §Plin.d.cap.7. & in uer.beneficium.§ Notatum Iouem per Momum quod nõ in pectore,&c. §Tul.lib.de amic.car.penul.ipsius.§ numero deus impare gaudet. §Plin.lib.28.capit.10.Plut. in problem.car.1.car.199. ante.§

14 Deus homini non miscetur,sed per mediam personam,&c. §Oseas.cap.12.genesis,cap.28.a.§ uigilantibus & dormientibus. §Plato in conui.cap.uerum agatho. in prin.§ Ego ipse dormiens cõmonefactus sum,&c. §Ponta.in Egyd.dialog.cap.& porticus,ubi de oraculis.§ homini nunquam uisus, nec a Mose. §Exod. cap.33. in fi.§ non poteris uidere faciem meam.Non enim uidebit me homo & uiuet. §Pau.in prima ad Thimot.cap.ult. in fi. Ioãnis epist.1.car.4. in med. & in fi.Ioannes euang.cap.1.§ Deum nemo uidit unquam. §Areo pag.lib.Hierarchi.3.cap.4.§ Sic Deorum spreti præmonitis excandescunt.Sic humana consilia castigantur, ubi se celestibus præferunt. §Valer.cap.de prodigi.in Crasso.in fin. Home.libr. ult.Ilia.de Mercurio in Priamum,car.272.§ Indignum esset immortalem Deũ mortales amare,misceri neque posse celestem diuinitatem imperitiæ. §Plin.lib.18.cap.24.in fi.§

PRAECEPTA DEI DECEM EXPRESSA etiam per Platonem,& alia subinde.

1 OGITARE quisque debet qua ratione ex eorũ numero sit qui Deum sequatur,&c. Sequitur quisquis hominum tẽperatus est, Deo & est amicus, bonum uirum decet ergo sacrificare dijs & interesse diuinis. Ab impuro ècontra. Capere munera neque bonum uirum,neque deum decet. §Pl. lib.4.de legi.plura,& car.penult.a terg.in med.Tul.in 2. de legi.car.6. in fin.§ lex duodecim tabul. prima est, ad diuos caste adeundum, §& car.seq. prima a terg.§ Caste idest animo, in quo sunt omnia,nec tollit castimoniam & corporis & corpore & magis animo obseruandã castimoniam.Nam incestus, nec aspersione aquæ tollitur animi labes, manibus ullis elui potest.

2 Nemo Dijs inuocatis mendacium dicat, aut decipiat, aut adulterare uerbo uel re quicquam audeat, nisi uelit Deo odio esse. Is est qui falso iurans Deos paruipendit.Deinde qui coram maioribus se mentitur. Aequũ est nomina deorũ nõ facile inquinare,&c. §lib.12.de legi.in prin.

prin.car.2.ante in med.§ nunquam rei uenalis duo dicat prætia, iusiurandum litigantium prohibendum, ut tam accusatoris intentio, quam,&c.
3 Nempe illos prosequi orationibus & muneribus alioque cultu diuino pulcherrimum optimum commodissimum ad beatam uitam. Idque præcæteris est decorum ut in primo, Malo autem ècontra contingunt omnia. § ubi supra lib.4.de legi.car.3.§
4 Parentes prima & maxima debita omnium antiquissima debitorũ persoluere. putare enim quisque debet, omnia quæ possidet eorum esse qui genuerunt & educarunt, ita ut illis hæc omnia pro uiribus ministrare debeat,&c.in uerbis quinetiam per totam uitam parentes uenerari maxime decet, ubi supra.
5 Insanabiles occidantur, nam satius illos mori quam uiuere. unde dupliciter cæteris proderunt deterrendo illos a cede & hominibus, ut improbis ciuitas mundetur. §lib.9.de legi.car.3.eius in prin.§ Paricidam, si possibile esset sæpius mori, iustissimum esset sæpius interfici. §car.4.ante in med.uel ult.in prin.§ Si enim cædes cędibus puniendæ in ciuitatibus nullæ committerentur.
6 Furti & latrocinij cupiditas in urbe uel regione committendi, nec in mentem quidem ueniat uestrum, &c. §lib.7. in fi.a terg. in med. lib.9.in prin.car.2.ante lib.12.in prin.car.368.in prin.§
7 Nemo generosas liberasque mulieres audeat tangere,&c. §lib.8. car penul.eius. in princ.§
8 Citatus adsit,& testimonium,prout sciuerit afferat. §lib.11.in fi. car.eius ultima.ante in fi.366.§
9 Nihil terrenum rebus cœlestibus uenerabilius est, nec rursus qui pecuniam iniuste cupit, aut possidens iniuste non dolet,&c.quid enim uenerabile pulchrumque in animo est paruo pro auro prodit, cum totum quod supra terram,quodue sub terra est aurum uirtuti compensari digne non possit,&c. §lib.5.in princ.§
10 Si quis cum alijs mulieribus commisceatur, &c. §lib.8.ubi supra car.penult.in princ.§ Si alienæ quisque uxori coniungitur, uel mulier uiro,&c §lib.6.in fi.car.337.a terg.in med.Plut.etiam lib.de cohib.iracundia,car.ult.uel 453.§
Deum esse qui tempora & annos temperat, qui omnia regit quę sub cęlo sunt, §li.7.de rep.in prin. car.251.in fi.§ cogitemus quo modo fieri possit, ut tanta magnitudo ab aliqua natura possit tanto tẽpore circumferri. ego igitur assero Deũ causam,esse nec aliter fieri posse. §in Epino.car.penult.in prin.§ qui iustos & iniustos iudicat. Iustos ad dexteram superne per cœlum ascendere iubẽt, iniustos ècontra

tra

tra ad sinistram, omnium quæ fecerant in uita. § libr. 10. de rep. in fi. car. penul. ante in med. lib. 10. de legi. car. penult. in fi. § Sed enim apud inferos pœnas dabimus eorum quæ hic iniuste commiserimus, uel nos, uel nati natorum.

Deus est principium, finem, & media omnium rerum continens, &c. § lib. 4. de legi. car. penul. a terg. in princ. § uoluntate, diuina doni gratia omnia gigni credere illos arbitrantur. § libr. ult. de legi. car. 372. in princ. §

Deum omnium rerum ducem præsentium & futurorum. § epist. 6. in fi.

Animam saluari si pura discesserit, corporeum nihil secum trahens. Si autem polluta impuraque decedat, ut pote quæ corpus semper amplexa coluerit, aut amauerit, &c. § in Phædo. car. 6. 204. ante in med. & in fi. car. 209. antepenul. ante. in med. §

Dei cultu & uitæ puritate optimum ac pulcherrimum exitum consequaris, &c. § in Epino. car. 2. a terg. in prin. § A quo Plut. § lib. de cohib. irac. car. ult. 453. §

Animæ iudicatæ uel in cælum eleuatæ ita degunt, ut dignum est ea uita qua in hominis figura uixerunt. Aliæ sub terra in iudicij locum euntes, meritas illic pœnas sustinent, &c. § in Phædro. car. 5. a terg. in medio. 183. § Primo illic iudicantur, & qui honeste sancteque, & qui aliter uixerunt. § In Phędo. car. penul. 210. ante. in fi. lib. 10. de legi. car. penul. in fi. § Necesse est animam quæ perpetrarit iniusta secum habere, &c. § Episto. 7. in fi. 385. ante. in fi. §

Deus ad animum respicit iustum, non ad donaria, neq; enim eiusmodi, &c. § in Alcibi. 2. car. 3. ante. in fi. 19. lib. 2. de rep. car. 2. a terg. in princ. 222. lib. 10. de legi. car. ult. in prin. 361. § Deo parere maloq; uobis. § in apolog. cart. 193. in princip. Tul. in 2. de legib. cart. 320. 327. §

Bonorum causa esse solus Deus, Malorum non ita. § lib. 2. de repu. car. pen. in fi. 224. lib. 3. car. 2. 227. epi. 6. in fi. car. 383. ante. §

Malum fugiendum ut Deo similes efficiamur, efficiemur cum prudẽtia, iustitia, & sanctitate. § in Theet. in med. car. 60. a ter. in prin. libr. 12. de legi. car. antepen. in fi. 370. §

PLATONIS PRAECEPTA.

VAE uitæ reddere rationem & sic cõfeßionem. § in lacheſ.car.antepenul. a terg. in med. 117. § ubi conſeſsio ibi remiſsio,ut in Dauid per mortem Vriæ pęnitens. § not.Ioſep.lib.7.antiqu.cap.7.in fi. § Summa peccati medicina eſt peccatum confiteri ſuum, & eiuſdem penitentiam præſeferre. § Arria.libr.7.in fin. car.penult.libr.6.in med.car.261. § de Muſicano rege. § Apia.lib. 5.in med.§ de Lucio in Octauium Peruſina fame coacto, & dedito. de Natham in regem Dauid. § Ioſep.lib.7.antiqu.cap.7.in fi.libr.8. cap.10. § de Achab rege peccatum confitente. § Sen. lib.de moribus,in med.car.71 a terg.§ Indicta confeſsio & ieiunium ad eruendã lanceam qua Christus confoſſus fuit,unde conſequi poſsit in hoſtes uictoria. § not. Aemil.li.4.car.182. in Phil. rege.38. § Et apud Indos. § not.Io.Leo hiſtor.lib.2.cap.206.in med. §

Adhibere doctos homines,a quibus de unoquoque genere officij exquiras. § in 1.offic.car.antepen.Plut.in apophtheg.Lacon.car. 181. ante. § Qui ad pulchra,&c.Ex omnibus hominibus ne unum quidem unquam integrum immaculatumq́ue euadere poſſe. § lib.6.de rep.in prin.eius.car.pen.248. §

Peccatum nullum impunitum
Peccata patris non luant filij. } lib.9.de legi.car.351.in princ. & in med.Gen.lib.2.car.155.158.capit. ſeguitando,&c.car.303. § A D. Alfonſo, de Candela ſæpe purgãda.

Deum in primis ad ciuitatis conſtitutionem inuocemus,qui utinam exaudiens,&c. § libr. 1.de legi.car.309.in princ.lib.4.car.324. in fi. epi.6.car.388.a terg.in princ. §

Diem ultimi iudicij. § lib.10.de rep.car.penul ante. in med.Plut. li.de placit.2.car.2.316.§ Quare nec tu nec alius iudicium hoc Deorum effugies ac exuperes. § lib.10.de legi.car.penult.in fi.Plin.lib.6. epiſto.20.ad fi.§ Scribis,&c.Aeternam illam ac nouiſsimam noctem mundo interpretabantur. § Sen.lib.de breuit. uitæ. car.162.a tergo, in prin.lib.de conſolat.cap.eius ult.in fi.ad Martiam.147.in fi. Methamor.lib.1.car.5.§ Affore tempus,quo mare,quo tellus,&c. § Tul. lib.de natu.deo.car.26.§ Nihil perpetuũ,pauca diuturna ſunt,quicquid cepit deſinet,omnia dies aliquis diſsipabit, & in confuſionem tenebras demerget,&c.& alibi.Necabit omne animal orbe ſubmerſo, & ignibus uaſtis torrebit,incendetq́ue mortalia,&c.plura. § Sen.ubi ſupra. § Licet peritura regna proſpicere, & magnos urbium lapſus, & maris nouos curſus, nihil conſtat loco ſtabili, nihil quo ſtat loco ſtabit.

bit. Vnde Sibilla Erithrea, de qua Auguſtus. § li.18.cap.23.Ieſ.Chriſtus Dei fil.Saluator, § Sublunarem mundi partem patibilem cenſuit Ariſtot.de quo Plut. § d.lib.de placit.2.car.2.cap.4. § In qua terræ proximantia marceſcant. § Orat.oda.pen.lib.3. carm. Tyrrhena, &c.car.113. § Caliginoſa nocte premit Deus, &c.

Purgatorij & infern. penas refert Plato ipſe in Phedo, in fin. de anima.car.210.ante in fin.Sen.expreſſe ad Martiam in ſua conſolat.in fin. cap.penul. § proinde commoratur quouſque expurgatus, &c. plura. § Plut.in Romuli uita.car.ult.ante.in fi.Virgil.in 6. § Quiſquis ſuos patimur manes. § Hom.lib.8.Ilia.in prin.in Deos.lib.20.car.antep.§

Anniuerſaria in parentes defunctos, annuasque curas defunctorum, quæ ornamentum afferunt inſtaurare decet. § lib.4.de legi.car.325. in fin.&c.Virg.in 5.in prin. § Atque hæc mea facta quotannis,& cæ. § Tul.lib.1.ad Atticum.car.34.nihil mihi,&c. §

Iniurias non ulciſcendas per bonum uirum, & Deo charum. § in Crito.car.196.a terg.in med.Tul.in 1.offic.car. 17.a terg. in medio. § Nec uero audiendi qui grauiter iraſcendum inimicis, &c. plura. in uer. beneficium diximus.

Deus ubique & omnibus præſto eſt, homo & manſuetus hominem adiuuet, manum porrigat, cum eſuriēte panem diuidat ſuũ,&c. § Sene.epi.95.in fi.petis a me,&c.in med. §

Candelas in templo offerre Deo, Lichnos plures in delubro habere penſiles, ſimulacra ſigillaria, tabellas affixas. § Iuuen.ſat.9.in fi.eius.§ Affigit cæreas,&c. § Plin.lib.34.cap.3. in fi. § Placuere & lychni penſiles in delubris arborum modo mala ferentium lucentes. § Suet. in Claud.Imp.cap.Tyberius.car.eius. 3.§ de quo inſtit.ſigillariorum not.Macrob. § lib.1.Saturn.cap.11.in fi. eius. Plato & in Critia.car. ult.in prin. § Aderant & ſtatuæ donariaque complura, &c. Saturno cæreos accendere,& oſcilla quędam ſimulacra pro ſuis capitibus ferre. Vnde cærei Saturnalibus miſsitarentur & ſigilla fictili arte fingerentur. § lib.3.car. 4. in princip. § Candelabrum appellatum a figendis candelis in Dei delubro. § Suet.in Tyber.Imper.cap.receſſu caprenſi. § Tabellis ac ſigillis figurarum adornauit, Saturnalitia & Sigillaritia amicis miſit,&c. § Macrob.lib.1.cap.7.in fi. Spartia. in Adriano Imper. in med.car.28.ante.Tul.in 3.offic.ubi de Cratidiano.cap.65. § Omnibus uicis ſtatuæ factæ ſunt, ad eas thus & cærei. § li.3.de natu.deo. car. penul. § Ex tot tabulis pictis quam multi uotis cum tempeſtatis effugerint pericula & in portum ſalui peruenerint. § Sen.epiſto.95. in med.ubi ſupra.Martial.lib.12.car.penul.a terg.de Murone Perſ. ſat. ult.

De

DE RITIBVS SACRIS.

ACCENDERE lucernas in ſabbatis, &c. § Lactan. lib.6.cap.2. § Mactant igitur authori & datori luminis candelarum, lumen offert pro munere, &c. Placuere, & lychni penſiles in delubris arborum modo mala ferentium. lucentes dependent lychni laquearibus aureis. Ennius, de quo Macrob. § libr.6.cap.4. Saturn. Cęlius.lib.1.cap.4.in prin. § Qualis nunc in templo Sa. Marci Vrbis Venet. tam præclaro. § Plin. lib. 34.cap.3. in fi. § Talem extinguere non licet, ſed langueſcere & deficere permittebãt. § not. Plut. in problem.car.209.in fin. Orat.lib.1.oda.5. § Quis multa, me tabula ſacer uotiua paries, &c. § lib.2.Sat.1. § Votiua pateat ueluti deſcripta tabella. § Oda penul.lib.3. uotis paciſci 24. Iuuen. Saty. 12. § Votiua teſtantur fana tabella. § car.1.eius.Sat.14.in fin. car. 64.in fi. § Dum rogat & picta ſe tempeſtate tuetur § car.2.eiuſdẽ. § Simulachra nitentia cæræ. & infra, fixis ueſtitur tota tabellis, de templo Iunonis Laciniæ Croton. § Perſ.Sat.1.in med. § Cum fracta te in trabe pictum ex humero partes. § Liui.lib.14.car.1.in fi. § Ad miracula, &c.

Aeſculapij ad nobile templum profectus eſt. inde Pau. Aemilius conſ. Perſeo debellato rege, quod per antea donis diues erat, quæ remediorum ſalutarium ægri mercedem ſacrauerant Deo. § Liui. lib. 45.in med.car.461.e. Iuuen. ubi ſupra Sat.12. § Matutinis operatur feſta lucernis.

Candelas ardentes ad ſepulchra habere. § Virg. lib.11. § Lucet uia longo ordine flammarum, more uetuſto, &c.

Februario menſe mortuis parentabãt. § Plut. in problem.car.201. § Quid eſt quod cęteri Romani, &c.

Ieiunium & abſtinentiam refert in Demoſthen. uita, & Plut. in fi. & Plut. ipſe lib. de cohib. iracundia, car.ult.453. Apud Deam ieiunant & mulieres. § Blon. ubi ſupra lib.1.car.23. Polido. lib.6. cap.6. Liui. li. 36.car. penultima ante. ubi de prodigijs § Ieiunium Cereri inſtituendum eſſe.

Aſperſio aquę in Templo, § Virg. in 6. § Corpusque recẽti ſpargit aqua. § Tul. in 2. de legi. in med. eius. car.320.in fi. Blon. ubi ſupra, lib.2.car.9. Macrob. lib.3. Saturn. cap.1.in fi. car.174.in prin. §

Sacrificijs intereſſe, laudes in templo canere Deo, & diuinis aſsiſtere ſedentes, non autem ambulantes, ut hodie noſtrates, feſtisque diebus nihil agere. Magos propterea inſtitutos per Cyrũ, qui ſingulis diebus

bus sacra dijs facerent canentes.Xenoph. §lib.8.car.4.Plut. in Agesil.uita.car.ult.a terg.in med.§ A diuinis hymnis nunquam uacabat, &c.In problem.car.199. Ex quo Deos castis templis etiam delectari censebant.Xenoph. §lib.8.car.4.ubi supra§ Veteres & Rom. festis diebus nihil negotij agebant,&c. Sed rebus diuinis penitus dediti erant, &c. ut nos hodie ad uesperas pergentes. §Orat.Sat.6.libr.1.§ Non quia Mecenas,&c.Assisto diuinis, inde domũ me refero,&c.Macrob.lib.de somno Scip.cap.3.§ in ipsis hymnis Deorum per stropham, &c. Reprobos sacrificijs interdicebant Galli, de quibus Cæs. §lib.6.car.5.§ quod ijs grauissimum est, ex quo aditum sermonẽq; deuitant omnes.unde Atis reproba a Deo pręcipitata e cœlo per Iouẽ, not.Homer. §lib.9.Ilia.in princ.§ de Lucifero per superbiam deturbato. §Cęlius lib.2.cap.7.§ in Demones.

Lustratio puerorum ad accipiendum nomen. §Suet.in Nero. Imperatore,in prin.cap.Nero natus est.§ Signum euidens die lustrico fuit ut infanti ei, quod uellet nomen daret. &c. §Macrob. plura lib. 1.cap.16.§ Est lustricus dies, quo infantes lustrantur & nomen accipiunt, maribus nonus,fœminis octauus, quod nos baptismum. Plut. in problem. §car. 215.a terg.§ Quid est quod maribus. nomina duo feminæ accipiunt,uiri tria.alia sunt annotata in Instit.antiqu. in uer.infantes,&c.

DE HOMINE. Tit. XXI.

HOMINES a Deo constituti sunt in terris, qui tuerentur hũc ipsum mundi globum, quod quidem assequetur dicit Plato, §in Epino.car.2.in prin.§ qui in rectam eius speculationem ascenderit, siue mundum, siue Olympum, siue cęlum libeat id appellare, dummodo uarietates ipsius consideret, & quomodo anfractu circuituque astrorum diuersa efficiat tempora, alimentaque animalibus largiatur, ac sapientiam una cum numero cęterisque bonis hominibus tribuat,&c. §Tul.lib.de somno Scip. car.1.li.de senect. car.penult.§ Sed credo Deos immortales sparsisse animos in corpora humana ut essent qui terras intuerentur, quique cęlestium ordinẽ contemplantes imitarentur eum uitæ modo atque constantia. §lib. 1.de legi.car.4.§ Animal hoc prouidum, sagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis & consilij, quem uocamus hominem,præclara quadam conditione generatum esse a summo Deo. Solum enim est ex tot animantium generibus atque naturis particeps rationis & cogi-

tationis

tationis cum cętera ſint omnia expertia, &c. Solum hominem erexit, & ad cęli quaſi cognationes domicilijque priſtini conſpectum excitauit, &c. Orationis uim quæ conciliatrix eſt humanæ ſocietatis. §lib. 2.de natu.deo.§ fruges ortæ animantium cauſa, animantes hominum, homo autem ipſe ortus eſt ad mundum contemplandum & imitandum, ut ſupra quod unicum eſt non multiplex, quia omnia continet uiuentia quæ intelliguntur. §Plato in Tymeo.car.3.in prin. car. 5.in prin.§ Animal creatus inde qui omnium animalium diuino cultui eſſet deditus homo. ad quid oculi inſtituti in homine ipſo? §Tul. d.lib.2.cap.60.§ Itaque fit credibile deorum & hominum cauſa factum mundum quæque in eo ſint omnia. Sunt enim ex terra homines non ut incolæ atque habitatores, ſed quaſi ſpectatores ſuperarum rerũ atque cęleſtium. Quarũ ſpectaculũ ad nullum aliud genus animantium pertinet, terrenorum item commodorum, omnis eſt in homine dominatus,nos campis, nos montibus,&c. Quæ contuens animus accedit ad cognitionem deorum, è qua oritur pietas, cui coniuncta eſt iuſtitia,ſyderum curſus dimetati maturitate camporum uarietates mutationes cognouimus, quæ ſi hominibus ſolis nota ſunt,hominum facta eſſe cauſa iudicandum eſt. Terra uero fęta frugibus & leguminibus, ea ferarum ne an hominum cauſa gignere uidetur? §Sen.lib.de conſolat.cap.ut antiquiora, in fi.§ Animus contemplator, admiratorque mundi pars eius magnificentiſsima propria nobis, &c. §Cælius.lib. 3.cap.11.§ Natum ex fimo hominem,ut ſupra, ut & alia mundi animalia dicit Diodo.Sicu. §car.2.operis,Sen.lib.de uita beata.car.ult. ante.in fi.Cælius lib.2.capit.19.§ Imo ex genitura totius corporis. §Plut.lib.5.de placit.cap.3.lib.5.etiam cap.18.in princ.§

Curioſum genuit nobis ingenium natura, nos tantis rerum ſpectaculis, genuit ut ſuas illa ſpectari uoluiſſe non tantum aſpici, &c. In media nos ſui parte cõſtituit,& conſpectum omnium nobis dedit,nec erexit tantummodo hominem, ſed etiam ad contemplationem factum, ut inquiſitio,&c.plura.

Simulachrum formauit Archimedes Siracuſanus,Solis & Lunæ ſyderum cum magna hominum admiratione, quid de auctore mũdi pro prij? §Tul.lib.1.Tuſcula.in med § de quo Cælius §li.2.cap.17. Lactan.lib.2.cap.5.in fi.§ Omnibus prius fabricatis hominem denique formauit, eique ſubiecit omnia, ubi ſupra. §cap.9.car.ult.a ter. ubi de Methamor.lib.1.in prin. § & quod dominari in cætera poſſet natus homo eſt.interrogatus Anaxagoras ad quid natus eſſet, reſpondit,Solis uidendi cauſa. refert,& improbat Lactan.ipſe §lib.3.cap.9. in prin.cap.12.in med.li.7.cap.3.in med.cap.4.in med.cap.7.in med.§

Ad

Ad usum hominis omnia creata, not.& Carda. §libr.11.de subtilit. in prin.Lactan.lib.8.cap.13.14.§ Animal homo sagax, &c. §libr. 2.cap.12.in fi.Sen.lib.4.de benefi.cap.si pauca,&c. Cælius lib.3.capit. 10.plura.Iuuen. Sat. 6. in princ. § Compositique luto nullos, &c. Vnde prouerb. Terræ filius ut ignobil.

Datum sibi a Deo pedagogum Deum de plebe. §Sen.epistol.41. facis,&c.in prin.epist.110.in prin.ex moment. meo.§ Pastorem uel angelum dicit Ponta.in dialogo Aegid.car.166.uel genium. §capit. ego te Caritæ,in dialogo Actius,car.107.a terg.§ Opinio peruetusta de genijs apud priscos etiam,&c. §lib.2.de prud.cap.sunt autem, ubi de dissimulatione.§ Sacer intra nos spiritus sedet bonorũ & malorum nostrorum obseruator & custos, hic prout a nobis tractatus est, ita nos & ipse tractat. §Sen.d.epist.41.§ Bonus uir sine Deo nemo est. §epist.74.in fi.errare,&c.lib.2.de benefi.cap.uide quam inique.§ Sub genij nomine se supponit diabolus ex reprobis a Deo præcipitatis,qui homines præuaricari suaderet, impelleret. §Lactan.lib. 2.cap.15.16.in fi.§ Ex Trismegisto. §Plato lib.4.de legi.car.3.& in Tymęo,car.ultima,a terg.§ Deus homines amans genus Demonũ generi nostro præstantius nobis præfecit, quod summa tam sua quam nostra facilitate, nostrarum rerum curam habeat,&c. §Plut. libr. de tranquil.animi, car.6.fin.a terg.268.§ Empedocles inquit,boni nos genij bifariæ sortes,quibus ille multa minima uariaque indidit,&c. §in uita Bruti.§ Sibi dixit imago,tuus ò Brute malus genius sum,in Philippis me uidebis. §& in M.Antonij uita.§ Sibi a Mago dictum,in Aegypto tuus demon illius genium reformidat. §Cęli.lib.2.cap.10. cap.45.47.§ Humana corpora propter hominem a Deo esse creata, ut supra. Omnia subiecisti sub pedibus eius. §Exod.1.eccl.cap.17. in princ.§ dedit illi potestatem eorum quæ sunt super terram, &c. Quædam factæ sunt propter se, quædam & propter hominem. Talpę, lupi, muscæ, uenenata, non propter hominem. homo enim factus est sapientissimus,ut omnibus commode ad eius libitum uti posset aut uitare nocitura, unde facta uidentur omnia & creata propter hominem, &c. §Carda.lib.11.in princ.& car.3.car.5.§ Elementis uescuntur plantæ, plantis animalia, animalibus homo. Is igitur factus a Deo primum ut diuina cognosceret, ut illis mortalia connecteret, ut mortalibus imperaret, ut mente excogitata præstaret intelligentia diuis similis effici potest per probitatem,belluis per prauitatem. § Card. ubi supra,car.5.uel 421.Metham.lib.1.in princ.§ Quare autem ut bestias nociuas uenena & alia similia. §Lactan.li.ult.cap.13.in med.14. Pli. libr.20.in eius præfat.§ magis miremur ut omnia hominum causa,

quod Græci sympathiam dicunt. §li.22.cap.6.in fi.§ In hoc quoque quod in his odimus hominum causa excogitata sunt. §lib.31.cap.2.in princ.§ e cunctis animalium, hominum tantum causa erumpentes fontes ipsi. §lib.36.cap.1.in pręfat.libri sept.§ principium iure tribuetur homini,cuius causa cuncta alia genuisse natura,&c. §Tul.d.lib.2.de natu.deo.ubi supra.Cęlius lib.1.cap.3.§ fruges & fructus, quos terra gignit animantium causa, animantes hominum, ut equum uehendi causa, arandi bouem,&c.& infra.Terrenorum commodorum omnis est in homine dominatus. Restat ut doceam atque aliquando perorem, omnia quæ sint in hoc mundo, quibus utantur homines, hominum causa facta esse & parata, §& car. ibi ultima.§ Nec uero tantum supra terram,sed etiam in intimis eius tenebris plurimarum rerum latet utilitas, quæ ad usum hominum orta, ab hominibus solis inueniatur. §lib.1.de legi.§ Itaque ad hominum cõmoditates & usus tantam rerum ubertatem natura largita est, ut ea quæ gignuntur donata consulto nobis, non fortuito nata uideantur. Sed & pecudes partim esse ad usum hominum, partim ad fructum, partim ad uescendum procreatas. §& in 1.offic.in prin.car.2.a terg.Plin.lib.7.in præfat.§ quæ in terris gignuntur ad usum hominum omnia creari, homines autẽ hominum gratia generatos,&c. §lib.2.in princ.§ Quæ ad uitam hominum tuendam pertinent, partim sunt inanimata ut aurũ,partim animata,&c. §Budæ.in pand.1.§ de iure naturali, & de Elephante in hominem.Et his Plinij uerbis dicere possumus reuerentiam iure naturali animalia omnia homini debere,&c. non tantum animalia omnia ad hominis commodum creata sunt, sed etiam mulieres sub uiro deputatas fuisse a Deo dicit Paul. §Epist.1.ad Corinth. cap.11.b.§ nam homo est anima rationalis mentis particeps, corpore uiuens, ratione utens, qui diuinam in mentem refluit, negotijs incumbit, animal est prouidum,&c.ut supra. §Tul. lib.de somno Scip. ubi & Macrob. ad Plato.in Alcibi.1.in princ.§ homo miraculum ingens. §lib.1.de legi.car.ult.in princ.Cęlius.lib.2.cap.17.§

Homo a belluis distat religione, ratione, cogitatione, oratione, scientia, prouidentia, prudentia, diligentia, constantia, cognitione, honestate, fœlicitate, pudore, obedientia. Subest autem ambitione, ut infra. §Tul.in primo offic.in prin.§ Imprimisque hominis est propria ueri inquisitio, atque inuestigatio,cognitionemque rerum necessariam ducimus,& infra. in liberalitate. Est enim primum quod cernitur, in uniuersi generis societate.eius autem uinculum est ratio & oratio, quæ dicendo, docendo, iudicando, &c. neque ulla re longius abumus a natura ferarum,&c. §lib.1.de legib. in med.§ Itaq; ex tot ge-

generibus nullum est animal præter hominem, quod habeat aliquam Dei notitiam. Inde etenim ratio, qua una præstamus belluis, &c. ʒ Seneca epist. 76. inimicitias. ʒ in homine optimum est ratio, hac antecedit animalia, Deos sequitur. ratio ergo perfecta propria hominis. ʒ Idem habetur & ultima eius epist. in med. lib. 1. de ira, in prin. ʒ Nisi homini concessa prudentia, prouidentia, diligentia, cognitio, nec tantū uirtutibus humanis, &c. ʒ Pli. in præfat. lib. septimi. ʒ Vni animātium luctus est datus, uni uaria luxuria, ambitio, auaritia, superstitio, sepulchri cura. ʒ Idem lib. 11. cap. 30. in formica. & cap. 38. de sanguine. ʒ Homo solus in se mutat ʒ & cap. eius 53. in fi. de uocibus. ʒ Sed ante omnia explanatio animi, quæ nos distinxit a feris. ʒ Plut. lib. de libe. educan. car. 4. ʒ Ex uniuersis duo humanæ naturæ perquam peculiaria bona sunt, intellectus & ratio, &c. ʒ lib. de fortit. in princ. ʒ Solus homo & rationem, & curam, & prudentiam cum industria sua, porrò experientia, usuque longo, memoria, sapientia, & bonis artibus, &c. ʒ Ponta. lib. 1. de prudentia, cap. nascitur, car. 151. in fi. capit. quid sit bene uiuere. car. 154. 155. Lactan. lib. 8. cap. 7. in fi. 13. 14. lib. 3. cap. 12. in fi. ʒ Bene uiuere est unius hominis, quia unus ipse ad agendum & contemplandum est natus, quid quod ut honestum, quod est illud hominis tantum est propter rationem, sic quod turpe belluarum. ʒ & infra cap. de perfecta fęlicit. ʒ Animalia cętera præter hominem omnia quod ratione careant, ac mente, fęlicitate carent. ʒ Itaque solius hominis proprium ac peculiare bonum fœlicitas. ʒ Et infra ibi, potentatus ac magistratus periculosi, &c. mens uero sibi sua & propria est homini, quæ cum cęlitibus communis, expers calamitatis, &c. ʒ lib. de principe, car. ult. ʒ humanitate præditus est homo tantum. ʒ Gel. lib. 13. cap. 16. ʒ

Cum duo igitur tantum sint quibus ab animantibus cæteris magna cum excellentia differamus, animus, & oratio. ʒ &c. Vnde homo ipse ingens est naturæ miraculum, ut supra. ʒ Plato libr. 1. de legi. car. ult. in princ. ʒ

Diuini spiritus an sit pars, ʒ not. alibi, in uer. Animus. Sen. li. de uita beata. car. ult. a terg. Ponta. ubi supra de perfecta fęlicit. in prin. ʒ animal rationale est homo. Sed si rationis uinculo cōprehēderis. ʒ Plato lib. 10. de legi. car. 2. Ponta. d. li. de prudētia, cap. usum rationis. ʒ nulla enim absque ratione actio est perfecta. ʒ Tul. d. lib. 1. de legi. car. 6. fin. ʒ Assuescendum igitur conditioni suæ ʒ dicit Plato in axo. car. 2. lib. 4. de rep. car. 1. ʒ Vnumquemque ad unum id opus duntaxat ad quod natura est aptus ducere, decet, &c. & in uer. lætus sorte tua, & in libro alibi ʒ Plato lib. 2. de rep. car. pen. in princ. Orat. li. epi. Quinq; dies. ʒ

dies.§ obſecro & obteſtor uitæ me redde priori §epiſt. quid tibi ius.§ ut quocunque loco fueris,&c. §Plut.lib.de tranquil. animi, ubi uerſus Homeri.§ Qualis erat Danaum,&c. §Sen.li.de tranqu. uit.cap.placebit, &c. Macrob.lib.2.cap.7.in prouerb.§ Cui plus licet quam par eſt, plus uult quam licet.

Homo,natus in omni inopia & inſcitia nudus,&c. §Plin.plura.in præfat.lib.7.lib.27.cap.3.in princ.lib. 12. in præfat. etiam Eccle.cap. 29.d.§ Initium uitæ hominis,aqua,& panis, & ueſtimentum, & cæ. §Eccle.cap.5.§ Generauit filium, qui in ſumma ægeſtate erit, ſicut egreſſus eſt nudus,ſic reuertetur. §Pau.in 1.ad Thimot. capitu.6.§ Nihil intulimus in hunc mundum, &c. non eſt aliquid ærumnoſius uiro,omnium quæ terram inſpirant & ſerpunt. §Home. lib. 17.Ilia.in med.eius,& lib.18.odiſ.car.5.§ Nihil imbecillius, terra nutrit hominem. §Plato in Axio.§ Quæ pars ætatis calamitatibus uacat? Statim a prin. plorat,uitam a lachrymis auſpicatur,&c. §lib.4. de legib. car.1.in prin.§ Quia uniuerſa natura hominum imbecillis eſt,& cæ. §in Prothag.car.3.in prin.§ Hominem autem nudum, inermem, calceorum,ſtramentorumque indigum,&c. §Plin.lib.7. cap.7. libr.27. cap.3.in princ.§ Pudendum eſt omnia animalia, quæ ſint ipſis salutaria noſce ipſa præter hominem. §Cælius.li.1.cap.4.in fi.§ Miſeret atque pudet æſtimantem, quã ſit friuola animalium ſuperbiſsimi origo &c.in fi. Is demum uitam æqua lance penſitabit,qui ſemper fragilitatis humanæ memor fuerit,nemo naſcitur diues,quiſquis exit in lucem,iuſſus eſt lacte & pane eſſe contentus, ab ijs initijs nos regna non capiunt. §Sen.epiſto.20.in fi.eius.Si uales,&c.pſalt.cap. 38.§ Vanitas omnis homo. §Paul.in 1.ad Thimot.car.ult.in med.§ Nihil intulimus in mundum,&c. §Macrob.in ſomno Scip.cap.10.Lactan.lib. ult.cap. 2.& 3.§ Quærũt hominem nimis imbecillum & fragilem naſci quã cætera animalia naſcuntur,hominem nudum & inermem, qui neq; mouere ſe loco ubi effuſus eſt poſsit, nec etiam alimentum lactis appetere, &c. §Boet.in 2.de conſolat.pro.1.Velle autem,&c.§ Cum te matris utero natura produxit nudum rebus omnibus,inopemque ſuſcepi, meis opibus foui. §Ponta.in 1.de prudent.cap.naſcitur.Plut.libr.de morbis animi.car.1.in prin.421.§

Vita primæua quæ fuerit in homine,not.Plato §lib.3.de legi.lib. 6.car.ult.ante in fi.§ ex diuinatione Heſiodi & Epimenidis, qui recitat primumex diluuijs, & morbis paucos reſtaſſe in orbe homines, qui tunc boues paſcebant & capras,ſeditiones, bellum, & metalla ignorantes,lacte & carnibus uiuentes,ſtramentis ueſtientes, æmulatione uacui, non erant inuidi,nec inopes,obedientiæ & pietati in Deos proni, litteris

ris non tunc imbuti mores maiorum sequebantur. Domus antra fuere. Ouidius. in antris montium habitabant cum familia, &c. § Berosus. lib. 3. antiqu. § Molere instructi glande uescentes. § Plin. libr. 16. cap. 1. Fab. pictor in princ. operis. Iouius. li. 39. histor. ubi de Numidis. § In cauis arborum etiam nunc degentibus, pabulo uescentes etiam. not. § & Salust. in Iug. de ipsis Numidis, notauimus plura. cap. de necessitate ad Valer. & Lactan. lib. 6. cap. 10. in med. § Senior gubernabat. Cõuenientes inde plures constituere ciuitates, ferarum uiolentiam uitantes, agriculturæ studentes, prope montes ipsos habitantes, ritus pro legibus obseruantes. Ducem eligentes quasi regem, &c. Sic omnium cõgregatio instituta, communioq; multorum, cõgregationi lex, &c. § Varro lib. 2. cap. 1. rei rust. § Hominem igitur & pecus cum semper fuisse natura necesse sit ut Pithagoras, & Aristoteles, Thaletes, Zenon, & Dicearchus. Cum uiuerent homines, & ijs rebus quæ inuiolata ultro ferret terra ex hac uita descendisse. Pastoritiam è feris & agrestibus ut arboribus ac uirgultis decerpendo glandem, mora, poma, &c. Idem & Plin. § lib. 7. cap. 56. in princ. eius. Sic ex animalibus, &c. Plato item lib. 2. de rep. car. 3. § Sic itaque se inuicem accipiunt homines, aliusque ad alium usum asciscunt, cum multis indigeant, & multos in habitationem unam congregant communicatores adiutoresque, quẽ cætum ciuitatẽ nos appellamus, & aliena uicissim accipiunt. Nam indigentia est præparatio uictus, ut simul & uiuamus, habitationes secunda. Tertia uestis, & cæ. plura. Vnumquenque opus est istorum cum alijs communicare. In omni autem conuentu atque communitate quaruncunque rerum gerẽdarum principem esse oportere. § ut alibi supra. Plato ipse lib. 1. de legi. car. 3. ante. Orat. in 1. serm. Omnibus hoc uitium, &c. § Cum prorepserunt primis animalia terris, mutum & turpe pecus glandem atque cubilia propter, unguibus & pugnis, &c. § Et Diodo. Sicu. lib. 1. car. 2. plura de primæuo tempore. Tul. in oratio. pro Sestio, in med. eius. li. 2. offic. car. 3. § Plura de hominis industria ad mortalium commoda. § lib. de amic. car. 4. § Quanta uis sit amicitiæ ex hoc intelligi maxime potest, quod ex infinita societate humani generis, quam conciliauit ipsa natura, ita contracta res est, ut omnis charitas, aut inter duos, aut inter paucos iungeretur. § Ponta. lib. 1. de obedien. car. 4. ex Lact. libr. 6. cap. 10. § Principio ipsa natura generi hominum cõsulens, alterum conciliauit alteri ad uitæ inter ipsos societatem, & cum initio in agris agerent. Vnde Ouid. Tum genus humanum solis errabat in agris. § li. 2. de arte. § Silua domus fuerat, &c. § Fab. pictor lib. de aureo sec. car. eius. 1. § Domus illis non extructæ luxuria insignes erant, sed uiminum tuguria, & caua arborum domus erant. Ratione impellente sibi

oppida fecerunt ad arcenda incommoda in quibus leges ſanxerunt,&c. Cum è glande ac ferarum tergoribus ſolum laborantes, &c. § & lib. 4.in princ.Iuuen.ſat.15.in fin.§ Mutuos ut nos affectus petere auxilium & præſtare iuberet,diſperſos trahere in populum, &c. Principio natus eſt homo ſociabilis, & inopia laborans alienæ opis indiget, propterea cætus amat, & ciuitates colit. Coniunctioque maris & fœminæ facta ad liberos procreandos,&c.nam uniuerſum genus humanum, ut ex eodem § lib.2.de obedien.in prin.§ Quaſi una quædam ciuitas, cui hæ quas colimus urbes ſint ueluti partes quædam, domibusque eæ conſtent ac familijs. Domus uero hominibus. § & lib. 1.de prudent. in princ. § Natura duce nati ſumus ad cætus colendos, uel & inopia præſſi ſocietatem cum iuſtitia & honeſtate ſimul conſeruandam. eſt etiam a natura homini inſita poſteritatis cura, quod prolis ſtudium declarat,&c. §Tul.in 1.de legib.in med.§ Coleretur ius æque ab omnibus. Quibus enim ratione a natura data eſt, ijſdem etiam recta ratio data eſt,ergo & lex,quæ eſt recta ratio in iubendo,&c. Secundo autem, unam eſſe hominum inter ipſos uiuendi parem communemque rationem, deinde omnes inter ſe naturali quadam indulgentia & beneuolentia,tum etiam ſocietate iuris contineri.Vnde Virgil. § in 1. georg. § Liber & alma Ceres,&c.Glandem mutauit ariſta, poculaque in uentis, &c.Humanitas unde hominis eſt,ut homo homini auxilia præſtet,nam manus manum fricat,ut eſt prouerb.de quo Eraſ.ex Plato. § in Axo. in med. libr.etenim.de rep.7.car.2. a tergo. § Ferrum ferro acuitur. § lib.item.2.ubi ſupra.car.3.ante.in med. § Lex ciues impulſione cóciliat,facitque ut mutuo ſeſe adiuuent, communemque pro uiribus utilitatem colant,ciuili cætu congregat homines, non ut permittat unumquenque quo lubet ferri,&c. § Tul. in 2. offic.car.3. § Secundum deos,homines hominibus maxime utiles eſſe poſſunt. § Pau. in 1. ad Corinth.cap.12.in med. § Multa quidem membra, unum autem corpus,ſi quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. Deus eſt mortali iuuare mortalem,dicit Plin. §lib.2.ubi de Deo.cap. 7.Tul.idem.lib. 1. car. 5. § Sed quoniam ut præclare à Platone ſcriptum eſt. §epi.9. §

Non ſolum nobis nati ſumus,ſed ortus noſtri partim patria, partim parentes atque amici;nam quæ in terris gignuntur ad uſum hominum omnia creari,homines autem hominum cauſa, ut ſupra,eſſe generatos, & ut ipſi inter ſe,alijsq; prodeſſe poſſent,ut communes utilitates in medium afferre,mutatione officiorum,&c. § & li.3.in med. ubi ſupra.§ Vnum debet eſſe omnibus propoſitum, ut eadem ſit utilitas uniuſcuiuſque & uniuerſorum, quia ſi ad ſe quiſque rapiat, diſſoluetur omnis humana

mana consociatio, atque hoc natura præscripsit, ut homo homini consultum uelit,&c. Natura enim propensi sumus, § ut in 1. de legi. ubi supra. § Ad homines diligendos.&c. § Sen.lib.2.de benefi.cap.uide quam.lib.4. cap. & suas. § Magna seculi laus est si homo mansuetus hominem adiuuet, naufrago manum porrigat, cum esuriente panẽ suum diuidat,&c.membra sumus corporis magni, natura nos cognatos ædidit & sociabiles fecit, ut lapidum fornici est, quæ casura nisi inuicẽ obstarent,&c. § & episto.95.car.penult. a terg. poetis a me, & cæ. § Nihil æq; concordiam humani generis dissociat ac distrahit quam hoc uitium, non tuti sumus quod mutuis iuuamur officijs, nudũ & infirmũ societas & ratio munit,&c. § lib. sequen. de Ira. car. 1. § Quid ira infestius? homo in adiutorium mutuum generatus est, ira in exitium, hic prodesse, illa nocere,&c. § Plut.lib.de fortuna. car. 474. unde & Lactan.lib.6.cap.10.lib.ult.cap.4. cap. 8. ubi supra. § Deus hominẽ nudum fragilemque formauit, ut eum sapientia potius instrueret, dedit que ei ut homo hominem tueatur, diligat, foueat,&c auxilium præstet. Vnde Iuuen. § sat.15.in fin. § Mutuus ut uos affectus petere auxilium,&c. Summum igitur interesse hominum uinculum est humanitas, quia omnes consanguinei sumus,&c. § & in fin. eius. § Cum enim prȩsidij causa homines societatem cum hominibus inierint,& sanxerint fœdus illud a principio sui ortus inter homines initum, aut uiolare, aut non conseruare summum nephas putandum est. Conseruanda igitur humanitas, si hominem uelimus dici, quod est diligere hominem quia homo est, & quod nos sumus, prodesse igitur homini secundum naturam sit necesse est,&c.plura. § Ponta.lib.de benefi.car.2.& lib. 1.de pruden.cap. quid sit bene uiuere, in princ. Sen.lib.3.de benefic. cap.utinam quidem. Geu.lib.1.car.32. § Nam uita humana seruitium est. § Sene.item.lib.1.de tranquil.uitæ.cap.& ad aliquid,& cæ. episto. 23.putas me.lib.de breuit.uitæ.car.penul.episto.90.in fin.eius, de effectu philosop.car.ult.in fin. § Beneficio naturæ promiscue utendo res data. Sed auaritia luxuriaque dissociauere mortales, & ad rapinam ex ipso consortio discurrere. Omnis uita supplicium est. Lubrica & incerta sunt, nunquam bene tenentur,&c. plura. § Eccle. cap. 4. § Optimum ergo non nasci, proximum quam cito mori. § prouerb. de quo Erasm. § Viuendum tamen. § Sen.lib.de consolat. cap. cogita animi mille labes,&c. § Nihil est tam fallax quam uita humana. Itaque fœlicissimum est non nasci,&c. § & in uer.mors, alibi plura exposita. Cȩli.lib. 2.cap.7. Plin.in d.præfatio.lib.7. §

Hominem enim rectum fecit deus & inexterminabilem. Ipse uero se miscuit quæstionibus propter inobedientiam, quæ omnia recuperan

tur in sanguine redemptoris. § Pont.in dial. Aegid.car.167.in princ. cap.ego te Chariteæ.cap.7.in fi.in Eccle.Sapien.cap.3.in fi.§ Et si ce lerius defuncti fuerint,non habebunt spem,&c. § Cælius.li.1.cap.3.§ Mortalis unde mortalia curet.puluis enim & umbra sumus. Oratius § oda.diffugere niues,&c. § peregrinatio est uita. §Plato in Axio. in prin.Cæl.d.cap.7.li.3. § Vmbræ, somnium homo. §Plut. in cõ solat. car. 3. ante.§ Ex Pindaro poeta. unde prouerb. de quo Varro § in princ.operis rei rust.§ Homo bulla,eo magis senex.omnes homi nes terra & cinis,omnis caro fœnum. § Eccle.cap. 17.in fi. Esai. cap. 40.b.§ Quare uarietas tanta in homine forma & moribus,not in uer. Natura.in fi.& in uer.uariet.alibi.

Homo, etiam sapiens,est Deorum ludus, dicit Plato §in Hippia, de pulchro. car. 2. § Hominem scilicet sapientissimum ad Deum si-miam apparere,Dei ludo esse fictum. § lib.7.de legi.car.3. a tergo.§ dij nos quasi pilas homines habent. §Plut.in capti.in prologo,in mer cat.cap.miris modis. car. 211. in fi. § Est homo biceps in terris qua-drupes,&c.Enigma de quo Eras. § Diodo.lib.5.car. 39. Cæl.libr.3. cap.10.§ Tot portiones terræ,immo mundi punctus,&c. §Plin.li. 2.cap.71.in fi.lib.7.cap.50.Tul.lib.de somno Scip.plura. Sen. epi.49. Boet.in 2.de consolat.car.7.§

Nil tam fallax quam uita humana,&c.ubi supra. § Sen.lib.de con-solat.cap.cogita.§ naturæ gratias agere dicebat Plato, de quo Lact. §lib.5.cap.19.§ quod homo natus esset non bestia, quod mas nõ fę-mina, quod Græcus non Barbarus, homo sapiens quis? aut bonus. § alibi in uer.bonus.§ Cõmendantissimi perpauci, uel & pessimi,ma li plurimi. § Plato in Phedo.in med.car.206.in princ.§ homo di-sponit,Deus dirigit gressus. §prouerb.cap.16.6.cap.19.d.21.in fi.§ homo si antequam nasceretur cognosceret quæ mala passurus esset, na-sci respueret, dicit Phalaris tyran. Agrigenti.in epistola ad Demothelẽ. §car.14.unde Gel.lib.6.cap.1.§

Homo, quandoque ècontra, est homini lupus. § Plato.libr.8.de rep.car.eius penult.a terg.in med.§ unde prouerb. de quo Eras.nu. 70.Plin.in præfat.libri septimi in fine, Tul.in 2.offic.car.4.in prin. lib. 3.car.4.5.§ Sic ista in figura hominis feritas & immanitas bellua,&c. hominum effigies habere, animos ferarum. § Polib.libr.1.in fin.car. 47.§ alterum ab alterius dente perire nephas. § Alcia.fab.175.Sen. epi.13.quid,&c.li.2.de ira.cap.uirtus inquit. in med.ubi uersus.Ouid. non hospes ab hospite tutus,&c.fratrum quoque gratia rara est. §epi. item.103.quid ista,&c.§ ab homine homini quotidianũ periculum, homini perdere hominem libet, ut aquilæ, noctuæ, accipitres, uolu-cres

tres etiam eiusdem generis perimunt. § Plut.in Romu.uita, car.7.in fi.& in uita Cicero.in fi.§ nullam dicit esse feram uastiorem homine, qui licentiam affectuum nactus sit. § Sen.li. de moribus in princ.car. 71.ante.in med.§ Quid homini est inimicissimum, homo. § Iuue. Saty.15.in fi.§ Serpentum maior concordia parcit cognatis,&c. Ast hominum ferrum lætale,&c. § Orat.lib.Epod.oda.7.§ Neque hic lupis mos,&c. § Plut.lib.An brutis ratio.car.2.188. Cęlius plura li. 3.cap.7.§ nec leonibus unquam, nisi in dispar feris. Sen.in suis prouerb.Quid est homini inimicissimum, alter homo. § Pli. in d. præfat. libri septimi in fi.& ubi supra.§ Lupus tamen piscis etiam, quem per uulgate luzzum dicunt, lupulos deuorat sui generis. Formicas etiam mirabundi cõspeximus formiculas quasque obuias & quam plures uorasse. § Cum inter nos cognitionem quandam natura constituit, consequens est hominem homini insidiari nephas esse. Vnde Ouid. de gigantibus fulmine interfectis a Ioue. § in primo Metham.§ sed & illa propago contemptrix superum sæuęque auidissima cędis, & uiolenta fuit, scires e sanguine natam. Vnde Lycaon in lupum uersus ex naturali sæuitia, quam exequitur in pecudes.

Animal homini maxime noxium dicebat Prias esse, inter immitia tyrannus, inter mitia adulator, § not.Plut.lib.de discri.Adulat. in fin. car.379.a terg.§

Mirum quid operetur immanitas & sæuitia in homine, quoniam sacietas in actionibus quibusque peruenit, in homines autem, incognitos etiam improuocatosque nulla unquam satietas est in prælio laceran dos & trucidandos, ut exposuimus supra in uer.exercitus, num.2. Insatiabile bellum.&c.

AETAS PRISCA EADEM ET moderna. Tit. XXII.

AETATES declinare,& minora mortalium corpora quam prisca queritur Homerus, de quo § Pli.li.7. cap.16.in med.Gel.lib.3.capit.10.Iuuen.Saty.15.§ Nam genus hoc uiuo iam decrescebat Homero, terra malos homines atque pusillos nunc educat. § notauimus in uer.breuitas uitæ,&c.§

Aliter constat ex infra scriptis homines ab annis tribus mill. citra, eundem tenuisse uigorem, ætatem & declinationem, ut hodie.

Primis enim seculis uiuebant mortales annis etiam noningentis solaribus, non menstruis tantum, ut nunc etiam utimur.

Post

Post diluuium uero Patriarcarum, & secundo tempore redacta fuerat ætas a Deo annos ad trecentos.

Tertio autem nuncusque tempore, rari ad centum annos uitam per ducunt. Ita Berosus in antiquitate, Xenoph. § lib. de æquiuocis Iosep. lib. 1. antiquit. Iudai. cap. 5. in princi. cap. 8. in prin. cap. 14. in fi. Lactan. lib. 2. cap. 14. § Quæ cum alijs examinat Ioan. lucidus scriptor Gall. chronista diligens. Ita intelligēdus Plut. lib. ult. de placitis. car. ult. cap. 27. uel antepenult.

1 Dauid Solomonis pater ad decrepitudinē peruentus, uestibus coopertus calefieri etiam nō poterat. § lib. 3. regū. in prin. cap. 1. § Rex enim creatus anno trigesimo regnauit annis quadraginta. & sic septuagenarius. § Iosep. lib. 7. antiqui. capit. ult. lib. 2. reg. cap. 5. § & hoc trigesimo mūdi seculo, annis ante Christum dominum ultra mille. de hoc ipso queritur Dauid ipse ad Deum in suo cantico, Domine refugium, &c. num. 89. Quoniam dies nostri defecerunt, dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem, &c.

2 Bercellai annorum. 80. ualde senex dictus est, § 2. reg. cap. 19. §

3 Antiochus Rex Siriæ quinquagenarius tātum, uirginem Eubiam accipiens in uxorem, ut senex increpitus fuit. § Apia. in Sirio. car. 6. in fi. Plut. in Thesei uita, car. penul. ante. in fi. §

4 Ad quinquagesimum annum ætate peruentus Thæseus Helenam rapuit pueram, ætate haud suadente, quam & restituit.

5 Lysimachus Rex septuagenarius bellum gerere coactus, questus est cum amicis quod & in eo extinctus est. § Apia. lib. præd. car. 303.

6 Crasso fuit obiectum per Deiotarum regē, quod sexagenarius bellum Parthis inferre pergeret. § Apia. in Partho. car. 2. Plut. in eius uita. car. 4. a terg. §

7 Masinissa Rex nonagenarius equum inscendebat sine Ephippijs, unde stupebant cuncti. § Apian. in Lybico. car. 255. flor. libr. 50. in medio. §

8 Queritur Artabazus se ultima senectute, & anno tunc nonagesimo quinto grauatum, diu non posse frui amicitia Alexandri Magni. § Curt. lib. 6. car. 68. eius. 6. §

9 Admirationi erat Cato censor, ferrei corporis animique dictus. Quem nec senectus quidem, quæ soluit omnia, fregerit, qui sextum & octuagesimum agens annum causam dixerit reus factus. § Liui. plura in eo. lib. 29. in med. car. antepenul. a terg. Plin. lib. de uiris Illust. nu. 47. Tul. lib. suo de senectut. car. 7. de ipso Catone, & de. §

10 Nestore, Homerus. notauimus etiam cap. de breuitate uitæ de ipsomet.

11 Quin-

11 Quintius Capitolinus dictator creatus in seditionem inter ciues aduersus Spu.Melium largitorem præpotétem octogenarius, improbat electionem de se factam in tanta re, confectum ætate se dicens. ❡Liui.lib.4.car.3.in prin❡.
12 Laudatur Spurinna, a Plin.nepo. ❡Epist.1.lib.3.❡ quod anno septuagenario uiuidum tenuerit corpus, aurium, oculorumque integer.
13 Antoninus Pius Imperator anno septuagesimo perijt senex, incuruatusque per ætatem. ❡Capitol.in eius uita, in fi.car.38.ante.❡
14 Gordianus Imperator iam octogenarius inhabilis habitus ad imperium capessendum. ❡Capitol. in eius uita, car.152.154.❡
15 Variolæ pater octogenarius exhæredata filia nouercam induxit, amore puellæ captus,&c.causam dixit in quadruplici iudicio, & uentilatam refert. ❡Plin.epist.penul.lib.6.car.175.❡
16 Sexagenarij senes habiti, ut bello minus utiles facti, in Tyberim præcipitandi de ponte, unde prouer. ❡de quo pluribi,& in uer.problema.infra,num.16.car.192.in fi.❡
17 Lex a quinquagesimo anno militem non regit, a sexagesimo senatorem non citat, dicit Seneca ❡libr.de breuitat.uitæ. car.162.ante.❡ Vsque ad annum quinquagesimum,&c. ❡Liui.lib.40.car.4.in fi.Pli.episto.23.lib.4.& in uer.exercitus.nu.32.de stipendio.❡ Omnes minores annis quinquaginta sacramento rogare,& ij iuniores dicti, supra, Seniores appellati. ❡Liui.lib.5.car.40.a terg.Gel.lib.10.cap.28.Plutar.in Pompo.Attico.❡ Incidit Cæsareum bellum,&c.
18 Legem a Tyberio Imper.latam, quasi sexagenarij generare nõ possent, abrogauit Claudius Imper.de quo Suet. ❡in eo. car.223. ante. cap.iurisdictionem,&c.❡ Aristot. ❡lib. 7. de animalib.❡ Mares plurimi ad sexagesimum generant, quem si excesserint ad septuagesimũ usque procedunt. Et ita quidam usque ad septuagesimum annum genuerunt. Ipsumque Tyberium referentem dicit se audiuisse Plut. ❡lib.de tuenda ualit.car. pen.a ter.❡ Sexagenarium porrigentem medico manum esse deridendum.
19 Camillus annum quasi octogesimum attigerat dictator quintum creatus, senectute ingrauescens. ❡Plut.in eius uita, car. ult. & infra.❡ Annis grauissimus & senectute confectus erat.
20. P.Aemilius cons. ætate senior sexagesimum iam enim habebat annum bello Macedon.profectus,& cæ. ❡Plut. in eius uita. car. 2.in pricipio.❡
21 Carolus Magnus Imper.Senectute confectus, anno secundo & septuagesimo decessit ❡ad Plut.in eius uita. car. 341. a terg.❡

Marius

22 Marius ad bella tardus accedebat, uel quod senectus calorem extinxisset, quod iam ageret quintum & sexagesimum ætatis annum, &c. § Plut. in eius uita. car. antepenul. ante. in med. Valer. cap. de fortit. cum dicit, § Vltima senectute confectum spiculo innixum, &c. unde & Iuuen. § sat. 4. ecce iterum. car. 2. § Octogesima uidit solstitia.

23 Numa rex Rom. non celere obitu sed sensin ac leni deficiens morbo perijt octogenarius. § Plut. in eius uita. in fi. §

24 Annos habens quattuor & octoginta. Item seruitus, sudor, sitis accedit, &c. § Plaut. in mercat. car. 216. in fin. cap. quoniam. § Haud sum natus annos quinquaginta & quattuor, ne tibi uideor acheronticus? § Plaut. in miles. cap. cohibete. §

25 Pomponius Atticus (ut ex Corne. nepote habetur in eius uita) Annorum 67. & ad extremam (ut supra. nu. 17. in fi.) Senectutem peruentus est morbo grauatus, inedia perijt libens.

26 Fæmina ultimæ senectutis in Iulide oppido Asiæ nonagesimum annum transgressa, præsente Sex. Pompeio ad eam requisito, morte uoluntaria exiuit disputans de rebus suis. § Valer. cap. de instit. antiqu. car. penul. 39. ante. §

27 Phocion Atheniens. princeps populum auertere intendens auidũ ad Beotios oppugnandos, educi iussit octogenarius ipse omnes, ad pubertatem usque ab annis septuaginta ad quintum diem armatos adesse, ut secum bellicam prouinciam exequerẽtur, quod cum omnes edictum improbassent, incusantes ut iniquum, rem deniq; composuit, ut ab opinione sua desisterent. Plut. in eius uita. § car. antepen. in prin. §

28 Perpenna, Volusius, Saturninus, Coruinus, Metellus pontifi. Liuia Rutilij, Statilia, Terentia Ciceronis, & Clodia, peruenisset ad annos prope centum pro miraculo refert. § Plin. lib. 7. cap. 48. in med. cap. 49. Valer. cap. de senect. §

29 Annum agebat Iulia Aug. Imper. filia trigesimum & octauum, tẽpus ætatis in senium uergentis, sed indulgentia & patria & fortuna abutentis, &c. not. Macrob. § lib. 2. cap. 5. & in uer. breuit. uitæ alibi. §

30 Antonius Castor medicinæ professor, summæ tunc auctoritatis, centesimum excedens annum, sine aliqua inualitudine pro miraculo habebatur. § Plin. lib. 25. cap. 2. in med. §

30 Tres ergo deputantur ætates mortalibus hodie diu etiam uiuentibus ut plurimum, quæ constant annis uigintiquinque pro quaque, not. Xenoph. § lib. de æquiuocis, § etiam quod Homerus alludat ad seculum uel & annum centesimũ, ubi de Nestore diutius uiuente. § lib. 1. Ilia. in med. car. 7. ante. Tul. refert. lib. de senect. car. 80. in princ. metham. lib. 12. in med. car. 154. a terg. Annos bis centum, &c. de Cigno. §

Ratio

31 Ratio patet manifesta ætates nullam pati diminutionem,quia etiã quod minima esset in anno quoq;,Curriculo annorum mille uel & duorum mill. redigeretur ætas ipsa ad minimum nuncusque tempus. Senex & esset quisque annorum etiam decem tantum.

Fontem esse prope insulam Hispaniolam,refert Carda. § lib.2.de subtilit.car.73.§ Noui orbis apud insulam Bonicam, ex relatione Petri Martiris grauiss.authoris,qui senes restituit. § ex Hom.similitud. lib.10.odis.car.antepenul.in prin.§ In Phedone Plato, de quo Cæl. § lib.1.cap. ult.§ refert locum esse quem paradisum dicere possunt, in quo nascũtur homines longæui quia concepti ex ęthere,&c.& de dæmonibus. § lib.2.cap.3.cap.5.& 6.Plin.lib.7.cap.2. in fi.§ Hominum species obuiæ,quæ momento euanescunt, dicit etiam subinde Carda.ipse, quod si carnes & oua cruda comedere consuetum esset,ad uitæ diuturnitatem non parum conferret. § lib.ipso 2.car.79.§

32 Vt in re rustica disputatur, terram senescere, uel nec etiam minimum. § Colu.lib.2.cap.1.& cap.14.in fi.Ponta.lib.10.rerum cęlest. in prin.Plin.lib.17.cap.5.§ Quæ industria, cessatione, stercoratione plurimum renouatur,instauratur, in iuuentam regressa læta redigitur.

33 Hominis ætatem refert Hesiodus,de quo Plin. § li.7.cap.48.§ Cornici nouem hominis attribuit ætates, quadruplum eius ceruis, triplicatum coruis,&c.

PONDERVM ET MENSVRARVM breuiarium uel defloratio ex Budæo & Porto Vicetinis, quos prosecutus est Alciatus, & Agricola. Tit. XXIII.

IGRESSIONIBVS ex uarijs & perpetuis, multi lecturam Budæi fastidiunt,ut dicit Eras. quem refert Glareanus in sua nuncupatiua.Nos ex præfatis patiẽtia, labore, & industria breuiarium explicauimus ipsum non ingratum.

1 Talentum Atticum (ut magis frequens quã Euboicum quod est minarum 80. uel cistophorum. 7500.) continet minas sexaginta,sestertia.24. Denarios uel Iulios Rom. uel Marcell. Ven. sex millia,Scutos coronatos hodie sexcentos. § Bud.112.163.c.290. 160.Ag.car.100.88 §

2 Mina,libra,pondo(quod idem est)drachmas ualet centum arg. uel Denarios,Scutatos aureos.x. mille æris.i.asium. § Bud. car. 83.90. 121.125.115.lib.2.157.432.§

Drachma

3 Drachma denarius, aut grossus Frãcus scrupulos tres ualet, diuersi quandoque ponderis. Vnciæ pars octaua, uictoriatos duos uel quinarios, libellas decem, uel asses unciales, sestertios uel nummos quattuor, quos centum ualet aureus Rom. & sic nostrates scut. duos, obolos sex. § Budæ.car.6.125.89.199.196.220.227.432.Ag.car.90.92.95.106.108.112.88.89.Plin.lib.33.cap.3.in med. §

Siclus } obolos.20.denar.4.tetrobolos duos, idest hemidrachmam
Stater } uel semidrac.triobolos.4.quadrantes, uel quatrinos, uel æreola.40 quos centum ualebat sportula. § Budæ.car. 370.490. 546. 133.488. § Trientes.30.ceratia.20. grana. 576. § car. 196. 200. 203.169. §

4 Scrupulus obolos duos uel trientes, teruntios decem, unciæ. 24. pars quæ continet grana.24. § Bud.6.car.112.Ag. car. 106. 108. §

5 Obolus nunc doina uel gazetta, siliquas tres uel caractos.5.uel scrupula grammata aut æreola, denarij.6.pars. § Bud. car. 204.Ag.cart. 106.112. § Hemiolium sesquiobolum. § Bud.car. 373. § Calcos.x.grana.12.fratri uel minutias aut momenta. § Budæ. car. 196. 432.489.Ag.car.97.99.106.108. 112. §

6 Siliqua grana.4.Sicilicus bidracmus, unciæ.4.pars. § Bud.car.6. 8.Ag.car.89.108.§

Asses unciales ærei, nunquam argentei. § Bud. lib. 2.car.2.114. § Quadrantes.4.uel quatrinos ualebat uel æreola, ut supra. § car.133.§

7 Aureus Rom. de quo Liui. § lib.21.car.antepenul. § de Clastidio uico, bidrachmus erat, ut hodie doblæ sunt nostrates, unciæ. 4. pars, nummos centum ualebat. § Budæ.libr.3. in princi. & car. 203.519. 199.200. §

8 Mirias decem mill.drachmas arg.uel mille aureos scutos nostrates. § Bud.car.99.164.229.235.459.§

9 Sestertium maius in neutro genere.i.argẽti.Denarios ualebat.250. uel Iulios Rom.Nummos mille.dicitur & sestertium.i.semitertium uel semistertius, scutos nostrates. 25.

Sestertius minor (in mascul.genere.i.æris) qui idem quod nummus, est quarta pars denarij.

Decies sestertium uel mille sestertia, ual. est scut.25.millia.

Decem sestertia scut.250.uicies & septuag.&c.quomodo.car. 312.

Libra continet (ut hodie) uncias duodecim pondere uel mensura, holcas sex, drachmas centum.

Vncia drachmas octo, siliquas.144.stateres duos, ceratia.160. scrup. uel caract.24.

Scrupulus grana.24.uel minutias uel momenta.

Duella

Duella unciæ pars tertia, sestula sestans stagium solidus.

EX METIANO, BVDAEO, ET AGRICOLA.

VLEVS (mensura maior) continet ut plaustrum uini nostratis amphoras uel barilas Patauinas, uel & quartas Venetas uiginti.

Amphora, quadrantal, ceramium, schema, cubus, stannos omnia idem, quarta Veneta. Vrnas continet duas (lib. 80) sestar. 48. Amphoræ Ven. pars. 50. gnistar. hospit. 60.

Vrna congios. 4. metretes duas uel cados. lib. 40. mensur.

Cõgius, uel chus, uel choas, uel congiariũ continet sestarios. x. lib. x.

Sestarius, pinta urbicus (nunc gnistaria uel caraffa) heminas duas, uncias. 20. portionem prandij competentem, quartarios. 4. Ciathos duodecim dimidium hin.

Hemina cotila triblion xestes continet quartarios duos, uncias. 10. cyatos. 6.

Quartarius (nunc gothus) hemixestes, cyatos tres, acetabula duo.

Acetabulum, oxibaphum, triblium, sesquiciathum. lib. 2. cum dimid.

Sextans duos cyathos, quadrant. 3. triens quattuor, cyathus mistra. 4. uel ligulas aut coclearia, quæ & concas duas, mistrum sesquiciatum, coclearia. 6. drach. 3.

ARIDORVM EX AGRICOLA.

ODIVS continet duos semodios .i. quartas nostrates. Semodius sestarios octo. libr. 13. 4. Sestarius heminas duas, unci. 20. hemina. 4. acetab. uncias. 6. acetab. sesquiciathum. Cyathus ligulas. 4. uel coclearia. drach. 3.

LIQVIDORVM MENSVRAE ATTICAE uel Medicæ, ex Agric. lib. 1.

ETRETES uel metreta uel & amphora Attica, mẽsurarum maior, cadus uel ceramium capit choas. 12. urnas Rom. 3. lib. 108.

Chus uel choa sestar. sex, chenices. 3. libr. 9. cibus diurnus ut gomor, sestar. urbicos duos.

Hemihectũ continet chenicas. 4. sestar. cotilas duas hemixestum.

Cotilæ

Cotilæ hemina triblion.quarterios duos,uncias. 9.

Quarterius oxibapha duo.oxibap.ſeſquiciathum.

Cyathus concas duas, drachmas. 6. coclearia duo, chenas quinque, miſtra.4.

MENSVRAE GEORGICAE.

ETRETES Atticus capit amphoras duas. lib.108.

Amphoreus choas.4. chus ſeſtar. nouem. cotylas. 12.lib.13. cum dimid.

Cotilæ oxibapha.4. oxibap. triblia ſeſquiciathum. drachm.3.

Cyathus miſtra.4.uncias.2.drac.4. cum dimid.

ARIDORVM GEORGIC. PER EOSDEM.

EDIMNVS Mina ſeſtarios ſex.li.162.chenicas.48.unc. 4.modios.105.tritici.6.modius ſeſtarios.16.li.26.cum.dimid.chenicas.8.

Seſtarius cotilas.24.hemiect.ſex.uncias.20.

QVADRANS, QVI ET QVATRINVS.

VAE numiſmata ærea ſæpius uerſantur in manibus hodie uetuſtate corroſa, magnitudine doblæ aureæ, uel troni argentei Veneti, ea quadrantes fuiſſe Rom. ualoris nunc quatrini noſtratis, de quo Budæ. & aliĵ, coniectura patet.Scribit enim Plutar.in uita Ciceron. & ipſe Cicero epi.ſua famil.dum dicit,Qui non pluris fecit Bonam Deam quam tres ſorores. Clodium natura nepharium & ſceleſtum tres eius ſorores conſtupraſſe, & ſecum rem habere ſolitum (ut & Imper. Calig.de quo Suet.) Quarum tunc ſororum una riualem adamatum prætio tot aureorum (qui tunc bidrachmi erant) deſiderio ſatisfacturam conuenit,& eſt pollicita. Is quadrantes auratos totidem numerauit & ſoluit,ex quo deſideratum eſt cõſecutus effectum. re aperta,uulgata conuentione, Clodia ita cognomento per Vrbẽ dicta Quadrantaria(ut groſsi nunc Rom.pariter inaurati inſtar aurei ducati præſeferunt,uel coronatum Scutum.)

De numiſmatis not.plura Geu. § li. 1.car.17. § ad Carolũ Cæſ. Quadrantariam ipſam. § Tul.refert ipſe etiam in oratio. pro Cælio. car.

car.4.fin.uel.54.in principio. ͡

Mensuræ quomodocunque, de quibus Budæus. ͡ lib.1.de asse.car. 4.lib.4.car.382.Latius in pand.1.car.128.c.163.& sequen.Plin. lib.7. cap.2.de pigmeis.lib.5.cap.10.libr.11.cap.43.lib.16.cap.33.libr.36. cap.13.lib.35.cap.13.Herodo.lib.2.cap.1.in med. Xenophon. libr.2. car.penul.in princ.lib.3.car.11.a terg.in fi.lib.5.car.4. ͡ Norma, regula, quadra a squarra, ancon, perpendiculum a piombo, libella, amussis, a spago. ͡ Plut.in Gracch.car.139.in fi.lib.de exilio.car.152.ante.in Pyrrhi uita.car.ult.Xenoph.li.2.car.penul. ubi supra. Plin. libr.5. cap.10.lib.6.cap.26.lib.7.cap.2.in med.lib.11.cap.43.lib.12.cap.14. in prin.lib.16.cap.33.Erasi.car. ult. prouerb.a tergo. ͡ Vna pertica. ͡ Pausan.lib.2.car.68. ͡

DE MENSVRIS.

Pes continet palmos quattuor, pollices duodecim, digitos iunctos, 16.& ut supra.in uer.pes.

Palmus digitos quattuor, græce Doron.

Spitamas pedis Dodrans, digit.12.Semicubitus.

Cubitus sesquipes palm.sex.pes unus cum dimid.

Passus pedum quinque, apansis manibus dictus.

Pertica, ulna, orgiya, hexapeda, pedum sex.

Arura, passuum.x.pedum 50.

Plethrum pedum centum, passus.20.

Hippicum, semistadium, perticas.50.

Stadium, perticarum centum, sex iugerum, miliaris. 8. pars.

Diaulus, duorum stadiorum, pertic.200.unde Diaulodromi.

Milliarium, pertic.800. passuum mille, stadia. 8.

Dolicos, sesquimiliare.pertic.120.

Parasanga, stadiorum triginta, hodie una lega.

Schænos, stadiorum sexag.milliaria quasi.8.

TABVLA ANNOTATIONVM,
per alphabetum.

ANNOTATIONES VARIAE ADHVCVSQVE CVMVLATAE Tit. XXIIII.

1 ABligvrire est delicata uorare, unde prou. proteruiam facere, dictūque Catonis erat de quo Macrob. §li.2.cap.2.Eras.prouerb.1111.corona nam,&c.Plin.in Palemo. grāmat.in fin. car. 459. Suet.in Tyber.cap.fęminarum.in fi.§ Hircū uetulum capreis naturā ligurire. §Teren.in Eunu. car.24.Varro in Apibus.in princ.lib.3.cap.16.§ non ut muscæ ligu riunt. §Tul.in Catilinam.1.car.107.in prin.§ fortunas suas obligurierunt. §Orat.Saty.3.lib.1.sermo.§ Semesos pisces, tepidūq; ligurierit ius. §lib.2.Sat.4.in fi.§ dum furta ligurit. §Plaut. in capti.cap.iuuētus.car.80.§ Dū ruri rurant homines, quos liguriant.

2 Acetum frigorificum non congelascit tamen. §Gel.lib.17.cap. 8.in fi.Macrob. lib.7.cap.12.in fi. Vitru.lib.8.cap.3. Oui corticem mollem reddit,plumbumque immissum transit in cerussam, Margarita liquefit, saxa finduntur torrefacta per ignem & dissoluuntur. §Plin. lib.23.cap.1.in fi.§ de pluribus eius proprieratibus. §lib.33. cap. 4.in princ.§ Quomodo fiat.not.Carda. §li.de subtilit.13.in med. car.498.lib.17.car.6.uel 610.§

3 Acensi,uiatores,præcones,uicemilites,collegis nouē singuli acensi apparebant, dicit Liuius §lib.3.in med.car.24.in prin.lib.8.car.2.in fi.§ primum Triarios, secūdum Rorarios,tertium acensos, minimæ fiduciæ in postremam aciem reijciebant, ut §libr.38.car. ult. ante,in med.§ Scribæ quoque duo & acēsus. L. Hostilius & scribæ & acensus absoluti sunt. §Sueto.in Iulio,cap.inito honore, &c.§ Quo men se fasces non haberet acensus ante eum iret, lictores pone sequerentur. §Plin.lib.7.cap.ult.§ Adiectus est & meridies acenso consulum id pronuntiante §Ascon.in Verrem.car.69.§ Acensus nomen est ordinis & promotionis in militia,nunc dicitur commentariensis uel cornicularius §Budæ.in pand.2.car.69.ex Cicero. in Q. Fratrē.§ Acensus sit eo numero,&c.Sic lictor non suæ sed tuę lenitatis apparitor.

4 Actutum,statim,quam primū §Liu.lib.29.car.3.in fi.§ Consultatio de matre Idæa accipienda, &c. M.Valerius ex legatis regressus actutum in Italiam fore nuntiauerat,&c. §Plaut.in Amphit.car.12.§ uide

uide ſis quam mox uapulare uis, niſi actutum hinc abis. ⸿ cap. bene uale. ⸿ Ne corrumpe oculos, redibo actutum. id actutum diu eſt. ⸿ cap. Age tu. in fin. ⸿ Verum actutum noſces illum inquam ſeruum Soſiam. ⸿ cap. Amphitruo.car.28. ⸿ Actutum huc redi. ⸿ & infra. ⸿ Deinde ille actutum ſufferet pœnas,&c. ⸿ & car. 30. ⸿ Niſi hinc actutum fugias ſi denuo pultaueris.uaſa pura iube actutum adornari mihi. ⸿ in aſin.cap.ubi ego. car. 47. ⸿ Quin rem actutum ediſſeris? ⸿ in capti. cap. ⸿ Inijcite huic actutum manicas maſtigiæ. ⸿ in Caſina. ⸿ Tu ut liqueſcas ipſe actutum uirgis calefacto aere. in trin.car.301. ⸿ An non properas abire actutum ab his regionibus.

5 Adamuſsim eſt,quod fiũ fabri materiarij rubrica oblinunt. ⸿Plato de ſummo bono.car.antepenul. ⸿ ideſt abſolute. Varro ⸿ lib.2. rei ruſt.cap.1.in fi. ⸿ Si inquam numerus non eſt ut ſit adamuſsim,&cæ. ⸿Plaut.in Amphit.car.24. ⸿ Examuſsim optima eſt. ⸿ Eraſ. prouer.496.Budæ.in pand.1.car.163.libr.de aſſe. car. 225. in moſtell. cap.recordatus. ⸿ Aedes expolitæ factę probæ examuſsim ſunt. Apartilogia rotunda ratio,in nauium & domorum cõſtructione utitur amuſsi & regula, torno, circino, filo perpendiculo.

6 Aduentitia bona uel aduectitia aut inuectitia,aliunde aſportata uel aduecta. ⸿ Plin. lib.10.cap. 29. ⸿ Theophraſtus tradit inuectitias eſſe in Aſia etiam columbas & pauones. ⸿ Varro lib. 1. rei ruſt. cap. 41. ⸿ Humor aduentitius effluere poſsit. ⸿ Suet. in Vitell. Imper. cap.comeſſatio. ⸿ Cæna ei data aduẽtitia a fratre,&c. ⸿ Saluſt.in Iugu.de Metello. ⸿ Vino aduentitio. ⸿ Liui.lib.8.car. antepen.ante. in med.66. ⸿ de L.Papirio ob æs alienum uexato, fructum aduentitium crediti ratus,&c. ⸿ Tul.li.1.epiſto.ad Atticum. non modo,&c. car.36.Aſcon.in 3.uerr.car.74.a terg. ⸿

7 Agoranomi qui præſunt uendundis rebus. ⸿ Plaut.in curcul.cap. date uiam.Bud.lib.in pand.1.car.181.in princ. ⸿ Nec Strategus, nec tyrannus quiſquam, nec agoranomus,nec demarchus,&c.

8 Alica uel Alaca potio ex ſpelta. ⸿ Sen.epiſt.122.in fi. detrimentum,& cæ.dicitur mulſum & alicam popoſciſſe, a balneo exiſſe, & cæ. ⸿ Plin.lib.18.cap.11.in med. ⸿ Fit alica ex zea, quam ſemen appellauimus.alicæ tria genera,&c. ⸿li.9.cap.14. ⸿ Pelamides in alica coctæ particulatimque confectæ,&c. ⸿ lib.22. cap. 25. ⸿ Zea ex qua alicam fieri diximus efficacior etiam hordeacia uidetur, unde meretrices alicariæ,de quibus Plaut. ⸿in penul. capit. negoci. Martial.lib.2. in Cęcilianum lib.11.ad Flaccum, lib.12.de Vmbro.lib.13.in prin. ⸿

9 Alumen nuper inuentum & in inſula ænaria. not.Ponta. ⸿lib.6. de bello neapol. in prin. ⸿ eius naturã refert Pli. ⸿libr.35.cap.14.

& est salsugo terræ, plura genera,&c. Leander ubi de Volaterranis qui ob repertum alumen a Florentinis dominis desciuerunt. §car.48.in fi.§ & in agro ciuitatis Massæ §car.51.a terg.§ & in foro Claudij.& in Campania ubi de flegreis campis. §car. 162.a terg.Machia. lib.7.histor.in fi.car.220.in prin.§

10 Amentatas hastas, idest cum loro ad iaciendum. §Metham.li. 12.in med.§ Inserit amento digitos,&c.in Phorbantem sibi hostem. §Liuius lib.37.car.antepenul.in princ.§ & humor arcus fundasq; & iaculorum amenta mollierat. §Cæs.lib.5.Gall.in fi. car.5.fin.in fi.§ tragulam cum epistola ad amentum deligata intra munitiones castrorum abijciat.§Plut.in Apohtheg.car.129.a terg.de Alexandro Magno. Pli.lib.34.cap.6.in fi.de Cornelia.§ Sedens huic posita soleisque sine amento insignis,&c. §Bud.in primo de asse.car.58.§ nisi quispiam hastas amentatas a comitatu suo mutuaretur.

11 Ancon cubitus. Vnde prouerb. Dulcis Ancon, dulcis cubitus. §Eras.prouerb.138.Plato in Phedro, in med. car.6.185.ante. Iuuena. Sat.4.in prin.§ qua Dorica sustinet Ancon. §Plut.in Numa.car.3. in fi.Egnat.in 18.racemat. Bud. in pand.1.car.163.ante.§ Anconas item montium cautes uel summitates. §Plin.lib.27.cap.3.in med.li. 3.cap.12.quinta regio. Cæl.lib.4.cap.2.car.117.§

12 Androgynus hermaphroditus, utriusque sexus,iam abominatus, nunc in delitijs habitus,dicit Gel. §lib.9.cap.4.in fi.ex Pli.lib.7.cap. 3.lib.11.cap.49.Iul.obseque.libr.de prodig. pluribi. Liuius item ubi de prodigijs, & libr.27.car.3.in prin.§ Sinuessæ natum ambiguo sexu inter marẽ & fœminam infantem,&c. §ibidem car. pen.in prin.§ Natum Frusinone infantem,&c. Maclias esse supra Nasamonas refert Plin.prædicto §lib.7.cap.2.in med.§ ex Calliphãte & Aristot.qui utriusque naturæ inter se uicibus coeunt, ut de leporibus asserit Plin. ipse. §lib.8.cap.55.Plut.lib.de usura uitę.car.2.359.in fi.§ & pisces etiam. §de quibus lib.9.cap.16.§ In quodam genere omnino non sunt mares, omnes enim grauidæ capiuntur.Sunt ideo uel Androgini uel neutriusque sexus anguillæ,murena,Salamandra,Ostreæ. §lib.32.cap.2.ante in med.lib.10.cap.68.lib.8.cap.30.in princ. lib.9. cap.51.in med.57.in fi.cap.16.§ Hyena Erythini chromi. de leporibus item not.Gallus. §lib.9.rei rusticæ in med.§

13 Antra plura & specus.extra hic.

Annus,infra, in uer. dies.

14 Antipodes esse uel haberi miratur & proponit Plin. §lib.2.cap. 67.de antipodib.præsertim & Lactant.lib.3.cap.24.in fi. post Strabo. & alios,de quibus Ioan.Leo historicus.lib.eius secundo,cap.4.5.post

Di.

Di. Auguſtinum & Iſidorum. examinat & pluribus Macrob. lib. de ſomno Scipionis cap. 5. 6. ʒ Ex Iapeto filiorum Noa tertio, prouenire aſſerit Ioan. Luci dus diligens Cronographus antipodes ipſos indubitanter, & ueros eſſe compertum nunc haberi. ʒ libr. 2. car. 20. de Hebræis, c. 4. in med. Guizard. li. ſex. in med. car. 323. a ter. car. 188. in fi. ʒ

Antrum uel ſpecum miræ amplitudinis & hominum maxime capax fuit pluribi ad inſtar & ſimilitudinẽ noſtratis de Cuſtozia Vicetinæ ditionis, de quo Leander in ſua Italia, ex relatione ſibi facta quibusque notoria per D. Ioannem Georgium Triſsinum in litteris celebrem, de quo alibi diximus. in quo tuto diuerſari poſſunt homines ad decẽ mill. fruſtra innitentibus Hiſpanis. 1512. anno tunc hoſtibus, quia & alium ibi proximum, paruum, non tutum euerterant, quod in hiſtorijs recitat Guizard. lib. 9. in med. car. 461. ʒ Cuius ſpeciei ſimilem, pingit Sen. Epiſt. 41. in prin. ʒ facis, &c.

Ciram nomine recitat Dion. ʒ libr. 51. in fi. car. penult. ubi Titani profugiſſe dicuntur prouocato Ioue, ampliſsimum, tutiſsimum.

In Vmbria fuit aliud, de quo Liui. ʒ li. 10. in prin. Blon. li. de Ital. Illuſtr. car. 109. ubi de Tuſculo. ʒ ex quo armatorum excurſiones fiebant in agros. ibi penetratum fuit cum ſignis Rom. fumo excitato congeſtis lignis, ad duo millia armatorum abſumpta.

In Hiſpania fuit aliud prope mare ubi delituit Craſſus iuuenis octo menſibus, Roma pro fugus Marium præpotentem ueritus, in agro Iubij Paciachi intra rupes ingentes poſitum, intus latitudo maxima cum fontibus. Plut. in uita Craſsi, car. 1. a tergo.

Fuit alius ubi delituit Dauid Saulis iracundiam profugiens perſequentis, de qua lib. 1. regum. cap. 24. in prin.

Similem oppugnauit ad axim flu. Alexan. Mag. de quo Curt. ʒ lib. 7. in fi. Arria. li. 4. in med. ʒ in Arimacem Sogdianum altitudinis ſtadiorum 30. cuius os arctum erat & obſcurum cum fontibus, admiſsis noctu. 300. iuuenibus.

Aliud ad petram Dorinam, ʒ libr. 8. in med. ʒ ab Hercule iam fruſtra obſeſſum, quam etiam obtinuit Alexander.

In Iudæa ſpelunca erat ubi Ventidius in Parthos proficiſcẽs, & Herodes, ibi rex accerſitus, ubi latrones recipiebant ſeſe in præruptis montibus inacceſſe. Ioſep. ʒ lib. 1. belli in Rom. cap. 26. ʒ

Aliud habetur ad Veſulũ in Salaſſos penetrans, de quo Iouius ʒ lib. 15. car. 9. uel 301. ʒ

Inſulas deſertas appellari, ex diametri ratione, cum Italia notat ex Petro mart. integerrimo ſcriptore, & aſſerit Iouius. ʒ lib. 34. hiſtor. car. penult. ubi ʒ de plegafeta Vicetino ex inuentoribus noui Orbis

tunc superstitibus socio historico.alias etiã nationes ex diametri etiam ratione,assignat ipse Ioan.Leo.d.cap.5. Admirationis causa fuit in Antipodibus,quia præsuppoſuerũt Coſmographi adhucusq; plerique omnes, Oceanum Vallasse regiones ipsas tres,Asiam,Africam,Europam. not.Herodotus §lib.4.cap.3.& Saluſt. in Iug.§ Quod hodie habetur ècontra, in lucem cognitis erutisque regionibus amplissimis, in quibus habentur tot imperia & quam plurima etiam regna ultra Oceanum ipsum, ex quo apparet & declaratum fuit Oceanum esse terrarum orbis Lacuum maximum, circum quod regna & imperia cõperta sunt & descripta,not.præd.Io.Leo. §lib.2.capit.10.ex Strabone Solino, Carda.lib.ult. de subtilit.in med.car.801.Ioui.d.lib.34.car.ult. hiſt.§ hinc America Nortica Brasilia.&c. Inde Peruræ & Caschæ regna, & Terra paria, ubi & Moluchæ insulæ aromatibus refertissimæ.

15 Apluda panis furfureus,de quo Gel. §lib.11.cap.7.Pli.lib. 18. cap.10.in fi.§ de Apluda & floce, Apludam uocant purgamẽta, quę & Migdalion. §Plaut.in penul.cap.Ain tu,car.249.in prin.§

16 Apotheca locus ad condendũ uinum, nunc canipa. §Colu.lib. 1.cap.6.in med.Plin.lib.14.cap.14.in prin.cap.18.§ Vina in apothechis canis ortu mutantur §lib.23.cap.1.car.ult.in princ.§ Mangones iſta in apothecis excogitauere. §Plaut.in Trin.cap.Sta ſi me.car. 301.a terg.§ Num apponam apothecam inſuper,&c.

17 Aqua ueſtigatur requiſita quæ bona quæ minus. §Colu.lib.1. cap.5.Plin.lib.31.cap.2.quã plura etiam, cap.3.lib.2.cap.106.ubi mira Vitruu.lib.8.de fontibus diuerſæ proprietatis.§ Ex herbarum succis quas lauant. §cap.4 ubi ſupra, Conſtant.libr.2.cap.4.5.6.Ouid. lib.15.Metham.in med.§ Aqua ſe abluendi inſtitutum not. Virg.lib. 6. Corpusq; recenti ſpargit aqua,&c. Quandam eſſe quæ bibentẽ impellit ad enuntianda ſecreta,ut temetũ. not.Diodo. §li.3.cap.16.in prin.§ Idẽ eſt, de Rana marina lingua priuata, & dormienti mulieri impoſita ad omnia interrogata reſponſuræ. §Pli.li.32.c.4.in med.§ de aquarum proprietatibus plura Pli. §lib.31.& in præfat.§ de ui potentia & uigore, §cap.1.& 2.libr.14.cap. ultimo.§ Eſt quæ in Lycnis ardeat ut oleum, pota reuocat amorem, alia necat ilico. eſt & in qua lapideſcunt iniecta quæcunque. § Plin. d.cap.2.in fi. eius lib. 35.cap.12.Ioan.Leo hiſtor.moder.lib.2.cap.194.286.Leander in ſua Italia car.67.in Ethruria§ Achelous dicitur. §Virg. in 1. Georg. in princ.Macrob.lib.5.cap.18.§ Frigida uel niualis, aut glacialis ad potum pernitioſa. §Gel.lib.19.cap.5.§ Aqua & igni nuptæ, &c. § Plut.de quo Budæ.in pand.1.car.ult.Sen.lib.de ira. car. 135.a terg.in med. § Aqua dulcis, & in inſulis, & in litore maris. § Arria.libr.6.

car.

car.268.Cæſ.in bello Alexan.car.2.a terg.Carda.lib.5.de ſubtilit. car. 6.Liuius.lib.44.car.antepenul.in fi.§ ſalſam ècontra & in puteis de qua ſal extrahitur. §Leander in Lombardia de Placentia. car.333.§ Quædam eſt & acetoſa quæ & lacte dulcior, & quæcunque abluat in lapides uertat. §Plin.lib.31.d.cap.2.in fi.§ Venenoſam ut quæ Alexan. Magno data, de qua Curt.& alij de ipſo, quæ deferri non poterat niſi muli ungula, ut de ſtygio fonte Pauſan. §libr.8.car.304.in med. in Arcadia quædam inebrians, ut merum. §Plin. ubi ſupra, cap. ult. Carda.ubi ſupra,& lib.2.car.pen.eius ex Valer.cap.de mirac. car.ult.§ Aquam limphatam, & alumine inquinatam cognoſcere, purgare, & extrahere. §libr.5.in med. car.209.207.§ Aquam ſitibundos impetrare a cęlo incantationibus. §Dion lib.ultimo. in med.car.477.§ Aquam etiam fontanam inſulæ Bonicæ, apud Hiſpaniolam inſulam noui orbis in monte, quæ pota ſenes reſtituit, author Petrus Martir uerax dictus a Carda. §lib.2.car.73.Io. Leo lib.2.cap.45.§ de hoc fonte ex Home. §lib.10.odiſ.car.antepenult.§ Aquæ calidæ cum ranis urinātibus. §Plin. libr.2. capit.106.Leander,car.29.It. car.97.§ flumen gignendo ſale fęcundum. §Tacit.lib.13.in fi.car.19.a terg.§ Inſulam emerſiſſe cum aquis calidis terræmotu. §Iuſti.li.30.§ calidam poſt tepidam inde frigidam diuerſis diei horis. § Herod.lib.4. cap.11.in prin.Arria.li.3.car.3.Pli.d.cap.2.in fi. ut ex Metham. Ouid. lib.15.in med.§ Vna die gelida eſt ortu, obituque caleſcit. In Boetia fontes duo ad Trophonium Deum, alter memoriam, alter obliuionem inducit. idemque §Pli.lib.31.cap.2.in med.Io. Leo li.2.cap.194.§ mira exponit alter qui amorē pota inducat, parthorum reges ex Coaſpe & Euleo tantum bibunt, ubi ſupra §cap.3.in prin.not.Plin.§

18 Arcum triumphalem uel ligneum uel marmoreum eſſe nouū tunc inuentum aſſerit Plin. § lib.34.cap.6.in med. Pompo.Læt. in Domitia.Imper.lib.2.car.15.in princ.§ Lignei primum continuique arcus, poſt marmorei columnis ſuffulti. in Conſtantino. § car. 24. ante. § Fæminis etiam inſtituti,& Liuiæ Aug.tunc primum. § Dion.lib.57. in med.car.436.in fi.Ful.antiqu.li.4.in prin. late de Arcubus. § Qui plures deſcribuntur tūc fuiſſe. §Aſcon.in Verr.car.52.a ter.§ Fornix Fabianus, eſt arcus iuxta regiam,&c. § Martial.lib.8.in fi.ad Domitianum Impe. § Trophæa quomodo §not. & Plutar. in proble. car.202.ex omnibus,&c. §

19 Aſturconem dicimus equum, hodie chineam, gradarium, tollutarium. § Plin.lib.8.cap.40. in med. § Volcatium nob.aſturcone, è ſuburbano redeuntē canis a craſſatore defendit. § cap.42.de equis.§ Minori forma aſturcones gignunt, quibus nō uulgaris in curſu gradus,

ſed

ſed mollis alterno crurum explicatu glomeratio. § Sueto.in Nerone. cap.de Somnijs.car.273. § Arceriqꝫ progreſſu aſturconem,quo maxime lętabatur. § Ioui. lib.27.in med. car. 228. § Traducti prætérea aliquot albi aſturcones ſine ſeſſoribus , auratis Ephippijs inſtrati. § Carda.lib.10.car.5.in prin.387. de Elephante. §

20 Atrienſis cuſtos domus choragus. § Plaut.in pſeud.cap.hi loci.§ Condus promus procurator peni,quaſi te dicat Atrienſem. § in pen. cap.ſi ego. § Me reliquit pro atrienſi in ædibus. § Colu.li.13.cap. 3.§ Tum inſiſtere atrienſibus ut ſuppellectilem exponāt. § Sene. epiſtola.123.in prin.itinere,&c. § Sed habet atrienſis & colonus.

21 Automata opera, per ſeſe artificioſe mouētia. § Sueto.in Claud. Imper.cap.Sæuum.cap.230.in fi.§ Si authomatum pegma, aut quid tale parum ceſsiſſet. §Vitru.lib.9.cap.ult.Politia.in 97.miſcell. Bud. in pand.1.car.246.§ Ideſt ſpontanea. pegmata item,de quibus Plin. §lib.33.cap.3.in med.§ Murena, & Caius princeps in circo pegmata duxit. § Suet.in ipſo Calig.in princ.cap.Leue.car. 184.§ gladiatores quoque pegmares,&c. §Vopiſ.in Carino Imp.car.2.uel 228.§ Pantomimos in ginnicis mille pegma præterea. §Blon.lib.de Roma Triumph.car.377.lib.9.car.320.Bud.lib.in pand.1.car.38.a tergo.§

22 Aurum coronarium, erat ciuitatum donatiuum ad conſules exercitum ducentes in expeditionem. §Plut.in Triumpho Pau. Aemilij. car.ultima,ante.§ poſt deferebātur aureæ coronæ,quibus Aemilium uirtutis gratia Græcæ donauerant ciuitates,num.400. In Liſand.Lacedæ.duce,pecuniam dona coronaſque ſuſcepit. §car.3.ante.In Lucullo.in med.car.184.a terg.in prin.§ Machares Mithrid.filius coronam mille aureorum dono Lucullo mittit,&c. §Cęſ.lib.4.Alexand. car.antepenul.in fi.§ Iam tunc ſibi mitteret munera ac dona,quæ bene rebus geſtis Imperatores ab amicis accipere conſueſcent. Miſerat enim Pharnaces coronam auream,&c.pluribus exemplis & authoritatibus hoc declarat Budæ. §lib.3.de aſſe.car.269.271.§ quæ lucra percipiebant magiſtratus in ſuis prouincijs,unde diuites perueniebant. § Dion lib.42.car.4.in fi.ante, de ipſo Cæſare.§ accipit plures aureas coronas ab amicis regibus ob uictorias aſſecutas. §Et libr.48.car.7. fi.lib.49.car.penult.§ exigebant a populis aurum ad coronas conficiendas. §lib.51.car.5.fin.§ Octauius plures laudauit,& donauit. Agrippam præſertim nauali corona, non exegit ipſe propterea a ciuitatibus Italiæ aurum,&c.§ Apia.in Triumpho Cæſ.li.2.in med. poſt mortem Iubæ regis,& Petreij.car.78.§ Coronas ex auro 2822.uigintimill.lib. §lib.1.car.5.fin.in Syllæ defuncti pompa.§ coronas ex auro ad duum mill.num.&c. §Gel.plura.lib.5.cap.6.Tul. in oratio.

in

in Rullum, prima.car.3.§ quod ad quemque peruenit, peruenerit ex præda, ex manubijs, ex auro coronario,&c. §& in oratio. sequen.in med.car.79.ante.§ Accumulat aurum,& argentum ex præda,ex manubijs, ex coronario,&c. §& infra ibidem.§ Quantum habeat prę dæ manubiarum auri coronarij profiteatur,&c. §Dion lib.42.car.4. fin.de Cæsare uictore.Apia.lib.Lybico.car.253.a terg.§ Coronæ præterea, quas uirtutis gratia, Vrbes, aut socij dedissent,&c. §Liui.lib. 34.car.penul.a terg.in med.de Q. Consulis Triumpho.§ Tertio die coronæ aureæ, dona ciuitatum translatæ.114. §lib.37.in fi.eius.c. antepenul.a terg.& car.ult.de Triumpho L.Scipionis cons.§ Tulit in Triumphum,&c.aureas coronas 234.&c. §lib.34.ante, in med.§ Ambracienses coronam auream consuli centum & quinquaginta pondo dederunt. §lib.eodem.in med.§ In conditionibus regi Antiocho datis.Sed coronas aureas ẽt pro suis quæque facultatibus attulerãt. §lib.38.car.antepenul.213.lib.39.car.1.a terg.in med.de Asiaticis delitijs.§ Gn.Manlius coronas aureas.210.in Triumpho tulit. §Et inferius ibidem.§ L. Manlius ouans urbem intrauit, tulitq; coronas aureas.52.auri præterea,&c. §car.antepenul.eiusdem in med.de Catonis censura. §In Triumpho Calphurnij,qui tulit coronas aureas.73. &c. §Vopis.in Probo Imp.car.219.ante.Capitolinus in Anton.Pio, car.34.in fi.Spartia.in Adria.Imper.car.23.a terg.§ Coronarium argentum quomodo, ubi supra. §Plin.libr.33.cap.9.§ & æs etiam. §lib.34.cap.11.§ Aurum obrizum pustulatum, purissimum. §Pli. lib.33.cap.3.§ ubi de coronis aureis per Hispanos & Gallos septem pondo, & nouem pondo Romam delatis. §Sueton. in Nerone. car. 272.cap.in præparanda.§ argentum pustulatum, quomodo purgetur. §Diodo.lib.4.car.23.in prin.§

Aurosus puluis. §Palad.lib.1.cap.5.rei rust.§

Aureos in zona. prouerb.de quo Beroal.in 16. annotat. §& alibi annotauimus.§ Aurum spernunt Babithaces soli mortalium. §Plin. lib.6.cap.27.§ etiam Lacones primo tempore.

Aurum uicesimarium, ad quem usum a Senatoribus notat §Liui. lib.27.car.3.in princ.§ quod in sanctiore ærario ad ultimos usus seruabatur. Capta per legem uicesima. Item pro augendo ærario manumissionum not. §Liui.lib.7.car.3.in fi.§ Hereditatum quinetiam not. §Plin.in paneg.car.346.347.in fi. in med.§ Hæc uigesima reperta est tributum tolerabile hæredibus duntaxat extraneis. Vt annatæ beneficiales. Ita Capitolinus in Antonino Phil.Imper.car.6.a terg.uel 43. Leges etiam addidit de uicesima hæreditatum, de tutelis liberorum, de bonis maternis,&c. §Dion lib.56.car.411.in fi.libr.55.in fi.

car.

car.5.fin.in prin.de Augusto Imper.Geu.li.de med. Aurel.Imper.cap. 6.car.28.Blon.lib.de Roma Triumph.5.car.189.§ de ducentesima. § Suet.in Calig.car.176.ante.Cæs.lib.1.ciuili.car.5.ante.§

Aurum Tolosanum. § Gel.lib.3.cap.9.§ Quam maximę quan titatis fuerit aurum Tolosanum, not.Budæ. § lib.4.de asse. car.308. ubi de Trogo,lib.32.Tul.lib.3.de natura Deorum. § Chrysocolam, auri fecem,pigmentum,sandaracha. § Plin.lib.7.cap.4.in fi.libr.33. cap.penult.in fi.Carda.lib.5.de subtilit.car. 164.§ Vasa aurea & argentea domi ciuibus commoda,dicit esse Liui. lib.34.in prin. car.2. a terg.in med. 180. a terg.§ Vasarium dictum quod percipiebatur, ut not.Budæ. § ubi supra.lib.3.car.272.& seq.§ de honorario.

23 Aueruncare,auertere. §Cato.cap.140.Liui.lib.8.car.2.de som nio Decij cons. & collegæ. § Placuit ad aueruncandam Deum irã uictimas cæli,&c. § lib.10.car.4.a terg.in prodigijs.§ Eo anno mul ta fuerunt prodigia , quorum aueruncandorum causa supplicationes, &c. § Beroal.in ult. sua annotat.§

24 Augustior,amplior. Suet. in Aug. cap. infanti. in fin.car.57.§ Augustus potius uocaretur, quod loca quoque religiosa, & in quibus auguratus,quod consecraretur,Augusta dicantur,ab auctu , uel auium gestu,sicut Ennius, Augusto augurio postquã inclita cõdita Roma est. § in Neron.car.1.§ L. Domitium, cui iure quodam iuuenes gemini augustiore forma imperasse traduntur, &c. § Dion.lib.23.in med.de Augusto,quæ supra.car.352.Budæ.in pand.1.car.263.§ Augustius, idest magnificentius & plenius maiestatis,unde Augusti Imper.dicti.& ut not.Pausan. § lib.3.car.115.in med.§ Idest sanctus,reuerẽdus.

AVTHORES QVI COMMENDATI, ET PER quos,eorunque oppositiones,qui recipiendi, qui reijciendi. de quibusdam not. Methast. § car.eius 1. uel 219. Vopis.in Aurel.Imp.car.1.§ Qui classici, qui proletarij. § Gel.li.19.cap.8.§ Præstat enim laudarià uiro lau dato, & ècontra.

Ristoteles tantus uir,immensę subtilitatis dictus a Pli. § libr. 8.cap.16.§ de leonibus, & ipsius diligentia. § Cælius lib. 3. cap.10.§ Summusque in omni sciẽ tia uir. § & cap. 34.§ Singularis ingenio,& penè diuino. § lib. 11.cap.52.lib.18.cap.34.in med. Tul.libr.1.de Diuinat.in med.car.116.lib.1.Tuscu- lan.

lan.car.2.Laurent. Valla, de quo Ponta.in præfatione lib. ult.rerum cœlest. § Plura in eundem Agrippa. § cap. 54. de philosoph. morali. car. fin. § Qui res naturales, ac diuinas & dialecticamque mirum in modum excoluit. plura Guarin. § in eius uita ad Plut. in fin. Ponta. de quo supra. li.1.de prud.car.156 § Nō modo Græciam, sed totum orbem instruxit, aperiens naturæ secreta, & incognita, &c. § & car. pen.in fi. 167. § Ab Aristo.philosophorum omnium consummatissimo dæmonem appellatum a sapientia. § not.Cæl.lib.2.cap.2. §

Archimedes ingenio singulari omnibus præpositus cæteris authoribus a Carda.ipso. § lib.de subtilit. 16.car.antep.in prin. §

Aristophanes facetissimus Comicorum. § Ponta.lib.ult.de sermo. car.248.ante. §

Arrianus iureconsf.philosoph.historic.omnium ueracissimus, & integer. § Cęlius.lib.1.cap.ult. § & fide dignus. § Card. libr. 18.in med.car.735.li.2.de subtilit.car.penul. ante. § Facius in eius præfat.

Appion grammat.cog. Polyhistor. Aegyptius, de quo Gel. § libr. 5.cap.14.in prin.Budæ.lib.4.de asse.car. 389. §

Albertus Mag.scientia celer, de quo Cælius § lib.1.cap.11.in princi.cap.18. § Goticum sermonem sapit.

Agrippa Cornel.malis moribus præditus, male habitus. § Carda. lib.18.de subtilit.car.714.Ioui.lib. de uiris illust. §

Agricola georg.uir insignis & memoria dignus. § Carda.lib. 2.in med.ubi supra. & in fi. §

Baysius Laza. in utraque lingua eruditus, & commendatus dicitur a Budæ. § lib.2.in pand.car. 127. §

Berosus Chald. ob diuinas prædictiones statuam consecutus est auream ab Atheniensib.in gymnasio. § Plin.lib.7.cap.37. in princip. § Græco sermone historiam conscripsit. § Iosep.lib. 1.antiqu.Iud.cap. 5.in fi.car.8.in prin.Budæ.lib.4.in fi.de asse.car. 388. §

Boetius multiplicis eruditionis. § Agrippa. capit. 43. de magia mathematica.

Blondus Fla.antiquitatis diligens inquisitor. § Budæ. lib.5. de asse.car.498.lib.3.car.261. § diligenter magisquam docte: ita Messias. § car.469. in fi. §

Budæus stylo graui, magno iudicio, sed ex multis digressionibus fastidiens, dicit Glareanus in sua nuncupatoria 1550. Vnicæ eruditionis uirum dicit Guizard. § lib.12. car.151. § Nostri temporis a Secretis. § Arnal.lib.3.car.ult.in fi. §

Catullus

Catullus Veronensis, de quo Plin. § li. pen. cap. 6. in med. Plin. nep. epistola. 27. lib. 4. § de Mamurra eius inimico carminibus proscriso. Tantum magna suo debet Verona Catullo, &c. § Martial. li. ult. car. pen. § Elegantißimus poetarum. § Gel. lib. 7. cap. 20. car. 115. §

Caßiodorus grauißimus author. § Blon. lib. 3. histor. car. 17. §

Capitolinum Spartia. & Lamprid. inter clarißimos scriptores non esse connumerandos, dicit Budæ. § lib. 1. de asse. car. 107. §

Cæsar historicus præcellentis ingenij (ut præclarus Imperator) sermonis præter alios castißimi, dicit Hircius. § li. 8. in præfat. car. 110. Tacit. lib. 13. in prin. car. 13. in prin. Gel. lib. 4. cap. 16. lib. 19. cap. 11. in fi. uel cap. 18. § Nudi sunt recti uenusti. &c. Summos homines deterruit a scribendo, dicit Cicero libro suo de claris Oratorib. § Suet. in eo. capit. eloquentia. car. 35. § Grauis author linguæ latinæ. § Gel. ubi supra. §

Claudianus magni studij exercitatique ingenij. § Ponta. in dial. Actius. in fi. car. 120. in prin. §

Cicero Tul. per laudatos laudatißimus. § Plin. in præfat. operis. § Vtitur ea M. Tul. extra oẽm ingenij aleã positus. Quo te piaculo taceã, dicit idem. § li. 7. cap. 30. § Te dicente legem agrariam abdicauerunt. Te orante proscriptorum liberos honores petere puduit. Tuum Catilina fuit ingenium. Tu M. Antonium proscripsisti, &c. plura ibidẽ in fi. dicit se Platonis socium facere. § lib. de rep. § Panetium sequitur. § lib. de officijs, &c. lib. 17. cap. 5. § Lux doctrinarum altera. § Plin. poster. lib. 1. epistola. 5. uidistinè. in fin. § Experientißimus rerum humanarum, idemque doctißimus, &c. Cicero uir ad omne genus eloquentiæ genitus naturæ munere. § Sen. epist. 25. in fi. § Ipsum gradarium fuisse dicit & tardiloquum, a quo tamen rom. eloquentia exiluit. § lib. declamat. 1. car. 1. a tergo. § Qui se audire potuisse per ætatem dicit, ut auebat, & ad ingenium, quo solus pop. Romanus par ingenio habuit, potentißimũ fuisse ad perorandum dicit habitum, Piso eius inimicus, de quo Apia. § lib. 5. car. 14. uel. 115. Ponta. in dial. Actius. car. 143. a terg. li. de fort. 1. car. 267. in prin. & car. 136. § Nullus fuit post Mar. Tullium, qui aures impleuerit audientium in foro, in senatu, in pop. orator, uerborum obseruator diligentißimus. § Gel. lib. 13. cap. 24. lib. 10. cap. 3. in fi. Tacit. in dial. de oratorib. in med. car. 10. in fin. § Cicero cæteros disertos antecesßit suorum temporum, Tristior Caluus, numerosior Asinius, splendidior Cæsar, grauior Brutus, uehementior, plenior, ualentior Cicero ipse, Ciceronis omnia desinunt, Pollionis cadunt. § Sen. episto. centes. in med. epist. 118. in prin. exigis, &c. § Sed utinam senex saltem ingenium eius aliqua ex parte

assequi

assequi possim. Exoptat Plin. idem. ʒ lib. 4. episto. 8. ʒ de consecuto auguratu & consulatu, ut iam pridem ipse Cicero. oppositiones in ipsum refert Agrippa. cap. 1. car. ult. ʒ

Cyprianus ornatus & eloquens, derisus tamen ut misticus tantum. ʒ Lactan. lib. 5. cap. 1. in fi. eius. ʒ

Curtius author tersus & elegans dictus a Budæo. ʒ libr. 4. de asse. car. 327. ʒ

Dion in Phęnicum hist. probatissimus dictus, a Budæo. ʒ libr. 4. de asse, ubi supra. car. 388. in med. ʒ ex relatione. ʒ Iosep. li. contra Apionem Grammaticum, 1. car. 3. in fi. ʒ

Diodorus fabulosus scriptor dictus a Cęlio. ʒ lib. 1. cap. 15. ʒ

Dioscoridem summum authorem ac præcipuum dicit Leonicenus Viceti. ʒ lib. in Plinium, &c. ʒ

Euripides clarissimus, Traged. scriptor. Macrob. lib. 5. cap. 18. car. penul. a terg. ʒ

Ennius antiquissimus uates. ʒ Plin. lib. 18. cap. 8. ʒ

Aesopus philos. & author commendatus & in consideratione habitus, etiam Platonis, ʒ ut in Alcibi. 1. car. penult. In Phædo, car. ? ante, uel. 200. Liuius de Menenio Agrippa. lib. 2. in med. car. 5. in fi. Plin. de Piramid. lib. pen. cap. 12. in fi. Orat. ad Florum lib. 1. car. 194. ʒ Grex auium plumas, &c. ʒ Epist. 1. lib. 1. de uulpe lib. 2. epi. car. 21. ʒ Quę grauis Aesopus, &c. ʒ Ad Mecenatem. car. 199. ʒ de uulpecula, ad Fuscum. ʒ car. 204. ʒ Ceruus equum, &c. de qua etiam Aristoteles. ʒ lib. 2. rethorices, car. 102. ʒ de hoc exemplo. De muribus ʒ Sat. 6. lib. 2. ʒ de uulpe uariegata. ʒ Plut. libr. de morbis animi. car. 1. uel 421. ʒ de grue & uulpe. In Massilienses, de cane grauida. Iustin. ʒ lib. penul. in med. Gel. li. 2. cap. 29. in prin. Macrob. li. de somno Scip. ʒ cap. 2. & cap. 16. Plut. in uita Arati. car. 5. a terg. In Solone, car. ult. n. prin. lib. inter Philosophum car. 472. 421. in fin. Eras. prouerb. 1140 Ollas oster. Ne Aesopum quidem. prouerb. 1527. Da Asino, per puerum & eius patrem itinerantibus. ʒ Ponta. in dialogo Anton. car. 88 in fine.

Quis fabulator admittendus, qui minime, ʒ not. Macrob. libr. de somno Scipionis, cap. 2. in med. Martial. libr. 10. ʒ de Torquato, de rana & boue.

Fernandum Ouiedum noui orbis scriptorem ueracem insignem ac eruditum dicit esse Carda. ʒ lib. 6. de subtil. rerum. car. 268. ʒ ut infra de Petro martire.

Fene-

Fenestella diligentissimus scriptor. § Lactan. lib. 1. institut. cap. 6. Plin. lib. 15. cap. 1. §

Gaza, infra in uer. Theodorus.
Gallus Cæcilius, de quo Macrob. lib. 5. cap. . . .
Gellius in pluribus improbatus a Ponta. § dialog. Anto. car. 77. 78. in fine. §

Herodianus Græcus, non sincerus scriptor. § Capitol. in Alexan. Imper. car. 141. in Maximino.
Hesiodus poetarum prudentissimus. § Plut. lib. de sera num. uind. car. 355. a terg. Gel. lib. 1. cap. 15. § In agricultura princeps. § Pli. lib. 18. cap. 24. Colu. lib. 1. cap. 1. in fi. §
Herodotus fabulator habitus, in pluribus conuictus a Manethon. qui scripsit tempore Alexandri Magni. Excusatur tamen per Budæum § lib. 4. de asse, car. 384. in fin. Tul. in 1. de legibus, in princ. car. 1. in fi. Gel. lib. 3. cap. 10. Iosep. lib. cont. Apion. grammat. car. 1. a terg. de quo Cato. cap. 159. in prin. car. 5. in prin. § Misistoricus dictus. § Bud. lib. 4. car. 384. de asse, Agrip. cap. de histor. cap. de grammat. 2. § uitiauit enim Herodotus & alij Græcam historiæ fidem, &c. § Pont. li. de rebus cælestibus ultimo, car. ultima. Carda. lib. 18. de subtil. in med. car. 710. § hunc reprobat & Diodorus § lib. 1. car. penul. in fi. § ubi de Nili ortu.
Hermolaus Barb. doctrina præclarus, sed ambitiosus & exultãs, bonæ tamen mentis. § Budæ. lib. 4. de asse. car. 2. §
Hipocrates medicorum princeps. § Pli. lib. 7. cap. si plura. cap. 37. lib. 29. cap. 1. lib. 26. cap. 2. §
Homeri laudes immensas not. Arria. lib. 1. car. 23. Plato in Alcibi. 2. car. 3. in prin. dicit eum Diuinissimum & Sapientissimũ, libr. de furore poetico. car. 2. in fi. § fons ingeniorum. § Plin. lib. 7. cap. 29. de Alexandro Magno & eius libris, principi litterarum, § lib. 2. capit. 6. in fi. lib. 17. cap. 5. lib. 25. cap. 2. Herod. lib. 7. capit. 12. in med. Tul. lib. 3. officio. car. 68. a terg. § Optimum dicit authorem. § Valer. cap. de ocio. in fi. Ingenij cœlestis. cap. de fiduc. sui. car. 70. a terg. § in Zeusi pictore. Sibi ipse unde perpetuitatem futurã attribuit in hymno suo in Apollinem § car. 3. § Musarum spiritus ille sacer & diuinus Homerus. § Plut. lib. de exilio. car. 254. in prin. Erasm. super cap. 1. § Non probantis. Homeri diuinitas, &c. § Gel. lib. 1. cap. 2. in fi. libr. 5. cap. 1. lib. 6. cap. 2. in fi. § Eum dicit antiquissimum, & sapientissimum poetarum. Solus naturæ conscius. § Macrob. lib. 1. in somn. Scipio. cap.

cap.12.lib.2.cap.10.car.147.Satir.libr.ult.cap.13.car.553.Ponta.lib. 1.de fortuna,car.281.in princ.lib.2.de ſermo.car.204.Bud. plura.lib. in pand.1.car.198.car.199. § poetarũ principẽ dicit etiam Thẹpeophorum & Anteſignanum §lib.2.Cęli.li.7.cap.1.cap.7.Ponta. li.1. de fortuna,car.281.in prin.§ de Virgilio & Hom.Quibus diuino ſpiritu datum creditur,&c.in dialog.Antonius, §car.84.a terg.§ Oppoſitum ſibi a Platone § lib.10.de rep.in prin.lib.10.de legi. in prin. car.357.358.§ Gueua in M. Aurel.Imp.cap.2. car.10.§ Mendacia eum ſcripturum prædixit Sibilla, de qua Lactan. § libr.1.capit.6.§ Magno ſi quicquam credis Homero. Iuuen. Sat.10. Vinoſus arguitur ab Orat. Epo.li.1.§ priſco ſi credas,&c.In poetica,car.penult. Quandoque bonus dormitat Homerus.

Ioſephum diligentiſsimum ſcriptorem dicit Budæ. § lib.4.de aſſe, car.388.§ ſed peſsime interpretatum.

Laurentius Valla ſubſannator acerrimus dictus a Ponta. § libr. de Grammat.cap.2.lib.1.de Sermo.car.193.a terg.lib.ult.car.247. a ter. Budæ.plura lib.in pand.1.car.12.car.52.53.§

Lactantius Firm.eloquentiſsimus omnium poſt Ciceronem. Platina, §lib.de Pontific.in Euſeb.Papa.32.§

Liuium authorem celebrem dicit Plin. in præfat. operis, in med.§ hiſtoriæ apud Latinos principem.Perottus ad Polybium in princ. Diſertiſsimum uirum, ingenij magni magisquam boni, dicit Sen. § lib. 2.de ira.in fi.car.125.in fi.Ponta.in dialogo,Actius, car.134.ante. & in fi.car.143.a terg.plura, poſt Ciceronem nemo aures impleuit ut Liuius, poſt quem nemo adhuc nec proinde erit. Hunc & alios in mendacio deprehenſos cum Saluſtio dicit, § car.188. notauit Calig. Imperator. § Vt ad Fab.pictorem § car.6.a terg. 139.198.§ Patauinitas ſibi a Quintiliano imputata eſt,ſed quæ ea ſit aut habeatur explicat adhucuſque nemo. ipſam eſſe duximus reiterationem uerborum ſimul plurium præcedentium,in eius periodis. Scripſit & dialogos,quos philoſophiæ annumerare poteris, magis quam hiſtoriæ,dicit Sen. epiſt. centeſima in fi.

Manethon, de quo Budæ. §lib.3.de aſſe.car.384.in fi.§ ueridicus habitus hiſtoricus,lingua & Aegyptia & Græca facundiſsimus.

Martialis probatiſsimus habitus, a Ponta. §libr.4.de prud.car.2. a terg.in med.198.§

Macrob.impugnatus a pluribus, & a Ponta. §in dialogo, Actius.

car.80.a terg. Agrip.de uanit. ſcient.cap.1.in fi.eius. § Excellentiſsimum dicit eum Cælius § lib. 1.cap.12.cap.15.§

Oratium Flac. refert § Sen. epiſt. 86. in med. § in ipſa Scipionis uilla.

Pauſanias, de quo Carda. § lib.18.car.716.§ uerax habitus.

Paul. Diaco. de quo Aemil. in Car.mag. Imper.car.94.in princ.

Perſius omnium doctiſsimus habitus. § Plin. in præfat. in prin. §

Petrus Martyr Mediolanenſis, integerrimus ſcriptor, de quo Ioui. § lib.34.car.ult.Io.Leo.lib.2.cap.48.§ ut ſupra de Fernando.

Picus Ioannes Mirand. doctiſsimus. Cæli.lib.3.capit.9.Politia.in ſua ult.miſcell. Ponta.in prohemio libri de rebus cęleſtibus. Leonicenus, in princ.lib.in Plinium.§

Polybius magnus & grauis ſcriptor. § Tul.in 3.offic. car. penult. bonus author, in oratio.ad Paulum.Pontif.ſecundū, ad Liuium.§ Tra ductus corrupte. § Leand.car.344.§ In Triumpho Scipio. prioris. § Liuius lib.30.in fi.car.166.in fi.§

Politianus audaciæ improbatus a Budæo § lib.1.de aſſe, car.23.§ egregie doctus dictus, car.30.

Pompon. Mela, author probatiſsimus dictus a Budæo. § libr.1.de aſſe.car.16.§

Pompo. Lætus, de quo Alexan. ab Alexan. § lib.1.cap.16. Leand. in magna Græcia, car.202.ante§ commendatus hiſtoricus. Iouius, lib.de uiris Illuſt.

Pontanus Iouia. diſertiſsimus poeta, & ad omne genus eloquentiæ natus. Cælius § libr.2.cap.22.Ioui.libr.1.car.11.in dialogo Actius, car.103.Guizard.lib.2.car.93.Garimber.lib.ultimo.de fortu. cap.ultimo, car.ult. in med.§ de ipſo Pontano. Vnde ſibi ſtatua poſita in bibliotheca.

Plato ille grandiloquus dicit Plutar. § lib.de placitis.car.311.demutatis quibuſdam paucis, haberi poteſt ut Chriſtianus, eum dicit diui num Ficinus in eius uita. Deum philoſophorum dicit Tul. § lib.2.de natu.deor.car.58.plura.lib.ad Atticum.car.124.578.lib.2.de legi.car. 4.lib.1.Tuſculan.car.43.§ Homerum dicit philoſophorum, Plutar. in eius uita. § car.3.a terg.in med. Ponta.libr. 1. de prud. car.156.in princ.§ Quem Græcia & Italia ſupra hominem uenerata eſt, admira ti populi, &c. plura. Deus ille noſter Plato, &c. § Tul. in 4 ad Atticū, ubi ſupra.car.124.occupation.lib.1.Tuſculan.car.5.in fin. de Ariſtot. Platonem ſemper excipio, de ipſo plura Cælius § li.2. cap. 2.§ Sapientiæ

pientiæ Antistitem dicit Plin. ʒ lib.7.cap.30.in prin. ʒ

Plutarcus grauis authoritatis,inter Græcos doctissimus. ʒ Gel. li. 1.cap.26.in princ.lib.4.cap.10.in med.Eras.libr. de adulat.car.366.in fi. ʒ Durum & ambitiosum dicit eum Asulanus ad Ponta.lib. de obedientia.doctissimum & prudentissimum dicit Cæl. ʒ li.1.ca.7.in fi. ʒ

Ptolomæus astrolog.princeps eminentissimus. ʒ Cælius lib.1.capit.16.26. ʒ

Plautus Latinæ linguæ delitium, uerborum antiquorum elegantissimus. ʒ Plin.lib.29.cap.4.in princ.Orat.lib.2.episto.car.224.228.li. de arte poet. ʒ Nostri proaui Plautinos laudauere sales. ʒ lib.2.episto.1.car.penul.aspice.Plaut.&c.Gel.lib.1.cap.7.in med.24. in princi. lib.7.cap.17.lib.10.cap.8.car.292.lib.3.cap.3.Macrob.lib.2.in princ. cap.1.in med.car.289.Ponta.lib. de splendo.car.31.lib. de aspirat. car. 32.in prin. ʒ Latinæ linguæ pater. Plautum allegat sæpe Ascon. & in Verr. ʒ car.45.46.53. ʒ

Plinius ingenij dignitatis gratia,auctoritate magna præditus, & cæ. ʒ Gel.lib.9.cap.4.in fi.cap.ult.Politia.in epistola ad Leonice.Viceti.in fi.Egnatius in suis racemationib.nu.15.Budæ.lib.1.car.13.29. de asse. lib.3.car.277. ʒ ætatis suæ doctissimus. De circo max.dicit authorē rerum omnium memorabilium,æstimatorem acutum, & admiratorem disertum. ʒ & lib.1.car.29. ʒ Iudicis ingeniorum summi, litterarū antistitem appellat,apostilla ad Leonicenum,ubi supra. ʒ in fi.car.17. in fi. ʒ Hunc impugnat Budæ ipse. ʒ lib.1.de asse. car. 15. in pluribus.car.29.Agrip.lib.de uanitat.scient.cap.1.in fi.eius.Macrob. libr.5. Saturn.cap.1.car.1. a terg. ʒ

Ruellius Io. Parisiensis in utraq; lingua peritissimus phisicus primarius,plura ædidit.Cor.Agrip. ʒ cap.87.de ueterin. ʒ

Salustius subtilissimus breuitatis artifex. ʒ Gel.lib.4.cap. 15.li.3. cap.1.Macro.li. 3.Satur.c. 13.in med.li.5.cap.1. ʒ Aliter fecit quam explicat in historia. ʒ Dion.lib.43.car.3.a terg.refert & Lactan. libr. 2.cap.13. in med. ʒ Bene locutum aliter uixisse. ʒ Sen.epi.114.in med. ʒ Quare,&c. ʒ in declamat.car.88.a terg.in princ. ʒ Reprehensus quod uerba nimis antiqua affectauerit. ʒ Tacit.lib.de Grammat.illustr.nume.11. 16.lib.4.in med.car.84.a ter. ʒ Eloquentiæ ac fidei præclarus.Reprehensus per Trogum, de quo Iusti. ʒ libr. 38.in med.Suet.in Aug.Imper.cap.genus,&c.car.116. a tergo. ʒ Hunc & Liuium Rom. historiæ principem dicit Ponta. in dial. Actius. ʒ car. 134.ante. ʒ Primus Rom.Crispus in historia. ʒ Martial.lib.ult.car.

 penul.

penul.§ Obiurgatus quod aliter fecerit quam de moribus scripserit in historijs. § Apia.lib.43.car.3.a terg. §

Sannazarius fide & carminibus insignis. § Ioui. libr. 3. histor.car. 87.ante. §

Seneca Stoicorum & scriptorum acutissimus, & uitiorum accusator acerrimus. § Lact.li.2.cap.9.in med.li.5.c.9.in med.Dion.li.ult.car. 464.a ter.Gel.li. 12.cap.2.Tacit.li.13.in prin.car.13. in prin.Pont.li. de immanit.in prin.car.311.§ eius laudes.omnes sui temporis eloquẽtia superauit. § Dion.ubi supra.§ Verborũ illepidum obscurum dicit Asulanus ad lib. de obedientia per Ponta. § & libr. de immanit.in princ. § Exhortator ad uirtutes magnus. Calcem sine arena dictum, refert Agrip. § lib.de uanit.cap.1.in fin. §

Sophocles prudentissimus poetarum. § Gel.lib.12.cap. 11.§

Socratem philosophorum parentem dicit Tul. §lib.1.de nat.deo. car.36. §

Sueton.Tranquil.sincerus,emendatissimus. § Gel. libr. 9. cap.7. Lamprid.in Firmo Imp.car.270.in prin. §

Spartianus, Alexander ab Alex.lib.1.cap.1. §

Tacitus Corn.immortalitatis dator,&c. § Plin.lib.6.episto.16.petis,&c. § in bibliothecis repetitus,&c. § Vopis.car.209. § Grauis author, emendatissimus & candidissimus scriptor. § Spartian.in Firmo Imper.car.270.in prin.Carda.lib.17.de subtilit. §

Terentius,latinissimus. § Cæli.lib.5.cap.ult.in med.§ Quem detinere confert semper in manibus.

Theophrastus,celeberrimus author,dicit Plin. § in præfat.lib.15. in princ.lib.26.cap.11.in med. §

Theopompus fabulator,ut & Herodotus,supra.

Tertullianus in omni literatura eminentissimus. Politia. § in miscel.56.Lactan.lib.5.cap.1.in fi. § Incomptus & obscurus,sed in omni penè litteratura peritus.

Theodo.gaza latine,doctissimus dictus a Budæo.li.1.de asse,in prin. car. 30. §

Tranquil.in uer.Sueton.supra.

Treuell.poll.de quo Spartia.in Firmo Imper. § cap.270. § Diligens scriptor dictus.

Trogus,author seuerissimus dictus a Plin. § lib.11.cap.52.antep.§

Thucidides,grauis author. § Gel.lib.1.cap.11.in prin. Sen.in declamationibus.car.88.a ter.in prin.Carda.libr. 18. de subtilit.car.716. Diodo.lib.1.car.pen.in fi.§

Valer.

Valer. Antias omnibus intemperantior scriptoribus dictus a Liuio. § lib. 36.car.pen.a ter. in prin. §

Valla Laurent.supra hic.

Varro doctissimus omnium.unde sibi uiuenti posita statua in bibliotheca. § Plin.lib.7.cap.30.plura. Sen. in sua consolatoria ad Albinā. cap.ut antiquiora.car.149.ante.Lactan.lib.1.cap.6.Gel.lib.19.cap.ult. in prin.& car.98.a terg. §

Virgilius Figuli filius. Ponta. § li.2.de fortu.car.298.ante. § Difficilior ad imitandum quam Tullius. § Tacit. in dial. car.8.Macrob. lib.5.cap.1. § Vates præcellentissimus. § Plin. in præfat.lib.14.in fi.& in præfat.operis.Budæ.in pand.1.car.201.§ Platonem poetarū dicebat Imperator Alexander,de quo Lamprid. § car.123.ante.Macrob.lib.de somno Scipi.cap.13.car.66.75.cap.15.in med. lib. 1. cap. 16.sat.lib.1.Saturn.etiam cap.24.uel ult. § de ipso Virgilio ad Augustum. § lib.3. cap. 1.§ Ipsum dicit sacrorum rituum scientissimū. Ponta.lib.1.de fort. car. 281. in prin.§ Explicatus sensus Aeneidos a Cælio.lib.7.in princ.car.220.Agrip.cap.1.in fin.§ Auditis in Theatro uersibus Vergilij, surrexit uniuersus populus & eum ueneratus est. § Tacit.in dial.car.3.ante.Ponta.lib.1.de prud.car. 156. in prin. de ipso Orat.episto.1.lib.2.in fi.car. 230.§ Dilecti tibi Vergilius, &c. Ignobilis & pauper euasus est in uirum tantum, & coram Aug.terrarum Monarcha,diuino impetu concessum dicit Ponta. § li. 1.de fort.car. 281.in princ.in dial.Anton.car.84.a ter.plura.§

Vitruuius corruptissimus restitutus. § Budæ.in pand. 1. car.155. Carda.lib.16.car.pen.§

Volaterranus Raphael.histor.& exemplorum studiosissimus dicitur ab Agrippa.cap.6.de rhethor.in med.§ Multiscius dictus a Gabuardo in eius epistola in Arrianum de gestis Alex.Mag. § in fi. eius. §

Xenophontē perlegēdū suadet Tul. § li.de senect.car.86. in prin.§ tanquā musam Atticā,ut in præfat.in librū. §car.187.Tul.li ad Q.fratrē.1.car.576.§ Sincerū asserit Carda.lib.18.car.716. Diodo.libr.1. car.pen.in fin.§ Eloquentissimū eū dicit Cælius.lib.3.cap.23.in fi.§

ANNOTATIONES.

Balsamum est liquor oleo simile,rubescit,durescit,translucidum fit. § Plin. lib.12.cap.26. § Arbustum est bipedale (uel raro bicubitale) semper uirens,ut citrium. § lib.16.cap.33.Iusti.ubi de Iudæa.li.36. in med.Tacit.lib.ult.car.2.uel 21.de Iudæis etiam Iosep.lib.15.antiqu. Iud.cap.4.in med.lib.1.belli Iud.cap.13.lib.5.cap.8.§ arbor modica. § Diodo.lib.5. de Arabia. car. pen. § Nascitur in quadam eius conualle balsamum,maximum uectigal, &c. § libr. 4. car.5.in fin. §

nam in maritimis locis balſamum oritur, & caſsia. § Cambi. libr. 4. hiſtor. Othoman. car. 65. a terg. de captura Cairi. Ioui. li. 17. hiſtor. car. 4. fin. § Erat pagus ad Memphim, qui Matarea dicitur, balſami fœcunditate memorabilis. Ibi eſt hortulus, &c. § Carda. lib. 8. de ſubtilit. car. 8. uel. 342. Pauſan. lib. 9. car. 3. lib. 3. in med. § Balſamum nũc in pretio non habetur. Arbuſtum erat Ioſemino ſimile, hodie interijſſe exiſtimatur. Succus erat aureo colore, qui uulnera ſanabat, mortuos a corruptione uindicabat, uenenis obuius, &c. plura. Nũc in Hiſpaniola inſula noui orbis eſt aliud balſami genus, &c. ad plura efficax, gonconas uocant. not. Io. Leo. § lib. 2. cap. 35. §

Ballionem dicimus mimum, & ut peruulgate Baionum. § Vopiſ. in Carino Imper. in fi. § Patrimonia hæredum mimis & ballionibus deputaret. § Tul. in oratio. pro Comedo. car. 4. § Ballionem illũ improbum & periurisſimum lenonem. § Plaut. in pſeud. cap. pſeudo ite. § potin ut ſemel modo ballio, &c. § cap. hi loci. in princip. § Faciat ballion hic leno, &c. § in penu. cap. ſi ego. § Nõ pudet puellam amplexari balliolum in media uia.

Barbam portabant Rom. priſci ut plurimum plerique omnes, raſitabantur aliqui. § Plin. lib. 7. cap. penult. in fi. § de Scipione & Augusto. Incredibile eſt quantum conferat ad maturitatem, uel ad differentiam ſexus, uel ad decorem uirilitatis & roboris. Ouibus ſua lana decori eſt, barba uiros, &c. § Metham. li. 13. car. 177. de Ciclope. Lactan. lib. ult. cap. 7. in fi. Plut. in apophtheg. Lacon. in prin. car. 176. in fi. 174. 173. § Interrogatus Lacon cur barbam haberet longam, Vt nihil indignum faciam, reſpondit. § Plut. in Alcibi. in med. car. 5. in princip. 38. Celius. lib. 3. cap. 22. in fi. cap. 25. § Ex Sicilia enim uenerunt primum in Italiam tonſores, anno urbis conditæ. 454. § Varro. li. 2. cap. ult. rei ruſt. quem recitat Plin. lib. 7. cap. penul. § Primus inſtituit Africanus prior. Iam intonſi fuere. § Tul. in oratio. pro Cælio in med. de Clodia. car. 47. Dion in Traiano, car. 7. in princ. § Quam omnes ſemper amicam omnium, potius quam inimicam cuiuſquam putarunt, &c. Aliquis ab inferis excitandus eſt ex barbatis illis, non hac barbula qua iſta delectatur, ſed illa horrida, quam in ſtatuis antiquis, & imaginibus uidemus, &c. Nobiles uiros quoſdam barbam raſitaſſe ſolitos, ut ex imaginibus apparet, dicit Gel. § lib. 3. cap. 4. § Barbatuli iuuenes. § Tul. lib. 1. ad Atticum. epiſto. uereor. car. 19. quæris, & cæ. in prin. car. 26. § Pectere barbam cęperit. § Iuuen. ſat. 14. car. 4. a tergo. 63. Sat. ult. in med. § Imperatores Rom. barbam primam ſacrabãt raſi. § Suet. in Calig. Imperat. cap. comitatus eſt, &c. car. 172. ante. § Togam ſumpſit, barbam poſuit ſine ullo honore, &c. § in Nerone, cap.

cap.hos ludos.car.243. a terg. § Barbam primam posuit cōditam in auream pysidem, & consecratam in Capitolio. Capillos suos dedicant ad sacrificia. § Iosep.lib.4. antiqu. cap. 3. in med. § Augustus raptim pluribus simul tonsoribus operam dabat, modo tonderet, modo raderet barbam, capillum habebat leuiter inflexum subflauū]. § Dion. lib.48.car.254.in fi.de Octauio.unde Martial.lib.1.ad Ollum. § Cana barba tibi, nigra est coma,&c. §ad Flaccum. § Mollesque flagellent colla comæ, &c. §ad Cosmum d.lib.1.lib.8.ad Ceditianum.lib. 10.ad Dyndimum. § Barbatus labris,&c. § Orat. lib. 1.oda.15. § Pectes cæsariem,&c. § li.4.oda. 10. § O crudelis adhuc.&c.Quę nunc inuolitant deciderint comæ. § li.epod.oda.11.in fi. § Longā renodantis comam. § li.1.epi.1.car.2. § inęquali tonsore capillos. § sat.6.li.1.§ Quali pede, dente, capillo. §Dion li.ult.car.5.de Thessalis.§ nec tribunū milit.nisi plena barba faceret. § Spart. in Adrian. Imp.car.25.a ter.§ Arabes & Lacones barbā abradunt, præterquā in superiore labro. § Plin.lib. 6. cap. 28. in fin. § Et etiam Britanni. § Cæs.lib.5.car.104.eius supra. § Ratio est, de qua Plut. in uita Thesei. § car.1.in fi. § Macedones barbam abradunt, ut in prælijs ansam non darent hosti. § Plut.in Lisandri uita.in prin. § Densa cæsarie & ritu ueteri promissa barba ex Licurgi institutis. sed contra notat Plutar.ipse, § lib.de sera num.uind.car.3.uel.340. § Quia honesta in facie decorem augeri, deformes ut magis terrori essent. Ad ornatum creatam, non necessariam dicit Tul. § li.3.de finibus.car.94. in prin. Sene.episto.115.in prin.nimis anxium,&c. § Nosti complures iuuenes barba & coma nitidos,&c.Indi capillū pectunt, mentum semper intonsum. § Curt. lib.8.in med.car. 116. § Augustus etiam ex clade Variana accepta barbam capillumq; submisit, &c. § Suet. in eo.car. antepenul. § Domitianus Imper. caluitio deformis. Otho Imper.caluus etiam faciem quotidie rasitare, & pane madido linire assuetus. § Suet.in eo.car.300.Herodia.in Macrino.lib.5.car.2.uel.27. § Anthiochiæ morabatur barbam nutriens,&c.depositus fugam occepit, detonsaque barba ne agnosceretur,&c. § car. 59.ibidem.& lib.8.car.ulti.a terg.de Max.Imper. interfecto. § Barbam & supercilia uellentes, &c.Traianus Imper. § de quo Plin. in paneg. car. 2. in fi. Spartia.in Adriano.Imper.car.ult. § Statura procerus, flexo capillo, barba promissa,&c. § in Commodo Imper.car.penul.§ Capillo fucato adurens comam & barbam timore tonsoris. § Capitol. in Pertinace Imper.car.penul.a terg.69. § Immissa barba, reflexo capillo, &c. in Seuero Imper. § car.antepenul. a terg. 82. § Decorus promissa barba, cano capite,&c.Cicero capillosus. § Dion.lib.46.in inuectiua Ca

leni in ipsum.car.200. in princ. } Licenius a Cicerone, reus. { de quo Plut.in Cicero.uita.car.2.a tergo.279. } Domum se recepit, & mentum abradit, ut superior in causa. { Iuuen.sat.8.car.39.a tergo.} Quædam cum prima resecentur crimina barba. Defuncto Nerua Imp. barbas deposuisse ciues omnes habetur in oratione ad Traianum Imp. per Senatū, de quo Geu. { libr.2.in fi.car.429.Iuuen.sat.8. } Item mata,&c. { car. 3. } Quædam cum prima resecentur crimina barba,&c. { sat.14 in prin. } Barbatos licet admoueas,&c.

Banderesij a bandis dicti & uexillis. { Blon. lib. 18.car.5. } Romæ Senatoris exploso nomine, Banderesij tunc primum creati sunt ex omni urbis regione administrantes, &c. { li.14.car. antepen. } postero die signiferi cum uexillis,quæ appellabant bandas, &c. { li.20. car. 161. a terg. } Vrbis custodiæ totius administrationis banderesij gerebant curam. { & car.167.ante.169.ult. lib. 20. } Qui banderesij omnia cum permisissent,Vrbem Romam, &c.

Basilica lodia est publica. Vnde basilicani. { Sueto. in Iulio.car.7.} ædilis præter comitium ac forum, basilicasque etiam Capitolium ornauit. { Tul.in ult. Verr.in med.car.261.a terg.} Forum plenum, & basilicas istorum hominum uidemus. { Plaut. in Capti. cap. Iuppit. car.96.a terg. } Basilicas habet editiores atque imperiosas. Quorū odos sub basilicanos omnes abigit,&c. { Spartia. in Adriano Impera. car.6.uel 26. } In honorem Platinæ basilicam apud Nemausum opere mirabili extruxit. { & in Gordi.Iuni.Impe.car. ult. } In qua basilicæ centenariæ tres,&c.

Basilicum,facetum,splendidum. { Plaut.in pen.cap. ita me.in fin. car.243.in fi. } Villicus basilicæ exornatus incedit. { in Persa. car. 1.in fi. } Veni,uiues mecum,basilico accipiere uictu. {car.ult.a tergo.266. } Hui babè quam basilice te intulisti,& facete. { in rudenti.cap.quis est.car.271.in fi. } At ego basilicus sum, quem nisi oras, &c. { in Trin.cap.stasime. car. 301.in fi. } Di immortales basilica hic quidem facinora inceptat loqui.

Bibliothecam instituit Romæ atque dicauit Asinius Pollio, de quo Plin. { lib.27.cap.30.in med.lib.34.cap. 7. in med.} Templi Augusti. { li.35.cap.2.} Ingenia hominū.rempublicam fecit,&c.ubi & de bibliotheca Alex.regum Aegypti,de qua Vitru. {li.7.in prin. } Et Pergami. { Dion.lib.42.in med.car.127.Eutrop.lib.2. car.38. } Quæ arsit in bello per Iul.Cæsarem tunc uictorem perpetrato. {not. Gel.lib.6.cap.ult.Plut.in Cæsare.car.240.a ter.& in M.Ant.in fi. Sen. lib.1.de tranquil.uitæ.cap.complacebit.car.153.in fi. } Quæ continebat.40.uel ut Gel.700.mill.librorum. { not.Iosep.lib.12. antiqu. cap.

cap.2.in prin.Dion.li.53.car.1.Geu.lib.2.in fi.car.408.§ In Germania maximam hodie & antiquissimam esse,refert Carda. § li. 12. car. 469.de subtilit.§ Ex relatione Munsteri in Fuldę ciuitatis cœnobio, a Carolo mag.Imp. institutam iam annis. 700. omni librorum genere, & adhuc extare. Aliam instituit Fernandus Christop. filius. Colombus noui orbis unius uel primi ex repertoribus. not. Ioan. Leo histor. moder. § lib.2.cap.26.in fi.Blond.li.4.de Roma Triumph. car.169. & Fuluius antiq. libr.4.car.180. § de biblioteca Nicolai quinti Pontif.in Vaticano. Aliam etiam Florentiæ Cosmus,inde Petrus Medices, quæ dissipata fuit ipsis seditione profugis. § Ioui. libr. 1. histor.car. penult.§ Vulpian.bibliotecam allegat pluribi Vopiscus,& in Tacito Imper. § car.3.in fi.uel 208.Gel.libr.11.cap.17.§ Aliam instituit Federicus Vrbini Dux, de quo Guizar. § libr.13.car.213.§ ædificijs, columnis, & apparatu celebrem, nouam, hodie instituunt Illustriss. D. Veneti.

Bituminis fons est abundantissimus,quod & asfaltum dicitur,uel lacus exuberans ad urbem Mennium, ex quo ad Babiloniam per Semiramidem uel conditam uel ampliatam potius cõposita, & erecta męnia. § Diodo.lib.3.car.2.& car.pen.ante, Dion in Traiano Imper. in prin. car.9.in fi.Herod.lib.1.cap.10.Vitru.lib.8.cap.3.in med.§ Alius est in Iudęa apud Iordanem, cuius est natura,&c. § not.Pli.lib.2.in Naphtha,cap.108.lib.5.cap.15.16.lib.6.cap.29.ad fi. in Aethiopiæ ora, lib.7.cap.15.in med.lib.28.cap.7.in med.lib.35.cap.14.in med.Curt. lib.5.car.eius.2.in prin.Plut.in Alexandri uita,car.6.in fin.227.a terg. Tacitus in Iudæa.lib.21.in princ.car.88.a terg.§ plura esse genera refert Carda. § lib.5.in med.car.221.Plin. etiam. lib.28.cap.7.in fi. Iosep.lib.5.belli Iud.cap.8.9.Vitru.ubi supra.d.cap.3.§

Bisque Solem,bis frigora sensit. § Virg.in primo Georg.§ quomodo intelligendum declarat § Plin.lib.18.cap.20.in princ.§ quarto seri sulco, Virg.existimatur uoluisse,spissius uero solum quinto sulco,&c.approbat & sequitur Probus grammaticus, de quo Beroal. in Seru. § annotat.47.car.23.in princ.§ de agro nouali, quod primo uere scinditur,post æstatem seritur in autumno. § Plin.in lib. ubi supra,cap.21.23.lib.17.cap.5.in fi.lib.18.cap.23.18.20.lib.6.cap.17.in med.§ binæ messes in anno. Alternis arua cessare.

Bombices ad conficiendum sericum,aranearum forma, telas texentes ad uestem luxumque, prisco etiam tempore habebantur, uario sed modo nutriri compertum est. Prima opus retorqueri, dissolui, retexerique inuenit in Assiria Pamphile Coa. § not. Plin. lib.11.cap.22. ex Arist.lib.de animalibus, cap.19.lib.4.cap.12.in med.de insulis, de

quo

quo Beroal.in Seru.annotat.55.car.54.unde & Virgi.in 2.Georg.car. 2.§ uelleraque ut folijs depectent tenuia Seres. Aristotelē ipsum hoc cognouisse palam esse dicit Carda. §lib.9.de subtilit.car.4.ubi uerba refert, de quibus supra Plin.§ Et de Procopio,qui asserit monachos, oua ex India Iustiniano tunc Imperat. attulisse. De Parthis Iouius. §lib.14.histor.car.8.in fin.§ Sandera & Straua Vrbes bombicini serici claras, ubi & Spahan Vrbs ampla innumeris serici textrinis opulenta. §Polido.lib.de inuentor.rerum.3.cap.6.§ prohibitas uestes sericias per Tyberium Imperatorem §not.Dion.libr.57. in med. car. 430.li.58.car.8.a terg.Capitol.in Alexandro Imperat. car. 126. ante, Egnat.in Iustin.Imper.car.21.a terg.Ioui.item libr.33.de Babilonia, car.557.Martial.lib.8.ad Paulum. Plin. etiam libr.21.cap.3.§ ueste serica uersicolore.plura supra,in uestibus.

Bulla plura significat,Monile quod collo infantium suspenditur ad decorem addendum. §Plut.in problem.car.205.in fin.eius.Capitolijs,&c.car.215.cur pueros,&c. Ascon.in Verrem.car.76.§ Vnde questio de puero cum bulla & prætexta uenali. §Sueto.lib. de clar. Rhethoribus,car.2.in prin.Plut.in Romulo, car.antepe. in fi.uel 9.§ causam & originem §not.Plin.lib.33.cap.1.in prin.§ de Tarquinio Prisco rege in eius filium hostis uictorem. §Plaut.in asin.capit. quid hoc.car.49.§ Iussin dari bullas has foribus nostris. §In Ruden, cap.Cupio.in fi.car.280.§ & bulla aurea est, pater quam dedit mihi. §Sueto.in Tyber.Imper.cap.infantiam§ clamis & fibula. Item.bullæ aureæ durant,&c.gestamen est & triumphantium. §not. Macrob. li.1.cap.6.§ & clauorum capita.Est & bulla pluuialis. Vnde prouer. homo bulla, de quo Varro in princ. operis rei rust. Erasm. prouerb. §Metham.lib.10.in fi. Constant.lib.2.cap.4.capit.6. § sicut pluuio perlucida cęlo, surgere bulla solet,&c. §Martial.libr.1.ad Paulum. Pers.Sat.5.car.1.§ bullaque succinctis.

Campana quæ nunc appellatur, iam tintinnabulum, simili uocis uel soni nomine dicitur. Prisco erat in usu, non tamen frequenti, ut hodie nouum non est inuentum ut opinantur plerique omnes. Eius qualitatem expresśius circumscribit & refert Pli. ubi de Labyrinthis §lib. 36.cap.13.in fi.§ In summo orbis æneus est pegasus, ex quo pendēt excepta cathenis tintinnabula, quæ uento agitata longe sonitum referant, ut Dodone olim factum. Ita Plin. & hoc est annorum quingentorum ultra bismille. §Valer.cap.quæcunque mag.in fi.§ de Amphiarao in oraculum etiam habito, eius cineres, idem honoris posśidēt quod Pythicæ cortinę, quod aeno Dodonę,quod Hammonis fronti da-

ti datur. credent a fronte relatum Ammonis. §Iuuen. Sat.6.car.antepenul.Credo pudici.Pausan.lib.ult.in med.car.413.in med. & in fi. de Phronto.In Augusti Imper.uita.Suet.cap.somnia.§ mox tintinnabulis fastigium ædes redimiuit. Idem refert & Dion. §libr.53.car.3.§ Campanas ergo duodecim, ut egregium donum ex iucundissima armonia, astātibus præsertim, & ecclesiæ uicinis pluribus simul tinnientibus, Basilio Imper.Constantino primo,misit Vrsus Venet. Dux inclitus, anno §circa.900.§ quia Prothospatarius creatus. Quas primas constat tunc fuisse in tota Græcia. §dicit Blon.li.12.in med. car.76. in fi.§ harum sonitum ut aures obtundet, reprobat Ponta. in dialogo Charon. §car.59.Iuuen.dicta Sat.6.car.29. in prin.§ Verborū tanta cadit uis, ut tintinnabula dicas pulsari.Iā nemo tubas,&c. §Sen. li.3.de ira.car.penult.a terg.in med.§ ad clamorem serui, ad tinnitū æris.Sonat æs Thermarum,&c. §Martial.lib.ult.car.8. in fi.§ Vnde prouer.de qua in uer.loquacitas alibi. Dodoneum æs. de quo Eras. §car.9.a terg.§

Caminus est,quod & uaporarium dicunt, & fumariū, item quod & fornix. flammam expirare caminis. §Virg.in.3.car.75.prouer. cap. 17.in princ.Metham.lib.7.car.82.Plin.li.33.cap.4. in prin.§ sudore quæ è camino iactatur. §libr.34.cap.16.§ postea caminis separantur. §Iuuen.Sat.10.in med.§ Iam stridunt ignes, iam follibus atque caminis. §Sat.14.§ semperque ardente camino. §Pers. Sat. 5.§ coquitur dum massa camino, folle premit uentos,&c. §Suet. in Vitell.Imper.cap.castra.car.300.§ flagrante Triclinio ex conceptu camini, &c. §Cato.cap.37.de re rust.§ ligna in caminum cōgere,&c. §In uita Homeri.car.penult.§ si dabitis mercedem, &c. habeas manum camino, postea camino destructores, &c. §Orat. in epist.ad Bellat.car.205.§ Sextili mense caminus. §Sat.5.li.1.in fi. car.260.§ ramos urente camino. §li.2.Sat.3. in fi.§ oleum adde camino. §Tul.li.7.epist.famil. Legi tuas,&c. Ioui.li.25.hist.car. 31.in fi.§ per Vaporarium foci tubum,&c.not.quid,& de Tubo uaporario in parietibus. §Sen.epist.90.in med.eius,§ ubi & de specularibus. Metuo ne frigus, quamobrem camino luculento utendum censeo. §Tul.etiam ad Q.Fratrem, lib.3.epist.1.car.620.§ eorum uaporarium,quo ignis erumpit, esset sub tectum cubiculi. §Palad.li. 1.cap.20.in fi.§ Siue fumi nidore uaporabit. §Metham.lib.7.car. 3.§ Tactæ uaporibus herbæ solent resonare camini. §Colu.lib.1. cap.6.in med.§ fumarium quoque quo materia siccetur. §Blond. lib.9.de Roma Triumph.car.333.Martial.libr.10.in Munnam, de fumario. Plin. etiam li.17.cap.11.in med.§ ubique caminata fossura.

Camera,

Camera, ſolarium incuruum, fornix. § Varro.li.1.rei ruſt.cap.59.§ in his cameras marmorato, & parietes pauimentaque. § li. 3.cap.7.de columb. § Ordines quamplurimi a terra uſque ad cameram. § & ca pit.ſeq.de turturibus.Colu.lib.1.cap.6. in med. § Optimum quibuſdam uideri horreum, camera contectum, &c. § lib.12.cap. ult.in fi. § Puluis enim qui ſupra cameram inuenitur, &c. § Palad.li.1.cap.10.§ Camerarum tectoria ſalſo humore diſſoluit, &c. § cap. 13. § Cameras in agreſtibus ædificijs ex materia, &c. § cap.35.ibidem contra culices, &c. § Vel ex cameris fuliginem ſpargimus. § cap. 39. § Cameræ balneis ſi Signinæ fiant fortiores ſunt. § Suet. in Nerone. cap. matrem. car. 262. § Naufragio uel cameræ ruina periret. § Valer. cap.de fide Vxorum.§ in Turia, quæ inter Cameram & tectum cubiculi abditum, proſcriptum ſeruauit. § Plin.li.10. cap.33.§ Cameraq; ab imbri, aut fronde protegere denſa. § Budæ. in pand. 1. car. 195. 228.229.§ de concameratione arcuato opere conſtanti, Græci Camaram uocant. § Ponta.lib.de aſpirat.car.15.§

Caſas & domos, hypepæ, ligellum, tegillum, gurguſtio, tugurium, ueię, caſula. § Vitru.li.2.cap.1.car.28.Valer.cap. de neceſsit. § a paſtoralibus caſis collecta mancipia. § Iuuen.ſat.11.car.penul.a ter. § & caſulam & notos triſtis deſiderat hædos. § Metham.lib. 5.§ Minores ſæpe caſas ſuperi.Contentam ſtramine uidit forte caſam, paruaſque fores, &c. § lib.8.§ & iam parua caſa duobus, uertitur in Templum. § Liui.lib.5.car.ult. in fi. § Non in caſis ritu paſtorum agreſtiumque habitare.Ouid. § lib.6.in prin. § Orta domo parua, par uis habitabat hypepis. § Plaut.in aulul.cap.poſtquam.car.70.a ter. § de ſuo ligello fumus, ſi qua exit foras, ueiæ.Beroſ. § li.4.in fi.car.32.§ Ipſi in ueijs & cauernis caſas habebant. § & car. 38. de bello Ioue. § Veias, plauſtrum appellant, ubi habitabant eo tempore. de Caſis incendio abſumptis a Philopene hoſte. § Liui.lib.35.in med.car.4.ante.§

Charta, quæ & Macrocolis, quando inuenta & quomodo. Plin. not. lib.13.cap.11.12.13.§ Papyrus Aegyptius, de quo Herodo. § lib. 5.cap.5.in prin.Tul.lib.3.epiſto.ad Atticum.car.8.a terg.uel. 410.lib. 16.tu uero. in princ.487.Carda.lib.17.de ſubtilit.in princ. car. 619.§ de Papyro Aegyptio, de membrana ædina.Io.Leo.hiſtor. § lib.de rebus indicis.2.cap.34.95.car.142.Geu.libr. 1. car. 70. § qua conſtat hominum immortalitas, ſpectatur in ea tenuitas, denſitas, candor, lęuor diu perdurans bene compoſita ex lintheis nitidis antiquitas ei ante reges Rom.ut ex libris Numæ regis ex ipſa charta, & Troianis temporib.

Circunciſiti Iudæi, recutiti priſco more Aegyptiorũ, de quo Diodo. § lib.1.car.4.a terg. § Iudæis inſuper qui Arabiam inter & Siriam cõ

ſedere

federe ab ipsis testantur trāsmigrasse, quapropter circuncidunt pueros, &c. § lib.2.car.3. § Hanc nationem ab Aegyptijs manasse argum. esse dicunt, quod apud eos pueri Aegyptiorum ritu circuncidantur, pri scum morem, quem & Iudæi sequuntur colonia seruante. § lib.4.car. 3.in fi. § Pudenda Troglodita omnes uelut Aegyptij circuncidunt. § Herodo.lib.2.cap.7.in med. § Significatum & rationem examinat Lactan. § lib.4.cap.17.Ponta.in dial.Charon.car.60. § Institutū, de quo Iosep. § libr.1.antiqu.Iud.cap.18.in fin. § de Abraam § cap.20.in fin.lib.14.cap.14.in med.lib.belli Iuda.in proœm.in med. & li.in Apionem.1.in med.car.5.in prin. §

Clarigare, est res raptas per hostes clara uoce repetere per verbenarium. § Plin.lib.22.cap.2.in fi. Liui.lib.8.car.4. § Vsque ad mille clarigatio passuum esset de pop.Latinis. § Suet.in Fla.Vespas.cap.su specto.car.321. Cæli.lib.5.cap.11.car.175.Budæ.in pand.2.car.114. in fin. §

Clepsydra, uas aquæ semihorarium, quo ad causas peragendas utebātur Rom. § Plin.lib.2.episto.11.Solet esse, &c. § Dixi horis quinque. Nam duodecim clepsidris additæ sunt quattuor. § lib.4.episto. 16.episto.9.gaude, &c. § Perstitit horis septem (nam tandiu dixi) &c. Et lege accusator sex horas, nouem reus accepisset, &c. § lib.6.epi. 2. § Ego quinque horis, ille reliquis uteretur. Inualuit consuetudo binas uel singulas clepsydras, & cæ. Plin.item lib.7.cap.ult.in fin. § Aqua diuisit horas, &c. § Plato in Theæt.de scientia.car.5.in fin.uel 59. § Vrget aqua defluens, neque licet de his quæ cupiunt uerba facere. § Eras.prouerb.373.Sen.episto.24.in fi.solicitum, &c. § Quémadmodum clepsydra non extremum stillicidium exhaurit. § Apia.in Parth.car.6.fi.317. § Clepsydra, uas aqua plenum ex præcepto hauriens, &c.de Pacoro eodem & Vētidio, Plut. § in M.Ant.car.5.uel. 300.in prin. § Ex clepsydra, uas aqua plenum secum tulit, &c. § Budæ.lib.in pand.2.car.164.165. § Græci non libera spatia ad agendum Oratoribus dabant, sed ad aquæ stillicidium clepsydras appellantes, &c.ut nunc horarum spatia uasculis arenarijs distinguimus. Horologium aquarium instituit, Nasicade quo Plin. § d.libr.7.cap.ult.in fin.Martial.lib.6.car.4.in fi.in Cæcil.3.li.8.car.2.Tul.libr.2.Tuscula. car.ult.in fi. §

Clibanus, furnus est portatilis. § Eras.prou.2009.solidos. § Cerealiaque arma. § Virg.in 1.Plut.in M.Ant.car.6.uel 301.a terg.in med. § Instrumenta Cerealia relicta erant. § Plin.lib.20.cap.9.in fin. § in clibanum aut furnum coquitur, &c. § Colu.li.ult.cap.15. de ficis aridis. § Clibano uel furno torrefaciunt. § Constan.lib.2.

cap.

cap.31.cap.45.§ de Clibano & Furno potius. §Artem institutam Romæ nisi anno Vrbis.580. dicit Plin. §libr.18.capit.11.in med.§ Artoptesia,uel Artopta Furnaria. §Plin.ubi supra,cap.9.in fi.§ ex Aulul. Plauti, § cap. Dromo. cap. 71. In casina, capit. una Aedepol opera in furnum. §Sueto.in Vitell.Imperat.cap. contra, car.301.§ Antiochi cuiusdam furnariam exercentis. §Diodo.lib.3. car. penul. ante,in fi.§ Costum pro lignis in furnis comburant. §Ioui.li.26. histor.car.154.§ clibanos etiam minorum instar furnorum conuehebat, ut cererem percoqueret.

Colossus ex solido lapide staturæ eximiæ & gigãteæ, pedum & 120. uel ex pluribus partibus etiam 40. § Diodo.libr.2.in fi. car.14.Suet. in Nero.cap.non in alia,car.258.in fi.In Flau.Vespasi.Imper. cap.Ingenia.car.326.§ Solis Colossus Rhodi erat.70.cubitorum altitudinis, quem Chares fecerat, Terræmotu postea corruit. §Plin. plura. lib. 34.cap.7.Polyb.lib.5.car.300.§ de pluribus Colossis §Fulu.Antiq. li.4.in fi.§ Vnde Colosseum postea Coliseum dictum. §& car.45. in fi.Latius,car.171.Platina in Martino.5.Pontif.§ a Sarracenis asportatum Rhodo §not.Blond.lib.9.car.antepenul. in princ.§ Camellis.900.oneratis.

Confratres,uel Soldurij erant, qui se socios periculorum quorumcunque futuros iurabant inter se Galli socij plures. §not. Ponta. lib. primo belli Neapol.car.268.a terg.§ Ij portabant insigne Lunã corniculatam, Fratrias Græci,nos Curias. §Apia.lib.3.in fi. car.penult. ante § uel & confratrias & frataleas, quas instituit Alexand. Imperator in quasque artes. §Lamprid.in eo.car.123.a terg.Budæ.libr.in Pand.primo,car.108.§ Antigrapha fiant per fratrias & tribus singulas quæ sunt, quod in cõmune utantur,&c. Vt de Essedis & Pharisæis, not.ex Iosepho Cel. §li.5.cap.9.car.171.§ consecrant aliqui seipsos Hispanico ritu,ut de Pacuuio, qui se Octauiano Augusto sacrificauit, §Dion.lib.53.in fi.car.8.fin.354.§ de Afranio Potito.lib.58.car.5. a terg.456.lib.57.in med.car.439.a terg.§ de statua fortunæ Deæ. §lib.58.in med.car.470.in fi.§ de Vitellio.Sodales uel August. ad sacra. §Suet.in Claud.Imper.cap.cum interim, car. 210. In Caligula, cap.Ingresso,car.174.Tul.li.de senect.in med.car. 83.§ Sodalitates me Quæstore constitutæ sunt sacris Idæis magnæ matris acceptis. §Lamprid.in Alexandro ubi supra,car.penul.135 § Dati sunt & sodales,qui Alexandrini dicti sunt. §Budę.lib.in pand.2.car.18.§ Sodales erant & amatores, uel & sacrum præsidium, de quo Plut. §in uita Pelopidæ.car.4.§ ut & Sodales.S.Georgij.S.Michaelis. Budæ. in pand.1.§ equites Cocleati, Chrysomallon Burgund.Rex instituit

aureo

aureo uellere, cohortem insignem. Angli & periscelide donant. De Soldurijs not.Cæs. §lib.3.car.7.uel 70.§ Sexcenti deuoti, ut omnibus uitæ commodis una fruantur, & mortem consciscant. §Eras. prou.2536.car.281.Blond.lib.de Roma Triumph.car.4.a terg.§

Colostra, lactis densitas, quæ utilior euadit. §Plin.li.28.cap.9.in prin.Colu.li.8.cap.3.in med.§ quod pastores colostram uocãt, &c. §Palad.in Nouemb.cap.13.Plaut.in penul.cap.Negoci.in fi. car. 241. a terg.in prin.§ meum cor, mea colostra,meus mollis caseus. §Beroal.in 42.annotat.car.22.a tergo.§

Choragus,Atriensis, Curator domus, Simposiarches, Architriclinarius. §Sueto.in Augusto. cap. cęna.car.102.a terg.§ Conduxit mensa Choragum. §Plaut.in prol.capti. in fi.car.79.a ter.§ Comico Choragio conari de subito nos agere tragædiã. §In Persa. cap. omnẽ,in fi.car.259.ante.§ Abs Chorago sumito prębenda,&c. §In Trin.cap.huic ego, car.299.a ter.§ Ipse ornamenta a Chorago hęc sumpsit suo periculo. §Bud.lib.in pand. primo, car.170.§ Est autem Choragus ad uerbum Dux chori,& suppeditator expensarum. §Vnde & Vitruu.lib.5.§ post scenam porticus,&c.

Conniuere est dissimulare, palpebras inclinare,assensum tacite præstare. §Plin.lib.11.cap.37.de oculis.§ Neroni nisi cum conniueret ad prope admota hebetes, gladiatorum duo in Caij ludis, qui contra comminationem aliquam non conniuerent. Gel. de Socrate §lib. 2.cap.1.in princ.§ qui perdius ac pernox inconniuens, immobilis stabat,&c. §capit.sequen.in med.§ Interquiescere & conniuere. §lib.6.cap.4.de Attilio reg.§ cui palpebras insuerunt ne conniuescere posset. § li.16.cap.3.Erasm.prouerb.750.§ In uxorem conniuentes dicuntur Pararenchi,alias Commariti. §Plaut. in Casina.cap. si sapitis,car.123.a terg.in med.§ meus socerus, compar, commaritus. §Sen.lib.3.de benefic.cap.plures,car.103.in fi. Curt.libr.5.car. 47.48.de Babil.Plaut.etiam in mostell.cap.nunc illum,in fi.car.173.a terg.§ dormiunt, ut conniuẽt uolui dicere. §Tul.in oratio.in Rullum.car.6.fin.in fi.82.§ Si ita commodum uestrum fert, conniuebo. §in Philippica prima,car.5.in prin.158. Quibusdam in rebus etiam conniueo. §in oratio. pro Milone, car.110. in fi.§ Quibus si non adiuuantibus, at conniuentibus certe. §Sueto.in Iulio, capit.delicta. car.39.§ In seditiosos punitor acerrimus conniuebat in cæteris. §in Caligula,cap.non immerito.§ ad tonitrua & fulgura conniuere, caput obuoluere. §Bud.li.in pand.primo,car.191.a terg.§ uocabula talia dissimulatores appellant cõniuentes,& obaudientes, aut etiã obsurdescentes.

Comi-

Comitia centuriata, ideſt magna; Curiata Tributa, quid differant cen turiatis comitijs creati Conſules, &c. §Liui.lib.1.in ultimis eius uer bis, lib.2.in princi.§ Brutus, Tarquinijs omnibus exulibus, collegã ſibi comitijs Centur. creauit P. Valerium, Centuriatis Conſules creantur & Tribuni milit. §Tul. in orat. in Rullum, car.73.in princ.§ Cen turiata lex cenſoribus ferebatur, cum curiata cæteris magiſtratibus nũc comitia tenetis, Centuriata & Tributa. §Liui. item lib.5.car. ultima in princ.§

Curiata auſpiciorum cauſa tantum remanſerunt. §Dion late. lib.4.& 7.hiſtor.not.ad Suet.in Iulio.car.9.cap.depoſita, Gel. lib. 13. cap.14.§ maiores magiſtratus centuriatis dantur comitijs, ij ſunt Cõ ſules, Prætores, Cenſores. §li.15.cap.27.§ Calata comitia pro Pon tificibus, &c. Quomodo, declarat & Blon. §lib.3.de Roma Triumph. car. 127.§ Curiati ſuffragia dabans pro tribus promiſcue, Centuriæ per centurias & claſſes. §Bud.lib.in pand.1.car.63. lib.2. car. 77. tributi diſtinctius.

Cometa uel comata ſtella cincinnata, crinita. quid ſit notat Card. ubi infra. uariæ figuræ conſpectum præbet, diebus ſeptem, & uſque ad 80. uel errabunda, uel immobilis. in plures format ſeipſam figuras, & ab ijs diuerſa nomina. §Plin.lib.2.cap.25.§ Quid portendat ipſarum conſpectus, not. Tul. §lib.2.de natu.deo.car.3.a terg.§ Calamitatum prænuntiæ non cauſa. Tacitus §li.14.car.4. in fi.§ mutationẽ regis portendit. §Ponta.lib.2.car. ultima, uel 100. ad Ptolomeum, § de quam pluribus exemplis per hanc crinitam ſtellam declaratis. ſunt enim coacti habitus, ariditate ac ſpiſsitudine ſua incenſi, percuſsi & inflãmati, euaneſcunt inde diu prius uiſi, &c. §& in ſuo dialogo Charon. car.57.in prin.§ exortus eſt cometes, qui grauiſsima bella & motus portendere ſolet. §Carda.li.4.de ſubtil.car.5.uel 163.§ de Fra caſtoreo, aere ſicceſcente maria uentorum ui agitantur, unde principũ & piſcium mors, & ſeditiones in hominibus, & de ijs cometes ſunt ſignum non cauſa, ut ſupra. §Et lib.16.car.6.fin.590.§

Chomata aggeres } Bud.in pand.2.car.12.ibi. Plut. lib.3. de placi
Chommata incilia. } tis.cap.2.§ per annum ſtetit ſuper Hieruſalem tunc expugnatam. §not. Ioſep.lib.7.belli Iud.cap.17.§

Cõperendinare, ampliare diem, diffundere. §Tul. in 2. oratio. in Verrem.car.4.fin.71.§ ante primos ludos comperendinẽ. §actione.3.car.4.78.a terg.§ his ludorum diebus interpoſitis, nemo iſtum comperendinatum, ſed condennatum iudicaret. §& car.ſeq.a ter.§ Adimo enim comperendinatus bis ut cauſa dicatur. §actio.6.car. 203.in prin.§ ut nuper poſtquam eſt comperẽdinatus, cum iam pro damnato

damnato mortuoque esset. §Ascon.in Verrem.ipsum,car.63.a terg.§ Comperendinatio & ampliatio differt, prima enim erat repetitio propter iudicem non intelligentem, non resolutum in causa & non liquere significabat,&c. §Valer.de Cotta.cap.Infames rei. septies ampliata, octauo iudicio absoluta est. §Bud.late lib.in pand.1.car.41.42.§ Causa non liquida ampliari dicebatur, propterea minima habetur differentia. Sed comperendinatio est quando causa proposita pendet primo mane, quando non liquet assignatur post prand. in consilio de.40. Venet. Dominis, §& infra,in uer. Iudicare.§

Compunctum nothis Threijcijs. §Tul.lib.2. offic.car.5.a tergo. uel 36. de Alexandro Phereo.§ Quomodo §Herod.lib.5.cap.1. car.2.§ Signantur nobiles,& uario modo (ut equi hodie in maxillis & coxa) Thraces ipsi. §Vnde Plin.in Paneg.car.345.§ Exanguem illam & ferream frontem nequicquam conuulnerandam præbeāt, punctos & notas suas rideant. §Curt.lib.5.in med.car.53.a terg.§ auribus amputatis inustisque Barbarorum litterarum nothis. §Budæ. lib.2.car.182.de asse§ habentis inusti puncti notham in brachio. §Plin.lib.18.cap.3.in fi.§ dannatæ manus, inscripti uultus exercēt. §Sen.lib.3.de ira.car.1.in fi.130.§ laceratione membrorum, inscriptione frontis,&c. §Home.lib.23.Ilia.Herod.lib.5.cap.1.in med. Martial.lib.3.car.3.In crud.domin.§

Crepundia puerorum, ut mundum muliebre. §Valer. cap.de Vareta.cas.in fi.§ fragilia sunt hæc puerilibusque consentanea crepundijs,&c. §Plin.lib.11.cap.51.§ Semestris est locutus Cræsi regis filius in Crepundijs. §Erasm.prouerb.98.Ab incunabulis, Plaut. in Rudenti, in argumen.& cap.Cupio, car.279.280.§ nil peto nisi cistulam & crepundia. Sunt crepundia, ecca uideo. §In mercat. capit. Ducite,car.208.a ter.§ Quasi puero in collo pendeant Crepundia. §In cistell.cap.Rem elocuta, car. 129.a ter.§ nam si Crepundia insunt, parentes te ut cognoscant facilius.

Crystallum est Lapis ex aqua concretus pura, gelu uehementiore, glaciemque esse certum est. §Plin.lib.ultimo,cap.3.in med.lib.pen. cap.22.in med.§ humore terræ christalli modo glaciari,& in lapides concrescere. §Diodo.cap.3.car.penult.a terg in med.§ Cristallus lapis ex aqua oritur pura congelata, non quidem a frigore, sed caloris ui,&c. §Biringut.in ea, Leand.car.187.de Brutijs pop. Cæl.li. 10.in fi.car.18.§ Murrhina ècontra humorem calore densari, §dicto cap.3.§ Vnde uarietas colorum, ex quibus pretium & nomen. §car.201.ante.§

Cuniculus ad Veios expugnandos agi ceptus, a militibus Rom. au-

thore Camillo, laboriosissimo opere. §Liuius lib. 5. car. 4. in princ.§ Fidenæ ita captæ per Seruilium dictatorem de quo Liui. §lib. 4. car. 4. ante.§ Subterraneum est foramen ad fallendos hostes ui præsertim insuperabiles, uel armis, uel pyrio puluere ignis uiolentia adhibita. Formam & modum exponit Carda. §lib. 2. de subtilit. in med. eius§ Minas hodie tales uocant peruulgato nomine, quibus usum fuisse legimus Petrum Nauarram in expugnatione arcis Neapolit. §not. Guizard. lib. 6. in princ. car. 3. Ioui. lib. 3. histor. in med.§ Narcisso Ethrusco machinatore tunc præcipuo, authore.

Cuniculis in talibus obuios prælia subterranea agitasse milites legimus oppugnante Annibale. Transuersis cuniculis hostium cuniculos excepere. §Liui. lib. 25. car. 4.§ Ad Ambraciam oppugnandam a Rom. aperta in cuniculum hostile uia occultam sub terra ędiderunt pugnam. §Liui. lib. 38. car. 1. in fi. lib. 39. car. 1. ante.§ In expugnatione item Athenarum per Syllam Mithrid. bello, de quo Apia. §in eo. car. 336. in fi.§ & ad Themysiram §lib. præd. car. 352. in fi.§ Ad Genuam quinimmo certatum est uno tempore, anno Christi 1330. a Rob. Siciliæ rege terra mari & sub terram. § not. Blond. lib. 19. car. antepenul. in princ.§

Curio magnus uel maximus, Manlius creatus per Licinium pontif. maximum. §Liui. lib. 3. car. 2. lib. 27. car. 2. uel. 136. Plin. libr. 7. cap. ultimo. Beroal. in 50. annotat.§ Vnde instituta Prytanea, & Curio maximus. §Ouid. in fastis.§ Curio legitimis, &c. Curio item præco & minister publicus. §Liui. item lib. 33. car. penult. a terg. in prin. lib. 41. car. antepenul. in fi. Pli. d. cap. ultimo, Budæ. in pand. 2. car. 153.§ Curatus sacerdos. §Blond. li. 1. de Roma Triump. car. 22.§ Vnde curiatæ leges & centuriatæ, §lib. 1. car. 29. in pand. Gel. libr. 13. cap. 14. in fi.

Decimo mense, infra in uer. Parcendi tempus.

Decimus Brutus appellatus, qui cum M. Bruto & Cassio Cęsarē interfecere, non Decius. §Valer. cap. de cupid. glor. exemp. 2. Plin. li. 7. cap. 53.§ Decimus Saufegius, in prologo operis sui uel præfat. in princ. de Persio & de Decimo. §Apia. lib. 2. in med. car. 81. de interitu Cæsaris etiam, car. 82. ante. li. 3. car. 113. car. 118. in prin. 121. 122. & car. eius ultima. Tul. lib. epist. famil. Ad Senatum, & in uer. primus, infra, lib. 15. ad Atticum, Antium, &c. car. 467. 468. & car. ultima libri. 482.§ declarat etiam Sigonius, lib. de nominibus Roman. §Tul. etiam in oratio. pro Archia car. penul.§ ubi de appetita gloria per Accium poetam, §car. 191. Dion. li. 45. in prin. car. 4. 6. 208. a terg.§

Deartuare pullum, exdorsuare, decussare. Vnde & Chironomonta. § Sen. epi.47. Libenter,&c. § Alius pretiosas aues scindit per pectus,& clunes certis ductibus in frusta excutit, &c. § Home. lib. 15. car.3.in fi. § Cibos multos imponens carnes incidebat, & distribuebat partes. § Iuue.Sat.5.in med. § uolanti cultello, &c. § Ponta. lib.de serm.4.cap.dictorum salsorum,car.230. § Conuersus ad eum qui pullum deartuabat, &c. § Plaut.in Aulula.cap. Dromo. car.71. § murenam exdorsua quantum potes. § In capti.capi.Quo illam.in fi. car. 92. § Tum igitur ego erumnatus, deartuatus sum miser. § car. seq.ibidem § dilacerauisti, deartua uistique opes. § In miles glor. cap.rem omnem,car.202. § miles quemadmodum potis esset deartuari, decussatim, frustulatim. § Colu.lib.13.cap.53.in prin. § incidito ut Salgamarij. § Bud.lib.de asse primo,car.2.car.5. §

De ponte in Tyberim deijcere, problema est,de quo Plut. § cart. 201.212.a terg. § Institutum, de quo Tul.in oratio. pro Amerino, § in med.eius.car.34. § Contra morem maiorum, minorem annis sexag.de ponte in Tyberim deiecerit. § Refert Macrob.lib. 1.Satur.capit 5. § Quod mense Maio, de ponte Sublicio simulacra deijcientes in Tyberim,quod Argæos appellabant. An quod captiuos græcos eo interficerent modo. § & ibidem.car.12.inferius in uer. Mense Maio. § Diuersa refert Eras. § prouerb.437. § Sexagenarium, &c. § Beroal.in Seru.nu.64. § Institutum ipsum homines non ultra, deijciendi & simulacra subijciendi prohibuit,instituitque Hercules, Italiam peragrans. § Ouid.lib. de fastis. § Pontibus infirmos præcipitasse senes,refert,& ita intelligi uult cum improbatione talis instituti. § Lactan.lib.1.cap.21.in princ. § Quod effectualiter conficiebatur, ut supra. § d.car.212.a terg. § refert & Corn. Agrip. § lib. de uanit. scient.cap. 3. de grammat. § Alios prohibere & ipsos exequi nephas esse asserit. § Plut.in problem,car.211.a terg. § Cum Romani barbaros,&c.nam Rom. ipsi sæpe uel homines uel fęminas in foro boario uiuos obruebant, & Vestales, de quibus per eundem, § car. 214. § Quare Vestales,&c.

Decempedes uel decēpedator,architectus a mensura dictus. § Tul. in ult.Verr.car.261.Suet.in Aug.cap.in re milit.in fi. car. 68. § Non nunquam cum decempedis uel cespitem portantes. § Orat. oda. 15. lib. 2. carm. § Nulla decempedis metata priuatis, &c. § Palad. in Ian.cap.11. § Decempedas quadratas,&c. § Blon lib. 8. de Roma Triumph.car.305.Eras.prou.2370.Bud.in pan.1.car.162.163.in fi. §

Dies quando incipiat, uel a media nocte, ut hodie per ecclesiasticos etiam Rom. § not. Plut.in problem, car. 212. instit. milit. § uel ab

ortu ſolis,ad ortum. § Gel.lib.3.cap.2.ex Varrone,a quo Plin.lib.2. cap.79.Macrob.lib.1.cap.3.& Gell.ubi ſupra. § Athenienſes ab ſole occaſo ad occaſum, ut obſeruamus in pulſatione horarum. Babilonij a ſole exorto ut ſupra. Vmbri a meridie ad meridiem, ut per aſtrologos. Rom. a media nocte ad mediam noctem, ut ex Plut.ut ſupra. & in Tribun. pleb. obſeruabatur ſe abſentari prohibitis ab Vrbe diem unum. In Gallos noctem dies ſequebatur. § Tacit. in German. car. 2. ante. § Noctium numerum computant,non dierum, ut de ipſis per Cæſarem. § lib.6.Gall.car.6.late Io.Lucidus.car.3.ex moder.ſcriptorib. § Quare in Ebdomadas diſtributi,uel ut Macrob. § lib.1.cap.3.21. § in Septimanas. § Egnatius in 21. eius annotat.car.83.Dion.li.37.car. 7. § Nephaſtos dies, nota ex Plut.in Camillo. § car.55.in fi. & Carolo Sigo.car.penul.Macrob.lib.1.cap. 14. car. 238. § Ex horis.24. in die. § Macrob.ubi ſupra.cap.21.car.eius.2.de horo.Apoll. d.cap. 3.Sen.epiſt.12.Quocunque, &c. § Dies eſt horarum.24. &c. Dion. d.libr. 37.car.8.in princ.Colu.libr.12.cap.2. in nouemb.in fin.eius. § Brumales dies horarum nouem, noctis horarum. 15. § & ideo ut ex ſecund.metham.in princ. § Poſitæ ſpatijs æqualibus horæ.

Dies quomodo duodecim horarum quandocunque in anno, apparet ex epiſtola Tullij ad Sulpitium. § lib. 4.ubi de morte M.Marcelli.Pli.li.2.cap.99.li.18.cap.25.li.7.cap.ult.in.fi.li.pen.ca.pen.de obeliſcis equinoctiales intelligere tantum,non generales. Annum etiam dierum.365.cum quarto, § not.Pli.li.34.cap.7.lib.18.cap.25.præd.lib. 7.cap.48.in med.lib.36.cap. 10. § de horarum gnomone. § Curt. lib.3.car.4.in prin.Tul.in 2.de natu.deor.car.35.Plut.de placit.2.cap. ult.in Marij uita. car. 162. in problem. 5. car.uel. 197. Tacit. libr.13. Dion.libr.47.car.7.Xenophon.car.112.libr.de æquiuocis. § Quare Martius primus menſiũ,inde Ianuar. & in Numa rege authore. Plut. ipſe, § car.21.a terg.Macrob.lib. 1.cap.12.in med.cap.14.Cælius.lib. 1.cap.9. §

Diluuia quinque fuiſſe conſtat diuerſis temporibus, unumque uniuerſale tantum declarat Beroſus,& ibi expoſitor Annius. § Xenop.li. de ęquiuoc.car.116. Cato in origin.car.160.Plato in Tymeo. car.1.in fi.in Crito.car.304. § ubi & exponitur eſſe neceſſarium,ex quo multa & uaria hominum exitia fuerunt eruntque, maxime quidem uel ignis conflagratione,aut aquæ inundationibus prouenire neceſſe eſt. minora uero alijs calamitatibus fieri. Phætontem ideo fictum, quia mundum tunc flagrauerit. Longo enim temporum interuallo, celeſtis circuitus permutatio quædam, quam inflãmationis uaſtitas neceſſario ſequitur. § lib.de ſomno Scip.Tul.car.penul. § Propter eluuiones exuſtionesque

que terrarum,quas accidere tempore certo eſt neceſſe,&c. § Sen.epi ſto.91.de conflagratione Lugduni.in med.§ Hanc difficultatem neceſſario futuram præuidit Adam primus homo. § not.Ioſep.lib.1.antiqu.Iud.cap.4.in fi.Carda.lib.2.de ſubtilit.in fin.car.125.§ Caſura omnia extant ſiue torrentum in abdito uaſtior obſtantia effregerit, ſiue flammarum uiolentia compaginem ſoli ruperit,ſiue uetuſtas,ſiue grauitas cæli egeſſerit populos,hoc unum ſcio. Omnia mortaliū opera mortalitate damnata eſſe,& inter peritura nos uiuere. Deucalionis temporibus aquarum illuuies maiorem partem Græciæ abſumpſit. not. Iuſtin. § lib.2.in med. § Vbi de Athenienſibus,ex Platone in Tymęo,ubi ſupra. § car.2.a terg.in Critia.car.2.ante.in med.§ Ante Deucal.exitium poſt tertiam inundationem factam,&c. § lib.3.de legi.in prin.§ Hominum interitus ex diluuijs morbis peſtibus,&c. §de his Plut.lib. de placitis ſecund. cap.4. & 5.§ Bifariam corruptionem paſſurum aut ignis defluxu aut aqua lunari uertigine ex aere effuſa.

Dianæ templum in Aſia.infra in uer.Templum.

Domini titulum ex modeſtia non recepit Auguſtus quamuis tunc Monarcha orbis & urbis. § Suet.in eo.car.92.in Tyb.cap.atque hęc. car.143.§ Bonos & fauentes uos ſenatores habui dominos & adhuc habeo. § in Claud.cap.ſpectacula.car.221.§ Sæpe hortando rogādoque dominos appellans, &c. Meſſalinam coniugem requiſiuit Claudius,dominam appellans,&c. § cap.inter cætera. car.232.a terg.§

Domitianus econtra libenter audijt acclamari in amphiteatro Domino & Dominæ feliciter. Vnus dominus,unus rex dixit Calig. § capit.hactenus.car.180.per eundem.Martial.lib.1.ad Soſibianum.lib.6. ad Cæcilianum. Homer. libr. 16. odiſ. car.140.uel.3.de Telemacho.§ Domine tu autem uade cito pruden.Penelope, Dominum ſalutari obuium in urbe ignoto nomine.ut hodie more Hiſpan.refert Sen. §epiſto.3.in prin.& ſupra.cap.Reuerent.genera.§

Donatiuum uel donarium,munus honorarium,congiarium, prothimia,tragemma,lautia,corolarium,clauarium,xenia,bellaria,bulem,apophoreta, ſtrena. § Suet.in Aug.cap.neque poſt.car.69.§ Donaria militaria aliquot facilius phaleras & torques,&c. § in Iulio.cap.ad retinenda.car.17. in fi.§ Ad ſe commeantes uberrimo congiario proſequebatur. § in Aug.etiam.cap.liberalitatem. car.83.§ Congiaria pop.frequenter dedit, &c. § in Calig. cap.poſtremo. car.197.in fi.§ pronuntiato militi donatiuo,centenis uiritim denarijs,&c. § Scutos decem. in Nerone.cap.gener. car.240.§ Deductus in forum Tiro pop.congiarium, militi donatiuum propoſuit, indicta decurſione. Donum & munus differt.not.Lamprid. § in Alexan.Imper.car.121.

Cæſ.lib.4. Alex. car. antepenul. § Iam tunc ſibi mittere dona ac munera, quæ ab amicis,&c. § Plaut.in Ciſtel.car.2.a terg.126. § Blanditijs,muneribus, donis, & cæ. Donum a Doron dictum, & palmum. § Plin.lib.35.cap.13. § Dora munera, quæ manu dantur, Donarium ſacrum. § Budæ.in pand.2.car.141.in fi. § Pluribi legitur donaria de templis ablata furore bellico § not.Liuius pluribi.& li. 38.39.lib. 42.car.427.in fi.Plut.in Sylla.car.3.in prin.Pauſan.lib.9.car.4.a terg. 348. § De Sylla in Olympios Epidau.Delphicos.de prothimia Plau. §in Sticho,cap.ſed ita.in fi.car.289.in fi. § uides benignitates hominum perire & prothymias, §cap.ſeq.Saluete. § blanditias prothymias. § Sueto.in Nero.cap.reuerſus, car.154. § bellaria ſacrasque coronas poſuit,&c. Græci tragemmata & pemmata rerum prãdialium ſecundæ menſæ, Lautia munera. §Beroal.in 51.annotat.Bud.in pand. car.109.111.in fi. § quæ legatis dabatur a regibus corolarium donũ iniunctum & auctarium. § Suet.in Aug.cap.Ipſe Circẽſes, car.87. § Itaque corolaria & præmia alienis muneribus de ſuo offerebat. §Pli. lib.7.cap.24.Numidia,&c. § Exiguiſsima legata corollarium acciperent ab hęrede qui non ſpectabat. § Plin.etiam de Cleopatræ unione.lib.9.cap.35.in fi. § At illa corollarium id eſſe, conſumpturamque,&c. §Suet.in Aug.cap.pro quibus,car.94. § Inter cal. Ianuarias Strenam in Capitolio etiam abſenti. § In Caligula, cap. filia uero,car.195.in fi. § edixit & ſtrenas ineunte anno ſe recepturum. § Plaut.in Sticho, ubi ſupra,capit.ſaluete,car.290. § bona ſcęna ſtrenaque obolum acceſsit mihi. § Suet.etiam in Tyb.cap.Ludorum. in fi.car.145.a tergo. § Item ſtrenarum commertium ne ultra cal. Ianuar.exerceretur. §Martial.lib.13.car.1. § Apophoreta & Xenia munera Saturnal. §Suet.in Calig.cap. quorũ, car.202.in fi. § Comeſſatione quadam in Apophoretis uicies ſeſtert. contulit. § Plin. li. 5.epiſt.14.in fi.& tu rogas,&c. § non modo pactione, dono, munere, uerum etiam Xenijs abſtinui.de Xenijs § Bud.in pand.1.car.111. a terg.lib.de aſſe,car.273. § de Xenio aduentitio, de Ioue Xenio.Clauarium item,de quo Tacit. § lib.19.in med.car.70. §

Eleuſinis ſacris intereſſe nõ poſſunt impune ſceleribus obnoxij,Cerere uindicante ſi non integri. § Suet. in Nerone Imper.cap.Matrem, car.363.a terg.Dion in Adriano,car.4.a tergo.car.26.in fi. In Anton. Philoſ.Imper.car.penult.ex Lamprid.in Alexandro Seuero Imper.car. 118.a terg. § Vnde illud Virgil. procul o procul eſte prophani.

Aerarium facere eſt ciuilitate Rom.priuare ex cauſa,& eius priuilegijs,de quibus diximus in uer.ciues,capitulo de exercitu Romano. In

ærarios

ærarios referre. ❡Gel. li.4.cap.ult.Valer.cap.de Cenſor.nota. In Camillo,In Claudio Nero.& Regulo,cap.de milit.diſciplina,in Martio.❡ Legioni neque æra dari uoluit,&c. ❡Liui.li.4.car.4.a terg.in prin.❡ Mamercũ Tribu mouerũt, & ærarium fecerunt octuplicato cenſu. ❡lib.9.car.antepenul.74.ante,de App. Claudio,& de ipſo Mamerco, lib.24.car.4.in princ.113.❡ Tribuque moti ærarij omnes facti, ea ſupra duo mill.hominum in ærarios relata,Tribuque omnes moti. ❡& car.ultima eiuſdem in princ.❡ Metello adempto equo Tribu mouerunt, & ærarium fecerunt. ❡libr.29.in fi.car.159.in fi. de Claud. & Liuio cenſoribus.❡ populum Rom. omnem quattuor & 30. tribus ærarios reliquit Claudium etiam inter ærarios,&c. ❡Bud.lib. in pan dect.primo,car.73.diſtinctius declarat, Blond.lib.3.de Roma Triumphãt.car.108.Plin.lib.34.cap.1.❡ Vnde obærati mercenarij. ❡Cæſ. lib.1.car.2.ante.❡ omnes clientes obæratosq; ſuos conduxit. ❡Varro lib.1.rei ruſt.cap.17.Sueton. in Iulio.car.30.Pędia. in diuinat. Ciceron.car.3.a terg.uel 40.Liu.etiam,lib.42.car.3.in princ.❡

Errones,uel erraticas ſtellas, uel inſtabiles nominat Nigidius, de quo Gell. ❡lib.14.cap.1.car.195.in fi.libr.4.cap.2.❡ Seruus quis fugitiuus erro ue ſit. ❡Plin.lib.2.epiſt.10.Nominum,&c.❡ niſi retrahes in corpus quandoque ut errones inuenient, &c. ❡Colu.lib.10. de apibus.❡ uelut compede retinebimus erronem ducem detractis alis. ❡Blond.ubi ſupra,lib.6.car.231.in fi.de Roma Triumph.❡ deſertores & errones.

Exanclatis periculis uirtute tranſgreſsis. ❡Plaut.in Amphit. in fi. car.31.in fi.❡ cladeſque exanclarem impatibiles. ❡In Sticho, cap. famem.in fi.eius,car.286.in prin.❡ ſæpe exanclauit ſub metrum ſcitiſsime. ❡Ponta.in dialogo Antonius, car.1.a terg.68.❡ de aſſuetudine perpetiendorum laborũ exanclatis periculis laudari. ❡lib.2.de fort.in princ.car.283.in prin.❡ tantiſque exanclatis periculis, ❡In dialogo Actius,car.107.132.a terg.quomodo.❡

Exẽterare, euacuare. ❡Iuſti. li.1.car.1.in fi.de Cyro.❡ Epiſtolã exenterato lepori inſeruit, & Cyro tradidit. ❡Plaut.in Epid.cap. At At tacete.car.134. in prin.❡ Qui ſeni exenterẽ marſupium, ❡car. ſequen.cap.expectando.❡ Exædor miſer, atque exenteror. ❡Ponta.lib.4.de ſermo.car.penult.❡ nimis atrox ſit miles ad exenterandas cupas.

Extorres, exules. ❡Tul.in Verr.5.car.170.in fin.❡ patresfamilias extorres profugerunt. ❡Suet.in Aug.capit.Sed ut cognouit,car. 59.❡ Nurſinos grandi pecunia mulctatos, extorres oppido ægit. ❡Flor.in Epito.car.51.❡ de legibus Graccanis, populus gẽtium ui-

ctor extorris aris ac focis ageret. §Tacit.libr. de Germ.21.car.ulti. a terg.§ exulem eum & extorrem(nam de ciuili) §Liui. libr.9.car. antepenult.in prin.§ Iniurijs compulsi Appij extorres patria sacrum monté cepistis.& §lib.27.car.antepenul.in prin.142.§ Extorrem agro Rom.procul terræ contactu in mare proiecerunt Androgynum. §lib.35.car.3.ante in med.§ patria mea expulit, hoc patria extorrem in suam regiam adduxit. §lib.37.car.penul.in fi.§ Masinissa hostis nec incolumi regno,sed extorris expulsus.& §Gel.li.2.cap.12.§ fortunisque omnibus careto, exul,extorrisque esto.

Falconis accipitris uenationem antiquis ignotam, dicit Blond. §li. de Ital.Illust.car.227.in prin.& inde Bud.lib.in pand.1.car.214.§ Plinius tamen notat §lib.10.cap.8.§ de accipitribus,homines atque accipitres societate quadam aucupantes, ij excitant aues, illi superuolantes deprimunt,captas diuidunt inter sese, Clangore & uolatu inuitari ad occasioné,prædicta de aquila intellexisse Plinium uolunt moderni præfati, quod mirum est, Plinium ipsum per errorem dixisse, quæ carta præcedenti de aquilis debuerit exponere, de qua Home. §lib. 15.Ilia.car.ultima.§ Nullibi constat priscos per authores aquilá fuisse in frequenti uenatione cum homine, quum Homerus in quibuscúque exemplis de accipitre, intelligere demonstret de falcone, qui uel per ipsum accipiter circus dicitur, qui solus uenatur & fasianos & columbas, & aues è iugis montium & cacuminibus excelsis. §lib.13. Ilia.car.2.lib.15.in med.lib.18.in fi.eius,libr.22.car.3.libr.13. Odiss. car.3.in prin. Orat.libr.1.oda penult.§ de accipitre omnium auium uelocissimo, ut & Virgil.Quam facile accipiter saxo,&c.lib.11.Apollinis nuntium esse dicit Homerus §libr.15.Odiss. car. ultima, ante.§ uelocissimus est enim falco potius quam aquila quæ (etiam ferocissima) de speculis & uerticibus montium non descendit præceps in aues. unde uenatio talis frequentata & repetita non instituta haberi debet. de falcone plura Ponta. §in dialogo Charon.car.58.a terg.libr.5.de bello Neapol.car.antepenul. Ouid. in 11. Metha. in fi.§ accipitrem fluuialis anas. & nunc accipiter nulli satis æquus in omnes sæuitaues. falcones albos & Girfalcos refert Colenut. in Federico II. Imperat. lib.4.Blond.in ipso Federico Imper. li.17.in med.§ ubi de urbe Victoria tunc ædificata quam primum & deleta, & Alexandria noua túc urbe Ital.pariter ædificata. Capuam dictam a falconis augurio, quòd capis dicitur lingua Thusca, §not. Liuius lib.4.in med.car.6. Manethon,car.101.Seruius super lib.10. Aeneid.de falcone. car.205.in fi.§

Famosus legitur tum in bonam partem tum in malam. §Pli. epistola.

Nola.23.lib.6. § impenſe petis. pulchram ac famoſam faciam, & cæ. § Tacit.lib.21.in princ. § Sed quia famoſæ urbis Hieroſol.ſupremū diem,&c.Sueto.in Vitell.cap.contra.car.301.in fi. § Famoſus cænarum magnificentia,&c.in malam partem. § Tacit.etiam libr. 11.car. 4.in princ. § Famoſos probris ſenatu depelleret. § Orat.ſat.4. libr. 1.in princ. § Quod mœchus foret,aut alioqui famoſus, &c. § Suet. in Tyber.cap.matronas. car. 145.in fin. § fæminæ famoſæ dignitate matronali exoluerentur.

Famulos ob Oſcis pop.dictos,& ſeruos & liberos apud Thyrrhenos, quia ſeruus famul dicitur oſca lingua. § Diodo.lib.6.in med.car.46. in fi. § Thyrrhenis famulantur non ſolum ſerui, ſed & liberi plures. § Tul.lib.2.offic.car.5.uel 36. § Sæuitia adhibenda ut heris in famulos. § & lib.de amic.car.102. § Pecuniam, equos, famulos, ueſtes. § lib.2.de legi.car.5.a terg.316.321.Orat.oda.17.li.3.Aeli uetuſto.in fin. § Cum famulis operum ſolutis. § Virgi. in 1. § Dant famuli manibus lymphas. § li.8. § Famuli collapſum in tecta ferebāt.Plau. § in aſin.cap.Vnum. § Volt famulis,uolt etiam ancillis. § in miles. cap.niſi.in fi.eius.car. 197. in princ. § in noſtra melius famulo familia. § in ſticho.cap.quis nam.in fi.car. 287. § Iube famulos rem di uinam niſi apparent. § Plin.in præfat.operis.in princip. § Duriuſculū ſe fecit, &c. uernaculis tuis & famulis,quales eſſe deceat deſcribit. § Iuuen.ſat.11.car.pen. § Atticus eximie,&c. latius Macrob. § li. 1.Saturn.cap.11.in med. § Seruos familiares appellat.

Frumentatores qui coemendo, & qui ſeruando ipſo ſunt præpoſiti. § Liui.lib.2. in med. car. 6. in princ. § in Volſcis Pontinoq́ue ne emi quidem potuit,periculum ipſis frumentatoribus fuit. § lib.38. in me dio.car.5.in fi.§ Clypea.12.ęrata ex pecunia,qua frumentarios ob an nonam compreſſam damnarūt. Frumentarij dicuntur item, qui doloſe ſecreta perquirentes percipiunt,obſeruantq́ue uel interficiunt ſibi clam commiſſos. § Spart.in uita Adriani Imper.car.5.uel.25.in fi.§ Curioſus ut per frumentarios occulta omnia exploraret. §in Commodo Imper.car.3. § Anterum in hortos ſuos per frumentarios occiderūt. In Macrino Imp. § car.penul. § per quendam frumentarium didiciſſet,adduci eos iuſsit,&c. § in Max.& Balbino.car.4.in Claud.Imper.car.ult. § Cum nuntiatum eſſet per frumentarios Claudium iraſci,& cæ.

Geruli,baiuli,gangabæ,ſuccolatores,lateriferi,uaſtazontę, hos neceſſarios in Vrbibus dicit Plato § lib.2.de rep.car.antepenul.a ter. § & mercenarios uocat uirium operam uendentes.Plin. § lib. 11. cap. 10. §

10. § de apibus.gerulæ ſecundos flatus captant. § lib. 36. cap.5.in fi. § Permutaſſe geruli traduntur. § Varro lib.3.cap.16. § de apibus,quæ regem ſuum ſequuntur,& ſi nequit uolare ſuccolant. § car. 290.in prin.Curt.lib.3.in fin. car. penult. § Gangabas Perſæ uocant, humeris onera portantes. § Colu.lib.11.car. penul. § Ereſinus gerulus plenos grauis urbe reportet. Quos non tollerent centum Aegyptij. § Eraſ.prou.2447.Suet.in Calig.Imp.cap.Vectigalia.car.194.a terg. § Gerulorum diurnis quæſtibus pars octaua. § in Claud.Imper.cap.per hæc.car.212.in princ. § Viciſsim ſuccolantibus in caſtra delatus. § in Othone Imper.cap. tulerat. car.296. § Donec commiſſa mora ſuccolatus Imper.ſalutatus. § Plut.in bacchis.cap.Atridæ. car.151.in fi. § Nec ille alium gerulum quærat,&c. §in penul.cap. decipitur.car.252. a terg. § Collo reſoluam quaſi baiulus. § Gel. lib.5.cap.2.in princ. § de Prothagora,qui baiulus, & cæ. Eorum uox ordinaria in opere quomodo § Budæ. lib.in pand.1.car.136. ante. § Gerulones dicit Apian. § libr.4. car.167. § de uictoria Antonij in Caſsium,prælio,quo & Octauium ſuperauit Brutus.

Gerræ,gerrones,nugatores. § Plaut.in epid.cap.At at tacete.in medio.car.134. a terg. in med. § Gerre maxime. § in pſeud. cap. ſæpe.car.239.in princip. § nam tuæ blanditiæ,&c. gerræ germanę liræ. § in Trucul.cap.ad fores.in princ.car.2.304. a terg. § Adueniunt ad ſcorta congerrones, &c. Crates uiminei urbes piſces nugę. § Eraſm. prouerb.1309.Siculæ.Herodo.li.ult.cap.6.car.2.Plaut.etiam in Trin. cap.ut mihi. car. 298. in fin. § Gerræ ne tu illud uerbum inueneris. § in Perſa.cap.omnem.car.254. a terg. in princi. § Hic aderat credo congerro meus.gera item aduena. § Beroſus.lib.2.car. penult. in fi. 21.a tergo. §

Graphicum hominem elegantem,perfectæ proprietatis. § Plut.in epid.car.136.in med.cap.honoris. § Ne tu graphicum habes ſeruon. &c. § in pſeud.cap.ſi de damn.car. 228. § Aedepol mortalem graphicum ſi ſeruat fidem. § ibidem. cap. dulcia. in princ. § Nimium eſt mortalis graphicus. § in Perſa.cap.paratum,car.261.in princip. § Huic ego graphico facetus fiam. § cap.nunquid.cap.ſeq. § Trepidula ut graphice decet. § in ſticho.capit.Ita tamen.car. 289. ante. § Graphicum mortalem Antiphonem. § in Trin.cap.ut mihi.car.298. in fi. § Is homo exornetur graphice. § car.ſequen.300. a tergo. § Nimium graphicum hunc nugatorem. § Plin.li.35.cap.10.car.208. ante. § Graphicum hoc eſt picturam,&c. § Budæ. libr. in pand.1. car.165. § Graphide linea mentorum ductu.

Græcari in ganeis. § Plaut.in moſtel.cap.1.car. 155. § dies noctesq;

ctesque bibite, pergræcamini. § car. seq. § bibite, pergræcamini. § in mostell. etiam. cap. his quidem. § Scorta duci, pergræcari, &c. § in Trucul. car. 304. § Atq; ut cum solo pergræcetur militi. § Ponta. lib. de aspirat. car. 25. § Græcari de uitio gentis, ut de Theuton. hodie. ita Ponta. ipse.

Hirundinem, & muscam in contubernium ne habeto nec soricem, præcipit Pythagoras, de quo Plut. in conui. § car. 462. § idest ingratos conuictores uitandos, quia in domo uersantes nunquam mansue fiunt, iniuriasque frequenter afferunt. § Plin. libr. 10. cap. 45. libr. 8. cap. 56. de damis. Arria. lib. 1. car. 5. fin. § Vbi mirum de hirundine. Cæli. lib. 7. cap. 28. in fi. § de musca Home. § libr. 17. Ilia. car. 198. ante. §

Horna, messis anni unius. § Orat. oda. 23. libr. 3. Cælo supinas. § Si, thure placaris & horna fruge Lares. § Oda, beatus ille. car. 143. § Et horna dulci uina, &c. § lib. 2. sat. 6. car. 302. § Palea porrectas in horna esset ador. § Eras. prouerb. 3062. Plaut. in mostell. cap. Iampridem. car. 158. § Velut in horreo horna messis magnifit. § Ponta. li. de aspirat. car. 25. a terg. § Dixerunt esse hornam frugem, quæ hoc anno prouenit.

Ientare (nos hodie peruulgate dicimus colationem facere) ante prandium. § Sueto. in Vitell. Imper. cap. a Galba. car. 305. § Vt mane singulos iam ne ientassent sciscitaretur. § cap. sed uel. car. 309. § Ientacula, prandia, cænas, comessationes. § Plaut. in Curcul. cap. Quo te. in fin. car. 107. § Quid ante ueneri ientaculo? § in Trucul. cap. Ite. car. 310. § Vsque ad ientaculum iussit ali. § Ponta. in dial. asin. car. 178. § Apposui e melle ientaculum.
Ignis quomodo repertus & quando, not. Vitru. § li. 2. in prin. § Sed authorem quærere ociosi est & curiosi, ut de quæstionibus grammaticalibus alibi diximus infra. Plut. in Numa rege. § car. 3. in prin. Plin. lib. 2. cap. 110. in med. lib. 7. cap. 56. lib. penul. cap. 19. § Excitatur lignis agitatione frequenti, uel lauri ramo. § Home. in hymno suo in Mercur. car. 230. in princ. de quo Plin. lib. 16. cap. 41. in med. § Et ex lapide, de quo Plin. § d. cap. 19. cap. 110. Tul. libr. 2. de natu. deor. cart. 56. § Eius proprietates plures not. Plin. etiam. § lib. penul. capit. ult. § Non necessarium elementum asserit ex rationibus adductis Carda. § lib. 2. de subtilit. car. 44. 51. 64. 89. § Contra quod refert, & affirmat Plato in Tymæo. § car. 3. § Aristot. & alij, not. etiam Lactan. § libr. 8. cap. 15. in princ. § Est & terræ genus, de qua Varro, lib.

§ lib.2.cap.9.de re ruſt. § Miracula de igne not.Plin. § lib. penult. cap.ult.lib. 16. cap. 42. § Eius uiolentiam & impetum refert Dion. § lib.56.c.b.ante. § Arte poſitum temporarium cum ſulphure & calce fit ardens,etiam ſub aqua uigens. § Liuius lib.39.car. 2. ante in fi. de bacchanalibus. § & gargares. § Plin.d.cap.109.lib. 2. cap.antepenul. § Accenditur talis aquæ infuſione, oleo reſtinguitur. § Carda.d.lib.2.car.47. § Quando innoxius. § Plin.d.lib.2. cap.antepe. de Ser.Tullio & Martio.car.58.Io.Leo.lib.2.hiſtor.cap.11.13.Herodo.lib.8.car.antepenul.Biringut.lib.ult. plura. de Maximino ad Aquileiam urbem obſeſſam. § Igneos,trullos,&c. § Liuius libr. 37.car. 3.in princ. § de Pauſiſtrato duce in Rom. § & car.5.a ter.§ Sagittas igniferas. § Apia.in Mithrid.car.351. § in oppugnatione Cizici urbis. § lib.4.in prælio nauali poſt Caſsij mortem. lib.5. in prælio ad Actium,& Agrippæ uictoria.car.8.fin.lib.Sirio.car.5. ubi de Liuio Claſsis præfecto, & Annibale, Dion.lib.48.car.4.fin. a terg. in prælio inter Octauium & Sex.Pompeium. lib.50.car.ult.a ter.§ Vt arma deponerent ardentia neceſſe haberent milites, falaricam igniferam not. Liuius, ubi de Saguntinis per Annibalem obſeſsis, facile aduolans ad naphta bitumen § lib.38.car.1.a terg.208. Eraſm.prouerb. 2564.§ Vnde, uaria incurrunt hominibus exitia ſuo quoque tempore in toto etiam orbe. § Plato in Tymæo,car.2.a ter.§ fit enim longo tēporis interuallo cęleſtis circuitus immutatio quædā, ut in uer.Diluuia.ſupra, Inflammationis uaſtitas neceſſario ſequitur, ut Phętontis tempore patet hiſtoria in fabulam uerſa per poetas, prædicta refert & ſequitur Tul.lib.de ſomno Scipionis,car.penult. § Sen.epiſtola.91.in medio,de Lugduno conflagratione abſumpto.§ ante Imperatores ignē ut ſacrum portari ſolitum,not.in cap.Exercitus. § in uer.Imper. Herodia.lib.1.car.7.in fi.lib.2.car.3.in fi.car.24.ante,lib.7.car.6.ante, in Gordiano Imper.electo, Xenophon.lib.8.car.139.in prin.Curt.lib.3. car.4.§ Ignis etiam fulmineus, qui uinum exhaurit & exhalat illæſa cupa. Nummos liquefacit, ſalua crumena, ut ideo appellari poſsit ignis ignium,not.Carda.ubi ſupra § car.54.40. in fi. 793.§ Miracula de Elbia uirgine not.Eutrop. § lib.4.in fi.Plut.in problem. car. 211.a terg.Tul.in Vatin.car.36.Plut.in Vticē.car.255.Plin.lib.2.cap. 55.Dion.lib.57.car.9.429.§ Iouis effectum mirum etiam not. ad Caſtellum Mediolan.1521.anno, de quo Guizard. § li.14.car.243.§

In quincuncem redigere, eſt, in quamcunque partem ſpectaueris rectitudinem comprehendere, declarat Quintili. § lib.8.de quo Budæus lib.1.de aſſe,car.32.& ex Metiano, Carol.Stepha. in ſuo ſeminario,ex Cicerone in ſuo Cato.uel de ſenect.§ ubi de Cyro rege in Lyſandrum

ſandrum Lacedæ.ducem.Directos in quincuncem ordines. § Varro li.1.rei ruſt.cap. 7. § Maiore fructu ſunt arbuſta in quincuncem per ordines atque interualla modica.Cæſ. § lib.7.gall.car. 6. fin. § In oppugnatione Alexiæ urbis, Cyppos obliquis ordinibus in quincuncẽ diſpoſitis ſcrobes fodiebantur,&c. § Orat.in poet.car. antepenult.a terg. § Quincunce remota eſt uncia,quid ſuperat? § Plin. lib. 17. cap.11.in princ. § Quincuncialis ordinum ratio uulgata,&c. Verum & aſpectu grata quocunque modo intueare in ordinem ſe porrigente uerſu.Vnde illud Quintil.Quid illo quincunce ſpecioſius? Colu.lib.4. cap.13. cap. 15. § Non nulli uitem per denos pedes in quincuncem diſponunt,&c.hæc in quincuncem uinearum metatio expedita.Cur ita dicatur,adhuc incognitum dicit Budæ.ipſe,ubi ſupra. § car.33.34.§ Duplicemque eſſe ſcacariam reticulatamque, ut ſpecularia ſe habent.

Incantamentorũ effectus maximi habentur. Carmina & uerba an ualeant quærit Plin. § lib.28.cap.2.in princ.Agrippa.cap. 44. de Magia uenefica. § Cam Noa filius,poſt generale diluuium,quia magicæ profeſſor Zoroaſter dictus,patrem ulterius generandi poteſtate priuauit,pertractando uirilia dormientis,ſubmurmurans, caſtratumque effecit,ne plures generaret filios,&c. § Beroſ. libr. 3. car. 25.§ Quod non eſt credendum.

Aquilam ſuperne uolantem, uocibus excantans, manſuetam reddebat Numa poſtea Rom.rex.Pythagoræ præceptis. § Plut. in eius uita.car.2.a terg. §

Creditur potionatus a Cæſonia uxore amatorio medicamento Caius Imper.ipſe,not.Suet.in eo. § cap.ſtaturæ.car.199.a terg. Plin.li. 28.ubi ſupra.cap.2. in med. § Philtra quibus ualeant mentem uexare mariti.Iuuen. § Sat.6.in fi.car. penul.a terg. § Tantum medicamina poſſunt,Quæ ſteriles facit atq; homines in uentre necandos. confutat quampluribus Plin. ipſe. § lib.30.cap.1.per totum. §

Hippomanem compoſuit Magus ẽt ſine cauda equis quandocunq; appetitum inſtanter. notat Pauſan. lib.5.car.ult. in prin. § ex quo in furorem uerterit ipſum Caium. hinc Thæocriti apud Græcos, Catulli apud nos,Virgilij proxime incantamentorum imitatio amatoria. § Carda.plura li.19.de ſubtili.in prin.ubi & de demonibus, & de Aitono.car.759 in prin.Metham.lib.7.de Medea.car. 84. § Ad amorem conciliandum etiam per cingulum. § Aemil.in Ioan.1. rege. 50.car. 409. a terg. § Mente minutus in poteſtate uxoris ſtabat. § in Ludou. rege. 46. car.369. § de Pauioto mago,hic theſſala uendit philtra,&c.ut ſupra.& furere incipias,&c.prægustet pocula papas, de Cleopatra in M.Antonium.Plut. § in eius uita.car.5. a ter. in med. Dion

libr.

libr.50.car.3.a terg. ❵ Amatorijs poculis deuincta mens amissa libertate propria in Cleopatræ uultu &c. ❴ car.300.a ter.Plin.lib.28.cap.4.cap.8.in prin.& in med.lib.29.cap.4.in princ.de Dracone. ❵ Hæc deludunt ignari quique.

Ad consequendam uictoriam ex hoste Ephesiæ litteræ ex digenia. ❴ Eras.prouerb. 1749.plura. Macrob. lib.3.Saturn.cap.9.❵ de euocatione deorum.

Ad sistendum sanguinem nimis effluentem ex uulneribus, Homer. ❴ lib.19.odis.car.172.ante,de quo Plin.ubi supra.cap.2. ❵ Et curare doctus manu cantuque leuare uulnera. ❴ Ponta.in Dial.Anton. car.96.a terg.Carda.ubi supra.car.757.Plato lib.11.de legi. car. penult. a terg.in med.Agrippa.cap.44.in fi. ❵ de magia uenefi. ❴ cap.45. ❵

Ad sistendam pestilentiam mactatione bouis placidi facti. ❴ Ioui. ❴ lib.21.histor.car.2.ante. ❵

Ad consequendam pluuiam diutius exoptatam. ❴ Dion. libr. ult. car.477. ❵ de Sidio Geta in Mauros. maledic. pluuiam impetrarunt ad Suessam oppugnatam. ❴ Ponta.li. 5. belli Neapol.car.307.ante. ❵ in Claudio Imper.de Geta cum exercitu in Mauros, Carmina uti cælo possunt deducere lunam, Virgil. ❴ Eglo. 8. Orat. oda ult. epod. car.167.Sat.8.lib.1.car.267.Vidi egomet, &c.episto.1.in med.li. 2. cart.227. ❵ Cęlestes implorat aquas,auertit morbos,&c. Contra grandines esse carmen etiam refert Plin. ❴ d.cap.2.in fi.lib.17.cap.ult.in fi.

Ad necandos infantes uel conceptos medicamina. Iuuen. ❴ Sat.6.car.penul.a terg.Orat.in poet.car.antepenul. a terg. ❵ Neu pransę Lamiæ uiuum puerum,&c.Contra Erucas per mulierem menstruantē. ❴ Plin.d.lib.17.cap.ult.in fi.lib.28.cap.7.in fi. ❵ Metredorus, & cæ. ❴ Colum.lib.11.de hortis.car.ult.in prin.lib.12.cap.ult.in fi. eius. ❵

Indusiarij, zonarij, uestitores (hodie sutores.) ❴ Tul. in oratio. pro Flacco. car. 5. uel 151. ❵ Id sutores & zonarij conclamauerunt. Lamprid.in Alexan.Imp.car.127.in prin. ❵ Fullones,uestitores,& pictores,& pincernæ. ❴ Pont.in Dial.Anton.car.88.ante. ❵ Vti sutores formulis(uel caligarios) ferrarij malleolis, Indusiarij forficibus insectarentur. ❴ lib.1.de prud.car. 4. uel. 150. ❵ Indusiariæ indumentum,telam texturæ.

Inter duos pōtes optimi pisces & lupus. ❴ Plin.li.9.cap.54.in medio.Orat.in 2.Sat.lib.2.car.1.a terg.278. ❵ Lupus is tyberinus,pontes ne inter iactatus an annis hostia,&c. ❴ Macrob.lib.3.Saturn.cap.16.in fin.349. ❵ Lupum germanum,qui inter duos pontes captus ex Lucij uersibus,hunc pontes tyberinos duo inter captus catillo, &c.Lupum appellat hodie luzzum ❴ Card. li.10.de subtilit.car.2. ❵ Quia

ibi

ibi locus uictimariorum, qui & Cultrarij dicuntur. Vnde abundantes esca pinguescebant plurimum.

Iure manuconsertum. § Tul.lib.7.episto.car.97.ante. lib.15.epi. ad Atticum. car.465. Rure iam. &c. § Debuerat autem non ex iure manuconsertum. § Gel.lib.20.cap.9.car.307. § Quomodo. not. Liuius § lib.30.car.antepenul.in fi.164.a terg. Cum prope manu consertum tergiuersantem in Africam attraxerim. § Budæ. libr. in pand.1.car.36.in fi.37.Plaut.in miles glor.in princ.cap.1. curate, &c. car.193. § Contra conserta manu,&c.

Iudiciorum ordo erat Rom.ut disquirerentur sententiæ, primusque rogabatur,inde secundus.&c. § Suet. in Iulio. cap.sub idem tempus. car.14. § Pompeium rogare sententiam primum cepit,cum Crassum soleret,essetque consuetudo, ut quem ordinem interrogandi sententias consul cal.Ianuar.instituisset,eum toto anno conseruaret. §& cap.Senatum. § Iudicia ad duo genera iudicum redegit, equestris ordinis, ac senatorij,sustulit ærarios. § Dion.lib.43.car.144. Apia. etiam.li. 1.car.8.a terg. car.13.ante. § Iudicia redegit a Senatoribus in equites. § Flor. libr. 60. § Senatores iterum in se iudicia exceperunt. § & libr.70. Gracchus, ut & Plut. in eius uita.car.4. § Senatoribus. 300. totidem adiecit equites.Inde träslatus ad equites senatores & ærarios. Ascon.pluribi. §& car.8.in fi.car.32.40.Flor.lib.33.Budæ.late lib.2.in pand.car.157.Spart.in Adriano Imper.car.4.a terg.alia notauimus ubi de iure trium liber.cap.de uxore ducenda. Tul. in 1.episto.ad Atticum.car.22.in fi.Plin.late.lib.33.cap.1.in fi.sec. § ubi de ordine equestri quem stabiliuit Cicero conf. cum senatu & popu. Vnde addita quinta decuria,& publicanorum etiam equitum. De rogatis primo loco,secundo loco,tertio,&c.ad sententiam dicendam, not. ubi supra.de iure trium liberorum.cap.uxor ducenda,unde lex iudiciaria,de qua Ascon.in Pisonem. § car.8. §

Iudicare uoce uel suffragio quid præstet. § Plato libr.9. de legib. car.penult.ante. § Vtrinque periculum uel difficultas eadem. § Pli. lib.3.episto.20.Tul.lib.3.de legi.car.antepenul.in prin. § Si loquor de rep.quod oportet insanus,si quod opus est seruus,si taceo oppressus &c. § lib.4.episto.ad Atticum.car.113. de Lentulo, &c. § Dicere quod uis periculosum,quod non uis miserum.Et per inferiores iudices prior dicebatur sententia. § Dion.lib.39.in med.car.58. in prin.Poly.lib.4.car.153. a terg. § Post omnes rex sententiam dixit. Iudices dari in causa non grauissima,quomodo. § Plin.episto.11.lib. 2.li.6. episto.28.lib.4.epi.9. §

Iudicium profiteri quid. § Budæ.lib.in pand.2.car. 49. Gell. lib.

4.cap.

4.cap.16.de prima ſententia.§

Iudicium ampliatum per Iulium Cæſarem not. Sueto.in eo.car.9.In Aug.car.78.& in uer.comperendin. ſupra.§ Quod iudices adhibiti. Dion.lib.29. Aſcon.pluribi,& in Milone,car.17.Budæ.li.2.car.162.§ Dannabant, abſoluebant, non liquere pronuntiabant, §Tul. in Verré.car.51.a terg.§ præmium accipiebant pro iudicando ſportulas. §d.car.162.167.§ ubi & de profuſa largitione. Pedibus in ſententiam ire, manum porrigere, uerbo cõſentire uel per tabellas. §Aſco. In oratio.pro Corn.car.32.Gel.lib.3.cap.18.Suet.in Tyb. Imper.car. 143.Liui.lib.23.car.101.ante.141.a terg.car.60.ante.Vopiſ. in Valer. Imper.car.195.in prin.Budæ. lib.in pand.primo,car.74.75.§ pedarij iudices. §Tul.in primo epiſt.ad Atticum,car.38.Non modo,car. 41.Gel.ubi ſupra.§

Ciuiles iudicabant cauſas in quadruplici iudicio uel centum uirali, quod idem erat. Conſtabatque ex iudicibus.180. Quinque pro quaq; tribu ex.35.cum ſuis præſidibus, ut ex epiſtolis Plinij poſter. pluribus præſertim lib.6.epiſtola penul. Tollite cuncta,&c. §li.4.epi.24. proxime,&c.lib.5.epiſt.ult.lib.9.epiſtola 23.lib.1.epiſt.18.ſcribis. Budæ. lib.in pande.1.car.52.§ Iudicabant quamque cauſam quater eodem tempore, eodem loco,&c. §Plut. in Apophtheg. §car.151.de Cicerone ipſo.in fi. Tul.de Orat. car. penul. a terg. de cauſis centum uir. Valer.cap.de teſtamen.& cap.ultimo, car.ult.a ter.de Trebellio. Blon. lib.3.car.156.de Roma Triumph.§ & alibi in uer. Iudicare,in lib.& in uer. Laudatio in reos.

Lælius. Dubitant plerique legentes Catonem maiorem uel Tul. lib. de ſeneƈt. quomodo introducatur cum Catone ipſo Scipio & Lælius ęquiuocatos cum Africano ut ſuperiore, cui ſocius & amiciſsimus legitur Lælius. pauci enim animaduertunt plures fuiſſe,ut Catonem maiorem, & Vticenſem; Africanum ſuper. & inferiorem, ita duos Lælios & plures fuiſſe,qui & cognomentum habuerunt ſapientum. §Gel. li.3.cap.3.in med.§ ut dicitur ſimiliter Cato.i.ſapiens, & multiſcius, ut not. Tul.in ipſo Catone, §car.2.in prin.Plut.in ipſius uita in prin. & in lib.Græco,car.2.§ Lælius enim anterior fuit ſocius, & amiciſsimus Africani ſuper.non tamen amicitia tali deuinƈtus, ut non prætulerit in conſulatus petitione, Lælio amico in altercatione deputandarum prouintiarum & Aſiæ L. fratrem competitorem. cui ſe propterea obtulit legatum & obtinuit. §Valer.cap.de pietate in fratrem.§ Inferiores autem præcipua floruerunt amic. quam Cicero eſt ominatus commendatiſsimam futuram. §car.eius 4.& lib. de amicitia, car.2.

car

car.ultima.§ ex quo socij dicuntur fuisse in militia, in peregrinatione, in rusticando, in rebus tum publicis, tum priuatis. Talē dicit etiam sperare futuram inter tria aut quattuor amicorum paria per tot tantum secula. plures fuisse Lælios & sapientes quosque not. Plut. in Gracchis. §car. 137. Gel. lib. 10. cap. 21.§ hanc inter prædictos amicitiam refert & Valer. non autem in cap. de amicitia, sed per euidentem errorē, cap. de ocio. in prin. §Plut. in Apophtheg. in ipso Scipi. de C. Lælio eodem sodalium amicissimo§ pro quo petebat consulatum, &c. §car. 147. Apia. in Lyb. car. 5. fi. a terg.§ C. Lælium terrestri itinere iubet ire. Cum Diogeni ad duo stadia, &c.

LIVII PATAVINITAS QVAE OPPOSITA ET imputata, & quomodo, supra, in uer. authores, in Liuio.

MAGNIFICVS dicitur magna & laudabilia opibus faciens. Item & iactanter & ampullose loquens. Largus generosis in actionibus & expensis, not. late Ponta. §lib. de mag. Plin. in paneg. car. 359. a ter.§ At quam magnificus es in publico, hinc porticus, inde delubra, &c. §Liuius lib. 25. in med. car. 122.§ Quibus Annibal magnifice respondit, &c. §lib. 35. car. penul. a ter.§ Antiochi in oratione ad suos iactabunda & amplissima. §libr. 27. c. 2. a terg. in med.§ Quam ut uerba eius magnifica confutaret. §lib. 7. car. antepenul. a terg. 59. lib. 9. car. penul. a terg. in med. 75.§ magnificus adhortator tantum sit, uerbis ferox, operum militarium expers, &c. per Valerium cons. in Samnites.

Margarita, Vnio, Elenchus, est quam nos perlam dicimus. Crotalia, rore nascuntur, cuius pretiositas constat in magnitudine albicantia, rotunditate, leuore, pondere. § Plin. lib. 9. cap. 35. plura exponit. li. 11. cap. 37. car. 2. in princ.§ In auribus apponuntur, ostreis similes, molles sub aqua in profundo maris stantes, retibus & hominum inurinatione extrahuntur durescuntque. alteram ex duabus ad eam hereditate peruentis maximam aceto dilutam absorbuit in conuiuio Cleopatra Aegypti regna, ualoris scutorū nostratium. 250. mill. not. Budæ. §li. primo in pand. car. 154. in prin. lib. 2. car. 168. ibi plura, Macrob. libr. 3. cap. 17. in fi. Arria. lib. ult. plura refert & mira de ijs. Curt. de Indis, li. 8. car. 116. 127. In Aaron Exod. cap. 32. a. Pli. etiam. li. 6. cap. 22. in prin.§ maximum unionem recitat pro miraculo Procop. §li. 1. car. 3. ante§ Aure matris detraxit unionem & pignerauit Vitellius postea Imper. §Sueto. in eo. cap. a Galba, car. 305. in prin.§ cum carne lib. 25. & etiam

tiam 40.capi hodie refert Leo Hispan.moder.histor. § lib.2.cap.63. car.89.a terg.cap.78.c.115.cap.197.198.car.290. § de eius natura not.ex Fuluio antiq. § lib.5.car.206.a terg. § regem suum sequuntur ad pascua, quo profugo dilabuntur,ut apes. § Arria. li.ultim.ubi supra,Plin.d.cap.35. § Dactilothecam prætiosarũ lapidum(nos zoiellum appellamus) § Plin.lib.ultimo,cap.1. § Margarita dicitur Indica lingua.Elenchos not.Iuuen.Sat.credo pudici.in med. Auribus extensis magnos commisit Elenchos.de ijs Carda. § lib.5.de subtilit. in med.car.307. § rore nasci fabulosum dicit esse caract. 31. ponderatum unionem exponit dic.Leo.di.cap.197.

Manica & compedes in reos, item & quod nos guantos dicimus uel manitias ad tuendas ab algore manus. § Virgil.in 2.Aeneid. car.3.§ Ipse uiro primus manicas,&c. § Plin.epist. pergratum, quinta,lib.3. car.67.§ cuius manus manicæ per hiemem muniebantur,ne cęli asperitas,&c. § Plin.etiam.libr.19.capit.2.in prin. § Ocreatis cruribus manibusque tectis manicis conuolutum,&c. § Colu. lib.1.cap. pen. in fi. § Vestem manicas pedumque tegumenta recognoscat , &c. § Iuuen.Saty.6.in med. car.25. in fi.§ Baltheus & manicæ & cristæ. § Plin.lib.28. cap. 10.in prin. §

Manubię pręda ex hostibus superatis capta Imperatori uel Duci spectans in portione. § Ascon.in Verrẽ.car.76.Gell.lib.13.cap.24.Liu. lib.23.car.3.in prin. § Donum mittote,deque præda manubijs spolijsque honorem habetote. § lib.36.car.penul.ante.§ ut Scipio de manubijs,si quam pecuniam ad id reseruasset ludos uotos faceret, &c. § Tul.in oratio.pro lege agraria,car.78.in princ.§ In eius prouintia uendet manubias Imperatoris ? nam si æquum est prædam ac manubias suas Imperatores non in monumenta deorum immortalium , neq; in urbis ornamenta conferre. § in eundẽ in princ. car.3.64.§ quod peruenerit ex præda,ex manubijs,ex auro coronario,&c. § Plut.in uita Marcelli,car.2.a terg.in med. § manubias autem comunes quidẽ , spolia priuatas , opimas ducum uocant. § car.77.a terg. Tul.in Verrem.3.car.penul.ante.§ Qui manubias sibi tantas ex manubijs L.Metelli fecerit. § In oratio.ad Pontifices,car.233.in prin. § in qua porticum Q.Catulus de manubijs cimbricis fecit. § Sueto. in Iulio.cap. eodem,car.16.in fi.§ forum de manubijs incohauit, cuius aurea, &c. § In Tyberio,cap.a Germania,car.140.§ Pollucis & Castoris suo fratrisque nomine de manubijs. § in Caligula Imper.capit. huiusmodi, car.195.§ ne quod non manubiarum genus expediretur, Lupanar in palatio constituit. § In Nerone Imper.cap.sed nec, car.267.in fi.§ Quantum prædę posset, ac manubiarum inuaderet, &c. § In Vespas.

Tito

Tito.cap.sola est,car.326.§ Qui opinentur, ad manubias & rapinas necessitate compulsum,&c.
Manu consertum,in uer. Iure manuconsertum, supra.
Manus etiam belluarum dicuntur præsertim elephātorum, § Curt. lib.8.car.penul.a terg.§ Copidas uocant gladios,quis appetebāt belluarum manus. § de Vrso, Pli,lib.8.cap.7.in fi.cap. 10.cap.12.lib.8. cap.36.§ urgente ui præcipitaturi se ex aliqua rupe manibus eo operto iaciuntur. §cap. 10.12.eiusdem, capit.7.in fi.§ in grege pecudum manum concurrentia dimoueant. §cap.15.in princ. In simijs, lib.11.cap.44.lib.9.cap.15.in med.§ Dextrum brachium pecudis, Iosep. §lib 4.antiquit.cap.3.in med.§
Mantica,ascopera,uidula,rudens,sacciperium, fiscus, berones, uelleæ,marsupium,folliculū,bulga,crumena, sitharchia, hyppopis. § Ascon.in Verrem.car.4.in fi.uel.52.li.1.regum.cap.9.b.§ Panis defecit in sitharchijs nostris,& sportulam non habemus. § Varro. libr.3. rei rust.cap.16. de piscinis. § Potius marsupium exinaniunt quam replent. § Sen.de hippopis. epist.87.in med.naufrag.car.41.§ Cato censor canterio utebatur,hippopis quidem impositis, &c. § Plaut.in asin.cap.perfidiæ.in fi.§ de crumena. § in Amphit.cap.quis.in medio.car.33.a terg.§ de marsupio & crumena. § in Casina. cap. sine.car.120.a terg.§ Tene marsupium, abi, atque obsona. § in Epid.cap.at at. in prin.§ Qui seni exenterem marsupiū. § car. 134. in menech.cap.per ego.car.182.a terg.191.ante.§ in uidulo est marsupium,&c. § car.246.in penul.cap.suspend.§ de marsupio, unde manticulator marsupij fur,zonarius,sector, crumeniseca. § Bud.libr. in pand.1.car.232.a terg.§ manticulator fugitiuarius,emissarius,manifestarius,tollio,furax,depeculator,dictarius,saccularius,larus,harpagus,clepa. § Pers.Sat. 4.§ Spectatur mantica tergo.
Mature.i.oportune & prudenter uel citius uel serius. § Cæs.lib.1. gall.car.23.& sequen.§ Quibus rebus quam maturrime occurrendū putabat. Quibus rebus Cæsar uehementer commotus maturandum sibi existimauit. § Tacit.lib.15.in fin.eius.§ Neroni quam maturrime pub.pecunia poneretur. § Plaut.in pseud.cap.malus.car.235.a terg. in princ.§ At mature propera, ut est in prouer. de quo Eras. § car. 136.Gel.lib.10.cap.11.Macrob.lib.6.cap.8.Ponta. in 4.de prud.cart. ult.§ Declarat in agendo acerbitatem maturandam esse,& oportunitatem elabi non patiendam frustra tempus terendo. § Guizar.in oratio.Griti.lib.7.car.382.§
Melancholicum fuisse Herculem, Alexandrum, Cæsarem, Socratem, Platonem, Lysandrum Lacedæmon. Atrabili quique uexati & perciti.

Plut.in Plato.uita.in fi. in Lyſand. in prin.car.142.Ponta.li.de rebus ce leſt.6.cap.debili.car.206.228.lib.9.car.1.Politia.in 90.miſcell.in medio.car.65.in fi.Budæ.in pand.1.car.240. ʒ de phreneſi,furore,inſania. Melancholicos omnes ingenioſos, eſſe aſſerit Ariſt. de quo Tullius ʒ lib.1.Tuſculan.in fi.car.44. ʒ

Metalla quomodo inuenta. ʒ Sen.epiſto.90.in med. Quis dubitare. ʒ Sagacitas hominum inuenit non ſapiētia.Incendio ſiluarum adu ſta tellus,in ſummo uenas iacentes liquefactas fudiſſet,&c. Italiam metallis abundantem dicit Plin. ʒ cap.ul.operis. ʒ & Hiſpaniā. ʒ Iu ſti.ubi de ea.lib.44.Diodo.lib.6.in med.car.46.Plin.etiam.lib.34.cap.14.lib.33.in præfat.lib.penul.cap.penul. de uitro. ʒ Extrahitur longiſsimis cuniculis. ʒ Sen.epiſto.94.hanc partem.&c.car.51.a terg. ʒ Quando per longiſsimas cuniculorum tenebras extrahuntur,&c.ex mōtibus præſertim. ʒ Carda.lib.5.de ſubtilit.car.205. 219. ʒ Excauata ſuperabundant largius & reuiuiſcunt. ʒ Plin.lib.33.cap.4. lib.34.cap.17.in fi. ʒ Et lapidicinæ. ʒ lib.penul.car.15.in fin. ʒ Et de ſuccino. ʒ lib.ult.cap.4.in med. ʒ Formatur in figuram arboream. ʒ Carda.ubi ſupra.car. 214. 216. ʒ Cum radicibus trunco ramis folijs pluribus.Metallorum ſignificationes in homines not. Plato ʒ lib.3.de rep.in fi.car. 231.a terg. ʒ Aurum cæteris præfertur, quia igne non imminuitur,ſed proficit ad bonitatem. ʒ Plin.ubi ſupra. libr.33.car.3.in fin. ʒ

Meta in anguſtum aſcendens. ʒ Colu.lib.2. cap. 19. de fæno condendo. ʒ Siccatum in metas extrui, & in anguſtiſsimos uertices exacui. ʒ lib.10.cap.penul.in fi. ʒ Saccus inuerſæ methæ ſimilis, &c. de Mennoneſo Liuius ʒ lib.37.car. 5. ʒ Promontorio collis eſt in modum metæ,in acutum cacumen a fundo faſtigiatus. ʒ Plin. libr.2.capitu. 10. 11. ʒ Figuram umbræ ſimilem metæ ac turbini inuerſo. ʒ lib.15.cap.15.in med. ʒ Turbinatio piri figura. ʒ lib.9.cap.35.in fi.de purpura.Beroal.in 35.ſua annotat.Fului.antiq.lib.4.in princip.car.137.Bud.in pand.1.car. 224. ʒ

Milones fuiſſe plures (ultra ęquiuoca per Xenophontem expoſita) ueremur,Crotoniates ex eorum diuerſis mortibus ut de Lælijs Catonibus Scipionibus expoſitum eſt.Vnus enim a feris fertur ferociens laceratus temerarie abutens uiribus in aperiēdo robore. ʒ Valer.de mort. non uulgar.in fi.Gel.lib.15.cap.16. ʒ Alius, de quo Tul. ʒ lib.de Senect. car. 6. ʒ ſuam deplorans ipſam ſenectutem defectis uiribus, & ut in prou.de quo Eraſ.Crotoniates in ludis fortiſsimos fuiſſe,& uictores extitiſſe,not. & Leander ʒ in ſua Italia,ubi de Crotone Colonia Rom.Ex metham.lib.ult. ubi de tempore labente. ʒ Fletque Milon

lon senior cũ spectat inanes, &c. fluidos pendere lacertos. § Iuuen. Sat. 10. in princ. § Viribus ille confisus perijt, &c. § Pausan. libr. 6. car. 233. in med. § ubi plura de ipsius uiribus.

Miliaria itineris absq; uerbo passiuum (ut hodie peruulgate) § Pli. in præfat. lib. 6. in fi. li. 14. cap. 6. in med. § Faustianus circa quattuor miliaria a uico, &c. § Sueto. in Nerone. cap. non in alia. car. 259. § Per centum sexaginta miliaria. § Sen. episto. 53. in princ. quid non. § Tam pauca millia a Parthenope. § Liui. pluribi & in transgressu Annibalis per alpes. lib. 21. car. antepenul. in princ. & car. penul. a terg. lib. 37. car. 5. a ter. § ante prælium in Antiochum regem. Ad decem millia progressus consedit. § lib. 22. car. 3. in fi. § Duo inde millia hostes aberant, &c. de Cleonimo ad Patauium fuso. § & inferius. car. 5. ante. § Ibi quattuor millia ferme interuallo, &c. Mille hominum. Macrob. § lib. 1. cap. 5. Gel. lib. 1. cap. 16. § Miliarios apros. lib. mille. Varro. § lib. 3. cap. 2. Sen. episto. 110. car. 61. § Miliarium aureum, &c. Stadiorum octo, ubi lapides ad ascendendos equos termini, etiam sine saltu. § Plutar. in Gracchis. car. 139. in fin. § a tertio miliario. § Tul. lib. 8. ad Atticum. car. 234. cum ante lucem, &c. & car. 2. sequen. Spartianus in Adriano Imper. car. 25. §

Miliaria dicitur etiã herba milliũ uexãs necãsq;. § Pli. li. 22. c. ult. in fi.

Mola farinam priscos facere ex tritico instituit Ceres, not. § Plin. lib. 7. cap. 56. de inuentoribus rerum. Homer. lib. 20. odis. car. 2. in fin. Sen. episto. 90. in med. Quis dubitare. § Lapidem asperum aspero imposuit, &c. § Sueto. in Calig. Imperat. cap. in Gallia. § meritorijs uehiculis & pistrinensibus iumentis. Plaut. pluribi de pistrino per seruos agitato. Vnde posterioribus tantum temporibus aquatiles usos, de quibus Palad. § lib. 1. cap. penul. Budæ. plura. lib. in pand. 1. car. 152. a tergo. § Molæ unde trusatiles & asinariæ, quibus pinsebant prius. § Plin. lib. 18. cap. 10. in med. Plut. in problem. car. 212. a terg. § Vxores nec molere, nec coquere, &c. Mola tantum salsa litant, qui nõ habẽt thura. § Valer. de instit. antiqu. Home. lib. 3. odis. car. 25. lib. 7. car. 2. a terg. in 2. Ilia. car. 10. 20. a ter. Orat. oda, Cælo supinas. in fi. car. 104. Sat. 3. lib. 2. car. 288. § Spargisq; mola caput improbe salsa. § Plutar. in Numæ Pomp. uita. car. 19. de libo. Plin. lib. 18. cap. 2. in fi. Liui. li. 28. in fi. car. 153. in prin. Blon. de Roma Triumph. lib. 1. car. 23. Fului. antiqu. in regionibus urbis pluribi. § de Myliphaton & fermento notat Plut. in problem. § car. 217. in princ. §

Mulierem uacantem, idest non ultra nuptam. l. qui cetu. ff. de ui. pub. § Tacitus lib. 13. car. penult. ante. § Sed ubi mulier uacua fuit nectere moras. de Pontia Octauius, Vsurpata quomodo. § Gel. libr. 3.

cap.2.apud uirum. § Vſuaria uel uſuraria. § Plaut. in Amphit. in eius arg.car.1.cap.bene.in fin.car.15. a tergo. § Lo quitur cum Alcmena uxore uſuraria. § cap.Amphytruo. car. 27. § Dum cum hac uſuraria,&c. § in Curcul.cap.beatus.car. 110. in fin. § Emere puerum, qui uſurarius nunc mihi quæratur.

Murem parere dubitant plures, & grauidas uideri negant. § Plin. lib.10.cap.65.de eis.Plut. in uita Syllæ.car.2.ante.de prodigijs.§ Murem auro in templo corroſo enixã muſculos quinq;, tres & abſumpſiſſe refert, difficillime datur grauidam uel capi uel dignoſci. Deprehenſas tamen nobis aſſertum fuit grauidas.

Mundus Græcè ornamentum. § Plato in conui.cap.3.car.1.a ter. 149. Cælius li.1.cap.5.6.& cap.9. § cuius omnes partes undique medium locum capeſſentes nituntur ęqualiter. Corporaque inter ſe iuncta permanent, quod facit ea natura quæ per omnem mundum omnia mente & oratione conficiens funditur, & ad medium rapit & conuertit extrema. § Tul.lib.2.de natu.deo.in med.car.89.lib.1.Tuſculan. in med. & prædiximus alibi de Deo.car.1.§ Dei templum eſſe dicit § Tul. car.2.de quo & Macrob.lib.1.de ſomno Scip. capit.14.§ Factus & propter hominem. § lib.2.cap.10. § An autẽ habuerit principium & conſtitutum a Deo ipſo diſputat Lactan. § lib.7.cap.3.4. 5.lib.3.cap.1.lib.8.cap.13.& latius in cap. de homine annotauimus. § Opificem mundi, & patrem inuenire difficile eſt, & cum inueneris prædicare, eloqui uulgo impoſsibile eſt, diuina prouidentia conſtitutum eſt. quoniam uero corporeus & tractabilis futurus erat in operis exordio, Deus ignem primo terramque creauit. In aerem aquamque locauit. Vnde mundi corpus cõflatum eſt, & ita apte cohæret, ut ullo modo nequeat diſſolui niſi ab eo a quo eſt colligatum, &c. § Plato in Tymeo, car.3.uel.290. Cato lib.de origin. Cæl.lib.1.cap.9.quo anni tempore conſtitutus mundumque conſtituit breuem.i.hominem. Macrob. ubi ſupra § c.12. Plut.li.de placitis 2.in prin.car.6.uel.316.§ An æternus exiſtimetur. § Plato & Plut.& Macrob.d.c.10.ubi ſupra, Cæli.li. 1.cap.2.lib.2.cap.6.18.Carda.lib.2.de ſubtil. Agrip.cap.51.§ mundum originem habuiſſe, ita & interiturum quandoque aſſerit Pythagoras, de quo Plut. § ubi ſupra, lib.de placitis.2.cap.4.Sen. libr.de conſolat.cap.puta itaque.§ Necabit Deus omne animal orbe ſubmerſo, & ignibus uaſtis incendet mortalia, & quicquid nunc ex diſpoſito lucet ardebit. § Et lib.de breui.uitæ.car.162.§ Nihil perpetuum, quicquid cepit deſinit, Dies aliquis diſsipabit, & in confuſionem tenebraſque demerget, etiam quod hoc quod non habet, quo cadat etiam ſit interiturum. § Plato lib.ultimo, de rep.car.penult. libr.10. de legi.car. penul.

penul.in fi.} de pœnis animarum ultimo tempore a Deo infligendis & deputandis in impios.}

Nemesis Dea, quæ & fortuna, Græco tantum nomine, quia latinum non habet. {Plin.lib.11.cap.45.lib.28.cap.2. in med. Plat.libr.4.de legi.car.penul.a terg.Pompo.Læt.in Dioclet. Imper. Capitol. in Maximino Imper.car.165.} idest uis quædam fortunæ. & alibi in uer. fortuna diximus. {Macrob.lib.1. Saturn. cap.22.} contra superbiam.

Nereidas fœminas pisces refert Plato {in Critia.car.ult. in princ. numero centum, Plin.lib.9.cap.5.} & esse asserit. {lib.32.cap.7. in princ.ex Home.lib.18.Ilia.in princ.car.202.} has etiam esse affirmat Carda.in piscibus. {lib.10.de subtil. car.318.} Vt & Tritones homines pisces alia plura notauimus, cap.de mirãdis, num.3.earum nomina refert Home.ubi supra.

Nymphas Naiades, Driades, quæ noctu uisuntur per itinerantes, in agris plaudentes plerunque & saltantes, esse Demonas hominum delusores not. {Cæli.lib.2.cap.6.& in uer.oracula, supra Macrob.lib.1. Saturn.cap.18.car.1.}

Nilus flu.a Nileo Aegypti rege dictus fuit, prius autem Aegyptus uocatus. {not. Diodo. libr.2.car.5.ex Hom. lib.4.Odiss.car.6.Arria.lib.5.car.5.lib.ult.car.4.a terg.plura.} Aquila etiam dictus est ob celeritatem. {Diodo.ipse.lib.1.car.3.a terg.Plin.lib.5.cap.9. de Asia.} Hunc regiones inundantem cohercuit Hercules, & aquarum impetum, decursumque compressit. Osiris etiam ripas aggere cinxit, ne modum excederet, quia difficillimũ habetur ortũ declarare. {Ouid. igitur lib.2.Metham.} pinxit Nilum ipsum Phetontis perniciosa audacia occuluisse caput, quod adhuc latet. Oritur tamen ex fontibus Aethiopiæ, uel, ut moderni quidam, ex Lacubus duobus quam grãdibus. Insulas facit quam plurimas, & Meroem, in qua urbes plures positæ & ipsa eiusdem nominis, quam Cambises rex condidit a matris dictam nomine. {ubi supra.lib.1.car.penult.in princ.} Diuiditur in partes duas, una in Lybiam excurrit, altera in Arabiam, Aegyptum ingressus decem stadiorum latitudinem tenet. Solus fluminum quietus absque fluctibus, etiam quod uelox, in plures diuiditur partes, formam Deltæ accipiens, ut & Sicilia, per septem hostia pelagum ingreditur, limum & terram secum afferens, fertilitatem maximam generat, quã auxit Archimedes Siracus. regula quam cocleam dicũt. Ostia quattuor esse tantum refert Aemil. {lib.6.car.281.in Phil. rege.41.} Quomodo incrementum capiat, uaria recitat Diodo.ipse. {lib.1.car.ult.

in princ.§ de Talete, Anaxagora, Eurip.Herod.Democrito, Ephoro,& Agathargine, qui asserit ex imbribus autumnalibus, sed potius ex niuibus quæ descendunt ex Scithicis mōtibus ad Caucasum, & ex Aethiopia, refert & Arria.ipse de quo supra, §lib.ult. Plut.lib.4.de Placit.philos.cap.1.§ Asserunt Abyssini pop. sub Imper. Magno Preteiano pro comperto nunc habere ex eliquatis niuibus montium in sinu Goiano Aethiopiæ regionis procedere Amnium pat. §not. Iouius lib.18.histor.in med.car.394.§ Abbanuis dictus idest mensuram crescendi plus & minus, unde ratio ubertatis & sterilitatis.not. Diod. ubi supra §dicto lib.1.car.ult.Plin.lib.18.cap.18. Carda.lib.2.in fi. car. 128.lib.ult.in med.car.5.eius.§ Si cubitos duodecim uel sexdecim crescat, quid, hoc autem inquirere ambitiosum esse dicit §Ioui. ubi supra.d.lib.18.car.395.a terg.§ flumina quæ in orbe maxima recitat Arria. ubi supra.Ganges Indus,Nilus,Hister.&c. Maragnonus,&c.

Oceanum mare undique circundari terris innotuit hodie, cum declaratum prius fuerit terras ab Oceano circundari per Cosmographos omnes & Plin.lib.2.cap.67.Herodo.lib.4.cap.3.Carda.notat libr. ult. in med. de subtilit.§ Nortica Brasilia & America, cum insulis quāplurimis, & Ioan.Leo moder.histor. §lib.2.cap.10.a quo Ioui. lib. 34.car.penult.histor.Guizard.etiam.libr.6.in med. car.321. post Macrob.lib.2.de somno Scipionis,cap.9.§ Oceani naturam refert Larius lacus, de quo Plin. §lib.4.epist.ult.Leander,car.373.§

Oceanum solium appellatum not.Spartia.in Alexādro Imperatore. §car.120.in fi.§

Oleum quiete effluens,unde prouerb.oleo Tranquillior,de quo Eras.num.635.ex Platone. §lib.de scient.in princ.car.54.uel Theætet. in princ.§ arboribus herbisque maxime prodest, interioribus hominum pessimum. Plato etiam in Prothag. §in med. car.95.§ In uase suprema pars potior & melior. Macrob. §lib.7.cap.12.a quo Carda.lib.17.de subtilit.car.672.§ Vinum medium oleum,summū,Mel imum optimum, Mulsum intus, foris oleum, est etiam in prouerb. §Plin.lib.22.cap.24.in med.§ Confert ad longitudinem uitæ quam plurimum,not.Carda.ipse §lib.5.in med.car.208.§

Olei fons ortus Augusti tempore. §Cælius lib.6. cap.6.§ aliter Plut.in uita Alexandri Mag. §car.230.in fi. Eutrop. in Aug. libr.7. car.63.§

Vtilitatem olei Rom.in Vrbe not.Plin. §lib.15.capit.1.libr.10.§ libra in singulos asses.Oleum petronicum uel saxeum ad plura confert, prouenitque ex fonte, de quo oleum incombustibile notat Pausanias §lib.

§libr.1.in med.car.51.in princ.per Callimachum.Blon. §lib.de Ital. Illustrat. car. 211. Carda.libr.5.car.224.Leand.in sua Italia,car.159.a terg.de Campania fęlice.§

Oppidum appellari unamquamque ciuitatem quamuis maximam & amplissimam, nota in capitulo,Exercitus Rom.qualis, nu.3.Ita & municipium.

Orationes aliter per Tulium & alios recitatas quam scriptas apparet primum ex Plinij epistola §20.lib.1.lib.3.epist.18.officium con sulatus,&c.Tul.in orat.pro Plancio,in medio eius,car.272.§ Has ego scripsi Ludis & ferijs, ne oĩno unquã esse ociosus. §Idẽ & in epi. ad Atticum.lib.2.epist.1.in princ.libr.4.Tuscula. in fi.car.156.§ Cato quod scripsit originum suarum,&c. §epist.ad Q.fratrem,li.3.car.3.§ orationes efflagitatas pro Plancio & pro Scauro, absolui. oratiunculas quas postulas mittam, quoniam quæ nos scribimus adulescentulorum studijs excitati. §Dion lib.4.in fi.car.5.fin.de Milone.§ Orationẽ de ipso habitam dicit scriptam, nisi diu post exitum. unde Quintili. & Pedianus. Si Cicero ita perorasset,Milo non exulasset. §& libr.46. car.2.§ in oratio.Caleni, de qua Dion, in ipsum Ciceronem acerrima. §Blon.lib.4.de Roma Triumph. car.161.Bud. in Pand.1.car. 135.§ Quam formam M.Brutus est secutus,in oratio. quã pro Milone composuit,& ædidit, quamuis non ægisset. §Ascon. pro Milone,in med.car.18.a terg.§ scripsit hanc, quam legimus, ita perfecte, ut iure prima haberi posit. Obmutuisse oraturum etiam Theophrastum ad Athenienses, Demosthenem ad Philippum regem dicit Gell. §lib.8.cap.8.in eius titulo,car.116.a terg. Ascon. in 3.Verr. in princ. car.59.a terg.§

O terque quaterque beati.Virgil.in primo.Idest quam opportune, & quam pluries. §ex Homer.lib.5.odiss.in med.car.46.li.6.in med. car.52.a terg.Ouid.in primo Metham.car.4.de Ioue in Deos, libr.2. car.2.de Phętonte,lib.4.car.penul.a ter.lib.9.car.114.de Licha. Orat. in primo oda.13.Cum tu Lydia.§ Felices ter & amplius. §Oda 31. Quid dedicatum,&c.lib.2.serm.Sat.7.in med.§ bis terque per auras. §lib.12.Metham.etiam,car.150.§ Ter quater ora uiri, &c. §car. 156.in fi.§ terque quaterque graui,&c. §lib.14.car.183.de Vlisse in Cyclopem.§ Ter quater afflixi sociorum corpora terræ. §Martial.lib.1.ad Quintianum,& ad Scæuolam.li.3.car.2.in fi.In Sabidium, lib.6.de præcone,& car.ult.in fi.lib.10.in prin.in Gallum.§

Pariendi tempus in fœmina multipliciter habetur & uarij temporis, ut examinat & Plin. §lib.7.cap.5.§ eadem hęc not.& Plut. §lib. 5.de

5.de Placit.cap.16.car.333.cap.18.in med.} muliebri menstruo accedente semini uirili inuicē coaguli, {cap.15.in fi.} homo tātum incerto gignitur spatio, alius mense septimo, alius octauo, sæpe nono, sæpius & decimo, & undecimo quandoque. Vestilia Ruffum genuit & Corbulonem clarissimos uiros & consulares mense septimo. Cæsonia Octauo, Plut. dicto cap.18. Mense quartodecimo impetrauit a Papirio Prætore hæreditatem, quia incertitudinem pariendi natura permittit. {Gell.lib.7.cap.1.} Mense septimo natus iustus dicitur filius auctoritate Hippocratis, anno etiam 62. asserit Pli. idem {dicto lib. 7.cap.14.} fœminam concipere. Mense duodecimo Gracchus Egnatius natus. Rationem reddit Plut. lib.5.de Placit. philos. {cap.6. car.331.in fi.cap.18.plura refert.} Quam plurimi autem nascuntur mense decimo. de Hercule Homerus {in hymno suo in Mercurium. in prin.car.228.} huic iam decimus mensis, &c. {Herodo. lib.6. cap.5.car.2.& penult.} de Demarato Virgi.in Eglo.4.Pollio. {Pont. lib.2. de obed.car.2.Cælius,lib.1.cap.14.in fi.} Decimo mense natum Scipionem, Alexandrum Magnū, & Augustum. {Plaut.in Amphit.de Iphiclo Herculis fratre. Augustum etiam not. Sueto.in eo.cap. & quoniam,car.121.a terg.Arria.lib.7.car.301. in prin.} grauē pensionem pro mensibus decem, quibus in utero fuisset. {Gell. late lib. 3.cap.16.in fi.lib.7.cap.1.lib.10.cap.2.} de multiplici filiorū num. & de Lamisio rege creato de quo supra, cap. Qui fortunæ benefi. ex fratribus septem proiectis, Corius refert {lib.1.car.8. Macrob.li.1.cap. 8.} ex mente Cecilij, Menandri, Varronis, li.14.rerum humanarum, mense undecimo natum declarauit successorem Adrianus Imperator, requisitis medicorum sententijs. Quinquagenariam parere not. Plin. idem ubi supra. {cap.14.} anno etiam 75. Facilitatem pariendi miram in Illirico narrat Varro lib.2.rei rust.cap.10.de pastoribus. prægnantes puerum enixas ad intermissum opus in agro referre, quem nō peperisse putes sed inuenisse, de Ebdomoda in Ebdomodas quomodo formetur conceptus proponit ex Aristide Gel. {li.3.cap.10.in med. 49.} die absoluitur totus in utero. geminos ęditos diuersis mensibus superfętatos (ut lepores) & diuersæ similitudinis {Plin. ubi supra. cap.11.12.} non serito tristi rediens de funere męstus, progeniē lauta sed cœna. {Plut. plura lib.5.de placit.lib.de cohib.irac.car.penul. 452.lib.5.cap.10.} Nos ipsi exploratum habuimus nō ambigua pudicitia matronas aliquot Vicetinas anno. 1528. tempore petiginum tunc Italiam uastantium, accedente fame & bello, partum maturum distulisse ad tertium decimū mensem, quo etiam anno plures fœminæ filios tres uno partu ædidere non diu uiuaces. Quinque tantum uno partu

tu nasci asserit Plin. ubi supra. de Serapia Aegyptia, Plut. in Problem. car. 1. a terg. § uel septenos, § cap. 3. dic. lib. 7. §

Parricidium idem fuisse apud priscos & homicidium declarat Bud. § lib. in pand. 1. car. 28. lib. 2. car. 62. § dictum a pari non modo a patre, de Solonis lege, Tul. in orat. pro Sex. Rosc. Amer. § car. 29. Plut. in Rom. car. penult. ante. § Homicidium omne parricidium nuncupari uoluit. § Liui. lib. 1. car. penult. a terg. § Tarquinius collaudatis, qui pro manifesto parricidio merita pœna affecissent, &c. Vnde Diodorus, de Aegyptijs. § lib. 2. in med. car. 11. § Legem ipsam ab Aegyptijs ad Athenienses traduxit, homicidium morte damnabat, parricidium exquisita pœna mulctabat, præacutis calamis cæsum super spinis comburebant, &c. Romani culeo imponebant cum gallo, uipera, &c.

Perduellio patriæ uel principis hostis per coniurationem uel conspirationem, de Rabirio, Sueto. § in Iulio, car. 8. in fi. § de Manlio Capitolino qui propter scelus de saxo Tarpeio deiectus fuit. § Liui. lib. 6. car. 4. a terg. in med. 50. § sunt qui duumuiros de perduellione anquirerent creatos, &c. § li. 38. car. penul. ante in fi. § de alio Manlio triumphum petente qui deuictis perduellibus exercitum deportasset, idest hostibus. § Ita & Tul. in primo offic. car. 8. a terg. § Hostis enim apud maiores nostros is dicebatur, quem nunc peregrinum dicimus. Sed proprie dicti in eo qui contra ferret arma, per duelles penetrant se in fugam, &c. § Plaut. in Amphit. cap. Satin parua. car. 8. ante. car. 19. in prin. § sed hoc me beat quod perduelles uicit. § In cistell. cap. utrunque, in fi. car. 128. in prin. § Seruate uostros socios, perdite perduelles, parite laudem. § In miles glor. cap. ni hercle. car. 195. a terg. § Curre in subsidium perduellis, nostris præsidium para. § In pseudo cap. 51. de damnosis. in fi. car. 229. in princ. § fugam per duellibus meis inijciam, &c. de Martio Coriolano Plut. § in eius uita. car. 3. a terg. 44. § perduellionibus esse causam, seque illum affectasse regnum demonstraturos. Latè Budæus § lib. in pand. 2. car. 35. §

Persona pluriformiter appellatur, & hominis corpus uel quidditas. Vnde autem appellata sit, not Gell. § lib. 5. cap. 7. in princ. § cooperiméto tectum undique, &c. unde uocē personare apparet. § Suet. in Nerone. cap. cum magni, car. 249. a terg. § Tragedias quoque cantauit personatus Heroum Deorumque. § Sen. epist. 24. in med. Solicitum, &c. § Pueri personatos si uident, expauescūt, &c. plura Iuuen. Sat. 3. car. penult. uel. 13. § personæ pallentis hiatum formidat rusticus infans. § Valer. cap. de instit. antiq. car. 37. § de Tibicinibus qui uaria ueste uelati personis tecto capite concentus ædunt. Personarum usus

usus deponendi pudoris causam habet, &c. § Sen. etiam lib. 3. de ira. car. antepenul. 135. ante. in med. § Nisi forte tanta persona eris ut possis iram comminuere. § Ibidem, car. 131. ante in med. eius. 2. § ex leuissimis causis irascitur, nunc personæ, nunc negotio, nunc loco. § li. de consolat. in fi. cap. maximum in prin. car. 151. § In mea tamen persona non pro te dolet. § Tul. in 1. offi. car. 9. a terg. 21. lib. 3. car. 58. § ponit personam amici, induit Iudicis. Intelligendum est etiam duabus quasi nos a natura indutos esse personis. § Dion. lib. 48. car. ult. ante. Herodi. in Commodo Imper. car. 9. in fi. § de Materno qui cum pluribus coniuratis personatis Commodum Imperatorem interfecturus erat.

Persona erat herba, quam hodie presoram dicimus peruulgatè, cum amplis folijs faciem cooperientibus. § Colu. lib. 7. cap. 15. § Vnde prouerb. hæredis fletus sub persona risus est. de quo Sen. & Erasmus. § in suis prouerb. & nu. 2662. Simia. &c. Orat. in poet. car. 180. § post hunc personæ. § Plin. lib. 21. cap. 15. in prin. § Pastinacæ similis, hodie Lappa maior. ut not. Leonicenus Vicetinus grauis Physicus, car. antepenultima. de quo alibi diximus. Qua primum utebantur cum folijs tam latis faciem tegere, ut supra. & personare seipsos ad deponendam uerecundiam.

Perpetrare bellum, pacem, facinus, sacrum. § Suet. in Calig. Imp. cap. postremo. car. 197. a terg. § Postremo quasi perpetraturus bellum, &c. § Gel. lib. 7. cap. 3. § Sed ubi ista pacificatio perpetrari nequit, &c. § Salust. in Iugurt. car. 78. § Belli nec copiam patrandi cognouit, &c. § Liui. lib. 24. car. ult. ante. § Perpetrato bello tum consulatum, &c. § lib. 24. car. 3. ante. 112. § Sacro inde perpetrato ad quod uenerat. § lib. 25. car. 3. ante. in med. § Eo die perpetrato sacro, &c. § car. sequen. ibidem. in princi. in prodigijs. § Ad exta sacrificio perpetrato angues duo ex occulto, &c. § lib. 7. car. penult. in princ. § Perpetratum in magnam lætitiam, &c. § lib. 23. car. antepenul. ante. in fi. 108. § Alios perpetrato sacro inermes redeuntes obtruncat, &c. § lib. 28. in med. car. 148. a terg. § Iam cedi perpetratæ uictores Rom. superuenere, ubi de Astapanis popu. § car. antepe. in fi. 151. a terg. § Sicut penes C. Luctatium prioris perpetrati belli titulus fuit, patrare bellum ergo. i. prælium. § Plut. in Casina. cap. sicut. in fi. car. 40. a terg. § Si hoc patro pergam quo occepi, atque ibi consilia exordiar. § Plut. in problem. car. 207. a terg. § de paterpatrato. Vult enim patratum quasi finitum & determinatum quiddam significare. § Liui. etiam lib. 33. car. 2. in prin. § Pace nondum perpetrata. § lib. 44. car. 448. c. §

Pes Rom.unde menſuræ omnes conſtant pollicibus duodecim, palmis.4.not.Portus Vicet. § lib.de ponder.& menſur.& Budæ. libr.in pand.1.car.165.a ter. a quibus Carda.li.11.de ſubtil.car.432.§ Qui pedem ſentit antiquo minorem tribus uncijs noſtratibus,ut pertica moderna ſit pedum ipſorum octo. § lib.17.in med.car.653.Fulu.antiq. cap.de aqua uirgine, § de Angelo Colotio. § car. 105.a tergo. § Pes dimidius,de quo Portus ipſe,duplicatus continet uncias decem noſtrates,ut eſt pes hominis hodie generalis,& lateris cocti longitudo ſolita. miliare eſt igitur itinerarium ped. 800.perticæ noſtratis.

Phænicem uiſam refert Dion in Tyber.Imper. § lib.57. car. pen. a terg. § Omen fuſſe mortis Tyberij, fabuloſum dicit Plin. § libr. 29.cap.1.in fi.lib.10.cap.2.lib.11.cap.37. in prin. § Vbi eam depingit. § lib.12.cap.20.in princ.lib.13.cap.4.ex Herod.etiam li.2. cap. 5.in fi.Metham.lib.ult.in med. §

Periſchelides,ornamenta crurum,uel fæminalia,uel fæmin.gremiale. § Orat.lib.1.epiſ.ad Sæuam. in fi.car. 215. § Nota meretricis refert acumina ſæpe catellam, ſæpe periſchelidem raptam ſibi flentis, & cæ. § Xenophon.li.ult.in med.car.139. § Circa crura periſchelidas hedereo colore infectas & Candim purpureum totum. § num.cap.31.g.§ Periſchelides & armillas,annulos,& dextralia,&c. § Cæli.libr. 4.cap. 11.car.130.131.Aemil.in Ludou.11.rege.54.car.492.§ Periſchelidem Burgundio ſumit ordinis apud Anglos regij inſigne,de quo inſtituto Bud. § in pand.1.car.72. in.fi. §

Peroratio quid contineat,not. Politian. in panepiſt. § in fin. car. 72.in fi. § Enumeratione,indignatione,miſeratione. § ad Sueto. in Calig.Imper.cap.ex diſciplinis.car. 201. ante. § Concluſionem uocat, cum repetitione rerum uel replicatione ſummaria uel recapitulatione,Anacephal.dicitur. § Tul.lib.2.de natu.deorum. car.antepen. a terg. § reſtat ut doceam, atque ut aliquando perorem, omnia quæ ſint in mundo, qui bus utantur homines hominum cauſa facta eſſe, & parata. § Idem & pro Cluentio ait.§ Se totam cauſam(ueteri inſtituto)ſolum peroraſſe. § Plin.lib.1.epiſto.20.car.23.Tul.lib.4.epiſt. ad Atticum,eius.2.car.106.

Pila,plura ſignificare. § not.in cap.exercit.nu.14. §

Plinius uterque quomodo.infra. § car. 3. ſequenti. §

Podagrę morbo perdifficili conferre aſſerit Plin. § lib. 22. capitu. 25. § Sex.Pompeius anterior horreis in Hiſpania præſidens, dolore podagræ correptus,merſit ſeſe in Triticum ſuper genua, &c. § lib.eodem.cap.fi.in fi.lib.ſequen.23.cap.1. in fin. de aceto. § Demerſis in acetum calidum cruribus in acerrimo impetu euaſit M.Agrippa. § li.

23.capit.1.in fi.cap. 3.in fi.§ Cruda amurca podagris foueri utilissimum,de cerasis,ubi supra. § cap.7.in fi.lib.28.cap.9.in prin.§ Asininum lac bibens podagra liberatur. Pillulas caprinas quam maxime conferre experto fidem præstamus,experientiam facere abnuimus, horrentes morbum talem. insanabilem esse non est credendum,asserit Plin. § libr. 26. capit. 11. in medio.§ de menstruis. § libr. 28. capitu. 7.§

Pollinis farinæ florem. § Cato.cap.89.rei rust.cap.155.in fi.Varro.lib.3.cap.10.§ Polline uel farina ordeacea consparsa,pollinem po lentæ eodem addito. Ibique polentam & pollinem aqua madefacta dāt cibum. § Palad.lib.1.cap.26. de turdis.§ Caricæ tusæ mixtis pollinibus largissimè præbeantur. § Plin.lib.18.cap.7.cap.9.10.§ Qui diutius farinam seruare uolūt cum polline aut furfuribus suis condunt pollinis sextarios quinque. Ita enim appellant in Tritico,quod florem in siligine. § Budæ.lib.de asse.car.471.§

Polymita tunica multorum lyciorum. § Genes.cap.37.a. Exo.capit.28.b.c.cap.35.in fi.Plin.lib.28.cap.48.in fi.§ Retorta opere polymito,ut faciunt opera abietarij,polymitarij, ac plumarij pluribus lycijs,quæ polymita appellant.

Poppysmus uox ad equos. § Plin.lib.28.cap.2.in fi.§ Fulgetras poppysmis adorare consensus gentium est. § Iuuen. Sat. 6.car.31.§ Præbebit uati crebrum poppysma roganti. § Martial. libr. 7. in Gallam.Politian.in 32.miscel.car.50.§

Pontifex.i.Episcopus,Pritannis,Curio magnus,Anabarchim, Chrithologus,Hierophanta,Saga,Larthes. § Plut.in Numa rege. car. 2.a terg.§ Druidæ,dictus a pontibus faciundis,&c. § Ponta. libr.5.de obed.in magistratibus.car.42.in prin.Liu.lib.22.car.penul.ante.in fi.§ Cantilius scriba pontifi. qui cum Floronia stuprum fecerat a pontifi. max.uirgis cæsus,&c. § lib.27.car.2.ante.in fin.§ Maximus Curio Licinius pontifi.max.sacerdos max. § Leuit.cap. 21.b.§ Princeps principum Leuitarum. § num.cap.3.e.Iosep.lib.3.antiqu.cap.11.in princ. libr. ult. cap. 8.14.§ Principem sacerdotum Anabarchim uocant. § Beros.lib.3.car. 24. in princ.§ Saga nomen inditum, idest sacerdos & pontifex.Curio curatus sacerdos. § Budę. in pand.2.car. 153.Beroal.in 50.annota.Plut.in problem.car.219.de Chrithologo.§ Druidarum maximus. § Cæs.lib.6.gall.car.5.§

Populi natiua sede pulsi bestiolarum ui ac frequentia. not. Tullius § lib.2.offic.car.4.in prin.§ Abderitæ Macedo. pop.a muribus & ranis pulsi. § Iusti.lib. 15. in princ.§ Ex gyaro insula incolæ a muribus etiam. § Plin.lib.8.histor.cap.29.57.in med.65.in med. libr.10.

Iosep.

Iosep.lib.6.antiqu.cap.1.in prin. ʒ Oppidum in Hispania suffossum a cuniculis,a talpis in Thessalia,a ranis etiam in Gallia,a locustis in Africa, Amiclas in Italia a serpentibus.not.Plin. ʒd.li.8.& lib.3.cap.5. in med. ʒ de Minturn.insula. Acridophagorum campis proximi populi a ranis & scorpionibus oppresi.Cymbri pop.Delphos exercitu uexantes numine spreto imbre procellisque desæuientibus ad propria rediti,ranarum ui suborta , putrida facta,peste insecuta profugere coacti sunt per multos dies,& usque in Bastarnarum gentes,&c. ʒ Apian.in Illir.car.1.in fi. ʒ Senacharib Asiriorum rege Sethonem Vulcani sacerdotem prelio persequente,ante prælium futurum,murium siluestriũ uis emersit tanta,quæ corrosit in hostium exercitu arcuum funes,scutorumque corrigias,ut attoniti fugam ceperint,&c. ʒ Herodo. libr. 2. cap.11.in princ.Iosep.lib.10.antiqu.Iud.cap. 2. ʒ Traiano Imperat. Claudios Hebræos persequente Parthos & Agarenos prælio præparato , musarum uis ædulijs , & poculis insidens, cuncta grauia & molesta Romano faciebat, ut digredi coactus , morbo uexatus subinde perijt. ʒ Meru.in eius uita.car.penul.in fi.Corius lib. 2.car. 145. in fi.de Arago.milit. ʒ Culices Myuntinos expulere urbe. not. Pausan. ʒ libr. 7.car.2.ante. ʒ Henrici Imperat.tempore, quidam auaritia presus, a muribus persecutus ipse tantum , in naui se deferri iubens,persecutus etiam per undas interfectus omnino. ʒ Corius in Henrici Impe.uita, car. operis penul. ʒ Mures quinetiam modernis temporibus in Indos ad regiones del Perù Hispanos & Indos Blasco ibi præfecto infestarũt omnia mandentes simul & locustæ . ʒ Io. Leo Hispan. histor. libr.2. cap.194.in prin. ʒ Phoceorum populi etiam. ʒ not.Orat.li.epod. oda.16.Altera iam terris. ʒ Guanica pulsi ciues culicum ui.not.idem Io.Leo. ʒ lib.2.cap. 44. ʒ Phil. Franc. regi ad gerundam agenti in Aragones maxima muscarum uis cibos & homines infestabat,ut febres exercitum inuaserint pernitiosæ , & ipsum regem Phil. ut perduceretur ad mortem. ʒ Blon.lib.18.car. penul. a ter. ʒ

Potestas,magistratus,prætor. ʒ Plin.li.28.cap.6. in prin. ʒ Hec in consilijs ducum potestatumque fieri,&c. ʒ lib.29.cap.4. car.178. in prin. ʒ Mites præstare dominos,potestatesque exorabiles . ʒ Salust.in Iug.car.74.in oratio.Marij. ʒ difficile est in potestatibus temperare. ʒ Suet.in Nerone Imper.car.265.at erg.cap. uxores,in fin. ʒ Stella crinita quam summis potestatibus exitium portendere, & cæ. ʒ Cori.car.9.de eorum institutione. ʒ

Prætoria nauis erat , quæ consularis uel imperat. in qua consul uel Imperator se habebat. ʒ Liuius de Quintio cons.superato ad Tarentum.lib.26.car.antepenul. a tergo. ʒ Hinc cæteris terror iniectus ut præto-

prætoriam nauem captam uidere,&c. § lib.29.car. antepenul. in fin. c.penul. in princ. § in prætoria naue insigne nocturnum trium luminum fore,&c. § lib.37.in med.car. 4. a tergo. § ubi Annibal nauali prælio superatus a Romanis ni signo sublato ex prætoria naue, quo dispersam classem in unum colligi mos erat, &c. § & car. ibi sequenti.§

Prætoria consulum erant, Papiliones Imperat. ad quos se habebant milites quandocunque. § Liui.lib.9.in prin.eius.lib.22.ante prælium Cannense. § Concursus fit ad prætoria consulum nuntiantium fugã hostium,&c. § lib.7.car.penul.ante.lib.25. in med. § Ad Capuam obsessam,ubi ad prætorium uentum est consul classico ad concionem uocat. § Plin.lib.32.cap.1.in princ.§ Prætorium est etiam domus dominicalis & rusticana,uel in possessionibus. § Palad.li.1.cap. 8. 11. de quo Budæ.lib.in pand.1.car.218.§

Prætoriani dicebantur milites ad custodiam lecti, uel consulis, uel Imper.ut in Sicilia Scipio,qui post & Africanus dictus, in Africam pro perans trecentos armauit iuuenes sibi astantes, & per hos plura gessit. § Liui.libr.29.in princip.Plut.in Aristide.car.fi.in princ.de Pausania. § Cæs.in Ariouistum German.regem pugnaturus,in eiusdem oratione ad milites suos. § lib.1.gal.car.28.lib.1.Ciuili.in fi.car.4.finali.§ Prætoria cohorte Cetratorum. § car.284.de Sylla Appianus lib. 1.in fin. car. 5.fin.§ Custodes corpori addidit,&c. § lib.3.car. 112.§ De Octauio & Ant.& cohortes dicebãtur prætoriæ(nunc la guarda, la porta,li alabardieri.) § Plin.lib.9.cap.6.in fi.Cæs.libr.1.gall.car.6.fin.in fi.de legione dec.Adrian.lib.1.cap.27.prælio.1.Herodia. libr.5.car.4. a terg.de Macrini Imper. fuga. § A Macrino quidem corporis custodes ac stipatores quos prætorianos uocant fortiter stantes, &c. § Apian.1.car.antepenul.de Sertorio.& lib.3.in med.car.120.& car.ult.& etiam in Parth. ubi de Polemone rege capto.c. 318.§ Antonius decẽ legionibus assumptis,& prætorijs cohortibus armatis tribus,&c. Armigeri etiam appellantur tales uel laterones,clauatores,cetrati, sagittarij. § Plin.lib.35.cap.10.in med.Plaut.in mercat.car.220.§ Porta prætoria in castris ipsis. Cæs.in prælio Pharsal. § lib.3.car.378. lib.1.cart. 4.fin.a terg. § de Petreio. § Liui.libr.5.in med.§ de Camillo in Faliscos.

Prensare uel præhensare,est rogare causam suam. § Tul. de Galba episto.1.ad Atticum.§ hodie far il broglio. § Orat.lib.2. oda. 16. carm.car.64.§ Otium diuos rogat in patenti prænsus Aegęo.Liuius apertius. § lib.4.car.penul.in princ.lib.3.car.26.in prin.lib.5. car.5. In fi. § de Veijs immigrandis,de Trib. pleb.per magistratus,misso senatu præhensantur a principibus Tribuni suadendo, pollicendo, & cæ.

Pers.

Perſ.Sat.ult.in med.At uocat.Plut.in apophtheg.car.147.in Scipi.infe-rio.Tacit.lib.20.in med.car.81.a ter.§ Prænſare commanipularium, pectora ſuprema oſcula petere. § Liui. lib.3. in med. car. 24. ante. § de Appio Claud. § li.4.car.2. in prin. § Officium trabe rupta bru tia ſaxa prendit.

M.Primus fuit,de quo Dion. § lib.54.car.2.a terg. Tacit. lib.19. car.1.in fi.car.6.§ Primum & Varum. § li. 20. pluribi.§ Accuſa-tus de bello in Odriſios promoto, aſſentiente M. Marcello, &c.Prima fuit & Maximi Imper.mater,de qua Capitol. § in ipſo Max. car.2.in fi.163.§ Alia fuit nomine Prima Romuli filia,de qua Sigo.modernus.

Secundus fuit Vibius de quo Tac. § lib.14.car.4.a terg. car.ante-penul.in prin.Plin.lib.14.cap.4. in fi. ipſius.§ & Plinius anterior, de quo ſupra.Veronenſis,qui etiam uigent hodie de Secundis.poſterior e-nim fuit Nouocomenſis,nepos,& filius anterioris hiſtorici.

P.Tertium not.Macrob. § libr.3.cap. 11.§ Tertia per matrem Seruiliam M.Bruti matrem Cæſari deducta unionis pretio. § Suet. in eo.car.32.cap.pronun.Tul.libr. epiſto. ad Atticum,uel ad Brutum. car.514. 515. epiſto. 4. & 5. de qua & Macrob. libr. 2.cap. 2.§ Pe-dian.in oratio.pro Scauro. § car. 1. uel 9.a ter.§ Alia fuit nomine Tertia ad Verrem deducta pretio, de qua Tul. § in Verr.5.car.7. uel 237.§ Tertia fuit etiam ſuperioris Africa.uxor,de qua Valer. § ca. de fide uxorum.exem.2.§ Pauli Aemilij filia. § c.de omin. car.14. Plut.in apophth.car.145.in princ.& in Caton.Cenſo. uita. car. penult. 113.in Aemilij uita.car.2.ante.§ Tertia fuit alia Scæuolæ filia a Pom peio dimiſſa ex tribus ductis. §Aſcon.in Milone.car.9.a ter.§ Quin tius,inde Sextius, Septimius,Nonius, Decimus,quo tali nomine fuit is qui cum M.Bruto,& Caſſio Cæſarem trucidarunt, non Decius ut qui-dam tenent.not.ſupra in uer.Decimus. declarat & Sigonius § libr.de nominib.Rom.§

Plinium anteriorem fuiſſe Veronenſem ex Secundis, ut diximus, qui etiam uigent hodie, poſteriorem uero eius nepotem, & filium adopti-uum ut in epiſto.ſua. § lib. 5.nu.8.Suades,&c.in med.§ fuiſſe No-uocomenſem quã plura declarant monumenta,de quibus in diſcuſſio-ne ſua Perotus Epiſcopus Sipont.quem refert, & pluribus proſequitur Mathæus Ruffus Veron. ut conuincat Veronenſem fuiſſe anteriorem, Nouocom.autem poſteriorem, declarant ultima deducta ipſæ ſuæ epi-ſtolæ pluribi. § & lib.4.epiſto.13.Saluum,&c.expreſſius epiſto. ult. lib.ipſius.4.Attuli tibi,&c.§ de Lario laccu. §lib.6.epiſto.24.car. 167. Quam multum.§

Purpura piſciculus eſt,de quo Pli. §li.9.cap.36.39.ſimilis Murici.

cap.25.d.lib.9.lib.21.cap. 8. ❡ uel concha cum aculeo uel lingua du rissima, qua perforat conchilia reliqua. Vnde prou. de quo Eras. uoracior purpura. ❡ nu.1074.purp.&c.Gel.lib. ult. cap. 8.❡ Huius libra denarijs centum ueniebat.i.duc. 10. prætij.tunc erat purpura ut ho die zibellinæ pelles ex Moscouia prouenientes de quibus Seneca.epist. 90.Quis dubitare,&c. ❡ Ioui.lib.13.histor.car.229.❡ Succesit in de dibaffa bis tincta, denarijs ultra mille in libra. ❡ Plin.ubi supra lib. 9.cap.39.in fi.& lib.22.cap.2.Orat.libr.epod.oda.12. Quid tibi. Tul. episto. ad Atticum. ❡ Fabulam refert de eius origine ex Polluce Politia.i ❡ in 12.miscell. ❡ Quomodo per Canem uenata, esa, os tinctum, requisita per Herculem a nympha plurimum adamata & donata, ad uotũ suum. Splendoris eximij pannũ fuisse refert Iuue. ❡ Sat.11.❡ Ardens purpura uestit. ❡ Liui.lib.22.in fi.car.pen. in prin.❡ Hispani lintheis prætextis purpura, tunicis candore miro fulgentibus constiterant. ❡ Plut.in Marcello.car. pen. in princ. ❡ Terrorem augebat splendor purpuræ, quam neque cum cernere patiebantur. ❡& in Ale xan.Magn.in med.eius uitæ.car.6.in fi.uel.227.❡ de Babilonia & Susa capta ibi & Hermion.purpuræ, quæ annorum etiam ducentorum adhuc recentem floris reseruabat colorem. Cum par tempus habent purus ac lucidus splendor cernitur,&c.auxilio mellis uel olei,&c. ❡ car. 228.in prin.& in Pau.Aemilio.car.ult.ante.in med.de eius triumpho.❡ Purpuram auro contextam indutus, lauri ramum dextra gerens,&c.Pur pura Alexandrina,& Probiana. ❡ Lamprid.in Alexand.Imperat. car. 126.a terg. ❡ Saturatam multo conchilio purpuram intextam auro, uarijsque coloribus distinctam & artibus. ❡ Sen.in consolat. ad Albi nam.cap.sestert.car. 149.in fin. ❡ Et de rege Demetrio Antigoni filio,& Antiochi patre. ❡ Plut.in eius uita.car.293.a terg.Iusti.lib.12. car.1.in fi.Sueto.in Calig.cap.cætera.car.189. a terg. ❡ Conuertisse hominum oculos fulgores purpureæ abole animaduertit ❡ Orat. lib. 3.oda.1.in fi.Odi prophanum.lib.2.carm.oda.16.Otium.❡ Nec pur purarum sidere clarior delinit usus, quos ardens purpura uestit. ❡ Iuuen.Sat.11.car.penul.a terg.Tul.d.epist.ad Atticum.lib.12.unde Vopis.in Aurel.Imper.in med.car.198. a terg. ❡ Post Zenobiam prælio captam, pallium breue in Iouis Capitol. templo dedicatum, purpureũ, lanestre. Vnde aliæ uestes purpureæ iniunctæ decolores apparebãt cum ea, per regem dono missam. re excussa per ipsos Imperatores, & Diocletianum diligentiss. repertum est, talem esse conceptum fulgorem ex Sandice tunc herba Indica,&c. quod etiam refert Eras.prouerb. purpura apud purpuram. Concessa erat nisi senatoribus, & magistratibus. ❡ Plin.ubi supra. Dion.lib.49.in med.eius.car.8.a terg. 272.❡ Quia

plurimi

plurimi eam usurparunt. § lib.57.car.8.428.Liui.libr. 34. in oratio. de Oppia lege abroganda. § in edulium haberi ceptum piscem ipsum not.Macrob. § lib. 3.cap.13. § Ficedulas,murices, purpuras, &c. Macedonum uestes,multamque purpuram dono sibi ex Macedonis missam Sisycambi tradi iussit. § Curt.car.49. § in usum uestium nunc non haberi,& colorem ignotum esse asserit Budæus. § lib. 2. de asse. in med.car.146.ubi plura.Carda.lib.9.de subtilit.lib.17.car.629.in fi. Polydo.lib.3.cap.6.de inuent. rerum. § Aciē hostium auro purpuraque fulgentem. § Curt.lib.3.car.11.a ter.de exercitu Darij in 1.prælio.Home.lib.6.odis.car. ult. § Pensa torquens purpurea.

Quadruplatores criminum publi.delatores pro consequendo præmio quartæ partis. § Ascon.in diuinat.in Verrem. car.5.in fi. 42. & car.79.a terg. uel antepenul. in Verrem ipsum. ex ipso Cicerone,car. 4. a tergo. car. Item penult.a tergo. Tacitus, libr. 4.in med.car.80.a ter.Plaut.in Persa.car.2.cap.Veterem. § neque quadruplari me uolo,&c. § Capitol.in Pio Imper.car.3.a terg. § prouintiæ sub eo floruerunt,quadruplatores extincti sunt. § & in Anton. Philos.Imper. car.6. § Calumnijs quadruplatorum intercessit, apposita falsis delatoribus nota. § Budæ.ubi de Simplaria.libr.in pand.1.car.249. 265. in fi. ex.l.plurimum. § Quadruplici in iudicio causam agitare uel cētumuirali not.in uer.Iudiciorum ordo,& in uer.accusator.

Religiosum, & in malam partem dici, qui nimia superstitiosaque religione sese alligauerit. § Gell.lib.4.cap.9. § alias castus, & obseruator.Religiosi dies tristi omine, infames, & nephasti. § Liui.libr.6. in princ.eius. § de diebus religiosis agitari ceptum propter clades ad Cremeram,& ad Alliam. §li.31.car.2.in prin. § in bonam partem, § Valer.cap.1.operis, & Plut.in Pau.Aemilij uita, in princ. car.122.ante in med. § religionem scientiam cultus diuini esse diffiniunt. Tul. §in 2.de natu.deorum.car.73. § de religione & superstitione Lactant. §lib.1.cap.15.in prin. § religio dicta, quia religati. §lib.4.capit. 18.Budæ.in pand.1.car.238.a terg. §

Reticulus rete piscator.nos Tramalium, Saculus uiatorum, capitis tegmen muliebre.Home.de Iunone in Iouem decipiendum. § libr. 14.Ilia.car.4.a terg.uel 154.lib.22.car. penul. in fi. § reticulum, fasciamque, & plicatum uinculum. § Budæ.in pand.1.car.212. Spart. in Vero Imper.car.231.Iuuen.Sat.2.car.2.a ter. Noni.car.51. § reticulumque comis auratum ingentibus implet.&c.

Salica est lex in Francos, qui prisco nomine Salij appellabantur, quæ mulieres prohibet succedere in regno Franc. Aemil. pluribi. §& lib. 2. in Carolo Mag. Imper. & rege Franc. 23. car. 97. a ter.§ a Sala flumine Salios Francos dictos esse sunt qui tradāt. Vnde lex Salica, idest Francica. §In Car. 4. pulchro rege. car. 377. a ter.§ nos legem Salicam ante Iustinianum Augustum sanxeramus, ne fœminis regnum mandaretur. §& car. seq. in prin. In Phil. 5. rege. 47. car. 370. a ter.§ legis Salicæ uerba sunt. In terram Salicam mulieres ne succedant, &c. Salios Francorum gentem fuisse refert Marcellinus. §Arria. lib. 1. in fi. car. 6. fin.§ de Cariæ populis. ècontra instituto Semiramidis licebat fœminis regnare, ut in Hispania, & in regno Neapol. ubi de Ioan. prima, & secunda, habetur ex Colenut. & alijs. quid in fœminarum filijs. not. §Guiz. lib. 12. car. 176. lib. 15. car. 329.§

Sal gignitur, aut fit, pluribusq; modis, notat Plin. §lib. 31. cap. 7.§ è mōtibus, è fossis, & ex aqua marina in salinis, & flumine, de quo Tacitus, §lib. 13. in fi.§ ex ligno certę arboris. §Varro lib. 1. rei rust. cap. 7.§ Plin. ubi supra. necessarius homini habetur. §Cælius lib. 6. cap. 1. Arrianus lib. 3. car. 3.§ Cristallo similis. Sal candidus quomodo. Cato, §cap. 88.§ Frugalitatis signum. §Eras. prou. 13.§ unde sales animi causa, & acuta dicteria. §Carda. lib. 5. de subtilitate. car. 225.§ conseruat, ut not. §Macrob. libr. 7. capit. 12. car. 542.§ Sal Indicum, quod Saccharum, uel Saccharon. §Plin. libr. 12. cap. 8. in fin. Io. Leo, lib. 2. cap. 35. Bud. lib. de asse, car. 322. Cælius, lib. 6. cap. 2. Iouius li. 18. in med. car. 388.§ de gestis Prætejannis Max. Imper. Indici. §Cardan. lib. 13. car. antepenul.§

Salnitrum, de quo Plin. §lib. ipso. 31. cap. 10.§ Quomodo, & quando §Cardan. d. lib. 5. in med. car. 225.§ ubi de salgemma. Sales dicebantur uiatores. notat Plin. §lib. 18. cap. 3. in fine§ Senatū accersentes.

Sauonarola frater Hieronymus Ferariensis, Dominic. ordinis, austeræ uitæ in seipsum, concionator acerrimus ad Florentiam dubia defunctus fama, uel uti probus religiosus, futura etiam prædicere diuino afflatus numine credebatur. In scelera castiganda uehemētissimus pręsertim sacerdotalia, & etiam in Pontifices illius maxime temporis, adeo ut in ciuitate omnibus admitteretur actionibus, quorumcunque conscius consiliorum, mira in ipsum fide & opinione, ut igitur quadriennio Florentinorum animis imperaret, Machiau. §lib. 1. discurs. cap. 44.5. Agrippa. cap. 61. de magistratibus. car. ult. capit. 98. de Theolog. Corius. lib. ult. car. 8. fin. 492.§ de ipso latius & de Seraphino minorit. ipsius Sauonarolæ tunc æmulo & concurrente. 1494. §Leand. in regione.

regione.14.car.antepenul.uel.313.Guizard.li.2.car.82.§ Vel quod ambitiosus aperte nimium in Pontifi.potestatem inueheretur,& dissimulanter affectaret. §Ponta.lib.2.de Sermo.car.penul. in prin. cap. Sunt autem dissimulat.ad Petrar.in Cron.Pontif.In Alexandro.6.Pontif.in fi.eius.Iouius lib.5.histor.in prin.In Elog.num.32.Guizard.etiã lib.3.car.penult. § Subdolum & seditiosum eum recitat Volaterranus in re Florent. §lib.5.car. ult.155.§ quascunque prædictas in eo fuisse causas tenemus, quia nihil est ab omni parte beatum. Est ergo quod sapientia sine uiribus manca est,& inualida reputanda, quia parum proficit, ut latius annotauimus in cap. Milites necessarios nu.5. declarat Plato pluribi in eius epistolis secunda, sexta, septima,undecima. prosequitur Machiauel. §lib. de principe. cap.6.libr.1.discurs. cap.11.in fi.cap.45.cap.56.in prin.lib.3.cap.30.in fi.§ Ita sunt executi armis iustitiam suam uindicantes, totisque prosequentes uiribus. Ita & Turcarum reges ui omnia usurpantes & armis, obedientiæ præsertim præsidio freti.

Scytala Laconica, breuis epistola,Plut.in Lisandri uita. §car.pen. in prin.§ Duas similes derasas uirgas formant,&c. quas Scytalas appellant, in qua eorum arcana significant,&c. § In Apophtheg.Lacon. car.70.in Leonida, Beroal.in 61.annotat.§

Scytalides cum sarmentis ad efficiendos maleolos. §Constanti. lib.4.cap.4.lib.9.cap.11.lib.10.cap.22.lib.11.cap.8.§

Septenarius numerus multipliciter. Inde & septimana hebdomada. §Gel.lib.3.cap.10.Macrob.lib.1.de somno Scipionis. cap.6.capit.12. Saturn.cap.1.in fi.§ numerus plenior quare. §Beroal. in Seru.nu. 5.§ O terque quaterque beati. §Tacit.libr.21.car.2.§ de Hæbreis & Mose, septimo die ocium placuisse ferunt, dein septimũ quoque annum ignauiæ datum, Dion. §lib.37.car.7.a tergo.§ de Iudæis ipsis etiam.Dies numerant a numero planetarum septem, Aegyptiorum instituto. §Lactant.lib.7.cap.14.Cælius lib.4. cap.penult. car.149.§

Sella curulis quomodo & unde dicta problema,uel a curru uel a curuis pedibus, ut nos per authoritates sentimus.Curules magistratus solitos honoris gratia curru in curiam duci cum sella. §lib.6.capit.9. Gell.lib.3.cap.18.§ Quid si uidisset prætorẽ in curribus altis extantem. §Iuuen.Sat.10.Budæ.in pand.1.car.52.ante,& car.219.ante.§ Sed ædilium erant duo genera & ordines. Vnus,qui in iuredicendo sella curuos habente pedes utebatur. Vnde nomen magistratus. Alter & popularis. § Plut.in uita Marij.car.1.in fin.§ De qua Sella lex lata est,&c. § Refert Budæ.ubi supra.lib.in pand.1. & in M. Bruto idem

Plut.car.2.in fi.§ Cæteri curulem Cæsaris circunstetere. Instituit primum Tullius Hostilius rex Rom.ab Aethruscis accitam. § Liui. in eo.car.3.in fi.lib.1.& ex Macrob.lib.1.cap.6. Valer.cap.de insti.antiq. in Flauio Aedili. § Qui sellam curulem afferri iussit. Apertius habetur in capit.de fortit.in Attilio. Apertis ianuis in curulibus sellis, & cæ. § & in cap.de parentum amore. in fi. § Inuitatus ab eo, in curuli sella sedisset.&c. § Flor.in epitho.car.antepenul.de Iulio Cæs. in fin. § in curuli sella sedentem eum senatus inuasit & interfecit. § Sueto.in Aug.cap.magistratus.in fi. § Cum mane paululum in curuli sella prę sedisset honore abijt. § & in cap.spectacul. § Vt laxatis sellæ curulis compagibus caderet supinus. § in Galba.cap. magna. in fi. § In senatu curulem peruerse collocatam,&c. § Tacit.lib.13.car.5.ante.§ Statutumque quantum curules,&c. § lib.15.car. 4. ante in medio.§ tribunal sedem curulem, & sedes effigiem Neronis sustinebat. de Tiridate per Corbulonem subacto. § lib.17.car.5. fin. in fi. § Valentē & Cecinnam pro concione laudatos curuli suæ circumposuit. § Suet. etiam lib.de uiris illust.in Camillo.car. 414. § Nobilissimum senum in curulibus & honorum insignibus,&c. § Liui.lib.7.in prin. eius.li. 9.car.ult.in fi.lib.31.car. 2. ante. § de donis ad Masinissam amicum per legatos,uasa aurea,togam prætextam cum curuli sella, &c. § lib. item 40.car.antepen.uel 412.§ censores ad aram Martis sellis curul. consederunt.

Sibyllæ plenæ deo furentes arcana enuntiant insciæ. § Diodo. lib. 5.car.antepenul. § Prima sic dicta Tyresiæ Vatis filia,ex qua Homerus plura sumpsit exposita.Earum decem nomina refert Lactan. § li. 1.cap.6.lib.8.cap.22.23.plura.de his & Colenut.lib.4.in prin.car.80. Plin.lib.34. cap.5. in fi. § Libros Sibyllinos rescribi iussit Augustus Imper.de quo Dion. § lib.54.car. 370. a ter. § Ipsas nominat, & Pausan. § lib.ult.car.393. 396. § Herophilem Sibyllam Demoamque. § Munster.lib.2. car. 153.§ de Ioachino abbate uiro sancto, qui Henrico Imper. Federici filio Barbarossæ plura aperuit, & de eius uxore tunc prægnante prouecta in ætate, de eius morte & de pluribus Erithreæ Sibyllæ prædictionibus ut ueritatem continenti bus, Merlinique uaticinia explicuit uatis. § Ponta.libr.13.rerum celest. car.4.uel 283.a terg.cap.de insania.lib.1.de fortuna.car. antepenul. in fi. § de Sibyllis,ut de oraculis alia annotauimus alibi.in uer. Fortuna. § cart. 1. § de ipsarum inscitia. § & cap.de oraculis,supra, car. ult. §

Sicophantæ,accusatores,plani impostores, calumniatores,nugaces, palpatores. § Gell.lib.14.car.ult.li.16.cap.7.in fi.Plaut.in Amphit. cap.bene uale. in princip. car. 15. § Nimis hic scitus est sicophanta.

in

in Asin.cap.si cut.car.39.in fi. § Neque puduit eum id ætatis sicophā tias. § cap.perfidiæ.car.52.a terg. § Cum nostris sicophantijs, dolis,astutijs. § in aulul.cap.foras car.74.a terg. § Noui sicophātias. § in capti.cap. nunc illud.car.89. § Nec subdolis mendacijs, nec sico phantijs, nec fucis,&c. § in menech.cap.nulla est.car.182.a tergo. § Tum sicophantæ & palpatores plurimi. § in pseud. cap. si de damnosis. car. 227. a tergo. § per sicophantiam,ac per doctos dolos,& cæ. § cap.malus.car.235.in fi. § Nihil est hodie hic sicophantijs,quæstus. § in Trin.cap.huic ego.car. 300. § Hic homo solide sicophanta est. § Eras.prouerb.1281.674.Iuuen.Sat.8.car. penul. in prin. § Planides audit Fabios,&c. § Bud.li.in pand. 1.car.244.a ter.li.2. car. 17. Plaut.etiam in penul.cap.negoci.car.241. § Exora, blandire, expalpa. § in rudenti.cap.& uos.car.268.a ter. § Malum periurum,palpatorem. § Eras.prou.1281. §

Solitaurilia sacra,quæ not.Beroal. § in 49.annotat.ex Varrone.li. 2.rei rust.cap.1.Cato.cap.140.Tacit.lib.1.in med.car.102.lib.20.car. 82.a terg. § Lustrata Verre,Ariete,Tauro, Area, Iouem, Iunonem, Mineruam,præsidesque imperij precatus Deos, &c. Liuius expresśius § lib.1.car.antepenult.a terg.in princ.Pausan.lib.2.in princ. car.8.uel 68.in med. § Exercitum instructum Sue, Oue, Taurisque lustrauit. Idque conditum,lustrum appellatum. § Pedia. in Verrem. car. 40. a terg. § Lustrabant & solitaurilia sacrificia de Sue,Oue,Tauro faciebant. § Blon.li.de Roma Triumph.car.28.in fi. Plut.in Pyrrho. car. secunda. §

Solis mensa,quæ Beroal.in 81.annotat.ex Herodot. § libr. 3.cap. 2.car.1.in fi. § Quomodo solenne in pratis epulum,&c. § Spartia. in Seuero Imper.car.4.fin. in fi. § Solis urbs in Cilicia. § Liui.lib. 37.car.ult. § Solis Colossus, cubitorum.70.Rhodi.Plin. § lib.34. cap.7. § Solis boues. § Apia.lib. 5. in fi. car.8.fin.Home.libr.12. odis.car.penul. § Solis currus in Rhodis. § Dion lib.47.in fin.car. 8.fin.in fi. §

Solistimum tripudium. § Tul.in 2.de Diuinat.car.226.a terg.Liui.lib.10.car.pen.a ter.& in uer.Tripudia.infra. §

Speculum institutum pro cognoscendo seipso in animum. § Plato.in Alcibi.1.car.penul.in fin. § In quo est uirtus animæ, & sapientia, Deum & sapientiam cernens seipsum agnoscat.Calig. Imper.autem componebat uultum ad speculum in omnem terrorem. § Sueton. in eius uita.cap.statura.car.199.Plut.in præcep.connubial.car.4.nu.26. § Socrates ut speculo se intuerētur adolescētes suadere cōsueuerat, ut de formes,uirtute corrigerentur,pulchri,ne deturparentur uitio. Matro-

na autem si deformis ut temperans pudicaque, pulchra ut honesta. § Plau.in Epid.in med.§ Honoris causa modo ęquum fuit ibi habere speculum,ubi os contemplarent suum,sibi qui prospicere possent sapiẽtiæ cor,&c. § Sen.lib.2.de Ira.capit.ult.in fi.car.130. § Iratis profuit aspexisse speculum,perturbauit illos tanta sui mutatio,ut non agnoscerent sese. § Gel.lib.16.cap.penul.de geomet.Macrob.lib.3.capit. 13. § Deformis per speculum, quomodo componatur, not. Plinius § lib.33.cap.9.§ Concauum ignis suscitabilis. § lib.2.110. lib.34. cap.17.lib.36.cap.penul.in med.de inuentor.Plut. in Numa rege.car. 3. § Plumbo,repercussum allinitur. § Cæli.li.3.cap.28.§ Imaginosum quid. § Beroal.in 38.annotat.§ Speculo combustum hominem armatum. § Plin.lib.ult.cap.26.de uitro.in fi.Plut.lib.4. de placit. cap. 14. § Plura & mira notat Carda. § libr. 4. de subtilit. car. 180.& ubi infra. Iul.obseq.lib.de prodig.nu.12.car. 469.§ Specularis lapis. § Plin.lib.36.cap.22.§ Phengitem not.Ful.antiqu. § li. 4.Iuuen.Sat.4.car.1.§ Ecce iterum, & cæ. Clauso latis specularibus antro.

Specularium est etiam ad fenestras institutum pro aere impune admittendo,tempore tantum Senecæ,ut ipse refert episto. § 90. car. 2. ante.quis dubitare.Pli.li.15.cap. 16.li.19.cap.5. in prin.§ & oculare uitreum. §Pont.li.5.de sermo.car.4.fi.in fi.uel.238.in fi.§ Oculari uteretur uitro. Vitalis.Pli. § li.7.cap.53.in med.§ Iulius Medicus dum inungit specillum per oculum trahens. §lib.21.cap.14.in prin.§ de apibus per aluearium speculari lapide. § lib.11.cap.16. in med.li. 31.cap.septi.in prin.de sale.lib.35.cap. 10. in med. § de pictoribus, per lapidem specularem intuentibus è longinquo. § libr.36. cap.22. ut infra.de quo Budæ.lib.in pand.1.car.145.in fi.Ful.antiqu. capit. de thermis.car.107.Plin.præsertim episto.17.lib.2.Miraris, &c. in princ. & ad fi.lib.36.cap.22.in med.lib.ult.cap.5. de smaragdo per Neronem Imp.§ Antiquissimum quinimo esse institutum refert Iouius. § li. 14.histor.in fi.car.7.fin. § in Parthos ad Magnum Canem uel Impe. ubi Ciuitas amplissima Camtam nomine cum palatijs, fenestris specularib us,&c.plura.

Specula in promontorijs posita insuper per principes. Vnde speculatores. § Liui.lib.29.car.157.antepenul.lib.31.car.4.in fi. Plin. libr. 35.cap.13.in prin.§ de speculis. § lib.7.cap.56.in med. Carda.li. 4.car.126.176. 180.Agrippa.cap.26.§ de conspiciente uirtute speculi per tria miliaria,& quattuor.not.Plin.ubi supra.

Strigas,Magas,Thræssas,Lamias,Dodonas. § Varro. lib. 1. capit. 29.rei rust.Plin.lib.11.cap.39.in fi.Beros.in Nino rege.3.Babil. de Camese

mese. car. 41. in princ. § Magicas artes & strigas tales esse asserit Io. Leo Hispan.histor. § lib.2.car.196.in fi.288.a terg. § Lamia pue rorum uoratrix & Lemures. § Ad Suet.in Domit.Imper.cap.sed neque.car.345.a ter.Politia. in sua Lamia late.car.73.74.Carda.libr.18. car.699. § Dodonas.Plut.in Alexand.Magn. § in 1.car.222. Io. Leo histor.in rebus Indicis.lib.2. cap. 196. § Ipsas asserit intendere uorationi infantium,& hodie. § Horat.lib.3.oda.9.§ Donec gra tus. Me nunc Thręssa Cloe regit.

Stultus,laruatus,murcidus,oppicus, erraticus, rauiscal. obtusus,umbraticus,proceritus,cerebrosus,morõ,sublestus,uacerra,bardus,othus, stupidus,agalma,lemura,spiritatus. § Suet. in Calig. cap. uixit.cart. 206.in Nerone.cap. Cum magni.car.250. Pli. in præfat. in fi. Plaut.in Amphit.car.22.a terg. § Aedepol plena laruarum sunt. § in capti. cap. Quo illum.car.91. § Laruæ stimulant uirum. § in Casina.cap. uolo.cap.121.a terg. § Vxorem larua ludificatus est. § in menech. cap.quid esse. § Num laruatus erat aut ceritus. § Blond. libr. 1. de Roma triumph.car.2.Ponta.lib.13.de rebus celest. car. 3. § Fanaticos,proceritos,laruatos,&c. § & car.2.sequen.282.Suet.in Aug.cap. quottidiano.car.117.Plaut.in penul.cap. ita me. car. 242. § Neque nos populus proceritis insectabit lapidibus. §in rudenti.cap.heus ma ne.car.278. § At ego Ceritus. § Alciat.Fab.65.de Otho.Plau.etiã in bacchide.cap.quicunque.car.153.& cap.2.car.141.a terg.iamdudũ, &c.§ Sed is stultior est barbaro Potitio. § Plaut. in mostel. capit. hic quidem.car.174.a terg.§ Senex hic cerebrosus est. Stulti,stolidi, fatui,fungi,bardi,bucchones, bleni. § in Epid.cap.honoris. in fi.car. 136.a terg.§ me adsimulabam quasi stolidum,cum Bardum me facie bam. § in Persa. cap. satis. car. 259. § Me quidem pro barda & pro rustica,&c. § Tul.de fato. car. 3. § Stupidum esse Socratem dixit, & Bardum. § Plaut.in Trin.cap.sta illico.car.298. in princ. § Mores hominum moros & morosos efficit. § Sueto.in Nerone.cap.parricidia.car.261.in prin.§ Num & morari eum inter homines. § Budæ.in pand.1.car. 240. §

Sublestus,sublinere os decipere,irridere. § Plaut. in aulul. cap. fidei. car.74. in fin. § ea subleuit os mihi pessume. § in capti. capit. quo illum. in fi.car.92.a ter. § Ita mihi stolido os sublinere offucijs. § cap.Iuppit.ubi supra.car. 94. a terg. § Sublitum os fuisse hodie mihi. § in Epid.in arg.car. 132. in prin.§ Cognoscit opera sibi senex os sublitum. § cap.honoris.ubi supra.car.136.in fi.§ Minusque ad hanc rem callidum os sublitum esset. § car. sequen. a terg. § Senex tibi os est sublitum plane & probe. §in miles glor.cap.mihi.car.194.§

Sublinit

Sublinit os illi lænæ matri mulieris. § & a terg.in fi. § Itaque subli nitur os custodi mulieris. § & car. sequen. § nam ut sublinitur os custodi cauto conseruo meo. § Eras. prouer. 448. § Os sublinire. § Bud.in pand.1.car.26.a terg. §

Veteratores, blaterones, irrisores dicũt tales & subsannatores, carpẽtes, uellicantes. § Tul.in 3.offic.car.60.72.in Verr.5. car. 151. in fi. Budæ.lib.de asse. 1.car.1.in pand.1.car.251.a terg.Ponta.li. de sermo. car.201. § Versuti, malitiosi, callidi, ueteratores, uafri. Vt ille ueterator & callidus ad Annibalem duceretur.

Sutor, indusiariu s, uestitor. Itẽ ueteramentarius sutor, calceolarius sutor, nunc & idem caligarius. § Lamprid.in Alex. Imper. car. 127. Plaut.in aulul.cap.narraui.car.73.in princ.Sueto.in Vitell.Imper.cap. contra eundem. § Zauatinum hodie dicunt ipsum ueteramentarium. § Martial.lib.9.in Sutorem.lib.12.de importunis.Plin.lib. 35.cap.10. de Apelle. § Vnde prouerb. Ne sutor ultra crepidam, de quo Eras.

Subligaculum, succinctoriũ, femorale, fæminale, campestre, bracca, perizoma, lumbare. § Tul.in 1.offic.car. 25. a terg. § in Scæna sine subligaculis prodit nemo. § Eras.prouer.2352.Imperitus, & cæ. Plut.lib.de fort.Alex.car.287.uel antepenul.Sueto.in Aug.cap.hieme car.112.in fi. § Thorace laneo, fæminalibus, & tibialibus muniebatur. § Plaut.in pseud.cap.malus.car. 235. in fi. § Hoc quod fæmina summa sustinet.

Superstitio & religio. § Tul.libr.2.de natu. Deorum in med. car. 73. § Cultus deorum est optimus & sanctissimus, pietatisq; plenus. Sed qui per totos dies precabuntur, ut sui liberi quique superstites essent, superstitiosi sunt appellati. § Gel.lib.4.cap.9. § religio quomodo. Quia religati Deo, ideo religiosi dicti a relegando. § Lactan. lib.4.cap.18.in princ. § religio enim est ueri cultus, falsi superstitio. Quia superstitem memoriam defunctorum optabãt, imagines colebãt eorum. Vnde Virgil. Vana superstitio, ueterumque ignara Deorum. Religiones quomodo institutæ, Lactant. § etiam lib.1.cap.15. § reges & probos uiros uenerantes simulachra finxerunt, &c.

Tabanus, asylus, myopa, æstrum, brucus. § Varro lib.2. de re rustica, cap.5.Sen.epist.58.in prin.Quanta nobis, &c. Plin.li.11.cap.28. cap.33.36.in fi.Suet.in Otho.Imper.cap.Deinde, in fi.car.296.a ter. § Quid mihi cum magnis asylis. § Constant.lib.17.cap.7.rei rust. §

Templum Dianæ Ephesiæ per uniuersas Asiæ ciuitates conditum, auctore Ctesiphone Gnosio. § Plin. lib.7.cap. 37. § Romanorum regum tempore, per annos.220.uel 400. magnificentissimum amplissimum.

ſimum. Ditiſsimum, cuius erat longitudo ped.425. diu floruit religioſum. Sæuiente auaritia ſpoliatum, deformatum, incenſum. §Valer. cap.de cupidi.glor.in fi.Gell.lib.2.cap.6.in fi. Plin. etiam libr.16.cap. 41.in med. lib.36.cap.14.§ ubi formam explicat & magnitudinem. Vbi & ſe habuit Alexander Mag. §not.Arria.lib.1.car.33.§ Spoliari per Scipionem ſibi hoſtem prohibuit Cæſar ipſe,ut eius §lib.3. ciuil.car.341.384.§ ubi prohibuit ſacrilegium, iterum Galieni Imperatoris tempore ſpoliatum fuit omnino,& incēſum. §Capitol.car. 3.eius,uel.174.§ de eius qualitate & origine not. Pauſan. §libr.4. car.174.in fi. §

Terręmotus horribiles pernitioſi quandoque qui fuerunt & quando, rationē ueram quomodo perueniant,nondum cōpertam dicit Gel. §lib.2.cap.28.not.Agrip.de mundo. cap.51.§ an ſit uentorum uis, uel aquarum tunc undantium. Vnde nullus Deus ad inuocandum conſtitutus per Romanos, præſenſiſſe tamen futurum Anaximandrū phyſicum & Lacedæmonijs prænunciaſſe, unde tota urbs corruit. §Pli. lib.præd.2.cap.81.Plut.in Cymonis uita.car.penul.a terg.& lib. de Placit.philoſo.num.15.§ Omnium præcedentium maximum, ut infra. Ventos in eam eſſe affirmat Plin. ibidem, qui idem operatur in terris quod in nube tonitruum. ſigna ſunt futuri terræmotus fulmina grauia, intumeſcentes fluctus ſiue uis uentorum,crepitus etiam, & in puteis aquę turbatio §cap.83.Plin. ubi ſupra, Carda. §libr.3.de ſubtilit. car.106.115.§ Erumpentes generant peſtilentiam, Remedium habetur exhalatione. §cap.84.Tul.li.1.de diuinat. car.188.uel.5.fin.§ Maximus terræ mortalium extitit motus, duodecim urbibus Aſiæ una nocte proſtratis,&c.quod fuiſſe conſtat inuidia obliteratum & liuore per ſcriptores in hoc etiam conniuentes de morte Saluatoris Chriſti. §Plin.d.cap.86.§ de quo late conqueritur,& nequitiam reprehendit Budæ. §lib.4.de aſſe.car.391.§ de Tranquillo,Tacito, Plinio.

Quo tempore Clades ad Tranſimenum accepta, Annibale tunc authore, in Romanos notat Liuius. §lib.22.in princ.car.2.§ multæ urbes terræ motu uaſtatę, montes inter ſe concurrerunt. §Plut. in Fabij uita,car.2.in prin.Piin.d.lib.2.cap.86.Tul.d.car.176.188.§

Tyberij Imperatoris tempore fuerunt præd. & inter inſulas Theramenem & Teras iam inſula terræmotu emerſit cum aquis calidis,Rhodum concuſsit, ubi Solis Coloſſum euertit cubitorū.70.mirandi conſpectus, pretio Scut. noſtratium. 180.mill.not.Plin. §lib.34.cap.7. in med.§ multas & euertit ciuitates, quaſdam & celebres abſorbuit. §Iuſti.lib.30.in med. Tacit.lib.2.in med.car.42.a terg. Sueto. in Tyberio ipſo,cap.ſupplice,car.152.Capitol. in Pio Imper. car.4.Pauſan. lib.

lib.2.car.4.in fi.plura not.Agathius.lib.2.belli Goth. in med.Liui.lib. 35.car.penul.ante.§ terra tremuit per 38.dies ordine naturæ. §Pli. d.cap.86.Sueto.ubi ſupra,car.134.cap.Ciuilium, Colenut.libr.2.car. 1. ex Euſebio§ qui duodecim ipſas enumerat ciuitates Epheſum, Apolloniam,&c.Chriſti dei noſtri mortem referentem,not.Bud. §lib. 4.car.393.ubi ſupra.§

Alpium cacumina concurriſſe Auguſti Imperatoris etiam tempore not. Dion. quo Varro cum legionibus cæſus. §libr.56.in med.car. 409.Plin.d.cap.82.85.§

Laodicea urbs Aſiæ cum alijs corruit locis, §Sueto.ubi ſupra. Tacitus.lib.14.in med.car.23.a ter.Agathius, ubi ſupra,Polyb. lib.2.car. 72.§ de Oleno & Elice urbibus. §Plin.d.lib.2.cap.86.§

Tigranis, tanti regis tempore Siriæ ciuitates plures, hominumque mill.ad 70.abſumptæ. §Iuſti.lib.40.in med. Ioſeph. lib.1.belli Iud. cap.27.Etenim Cleopatra,&c. §

Traiani Imperatoris tempore,Anthiochiæ circunſtantibus etiam urbibus horribilis diuturnus maximus ipſo tunc preſente expeditionibus dedito cum exercitibus, §Dion.in ipſo. car.eius.8.Plin.libr.6.epiſt. 16.petis,&c.§ Caſsiusque mons præcelſus nutante cacumine concuſſus.

Valentiniani Imperatoris tempore per orbem terræmotus ita mouit ut mare litus egreſſus Siciliæ multarumque inſularum urbes ſubruerit,innumeri obruti populi & oppreſsi. §Diaco.lib.11.car.86.a ter.§

Atlantica inſula tunc ampliſsima cum duobus regnis demerſa euanuit. §Plato in Tymeo.car.3.§ ubi de Athenienſibus priſcis, §& dial.ſequen.in Critia uel Atlantico.§

Galieni Imperatoris tẽpore terręmotus & tenebræ per multos dies fuit, auditum præterea tonitruum terra mugiente, Ioue non tonante, mota eſt Lybia & Roma,maria multas occuparunt urbes. §Capitol. in eo.car.eius.2.a terg.§ Beritum cum alijs euerſum. §car.174.§

Gordiani Imperatoris tempore terræmotu ciuitates hiatu perierũt cum populis, §Capitol.in Gordiano.3.Imper.car.2.uel 158.in fi.§

Caroli magni Imperatoris tempore dum a Vinigiſio colitur Spoletum,terra noctu mouit horrendo Italiæ, Galliæ, Germaniæ fragore & ſtrage. §Aemil.lib.3.car.103.eius ſex.§ Helicem abſorptam a mari not.Pauſan. §lib.7.car.280.in ſi.§

Tyrij Colonias condiderunt plures, §not.Curt.lib.4.car.24.§ ut Carthaginenſes, Thebas, Gades, quia multitudine abundabãt,uel magis terræmotibus pulſi frequentioribus,ut in uer.populi, infra.

Alfonſi regis Neapolit.tempore & Caliſti.3.Pontif.& Iacobi Picenini

nini maximus fuit, not. Colenut. §lib.6.car.194.Ponta.lib.1.de for tit.in med.car.56.in prin.cap.Diximus,&c.§ Apuliæ multa abſorbuit oppida, cum ſtrage hominem ultra.30.mill.

Ad Belinzonam in Heluetios præaltus corruit mons, rupiumq; moles fauces obſtruxit, quibus Brennio in Ticinum flu. miſcetur, unde prædia plurima oppreſſa. §Ioui.lib.12. hiſtor. li.15.car.antepenul. a terg.§ poſt cladem in agro Vicetino per Hiſpanos.

Quo anno Florentia iugum accepit Alexandri in Ducem primum deputati, inundante Oceano plures exterminatæ urbes & oppida, cum infinita mortalium multitudine oppreſſa, & præſertim Canepiphatum & Batauorum inſulis, nunc Selandæ & Holandæ cum Alemdebucha & Hardes, & excluſæ, clara oppida fluctibus uorata ſunt. §Ioui.lib. 29.in fi.car.penul.in prin.§ Vlyſippo item ſanctæ arenæ,&c.

Quo tempore locuſtæ ex Illirio in Italiam prorepentes aduolarunt ſatorũ dira pernities infinito agmine Turcarũ portendentes aduẽtum tremuit Ethruria, oppidumque Scarparia hiatibus deformatus, patuit mag.mortalium numero tunc oppreſſo. §Ioui.lib.43.in prin.§

Textorum uſum & modum ut hodie not.Sen. §epiſt.90.in med. Quis dubitare,in med.§ Qui & Limbolarij dicti. §Plaut. in Aulula.cap.narraui.in med.car.73.in prin.§ Textores, Limbolarij, arcularij. Quemadmodum tela ſuſpenſis ponderibus rectum ſtamen extendat & Trame remolliat ſpata coire cogamur,& iungi. §Virg. in primo Georg.car.18.Arguto coniux,&c.Pli.li.7.cap.56.in prin.Homer. in eius uita,car.ult.in prin.§ ipſa uero texat telam in electrum abſcondens. de Helena §lib.3.Ilia.car.3.a terg.§ quæ magnam telam texebat duplicem. §lib.6.car.penul.§ in Argo exiſtens ante alias telam texens Andromeda. §li.22.car.penult.§ uxor Hectoris autẽ telam texebat conclaui domus altæ. §lib.2.odiſſ.car.3.§ Penelopes magnam telam in ædibus texebat, interdiu texebat, nocte diſſoluebat,&c. §lib.5.car.2.a terg.§ telam percurrens aurea nauicula texebat. §lib.7.car.2.in fi.§ Aliæ telas texunt & penſa uoluunt. Calchas uaticinator filius fuit textoris. §Home.1.Ilia.car.2.§

Tripudia ſoliſtima §ut ſupra.car.3.anter.Tul.libr.2.de Diuinat. in med.car.226.§ Quum igitur Offa cecidit ex ore pulli,tunc auſpicanti Tripudium ſoliſtimum nuntiatus,&c.plura. §Liui.lib.10.car. penul.a tergo.in med.§ pullarius auſpicium mẽtiri auſus Tripudium Soliſtimum conſuli nunciauit. §Blon.lib.1.de Roma Triumph.car. 44.in fi.de Galli Saltatione, Plin.lib.10.cap.21.de Gallis.§ Horum ſunt Tripudia Soliſtima hi magiſtratus regunt, &c.

Tripodes uel Tripedes aurei, uel ærei, aut lignei fuiſſe conijcimus

Scan-

Scannula super quibus offerebantur in templo uel oraculo simulachra uel sigilla adoranda, ueneranda, & ad memoriam posita, cubitali forte altitudine, ignotas igni § Home. lib. 9. cap. 3. libr. pen. in med. lib. ult. Iliad. in med. § ubi de muneribus, Duos fulgentes Tripodes, &c. Aureum expiscatum septem græciæ sapientibus dono uicissim datum, post & dedicatum, § Plut. in Solo. uita. car. 2. in prin. In Aristide. in prin. § Tripodes uictoriæ uoto, &c. § In Cleomene. car. 132. § Tripes æneus cum æneo cratere inferri, &c. § Virg. in 5. car. 2. § In medio sacri Tripodes uiridesque coronæ, § Herod. lib. 9. cap. 7. § de Tripode cum serpente tricipiti, § Pausan. lib. 4. car. 154. in princ. lib. 10. car. 398. in med. § De manubijs Amycles Apollini Tripodas æneos tris, in quorum uno Veneris, Dianæ in altero, in tertio Cereris, & Proserpinæ signa insistunt, § lib. 1. car. 22. in med. § In his Tripodes dicati ænei, &c. § lib. 5. car. 196. in prin. § æneus item Tripos cum coronis, § lib. 9. car. 350. in princ. § æneum apollini Tripodem dedicant. Tripodum maxime insignis est quem Amphitruo dedicauit. Tripodem ansatam. § Home. li. pen. car. 4. § in Ludis in morte Hectoris, § car. 8. a ter. car. 4. fin. lib. 4. odiss. car. 3. § inter dona geminos Tripodas.

Tria quam grauissima bella perpetrarunt Romani omnium uictores nationum præter tria punica. primum per Marium aduersus Cimbros, Ambrones, Tigurinos, Theuthones & alios, de quibus Plut. in Marij uita ad Athisonem prope Massiliam ad aquas Sestias. not. Flor. § ad Liuium. lib. 68. lib. 3. Epithom. car. 1. a terg. de eodem bello. §

Secundum per Drusum Germanicum in Germania, quam pluribus subegit uictorijs, donec febre correptus interijt, ut ex Liuio decade ultima ad posteros non peruenta adhuc cum cæteris, & Plin. prior a Druso requisitus ipso in somnijs, ut in epistola nepotis eius, lib. 2. pergratum, &c. bellorum Germaniæ. lib. 20. qui etiam interciderunt.

Tertium cæteris omnibus quã grauiorem, obliteratũ etiam, Triennio perpetrauit continuo Tyberius Octauiani Imperatoris legatus cũ legionibus. 30. not. Suet. § in Tyberio cap. Data, car. 138. a terg. § aduersus Illirios, Thraces, Pannonios cum. 500. mill. hominum ferocissimarum gentium. § Flor. in Epitho. car. penul. in fi. Plin. li. 7. cap. 45. in med. de Augusto. § Apia. lib. Illirico uerbum refert. Dion. lib. 55. in fi. sicco transit pede.

Vadimonium stetisse in re capitali. § Plaut. in Aulula. capit. postquam, in fin. car. 70. a tergo. § ut sibi liceret Miluium uadarier. § In bachide. cap. Mirum. car. 142. § Ita me uadatum amore iunctumque attines? § In persa. cap. pẽsum. car. 261. in fi. § Vadatur hieme, utinam

nam uades desint in carcere ut sis. § Curt.lib.9.car.4.in oratio. Alexandri ad milites suos.§ rerum quas etiam gesturus sum, uadem præ demque habeo. § Gel.lib.2.cap.14.Sueto. in Caligula, cap. In Gallia.car.194.§ litigatorum plerique occurrere ad uadimonium absentes non possent. § Tul.in 3.offic.car.58.§ de Damone Pythia, uas factus alter pro altero, si ille non reuersus esset, is moreretur, de quo exemplo Valer.cap.de amicitia, § car.ult.Beroal.in 95.annotat. car. 16.Bud.in pand.1.car.38.39.40.§

Ver sacrum quomodo, exponit § Liuius libr.22. car.2.in fin.3.in prin.lib.34.car.antepenul.in fi.eius.Blond.lib.1.de Roma Triumph. car.30.§

Venetæ urbi amplissimæ alias similes quasdam in aquis etiam sitas legimus per modernos, unam in Parthis Cantam nomine, magni Canis uel Imperatoris ad Cataium opulentissimum cum lapideis pontibus, excelsis domibus, cum fenestris clatratis & specularibus, ubi ciues togati cum barba & coma, cum equis carpentis & nauiculis tectis, cum Typographis, qui libros, historias, & sacrorum cerimonias imprimunt, &c.Ioui. § lib.14.car.7.fin.§

Aliam in Indos esse nomine Themistitan quam Cortes Ferdinandus expugnauit. not.Iouius etiam § lib.34.in fi.car.4.fin.in fi.§

Venezuolam tertiam refert Io. Leo. Hispan. rerum Indicarum moder.historicus. § lib.2.cap.63.car.107.in fi.§

Singui alia est ciuitas cum sex mill.pontium lapideorum, § Card. lib.11.de subtil.car.6.fin.a terg.430.§

Ad Preteianum etiam regnorum quadraginta Imperatorem profectus est iam Thomas apost.ubi & Abissini regnant, & principē eligunt modo & forma ut in ciuitate ipsa Veneta. late Ioui. § lib.18.in med. car.389.§ Venetos Gallos nauigijs potentes in re maritima a Cæsare subactos.not.Cæsar ipse § lib.13.Gall.car.3.§

Vicarius dicitur non coadiutor uel legatus optio prætor, sed successor, subrogatus, suppositus, suspectus.Liui. § lib.29.in princ.eius.§ de Scipione in Siciliam iuuenes militiæ lectos aduersantes remittente. § libr.5.car.3.in fin.de Licinio Caluo, de Scipio.Plut.in eius uita, car. 3.in fin.car.91.in fin.Tul.in oratio.pro Murena, car. antepen. a terg.§ nolite mihi subtrahere uicarium meæ diligentiæ. § Sen. ad Albinam in fi.cap.maximum, &c. § pro coniuge uicariam dedit, hoc amplius est, &c. § car.151.Orat.Sat.penult.Iandudum, &c.§ Siue uicarius est qui seruo paret, &c. § car.3.fi.ante, Oda, Intactis. Opulent.lib.3.§ æquali recreat sorte uicarius. § Plin.epist.32.lib.10.§ etiam uicarij dati.Epigoni alio nomine appellati ab Arriano. § lib.7.car.4.290.

Anton.

Anton.Pius Imperator,ex Capitol.car.37.a terg.Ponta.lib.de principe car.1.in prin.de Alfonso rege.§

Vitrum not.cap.de mirand.alibi.

Xerxes idest uictor,bellator.Herodo. §lib.6.cap.7.§ Artaxerxes maximus bellator. §Beros.in Balleo rege.8.Babilon.car.61.§ Xerxem uictorem,Triumphatorem,Lart.inuictum maximum,Maccha beus pugnax, Niconta uincens, Scanderbegus superator, Nero lingua sabina fortis. §Sueto.in Tyberio.Imper.car.1.129.Gell.lib.13.cap.22.Herodo.lib.6.cap.7.Sueto.etiam in Calig.cap.nouum.car.179.in prin.In Aug.cap.Quin.&c.car.124.a terg.§ Authicon fortunatus, Hector possessor & dominus. §Plato in Crati.car.2.a tergo.in med.124.§ Theophilus seruator, §ubi supra car.seq.§ Euergetas, Callinicos, Soteras, Mogalos, beneficos uictores seruatores magnos. §Plut.lib.de fortuna Alexand.car.295.ante.§ Sehiten, bene fortunatus lingua punica. §Ioui.li.44.car.525.§ Fares alacer. §Ioui. ubi supra.§ Socrates seruator potens, Trasimul pugnator ferox. §Plato lib.1.de repub.in princ.car.215.in princ.§ Martellus, Martius, potens, Chaer ciuitatis uictor. §Aemil.in Dagob.2.rege.18. car.56.ante.in fi.in Ludou.7.rege.40.car.235.§ Romus robustus. §Manethon.car.99.a terg.§ Hercules fortissimus. §Xenoph.lib. de ęquiuocis in prin.car.109.plura not.Geu.lib.1.car.275.a Don Alfonso Fonseca.§ Vnde cognomen regum Hispan. Catholici, Delis uel Delimentes pugnacissimus ad temeritatem usque. §Ioui.lib.33. car.562.§ Balthi,audaces. §Aemil.lib.1.in princ.car.3.uel.11.§ Gotfredus fortissimus. §ubi supra.libr.3.in Henrico rege.37.car. 137.a ter.§ Demetrius expugnator. §Plin.lib.7.cap.38.§ Israel, Angelo reluctans. §Iosep.lib.1.antiqu.cap.27.in fin.§ Samson.i. robustus. §Iosep.lib.5.antiqu.cap.10.§ Pharao, ferociæ plenus. §Manet.car.95.§ Nicephorus,uictoriam ferens. §Aemil.in Car. Mag.rege.23.car.109.in fi.§ Sultanus.i.procurator max. §Aemil. lib.4.in prin.car.148.§ Sophus,sapiens.Iouius ubi de ipso late. Augustus,Sebastus,reuerēdus,ut in Octa. §Dion.li.53.in med.car.352.

Zea grani genus,hodie spelta. §Plin.lib.18.cap.8.in prin.cap.11. in med.libr.22.cap.25.post princ.Home.libr.4.odis.in med.car.37.§ Triticumque Zeæque & hordeum. §Leand.in sua Italia,de Campania.car.143.in fi.§ quæ Alicam conficit, de qua supra. §Cato. cap.58.Plin.lib.epist.1.epi.15.heus tu?&c.§

Verba

VIA lapides magni sine paruis bene strui negant architecti, dicit Plato § li.10.de legi.car. penul.a terg. § Ita pluriformia nos etiam annotauimus ad arbitrium colligē da & animaduertenda. Virgilio nephas non fuit formicas nominare. Non Homero inter prælia deorum improbitatem muscæ describere, dicit Plinius § lib.29.cap.1.in fi. §

Verba græca latina uocem propriam non habentia, uel è contra. unde cogente proposito Græcis est utendum uerbis ipsis, ita dicit & Plin. § lib.16.cap.6.in fi.lib.21.cap.9.Sen.lib.1.de ira. car. 1. ubi de iracundia.Gel.lib.10.cap.22.in prin.lib.11.cap.16. §

Catiū nauicula actuaria. § Plin. libr.9. cap.30. in fi. §

Acacus simplex. § Bud.lib.1.de asse. car. 22. §

Acratophoris. § Tul. lib.3.de fini.car.4. §

Aer. § Tul.lib.2.de natu.deo. in med.car.80.Ponta. li. 3.de fort.car.1.301. §

Aphronitrum, spuma nitri. Martial. § lib.ult.car.4.a terg. §

Androgynus utrinsque sexus. Liui. § lib.27.car.3.in prin. § de prodigijs.

Asida stella quæ. § Plin.libr.2. cap.15.in fi. §

Aromata, § nos speciarie dicim.

Arninapitia, opum priuatio. Sen. § epist.87.in fi. Naufragi. §

Artoptesia panis, de quo Plaut. § in aulul.Plin.lib.18.cap.11. in med. §

Apostaton, inconstans. § Lactan.lib.3.cap.6. in med. §

Apathes sine affectu. § Plin.li. 7.cap.19. §

Authomata per sese mouētia. Vitru. § lib.9.cap.ult. Suet.in Claud.Imp. car. 261. §

Charchesium & cymba. Macro. § lib.5.cap.21. §

Cathiphia pronitas. § Plut. li. de uitio.uerec.in princ. §

Cheras. § Eras. prouer.3391. 338. §

Cimeliarchium, sanctius conditorium rerum eximiarum. Budæ. § lib.2.de asse.car.130.

Coarmentarij, Abijt & taurus in sil. § Eras.prou.car. 15. §

Conuiuium. § Politia.in 1.miscel.Ponta.lib. de conuiuent.

Curiositas. § Gel.lib.11.capi. 16.Sue. in Tyb.cap.sermone, car.penul. §

Crysocome flos. § Plin.lib.21. cap.8.in fi. §

Crysocolla, sanies auri. § Plin. lib.33.in præfat.& cap. ult. §

Dactilotheca, gioiello. § Plin. lib.ult.cap.1. §

Dysopia, uitiosus pudor. § Plutar.lib.de uitio.uerec.in prin.

 car.

car.431.a terg. }
Echo multiplices uoces. {Plin. lib.36.cap.15.in prin. }
Effippiæ, stratum equitabile. Tul. {lib.de fini.3.car.93.ante. }
Ectapelos, omnium scientiarum. { Plin.lib.7.cap.16.in fi. }
Edo, poto, eo, ago, sto, sisto, lego, plecto, libo, fari. {Budæ. in pan.sec.car.2. ante. }
Emblema, tarseatum. { Dion. lib.57.car.430.in Druso. Sueto.in Tyb. car.pen. }
Erophon, culex. { Carda. lib. 9. in fi.de subtilit.c.288. }
Estrum, asylum. {Sene. epi.58. in princ. Virgi.in 2.georg.plurimum, &c. }
Ethos, mentis habitus. { ex Quintilia.Budę. in pand.1.car. 125.Plin.libr.35. cap. 10.car. 209.in prin. }
Ethe, omnes sensus. { Plín. lib. 35.capit.10.de auribus, in medio, car.109. in prin. }
Extimia, animi moderatio. Sene. li.de tranquil.uit.in princ. cap. 2.quęro.in prin. }
Exorcizare, consecrare.
Furor. { Budæ. in pand. 1. car. 239.Politia.in d.1.miscel. }
Glomi. { Eras. prouer. pro bonis.car.277.}
Horoscopus, hora natiua. Budę. {in 1.de asse.car.18. }
Lichenas. { Plin.lib.26.in principi.cap.1. }
Nigrocellæ / Sarcocellæ / Buboncellæ { morbi testiũ.Plau. in mercat.ca. 211. capit.ex summis.
Ineptus / Innocens { Bud.lib.1.de asse. car. 22. Politia. ind. 1.sua miscell. Tul. libr. 3. Tusculan. car.5.in fi.}
Ledoria. {Macrob.lib.7.cap.3. 509.scomma.
Melancolia. {Polit.ubi supra.}
Monopolium, cõuentio plurium lucri causa. {Suet. in Tyber. car.143.capit. Quinetiam. car. penul.164.in fi.cap.sermone.
Multiplices mores amicos. {Gel. lib.11.cap.16.}
Multa uidens. {Dion libr. 42. car.eius.10.123.in morte Milonis & Ruffi.}
Notus. {Bud.in pand.1.car.66. ante.}
Negotiatio. {Gel.d.cap.16.}
Nemesios Dea. {Pli.lib.11.cap. 45.in med.lib.28.capit.2.& in annotationibus.
Nomes. {Polit. ubi supra, & in fi.operis.car.68.}
Phanetes. { Lactan.lib.6.cap.2. in prin.} periodus orationis.
Podagra. {Plin. lib.26.cap.11. in fi.}
Phises gemma. {Pli.lib.ultimo. cap.12.in med.}
Phycos. { Plin. libr.18.cap.ult. in princ.}
Procion. {Plin.d.lib.18.capit. 28.in med.}
Pregmenis. {Tul.d.lib.3.car.93.
Rhus herba. {Plin.libr.24.cap. 11.}
Rabiosus. {Sen.ubi supra. }
Sesqui, itidem cum dim. {Bud. lib.de asse.car.2.in prin.}

Scurra. §Tul.in 1.de natu. deo. car.36.§

Scarus piscis. § Macrob. lib. 3. Saturn.cap.16.§

Sympathia. §Pli.lib.20.in prohem.lib.37.cap.5.in med.§

Symmetria. § Pli. lib.34.cap.8. in med.§

Solecismus. §Gel.lib.5.cap.20.§

Spatium inter duos exercitus. §Tul.in epi.ad Attic.lib.6.epi. 3.& simil.&c.§

Sophismata,cauillationes. §Sen. epi.111.in prin.Quid uocetur.

Stratagema, Vafrum consilium in eludendos hostes. § Vale. cap.de Stratagem.§

Stomacosus. §Sen. lib.1.de ira. car.penul.a terg.§

Tenasmos, uoluntas egerendi. Plin.lib.28.cap.10.in med.§

Trasonas,mili.gloriosi. § Ponta. lib.1.de fortit. cap. de Timid. car.59.in fi.§

Vniones. § Plin.lib.9.cap.35.in med.eius.§

Vultus. §Tul.ad Pli.lib.11.cap. 37.§

VERBA MONOLOCA, ET SINGVLARIA, uel quasi.

TALITRVM, Cucuma, proseuca, scruta, Mesonautæ, fossatum,mantellum,Secale siligo,chironomonta,representare, §Cæs.lib.Alexandrino.car.antepenul.a terg. Budæ. aliter in annotat.car.38. Sueto.in Tyber.Imper.Iuuen.Sat. 3.in fi.domus mendicantium, Ponta.lib.2.de aspirat.car.37.Plin. libr. 17.cap.21. Sueto.etiam in Tyber.Imper. Iuuen. Sat.5.car.20.in fi. Structor car. dicit Home. libr. 4.odiss.car.2.in prin. lib.15.car.3.in fi. Politia.in miscell.num.3. Budæ.in pand.1. car. 136. Orat. Vilia uendentem,&c.Spart.in 30.tyrannis de Mario.car.255.a terg.§ Duorũ digitorum allisione contriuit.simile quod not. §Horat.lib.4.oda.6. Diue quẽ,&c.pollicis ictum.de Hercule Pausan. §lib.2.car.70.in fi.§

VERBA NOVITATEM VEL BARBARIEM præseferentia, Latinissima tamen, per Idoneos & Illustrissimos authores obseruata, præter opinionem habita uti grossiora, non ideo utenda uideantur, obseruanda tamen.

ABSCONSVS Thesaurus. §Plin. de Leon.li.8.cap.16. in med.Ponta.lib.de fortit.in fi.car.antepenul.a terg.§ Aduocatorem sibi petit,&c. § Sen.libr.1.de Ira.car.ult. ante.125.§

Anellum in digito, § Plaut. in epid. cap. male, in med. car. 139. ante. § qui dictus est linguæ latinæ pater. § Orat. Sat. 7. lib. 2. in princ. car. 303. § cum tribus anellis. &c.

Agnellum, hædillum, Plaut. in asina. cap. cur me, in med. car. 56. ante.

Alterum tantum, § Liui. lib. 1. car. 6. a terg. in prin. § de Actio nauio, numero alterum tantum adiecit, § lib. 8. car. 3. in prin. § de legionibus. Alterum tantum ex latino delectu adijciebatur, § lib. 10. car. ultima a terg. § & alterum tantum centurionibus ac equitibus, § Plaut. in Epid. cap. Caue. in fi. § Immo etiam si alterum tantum per dumdumst. In bachi. § car. ultim. in fi. § Alterum tantum auri non mercam.

Aspecta, est ne ut tibi dixi? Plaut. in Epid. ubi supra, car. 139. cap. male, &c. In mostell. cap. peri Hercle. § car. 186. in princ. § Quęso ædepol huc me aspecta. In Menech. capit. An ne, oculi aspectando mihi dolent, manendo medicum § car. 139. §

Ausculta modo fateor peccauisse, Plaut. in mostell. cap. ubi sanum. § car. 178. §

Adiutabo adiutorium. Valer. cap. de fiducia sui, uer. sunt & illa, cap. de omnibus. § Varro. lib. 2. car. 7. de re rust. Terenti. in Andria. car. 6. Plaut. in Casina. cap. sine modo, § ut hic sit secum, se adiutet, &c. § & cap. age tibicen. § & ego te adiutabo in nuptijs. § & car. seq. In miles, cap. sequimini. § Dicam ut me adiutorem, &c.

Adunauit. § Plin. lib. 19. cap. 2. Iusti. lib. 5. in fi. lib. 15. in fi. §

Adornati. § Cur. li. 10. car. 2. a ter. § Argento & auro adornati. § lib. 3. car. 4. ante, 25. in prin. Plin. lib. 16. cap. 35. lib. 32. cap. 2. in fi. lib. 36. cap. 6. in princ. Liui. lib. 7. car. 2. in fi. lib. 8. car. 4. ante in med. li. 10. car. penult. lib. 28. car. penul. in princ. Suet. in Calig. cap. Mox. car. 73. a terg. 74. a terg. 267. a terg. §

Assuefacere, § Suet. in Aug. car. 97. Plin. de Coruino. libr. 10. cap. 43. Liui. lib. 26. in prin. § Vbi de Velitibus institutis § car. 1. a terg. lib. 31. car. 4. in fi. Vale. cap. de amore coniug. in Hypsicratea, Tacit. li. 12. car. 1. in fi. 24. in prin. Cæs. lib. 4. car. 1. in fi. 2. in prin. §

Barones. § Tul. in epist. ad Atticum lib. 5. § hic toties, &c. Geu. lib. 2. car. 173. uirum dici. Ponta. lib. 4. de obed. car. 32. a terg. cap. subiectorum. § alio nomine homotimi principis socij. § Xenophon. lib. 1. car. 15. 25. 26. §

Beatitas. § Macrob. lib. 1. de somno Scip. cap. 10. §

Beccum, idest rostrum, & panem, Suet. in Vitell. Imper. § car. eius ultima in fi. Herodo. lib. 2. cap. 1. § machina item est percussoria.

Bellissi-

Bellisſimum. §Tul.in oratio.pro Flacco,in med.eius, car.155.in fi. Plato in Euthi. car.105. eius.5.in princ. Eraſm. prouerb.954.pulcre dixi.

Bucca. quicquid uenerit in buccam. prouerb.de quo Tul. in epiſt. ad Atticum §car.15.208.Gel.libr.2.cap.22.Sen.epiſt.118.in princ. Pli.lib.11.cap.37.Eraſ.prouerb.472.§

Cantionum & fabularum,Suet.in Nerone Imper.cap.Reuerſus.Vitru. §lib.1.cap.1.Plaut.in Bachi.in prin. eius§ Home. in hymnis.

Caſtellum oppidum, receptaculum aquarum, munitio exercitus, nunc un forte, §ſupra in cap.exercitus.§

Calceati & ueſtiti. §Tul.in orat.pro Cælio. car.54. Suet. in Aug. Imper.cap.poſt cibum meridianum. Ita ut calciatus ueſtitus erat, &c. In Caligula.Imper.cap.Veſtitu calciatuque,&c.

Cauerna. § Curt.lib.5.car.2.a terg.§ ex qua fons ingentem uim bituminis,&c.

Cauare, fodere. §Plin.lib.33.cap.4.6.lib.36.cap.8. in prin.22.in prin.Plaut.in pſeud.cap.Dij immortales,car.230.Curt.lib.5.car.52.§

Caminus, fumarium,Vaporarium ad focum.Sueto.in Vitell.Imper. cap.caſtra flagrante Triclinio ex conceptu camini, §Cato.capit.37. Orat.in primo epiſt.§ Quid tibi uiſa, &c. per brumam, &c. §car. 205.lib.1.Sat.5.§ Vdos cum folijs,&c. §Sat.3.li.2.§ Oleum ad de camino,flammam expirare caminis, Virg. §libr.3. Perſi. Saty.5. Iuuen.Sat.10.in med.Sat.14.in fi.§

Carros,currus. §Cæſ.pluribi, & ubi diximus in cap. de Vehiculis ſupra hic.

Caligarij, calceolarij, plura ut cap.de Calciamentis,ſupra.

Caſtellani. §Liui.lib.34.car.4.in fi.182.in fi.§

Cerebrus in maſcul.gen.Plaut.in Moſtell. cap.Qui homo.in fi.eius, Immo etiam cerebrum quoque omnem è capite emunxiſti meo.

Circulis & in conuiuijs. §Liui.lib.34.car.ult.a terg.in med.§

Cinctura & gladio. §Sueto.in Caligula,cap. Nouum, car.178.In Nero.Imper.car.277.in prin.§ locum tamen emendat Beroal. ibi ut aliter dicat.

Cholera. §Lamprid. in Alexand.Imper.car.118.§

Collus, collum, Plaut.in capti.cap.iam ego,in fi. collus collario caret. §car.86.cap.Illic.car.100.§ ego collos detruncabo tergoribus.

Columbulis ideſt pipionibus ut infra. Plin.epiſt.25.lib.9.§ Quereris,&c.

Condocefacere. §Tul. lib.ult.in med. Tuſculan.car.205.§

Conquassatam. § Tul.lib.1.de diuinat.car.183.§ Apulia maximis terræmotibus conquassata esset.

Consiliantibus. § Orat.lib.3.carm.oda.3.Iustum.&c.§

Cordolium. § Plut.in penulo.cap.Negoci,in med. car. 140.a ter.§ Tibi erit cordolium, si quam ornatam melius forte aspexeris.

Consuetus est puer olim, Plaut. in Asinar. § car. 57.ante, cap.cur me,&c.§

Coquinare perdoces, § Plaut.in pseud.cap.forum coquinum. car. 232.§

Cribellum, cribellare, Palad. § in Iulio.cap.11.lib.1.cap.40.§

Coronarij. § Plin.lib.21.cap.9.11.in fi.§

Culpare. Tacitus § lib.20.car.pen.in prin.78.in fi. 86. in princ. § Culpabant cerialem.

Cultellus. Suet.in Claud.Imper. § cap.sæuum.car.230.a tergo.§ Cultellos sibi paruulos ex utroque ferro,&c. § Valer.cap.de fortit.in Portia.& cap.humili loco nati.in fi.cap.ult.car.65.Iuuen. Sat. 2. in fin. eius.Sat.11.car.3.uel.52.§

Curtare. § Orat.Sat.3.li.2.§ Quantullum summæ curtabit quisque dierum.

Dare foras mulierem uestimentum muliebre,uirum uirile. § Plautus in menech.car.186.in fi.cap. § & hoc uiuitur more,&c.

Denegat. § Sueto.in Iulio.car.1.in Nero. car. 245. Plaut. in Amphit.car.24. § Is si denegat facta quæ tu facta dicis. § Cæs.lib. 1.ciuili.car.11.in prin.§ Expetito colloquio & denegata commemorat. Salust.in comparat.Catonis cum Cæsare. § car.44.Plin.lib. 1. epist. 10.in fi. Si quando,&c.§

Decalciabat ipse se Flau.Vespasi.Imp.de quo Sueto. § in eo.capit. ordinem.car.328.§

Dehonestamentum. § Gel.li.19.cap.10.in med.Tacit.lib.14.car. 3.in fi.Iusti.lib.7.in med.Liui.lib.41.car.2.415.§

Dedecorantem urbis authoritatem & magistri. § Tul. in 3. offic. car.2.a ter.§ Qui bonis dedecorant se.Plut.in Trinu. § capit. quo illic. car. 294. in prin.

Dearmatum hostium exercitum sub iugum miserat. § Liui. lib.4. car.2.a terg.in med.§

Despoliatus.Siquis amissa tunica,&c. § Tul.ad Atticum.lib.7.epi. quid opus.car.206.Sen.episto.64.in fi.car.80.in fi.molesto,&c. libr.de consolat.cap.incipe.car.147.ante.in fi.Cæs.lib.2.Gall.car.ult.§ Aliā orationem despoliato prædicas.Plaut.in Asinar. § cap.unum.in medio.

dio.in casina.cap.sensim tu uirũ despolias, &c. cap.123.in fin.in miles glor.cap.iam ne. § Ab illa quæ digitos despoliat suos. § in Trinu. cap.multas. § Elegans despoliator. § car.293.a ter. §

Depinxisti. § Tul.in 1.de natu.deo.car.9.in fi. Plin.lib. 34.capit. 15.Plaut.in pen.car.249.in fi.cap.Auitu.in fi.Sueto.in Calig.cap.uesti tu.Pers.Sat.ult.in fi. §

Deuirginata ancilla, in iure, &c.

Disturbium. § Tul.in 1. de diuinat. car. 175. § Simia quam ex Molossorum ad sortem parata disturbauit. § Cæs.lib.1. ciui.car.9.in princ.Vale.cap.de studio & indust.in Archimede. §

Discordare. § Tacit.lib.11.in prin.car.1.in fi. § Discordiosum. § Salust.in Iug.car.66. §

Discalciatus. § Suet.in Nero.Imp.in fi.car.277.in prin. §

Dubiosus & inexplicabilis. § Gel.lib.3.cap.3.in prin.lib.5. capit. 10.in fin. §

Exest uel exedit. § Tul.lib.3.Tusculan.car.7.a terg. 106. §

Ex transuerso. § Plaut.in pseud.capitu.si unquam.in fin. eius. car. 233.ante. §

Facellæ ardentes, splendentes. § Home.li.18.odis.car.ult.in prin.

Famulus. § Tul.in 2.offi.car.5.uel 36.Ponta.li.3.de obed.car.264

Facere cænam. § Plin.lib.7.episto.3. §

Fantasia, uertit in multiformes pasiones. § Ptolem.car.10.in fi. §

Fastidiosum. § Capitol.in Max.Imp.in prin.car. 137. in prin. §

Ficatum, Iecur. Cælius.

Filiolus. § Valer.cap.de ominib.in Tertia Aemil.filia.cap.de ocio in Socrate.Plaut.in capti.car.99.cap.Iupit.in fin. § Puerum filiolum tuum.In cistel. § car. 129. § Quæ educeret eam pro filiola sua. In Trucul. § car.pen.operis.a terg.Tul.ad Atticum.episto.1. in fi. c. 9. Iuuen.Sat.9. §

Bellum. § Cæs.lib.1.Gall.car.ult.in fi.Salust.in Catil. car. 42.Liu. lib.30.car.antepenul.§

Amicitiam. § Cæs.lib.4.Gall.car.5.a ter.de Vbijs. §

Metum. § Tacit.li.16.car.2.ante.Salu.de quo Sen.epi.114.in med.

Inuidiam. § Metham.lib.3.car.51.67.Liui.lib.38.car. antepenul. ante.214.§

Verbum. § Tul.in oratio.pro Quintio.car.13. §

Societatem. § Liui.lib.24.car.ult. a terg. §

Fossatum. § Plin.lib.17.cap.21.Capito.in Gord. Imperat.Iunio.

car.159.a terg. §

Forare. § Colu.li.9.cap.3.Plaut.in mostel.car.156.§ Ita te forabunt patibulum per uias. § Metham.lib.12.in med.§ Nullo forabilis ictu cygnus,&c.

Fruitio. § Ponta.ubi infra.car.pen.de prud.§

Furiare. § Orat.oda.25.lib.1.parcius,&c.§

Gallinarij. § Plin.lib. 10. cap. 55.§ Ars gallinarij cuiusdam.

Gula. § Plin.lib.11.cap.37.in med.Palad.in Martio.cap.12.§

Grandescere. § Plin.lib.17.cap.27. in fi.§

Ignominatus. § Gel. lib. 8.cap.ult.§

Infamatus. § Plin.lib.9.cap.35.in med.§ Lollius infamatus regum muneribus. § Tacit.libr. penult. in med.§ de Fabio Valente. § lib.19.in fi.car.48.ante.65.a terg.§ Secretis criminationibus infamauerat Fabius ignarum. § car.eius sec.a ter.71.a terg.§ Sed ubi totis castris infamata proditio Cæcinnæ. & infra. § car.eius.8.in fi.§ Legatus legionis,& spuit Verginium,& infamauit.

Insidiari. § Sueto.in Tito Vespas. § cap.pontific.car.§ 36.ante.§

Intricatum. Plaut. in Persa in arg. Intricatum ludit. § & capitu.si quam.§ Intricatum hodie dabo. § Gel.lib.6.cap.2.in fi.§

Intratur mox in urbem quadruplici agmine per Martium. § Flor. in eo.lib.de bello Mariano.§

Inimicum capitalem. § Plaut.in penu.cap.satis.car.247.ante.§

Inimicare. Orat.& miseras inimicat urbes. § libr. 4. oda. 15. Phębus,& cæ.§

Incantamentis. § Plin.lib.28.cap.2.in med. & supra hic.§

Imputauit. § Tacit.lib.17.car.55.a terg.car.58.in fi.§

Insanitas. § Tul.lib.3.Tusculan.car.3.§

Larus,fur, }
Fulicaauis. } Eras.prouer.larus.1133.1948.2559.

Home.in 5.odis.in prin.Cæli.lib.6.cap.7.Alcia.fab.90.

Libraria uel bibliocheca. § Gel.lib.5.cap.3.§ Apocheca librorum,ut hodie.§

Ligare uulnera. § Plin.episto.36.lib.9.episto.33.Colu. li.13.cap. 8.32.Palad.lib.1.cap.6. rei rust.§

Lucanica. § Tul.lib.9.episto.car.129.Martial.filia picenę. & cæ. lib.13.car.2.in fi.de Sabello.lib.1.§

Maritauit. § Suet.in Vespasi.patre, capi tu.defensorum.car.325.in prin.

prin.Orat.lib.epod.oda.2.& cap.de re ruſt.ſupra.§

Magiſt.præceptor. § Suet.in Iulio.cap.cæterum.car.3.Plaut.in bachi.cap.iamdudum.in fi.§

Merendam cibum meridianum.Suet.in Aug.Imper. § cap.poſt cibum meridianum.Plaut.in moſtel.cap.melius.§ Nunquid ad merendam iſtic.ero & cap. hic quidem.uide ne forte ad merendam copiam diuerteris. § ſupra.in cap.prandia,&c.§

Meritaſſet. § Tul.in 5.Verr.car. 170.§ qui ſeſtert.meritaſſet.

Mercatum. § Plaut.in mercat.in arg.& pluribi in moſtell. cap.his quidem,in men ech.in prologo.Suet.in Nero.Impe.cap.ſuper ingenu.§ Circa conuentus mercatusq́ue græciæ. §Tul.in Philipp.2.car. 2.Domi tuæ.&c.§

Minatijs. § Plaut.in miles.cap.præcepta.§ Non mihi poſſunt minatijs tuis. § in Rudent. cap. uerum.§ Minatias ego iſtas floci non facio tuas. § car. ult. operis in Trucul. § Certare mecum quam minatijs.

Monſtrare. § Tacit.lib.17.car.60.ante.in med.Plin.lib.6.epi.21. lib.2.epiſt.12.lib.German.car.4.ante.Sen.epiſt.19.in med.Iuſti.lib.7. in prin.eius perſi.Sat.1.car.2.in prin. §

Ne clama. §Plaut.in moſtel.cap.Sceleſtiorem. ad fi.§

Neſcio quid uiri ſis. § Plaut.in pen.cap.ſatis.car. 247.in prin.§

Nouum nouitium. § Gel.lib.6.cap.5.Plin.lib.35.cap. 6.in med. in præfat.operis.lib.13.cap.16.in fi.§

Nutricare,nutrire. §Tul. in 2.de natu.deor.car.43.78.Varr. libr. rei ruſt.cap.4.li.1.cap.23.37.Plaut.in miles.cap.cohibete.in med. car. 11.in mercat.cap.amice.car.215.in prin.§ Neque pueros nutricare.

Obſtinatus. § Cæſ.lib.5.gall.car.2.a terg.Plaut.in aulul. car. 70. in princ.§

Orbum,lumine cæcum. § Plin.lib.7.cap.43.in fi.lib.28. cap.4.in prin.lib.35.cap.10.in med.car.208.a terg.in med. § Imaginem Antigoni regis altero lumine orbũ. § Valer.cap.de humanit.in Hannib.

Orbos & Truces hoſtium,&c. § cap.de ſenect. in Apio. Claud. §

Papare,edere. § Plaut.in epid.cap.ult.in fi.§

Partite uos hæc inter uos. § Plaut.in Amphit.cap.quis.car.34.§

Panem in neutro genere. § Plaut.in curcul.cap. date uiam.in fin. car.110.a terg.§

Pauperat. § Plaut.in miles.cap.cohibete,in med.car. 201. in prin.

In pseud.cap.malus.car.235.in prin.} Me pauperant boni uiri.

Pacificatus sum, Plaut.in Sticho.cap.Ita me.in princ.

Per uiam, Plaut.in cistell.car.ult.in fi. Quid hoc.

Peregrinellus. {Plut.in Apophtheg.car.173.a terg. in Lisandro, in penul.in prin.184.}

Per tempus aduenis, oportune, {Plaut.in Menech. capit.in mala. in med}

Planctum & lamenta. {Tacit.lib.20.car.31.ante in fi.eius.6.}

Pipionibus & pulicenis, {Lamprid.in Alexandro Imper.in prin.}

Politum. {Varro lib.1.cap.2.rei rust.Plin.lib.20.epist.17.libr.1. epist.16.in prin.}

Possibilitas. {Ponta. lib.2.de fort.car.290.a ter.}

Potestas, qui magistratus. {Sueto.in Claud.Imper.cap.Iurisdict. In Nero.cap.nec minore,Plin.lib.28.cap.6.in princ.lib.29.cap.4.post prin.Salu.in Iug.car.65.in Mario Cori.car.9.}

Prosperare, {Liui.lib.8.car.3.in princ.} In Decio cons.deuouente sese.

Præsentia, ad præsens, {Cæs.lib.1.Gall.car.10.}

Procesionem. {Capitoli.in Pertinace Imper.car.69.}

Pugnis & calcibus, {Sen.epist.80.in med.hodierno, &c. Tul. in oratio.pro Sylla.in med.car.181.In.5.Verr. in med.} ibi cum pugnis & calcibus concisus esset, {lib.ult.Tusculan.in fi.car.201.Plau. in Amphit.car.10.Eras.prouer.2021.}

Pullastris, {Varro ubi de gallinis.cap.9.}

Pulpa, {Plin.lib.16.cap.39.pluribi.}

Quadriga.in singul. {Gel.lib.19.cap.8.in fi.} ex Varrone.

Rastellum. {Cato.cap.11.rei rust.Varro.libr.1.cap.22. Plaut.in mercat.Suet.in Nero.Imper. cap. peregrinat. car.247.} Signo dato primus rastello humum effodit.

Rabiosum. {Sen.ubi supra.h.car.2.Plaut.in Menech.cap.Vt ætas mea,car.189.in prin.cap.quo illam.car.90.}

Refacere, instaurare. {Sen.lib.4.de benefi cap.Philippus.car.110. Cæs.lib.7.Gall.in med.li.2.ciui.car.2.} de Gergouię oppugnatione.

Respectare, {Plaut.ubi supra in Menech. car.181.cap. ni mala.in fi.Ponta.lib.de obed.car.10.}

Religiosum execratum. {Gel.li.12.cap.9.uerba plura cõmunia. lib.4.cap.9.Liui.lib.6.in prin.}

Refrenare, {Sen.epist.104.in momentan. in med.eius.epist.120. in med.

in med.epi.tua,&c.li.3.de ira.in prin.car.132.a terg.in prin. Vale.cap. de disciplì.milit.in Papirio Curs.}

Rebellationibus, {Vale.cap.uafre dicta, in Tusculan. Ponta.libr. de benefi.car.120.ante.}

Regnantur. {Tacit.lib.de German.car.3.in fi.}

Sanguē, sanguis. {Gel.lib.3.cap.7.in fi.Bero.ad Suet.in Vitell.car. 310.a terg. Lactan.lib.1.cap.15.in fi.}

Sana & salua, {Plaut.in epid.capit. si quid. in fin.car.138.ante.In mercat.cap.diuam,in med.car.220.a terg.in prin.}

Sator, saritor, {Plaut.in capti.car.92.a terg. Inijcite, &c.} Sator saritorque scelerum.

Scutella.Home. {in.16.Odiss.car.138.eius.prima, in fi.}

Secale, frumenti genus, uel siligo, {Plin.lib.18.cap.16.in prin.}

Seruitor, {Sen.lib.3.de ira.car.3.ante,in prin.}

Seruitudinem. {Liui.libr.24.car.4.in fi.uel.113.de re siracusana. Ponta.lib.3.car.3.de obed.}

Septimanas, {Macrob.lib.1.cap.12.Saturn.car.226.328.cap.14. hebdomadas.}

Siluaticam pirum. {Varro.lib.1.cap 40.rei rust.}

Sinisteritas, {Plin.epist.17.lib.6.car.159.}

Socerus. {Plaut.in Casina.car.123.cap.si sapitis.in fi.}

Socculus, zocholo, alibi not.in calciamentis.

Spata.alibi.not.in armis,supra.

Spurca. {Gel.lib.9.cap.2.in med.car.118.Plaut.in Asina. cap. agnellum,in fi.car.59.}

Spinos iam pruna ferentes. {Virg.in 4.Georg.car.3.}

Stadius & stadium. {Macrob.lib.1.de somno Scip.cap.15.in fi.}

Strangulat, {Plin.lib.4.epist.ult.in fi.}

Striga fœni. {Colu.lib.2.cap.19.}

Succursus, succurrere, {Cæs.li.3.ciui.in prin. car.294.362.352. lib.Alexand.car.2.Tacit.lib.15.car.6.a terg.in princ. Sen. epist. 81.in med.Colum.li.12.cap.1.Salu.in Iug.in fi.car.135.Vale. cap. de studio & indust.de Carneade,Plin.lib.17.cap.14.li.23.cap.1.in fi. de aceto.}

Suspirabo. {Tul.ad Atticū lib.2.de rep.car.70.Plaut.in Menech. cap.quid esse, car.189.a terg.}

Sugare mammas. {Varr.lib.2.car.1.de re rustica.}

Terrenum. {Plin.lib.25.cap.8.in fi.car.9.inmed. Colum.libr.4. cap.3.in med.}

Traditor

Traditor. § Marcus euang. cap. 14. Tacit. libr. 20. car. 4. a terg. in princ. § Quin potius, &c.

Tribus tantis, § Plaut. in Trinu. cap. minus. car. 296. a terg. in prin. §

Transuersum. § Tul. ad Atticum. li. 15. epi. Vndec. &c. in fi. eius. car. 463. Salu. in oratio. Adherb. Plin. libr. 18. cap. 20. in princ. Suet. in Iulio. car. 36. ante. §

Vasellis. § Palad. lib. 1. cap. 18. de re rust. §

Vestitum & calciatum, § Suet. in Calig. Imper. in fi. car. 200. ante.

Vitellum & agnellum, § Plaut. in Asina. cap. Cur me, car. 56. ante, in med. Iul. obseq. de prodig. num. 51. § de Valerio, Gemini uitelli in aluo eius inuenti.

Villanus. § Bud. in pand. 1. car. 51. in prin. § qui & Villicus, petrones etiam dicti tales & petrij, § Plaut. in capti. cap. Iupiter. car. 97. ante. § Elotę. § Plin. lib. 35. cap. 10. in fi. car. 209. a terg. §

Agrestes. § Plut. in De met. uita. car. 1. a terg. in prin. §

VERBA NOVITIA PER ILLVSR. PRISCOS authores non dicta, per moder. instituta & latina facta, & per Pontanum.

PPARATIO, præparatio. § Ponta. lib. 4. de prudent. cap. omnino. car. 199. a terg. in prin. §

Ambientia, ambitio, ubi supra. § lib. 1. car. 257. ante. cap. in ipso. §

Agrestitudo. § Ponta. lib. de sermo. 3. cap. de agrest. car. 214. in prin. §

Barcas. § Blon. lib. 18. histor. car. 139. ante. in fi. lib. 20. in medio, car. 166. §

Baila, baiula, nutricia, nutrix.

Biretum. § Ponta. lib. 5. de sermo. car. 4. a ter. in med. §

Canepum, quod spartum. § Carda. lib. 12. de subtilit. car. 464. §

Cancellarius uel Camillus quod idem est. § Macrob. libr. 3. cap. 8. Plut. in Numa rege Ro. car. 19. a terg. Cato in fragment. car. 185. Bud. in pand. 1. car. 103. Aemil. in Philip. 1. rege. 146. ante. §

Caponem cauea emit, &c. § Martial. lib. 5. de uilla. de Gabieno Imp. Capitol. § in eo. car. 5. in fi. §

Campanator. ꝫ Ponta.lib.5.de ſermo.car.3. a terg. in princip. ꝫ
Capitium,ueſtis. ꝫ Cæſ.lib.4.cap.2. ꝫ
Careſtia,caritas. ꝫ Blon.lib.20.hiſtor.car.165. ante. in med.li.17. car.128.a terg. ꝫ
Carentia. ꝫ Ponta.lib.1.de ſermo.car.151.in prin. in dial. Aegid. car.167.ante. ꝫ
Complexio. ꝫ Sen.lib.2.de ira.c.178. in prin. Aſcon. in Verrem. car.45.in fi.Cælius li.3.cap.10.Ponta.pluribi,& in dial.Aegid. c.172. in fi. ꝫ Melius temperatura.
Complacentia,gratia. ꝫ Ponta.lib.2.de aſpirat.car.33.ante. ꝫ
Compaſsio. ꝫ Blond. pluribi, & car.139.ante.cap.ſunt.car.203. a tergo. ꝫ
Concupiſcentia. ꝫ Ponta.lib.1.de obed.cap.igitur.car.8.in prin. ꝫ

Decacumino. ꝫ Ponta.lib.2.de rebus celeſt.car.128.in fi. ꝫ
Delectus in dial.Aegyd. ꝫ car.ult.a ter. ꝫ
Decentia. ꝫ Ponta.lib.de mag.car.128. ante in med. ꝫ
Diſcretio. ꝫ Blon.lib.18.hiſtor.car.139.ante.Ponta.lib.4.de pru den.car.203.a terg. ꝫ
Diſputaces. ꝫ Ponta.in dial. Actius.car.112.a ter. in prin. ꝫ
Diploidem.in Baruch.prof. ꝫ cap.5. in prin. ꝫ
Diſpenſare,exemplare. ꝫ Euangelium.Budæ. ubi ſupra. ꝫ

Epulatio. ꝫ Ponta.de conui.car.143. a terg. ꝫ
Exoptatio. ꝫ car.151.in fi.lib.1.de prud. ꝫ
Effectio ubi ſupra. ꝫ car.162. a terg. ꝫ

Fiducialia. ꝫ Ponta.lib.1.de ſubtilit.car.56. ante.in med. ꝫ
Facetudinem. ꝫ Ponta.lib.3.in prin.de ſermo.car.211. in prin. ꝫ
Fruitio. ꝫ Ponta.in 1.de prud.cap.de uita perfec.car.1. a ter. car. 2.ſeq.in fi.166. ꝫ

Guerra,bellum
Guaſtare,uaſtare } Ponta.lib.de aſpirat.in prin.car.6.a ter.
Guardia,cuſtodia
Geſtientia,ubi ſupra. ꝫ car.172.ante d.li.2.car.ult.eius. 179.ante.
Geloſia. ꝫ Ponta.lib.3.de obed.cap.unum eſt.car.22.in fi. ꝫ

Honoratio. ꝫ Ponta.lib.de magnanim.cap.in hoc autem.car.236. a terg.

a ter.240.ante. ¶

Habentia.ubi supra. ¶ car.172.a terg. ¶

Intempestiuitas. ¶ Ponta.lib.2.de obed.car.3.uel.14.¶

Intellectum. ¶ Sen.episto.120.in prin.epist.tua, &c.¶ Nouum uerbum dic esse.quod confirmat & admittit.

Influxus. ¶ lib.3.de fort.cap.quarta.car.307. in prin. Ponta. ¶

Inofficiosus. ¶ lib.de benefi.car.119.ante in med. ¶

Inconuiuentia. ¶ Ponta.in lib.de conuiu.car. 1. a terg.¶

Indulgens. ¶ Dion in Adria.Imp.car.14.in fin.Lamprid.in Alex. Imp.car.118.in fi.120.in prin. ¶

Laudum. ¶ Bud.ubi supra. ¶

Largos,liberales,ubi supra.Largitiosus. ¶ Ponta.libr. de liberalit. car.ult.ante. ¶

Libentia. ¶ Ponta.de benefi.cap.ipsa uero.car.121.ante.lib. 2.de prud.car.175.179.¶

Militem aureatum. ¶ Budæ.in pand. ¶

Murmurare. ¶ Capitol.in Max.Imp.car.144. a terg. ¶

Nutricia,baila,ut supra.

Pasionem miseratus. ¶ Apia.traduct.pluribi & in uer.compasio. Gel.lib.19.cap.12.Ponta.li.1.de fortit.car.2.a ter.cap.sed nec.in prin. eius. ¶ perturbationem potius, ¶ not.Cælius lib.2. cap. 8. ¶

Parentella. ¶ Capitol.car.157.in Gord.Iunio.car.1.in fi. ¶

Putatiuum ubi supra.

Porcellum & ueruecem. ¶ Vopis.in Aurel.Imperat.car.ult.in fin. 205.a terg. ¶

Restaurare,instaurare.

Reputatio dignitas existimatio,alibi.

Registrare,regaliam recusare. ¶ Budæ.in pand.1.car.12.in fi.car. 70.a terg. ¶

Suspectum. ¶ Budæ.ubi supra. ¶

Sorditudo. ¶ Ponta.ubi supra.car.190.a ter. ¶

Secretarius. ¶ Ponta.in dial.Aegidius.car.169. in fi. ¶

Sensiuum non sensitiuum. § Pont.lib.de prud.2.in præfat. in fin. car.170 in fi.Cælius lib.2.cap.30.in fi. §

Sorgum,milium Indicum nigrum,de quo Plin.lib.18.cap.7. Card. lib.13.de subtilit.car.pen. in fi. §

Temperatura non complexio. § Ponta. in dial. Aegid. car. 173. ante. §

Treuga. § Bud.d.car.12.& car. 70. §

Ventositas,Boreositas. § Ponta.li.de mag.cap.recedunt.car. 124. in fin. §

Versatilitas. § lib.de prud.car.201.& lib.1.de aspirat.car.6.in fi.§

Verax. § lib.2.in prin.de sermo.car.200.in fi.190. a terg. §

Vnio. § in uer.margarita,ubi Plin.lib.9.cap.35.in med. §

Complacentia,fiendum pro faciendum,refrenare.

Pijssimus,non latinum dicit esse Tul.in pen.Philip. § car. penul.in prin.pluribi tamen legitur.Curt.lib.9.car. 136. Tacit. in Agrico.uita. car.penul.in fi. §

Optimæ uxori & pijssimæ filiæ. § Ponta.in Aegid.dial.car.159. §

QVAESTION. GRAMMATIC. Tit. XXVI.

LITTERARVM inutilium detenti studijs habentur ut homines semiuiui,græcorum iste morbus fuit (sed & latinorum,& grammaticas ambiens tribus)dicit Orat.episto.priscosi credas,&c. § lib.1.Tul.in 1.offi.car.4.in fi. § Ne multam des operam in res obscuras,&c.non quærenda igitur talia, non uestiganda,non & diligenter exploranda,diligentiam affectare in super uacuis non refert.not.Agrippa. § cap.4.de poet. § Plauti diligentem subtilitatem reprobat Carda. § lib.15.de subtilit.car.3. § Dũ nomina conscribit fabularum per litteras primas argumenti quaruncunque, ubi de Rabano, cuius uerba undecunque lecta resonant, & ut per Catum ad Lauredanum Principem Ven. § Tul.in 12. ad Atticum episto.de Cælio,& car.360.§ Qui minutis quæstiunculis delectantur, omniaque humilia prosequũtur,&c. § Plin.lib.11.cap.2.& cap.17.in princ.Ponta.in dial.Antonius Imper. car. 71.in princ. § Catellis eos persimiles esse dicebat Anton. ipse, qui de osibus, deque frustillis ac miculis sub mensa cadentibus rixentur. Tyber. Imper. ergo quæsiuit a gram-

grammaticis quibusdam, ut not. Suet. in eius uita. cap. Artes liberales.

Quæ mater Hecubæ. Quid Sirenes cantu dicant. Achilli quod nomen quando inter uirgines. § Gel. & lib. 14. cap. 6. § Grammaticus primus quo fuerit nomine. § de Cratete. Suet. de grammat. cap. 2. car. 444. § Quot fuerint Pithagoræ, quot Hippocrates. Quare Telemachus Pisistratum excitauit non manu sed cubito uel pedis ictu. Home. § li. 10. Ilia. car. 4. in prin. li. 14. odis. car. ult. lib. 15. in prin. car. 2. §

Quare idē non nouit rosam, oleum norit ex ea factum. § not. Plin. li. 21. cap. 4. in prin. § Vlixis sociorum nomina quæ fuerint. Ex quinque Clypei Vlixis operimentis aureus medius fuerit an summus. Quibus urbibus mutata nomina, &c. plura ibidem. § Sen. episto. 88. de liberalibus. § Homerus ætate anterior an Hesiodus. § Gel. libr. 3. cap. 11. Pausan. lib. 9. car. 368. Plut. in consolat. car. 234. ante. § Hecuba an Helena, Patroclus an Achilles. § Politia. in 45. miscel. lib. 11. car. penul. § Penelope an pudica fuerit. Vlixem subinde suspicata fuerit maritum antequam cognosceret. § & in fi. eius episto. ex Cicerone. lib. 1. ad Atticum. car. 23. queris, &c. § Qui primus ignem inuenerit (uel ut Vitru.) Quis Martis lucus, ubi & antrum Vulcani, uel Aeoli regia. § Iuuen. sat. 1. in princip. operis, & in annotat. de oraculis. § Quis tamen exiguos elegos emiserit author, grammatici certant, &c. § Orat. in poet. car. 2. § Requisiuit Alex. Mag. a talibus, ut not. Plut. in eius uita. § car. antepenul. in fin. § Viuentes plures ne essent an mortui. Maiores nutriret belluas terra an mare. Quod calidissimum est animal. Quis prior dies aut nox, &c. plura Ponta. in dial. Charon. Iuuen. § Sat. 1. ubi supra. & 7. in fi. § Quot uini cados Aeneæ dedisset Acestes. Quis annos uixit. 124. menses, dies, horas, &c. De Gaieta nutrice dicta Aneeę, qui è naui egrediēs, quo pede terram Italiā attigit. Oleagina uirga percuti liberos a magistro nō debere, sed ferula &, &c. plura ibid.

Aeneæ mater uera qualis. Anacreon uinosior fuerit, an libidinosior. Sapho an fuerit pudica. Mus est Syllaba, mus caseum rodit, Syllaba ergo caseum rodit. § Sen. lib. de breuit. uitæ. car. 3. in princip. episto. 48. in med. § Quot remiges Vlixes habuisset. Prius scripta ne esset Ilias an odissea ab Homero. Eius qualis esset patria. § not. Plin. libr. 30. cap. secundo, in fi. § Primus Tullius hostes nauali prælio uicit. Primus & Dentatus in Triumphum duxit Elephantos. § Plin. lib. 7. cap. 43. in circum Pompeius. Ascon. in Pison. car. 7. § L. Sylla primus in circo Leones dedit. § Plin. lib. 8. cap. 16. 17. de tigri. cap. 6. de Elephant. § Ouus an gallina prior. § Macrob. lib. ult. cap. 16. ult. car. antepen. § Qui primus finxit Pollucem & Castorem ortos ouo, Plutonem in in-

fernis

fernis regnantem, unde Iuuen. ∫ Sat.13.exemplo, &c. ∫ Nondum aliquis sortitus triste profundi imperium. Esse aliquos manes & subter ranea regna, Stygio ranas & gurgite nigras, &c. Vna transire tot millia Cymba. ∫ Iuuen. Sat.2.in fi. eius. Sat.7.in fi. car.36.a ter. Lactan. lib. cap.11. ∫ Nutricem Anchisæ quo nomine, &c. Quot Acestes uixerit annos. Quot Siculus Phrygibus uini donauerit urnas. Qui iusiurandum statuerit inter deos per aquam Stygiam. ∫ Home. libr. 5. odis. car.4. a terg. libr. hymnorum in Apoll. car.2.a terg. metham. libr.5. car. 34. ∫ Hidram septicipitem. ∫ Ponta. in dial. Anton. car.80.a terg. ∫ Mal leus prior an forcipes. ∫ Sen. episto.90. quis dubit. in med. libr. ult. de benef. in præfat. ∫ Oceanus quando effundat ac reuocet undas. Nili ortum, progressum, auctionem, & effectus perquirere nimium curiosi es se, & ambitiosi disputat Ioui. ∫ lib.18. histor. in med. car.394. ∫ Ex floribus fiat ab apibus mel aut cera. ∫ Plin. lib.11.cap.6.8. Sen. epist. 59. Itinere, & cæ. ∫ Vnde sit quod quis uentorum regiones agno- scat, & declaret. Quare puluis, fumus in singu. tantum, Induciæ autem, & cerimoniæ, feriæ in plurali, nūdinę, inferię, exequię, Mel, uinum, lac. ∫ Gel. lib.19.cap. 8. ∫

Quomodo magnetes ferrum trahant, & chalybem aut etiam argen- tum, rationem explicat Carda. ∫ li.7.in fi. car.315.de subtilit. rerum.

De raphano uolumen scripsit Marchion græcus, de quo Plin. ∫ li. 19.cap.5.in med. ∫

Porticus latitudo, quomodo ex remoto in angustias ueniat, Vnus cō cubitus spargatur in duos, Varia fata pariter natis, Maluaticum uinum, uel Creticum innominatum præterit Plin. omnia precipua referens & Italica & insularum quaruncunque compostitium Creticum nominat, ∫ Tul. lib.1.ad Atticum, de Clodio. car. 23. ∫ Quæris ex me, & cæ. ∫ lib.12.episto. de Cælio. car.360. ∫ Qui minutis, &c. ut supra. Spart. ∫ in Firmo Cæs. in fi. car.271.in fin. ∫ Quos mulos Clodius habuerit aut mulas, Milo aut Catilina quo sederit equo uel Tusco uel Sardo, Pompeius quali clamide usus fuerit, an purpurea, &c. Rex qui primus fuerit, uel Phoroncus uel Codortamules. ∫ Geu. episto.2. ∫

Quis digitum annulo primus induit. ∫ Plin. lib.33.cap.1.in princ. cap.3.in prin. ∫

Denarium ex auro quis primus etiam signauit.

Notatus Cymon & alij, de quibus Plut. ∫ lib. de utilit. ab inimico- car.4. uel.396.a terg. Geu. lib.1.epist. ad præsidem Granatæ. ∫ quod alta loqueretur uoce. Poniculus quia sæpius sputans, Lycurgus quod demisso meabat capite, Scipio dormiens ruffabat, Cato quod ambabus

manderet

manderet maxillis, Pompeius digito tantum caput ſcalpebat, Annibal apertis procederet ueſtibus, Iulius Cæſ. male præcinctus. Quam plura refert Agrippa § lib. de uanit. ſcient. cap. 4. de grammat. cap. 5. de poet. Dion. lib. 43. car. 5. fi. §

FINIS PRIMI TOMI.

INDEX TITVLORVM
Secundi Tomi.

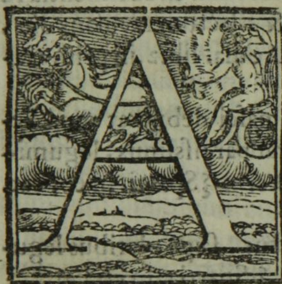
Sapienter

EXEMPLA VARIIS
EX AVTHORIBVS, VEL PRISCIS, VEL MODERNIS EXCERPTA, ET AD VALER. MAX. ADDITA,

Ipsius etiam Valerij, alijs recitata capitulis, aliaque in iniuncta capitula.

TOMVS SECVNDVS.

De abstinentia.

ABSTINENTISSIMVM se exhibuit Numa Pompil. Roman. Rex secundus, ad regnum requisitus, respuens alium quin etiã disputauit accersendum, ægreque assensum præstitit per legatos exoratus. § Plut. in eius uita, car. 2. ante. § Cato quamuis censor suas Hippopas Canterio portabat ipse itinerans, &c. Vnde mirum apparuit Imperatorem Triumphalem censorium & præsertim Catonem uno contentum esse Caballo, Sen. epist. 87. in prin. § Naufragium, &c. §

Augustus Imperator priuatæ uix elegantiæ modum excessit, in supellectili lectis mensis, uestibus domi per uxoré & filias confectis, pane secundario etiam uescens. § Sueto. in eo. cap. Instrumenti, cap. cibi. car. 106. §

Tyberius etiam Imperator initio sui principatus senatorum neminem negocij causa ad lecticam uoluit admittere, Dominumque appellari prohibuit, ipsos immo dominos eius professus habere. § Suet. in ipso cap. Adulationes, & cap. seq. Atque hæc. §

Germanicus Augusto defuncto reipub. summã per milites sibi oblatam recusauit. § Sueto. in Caligula, in prin. In Tyber. ubi supra, cap. cunctandi, notauimus in cap. Qui bonis. §

Adrianus Imper. tollerantia milites exercens, & documentis, uitam militarem tenuit, cibis castrensibus in propatulo utens, larido, caseo, posca, exemplo Scipionis Aemilia. Metelli & Traiani, uestem humilimam frequentabat, prandebat sine uino in uenatione. § Dion. in eius uita, car. 4. uel. 15. §

Veſpaſianus cibo fortuito ueſcebatur, habitu ueſteque uix a grega-rio milite diſcrepans,&c. §Tacit.lib.17.in med.car.52.§

Pompeius expugnatis Hieroſol. & Salomonis templo, abſtinuit ab eius ſpolio etiam Theſauris referto. §Ioſep.lib.14.cap.8.antiq.lib.1. belli. capit.15.§ Agros conterminos nunquam comparare curauit. §Plin.lib.18.cap.6.in prin.§ Antoninus Pius Imper.nihil de uitę pri uatæ qualitate mutauit. §Capitoli.in eo.car.3.in fi.uel 35.§

Commodus Imperator omnia elegantiora aſpernens, commilito-nem ſe gerebat primo tempore magis quam principem pedibus ambu-lans, cibo uiliſsimo ueſci ſolitus. §Herodia. in eo.li.4.car.6.uel 49.§

Pertinax Imper. ante ſuſceptum imperium cũ plurima adminiſtraſ-ſet, ut Dux acerrimus, erat tamen omnium pauperrimus, ſed clariſsi-mus per eius facinora, poſt Commodum interfectum ex abſtinentia re quiſitus ad imperium accipiẽdum per Letum & Electum recuſans diu, accepit tamen omnibus aſſentientibus. §Herodia. lib.2.in prin. Ca-pitol.in eo.car.2.a tergo.§

Seuerus Imperator Maximus, qui aut non naſci debuerat quia Se-uerus, aut non mori quia reipub.utilis, cibi erat parciſsimus, legumi-nis patrij auidus, carnis frequenter ignarus, &c. §Sparti. in eo. car. antepenul.in fi.Herodi.lib.2.car.5.fin.in fi.§

Iulianus patria Mediolan.in imperio ſuffectus, ſæpe oleribus legu-minibusq; ſine carne cęnauit contentus,&c. §Spartia. in eo.car.2.§

Iulianus poſterior Galli Imperatoris frater, Auguſti nomen perti-naciter abnuens, per milites coactus eſt enſibus nudatis accipere. §Pompo.Let.in Gallo Imper.lib.2.car.32.a tergo.§

Conſtantius, qui Diocletiano Imperatori ſucceſsit, epulum dans, ua ſa argentea accipiebat ab amicis mutuo, fictilibus cõtentus. §Pomp. Let.car.19.a tergo.§

Viriatus Luſitanus uictũ & mores nulla fęlicitate uariauit, Luſitano rum dux, qui Romanos bello ſuſtinuit annis quattuordecim, pluries ui ctor. Ex paſtore uenator, inde latro, mox & Dux clariſsimus, acerri-mus, intrepidus. §Iuſti.lib.44.Eutrop.li.4.de bello Achaico.car.49. Flor.lib.52.Plin.lib.de uiris Illuſtr.num.438.§

Rubellius Plautus Neroni ſucceſſor lectus, quia ſeuerus caſta in do-mo. §Tacit.lib.14. car.3.in fi.§

Spartacus de quo Plin. §lib.33.cap.3.in med.§ Caſtris interdi-xit ſuis, ne quis aurum haberet uel argentum, plures conſecutus eſt ui-ctorias, urbem conſtituit inuadendam, ægreque oppreſſus eſt dimicãs. §Apia.lib.1.in fi.car.41.Flor.in epito.in eo.§

Hiero, Gelonque filius Siciliæ tyranni, nec ueſtis habitu, nec alio in-

insigni differentes a ciuibus cæteris,&c. § Liui.lib.24.in prin.car.2.§

Antigonus tutor datus Phil. Demetrij filio regi Macedo.sine satellitibus procedens, Diadema proiecit in uulgus, improperans eorum insolentiam, ut ideo regem eligerent alium, magis in illos idoneum. recipere rursus regnum iussus, tandiu recusauit, quo ad seditiosos authores supplicio affectos cognosceret. § Iusti.lib.28.in med.§

Sosthenes desperantibus tunc ciuibus ab hostibus pressis, Macedonum contractis iuuenibus in aciem lectis, Gallos uictoria exultantes, prælio compescuit, & regnum defendidit, unde rex appellatus, postpositis nobilioribus regnum affectantibus ignobilis ipse, dux uero acerrimus, qui tamen milites iurare coegit in ducis nomen non regis. § Iustin.lib.24.in med. §

Pittacus ex agro eius opera captiuato assumere in præmium ad eius libitus, quantum iaculi iactu pertransire potuit, tantum accepit contentus,&c. § Plut.in Polit.sua.car.28.in fi. §

Pomponia Græcina Planxi uxor, superstitionis externæ rea, insons habita, post mortem Iuliæ per annos 40.cultu tantum lugubri & mæsto ægit. § Tacitus lib.13.car.5.a terg.in prin.§

Agesilaus rex duxque maximus, aduersus calorem frigusque ueste eadem quibusque anni temporibus utebatur, lectoque in castris nil alijs meliore asserens, principem non mollitie, sed labore & tolerantia præstare debere. § Plut.in Apophtheg.Lacon.in princ.car.2.& cap. de Lacon.instit.car.180.§

Disciplina erat Laconum, magistratibus parere, laborem tollerare, degere sine tunica, unam tantum in anno uestem sumentes,&c.

Alexander Mag.exercebat corpus inter suos milites, cui cultus habitusque paulum abhorrebat a priuato,&c. § Cur.lib.3.car.7.a ter. Arria.lib.7.car.295.§ Aquam galea militi afferenti dono uti sitibundo, latore ipso laudato, non gustatam in terram effudit. § Arria.lib. 6.car.276.Curt.lib.7.car.90.a terg.§

Democritus philos. Caritatem præuidens, oleum emit uenturum, lucrumque consecutum uolens, remisit licitatoribus, lucrari potuisse contentus demonstrasse. § Plin.lib.18.cap.28.ex Tul.lib.de Diuinat. car.6.fin.§

Mulieres annotauimus plures, supra cap. Quæ illustres.&c.

Adulteria uindicata uel permissa not.in uer.Pudicitia.infra. Talem in homine morbum non noscunt columbi Elephantesque,& Apes. Pli. § lib.8.cap.5.li.10.cap.34.§ quamuis inuicē saliant fœminę. § Plin. lib.11.cap.16.in fi.cap.58.60.Colu.lib.9.cap.5.§

Amicitiam Zopiri in Darium primum regem.not.Plut. § in Apo-

phtheg.car.1.a ter.li.etiam de discrim.adulat. car.366.§ Demarathi in Xerxem Solonis philos.in Cresum regem, Calisthenis in Alexandrũ Magnum, Dionis in Dionisium Siracus.tyrannum, Senecæ in Neronẽ Imperatorem Agrippam & Mœcenatem in Augustum not.Sen. § lib. 6.de benefi.Late notauimus, cap.de amicitia.§

Lælius in Scipionem posteriorem. § Valer.cap.de pieta. in fratrẽ, notauimus in uer.Lælius alibi.§

De animi moderatione.

Animi moderationem, quæ extimia dicitur a Sen. §lib. de Tranquillit. § & iracundiam remiserunt infra notati. §Plut. etiam lib. de Tranquil.animi,& lib.2.de cohib.iracun.§ Quia ut not. Tacitus §lib.4.in med.car.84.in fi.§ spreta exolescunt, si irascare agnita uideantur. §Et lib.de utilit.ab inim.car.397.§

Iulius Cæs.post prælium pharsalicum uictor, inimici mortẽ fleuit, soceri nomen indutus iterum, litteras combussit omnes ex scrinio nõ lectas. §Plin.lib.7.cap.25.Plut.in eius uita,car.212.& in Apophtheg. car.150.ante,de Pompeio in Sertorium ante,car.ult.Dion.lib.41.in fi. car.113.lib.43.car.139.lib.38.car.27.ante. Sen.libr.2.de ira.car.128. a terg.Apia.lib.5.car.217.Aliter not.Dion ipse libr.38.car.6.a ter.lib. 43.car.5.de Afranio & Fausto.lib.42.car.penult.a terg.apertius.libr. 43.car.4.§

Simile de rege Dauid in Saulem eius persecutorem, qui acerrimum quamuis inimicum interfectum, tamen fleuit. § libr.2.reg. cap.1.in med.Geu.lib.2.car.147.Iosep.lib.7.antiquit.cap.10.§ de Saule ipso in mortem Abner.Iosep.ubi supra,cap.2.lib.7.in prin.§

Absalon prælio superatus fugiens coma abundans arbori suspensus interfectus, Dauid tamen pater uictor mortem filij luxit & mærore afflictus est. § Iosep.lib.7.antiquit.cap.10.lib.2.regum.cap.18.§

Scipio Aemili. poster. Afric. Carthagine tandem capta, diu obsessa illachrimauit. § Apia.lib.Lybico in fi.car.penul.§

Augustus cum tribus candidatis circuens comitia supplicabat magistratibus,ut unus de populo. plura not. Sueto. § in eo.cap. iocis quoque.Sen.lib.de clem.car.93.in uer. Diuus Augustus,&c.§

Crocottam latronum in Hispania præfectum, odio prosequebatur Augustus ipse, §de quo Dion lib.56.car.antepenul.in fi.§ præmio capientibus proposito, libens ac sponte ad eius præsentiam & potestatem peruentus ipse, impunitum sibi reconciliauit ac donatũ dimisit.

Cinnam ex coniuratis in ipsius personam detectum, accitum concrepuit tantũ, modesteque redargutum in amicitiam prouocauit etiã. §not.ubi supra.§

Tyberius

Tyberius successor in maledicta de se & famosa conniuebat, dicẽs. In ciuitate libera linguas & mentes esse liberas debere. § Suet. in eo. cap. sed aduersus, cap. corripuit, de Diogene grammatico. §

Vespasia. Flauius per admissarium abire morboniam iussus, uitæ tũc priuatæ, & aula per Neronem interdictus, eundem imperij ad culmen euectus deprecantem, ijsdem concrepuit tantum, coniuratum deprehensum, obiurgatum, cœnæ etiam adhibuit, matri alterius nunciata incolumitate. § Suet. in eo. cap. defensurum, & car. ultima. §

Pisistratus Sicilię tyrannus deosculata eius filia per Trasibulũ, uxori respondit irritanti ad uindictam, Si qui nos amãt oderis, quid in ijs qui oderunt? § Plut. in Apophtheg. car. 137. a terg. Vale. cap. de humanitate.

Philistratus etiam ab ebrio conuiua conuitiatus æquo tulit animo, irritatus etiam per astantes. § Sen. lib. 3. de ira. car. 2. ubi § & de Socrate.

Dionisius prior Sicil. tyran. simili prouocatus iniuria, impunitum remisit, hilariter deferendum censens. Socium caute bibentẽ interfici iussit. § Plut. in Apophtheg. car. 4. in prin. §

Antigonus rex iniurias patienter tulit, & in eum maledicta. § Sen. ubi supra lib. de ira. car. 4. ante. Plut. lib. de iracun. cohib. in med. car. 6. uel. 447. §

Demetrius Antigoni fil. Atheniensibus subactis, lacessitus iniurijs etiam grauibus, ad orationem uocatos accusauit, reprehendit benigne tamen, habitos donauit & frumento, ad sedandam famem perpessam, in libertatemque restituit. § Plut. in eo. car. 5. fin. a terg. § Eadem est usus humanitate in Thebanos etiam uictos. simile de Antiocho, infra. § cap. de humanitate. §

Adrianus Imperator creatus cuidam eius inimico tunc sibi obuio dixit, euasisti. mulierem pertulit sibi respondentem, quia inauditã dimittebat, Noli ergo imperare. Seruum gladio in se irruentem medicis curandum dedit ut furiosum. § Spart. in eo. car. 8. Dion. in eius uita. car. 15. in prin. & car. 26. §

Modestia & temperamento linguæ adolescens senem uicero, respondit in senatu prouocanti Fabio Scipio consul creatus in Annibalem. § Liuius lib. 28. car. penul. in fi. §

Alexander Magnus per matrem Olympiadem quãdoq; obiurgatus, respondit, grauem pensionem pro mensibus decem quibus in utero steterim. § Arria. lib. 7. car. 301. § Talem se exhibuit in Miletos superatos & profugos § lib. 1. car. 37. de Miletis. § In uxores ducendas Darij filiam Rhoxanemque Oxyarti fil. de qua Curt. Iusti. & Arrianus

ipſe ‹lib.4.in med.car.181.li.7.car.3.› de Barſene & ipſa Rhoxane.

Liuius ſalinator conſ.creatus cum Claud.Nerone, cuius opera in exilium fuerat actus, depoſita reipu.cauſa, ſimultate, integram in Pœnos hoſtes exhibuit operam. ‹Valer.cap.de reconciliatis, uel de ijs qui ex inimicis.›

Cicero Gabinium defendit reum, qui in eius conſulatu Ciceronem ipſum expulerat urbe. ‹Valer.ubi ſupra.›

Metellus Numidicus Manlium tribu pleb.probris laceſsitus ad Quirites dixit orans, Se ut inimicum eum non reſpicere, ut amicum non recipiens,&c. ‹Gel.lib.6.cap.11.car.95.›

Socrates colapho percuſſus iram cohibuit. ‹Plut.lib.de liber. educan.car.117.Sen.lib.3.de ira.car.2.in fi. & car. ſeq. plura.› Menſam tamen ſubuertit ira prouocatus a Xantippe uxore. hunc Pithacum fuiſſe dicit Plut. ‹ipſe lib.de Tranquil.animi.car.265.lib.de cohib.irac. car.450.in fi.Geu.lib.2.car.118.›

Ariſtides ſputum facie abſterſit. ‹Sene. lib. de conſolat.cap. Reſponderi.›

Hipponicus ab Alcibiade pugno percuſſus, ſibi ad uindicandū ſponte oblato indulſit, quinimo filiam ſibi dedit in uxorem Hyparetam. ‹Plut.in Alcibi.uita, car.2.›

Philippus Alexandri Mag.pater Arcadionem archiuum ſibi ob iniurias infenſum, pulſum proinde & obuium, non puniuit, ſed potius donauit,& benedicentem fecit de ipſo. Ita & in Democharem atheum. ‹Plut.lib.de cohib.irac.car.6.uel 447.in prin.›

Domitius Trib.pleb.Scaurum ciuitatis principem reum fecit, ſeruum tamen proditorem remiſit inauditum ad eius dominum. ‹Valer. cap.de iuſt.car.3.› Ita & L.Craſſus in ſeruum.&c.

Valerius Corne.Balbum ſibi infenſiſsimum & hoſtem, heredem tamen ſibi eſſe uoluit. ‹Valer.cap.Qui aduerſ.opinionem.›

Fabricius Luſcinus Cornelium Rufinum ſibi quamuis infenſum ob auaritiam, ſed quia belli peritum aduerterat, inopia ducum conſulem creari annixus eſt. ‹Gel.lib.4.cap.8.›

Pyrrhus rex pariter apud Tarentum in conuiuio per quoſdam uerbis laceratus, ad ſe perductos & requiſitos, uno reſpondente libere, Niſi nobis uinum defeciſſet quam plura etiam dixiſſe, dimiſſos abſoluit. ‹Plut.ubi ſupra.in eo.car.133.Valer.cap.de humanit.›

Xerxe regnum adepto per ſententiam ab Anapharne latam patruo, Arimenes frater ceſsit, & diadema capiti impoſuit, fratri nō inſultanti non indolens, ſed conuiuijs inter ſe hilariter habitis, tam moderate inter ſe agentes, quam ſi exiguum diuiderent patrimonium. ‹Iuſti.

Iusti.lib.2.in med.Plut.in Apophtheg.car.123.a tergo.§

Epaminundas sternendis præpositus uijs,ab iratis tunc in eum ciuibus ita se gesit, ut demandatio talis facta esset laudabilis procuratio. § Valer.cap.de fiducia sui.car.70.in fi.§

Antoninus Philos.Imper. Casio qui sibi in Siria rebellauerat ita facile ignouit, ut eius mortem secutam grauaretur, & filios summa cum humanitate persecutus est. § Capitol.in eius uita, car.antepenul. Vulcat.in Auidio Casio.car.235.refert Ponta.li.2.de fortitu.car.84.in fi.

Zenon mersa cum omnibus eius bonis naue, ad philosophiam se cõtulit totum æquo animo. § Plut.lib.de animi Tranquillit.car.4. lib. de utilit.ab inimico.car.1.in fi,lib.de Exilio.car.252.a terg.§

Eumenes in Attalum fratrem, qui eum perijsse senserat, regnum occupauerat, uxorem duxerat reginam, errorem cognoscẽs, diadema deposuerat, & uxorem propter aduentãtem regem, redargutam tantum eodem loco & facilitate habuit, moriens proinde regnum & uxorem reliquit, qui propterea regnum restituit Eumenis fratris filio, proprijs exclusis liberis. § Plut.in Apophtheg.car.ult.133.Liui.lib.42.car.4. a terg.uel 425.§

Arria Cecinæ Peti uxor ægroti simul cum filio qui decesit,interrogata de ipso filio disimulauit eius mortem, nixaque ita esse demonstrare, uultum composuit,&c. § Plin.lib.3.epist.16.Annotasse,&c.§

Alexãder Imper.Rom.Ouilium Camillum affectatæ tyrannidis reũ conuictum, accersitum in palatium, gratijs sibi primum actis de cura reipu.assumpta, conuiuio adhibuit, donauit,participem appellauit imperij, secum in expeditionem adhibuit in barbaros,&c. Lamprid. in eo.car.129.§

Doneus Diagoræ fil.palmas plures obtinuit in ludis Olympiacis & Isthmijs,Classe in Athenienses pugnauit acriter, captus Athenis, pertractus, obtruncandus præ odio, uisus tamen,miseratus, incolumis dimissus,liberatus. § Pausan.lib.6.in prin.car.5.ante,uel.225.§

Carolus Caluus Imper.Franciæ rex.25.Balduinum Arduennæ siluę saltuarium, Iuditham qui sibi filiam rapuerat, exercitu coacto ad eam repetendam, animo paterno motus, hostem prædonem sibi generum agnouit, admisit,& Flandria donauit,&c. § Aemil.in Car.2.rege.26. car.121.a tergo.§

Alfonsus Neapol.rex Antonio Caldora qui defecerat, prælio superato & capto, non obiurgatum, nullis iniurijs repetitis restituit, liberauit, oppida gubernanda permisit sua. § Colenut.lib.ult.car.186.§

Alfonsus etiam de quo supra, constanti animo capturã pertulit prælio nauali a Genuensibus superatus,& ad Philippum Mediol. ducẽ per-

ductus. Quem etiam rationibus persuasit ipsum liberandum sibi præstare. § Blon.lib.27.Colenu.lib.7.in prin.car.175.Aemil. in Carolo 7.rege.53.car.465.§

Ferdinandus adolescens Alfonso regi Neapol. patri Petrum Cases carissimum, sibi grauiter infensum ob maledicta in ipsum, permisso per patrem arbitrio castigandum suo, animo remisso intactum & incastigatum remisit, restituitque, & in patris gratiam reuocare adnixus est. § Ponta.lib.8.cap.de obed.car.16.§

Balthassar Cossa, deposito põtificatu, profugus, interceptus, carceratus, liberatus, sponte Martinum Quintum Pontificem salutandum profectus ut rect. & legitime creatum. § Aemil. in Car.6.rege.52. car.453.in fi.§

Clemens Quartus Pontif.189.anno Christi. 1264. Vxoratus pridẽ filias susceperat, quas matrimonio collocare maluit secundum eius pristinam fortunam, non ut posteriores Pontifices. § Aemil. in Lud.9. rege.43.car.316.§

Drobinus Hispanus castrorũ magister, irritatus in Salsedum ueteranum militem, uibrato ense brachium sibi discidit, Alphonso Vastio seditionem uindicaturo in genua procumbens, iram professus, ueniam impetrauit, Alfonso iracundiam deponente. § Ioui.libr.25.histor.in med.car.87.§

Carolus Quintus Imperat. capto pridem ad Papiã obsessam Franc. Francorũ rege, non exultauit, non est elatus, sacris & supplicationibus uacauit, nullo lætitiæ signo prolato, &c. § Guizard.lib. ultimo, car. 363.a tergo.§

Eques in exercitu Traiani Imperatoris in prælio confossus, adhibitis remedijs, desperata salute, statim iterauit prælium, ubi acerrime certans cæcidit, &c. § Dion in Traia.Imper.car.4.uel 6.§ hanc nuncupabimus fortitudinem uel patientiam ęquo animo ferendo.

Cæsariani milites ex una naui aberrante capta, ad Scipionem perducti, ut aduersus Cæsarem militarent, propterea uitam cum donis acciperent, nunquã induci potuerunt. Vnde Scipionis iussu trucidati, Centurione se cum alijs decem socijs concaptiuis decertaturum aduersus cohortem ipsis oppositam, audaciter proponente, & elate prouocante. § Cæs.lib.5.ciuil.in med.car.465.§

Epaminundas, idem de quo supra, grauiter accusatus in patria quod exercitum cõtinuisset ultra permissum ex lege tẽpus, omnẽ in seipsum culpam transtulit, seque reum confessus est pro commodo patriæ, unde condennatus ad mortem, petijt tantum, ut sepulcro inscriberetur suo. Hic est qui circa Leuciam uictoriam adeptus, &c. § Apia. in Sirio

rio lib.in med.car.295.a tergo.§

Theodoro philosopho minabatur tyrannus mortem, cui respondit, hemina sanguinis est in tua potestate. § Sen.lib.1.de animi Tranquil. cap.minabatur,car.155.ubi & de. §

Cano Iulio aduersus Caium Imperatorē sæuissimum altercāte, &c. Qui ęquo animo & calculis ludens ad mortem profectus est.

Catilina omnia norat, audebat, frigus, sitim, famem ferebat, &c. plura § Tul. in oratio. in Catili. 3. in med. car. 116. Rempublicam,&c.§

M.Antonij oratoris seruus in dominum sæuissime cruciatus omnia pertulit,& reum dominum saluauit, Laminis candentibus ustus etiam. §Vale.cap.de fide seruorum.§

Girthiæ nepos acrotatas in puerorum pugna percussus, & ut mortuus, domum perlatus dixit, fortes non plorandi sed curandi , &c. §Plut.in Apophtheg.car.184.& in orat. consolat. car. 245. plura exposita. §

Eleuatus rostro uel manica aut proboscide per elephantum in acie miles Cæsarianus, pugione uulnerauit bestiam in rostro, & seipsum liberauit. Vt Lysimachus Leoni linguam traxit. §Cæs.libr.Afric.in fi. car.5.fin.§

Marcellus Mithilenis exulans, æquo animo humanis litteris & artibus operam dedit,&c. § Sen.ad Albinam. cap. Emetiamur. car.149. & car.2.seq.cap.ult.Maximum.

De augurijs.

Auguria uel & Auspicia ueritatem portendere futurorum euentuum proponit Tullius § lib.2.de legi.libr.1.de diuinat. § Confutat per multa. § lib.ipso sec. § Vnde nil fieri constitutum sine auspicijs dicit Valer. § lib.1.in prin.Liui.lib.1.car. 6. a tergo. § De nouacula cotem præcidente. Sunt uel habentur esse, si requisita sunt, non requisita secus. § Liui.li.6.in fi.car.ult.ante.in med.in oratio.Apij Claud.§ Nil agendum sine auspicijs.de Caio per Tyberium Imper. §Iosep.li. 18.antiq.Iud.cap.15.ad fi.Plin.lib.28.cap.2. in med. § Prout accepta sunt ita quæque ualere, neque obseruari si ea negauerint. § Home.lib.2.odis.car.3.de Aquila. § Cur uultures potissimi not. Plutar. § in problem.car.213.215.§

Equorum hinnitu auguria percipiunt Germani. § Tacitus in eis. car.2.in princ. §

Augustus obseruabat, si mane calceum perperam indueret,&c. Ostētisque mouebatur. § Sueto.in eo.capit. Auspicia. cap.& quoniam. § Ipso nato Dominum ortum prædixit Nigidius Octauio patri. § not. Dion

Dion lib.45.car.1.a terg. §

Tyberius ab itinere se detraxit sentiens Draconem Serpentẽ ex eius manibus cibare solitũ a formicis absumptum. A prima item uespera in multam noctẽ luxit, præsagiens eius mortem. § Suet.in eo.car.ult. §

Liuię Augusti uxori gallinam ramulum lauri rostro tenentem Aquila raptam dimisit in gremium.in Imperio successionem portendit, &c. § Suet.in Galba Imp.cap.1.

Claudio Impe.descíscente Scribonio cum legionibus Aquila nec ornari, nec signa conuelli potuerunt. § Suet.in eo.cap.nec tamen.& capit.præsagia. §

Nero expeditionem parans in Alexandriam, Lacinia consurgenti obesit, Caligo oculorũ aciem occupauit. § ubi supra.peregrinatio, & cap.ferebatur, ubi plura. §

Galbæ sacrificanti Imper. auo Aquila arrepta de manu exta inquercum transtulit, puero acerram tenenti in sacris, capillus toto capite incanuit, Galbã Imper.essedo exeuntem cruore Taurus respersit in sacrificio, terraque tremens mugitum ædidit. § Sueto. in eo. cap. Sergius Galba.cap.ob res,&c.cap.magna. §

Vitellio Imper.consalutato, Aquila exercitum lustrauit, & sensim antecessit. § Suet. in eo.cap.ac subinde. §

Vespasiano prandenti canis extrarius humanam ferens manum mensæ subiecit suæ,&c.bos ex aratro procubuit ante se, Cupressus resurrexit. Carmelus Deus, Iosep. qui philos. dux historicus & diuinator portenderunt, prædixeruntq; imperium. § Suet.in eo.cap. post Neronẽ.

Vespasiano filio Tito aufugit hostia sacrificanti, tempestatę serena tonuit. § ubi supra.cap.inter hæc. §

Domitianus præsagiens diem, horam, genusque mortis cognouit, sibi & per Caldæos prædictæ. § Suet. in eo. cap. per hæc terribilis. §

Athila Hunnorum rex Aquileiam diu obsessam consequi desperãs, animaduersis Ciconijs, pullos ex turribus deportãtibus spem concepit, & urbem obtinuit. § Blond.lib. 12. histor. § Canes etiam transfugisse a Gallis Nouariam in urbem, acie postea superatis ab Heluetijs, § not.Iouius li.11.histor.car.169.& in cap.de mirandis diximus. infra.

Antoninum Pium tunc proconſ. salutatura sacerdos fœmina dixit, Aue Imperator. § Capit.in eo.car.2. §

Alexan.Imp.Imperium peruenturum declarauit.

Ouum purpureum natum. § Spart.in Alexan. ipso Seuero Imper. car.5. a terg. § Cui expeditionem facienti prædixit Druyias gall. sermone, Vadas nec uictoriam speres, ne tuo militi credas. § ubi supra. car.antepenul. §

Carolo

Carolo quinto in Africam proficiſcēti cum præpotenti Claſſe ad expeditionem, prædixit ibi uetula in Claſſem obuenturam. § Ioui.libr. 40.hiſtor.car.325. §

Maximinus, in quã ſe contulerat urbem, quingēti lupi ingreſsi ſunt, mulier paſsis occurrit crinibus, &c. § Capitol.in Max. Iuniore. car. penult. §

Bos albus purpureis ad plenum colorem cornibus natus eſt, & Aquilæ ſeptem ad Albinum Imp.&c. § Spart.in eo.car.3.uel.245. in prin.

De auaritia.

Auaritia uexatus Imp. Caligula, teſtamenta ut inſtitutus adibat uſurpans, aut reſcindebat ut ingrata. Omnimoda inſtituit uectigalia pro edulijs, litibus, gerulis, & ex proſtitutis. § Suet.in eo.cap. uectigalia. §

Nero matronam ſpoliauit ueſtibus & bonis omnibus, quia purpura tunc uetita erat induta, donaria templis detraxit, &c. § Sueto. in eo. cap. uero ut ſpes, &c. §

Galba Imp. Germanorum cohortem a Cæſaribus inſtitutam ad corporis cuſtodiã fideliſsimã ſine pretio & præmio dimiſit. Lautiorem cænam ingemuit. Cano tibicini pergrato quinque denarijs donauit. § Sueto.in eo.cap. præceſſerat. §

Veſpaſianus Fla. præter tributa & uectigalia inſtituta & innouata coempta pluris diſtrahebat, honores & delicta pretio uenditabat, procuratoribus rapaciſsimis utebatur pro ſpongijs, ex urina ſumebat pretiũ. § Sueto. in eo. cap. Sola eſt, &c. Ponta.lib.de liberalit.car.116. § Vnde prouerbium de quo Alciat. § Fab. 141. 142. § Quod non capit Chriſtus, capit fiſcus. §

Pertinax Imp. mercaturam exercuit etiam præter alia plurima miſeriæ & parſimoniæ exempla. § de quibus Capitol.in eo.car. 69.70. §

Seuerus Imper. ſupra oẽs Imperatores laborauit, Vnde Albini omnes amicos interfici iuſsit, in ſenatu, in prouintijs, genere aut opibus excellentes, ſuplicio afficiebat, bonis exuens. § Herodo. plura in eo. libro 3. in med. §

Nabis Lacedemo. tyrannus firmato in urbe præſidio, cum ipſe uiros ſpoliaret illuſtres, tunc fæminas blande accerſitas & minis, non aurum modo, ſed ueſtem mundumque omnem mulieb. ademit. § Liui. li. 32. in fin. eius. §

Clearchus Heracleenſium tyrannus etiam idem efficit. § Iuſti. lib 16. in fi. §

Dioniſius item Siciliæ. § Iuſti. lib. 21. §

Carolus Malateſta princeps Arimin. pincernam obiurgauit ſuum ex quo poculum proiecerat cum muſca. § Ponta. lib. 4. de obedien. cap.

Eademque

Eademque.car.34.ubi & de Roberto rege Neapol. §

Alcmeon pecunias exportare permissus lata ueste cothurnatus, quã plurimas absumpsit,& in buccam. § Herodo.lib.6. cap.9. §

Castitas.in uer.pudicitia.infra.

De clarís.qui degenerarunt.

Clarissimi quique uel sine filijs decesserunt, uel degeneres reliquerunt. § Spart.in Seuero Imp.car.penult.ubi plura.Erasm.prouerb.§ Heroum filij noxæ ut Romulus,Numa, Camillus, Scipiones,Catones, Homerus,Demosthenes, Virgilius,Salustius,Plautus, Terentius, Tullius,Cæsar Augustus Pius Germanicus,Calig. pater, Drusus, Claudij, Vespasianus, Domitiani, Marcus, Seuerus,Carus,Cyrrus,Carol.Crassus, Franc. Foscarus dux Ven.Rationem exprimit Carda. § lib. 12. subtilit.car.4.a terg. § Quia contemplationi dediti spiritum mittunt ad cerebrum,non ad genitalia ut cæteri. § & in uer. Indoles. infra. § Qui bono sunt genere nati, præditi ingenio malo,suapte culpa ex genere capiunt genus. § Plaut.in mercat.cap.ad patrem in prin. car. 221. a terg.Home.lib.2.odis.car.antepenul.de Foscaro.Ponta.lib.de fortit. car.81.a terg.de Car.Crasso Aemil.in eo.car.124.in prin. §

Nunquam aut perraro ex malo patre bonus filius.E squillis non nascitur rosa. § Eras.prouerb. 533. 1293.§ Nec ab ancilla filius ingenuus.Nec imbellem feroces progenerant Aquilæ columbam. § Orat.in odis. § Mali corui, malum ouum. Nerone ut de filio dixit pater Domitius ex Agrippina. § Suet.in eo.car.4.§ Miraris si patrissat filius. § Plaut.in pseud.cap.si de damnosis.car. 227. §

Quandoque egregia est Soboles scelerato nata parente. § Plut.lib. de sera num.uind.car.6.uel.343.352.a terg.§ de Pericle, Vlisse,Pompeio magni patre,Antigono,Phileo,Nestore,Aschlepio.alia not. infra. cap.humili loco nati,&c.

Constantia in doloribus.infra.in uer.Patientia.

De crudelitate.

Crudelitatis fuit præcipuæ Tyberius Imp. qui capreis agens plura perpetrauit,piscatori faciem mullo pisce & locusta sibi dono allatis perfricari fecit & lacerari.matrem,nepotes,nurum, seianum, & eius amicos interfici iussit. § Sueto.in eo.cap.In paucis, & mox in omne.car. 158.§ potionatos deligatis ueretris urinæ tormento reos necabat.

Caligula Imper.seuitiæ pronior fuit.In Tyberium fratrem, in sorores, propinquos, amicos. Ptolomeum etiam Iubæ regis filium eius cõsobrinum necauit, &c.os includebat reis inserta spongia. § Sen.lib.3. de

de ira car. 132. in fi. Suet. in eo. capi. Agrippæ, capit. Leue aut frigidum, Dion lib. ult. car. 7. ante. §

Nero Imper. de nece Claudij patris Imperatoris conſcius fuit, Germanicum fratrem præſentaneo ſuſtulit ueneno. Agrippinam matrē uarijs oppreſſam modis, confodi iuſsit. Domitiam & Amicam, Vxores repudiauit. Criſpinum ſibi priuignum, Senecamque præceptorem, Burrum item & alios mori iuſsit. Caſsiumque Longinum iuriſconſultum. Vrbem incendio uaſtauit diebus ſex, noctibus ſeptem, ac per luſum fœdauit. § Sueto. in eo. cap. parricidia. car. 261. §

Domitianus Imper. Tito Veſpaſ. fratre ueneno extincto, Paridem & Hermogenē interfeci iuſsit, alium canibus obiecit. Aelium, Lamiam, Coceanum, Metium, Saluſtium, Lucullum, Ruſticum, leuibus ex cauſis interfici iuſsit, omneſque cum uultus lenitate & blanditijs, ad cœnā etiam inuitatos. § Suet. in eo. cap. Sed neque erat autem. & infra cap. de perfidia. §

Anton. Caracalla Imper. Seueri fil. Getam fratrem æmulum & Imperij participem ſupra matris pectus obtrūcari iuſsit, agnatos omnes, & qui ex Imperatori cognatione aut ex Senatus nobilitate ſupererat, ab ſtirpe abſcidit, dicens de fratre in Diuum elato. Sit Diuus, dummodo non ſit uiuus. § Herodi. in eo. lib. 4. car. 4. a terg. Spart. in eo. car. 2. uel. 250. §

Galienus Imper. terna mill. & quaterna militum occidi iuſsit ſingulis diebus. § Capitol. in eo. car. ult. §

Aſinius Pollio ſeruos murenis noxios iactabat manducandos. § Dion. libr. 54. in med. car. 373. a tergo. libr. 9. cap. 23. not. Plinius. & cap. 53. §

Cambiſes amici filium ebrietatem ſibi obiurgantis, ſagitta transfixit, quod factum & pater æquo tulit animo. § Sen. li. 3. de irac. 132. 133. Herodi. lib. 3. car. 3. §

Liſimachus rex Theleſforum Rhodium ſibi inimicum, interceptū, obtruncatum, mutilatum, in caueam diu continuit, miſerandum in modum. § Iuſti. lib. 15. in med. Plut. lib. de exilio. car. 255. ante. §

Xerxes filios Harpalo patri deuorandos obiecit, Pithio patri maiorem ex quinque filijs ſecum militantibus requiſitum diuidi ſtatim iuſſit, &c. § Herod. lib. 7. cap. 4. in med. Pli. lib. 33. car. 10. §

Darius rex a patre inſtitutus in regnum, pellicem petens etiam, coniurauit cum quinquaginta fratribus in patrem, delatos omnes Artaxerxes pater deprehenſos interfici iuſsit. § Iuſtin. libr. 10. § fratres 80. hos fuiſſe refert Curt. § lib. 10. car. 151. a terg. § Vbi de Siſicambi, quæ ulterius noluit uiuere.

Abi-

Abimelech septuaginta eius fratres interfecit. 27.lib.Iudic.cap.9.

Sapor Persarum rex Valerianum Rom. Imperat. prælio captum in uinculis tenuit perpetuis, Narsem fratrem oculis priuauit. §Pomp. Let.in Gallo Imper.car.31.a terg.§

Aristobolus matrem, fratres, & Antigonum interfecit alium fratrem. §Iosep.lib.1.belli Iud.cap.8.in med.§

Salomon assumpto regno, quem affectabat frater Adonias, qui Abygag etiam Dauid patris puellam requisiuerat, interfici iussit Adoniam ipsum. §Iosep.lib.8.antiquit.cap.1.in princ.§

Herodes Iudæorum rex matrem, fratres, uxorem, agnatosque oẽs cum filijs interfici iussit. quoscunque & amicos etiam suspectos qualicunque de causa, &c. §Iosep.lib.15.antiquit.cap.10.& ultimo, libr. 16.lib.134.cap.20.§

Selym Turca.Imper.fratres & nepotes quosque quam primum perquisitos consecutos cępit & interfecit, patrem insuper Imperio priuatum ueneno sustulit. §Ioui.late in eius uita, Cambi.etiam lib.4.§

Maumethes eius auus Amurathi fil.Imperator magnus, Calapinum obtruncauit fratrem. §Barlet.in Scanderb.lib.7.in princ. Cambi.in eo, Iouius in eius uita.§

Athila Hunnorum rex potentissimus Bledam fratrem occidi iussit, Ira dei dictus. §Diaco.lib.5.in princ.car.14.§

Chilpericum fratrem Gundebaldus Burgund. rex, de quo Blond. §lib.3.histor.car.14.in princ.§

Sirochius Cosdroem Persarũ regem sibi patrem, & Medarcem fratrem successionem expectantem captos necauit. §Blon.li.9.car.52.§

Hermenfredus Turingus Bertarium fratrem inopinãtem aggressus interfecit. §Aemil.lib.1.in Childeb.rege.6.car.269.§

Typhon Osiridem Iouem, Berosus §lib.antiquit.car.71.§

Cæsar Borgia Alexandri Sexti Pontificis filius Cardin. ob adamatã mulierem sibi riualem fratrem Candię ducem interfici iussit, in Tyberimque proijci. §Ioui.lib.1.histor.Guizard.lib.3.car.180.§

Ferdinandus Neapolit.rex 1488. Barones duodecim bello sibi pridem infestos, reconciliatos, in amicitiam receptos cœpit, occidi iussit, siccari, & in sella conditos seruari, Carolo Octauo Franc. regi detulit in oratione Balbianus orator ducis Mediol. de quo Iouius §libr.1. histor.car.14.Guizard.lib.1.car.66.a terg.lib.6.car.326. Arnold.car. 15.Rizzius Neapolit. lib.4.in fi.eius.§

Romulus ergo Remum, Nero Germanicum, Titum Domitianus, Antoninus Getam, ut ipsemet confitens scelus refert in concione, de qua Herodia. §in eo.lib.4.car.48.§ Caligula Tyberium fratrem. §Suet.

§Suet.in eo.capit.Agrippæ.car.181.§

De cupid. uitæ.

Cupiditate uitæ affectus Domitius Neronis Imperatoris Attauus, haustum uenenum euomuit pœnitentia ductus. §Sueto. in Nero. car.2.a tergo.§

Vitellius Imperatoris patruus in custodiam datus librario scalpro, sibi uenas incidit, mortisque pœnitentia curari passus est. §Suet. in Vitell.car.2.§

Mœcenatis turpissimum uotum in prorogando spiritu notat Sen. §epist.101.in med.omnis dies,&c.§

Cupiditate gloriæ exarsit Adrianus Imper. Qui libros uitæ suæ per se scriptos, quos etiam libertis publicandos dedit. §Spart. in eo.car. 7.in fi.§ Plin.de seipso,epistola ultima, libri septimi. Auguror, &c. §lib.9.epist.23.frequenter.Tul.in oratio. pro Archia, & in eius epist. famil.car.137.141.plura notauimus in uer.gloria.§

Degenerarunt ut infra cap. humili loco nati.

De dictis improbis.

Dicto improbo respondit Augustus Imper. sepulturam suppliciter deprecanti, Istam fore in uolucrum potestatem. §Suet. in eo. capit. Inita.car.59.§

Claudia tẽplo egrediens præ turba pressa dixit, Vtinam frater meus uiueret, & iterum classem duceret. Vnde dannata. §Valer.cap. infa.rei.Gel.lib.10.cap.6.Flor.lib.19.Suet.in Tyber.Imper.car.2.§

Volesus uel Vologesus sub Augusto Asiæ procons. Trecentis uno die securi percussis dixit, O rem regiam. §Sen. libr.2. de ira. car.1.a terg.126.§

Sylla de quo Tul. §in 2.offic.car.37.§ Ciuium proscriptorum bona licitans, prædam dixit suam uendere.

Heliogabalus Imperator de quo Capitol. §in eo,car.antepen.uel 110.§ dixit, Quid melius quam ut ipse mihi hæres sim.

Sophistę respondit sibi librum de iustitia porrigenti Antigonus rex, Stultus es alienas uexanti ciuitates, sermonem de Iust.habere, §Plut. lib.de fortuna Alexandri,car.antepenul.in princ.§

Tyberius oculo nurui excusso per uerbera mori prohibuit innitentem, sed & relegauit, In mortem præoccupantem dixit, Carnutius me euasit. §Sueto.in eo.cap.Nurum,& sequen.§

Alio dixit deprecanti mortem expeditam, Nondum tibi in gratiam redij. §Tul.in ult.Verr.car.161.254.de ipso Verre.§

Caligula Imper.auiæ Antoniæ respondit, Memento omnia mihi,&

Herois

Herois licere, de fratre inquit, Antidotum aduersus Cæsarem. Itē, Oderint dum metuant. § Suet. in eo. cap. Immaniss. cap. Animum quoq;. Tul. in. 1. offi. car. 19. § Ne mortuo terra misceatur igni, dixit Nero Impera. § dequo Sen. lib. de clem. sec. in princ. lib. 1. de Ira. §

Alex. Magnus oratori Darij in prælio superati respondit, Non ut acciperem in Asiam ueni quod dedissetis, sed ut haberetis quod reliquissem. § Sen. epist. 53. Quid non potest, &c. §

Vitellius Imper. cadauerum tabem sentiens ex prælijs, Optime olere dixit occisum hostem, melius ciuem, merumque hausit. Alio interfecto dixit uelle se pascere oculos. § Sueto. in eo. cap. Bebriacensi. cap. pronus, & cæ. §

Annibal etiam dixit, O formosum spectaculum, uisa fossa humano sanguine plena. § Sen. lib. 2. de ira car. 126. §

Factum perpetrarunt Genuenses quidam, qui mercedis gratia transfretarunt exercitum Turcarum aduersus Christianos in Græciam. § Cambi. lib. 1. car. 11. Ioui. in Amurat. 1. § Genuensis alius in proditione urbis Constantinopol. in manus Turcarum, & Maumethi regis. 1439. § Petrar. in Feder. 3. Imper. Fascic. tempo. car. ult. in fi. §

Fædus uobiscum feriam, ut oculum dextrum eruam quibusque uestrum, dixit Adiabes Nahas rex. § lib. 1. reg. cap. 11. in princ. §

Sit diuus dummodo non sit uiuus, dixit Imper. Caracalla in eius fratrem Getam interfici iussum, ut supra hic. § cap. de crudelit. §

Pirrhus rex Epirot. a filijs interrogatus, quem relinqueret regni heredem, respondit, eū qui acutiorem habebit gladium. § Plut. in eo. car. 2. in fin. §

De disciplina militari.

Disciplinam milit. seuerissime obseruauit Augustus, qui Rom. equitis bona subiecit hastæ, quod eius filij sibi amputauerant pollices ad detrectandam militiam. § Suet. in eo. cap. in re milit. car. 68. in princ. § Quoniam præcipua est laus in re bellica præstantem se gerere, & militia necessaria ad expellendas iniurias, § not. Plato libr. 5. de rep. car. penul. in princ. uel. 242. §

Vespasianus Fla. ciuitates in se conuertit, correcta statim castrorum disciplina. § Sueto. in eo. cap. Claudio. in fi. §

Crassus Mutianus urbem Leucas oppugnans, magistrum uirgis cędi iussit, quod ex malis duobus naualibus proceriorem ad formandum ariete m ex antennis mitteret iussus, minorem magis idoneum misisset. § Gel. lib. 1. cap. 13. Sen. lib. 3. de ira. car. 3. ante. Ponta. li. 4. de obedien. car. 33. lib. de immanit. car. pen. §

Domit. Corbulo in Germaniam cum exercitu profectus dissolutæ tunc

tunc disciplinæ Ganasso duce legiones operum ignaras & laboris redu xit ad ueterem morem ne agmine decederent nisi iussi pugnarent, &c. inobedientes morte puniens. Vnde uictorias consecutus est plures. § Tacit.lib.11.car. 3. §

Artabazzus Darium precatus est parantem in Scythas expeditionem, ut ex tribus filijs secum militantibus, unum sibi permitteret ad solandã senectutem, omnes interfici iussit & ad pedes proijci. § & ut capitu. præced. §

Xerxes etiam in Pythium. § Plut. lib.de clar.mulierib. car. ult. §

Tamurlanus, qui quam maximas ductauit copias, quanuis etiam seuerissimus militem gregarium aperto pectore lac haustum mulierculæ iussit exhauriri & restitui conquerenti. § Andre. Flor. & Ponta.li.de obed.5.cap.ult.in prin. §

Iulianus Imp.disciplinam milit.constantiss.retinuit, quam & a militibus seueriss. seruari iussit, &c. Continens ipse gratus, liberalis, beneficus,& cæ.

Alex.Imper.Rom.cog.Seuerus, milites ita continuit, ut siquis de uia in prædium diuertisset, fustibus & uirgis cederetur. § plura not.Lamprid.in eo.Ponta.ubi supra.car. 150.in fi. §

Pescenius Niger Imper.de quo Spartia. § car.pen. § Argentum militibus nec in zona ferendum prohibuit, panemque nisi buccellatum ferre. Iniurati certare prohibentur ut de Catone ad filium, refert Plut. § in problem.car.202. § Et econtra ut supra. in Aug.

Curius cons. bona publicauit iuuenis in militia nomen dare conniuentis,& ipsum uendidit. § Valer.cap.de seuerit. §

Detrectans militiam uel fuga sibi consulens, muliebri indutus ueste ambulabat,&c.per legem Carondę de qua Diodo. § not. Egnat. nu. 12.in med.car.81.suarum racemat. §. Habens etiam se longius quam ultra tubæ sonum hostis loco habitus. § Apia. in libico. car. 272. de Mancino.a terg. §

DE ELOQVENTIA.

Eloquentiæ uis tanta fuit in P.Sulpitio grauitasque & cum iucunditate breuitas, ut prudentes & boni errarent, uel minus bene sentirent. § Tul.de aruspi.respon.car.252.ante.§ Et de C.Graccho & fratre Tiberio, quorum ingenium uis grauitasque dicẽdi, si ad meliorem mẽtem uoluntatemq; cõuertissent,&c.mores.n.& oratio persuadent plurimũ. § Plut.in polit.car. 5.a terg.in apophtheg.car. 162. Budæ. plura libr.in pand.1.car.161.162.Vnde Orat.1. epist.§ Nemo ad eo ferus est, qui non mitescere possit,&c.

Carneades Romæ legatione fungẽs Catone tunc censore suadente,

dimiſſus,quoniam illo argumentante uerum diſcerni non poterat, &c. § Plin.lib.7.cap.30.Lactan.lib.5.cap.15. § Diſputauit enim de iuſtitia,dieque ſequenti de Iniuſtitia. §Corn.Agrippa.cap.de rethor.car.2. § Eloquentia eſt enim præſidium & telum quo propugnare pariter & inceſſere poſsis ubicunque ſemper armatus,præſidium amicis,metum inuidis,& inimicis ſalutem,periclitantibus firmiſsimum monumẽtum.Caluo Aſinio Cæſare Cælio Buto, uehementior, plenior, ualentior Cicero,&c. § not.Tacit.in dial.de orat.car.1.& x.in fi. §

Matronas deponere ſuaſit aureas ueſtes Pithagoras philos. quas Iunoni conſecrauit. § Iuſti.lib.20. §

F.Iacobus ad Papiam prædicator & gubernator omnia perſuadebat, & fæminas ornamenta deponere,&c.anno.1356. § Coruis. car.231. in princip. §

Polemon Athen.illecebris deditus, malis & coinquinatus moribus, ad philoſophiam & ſobriam uitam redactus fuit per Xenocratem uerborum ui. § Valer.cap.de uarieta.caſu.car.146. §

Plutarcho de moribus differente, uirgines Mileſiæ uitam laqueo finiebant. § Plut.ipſe libr.de clar.mulier.car.80. § Non ſua opera, ſed quodam morbo irritatas refert. § Gel.lib.15.cap. 10. § Gordianus Iunior Imp.uxorem duxit filiam Maſithei doctiſſ. uiri,quem ob eloquentiam dignum putauit eius parentela.talia uerba refert Capitol. § in eo.car.157.a terg. §

Cteſiphon iactabat (& Gorgias item Leonti. philos.)ſe totum diem poſſe de qualibet re dicere, propterea urbe deiectus fuit. § Plut. in apophteg.Lacon.car. 182. §

Valer. Publicola populum ſeceſſum ſenatui conciliauit, adeo ut uerbis iram facundis & arma ſubiecit. § Valer.cap.Quanta uis.§

Damonides fuit Gueu.de quo. § lib. 1. car. 130. § & Theomaſtæ ſuaſores præclari.

DE EXQVISITA CVSTODIA.

Exquiſita cuſtodia uſus eſt ſuſpitione affectus Claudius Imp. qui ſpiculatoribus ſtipatus,quencunque explorari iuſsit & excuti,&c. § Sueto.in eo.cap.ſed nihil.car.231. §

Commodus Imper.& ipſe(ut Dioniſius tyrannus) Comam adurebat & barbam. § Lamprid.in eo.car.63.Plut. in Dionis uita.car.2.a ter.

Solymanus Imper.Turc.hodie regnans, ſalutantes ſcrutatos admittit,per duos eius purpuratos brachijs implicitos, &c. Clauam & Scutũ proxime tenens,&c. § Ioui.plura.lib 40.car.8. uel. 280. §

DE FATO

Fati uim uel intelligentiam proſequitur Cælius § libr. 2. cap. 12. 13.

13. Vnde & quomodo. §

Fatis proditum Macedon. regem Philippum Alexan. Mag. patrem, a quadrigæ uiolentia caueret. Vnde Currus toto regno disiuncti, locumque in Eubæa quadrigam uitauit, a Pausania tamē interfectus est, suam pudicitiam uindicante pugione figura quadrigæ celato. § Valer. capit. de miracu. Iusti. lib. 11. Tul. lib. de fato. c. prum. §

Alexan. eius filius, animaduersus Babiloniam caueret intrandam sibi pernitiosam, ueneno ibi per suos sublatus est. § Curt. Arria. Iusti. Plutar. & alij. §

Alexan. alter Epiri rex Magni patruus, præmonitus caueret urbem Pandosiam, flumenque Acherusiam, quæ eadem & in Epiro erant, & in Lucanis Italiæ, ubi & confossus est ab exule. § Liui. lib. 8. in med. car. 65. Iusti. lib. 12. in prin. §

Alex. Seuero Imper. Rom. per Trasibulum sibi amicum mathematicum enunciatum, gladio barbarico eum periturum, Mulier Druyas in Germania per eum pacanda cum exercitu instructo, dixit, vadas, nec uictoriam speres, ne militi tuo credas. § Lamprid. in eo. car. antep. §

Iulio Cæsari prædictum fuit per Spurinam mathemat. Martias uitaret Idus. Tabula reperta est ænea in monumento cum litteris græcè prædicentibus, quando Capis ossa detegerentur, Iulo prognatus, per consanguineos necandus, &c. § Suet. in eo. cap. sed Cæsari. car. 47. §

Pompeius euitare per Oraculum animaduersus Cassium, in Aegypto per Ptolomæum regem ad montem Casium interfici iussus in Cæsaris gratiam. § Dion. lib. 42. car. 3. Apia. lib. 2. car. 72. ante. Spart. in Adria. Imper. car. 27. in prin. §

Pheron rex constare fatis cognouit ad leuandum oculorum morbū. Lauaret urina mulieris a uiro suo tantum cognitæ, unde sanitatem consecutus est. § Ponta. lib. de aspirat. car. pen. & cap. de pudic. infra. §

Apio sortem sciscitanti respōderunt Cortinæ Pithiæ Achaiæ præsidenti & requirenti de bello ciuili inter Cæsarem & Pompeium, nihil ad te bellum hoc, sibi responsum fuit, Eubææ cellam obtinebis, ibiq; morbo perijt. § Valer. cap. de miracul. §

Annibali ad Prusiam regem profugo per oraculum responsum Libissa gleba corpus teget, non tamen in Lybia sed ad Libiscum flu. in Bithinia. § Apia. in Sirio. car. 4. a ter. Pausan. lib. 8. car. 298. in med. §

Seleucus rex amplissimus post Alexan. Mag. diu regnans, hos uidit in ipsum fatales uersus, de quibus Apia. § lib. Sirio. in fi. car. antep. §
Argos effugiens fatali in tempore perges, Argos cum fueris tunc sortem mortis obibis. Est enim Argos in Horestia, & in Ionio. §

C. Gracchus in Somnis uidit effigiem Tyberij eius fratris iam inter-

fecti dicentis,& eum uitare non poſſe mortem ſibi ſimilem. § Valer. de ſomnijs. §

Cræſus rex Athym filium præcipuum exiſtimauit ferro peremptu-rum. Vnde cura diligenti alitus, aprum in uenatione perſequens lancea traiectus per uenatorem feram impetentem. Valer. ubi ſupra.

Daphida ſophiſta Apollinem ſciſcitatus irridens,an equum poſſet in uenire,ſibi reſpondit,inuenturum, eoque ſe deturbandum,obuians A-talum ſibi inimicum,captus,monte præcipitatus, equi nominato. §Va ler.cap. de miracul. §

Caligulæ Imper. prædictum caueret Caſsium(ut & Pompeio de quo ſupra.)a quo etiam trucidatus fuit,Aſię præſidem uitans Cheream,Chi liarchum ſibi aſtantem non uitauit. § Dion.lib.ult.in med.car.471.§

Neroni cauendum ſibi eſſe annum.73. reſponſum fuit, id eſt Galbã annorum totidem ſibi inſidiantem. §Suet.in eo.cap.Talem principẽ.

Domitianus Imper. Aſceletarionem mathemat. ſciſcitans de fato u-trorunque ipſorum,reſpondit fore ut ipſe laceraretur a canibus, quod treprobaturus Impe.ipſum iuſsit interfici & diligenter ſepeliri.Sed repẽ ina tẽpeſtate deiecto funere, ſemiuſtum ca d auer diſcerpſerunt canes. § Suet.in eo. cap.denique. §

Veſpaſiano reſponſum fuit eſſe in fatis, ut eo tempore Iudæa profe-cti rerum potirentur. Item oriturum quandoque ex Hiſpania principẽ dominumque rerum. § Suet.in Galba.cap.per octo annos, & in Ve-ſpaſi.cap.Claudio principe.car. 318. §

Antigonum Ariſtoboli regis fratrem per templum tranſire miratus eſt Eſſeus diuinator,quum præuidiſſet iam ad Stratonis pyrgum eſſe pe-riturum inde diſtantem, ſed ſubinde tamen nuntiatum fuit alium ad lo cum Stratonis pyrgum iuſſu regis per inuidiam cædi iuſſum ipſum An-tigonum. § Ioſep. lib.1. belli Iud. cap.8. §

Herodi puero prædixit Manaemus Eſſenus, eum regem Iudæorum fæliciter futurum,ſed ſeruum. § not.Ioſep.li.15.antiqu.cap.10.in fi.

Ninam urbem nunquam capi poſſe progenitoribus reſponſum da-tum,niſi cum Fluuius urbi hoſtis fuiſſet, obſidione biennium perſeuerã te per Arbacem in Sardanapalum imbribus excreſcente flumine, par-tem urbis inundante,& murorum partem deijciente,urbs capta. §Dio do.lib.3.car.4. in fi. §

Biſantium capi non poſſe niſi per Angelum, Mirtillo Imper.dictum fuerat,unde per Francos & Venetos claſsibus oppugnatum & captum per Turrim Angelum continentem. § Aemil.in Phil.2.Franc.rege,an no.1200.car.268. §

Vitellio expoſitum eum diu imperaturum ſi matri ſuperſtes extitiſ-

ſet,

ſet,per Catham mulierem. ʒSuet.in eo.cap.pronus. in fi. ʒ

Anton. Caracalla Imper.per Maternianum requiſitum de ſeipſo animaduerſus Macrinum inſidiantem medio tollendum, litteris anticipatis & prælectis in curia Imper.tunc aurigantem, Vnde interfectus ipſe. ʒ Herodia.lib.4.car.pen. ʒ

Dioclitiano prædictum,Imperator eris cum Aprum occideris, per Druyam mulierem in Gallia,interfecto Apro præfecto prætor.cognitũ fatum. ʒ Vopiſ.in Carino.car.227.Pompo.Let.lib.1. in prin. ʒ

Federico Barbaruſſæ Imper. prædictum ſibi moriendum ad mare, ſed aquam cidnum pertranſiens paruam,corruente eius equo deturbatus perijt. ʒ Blon.lib.16.car.4.a terg.Corius.car.71.Machia.libr.1. car.16.hiſtor. ʒ

Federicus ſecundus Impe.per ſpiritum obedien.cognouit,in Florentino ſe moriturum, apud Luceriam morbo deceſsit in Florentino oppidulo. ʒ Blon.lib.17.car.127.in fi.Colenut.lib.4.car.101. ʒ

Henricus ſecundus cognomento Barbanigra, de quo Blon. ʒ lib. 13.car.5.in princ. ʒ Conradi Imperat.filius tunc natus, interfici iuſſus,deliteſcens nutritus, iterum per litteras ab eo delatas trucidandus, alterata per ſacerdotem commiſsione, in litteris filiam deſponſandam iuſſus ad imperium euaſit. ʒ Cori.in Imperat. car.antepenul.in Conrado Sueuo. ʒ

Ezzelino de Romano Lombardiæ tyranno dictum fuit per ſpiritum obed.eum moriturum ad Aſſanum,quod fuit Caſſanum non autem Baſſanum,ubi & prælio fuſus,uulneratus,captus deceſsit. ʒ Cori.libr. 2. car.117.ex Blon.lib.18.car.3. ʒ

Antari ueneno ſublato Agilulphus dux Taurin.electus per Theudelindam in maritum & regem fato pronuntiante permittentibus Longobar.ducibus. ʒ Blon.lib.8.in fi.car.4.fin.Cori.lib.1.car.15.in prin. ʒ

Athilæ Hunnorum regi potentiſsimo aduerſus Etium ducem ſolertiſsimum dimicaturus cognouit ſciſcitans, ipſum in exercitu hoſtes inductorem detrimẽtum paſſurum,&c. quod in Theoderico Gothorum rege contigit euenire. ʒ Pau.Diaco.lib.15.car.2. ʒ

Liſandro(ut Plut.in eius uita.car.ult.a ter.) dictum fuit,Iubeo te deuitare ſonantem Armatum, &c.

Pelagum Epaminundæ duci acerrimo deuitandum prędictum, ſed non mare aut nauigia, ſed ſaltum eius nominis. ʒ Pauſan. libr.8.cart. 298.in prin. ʒ

DE VIRIS FELICIB.

Fælix habitus præter Syllam & Gigem, Athenienſis Thellus,de quo Herod. ʒ lib.1.cap.3. ʒ Vbi de Creſo rege Solonem interrogan-

te, Quem ipso feliciorem qui filios & nepotes educauit maxima prospe ritate, uictoriamque de hostibus obtinuit dimicans, interfectus solenni ter sepulturæ traditus. Cleobis inde & Bicon qui matrem ad sacra pie pertraxerunt, &c. ubi supra. de Aglauo. § Plin. lib. 7. cap. 46. §

DE FIDVCIA.

Fiduciam præsetulit Africa. Scipio prior, qui speculatores captos ad se perductos Tribunis milit. traditis, omisso metu, omnia uisere permisit per castra, speculatisque quibuscunque liberos abire iussit. § Liui. libr. 30. car. antepenul. ante. Apian. in lybico. car. 246. a ter. Dion. lib. 50. in prin. car. 5. §

Octauius pariter Mesium Antonij hostis speculatorem & condemnatum & captum lustrari omnia permisit & liberauit, ubi supra. Nummos argenteos expresit nota Syderis Capricorni ad Imperium successurus per Theogenem mathemat. sibi prædictum. § Sueto. in eo. cap. & quoniam. in fi. § Militarem seditionem cõpescuit. § Apia. lib. 5. car. 182. uel 6. §

Xerxes item in Græcos. § not. Plut. in apophtheg. car. 2. uel 123. § speculatores sine iniuria liberos permisit abire.

Lucium Antonij Triumuiri fratrem bello pressum, ad eum deprecandum peruentum, in congressu sese illius permittente arbitrio, uti reum solum & aduersarium admisit, liberauit, & legiones deditas accepit. § ubi supra. car. 190. §

Alexan. Mag. milites. 13. seditiosos inermis, duxit ad supplicium. § Iusti. lib. 12. car. 2. in fi. Curt. lib. 10. car. 149. ante. Arria. lib. 7. in prin. car. 293. §

Alex. item Rom. Imper. Seuerus, exauthorata legione seditiosa, authores cædi, & interfici coram iusit. § Lamprid. in eo. car. 132. in fi.

Iulius Cæs. nunquam tumultuantibus cesit, sed obuiam semper iuit, legionemque ad Placentiam cum ignominia missam fecit, cum Pompeio tamen bellum persequens. § Suet. in eo. cap. seditionem. car. 40. Dion. lib. 41. in med. car. 103. Apia. lib. 5. car. 182. §

Auidius Imper. in seditione exercitus procesit nudus inermis, & milites compescuit. § Volcat. in eo. car. 234. §

Tigranes Iuuenis cum Pompeio non ualens bello contendere, supplex ad ipsum profugus, ad quem & pater ipse omnia eius fidei permittens, ueniam impetrauit. § Apia. in Mithrid. in fi. car. 7. fin. §

Emericus Bela rege Vngar. patre defuncto, succedens in regno, Andrea fratre bello contendere adnitente, inter acies hostiles & certaturas, solus regio amictu procedens, improperans obuios, adeo est operatus, ut Andreas frater a suis obtruncatus fuit. § Blon. lib. 16.

in

in med. car. 6. ante. §

Tucia uirgo Vestalis incesti accusata immærens fiduciæ plena, cribro aquam ex Tiberi haurire non dubitauit. Vesta Dea ad hoc implorata. § Valer. cap. Infames rei.

Coriolanus Martius exul patriæ factus, ad Tullum Antidium Volscorum principem se contulit incognitus Rom. hostem se illi dedens, offerens in patriam quæcunque acturũ, &c. § Plutar. in eo. car. 4. in prin. In apophtheg. car. 123. Liu. lib. 2. car. 15. §

Laurentius Medices Florent. primarius, inuidia laborans in conciues 1479. ad hostem Alfonsum Neapolit. regem profugit ignotus, cum quo se ipsum reconcilians, & urbem seditione liberauit, & cum rege hoste amicitiam inijt. § Ponta. lib. de prud. 5. car. 4. in prin. Guizard. lib. 1. car. 54. a ter. §

Otho ex Neronis familiaribus, repetundarum reus, ante impetratam absolutionem, senatui gratias egit. § Sueto. in eo. car. 2. §

Nerua coniuratis gladios obtulit. § Dion in eius uita. car. 2. in prin. §

Anton. Philos. Imp. Innocentiæ innixus, Templum Eleusinæ Cereris adijt, in quem intrare non audebant noxij. § Capitol. in eo. car. 50. ante. §

Domitius L. Scipionis legatus, in Antiochum regem hora uespertina recusans certare, mane sequenti prælium inijt, & uictoriam obtinuit. dicens, hora non sufficit, &c. § Plutar. in apophtheg. car. 144. in fi. §

Seuerus Imp. furentibus militibus ex seditione fugere, persuasus a suis occurrere maluit, sperans animos placaturum. Vnde non pallidus, non supplex illis uerba fecit, aliquosq; reuocauit, cæteri interfecti fuerunt. § Herodia. lib. 2. car. 6. §

Sergius Pontif. Ludouicum German. regem nimis ferocientem, re dargutum admisit dicens, Si pacatus ades, patebunt fores, &c. § Aemil. in Carolo 2. rege Franc. 25. car. 118. ante. §

Nicolaus Picininus Perusiam intrauit hostilem, magistratus salutauit, pecuniam impetrauit, exactores præposuit. &c. § Blon. lib. ult. car. 4. fin. §

Ferdinandus Neapol. rex cedere coactus regno Carolo octauo Frãcorum regi, Isclam insulam intrans, arcem petens, Iusto præfecto renitente, uerbis appellans blandis, solum admitteret, admissus, gladio cæteros uultu regio fiduciæ pleno admittendos coegit. § Iouius li. 2. histor. car. 53. a ter. §

Fortitudo animi, not. in uer. Animi moderatio.

Fortitudo Corporis, in uer. Qui fortiter infra.

DE GRAVIB. DICTIS.

Grauiter dictum fuit Trasibuli per coniurationem interfectis tyrannis Athen. triginta, qui respondit, Dij faciant ut quantas ipse illis debeo gratias retulisse uidear. § Valer. cap. de piet. in patriam. §

Si huius consilij mei tunicam interiorem consciam esse sensero, eam continuo cremari iubebo. De Cecil. Metello Valer. etiam § cap. de stratagem. Plutar. car. 160. & in apophtheg. car. 148. a ter. Plin. lib. de uiris Illust. num. 61. §

Iulio Cæsari dixerunt milites, si bonum feceris pęnas dabis, si malũ, diu regnabis. § Dion. lib. 43. in med. car. 142 a ter. §

Alex. Imp. Rom. obiectum quod potestatem Imperij molliorem & contemptibiliorem fecisset, respondit, At securiorem & diuturniorem. § Lamprid. in eo. car. 119. Valer. cap. de animi moderat. in fi.

Pereant liberi mei si magis amari merebitur Auidius quàm illi. Respondit Verus Impera. in irritantes contra Auidium sibi amicissimum. § Volcat. in eodem. Auid. car. 2. uel 233. §

Hircanus Iudæ. rex, Sacerdot. princeps de se per inuidiam male audiens respondit: Scitis me uelle recta uia omnia agere Deo & uobis placita, si me autem peccantem uideritis & deuiantem reuocate atque corrigite. § Iosep. lib. 13. antiqu. cap. 17. in med. §

DE HVMANITATE.

Humanitate nitens Iulius Cæs. per siluestre iter comitantem Opiũ subita ualitudine oppressum & correptum diuersorio cessit unico, iacuitq; ipse sub diuo. § Suet. in eo. cap. amicos. car. 41. ante. § Quæ autem sit humanitas proprie. § notat gel. lib. 13. cap. 16. §

Augustus Antonio superato, & Cleopatra, filios uictor conseruauit, & eos pro conditione cuiusque fouit. § Sueto. in eo. c. Ab actio. in fi. car. 62. §

Audaciam cuidam auxit dicens, quasi Elephanto stipem. § capi. Domini. car. 92. § Cinnam ex coniuratis conuictum reconciliauit in amicum &c. § Sen. lib. de clem. 1. cap. Diuus Augustus. car. 93. ante. lib. 3. de Ira. car. antep. a ter. in prin. 133. §

Timagines histor. Scriptor mordax, admonitus, moderatior ut esset, perseueranti Domo interdixit tantum.

Pompeius Tigrani superato & procumbenti, diadema reposuit in caput. &c. § Plutar. in eo. Eutrop. lib. 6. car. 58.

Persea debellatum procumbentem ad pedes, non admisit Pau. Aemil. Cons. uictor, sed in sella apud se collocauit. § Plutar. in ipso. Eutrop. lib. 4. car. 47. Plin. lib. de uiris Illust. num. 56. §

Alex. Mag. Darij regis debellati hostis fortunam lachrimis prosecutus est, uxorem defunctam, fletamque solenniter humauit. Captiuasque filias ut reginas habuit, eas consolatus, omnia quæ ex Dario imperante insignia dignitatis assecuturas, militem torpentem adiuuit. § Iusti.lib.11.in med.lib.12.Plutar.in eo.car. 4.ante.in med. Curt. lib. 3.car. 13.lib. 8.car. 108. in fin. Arria. lib. 3.car. 135. §

Traianus Imper. amicorum conuiuia frequentabat, quatuor uix comitantibus, & sine Satellite diuertebat. § Dion. in eo. car. 3.in fi.

Adrianus Imp. præter humillimam uestem &c. amicos frequenter uisitabat. § Spart. in eo. car. 25. in med. §

Xerxes, quamuis superbissimus fleuit super turbam milit. quod infra centum annos esset futura nulla. § Sen.lib.de breuit. uitæ. car.3. in fin. Valer.cap.de cupid.uitæ.in fi. §

Vespasianus Imper.hostis Vitellij filiam maritauit & dotauit splendidissime. § Suet.in eo.cap.offensarum.car.324.a terg.Ponta.lib. 1.de sermo.car.pen.de alijs talibus. §

Totilas Gothorum rex Neapolim expugnatum ingressus, neminem malo affecit,cibo laborantes adiuuit,& ciues,& milites abire desiderantes permisit,& nauigia concessit. In suos etiam obseruans seueritatem cum ipsa humanitate. § Blond. libr.6.car.1.a tergo. § Obsidione pressos bestijs ad eorum sacra perficienda donauit.

Antiochus Soter Syriæ rex amplissimus in Iudæos, propterea dediderunt sese,quibus etiam benignitate usus est,&c. § Plut.in apophth. car.133.a terg.Iosep.lib.13.antiqu.cap.15. §

Balduinus Hierosoly.rex primus,Arabia uastata, gregibus abactis, Philarchi uxorem grauidam in captiuis ducens parituram in itinere suffragatus est. § Aemil.in Phil.1.Franc.rege.38.car.2.uel 195.in fi. §

Alfonsus Neapol.rex & Carolus Nauarræ princeps } procumbentem asinum in ceno & rusticum,adiuuit Senem ipsemet & subleuauit,sordidis opem ferre hominibus non dedignabatur. § Ponta. libr. de benefic.car.antepen.a terg.120. in fi. § Conseruandam humanitatem,& in Seruos senio confectos ,uel equos, uel canes præcipit Plutar. in Cato.super. § car.2.in prin.uel.110. §

DE HVMILI LOCO NATIS.

Humili loco nati clarissimi euaserunt etiam, Q. Pompeius, L.Fimbria, Aemi. Scau. P. Silla, C. Marius, C.Cælius,& ipse Cicero,Lælius, Sultanus,Mutius,Sfortia,Maximinus, Tamburlanus,Maumethus, &c. de quibus infra.plures refert,& not.Plut. § lib. de fort. Roma.car.3. uel 276. Tul.in ult.eius Verr.in fi.car.267.in fi.in oratio.pro Murena. c.129.Ponta. libr. de fortu.cart. 267.283.276.298. libr.12. de rebus celest.

celest.car. 278. uel quarta. §

Agatocles patre figulo natus Siciliæ tyrannus factus est, meritoriam egit pueritiam, Latrocinijs inde deditus & seditionibus, piraticam exercuit. primates ciuitatis interfecit, urbem occupauit, per Carthaginenses obsessus grauiterque pressus, temerario conatu, sed necessario, in Africam traiecit, cum exercitus portione in Hannonem Carthag. ducem confluxit, quem prælio superauit, & iterum uicit. Superatus & ipse Siracusas profugit, &c. § Iusti.lib.22.23. §

Agrammes potentissimus rex ad Gangem flu. Tonsoris filius fuit, exercitum regens equitum.20.mill. peditum. 200.mill. Elephantos.3. mill. necatis regis pueris, se regem constituit. § Curt.lib.9.car. 3. §

Arnulphus obscuro natus loco in regem Franc.assumptus, deposito Carolo ex desidia, in quo cessauit imperium post annos centum a Carolo Magno amplissimo Imperat.anno Christi. 895. § Blond.libr.12. in med.car.76. §

Aurelianus Imper. Syrmij natus uel in Dacia, aut Mæsia, humillimo tamen loco, per militiæ gradus ad imperium euectus, multa gessit prælia, Zenobiamque Odenati uxorem prælio acerrimo superatam cepit, &c. § Vopis.in eo.car.1.in fi. Eutrop.lib.9.car. 77. §

Basilius Macedo, ex captiuo ad Imperium euectus est. Cuius nec patria est cognita. Saracenos tamen prælio nauali superauit pridẽ uictus, post annos.20. eius imperij, per ceruum in uenatione ictus occubuit. § Blond.lib.12.car.66.a terg.in med. Egnat.in Imperat.nu.89.car.28. a terg. § Is fuit qui D. Venetis bello adiutus, titulis illustribus ornauit, donatus & ipse Cãpanis duodecim, tunc primũ uisis in ipsa Græcia.

Bonosus Imper.ex trig.tyrannis ultimus, de quibus Spart. § cart. 274.a ter.§ Homo fuit Hispaniensis Britannus, rhethoris filius uel pedagogi, duxit ordines milit.& Ducatum. Bibacissimus fuit & securus a uino, &c. Imperium occupauit, tenuitque quandiu, &c.

Castrutius Castraca. incertis parentibus natus quia expositus, altus, & educatus, in magnum Italiæ ductorem sui temporis euasit. Lucæ dominus factus, & Pisarum ex captiuo, & aliarum Ciuitatum. Florentiam pressit obsidione, fatigatus denique morbo perijt. § Blon.lib.19.histor.car.4 fin.& car.ult. Machia.lib.2.histor.car.50. 52. & libr.de eius uita. Cori.lib.3.car.204.205. §

Catamelata furnarij filius in Cotignola Narniæ, tunc armis deditus, maximus euasit dux in rebus Italiæ, & Venetorum Impera. præclara ædidit facinora in armis. § Ponta.plura, ubi supra de fort.1.car.267. lib.12.rerum celest.car.4.a ter. Blon.lib.de Ital. Illustr.car.129.a tergo lib. 28.in fin. 29.car. penul. Machia.lib.5.histor.in prin. §

C.Cælius

C. Cælius item per summas inimicitias & labores est adeptus amplissimos honores. § Tul. ubi supra,& in oratio. pro Murena.car.5.pro Sylla.car.5. §

Cicero ipse Arpinas, ut Marius, litteris deditus & patrocinio amicorum, consulatum adeptus est, quo pater patriæ declaratus solus ex Togatis propria industria & labore. § Flo.lib.102.Plutar.in eo.plura.Salust.in Catili.Dion.lib.38. § Patriæ & eloquentiæ pater dictus. § Iuuen.Sat.8.car.ult. §

Curtius Ruffus gladiatoris filius, Africæ Procons. creatus, ut sibi muliebri spetie prædictum fuit, Tu es Ruffe, qui hanc in prouintiam uenies. quæsturam, inde præturam adeptus, Consulare Imperium, Triumphi & insignia, Africam denique sortitus est. &c. § Tacit. lib.11.car.3.Plin.lib. 7.Epist.27.in prin. §

Christophorus Pontif.121.sine cognatione,sine patria pontif. creatus inde & deiectus. § Dion.lib.48.cap.254.

Dauid de pascuis sequens gregem assumptus in regem Israel. § li. 2.reg.cap.7.b.cap.2.b. Iosep.lib.6.antiqui.Iuda. cap.9.& cap.ult.li.7. cap.1.cap.4. §

Euripides Poeta primum gerulus,filiusque olera uendentis, inde inter athletas uictor in ludis Olympia.Tragedus euasit maximus. §Gel. lib.15.cap.20. §

Herodes plebeius in regem Iudeorum assumptus. 37. regnauit annis maximis abusus diuitijs. § Iosep.li.17.antiqu. cap.10.li.14.cap. 20.in fin.lib.1.cap.ult.in fi.belli Iud. §

Iephthe golaadites, § de quo libr. Iudic.cap.11.in prin. § meretricis fil. fuit,uir fortissimus,acerrimus pugnator, a filijs pulsus,inopes congregauit,& latrocinātes, quorū dux creatus plura perpetrauit.

Ioannes.19.Pontif. 147.nullius etiam fuit cognationis aut patriæ, Pontifex tamen.

Iphicrates Sutoris fil. omnibus contēptui erat,hostē uulneratus correptum transtulit in Triremem suam, unde clarus euasit,dicens obiurganti suam ignobilitatem, meum genus a me incipit, tuum in te desinit. § Plutar.in apophtheg.car.135.ut Cicero in Salustium. &c.

Mandrones Imperatoriam est adeptus dignitatem ex nauiculario. § not.Eras.prou.700.§ fuit & Mandroni ficulna nauis.

Mauritius primo notarius,post & comes excubitorum, Inde Cæsar,& Imperator Constantinop. factus. § Blon. libr. 8.cap. antepenul.a tergo. §

Macrinus Opilius post Caracallam arripuit Imperium humili natus loco, omnibus odiosus ac etiam deformis, libertinus & seruilis ui

ræ uenalisque, foro operam dedit & causis, uenator fuit, inde tabellio & aduocatus fisci, præfec. prætor. Imperium denique assumpsit. &c. § Capitol. in eo. car. 2. & 3. §

Maximinus Trax matre Gothica & Alana, fuit primum pastor, inde latronum insidiator, Corpore magnus, decorus facie, asper moribus & superbus, Lixas. 16. superauit uno actu, cursu strenuus, Lucta septē fortes superauit, Seueri Imp. stipator factus, inde Tribunus, post & legionem accepit erudiendam exercendamq;, Ducatum accepit etiā, post & Imperatorem se constituit interfecto eius fraude Impera. Alex. Mammea Optimo Principe. § Capitol. in eo. car. 1. sec. &c. §

Maximus cum Balbino in Maximinum Imp. hostem iudicatum ob sæuitiā in omnes Imperator assumptus est, faber primo ferrarius uel uectarius, Tribunus milit. factus, inde prætor proconsulque in Bithinia Græcia & Narbone, Sarmatas & Germannos bello presfit, præfectus urbis lectus denique & Imper. § Capitol. in eo. car. 2. & 3. §

C. Marius Arpinas, ut & Cicero, pauper & mechanicus, post aliquot repulsas septem consecutus est consulatus, reipu. columen aduersus Cimbros, & Teutones. Inde pernities in ciues crassans ab immensa sæuitie. Africam subegit, Iugurtam cepit prælio fusum, Barbaros dissipauit, proscriptus ciues proscripsit. § Tul. in Verr. ult. car. antepe. in fin. Flor. lib. 66. 67. 68. 69. in Epitho. li. 1. cap. hoc deerat unum. Iuuen. Sati. 8. c. ult. § Solus trepidantem protegit urbem, in Cimbros certans. & Marius alius ex 30. Tirannis septem de quibus § Spartia. car. 255. § faber primum ferrarius triduo tantum imperauit & occisus est, fortis corpore fortissimum quemcunque uno tantum affligebat digito. &c.

Mutius Sfortia Cotiniolæ natus, sordido ex uiro, solertissimus euasit militiæ ductor. § Ponta. lib. 12. rerum celest. car. 4. a ter. §

Nicolaus Picininus Lanionis fil. (ut & Varro cons. in clade Rom. ad Cannas fusus per Annibalem) uirtute se extulit bellica, ut præcipuus fuerit illius temporis in Italia ductor sub duce mediol. præsertim, perusinus brachianæ factionis. § Blon. lib. 22. car. 2. Cori. in eo. Ponta. lib. 5. de Sermo. car. antep. in fi. lib. 2. de fortit. car. 80. & lib. 12. ubi supra. car. 4. §

Nicolaus quintus Pontif. max. 216. Ex infima qualitate creatus, sed uirtutibus clarus, modestus, nulla ambitione uexatus, se dignum præstitit tanto principatui.

Numa Pompi. ex Sabinis ortus, in regem accitus, & precibus hortatus per oratores Rom. § not. Plutar. in equita. car. prima. & lib. de fort. Alex. car. 2. Liu. li. 1. car. 3 supra cap. Qui coacti. a tergo. §

Paulus Aemil. paupertate pressus, repulsas aliquot æquo animo passus, plures obtinuit dignitates, consulatus, ac uictorias in hostes, & in Persem Macedo. regem, quem prælio fudit, insecutum cepit, & in Triumphum duxit, cum immensis opibus & præda abactus, ex quibus in nullo ditior factus est. § Plutar. in eius uita, car. 1. lib. de fort. Roma. car. 276. Valer. cap. de abstin. §

Paulus Nouæ dux Genuæ creatus, serici tinctor, infimæ plebis. § Guizar. lib. 7. car. 361. §

Pertinax lignario patre Imp. creatus, natus in uilla mortis, præfectus cohortis factus, inde diuidendis alimentis præficitur, inde uexillis regendis, consul post designatus Mæsiam rexit utranque, & Daciam, Syriam, & Britanniam, proconf. Africæ factus ad Imperium accitus est per Letum & Electum. § Capitol. in eo. car. 2. § Pius sec. Pontif. creatus ex pedagogo Senensi. § Plati. in eo. Cori. lib. 6. car. 406. §

Q. Pōpeius pluribus consecutis magistratibus consulatu & censura, in controuersijs uilibus, iussu & opera Pompeij magni interfectus est. § Tul. in d. Verr. 7. in fi. car. antep. Flor. lib. 59. 77. Valer. de ui & sedit. Apia. lib. 1. in med. car. 22. ante. §

Prothagoras sophistarum acerrimus ligna primū baiulans & onera ad mercedem, in studijs doctissimorum egregium nactus est nomen, de quo Plato pluribi. § Gel. lib. 5. cap. 3. §

Ptolemeus Gregarius miles in exercitu Alex. mag. post eius mortem diuisis inter ipsos prouintijs Aegyptum obtinuit Africæ Arabięq; partem cum Alexandria. Vnde breui magnas parauit opes. § Iusti. lib. 13. in fi. Plutar. in eius uita. §

Pupienus ignobilis genere præfectus tunc urbis, plurimas gessit dignitates, uirtutibus clarus aduersus sæuitiam Maximini cum alijs creatus Imp. § Capitol. in Max. car. antep. §

Renatus ex comite Narbon. uirtute bellica regiam adeptus est dignitatem, & Neapoli regnauit, picturæ semper deditus. § Ponta. d. libr. 12. car. 4. lib. de fort. ubi supra. Colen. li. 6. in prin. car. 181. Blon. li. 28. in princ. car. 220. Cori. car. 257. Aemil. in Carolo 7. rege 53. car. 465. §

Sandrocottus humili genere natus, maiestate numinis ad regnum impulsus, Leone ipsum lambente dormientē, mortuo Alex. Mag. ad Babiloniam urbem, quam liberauit post & subiecit sibi, Latronibus solicitatis, dux factus, insignis euasit, & Indiam possedit, &c. § Iusti. lib. 15. in fine. §

Saluidienus Ruffus, primum pastor, inde Senator creatus, per Cæsarē consul designatus, insidiarum reus, interfici iussus. § Dion libr. 48. in med. car. 254. §

Sfortia

Sfortia Franc.Mutij fil. de quo supra, ex Cotiniola,in tantum creuit re bellica,primus sui temporis ductor, ui & astu Mediolanum occupauit,diuque rexit potens & formidabilis. § Blond.& alij ubi supra. in patre. §

Sultani in Aegypto regnarunt adhucusque, creati seruili ex genere, non per succesionem sed uirtute bellica,donec Solymanus Turc.Imp. max.subactos deleuit,pluribus tunc prælijs. § Ioui.late.li.17.histor. Cambi.in eo.Ponta.d.lib.12.car.4. §

Tacfarinates in Numidia magnus euasit. § not.Tacit.li.2.car.43.

Tamurlanus uel Tamerlang.miles primum gregarius, & pede claudus,re bell.maximus euasit, plures subegit reges & nationes, Baiasith regem Turc.obuium fudit,cepit,& ludibrio diu tenuit. § Aemil.li.10. car.448.Egnat.in eo.de Imperat.in Carolo 6.rege 52. §

Turceminius ex Volone Imper. regumque rex magnus Sultanus effectus. § Aemil.lib.7.car.307.in Lud.9.rege.43. §

Viriatus Lusitanus ex pastore latro,inde dux exercitus,annis.14.arma Rom.uexauit,summa gloria & uirtute, donec ueneno per fraudem sublatus,uictor sæpius quam uictus. § Flor.lib.52.54.Iusti. libr.15. Eutrop.in eo.car.55. §

Virgilius figuli Mantuani fil.poetarum ex Latinis supremum tenens locum,per cuius uersus responsum reddere dignatæ sunt Sortes. § ut in cap.Oracula,supra notauimus.Ponta.lib.2.de fort.car. 298. §

Vrbanus nonus Pontif.1261.humili in Tricassibus loco natus,patre sutore ueteramentario,sed indole magnus. § Aemil.in Ludou. 9.rege.43.car. 312. §

DE INDOLE.

Indolem declarauit Prothagoras, § de quo cap. præced. § Abderita philos. qui puer ligna baiulans, miro ligata modo, perspectus a Democrito philos.eius conterraneo,abductus,institutus,acerrimus est habitus sophista. § Gel.lib.5.cap.3. §

Nemo enim ad rerum summam peruenit,qui non a prima ætate gradibus uirtutis ascenderit. § Vopis.in Aurel.Imper. car. 192. in Probo.car.214. §

Mirum est robustissimum morum hominum robustissimam esse prolem, summorum ingeniorum sobolem tandem hebetescere.Ita indolē stirpium incrementa habere & consenescere. § Aemil. in Car.3.rege 30.car.127.a terg.& supra in uer. Clariss. § Ex fortibus creantur fortes. § Orat.lib.4. oda. 4. in med. § Ex studijs suis intelligitur puer si munda & recta sint eloquia sua. § prouerb.cap.20.b. § Protinus apparet quæ plantæ frugiferæ. § Eras.prouer.3113.& prouer. Cum

paruula

paruula eſt,bona uidetur ſpina. § car. 262. a terg. § Quæuis & excellentia non ſine maximis naturæ adiumentis ac præſidijs prouenit. § Ponta.lib.1.de magnanimit.car.244. §

Cotta eodem die quo Togam ſumpſit uirilem, reum Carbonem iudicio afflixit, quoniam eius patrem damnauerat. § Valer. de piet. in parent. §

Craſſus Carbonem etiam, Cæſar Dolabellam, Aſinius Pollio Catonem, Caluus Vatinium adoleſcentes agitarunt, orationeq; preſſerunt. § Tacit.lib.de orator.clar.car. antepenul.in fi.car.12.a ter.Sueto.in Cæſa.cap.3.car.3. §

Caligula Iuliam Druſillam infantem dilectione proſequebatur,quia ex ſimili ſæua natura oculos puerorum inceſſebat digitis. § Sueto.in eo.cap.matrimonia.car.183. §

Areopagitæ econtra puerum damnarunt naturæ talis,quia cothurni cum oculos eruebat per iocum.Quintilia. §lib.5.de quo Budæ.lib.1. in pand.car.89.in fi. §

Adoleſcentẽ triſtem ſe malle quam hilarem dicebat Ariſton, de quo Sen. §epi.86.in med.Amicum tuum, &c. § de Druſo Orat. §li. 4.oda.4. § Quid mens rite, quid indoles nutrita fauſtis ſub penetralibus.

Alex.Mag.pubeſcens Aſiam eſt aggreſſus. §Plut.Arrian.Curtius, Iuſtinus. §

Iul.Cæſar ſacerdotium adoleſcens petijt,piratas uindicauit. § Sueto.in eo.& Plut. § Pompeius Mag.annonam urbis adiuuit, pluraque perpetrauit facinora, iuuenis Syllam iuuit improuiſus. § Plut. in eo. car.1.Ponta.lib.de magnanimit.1.car.245. §

Homerus omnes ſui ordinis adoleſcẽtes facile præuertit,&c. §Halicar.in eius uita. § Cicero etiam,& Ponta.miræ apparuerunt indolis in eorum pueritia,&c.

DE INFA. REIS.

Infames aliquot rei damnati ſunt, quia Catonem repudiauerant Iudicem,innocentiæ ſuæ diffiſi. § Plut.in Vticen.uita.car.4.fi.a terg. §

Seruilio Iſaurico aſſerente ſibi prętori iam obuium tunc reum,equo deſcendere neglexiſſe,condemnarunt iudices. § Vale.cap.de teſtib. §

Capitolinus compellato tantum Marcello adoleſcente,delatus,condemnatus etiam ſine teſtibus ex rubore Iuuenis. § Plut.in Marcello, in prin.car.76.a ter. §

Scantinius Trib.pleb.& ſi ſacroſanctæ poteſtatis,accuſatus quod ſtupri appellaſſet Marcelli filium,damnatus eſt. § Valer. cap. de pudic.

Cornelius Haſpali fil. ſed tantum quia ſocors condemnatus eſt. §Valer.

§ Valer. cap. de seuerit. §

Saltatorem uirum quæstorium & gesticulatorem Senatu mouit Domitianus Imper. § Sueto. in eo. cap. Ius diligent. &c. §

Agrum sordescere patientem puniebant Censores } Gel. lib. 4. cap.
Equum habentem etiam strigosum gracilentumve } 12.

Vxorem habeo, sed non ex animi tui sententia, Censori respondens quidam damnatus est.

Alterque sonore nimis oscitans. § Gel. lib. 4. cap. ult. §

Duronius Trib. pleb. senatu motus est quia legem abrogauerat conuiuiorum cohercendorum. § Valer. cap. de Censo. nota. Gel. lib. 17. capit. ult. §

Vespasianus Imper. adolescentem unguento fragrantem præfectura priuauit tunc impetrata dicens, Maluissem allium aboluisses. § Suet. in eo. cap. Talis tantaque. car. 322. §

Ita per Philippum in capillos barbamq; infectum. § Plut. in apophtheg. car. 128. de eo. §

Tremelius mulctatus quod cum Pontifice max. cōtenderat. § Flo. lib. 47. §

Roxana Curtij filia in Vestales damnata, & Cato urbe bānitus quod præcoquem uuam ex Danubio Romam receperat, amore percitus senex. § Geu. in uita Aurel. Imp. car. 234. §

DE INGRATITVDINE.

Ingratitudinem & sæuitiam declarauit Tyberius Imper. in piscatorem. § de quo supra. cap. de crudelit. in ipso. §

C. Caligula Imp. Macronem cum uxore ad mortem compulit, imperij consequendi auctorem. § Dion. lib. 58. car. 7. §

Galba Imper. Germanicam dimisit cohortem prætoriam sine stipendio, & ut in cap. auaritia. supra.

Scipio Nasica uir optimus ab omnibus iudicatus, bis repulsam tulit, & in patria sibi non contigit mori, ut & Socrates oraculo iudicatus sapientissimus. § Plin. lib. 7. cap. 34. §

Xantippus Lacedæm. uictoria in Romanos eius opera consecuta, requisitus per Carthaginenses, donatus, domi remissus, clam præcipitari iussus in mari. § Apia. in Lybico. car. 2. Valer. de perfidia. §

Demetrius rex Antigoni fil. Athenienses liberauit, defendidit, prælio postmodum superatus ipse ab hostibus coniurantibus in eum regibus, in ciuitate non admissus. § Plutar. in Demet. uita. car. 6. a tergo, uel. 290. §

Pausanias Philippo regi gratus, ob militarem fortitudinem naufragium passus, acceptus, adiutus, liberatus, donatus ab amico, eiusdem bo

na a rege beneficium acceptum ignorante impetrauit, iniuria cognita & ingratitudine in amicum rex, bona domino restitui iussit, militem in famia notauit. § Sen. lib. 5. de benefi. cap. Philippus. car. 110. a terg. §

Ingrati in hominem habentur Mures, Hirundo, Musca. § Plin. li. 8. cap. 56. lib. 10. cap. 45. Plut. lib. de conuiual. car. 462. §

Pythius Athis fil. ditissimus, maximum ausus donatiuum largiri Xerxi, tanti exercitus regi, ut Dario etiam regi eius patri dederat prius, Thesaurumque conditum sibi dono dare obtulit, quod Xerxes non accepit, sed amicitiam secum percussit, ex tanta liberalitate, offerens sibi plura, & beneficentiā suam. Vnde fretus unū ex quinq; eius filijs cum rege militantem etiam requisiuit, quod & impetrare sperabat. Rex econtra, filium a patre requisitum, diuidi iussit, in exemplū seueritatis suæ. § Herodo. lib. 7. cap. 4. car. 211. §

Philippus Vicecomes in arce Papiensi degens, principatu pulsus, Beatricem Facini Canis max. pridem Italię ductoris ditissimi uxorem sibi hæredem, institutam, duxit uxorem, unde principatum recuperauit, pecunia adiutus. Oblitus beneficij insimulatam adulterij perpetrati, decapitari iussit. § Blon. li. 30. car. 2. Machia. lib. 1. histor. car. antepe. Cori. car. 306. §

Selymus Imp. Turcarum, patre ueneno sublato, fratribus & nepotibus interfici iussis, asserto sibi Imperio, Mustaphā de se benemeritum in ipso Imperio consequendo, insigne beneficium, cui par gratia reddi non poterat, exitio compensauit, inauditum enim interfecit. § Ioui. lib. 14. in med. car. 268. §

Basilius a Michaele ad Imperium Constantinopo. assumptus, consortem ipsum interfecit. § not. Egnat. in Imperat. car. 28. in Michaele. car. 31. §

Amalasunta Theodorici regis filia, Eucario uxor data, mortuo rege cum filio Athalarico tunc puero, fæmina prudentissima, cuius uirtutes plurimæ fuere, Theodatum acciuit in regnum, qui tamen eam relegauit, subindeque interfici passus est. § Blon. lib. 3. car. pen. Leand. car. 63. Aemil. in Clodou. rege. car. 15. In Childeper. car. 27. §

DE INCESTO.

Incesti crimen perpetrauit Clodius Ciceronis inimicus præcipuus, qui propria cum sorore, immo tribus cum sororibus rem habebat. Vnde Tul. in Epistolar. § lib. 2. Famil. § Qui non pluris fecit Bonam deam, quàm tres sorores. § & in oratio. pro domo sua. car. 231. in oratio. pro Sestio. car. 14. pro Cælio. car. 47. 48. In oratio. pro Milone. car. 118. Sueto. in Iulio. car. 5. 42. Sen. Epist. 97. de eius sacrilegio. §

C. Caligula Imp. quoque tres eius sorores ipsas Agrippinam, Liuiā,

Drusillam uitiauit, coram presertim prostitui gaudebat. § Sueton. in eo. car. 182. cap. cum omnibus sororibus, cap. pudicitiæ. Dion. lib. ulti. car. 453. 466. a terg. § & sororis filiam. § Eutrop. lib. 7. car. 66. §

Commodus Imp. sororem Lucillam, & cæteras compresit. § Lamprid. in eo. car. 58. §

Ptolomeus Aegypti rex, sororem duxit uxorem. § Iusti. lib. 38. Valer. cap. de lux. car. 194. Pont. in Aegid. car. 169. lib. 12. rerum celest. car. 293. a terg. §

Incesti crimen euasit Nero Imper. pater, cum Lepida sorore, mutatione temporum. § Sueto. in eo. cap. ex Antonia, car. 238. in fi. §

Nero Imp. ipse matrem proditur uitiasse, maculis uestis significantibus.

Nausimenis fil. cum sorore deprehensus a matre, &c. § Valer. de miracul. § Cimon etiam. § de quo Plutar. lib. de sera numi. uind. car. 5. uel 342. §

Tamar Dauid filiam per uim stuprauit Annon eius frater. § li. 2. regum. cap. 13. Iosep. li. 7. cap. 8. in prin. de antiqui. Iud. Vnde prouer. de quo Eras. num. 2144. § Caunius amor.

Anton. Caracalla Iuliam nouercam duxit uxorem. § Spart. in eo. car. ult. 89. §

Sigismundus Malatesta Roberti pater, præcipuus in re militari ductor, ex filia prolem suscepit, &c. § Ponta. lib. de immanit. car. 322. §

Io. Paul. Ballionus, &c. § not. Guizar. li. 13. car. 198. a ter. §

Naurani apud Scythas fas ducunt coire cum matre. § Curt. lib. 8. car. 4. in fin. §

DE INSTITVTIS ANTIQVIS.

Institutum fuit Romanorum & priscorum, comam portare & barbam, pulchros nanque facit coma decentiores, deformes formidabiles. § Plutar. in Licurgo. car. 26. in apophtheg. car. 138. in prin. de Licurgo etiam. 173. Tul. in oratio. de aruspi. respon. car. 253. in prin. § P. Clodius a mitra, a coma, soleis & mulieb. &c. Quis est istorum qui non malit Rempub. suam turbari quam comam. § dicit Sen. li. de breui. uitę. a ter. Epistol. 5. in prin. § Intonsum caput, & negligentiorem barbã. § Epis. 115. Nimis. &cæ. § Nosti complures Iuuenes barba & coma nitidos. § & alibi annotauimus in uer. barbam ferre. Orat. oda. 15. lib. 1. pastor. § pectes Cæsariem, &c. § Pontà. li. de prud. car. 148. in fin.

Vir si nutriat comã, ignominia est illi. § Pau. in prin. ad Corinth. cap. 11. c. § idest studium ponat in ea conseruanda. § Apia. lib. 4. car. 136. ante. § hanc in uertice ligant soli Germanorũ Sueui. § Tacit.

cit.in Germ.car.4.in fin. § Saluium crinibus deprehensum attraxit, caputque illi abscidit.

Personandi se morem habebant, ut nunc. § Sen.Epistola.24. solicitum &c.in med. § Vnde prouerb. hæredis fletus sub persona risus est. § Herod.in Anton.Imper. car.9.in fin.Dion.lib.48.car.ult. ante. Orat.in poet.car.antepe.a ter. § pueri si personatos etiam sibi cognitos, uident, expauescunt tamen, personis enim tecto capite uariaque uelatis ueste, &c.peruncti fœcibus ora, post hunc personæ pallæque repertor, &c.Omnibus ludendi licentia permissa, sic ut personas induant ad libitum, & ad similitudinem alicuius. § & in annotat.in uer. persona, & in cap.de ludis, in uer.Manducones. §

Faciem colore fricant mulieres, & tingunt palpebras, ac etiam adolescentes. § Plaut.in pen.cap.Negoci.car.239.in fi. § Poliri, fingi, pingi. § In trucul.cap.Quis ille, &c. § Istas buccas tam belle purpurissatas habes, buccas, rubriceta omne corpus intinxit. § Plin.libr.11. cap.37.in med.de oculis. § mulieribus infectæ palpebræ, ut tingantur etiam oculi. § Sen.lib. de consolat.ad Albi. cap.non est, &c. car. pen.a ter.uel 151. § non faciem lenocinijs aut coloribus polluisti. § Plutar.in præcep.connubi.nu.30. § non faciem fuco delinire existimetur. § Vnde prouer.de quo Eras.nu.2662. § Simia fucata, de Iezabel. § lib.regum.cap.9.f. § depinxit oculos suos stibio, & ornauit caput. § Plutar. in Alcibi. car. ulti. in fin. § Timandram uidit per somnium, uultum sibi muliebre liniamentis coloribusque pingentem, Sardanapalus rex de quo Diodo. § libr.tertio, car.4. § Veste indutus molli, stola insuper muliebri faciem totumque corpus in modum pellicis fuco componens, &c. Heliogab. Imperat. de quo Herodi. § libr. 5. car. penul. § procedens in publicum pictis oculis, genisque purpurissatis, faciem formosam indecoris coloribus inficiens. § Ita & Lamprid. in eo. car. antepenulti. 110. § Vt de sacerdotibus Cybelis Deæ notat Blond. § libr.1. de Roma triumph. car. 85. §

Britanni etiam de more corpus pingunt, Glastoque conficiunt, nudi procedentes bellicosissimi, &c. § Cæs. lib. 5. gall.car.5.uel 103. § ut aspectu sint magis horribiles. § Herodi. li.3.car.penult.de Seuero Imp.Plin.lib.22.cap.1.lib.6.cap.30.in med. § de Hiporeis, qui atri coloris corpora rubrica illinunt. Indicæ quoque gentes, & modernæ, de quibus Io.Leo histor.Hispanus § li.2.cap.38.39.68.99.108.134. 297.322. §

Vexilla portari solita per milites supina nō erecta ex hostibus capta. § Spart.in Seuero Imp.car.3.uel 77.&c. Virgi.in Palantis morte li. 11.

car.2. § & uersis Arcades armis,&c. § Colenu.lib.5.car.141.a ter. fracta ex morte in luctu delata. § not.de Nerua Imper.Geu.libr.2.in fin.car.430. §

Ipsa offendere turpisimum habetur in milites. § Iou.libr. 16. histor.car.336. § Vexilla, arma, rostraque nauium in templo affigi solita ex hostibus prelio capta,notauimus § in cap.exercitus,& in Ver. Duces.nu.11.in fi. §

Domum ingressurus,fores pulsabat prius,pensilibus malis uel circulis. § Plutar.lib.de curiosit.car.2. § rationem reddit de filiabus M. Ambusti,Liuius § lib.6.car.antep.in fin. § Forem,ut mos est,uirga percuteret, unde insueta altera cum expauisset, &c. Ianuam pulsant qui & in primas, & in secundas admisiones digeruntur. Vnde Gracchus primum,deinde Liuius Drusus instituerunt segregare salutantes, &c. § Sen.lib.6.de benefi.cap.Sed ut me, Apud nos,&c. Plin. lib. 7. cap. 30. § Posidonij summi uiri domum intraturus Gn. Pompeius, confecto etiam Mithrid.bello, fores percuti de more a lictore uetuit, &c. § Plutar.in uita Public.car.4.in prin.uel 32. § intus fores pulsare sint soliti,ut eo sonitu significent illas aperiri,&c. § Et in Pelop. car.2.in fin.3.in prin. § Quum uero nuntius Ianuam pulsasset, ac minister domus accurrisset, &c. Quum clausis foribus se quieti dedisset, &c.de Dione ad Theodorum. § Valer.cap.de animi moderat. §

Infantes ulnis agitare ad quietem consequendam. § Plato. lib.7. de legi.car.1. a ter. § illosque uocis modulatione mulcent ut & hodie matres uel nutrices. Infra tertium diem ipsorum nomina profitentur & accipiunt. Obseruant & D. Veneti in suis nobilibus, not. Egnatius in suis annotat. § car.66. In Anton.Phil.Impera.Capitol. car.5. a ter.uel 42. § Vnumquemque ciuium natos liberos profiteri intra tertium diem nomine imposito. Nero die lustrico cum infanti quod uellet nomen daret,&c. § Sueto.in Nero. car.4.cap. Nero natus est. Blon.lib.8.de Roma triumph.car.290. § Anno decimo egrediebantur ad erarium,ubi denotarentur in libris Elephantinis. Lustricum dies, quo lustrantur infantes, & nomen accipiunt,in maribus nonus, fœminis octauus. § Macrob.li.1.Saturn.cap.16.car.ult. Budæ.li.in pand. 1.car.260.a ter. § profiteri quid,ubi plura de hoc. Auorum nomina renouanda in nepotes censet Plato, præsertim si fuerint moribus illustres,& uirtute monstrabiles,in Laches.in prin.Auito nomine Tucidides.Item & Aristides. § lib.1.de rep.car.2. in prin.præsertim in Critia.car.1. in fin. § quapropter filijs suis posteri quodam amoris affectu,&c. § car.303.in fi.unde Virg.lib.12.in med. § nomine auum referens,animo manibusque parentem. Vnde & Iuuen. § Sat.9.car.2. in fi.

in fi.§ Scire uelim,&c.quod tibi filiolus,'&c. remedium fuit & in infirmos institutum a Cleophanto medico, de quo Plini. § libr. 26. cap.3. §

Arma per Vrbem portare cuique uetitum erat. § Dion.lib.42. in med.de M.Anto.car.124.lib.44.car.6.a ter.car.pen.a ter.in morte Iulij Cæs.lib.53.car.6.in prin.li.57.in fi.car.6.fin.lib.ulti. in med.c. 473. Sueto.in Aug.Imp.cap.pleraque.car.76.in fin.Tull.in Verr.7.car.2.§ de L.Domitio in pastoré in Sicilia apro interempto, & in morte Gracchi utriusque Clodio etiam interfecto prohibuit Pompeius', ullum telum esse in ciuitate. § Plin.ubi de ferro.lib.34.cap.14.Herodi.lib.3. car.40. § de arrogantia Plautiani, qui ensem portabat ipse tantum.

In mensa ad conuiuia deartuabantur aues, incidebanturque carnes. § ut notauimus in cap.prandia.Home.lib.4.odis.car.2.lib.15. car.3.in fi. § Carnes incidebat & distribuebat partes.talis dicitur Chironomōta, de quo Iuuen. § Sat.5.in med.§ Volanti cultello, deartuatus sum miser. § Plau.in Capti.cap.Quo illum.car.92.93.cap.inijcite.§ Dl lacerauisti, deartuauistique opes, potis esset deartuari. § in miles glor. cap.rem omnem.Sen.episto.47.Libenter,&c.in prin.§ Alius prætiosas aues scindit, & per pectus & clunes certis ductibus circunferens in frusta excutit. § Pontan.libr.4. de sermo. car. 230.cap.Dictorum. § Conuersus ad eum qui pullum deartuabat incoctum,&c.

Fortunæ uel Mineruæ aureum signum moriens Imper.in successoris domum deferri iubebat. § Capitol.in Anton.Pio Imperat.car. ult.in Anton.Philos.Imper.car.4.eius.in Seuero Imp.car.ult.a terg.Pompo. Let.in Iustinia.Imp.car.49.Tacit.in Nerone lib.14.car.2. a terg.§

Vestem sibi lacerare ex Iracundia & excessiuo mærore, Augustus dictaturam sibi oblatam respuens, inuidia laborans, uestem lacerauit,&c. § Dion.lib.54.in prin.eius. § Obtruncatis in Germania legionibus, duce Varrone Augustus ipse sibi uestes lacerauit, conquerens, & cæt. § lib.56.in med.car.409.Herodia.lib.1.car. 12. § in oratione ad Cōmodum Imper. Fadillæ sororis, de Cleandro imperium affectante.

Marius destitutus ab omnibus, laceratis comis, ad adipiscendam misericordiam aliquot millia militum collegit, & Cinnæ socius factus urbem obsedit. § Apia.lib.1.in med.car.23.in fi.lib.5.in med.car.199. in fi. § de Conspiratione in proscriptos, ob hæc Pompeium uestem discidisse aiunt, quasi ab illis proderetur. Marcus Euang. in passione domini nostri § cap.14.g.Mathe.cap. 6.g.lib.2.regum.cap.1.b.§ de Dauid pro Saule inimico pridem interfecto. § cap.3.f.cap. 13. f.§

DE IVRE TRIVMPHANDI.

Ius triumphandi obseruatum in Lentulo procons. per Senatum, ut

ouans tantum intraret urbem, quum Dictatori Consuli Prætoriq; tantum triumphare liceret. § Liui.lib.31.car.3.a terg. in prin. §

L.Manlius proconſ.ex Hiſpania triumphum meritum non eſt conſecutus, quia exercitum non deportauerat, non prouinciam perdomuerat. § Liui.libr. 39. car.4.a tergo.in med. § Vel rem gerens alieno exercitu. § libr.31.ubi ſupra. car.ult. a tergo. in princip. § Adeſſent etiam Legati, Tribu. milit. Centuriones & milites, uictoriæ teſtes. § ubi ſupra.a terg.in med.d. libr.31.in fin. Gel. alia libr.5.cap. 6.in fin. § Pompeium nondum conſulem aut Senatorem bis triumphaſſe iuuenem not.Plut. § in eius uita.car.2.a terg.car.4. in prin.& per alios in eo. § Plura inſtituta not. Blon. § lib.de Roma triump. 10.car.356.357. §

Triumphalia ornamenta,& ſtatuas concedi ſolita per Impera. notat Plin. § lib.2.epiſt.7.in prin.& in uer.Conſul.ornam.& cap. de Conſule ſupra.§

Iuſtitiæ exempla not.in uer.Seueritas.infra.

DE LIBERE DICTIS.

Liberè dictum fuit,& impunitum, in Senatu per Centurionem, qui conſulatum Octauio poſt Aug.iuueni concedendum petijt, uerentibus dixit, hic faciet enſis ſi uos non feceritis. §Suet.in eo.cap.magiſtratus car.70.Apia.lib.2.car.9.in fi.uel 51.de Iulio ipſo Cæſare idem not.Plutar.in Pompeio.car.218.a terg.car.4.fin.a ter. Dion.lib.46.car.6.fin.§

Noctuam captam quia Octauio Cæſ.infeſtam dimiſit miles non tamen caſtigatus.Macrob.lib.2.car.4.in fi. §

Cui uerba facienti in curia reſpondit quidam non intellexi. Alter etiam, Contradicerem ſi locum haberem. § Suet. in eo.cap. in ſenatu. car.93. § Qui legiones etiam miſſas fecit. § Apia.libr.2.in med.§ poſt prælium.

Lucius M.Antonij frater triumuiri,ad Octauium ipſum ſupplex profectus, quia ſuperatus, uerba ſibi fecit fiduciæ plena & fortis animi, unde uitam ſeruauit. § Apia.lib.5.in med.car.194. § Mecenas etiam in Octau.reos quoſdam liberare cupiens, iudicio preſſos, chirographo ſibi miſſo dixit,&c. § Dion.lib.55.car.4. §

Tyberio dubitare ſimulanti imperium ne acciperet, ut immenſi ponderis, reſpondit unus, Aut agat, aut deſiſtat. § Suet.in eo.cap. principatum. car. 141. a terg. § de lingua latina per Capitonem repræhenſus ſuper uerbum edicto ſuo prolato. Ex quo iuriſditionem haberet maximam ſuper mortalibus, non ſuper latina lingua. § Dion. libr. 57.in med.car.431.a terg. § de Cleme reo. § & in uita Imperat.Adriani de

de Phauor.Philoſ.car.1.in fi.uel 27. §

Inuiſurum aliquem magiſquam imitaturum dixit Zeuſis pictor, de quo Plin. §lib.35.cap.9.in fi. §

Ludis Apollinarib. Diphilus Tragedus in Pompeium dixit, Noſtra miſeria tu es ma gnus millies coactus eſt dicere.Itẽ, ueniet tempus cum grauiter gemes.Valer.hic, & etiam § Tul.in epiſto.ad Atticum. lib. 2.Multa me,&c.car. 67. §

Cato etiam in Pompeium tunc a Cæſare ſuperatum dixit,Si credidiſſetis.P.C.nec unum nunc timeremus, nec in uno ſpes noſtras haberemus. § Plut.in Vticen.car.4.fi. uel 256. §

Stenno in Pompeium de Mamertinis,quos euertere deſtinarat, culpam totam in ſe aſſumens, pœnam in ſeipſum ut auctorem expoſcens, eos liberauit,& ſubinde in ſe humanitatem impetrauit. § Plut.in polit.car.22.in fi. ut de Epaminunda.infra.§

Mithridates in fidem Roman. deditus, Romam adductus, Claudio Imp.dixit,Non ſum remiſſus ad te,ſed reuerſus, uel ſi non credis dimit te & quære.Tacit. §lib.12.car.3. §

Capua per Annibalem accepta in deditionem ductus in uincula Magius Decius, non ceſſauit obiurgare uictoris perfidiam dicens, Habetis libertatem Campani quam petiſtis,&c. § Liui.li. 23.car.2.in fi.§

Caligulæ Imper.Herculem præſeferenti reſpondit Gallus quidam, Stultitia magna eſt tua. §Dion.lib.58.in med.car.469.in fin. §

Claudius Imp.cum ſibi obijceretur,fælicem ſeruum intollerabilem, & ſic Polybiũ eius liberum,in neminem animaduertit tamen. § Dion. ubi ſupra.car.488. §

Gallus quidam Caium deludens Impe. ad Tribunal eius uocatus requiſitum a Caio quem eſſe exiſtimaret, ſtultum reſpondit, non tamen caſtigauit. §Dion.lib.ult.in med.car.489.in fi. §

Caractacus Britan. dux impiger prælio ſuperatus ab Oſtorio propræt.captus,& Romę in Triumphum ductus cum coniuge,fratribus & filia,ad Tribunal Claudij Impe.conſtitit intrepido & conſtanti uultu, ſibique dixit,Præſens ſors mea ut mihi informis,ſic tibi magnifica eſt,ſi uos omnibus imperitare uultis, ſequitur ut oẽs ſeruitutem accipiant,ſi ſtatim deditus traderer nec mea fortuna neque tua gloria inclaruiſſet, ſi incolumem ſeruaueris æternum exemplar ero clementiæ,unde tributa uenia liberatus cum ſuis per ipſum Claud. Imper. § Tacit.lib. 12. car.4.in fin. §

Nero Imper. de interfecto uindice duce tunc ſeditioſo, oratione exclamans,ſceleratos pænam daturos,conclamatum eſt ab omnibus, Tu facies Auguſte. § Suet.in eo.cap.ferebatur.car.273.§

Vespasiano Fla. dixit bubulcus, negata sibi gratuita libertate, Vulpē mutare pilum non mores. Diuite causam dicente ad Vespas. ipsum auaritiæ obnoxium, Saluius patronus dixit, Quid ad Cęsarem si Hipparcus diues est. § Suet. in eo. cap. Amicorum. car. 324. cap. sola est, &c. §

Adriano Impera. dicenti ad mulierem conquerentem, se ocium audiendi non habere, statim sibi mulier respondit, Noli ergo imperare. § Dion. in eo. car. 15. in prin. Plutar. in rege Demet. de ipsomet. car. antep. a ter. in med. in Demet. uita. & in Phil. rege Alex. Mag. patre. Plut. in apophtheg. in ipso Phil. in fi. car. 128. §

Darium primum statuam suam præponere uolētem, Sesoostri Imp. Max. prohibuit sacerdos, &c. § Diodo. lib. 2. car. 8. in fi. Herodo. li. 2. cap. 7. §

Pelopida in carcerem constitutus per Alex. Phereum sæuiss. tunc tyrannū, sibi nunciari iussit, Absurdum esse ciues innoxios interficere quā plures, se autem seruari tantum, qui liber factus patriam uindicabit in usum. § Plutar. in eo. car. antep. in fi. §

Iuliano Imp. de Imperio dubitanti Seuero ęmulo præpotente dictū fuit, Nō debere imperare, qui armis aduersarios non ualeat reprimere. § Spart. in eo. car. 3. §

Gorgia Leontino de concordia orante inter Græcos, sibi obiecit Melanthus, eum cum uxore & Ancilla tantum non habere. § Plutar. lib. de præcept. connubial. car. 53. ante. §

Cato uisa legatione tali dixit, eos non caput, non cor, nec pedes habere. § Flor. lib. 50. Plutar. in Cato. Apia. in mithrid. car. 326. a ter. §

Alter nihil habet, Alteri nil est satis, dixit Scip. Aemil. de quo Valer. § cap. grauiter dicta. § Item dixit se omnia gesturum, si ciues sibi collegam dedissent, aut non dedissent. ubi supra.

Mirum cur matrimonium non consumarit, qui patrimonium tam cito consumpserit, &c. § Ponta. lib. 1. de sermo. ubi plura. §

Qui non potest ab uno interfici, a multis occiditur, dictum fuit Imp. Maximino. § Capitol. in eo. car. 149. §

Phil. Macedo. regi respondit Demochares Atheniensis orator, gratā ipsis rem facturum se profitenti, Suspende te. &c. § Sen. lib. 3. de Ira. car. antep. ante. §

Dalmatę rebelles facti requirentibus causam Romanis responderūt, Quia custodes misistis, non pastores, non canes, sed lupos. § Dion. li. 56. car. 8. a ter. lib. 55. car. antep. in fi. §

Epaminundas Thebanorum dux morti condemnandus quia diutius Imperium tenuerat aduersus legem, requisiuit, nil de se deprecans, nisi sepulchro suo inscribi Leuciam uictoriam, ipso auctore. § Appia. li.

Sirio

Sirio in med.car.295.a ter.Plutar.in apophtheg.car. 141. in fi.Pausan. lib.9.car.354.in med. }

Phalaris Agrigentinus Tyrannus,Epistola sua pen.Peristheni declarat,uxorem unius ex coniuratis in ipsum confessam coram & redargutam,non modo consciam in mortem tyranni,sed sociam se oblatam,unde morituram seruauit,cognita eius constantia,& libertate donauit.

Meuius Centurio Octauiani ab Antonianis captus,militibus ad Antonium perductus ,ut Antonianus esset,requisitus respondit, Iube me iugulari, quia miles Augusti non desinam nec tuus esse incipiam, qui constantia liberatus est,& commendatus ab Anto. {Vale.cap.de constant.car.2. }

Athenienses quid rectum sit sciunt, sed facere prætermittunt & negligunt respondit legatis Lacedæm.unus, qui senem admiserant ad sedendum. { Vale.cap.de uerec.}

Megabyso inepte loquenti de pictura irrisit Appelles,de quo Plutar. {lib.de tranquil.animi.car.10.uel 266.}

Alex.Mag.se Diogeni offerente,respondit,Interim uelim a sole mihi non obstes. { Vale.cap.de abstin.Plutar.lib.de exilio car.254. uel antep.Arria.lib.7.car.1.in fi.}

Idem castra Philippi ingressus,captus, ad regem ductus, ut speculator insimulatus,dixit,Tuæ auaritiæ & dementiæ speculator ueni,&c.

Alex. ipsi dixit Timoclia Thebana matrona tunc captiua, uindicta perpetrata de Tracum rege, interroganti, Theagenis se fuisse sororem Imperatoris aduersus Phil.eius patrem,qui pro Greciæ libertate in acie ceciderat. { Plutar.in eod.car.2. in fin.Ponta.lib.de magnanimit.1. car.ult.254.} Et Legati Scytharum de quibus Curt. {li.7.in med. car.97.}

Tu qui te gloriaris ad latrones persequendos uenire, omnium gentium quas adisti latro es, Lydiam cepisti, Siriam occupasti, Persidem tenes,&c.

Similia sibi respondit Diomedes pirata, de quo Agrip. { cap. de nobilit.in med.} Qui captus,ad Alex.productus, morti condemnatus respondit,Ego qui uno latrocinor nauigio dicor pyrata, Tu qui id classe agis, Imperator uocaris, &c. Vnde liberatus, & corporis custos constitutus.

Dandamis Sophistarum magister,ad Alex.uocatus cum eiusdiscipulis,respondit,neque uenturum neque missurum,quia se iactaret Iouis filium,& populos subigeret,ipse autem nihil expetere, nec perdere posse,&c. { Arria.lib.7.car.2.ubi & de Calano discipulo. }

Pyrrho apud Tarentum in cõuiuio per quosdam uerbis lacerato, respondit

ſpondit unus eorum accerſitus ad regem, Si nobis non defeciſſet uinũ, &c. § Vale.cap.de humanit.Plutar.in apophtheg.car.133. de Dioniſio,& cap. de animi moderat.& in eius uita.car.2.in fi.de Philiſtrato ſimile not. § Sen.lib.3.de Ira.car.131.§ De ſimili remiſsione.

Clemes,qui ſe Agrippam aſſerebat,captus arte Saluſtij, interrogatus libera reſpondit uoce,ut infra. § cap.de ſimilitud.formæ. §

Herodes Iudæorum rex conſtitutus, Antonianas partes ſecutus, in Octauium proinde uictorem ad Actium, nunc Preueſam, ad ipſum Octauium profectus lęto uultu,re ſua diſcuſſa, libertatem,regni confirmationem,& amicitiam impetrauit. § Ioſep. lib.15.antiqu.cap.7.in fi.cap.9.in fin.lib.1.belli Iud.cap.27.car.2. in prin. §

Adriano Imp. § de quo ſupra hic, § Phauorinus philoſophus reſpondit reprehenſo de uerbo minus latino in ſocios, Non patimini illum doctiorem me credere,qui triginta etiam legiones habet. §Spar. in eo.in med.car.27.in med. §

Methon Pyrrho,per Tarentinos uocato in urbe ſua ludibundus uti ebrius in concionem dixit, viri Tarentini bene facitis, qui iocari & ludere uolentibus dum licet permittitis, ſed hac licentia fruemini antequam Pyrrhus adueniat,quia tunc arbitrio ſuo uiuendum erit. § Plutar.in Pyrrhi uita.car.3.a ter.

Nicephoro Imperat. Conſtantinop.in Bulgaris Cruno rege pacem petentes dixerunt, Nicephorus es,utere omine nuncupationis tuæ uictoriam ferens,da ſupplici æquas leges fęduſque. § Aemil.in Carolo Mag.car.109.in fi.§

Boemi ad Carolum cognom.Magnum ſe dedentes ei dixerunt,Non uirtus noſtra,ſed fortuna tuę cedit,utere dum licet cæli beneficio. Dux fælix fortiſsimos uiros in deditionem accipe. § Aemil.in Car. Mag. rege 23.car.107.a ter. §

Lodronio duce milites ad prælium cohortante in Turcas,fugam deteſtando,reſpondit ſibi miles ueteranus, Neq; uero dux optime turpis fuga apud te uideri poteſt, quum nobiſcum equo euectus circumſpectare,&c. § Ioui.lib.36.hiſtor.car.4.fin.55.§

Sergius Pontif.Max.Imperatorem redarguens(ut & de Greg.Ponti. in Henricum Imp.etiã habetur) Lotharium de fide obſeratis templi foribus ſibi dixit,Si pacatus ades patebunt,ſin ſecus, pendet e celo in hoſtem enſis,ualuas caue ne tetigeris.unde Imperat.poſita ferocia præcedenti, templum pius inijt. § Aemil. in Carolo 2. Caluo rege. 25. car.118. §

Selynius Turcarum Imp.Sopho Aegypti Impe.prælio ſuperato maxima utrinque ſtrage, fame, & labore preſsi eius milites Ianizeri mili-

tiam

tiam detrectantes pro illo, hibernico sequenti tempore, minis protestarunt alium ducem se requisituros, uel eius filium, &c. §Cambi. in eius uita. lib. 4. car. 61. §

Pet. Caponus dictator Florent. ad Carolum Francorum regem profectus pro rep. Conuentionum capitula ut immoderata recitari sentiẽs, lacerauit coram iracundus, dixitque regi, Si Tubæ uestræ in nos clangorem dabunt, in uos Campanæ pulsabunt nostræ. § Guizar. lib. 1. ad fi. car. 60. Ioui. lib. 2. car. 36. in fi. §

DE LIBERALITATE.

Liberalitate usa est in Romanos Acca Larentia meretrix, quæ quæsitum quæstum dono dedit, propterea sibi fuit institutum publicè sacrificia fieri. § Gel. libr. 6. cap. 7. & alibi in cap. de Meretricibus. Gel. ubi supra. §

Taracia Vestalis Campum Martium uel Tiberinum pop. Romano donauit, propterea sibi honores plurimi habiti, ut testari posset, & testificare, & nubere.

Quid est quod nihil petis dicebat amicis Alex. Imp. Romanorum, de quo Lamprid. § in eo. car. 129. §

Sylosontis clamis, uel amicula. § prou. de quo Eras. nu. 984. §

Alfonsus Neapol. rex
Philip. Mar. Mediol.
Alfonsus Ferrar. dux } Ponta. lib. de liberalit. car. 113. in lib. de obedien. cap. eademque. lib. 4.

DE LVXVRIA.

Luxuriam facilius est accusare quam uitare, Libidini enim & timori non potest imperari. Nã Iulius primum Cęs. Posthumiam Loliam Tertulli, Mutiam Pompeij, Seruiliam Bruti matrem adulterauit, cui margaritam mercatus est, &c. Tertiamque eius filiam deduxit, Eurem Maurã reginam, & Cleopatram Aegypti adamauit, muliebria iuuenis & ipse passus a Nicomede rege. § Suet. in eo. car. 32. §

Augustus ut effæminatus per Sex. Pompeium insectatus est, & cæ. § Suet. in ipso. car. 100. §

Caligula Imper. profusissimus fuit, qui & margaritas aceto liquefactas obsorbuit prætiosas, panes in conuiuijs apponi iussit ex auro, dicens hominem frugi esse debere, aut Cæsarem. § plura not. Sueto. in eo. cap. Nepotinis. car. 149. § Centies sester. cænauit. § Sen. libr. ad Albinam. cap. Emetiamur. cap. libet, ubi & de Apitio, qui plurimas dissipauit opes. § Ponta. lib. de mag. car. 125. 142. de conuiu. lib. de immanit. car. 323. § de cæna Vitellij per Sueto. § in eo. car. 310. § Res gulæ præcipuas. § not. Gel. libr. 7. cap. 16. § Pauum e Samo, gruem Mellicam, &c.

Repræhen-

Reprænhenſor talium fuit Imper. Tyberius, qui grauiter quæſtus eſt. 30. millia nummum uenijſſe tres piſces Mullos. § Suet. in eo. cap. Ludorum. car. 144. Tul. in oratio. in Catili. 2. car. 3. car. 108. 110. & in oratio. ad Senatum. car. 4. Gel. lib. 7. cap. 16. §

Nero Imper. in Tiridate rege Parthorum excipiendo plura nummũ millia erogauit, nullam ueſtem bis induit, ſoleis mularum argenteis uſus eſt, uaſtiſsimam domum ædificauit auream dictam, ſtagnum, rura, cænationes, balneas, piſcinam, ſumptu conſtituit ampliſsimo. § Sueto. in eo. cap. Diuitiarum. car. 258. § Mulas auro calciatas per Popeam eius uxorem not. Plin. § lib. 33. cap. 11. in prin. §

Vitellio appoſita fuerunt lectiſsimorum piſcium duo millia, auium, &c. § Suet. in eo. cap. Sed uel præcipue. Ponta. li. de conuiu. car. 142. Gel. lib. 7. cap. 16. plura. §

Polixenus gruis collum habere peroptabat ad comedendum. § Gel. lib. 19. cap. 2. §

Anton. Geta Imp. prandia ſibi parari obſeruabat per litteras alfabeti. § Spar. in Cæſar. car. 251. §

Heliogabalus Imp. miſſus omnes faſianorum aut pullorum tantum exhibebat. § Lamprid. in eo. car. 111. §

Otho Imperat. munditiæ mulieb. uulſo corpore (ut Iul. Cæſar, ut Auguſtus) quotidie barbam raſitabat, &c. § Suet. in eo. c. 299. §

Commodus Imper. mentulatum ultra modum ditabat, &c. § Lamprid. in eo. car. 60. 101. §

Heliogabalus Impe. naſatos etiam perquirebat, per cuncta caua corporis, &c. § Lamprid. in eo. c. 101. 102. § in uictu condita abſumpſit calcanea camellorum, criſtas gallorum, linguas pauonum, cerebella phænicopterum, oua perdicum, &c. Currui iungebat quattuor ingentes canes, uel quattuor fæminas pulcherrimas, & uehebatur plerunque etiam nudus per nudas, uel per. 8. caluos, uel luſcos, uel podagroſos, ſurdos, nigros, longos, pingues, &c. car. 109.

Aurelianus Imperat. in triumpho ductus fuit per quattuor ceruos. § Vopiſ. in eo. car. 199. a ter. §

Ad Babiloniam fæminæ nobil. in conuiuijs ſeſe denudant ſaltantes, &c. § Curt. lib. 5. car. 3. car. 4. in prin. §

Semiramis ad Babilon. etiam milites ſelectos in luſtrationibus, ad coitum uolebat, ſaturata interfici iubebat. &c. § Diodo. libr. 3. car. 16. in princip. §

Tunica manuleata uſum P. Gallum reprænhendit Africanus inferior, de quo Gel. § li. 7. cap. 12. §

Luxuriæ talis quæ fuerit inuentrix & quomodo. § Plato libr. in conuiu.

conuiu.car. 173. ante. ℥ Virilitati plurimum conferre.

Proculus Imper. decem uirgines una nocte, centum infra. 15. dies ini uit, &c. ℥ Spart. in eo. car. 274. in Tiran. ℥

Hester in inceſſu perſonam ſuſtentabat ſuper miniſtram, & per alteram ueſtimenta defluentia portabat, ut & hodie per princip. fæminas, ℥ lib. Hester. cap. 15. b. lib. 4. regum. car. 7. in prin. de rege. ℥

Matereus ancill. menſtrua, &c. conſul tamen factus fuit. ℥ Sen. lib. de benefi. 4. cap. excuſare. car. 109. ℥

Mæcenatis molliciem refert Sen. ℥ lib. de prouid. ſed iam procedente. car. 136. epi. 114. Quare quibuſdam, &c. ℥

Saxa immania tranſuecta, unde mira ædificia. ℥ Plin. libr. pen. cap. 15. & in paneg. car. 358. ℥

Aeſopi fil. Tragedus, uniones aceto liquefactas exorbebat in conuiuijs, & cæ. Luſcinias magno coemptas pretio obliguriens uorabat. ℥ Orat. Sat. 3. lib. 2. car. 290. Plin. lib. 35. cap. 11. lib. 9. cap. 35. libr. 10. capitu. 51. ℥

Demades Athenienſis, de quo Ponta. ℥ libr. de magnifi. car. 125. ante. ℥ pecunias & opes omnifariam prodigebat, lege prohibitus, peregrinos centum ſaltantes in ſcænam produxit, & ſoluit pœnam drach. centies mille.

Muleaſſes Africæ rex, pulſus per Barbaruſſam Archipiratam, pauonem, faſianoſque duos, centum aureis impenſam tuliſſe not. Ioui. ℥ li. 44. in med. car. 516. ℥

Bernabos Mediolanenſis gubernator ſubditis alendos diſtribuit canes quinque mill. ℥ Corius in eo. car. 191. ℥

DE MAIESTATE.

Maieſtatem præſe tulit, ſibique magnificum contigit (quod nomen peruulgate reputationem dicunt hodie) Iulius Cæſar, cui faſces. 120. affuerunt eodem tempore in Italiam ſe habenti ex Gallia, ubi conſ. bellum gerebat. ℥ Apia. lib. 2. car. 48. a terg. ℥

Scipioni Afric. anteriori, euenit, ut not. Plin. ℥ li. 2. epi. 3. & ſupra. cap. Qui ætate ſua clariſſ. Liui. lib. 38. car. ult. a ter. ℥

M. Opius Aedilis pauper a perſonatis pecunia adiutus per populares, moriens delatus in Campo Martio, ciniſque ibi ſepultus, &c. Dion. ℥ lib. 48. car. ult. ante. ℥

Seuerianus ab Adriano Impe. ut optimus ſibi ſucceſſor electus, &c. ℥ Dion. in eius uita. car. 18. in fi. ℥

Germanicus maieſtate enituit, ita ut omnibus fauorabilis quocunq; in publicum prodiret, præ turba occurrentium, aut ſubſequentium uitæ diſcrimen adierit, e Germania reuertenti legiones prætorianæ obuiã

prodierunt

prodierunt iniussæ,&c. § Suet.in Calig.eius filio. car. 2. §

Otho Impe.pater statua per senatum decoratus in palatio, per Claudium Imp. laudatus est, ut dixerit se liberos meliores non etiam optare. § Suet.in eo.car. 1.a ter. §

Liuiæ defunctæ Aug.uxoris per Tyber.fil.illaudatæ, Arcum Triumphalem constituerunt Senatores,quod aliæ nemini tuncusq;. § Dion lib.57.in med.car.436.a ter. §

T.Liuij fama commotus Gaditanus quidam, & gloria, Romam ad eum uisendum profectus est,& statim recesit. § Plin. lib.2.epi.3. §

Vergilij uersibus in Theatro auditis, Populus Rom. surrexit uniuersus,& præsentem ueneratus est quasi Augustum. § Tacit. in dial. suo car.3.Plin.d.lib.7.cap.30.in med. §

De Aristotele Philippus rex,de quo Gellius § lib.9.cap.3. § Filium mihi genitum scito.unde dijs habeo gratiam,quia præsertim natus est tempore uitæ tuæ,&c. § Plin.li.7.cap.29. §

Euthimus poeta Olympiæ uictor,Callimachusq;,Iouis iussu uiuētes, Dij habiti. § Plin.lib.7.cap.47. § de Amphiarao. § Valer. capit. Quæ cuique max. in fi. §

M. Varroni uiuēti erecta statua in bibliotheca & in palatio uti sapiētissimo,ut de Pontano Iouio Asulan. § lib.de obed.car. 1. not. Plin. lib.7.cap.30.§

Ouidij patriam Sulmonem oppugnatione euertere non sustinuit Alfonsus Arago.rex uicto Anto.Caldora sibi hoste,&c. § Ponta. li. de Principe. car.90. §

Pindari item poetæ,de quo Arria. §lib.1.car.20.§ Eius tectis ac stirpi pepercit Alex.Magnus. § Pausan.lib.9.car.361.in fi.de oraculo.de pluribus not.Plin.lib.7.cap.29.30.37.38. § de Homero, Pindaro,Archilocho,Sophocle,Lisandro,Platone,Eschine,Tucidide,Menandro,Posidonio,Carneade,Ennio,Virgilio,Varrone, Prothogene, Tullio,Socrate,Solone,qui Tabulam auream sibi donatam uti sapientissimo, & per alios sapientiæ principes Græcos restitutam, dedicauit in Templo. § Valer.cap.de animi moderat. §

Decebalus potens, Daciæ rex, Traiani cesit auctoritati tantum. § Dion.in eo.car.34. §

Alex.Imper.Rom.seueritate maiestatem retinuit, iussa legione integra, arma ponere exautorata. § Lamprid.in eo.car.131.in fi. §

Gordiano Imper. puero uiso tantum, milites pacati ex seditione in amicitiam reuertere. § Capitol.in uita Maximi Imp. car. 165. §

Boemundus Roberti Guiscardi fil. Apuliæ ducem, Antiochiæ præfectum, omnibus præditum uirtutibus, Pyrrhus Antiochenus, præstans

ciuis,

ciuis,fama rerum gestarum allectus, illum uidere & alloqui uoluit, urbemque Anthiochiam sibi subijcere pollicitus est. § Blon.lib. 14.histor.car.2.in fi. §

Rex Francorum obtruncari iussus per Sultanum, coram perductus, decumbens etiam,maiestate oris,dignitate uultus,iram cohibuit, prætio redemptus,liber factus. § Aemil. in Ludo.9.rege.43.car.307. in prin. § simile habetur per Saul in Agag hostium regem captum. Iosep.lib.6.cap.8.in prin. §

Petro Lauredano authoritatem interponente, sedata seditio perniciosa, & exardescens in Vrbe Veneta neglectis magistratibus. § Machia.lib.3.discur.cap.22.in fi. §

Consaluus Ferdinandus conuenientibus in unum regibus Franc. & Aragon.ad Sauonam, admiratus ab omnibus, propter eius perpetrata belli facinora,unde Magnus cognominatus, commendata in bellis eius celeritate,astutia,constantia,& oris præsentia & grauitate. Ex quo sibi socium conuiuam in mensa uoluerunt reges ipsi. Francos enim pluries uicerat,ad Barletum,ad Cirignolam,ad Gariglianum. § not.Guizar. lib.7.in med.car.372.& infra.in cap.Qui coacti,&c. §

DE MIRANDIS.

Miranda,quæ stupidum legentem possunt reddere,sed talia,quæ indies uisuntur,cognoscuntur ut ueracia, & ex authoritate plurium idem scribentium & asseuerantium. ut sic habeantur paralella.

1 Hominem ex fæmina factum Aristonem, refert Plin. § li. 7.cap. 4. § & de Casinate puero, de L. Cossutio, de Ceneo Thessalo diuina ui effecto è fæmina in marẽ. not.Plato, § li ult.de legi.car.1.a ter.§ quod pro uero asserit Ponta.etiam § lib.10.de rebus celest. in medio, cap.Saturnus, &c. § Exponens Gaietanam fœminam piscatoris uxorem, Antonij Panhormitæ summæ tunc authoritatis in regia Neapolitana uiri amici(qui & rem asserebat cognitam & ueram) anno eius. 14. in marem transisse, exorto sibi uirili pene, unde in monasticam uitam uerecundia se contulit, quod a Plinio expositum asserit Gel. § lib.9. cap.4.in fi. eius. § se uidisse & scire.Liuius etiam § libr.24.car.3.in prin.ubi de prodigijs, § Mulierem Spoleti uirum factam recitat. Aemilia item Antonij Spensæ uxor,post duodecimum nuptiarum annum, in hominem euasisse,quæ & uxorem duxit.Rusticula proinde filium enixa ex uiro uir effecta est adeo,ut Tiresias Thebanus potuit utranq; habuisse naturam,de quo Home. § lib.10.odis.car. antepenul. in fi.lib. 11.car.3.Ouid.in 3.metham. § Et de Cæno. § li.12.car.4.§ de Hiena. §lib.15.in med. § de Iphi. § lib.9.car.ult.§ Androgini quippe uisuntur quandoque,ut & hodie Alex. pontif. tempore,Plin. lib.

§lib.7.cap.3.in med.lib.1.cap.49.§ de equabus Hermaphrod.carpẽ to Neronis Imp.Leander & ipſe refert in deſcript.Sannij. §car.penu. 245.§ in confirmatione prædictorum,quæ pridem refellebat & ipſe, nunc aſſerit, Puellam uiro nuptam iucunditate ludorum allectã & ſalta tionum, uirum ſtatim effectam, quod & aſſerere dicit Volateranum in ſuis Cõmentarijs pro re ſibi comperta.alia not.in uer. Androgini.in an notat.noſtris.

2 Genitio prætori cornua in capite emerſiſſe refert Valer. §cap. de piet.in patriam.§ De Moſe habetur Exo. §cap.34.d.§ Vt timuerint Aaron & alij propius accedere,Chriſtianus negabit quis? Cœ lius. §lib.3.cap.23.in med.§

3 Piſces homines abſolutæ ſtaturæ Nereidasque fæminas etiam uaſtæ magnitudinis, quos Priſtes & Tritones & Tynnos dicunt, quibus etiam ſacrificauit & Alex.Mag.not.Arria. §libr.ulti.in fin. car.352 Pauſan.lib.2.car.1.a ter.Plin.lib.9.cap.5.cap.15.lib.10.cap.49.§ cõcha canentem marinum hominem. §lib.32.cap.ulti.in prin.§ De homine & Elephantis marinis in Oceano,Iuuenal. §Sat. 14.in fin.§ Iuuenes uidiſſe marinos,formam Tritonum ponit Pauſan. §libr.9. car.359.in fi.§ Alexan.ab Alex. §libr.3.cap.8.§ Fæminam piſcem uel Sirenem in litore Neapolitano diu examinatam, marique reſtitutam,reducem,hominemq; etiã captum piſcem, Io.Leo Hiſpan.hiſtoricus. §libr.2.cap.88.in fin.§ De Cola piſce effecto,qui puer erat Siculus litteris imbutus, & ſic hominem tranſiſſe in piſcem,ferunt, qui ſine ulla reſpirandi uice,maria perpeti ſoliti ſint, dicit Sen. §lib. 2.de Ira.cap.utilis,in med.unde Alcia.fab.113.Sirenes,&c.Alex.lib.2. cap.21.in fin.Ponta.lib.de Immanit.car.1.a ter.lib.4.de ſtellis.car.79. in fin.hæc Piſtris,&c.Petrar.lib.de pontific.in Greg.nono, Nicolaum piſcem nominat.Calanum dicit hunc Carda.li.11.de ſubtilitate.car.4. fin.§ Qui plurima de maris proprietate, de ſcopulisq; retulit,aliasq; difficultates ipſum requirentibus Nauarchis. De Siluestri etiam homine & ſatiris not.Plin. §lib.7.cap.2.lib.8.cap.53.lib.x.cap.44.in fin. Plutar.in Sylla. car.151.§ marina monſtra in humanam effigiem uiſa,tempore Sabini Pontif.67.refert Platina in eo.Io.Leo de quo ſupra §libr.2.cap.78.c.88.Macrob.lib.1.Saturn.cap.18.c.263.Nereidum nomina Home.lib.18.Ilia.car.2.§

Magnarum nauium corpora æquantes piſces in Oceano refert Cur. §lib.10.car.2.Plin.d.lib.9.cap.5.Arria.lib.8.car. antepen.§

Herbarum quandam nomine centum capita raram inuentu, cum effigie humana eſſe affirmat Plin. §libr.22.cap.8.§ Alterutrius ſexus. Talem nos ipſi radicem uidimus marem & aliam fæminam an-

no.

no. 1545. cubitali ſtatura, cum membris quibusque, capillisque longioribus.

4 Magnetis quædam eſt ſpecies præter relatas a Plin. § li. pen. cap. 16. § Talis & proprietatis ut abſque dolore uel leui, quiſque ſibi brachium transfigat, acu uel ſtilo, quem Guaſcus Mediolan. medicus corã attulerat. Idẽ affirmat in ſeipſum ſe expertum eſſe abſq; aliquo dolore, Cardanus medicus. § lib. 7. de ſubtilit. car. 5. in fin. §

Vulnera item excipientes Aethiopũ gentes quædam, de quibus Diodo. § lib. 4. car. 2. a ter. § Conniuentes patientiſsime non diffugiẽtes uulnera, immoti ſtantes, uel & ſi filij, aut uxores percuterentur in eorum conſpectu, Indi de quibus Io. Leo, de quo ſupra. § lib. 1. cap. 21. 41. § Interficiuntur & manducantur inter ſeſe inuicem patienter, ſine obſiſtentia aut quærimonia ut & pecora uel ueruece. Ardens oleum ſuper brachio compatiuntur inconniuentes. § Carda. lib. 12. in med. car. 456. §

5 Iãbolus de quo Diodo. § lib. 3. car. ult. § Litteris prius deditus, inde & mercaturæ, in Arabiam tranſiens, ad aromata comparanda, ſpe lucri captus, ſemel & iterum in Aethiopiã, ad inſulas Oceani perductus (retulit poſt & redux) eſſe ibi homines, qui oſſa habent, quomodocunque flexibilia & tractabilia, qui uaria & utuntur loquela, & auium uoces ſimulãtes, ſciſſam habẽt linguam uel duplicem, qua binos alloquuntur eodem momento perfecte, & reſpondentes, diſputantesq;, quid magis mirum?

6 Bornea eſt inſula Indica, producens arborem, cuius folia ſi cadunt gradiuntur & ſerpunt, ut not. & Plegafeta conciuis Vicetinus in ſuo itinerario, & Io. Leo, de quo ſupra. § lib. 2. cap. 95. §

7 Tyberius Imp. noctu ſomno ſolutus, aliquandiu cernebat optime, legebatque ut & die. § Plin. li. 11. cap. 37. ubi de oculis plura, Dion. lib. 57. car. 2. a ter. Sueto. in eo. cap. corpore. car. 162. a ter. § Digito malum terebrabat, Talitro pueri caput uulnerabat.

8 Merlinus Vates Incubo natus in Britannia, ſpiritu prophetico multa prædixit, quædam etiam quæ Be. Ioachinus abbas ab Henrico Imp. ſuper filij conceptione, qui Federicus ſecund. poſtea fuit, patri ſucceſſor ex Cõſtantia uxore dubitabundo, declarauit, & interpretatus eſt, ut notauimus & in uer. Diuinatio. notat & Cælius Rhodig. § lib. 2. cap. 6. faſcic. tempo. car. 37. anno Chriſti. 1434. Colenu. lib. 4. c. 2. § Vt de Angelis not. Ioſep. § lib. 1. antiqui. Iud. cap. 5. in prin. § Nam multi Angeli dei mulieribus coeuntes, &c. de Corocoto fæminis ſe immiſcente not. Io. Leo in rebus Indicis. § lib. 2. cap. 27. §

9 Arcades duo ſocij, de quibus Cicero § li. 1. de Diuinat. car. 168.

refert & Valer. ulti. in exemplo, de ſomnijs. § Megaram profecti ſimul, alter ad hoſpitium, alter ad tabernam. Vnde interfici conſtitutum erat. ſomno ſocius requiſitus & excitus ad tabernam properauit, re nõ cognita, quia non perfecta, regreſſus ad cubiculum, ſomnum reiterans, uidit ſocium confoſſum, & interfectum deprecantem ſaltem de ultione iudiciaria, in Cauponam plauſtro Cadauer cum luto educẽdum mane, unde ſocius re magiſtratibus delata, aperta, cognita, & uindicata, in Cauponem ſceleris perpetratorem.

10 Pelignus in oppido imperitans auare admodum & ſuperbe, ſubditum qui ſibi canem quo oblectabatur percuſſum interemerat, in carcerẽ conijci iuſsit, diligentiq; cuſtodia uinctũ obſeruabat, & diu tenuit in cõpedibus. Vnde in deſperationẽ carceratus, adductus, Demonẽ inuocauit liberatorẽ, qui uinculis & carcere eduxit, aſportauit in baratrum, proiecit præcipitem in terræ uiſcera. Vbi Pontificũ, regum, principum, hominum & mulierum pœnas uidit eiulãtium, ſociumque agnouit, qui ſibi ſecretam rem declarauit occultiſſ. præcepitque domino exponeret oppidi, niſi mores mutaret in melius, ſedem ſibi paratam, mõſtrauit, ad quem ſocium nimis imprudenter adhærens, manus uſtulatas ægre detraxit, remouitque. Inde reſtitutus eſt, detentus ipſe in carcere, in uinculis, in compedibus poſt abſentiam tridui, hoſtio clauſo, nihil diſrupto. Vnde cibum requirens a cuſtodibus, Domino requiſito, retulit iuſſus, commiſſa cum coniecturis, ut dominus ſtupens, cum cuſtodibus, de egreſſu, & regreſſu, de recitatis, de horrida rei facie, de uſtulatis manibus & immutato corporis habitu. Vnde & poſt non diu uiuens exceſsit, dominus mores mutauit, & uitam digeſsit in melius. § Alexand. ab Alexan. lib. ult. cap. 21. § Vnde minus mirum, quod refert Plin. § libr. 7. capit. 52. § de Hermotinio Clazomenio, cuius anima errare ſolita erat, relicto corpore, multaque nuntiare de longinquo, quæ niſi a præſente dici poterant, & de Gabieno, Vt de Baſilide refert Tacitus, ubi de Veſpaſiano Fla. § libr. 20. car. ulti. Sueto. in eod. cap. ſuſcepto igitur, &c. §

11 Soleus bona diſsipauit propria, omnia prodigendo. § not. Plutar. lib. de ſera nu. uind. car. 5. fin. § Vnde ſceleſtus factus, quomodocunque nitebatur acquirere, nil prætermittens induſtriæ. Reſponſo cognouit Amphilochi, Melius eum acturum quum e uita migrauerit, decidens ex alto extinctus eſt. Triduo poſt elatus, reuixit, magnamque exinde morum mutationem faciens, ciuiliter uixit recte ſe gerens. de Pãphilio ſcribit Plin. de quo & Valer. § cap. de miracu. § Prælio interfectus, poſt decem dies rogo impoſitus reuixit. § car. 27. a ter. §

12 Ariſtæus ad Cizicum Vrbem defunctus, non repertus, poſt annũ ſeptimum

ſeptimum apparuit, Arimaſpæos compoſuit uerſus, & receſsit. § Herodo.lib.4.cap.1.in fin. § Vt de Hero Armenio, Plato. § libr. 10. de rep.car.pen.ante.in med. § Qui uiſa retulit.

13 Elephas belluarum prudentior habitus, proximiorque humanis ſenſibus, ut & ſimia. § Tul.lib.1.de natu.deo.& epiſt.1.libr. 7.famil. car.90.Plin.lib.11.cap. 38. § funambulus uiſus. § lib. 8.cap.1.& 2.ubi plura.Sue.in Galba cap.honoribus,&c.Arria.plura li.ult.in med. Carda.lib.10.de ſubtilit.car.4. § De Elephanto, qui in auribus bina tenebat cimbala, quæ alternatim promuſcide pulſabat, percutiens ad rithmum, ſaltans ratione, Iunioribus alijs & ipſum imitantibus. Porum regem & dominum ab Alex.Mag.ſuperatum prælio, & uulneratum defendit Elephas eius,&c. § Curt.lib.8.in fi. § Alium refert Cælius. § lib.3.cap.10. § ſcribere edoctum.alia mira not.Plin. § d.cap.2. §

14 Pſitacum inſtitutum eſſe optime recitare totum ſimbolum Credo,&c.propterea & comparatum magno tunc pretio per Cardin. Aſcanium. § Cæl. libr.3. cap. ult.in med. § De luſcinia, de turdo, de ſturno, de coruo. § Plin.de quo Budæ.car.121.129.lib.10.cap. 42. 43. § De cornice, & luſcinia, Macrob. § lib.2.Saturn.cap.4. in fi. §

15 Delphinus in mari habitus uelociſs. ut aquila in æthera, puerum ad Putheolos ſibi inſidentem leni meatu portare aſſuetum per plura etiam ſtadia illęſum, ſibi prædilectum fuiſſe conſtat, ex quo tota ibi cõfluebat Italia ad tale ſpectaculum, & Roma ipſa, quo morbo defuncto, tabuit delphinus ipſe & exanimatus eſt mærens. § Plin.libr. 9. epiſt. 33.lib.9.cap.8.in med.Gell.li.7.cap.8.Pauſan.li.1.in fi.car.ult.a ter. § De Arione. § Herodo.libr.1.cap.2. Plin. d. cap.8.in med. § De Manato piſce Indico familiari & manſueto ſcribit Io. Leo hiſtor. § libr.2.cap.41.Plin.lib.32.cap.2. in med. § De piſce mirum refert Gallus. § lib.9.rei ruſticæ. car.2. § De Pantera in hominem itinerantem accepto beneficio mire gratitud. § Pli.li.8.cap.16. § Et de leone ferociſsimo in ſeruum Androdũ ſibi iam ſocium agnitum. § Seneca lib.2.de benefic.car.100.de quo Gel.lib.5.cap.14. §

16 Aquila per uirginem educata, præda interdiu uiuens, in cubiculo regrediens quotidie. defuncta puella, auis etiam ipſe in rogum conflagrari uoluit. § Plin. libr.10.cap.5. Ponta.libr.de obed.4.car.prima, in princ. §

17 Anguis aſsidue uiuens ſub menſa domini domus in Aegypto lædens neminem a nemine laceſsita, enixis catulis, eorum unus domini filium morſu offendit unde ſecuta mors, iniuriam cognoſcens & noxam illatam aſpis, natum in conſpectu domini interfecit aſpidulum, nec ultra uſquã comparuit. § Plin.lib.10.cap.pen.in fi. cap.17. lib.8. § ex

ponit a dracone Thoantem seruatum a se puero iam educato & tūc uoce cognitum.

Anguis etiam qui & Draco dicitur. Plin. § li.8.cap.11.12.13.14. lib.10.cap.4. § Cubitorū triginta in Aegypto per uenatores aggressus, unum ore interceptum deglutiuit statim, alium inuoluit cauda, unde spe lucri a Ptolomeo rege propositi, ualido rete in cubili constituto adactus, canum uenatorum equitum & tubarum pluriumque persequentium strepitu pressus, captus, excussus dentibus, fame placidus factus, eductus, regi dono ductus. § Diodo.libr.4.car.4.a ter. § Serpens igitur ad Bagradam balistis interfectus a militibus Attilij Reguli cons. esse potuit etiam pedum.120. § Flor.libr.18.Gel.lib.6.cap.3. Valer. cap.de miracul.in fin. Plin.d.cap.14. § Multis militibus ingenti ore correptis, pluribus cauda elisis. § Eutrop.lib.2. § Cubit.50. in scena & pro comitio eductum anguem per Augustum, not. Suet. § in eo.cap. spectacula.car.85.in fin. § Draconem manu Tyberij Imper. cibare solitum, notauimus supra in cap. de Augurijs, in Tiberio. Draco in Ethruria biceps pedum.85. longitudinis, sęuiens fulmine interfectus. § Dion.lib.50.car.4.in fi. Pausan.libr.2. in fin.car.87. in med. Plin.lib.8.cap.11.de elephanto, & cap.12.in fin. 13. 14. §

18 Canis nomine Durides, accenso Lisimachi Domini rogo, se etiam iniecit in flamma. § Plin.lib.8.cap.40.de canibus. § Canes transfugisse ab exercitu Gallorum Nouariam in urbem ad Heluetios uictoriā consecuturos. § Ioui.li.11.in med.car. 170. § futurum præsagientes, ut de Aristodemo, Pausa. § libr. 4. car.6.uel 153.in prin. § De Ciconijs ad Aquileiam ab Athila Humnorum rege diu obsessam transmigrantibus. § Diaco.li.15.car. 2.a ter. § Araneas domo fugere, ruinam prænoscentes. § Carda.lib.17.de subtilit.car.635.ex Plin.li. 8.cap.28. §

Canis item in hominum conuentu domini interfectorem, sciente adhuc nullo, aggressus latratu & laniatu, reum declarauit, qui deprehensus, pænam subijt. § Plin.ubi supra. Apia.lib.Sirio, car. antepen.a tergo plura. §

T. Sabino ex proscriptis interfecto Canis in Tiberim etiam proiectum, & scalas prius in gemonias, se socium ad mortem exhibuit. § Plin.ubi supra. Dion.lib.57.in med.car.436.a terg. Eras. prouerb. § Canis uindicta. § car.97. Cælius.lib.5.cap.8. § De Berezillo in pręlio acerrime pręliante not. Io.Leo. § lib.2.cap.44.cap.62.in fi.cap. 65. § De Leontino filio.

Scedasus item peregre profectus, domum regressus, filias binas nusquam uidens in domo, omnia tamen salua offendens, incertus diu stās, de

de filiabus nil præsentiens, catella ad puteum cursitante pluries & ad ipsum dominum, indicium dedit, in puteum puellas clam proiectas, quas & repertas cognouit per hospites duos pridem Iuuenes per eum uiolatas in puteo proiectas, ne scelus aperiretur. Vnde uindictam requisiuit & uidit. ʒ Plutar. lib. de amator. narrat. car. eius. 3. uel 364. Pausan. libr. 9. car. 352. ʒ

Canem a cane interfectum & deuoratum refert Dion. ʒ libr. 50. car. 5. in fin. lib. 47. car. 234. a ter. & in prodigijs. ʒ

19 Equum cursorem in Halanis pop. repertum, captũ bello & Imp. oblatum Probo, animal agile pernix aptum in dies quosque milliaria centum, & in dies decem decurrere solitum mill. mille, refert Vopis. ʒ in eo. car. 216. in prin. ʒ Hominem similiter toto die currentem, non lassum, not. Io. Leo histor. ʒ lib. 2. car. 46. in med. ʒ

Equum Iulij Cæs. Dictat. fuisse pedibus humanis, not. Sueto. ʒ in eo. Dion. lib. 47. car. antep. a ter. Plin. libr. 8. de equis, cap. 42. Plutar. in eo. car. 2. Gel. lib. 5. cap. 2. de Bucephalo. ʒ Carolo 8. regi Franc. post prælium in Italia ad flum. Tarrum anno. 1495. Franciscus Marchio Mãtuæ Venet. exercitus tunc Imper. insecuto & salutato ad Vercellas, equum dono dedit eximiæ agilitatis, ad sessoris nutum uel in girum undequaque uel cursu uel satibus quod plurimum delectauit regem. Numidæ habentur iaculatores optirai equitandi peritissimi, sic ut equos, & infrenes uirga tantum moderentur. ʒ Herodi. in Gordiano Imp. lib. 7. car. 4. fin. ʒ

Equum fluuiatilem not. Arria. ʒ lib. 8. car. 4. in fin. Pausan. libr. 4. car. antep. 177. lib. 9. cap. 3. in fi. Plin. li. 8. cap. 21. in prin. 25. in fi. Dion libr. 51. in fin. car. 4. fin. Diodo. lib. 1. car. 5. Quales. ʒ

Equos pennatos, quos pegasos dicunt not. Plin. ubi supra hic.

Equas fauonio uento concipere in Lusitanis, & pernitiosissimos gignere pullos non diu uiuentes, dicit Varro efficacissimus author. ʒ li. 2. cap. 1. de re rust. lib. 8. cap. 42. in fi. de equis. ʒ Pro uero asserit Pli. & affirmat, pro fabuloso Iustinus ʒ lib. ult. ʒ de Hispanis & eius opibus, ex Homero ʒ lib. 20. Ilia. car. 4. in prin. de Achillis equis. lib. 16. car. 4. de eiusdem equis ex zephyro. ʒ

20 Muscam, formicamque e marmore fabrefactam refert Plin. ʒ li. 7. cap. 21. lib. 34. cap. 8. in fin. lib. 36. cap. 5. in fin. ʒ Quæ quadrigam contegebat cum rhedario uel aponario, & Nauem, Musca cum alis, quę difficillime & per paucos conspici acutiores poterat. ʒ Plin. ubi supra. Carda. car. 616. lib. 17. de subtilit. ʒ

21 Annulum similiter cum incluso horologio horas monstrante, & pulsante, digito portatilem fabrefecit Georgius Caputblancus aurifex

Vicetinus,anno.1533.Quē Illustris.Duci Vrbini dono dedit.Vidimus nos ipsi plerique omnes.refert eum Carda.ipse,non autem satis explicite. § lib.2.car.101.lib. 17.car.616.§ Magis composite memorat & uerius §Pet.Aretinus in suis litteris.quod,& uberius,alibi annotauimus in re Vicetina. §

22 Pateram uitream in frustis actam restituit in integrum artifex qui per inuidiam a Tyberio Imper.interfici iussus est. § Dion. in eo.libr. 57.in med.car.434.Plin.ubi de uitro, unde & Biringut.Senensis. §

23 Linum,quod uocatur uiuum, quia incombustibile nascitur in India,ex quo mantilia conficiuntur, quæ igne immisso purgantur sordib. Ob eius breuitatem difficillime regitur & conficitur. § Plin.libr.19. cap.1.in fi.lib.28.cap.7.in med.Carda.li.3.car.221.hunc refert & Pausan.li.1.in med.car.31.in prin.Volater.libr.27.car.857.§ in Italiam uisum affirmat, & habitum.

24 Piralis animal ut musca,quandiu est in igne uiuit, exiens moritur, § Plin.lib.11.cap.36.in prin.§

25 Auem in aera semper stantem, uiuam nunquā uisam nisi morte delapsam sine pedibus,pennis pulcherrimam, Manicodiatam dictam, refert in rebus Indicis Carda. § lib.10.aliter Io.Leo lib. 2.cap. 95.car. 144.§ Hanc nil comedentem sine alis Manuchem nominari dicit de alijs Plin. § lib.11.cap.47.§ Simile refert Plut.in Artoxer. §car. penul. § Nascitur in Persis auicula adipe plena,Rinthaces dicta, rore tantum & uento uiuens in ipso æthere.

26 Puerum itinere fessum in specu septem & quinquag.dormisse annis,refert Plin. § lib.7.cap.52.in med.Corius lib.1.car.8. § Septē dormientes in Bulgaros repertos dicit, tempore Decij Imp. per plura secula Epimenides Gnos. de quo cap. de senectute, in spelunca somno pressus annis.40.obdormiuit.Pausan. § lib.1.in med.car.17.25. §

27 Puellam nil comedētem, & nisi haustu aquæ uiuētem in ulteriori Hispania refert Albertus Mag. § lib.7.de animal.not.Ponta.lib.4.rerum celest.car. ult. § quæ tunc erat annorum. 22.Vt de Olimpiodoro affirmat Aristot.de quo Marsil.ad Platonem, § in Phedo. de anima.car.ult.eius argu.ante, in med. § uidisse ait se hominem,qui solo aere & sole uiuebat, & nutriebatur. Scocensem uidimus & nos ipsi per has transeuntem ciuitates anno.1535. de quo nomen erat ipsum nil comedere,quod examinatum cognitumque Romæ fuit, ut & pro uero refert Carda. §lib.11.de subtilit. car. antepenul. § ipsum stare solitū ad.30.dies sine alimento, ubi & de Leonarto Pistori. qui semel tantum n ebdomoda erat solitus comedere. Paulutium Arimin. nil comedentem diebus quadragesimalib.totis refert Corius. §li.3.car.216.a ter.

&

& in uita Ludou. Imper. car. 5. fin. § Puellam Tolossanam, de qua supra, triennio nil comedentem. § Corius car. 551. ante. § Asiũ nunquam potum hausisse refert Pont. § ubi supra. car. ult. § Chameleon solus animalium, aere tantum uiuit, non cibo, non potu. § Plin. libr. 8. capitu. 33. §

28 Ariston ex asina suscepisse dicitur puellam honestißimam, ex equa eponam Stellus. § not. Plut. lib. paralle. car. 104. nu. 54. 55. Herodo. lib. 6. cap. 5. §

29 Antonia Mutinensis peperit filios quadrag. duos, decesitque anno eius ætatis. 40. tum ternos, tum quinos pariens. § Petr. lib. pontifi. in Nicol. 5. pontifi. anno. 1277. § ut de Serapia ergo Alex. minus mirum sit, quæ septem peperit uno partu in Aegypto, & de Euthichea per uiginti filios elata. § Plin. lib. 7. cap. 3. §

Algimundus Humnorum rex, de quo Corius § lib. 1. car. 8. § infantes septem uno partu enixos deprehendit in piscina eiectos, unumque tunc etiam uiuum extantem domum ad suos deportari iusit, nutriri, educari fecit. Quẽ Lamisium nominauit, & in regno instituit successorem. Algimundus idem deprehendit & dormientes septem, de quibus supra. in Decio Imp. 30.

30 Infantem in utero matris clamasse Io triumphe, refert Liuius § lib. 24. car. 3. in prin. in prodigijs. § Infantem alium in utero matris exerentem brachia, regressum esse, quod omen fuit de Saguntinorum exitio. § Iul. obseque. libr. de prodigi. Eutrop. lib. 3. car. 41. Plin. lib. 7. cap. 3. § Alius cum nasceretur, aue dixit. § Iul. prædic. num. 39. § Tamar uidua de Socero semen suscitans geminos ędidit Zaram qui primo brachium protulit & retraxit se, Pharamq; inde, qui primus est natus. § Genes. cap. 38. in fi. §

Aquam fontanã haberi diximus in annotationibus nostris, ex Petro Martire auctentico scriptore Indicarum rerum, de quo Carda. § lib. 2. de subtilit. in med. § apud Bornicam insulam noui orbis in montis uertice. quæ senem restituit in Iuuentam (si credi fas est.) § Ioan. Leo lib. 2. histori. cap. 45. § Quod saluator noster inter tot & tanta miracula per eum operata nunquam fecisse legatur, quod si uerum est, effectum sequi & progressum est uerisimile, Quintæ quam dicunt essentiæ, de qua Carda. § ipse lib. eodem. 2. ubi supra. car. præced. § quia excrementa separat, & naturalem instaurat calorem ita temperatum, ut effectum faciat, productionemque uitæ prædictam.

Echenis est pisciculus, ut gudus Venet. Limachæ similis, alio Latino nomine Remora ab effectu dictus. potentiam habere asserunt sistendi naues uentis etiam acerrime agitatas, gubernaculo adherens, notat quã

pluribus § Plin. cap. 1. lib. 32. § Vbi & de Torpedine in uirum etiam fortisſimum & uiroſum, deque lepore marino, qui tactum aut uiſum tantum interimit, & econtra tactus ab homine moritur.
31 Rheda iter facere ſolitus legitur Iulius Cæſ. conſ. milliaria centũ in dies ſingulos, Tiberium poſt Imper. caſu fratris Druſi in Germania præclaras expeditiones faciente in hoſtes, ducenta millia horis. 24. emẽſum fuiſſe, nulli cedit exemplo admirationis. de quo notauimus alibi in uer. uehicula. Admiranda ſuperat omnia quod de Liburnica ſcribit Iuuen. Sat. 3. in qua uelociter currente poterat quis legere, ſcribere, dormire. Quamplura ex antiquitate renouata ſunt, hæc nullo ueſtigari modo poſſunt ad hucuſque. Diues & ingenti curret ſuper ora, liburno, atque obiter legat, uel ſcribet, uel dormiat intus. Niſi reputemus fuiſſe, ut de ſede qua uſum fuiſſe Carolum. v. Imperat. pridem nouimus diebus noſtris, refert Carda. § lib. 17. car. 7. § Vt quocunque ſitu conſtitutus immobilis, inturbatus, commoduſq; dum uehitur ſederet, ut de Lucernis ita confectis, & de Ianello Cremon.
32 Ad Danubium in Germania uitem eſſe pro cõperto aſſerit Alex. ab Alex. § li. 4. cap. 9. § quæ hiberno tempore ob rigorem frigorum, & ex alta niue ſub terra ſeruantur, quæ in uere producunt palmites, ſed aureos modicum afferentes uinum. Cuius aurei palmites principibus ſummiſque uiris dono mitti ſolent, ut uiſu mira, & hoc pluribus in locis regionis tantum illius. Vel quia uenæ ibi aureæ hanc forment operam, ubi ſupra habetur etiam.
33 Britanno in littore ad Oceanum nauigia uetuſtate diſrupta, putrida facta humore, & ſole, fungos in littore producere, qui poſt certum tempus mouentur, agitantur, & alis formatis uolucres effecti, conchulis uictitant maritimis, quibus auibus ueſcuntur finitimi, habentque in quottidiano uſu, ibi non mirum, apparet, ut Bombices in Italia qui ex ouis, milij grano minoribus, coloris nigricantis uermiculos producuut uerno tempore enaſcentes, Mori folijs tantum ueſcentes, bimeſtri tempore, perfectæ formæ, tali repleti cibo texturæ dediti ſericum efficiunt nobiles ad conficiendas ueſtes, & in uarios uſus, ut annotauimus in uer. bombices alibi ex Ariſtot. de quo Plin. ubi de Coa puella, quæ artem inuenit ſericeam.
34 Superat omne aliud miraculum hominis arte ueſtigatum, uentorum rectorem Aeolum Neptuni præfectum, aula profectum ſua, qui maria uertit, Claſſes agitat, quatit, diſſipat, datis manibus obſequentiſſimum factum, accepto freno, domini ad libitum augere ac minuere Euri & Zephiri tantam uim, in antro hippici uel ſemiſtadij magnitudinis, arte compoſito & inſtituto, in uico Cuſtozię Vicetinæ ditionis, pro

pe

pe illud maius & amplissimũ, de quo in nostris annotationibus in Ver. Antrum, quod est ualidi exercitus capax, clariss. saluberrimoque cum fonte, ut obstupescant omnes tantam perspicientes, cognoscentesque obedientiam, obsequentiam, iucundissimamque in æstu sedando seruitudinem. per uiscera enim meatusque montis illius oberrans frigidissimus ipse uentus, benignus tamen ibi tantummodo non importunus, eo magis ualidus, quo foris plus æstuat calor. Adeo quod Vina ibi deposita in Cuppis, subindeque peregre exportata aut translata triduum conseruent iucundissimam frigiditatem ibi pridem perceptam. Ibi composuit Cryptoporticũ, exornauitq; D. Franciscus de Tridento preclariss. Iur. peritus, fabricis, dyetis, & cænationibus, ut ait Plin. in Epist. Amaui curam, &c. frequentius auras quam uentos habet, &c. ad libitum etiã domini per foramen introducentis acrius aut leuius, ut eo peruenti hospites, putent se alio esse seculo, uel hemispherio. Quies ibi & ociũ, placida omnia & quiescentia, regio saluberrima, cælum purum ad conseruandam sanitatem, uel & consequendam, perduciturque uentus ipse de cænaculo in cenaculum, uel de loco ad locum per ipsa foramina, ut deriuantur riuuli per prata, hominis arbitrio. Ibi & diu per æstum seruantur ædulia quæque quotidiana per conciues quosque, ut quilibet uiuendi cupidus, ibi demorans, implendi seculum dubitare non debeat, optima cum ualitudine & hilaritate.

35 Pullos nasci absque gallinarum incubatione quantitatis maximæ refert Diodo. de rebus Aegyptijs. § lib. 1. car. 11. in prin. Plin. lib. 10. cap. 54. de gallinis. Iouius in rebus Aegypti, lib. 18. histor. car. 377. Carda. lib. 2. car. 82. lib. 12. de subtilit. cap. 459. Io. Leo in 7. parte Africæ. car. 93. Spart. in Saturn. car. 272. in fi. § Qui dixit de Aegyptijs ipsis, Opto, tantum ut suis alantur pullis. § Constant. in lib. 14. capi. 18. § rei rusticæ.

36 Homines funambulos & mulieres uidimus, ac Elephantos legimus ut supra num. 13. & non rari uersantur in ipso ludo, & qui præcipiti cursu e turre per funem corpore uolantes descendunt. ut Iuuenal. § Sat. 14. car. pen. § Turcam uero anno 1548. & hodie. 1564. Carnispriu. tempore, in ciuitate Venet. astante Illustriss. Dominio ipso, nobilibus ciuibus popularib. ad centũ mill. quod à seculis nunquam prius auditum fuit, lectumque tale factum. pedibus enim super erecto fune obliquo ad Campanas altissimæ Turris, & firmato, profectus est ascendens, ut per scalam, per duo stadia itineris, animo intrepido, stupentibus quibuscunque ad summum Turris euasit, præmioque donatus est decenti. Aemulatus Angelum per scalam ascendentem ad Cęlum usque. de Iacob. § lib. Gen. cap. 28. plura Carda. lib. 18. car. 2. de subtilit. rerum. §

DE MORTIBVS NON VVLGARIBVS.

Morte non uulgari perijt Drusus Pomp. Claudij ex Messalina filius, qui Piro per Lusum in sublime iactato, & oris hiatu excepto strangulatus est. § Sueto. in Claud. cap. liberos. car. 227. §

Darius Ochus dictus, ex septem coniuratis in magos constitutus, rex, ciues somno sopitos, in locum cinere repletum, feruidum, positos, cadentes necauit. § Valer. cap. de crudelit. §

Ochus alter Artaxerxes Ocham sororem Socrumque uiuam capite defodit. Item & Alex. Phaler. Tyrannus in noxios. §Plutar. in Pelop. car. pen. §

Perseus econtra triumphatus per Paul. Aemil. cons. coniectus in carcerem, somno prohibitus, miserrime confectus. § Plut. in Aemi. Cós. in fin. car. 126. §

Phalaris Agrigentinus Tyran. Cleombrotum Tauri Aenei inuentorem ad excruciandos homines inclusum, ipsum primum morte præmiauit. § Valer. ubi supra. Persi. Sat. 3. in med. Phal. ipse in Episto. sua ad Thimandrum. car. 32. §

Annibal Nucerinos balnearum fumo, & in fide acceptos necauit. § Valer. cap. de perfidia. Liui. lib. 23. car. 3. a ter. car. 2. ante, de campanis. Apia. in lybico. in med. car. 252. §

Lignorum fumo excruciatum quendam Viridium not. Tul. § in 3. Verr. car. 83. §

Alexanderq́; Imp. Rom. in fumum uendentem, not. Lamprid. § in eo. car. 124. a ter. §

Carbonibus aũt accensis Catulus, de quo Apian. § lib. 1. car. 26. §

Portia Catonis filia, Bruti uxor, mori prohibita, post mariti mortem prunas hausit ardentes. § Vale. cap. de amore coniug. Dion. lib. 47. car. ult. in fin. §

Tyberius Imper. larga potione oneratos reos, deligatis ueretris, urinæ tormento discruciabat. § Sueto. in eo. cap. Duxit. car. 160. §

Athila rex Humnorum potentiss. nocte cubans cum noua alia sponsa, sanguine per nares fluente, ad os apertum, suffocatus est. § ad Plutar. in Athila, in fin. Blond. libr. 12. car. 10. a ter. Pompo. Let. in Valent. car. 43. In Alex. Imper. Constan. Egnat. car. 29. de simili morte. §

Lætitia uel merore. § Liui. libr. 22. car. 2. a ter. Gel. lib. 3. cap. 15. de Diagora Phil. § Aenet. quinquertio de quo Pausan. § li. 3. car. 125. in fin. Plin. libr. 7. cap. 53. cap. 32. de Chilone. § Rausciacus Sueuus, de quo Ioui. § lib. 39. car. 6. fin. § Filio in prælio uiriliter interfecto, mira uirtute se habito, in eius cóspectu, incognitus & inscio patre stupidus, nil effatus, rigentibus oculis interijt. § lib. 45. in med. car.

car.577. § Pomperanus item, de quo Ioui. ipse. § li.26.car.127. §

Sinas Bassà captiuum filium sibi per Barbarussam recuperatum, perductum, restitutum, uidens reducem, gaudio expirauit repẽtino. § Ioui. ubi supra. Carda. de eius amita. libr. penul. car. Dion. libr. ultim. car. 7.458. §

Herodes post egregia per eum crudelia gesta in suos quosque, putredine testiculorum uermiculos germinante, contractus omnibus membris decessit. § lib.17. antiqui. cap.8. Iosep. libr.1. cap. ult. belli Iud. car. ult. § Vt & Arnulphus Imp. de quo Blon. § li.12. car. antep. §

Sylla etiam de quo Plin. § lib.7. cap.43. lib.11. cap.33. Plutar. in eo. car. ult. ante. & etiam § Pipinus de quo Aemil. § in Dagob. rege. 18. cap.56. § Cassander Alexandri Mag. progeniei euersor. Pausan. § lib.9. cap.4.347. §

Christianos belluarum pellibus coopertos canibus obijciebat laniãdos Imper. Nero, de quo Tacit. § in eo. libr.15. car.4. fin. &c. Suet. in Calig. car.186. in prin. Plutar. in Pelop. uita, car. pen. in prin. car.75. § De Alex. Phalereo Tyran. de quo supra.

Domitius Imper. igne per obscena immisso, distorsit homines & necauit. § Sueto. in eo. cap. Erat autem. car. 346. a ter. §

Masius Baresa Ferdinandi regis Neapolit. Ductor homines secabat & uiuos necabat. § Ponta. lib. de Immanit. car.316, lib. de bello Neapol. car.285. ut de Imp. Caio. §

Caligula, de quo Suet. § in eo. cap. Sæuitia &c. car.185. §

Clodius Pulchri fil. abdomine deuorato ex luxuria, spiritum emisit consumptum. § Vale. de ijs qui degenerarunt. §

Plinius Senior montem Vesuuium aspiciens caligine suffocatus. § Plin. Iunior. lib.6. epi.16. §

Pherecides seruus copia serpentium e corpore erumpentium necatus. § Plin. lib.7. cap.51. §

Absalon Dauid fil. & hostis profugiens in prælio capillatior arboris pendenti ramo implicitus, insecutus, interfectus. § Iosep. libr.7. antiqui. cap.10. §

Macrinus Imp. duos adulteros duobus exertis bobus capitibus inseruit. § Capitol. in eo. car.94. §

Aurelianus Imper. adulterum etiam inflexis duobus arboribus discerpsit, Disfendomena dicunt.

Auidius ex 30. Tyrannis longum stipitem, uel materiæ struem, reis opposuit, ignemque supponi iubens fumo, flamma, mærore consumebat. § Vulcat. in eo. car.2. a ter. uel 283. §

Stipiti infixos fugitiuos seruos necauit Octauius superato, & priuato

Lepido

Lepido socio. §Dion.lib.49.car.6.a ter.§ Vt per Turcas in Christianos hodie.

Crucibus & affecti tales. §Plin.li.pen.cap.15.in prin.Valer.cap.de discip.milit.de Afric.super.car.43.Liui.lib.22.in med.car.98.ante,lib.28.car.antep.ante.libr.40.car.ult.a tergo.in med.§ Romani in crucem sublati.

Arrius Heresiarca Max. corpus exonerans, animam simul emisit. §Pompo. Læt.in Iuliano Imp.lib.2.car.34.in fin.§

Germanus quidam spongiam ligno alligatam præuenturus mortem instantem, farsit in gulam. §Sen. epistol. 71. in med. post longum, &c.§

Attilius Regulus Carthaginem reuersus, fide data ad captiuitatem, in arca lignea inclusus, clauis adacta. §Tul.in Parad.Plin.libr. de uiris Illust. nu. 40.Gel.lib.6.cap.4.Vale.cap.de cultura deorum.§

Metrodorus per Artaxerxem scaphis duabus inclusus, per dies decem excruciatus. §Plutar.in eo.Artaxerse.

Lucta congressus(ut de Antheo per Herculem) Carolus ex filijs Ludouici regis Franc.per Albinum acriter pressus, inter manus sublatus, expirauit. §Aemil. in Ludou.2.car.122.§ Vt Mantuæ Aethiops Caroli.5.Imper. pedisequus,per Gonzagam cognomento Rodomontem.1532.anno Christi.

Per talos traiectus ad currum religatus Bessus Alex. Magn.iussu (ut per Achillem Hector,de quo Home. libr.pen.)tractus circa urbem per equos. §Curt.libr.4.in med.car.27.§ Aliter ac supra hic Plutar.in eius uita. §car.229.in prin.§

Nauarrus in Francia libidinis intemperans,medicamentis decubãs, &c.flamma concepta combustus perijt. §Aemil. in Carol. rege. 52. car.438.§

Rex personatus nocturnis in ludis,pice ac lino delibutus,in ferã formatus hispidam,flamma,cõcepta,plures ambusti uix ipse euasit. §ubi supra.car.445.§

Carus Impe.Tonitru Max.exanimatus perijt. §Vopis.in eo.car. pen.in fi.224.§ Garotum uocant Hispani genus supplicij,de quo Io ui. §lib.37.car.93.§

DE NEGLECTA RELIGIONE.

Neglecta fuit & uiolata religio per Iulium Cæsarem,qui templa spoliauit in Gallia.e Capitolio furatus est etiam tria millia pondo. §Sueto.in eo.car.33.37.45.48.Dion.lib.43.car.149.a terg.lib.41.car.103. in fi.lib.42.car.4.fin.§

Augustus Apollinẽ se fecit cum alijs in cænatione. §Sueto.in eo. car.

car.102.lib.51.in med.car. 12. §

Caligula se Iouem fecit Latialem,adorandumq; se præbuit. § Sueto.in eo.car.180.car.200.a terg.Dion.libr.58. car.3.uel.469.a tergo. car.471. § Seipsum in Deum sacrificauit,eius equum sacerdotem constituit secum.

Germanico extincto Lares familiares per quosdam abiecti, partus expositi,templa lapidata,subuersæ aræ. § Suet.in Calig. car. 170.Iusti.lib.1.plura. §

Nero Imper. Vestalem Rubriam uitiauit per uim. Simulacra ex auro conflauit & Penates, matre interfecta, furijs agitatus & uerberibus. § Sueto.in eo.cap.Verum ut spes.cap.matrem ducta.car.263.§

Vitellius Imper.nondum creatus in urbano officio, donis ornamentisque templorum detractis, pro auro & argento stannum & auricalcũ supposuit. § Suet.in eo.cap.Trium itaque.car. 304.§

Domitianus Imper.Dominum & Deum nostrum se appellari iussit, &c. § Sueto.in eo.cap.principatum.car.348. §

Commodus Imp.Herculem Iouis fil.se iussit appellari. § Herodi. in eo.car.13. §

Heliogabalus Imper. Vestalem incesto coinquinatam duxit uxorem, & repudiauit,connubia deorum celebrauit,&c. § Herodo. in eo.car. 61.in med.Lamprid.car. 101. §

Maximinus Imper. Templorum donaria statuasq; conflauit. §Herodi.car.75. §

Cleomenes cum Argiuis hostibus fœdus percussit per aliquot dies. Sed noctu fallens cæcidit & cepit. a mulieribus pulsus seipsum furore percitus interemit. §Plutar.in apophtheg.Lacon.in Cleom.car.166. a tergo. §

Crassus contra Parthos cum exercitu proficiscens in Iudæa templũ ditissimum a Pompeio uictore non tactum spoliauit fide fracta.aurea talenta. 8.millia cum Trabe etiam aurea ingentis pretij asportans, & cæ. not.Iosep. § lib.14.antiqu.cap.14.in prin. §

Diocletianus Imp.adorari se uoluit,& pedes exosculari. § Pomp. Læt.& alij in eo. §

Antiochus in Siria Dodonei Iouis templum spoliaturus,cum militibus interfectus est ab incolis. § Iusti.lib.32.in princ. Tul. in 3.Verr. car.83.a ter.alia refert ad hoc. §

Constantinus quintus Imper. Orient. coronam lapidibus pretiosis, & Carbunculis refertam in Sacrario Sanctę Sophiæ seruatam capiti suo imposuit,& per urbem portauit.Vnde mortem consecutus est. §Blõ. lib.11.car.antep.in fi. §

Federicus

Federicus sec.Imper.præter eius sæuitiam & plura eius nefaria, uasa etiam argentea Casinensis monasterij, & aurea conflauit, & in nummos redegit,&c. § Blon.lib.17.in med.car.7.in princ. §

Scipio Pompeij nomine in Templo Dianæ Ephesiæ pecunias iam depositas tolli iussit,& statuas Deæ.recedere statim iussus, a rapina destitit. § Cæs.lib.3.ciu.car.11.in prin.341.car 4. fin. a ter. §

Sylla pecuniæ ad bella indigus, Donaria prætiosissima ab Epidauro, ab Olympia,a Delphis iussit ad se deferri, quod religiosum habentes, Caphis & ministris respondit, Non indigentis sed exultantis indicium esse, sonitum Citharæ auditum, propterea confidentius accipienda, & cæ. § Plut.in Sylla.car.3.ante.Ponta.de liberalit.car. 4. a ter. Lactan. lib.2.cap.4.Ioui.libr.3. car. 8. § Caieta expugnata per Gallos, nauis recedēs cum spolijs onusta apud Circæos perijt, naufragio fracta, & in litus eiecta.

Quas scelerum pœnas non tribuit Deus in perpetratorem,non differt in filium uel nepotes,ut de Dionisio,supra. Ita in Solomone Dauid filio Hierosol. rege amplissimo,qui mandata Dei spernens in regem sapientia refertum legit, Deos colens alienos muliebribus inquinatus de litijs tribus,decem rebelles fecit,& bellis implicitas grauibus. §lib.3. regum.cap.7.12.Iosep.lib.8.antiqu.Iud.cap.3. §

Balthasar qui & Nabcar Babiloniȩ Imperator potentissimus,quia uasa templi Hierosolym.sacra ibidem asportata per Nabuchdonosor eius auum captiuatis etiam Iudæis omnibus, & ad usum domesticum cum suis concubinis requisiuerat. Irritato Deo in urbe obsessus per Cyrum Persarum regem,& Darium Medorum, prædicente Daniele Dei seruo & propheta expugnatus,captus,abductus, imperium cum ciuitate uastatum & usurpatum. § Iosep.lib.10.antiqu.cap.13. §

Antonius Triumuir Græciam exhauriens bonis,Dionisium se iussit appellari nouum,Pallademque duxit uxorem,&c. §Dion.lib.48.car. 8.fin. §

Alex.Mag.Gordium gladio ruptis loris oraculi sortem elusit uel impleuit,Asia potiturum significantis. § Plut.Curtius,Arrianus. §

Ebroinus dux egregius,bellicis artibus clarus,perfidus tamē, Diuos eludens,periurijs execrationibusq; sæuiebat, donec ab Ermenfredo interficeretur per insidias & ipse. § Aemil.in Theodor. rege. 151.car. 53.in princ. §

Saturnini uxorem Paulinam specie pulcherrimam pudicissimamq; in templo Isidis Romæ constuprauit mundus adolescens datis miriadibus in præmium sceleris sacerdoti prodenti sub nomine Anubij Dei. patefacto scelere Tyberij Imp.in sacerdotes animaduertit, & templum iussi-

iusit euerti. § Iosep.lib.18.antiqu. cap. 10. §

DE NECESSITATE.

Necessitas uictoriam inducit sæpe aduersus persequentes, & uirtutem auget. Vnde prou. fugientibus argento sternendum esse pontem. § Aemil.in Chereb.rege.8. car.33.§ de prælio inter Saxones & Sueuos uictos. § lib.9.in Ioan.1.rege.50.car.402.in prin. §

Casilinates impulit herbis uesci & muribus, scutorumque pellibus & loris. hæc tamen sæpe uictoriam pepererunt. § Liui.libr. 13.car.4. in fi.Leand.car.194. § Petelini etiam aduersus Annibalem. § Liu. ubi supra.car.6.lib.eiusdem. §

Cambises in Aethiopia cum exercitu belligerans, post frondes, & coria mollita, decimumquemque ipsorum militum cæteris præbuit alimentum. § Sen.lib.3.de Ira, car.133.in prin.Polyb. libr.1.in fin.car. antepe.a ter.§

Amilcar dux Carthag.in auxiliares desciscetes fame coactos, ut suis inuicem corporibus uescerentur compulit, & in Crotognati oratione in Gallos, de quibus Cæs. § lib.7.Gall.car.5.fi.a tergo.§ Corporibus, qui ætate inutiles ad bellum uidebantur, uitam tollerarunt.

Panes pabulo conficiebant Cæsariani milites aduersus Pompeium, tunc obsessum. § Sueto.in Iulio, cap.Ingresso.car.40.Cæs.ipse. li. 8. gall.car.4.fin.de Vxeleduno.c.234.lib.3.ciui.car. 355. libr. Africo 5. car.7.uel 452. § Arundinum radicibus equos alerent, & elota alga. § Flor. in Epitho.li.4.de bello inter Cæs.& Pompe. § Siti ad deditionem compulit, & inferius fames extorsit Antonio, &c. § Apia. lib.2. in med.car.64.& lib.5.in prin.car.188. § Perusina fames.

Numidæ plerunque herbis pro pane uescuntur. § Apia.in lybico. car.4.in prin.car.12.fin.269. in prin. § mansuefecit & nationes plurimas Numidarũ præcipue Masinissa rex ipse, quę ob agriculturæ negligentiã pabulo assueuerant. § Salust.in Iug. car.39.a ter. § De ijsdẽ in diuisione orbis, & in Manlio Consule. § Apia. in mithrid. in med. car.337.§ Iumentis omnibus absumptis, coria, bursasque decoquere, excrementa assumere, cadaueribus humanis uti, &c.a Sylla presi. & de rege Deiotaro § ibidem.car.351.a tergo.§ Fuere qui intestinis barbarorum more uescerentur. Vnde peste carpebantur, &c. de Celtis Apia. § lib.celt.car.230. § Pabulum in necessitatibus pro cibo habent. Cadaueribus infidelium nonnulli ex Christianis in expeditione Orientis fame opprefsi uescebantur. § Blon.li.14.car. 4.a ter. Iosep. lib. 15.antiqui.cap.6.in fin.Herode uictore.§

Belisarius cum Rom. obsessus a Gothis duce Vitigite, fame pressus erat adeo, ut mater filium fame defunctum comederet. § Blon. li. 4. car.

car.penul.obſeſsi etiam ſe Totilæ dedidere Gothorum regi. § Blon. libr. 16. car. 4. uel 113. § Inteſtinis ueſci, pabulo etiam plenis, aut equis interfectis. § Ponta.lib.4.car.ult.belli Neapol. §

Romæ inopia talis erat,ut multi animam trahentes,capite obuoluto ſeſe in Tyberim præcipitarent. Vnde Spurius Melius regnũ inſtituit affectare. § Liu.lib.4.car.3. §

Aquileienſes obſeſsi,neruis deficientibus ad arcus, mulierum crinibus uſi. § Capitol.in Balbi.Imper.car.166.149.Cæſ.lib.3.ciuil. car. 3.a ter. Apia. in lybico, de obſeſsis Carthaginenſib.in med.ubi de ſitu Carthag. ipſius. § Flo.in epitho.lib.3.car.47. §

Mediolanenſes obſeſsi ex ſepulchris molarios lapides conſtituerũt, & Bernabouis tempore Ouum gallinac. ueniebat den. ſex. § Cori. car.192. §

Liſimachus inter Scythas ſiti confectus, ſeſe cum exercitu dedidit. § Plutar.li.de tuen.ualitud.car.404.in apophtheg.in Liſimacho ipſo in Thracia ſuperato.car.132.a ter.lib.de Sera num.uind.car. 345. a ter.li.de narrat.amator.car.365.§ De bello inter Thebanos & Boetios ad extremam ſitim redactos. § Arria.li.4.car.3.uel 154. libr. 6. car.274. § Sed nihil æque quam ſitis fatigabat.de Sabino in Thraces Tacitus § lib. 4.in med.car.89.a terg. Athenis captis a Sylla Tyrannus ſiti preſſus,ſeſe dedidit. § Plutar.in Sylla,car.3.a ter. §

Chriſtian. exercitu in Saracenos agente Saladino eorum Imper. ſiti confecti,recedere coacti ſunt,& ciuitates tunc uſque captas reſtituere. § Blon.lib.16.car.2.a ter.Simile not.Ioſep.lib.15.antiqui.cap.6. in fi.

Ioram Iudeor.rex,obſeſſus ab Adezer Aſsiri.rege,neceſsitate uictus maxima preſſus, quia matres comedebãt filios proprios,fimumque columbarium,deo auxiliante liberatus. § Ioſep.lib.9.antiqui. cap.4. §

DE OCIO.

Ocium quandoque oportunum. Auguſtus tantus Imper. animo remiſſo cum pueris ludebat ad pilam,folliculumque,talis, nucibus ocellatis,&c. § Sueton.in eod.car.114.Sen.libr. de breuit. uitæ,car.159. a tergo. in prin. §

Cato ludebat pila etiã in repulſa tũc accepta,remiſſo animo. § Sen. epiſt.104.in fi.In momentaneum, &c. § Quomodo utendum ocio. § epiſ.69.concilio,&c. § De Socrate,Catone ipſo,Scipione. § lib. de tranquil.uitæ. in fi.cap.ult.a ter.Plutar.in Demetrio.car.4.a terg. § de pluribus& principibus bello acerrimis,qui rebus minimis ociantes, delectabantur Tybijs,pictura,coruo, lucernis, nauibus, Telorum cuſpidibus. § Geu. libr. 1. car. 15. a tergo plura, Plato in Gorg. car. 141. ante. §

Anton.

Anton.Philos.Imper.picturæ indulsit, luctationibus,cursui, aucupationi,pilæ,uenationique. § Capitoli.in eo.car.3.in prin. §

Similis Adriani Imp.amicus,impetrata uacatione, septennium ruri degit,quietæ deditus uitæ.Sepulturæ inscriptum habuit,Similis iacet, cui ætas multorum annorum fuit, septennium tamen uixit tantum. § Dion.in Adria. Imp.uita,car.19.a ter.§

Varia nimium ociosus autem prou.causam dedit, Varius solus scit uiuere. § Sen.epist.55.in med.A gestatione, &c.

Agesilaus cum pueris colludebat arundine & equo. § Plutarc. in apophtheg.car.160.a ter. §

Alex.Imper.etiam musicus,matheseos peritus,aruspex,pinxit, cantauit Lyra, Tibia, Organo,Palæstrita,&c. § Lamprid.in eod.car.121. in fin. §

Arsacides Bactria.rex, componendis retibus ad pisces deditus erat ocians. § Geu.lib.1.car.15.§

Artaxerxes fila nectere,Artabanus mures capere,ranas Bias, Ludou. rex,Domitianus Imp.muscas capiebat. § Sueto.in eo. §

Socrates fidibus tractandis quandoque deditus. § Vale.cap.de studio & indust. §

Laurent.Medices Floren.primarius,cum filijs ocium transigebat ultra quam tanto uiro & reipub.occupato decebat. § Machia.lib. ult. histor.car.ult. §

DE PATIENTIA.

Patiētia fulctus & fortitudine animi,cruciatibus in corpus propterea sponte perpetiendis Attilius Regu.fuit,de quo Tul.in Parad.2. §Sen. pluribi.Valer.cap. de crudelit.§

Mutius Sceu.item,de quo.Liu. § li.2.car.2.Flor.li.18.§

Agesilaus Themistoclis frater,de quo Plutar. § libr.parallel. car. 97.nu.3.nu.4.§

Barbarus in domini uindictam,interfecit Asdrubalē, Annibalis sororium,captus,cruciatus,laceratus, superante lætitia dolores,ridentis speciem præbuit. § Liu.in præfat.deo.3.in fi. §

Theodorus Hieron.Siciliæ Tyranni interfector captus,de seipso cōfessus,nullis cruciatibus socios nominans, amicos regis proposuit ut interficiendos in uindictam suam,Thrasonem præsertim & alios. §Liu. lib.24.car.2.ante.111.§

Alex.Mag.spiculo uulneratus in prælio dum curandus esset,se contineri non curauit, sed sine motu Medico præbuit corpus. § Curt. lib. 9.in med.car.134.a ter.§

Marius pluries cons.ambobus laborans cruribus,uaricibus plena ha

bens, medico inligatus inter medendum se præbuit, nec se mouit, non suspiria emisit. Alterum tamen crus admittere non uoluit. Plutar. in eo. car. 2. in prin. in apophtheg. Rom. in eo. car. 148. a terg. Plin. li. 11. cap. 45. § Varices sibi stanti, &c. § Tul. in 2. Tuscul. car. 4. fin. §

Alfonsus Arago. rex } Sine ullo pere sensu candens chirurgi ferrũ
Ioannes eius successor } tulit. Pont. li. de fortit. 2. in med. c. 80. ante.

Mica Philodemi filia, stuprum in Tyrannum pati renitẽs, nudata plagas accepit, nullum nec gemitum ædens quousque iugulata cæcidit. § Plutar. lib. de clar. mulier. cap. 82. a terg. §

Socrates ab aurora ad auroram inconniuens, stabat philosophans. § Gel. lib. 2. cap. 1. §

Leæna meretrix Tyrannicidas excruciata non prodidit. § Plin. li. 7. cap. 23. lib. 34. cap. 8. in med. Alcia. fab. 13. Cecropia, &c. §

Georgius gladiator prædonum dux sæuiss. prelio uictus, captus, cruciatus, laceratus, non gemens, non horrescens, in frusta secatus, &c. § Ioui. lib. 13. car. 7. uel 228. histor. §

Pueri Lacones totum diem scuticis cæsi gestiebant. § Plut. in apophtheg. car. 183. §

Pharisei Hebræorum, de quibus Iosep. § libr. 2. cap. 2. belli Iud. in fin. § Neque deprecari suos tortores, in medijs cruciatibus subridentes, eosque constanter illudentes cum hilaritate.

Arria Cecinæ Peti uxor, defunctum filium ægro tunc marito dissimulans, uultum componebat mira constantia, & doloris patientia. § Plin. lib. 3. epist 16. car. 82. Annotasse, &c.

Gladiator Cæsarianus uulneribus acceptis, dum a medicis exsecabatur, ridere solitus fuit. § Gel. lib. 12. cap. 5. in fi. §

Aethiopum gentes quædam, de quibus Diodo. § li. 4. in prin. car. 23. a ter. § firmi stantes, patiuntur conniuentes uulnera, in ipsosmet, in filios, in uxorem, &c.

Indorum gentes nudæ, rigori gelido durantes, flammis sine gemitu obijcientes sese, &c. § Valer. cap. ipso de patient. in fi. § Inter se mactatos manducant. Ardentem lintheum oleo super brachio inconniuentes tolerant. § Io. Leo. histor. li. 1. cap. 21. in fi. car. 41. Carda. lib. 12. de subtilit. car. 456. de fæminis Indicis. §

L. Pisonem Hispan. citerioris prætorẽ, obuius agrestis, uulnere confecit, profugit longius, persecutus, præhensus, quæstori datus, in socios nihil prodidit, se proripiens a custodibus persecutus, saxo caput afflixit, & exanimatus est. § Tacit. lib. 4. in med. car. 88. a ter. §

DE PARSIMONIA.

Parsimoniæ fuit notab. Augustus, ut priuatæ uix elegantiæ modum

excesserit

excesserit in supellectili, in lectis, mẽsis, &c. uestibus, calciamẽtis. § Sue. in eo. cap. instrum. cap. cibi. cap. 106. 108. supra, cap. 1. hic. §

Alex. Mag. cultu, habituque paululum a priuato abhorrens, militaris uigor, &c. § Curt. lib. 3. car. 8. a ter. §

Alex. Imp. Rom. in conuiuijs aurum aspernatus est, cum amicis familiariter uixit, ut communis esset consessus, &c. § Lamprid. in eod. car. 2. a ter. §

Pertinax Imper. dimidiatas lactucas, & carduos amicis mittebat. § Capitol. in eod. car. 69. a tergo. § Cum plurima administrasset sub Imper. Commodo, erat tamen omnium pauperrimus. § Herodia. lib. 2. in prin. §

Iulianus item Imper. huius successor, porcel lum seruabat triduo, & leporem, oleribus sæpe, leguminibusque contentus, cænans quandoq; sine carne. § Spart. in eo. car. 2. §

DE PERFIDIA.

Perfidia irritatus Tarquin. rex priscus, tutor relictus, regnum usurpauit. § Liui. lib. 1. in med. Plin. lib. de uiris Illust. car. 1. §

Hercules Iphitum hospitãtem interfecit. § Homer. in 21. li. odiss. car. 1. §

Perseus Philippi regis fil insimulato Demetrio fratre legitimo, & neci tradito, regnum ambiens amplum bellum gessit aduersus Rom. qui per Paulum Aemil. Cons. prælio uictum persecutus est, & per Oroandẽ & Antosionem sibi fidos, proditus, captus, & in triumphum ductus, & in carcere necatus fame. § Plut. in eo. car. pen. & ult. §

Cinna Syllam a quo prius libertate donatus fuerat (Mario etiam proscripto) iuramento Deos precatus, se amore & beniuolentia prosecuturum, &c. inito consulatu, acta Sillæ rescindere studuit. Trib. pleb. Virginio diem dixit, &c. § Plutar. in Sylla. car. 2. in fin. §

Tyberius Impe. Voconium Persarum regem Antiochiam profugũ, gazis spoliatum iussit interfici. § Sueton. in eod. cap. procedente. car. 153. §

Galba prætor Lusitanos in fidem acceptos interemit. § Vale. cap. Infa. rei. Suet. in Galba. car. 2. Flor. lib. 49. § Ex quo Viriatus ad bellum irritatus.

Galba Imper. ipse creatus ciuium tot millia deditorũm trucidari iussit urbem ingressus, not. Tacit. § libr. 17. in prin. car. 2. ante. car. 6. § In oratione Othonis.

Otho Galbam Imper. interfecturus cum coniuratis, osculum consuetum ad accipiendum profectus est. § Suet. in eo. car. 3. uel 205. §

Vitellius Imper. socios blanditijs ascitos & allectos occidit, uel ue-

neno propria manu ſuſtulit. ¶ Sueto. in eo. capi. pronus, car. antepenul. a terg. ¶

Domitianus Imp. blanditijs circuuentum quemque prius, poſt interfici iubebat, adeo ut lenitas eius ſignũ erat ſæuitiæ. ¶ Suet. in eo. cap. erat autem. car. 346. ¶

Antoni. Imp. Carac. his etiam præcipue blandiebatur, quos ad mortem deſtinabat. Alexandrinos uelut ad ſtipendium aſſumpturus, trucidari iuſsit circumuentos. ¶ Herod. lib. 4. car. 7. eius Spartia. in Geta. car. 252. ¶

Seuerus Imper. 22. Artabanum Parthorum regem Cteſiphõte regia fugatum, & exceptum ut amicum, intercepturus erat, niſi fuga ſalutem quæſiuiſſet, &c. & in generum ſe oblatum ac requiſitum. ¶ Herod. li. 3. car. 39. lib. 4. car. 52. ¶

Seleucus amplisſimus rex Satrapianum . 72. a Ptolomeo Ceraunio, quem profugũ educauerat, in filium habebat, honoribus proſecutum, interfectus eſt. ¶ Apia. in Sirio. car. antep. in prin. ¶

Pauſanias ad Philippum Macedo. regem detulit eius hoſpitem beneficum uitæ redemptorem ex naufragio, & bona impetrauit, re cognita, & eius perfidia execrata, rex bona ipſa reſtitui iuſsit, &c. ¶ Sen. lib. 4. de benefi. cap. Philippus. car. 110. a ter. ¶

Nicephorus cognomento Buchamer, per uim & arma Imperio deiecit Michaelem Conſtantini filium cum tribus filijs, qui ſe ad Pontificem contulerunt, maleq́ue occupatum Imperium male amiſit. Alexium enim ſibi fidum reputans, militiæ magiſtrum, Adrianopolim miſit cum ingenti pecuniarũ ui ad accerſendos Saracenos & Turcas in ſuam militiam. Quos omnes in nomen ſuum aſcitos, iurare fecit, & urbem Conſtantinop. triduo deprædandam permiſit. Vnde Nicephorus Imperio deturbatus, Monachum fieri uix impetrauit. ut alibi annotauimus. ¶ Blon. lib. 13. in med. car. 87. Colenut. lib. 3. car. 62. ¶

Francis eſſe familiare fidem ridendo frangere dicit Spart. ¶ in Geta Imper. car. 274. ¶ Alibi habentur ut aperti non ſubdoli. ¶ Cæſ. lib. 5. Africo. in med. car. 482. ¶

Albericus de Bregnano fiduciarius inter Mediolanenſes & Comenſes, utroſque prodidit ſub anno. 1127. ¶ Cori. lib. 1. car. 33. ¶

Richardus fratrem procerum armis captum, ſibi deductum, humaniter habitum liberauit, a quo ueneno ſublatus dicitur. ¶ Aemi. in Henrico 1. car. 138. ¶

Iſacius Imper. Orient. fratrem Alex. a Turchis captum ingenti redemptus prætio, Imperiales actiones permittẽs, ſinceritate maxima Imperio deiectus, luminibus captus, in cuſtodiam actus, &c. ¶ Blon. lib. 16.

16.car.4.fin.Aemil.in Phil.2.rege.41.car.262.§

Ludouicus Sfortia Mediolanum occupauit, nepote cum filijs tunc duce, ueneno sublatis, uti gubernator primum se gerens. § Ioui.libr. 1.car.8.Guizar.lib.1.in prin.Ponta.pluribi.§

Gunduinus infans, expositus, educatus, patrem adolescẽs interemit, &c. § Aemil.in Theod.1.rege.15.car.53.a ter.§

Arcis Mediolani custos Ludou.duce se in Germaniam habente pro fugo, præmio accepto a Ludou.rege Franc.arcem dedidit. Vnde odiosus omnibus factus ex perfidia, & abominatus, mærore pressus perijt. § Guizar.lib.4.c.227.a terg.§

Alia in uer.pudicitia.infra.

FIDE FRACTA, DEDITOS MALE habitos, in Galba, supra expositum est.

Sesach Aegyp.rex superatis Hebræis rege Roboam ciuitatem deditã spoliauit cum Templis, amplissimosque asportauit Thesauros. § Iosep.lib.8.antiqu.cap.5.in med.§

Naas Ammonitarum rex Iudæos male habuit, data etiam fide, deditos oculo priuauit dextro ut inutiles bello essent. § Iosep.idem lib.6. antiqu.cap.6.in prin.§

Phocenses a classe Rom.oppugnati, acriter se defendentes, deditionẽ denique fecere sibi oblatam, portis adapertis a militibus direpti, Aemilio prætore frustra contendente parci deditis. § Liui.lib.37. in med. car.203. in fi.§

Ligures similiter uenundati. § Liui.lib.42.car.2.a ter.§

Vscanenses cum Rom.præsidio. § Liui.lib.43.car.441.g.§

Tironum legiones metu perterritæ, prælium nauale detrectantes, iureiurando accepto, hostes nihil nocituros, se Octacilio dediderunt, qui omnes eius iussu contra iusiurandum interfecti sunt. § Cæs.lib.3.ciui.in med.car.338.§

EXEMPLA MODERNA INTER CHRISTIANOS.

Pontremulani hortante Triultio Francis dediderunt sese Giensi duce, Heluetij tamen pacto non animaduerso prædarunt, interfecerunt, incenderuntque omnia. § Guizar.lib.2.car.99.in fi.§

Capuani per Fabritium Colunna & Gaiazzi Comitem defensi, deditionis conditiones tractantes, urbem irrumpentes Galli spoliarunt, nulli parcentes in occisione, non Vestalibus, non mulieribus quibusq; , &cq § Guizar.lib.5.in med.car.256.a ter.Ioui.lib.8.in prin. car.2.§

Genuenses eiectis nobilibus cum Francica militia, ducem creaunt suum Paulum Nonium, serici tinctorem, cui se dediderunt Franchi etiã reliqui in arce oppugnati, fide sibi non seruata, bonis exuti omnibus.

Guizar.lib.7.car.361. §

Genuenses ab Hispanis oppugnati, irrumpentes, posthabita fide con ditionibusque conuentis deprædati sunt, maximaque rerum omnium præda & pecuniarum abacta sunt. § Guizar.li.14.in fi.car.4.fin.290.

Fauentini egressis Venetis militibus, pontificios admiserunt sub fide per legatum sibi data, Vrbini duce iubente, in prædam expositi. § Guizar.lib.8.car.414. §

Liniacum per Molardum acceptum sibi deditum, hostiliter tamẽ deprędatum. § Guizar.lib.9.car.462.in fi. Iterum milites. libr.11.car. 73.a tergo. §

Rauennates prælio ibi acerrimo utrinque commisso per Francos Fuseio eorũ duce in Ecclesiasticos, Germani & Guascones dissimulata cõuentione irrumpentes, præda & occisione grauiter sæuierunt. § Guizar.lib.10.car.55.a ter.Ioui.li.10.a ter. §

Parmenses eiectis Franchis, Ecclesiasticos admittentes milites, ab eis tamen hostiliter deprędati sunt. § Guizar.li.14.car.252.& car.268.

Comenses etiam introductis sub fide Hispanis milit. ab ipsis hostiliter direpti sunt Gabaneo duce.

Castrum sub fide captum per Turcas, ut deditum, spoliatum tamen, & captiui abducti plurimi, restitutum tamen, & liberati captiui iussu Solymani Imp. fidem abruptam detestantis. § Ioui.lib.36.car.11.20. §

Caragium oppidum per Hispanos authore Salassa prædæ & occisioni expositum, armis quanuis in terram proiectis in deditorum morem. § Ioui.lib.38.car.3.uel.125. §

Durbino interfecto ad Hispellum opp. Aurantio inani promissione proposita, Hispani milites armis exuerunt milites, domos diripuerunt. § Ioui.lib.27.in fi.car.5.fin.236. §

DE PIETATE.

Pietas in patriam effulsit per Harmodium & Aristogytum, qui Hippiam interfecere tyrannum. § Valer.cap.de maiesta.car.51. Gel.lib. 9.cap.2. §

Verus Imper.in eius epistola de quo Vulcat. § in Auidio Impera. car.233.§ quod dicis liberis meis cauendum esse morte Auidij, planẽ liberi mei pereant si magis amari merebitur quam ille.

Angli superatis ad Cresciacum Franchis sæuissimo prælio, Itium oppugnare pergunt, uel & obsidere, unde fame subacti requisitique in obsides, primores eorum sex, cunctantibus quibusq;, surrexit primus qui sedebat offerens sese pro patria, ita secundus & cæteri, vnde hostes pacati iracundiam deposuerunt. § Aemil.in Phil.6.rege.49.in fi.car.298. a tergo. §

Iniuriæ

Iniuriæ præsertim remittendæ per patriam acceptæ omnimodã præstando obedientiam. § alibi in uer. Iniuriæ. §

Fabricius Luscinus Cornel. Ruffinum Consulem asciuit, & in senatu suasit quanuis auarum, & ideo omnibus odiosum habitum, sibi etiam in sensum, quia strenuus & patriæ utilis, competitoresq; minus idonei haberentur. § Gel. lib. 4. cap. 8. & in cap. de moderat. animi. supra hic. §

Pietas in patrem apparuit per Lipariuanum quendam de quo Ponta. § lib. 2. de obed. car. 15. § qui captiuum redemit a prædonibus patrẽ, se in uoluntariam seruitutem adacto, & in prou. Pelargus de quo Eras. § nu. 901. § & de hippopotamo. § car. 126. Alcia. fab. 30. §

Talebotus obses asignatus pro Sombresseto qui oppida quinque restituere spoponderat prælio ad Forminiacum magno cæsi Angli & capti. § Aemil. in Carolo 7. rege. 53. car. 470. in fi. §

Hircanus Iudæ. rex Ptolemeum regem obsidione premebat, oppidũ expugnaturus desistebat ostẽsis in muro captiuis matre cum filijs eius, uxore, &c. § Iosep. lib. 13. antiqu. cap. 13. 14. §

Iulia ob adulteria, & impudicitiam relegata fuit in Insulam Pandeteriam per Augustum patrem, Scribonia eius mater eam sequi uoluit. § Dion. lib. 55. in prin. car. 6. §

Rutilia filium proscriptum sequi etiam uoluit in exilium, desiderio præponens exilium pati, nec nisi cum filio in patriam redijt, eundem florentem in rep. defunctum, forti animo tulit, &c. § Sen. lib. de consolat. cap. non est, &c. car. 150. in fin. ubi & de § Cornelia Graccorum matre cum alijs decem filijs. § Plin. etiam li. 7. cap. 13. §

Iuo Alegrius Viuerro eius filio prælio ad Rauennam interfecto se in confertos hostes immiscuit, & superesse noluit. § Guizard. libr. 10. car. 54. §

In uxorem Lucanus captam a prædonibus abductamque natando persecutus repertam se in captiuitatis societatem posuit, humanitatem inuenit in prædones ex quo libertate utrosque donarunt, ipse custos nauarchi corporis constitutus. § Ponta. libr. 3. de obed. car. 22. cap. Quanquam. §

M. Lepidus Apuleiæ uxoris caritate post repudium obijt. § Plin. lib. 7. cap. 36. in fi. §

Fratris repulsa nuntiata, in consulatus petitione Rutilius expirauit statim. § Plin. ubi supra. cap. 36. in fi. §

DE PRODIGIIS.

Prodigia Iulio Cæs. mortem significarunt, cum Capis inuenta ossa Capuę, & equi pabulo abstinuere Flentes, Spurinnaq; aruspex Idus Mar

tias cauendas significarunt,&c. § Suet.in eo,car.47.& seq.Valer.cap. de somnijs. §

Augusto nondum nato prædixit Iulius Marat.de quo Sueton.in eo. Regem populo Romano naturam parturire, unde constitutum per Senatum eo genitos anno non educandos,&c.ut de Herode in Iesum,&c.

Cæsaris nomen fulmine ictũ in prima littera. C.unde cognitum eum proximè decessurum, ex quo Esar significat Deum,&c.Suet.in August. § in fi.car.125.Dion.lib.56.in med.car.412.a terg. §

Tyberium imperaturũ præsagio fuit pullus insigniter cristatus, ouo per Liuiam matrem subducto,&c.plura. § Suet.in eo.car.137.cap.redijt. § Vbi de Thrasib.mathemat. naue nuntium successionis Imperij sibi tunc afferri affirmante, Canem interfecisse Canem & deuorasse, not. Dion. § lib. 47. car.234. & in mirandis,lib.50.in prin.car.5. in fin. §

Canes ante bella ciuilia & alia animalia. relictis domibus ululantes,&c. § Eutrop.libr. 5. in princip.car.63.in fi. §

Canes etiam ex Francorum exercitu Nociariam intrarunt ad Heluetios uictores futuros. § Ioui.lib.11.histor.car.9.Plin.lib.8. cap.28. § supra de Canibus.

Ciconiæ ad Aquileiam ab Athila rege diu obsessam. § Diaco.lib. 15.in med.Blon.lib.2.car.antep. §

Laodice ex Apolline concepisse uisa. § Iusti.lib.15. §

Alex.Magnum serpẽte filium concepisse uisa Olympias mater. § Iusti.lib.11.12.Plutar.& alij. §

Scipio item Africa.prior. § Liui.lib. 26.car.4. §

Genitio Cornua in capite emerserunt. § Valer.cap.de piet.in patriá. 5.cap.de mirand. §

Petilius Cons.lethi iugum capturus in Ligures sentiens,mortem ibi obiuit. § Liu.lib.41. car.415. Valer.cap.de omin.

Delphini plures in Africa inter se dimicantes interfecerunt plures, &c. § Dion lib.48.car.pen.a ter. §

Fruges in arboribus natæ. § Iul.obseq.de prodig.nu.24.28. §

Hordeum natum in cu minibus arborum. § Capitol. in Anton. Pio.Imp.car.36. §

Oues,purpureæ natæ,ub i supra de miraculis. § In Anton.car.97. §

Corui in miluos præliant es hincinde numerosi,se etiam hostiliter lacerantes, § Ponta.lib.2.de bello Neap.car.287. in fin. § Regiam declararunt cladem,prætorium item conclamantes obuolitauere. § li. 1.in med.car.265.lib.5.car.antep. §

Coruorum nubes ampla uiso accipitre Falcone fugata.

Monedulæ, quas hodie Tacolas dicunt, in lustratione exercitus in duas diuisæ acies decertarunt, turresque inde insederunt, quo tempore Ecclesiastici a Vicecomitibus acie fusi sunt, anno. 1324. § Cori.li. 3.car.200. §

Statuas sudasse, tres soles nocturnos uisos. § Guizard. libr. 1, car.41. §

DE PVDICITIA.

Pudicitia & castitas quam rara sit, uel esse soleat declarauit exemplũ in Sesoo rege Aegypti de quo Diodo. §lib.2.car.8.in fin.Plin.li.36. cap.11.Herodo.lib.2.cap.7.in fi.eius. § De Pherone Sesostri filio, is erat captus oculis, Oraculo responsum habuit, sanitatem consecuturũ, urina oculos abluens mulieris quæ maritum tantum cognouisset, quã pluribus expertis & propriam etiam, nullam reperit pudicam, nisi hortulani cuiusdam, unde consecuto uisu, uiuas ipsas cõbussit omnes. § Simile, infra de fatis. in Pherone. §

Pescenius Niger Imperij Ro. affectator ipsam obseruauit castitatẽ, ex quo rei uenereæ nisi ad creandos liberos prorsus ignarus. §Volcat. in eo. car.240.a ter. §

Drusus Germanicus Tiberij frater postea imperantis patriæ rarum ornamentum, Veneris usum intra coniugis caritatem clausum tenuit, § Valer. cap. de abstin. car.83. §

Zenobia uirago de qua supra per nos in cap. Mulieres, &c. cum Odenato eius uiro concumbens expectatis menstruis continebat se, si prægnans esset, &c. § Spart. in 30. Tiran. de ipsa car.167. ante. §

Antonia defuncto marito forma florens & ætate, cubiculum socrus pro coniugio tenuit. § Vale. d. cap. de abstin. §

Sulpitia Paterculi filia Flacci uxor ex centum præcipuis electa ad dedicandum Veneris simulachrum, & ad Deorum matrem accipiendam lecta. Orithia Amazonum regina perpetuam seruauit uirginitatem. Iusti. lib.2. §

Claudia etiam de qua Plin. § lib.7. cap.35. §

Sophronia per Masentium inquietata mortem sibi potius consciuit. § Plati. in Melcia. pontif.33. §

Iccus Astyllus Chryson Diopompus, Venere abstinentes habiti, ne detrimento accepto uictoriam in Athletis amitterent speratam. §Plato. lib.8. de legi. car.2. a terg. in med. §

Brias Argiuus uim puellæ inferens, somno pressus, ab ea oculis priuatus. Pausan. § lib.2. car.77. in med. §

Democles Athenienſ. adolescens Demetrij regis uim euitare nõ ualens, in balneo se proiecit aqua feruenti oppleto, & seipsum exanimauit.

uit. ‡ Plutar.in Demet.car.5.a terg.uel 289. ‡

Pausanias Macedo adolescens per uim stupratus ab Attalo, & alijs, re ad Philippũ delata in ludibrium ab eo uersa, in Iudicem uindicaturus iniuriam, Philippum transfodit, &c. ‡ Iusti. libr. 9. in fin. supra in uer.fatis. ‡

Diocles Pisistrati fil. per fratrem stupratæ uirginis interfectus est.

Iosephus Hebræus ad Pharaonẽ Aegypti regem captiuus & seruus, ab uxore domini ad stuprum requisitus, renuens, accusatus ad regem, carceratus, re cognita liberatus. ‡ lib.Genes.cap.39.Iosep.lib.1.antiqui.Iud.lib.3.car.2.cap.3. ‡

Bellorophon pariter oppugnatus, &c. in Fab.habetur.Home. ‡lib. 6.Ilia.car.3.Iuuen.Sat.x.car.ult.ubi & de Hippolyto. ‡

Arsinoe Agathoclis amore capta, cum ad obsequium pellici non potuerit, per insidias interfecit. Pausan. ‡ lib.1.car.5.a ter.uel 12.24. ‡

Philonomes Graugasi filia a priuigno pulsa prouocato Tennem ad uirum accusauit, mendacio cognito plecta. Pausan. ‡ libr.ulti. car. 398.in fi. ‡

Victorinus ex 30.Tyran.quintus, de quibus Spartia. ‡ car. 254. a ter. ‡ Ab Actuario interfectus, quia eius constuprauerat uxorẽ. ‡Eutrop.in Galie.Imperat.car.76. ‡

Alienum non licet arare fundum, est prou.de quo Eras.nu.2042.Laciadæ 1953.Apud Cumeos erat adulterij pæna, ut not.Plut. ‡in problem.car.218.a ter. ‡ Mulier deprehensa, saxo imposita, omnibus spectanda inde super asino, &c. Solonis lege. ‡ de qua Plutar. in eo. car. pen.in prin.uel 27. ‡

Mæchum fas erat interimere deprehendenti. Vnde Iuuen. ‡Sat.6. car.2. Credo pudic. ‡

Iulius Cæs. adulteriorum quamuis professor, adulteria tamen uindicauit, libertum enim adulterio commisso capite priuauit. ‡ Sueto. in eo.cap.Conuiuatum.car.31. ‡

Augustus etiam libertum matronas adulterantem Proculum sibi acceptissimum mori coegit. ‡ Suet.in eo.cap.patronus.car.100.a ter. ‡ De Iulia filia & alijs. Dion. ‡ lib.55.c.6.a ter. ‡

Nero per Laticlauium cuius uxorem attrectauerat noctu ad necem cæsus. ‡ Suet.in eo. cap. petulantia.car.155.a ter. ‡

Salustius tantus histor.scriptor, authore Varrone, in adulterio deprehensus a Milone loris cęsus. ‡ Gel.lib.17.cap.18. ‡

Macrinus Imper. & Aurelianus etiam adulteros uario modo interfici iussit in pænã, &c. ‡ Capitol.in eo.car.94. Vopis.car.190. in med.

Rodoaldus Longobard. rex in adulterio deprehensus, ab illius uiro interfe-

interfectus est. § Blon.lib.9.car.antep.in prin.§

Rodoricum Visigot.in regem ob adulteratam uxorem maritus eius Iulianus comes Saracenos in regem traduxit,a quibus acerrimo pressus est bello,&c. § Aemil.in Theodor.2.rege uig.car.58.a ter. §

De Apuleia,Tacit. §lib.2.in med.car.43.§

Robertus Constantinop. Imper. quia uirginem sponso detraxerat, non deterritus Burgundio spōsam truncis deformauit naribus. § Aemil.in Lud.9.rege.43.car.297.in prin.§

Margarita & Blanda flagitij conuictæ, Adulteri uerendis conuulsis, unco tracti reste suspensi pœnas dedere. § Aemil.in Philip.4. pulcro rege.45.car.362.a ter.§

Adulterātibus aliorum mulieres uiris nullam constitutam esse pœnā conqueritur Sira, de qua Plaut. in Mercat. §cap.Aecastor.car. 219. a ter.§ Lege dura uiuūt mulieres. Nā si uir scortum duxit clam uxorē suam,&c.Sed hoc propter progeniem.Elephanti,apes,columbi adulteria nōn noscunt.Plin.in eorum recitatione. In cæteris animalibus pernicialia.

Pararencus dicitur, uel ut Plautus, commaritus, in uxorem conniuens uel consentientem se exhibens. § In Casina. cap. si sapitis. car. 123.a ter. § Meus compar,commaritus, socerus, uillicus.

Ad Babiloniam coniuges cum hospitibus coeunt pretio parentibus, maritisque conscijs & permittentibus. § Curt.lib.5.car.3.in fi.§ & in quibusdam Italiæ ciuitatibus hodie.

Agis rex Tymeam uxorem habuit adulteram in Alcibiadem ad se hospitem. (261.in fi. §

Stilponis filia impudica. § not.Plutar.lib.de tranquil. animi. car.

Nullus iam adulterij pudor est,postquam eo uentum est, ut nulla uirum habeat nisi ut adulterium uitet. § Sen. libr. 3. de benefici. cap. plures.car.103.in fi.

Antoninus tamen Philos.Imper.tantus,tanquam sapiens in Faustinā uxorem conniuebat,dicens,si diuortium faciā, quid de Imperio? §Capitol.in eo.car.47.in prin.

Seuerus Imper. Iuliam adulterij famosam tenuit. §Spar.in eo.car. antep.§

Adrianus Imper. uxoris adulteria cognouit per eius frumentarios, ubi supra.car.26.in prin.§

Pertinax etiam Imper. in uxoris impudicitiam notam minus diligēs fuit. § Capitol.in eo.car.ult.§

Multis Illust. dedecori fuit, aut inconsultius uxor assumpta,aut retenta patientius,Ita foris claros domestica destruebat infamia. §Plin. in

in ſuo Paneg. car. 5. fin. uel 388. § De Plotina Traiani uxore honeſtiſsima.

QVANTVM VALEAT ERROR, &c.

Quantum ualeat error in re præſertim milit. per exempla conſtat. Ex paruis enim ſæpe magnarum momenta rerum pendent. Liui. § li. 27. car. 2. a ter. § Prælio inter Cæſarem & Sex. Pompeium in Hiſpania conſerto, pari euentu & nullo uictore, Bogna in Labienum inſurgens cauſam dedit ut Pompeiani in fugam uergerent qui uictores eſſe potuerunt aduertentes. § Dion. lib. 49. c. 6. fin. §

Portu occulto a ſuperatis Carthaginenſ. clam formato quotidiana omnium opera, condita claſſe ualida, non aggreſsis improuiſis hoſtibus incautis inopinantibus uictoriam omiſerunt euidentiſsime conſequendam. § Apia. lib. lybico. car. 6. fin. car. ſeq. in princ. Elephas, &c.

Plotius de proſcriptis abditus a perſequentibus erutus unguentorũ odore. Plin. § lib. 13. cap. 3. in fin. Valer. cap. de fide ſeruorum. §

Demetrius Antigoni regis filius in hoſtem Antiochum regem Seleuci fil. inuectus, acie pulſum, perſecutus longius & immoderate, aditum dedit hoſtibus uictoriæ cõſequendæ in eius patrem, & in ipſum tardius regreſſum ad reſtituendum prælium, & opem patri præſtandam. § Plutar. in eo. car. 290. a ter. §

Lucullus pluribus in Mithridatem conſecutis uictorijs in debellandi eum occaſione deſtitutus, ab exercitu diſſoluto receſsit, quia temere prolata fama militũ bona publicanda ex decreto Senatus, &c. § Apia. lib. Mithridat. in fi. car. 11. fi. §

Stilico Halaricum Gothorũ regem cũ exercitu in die Paſcatis truci dare aggreſſus, uerſa fortuna ad internitionem fuſus & cæſus iuſſu Imper. obtruncatus perfidiæ pænas luit. § Blon. lib. 1. car. 4. in prin. §

Gundebaldus regis filius, maior natu ex tribus prelio fuſus, depoſitis regijs inſignibus ſe abdidit, adeo ut cęſus crederetur, nõ repertus alicubi delapſis militibus hoſtium ut uictoribus, Viennam reuerſus lectis ſtatim militibus fratres ſuperauit, interfecit, & concremauit. § Blon. li. 3. hiſtor. Aemil. in Clodou. rege quinto, car. 16. in prin. §

Macrinus Imperium affectans, interfici iuſſus per litteras, legi permiſſas ab eodem per Heliogab. Imp. inſidias uertit in authorem ipſum Imper. § Herod. lib. 4. car. 3. fin. §

Columbam uolantem cum chirographo capientes impellente accipitre perſcriptum mutauerunt, & columbã demiſerunt, contraria enunciantẽ. & obtinuerunt. § Aemil. in Phil. 1. rege. 38. car. 191. ante. §

Gilimer in Africa Vandilorum dux fratris Amatæ mortem deflens, uictoriam conſecutam amiſit in Beliſariũ hoſtium tunc ducem. § Pro

cop.

cop.lib.3.car.60.a ter.§

Damascum Asiriæ urbem primariam obsidentes Christiani ualido cum exercitu, mutatis Castris consilio delusi, aqua fontana priuati eorum potestatis recedere coacti sunt. § Blon.lib.15.car.3. ante. Machia.lib.3.discurs.cap.18.§

Saladinus Sophus acie superatus a Christiano exercitu & fugatus in expeditione Orient. equus militis prolapsus, insecutus per milites desilietes, strepitum exciuit adeo, ut posteriores acies in fugam uersę uictoriam Saladino permiserunt. § Blon.lib.16.in med.car.113. Aemil.in Phil.2.rege.41.car.248.in prin.§ Vt de pugna ad Cannas not.Plut. § in Fabio.car.68.§ Quia milites Rom.desilierunt ex equis.

Vacuam ad urbem deserto per aliquot milites loco sibi deputato, aditus patuit Turcarum aciei, adeo quod Christiani ex uictoribus superati profligati disipati fuerint. § Ioui. de Amurathis uita. 2. Imperat. Turca. §

Florentini ad Campaldinum superati per Aretinos, prælio repetito uictoriam obtinuerunt maximam. § Blon.lib.18.in fi.car.ult.a ter.§

Motono per Turcas obsesso perductæ auxiliarijs nauibus munitiones, unde lætantes propugnatores negligentius defendentes, urbs capta direptaque per irrumpentes Turcas. § Ioui.in Baiazit. 2. Imper. Cambi.car.49. §

Veneti uictores nauali prælio superati a Genuensibus. § Cron. Ven. cart. 94. § facinus item Canis, de quo Corius. §car. 217.a tergo. §

Mediolanenses post diuturnum prælium irrumpentes in urbem Comensem, hostibus tunc in montibus recesis delitescentibus, facta omni moda spoliatione & crudelitate per superuenientes Comenses ipsos fusi, spoliati, cæsi, &c. § Cor.car.27.§

Heluetij uictoriam obtinuerunt aduersus ducem Mediol. causa muli deterriti. §Cori.car.327.a ter.§

Elephas in fugam actus in prælio inter Scipionem & Annibalem in Africa causam dedit Cladis Carthagin.ipsis. § Liui lib.30. c. pen. in prin. Apia.libr.Lybico car.348. in prin.§ Et quia præsertim recesit Annibal in prælio subsidiarios in insidijs positos accersens ipse, & fugere uisus per pręliantes suos. § Apia.ubi supra.§

Landresium dum oppugnaretur per Cæsarianos & arcte obsideretur Francus rex Franc. auxilia innouauit coacto ualido exercitu, & recesit, hostibus tamen ad prælium prius prouocatis, ad quod speculandum noctu missus Salazarius impiger miles, retulit omnia integra esse, orta luce, cognito errore, persequendi occasio lapsa. § Ioui. lib. 44. in

in prin.car.8.uel 495.§

Alfonsus rex Neapolit.urbem amissam cum regno, recuperaturus. & si prælio superatus classe amplam spetiem ostentante,& numerosi ex ercitus plena,rara tamen,sed audacia fretus, admissus noctu cum piscario urbem occupauit,exclusis Gallis hostibus. §Ioui.li.3.car.10.87.

Clemens quintus pontificatum obtinuit absens, sed se defunctum simulans, Cardinalibus in alium non admittentes uota ob æmulationem,anno.1305. § Cori.lib.20.car.164.§

Perusiam intrantibus Oddis,unde profugi erant egressuri Balionij tunc domini,cathenam ferream ad plateam secure rupturus, uno clamante,retro retro, in fugam lapsi consecutam amiserunt uictoriam, unde quamplures ex fugatis capti & Troilus Sauellus,alij interfecti, alij appensi,&c. § Guizard.lib.3.car.6.§

Error fuit similis in uoce Retro,in prælio quo Consaluus Ferdin.uictoriam obtinuit Francos in hostes ad Cirignolam, Nemorense duce uulnere cadente,&c. § Guizar.ubi supra.lib.5.car. pen. §

Brutus Cæsaris ad Massiliam legatus oppugnandam classe binis a nauibus aggressus eodem tempore ęgre lapsus concursu ipsarum quæ pro pterea rostro laborarunt collabentes, unde Brutus in utranque impetum faciens cepit ambas. § Cæs.lib.2.ciuili.car.3.§

Guinio per Abraymum oppugnato cum Turcarum exercitu defenso per Nicolizzam acerrimum propugnatorem sui oppidi,duobus tunc etiam erectis propugnaculis in hostes,unde maximo eleuato clamore per oppidanos omnes cum eiulatu impetum bellicum represserunt mirabundi Turcæ,unde oppugnatio intermissa inde & remissa. § Ioui.li. 30.in med.car.402. §

Ad Nicopolim prælio concurrentibus aciebus, Vngarorum Francorumque in Turcas numerosissimos, quorum erat iam uictoria, sed Francorum equitatui in castra cōsternato, ex quo equites desilierant in hostes premendos reuertētes errorem iniecere in socios cæsos, unde in fugam lapsi uictoriam amiserunt partam. § Aemil.In Carolo.6.rege 52.lib.10.car.6.uel.447. §

Quæ in alijs uindicarunt ipsi commiserunt & econtra. § Valer. capit.de Censo.not.in fi. §

Geta a censoribus senatu motus censor postea factus seueritatem in dutus est.

Valer. itē Messala tali nota astrictus cēsor creatus dignū se exhibuit.

Ventidius ad Asculum captus,& in triumphum ductus, cosul creatus de Parthis triumphauit,eodem anno & prætor & consul factus. § Va ler.

ler.cap.de fublimit.Plin.lib.7.cap.43.Gel.lib.15.cap.4.Dion. lib.43. car.ult.lib.49. car.275.§

Quædam nulla arte effici poſſe,&c. § Garimb.li.de fort. 6.in prin ci.car.105. §

Quibus ex cauſis condemnati,&c. Fuluius argentarius bello punico uigente coronam roſaceam portans, carceratus,quoad bellum expeditum fuit iudicatus degit. § Plin.lib.21.cap.3.in med. §

Mutianus Marſiæ demptam coronam portans è floribus in uincula duci iuſſus,ubi ſupra.

QVI AETATE SVA CLARISSIMI EVASERE, omnibus uirtutibus & bonis præditi quamplurimum.

ODEM in homine plura uirtutis genera quam raro concurrere uidemus,naturam ingenio acutam contemplationi aptam, ueritatis auiditate flagrantem una cum natura graui,ad agendum ſtrenua, boni publici prouida, ut de Cæſare interempto Mar. Antonius in oratione ſua irritatiua, de qua Dion § lib.44.car.7.fin. Iuuen.ſat.7.car.pen.in fi. § Fælix,pulcher, & acer. Sapiens,nobilis,generoſus orator,& iaculator. Difficillimumque habetur admodum reperire hominem,ingenioſum ſimul, & præ cæteris mã ſuetum atque uirilem,dicit Plato § in Theæt.in prin. car.54.in fin.& lib.6.de rep.car.penul. § Virum uere bonum manibus pedibuſque & mente Tetragonum fabrefactum ab omni parte. § in Prothag.ubi ſupra.car.6.uel.96.in princ.Home.lib. 3. Ilia. car. penul. § de Polidamante in Hectorem,de Neſtore § lib.9.car.1. § Virtutis nobilitatis ac meritorum iudicium delectus, §dicit Aemil.in Phil. 1.rege.38. car.192.in fi. §

Recitandi ſunt qui tales per nos luculentis ex Authoribus excuſsi ſunt,unde apparent quam rari nantes,&c. § Plin.in ſuo paneg.in prin ci. § rari extant, quorum uirtutes nullo uitiorum confinio lęderentur.Quis enim ſapiens,diues,liber,honoratus,pulcher & ſanus. § Orat.epiſto.1.lib.1. in fin. § Virtutibus permultis ac diuerſis, ſumma probitate,beneficẽtia,fortitudine, continentia, & ad Illuſtria cuncta eſſe negocia,facta officia.Vnde omnium ſibi concilient beniuolentiam ac opinionem,ad honorationem, reuerentiam & admirationem.

1 Scipio ſuperior ueris uirtutibus mirabilis, quem Dij naſci uoluerunt, ut eſſet in quo uirtus ſe per omnes numeros omnibus efficaciter oſtenderet,

oſtenderet, admirabilis erat in eo continentia, ſingularis fortitudo, mira integritas, pietas, religio, benefaciendi ſtudium quibuſque, amor in patriam, &c. moribus compoſitus, & ſtatura, uerbis non elatus, ſed quibus in eſſet maieſtas & fides. Ante legitimum tempus omnibus populi ſuffragijs electus proconſ. in Hiſpaniam, dux inclitus quattuor duces, & exercitus hoſtiũ profligauit, & ipſum Annibalem gentium terrorẽ, cui hoſtium ſoli contigit intra Vrbis muros haſtam emittere, not. Plinius in hoc author unicus. § lib. 34. cap. 6. in fi. Plut. in eius uita in cõparatione, Ponta. lib. 1. de prud. cap. quæ ſit uita, &c. car. 163. a ter. Valer. cap. de mutat. morum, exemp. 3. § militari ætate uix dum imperio conſul. accepto patris & patrui perſecutus mortem, amiſſas recuperauit Hiſpanias, quattuor inde exercitibus pulſis, ut ſupra. Tranſgreſſus in Africam duobus exercitibus etiam cęſis, binis eadem hora captis incenſiſq́ue caſtris, Syphacem potentiſsimum regem cepit, Annibalem Italia retractum uictorem tantum tamq́ue multiplicem prælio ſuperauit, fugauit Italia per ſex decemq; annos uexata, quadringentis urbibus igne abſumptis. 300. millia hominum interemptis. Carthaginenſibus conditiones deditis impoſuit. § Sen. epiſto. 86. in princ. in ipſa, &c. Liui. in eius oratione per Annibalem ad ipſum Scipionem ante prælium deniq; initum lib. 30. in fi. Apia. lib. lybico. car. pen. § prædonum duces quidam intromiſsi domi, dextera appræhenſa diu oſculati, poſitis donis (ut numini) Lares ad ſuos reuerſi ſunt. § Valer. cap. de maieſtate. car. 2. Gelius lib. 4. cap. 18. lib. 7. cap. 1. lib. 6. cap. 8. § Caſtimonia commendatiſsimus apparuit eſſe ipſe Scipio, expugnata Carthagine noua in Hiſp. ex quo Iuuenis captiuam egregia formam præſtantem Iuuenem Luceio ſponſo deſtinatam reſtituit, addito in donatiuum prætio pro ipſa redimenda perlato, notant authores plerique omnes, & Liuius, etiã quod Gel. § libr. 6. cap. 8. § aliter relatum referat, cui accedat argumentum Libertæ, de qua Valer. § cap. de fide uxorum. exem. 1. § de Tertia eius uxore ſibi plurimum deferente, Continentiam præſetulit etiam dum uictor in patriam reuerſus eſt, & ipſum pop. Rom. perpetuum cõſulem & dictatorem uellet facere, ipſique ſtatuas in comitio, in roſtris ponere, in Capitolio, in cella Iouis, prohibuit omnia & reſpuit. Imaginem triumphali ornatu ſibi decerni uetuit, &c. § Liui. lib. 38. car. ultima, a tergo. §

2 Cato ſuperior optimus fuit orator, Imperator, Senator. Vrbanas res & ruſticas pariter callebat, adeo ut ad omnia natũ eum diceres quæcunq; agebat, manu fortiſsimus, ſummus Imperator, Iuris peritiſsimus, Orator eloquentiſsimus, rei ruſticæ ſcientiſsimus. § Plin. lib. 7. capi. 27. cap. 31. lib. 14. cap. 4. in prin. lib. 16. cap. 40. lib. 29. cap. 1. in med. li.

25.cap.2.in prin. Liui.lib.39.in med.car.antepenul. uel 222. Plutar.in eius uita.car.1.in fi. Tul. plura.lib.de senect. Valer. cap. de infimo loco natis. Sen.episto.87.car.1.ante, Naufragium,&c. § Censorius tam necessarius fuisse dicitur quam Scipio. Alter enim cum hostibus nostris bellum gessit. Alius cum moribus. Exiguum uiri patrimonium astricti continentia, mores, modicæ clientelæ, domus ambitioni clausa, paterni generis una Imago, minime blanda frons, sed omnibus numeris perfecta uirtus, ut si quis sanctum & egregium ciuem significare uelit, sub nomine Catonis definiat. § Valer.cap.de maiestate.in eo.cap.qui humili loco,&c. § Tusculi natus, litteras latinas ornauit, per eum adiuta disciplina militaris, aucta maiestas senatus, prorogata familia, in qua maximum decus posterior est ortus Cato. § Tul.item de Catone lib. 1.offic.car.22.a terg. § qui ipsum Fabium moribus imitandum delegit. § Plut.in Caton.uita car.1.a ter. Dion.lib.43.car.4. in fi. §

3 Aemilianus Scipio Afric.inferior, omnes uirtutes de quibus in Catone, superauit, eloquentia cumulauit etiam bellicam gloriam, uir omnibus bonis artibus atque omni uirtute præditus. § Plin. libr. 7.cap. 27.Flor.lib.48.57.Valer.cap.quæ cuique mag.Tul.d.libr.1. offic.car. 23.Gel.lib.7.cap.12.in med. §

4 Nasica Scipio eloquens, consultiss. sapientiss. optimus omnium est habitus iudicio Romanorum. § Plin.lib.de uiris Illust.nu. 44. Flor. libr. 49.in prin. Plin. etiam d. cap.27.& cap.34.Plutar.in Afric.Valer. cap.quæcunque mag. §

5 Cato inferior superiori similis, § ut ex Sen. epist.104.in fi.In moment.&c.Plutar.in eius uita.car.2. § Nemo mutatum Catonem totiens mutata rep.uidit, eundem se in omni statu præstitit, in prætura, in repulsa, in accusatione, in prouintia, in concione, in exercitu, in morte. § Flor.libr. 49. in princip. § De euertenda Carthagine contendebāt in senatu Nasica & Cato, Vnus sapientissimus iudicatus in ciuitate, Alter uir optimus a senatu habitus, unde Tullius exclamat § libr. 3. de Orat.& in oratio. pro Murena in med.car.139.& lib.de amic.in prin.§ Finxit te natura ad honestatem, grauitatem, temperantiam, magnitudinem animi, iustitiam, ad omnes denique uirtutes magnum hominem, excelsum,&c. Quid enim modo Catoni præter hanc politissimam doctrinam, nemo fortior ad populum, nemo melior senator, facile optimus Imperator, &c. Catonem certius exemplum sapientis uiri nobis Deos dedisse, quam Vlixem & Herculem prioribus seculis,&c. § Sen. li.Quomodo in sapientē.in prin.car.156. in prin. § Cui tanta fuit authoritas, grauitas, & dignitas, ut Cipro reuertenti, obuij fuerint Consules, officij gratia ad ripam Tiberis, & Magistratus cęteri, uniuersus sena

tùs, populusq; Rom. &c. § Valer. cap. quæcunque mag. ubi supra. & cap. de maiestate. § Cum iussu Cæsaris impotenter duceretur in carcerem, uniuersus senatus illum sequi non dubitauit, unde liberatus. § Tul.lib.ult.epistol.famil.ad ipsum Catonem.§ Quæ ego in benefi cij loco non pono, sed in ueri testimonij àtque iudicij, non ut præstantissimas tuas uirtutes tacitus admirarer.& infra. omnibus scriptis græcis, latinis, & omni uarietate litterarum mearum, te non modo ijs quos uidissemus, sed ijs de quibus audissemus, omnibus anteferrẽ, &c. § & car.2.seq.Ibidem ad eundem. § Laus est laudari a laudato uiro, & si non modo unus, uerum etiam multi Catones essent in ciuitate nostra, in qua unũ extitisse mirabile est. Cato ille noster, qui mihi unus est pro centum millibus, is unus plus potuit quam omnes alij iudices. § Cicero lib.2.ad Atticum car.50.Cupio equidem,&c.li.4.car.122.de Euthicide.in fi. §

6 Papyrius Cursor, omni bellica laude dignus, animi uigore, & corporis uiribus excellens, pedum pernicitate insignis, exercitationis multæ, &c. Nemo unus uir erat quo magis res Roma. staret, impar habitus Alex.Mag.eius ætatis, &c. § Liui.lib.9.car.4.ante.§ Vbi discursus egregius.

7 Pub. Licinius is erat quo nemo ea tempestate instructior ciuis habebatur, nobilis, diues, forma, uiribusque corporis excellebat, facundissimus, super hoc bellicæ quoque laudis, &c. § Liui. libr. 36. in prin.eius. §

8 L.Lucullus, Nobilis, Disertus, Diues, bellacissimus. § Plin. ubi supra.uel Sueto.lib.de uiris Illustr.nu.74.Plutar.in eius uita. in prin. §

9 Pompeius Mag.omnium qui sunt, qui fuerunt, erunt, uirtute, sapiẽtia, gloria princeps. § Tul. in oratio. in Catilinam ulti.car.eius fin. 124.& in oratio.ad Quirites pro reditu suo.car.antep.a terg.In oratio. pro lege Manil.car.11.§ Sit Scipio clarus Italia pulso Annibale, eximia laude Africanus Numantia, & Carthagine subactis, egregius Paulus uicto Perse rege, gloria Marius bis Italia liberata, &c. anteponatur omnibus Pompeius, cuius res gestæ ac uirtutes, &c. § Plin.plura lib. 7.cap.26.de eius magnitudine. § Erat tunc omnium primarius in urbe Pompeius, dicit Apia. § lib.2.car.51. a ter. § Talis fuit ex affectu & dilectione prosecutus, ut ualitudine dubius uota & sacrificia per ciues pub.sint suscepta pro recuperanda eius salute, quod priuato nemini unquam factum fuit nisi Imperatoribus subinde. §Dion. libr.41. car.3.in prin.Apia.lib.ult.car.penult. & car. 10.fin. Tranquil. car. ult. de uiris Illust.Iuuen.Sat.10.car.pen.a ter.prouida Pompeio,&c.§ Siciliam a proscriptis recepit, Numidiam Masinissę restituit, Anno.26.na tus

tus triumphauit, Lepidum Italia expulit, prætor in Hispaniam Sertoriũ uicit, Piratas fugauit, intra.40.dies, unde magnus cognominatus. Tigranem tantum regem compulit ad deditionem, Mithridatem ad uenenũ, Nationes ad Septentrionem & Orientem ad deditionem subegit. § Valer. cap. Quæ cuique mag. § Tantis talibusque consecutis uictorijs, Romam regressus, obuios admirabundos habuit Iuuenes primũ, & alios quosque, senatum insuper omnem, ex quo Rom. Imperium usque ad Euphratem propagauerit, triumphumq; ornatissimũ egit. § Apia. ubi supra. in Mithrid. car. pen. §

10 Iul. Cæsar animi uigore præstantissimus, omniũ capax, in actionibus celerrimus, dictator epistolarum plurium eodem tempore, quinquagies uictoriosus dimicauit acie, clementia insignis, & magnanimitate, inuicto animo, sublimis, &c. § Plin. d. li.7. cap.25. Eutrop. lib.6. in fin. Geu. in Mar. Aur. Imper. car.9. car.48. alia nota in cap. Milites. nu. 1. § de natiua regnandi eius opinione etiam a puero.

11 Cæso Quintius dictatoris Cincinnati filius, ferox iuuenis, tam nobilitate gentis, quam corporis magnitudine ac uiribus ad ea munera data a Dijs, & ipse addiderat multa facinora belli, & decora, facundiãque in foro, ut nemo lingua, & manu prõptior in ciuitate haberetur. § Liu. lib.3. car.3. in prin. §

12 Crassus Mitianus habuisse tradit Gel. § li.1. cap.13. § quinque maxima & præcipua rerum humanarum, eloquentissimus, ditissimus, nobilissimus, Iuris Consultissimus, Pontifex Maximus.

13 Germanicus Impe. Caligulæ pater de quo Sueto. § in eius uita. in prin. & infra cap. Qui bello præstantes. Dion. li.57. in med. car.432. a ter. § Animi corporisque uirtutes, quantas nec cuiquam contigisse constaret habebat, formam, fortitudinem, ingenium, eloquentiam, doctrinam, gratiam, benignitatem, &c. Imperium sibi oblatum renuit, Tyberium ueritus, & obseruans, hunc patriæ rarum ornamentum dicit Valer. § cap. de abstinentia. plura. not. Iosep. lib.18. antiquit. Iud. cap.15. ad fin. §

14 Adrianus Imper. ingenio sublimi, uario, litterarum omnium peritissimus, & Matheseos, militiæ scientissimus, raræ memoriæ, celeber Architectus, &c. § Dion in eius uita car. 13. a ter. Spart. in eo. car.30. Eutro. lib.8. cap.70. §

15 Q. Metellus decem res maximas & optimas consumasse dicit Pli. § lib.7. cap.43. § Primarius bellator, optimus orator, fortissimus Imperator, maxime honorabilis, summe sapiens, summus senator, diues recto mõ, multorum liberorum in ciuitate clarissimus, &c. Nobilissimus, animi raras dotes habebat & corporis uires, cõsulatus, triumphos, &c.

§ Valer.cap.de felicit.in prin. §

16 Q. Fabius maximus cognomento, per omnes eius actiones & maximus. § Tul.lib. de Senect.in prin. § Erat in illo uiro condita comitate grauitas, quamplura gessit bella, & aduersus Annibalem, unicũ tunc refugium ciuitatis, qui cunctando restituit rem, summus Philosophus, Domi & præstantior, qui mores, quæ præcepta, quæ antiquitatis notitia, augurandi scientia, bellorum omnium memor, domesticorum, & externorum. § Liui.plura lib.30. car. 4. fin. a ter. de eius morte. Hunc imitandum elegit M.Cato, de quo Plutar. § in Cato. ipsius uita.car.pen.a ter.uel 109. §

17 T.Vespasianus Imperat. octauus Flauij Imper.filius, gratiosus in omnibus, memoria singularis, ad omnia docilis, equitandi peritissimus, orator facilis, scriptor uelocissimus, bellator acerrimus. § Sueto. in eius uita.car.2. §

18 Aratus in rebus ciuilibus usquequaque perfectus fuit, facundus, prudens, executor diligentissimus, patiens, amicabilis, hostibus insidiosus machinator, promptus, audax, laboriosus, &c. § Polyb.libr. 4. car.4. §

19 Socrates Bellator strenuus, litteris antistes maximus, facundissimus, patientissimus. hunc philosophorum parentem dicit Tul. ipse de quo infra. § Plin.lib.7.cap.31.Plato in conui.car. ult. 178.Tul. lib. 1.de natu. Deo.car.6.fin.uel 36. §

20 M. Varro philosophus, historicus, Imper. prætorius, &c. omniũ Romanorum doctissimus habitus. § Plin.lib.7.cap. 30. in fi. Apia. de ipso, lib.4.in med.car.146.ubi de proscriptis, Gel.li.19.cap.ult. Lactan.lib.1.cap.5. §

21 Xenophon fuit eminens philosophus, egreg. rerum scriptor, & dux inclitus, quem perlegendum dicit Tul. § lib.de Senect.car.5. fi. Plut.in Artox.car.1.in fi.& in M.Ant.Triũ uiro.car.6.in fi.301.Pausa. li.9.car.355.in prin.§ Cyro cũ rege militãs ante Babilonis mænia, exiguis copijs hostes numerosos in fugam uertit, post tanta belli facinora, historiæ scribendæ operã dedit laudatissimam & philosophiæ. § Apia. lib.Parth.car.antep.Polyb.lib.3.car.3.in fi.Aret.lib.de Tirannide. car. 207. § Babilonia socios decem mill.eduxit saluos, periculis expositos, aduersus Artaxerxem regem max. § Arria.libr.1.car.23.libr. 2. car.4.car.7.eiusdem.lib.5.car.169.lib.7.car.302.Valer.cap. de parent. car.124.§ Filium apud Mantineam Clar. prælio interfectum fortiter tulit, coronamque sacrificans reposuit capiti, &c.

22 Iosephus Hebræus miles strenuus dux acerrimus, historicus amplissimus, philosophus eminentissimus, diuinator certus. Sueto. in Vespas.

ſpaſ. Imper. cuius erat captiuus, ſibi ei prædixit de conſequendo Imperio, libertateq; carceris per ipſum conſequenda. § in eius uita ad Ioſep. lib. antiqui. Iuda. §

23 Ioannes Hircanus Simonis fil. patriæ princeps, pōtifex, & propheta. § Ioſep. prædic. lib. 1. belli Iud. cap. 7. lib. 13. antiquit. cap. 17. in fi. 18. in prin. §

24 Philippus rex eloquentia, ſuauitate orationis in militum concionibus, & in rebus bellicis calliditate atque audacia non ſolum militum, ſed omnium iudicio præſtabat. Nec facile fuiſſe regem reperire pluribus naturæ dotibus ornatū, ſolertia, memoria, gratia, inſignis aſpectus, Imperio dignus, regia potentia, maximum robur, inaudita in rebus bellicis animi magnitudo, &c. § Polyb. lib. 4. car. 5. fin. in prin. §

25 M. Aurelius Antoninus Imper. Augu. genus integrum bene agendi, & contemplandi perfecte uidetur conſecutus, reipub. præclariſsime præfuit, animo contemplatus ea ad quæ ſe natum intelligebat, nec a rebus gerendis ſe auocans, neque a perueſtigāda rerum natura, & ob optimam eius adminiſtrationem pater dictus & ſenatus & populi & imperij. cuius dicta & facta, uita denique omnis fuerit ſuprema in hominum admiratione & culta, a quo & ſenatus & populus uiuendi normam regulam legesq́ue acceperit, atque ut omnium maximus, ſic & optimus & ſapiens cum omnium ſcientia iudicatus & habitus. § Ponta. libr. 1. de prud. cap. Quæ ſit uita perfecta car. 163. in fi.

26 Traianus in Hiſpania natus, Imperator factus, ita rempu. adminiſtrauit, ut omnibus principibus præferatur. Inuſitatæ ciuilitatis & fortitudinis fuit. Daciam Decebalo rege ſuperato ſubegit, Armeniam occupatam recepit, Albaniam, Sauromatas, Boſforanos, Arabas, Seleuciā, Cteſiphontem, Babiloniam cepit & Arabiam, gloriam militarem ciuilitate & moderatione ſuperauit. Aequalem ſe ubique exhibens, amicos frequentabat, ægrotantes uiſitabat, nihil iniuſtum agens, liberalis in cūctos, ciuitatibus immunitates tribuit. ob hoc per orbem terrarum Deo proximus habitus, nihil nō uenerationis meruit & uiuus & mortuus. ſolus omnium Imperator intra urbem ſepultus eſt, unde in prouerbium optatum, ne felicior Auguſto, melior Traiano. Eutrop. li. 8. in prin.

27 Theodoſius Imper. corpore & moribus Traiano ſimilis, a quo traxit originem, ſtatura eminens fuit, cui membra, cęſaries, dignitas, inceſſus, mens illi ipſi prorſus talis. Animus clemens, ſolo habitu differens a cæteris, ſimplicia diligebat ingenia, eruditos mirabatur, ciues honoribus, pecunia, beneficijs munerari. litteris mediocriter doctus, ſagax, diligens, ad geſta noſcenda habuit a natura, quod Auguſtus a doctoribus philoſ. Eximiæ fuit pietatis, regebat ualitudinem continentia uescen

di, mansuetud. in Deum deuotio. Mediolani excessit e uita. § Eutrop.in eo.§

28 Alexander Seuerus Imp. bonis imbutus artibus, ne unum passus est diem transire, quo se ad litteras uel ad militiam non exerceret.amauit litteratos homines, cum amicis familiariter uixit,corporis uenustate, decore cunctis amabilis, ab omnibus sanctus & utilis reipub. Magni & Antonini delatum sibi nomen recusauit. Seuerus tamen appellatus a militibus ob eius constantiam, ex quo tumultuantes legiones exauthorauit,& arma deponere iussit, in authores animaduertit. Virgilij Sortibus illustratus est.¦Tu regere Imperio populos,&c. Nimius erat ei ardor oculorum,Diuinatio mentis frequens, rerum memoria singularis, leges quamplures tulit authore Vlpiano, Paulo, Papiniano & alijs Iureconsultis.causis iudicialibus consultissimos adhibebat, militãtes senes ac benemeritos.Quottidie aliquod pium faciebat, facũdiæ fuit grę cæ magisquam latinæ. Ad musicam pronus, Matheseos peritus,& aruspicinæ geometriæque.pinxit mire,cantauit nobiliter, lira, tybia, organo concinit,tuba etiam. Palestricus primus fuit.In armis magnus, ut multa bella, & gloriose gesserit. Primo mane rem diuinam faciebat, nunquam morosus aut iratus,sed fronte semper pari. Lætus ad omnia erat, & ingentis prudentiæ.Milites non pretiosis uestibus sed speciosis donauit dicens,Imperium non in decore,sed uirtute esse debere.Thurinum fumum uendentem,fumo necari iussit. Cẽsuram suis temporibus de proprijs moribus gessit.in iocis dulcissimus,in conuiuijs comis, ægrotantes inuisit.Ouinium affectantẽ Imperium etiam non castigatum admisit ut amicum,commendauitq; senatui, eum excusans, Parthicam expeditionem inhiens. Talis ac tantus Imperator milites duxit tanta disciplina ac reuerentia sui,ut senatores diceres fuisse. Vnde prouintiales,ut Deum suscipiebant.Phalãgiarios instituit ex sex legionibus.apertis papilionibus prandebat, & cænabat. milites transgressores increpabat dicto christiano,idque erat, Quod tibi non uis, alteri ne feceris. Aniculæ ab eius milite iniuria læsæ exauthoratum eum in seruum dedit. Artaxerxem in Persas prælio max. superauit potentissimum & triumphauit. Ad Germanicum bellum profectus, quia Galliam infestabant seditione militari,interfectus,Romæ inter Deos relatus ut optimus. cuius fuere consultores Iurisperitissimi Sabinus, Vlpianus, Gordianus,&c.ut supra. § Lamprid.car.ult. §

29 Iulianus rerum potitus,bellum Parthis intulit, cui & interfuit Eutropius author, ut in hoc ipso Imperat.refert ipse. Assiriam populatus est,ad Ctesiphontem se habens uictor remeans interfectus est, & inter Diuos relatus.Liberalibus disciplinis eruditus,facundia ingenti,memo

ria tenacissima, in amicos liberalis, in prouinciales iustissimus tributorum oppressor, ciuilis in cunctos, nimius autem religionis Christianæ insectator, sed citra sanguinem, M. Ant. non absimilis, quem imitabatur. § Eutrop. in eo, Pompo. Let. lib. 2. in eius uita. § Clemens, moderatus, studiosus, in uenere abstinentissimus, nationes pacificas tenuit, Antiochiam uenit, in Persas continentissimus, iustissimus, hostes prælio superauit. Ipse Asiria depopulata prælio perijt, & inter diuos relatus, ut supra. § Ponta. lib. 1. de mag. car. 249. in prin. §

30 Thimotheus Cononis fil. cum belli laude nulli esset inferior, nec & patri. Ad eam laudem doctrinæ & ingenij gloriam adiecit. § Tul. in 1. offi. car. 23. ante. Probus etiam in eo. § fuit etiam disertus, impiger, laboriosus, rei militaris peritus & ciuitatis regendæ. plures superauit gentes, & ciuitates cepit. maritimum principatum pro patria obtinuit. unde ei statuam posuere.

31 Epaminundas Thebanorum dux, hostes Lacedæmonios urbe spoliari conatus est inaduertentes, sed a senibus, mulieribusque defensa Agesilao rege tunc absente cum copijs, acie confligentes superati, Epaminundas uictor saucius decessit. Incertum uir melior an Dux esset, nam & imperium non sibi sed patriæ semper quæsiuit. philosophiæ studio clarus, moribus insignis & abstinentia. pecuniæ adeo parcus ut sumptus funeri defuerit. gloriæ non cupidior quam pecuniæ, recusanti omnia imperia congesta sunt, &c. § Iusti. lib. 6. in fi. Valer. cap. de fortitud. car. pen. & cap. de fiducia sui, & infra. cap. qui coacti. Pausan. lib. 9. car. 354. in med. de Alex. tyranno & Cleomene depsico Epaminunda suffecto.

32 Probus Imp. uere probus habitus, quo tempore annorum sex præfuit, & a seditiosis militibus interfectus, Sarmatas confudit, tyrannos extinxit, orbem pacauit, iudicia bonorum ex eius uirtutibus confirmauit. § Pompo. Let. lib. 1. §

33 Numerianus etiam imperium sequens, commendabilis miles, poeta promptus, orator modestus & frugi. § Pompo. Let. ubi supra. §

34 Belisarius Græcorum dux in Italia legatusque pro Iustiniano Imper. in Gothos, rei milit. scientia præditus, omnes ætatis suæ duces longe superauit. Erat enim in illo humanitas summa, liberalitas mira, rusticorum fautor ne uiolarentur per milites, seueritate disciplinæ abundantiam conseruabat in castris, bellator acerrimus, &c. § Blon. lib. 5. histor. car. pen. a ter. §

35 Gothofredus Bolionius Comes Belga Lothering. dux, in re tunc milit. & imperatoria peritissimus, religione prçstãs, specie corporis erat eximia, statura sublimi, incessu grauis, sermone breuis, uultu maiestatẽ Augusti præseferebat, &c. In terræ sanctæ loca rex institutus fuit, ex

quo non armis tantum, sed consilio & religione ingens erat. Frãci eum obseruabant uirtutis, modeltiæ ac clementiæ fama. proinde Trilinguis, sacro bello cunctorum animos in se uertẽs, &c. § Aemil. in Phil. 1. rege 38. car. 152. 154. in fi. 192. & seq. lib. 4. car. pen. §

36 Gulielmus tertius Siciliæ & Neapolis rex, Normannus genere, cognomento bonus, animi & corporis dotibus præditus, gratiosus, eloquẽs, castus, liberalis, beneficus. Extorres regni reuocauit omnes & bonis restituit, religioni pronus & omnibus amabilis. § Blon. li. 15. car. antepen. lib. 16. car. 2. Colenut. lib. 3. car. 6. fin. §

37 Sigismundus Imp. modernus, nobilis princeps, staturæ proceræ, liberalis, religiosus, diuersas callens linguas, latinæ excellens, &c. § Egnat. in eo. car. 116. §

38 Alfonsus Neapolita. rex non minus litteris quam rei bellicæ operam dedit, religiosus, uerbis resolutus, staturæ ualidæ, liberalis, affabilis, splendidus, studiosorum fautor, litteris deditus, & etiam sacris, commendatissimus fuit & monstrabilis. Ducatũ Mediolan. oblatum sibi per Philippum ducem respuit, aspectu uiribusque competens, temperatus in uictu, liberalis præter uires, uenationibus deditus plurimum, prælio acerrimus, post & clemens, & in inimicos facilis. § Colenut. lib. ult. in fi. car. 196. §

39 M. Ant. Colũna hodie nullis oppressus uitijs, omnibus præditus uirtutibus erat, etiã apud hostes illustris, præter animi uigorem procera erat statura, membrorum firmus, decoro uultu, equitãdi peritus, & omni armorum genere, &cæ. Lescutus enim & Borbonius duces acerrimi eius hostes, amicitiam secum inire institerunt, & cum eo dextras iungere, data utrinque fide conuenerunt, prouocati ex præclaris eius actionibus in bello, & propugnationibus acerrimis. § Ioui. li. 18. histor. car. 4. fin. §

40 Semiramis imperium filio tradere non ausa, defuncto Nino rege patre, ipsum rexit filium similem ei simulans. magnas res gessit, quarum amplitudine ubi inuidiam superatam putat, se aperiens, admirationem auxit, quod mulier nõ fæminas modo uirtute, sed etiam uiros anteiret. Babiloniam anno tantum expleto condidit, Aethiopiam suo regno adiecit, Indiæ bellum intulit, &c. § Iusti. lib. 1. in princ. Diodo. in ea. ex Beroso libr. 4. de ipsa Semiram. § Hæc antecessit militia, triumphis, diuitijs, uictorijs, & imperio mortales omnes. Nemo unquam huic fæminæ comparandus est uirorum, tanta in eius uita dicuntur & scribuntur cum ad uituperationẽ, tũ maxime ad collaudationem suam magnifica. Alexan. Magnus in oratione de qua Curt. § lib. 9. in med. car. 136. a terg. § ad eius milites uictorijs lassos. Obsecro uos cogitare nos peruenisse

uenisse in terras, quibus ob fæminę uirtutem celeberrimum nomen est, quas urbes Semiramis condidit? quas gentes in potestatem redegit? quanta opera molita est? &c.

41 Sempronia, de qua Salust. in Catili. facinora uirilia committens, audacia nobilis, formosa, litteris græcis & latinis prædita, psallere & saltare docta, &c.

42 Archidamia bello presis Lacedæmonijs ab Epirot. rege Pyrrho, fæminas in Cretã insulam perfugere & in tutum mittere cum decreuissent, ira percita cum cæteris pluribus fæminis gladio incincta in Senatum prodijt offerens operam ipsarum ad patriam defendendam tutandamq;, adeo ut ab ipso ciues auerterint cõsilio, urbs acriter defensa, re infecta, salua urbe recessit Pyrrhus. §Plut. in Pyrrhi uita. car. ult. in prin.§

43 Zenobia Odenati Imper. uxor, prudens, constans, liberalis, bellatrix eximia, nudo sæpe brachio certans, litterarum instructissima, castissima, non solum Galieno Imperat. melius imperauit, uerum etiam multis Imperatoribus fortius atque solertius. Palmiranis in Oriẽte præfuit, mulierum omnium Orientalium speciosissima & nobilissima. triũphata in urbe diu uixit. filios Romæ posterosque reliquit in Tiburtino agro, qui nunc etiam inter nobiles manent. § Spartan. & Capitol. in Galieno Imp. car. antep. 177. Vopis. in Aurel. Impe. in prin. & in Heren. Cæs. uig. c. 265. 267. plura Geu. lib. 2. car. 256. a mad. Lionora. § ut habetur in epistola ad Senatum ipsius Imperat. Aureliani. Audio pat. conscri. mihi obijci, &c. Quæ illa est mulier, qua prudentia, constantia, grauitate, liberalitate, seueritate quandoque. possum etiam affirmare tãto Aegypti & Orientis populis mulierem terrori fuisse, ut se non Arabes, non Sarraceni, non Armenij mouere ausi sunt, &c.

44 Telesilla (de qua cap. Qui fortitud. infra ult. exemplo.) Argiuam ciuitatem propria defendere uirtute non dubitauit. Vnde Cleomenes rex, oppugnationem prosequi destitit, & recessit. §Pausan. li. 2. car. 28.

QVI BELLO PRAESTANTISSIMI REBVSQVE gestis clarissimi maximum etiam principatum deposuerunt sponte, uel oblatum renuerunt.

NEMIMEM alteri imperium cedere animi motu proprio, dicit Salust. § ad Cæsarẽ. li. de rep. car. 99. ante. § Dionisium Siciliæ tyrannum dicentem, refert Liuius § libr. 24. car. 4. in fi. ubi de re Sicula, deque Demarata Hieronis filia, § pedibus tractum, non insidentem equo, relinqui debere tyrannidem. Plures tamen remota ambitione, uitam prætulerunt priuatam.

Sylla

1 Sylla dictatura ſe abdicauit, primuſque eſſe uoluit, qui tyrannidem deponeret, qui Senatores triginta interfecerit, Conſules quindecim, equeſtris ordinis ad duomill. & ſexcentos expulerit urbibus, agris ademptis, tributa exemerit, &c. § Apia. lib. 1. car. 2. in prin. & in fi. cart. 36. § Vnde increpitus eſt poſtea a Iulio Cæſ. litteras neſciſſe. § Sueton. in ipſo Iulio. cap. Nec minori. car. 44. § Annis tribus hoſtes profligauit. 160. mill. Græciam deuicit, Macedoniam, Ioniam & Aſiam. Mithridatem compeſcuit, ſibi nauibus ademptis, ingentem agens exercitum expertiſsimum ſibique obſequentiſsimum. Tribunitiam poteſtatem minuit, cathenas etiam Iugurthæ regis manibus impoſuit, Cinnæ dominatum fregit, diuitias & imperia largitus eſt. Leges abrogauit uetuſtas, nouas tulit, legibus denique ſe obtemperaturum ſubmiſit. § Plutarc. Valer. Apia. §

2 Auguſtus monarchiam etiam conſecutus, audita perſuaſione Mecenatis poſt & Agrippæ, ipſam deponere non dubitauit, ſed per multitudinem deprecatus retinuit. § Dion. li. 53. in prin. car. 347. §

3 Pittacus Mithyleneus imperium depoſuit, expedito tantum bello cepto aduerſus hoſtes Athenienſes, reclamantibus ciuibus primatum deferentibus. § Valer. cap. de Iuſtitia. §

4 Mycitus ſeruus Anaxilai Miſſenij tyranni in Sicilia liberos ſibi commendatos rexit tutor, & imperium obtinuit ſuo tempore, quod filijs reſtituit bona fide, & accepto uiatico tantum Olympiæ conſenuit tranquilla in uita. Nicetum, non Micytum nominat Pontanus § lib. 2. de fortitud. cap. de ſeruit. toleranda. Macrob. lib. 1. cap. 11. §

5 Iulianus, de quo titulo præcedenti a Conſtantio Imper. Cæſar dictus, pluribus uictor prælijs, Auguſti nomen renuens pertinaciter, nudatis enſibus coactus accepit. § Pompo. Let. car. 32. in Gallo Imper. §

6 Saluſtius inde lectus ſucceſſor Iuliano, ut ſenex inualidus recuſauit. ubi ſupra. car. 37.

7 Cincinnatus, de quo Valer. § cap. de animi moderat. § Conſulatum cum ſibi P.C. uellent continuare anno inſequenti, redargutis ipſis abſtinuit, & accipere non ſuſtinuit. § cap. ſeq. ubi ſupra. §

8 Fab. Max. eoſdem rogauit (filio eius conſule creato) uacationem quandoque darent Fabiæ genti. § ubi ſupra. car. ſeq. §

9 Claud. Nero conſ. præcipuus, in conſequenda uictoria cum M. Liuio collega, in opprimendo Aſdrubale triumphum pariter delatum renuit, ouanſque tantum equo ſequi triumphantem maluit.

10 Genitius prætor (cui cornua emerſiſſe refert Valer. § cap. de pietate in patriam, § reſponſum accepit, eum regem futurum ſi reuerteretur in urbem. quod abhorrens ſibi ipſi exilium indixit, & receſsit regnum

gnum renuens.

11 Scipio Afric. superior Cõsulatum perpetuum, dictaturã, & alia plura respuit oblata, & Linterni degens, agriculturã exercuit ut Curio Cincinatusque, ut tantum in recusandis honoribus se gesserit quantum egerat in mærendis. § Liui. lib. 28. in fi. Valer. cap. de animi moderat. Sene. epist. 86. In ipsa, &c. §

12 Seleucus cũ Antioco filio regnum diuisit, cui & Stratonicem sibi etiam carissimam uxorem cessit, Erasistrato medico id prudenti dolo patri suadente. § Apia. in Sirio. car. 5. fin. a terg. Vale. cap. de parent. amore. Ponta. lib. de prudent. ult. §

13 Germanicus Caij Calig. Imperat. pater, uir optimus. § ut supra cap. Qui ætate sua. § Ad exercitum missus in Germania per Augustum, quo decedente reprobatus Tyberius. Sed Imperium per legiones oblatum renuit. § Sueto. in Calig. car. pen. in Tyber. ipso, cap. cunctanti. car. 142. Dion. li. 57. car. 4. in prin. & a ter. Valer. cap. de Abstin. car. 83. §

14 Dioclitianus maximus, uictoriosissimus, seuerissimus, amplissimũ deposuit Imperium, Salonæ decennium uiuens priuate cõsenuit. § Eutrop. lib. 9. Pompo. Let. lib. 2. in prin. §

15 Licurgus Polybitæ fratri tunc regi defuncto, succedere ualens, Charilao posthumo eius nepoti adultam ad ætatem peruento, regnum diligenter administratum restituit & cessit, prę ponens pietatem opibus & ambitioni. Leges interim instituit, eius exẽplo obseruandas, &c. § Iusti. lib. 3. in prin. §

16 Sosthenes implorantibus Macedonibus, auxilia Deum ex memoria Philippi, & Alexandri, cum summa desperatione a Gallis pressi, duce Belgio, cum ualido exercitu Brenni tunc socio, lecta iuuentute, cõposito exercitu, prælio acriter commisso, uictoriam obtinuit, hostes expulit exultãtes. Vnde pluribus regnum ambientibus, ignobilis ipse præpositus & electus, milites in ducis non regis nomen iurare iussit. § Iusti. lib. 24. in med. §

17 Aristomenes Messenius in Lacedæmonios fortissime dimicans, rex salutatus renuit, sed ducatum in exercitu accepit tantum. Pausan. § lib. 4. in med. car. 155. in med. §

Cadmus Tyrannidem sponte deposuit, insula recessit, Messanam condidit. § Herodo. lib. 7. cap. 12. in fin. §

18 Attalus relicto sibi per Eumenem regno, eius fratrem, ad Pergamum fratris filios educauit, & proprios dimittens filios, regnum uiuẽs, fratris filijs renuntiauit. § Plutar. in apophtheg. car. 133. §

10 Minutius magister equitum sub Fabio max. dictatore, ęquata sibi

potestate

potestate per populum, diuiso exercitu & legionibus, imprudenter certans, ab Annibale fusus, consecuta salute a Fabio tunc occurrente, potestatem impetratam, sponte deposuit, patrem Fabium appellans & saluatorem. § Liui. lib. 22. in med. Valer. cap. de grat. car. 105. §

20 Artaxerxes Persarum Imper. Darium ex filijs maiorem indulgentia paterna regem fecit, quem tamen ingratus etiam interfici iussit, cũ quinquaginta eius filijs in patrem conspirantibus. § Iusti. libr. 10. in prin. §

21 Antigonus Eumenis filius, hostibus prælio superatis, Cypri occupauit Imperium, quod transtulit ad patrem, nollens regnare cum posset. § Iusti. lib. 26. in fin. Sen. lib. 3. de benef. cap. uicit Aeneas, &c. §

22 Verginius Ruffus a militibus requisitus, tunc legionis legatus, Imperium accipere oblatum recusauit. Vnde sibi positum defuncto epitaphium, Hic situs est Ruffus pulso qui uindice quondam, Imperium asseruit non sibi, sed patriæ. fastigium priuati hominis impleuit, cum principis noluisset. § Tacit. lib. 17. car. 2. a ter. Plin. libr. 6. epistol. libr. 2. epistol. 1. lib. 9. epi. 19. Et in uita Neruæ Imperat. ex Dione. car. 1. §

23 Audentius post Caracallam Impe. successor delectus, suam incusans senectutem abnuit Imperium accipere, ex quo Macrinus inde suffectus. § Herodia. lib. 4. car. 54. §

24 Lycidas Megalopolitanus tyrannus, futura prudenter animaduertens, Achæorum reipub. uoluit ascribi, deposita tyrannide, quod executi sunt etiam Aristodemus Argiuorum, Xenon Herminiorũ, Cleominus Phliasiorum. § Polyb. lib. 2. in med. car. 37. a ter. Pausan. lib. 8. car. 314. in med. §

25 Terentius Varro cladis acceptæ uerecundia motus, dictaturam'si bi oblatam respuit. § Valer. cap. de uerecundia. §

26 Acheus circa Taurum montem dominus, in bello inter Rhodios, & Bisantios, Seleuco trucidato per coniuratos, a militibus requisitus ad suscipiendum diadema, facere noluit, nec accipere, sed Antiocho iuniori regnum seruans administrauit, mutauit subinde consilium, & regnũ inuasit, &c. § Polyb. lib. 4. in med. car. 163. a ter. §

27 Solon requisitus ut tyrannidem acciperet oblatam, uti iustissimus & sapientissimus Atheniensium recusauit, dicens, Pulchrum esse locũ, uerum exitum non habere. § Plutar. in eius uita. car. 3. a ter. §

28 Pompeius Magnus plurimas consecutus in hostes uictorias, exercituum dominus, oblatos sibi titulos tunc amplissimos, & dignitates respuit & dimisit. Vnde Spudarchus appellatus, not. Xenophon, de quo Cælius § li. 3. cap. 5. in fin. § requirens proinde quod renuerat oppressus, fugatus, trucidatus. § Dion. libr. 37. in med. car. 8. car. & antepenul.

penul.libr.41.car.5. §
29 Lotharius Imper. Ludouici fil. in Imperium suffectus, prælio superatus est acerrimo ad Fõtanicum per eius fratres Ludouicum & Carolum, ex quo fractis utrinque uiribus, compositę inter fratres eorum seditiones, diuisumque Imperium, post annum subinde quintumdecimum, se Imperio abdicans, monachum fecit, Imperium filijs distribuẽs. § Blon.lib.12. in med.car.76. Aemil. in Car.2. rege.25.car.118. Egnat. car.76. in ipso Lothario.car.50. §
30 Rachisius Longobar. rex a Zacharia pontif. persuasus obsidionẽ Papiæ soluit, & monachus effectus regnum cessit Aistulpho eius fratri. § Blon.lib.10.car.ult.in prin. Ponta.lib. de magnan.libr.20.car. pen.262. §
31 Tassillus Bauarorum rex, Sclauinorum gentẽ bello agitans, a Carolo Mag. Imper. superatus, Desiderij regis gener, Cænobio se abdicauit cum Eudone filio. § Blon.lib.8.in fi.lib.11.car.antep. Aemil. in Carolo Mag. rege.23.car.94.a terg. §
32 Leo Imperatoris Leonis ex patre Zenone nepos, consors Imperij factus, mortuo auo Imperium cessit libens Zenoni patri, propriaque ipsum coronauit manu. § Blon.lib.2.car.ult. Diaco.in Leone libr. 10. in prin. Egnat.car.20. Letus lib.2.car.45.a ter. §
33 Zeno ipse, Basilico sibi æmulo facto, exulare maluit quam bello ciuili Imperium agitare, quo pulso regnum Zeno redux recepit. § Blon. ubi supra. §
34 Noberthus Lotheringus nobilis, diues, inclitus, opes aspernatus, cænobium condidit præmonstratorum. § Aemil. in Ludou. 7. rege 40.car.217. §
35 Rammirus Sancij fil. regni Arago. rex primus constitutus ex monacho, anno Christi.1017. Vrrocha ex uxore filiam procreauit, Mauros hostes finitimos fudit, suorum insidijs lacessitus, regnum deposuit, & in monasterium regressus est. § Colenut.lib.1.in fi.car.27. §
36 Horodes Parthorum rex, Pacoro eius filio prædilecto in prælio per Ventidium ducem interfecto, regnum cessit uolens Phraati filiorũ natu maiori, qui natura ferox, immanis, sęuus fratres interfici statim iussit, &c. Diaco.lib.49.in med.car.276. Apia.libr.parth. in fin.car.7.fin. §
37 Henricus regnũ Franc. cessit Philippo filio, anno Christi. 1060. § Aemil. in Henrico rege.37.car.138. §
38 Ariobarzanes Cappado. regnum filio abnuenti cessit in conspectu Pompeij, lætior pater in cedendo regno, quam filius in accipiendo. § Valer. in c. de parent. amore in fil. Apia.lib.1.car.36.a tergo. & cap.seq. §

Carolo-

39 Carolomanus Martelli fil. Fracorum regis, paternis bellis socius, in quibus & præclare se gesserat, integra ætate regna patriamque relinquens, cilicio tectus, cænobium intrauit. § Aemil. in Childer. 3. rege § 1. car. 67. Ponta. ubi supra. car. pen. lib. de magnani. §

40 Otho Saxoniæ dux oblatum sibi per Proceres Imperium uti uirũ rebus gestis, & nobilitate insignem, Augustumque salutatum recusauit ætatis excusatione usus, quia grandæuus, duce dicens opus esse, qui in bellis & actionibus sciat, possit, audeat. Conradus ideo suffectus. § Aemil. in Car. 3. rege. 30. car. 128. a ter. §

41 Ioannes Caraciolus a Neapolit. regina Ioanna Capuano principatu donatus (regis primogenito attribui solito) renuntiauit, accipereque recusauit. § Ponta. lib. de prud. 5. car. 221. Blond. & Colenut. libr. 5. in fi. car. 159. 153. §

42 Ferdinandus Hispaniæ citeroris rex, mortuo rege, cuius extabat infans filius, a Proceribus prouocatus ad consequendum regnum, nõ idoneo tunc infante ad gubernacula, diu frustratis ipsis, puerum tandem in concilio manibus eleuatum, regem dixit, & confirmari per Proceres in opinantes requisiuit, cui post & ipse successit defuncto. § Ponta. ubi supra. lib. 2. car. antep. §

43 Amideus Sabaudiæ dux, per plures annos administratum principatum filio reliquit, heremoque se dicauit, pontifex electus in Fælicem quintum, oneri se imparem ducens, pontificatum deposuit, quẽ Eugenius erat consecutus, & Cardinalatu contẽtus, legationem peregit Germaniæ. § Blon. lib. 19. Aemil. in Carolo 7. rege. 53. car. 467. libr. 10. Platina in Eugen. 4. Pontif. 215. in Nicolao v. Pontif. 216. §

44 Petrus Moroneus Anacorita Pontif. 138. ẽt electus in Celestinũ quintũ, sanctæ deditus uitæ, aulici doli nescius & integer, Pontificatum deposuit, quem Bonifa. VIII. dolo suscepit, dolose & exercuit. § Blõ. li. 19. in prin. Aemil. in Phil. 4. rege. 45. cognomento pulchro, car. 348. Ponta. ubi supra. car. penult. Colenut. lib. 5. ex Platina, &c. §

45 Amurathes, Imperium Turcharum uolẽs cessit Mahometo filio adolescenti, adhibito etiam tutore, ad priuatam & religiosam se recepit uitam, &c. § Cambi. lib. 1. car. 14. refert & Carda. lib. 11. de subtilit. in med. car. 427. §

46 Andreas Auria Genu. maximus hodie maritimus Imperator post quã plures uictorias sub rege Franc. 1. proinde sub Carolo quinto Imperat. Aug. in Turchas egregie consecutas, & si non semper requisitus in principem patriæ Genuens. sola ipsius liberatione contentus, ætate, opibus, orbitate grauatus, repletus, destitutus, abstinendum duxit, præcipuaque animi constantia renuit, satius ducens liberam relinquere patriam,

triam, quam sibi deditionem subiectam. Vnde grati ciues, illum statua donarũt egregia Colossea, cum titulo inscripta, Ad lõgæuam ipsius meritorum memoriam. anno prope centes. decessit. 1560. § Ioui. lib. 26. in med. car. 153. §

47 Ioannes Barbarus Dux Venet. VI. Petrum sibi consortem fecit, quo defuncto Vrsum suffecit. Vterque postmodum se abdicantes receperunt ad proprias domos.

48 Vrsus item dux decimus anno. 19. eius ducatus, monachum se fecit, ducatui renuntians.

49 Petrus Vrseolus dux. 15. renitens, cõstitutus, palatium instaurauit & Ecclesiam Sanc. Marci. se denique Imperio abdicauit, monasticam præferens uitam.

50 Vitalis Candianus item reuocato ab exilio Patriarca etiam Candiano, postquam anno uno & uigesimo regnauerat, se monachum constituit.

51 Laurus Maripetrus noua tunc forma institutus dux. 33. Iaderam quarto recuperauit, Saladinus quo tempore plures adeptus est uictorias in Christianos, quampluribus gestis anno Imperij. 14. renuntians monachum se constituit, Henricus Dandolus suffectus.

52 Petrus Iani uel Zeno dux. 35. recuperata Creta insula, colonisq; suppletis, Damiata tunc uastata per Turcas post annum. 22. eius Imperij senex infulam deposuit libens, Iacobus Teupolus suffectus.

53 Iacobus Contarenus dux. 40. senectute grauante, ducatum deposuit post annum. 4. eius Imperij, Ioannes Dandolus suffectus.

54 Iacobus Teupolus Classis Imperator, in ducẽ requisitus per populũ, renuens urbe secessit, instituto Duce Petro Gradenico. 42. regressus inde domum peruenit, laudem consecutus reiecti ducatus, nõ minimã.

55 Franciscus Donato in Ducatu Venet. concurrens Petro Lãdo ex optimis uti præcipuo, ad imperium consequendum, motu proprio cessit, subindeque maiori gloria successit.

QVI REQVISITI VEL ROGATI PRINCIPAtum suscepere abnuentes.

1 NVMA Pompil. per Oratores ad capessendum requisitus regnum post Romulum per Proculum & Volesum abnuens respondit, se Deos colere, bellis intentum se non esse, propterea ludibrio haberi. Exoratus denique ne ciuile oriretur bellum, ad magnum & diuinum munus suscipiendum deuenit, &c. § Plut. in eius uita. car. 2. §

Quintius

2 Quintius agrum colens in Tusculano, honorum immemor urbanorum, in militia pede claudus factus, per milites animaduersus, requisitus in ducem, ui etiam coactus, imperator dictus, milites in seditionem uersos composuit, & sedauit. § Liu. lib. 7. in fi. car. pen. §

3 Sertorius ex proscriptis in Hispania tuncusque uictor in hostes, requisitus a Lusitanis in Ducem, uti uir, qui omnes sui temporis bellatores anteiret, imperium accepit, plures in Romanos consecutus est uictorias, & in Pompeium ipsum reipub. uindicem Roma. acie superatum. § Plut. in eius uita. car. 2. in fi. §

4 Philippus Alexandri Mag. pater, obses puer datus per Alex. fratrem Thebis triennio habitus, rudimenta percepit in domo Epaminundæ, summi & philosophi & Imperatoris antiquæ seueritatis, regno insidijs turbato, Perdicę, diu se non regem sed Tutorem pupilli ægit, quousque compulsus a populo ob grauiora bella, regnum suscepit, quod fæliciter administrauit, & amplum reddidit. § Iusti. lib. 7. in med. §

5 Seuerus Impe. occiso Commodo Imp. Iulianum inuisum sentiens, requisitus, repugnans imperium accepit apud Carnutum. § Spart. in eius uita. car. 2. uel. 76. a terg. §

6 Pertinax Imper. Commodo pridem interfecto per legatos Lectum & Electum, domi dormiens, requisitus, ad præfecturam, se illorum potestati permisit, & si pauper, rebus tamen gestis clarus, &c. uoluit etiã imperium deponere, & ad priuatam redire uitam, filiosque in palatio nutriri uetuit. § Herodia. in eius uita. lib. 2. car. 2. a terg. Capitol. in eo. car. tertia. §

7 Ariobarzanes Cappad. regnum filio cessit, præsente Gn. Pompeio, Diadema transferens in caput suum hortatus ut in sellam transiret curulem, quod filius exequi non potuit, ex quo lætus erat qui principatũ dabat, tristis cui dabatur. § Valer. cap. de parentum amore. car. 120. & cap. præced. §

8 Gordianus senex grauissimus procons. octogenarius, Imperator electus, in Africam missus, & reclamans, purpurã accipere coactus est per instantes cum gladijs, primo quidem inuitus, postea uero libens suscepit. § Capitol. in Maximo. car. 6. & in eo. car. 4. ante. 142. Herodi. li. 7. car. 5. a terg. §

9 Vespasianus pater Flauius ad reprimendos Iudæos seditionibus intentos a Nerone missus, interfecto Nerone ipso, Galba etiam & Othone & Vitellio, uariantibus exercitibus per orientales tunc legiones, auctore Mutiano, lectus Imperator (ut per Iosephum sibi captiuum fuerat assertum) recusauit, sed gladijs minitantes milites compescuit, & imperium renuens accepit. § Iosep. idem lib. 5. belli Iudai. cap. antepenult.

17.in fi.18. & de ipsius captiuitate diutina. §
10 Epaminundas imperium patriæ quæsiuit,non sibi,ut supra. §capit.præced. Qui ætate sua, &c. §
11 Fab.Max.senectutem suam incusans, & legem decennalem obijciens consul tamen creatus est. § Liui.lib.10.car.2.in fi.§
12 Traianus per Neruam Imperat. adoptatus,ad imperium electus, recusabat,unde cogendus fuit,ut per ipsummet in sua responsiua ad Plutarchum eius præceptorem,de qua interpres Geu. § libr.2.car. 134. in suo paneg.ad illum dicit Plin.car.eius 3.in prin. §
13 Lotharius tertius Imper.ex Saxonibus,diu reluctans stetit, imperium ipsum post & accepit. § Egnat.eo.car.50. a ter. §
14 Sosthenes a Macedonibus, multis etiam regnum affectantibus ignobilis prepositus est,& rex ab exercitu appellatus non in regis,sed ducis tantum nomen iurare milites coegit. § Iusti.li.4 & cap. præced.§
15 Macrinus Valeriano Imper.captiuato,ad imperium successor electus, renitens, dissuadens electionem, militibus obsequens accepit. § Spart.in eo.§
16 Antigonus Philippo puero tutor datus in seditione Macedonum, diademate abiecto,solus sine satellitibus procesit in publicum, seditiosos uindicauit, regnum recipere per populum iussus resumpsit. § Iusti.lib. 7. §
17 Decius Imper.ultimus Deciorum ad imperium requisitus, renuit primum,sed instantibus bellis accepit, omnibus consentientibus in ipsum. § Pompo.Let. in eo.§
18 Saul electus in regem Hebræorum se abscondidit,& perquiri ac exorari uoluit. § Iosep.lib.6.antiqu.Iud.cap.5.in fi. inde Dauid pastor.
19 Probus Imp.electus,in palatium perductus,sæpe dicebat,Non uobis expedit milites,non mecum bene agitis, ego uobis blandiri nō possum. § Vopis.in eo.car.4.in fi.uel.216. §
20 Nicolaus quintus pontif.216.ignobilis,sed litteris & moribus grauis,præclarusque, in pontificem assumptus, Cardinales orauit supplex præstantiorem eligerent, persuasus accepit, & pie exercuit. 1447.quo tempore expugnata urbs Constantinop.
21 Campsoni Gaurio imperium Orient. delatum est homini iusto & forti, post necem Tomumbeij,qui abnuens reluctari cepit, deprecatus accepit,acerque fuit, sed infælix & postremus in Mamalucos Sultanus. § Ioui.lib.17. in med.car.356.a ter. §
22 Paulus Nouius pannorum tinctor, nobilibus Genua pulsis,& exactis per seditiones,Dominus creatus,renitens, coactus accepit. § Leand.car.16. in sua Italia. §

QVI FORTVNAE BENEFICIO PRINCIPATVM improuiso consecuti sunt insperantes, & sorte propitia, uel fato potius, unde Iuuen. Sidus & occulti miranda potentia fati, Seruis regna dabunt.

1 ARIVS cognomento Ochus, Persarum Imper. constitutus, interfectis Magis, per septem ęqualis dignitatis cõiuratos, hinnitu equi, opera eius serui Cyri filiam duxit uxorem. § Iusti. lib. 1. in fi. Valer. cap. de fortit. cap. Vafre dic. &c. cap. de crudelit. §

2 Heraclidarum genere deficiente, respondit Oraculum sciscitantibus Aquilam demonstraturam eligendum in regem, Egon unde demõstratus & lectus. § Plut. de uirtu. Alex. car. 297. ante. §

3 Ciniradis deletis, unus inuentus, ultimi nominis neglectus per milites ad Alex. Mag. perductus, uitæ suæ dubitabundus, rex pronuntiatus, qui reiecta plagula, purpuram amictus regnauit, nomine Alynomus. § Plut. ubi supra. §

4 Abdolomius uel Abartomius paupertate puteos hauriens, uel horto uiuens, causa suæ paupertatis probitas erat, per Alex. Mag. etiam Darij regis tunc uictorem, Sydoniæ rex constitutus est. § Iusti. lib. 11. in med. Curt. lib. 4. car. 2. in fi. §

5 Tiriorum serui dominis interfectis, regem constituere decreuerũt, qui primus Oriẽtem solem uidisset, unde Straton a suo seruatus seruo, ideo rege futuro, rex constitutus est re cognita. § Iusti. lib. 18. §

6 Turcæ iamprimum sine duce cum Persis mixti degebant, ducẽ constituerunt eligere, unde & centum familias ex toto cætu delegerunt, & multitudine, quæ singulæ sagittam proponerent suam, sorte per puerũ elegerunt unam, ex qua Tribu centum de potioribus extraxere. Secundo per sagittam quisque suam proponeret etiam, sorte iacta extractus Selduch, qui etiam rex constitutus statim Persas ipsos aggressos prælio superauit & subegit. § Colenut. lib. 1. in fi. car. 18. ante. § Talem in eligendo modum in regem Saulem not. Iosep. § li. 6. antiqu. cap. 5. in fin. eius. §

7 Amasis item plebeius homo, &c. § Herodo. lib. 2. cap. 12. §

8 Giges rex Lidiæ factus Candaulo perempto, unde prouerb. Gigis annulus. § De quo Eras. ex Tul. lib. 3. offic. car. 57. Ex Plato. Iusti. li. 3. Valer. cap. de fælicit. §

9 Lamisius, qui Algimundo successit Hunnorum regi, cum sex fratribus in piscinam proiectus, cæteris defunctis collectus, nutritus, regi carus factus, superstes in regno suffectus. § Cori. lib. 1. car. 8. §

Turceminus

10 Turceminus ex Volone Imperator, regumq́ue rex effectus est, & Sultanus. § Aemil.in Ludou.9.rege 43.car.307. §

11 Cosmus Medices Florentin.dux secundus hodie imperans, trucidato per Laurentium Alex.præcessore, inopinans constitutus dux in patria Florentia, Pisis, & Senis. §

12 Amideus Sabaudius, & Petrus Moroneus, de quibus capitulo præcedenti.

13 Adrianus sex.Flandrensis. Paulus.3.ex medicis Mediolan. insperati in Pontifices euasere Max.

14 Hismael Arduelis fil. Sancti eius tunc sectæ uiri a Iacuppo Vsuncassani filio interfecti, Sophus factus ex Heremita summus Imperator, prælio Aluantem fudit & interfecit. § Ioui.li.3.car.241.lib.14. car. 271. § Amuratem per fugam a Selymo Turc.Impera. hospitio receptum, & in generum constitutum, exercitusq́ue ducem, acie conflixerunt ad Calderanos campos, Hismael cum genero aduersus Selymum prælio uictorem, filios quattuor Imperij successores reliquit. § libr. 33.car.542. §

15 Abraymus puer seruulus Scanderbassæ facilitate morum, & naturæ, Imperatori dono datus, Selymo asignatus in socium, Solymano coætaneo, primarius euasit omnium Belerbecorum, Vesiris creatus, cum sigillo Imperat. § Ioui.lib.33.car.545. §

QVI COACTI, VEL INVIDIA REVOCATI principatum, uel deposuerunt, aut metu profugientes deseruerunt.

1 TARQVINIVS Rom.rex ultimus ob superbiã, sęuitiam, & adulteria in Lucretia præsertim, per eius filium pulsus, in exilio consenuit. § Liuius, Plutar.& alij. §

2 Appius Claud.Clasis Imperator in Carthaginenses, prælio fusus & in fugam actus, Imperio priuatus fuit a senatu, & consulatu. § Polyb.lib.1.car.33. §

3 Seruilius Cepio Procons. cũ Manlio superati a Cimbris temeritate sua, grauem accipientes iacturam, & castris exuti, damnati, bona publicata, Imperio abrogati post Tarqui.regem. § Flor.lib.67. § Vt & Q.Cecilius, de quo Ascon. § in Cornel.car.32.in prin. §

4 Minutius Cons. Equos pop. bello lacessitus persequens, missus cum legionibus, ut hostes rebellantes prædamq́ue agentes, reprimeret, prælio etiam prouocatus, ignauia se continens in castris uti obsessus, causam dedit ut dictator crearetur Quint. Cincinnatus, ciuis, pauper, sed

dux acer & clarus, qui lectis alijs legionibus in hostes quamprimũ duxit in Algidium, prælium intrauit, hostes fudit, se dedentes accepit, sub iugum misit cum C. Clelio eorum duce, prædam ęgit cum suis, excluso Minutio cum suis legionibus tunc liberatis, legiones suas uictor reduxit, Minutium Consulatu priuauit, & legatum agere iussit, dictaturam post actum de hostibus triumphum statim deposuit, & agros eius colẽdos unde recesserat reuersus est ad coniugem Raciliam. § Liu. li. 13. Valer. cap. de discipl. milit. §

5 Dionisius. 3. postremusque Siciliæ tyrannus potentissimus ob paterna scelera & etiam propria odiosus factus, regno pulsus Corinthum profugit, litteras docuit pauper, ut ex tyranno factus est ludi magister. § Valer. de sublimit. Iusti. lib. 21. in med. §

6 Antigonus Philippo tutor datus, a Macedonibus obsessus diadema proiecit alijs dandum, &c. § Iusti. lib. 28. in med. §

7 Iul. Cæsar præturam adeptus Metelli Trib. pleb. propugnator expositus, ambo ut seditiosi per senatum summoti, per arma prohibendi, abiecta prætexta & lictoribus dimissis, clam refugit domi, tantus postmodum Imperator. § Suet. in eo. car. 10. cap. cæterum. §

M. Antoninus postea Triumuir, trucidato Iul. ipso Cæsare tunc consul fugiens uestes deposuit consul. & se occultauit. § Dion. libr. 44. car. 7. §

8 Vitellius Imper. ad Bebriacum prope Cremonam Othonis ad Imperium æmuli uictor, proinde & ibidem superatus a legionibus & Vespasiani legatis transfugarũ & ducum opera desertus, quia sæuus ignauus epulis deditissimus, relicta sede Imper. per urbem exire Imperio conatus & positurus insignia domum fratris petiturus, insecutus, desertus, trucidatus. § Tacit. in eo. lib. 19. car. antep. Sueto. in eo. car. pen. cap. octauo, &c.

9 Decimus Brutus ex interfectoribus Cæsaris pluribus fultus legionibus Imperator tantus, destitutus, profugiens, mutata & ueste, captus, ad M. Antonium perductus & interfectus. § Apia. lib. 3. car. ult. §

10 Pompeius cognomento magnus in tanta ciuitate primarius, qui neminem æqualem uoluit. § ut supra cap. Qui ætate, &c. § Prælio Pharsal. fusus & fugatus, insignia detraxit Imp. familiarem induens uestem & priuatam. § Cæs. lib. 3. & alij. §

Sex. item Pompeius Magni filius post quam plura belli facinora & uictorias, bello nauali superatus ab Agrippa Octauij legato, profugus, uestem mutauit deposita Imperatoria. § Apia. lib. 5. in fin. car. 7. fin. §

11 Demetrius rex pariter, Pyrrho cedens regi, camisia succinctus, clã profugiens, Macedoniam reliquit hosti. § Plut. in Pyrrho ipso car. 3.

Lepidus

12 Lepidus ex Triumuiris cum Cæs.& Mar. Antonio in proscriptione tot ciuiū & equitum uitā impetrauit sibi per Octauium Triumuiratu abrogato, tantoque exercitu legionum uigenti Circeij relegatus in perpetuum præter cunctorum fidem ex tam sublimi fortuna desertus ab omnibus breui decidit ad uictorem profugiens seruatus, ingloriam egit uitam. § Flor.lib.120.129.Sueto.in Aug.cap.bellum Siculum, cap.in senatu.car.93. Apia. li.1.car.2.lib.4.in med.car.147.ubi de barbula.lib.5.in med.car.107.in fi.& presertim.car.6.fin.in fi.Dion.libr. 49.in prin.car.6.a ter.§

13 Octauius Tribu.pleb.eiectus clanculum aufugit Graccho collega concurrente, obseruatumque est, omnes qui abrogato magistratu collegas reiecerunt non diu superstites fuisse. § Apia.lib.1.car.5.Plutar.in Gracchis.car.3.in prin.Dion.lib.46.car.4.fin.& in Iul.Cæs.§

14 Gordianus iunior Imperio priuatus gradum aliquem exorans impetrare non ualuit, per Maximum uictorem, interfici iussus. § Capitol.in eo.car.160.a ter. §

15 Gundebaldus Burgund.de regno contendens cum fratribus Gūdemaro & Childerico, fusus prælio, depositis insignibus tunc regijs, latebras petens, profugit. § Aemil.in Clodoueo rege.5.car.15.a ter.§ Et iterum, § ubi supra.car.22.ante, Blon.libr. 3. histor.in fin. car.2. in princip. §

16 Childericus primus Franco. rex. ob adulteria per coniuratos eiectus in fugam consenuit in exilium. §Aemil.in eo.car.14.in princip. lib.primo. §

17 Childericus.3.rex.21.regno Franc.priuatus ut socors, Pipinusq; rex salutatus, monachum se fecit, anno salutis.701. §Blon.li.10.car. ult.Aemil.in Pipino rege.22.car.72.a ter.§

18 Nero Imper. Cæsarum postremus ob immanitates, sæuitiam, & propter monstruosas libidines exosus, rebellantibus exercitibus suis, destitutus ab omnibus, uenenum sumere proposuit, pugiones temptauit, fugam sumpsit, persecutus se traiecit. §Sueto.& Tacitus in eius uita.

19 Drusus Tyberij Imper.frater Claudij pater Imper. plures consecutus uictorias in Germania ex ducibus opima etiam cepit spolia, unde inuidia reuocatus, abdicatus, ueneno a Pisone sublatus. § Suet. in Claud.Dion.lib.55.car.1. §

20 Ventidius puer in triumphum ductus per Pompeium Strabo. Magni patrem Mar. Antonij Triumuiri legatus cōstitutus, Pacoro interfecto Parthos tribus prælijs continuis superauit, triumphum duxit, prætor & consul eodem anno creatus quod rarum fuit, superueniens Antonius, inuidia percitus, insimulatum deposuit. § Valer. cap. de subli-

mit.Gel.libr.15.cap.4. Apia. libr.Parth. car.7.fin. Plutar.in M. Antonio ipso.in med. Dion.lib.43.car.ult.lib.49.in med.car.274.eius. 10.

Cornel.item Balbus Gaditanus opibus ditissimus. Dion.li. 48. car. 254.Plin.lib.5.cap.5.lib.7. cap. 43. § Triumpho præclare gesto depositus quia non ciuis,&c. § Et in uer.consules.nu.27.§

21 Corbulo Domitius prætor, hostibus in Hispania superatis, deuicta & Armenia, triumpho ducto, ex inuidia etiam per Neronem Imp. depositus fuit,pulsus,reuocatus,& interfici iussus. § Dion. libr. ulti. car.antepenul.Tacit.lib.13.in prin.car.2.a terg.& seq. lib.11.car.3.§

22 M. Perpenna Cons. constitutus antequam ciuis Aristonicum fusum prælio cepit,Crassum uindicauit Parthis prælio præsis,triumphauit,lege Papia damnatus,quia non ciuis in patriam suam pulsus, gloriã prius adeptam obumbrauit. § Valer.cap. Qui humili loco.car. 64.& in uer.Consul alibi.nu.27. §

23 Macrinus Imper. acie fusus in Syria per Antonium ne captiuus ageretur,stante adhuc acie clamidem sibi detraxit Imperialem, in fugã lapsus,detonsa barba ne agnosceretur. § Herodia.in eo.li.5. car.eius 1.Capit.in eius uita car. 93. §

24 Vetranius Augustalem adeptus dignitatem,a Constantino æmulo Imperat.coactus est ad exuenda insignia consensu militum. § Eutrop.in Constantino car.83. §

25 Valentinianus Imperat.pulso & interfecto fratre Gratiano Imp. per Maximum pulsus profugit,&c. § Diaco.in Gratiano.in fi.Blon. lib.1.car.5. §

26 Maximus item de quo supra Imper. purpura exutus, in Hispania exulans obijt. § lib.4.in prin. §

27 Sex.Pompeius Magni filius post quam plura præclara belli facinora cognita militum defectione ad Octauium hostem,Imperatoriam mutauit uestem,priuatam induens, iterum desti tutus etiam ab amicis, fugiens captus,& interfectus. § Apia.lib.5.cap.7.fin.a ter.car. ultima, ibidem. §

28 Michael Nicephoro a Bulgaris prælio superato & interfecto,sibi socero.Item & Stau ratio ei us sororio imperium Constantinopol.inuasit,a prædictis prælio fusus,an imum despondens, imperio se abdicauit, purpuramque deposuit,Leo suffectus. § Blon.lib.12.car.2.in fi. §

29 Theodoricus Clotarij regis fil.ob superbiam exosus factus,depositis regalibus insignibus,in cænobium ablegatus,tonsa coma, suffectus est & Childericus in regem. § Aemil.in eo.car.51.a terg.in Theodorico.1.rege 14.§

30 Iulianus post Pertinacem Imp.dictus, ijsdem seditionibus destitu

tus,

tus,authoritate ſenatus,imperio abrogatus,eiurare imperium & Seuero cedere coactus. § Spartia.in eo.car.ult.24.a ter.Herodi.lib.2.car.an tep.lib.3.car.6.§

31 Carolo item Craſſo cognomento Ludouici filio,poſt Balbum ab rogatum imperium ut inutili. Odo ſuffectus in regno, Aquitania ſibi permiſſa,regno abſtinere iuſſus. § Aemil.ubi ſupra.in Odo.car.124. Blon.lib.12.in med.§

32 Carolus cognomento ſimplex Auguſtus creatus puer, ſubinde & deiectus,Rodulfo imperium cedere,quinimo dare dono coactus in con cilio. § Blon.lib.12.in med.car.6.76.ante.Aemil. in Carolo rege 30. car.130.§

33 Tigranes Armeniæ rex tantus, bello præſſus a Pompeio candidã faſciam abijciens (inſigne regni & diadema) fælicißime regnum depoſuit,&c. § Plut.lib.2.de fort.Alex.car.eius 4.73.in fi.§

34 Domitius Aenobarbus pompeianæ factionis conſ.in Cæſarem ad Corfinium bello præſſus, proiectis faſcibus & imperio depoſito priuatus,captus,alienam peruenit in poteſtatem. § Cæſ.libr.1. ciuil.car.6. lib.2.car.11.in oratione Curionis.§

35 Darius Aſiæ rex prælio fuſus per Alex.Mag. & in fuga actus, inſignibus & imperij ne fugam proderent in decore abiectis,in abditos receſſus ſe proripuit. § Curt.lib.3.in fi.car.12.a ter.§

36 Strato Sidoniæ rex per Darium conſtitutus regno,indignus uiſus, & abrogatus,Abdolomiusque per Alex.Mag.ſubrogatus. § Curt.ubi ſupra.car.17.a ter.§

37 Licinius Imp.45.litteratorũ hoſtis, Chriſtianos uexans bello perſecutus, prælio ſuperatus, imperio abrogatus, purpura & inſignibus Theſſalonic.ablegatus,ut priuatus conſeneſceret. §Pompo.Let.libr. 2.car.22.§

38 Ludouicus primus Franc.rex.24.cognomento Pius, Caroli Magni filius, Lugdon. concilio abrogatus imperio, monachum ſe conſtituit, adnitente eius filio,procerũ inſtantia proinde reſtitutus eſt ad imperium. § Aemil.in eo.car.107.116.in prin.Petr.in Adriano pontif. Egnat.car.45.§

39 Antemius, depoſitis imperij inſignibus, uitæ ſe reſtituit priuatæ, ſed ad molem Adriani certamine inito,ſuperato Gilimere,uictor Richimer,ſocerum Antemium lacerari iuſsit. § Blon.lib. 2.car.ult.ex Diaco.in Leone Auguſto.§

40 Auguſtulus Imp.oppugnatus per Odoacrum regem Herulorum & Turlingorum,perterritus,ſponte purpuram abijciens,imperialem depoſuit Romanam maieſtatem, quæ in ipſo defecit,anno Chriſti.1230.

§ Diaco.in ipso.lib.16.car.3.Blon.lib.2.in fi.car.13.in prin.§
41 Maximinus Imper.occiso per fraudem Alex.Seuero Imper.optimo,imperium usurpans,crudelitatibus sæuiens,moribus acerbus,omnibus inuisus,imperio priuatus,a senatu hostis iudicatus, urbem obsidens Aquileiam,a militibus proprijs etiam interfectus. §Capitol.in eius uita.car.ult. §
42 Mathæus Viceco. Mediolani tyrãnus,ab ecclesiasticis pressus,imperio cedere coactus,Galeatium instituit, cui uices cessit administrationis,&c. § Corius in eo.lib.3. §
43 Alfonsus Neapolit.rex Carolum.8.regem Franc.cum ualido exercitu aduentantem expectare desperans,a Ludouico Moro Mediola.duce accitum,Ferdinando filio regnum cessit, in Siciliamque adnauigans priuatus, odio laborans, quod ciues inclementius habuerit. § Ioui. lib.2.histor.in med.car.49.Colenut.li.pen.Cori.lib.ult.car.478.ante.
44 Anastasius Imper. electus per Theodosium imperij æmulum acie superatus,purpuram deposuit,superuixit & priuatus. § Blon. lib.10. car.4.ante. §
45 Adulphus Cæs. Nasciæ Comes per electores creatus,a Francis & Anglis ex causa oppugnatus, & de non seruata fide damnatus, imperio abrogatus, Albertus Austriæ dux Cæsar suffectus est. § Amil.in Phil. 4.Pulchro rege.45.car.349.§
46 Lodouicus Bauarus dux uel Batauorum,concurrens in Cæsarem, utrunque electum,prælio consobrinum superauit, cepitque, unde Augustum agens,elatus,vicecomitum factionem fouens,a pontifice excõmunicatus, ignominia tandem grauis propter extorsiones inuisus, depositus(etiam prius coronatus)in Germaniam redijt infamis, suffectus Ioannes Boemus. § Blon.lib.2.de Ital.illustr.car.125.lib.19.histor. car.med.car.antepen.in fi.Aemil.in Phil.6.rege 49.car.394.§
47 Vencislaus Imper.Caroli fil.per ignauiam plura permisit, Ducatum Mediolan.alienauit in Vicecomitem,quẽ instituit,opera Sigismũdi fratris,dignitate & purpura priuatus fuit, Robertusque illi Bauarus suffectus. § Blon. li. 20.car.pen.in fi.Egnat.in eo.car. 55.Cori.lib.4. in prin.car.282.Aemil.lib.10.car.449.in Carolo.6.rege.52.§
48 Baiasith Imper. Turcarum per Selymum filium imperio exturbatus,opera Ianizerorum cum adorauit, uitæ cessurus priuatæ, quod sibi non licuit interfecto.&c. § Cambi.in eo.car. 55. Egnat. in Imperat. Iouius in Baiasith.2.car.ult. §
49 Petrus Thares,natione Gothicus, rex constitutus, ob eius superbiam & insolentiã depositus fuit, & Rammirus monachus & naturalis constitutus Arago. rex primus, qui post & regnum deposuit. § Colenut.

lenut.libr.primo,in fi.car.27. §

50 Nicephorus cognomento Buchamer, deturbato Michaele Constantini filio,de quo supra,Constantinop.Imperat.cum tribus eius filijs imperiũ ĩuasit,& usurpauit, bello aggressus a Roberto Guiscardo Normannorum duce acerrimo, Michaeli opem ferente cognomento Dioclizi,Alexiũ Mega sibi fidissimum reputans,auri uim dedit ad arcessenda auxilia etiam ex Saracenis,Turchis, ac Aegyptijs, quibus conductis nomine proprio ipsum Nicephorum imperio deiecit, urbemque Constantinopol.triduo spoliandam permisit. Nicæphorus usurpato priuatus imperio, in templo Sophiæ profugiens ægre impetrauit in monachum se tonsurari,uitam implorans. § Blon.lib.13.in med.car. 8. uel 86.87.ante. §

51 Iacobus Marchiæ princeps Ioannæ secund.Neapolit.reginæ maritus,uariata fortuna in regendo regno Neapol.exclusus, in Franciam regressus,Heremitorium ingressus est. § Blon.lib.21.car.ult.in princi. Colenut.lib.5.car.160. §

52 Radagasus Gothorum rex cum 200.millia militum prouincias sũ bijciens,uastans,deprędans,in fessulanis montibus Romam properans, compulsus inops,uictus,abiectis regijs insignibus,fugiens, agnitus,interceptus & interfectus per Stiliconem ducem. § Blon.libr.1.histor. car.3.ex Diaco.lib.13.car.92.Aemil.lib.1.car.10.in Clod.rege Franc.

53 Conradinus regem agens, acie superatus a Carolo primo Siciliæ rege,post & Neapol.etiam regni,detractis regijs insignibus,Calonis habitu sumpto,fugiens,agnitus,captus,capite priuatus,ad Taiacozzo,ubi iam & consecutus,captus,& interfectus legitur Cicero, pater eloquentiæ. § Platina in Clem.pontif.Blon.lib.de Ital.illustr.car.97. Aemil. in Ludouico 9.rege 43.car.315.Cori.car.127.Colenut. late libr. 4.in fi.car.119.123.Machia.lib.1.histor.car.18.a ter.Leand.car.120. 167. de Talia Cozzo. §

54 Ferdinandus Gonzalus alias Cõsaluus,patria Cordubensis cognomento Magnus capitaneus,quia omnes ætatis illius duces in rebell. superauit,plura ædidit facinora,in bello præsertim aduersus Saracenos in Hispan. ulteri. in Italiam peruentus, plures in Francos est consecutus uictorias,Federici Arago.regis Legatus,quibus cladem intulit claram, ad Cirignolam & ad Gaietam.Valentinum cepit ducem pontif.filium, inuidia pressus,in Hispaniam reuocatus,depositus consenuit, magnifice tamen moriens tumulatus,magnisque honoribus prosecutus. § Ioui.lib.2.car.57.lib.3.histor.car.84.libr.8. in med.car.156.libr.16.car. 340.Guizar.lib.2.in med.car.112.lib.5.car.ult.li.6.car.310.324.326. 347.lib.12.car.175.lib.7.in med.car.372.eius gęsta.Geu.lib.1.episto.

car.

car.99.Ponta.lib.de fort.in princ.car.264.Machia. libr. discurs.1.cap. 29.Cori.lib.7.car.484.Arnal.li.2.car.51.52.& infra.cap.hostes acerr. cap.de Maiestate.supra. §

55 Anneus Memorātius Francisci Frāc.regis generalis magister equitum gratissimus,munera milit.diligenter obibat,egregie peritus, consiliorum quoruncunque regis conscius, propter parum sincere fidem seruatam suspectus,inquisitus,conuictus,clementer punitus,officio priuatus, permissis sibi bonis a rege, centella in uilla perpetuo relegatus. § Ioui.lib.35.in med.car.667.lib.41.car.2. §

56 Aristobolus uirilitate præstans,Alexandræ filius, Hircanum fratrem regem creatum subegit, & deturbauit, reconciliati permutarunt statum,Hircanus ex rege priuatus, Aristobolus ex priuato rex constitutus. § Iosep.lib.1.belli Iud.cap. 11.in fi. §

57 Narses Eunuchus Iustiniani Imper. Legatus, in Italiam Belisario per inuidiam suffectus in Ostrogothos Italiam euertentes,optimus uir in aula Imper.primarius,ad omnia officij munera promptus,militia clarus,religione pius & beneficus liberalisque,Longobardos in Italiam socios duxit, Totilam Gothorum regem præstantissimum prælio interfecit,Theiam regem suffectum,Gothis biduano superauit prælio, Vuidinem eorum ducem cepit.Defuncto Iustiniano Imper.per Iustinum successorem in Imperio, hortante Sophia uxore in eum irritata reuocatus, & sibi successor Longinus datus , iniuria uerborum grauiter lacessitus,Longobardos in Italiæ pernitiem acciuit,&c. § Blon.li.7. in medio.Aemil.car.30.in Clotario rege 7. §

58 Christophorus pontif. 121. pontificatum pridem usurpatum deponere coactus, se monachum fecit & constituit anno Christi. 906.

59 Ioannes.13.nu.133.sceleratam eius uitam castigare non curans, negligensque,fugam cepit,in siluis uiuens ibidem decessit, uel ut alij in adulterio trucidatus. § Blon.lib.12.car.ult.lib.13.in prin. §

60 Benedictus decimus pontif.nu. 160. pontificem agens, concilio indicto,Nicolao.2.instituto canonice & religiose,depositus,amictu pōtificio abiecto,Velitras remeauit priuatus. §Blon.li.13.car.5.in prin.

61 Benedictus quintus pontif. 134. pontificatum inuasit per Othonē tunc Imp.relegatus decessit,male partum pontificatum male amisit.

62 Bonifacius septimus,nume. 139.urbe eiectus Constantinopolim cum prætiosis subtractis profugit.

63 Ioannes quintusdecimus,num. 141. carceratus, pedore & inedia uitam turpiter actam,turpiter finire coactus.

64 Ioannes.24.pontif.Baldassar Cossa.num.213. per concilium Cōstantiens.coactus,depositus profugit,captus,carceri datus,liberatus ani

mo

mo sedato Martinum quintum pontif. legalem salutauit constantiss. ut legitimum, unde Cardinalis constitutus est.
65 Gregorius. 12. Angelus Corrarius pontif. Venet. 210. imprudenter creatus. 1406. abrogatus in concilio etiam Constant. scisma compositum. 1414. § & Plat. Aemil. in Carolo v. rege. 52. car. 452. Cori. c. 303. 309. §

QVI IMPERATORES VEL DVCTORES exercituum (è contra) corpore defectiui Illustres tamen fuere hostibus formidabiles, & bellatores acerrimi.

QVAMVIS defectus ipsi non parum authoritati soleant detrahere, & contemptibiles apparere, non tamen deformitate corporis fædari animum, sed pulchritudine animi corpus ornari refert Sen. § epis. 67. Claranum, &c. in prin. § Hos Mirones appellari dicit Cælius § lib. 3. cap. 31. in fi. §

1 Philippus Macedo. rex Alex. Magni pater oculo erat erutus & manu crureque oblæsis, talis tamen tantusque bellator, qui regnum quam maxime creuit & auxit. § Plutar. in Sertor. in prin. Iusti. li. 7. in fi. Gel. lib. 2. cap. 27. §

2 Sertorius, de quo etiam Plutar. in eo, cominus faciem suam ostendebat, effossus oculo, quo dehonestamento corporis lætabatur & maxime. § Gel. ubi supra. §

3 Antigonus rex humilis erat staturæ, naso colliso. § Plutar. in eius uita, Sen. lib. 3. de Ira. car. 133. ante. §

4 Annibal monoculus fuit, bellator tantus, non etiam orator. § Plutar. in eo. Liu. lib. 22. car. 94. §

5 Iulianus Imper. Aug. prestantissimus bello & pace (nisi Christianis aduersans) statura exigua & gracili fuit. § Pompo. Let. in eius uita. §

6 Iuuianus itē successor, quia incuruus & deformis lectus lachrimas profuderunt ominantes, &c. § ubi supra. car. 27. §

7 Fridericus Vrbinas altero captus oculo, etiam in seipsum iocabatur. § Ponta. lib. 2. de fortit. car. 80. ante. cap. de cæcitate. §

8 Fab. Rutilianus filio Gurgiti legatus ad bellum difficile ultimę senectutis, lectuli ocio habilior, profectus legitur. § Valer. cap. de parent. amore. §

9 Petrus pariter Lauredanus, uir clarissimus inter Venetorum clarissimos senio confectus, publicas deponens causas & magistratus, Brixia a Philippensibus pressa, Frācisco Barbaro acerrimo defensore, quā pluribus

ribus oppidis per Nicolaum Picininum pro Philippo duce tunc occupatis, requirente necessitate publ. nauale Imperium sibi oblatum libens accepit, & infra. 40. diē naues armauit centū sexaginta quatuor, in pado rem gesturus, in principem Mantuanum & Mediol. Philippum, senium patriæ donaturus, multa in bello gessit egregia. § Blon. li. 29. car. 2.

10 Camillus post quamplures dictaturas, & patriam Celtico bello liberatam Prænestinos pop. Volscosque uictores, Furio superato, acie superauit, decrepitus, mala pressus ualitudine, toro prosiliens, ex uictis hostibus spolia detulit. § Plutar. in uita Camil. car. pen. in fi. §

11 Scipio Corn. in Hispanis aduersus Pęnos confligens uictoriam obtinuit, uulnusque certans excepit, tragula confixus ad Mundam postridie confligens etiam lecticula in aciem illatus hostes fudit iterū. § Liui. lib. 24. car. pen. §

12 Asineus cum fratrem Anileo nauicularij Iudæorum iniurijs prouocati, defecerunt, coactis amicis & seditiosis iuuenibus latrocinantes prouincias uastabant, omnibus formidolosi adeo, ut Artabanus Parthorum Imper. tutius esse conduxerit eos in amicos conciliare pacifice, fide ergo ipsis data requisiuit, Asineumque ipsum in amicum familiarem & præfectum regionum constituit, admiratus uirtutem tantam in homine pusillo, quod & contemptui conspicientibus quibusque apparebat, &c. dicens eius animam corpore maiorem esse. § Iosep. lib. 18. antiquit. cap. ultimo car. pen. §

13 Epitectus eminens fuit philosophus, de quo Gel. § libr. 2. cap. 18. in fi. Quamuis etiam seruus, de quo epitaphium habetur.

Seruus Epictetus fueram, qui corpore mancus,
Pauperie pressus carus eram superis.

14 Petrus Heremita, de quo Aemil. § lib. 4. car. 2. in Phil. 1. rege. 38. § Acri quidem ingenio, indecora specie, breui statura, facie inliberali, omnia circuiuit lustrauitque, mores, urbes, animos, & uires cognouit.

15 Corbana etiam corpore exiguus erat, ingenti tamen spiritu. Aemil. § ubi supra. car. 181. a ter. §

16 Caracax nobilissimus, prudētissimus, &c. aspectu despicabilis erat (Mirones dicuntur tales) cuius tamen consilio usus Saladinus Imper. & pusillus cum execratione prouocatus, aperuit modum consequendæ uictoriæ in Saracenos & Sultanum per Christian. exercitum ibidem belligerantem. § Aemil. lib. 6. car. 250. a ter. in Phil. 2. rege. 41. §

17 Agesilaus erat pede claudus, corporis exigui. § Iusti. libr. 6. in prin. Probus in eo. ad Plutar. §

18 Philopomenes deformis corpore, & sine uentre, ætate illa tamen dux

dux maximus,prudentifsimus,exercitatifsimus. § Plutar. in eius uita in prin. & in apophtheg.car.144.in Quintio.Ponta.lib.6.de femo.car. eius.3. Paufan.lib.8.car.334.in med. §

19 Cirtheus poeta claudus, tunc requirentibus Spartanis, ductus in ducem per Athenienfes aduerfus Parthenios & Meffenios in ludibriũ, tribus prælijs fuperarunt, carminibus hortatus ad prælium milites. § Iufti.lib.3. §

20 Carolus 2., Neapolit. rex intorto fuit corpore, & claudus pede. § Colenut.lib.5.car.133.in fin.§

21 Carolus octauus Francorum rex qui regnum occupauit Neapoli. claudus pufillusque fuit, & detorto corpore, fædo, oris & corporis deformitate. § Ponta.lib.2.de fortit.car.eius pen.lib.de mag.car.230. in prin.Ioui.lib.2.in fi.car.69.in fi.Guizard.lib.1.car.44.§

22 Nicolaus Picininus quamuis contracto magna ex parte corpore, non tamen minus prudenter & laboriofe bella etiam difficilia Imperatorie pertractabat. § Ponta.lib.5.de fermo.car.239.li. 2. de fortitu. in med.car.80.cap.de cecitate. §

23 Tamburlanus uel Themirlang pede claudus erat, urbium tamen & orbis terror,& pernities, potentifsimus,feuerifsimus. § Colen.li. 1.in fi.Aemil.in Carolo 6.rege.52.car.448. anno Chrifti 1400. Ioui. lib.14.car.7.fin. §

25 Anto. Leua priuatus pedes, fub Manuelo primum, poftmodum præclari noftri temporis ductor, Caroli quinti Imperat.legatus, in bello Italico,ultimo tempore,omnibus captus membris,elatus cathedra, munia obibat Imperat.diligentifsime, quampluresque de hoftibus eft confecutus uictorias,defecto corpore,nifi animo ualens militare. § Ioui.lib.26.car.pen.lib.27.in med.car.200.& pluribi.Geu.li.2.cap. 373. Pet.Areti.in fua epift. ad ipfum Leuam car.27.in fi. §

26 Iofelinus Elledanus comes,fummus bello dux,ueteranusque Imperator,æger iacens,imminente Turcarum ualidifsimo exercitu,Iofelino filio contra prælio decertare non audente,in tantum hoftem fenex, ęger,lectica latus,aciem inftruxit,milites hortatus eft,ut de uictoria nõ fuit dubitandum,hoftis propterea Iuuenem certaturum credens,uictoriam exploratam reputans, decertare non aufus fene contra ftante, & audacter nitente difcefsit. § Aemil. in Ludou. 7.rege 40. car. 225. in princip. §

QVI

QVI EXERCITVVM IMPERATORES, ETIAM bellis clari, prælio uictores, cogente fortuna a superatis trucidati ceciderunt, uel proxime defuncti, & ut in prouerb. flet uictus, uictor interijt, & uictoria pernitiosa. Victum sępe fortuna erigit, affligitq; uictorem. § Liu. lib. 28. car. 5. in prin. §

1 AENEAS in Italiam peruentus Troia profugus in Turnum regem Ruthul. inuectus, re uxoria deturbatum, bello superatum, iterato prælio cum suis Latinis, hostes fudit etiam, certans tamen cecidit, translatusque in Diuos per angelos lucifereos. § Liu. lib. 1. in prin. §

2 Epaminundas Theban. dux Lacedæmones aggressus hostes, apud Mantineam & Leuthram pridem uictos, iterum acie superauit uir optimus, philosophus eminens, de quo supra § cap. Qui ætate, &c. § Sparo traiectus occubuit obseruato & conseruato eius scuto, & osculato uti laborum & gloriæ socio, quem amisisse nephas erat. § ut alibi annotauimus. Iusti. libr. 6. in fi. Valer. cap. de fortit. Probus ad Plutar. in eius uita. §

3 Codrus Athenienſ. rex aduersus Dorienses, cognito Dei responso, ut uictoriam patriæ quæreret, eius etiam morte, pannosus, mutato habitu, in acie se interfici curauit. § Iusti. lib. 2. in med. Valer. cap. de pieta. in patriam. §

4 P. Decius Mus Conſ. in pręlio aduersus Latinos ad Veserim conserto, dubiaque uictoria, cinctu gabino armatus, in medios profectus hostes, consecuta morte, uictoriam suis peperit. § Liu. lib. 8. car. 3. Valer. ubi supra li. 10. car. 1. in fi. de Decio Mure. Plin. lib. 22. cap. 5. de ipso Decio. §

5 P. Decius fil. Conſ. etiam in bello aduersus Gallos, Vmbros, Ethruscos, & Samnites simul iunctos, prælio item dubio, M. Liuio pontifice accito, deuouens sese, ut pater pridem, in cōfertissimam Gallorum aciē inuectus, equo acerrime dimicans, interfectus, uictoriam consecutus est de hostibus, quorum ad 24. mill. cæsi dicuntur. § Liui. libr. 10. in med. car. 5. a ter. §

6 Demetrius rex cum Antigono patre, regnis pluribus bello occupatis, reges plures inuidia & iniurijs excitos prouocauit, unde parati exercitus utrinque. 80. mill. militum, cum elephātorū numero & curribus, prælio conserto, Antiochum regem Seleuci filium fudit, fugauitque, ultra decens autem temerarie uictoriam immoderate persequēs eam amisit omnino. Nam Seleucus rex alter hostium, nudata præsidio Phalange hostili, Antigonum circumuentum fudit & interemit, superatique reges

reges uictoriam consecuti,omnia inter se diuiserunt regna, Demetrio fugato & excluso. § Plutar.in uita Demet.in med. car.6.a terg. §

Euphranor Rhodius classis præfectus, Cæsaris legatus,in regẽ Ptolemeum in Aegypto plures pridem in hostes consecutus uictorias, ad Canopum cõfligens,trireme hostili perforata,& demersa,proximam lõgius insecutus, circũuentus solus cum sua uictrice quadriremi perijt. Cęs. § lib.Alex.per Hirtium.car.406. §

7 Theodoricus Gothorum rex Aetij legati Imperat.ad campos Catalaunios ad Tolossam Vasconiæ,in prælio socius,cum ualido exercitu confligens, aduersus Athilam Hunnorum regem potentissimum quẽ prælio superauit,cęsis hostium.130.mill.uictoriam consequens,Ardarico & Valamire Athilæ ipsius socijs etiam regibus,cũ quingentis mill. militum, ubi cæsa utrinque ultra. 180. millia militum cum ipso Theodorico rege. Vnde Athila rex superatus recessit ut uictus, reparatoque exercitu plures euertit ciuitates & in Italia. §Pau.Diaco. li.15.a quo Blond.lib.2.car.9.Aemil.lib.1.car. 12. §

8 Callicratidas Nauarcus Spartiatum, Lysandro suffectus ad Arginussas confligens,ex sacrificijs perspiciens, morte Imperatoris uictoriã portendi,libens accepit,Clearchoque sibi duce declarato in hostes congressus,fortiter pugnans occubuit,uictorque decessit. § Plutar. in apophtheg.in ipso Calicrat.car.165.a terg. Aliter Plut. ipse in Lysandri uita.car.1.in fi. §

9 Q.Petilius Cõs. in Ligures cum legionibus profectus,lethi iugum capturus, missilibus traiectus cecidit, Ligurum quinque millia occisa; cæteri deturbati & iugo detrusi. § Liui.li.41.in med.car.415.in prin.

10 Ademarus sub Carolo Mag. Franc. Imper. cum Genuensibus aduersus Saracenos Hispanicos uictoria consecuta in uictos acrius instãs, interfectus cecidit. § Blon.lib.1.histor.car.ult. Aemil. in Car. Mag. rege.23.car.106. §

11 Aul.Gabinus, de quo Flor.ad Liuium. libr.76. multis oppidis ex Lucanorum populis expugnatis,hostilia obsidens castra, cecidit.

12 Henricus.3.Imperat.Rom. in Rodulphum Saxon. regem continuis prælijs tribus confligens acerrime, quarto superatus prælio,Henricus fugam arripuit,ut per dies aliquot delituerit.Rodulphus uictor,accepto imprudenter uulnere,uictor perijt. §Blon.libr.13.in med.car. 87.a terg. §

13 Petrus Roberti fil.Druidum comes,sacerdotio remisso,uxore ducta,Roberto fratre auxiliante,rem Britãnicam tutaturus,Anglos hostes sibi obuios prælio fudit,& fugauit, incautius persequens,captus,abductus. § Aemil.in Phil.secun.rege.41.car.274. in prin. §

Pyrrhus

14 Pyrrhus Epirot. rex uehemẽs & acer, Argos ciuitatem oppugnãs, ab Antigono defensam, uictor urbem intrans, acriter certans, tegula per mulierem iacta in caput, uictor oppressus, interijt, capiteque priuatus a uicto. § Iusti. lib. 25. Plut. in eius uita in fi. Valer. cap. de humanit. in Antigono. §

15 Hircius cum Pansa cons. ad Mutinam aduersus Mar. Antonium & Octauium confligens acie, uictoria consecuta, uulneratus cecidit. § Apia. lib. 3. in med. car. 120. 121. Tul. in epist. ad Brutum. Nostræ res, &c. car. 537. §

16 Catinius prætor aduersus Lusitanos certans, eos fudit, fugauit, & castris exuit, Hastam oppidum expugnauit, uulnere accepto moritur. § Liui. lib. 39. car. 3. a ter. §

17 Philopomænes Achæorum prætor, dux acerrimus, in prælio exercitatissimus, pluribus uictorijs clarus, Coroneam occupare nixus, bello superior, prolapso equo, septuagenarius morbo grauatus, casu pressus, captus, abductus, ueneno sublatus est, quo anno perijt & Annibal & Scipio. § Liu. li. 39. car. pen. a ter. §

18 Abdamelech excluso Amida Tunetis rege, qui patrem Muleassẽ hodie regno & oculis priuarat, omnium filiorum patris interfectorem, Sehitem puerum custodiæ tradidit, regnum occupauit Tunetanum in Numidia. 36. imperij die, letali morbo grauatus, uita excessit, & regio funere elatus est. § Ioui. lib. 44. in med. car. 527. §

19 Landa Gallus præstans propugnatorum dux, in Sandesirio aduersus Cæsarianos oppugnantes, magna ædita cæde repulit. vnde laudem consecutus est maximam anno. 1544. Tormento tamen sublatus est. § Ioui. lib. 45. in fi. car. 598. §

20 Clodomir ex regibus Franc. Childeberti filijs cum copijs in Gondemarum Burgund. regem ducens, prælio conserto, urgens hostes fugatos, suffossus cecidit. § Blond. lib. 4. car. 4. a terg. Aemil. in Childeb. rege 6. car. 25. §

21 Thellus inter felicissimos Athenis habitus, & a Solone philosopho reputatus, quia præsertim dux in prælio ad Eleusinam conserto, fusis hostibus uictoriam obtinuit & occubuit. Ibique sepultus est summis cumulatus per Athenienses honoribus. § not. Herodo. lib. 1. cap. 3. §

22 Ad Cresciacum Philippus rex Valesi. Franc. 49. in Anglos, Eduardumque eorum regem certans, maximis utrinq; uiribus dubio diu marte, anno. 1346. superatus est. Eduardus rex uictor, certans, occubuit. § Aemil. lib. 9. in Phil. 6. rege. car. 396. Cori. lib. 3. car. 221. §

23 Bertoaldus magister milit. regis Theodoberti in Clotarium regẽ ad Stampas fortissime dimicans occubuit. Vnde irritati milites in acie,

uictoriam

uictoriam hosti prope uictori eripuit. § Aemil.lib.1.car. 43.in Clotario.2.rege.10. §
24 Ferdinandus Neapolit.rex Alfonsi fil.bello gall.per Carolum Octauum Franc.regem.1494. regno profugus,plura passus, uictor denique,pulsis Franchis Neapolim redux, nouæ uxori nimium incumbens, morbo oppressus interijt,regnumque recuperatum consecuturus anno ætatis suæ. 29.uictorias possidere non ualuit. § Ioui.libr.4.car. 139. Guizar.lib.3.in med.car.160.Cori.lib.7.in med.car.486. Arnol. li.2. car.6. uel 31.35.§
25 Haly Bassà Baiazetis Turcarum regis legatus, aduersus Techellē, qui ex heremita suæ legis,bello plures consecutus est uictorias. Vnde factus imperator & ipse,ad Anciram conserto prælio uictor, ad Olygā interfectus est. § Ioui.lib.13.in med.car.248.& in Baiaz.uita.car.4.
26 Sinam Bassà atrocissimo prælio inter Selymum Turcarum Impe. & Tomumbeium Sultanum ultimum eorum Imp. ad Rhodanium dubia tuncusque uictoria,prælium intrans,ferocissime aciem inclinantem reparauit,hostem premens, egregie ante alios pugnans obtrūcatus est. § Ioui.lib.17.histor.car.pen.a ter.§
27 Siccus ductor Florent. Buttum oppidum oppugnare pergens cū copijs ad verunculam prælio commisso, Manfronus uulneratus profugit,Siccus uictor glande plumbea traiectus concidit. § Ioui.lib.3.in med.car.111.in fi.Guizar.lib.3.in med.car. 164. §
28 Magalanes Lusitanus, quartus Indicarum rerum & noui orbis indagator,Oceanum ambiens mare, Pariam terram cum pluribus regnis auro & lapidibus & aromatibus pretiosis refertas aperuit in notitiam, & giganteam gentem,digrediens uictor Borna in insula captus & interfectus. § Ioui.lib.34.car.pen.Ioannes Leo histor.lib.2. cap. 94. §
29 Borbonius Romam oppugnandam profectus cum exercitu,Clemente sept.pontif.propugnante & se defendente, scalis admotis cepit, glande plumbea tormento excussa interijt. § Ioui. lib.24. car. ult. §
30 Aynauolebanus Heluetiorum dux peritissimus, hostium perfregit aciem Germanorum,ut celebri sit potitus ad Suaraualdum uictoria hostem acrius urgens uictor, giande plumbea caput ictus occubuit. § Ioui.lib.7.in prin. §
31 Motinus insuper Heluet.dux impiger,ad Nouariam numerosum gallorum hostium exercitum inopinantem aggressus fudit, cecidit,uictoriam consecutus,tormento discerptus concidit. § Ioui.lib. 11.in med.car.171.Guizar.lib.11.car.110. §
32 Lutianus Auria Genuens. classis præfectus, Venetorum classem adortus ad Polam, Pisano præfecto. 1379.fusam persequens,& uicto-

tiam consecutus,lancea ictus in facie,certans cecidit. Indeque ad Iaderam clasis utraque perducta. § Blon.lib. 20. in med.car.163.§
33 Gasto fuseus uel Fois Francorum regis,ex sorore nepos, legatus, uel exercitus imperator,Mediolanum regens,pontificem Iulium secundum prælio fudit,ad Rauennam profectus conserto prælio die Pascatis 1512 aduersus Columnam & Piscarium cum Hispanis uictoriam obtinuit,recedētes fusos persequens hostes acriter pugnando circunuentus interfectus cecidit Iuuenis annorum uiginti maximę expectationis,qui plura belli facinora perpetrarat imperator. § Ioui.lib.10. car.ult.Leander.car.278.Guizar.lib.10.car.54.uolu.2.Arnol.lib.4.car.60. 63.§
34 Aurantius dux egregius in pugna ad oppidum San.Marcellum ditionis Florent.aduersus Ferrucium propugnatorem uictor, glande plūbea traiectus,equo deiectus perijt. § Ioui.lib.29.car.343. 346. §
35 Augustinus Fliscus Genuens.1547. patriam occupare intendens, & eius dominium,die primo Ianuarij re fæliciter gesta,interfecto Ioem Auria,fugato Andrea Memphit. principe ipso galeram uictor ascendere noctu properans,cadens mersus operam perdidit. § Leander libr. 1.car.18.in princ.§
36 Meto rex Tartar.in Cataoniam cū exercitu ualido profectus terra prospere tuncusque res gesserat,oppidum ex mari oppugnans,carina urinante hoste perfossa perijt,regnumque cum uita amisit. § Aemil. in Ludou.9.rege 43.car.316.§
37 Carolus Caroli Magni Imper.filius aduersus Boemos nou os hostes dimicans,dubio prælio inter ferocissimas nationes inito. Quia Lecchus hostium dux acerrimus,cum lectissimis suorum cuneo facto , perrumpere ordines hostium & dissipare nixus erat interfectus,ægre uictoriam obtinuit,clade prope pari. § Aemil.in Car.Mag. rege. 23. car. 105.a terg. §
38 Franci subinde in Saracenos certantes nauali prælio, auxiliantibus tunc Genuensibus uictoriam perceperunt, Ademaro eorum duce interfecto,dum uictor nimium instat uictis, naue ipsius intercepta, & oppressa. § Aemil.ubi supra.in Car.Mag.car. 106. §
39 Saladino tanto Imperat.in acie conferta , per crucesignatos tunc superato, Auenienſis cum Franchis & Anglis acerrime pugnans,ad urbem Antipatridam,uti dux asiduus,milesque in acie fortissimus pugnator dubio prælio fortitudinis exemplum dedit, unde certās oocubuit, quamuis non inultus, multumque ad uictoriam consequendam contulit Auenienſis ipse,quamplurima enim Saracenorum mill. trucidata traduntur. § Aemil.in Phil.2.rege.41.car.254.§
40 Orchanes Othomani primi filius, rex secundus , expugnata Busia uel

uel Prusia,in Bithinia, uulnus accepit in prælio aduersus Michaelem Paleologum Orient.Imp.ex quo perijt. § Ioui. in eius uita. §

41 Mundus Iustiniani Imp.legatus,prælio Gothis acerrimo superatis,& in fugam actis persequens,irritatus, Mauritij eius filij tunc interfecti casu circunuentus,trucidatus. § Blond.li.4.car. 2.a ter. §

42 Hieroboam Hebræorum rex,graui superauit prælio regem Abiã, uictorque fatigatus decessit. § Iosep.lib.8.antiqu. cap. 6.in fi. §

43 Iudas aduersus Antiochi regis ductores confligens, uictor agnitus,interfectus. § Iosep.lib. 1.belli Iud. cap. 2. §

43 Dragutus acerrimus pirata,post Barbarussam prædefunctum, Solymani Turc.Imp.legatus,cum classe ualida Meliteam hodie oppugnãs insulam,mense Aug.1565.ab Equitibus Rhodiensib. propugnatã,strage utrinque maxima arcem San.Hermi totius diei prælio continuo pressam, cepit, fragmento lapideo tamen excusso ex tormento discerptus, cecidit.

QVI FORTITVDINE CORPORIS, ET FIRmitate membrorum relati habeantur,præter eos de quibus Valerius.

1 TYBERIVS Imper. Malum digito terebrabat, puerique caput Talitro percussum, uulnerabat. § Sueton. in eius uita.car.162.cap.corpore, &c. Pausan. libr.2. car. 7.in fin. Orat.oda sex.lib.4.diue quem,&c.pollicis ictum. §

2 Pyrrhus rex hostem prælio prouocatus interfecit,ictu diuisum unico,& usque ad inferiores partes corporis. § Plutar. in eius uita car. pen.a terg. §

3 Iul.Cæsar currentem reprimebat equum,replexis in tergum manibus. § Plutar.in eius uita car.3.ante. §

4 Pluto Iuuenis bello Italico solus, patrem captiuum è manibus hostium raptauit, & saluum fecit inobsessa tunc urbe. § Valer. cap. de pieta.parent. §

5 Lysimachi frater Philippus Alex. Mag. pedes comitatus est, armis grauibus armatus per sex mill. § Curt.lib.8.cap.106.eius 5.§

6 Alunius Valens centurio sub Augusto Imper.uehicula onusta diutius sustinebat, carpenta retinebat una manu,&c. §

7 Surra Io.Petrus,de quo Iouius § lib.12. histor. in med.singulari certamine septies decies prouocatus,uictoriam reportauit.

8 Sordellus Mantuanus,de quo Garimbertus § libr.ult.cap.50. § De duellis,tres & uiginti strauit hostes, tres & eodem die singulari su-

perauit certamen.
9 Seruilius uir consularis singul. certamine certans, uicies tricies hostem superauit. § Plutar.in Pauli Aemil.uita car.pen.in fi. §
10 Troilus & Paulus Molariani fratres Rom.cum equitibus.300. facta eruptione hostium, stationes turbauerunt, illæsique receperunt sese, pluribus secum pertractis hostium captiuis. § Blon.lib.21.car.antep.in prin. §
11 Numantini.4 mill. Romanorum. 40. mill. superarunt, protriuerunt pluries, per aliquot annos semper uictores. Donec Scipio arte, industria & fame pressos eos deleuit. § Eutrop.libr.4.Flo.libr. 54.55. 57.59. §
12 Ismaelitæ quamplures in acie hostium (& noningentos) interfecerunt manu propria eorum quique, Eusebius Eleazar Semeias Abysai Banaias præsertim sub rege Dauid proceres acerrimi de quibus Iosep. §li. 7.antiquit.cap.12.in fi. §
13 Dioxippus Atheniensis pugil nobil. & ob eximiam uirtutem uirium regi Alex.Mag.gratus, Horratam Macedonem prouocantem, nudus cum stipite superauit hostem armatum coram ipso Alex. §Curt. lib.9.car.6.fin. § Vt de Tritano gladiatore, qui hostem prouocatus inermis, uno superauit digito. § Plin.lib.7.cap.20.in prin. §
14 Maximinus Imper. onustam rhedam solus mouebat, equi dentes pugno soluebat, lucta septennos congressu prosternebat singulatim, tribunum prouocantē, palma percussum, reiecit supinum, &c.plura § Capit.in eius uita.car.3.uel 139. §
15 Claudij Imp.paria fortitudinis exempla refert Trebell. §car.antep.quæ & de Max.supra. §
16 Marius ex 30.tyrannis, de quibus Spartia.in eo.Carra digito repulit, fortissimos quosque uno affligebat digito.
17 Firmus etiam ex ijsdem tyrannis, incudem pectori pertulit etiam curuatus & pendēs, ut de Milone Croton. § Eras.prou.1344. § Croton.postremus.
18 Zenobia Imper. Odenati uxor, prælio strenua & miles & Imperatrix nudo certans brachio, pluribus abundauit uirtutibus, ut supra.
19 Protophanes Magnesius, eadem die proditur fuisse uictor lucta & pancratio. § refert Carda. lib.11.de subtilit.car.4.fin. §
20 Gulielmus Pusterla nob. Mediolan. de quo Corius, militarem equum currentem manibus sistebat, reprimebatque, ferrum uel soleam equinam ui etiam aperiebat manibus. Lucta quemcunque Italicum sibi congredi ausum spectante populo equo marte, prostrauit præcedenti seculo.

Scander-

21 Scanderbegus Alex. Castriotus, magni animi uir,& strenui corporis, Epirotarum princeps. anno Christi. 1450. pubescens, sub Amurathe Turca. Imper. domino, plures in hostes est consecutus uictorias sin gul. certamine. Scytham ferociẽtem nudus arcto superauit loco prouocantem, Iaiam & Zampsam Turcarum etiam audacissimos, concurrens pariter interfecit coram Imperat. Croia,& paterno principatu spoliatus per Amuratem ipsum Imperat. inuidia deturbatus, & suspicione in eius curia, ui & astu principatum recuperauit, plures Bassà cum copijs obtriuit & cecidit parua manu. Mustapham Bassà cum exercitu obuius deleuit. Venetos prælio superauit, & pace inter eos constituta ciuitate per eos donatus, Amurathem Imper. ipsum cum amplissimo exercitu audacissime expectauit, sustinuit, abire coegit, spe uictorẽ frustratum & recuperandi principatus. Iterato aduentu, cum ualidiore exercitu sustinuit etiam, quousque morbo & mærore consumptus fuerit. Alfonsum regem Neapol. bello oppressum, uictorem frequentibus prælijs in principatu restituit nudatũ, inexpectatus. Aprum & etiam bouem in agris ferocientes solus ense, quemlibet singulo diuisit ictu, simile ut de Imperat. Adriano not. Dion. § in eius uita car. 16. a ter. § Duos & enses portare solitus, brachioque decertare in prælijs nudo, ut de Zenobia habetur etiam supra. § Marinus Barlet. de eius uita, Ponta. libr. de magnanimitate 1. in med. car. 245. & lib. de bello Neapol. car. 279. §

22 Galeotus Bardaxis Catinen. ciuis giganteæ staturæ, uirium immẽsarum edebat exempla, currentem equum transuerso ligno sistebat pedes stans. § not. Marius Cronograp. car. 266. §

23 Aloysius Gonzaga Mantuæ ex proceribus cognomento Rodomontius quamplurima fortitudinis edidit exempla & facinora, Aethiopem Caroli quinti Imper. Mantuæ honoribus & iucunditatibus recepti quibuscunque, pedisequum itinerarium procerrimæ staturæ uirum, lucta insuperabilem prius, congredi secum ausum semel & iterum, pectori subleuatum, humi exanimatum proiecit, præsente Carolo ipso, cũ tot procerum cetu & pop.

24 Carolum similiter ex Franco. regibus filium Aquitaniæ regem, adolescentia, & uiribus ferocientem, periculum igitur uirium facientem, Alboinus militum fortissimus lucta congressum, incognitum, superatum, stratum deiecit, ut expirauerit. § Aemil. in Car. Caluo. rege. 25. car. 122. §

25 Brancius de Luschis nob. Vicetinus referunt antiquiores urbis nostrates, funem uehicularem nouum manibus disrumpebat, soleam & equinam ut supra, ui aperiebat manibus. Lucta quemcunque Italicum æquo marte prostrauit, ut de Pusterla supra.

26 Sostratus Pancratiates aduersarium sibi congredientem digitis eius iunctis,& pressum opprimebat,superabatq;.Leontiscus etiã eodem modo quemcunque subegit,notat Pausan. § lib.6.car.3.uel 221.27.

27 Polydamus Niciæ fil. Scotusensis Leonẽ ferocissimum oppressit inermis, Taurum pedibus captum tenuit,currentem sistebat currum, Pausan. § lib.6.in prin.car.4.ante.§

QVI PRINCIPES IN PERNITIEM CHRIstianorum, ambitione prouocati, & iracundia pressi,ad uindictam anhelantes, Turcarum præsidium requisiuerunt.

1 ROMANVS nomine ex tutore se Imperatorem Constantinop.constituit,deturbato Constantino puero Leonis filio,uenationibus in Leones acerrimus decertator, pessimo uir ingenio. Saracenos acciuit in Calabros domandos, Apulos & Lucanos, qui totam regionem quæ iam magna Græcia uocabatur uastaret, Ioanne Decimo tunc pontifice, qui Albericum requisiuit hominem bellacissimum & præstantissimum.Is lecto ualido exercitu,conflixit,superauit,& fugauit Saracenos ipsos. § Blon.libr. 12.car.antepen.a ter. §

2 Eudo Visigothus a Carolo Martello Franc.rege prælio pressus, cũ se bello imparem reputaret, Saracenos acciuit ex Hispanijs occupatis, Abderamio eorum duce,qui tamen a Carolo prælio superatus & interfectus est,Eudone prius reconciliato. §Blon.lib.10.in med.car.61.§

3 Græci accersitis Saracenis a Constantinop.Imper.in Italiam missi aduersus Othonem secundum Occident. Imperat. conserto ad Bassentellum prælio,fusus Otho, scapham ingressus, Romam profugit,&c. § Blon.lib.13.car.3.§

4 Imperator Constantinopol. per barones & Chraiouichiũ Bulgar. principem bello pressus,Amuratis primi præsidium implorauit,Turcarum regis tertij, quo impetrato subegit hostes, Turchis uiam aperuit ad Imperij sui pernitiem. § Ioui. in eius uita. § Anno Christi domini.1363.

5 Constantinus etiã Imp.Orient.Leonis fil.Christianos sibi odiosos persequens,Abdalam Saracenorum ammiralum acciuit in auxilium, ad eos opprimendos, composita secum amicitia. § Blon. libr. 11. car. 2.a tergo. §

6 Boemundo & Rugerio fratribus bello dissidẽtibus,Roberti filijs, Rogerius,

Rogerius. 20. mill. Saracenos ex Sicilia occupata acciuit in Italiam fratrem bello impetens. &c. § Blon. lib. 13. car. antep. 85. §
7 Federicus secundus Imp. expeditionem simulans in Saracenos, cũ classe proficiscens statim redijt, propterea excommunicatus a Pontifice. Vnde Saracenos conduxit ipse, pluraque intulit mala & uastationes, Luceriam ipsis habitandam concessit, & magistratus in tota etiam Italia, & quomodocunque fouit. § Blon. lib. 17. car. 4. uel 171. Aemil. in Ludou. 9. rege. 43. car. 298. a ter. §
8 Manfredus etiam filius eius naturalis Ethruria potitus Saracenos ex Africa & Sicilia conduxit, alia belli facinora intentans. § ubi supra lib. 18. car. 50. in prin. §
9 Federicus cum Henrico fratre ab Alfonso Vlterioris Hispaniæ rege pulsi, & profugi, ad regem Franc. se recepit Henricus, Federicus Saracenos acciuit in Italiam, qui omnia latrocinijs infestarunt & uastationibus. § Blon. præd. lib. 18. in med. car. 136. a ter. §
10 Alex. Sex. Pontifi. ut Cæsarem filium naturalem Ethruriæ uel & Italiæ dominum constitueret, ueneno sublatis proceribus plurimis uel baronis, & omni insidiarum genere persecutis, nõ dubitauit Saracenos etiam ad stipendium prouocare, in principes eius hostes, per Buccicardum Genuensem eius nuntium. § Ioui. lib. 2. histor. Guizar. li. 1. car. 40. in princ. §
11 Ludouicus Sfortia, eo etiam tempore Mediol. dux cognomento Morus, quia Fuschus, Imperio perfide intercepto, nepote duce cum filijs ueneno sublatis, accersito Carolo 8. Franco. rege, ad cõsequendum regnum Neapolitanum deturbatis Aragonibus tunc regibus, uexatus & ipse a Ludou. Franc. rege Caroli successore, & profugus, Turcas exciuit, quibus nondum peruentis interceptus in Franciam captiuus pertractus, destitutus, desperatus decessit. § Ioui. lib. 6. & 7. & in uita Baiazeti 2. car. 3. eius Guizar. lib. 4. in med. car. 206. a ter. 220. Arnol. lib. 3. car. 46. in fi. Corius lib. 7. car. antep. & ult. §
12 Alfonsus tunc etiam Neapolitanorum rex bello pressus a Carolo octauo, ut supra, Franc. rege in Italiam accito per æmulos Baiazetum Imper. Turcarum, in aduersarios Christianos requisiuit, & frustra, ex quo recedere habuit necesse, redux factus obijt. § Ioui. libr. 1. car. 20. a terg. lib. 2. car. 45. Guizard. lib. 1. car. 34. in fi. car. 40. in prin. §
13 Federicus Neapolitan. rex postremus regno pulsus, ut pridem frater, & nepos, Turcica requisiuit auxilia. § Guizar. lib. 5. car. 254. 255.
14 Franciscus Marchio Mantuæ Venetijs captiuus, libertatem impetrauit, medio Baiazetis Turcarum Imperatoris utrisque tunc amici. § Guizard. lib. 9. car. 475. §

15 Franciſcus Franc. rex aduerſus Carolum quintum Imperat. Turcharum claſſem pluribus annis impetrauit a Solymano Imperat. diſpendio etiam max. Barbaroſſo legato, qui plures ualida claſſe uaſtauit prouintias, captiuis quamplurimis ſęuiſsime abductis. Vnde Gallia poſtmodum per eorum principes æmulos quam grauiſsimum paſſa eſt detrimentum. § Ioui. pluribi, & lib. 41. in med. car. 374. li. 43. car. 433. li. 44. in med. §

QVI PERFIDIAE POENAS PERSOLVIT, præmio prius percepto ex perpetrata proditione.

1 CONSTANTINOPOLIS urbs obſeſſa & capta a Mahumeto Turc. Imperat. anno Chriſti 1453. menſe Maio, Federico tunc Rom. Imper. eius nominis tertio, qui fuit Maximiliani pater, Genuenſe eam tradēte cum promiſsione ſe in regem conſtituendi, quo ex fide obſeruato coronatus ſolenniter, die ſequenti, proditionis pœnas dedit, capite priuatus. § Faſcic. tempo. car. ult. operis in fi. §

2 Dibronſium urbe ab Othomano oppugnata, infecta per proditionem aqua reliqua, præmium conſtitutum ſibi ſolutum. 50. mill. aſprorum cum tribus prætioſis ueſtibus & uicis etiam ſibi in præmium aſsignatis, nocte inſequenti per Amurathem interfici iuſſus proditor ipſe. § Barlet. in Scanderb. lib. 5. car. pen. in prin. §

3 Seruius Sulpitius ex proſcriptis per ſeruum ſuum delatus, a perſequentibus captus, & interfectus, ſeruus conſecuto talentorum triũ præmio cum libertate ſibi etiam præſtita proditionis in dominum pęnam ſubiens, Syllæ iuſſu de Saxo Tarpeio præcipitatus. § Flor. li. 77. Plutar. in uita Syllæ. car. 2. in fi. §

4 Romilda Longob. Giſulphi uxor interfecti in foro Iulio inexpugnabili tunc oppido, fruſtra obſeſſo, ſe in uxorem obtulit cum ceſsione oppidi, Cacanno Burgund. hoſti, cuius formam appetiuerat laſciua. accepit eam cum oppido in uxorem Cacannus, nuptias ſolennes celebrauit, proditricem proinde patriæ, militibus expoſuit, ad eam ſatiandam, uiolandam, lacerandam proinde baliſtarum uerutis. § Blon. libr. 9. hiſtor. car. 2. uel 158. Cori. li. 1. car. 12. de alijs cap. de pudic. §

5 Perilaus ob fabricatum egregie Taurum æneum ad torquendos reos, & Phalaridi Agrigentin. ſæuiſsimo tyranno dono datum, arte laudata, mores puniendos cenſuit tyrannus ipſe, ut habetur expoſitum in eiuſdem epiſtola ad Athenienſes. § car. 30. Valer. cap. de crudelit. Tul. in 6. Verr. car. 212. & in Piſonem. car. 91. in fi. Plin. lib. 38. cap. 8. in fi. Plut.

fi. Plutar. in lib. paral. nu. 74. §
6 Maximinus Imper. etiam quod ſæuus & trucidarius, imperiumque malo modo conſecutus, Tyco per milites in Imperatorem lecto, purpuraque ſeditioſe ornato, ab amico noctu trucidato, cui nomen Macedonius. Is caput amici Maximino detulit, qui propterea ſibi primum gratias egit, poſt ut proditorem amici odio habitum occidit. § Capitol. in eo. car. 5. §
7 Aurelianus Imper. Heraclamonem Thianæ patriæ ſuæ quam ſibi nequiter prodidit uictor, donatum interfecit. § Vopiſ. in Aurel. Imp. car. 196. §
8 Alex. Mag. nautam talento donauit, quod uento ablatũ capite diadema, ex palude recuperatum, ſuper capite reportauerit, capite inde priuare iuſsit. § Arria. lib. 7. in fi. Apia. in Sirio. in fi. car. 6. fin. §
9 Cannacarius Cameracenſium & Atrebat. dux in Frãc. regem æmulus, in poteſtate Clodouei uel Ludouici regis proditus, cum fratribus armis contendere auſus, protinus & necatus proditor, munera quæ aurea danda conuenerat adulterina data in odium perfidiæ. § Aemil. lib. 1. in Clodo. rege quinto car. 23. §
10 Bernard. Curtius arcem Mediol. ſeruans, Duce profugo, uti fiduciarius præcipuus, accepta pecunia prodidit arcẽ Ludou. Aurel. Franc. regi, unde accepto præmio inuiſus, odio grauis, abominatus, mærore contabuit. § Guizar. lib. 4. car. 227. a ter. §
11 Borbonius dux nob. & regiæ ſtirpis Frãcorum magnus princeps, Aulæ Comeſtabilis, nulli claritudine ſecundus in tanto regno, & auctoritate, & apud regem Francorum gratia, irritatus ira præceps clam requiſita in uxorem Eleonora, pridem regis Portugallię uxore, Cęſaris ſorore, deſciſcens profugit in regem coniurans, in prælio ad Papiam unus ex Cæſariani exercitus ductoribus, ubi rex captus in Hiſpaniam perductus, ibi ſe contulit ad Cæſarem uti ſororium. Ibi male acceptus a Cæſare, a Baronibus & Aulicis quibuſque & inuiſus, uti proditor regius & infamis recedens contracto exercitu Romam oppugnans in Pontificẽ, glande plumbea percuſſus cecidit. § Ioui. lib. 24. hiſtor. Guizard. lib. pen. in med. car. 308. lib. ult. cap. 388. §
12 Andruſſam oppi. noctu armis rapere aggreſsi Macicaus Touarres & Hermoſilla obſeſsi, preſsi, fugati per Acomatem acerrimum equitũ præfectum, qui fugientes perſequens, cum ſclopetarijs equitibus glande traiectus ſclopetaria cecidit. § Ioui. lib. 32. car. 6. uel 484. §
13 Bana & Recchab interfecto Hisboſeth meridie dormiente, caput detulerunt ad Regem Dauid, qui perfidiam cognoſcens in hoſtem, etiã obiurgatos interfici iuſsit, tormentis afflictos. § Ioſep. lib. 7. antiqui. cap.

cap. secundo in princ. §

14 Architectus porticum pendentem miro erexit modo in pristinũ statum, quare mirabundus Imper. Tyberius, inuidia pressus, cõmendatum donatumq; urbe expulit, nomenq; ipsius aboleri iussit. § Dion. lib. 57. in med. car. 434. a terg. § Is pateram uitream in frustis adactã restituit etiam, propterea mortem consecutus est, ubi supra, & cap. de mirandis.

QVI HOSTES ACERRIMI TVNC ET CLArissimi inter sese amicabiliter gesserunt, beneficia inuicem conferentes, uirtute bellica prouocati. Doryxeni dicunt tales. Iuxta illud Tullij lib. de amic. Nihil amabilius uirtute, &c. præter exemp. de ijs qui ex inimicis, &c. Clariq; uiri etiam apud hostes promerentur. § Ioui. lib. 10. 18. in prin. car. 380. de Gazollo in Selymum Imp. §

1 ECTOR & Aiax atroci decertantes prælio singulari ad noctem perducti seipsos dirimentes, ense & baltheo donarunt adinuicem. § Home. li. 7. Ilia. in med. §

Demetrius Siriæ rex Antigoni fil. hoste Ptolomeo Aegypti rege, tunc prælio superato, Cillem eius ducem prælio cepit, cum pluribus eius amicis. hos omnes captiuos beneficijs prouocatus ipse prius, liberos remisit ad hostem Ptolomeum. § Plut. in eius uita. car. secunda. §

2 Antiochus etiam Siriæ rex Scipioni super filium apud se captiuum remisit donatum ad eius patrem. § Liui. li. 37. car. 4. fin. Iusti. lib. 31. in fi. Plin. lib. de uir. illust. nu. 49. in Scipio. & Anton. §

3 Antiochus rex ipse Hierosolimam obsidens, inducias requisitas cõcessit Iudæis, ad celebrandas eorum solennitates, quibus misit hostias & aromata. Vnde promoti ad deditionem inclinarunt. § Plutar. in apophtheg. de ipso Antiocho. car. 133. a ter. §

4 Annibalis statuæ in foro Rom. positæ, sæui, pernitiosi, totiens eorũ uictoris admissæ, diuque conseruatæ. not. Plin. § lib. 34. cap. 6. in fi. de quo Ioui. lib. 27. car. 6. §

5 Darius ab Alex. Mag. prælio bis superatus, audita uictoris hostis indole, & benignitate, Deum precatus est primum de imperio sibi conseruando. Sinautem de regno actum sit per fata, nullum succedere in Cyri solio, præter Alex. not. Curt. Arria. Plut. in eo. & li. de fort. § 2. car. 6. uel. 295. in fi. §

6 Nadastus Thomas oppido præpositus in Turcas acerrime se defendit, propugnatores milites desperata salute uel ex ignauia, quia renitens deditioni

deditioni compræhensus in uincula coniectus, facta deditione per milites, Solymanus Imper. Turc. saluos omnes habuit & liberauit, recognita Nadastum cõmendata uirtute laudauit, & ad sua inuitauit stipendia; milites septingentos nuper liberatos Ianizeris trucidandos ut ignauos obiecit. § Ioui. li. 28. in med. car. 265. §

7 Barbarossus Turcicæ classis præfectus, diebus nostris, Nicea expugnata, prædam Algerium asportauit, Genuensium usus amicitia; Ibi hiemans comiter habitus est ab Auria classis Imperatoris præfecto. Ligures amice conseruatos, inuexatos restituit. § Ioui. li. 44. in med. §

8 M. Ant. Columna, § de quo supra alio cap. § omnibus uirtutibus illustris, etiam apud hostes ad Veronam urbem maxima defensam industria & arte, uulneratus sclopeti pila, salutatus, & dextris iunctis amicitia prouocatus a Borbonio, & San. Pauli Regulo. § Ioui. lib. 18. in fin. eius. car. 514. §

9 Nicolizza in oppido Guinitio acriter oppugnatus per Habraymũ, numeroso & ualido Turcarum exercitu, erectis etiam propugnaculis ad summam altitudinem, se defendens, irrito conatu abscedere habens necesse, sub fide accitus, summo uerborum honore commendatus per hostem ipsum Habraymum, compositis conditionibus liberauit sese indomitus. § Ioui. li. 30. car. 403. §

10 Alex. Vitellius in oppugnatione Budæ in Turcas dux constitutus, prælijs fortem præstitit operam, de quibus consecutus est uictoriã, unde primam laudis opinionem tulit, adeo ut insignis Turcarum dux, requisitum uirtutis nomine amplexari uoluit. § not. Iouius lib. 42. in med. car. 410. §

11 Sauonam congressis regibus Ferdin. Aragon. tanto rege, & Ludouico etiam Franc. rege post bella acerrime inter ipsos agitata reconciliatis, aderat & Consaluus cognomento Magnus capitaneus, qui ob egregias in Francos etiam consecutas uictorias, per Francos ipsos honore, contemplatione, benignitate persecutus est mirum in modum, conferentes in prælijs plura, tanta uirtute actitata, ad Lainum, ad Barletiũ, ad Cirignolam, ad Gariglianum confectis. § Guizar. libr. 7. in med. car. 372. §

QVAE PRAELIA TEMPESTATE DIREMPTA.

1 PRAELIVM diremit coorta tempestas cum grandine ac tonitribus, sine receptui dato, tranquilla serenitas reddita, Valer. cons. in Equos pop. exercitum ducente, castraque oppugnante. § Liui. li. 2. car. ult. §

2 Satricum oppugnans Camillus Dictator, aduersus Latinos, Antiates, Etruscosque, uariante uictoria, prælium pedes restituit. Tunc repente ingentibus procellis fusus, imber uictoriam, & prælium diremit. § Liui. lib. 6. car. 2. a ter. §

3 Aduersus Latinos etiam & Volscos simul iunctos ad Satricum, Valerius & Aemilius cons. prælio conserto, imber ingentibus procellis fusus, acies diremit. § Liui. lib. ipso. 6. car. antep. §

4 Plautio & Aemilio cons. prælium in Antiates iterum consertum, tempestas dimicantes diremit. § lib. 8. in prin. eius. §

5 Annibale Nolam oppugnante, Mar. Marcello propugnante, acieq; erumpente, prælium immixtum, quod memorabile futurum asserit § Liui. lib. 23. car. pen. a terg. § ni ingentibus procellis effusus imber diremisset pugnantes.

6 Annibale ipso ad Anienem flu. ducente exercitum uictorem, ad urbem etiam oppugnandã cum Flacco Rom. cons. certamẽ initum, unde Roma urbs præmium uictori esset, imber ingens grandine mixtus, utrãque turbauit aciem. Ita postero etiam die eodem in loco, ubi recepissent sese in castra mira serenitas orta, unde Annibal re in religionẽ uersa dixit, urbis potiundæ sibi mentẽ non dari, recessitque exercitum abducens. § Liui. lib. 26. car. 2. a ter. Plut. in Annibal. uita. §

7 Asdrubale in Hispania cum exercitu bellum gerente aduersus Scipionem cum exercitu Rom. conserto prælio, nox imberque fessos diremit, recessit inde Asdrubal. Liui. § lib. 28. car. 4. eius.

Triario Luculli legato in Mithridatem pugnante, uentus uiolentissimus tentoria currusque perfregit ambarum partium, &c. Apia. in Mithrid. § car. 356. a ter. §

8 Childebertus Theodoricusque fratres, Clotarium fratrem tertiũ regno priuare intendentes Franciæ, copijs ad pugnam paratis, ex summa serenitate tanta cum horrendo fragore grandineque deiecta est tẽpestas, ut re ipsa in religionem uersa, depositis armis, salutatio utrinque secuta est, & causarum compositio. § Blon. li. 4. car. 22. Aemil. in Childeb. rege. 6. car. 26. in fi. §

9 Theodosio Imper. aduersus Gothos certante, cum parua etiam manu, tempestas cælo demissa, cum uentorum mole in hostium oculos, ut immissa tela retorqueret, in eosdem uictoria cessit. § Diaco. lib. 12. in Theodos. ipso Imper. ubi de uersibus Claudiani poetæ. car. 90. Pont. refert. lib. 2. de fort. car. 5. uel 288. §

10 Seprium oppugnans oppidum Matheus Viceco. Turrianis propugnantibus, imber cum uento & grandine pluries pressit aggressores, ut recedere coacti sint, anno Christi. 1285. § Cori. lib. 2. car. 144. §

Ad

11 Ad Summum rus pugnãtes, numeroſo cum exercitu equitum præſertim, Carmagnola pro dom. Ven. aduerſus Philippum Mediol. ducẽ, Iunijs diebus, maxima uis pulueris exorta milites cooperuit, ut incogniti in aciem præliãtes, omnes receptui canere utrinq; cogerent. § Blon. lib. 23. car. 190. in fi. §

12 Vt & in prælio ad Cannas per Annibalem in Romanos vulturnio uento tunc excito, uisque pulueris maxima, in ipſa hoſtium ora uoluente proſpectumque adimente, Roma. unde ſuperati. § Liui. libr. 22. in medio. §

13 Creſcentiacenſi in pugna inter Frãcos & Anglos de quo Aemil. § in Phil. rege. 49. car. 397. 398. Corius libr. 3. car. 221. § Inſtructis utrinq; aciebus, plurimus imber arcuum neruos emollierat Ligurum, laxaratque, & repente tanquam numen, ex turbida tempeſtate, liquidiſſima lux refulſit. §

14 Carolo Antonio Franc. rege conſecuto & capto Neapol. regno, regredienti oppoſuerunt ſeſe Veneti cum exercitu ualido ad flu. Tarũ, Franc. Mantuæ Marchio. exercitus Veneti duce. Oborta tempeſtas, torrentẽ Tarrum ipſum auxit, exercitumque utrunque inhibuit, ut ſtrages utrinque potiuſquam prælium reputanda fuerit. Vnde rex uictor etiã, proceres amiſit quamplures, tacitoque motu recedere noctu fuerit coactus, in Franciam tendens. Guiz. § lib. 2. car. 103. Ioui. lib. 2. car. antepenultima. §

15 Athenas diu obſeſſas irrupit ac deleuit Sylla, tyrannus Ariſtion ſe in arcem recepit, urgente ſiti dedidit ſeſe, quo deditionis momento, ex ſereno concurſarunt nubila, tantaque uis erupit imbrium ut Athax flu. inundaret, Plutar. in uita Sillæ. § car. 3. a ter. §

16 Rauenna (è contra) oppugnante Beliſario Impera. Iuſtiniani legato in Gothos Italiam occupantes, nauigiorum multitudo e Ciſalpina Gallia, cum frumenti copia & commeatu ualido importans flumine decreſcente, nauigia deſtituta, per milites capta & abacta, quo accepto incommodo flumen creuit in priſtinum ſtatum. § Blond. lib. 5, car. penulti. in princi. §

17 Ad Preueſam prælio cõuenientes in Barbaruſſam Turcicæ claſſis præfectum, Auria Cæſaria. Imperator, & pro Venetis Capellius & Aquileg. patriarca dux Pontificius, Tonitru nubibus turbatis grauis imber flantibus Euris procella exorta eſt, unde Dolones explicare coacti ſunt. § Ioui. lib. 37. in med. §

18 Ad Rhenum præliantes Romani in Germanos ciuili duce, fuſis repente imbribus, propinqua nocte receſſere. Tacit. § libr. 21. car. penultim. in fin. §

Ad

19 Ad Vaila uel Pandinum Giaradaddæ confligentes Veneti aduersus Ludouicum Franc.regem & complices uehemens imber maxi.prælìantibus fuit impedimento,unde cedere coacti sunt, Guizar. & alij. § lib.8.in prin.car.411.Arnol.lib.4.car.59.Ioui.lib.9.car.158. §

QVI MEMORIA EXCELLVERVNT MAXIme,uel principes uel studijs incumbentes, necessarium uitæ bonum.

1 GORGIAS primum Leontinus,qui studijs litterarum sui seculi cunctos superauit, præstanti in conuentu proposuit se disputaturum de qualibet re sibi quæsita, uel scientia. Vnde uniuersa Græcia Delphos auream statuã sibi posuit. § Plato in Gorgia in prin. Plin.lib.33.cap.4. in fi. Valer. cap.quæ cuique mag. §

2 Ctesiphon iactabat sese totum diem disputare de scientia qualibet.Vnde ciuitate eiectus.Quia &c. § Plutar.in apophtheg. car. 4.fi. in fin.& in uer. eloquenter. §

3 Themistocles rerum cura districtus, omnia suorum ciuium nomina memoria comprehendit.not.Tul. § lib.de senect.car. 5. in princ. Valer.cap.de studio & indu. §

4 Q.Fabius maximus omnia tenebat memoriæ domestica & externa bella. § Tul.ubi supra car.3.a ter. §

5 Mithridates Ponti rex duas & uiginti linguas percallebat,totidem linguis iura dixit in nationes quasque,pro concione singulas sine interprete affatus. § Valer.ubi supra,Plin.lib.7.cap.27.libr. 25. cap.2.in prin.Vt de Malasunta supra in alio cap. §

6 Cyrus omnium militum suorum nomina complectebatur. § Pli. ubi supra,Xenop.lib.5.car.85.a ter.§

7 L. item Scipio Asiaticus Africani frater, populi Romani nomina recitabat.

8 Cyneas Pyrhi regis Epirot.legatus in senatu Rom. sequenti die nomina senatorum & equitum recitauit. § Plin.ubi supra,Eutrop.lib.2. in bello Tarent. §

9 Carneades uolumina quæque recitabat quandocunque.

10 Iul.Cæsar scribebat,legebat,dictabat,loquentem audiebat, omnia simul,quaternas epistolas dictabat,&c. § Pli.ubi supra cap.25.Eutrop.lib.6.in fi.car.62. §

11 Augustus nunquam patres senatores nisi in curia salutauit sedentes nominatim nullo submonente. § Sueton.in eo.cap.Domini,&c. car.

car.nonagesimosecondo,a tergo. §

12 Nero Imperator omnes ordines memoria salutauit, agẽti senatuĩ gratias,respondit,&c. § Suet.in eo.cap.utquæ car.241. §

13 T.Vespasianus Imper.memoria ualidissimus & ad omnia docilis. § Sueto.in eo.in prin.cap.in puero. §

14 Seneca,Imper. Neronis præceptor, se iuuenem recitasse refert in princ.declamationum suarum per ordinem duo mill.nomina, & replicasse uersus ducentos sigillatim uiris totidem, undequaque incipiendo, & de

15 Portio Latrone oratore graui sibi & amico, qui memoriæ tenebat quæcunque scripsisset.Quasque historias omnium temporum recitabat ex tempore.Hunc refert ultra Senecam, ubi supra § Plin.li.20. cap.14.in fi. §

16 Traianus Imper. equestris ordinis decora honore nominum sine monitore signauit clientibus & salutatis, notas quasdam addens, &c. § Plin.in suo paneg.in eum.car.335. §

17 Adrianus Imper.item Nomenclatores emendabat,scripsit, dictauit,audiuit,cõfabulabatur,memor supra quam credibile sit. § Aurel. Vict.in eius uita car.11.Spart.in eo.car.pen.§

18 Narcisus Theolog.omnia Philosophiæ & Theologię uolum. memoriæ tenuit. § Ponta.lib.5.de obed.car.39.lib.de principe.car. antep. in fin.§

19 Aristophanes admirante pop. dubitãte rege Aegypti Ptolomęo, fretus memoria infinita armarijs uolum.eduxit,& cum recitatis per altercantes recitatores poetas, conferendo furatum poema populo recitatum non suum confiteri coegit,&c. § Vitru.lib.7.in præfat. §

20 Alexander Seuerus Imp.memoria singularis,quam nemo ferebat adiutam. § Lamprid.in eius uita car.6.eius. §

21 Io.Picus Mirãdul.comes,studijs deditissimus, ingenio perspicax & clarissimus,adeo memoria excelluit,ut linguas & idiomata quinque callens optime,Latinam,Græcam,Chaldeam,Arabam,& Hebræam annorum uigintiquattuor,conclusiones noningentas Romę disputandas publice proposuerat in quacunque disciplina & genere & materia, ex apicibus earum sumens & eruẽs præcipua,ex sacris etiam litteris. Quin immo carmina sibi oretenus recitata repetebat undequaq; a principio & a fine incipiens retrograde,tenacissime retinens, & perpetuo quæcũ que legeret(ut de Gorgia supra) ut per Io.Franciscum sibi nepotem in eius uita ædita cognominatũ Phænicem Picum ipsum dicit Ioui. § li. 2.histor.car.prima.In Carolo v.rege Romam se tunc habente.§ Hunc omnibus in disciplinis clarum dicit Ponta. suo tunc seculo, etiam primarius,

marius, ʒin præfat.li.3.de fort.lib.de rebus celest.12.in prin.de quo Agrip.cap.31.ʒ

22 Bonincontrus Aristonomicus insignis, de quo Brandolinus li.de uita humana, octogenarius, integra claruit memoria, ut quæcunque in pueritia etiam, & in iuuentute legerat, egeratque, omnia recitabat, & uti lecta crederes. ʒ Carda. lib.12.de subtilit.in med.car.457.ʒ

23 Ferdinandus Thieneus nob. Vicetinus, Iuriscons. clarissimus, & eques nostri temporis, legales commentatores, & Bartolum totum memoriæ tenebat, ex frequentibus eius lucubrationibus, historiographos quosque, & quæ in eius uita quandoque peregerat recitabat ex tempore, & actiones amicorum iamdiu etiam actitatas, clientumque suorum cuiusq; temporis repetebat, annos ultra 88. quibus adhuc uixit memoriam retinens incorruptam.

QVAE MVLIERES ALTI INGENII PRVdentes uel etiam pulchræ, ʒ ultra relata ex Plutar. lib.de Clar.Mulier.ʒ

1 ABIGAIL uxor Nabal, qui in Carmelo monte Ouibus & Capris diues erat, speciosa fuit & prudentissima habita. ʒ lib.1.regun.cap.25.a. ʒ

2 Sulpitia Fuluij uxor, in consecratione Veneris Verticordiæ facienda, ex omnibus matronis electa, cunctis castitate prælata est. ʒ Valer.cap.Quæ cuique mag.car.191. ʒ

3 Cornelia Gracchorum mater prioris Africani filia, suos educauit liberos, ut præ claritudine indolis, cæteros Rom. sui temporis omnes anteirent. ʒ Plut.in eorum uita in prin.& in fi. ʒ Vnde etiam sibi statua posita. ʒ Plin.lib.34.cap.6.in fi. ʒ

4 Amalasiunta Gothica Eucharij uxor, Athalarici regis mater, fuit mulier inter primarias rarissimasque adnumeranda, ut dixisse præcipuũ illorum temporum scriptorem Cassiodorum refert Blond. ʒ in ea.li. 3.car.3.& pen.eius Leand.in sua Ital. car. 63. a terg. ʒ Quam uidere uenerandã, audire loquenté fuisse miraculum. Quæ Græcis, Latinisque litteris egregie imbuta erat, omnium gentium linguas callebat, tantæ grauitatis, &c. ʒ Blon.li.3.car.3.& ubi supra. ʒ

5 Hunila Bonosi Imperat.uxor, Gothica, singularis exempli fuit. ʒ Spart.in Bonosso.car.274.in fi. ʒ

6 Mathildis ex Beatrice Imper. Henrici secundi sorore, Gothifredi Normandi uxor, uirtutibus præstantissima, uxor post & Azonis Estensis, gloriosa omnium mulierum, quæ & domina facta Lucę, Parmæ, Rhe

gij,

gij,Mantuæ,Ferrariæ,anno Christi.1100.moriens Ecclesiæ reliquit bona,quod patrimonium dicitur pontificium. § Blond. plura lib.13.in med.car.4.uel.83.84.in prin.lib.14.car.4.fin.uel.99.in fi. §

7 Teudelinda Bauara, Antaris Longob. regis uxor,inde Agilulphi fuit,ingentis uirtutis mulier, digna cuius iudicium tanti facerent Longobardi in delegendo marito ipsis rege. § Blon.lib.8.car.4.in princ. uel 46. §

8 Hippodamiam Aeneæ filiam superasse omnem coæuitatem suam dicit Homerus § lib.13.Ilia.in med.car.144. § pulchritudine,opeibus,& mentibus.

9 Theodora uirgo Zoi soror Imperatrix Constantinopol. imperium permittente sorore uidua,prudentissime bienniũ administrauit. §Blõ. lib.13.car.4.83.a ter.Egnat.in Imp.de ea.car.32.ante. §

10 Zenobia uirago Palmirens. principis Odenati uxor, Imperatoribus multis solertius imperauit, nobilissima, speciosissima, castissima, fortissima. § Capitol.in Galieno Imp.car.177.198.Spart. in ea.car. 267.plura,ut supra. §

11 Athyrthia Sesoois Aegypti regis filia, ingenio ac prudentia præstans, patrem docuit facile eum posse cum illo parato exercitu orbem subigere,uel & diuinationis peritia. §Diodo.lib.2.car.2.eius in med.

12 Tarina Saccarum regina, bellorum appetens, audacia, consilio, pulchritudine, prudentia mirabilis, plures subegit gentes, amplasque ædificauit urbes. Cui defunctæ Pyramis triangularis amplissima in sepulchrum erecta fuit,cum aurea statua instar Colossi, ubi supra.

13 Eudocia Theodo.Iunioris uxor Imper.pręter egregiam formam, singularemque pudicitiam,litteris etiam excelluit. § Egnat. in Imp. car.19. in prin. §

14 Fredegundis Childeberti pueri mater, mascula mulier, periculis, prælijsque se immiscens,omnia administrabat,&c. § Aemil.in Clotario 2.reg.10.c ar.4.a ter. §

15 Ioanna Lotharinga uirgo adolescens,Clement. 6. Pseudo pontif. tempore.1422.multa perpetrauit bella,mira uirilitate, uictoriasque est consecuta usque quo insidijs petita,prælio uicta,capta & necata. §Rizius Neapolit.lib.3.car.20.Aemil.in Car.7.rege 53.li.10.car.460.Cori.li.5.car.1.§ per Pium pontif.& Antonium episcopum Florent.ad mirata & scriptis eorum summis laudibus elata.

16 Artemisia regina Alicarnassi sub Xerxe rege Græciã aggressa est, & in prælio se uiriliter habuit. §Herodo.lib.7.cap.7.in fi.lib.8.cap. 6.7.Iusti.in eo,Pausa.lib.3.car.6.uel.115. in med. §

7 Proba Falconia Andelfi procons. Rom. uxor, anno Christi.422.

(ut in cron.habetur)litteris Græcis,Latinisq; erudita,religio. Christiana, Virgilij uersibus familiariter incumbens,centones composuit,Virgiliano uersu,uel eius uerbis oportunis, Testamentum uetus & nouum disertissime explicauit.

18 Themistem Philosophantem in Theophrastum inuectam refert Plin. § in præfat.operis in fi.eiusdem. Lactan.lib.3. cap. 25. in med. de hac ipsa Agrip.cap.63.de arte meretricia. §

19 Fuluia uxor Lucij fratris M.Antonij Triumuiri, exercitui uiriliter imperabat armata,cōcionibus milites irritabat ad prælia, &c.Dion §lib.48.car.5.a ter. §

20 Victoria Columna Rom. uirago,moribus & doctrina omniū sui temporis ornatissima,Ferdinandi Piscarij uxor, altitudine uirilis ingenij,& litterarum elegantia cæteras eius ætatis supergressa est. § Ioui. lib.3.histor.car.93.in princ.lib.26.car.115.ante.Leand.in sua Ital.car. 116.ante. §

21 Ioanna Bonsignoria Bonon.matrona,pluribus ornata linguis,Latina,Germana,Boema,&c. § Leand. in sua Ital. de Bonon. car. 299. in fine. §

22 Nouella Io.Andreæ præclarissimi Iurisconsf.filia cathedram sustētabat legens occupato patre,uel impedito,in legali professione. §ubi supra. §

23 Telesilla in poetica excelluit in req; militari, & cantica fecit,quo tempore bello concurrerunt Argiui a Cleomene superati Lacedæmo. rege.Vnde Argos oppugnare pergens, militibus destitutum uirili animo Telesilla cum seruitijs popularibus & fæminis armatis, omnibus armis quibusque templorum etiam detractis omni solertia.Vnde rex præstantiam & audaciam perspiciens sibi honori obstare & in uictoria,& si frustratus fuerit oppugnatione recessit, quod & per Oracula prædictum fuit,de quibus Pausan. § li.2.car.78. § ut de Pyrrho ad Spartam, § Iusti.li.25. in med.Plut.in apophtheg.car.166.in Cleomene.

24 Cynisca Archidami regis filia,equos alere instituit,Ludis & Olympi.palmam tulit. § Pausan.ipse lib.3.car.120.in fi. §

QVAE ILLVSRES ITEM ET PVLCHRAE, moribusque abstinentissimę,quoniam rara est concordia formæ atq; pudicitiæ. castæ tamen quid forma nocet.Iuu.sat.10.

1 ANAQVIL Cecilia togam regiam ungulatā Ser. Tullio regi eius filio fecit, sagax, prodigiorum perita & auspiciorum,regno consequendo spem posuit,& ad eum obtinendum

nendum Tarquinio Prisco eius uiro fuit auxilio. § Plin.li.8.cap.49. in med.Liui.lib.1.car.3. §

2 Laodice Priami regis filia speciosa, telam texere reperta dicit Homer. § lib.3.Ilia.car.3.a terg. § Tecta labor, somnique breues, &c. § Iuuen.Sat.6.car.26. a terg. §

3 Nausicaa similiter, § Homerus lib.6.odis.car.2.in princ.car.ult. ante.lib.7.car.2. § ubi uestes bene filatæ opera mulierum. & infra. Aliæ telas texerunt, & pensa uoluunt. § & lib.15.car.3. § uestes uariatæ, quas laborauerat ipsa Helena.

4 Lucretia inter ancillas lucubrantes lanificio incumbebat. § Liui. lib.1.in fi.li.de uiris illust.nu.9. Iuuen. ubi supra. § & uellere thusco uexatæ. Vnde præ claritudine statua sibi posita.not.Plin. § libr.34. capit.sexto. §

5 Hippodamia Aeneæ filia, suam coæuitatem superauit, ut cap. præcedenti.

6 Liuia uestes Augusto Imper.orbis monarchæ conficiebat, lanificio assuefacta, cum filiabus & neptibus. § Suet.in eius uita.cap.nepotes, car.97.cap.instrumenti.car.106.Geu.lib.1.car.35. §

7 Plotina Traiani Impe.optimi uxor, quam modico cultu, quam parca comitatu, &c. § Plin.in suo paneg.car.5.fi.in fi. §

8 Caroli magni amplissimi Imperatoris filiæ similiter lanificio exercebantur. § ad Plut.in eius uita.car.341.a ter.Aemil.in eo. car.96. §

9 Sisicambi Darij matri captiuæ, iniuriā deploranti, lanificium propositū, Alex.Mag.in honorem maximum habitæ excusauit sese dicens, uestes quibus indutus erat sororum suarum non solum donum esse, sed & opus. § Curt.lib.5.car.4.§ A Minerua doctas lanificium & quicquid mulieribus in laude ducitur. § Pausan.lib.ult.in med. car.419. in medio. §

10 Amestre Xerxis uxor propria manu uestem coloribus, & elegantia præcipuam uiro compositam dedit, quam is Athactæ dilectæ dono dedit. Vnde mors causata Masistij apud regem ipsum Xerxem. § Herodo.li.ult.cap.ult.operis.plura not.Geu.li.epi.1.car.72. §

QVAE MERETRICES MAXIMAS COMPArarunt opes, seipsas uel instituerint adorari.

1 VENVS artem meritriciam ad sacietatem instituit in Cipro, plurimis immixta uiris.not.Lactant. § lib.1.cap. 17. § unde per mortales & fæminas pro tanto munere & licentia memores in Deam relata. § & cap.20. §

de Venere armata, cum eius historia cognitu non prætermittenda, non etiam sine risu & admiratione Circem & Medeam herbarũ uirtute potentes. not. Plin. § libr. 25. cap. 2. in med. §

Hanc imitata Messalina Aug. de qua Plin. § li. 10. cap. 63. § Ado ratione merita hominum ingratitudine tamen fraudata.

Iuliaque Augusti filia, quæ non modo adultera, sed etiam quæstuaria fuisse dicitur. § Sen. & Plutar. lib. 6. de benefi. car. 118. cap. Diuus Augustus, &c. § quæ plena tantum naui uectores admittebat. Macrobius lib. 2. Satur. cap. 5. in fi. ex Sueto. in Aug. § de Venere Corinthia cum puellis quingentis operam dantibus Veneri quandocunq;, § Agrip. cap. 63. de arte meretric. not. Geu. lib. 2. episto. suarum. c. 281. ubi plura de Laide. §

2 Acca Larentia, Romuli altrix, quia bonorum & Campi martij hæredem fecit populum Rom. diuinis eam honoribus munerarunt, & ei diẽ festum April. mense addidere. § Plut. in problema. car. 201. a terg. in Romuli uita. car. 7. in princ. Gel. lib. 6. cap. 7. Macrob. lib. 1. cap. 10. car. 215. Lactan. lib. 1. cap. 20. Blon. lib. 1. de Roma triumph. car. 38. §

3 Faulam etiam Herculis scortum adorarunt, § d. cap. 20. ubi supra. ex Verrio Lactan. & ad Beros. li. 5. car. 73. a ter. Cato in origin. car. 181. § de Ethrurię fano subrepto ad Euandrum.

4 Lais Corinthia captiua prius, post famosa meretrix. § Plut. in uita Niciæ. car. 5. Gel. lib. 1. cap. 8. § ditissima, elegantissima, ubi Demosthenes orator tantus prætium renuit numerare talenti. § Macrob. lib. 2. cap. 2. Satur. Geu. lib. 1. in fi. car. 406. lib. 2. car. 283. plura de ipsa Pausan. lib. 2. car. 2. in prin. pretium declarat Bud. lib. 3. de asse. car. 227. sestert. centum. §

5 Thais Attica Ptolomei regis scortum, inde & Alexandri Magni, author fuit & auxiliarem operam præstitit regiæ urbis incendendæ Persepolis. § Plut. in uita Alex. Mag. car. 7. in prin. 228. Curt. li. 1. car. 56. Agrip. cap. 64. de lenoci. car. 2. Geu. ubi supra. §

6 Rhodope fabulatoris Aesopi conserua, piramidem construxit de mirabilibus orbis, opesque infinitas conquisiuit quæstu meretricio. § Plin. lib. pen. histor. cap. 12. in fi. § Sed quomodo tanta? spinæ tantum quassatione? nisi lapidem philosop. excutere, & formare grana, per incapaces derisum, ex quo non omnibus licet ire Corinthum. Primam enim ignorant materiã hallucinantes in hoc professores, quam tamẽ sępe in anno pede premunt.

7 Flora, quæ & Tanagrea cognomẽto Bona Dea, formosa meretrix, qualem declarauit Tul. in oratio. pro domo sua. § car. 8. fin. 234. in oratio. pro Milo. car. 121. a terg. uel. 5. fin. § de Sacrario bonæ Deæ, Plut.

Plut.in problem.car.5.a ter.in uita Pompeij.car.1.in princip. car.217. in fi.in Iul.Cæs.car.2.in prin.Sueto.in Galba Imp.cap.honoribus. Pausan.lib.9.car.360.in fi.de Corinna. §

8 Lamia formosa Tibicina præmium accipiebat maximum pro eius opera procaciori. § Plut.in uita Demetrij.car.4.in prin.car.6.in princi. § & ab ipso rege Demetrio,a quo plurimas exhausit opes. § Geu. lib.1.car.408.413. §

9 Aspasia Milesia & Thargelia,de quibus Plut.in Pericle. §car.3.in fi.4.in prin.plura. § gratia ualebat, sagacitate, facundia, unde famosa. § Atheneus,de quo Agrippa,ubi supra. §

10 Precia erat uenustate formæ,lepore uerborum,comitate gratissima,ciuium discordias in urbe Rom.componebat, amicitias confirmabat, amplissimam beneuolentiam in urbe sibi conciliauit. § Plut. in Luculli uita.car.2.in fi. §

11 Phia Pysistrati tunc tyranni astu per Athenienses deceptos, ueneratа fuit in Deam. § Valer.cap.de Simil.relig.Herodo. libr.1.cap.6. in princip.§

12 Hermiam pellicem sacrauit Aristot.de quo Agrippa, § cap.63. de arte meretric. §

13 Phryne fuit,de qua Plin. § lib.34.cap.8.in med. § a Praxitele celata,absolutissimi operis,de qua Quintilia. § li. 2.Plut.li.2.de fort. Alex.car.4.uel.293.402.a terg.Pausan.lib.1.in med.car. 22. in fi. §

14 Leæna lyræ cantu celeberrima,Harmodio & Aristogit.tirannicidis dedita & familiaris,facti conscia,capta, torta, excruciata, auctores tyranno non prodidit, unde ex eius constantia & animi firmitudine Athenienses honorem ipsis tribuere uolentes, leænam animal sine lingua simulachrum constituerunt. § Plin.lib.34.cap.8.in med. Valer. cap. de Maiestate.Gel.lib.9.cap. 2.Pausan.lib.1.in med.car.26.in med. §

15 Carmenta sagacissima mulier, fatiloqua credita litterarum notitia,qua tunc erant raræ, sacra Herculi instituit ipsa deputatis sacerdotibus,defuncta,Dea credita, quæ prius Nicostrata uel a carminibus Carmenta. § not.Liuius lib.1.car.2.Plut.in problema.car. 206. a terg. car.213. de Hercule ipso Semideo. §

SAPIENTER DICTA.

Sapienter factum fuit in urbe Athen.per Solonem præcipuum legũ latorem,& Lircurgum etiam, ut quisque rationem redderet actionum suarum,ociosusque agnitus aut negligens plecteretur. § not. Plutar. in eo.car.5.in prin.& in apophtheg. Lacon.car.5.fin.181.§ Præpositis urbi Areopagitis rethoribus.

Romæ etiam instituit Numa Pompil.rex, § not.Plutar.in eo.car.

4.ante in fin.Gel.lib.2.cap.1.Valer.de instit.antiq.car.38.§ Renouauit legem ipsam Augustus Imper. § Sueto. in eo.cap. Impetrat.car. 81.a terg. §

Vnumquemque equitum rationem uitæ reddere coegit,&c.

Caligula inde Imper.quamuis nequissimus. § ubi supra cap.Spintrias,&c. § post & Claud.Imp.ut quisque sine patrono rationem uitæ redderet. § cap.gessit. §

Traianus inde Impe. § not.Plin.in suo Paneg.car.339.Plutar. in apophtheg.car.181.§ Pueri per seniores interrogabantur de moribus,& obiurgabantur. § Gueu.lib.1.car.31.car.443.§

Dauid Salomonis pater Hierosol.rex assumptus,ex Bethsabea Vriæ militis tunc uxore pulcherrima,clam cognita,filium genuit & suscepit. Quo morbo grauiter uexato,diebus septem languore pressus, cibo abstinuit, defuncto puero frustratis uotis ad salutem dolorem excutit & epulatus est æquo animo, Dei dispositioni se permittens. § Iosep. li. 7.cap.7.antiqui.in fin. §

Altercantibus coram Salomone Hierosoli. rege nouo Dauid filio super puero per alteram ex duabus meretricibus noctu imprudenter oppresso,& altero superstite,quē sibi superesse contendebat utraq; ipsarum,deficientibus quibusque probationibus aut indicijs expressis,superstitem puerum ipsum gladio diuidendum declarauit. Quem mater propria commotis eius uisceribus,morti renuit tradēdum,sed alteri potius cedendum sentiebat. Vnde rex puerum matri cessit propriæ cognito instinctu naturali matrem uexante. § lib.3.regum.cap.3.Iosep.li. 8,antiquit.cap.2.§

In iudicio contendebant etiam de paternis bonis filij tres, quorum unus tantum legitimus habebatur, ergo hæres futurus, cæteri naturales tantum, uti legitimi tamen habiti. deficientibus argmentis & probationibus declarauit princeps successorem futurum,qui paterno cadaueri sagitta propius cordi percusserit. naturales prompti patrē sagitta uulnerarunt.legitimus cedere maluit petitioni hæreditatis, quam patrem uulnerare quamuis defunctum.quo affectu cognito hæreditatem consecutus est ipse,iudicio declaratus hæres per principem.

Fæminam non agnoscentem filium suum dubia utrinque fide,ad cōfessionem compulit,indicto iuuenis matrimonio.Suet.in Claud.Imp. §cap.In cognoscendo,car. 215. § Matrimonium cum filio iungere uerita.Equi domino dubio,Galba Imper. difficultatē discussit cooperto ipsius equi capite,&c.in cap.Vafre dict.infra.

Pueros item tot mill.lectos ingenuos Imperatores Rom.alebant,instrui faciebant moribus,armis,artibus,adhibitis ad hæc doctoribus.Viri

ri facti actionibus destinabantur. § Pli. ubi supra.in paneg.car.359.§
Alex. item Magnus. 30. mill. delegit puerorum quos instrui iussit? § Plutar.in eius uita car.5.fin.car.pen.in fi.§
Sesoois Aegypti rex magnus,idem instituit. § Diodo.li.2.in prin. car.8.in prin. §
Solymanusque hodie Turca.Imp.amplissimus. §de quo Iouius in uita Solyma.Imp. § Vbi subsequenter de eius uiribus, moribus, & militia,cap.incip.La fortezza,&c.
Dion Siracusan.animaduersus Heraclidem, Calippumque sibi amicissimos caueret,respõdit,se uita malle excedere, quam in hoc amicos & inimicos iuxta apponere. § Valer.cap.de constantia.§ Simile de Iulio Cæs.not.Suet.& Plut. § in eius uita,& in apophtheg. car.126. in fine. §
Aequum est magis,ut ego tot & talium amicorũ consilium sequar, quam ut tot,& tales meam unius uoluntatem sequantur amici. § Capitol.in Anton.Philos.Imper.car.48.§
Cum in alienam domum ueneris,& surdus, & mutus esto, dictũ fuit Anton.Pio Imp. § Capitol.in eo.car.47.a ter. §
Florere ciuitates dicebat Anton.Imp.philos.de quo supra,si aut philosophi imperarent, aut Imperato. philosopharentur. § Capitoli.in eo.car.50. §
Quod tibi non uis fieri,alteri ne feceris,dicebat Alex.Imper.Rom. ex instituto Christianorum,de quo Lamprid. §in eo.car.131.§ Ad Augustum dixit etiam Agrippa in sua persuasoria,de quo Dion § li. 52.car.pen.in prin.& car.341.§ late de institutis principis.
Concordiam militibus suasurus Sertorius summus dux in Hispania ad continendos in fidem socios, adduci iussit equos duos ualidum & strigosum,&c. §Valer.cap.Vafre dict.car.155.§ Idem de Catulis duobus, § not.Plutar.lib.de liber.educan.car.1. §
Silurus. 80. filios hortatus,moriens, ad unionem,fasciculos proponens,&c. § Plutar.in apophtheg.car.4.in prin. §
Regnum se relinquere minorem, sed diuturniorem dixit,Theopõpus Spartanus rex institutus ab Ephoris in ciuitate. § Plutar. libr.de principe.car.1.uel 415.& in cap.de animi moderat. §
Cato dixit ciuitatem stare non posse, in qua pluris uenderetur piscis unus quam bos. § Plutar.in apophtheg.car.145.in eo. §
Veniamq; se daturum peccanti cuilibet, non autem sibi,iuuenes laudabat erubescentes potius quam pallentes. Milites uituperabat in ambulando manus mouentes, in pugna pedes.Imperatores etiam qui sibi ipsi nescirent imperare uel non possent.

Lælij unde sapientes dicti, ut & Catones. § Sen. epistol. 95. in fin. car. 54. Plin. in paneg. car. 393. lib. de uiris Illust. car. 431. §

Stasippus æmulum non tollendum in rep. uel summouendum probum, ne patria infirmiore occuparetur. Simile not. Plato epistola nona in med.

Dionisius Siracu. tyrannus senior in aurum occultantem ad se deferri iussit. Subtracta tantum parte ad agrum emendum, totum restituit. furta, cædes, & latrocinia puniebat acriter. uestium spoliatores nocturnos permittebat indemnatos, ut scirent ciues domi stare noctu tutius esse. § Plutar. in apophtheg. car. 4. 5. uel 125. §

Tyberius Imp. procuratores administratoresque imperij quam rarius permutabat successoresque dabat exemplo muscarum in pedibus egrotantem, qui satiatas nō repellebat ne fame lentè superuenientes sæuiores infestarent. § Iosep. lib. 18. antiquit. cap. 15. car. 1. in fi. eius.

DE SENECTVTE.

Senectutis longioris exempla refert plura Plin. lib. 7. cap. 48. 49. & de § Volusio, § cap. de studio & indust. Valer. in § Varrone & M. Perpenna qui omnibus ætatis suæ superstes fuit. § Plin. libr. 3. epist. 7. § L. Piso omnibus in senatu posteriorem se dixit. fuit is annalium scriptor, Plin. pluribi refert eum.

Seneca mori iussus per Nerone decessit anno. 130. ut legitur in eius uita, per computaque comprobatur.

Ioannes Porrectanus uixit, ut asserit Aemil. annis. 160. § In Ludou. 7. rege 40. car. 220. § à stampis dictus uel a temporibus. § Cori. car. pen. in fi. lib. de imperat. §

Annorum. 300. in India esse not. Carda. § li. 12. in med. de subtil. car. 455. § ubi plura de conferentibus ad longeuam hominis uitam.

Gorgias Leontinus memoria singulari, anno. 107. decessit. § Tul. lib. de senect. car. 3. §

Nimphas uiuere annos innumeros refert Pausan. § li. ult. car. 421. in med. Plin. lib. 7. cap. 48. in prin. §

DE SEVERITATE.

Seueritate usus est Alex. Imp. Rom. qui militem aniculæ iniuria affectæ, exauthoratum, ei seruum dedit. § Lamprid. in eo. car. 131. Quia seuerissimus iuxta eius cognomentum, milites uti senatores gradiebantur. § ubi supra cap. præced. § nam bello uincit qui milites regit.

Auidius Imp. Centuriones & milites plures in crucem egit, eo quod ipso inscio in Sarmatas iniusso prelio uictoriam essent etiam consecuti. § Volcat. in eo. car. 234. in prin. §

Lex enim militaris erat de qua lib. Lybico Apia. car. 8. in fi. Militem

ab

ab auditu tubæ longius distantem, in hostium referendum numero.

Pescenius Niger uinum prohibuit militibus in expeditione, acetum permittens, bucellato pane cōtentos esse uoluit. (uerbo nunc etiam Veneto) gallinacei direptores unius securi percussit, &c. § Spart. in eo. car.pen.242. §

Augustus Imper. Erotem Aegypti curatorem, qui Cothurnicem alias pugnando superantem comparauerat & assatam comederat, comprehensum malo nauis affigi iussit. § Plutar. in apophtheg. in eod. car.153. §

Areopagitæ puerum damnarūt cothurnicum oculos eruentem per iocum. not. Quintili. lib.5. de quo Budæ. § lib.1. in pand. car.89. in fi. Simile supra cap. de Indole, in Caligula.

Crassus Mitianus uir max. § de quo Gel. lib.1. cap.13. § Asellionem puniuit, quia trabē ad formandum Arietem miserat non iussum, sed aptiorem, & magis idoneum sibi uisum.

Pollio Asinius, seruos non obtemperātes uel noxios murenis in eius piscinas deuorandos obiecit. Sed ab Aug. Imper. castigatus amico, repletis terra piscinis. § Sen. libr. 3. de Ira. in fin. car.135. lib. de clem. car.44. a ter. cap. seruis. lib.1. Dion. lib.54. car.373. a ter. §

Licinius Crassus aduersus Spartacum belligerans, milites primum suos accipiēs decimauit, uti sæpe uictos sub alijs consulibus. unde fuit ꝙ hostem prælio superauit, circundatum & uallatum uicit. § Apia. lib.1. car. ult. §

Piso censor constās, & rigorosus, tres morti damnauerat innocētes, &c. § Sen. libr.1. de Ira, car. ult. ante. in fin. 175. § De disputabili seueritate.

Darius Ochus rogatus ab Orabono sene, ut unum ex liberis tribus secum militantibus sibi relinqueret ob senium, interfectos obiecit omnes ipsos tres, in Scythas ducturus. § Sen. li.3. de Ira, in med. car. 132. a terg. § Xerxes autem quinque Pythio, de quo supra. § ex Herodia. lib.4. cap.6. §

Clotarius Dagumbertum filium & unicum, Sadregisillum sibi obnoxium, Aquitaniæ præfectū designatum male habuerat, loris cæsum, barba priuarat euulsa, comprehensum, exoratus pater asperrimus reddebatur, donec iracundiam remisit. § Aemil. in Clot. 2. rege. 10. car.46. §

Tamorlanus Scythiȩ dux quam max. exercitus, quia iustus & seuerus omnium edilium abundans erat in castris. militē quia muliercule lac bibisset inuitæ, uisceribus apertis, red dī iussit. § Ponta. li. de obed. car. ult. in princ. §

Totila Gothorum rex, nullum malefactum permittebat impunitum, humanitate splendés tamen, raptores morti tradebat, bona publicabat, &c. § Blon. lib. 6. car. 2. a terg. §

DE SIMVLATA RELIGIONE.

Simulata religio actionibus confert ut not. Machia. § li. 1. discurs. cap. 11. 12. 13. §

Caligula Imper. in Capitolio cum Ioue fabulabatur insusurrans, & quandoque cum iurgijs. § Suet. in eo. cap. hactenus. in fi. car. 181. §

Alex. Mag. se Iouis filium salutari iussit, iocose, unde reprehensus a matre, not. Gel. § lib. 13. cap. 4. § aqua uestigata per Puteos fossos, in eius tabernaculo conspectus fons, unde credi uoluit donum Dei sibi fuisse. § Curt. lib. 7. car. penul. in prin. Plutar. in eius uita. §

Dionisius item, de quo Plutar. § lib. de forti. Alex. car. 295. Cæli. lib. 3. cap. 5. §

Demetrius, post Alexandrum ipsum, Iouem se uocari, æquis sustinuit auribus.

Dionisius Apollinis se filium simulauit Doryde de nimpha. § Plutar. lib. 2. de fort. Alex. car. 5. uel 295. plura. §

Eunus, seruorum multitudinis Dux creatus, exercitum induxit, abdita in os nuce cum sulphure & igne, unde flammam loquens fundebat, &c. § Flor. lib. 3. car. 52. bellum seruile. Cælius de pluribus. li. 3. cap. quinto. §

Mariccus Boius, simulatione numinum galliarum assertor & Deus, Vitellio spectante interfectus. Tacit. § li. 17. in med. car. 59. in prin. §

Psapho diuinitatem affectans aues loquaculas instrui fecit quamplures, quæ liberatæ euolantes dicebant instructæ, magnus est deus Psaphon. not. Cælius § lib. 3. cap. 5. in med. §

Scipio sup. ante auroram in cella Iouis ueniebat, & demorabatur, quasi consultaturus cum Ioue de repub. & c. Liui. in eo. & Gel. § lib. 7. cap. 1. §

Heliogab. Imperat. derisit ipsam religionem, Vraniam Deam idest Lunam dando in uxorem Deo suo, id est, Soli, &c. § Herod. libr. 5. car. 61. §

Tirij ab Alex. Mag. obsessi, somnio admoniti, simulacrum apud ipsos intercepturi, aurea deuinxere cathena, Aræque Herculis inseruerũt uinculum. § Curt. lib. 4. in med. car. 22. a ter. §

Adoratus uiuus iubente Ioue Calimachus. § de quo. Plin. libr. 7. cap. 47. §

Amphiaraus, de quo Valer. § cap. Quæ cuiq; mag. car. 191. Pausa. lib. 1. in med. car. 41. plura. §

Dijs

Dijs additus Philippus rex in pronuntiando,&c. § Liui.li.32.car. antepen.a ter.in prin. §

Alfonsus rex Neapolit.cum ex liberalitate abundanti & profusionibus decoxisset,expeditionem simulauit in Turcas, quo pecunias decimales etiam sacerdotibus extorsisset. § Pontan. de liberalit. car. 103.a tergo. §

Inter miracula naturæ ponit § Carda. lib.12.in med.ex Plinio.li. 7.cap.1.§

In theatro peruenta hominum tot millia,nemini alterũ esse facie similem,quandoque tamen reperti sunt quidam eodem uel diuerso tempore,loco & moribus distantem,habere miram cum altero similitudinem.in mente reputatio,haustæ imagines in ipso conceptu,&c. § Pli. lib.ipso.7.cap.12.in med. §

DE SIMILITVDINE FORMAE.

Similitudine formæ fretus incertæ conditionis, quidam, interfecto Nerone Impera. Neronem gerens in Parthos,fauorem consecutus est, adeo ut per Asprenatem opprimi ægre potuerit. § Sueto. in Nero. cap.ultim.in fin. Tacit.libr. 17.in med.car.53.§ cui similimus ẽt fuit Otho inde Impera. ut ab eo procreatum crederent plerique. § Suet. in Otho.car.293.Plin.plura libr.7.cap.12.§ Vbi de ratione gignendi ex cogitatione matris in quemlibet.

Mergide interfecto per Comarim,Horopastes liniamentis similis in regem constitutus est,sed per Ortanum cum cæteris Magis & Darium interfectus est. § Iusti. lib.1.in med.§

Annibali similimus dicitur fuisse Thamurlanus Parthorũ Imp.max, de quo Cambi. § lib.1.car.7.in prin. §

Drusum se esse simulans iuuenis quidam,in Ionia,Græcia,Siria acceptus,cognitus,captus,ad Tyberium perductus. § Dion.li. 57.car.antepen.in fin. §

Dignus Crasi filio persimilis erat,unde Cicero iocatus,ut not.Plutar. § in Cicero.uita.in med.car.4.in fin. §

Matildi matri Henrici pueri Aug. defuncto, quidam se Henricum Andegauensem ob similitudinem ausus est asserere,nouas res moliens, in Cænobium tantum relegatus est. § Aemil. in Ludo. 7. rege. 40. car. 219. §

Balduinus quidam se simulans esse reducem,non defunctum,per Ioãnam filiam ipsius Aug.Græc.Imperat.& Ferdinandi regis uxorem interpellatus,interrogatus, conuictus, laqueo suspendi iussus. § Aemil.in Lud.8.rege 42.car.290.in prin. §

Scipio suarius cognomento dictus ob similitudinem. § Plin. libr. 21.cap.

21.cap.3.in med.d.lib.7.cap.12. ꝫ

Alexandrum in Herodis filium regis Iudeæ se habuit Libertinus quidam, qui Romæ agnitus a Cæsare, galeræ addictus fuit. ꝫ Iosep.lib.2. cap.2.belli Iud. ꝫ

Babirtas Messenius ultimæ sortis homo, Dorimatho persimilis erat uultu, liniamentis, uoce. ꝫ Polyb.li.4.car.2.in fi. ꝫ

Clemes Agrippæ similis, eum se esse simulans, pridem seruus eius in Gallia coegit milites, in Italiam perduxit, per Tyberium Imper. fraude captus profugarum opera, tortus respondit sibi uoce libera, &c. ꝫ notat Dion.lib.57.in med.car.10.431. Tacit.lib.2.in med.car.40. Sueto. in Tib.cap.cunctandi.car. 142. ꝫ

DE SOMNIIS.

Somniauit Decius uterque pater & filius eundem euentum. ꝫ notat Liui.lib.8.car.62. Plin.libr.de uiris illustr.car. 415. ꝫ & in prælio Pharsal.inter Cæs.& Pompeium. ꝫ Apia.li.2.car.67. ꝫ

Iulius Cæs. matrem se uiolasse, & in cœlum ferri. ꝫ Dion.libr.37. car.19.99.lib.44.car.159.a terg. ꝫ

Augustus amici somnio monitus acie Philipp. Tabernaculum egressus est, quod postea & captum ab hostibus, ipse propterea seruatus. Sueto. ꝫ in eo.cap.somnia.car. 119. ꝫ hunc puerum somniauit Cicero nunquam uisum tuncusque, cœlo descendere in Capitolio, eiq; Iouem dedisse flagellum, &c. ꝫ Sueto.in eo.cap.& quoniam.car.123. Dion. lib.45.in prin.car.175. ꝫ Virum recognouit eum esse, &c. patri in senatum tardius uenienti prædictum eum reipub. dominum generasse, ubi supra.

Tiberius Impera. Apollinem Temenitem sibi nuntiantem in bibliotheca se per eū dedicari non posse. ꝫ Suet.in eo.cap.supremo.car.166.

Sestus Magni Pompe.filius, Taurum somniauit, uoce humana sibi caput armaret hortantem, hastamque circūferre, experrectus Taurum ibidem habuit obuium, & uictoriam obtinuit prænuntiatam. ꝫ Dion.li. 48.car.10. ꝫ

Vatinius somniauit duos albis equis iuuenes, &c. ꝫ Valer.de mirac.

Vespasianus pater inter cætera somniauit initium sibi suisque futurū simulac dens Neroni exemptus esset. ꝫ Sueto.in eo. cap. post Neronem. ꝫ Serapidis ædem solus ingressus, &c. ꝫ car.seq.ubi supra.car. 321. ꝫ Idem se uidisse stateram cum Claudio & Nerone ex una parte, ipsumque cum filijs ex altera, totidem enim regnarunt annis. ꝫ capit.ult.car.330. ꝫ

Domitianus Imper. Mineruam somniauit a Ioue exarmatam dixisse eum tueri ulterius non posse. ꝫ Sueto.in eo.cap.deniq;.car.249. ꝫ

Traianus

Traianus uidit etiam seniorem in tunica, & prætexta purpurea cum corona,&c. § Dion.li.pen.in prin.in ipso. car.2.in fi. §

Ptolomeo uulnere confosso in prælio, monstrata per Draconem in somnis herba,salutem allatura. § Curt.lib.9.car.5.fi. in fi. Plin.li.25. cap. 2.in fi.Simile in § Scamoneo,de quo Ponta. § lib. 10. rerum celest.cap.quoniam autem.car.254.plura.Tul.in 2.de diuinat.car.ante pen.in fi. § de Simonide,& de Ptolomeo de quo supra.

In quiete radicem monstratam siluestris rosę, &c. § Plin. ubi supra.

Curtius Ruffus in Africam spacians in porticu obuiam habuit mulierem humana grandiorem,quæ Africā se dicebat esse,prænuntiantem ipsum Romam iturum, magistratus gesturum, in Africam se habiturum cum summo imperio,ibique moriturum. § Tacit.lib.11.car. 3.Plin. lib.7.epist.27.& mihi discendi, &c. §

Appius bello ciuili sciscitans euentum eius, ab Apolline Pythio responsum habuit,nihil ad se illud bellum,quoniam œubææ celum obtinebit,&c.idest mortem. § not.Valer.cap. de mirac. §

Laodice Seleuci mater regis per quietem uidit se ex Apolline concepisse,annulumque ancora insculptum accepisse,&c. § Iusti. lib.15. §

Rhollus nauigans Elephantia se correptum in somnis uidit,aqua fontana tali lotum conualuisse,unde Christianus factus,& magnus euasit in armis. § Aemil.in Carolo 3.rege.30.car.126.a ter. §

Seuerus post Impe.22. equum somniauit Phaleris Imper. deturbato Pertinace domino,tergum sibi obtulisse. § Herodi.in eod.car.25. in princip. §

Maximilianus Imper. 1509. anno Christi,Mediol.obsidione per ipsum ualido exercitu presso recesit,uisione animaduesus perfidiam Heluetiorum, ex quo imminens periculū uitare accelerauit, per Leopolpū Austriæ Archidu.sibi attauum,& Carolum Burgund. ducem sibi socerum,iam trucidatos eorum opera. § Ioui.lib.16.car.penul.in fi.Guizard.lib.2.car.118.in fi.lib.12.car.179.Ponta.li.de immanit. car.317. 324.Aemil.lib.ult.in fi.car.500.a ter.498. §

Mauritius Imperat.in somnis uidit se cum cognatione tota tradi per Phocam perimendos,&c. § Blon.lib.8.in fi.car.50. in prin.Pompo. Let.lib.2. in eo. §

Philippus Iuuenis dixit se uidisse, caput suum aquila obumbrari. § Blon.lib.10.car.2. §

Faustina Anton.Impe.uxor serpentem parere existimauit.i.Commodum talem. § Lamprid.in eo.car.56.a ter. §

Seuerus Lupas lactare ut Romulus, &c. § Spartia. in eo. car. 75. §

Quattuor

Quattuor item aquilis & curru raptum ad cælum esse. § ubi supra.car. 83.§ Getam uidit etiam sibi successurum. § Spart. in Geta. car. 249.in fin. §

Fannius scriptor relegatorum & occisorum a Nerone, in libros tres, imaginatus est nocte uenisse Neronem ipsum & legisse librũ, tertioque relegisse, moxque abijsse, sic & suum exitum declarasse. § Plin. epist. 5.lib. 5.lib. 7.plura Epis.27.& mihi, &c.

Simonides in Thessal. requisitus per duos iuuenes, extra Triclinium uocatus statim, neminem comperit, procidit interim triclinium, conuiuasque oppresit omnes, saluatus ipse. § Valer.de miracu.car.penul. Ponta.lib.2. de fort. car. 295.Alex.ab Alex.lib.1.cap.11.§

Apollonius Thyaneus Philos. priscus eminentiss.& in Dijs computatus, Aurelianum Imp.suasit ciuibus suis parcere, clementiam sequi.Sęuitiem uitare, quod & executus fuit. hunc habuit inter Deos cum alijs in Larario suo Alex.Imp.Rom.de quo Capitol. § in eo.car.122.Vopis.in Aurel.car.196.in fi.§

Iacobus Caldora, pręsciens se in prælio casurũ, morbo correptus ualido, desperantibus de ipso medicis, asseruit se cõualiturum, &c. § Ponta.lib.de fortit.1.car.55.a ter.§

Alex.medices Florent. dux primus, in somnis ter uisus ab Horatio Perus.eius familiari, febre agitato, & torto a Laurentio propinquo & amico suo interfici. Cosmum insuper sibi in principatu successurum. Ioui.li.38.histor.car.151.§

DE STRATAGEM.

Stratagemate miro & fortitudine eximia usus est Q.Ceditius Tribu.milit.exercitu per Carthaginẽses occluso in 1.bello pun. cum 400. milit. ad Verrucam locum æditum pergit, prouocatisque in se hostibus, telis obrutus, exercitui uiam aperuit & liberauit. § Gel.li.3.cap. 7.§ ipse laceratus, curatus, conualuit.

Ad Satricum Cornel. Cossus a P. Decio liberatus, qui & donatus. § Liui.li.7.car.60.in prin.§

Affricanus & posterior, de quo Flor. § lib.49.§

Calphurnius item, de quo Flo. idem § lib.17.Liu.lib. 39. in med. car.221.in prin.§

Scipio legatus Q.Fabium max.liberauit ad Tifernum.&c. § Liui. lib.10.car.3.in prin.§

Numidæ equis ludibundi desilientes, exercitum Rom. liberarunt a Carthagin.pressum. § Liui.lib.35.car.2.§

Galba Cæs.legatus & Volusenus Tribu.cum una legione Sedunensibus præpositus in hibernis, rebellantes ad 30.mill.castra diu oppugnarunt,

runt, simulato metu, impetu erumpẽtes, inopinantes in hostes fuderũt, dissiparunt, subegerumque iterum. Cæs. § li.3.car.2.a ter.belli gall.§

Labienus similiter cum una legione Treuiris prępositus in hibernis, rebellantibus ijs, conflato ualido exercitu, Labienum aggredi properabant improuisum. Labienus re cognita, cohortes legionis quinque ad castra defensanda posuit, reliquas uigintiquinque in hostes non expectantes duxit. Vallem transgressos in parte simulata fuga aggressos fudit, cecidit, ac fugauit. Cæs. § lib.6.gal.car.2. §

Io. Picininus in fugam uersus a Fer. rege, & interclusus, cum minima esset euadendi spes ab insequẽtibus, excita flamma, in tutum euasit, &c. § Ponta.lib.4.de bello Neapol.car.294.a ter. §

Tirij eximiæ nauis puppim onerarunt arena, proramq; eleuatam im miserunt cũ sulphure & bithumine in molem ędificatam ab Alex. Magno, &c.not.Curt. § lib.4.car.20.in fi.§

Clipeos igne torridos æneos arena feruida repletos emiserunt in hostes. § ubi supra.car.22.§

Federicus Vrbinas dux, adulterinis litteris uti Sigismundi Malatestæ hostis, Verruli arcem occupauit. § Ponta.lib.de obed.car.38.§ Vt ab Heluetijs ad Nouariam. § Ioui.lib.11.car.172.§

Thomiris in Cyrum circuuentum. Iusti.ex Herodo. § li.1.cap.11.

Grimoaldus Lõgob.rex in Francos ad internitionem cæsos. § Aemil.in Clotar.2.rege 10.car.46.in prin. §

Carolus 1.Neapolit. rex aduersum Coradinum Austriæ ducem inferiori exercitu certans acriter fusus uictoriam obtinuit per insidias tunc paratas Alardi uersutia & opera Palentinos ad campos. § Blon.libr. 18. car. 137. § Et per Seuerum Imper.de quo Herodia. § libr. 3. car.36.in fin. § In Albinum Imp. Alia plura similia not. in cap. Quantum ualet error.

Ioan. Galeatius postea dux primus Mediol. Virtutum comes, Bernabouem patruum libertate & principatu interceptum, astu priuauit, simulata deuotione. § Blon.li.20.car.163.167.& in uer. Bernabos.

Belisarius Neapolim cepit per aquędauctũ, &c. § Blon.li.4.car.20.

Alfonsus item in bello in Renatum regem ad Neapolim sequenti tempore.

Veneti bello pressi per Genuẽses, Carolum Zeno eorum classis Capitaneum, miserunt ad Genuam omnia uastaturum, pro diuertendis hostibus ab urbe Veneta § Blon.lib.20.car.163. a ter.§

Vt & Scipio prior aduersus Annibalem, & Agathocles obsessus in urbe Siracus. aduersus Carthag. not. Iusti.

Ricius in opp. Albo capiendo. § Ponta.lib.de fortit.car.57.a ter.§

Genuen-

Genuenses in Alfonsum regem Neapol. nauali prælio quo regem & alios ceperunt nauibus præmissis prælio occursuris. § Blon. li. 22. car. 124. Colenut. lib. 6. in prin. §

Carmignola dux inclitus cum exercitu sub duce Mediol. in Heluetios prelio irrumpere non ualens in ordines, quia confertissimos, desilire iussit equites, & clauis aggressos dissiparunt hostes. Machia. § lib. 2. discurs. cap. 18. in fin. §

Ad Nisibim post Antiochiam in obsidione deriuatus fluuius & frustra detentus & statim laxatus, furore percepto, mænium partem disiecit, &c. § Pomp. Let. in Gallo Imp. Vt de flumine Ophi not. Pausan. lib. 8. car. 6. a ter. uel 294. in prin. §

Carolus Mag. Imp. in Italiam irrupit aduersus Desideriũ coacto ad alpes exercitu pridem licentiato. § Cori. car. 22. ante. §

Federicus Imp. oppidum S. Mini. occupauit strenuis militibus ibi depositis ut captiuis. § Colen. lib. 4. cap. 100. in prin. §

Cato in Hispa. oppida plura mænibus nudari certo die iussit. § Liui. lib. 34. car. 3. in fi. Plin. lib. de uiris Illust. nu. 47. §

Pisistratus patriæ tyrannidi aspirans, &c. § Herodo. li. 1. cap. 6. in prin. & Iust. in eo. Alcia. Fab. 21. de Anguilla. §

DE STVDIO, ET INDVSTRIA.

Studium industriamque exercuit periculosam Euclides, qui ad Socratem preceptorem mutato habitu Athenas ire pergebat, pæna capitis in Megarenses Athenis deprehensos imminente. § Gel. lib. 6. cap. 10. §

Epaminundas sternendarum curam uiarum ab iratis sibi ciuibus demandatam, eius industria nobilem reddidit & optabilem. § Vale. de fidu. sui. §

Renatum regem ad picturam facilem, } Ponta. plura. lib. 12. re-
Ferdinandum regem ad domandos equos. } rum celest. car. 278. §

Demetrius rex Antigo. regis fil. in fabricandis machinis (manu etiã propria) uersabat in ocio & Nauibus miræ qualitatis. § Plutar. in eo. car. 288. a terg. § ut alij picturæ, torno, abacis, herbis, uenefic. cuspidibus armorum.

Pithagoras puer primum gerulus, aptatis tam scite lignis, a Democrito animaduersus, abductus, instructus, euasit in talem uirum Philos. § Gel. lib. 5. cap. 3. § Quæcunque habuit omnia propria confecerat manu Philippus, de quo Geu. § in M. Aur. Imp. lib. 3. cap. 14. §

Arte & prudentia multa expediũtur quæ uiribus nõ possent. Home. § lib. pen. Ilia. in med. §

Suæ quisque artis optimè disputat. § Plin. li. 1. Epist. 10. Ponta. li. ult.

ult.de sermo.car.247.248.de Pacuuio Gel.lib.13.cap.2. §

DE SVPERBE` DICTIS, ET IMPOTENTER FACTIS.

Superbè dictum fuit,& impotenter factum per Tyberium Imp.græcis uerbis,o homines ad seruitutem paratos,&c. § Tacit.libr.3.in fi. car.71. §

Caligula Imper.in reges quosdam de Nobilitate apud se contendentes dixit, Vnus dominus , unus rex. § Sueton. in eod. cap. hactenus. car. 180. §

Domitianus item albatos ministros habens respondit , Non est bona multitudo imperatorum. patri & fratri se imperium dedisse arroganter pronuntiauit,Dominus & Deus noster dici uoluit. § Suet. in eo. cap.exhaustus,in fi.car.348.§

L.Plancus censor uia decedere coactus est per Domitium ædiiem tantum,Neronis Imp.auum. § Suet.in Nero.car.2.§

Plautianus sub Imp.Seuero libertate fretus , latum clauum ensemq; & omnia Imperatoria portabat,tali truculẽtia ut procedẽs per ambulones occurrentiũ oculos auerti iusserit,a nemine conspici passus. §Herodia.in eo.car.4. §

Sesoster Aegypti rex adeo intumuerat , ut quolibet anno stato die, subiectis ex regibus sorte lectos iungebat ad currum ut triumphator etiam atque etiam. § Plin.lib.33.cap.3.plura,Aria.lib.8.car.4.a ter. Herodo.lib.2.cap.7.Diodo.lib.2.cap.8. §

Adonibezech per Iudam & Simeonem fratrem prę lio fusus,fugatus & captus,in Hierusalem perductus,ubi mortuus,qui reges.70.amputatis manuum & pedum summitatibus,crudeliter habuerat, & male habitus. § lib.1.Iudic.in prin.post Iosue. §

Benadad uel Adadus Siriæ rex cum regibus 22. sibi subiectis , cum exercitu maximo contra Samariam,scripsit ad Achab regem Israel, Argentum aurumque tuum,uxores,ac filij,mei sunt,&c. §li.3. reg.cap. 20.in prin.Iosep.lib.8.antiquit.cap.11. §

Assuerus regnans ab India in Aethyopiã super centum uiginti septẽ prouintias, in Susa ciuitate regnans,&c. § Hester.cap.1. in princip. cap. 8. c. §

Adoniselech rex Hierusalem in Gabaon regia urbe oppugnanda plures adduxit reges cum exercitibus. § Iosue.cap.10.car.86. §

Tigranes Parthorum rex max.cui ministrabant permulti reges,quorum aliqui astabant ut Satellites,pedestres, equitanti aderant,&c. connexis inuicem brachijs circumstabant seruientes . § Plutarch. in Lucullo,in med.car.5.in fi.§ Vt hodie coram Solymano Turca.Imperat.usurpatum. §

Maximinus Iunior sæuissimo patre Imper. insolentior, non assurgebat honoratis per patrem. § Capitol. in eo. car. 147. §

Iacobus Reginę Ioãnæ maritus, Sfortiam & Nicolaũ detrudi iussit in carcerem, quia ipsum non salutauerant regem tũcusque non permissum. § Blon. lib. 21. car. pen. §

Seuerus Imp. contubernalem iam suum plebeium hominem se amplexantem, ut iam socium, fustibus cedi iussit. § Spart. in eo. in prin. car. 75. a terg. §

Apion grammaticus, immortalitate quemcunque donari a se posse per eius scripta arroganter præsumebat. § Plin. in præfat. operis ad finem. §

Probus Imp. Parthis donatiuum portantibus respõdit (ut per Alex. Mag. in Darium regem) de quo Curt. § lib. 4. car. 24. a ter. & car. 35. a ter. § Miror de omnibus quæ nostra futura sunt tam pauca misisse. § Vopis. in eo. car. 7. in fi. car. 219. a ter. Arria. lib. 2. car. penult. 97. § de Alex. ipso, Me in Asiam non uenisse scito, ut ab alijs acciperem, sed ut alijs darem, Darium sibi aliena promittere, quod totum amiserat uelle partiri, &c. Leges a uictoribus dici, & si quid uellet de filia, uenire ad se Darium, &c.

DE TESTIBVS REPROBATIS.

Testes reprobati fuerunt quamuis integri & probi authoritatisque maximę propterea & suspecti, Cepio Metellusque in Q. Pompeium hominem nouum.

Aemil. Scaurus in C. Fimbriã & C. Memmium propter inimicitias, Crassus in M. Marcellum, &c. Tul. not. § in oratio. pro Fonteio. car. 273. 275. & in 1. Verr. car. 63. Afric. inferior in L. Cottam. Cato Cẽsor in Galbam. Tul. in oratio. pro Murena. car. 139. in med. Valer. plura. cap. Infra. rei. Liui. lib. 9. car. 5. in prin. uel 73. de ambitu. §

Augustus ipse tunc etiam Monarca, testem se in iudicijs interrogari, & refelli æquo animo patiebatur. § Sueton. in eod. cap. locis quoque. car. 93. §

DE TESTAMEN. RESCISS.

Testamenta rescidit Calig. Nero, Domitianusque, ubi supra cap. de auaritia.

DE TEMERITATE.

Temerario ausu audaciori uirtute nimiaque fiducia Iul. Cæsar gall. habitu per stationes hostium penetrauit ad obsessos eius milites. § Sueton. in eo. cap. obeundis, &c. car. 57. & in uer. Vafro. §

Vespasianus Imp. inuitauit ad cenam de cõiuratis in eum conuictos duos. § Suet. in eo. cap. pontificatum. car. 336. §

Ptolomeus Pyrrhi fil. urbem Corcyram cepit, & scapha triremem te-

nuit, Spartam ingressus solus ibi & interfectus. § Iusti.lib.25.in fi. §

Nero Cons.M.Liuio collegæ se coniunxit (ingens emensus iter) cōtra Annibalem & etiam Asdrubalem, sese coniuncturos cum exercitibus subinde insuperabilibus. § Liui.lib.27.in fi.car.144.Valer.cap. de stratag.car.159. §

Agatocles Siracusa. tyrannus a Carthaginensibus in urbe obsessus, diu pressus, in desperationē perductus, cum parte copiarum profectus in Africa, agros uastans, causam dedit liberationis, prouocans ad tuenda propria. § Iusti.lib.22.Valer.cap.de stratag. §

Aristomenes Messeniorum dux acerrimus, a Lacedæ.pressus, fusus, fugatus, Spartam cum lectißimis paucis aggressus est, &c. Pausa. § li. 4.car.163.in fin. §

L.Martius eques Rom. defectione Celtiberorum interfectis Scipionibus in Hispania tres duces hostium tūc uictores aggressus fudit & cecidit. § Liui.libr.25.in fi.car. ult.a ter.Vale.cap.Quæ cuique mag. § sic & Scipio in Syphacem & Carthaginenses. § Liu.li.30.car.2.Apia. in Lyb.car.6. §

Alex.Mag.Sudracarum opp.oppugnans saltu irrupit solus, &c.Cur. libr.9.c.133.Et iterum.car.52.119.in fi. § Ita appellatur etiā a Sen. § lib. 1.de benefic.in prin. § Et ut temerarius. § libr. 5. in med. ad Araxim flu. § Quando montes ascendit noctu cum exercitu per siluas impenetrabiles, & in ascensu rupis tam præcipitis. § libr. 8. car. sexta, finali. §

Conuenerunt simul in colloquium ad Metapontum & Tarantum Octauius & Antonius quandoque hostes, quandoque socij ad bella in suos, & in inimicos, tunc aduersarij. Vicit tandem Cæsar (dicit Apian. § li.5.in med.car.206.in fin.) § In Antonij ripa penes cum simul cōstitit, nullo munitus custode, & noctu iuxta illum permansit, armatis nullis circunseptus, conquieuitque. § & lib.præced.car.190.191. §

Lucius Antonij Triūuiri frater, bello per Octauiū pressus & debellatus, sepositis amicis, cum duobus tantum lictoribus progressus est, ita ut Lucio consulendi de se, ac iudicandi libertas esset. Ita & congreßi sunt inuicem, collocutique, ut Cæsar Lucium differentem laude, & admiratione prosecutus esset. Lucius Cæsaris modestiam, breuitatemque in loquendo uel maxime laudauit. § ubi supra.car.192. §

Tigranes tertius Tigranis fil.ex Mithridatis filia, bello aduersus patrem ipsum contendens, prælio superatus, re communicata cum suis, supplex ad Pompeium profugit. Vnde Tigranes pater nullo caduceatore præmisso, ad illum accesit etiam, ultro omnia Pompeij fidei & æquitati committens, filium accusans, ritu barbarico Pompeium ueneratus;

qui eos reconciliauit inuicem, Armenia minore filio concessa, reliquam patri permisit regendam. § Apia. in Mithrid. car. 7. fin. a ter. §

Laurentius Medices Florentia bello pressa per Xistum Pontif. & Ferdinandum Neapol. regem, inuidiæ ciuium obnoxius etiam, ad regē profectus est, clam læto exceptus uultu pacem impetrauit, & amicitiā firmauit anno 1449. § Ponta. libr. 5. de prud. car. 210. in princip. Machia. lib. 8. car. 242. in fin. Guizard. lib. 1. in med. car. 53. §

DE VAFRE' DICTIS.

Vafro consilio utendum est quādoq;, & ubi non attingit leonis pellis, Vulpina insuenda, dixit Lisander Lacedæmo. dux, de quo Plutar. § in eius uita. in prin. & in apophtheg. car. 139. §

Iul. Cæs. Gall. habitu per hostium stationes penetrauit ad suos obsessos. § Suet. in eo. & cap. hic præced. in prin. §

Papirius cognomento prætextatus, puer, instante matre quid in senatu actum esset, respondit, Vtrum utilius esset uirum accipere duas uxores, aut econtra. § Gel. lib. 1. cap. 23. §

Galba Imp. adiudicauit equum eius futurum, Cui adæquatus conuoluto capite se recepisset. § Sueto. in Galba. cap. Cæde Caij. car. 5. in fine. §

Aulicam Libertinam sub Nerone Imp. fauorabilem adamare simulauit quamuis decrepitam Otho postea Imper. ad consequendum fauorem, nec frustra. § Suet. in eo. cap. Otho Imper. car. 294. ante. §

Vitellius creditorem acerbius debitum reposcentem, iniuriarum actione ficta, quasi calce percussus accusauit, ut quinquaginta ab eo sestertia extorserit. i. aureos nostrates. 1250. § Suet. in eo. cap. Galba. car. 5. a ter. §

Antiocho regi Annibalem profugum interroganti, An conferri posset exercitus Rom. cum suo instructiss. & armis præfulgenti, respondit, Satis esse credo Ro. hæc omnia, ēt quod auarissimi sint. § Gel. libr. 5. cap. 5. car. 77. §

Prothagoras cum Euatlo discipulo mercedem pactus est dimidiam tunc, & alteram, uicta per Euatlum causa, lite inter ipsos contestata, &c. § Gel. lib. 5. cap. 10. §

Plutarco de moribus disserente plures uirgines Milesiæ commotæ uitam suspendio finiebant, quare nudæ ad sepulturam delatæ cum laqueo, qua deformitate deterritæ abstinuerunt. § Gel. lib. 15. cap. 10. Plutar. de clar. mulier. car. 80. & lib. apophtheg. car. 172. in Licurgo. § ubi rationem adducit.

Messalina Claudij Cæs. uxor, filium adamatum sibi prius renitentem habuit obsequentem ad coitum, impetrata a marito commissione

ne

ne ut Silius ipse obsequens in omnibus esset. § Dion.li.ult.car. 7.fi.§ ut de Menelao ad Helenam in Paridem tunc ibi hospitem. § Ouid.in eius epistola. § & in crucifigendo defunctos per Tarqui.regem Roma. § Liui.lib.1.in eo.Plin.lib.36.cap.15. in med. de quo Ful.in 3. car.113.in fi. §

Curtius Lucani generis filiā instituit hæredem, si manu patris emissa esset, emissam adoptauit patruus,&c. § Plin.lib.8.cap.18. §

Flauius ædilis,uulgato iure ciuili, odiosus nobilibus effectus per collegam,dum uisitarent ægrum,ad sedendum non admissus, sellam curulem afferri iussit. § Valer.cap.de instit.antiq.car.36. §

Alcibiades auunculo Pericli rationes administratæ reipub. reddere dubitanti & anxio , respondit , Quære potius quemadmodum rationes non reddas. § Valer.cap.de indole.Plut.in apophtheg.car.135.& in Alcibi.uita.car.34.a ter. §

Miniæ Sontes a Lacedæmonibus ultimo damnati supplicio, a coniugibus eorum illustribus liberati,permutato habitu in mulierem, & cæ. § Valer.cap.de amo. coniug. §

Scythæ septennium absentes in expeditione Asiana tunc tertia, uxoribus earum seruis immixtis,in dominos reuertentes,animo rebelles, armis resistentes, acriter flagellis ut seruos fugarunt, & oppresserunt. § Iusti.lib.2.car.2. §

Vatienus digitos sinistræ manus sibi abscidit,ne militare cogeretur, sed sibi publicata bona. § Valer.cap. de seuerit. §

Restione proscripto,eius seruus extructo rogo,se super ingessit,quia senex,&c. § Valer.cap.de fide seruorum. §

Pausanias immortalitatem consecuturus , Hermoclem consultus, Philippum Maced.regem interfecit. § Valer.de cupid. gloriæ. §

Causidicum non uidere,Mulierem non audire,&c.alia not. Pontan. § in dial.Antonius.car.88.a ter.car.242.a ter. §

Bellingerius Paltasinus Ferdin.regis Neapolit.consiliarius,in re sibi dubia,quæstiunculam similem delectis familiaribus suis proponebat,discutiebat,diligentius proinde coram rege disputabat,&c. § Ponta.li. de obed.car.35.lib.de prud.quinto.car.210. cum seq §

Album Vicum oppugnans Riccius dux inexpugnabilem , deterruit obsessos,effossione cuniculi simulata. § Ponta.lib.de fortit.1.car.57.

Theognides nobile scortum in Aegypto per adolescentem adamabatur plurimū,ut bonam auri quantitatem accipere constituerat, iuueni uisum inde fuit in somnis cum ea uersari,unde cessauit cupiditas, ipsa tamen pretium consequi anhelabat. Iudicio excito inter partes, Bocharis iudex,numeratum coram ipso tunc aurum,& per scortum con-

tractatum, iuueni restituit, & absoluit eum. § Plutar. in Demet. uita. car. 6. ubi de § Lamia in Demet. regem ipsum.

Tamerlanes pecuniæ uim maximam esse sentiens, in Capha Genuens. urbe uel Colonia in Chersonesso, & consequi intendens, ne a mercatori bus suffoderetur, maximam pellium nobilium uim deferri iussit, & in urbe quoquo meliori pretio uendi per suos agentes. urbe proinde ui capta & direpta, recuperauit & pelles, quæ occultari nequiuerãt. § Cambi. lib. 1. car. 6. §

Alexius per Imperat. Orient. acceptis pecunijs ad conducendos ex Asia milites aduersus hostes, conductos sibi obligauit, imperium occupauit, Nicephoro deiecto, &c. ubi supra hic. § cap. de perfidia. Blon. lib. 13. in med. car. 87. ante. §

Federicus secundus Imper. profectionem cum exercitu simulans in Saracenos classe soluens redijt statim, &c. § Blon. lib. 17. car. 3. §

Florentini seipsos, & Alemannos reddiderunt ebrios ad confligendũ aduersus Senenses, Farinata duce & authore. § Blon. li. 17. car. ult. §

Nolanos inter & Neapolit. uti factum fuit iudiciũ per Labeonem, ita & inter Ardeates & Aricinos. § notat Liui. lib. 3. in fi. car. 29. §

Halaricus Gothorum rex cum thesauris sepultus in alueo fluminis deriuati & repositi. § Blond. lib. 1. in prin. car. 4. § & de Decebalo Daciæ rege. § Dion in Traiano Imp. car. 6. a ter. §

Folles pro accubitis sternebat Imp. Heliogab. in prandio, unde accũbẽtes statim sub mensa redigerentur. § Lamprid. in eo. car. 108. ante. §

Perusinis conquerentibus de prętore, qui interfectorem suspendi facere intendebat cõtra statuta urbis sub pœna libr. 200. Reum puniuit librasque. 200. soluit. § Corius car. 216. a ter. §

Auxit stipendium Cyrus in nautas, unde spoliatos hostes dissoluit, & suum auxit exercitum. § Plut. in Lysand. in prin. car. 1. ante. §

Demetrius Mithridati regi socio taciturnus ex iureiurando baculi calce declarauit scribens periculum fuga sibi uitandum. § Plutar. in eo. in prin. car. 180. in prin. §

Feris expositus laniandus reus saltando cum baculo uel pertica hinc inde a leonis aggressu se tutum reddidit. § Blon. li. 2. de Roma triump. car. 89. §

Alius item cooperuit se cannitio scuto prostratus a leonum feritate, ubi supra.

Contrarium. cap. humili loco nati. supra.

DE VARIETATE CASVVM.

Varietatem casuum in dies agnoscimus. De carcere cathenisque quis ingreditur ad regnum, & alius natus in regno inopia consumitur. § Ecclesi. cap.

clesl.cap.4.in fi.ut de § Dionisio Sicil.tyranno, &c.

C.Gutta quia Metello & Domitio cẽsoribus senatu fuerat eiectus, inde censor creatus est. § Tul.in oratio. pro Cluent.car.44. §

Valer.etiam Messala de quo Vale. § cap.de censor.nota §

Tiberius Claud.Nero Liuiæ filius ex Claud.Tiberio cum matre fugiens arma Cæsaris in Campania,qui subinde uictor Liuiam duxit uxorem,Tiberiumq; adoptauit & successorem reliquit in imperio. § Dioni.lib.48.car.8.in prin. §

Nero ad fastigium dignitatis ex adoptione Claudij auunculi,per annos.14. omni scelerum grauitate inquinatus grauatusque, ab omnibus tandem destitutus, hostis a senatu iudicatus, fuga lapsus, scrobem sibi ad sepulturam fieri requisiuit, pugione denique se transfodit. § Sueto.in eo.car.275. §

Hecuba expugnata Troia,captiua facta,seruire coacta, Priami tanti regis uxor. § Home.de quo Macrob.li.1.Satur.cap.11. ubi plura de Seruitute.

Andromeda etiam captiua abducta,Argiua in ciuitate,aquam ferẽs, ancillare coacta. § Dixit Home.libr.6.Ilia.car. pen.a terg. §

Sisicambis Darij regis potentissimi mater prælio ter superati per Alex.Mag.uti captiua ubicunque perducta.Curt.Aria.Plut. Iusti.

Cræsus Lydiæ rex ditissimus a Cyro uictus,captus,in seruitutem suã abductus. § Macrob.ubi supra.Sen.d.lib. de tranquil.animi. §

Diogenes & Plato Philos. tantæ qualitatis seruituti addicti, &c. ubi supra.

Themistoclis filij ad egestatem perducti patre maximo & imperatore,& diuitiarum & eloquentiæ possessore. § Tul.in epist.ad Brutum. car.555. §

Belisarius dux illustriss.post plures consecutas uictorias,legatus Imper.in Italia,cum exercitibus aduersus Gothos, reuocatus, depositus, excęcatus,mendicare coactus,&c. § Ponta.li.de fort.2.car.80.a ter.§

Iulianus Cęsarinus Cardin.legatus pontif.in ampla Legatione & elatione constitutus,abolita pace cum Imperat.Turca.constituta,renouato bello,fusi prælio Christiani,dissipati, fugiens ipse, per Lixas Vngar. spe prædæ,interfectus, spoliatus,nudus in uado fluminis ad Varnam relictus. § Cambi.lib.1.car.13.a terg. Ioui. in Amurate Imp. Turc. §

Castrutius Castraca. parentes ignorans, Imperator magnus euasus, in bellis Italicis,carceratus decapitãdus,extractus,dominus Lucæ cõstitutus,plures obtinuit uictorias & ciuitates, febre uexatus & correptus, dominio eiecti filij. §Blon.lib.9.histor.in med.car.151.a terg. §

Seianus omnia exequens imperialia ambitione tumens, timendumque

que se gerens,& ut Sen. Nunquid tam magnis, aut insperatis, aut tam uniuersis quam Seianus? quo die illum senatus deduxerat, populus in frusta diuisit, &c. § li. 1.de tranquil.uit.cap.ad imperitos.car. 154. a ter.Dion.lib.57.car.442. late de ipso. §

Marius pluries uictor imperator urbis dominus & exercituum Minturnæ captiuus destitutus, in ulnis delitescens extractus, ad mortem destinatus, liberatus profugit, mori denique coactus. § Plut. in eo. §

Baiasith plurium regnorum & exercituum dominus, prælio superatus a Tamerlane Scytharum Imper.captus in seruitutem consenuit, sub mensa uictitans cathenatus. § Cambi.& Ioui.in eius uita. ut & §

Valerianus Imper.a Turchis. § Treuel.in eius uita.car. 170. §

Corcuth Selym.Imp.frater a patre Imper.destinatus, destitutus, fugiens in siluis, abditus herbis, & melle uiuens aliquandiu, cognitus, extractus, interfectus. § Cambi.lib.4.in prin.Ioui.lib.14.histor.car.268. a ter.& in eius uita §

Tomumbeius Sultanus potentissimus, prælio fusus a Selymo Turc. Imp.fugatus, abditus, in paludibus delitescens, inquisitus, extractus, tortus ad enunciandos Thesauros, laqueo suspensus, uitam emisit. § Cambi.d.lib.4.car.antep.Ioui.in Sely.uita,& li.histor. car. 384. §

Sarra Colunnens. Romæ potentissimus, nobilissimus, pontificis Bonifacij.8.fugiens uim & furorem, per nemora delitescens, a piratis captus, incognitus, remigio addictus, per regem Franc. liberatus, quã primum cognitus, qui subinde pontificem ad mortem compulit uiolentã. § Blon.li.19.car.2.3.4.Machia.lib.1.histor.cap.20.Cori.car.162.Aemil.in Phil.4.rege.45.car. 356. §

Vgolinus Girard. Pisarum princeps, nutu omnia in ciuitate administrabat, ingenio, nobilitate, authoritate præstans,&c.uxore, filijs, bonisque omnibus præditus, in suos effusius efferens sese, interrogans amicum, quid sibi deesset, cui respondit, Ira numinis, gibellinis ab aduersarijs præpotentibus factis, uersa tunc fortuna destitutus, cum omnibus suis interfectus, ferro fameque oppressus. § Aemil.in Phil. 4. rege. 45.car. 341. §

Muleasses Africæ rex nobilissimus, trucidatis regnandi cã fratribus duodetriginta, lautissime uiuens, a filio exclusus regno, luminibus orbatus, profugus, captiuus, sub Franc. Touara, pedore obsitus, ad Carolum quintum amplifs.tunc Imperat.confugiens, uictum in Sicilia, publice sibi dandum impetrauit. § Ioui.li.44.car.12.fin. §

Variantis fortunæ plura not.Plin. § lib.7.cap.43. §

Antiochus rex max. oppressus a fratre, a socero, ab hoste, fugiens, a latronibus captus & interfectus est in uia. § Iusti.libr. 27. Vt de Seleuco

lêuco eius fratre, ibidem.

Corradinus cum amplissimo exercitu regnum occupaturus Neapolit.dux Austriæ, Iuuenis in maxima elatione, in Carolum primum Andegauen.tunc regem factus prælio acerrimo uictor, fusus, fugatus, captus, capite priuari publice iussus. § Blon.li.18. car.137. Colenut.& alij.omnes. §

Volero ordinum ductor, reus, ad Consules ductus, a plebe liberatus, Trib.pleb.factus. § Liui.lib.2.in fi.car.pen.ante.in med. §

Tetricus ex triginta tyrannis.22.Aureliano Imp.deditus ut uictus, & in triumphum ductus, proinde corrector Italiæ totius, ab ipso præpositus. § Spart.in eo.car.264.201.in fi. & eius filij similiter. §

Mathias Coruinus ad regium fastigium e carcere perductus ab Vngaris, ut de Castrutio supra. § Ponta.lib.1.de fort. car.4.ante, libr.2. car.1.in fin. §

Ludouicus Aurelianus dux a Franc.rege pugnans captus, decapitandus, iudicum iussu, custoditus ad supplicium, absolutus, liberatus, successor in regno Franc.regnauit, Mediolanum occupauit. § Aemil.in eo, & Arnoldus. §

Leo decim. Pontif.inopinanter creatus pridem, captiuus, prius autẽ Hierosolim. eques tantum, &c. § Ioui.lib.11.Guizar.libr.11.car. 98.in fin. §

Philippus Maria Vicecom. ultimus dux Mediol. euerso principatu paterno ad uictus inopiam peruentus, etiam accepta in uxorem Beatrice Facini canis max.ductoris, pridem uxore ditissima hæres relicta, regnum recuperauit, in amplitudineq; perduxit. § Blon.lib.21.in med.

Agrippa profusis opibus regijs, ad inopiam redactus, profugiens, accusatus a libertino ad Imperatorem Tyberium, in uincula perductus, cognouit a cõcaptiuo præsagiente, fælicitatem, opes & bonam sibi fortunam cum libertate futuram. § Iosep.lib.18.antiqui.Iud.cap.15.in med.& in fi. §

Alexes regiæ stirpis adolescens, obtruncato Stephano, rex suffectus per Boiares (urbis magistratus) ex optimatibus, qui in Padolia inops exulabat, non impetratis a Carolo Imper.auxilijs requisitis, ab eisdem perfide obtruncatus est. § Ioui.lib.40.in med.car.304.a ter. §

Techelles Imp.constitutus ex Heremita, in Persas, studijs deditus & probitati, religione & integritate præcipuus clarusque lecto exercitu max.ad Calderanos conflixit campos aduersus Selymum Turca. Imp. a Iacuppo Vsumcassani filio interfici iussus per fraudem, ex inuidia & æmulatione, quia plures erat consecutus uictorias. § Ioui.lib. 13.in med.car.245.247. §

Haria-

Hariadenus Mithileneus Pyrata, cognomento Barbarussa, uirtute & industia uictorias in hostem quemque consecutus, Africæ regnum occupauit, regibus eiectis, & Muleasse de quo supra, maris denique præfectus a Solymano Turc. Imp. constitutus, & quartus in curia Bassà purpuratus summo honore deputatus. § Ioui. lib. 33. in princ. §

DE VESTALIB. VRBIS ROMAE.

Vestales sex institutas a Numa Pomp. rege, not. Liui. § lib. 1. car. 3. Plutar. in eo. car. 3. ante. § ex lege duodecim tabul. de qua Tul. § li. 2. de legi. car. 5. in fi. §

Capiebantur electæ puellæ, ritu de quo Gel. § lib. 1. cap. 12. li. 10. cap. 15. lib. 6. cap. 7. Sueto. in Aug. cap. postquam. car. 75. a ter. cap. testamentum. car. eius pen. § apud sex Virgines Vestales, &c. Octennis in circa, patrima & matrima, lingua integra & auribus. Maxima earum prior dicebatur, hodie Abbatissa, tunc etiam Antistitam dicebant. § Plin. lib. 4. epist. 11. Audisti, &c. Berosus lib. 1. antiquit. car. 64. in Armobrite rege. 9. Babil. Sueto. in Domit. car. 344. cap. Ius diligenter &c. Gel. ubi supra. § Rheam Siluiam Romuli & Remi matrem, Vrbis, & Imperij conditores, fuisse Vestalem, not. Liuius & alij ubi supra.

Vestæ templum intrabant uirgines ipsæ cum Pontifice tantū. § Lāprid. in Heliogab. car. 3. a ter. Gel. ubi supra lib. 6. car. 7. §

Testamentum condere poterant, prædia uendere & cōparare. § Plutar. de Licinia. in uita Crassi, & li. de utilit. ab inim. car. 4. uel 396. a ter.

Lictorem suum quęlibet earum præmittebat, quia per ciuitatē, procedentes quædam iniuriam passæ erant. § Plutar. in Numa rege, car. 3. Dion. lib. 47. car. 225. §

Eisdem priuilegia per Augustum concessa uti habentibus ius trium liberorum. § Dion li. 56. car. 6. uel 404. & in Ver. uxor, alibi. car. ult.

Peccantes in corpus uiuæ sepeliebantur. § Liui. pluribi. Plutar. in Numa, car. 3. in Tib. Grac. car. 3. plura, in problem. car. 214. Quid est cur Vestales, &c. Plin. d. epi. 11. Iuu. Sat. 4. in prin. § terram subitura sacerdos. Vestam dicebant uel Estam, idest ignem, &c. Dei lex talis erat etiam, de qua Iosep. § lib. 4. antiquit. cap. ult. in med. § uiua concremetur.

Templo egrediebantur ad curam matronarum ægrotantes requisitæ, & ad agnatorum commoda. § Plin. epist. 19. lib. 7. Angit me, &c. &c. de Fannia. §

Annis primis discebant, inde docebant. § d. car. 30. Sen. lib. de beata uita. car. ult. 142. ante. Plato lib. 6. de legi. car. 2. a ter. Polido. libr. 4. de Monachis. § Sacrosanctæ ergo tangi non poterant, nec deturbari, aut uiolari, ut ideo Claudia triumphantem patrem tutata est ne a Tribu.

bu.pleb.aduerſantibus,deturbaretur curru. ¶ Valer.cap. de pieta. in parent. Tul.in oratio.pro Cælio.car.47.car.2.Suet.in Tiber.Imp. ¶

Ludos publ.poterant ſpectare ſed ſeparatim. Vnde ſuffetiæ uirgini benemeritæ ſtatua poſita,not.Plin. ¶ lib.34.cap.6.in med. Sueto.in Aug.cap.factæ igitur.207.car.86.& in Tib. ubi ſupra. ¶

Ciuitate in tanta,quæ continebat homines mille millia, ut expoſuimus in Ver. Coloniæ,cóſtitutæ erant Veſtales ſex tantum,ad deprecandos eorum Deos quamplurimos.

DE VLTIONIBVS.

Vindicta deſperata & Vltio rabida per Latronum principem perpetrata fuit in ſuos,qui profugere non ualens, in ſpelunca incluſus, deditionem facere non curans,filios ſeptem cum matre, ſingulatim exeuntem quemque,propria manu pater trucidauit,uxoremq; & ſeipſum præcipitem rupe dedit. ¶ Ioſep.lib.1.belli Iud.cap.26.in med. ¶

Pauſanias per uim ſtupratus ab Athalo & ſocijs fruſtra interpellato Philippo rege Maced. ad iuridicam uindictam, irriſus etiã, pugione in regem uindicauit iniuriam,quamuis proinde captus, & in crucem affixus. ¶ Plut.in Alex.Mag.Iuſti.lib.9.& in Ver.fatis,ſupra. Valer.cap. de miracu. ¶

Maioricenſis ciuis, ſeruo ſeuerius caſtigato,peregre profectus, domum regreſſus, clauſam uidet ianuam,ex quo ſeruus ipſe,uxorem uinctam cum filijs tribus,in altiorem domus locum deportauerat, requirẽti domino alterum præcipitat ex filijs ante patrem,poſt & alterũ & uxorem. Domino atonito requiſiuit ſeruus ipſi ſibi naſum quamprimũ præcideret ſi tertium ſibi incolumen filium ſeruari uellet, quo etiam neceſſitate urgente facto, filium etiam tertium cum ſemetipſo præcipitauit ſeruus,& familiam ita exterminauit totam. ¶ not.Ponta. li.3.de obedient.car.pen. ¶

Altobellus Todicenſis ciuis,in aduerſæ factionis ciues craſſans,& ſęuiſsimus latro agrarius, manu Vitellotij ductoris captus,iuſſu Cæſaris Borgiæ Alex.Pontificis filij,ſuper menſa expoſitus,uinctus, a quibuſq; laceratus dentibus,tum hominibus tum fœminis. ¶ & ut not.Leand. in ſua Italia in Vmbria.car.86. ¶

Simõ Sauli filius,corpore & audacia inſignis iuuenis,inter Hebręos furentes,clade,ſtrage,rapina inter ſeipſos etiam ſæuientibus ad internitionem matrem,uxorem,filios,& familiam totam trucidauit,ſeipſumque confecit. ¶ Ioſep. lib.2.belli Iuda.cap.22. ¶

Saguntini Senatores Annibalis ſæuitiam uerentes,oppugnati diu dedentes ſeſe,rogo excito,cum gazis ſeipſos combuſſerunt. ¶ Liui. lib. 21.car.3.a ter. ¶

Metulij

Metulij in Illirio deditionem abhorrentes, incendio ſeſe abſumpſerunt. § Apia.lib.Illir.in fi.car.antep. §

Numantini quattuor millia duplici uallo preſsi a Scipione Conſ.certare non ualentes, preſsi fame, ſeipſos omnes contrucidarunt. § Flor. libr.59. §

Campani ſimiliter Virio authore cum ſenatoribus, ueneno ſumpto, ſe omnes iniecerunt in rogum. § Liui.lib.26.car.3. §

Aſtapani etiam, de quibus Liuius § li.28.car.148. § Abydenſesque. § Liui.lib.31.in med.car.169.& Xantij.Dion.li. 47. in fin.car. 7.fin. §

Cantabri etiam libertate priuati, not.Dion. § lib.54.car.3.a ter. §

Perdica ab Ariarathe rege bello uicto, milites in urbibus quibuſque, occiſis primum coniugibus & pueris, domos cum ſemetipſis conflagrarunt. § Iuſti.lib.13.in med. §

Iotapata Galileæ urbe præcipua, diu obſeſſa, tandem & expugnata per Veſpaſianum poſtea Imperat. ciues uiuere ultra deſperantes, congregati, ſemet interfecerunt. § Ioſep.lib.3.belli.Iud.cap.20.in fi. §

Meſſeda obſeſſa & oppugnata ab exercitu Rom. Eleazaro authore, omnes inter ſeſe contrucidati ſunt, igne ferroque abſumpti. § Ioſep. lib.ult.ubi ſupra.cap.46.in med. §

FINIS SECVNDI TOMI.

TITVLI IN TOMVM TERTIVM.

Ingenium

Reputatio.
Risus.
Sanitas.
Sapientia.
Sacietas.
Seruitus.
Sec.res.
Seueritas.
Senectus.
Silentium.
Similitudo.
Simulatio.
Solitudo.
Somnus.
Somnium.
Spes,
Stultitia.
Superbia.
Superflua.
Tacere silent.
Talis quis.
Tempus.
Temper.
Temeritas.
Timor.
Varietas.
Valitudo.
Veritas.
Verec.
Ver.blanda.
Versutia.
Virtus.
Vitium.
Vindicta.
Vicinus.
Vita hum.
Vnus tantum.
Volupt.
Votum.
Vsuræ.
Vtile.

PRAECEPTA

PRAECEPTA MORALIA
MATERIIS IN QVAMPLVRIBVS AD STVDIOSORVM COMMODVM.

Tomus tertius.

DE ABSTINENTIA.

ABSTINENDVM est in administrandis eorum proprijs bonis tanquam alienis. Aliena tanquã propria pariter administranda. § Sene.ad Albinam.lib.de consolat.car.150.capit.Quoniam,&c.lib.de breuit.uit. in med. car.162. in princ. § Administrans tuas tã abstinenter quã alienas, tam diligẽter quam tuas. § idem episto.75.in med. epist. &c. & li.de honesta uita.car. 72. & ubi supra.ad Albinam.cap.Qui meo.car.150. a terg. in princ. § Administrasti, ut tanquam in tuis laborares, tanquam in alienis abstineres. vtamur illis non gloriemur. & utamur parce tanquam depositis apud nos & abituris.quisquis illas sine ratione possedit non diu tenuit,&c. §Cato.cap. 5.rei rust.Plin.epist.28.in fi.lib.6.Scio, &c. § dices oportere me tuis rebus ut meis uti,etiam,sed perinde illis ac meis parco. § & in suo paneg.car.333. § Assuescat Imperator cum imperio calculum ponere. Sic exeat, sic redeat,tanquam rationem redditurus,&c. §Tul.in 2.offic.car.antepenul.in prin.§ nulla autem re conciliare facilius possunt, qui reipu.præsunt,quam abstinentia & continentia.Patere & abstine,dicebat Epictet. philosoph.de quo Gel. § li.17.cap.19. § Non tuus hic capiet uenter plusquam meus. § Orat.Sat.1.li.1.car.1. in fi.Geu. lib.1.car.294. § Non solum manus,sed & oculos abstinentes habere decet,dicebat Sophocles,de quo Tul. §in 1.offic.in fi.car.antepenul. a ter.28.Ponta.li.de magnanim.cap.Nec uero.car.220.in fi.de seipso.§ Sciscitanti regi quis esset is patronus & defensor respondit, Paupertatem,ea enim me aduersus accusationes tuebitur, & absolutũ in iudicio sistet. § Eras.prouerb.983. § Zenone moderatior. § Eccl. cap. 31.b.c. § beatus diues,qui post aurum non abijt,qui potuit transgredi & non est transgressus. § La[illegible]n.lib.6.cap.17.in med. § frugali

tas est abstinentia uoluptatum, uitium quod amore descendit habendi, melior est patiens uiro forti, & qui dominatur animo suo. § prouerb. cap. 10. in fi. § exempla plurium not. in cap. de abstin. ad Valer. unde Adrianus Imper. de quo Spart. § in eo. car. 4. § in Senatu sæpe dixit, Ita rempub. se gesturum, ut sciret, populi rem esse non propriam. Effugere cupiditatem regnum est inuenire. § Sen. in suis prou. §

DE ACTIONE, ET CONTEMPLATIONE.

Vitæ genus triplex habetur, Actiuum, contemplatiuum, uoluptuosum. hoc est autem pecudum proprium & belluarum. § Tul. in 1. parado. in fi. § Actiuum sine scientia ineptum est & infirmum. § Plutar. ubi infra. car. penul. a terg. § Speculatiuum solum est etiam inutile. Enitendum igitur actionibus & contemplationi uacare. § Plut. li. de educat. libe. car. 5. in fi. Sen. lib. ad Gal. de uita beata. car. ult. a terg. in med. 142. Ponta. lib. 1. de prud. cap. Quæ sit uita perfecta, ubi plura, & car. sequen. 164 lib. 1. de benefi. car. 1. 118. a terg. Salu. in Catili. car. 1. § Viuere ac frui uidetur, qui aliquo negotio intentus, præclari facinoris, aut artis bonæ famam quærit. Natura sine disciplina manca existit, & è contra, Disciplina sine natura cęca est.

Qui item studijs intentissimi, nullis prodesse curant, argumentũ habentes, se diu uixisse præter ætatẽ, &c. § Sen. li. de tranquil. uit. cap. aduersus. in med. car. 152. a ter. § Priusquã igitur incipias, cõsulto opus est, ubi cõsulueris mature opus est facto. § Sal. in Catili. in prin. car. 1. § Vtrunque per se indigens alter alterius indiget auxilio. Administrandis rebus frequentes atque assiduos esse oportet, ut nec tamen propter contemplationem & studia distrahamur ab agendo publice ac priuatim, & cæ. Non ut quisque uideatur ab humana societate abhorrens amicitias fugiat, amicis operam non præstet, &c. § Ponta. ipse ubi supra. cart. 164. a terg. 165. in prin. lib. 3. in princ. car. 181. 183. in fin. § Homines nati sunt ad agendum & contemplandum, & nullus nostrum sibi soli natus est, sed patriæ, parentibus, amicis, &c. § Plato episto. 9. de qua Tul. lib. 1. offic. car. 6. a terg. § mutuo sese adiuuent, communemque utilitatem pro uiribus colant. § Plato lib. 7. de repub. in prin. car. 2. a terg. in princ. Ponta. lib. de prud. ubi supra. cap. actiones. in fin. eius. § Est enim fælicis hominis maxime proprium officium & bene agere, & erga plurimos bene agere, idque assidue & cum iucunditate multis & dando & benefaciendo, &c. In contemplationem ueri & actionem diuiditur uirtus. Contemplationem institutio tradit, actionem admonitio. § Sen. epi. 94. in med. hanc partem, &c. car. 51. in prin. & epi. seq. Petis a me, in prin. eius, ubi late. Tul. in 1. offi car. 5. in prin. car. 6. § Virtutis laus omnis in actione consistit, a qua tamen fit sæpe intermissio, multique

tique dantur ad studia redditus, tum agitatio mentis, quæ nunquam acquiescit, potest nos in studijs cogitationis & sine opera nostra continere. § Tul.lib.2.de fini.car.73.Boet.lib.1.de consolat. prouer. 1.car. 3.in princ.Carda.lib.14.de subtilit.in prin.car.2.in princ.Ponta.lib.de benefic.in prin.eius.lib.1.de pruden.cap.Cumq; sit.car.152.in fin.Petrus Areti.episto.sua ad Gallum.car.109.a terg. § Fructus igitur uitæ humanæ totius actiones ipsæ sunt, ratione temperatæ ac rectę. Bene uiuere hominis est unius, quia unus ipse ad agendum atque contemplãdum est natus. Omnis igitur cessatio. § cap.quod autem. c.160.a tergo. § ab agendo turpis, nisi quæ relaxationis ac reparandorum uiriũ causa, &c. § & lib.2.car.2.a terg.169. § Solus etiam intellectu prælitus ac mente, quæ quoniam sola est hominis, hæc sola est amplectenda, ad eamque agendi & contemplandi munus omne referendum, &c. § & in uita Pompo.Attici.ad Plut.car.eius.2.§ Quiescenti agendum, & agenti quiescendum est. § Sen.episto.3. in fi. eius. § Ex quo natura etiam diem fecit & noctem. vita beata constat ex actionibus rectis, & ipsas ad actiones rectas præcepta perducunt, &c. § Sen.d.epist.95. in prin.car.52. in princ. § Præcepta autem procedunt secundum rationem. § Ponta.d.car.2.libr.2.in præfat.& car.1.eius. 168. a tergo. 169.a ter. § Namq; ut ad agendum nati atq; educati sumus, rationis etiam participes, sic natura hac duce trahimur actiones ad ipsas, ratione quidem recta, &c. § & d.car.164. a ter. § Vt administrandis rebus frequens assiduusque, nec tam propter actiones a rerum humanarum naturæque peruestigationibus, contemplandisque ab illis mente, ac animo perfruendis, &c. Virtutibus enim comparandis opus est institutoribus ac magistris. § car.169.a terg.d.lib.2.de pruden.lib.4.de sermo. car.1.in princ.lib.1.de benefic. car.1. 118. § pars uirtutis disciplina constat, pars exercitatione, & discas oportet, & quod didicisti agendo confirmes. Nam ut boues ad arandum, canes ad indagandum, equi ad cursum, sic homines (ut Aristot.ait) nati ad intelligendum, & ad agendum, & considerandum. § Tul.in 2.de fini.car.73.& in 1. offic. car. 5.in prin.& car.pen.30.§ Labores ideo improbandi non sunt, & quod experiendo magisquam discendo cognoui, &c. § Tul.idem lib.1.episto.famil.Legi tuas, &c.§ Quando ad agendum nascimur, nec nisi agẽdo uirtutem assequi, atque fælicitatem possumus, &c. § Ponta.ubi supra.lib.de prud.2.& lib.3.car.1.a terg.& car.secun.Tul.item lib. 1.offic.in princ.car.5.& car. penul. § cognitio contemplatioque naturæ manca quodammodo, atq; incohata sit, si nulla actio rerum cõsequatur. ea uero actio in hominum commodis tuendis maxime cernitur. anteponenda ergo est, &c. Optimum est tamen miscere ocium rebus. § Sen.

lib.de tranquil.uitæ.car. 153. in princ. § Virtus ergo omnis in actione consistit. § ubi supra.Plut.in posit.car. 6. ante. § de Architecto, qui in cõtentione dixit, Viri Athenienses, quæ iste pulchre disseruit, re ipse efficiam. § lib.de tranquil.animi.car.2.a terg.259.honesta enim omittere,&c.§. ut de Achille Home.de quo Plut.ubi supra.& in uita Cleomenis. § car.pen.a ter. 135.§ Tabescebat animo in ocio permanens,& tumultum bellicum exoptat,&c. Actiua item una est,alia contemplatiua.prima duplex,interior quæ apparet in facienda ut eleemosyna,in consilium dando requirentibus.Exterior, quæ se habet in agibilibus.Contemplatiua autem alia dicitur mundana, quæ uersatur in uarijs scientijs,christiana in diuinis. § Ponta.aliter.lib.3. de prud.cap.Quẽ admodum,&c.a ter.car.eius.3.omnino tria sunt,&c.§ & in ratiocinãdo & in eligendo proposito ipso,hęc non tam diuersa esse,sed & contraria disputat Plato in Phedo. § car.3.ante.ubi § de studio philosop. ad actiones corporis. & a terg. in princip. Omnes actiones totius uitæ honesti ac turpis respectu,temperantur. § Sen.episto.76.in med.Inimicit.car.32. in fi. § quæ ratione diriguntur agendi uel non agendi. Ponta.d.lib.1.car.160.cap.Quæ quoniam,&c. § honesti,ac iusti erit cum primis studiosus. Quid diuinius quam uitam omnem exercere in pulcherrimis cogitationibus atque benefaciendo? Anima operantium impinguabitur.piger uult & non uult. § Eccle.cap.13.a.Salu.in Iug. in princ. § animus incorruptus æternus agit atque habet, neque ipse habet,&c.Ignauis precibus fortuna repugnat. § Ouid.in 8.metham.

Considera igitur utrum natura tua rebus agendis an ocio studio contemplationique aptior sit,& eis inclinandum, quo te uis ingenij refert. male enim respondent coacta ingenia,reluctante natura,irritus & est labor. § Sen.lib.de tranquil.uitæ.car.153.cap. inspicere, & cap.hominum § namque delectus habendus est,&c. § Budæ. ubi infra. cart. 128.Alcia.fab.101.§ bella gerunt fortes,callidus astra tenet. Examinare igitur futuri principis oportet ingenium,in laboribus,timoribus, uoluptatibus,in disciplinis plurimis exercitatissimum. § Plato lib.6. de rep.car.4.ante.in fi.248.lib.7.in fi.car.penult.a terg.in princ.255.§ Iuuenibus conueniunt multi & maximi labores. Nulla animæ uiolenta est & stabilis disciplina, sed quasi ludentes enutriendi, ut & magis ad quod quisque natura sit aptus possis agnoscere. Labor enim ac somnus disciplinis auersi sunt. Stabiles in disciplinis,constantes in bello, in officijs perseuerantes,&c. § libr.2.de rep.car. penul.in prin.eius.224. § singula pro cuiusque ingenio tribuimus, ut quisque id unum ad quod natura ducit aggrediamur,ociumque a cæteris agens,&c.Quis bellicosus simul & agricola uel coriarius,nostrum erit officiũ quoad fieri possit,

fit,deligere quæ & quales naturæ fint ad urbem cuftodiendam idoneę. § & lib.4.car. 1. a terg. § Vnumquenque ad unum id opus duntaxat ad quod natura eft aptus ducere debet. § & car.fequen.ante,in med.§ Vnumquenque oportere unum aliquid exercere eorum ad quod natura effet aptifsimus. § Tul.d.li.1.in med.car. 22.a terg.de offic. car. 23. ante.& lib.de fenect.car.6.79.in prin.Plut.item lib. de tranquil.animi. in med. car. 267. ante. § quod homini naturaliter infitum eft eo uti decet & agere pro uiribus. Id maxime quęque decet quod eft cuiq; maxime. Suum igitur quifque nofcat ingenium, acremque fe & uitiorum & bonorum fuorum Iudicem prębeat,quam nobis metipfis iudicio noftro accõmodabimus. Alij ad philofophiam,alij ad ius ciuile, alij ad eloquentiam applicant,&c. alij in re militari. In primis conftituendum eft quot & quales effe uelimus, & in quo genere uitæ, quæ deliberatio eft omnium difficillima,& cæ.plura. § & libr.de fenect.car.6.ante.79. § quod homini naturaliter infitum eft,eo uti decet, & quicquid agas agere pro uiribus. § Ponta.lib.de magnanim.1.in med.cap.principio oportet. § natura fit ab ipfa munus ad hoc genitus, fruftra enim repugnante enitetur,&c. § car.233.in prin.& car. fequen. § perfuadere autem fibi fupra uires fupraque ingenium & attentare ea ad quæ non fit acceffus hominis eft inconfiderati,&c. & ut in prouer. Nofce teipfum, § de quo Eraf.Ponta.ipfe lib.2.de prud.cap.de electione.car. 175.a tergo. § Eft autem electio(quod fatis nunc fit) non infinita, non audax, uerum qua feipfum moderetur.Intelligatque quid elector ipfe præftare pofsit,&c. § & libr. de fermo. 1. car.2.a terg.Cenfemus igitur,&c. § cum nihil inuita Minerua. § Tul. libr. offic. § Quibus ipfi apti rebus fumus in ijs potifsimum occupemur.Irridendi funt illi,qui fupra uires, fupraque ingenium agenda fufcipiunt, attentantque quæ minime funt audẽda.vnde Orat. § in poet.car.1 § Sumite materiam ueftris uiribus,&c.Quid ualeant humeri, &c. Negocia expedita & habilia fequuntur actorem.Ingentia & fupra menfuram agentis nec dant fe facile & premunt. § Sen.li.3.de Ira.car.2.ante. in med.131.Plato itẽ li. 6.de rep.car.4.ante.in fi.§ Examinare igitur oportet,ut fupra. §Tul. in 1.offi.in med.§ multi funt qui tranquillitatem expeterent, a negotijs fe remouerunt, ad ociumque perfugerunt etiam nobilifsimi philofophi. Eligendæ funt actiones futuræ per Iuuenem in uita, &c. eligendus eft etiam quem imiteris,&c.ut in uer. exemplum.infra.

Electio adolefcenti facienda eft,ut in littera.y.in duas fiffa partes,aut ad uirtutem primo laboriofam,poft iucundam,uel ad uoluptatem huic contrariam. § Lactan. lib.6.cap.3. in med.cap.4. § Eligenda eft ergo uia & Chriftiano uel ad bona æterna malis breuibus,uel ad bona bre

uia malis æternis. Et si nõ datur factis, certe studijs uitam proferamus, & relinquamus aliquid quo nos uixisse testemur. § Plin. lib. 3. episto. 7. in fi. Modo, &c. in fi. eius car. 70. § Natura utrunque facere uoluit, agere & contemplationi uacare, quoniam ne contemplationi quidem si ne actione est, & assidua contemplatio sine exitu est, non satis est enim sine cultu ingenij nudas tantum ædere operas, &c. sed miscere inter se ista. § Sen. plura lib. de uita beata, in fi. eius. car. 142. in fi. lib. sequen. de tranquil. uitæ. car. 2. a terg. 153. in princ. cap. de exercitat. animi. § Optimum miscere ocium rebus quotiens actuosa uita, &c. Necessarijs rebus uacui auemus audire, uidere, discere, &c. § Tul. in 1. offic. car. 3. Geu. cap. 30. in fi. 106. § Secum uiuere decet, & actiones commen dabiles tractare probe electas. Aedificiorum elegãtia auri pondus, gene ris nobilitas, facundiæ lepos, dicendique acrimonia tantam uitæ sereni tatem non afferunt tamque placidam tranquillitatem, quanta animus ab negotiorum anxietate feriatus, procul prauis consilijs secum uiuens, &c. § Plut. lib. de tranquil. animi, in fi. eius, car. ult. 272. ante, & cap. An bene lateat uiuens. not. plura car. 424. & sequen. Ponta. li. præd. de pruden. 1. cap. de uita perfecta. § Non uotis uel supplicijs muliebribus, &c. uerum agendo, uigilando, bene consulendo, &c. Cato in oratio. de qua Salust. in Catilinam.

Deũ uoca, fac interim. § Era. prouerb. 510. cum Minerua. § In om ni negotio noscendum est quid agendum fugiendumque sit, ita tamen ut ratio præsit, &c. § Tul. in 1. offic. car. 20. de temper. Colu. libr. 1. cap. 1. in prin. Quid & quomodo, Cæs. libr. 3. ciui. car. 364. § Fortunam esse industria subleuandam, possidere nõ sufficit nisi adsit usus cũ iustitia & uirtute. § Plato in Euthid. car. 4. ante. in prin. & a ter. 104. § Sicut aqua iacẽs & quieta insalubris, sic animus torpens inutilis est etiã sibi. § Lactan. lib. 6. cap. 17. in med. §

Tintinnabulũ nisi quis illud tractet aut moueat mutum tacet. Plautus § in Trin. car. 301. cap. huic ego. in fi. eius. ante, in fi. Carda. li. 12. car. ult. 479. Plutar. in apophtheg. car. 174. de Pantæda. § operis effe ctio & usus conueniant. Scientia opus est, in qua & arte indigemus, eaque comparata sciant & uti, itaque beatos efficiat possidentes, &c. Plato in Menex. § in fi. car. 124. in prin. § Oportet igitur omnia cum uirtute exercere, scientes absque uirtute exercitationes & possessiones omnes turpes malasque esse, &c. Vt nec medici, nec Imperatores, nec Oratores quicquam laudabile faciunt sine usu & exercitatione. § Tul. in 1. offic. car. 12. a ter. Ponta. in dial. Charon. car. pen. in prin. § non ex bonorum cognitione consistit humana fælicitas, uerum ex eorũ pos sessione ac usu, qui quæ ipse dissereret, ea re atque exemplo comprobabat.

bat. § Et li.2.de prud.car.173.a terg.Ponta.car.3.cap.profectur ū. § Cæterum neque in armis filio traditis, ſed in optimo armorum uſu pugnæ euentus oſtenditur,&c. Verum in actionibus ipſis,& in uſu exercitationeque agendi uirtus cognoſcitur noſtra,&c.Vnde Orat.Quò mihi fortuna eſt,ſi non conceditur uti.de Pythagora,Socrate,& Plat. dicitur § in 1.de leg.in arg. § agere negotium publicum, cognoſcere, iudicare, promere,& exercere iuſtitiam, quæque ipſi deceant in uſu habere. § Plin.epiſt.10.lib.1.in fin. ſi quando. &c. § Qui audit uerba mea,& non facit ea,&c. § Mathe.cap.7.d. § Igitur eſtote factores uerbi,non auditores tantũ,&c. §Iaco.Apo.cap.1.d.Pau.ad Rom. 2.cap.6 § Non enim auditores legis iuſti ſunt,ſed factores legis iuſtificabuntur. § & in epiſt.ad Hebræ.cap.2.a.Gel.lib.4.cap.9. in fi.de Aſel.Sempron. § Facta ſua ſpectari oportere,non dicta,&c.Doctum uerba loqui,facilemque in rebus agendis.Home. §lib.9.Ilia.in med. car.99.a terg.Plaut.in Trin.cap.minus.car.295.a terg.in med.§ Tintinnabuli uel Campanarum eſt proprium uocare ad templum quoſque, ipſum nunquam tamen intrare.Geu. § li.1.car.146. § Nequicquã beneuult niſi qui benefacit,uerborum rethorem eſſe factoremque operum. § Plin.d.epiſt.10.§ quæ ipſi doceant in uſu habere. Satius eſt iſta facere, quam totos dies diſcendo conſumere, quod difficillimum in primis,& in prælio ſtrenuus erat bonus & conſilio. § Salu. in Iug. in prin.de ipſo Iug.Geu.cap.13.cat.59.lib.2.in fi.car.482. § a la Regina di Francia.Cæſar, § de quo Apia.lib.2.in prin.car. 1.a terg. de ipſis Cæſ.moribus. § adoleſcens adhuc dicendi & agendi promptiſs. longe clariſsimus, & qui uniuerſa auderet, &c.& de Annibale Liuius § lib.21.car. 1.in prin. § nuſquam ingeniũ idem ad res diuerſiſsimas, parendum & imperãdum facilius fuit,&c.fortitudo cum prudentia raro cohabitant.infra,in uer.fortit.Qui multa agit,ſe periculo ſæpe committit.quam tutiſsimũ eſt raro experiri. § Sen.lib. de tranqui.ui. car. pen.in fin.Nam qui multa &c.car.154.in fin.eccl.cap.ult.b. § fili mi ne in multis ſint actus tui, & ſi diues fueris,non eris immunis a delicto.

Poſtquam omnis res mea Ianum ad medium fracta eſt, aliena negotia curo excuſſus proprijs. § Orat.in 1. Sermo.Sat.3.de quo Beroal. in 2. ſua annotat. § non ſecundum opera noſtra, ſed ſecundum propoſitum ſuum,&c. § Paul.ad Thimot.2.cap.1.c.& cap.ſeq.ad Titũ, cap.3.b.Eccl.cap.16.b.Pſalt.nu.61.in fin.Quia tu reddis,&c.§ Non ex operibus legis,&c. § Pau.ad Rom.cap.3.c.d.cap.9.c.cap.11.a. § Negotijs ſecularibus ſe implicans,non militat Deo. Non turpis lucri cupidus. § Pau.ad Titum.cap.1.b.cap.2.d.ad Galatas,epi.1.ad Corinth.cap.7. f.§ Sic & uxori deditus.Benefacere ſtrenue plus proficit

quam bene argute, & cate dicere. § Home.lib.16.Ilia. in med. § In manibus finis belli, uerborum in consilio, ideo non oportet uerbum augere, sed pugnare, cognitionem prudentiamque sequetur considerata actio, ita fit ut considerate agere pluris sit quam cogitare prudenter. § Tul.in 1.offic.in fi.eius.Plaut.in Trucul.fab.ult.in med.cap.Nec expectetis,in prin.§ Strenui nimio plus prosunt populo, quàm arguti & cati, facile sibi facunditatem uirtus argute inuenit. Mallem, inquit Volũnius Cons.de quo Liui.lib.10. car.3.in fi. § in Appium Claud.collegam, Tu a me strenue facere, quam ego abste scite loqui didicissem. Nõ orator, sed Imperator uter sit melior, examinandum, &c. § Salu. in Catil.car.2.Geu.in M.Aur.Imperat.cap.20.car.10.11. § Viuere, ac frui anima uidetur, qui aliquo negotio intentus, præclari facinoris famam quærit, &c. qui acutè perspiciunt quid in agendo tenendum & abijciendum. Vsu autẽ destituti consilio temere agunt omnia, &c. § Ponta.lib.1.de obed.car.6.in prin.cap.Sunt autem,in fi. § rectũ ergo animaduertendum & cognoscendum, quod neque in dextram neque in sinistram, sed tractum suum sequens, nullo modo declinat. § idem lib. 2.de pruden. car.178.a terg.cap. esset fortasse. § Mediocritatem sequentes in agendo, nosmet considerantes, & metientes personas, res, facultates, tempus, locum, patriam, mores, leges, &c.

DE ACCVSATORIB'

Accusatoris nomen turpe & sordidum, dicit Tul. § lib.2.offic. in med.car.41.a ter.Ascon.in Verr.pen.car.71.a ter.§ Quandoque laudabile, non sæpe. Tria enim sunt genera causarum non prætermittenda patrono, dicit Plin.Iun. § epi.29. lib.6.Auidius, &c. § Aut amicorum, aut destitutas, aut ad exẽplum pertinentes. Addit etiam illustres & egregias. § Machia.lib.1.discurs.cap.7.8.§ In repu. necessarios asserit accusatores. § Orat.libr.epod. Oda.6.Quid immerentes.car. 150. § Sunt uero quidam ut canes, alij ut anseres, qui tantummodo clamant, nocere non possunt. alij latrare & mordere possunt. Accusatores multos esse in ciuitate utile est, ut metu contineatur audacia, &c. § Tul.in oratio.pro Amerino,in med.car.26.§ Canina facũdia.prou. de quo Era.nu.1334.Machia.lib.1.discurs. cap. 45. § Ex quo reis euomebant quæq; grauia nullo respectu. Vnde & equus admissarius. § Eccle.cap. 33. a. § Robustiores accusare consueuerunt, non autem ut nunc adolescentuli. § Ascon.in diuinat.car.40.in prin.post Tul.ibidem.car.64.a ter.Budæ.in pand.2.car.53.lib.1.car.265. a ter.

Reo absoluto calumniatores in crucem acti, Terentio absoluto accusatores mulctati. § Tacit.lib.5.car.7.lib.12.car.pen.a ter.de Statilio Tauro.lib.13.car.5.in fin. § Nec ille diutius falsum accusatorem indigna

indigna sorte perpessus,&c. Tarquinius tamen curia exactus est. Vidimus delatorum iudicium,quasi grassatorum & latronum, quibus contigit desuper intueri,supina ora,retortasque ceruices, &c.congesti enim in nauigia & tempestatibus dediti. § Pli.in suo paneg.car.344. § de latores acerrime castigatos per T.Vespasia.Imper.not. Sueton. in eod. § cap.natura,in fi.car.335.a ter.Dion.lib.54.car.antep. repressos accusatores ab Aug.obloquentes.lib.57.in fi.car.5.fin.in fin.447. § Omnes iussit Impera.tales repertos certo die interfici, &c.Spart. § in Iuliano Imper.car.2.a terg.§ Didius liberatus est accusatore damnato. § & in Seuero Imp.car.2.in Macrino Imper.Capitol.car.pen. § delatores si non probarent capite affecit. de Mardocheo in Amam, Iosep. §lib.11.antiquit.cap.6.in fin.in Ester.cap.ult.in Daniele prof.libr.10. cap.ult.in fin.Diodo.lib.2.in med.§ de Aegyptjis qui accusationem inscribunt ęstimantque,probare conantur,reus etiam scriptis confutat, sententia ferebatur.Quid turpius putas,quam omne tempus uitæ in iudicijs,tum accusando,tum defendendo conterere,sed rudi iactãtia gloriari,ut potens ad inferendam iniuriam,&c. § Plato li.3.de rep. car. 4.in fi.229.lib.11.de legi.in fi.eius in aduocatos.car.366.a terg. § Si quis iustitiæ uires in animis iudicum in cõtrarium uertere conetur, aut mouentibus adest litigia mouens,in eum iudicium agitetur,&c. Et ambitionis uel auaritiæ conuictus moriatur, & ipsum supplicium subeat. Quid immerentes hospites uexas, canis ignauus qualis Molossus, &c. Orat.ubi supra.Quid tam inhumanum q̃ eloquentiam a natura datã ad salutem hominum in pestem pernitiemque conuertere. § Tul. in 2.offi.ubi supra,car.42.ante.§ Alia,in Ver. Quadruplat.in annotat. § Plutar.in Cato.Vitic.car.256.a terg.in prin.de Decuplatoribus a Catone pœna afficiẽdis Herodia.in Macrino.car.57.Martial. car.1.a ter. in delatores.Vopis.in Aurel.Imper.car.201.in fin.Tacit.li.21.in med. car.6.in fi. § Signo ultionis in accusatore dato,Delatores more maiorum puniendos.

DE ADVOCATIS.

Aduocati qui dirimunt ambigua facta causarum, non minus prouidẽt humano generi,quam si armis decertarent, &c. Noxios aliquando defendere patitur consuetudo & humanitas,dicit Tul. § libr.2.offic. in med.car.45.a terg.Geu.lib.1.car.247.§ multorum causas nõ grauate & gratuito defendentis,beneficia late patent. §& in oratio. pro Murena.car.3.ante. § Concedi quidem non potest ut amicis nostris accusantibus non etiam alienissimos defendamus ? § & in oratio. pro Sylla,in med.car.177. § Seruitus est non dicere in quem uelis,ac defendere quem uelis,a maioribus traditum est, ut nullius amicitia ad

propul-

propulsanda pericula impediremur,&c.Nam non solum nobis nati sumus,sed ortus nostri partem patria, partem amici, &c.homines hominum causa esse generatos,ut ipsi inter se alij alijs prodesse possint. §Plato epist. nona,Venerunt,&c.a quo Tul.in 1.offic.car.5.§ Viuit qui multis usui est.& ut infra in uer. Vita humana. § Sen.epist.61.in fin. Quæris,&c. § uiuit qui se utitur, qui latitant & torpent,sic in domo sunt, quo modo in conditiuo, &c.in causis agendis non modo pactione,domo,manere,uerum etiam xenijs,&c. § Plin.li.5.epi. 14. in fi.§ de Vicetinis patrocinio fraudatis nundinarum causa. Aegyptij autem legum authores antiquissimi sine aduocatis causas agitabant in scriptis hincinde(ut & car.præcedenti.) § Diodo.lib.2.car.antep.ante.in med. § Quia oratorum ars,hippocritarum fraudes,lachrimæ pericli tantium,multos a recto auertunt iudicio. § Plato lib.11.de legi.in fi. eius,car.367.ut supra.Budæ.lib.1.in pand.car.3.plura.Plin. epist. pen. lib.1.consulis, &c.epistol.14.libr.2.Verum,&c.Iuuen. Sat.7.in med.§ quod uocis prætiū,&c.Aduocati lege Cinthia orabant gratuito. §Tacit.lib.11.in prin. § Alioquin & bonarum artium principem sordidis ministerijs fædari,fidem ne integrā manere, ubi quæstuum magnitudo spectetur,tūc inimicitias,accusationes,odia,& iniurias foueri. Sic fori,tabes,pecuniam aduocatis ferat,refert & Dion. §lib.54.in med. car.371.in prin.eius.11. § Caninum studium adlatrandi, & cōtra in nocentes & pro nocentibus. § dicit Colu.car.1.operis a terg.in causidicos.§ Neque pro iustis orandum,neque pro iniustis exorandum, dicebat Cato,de quo Plutar.in apophtheg. in Cato. superi. §car.145. in fin. § hunc etiam conuitia audire dicit Plin. § d. epi.23. libr.1.§ & si inulta pateretur inertem,si ulcisceretur insolentem uideri. Legislatores prudentissimi fuere,uerum qui nunc eas interprætantūr,prudentiam uertentes in malitiam,iura uenditant,leges contaminant,fas & ne fas solo discernunt prætio.Vnde prouerb. Litis comitem esse miseriā. §Ponta.in dial.Charon.car.54.in fin.§ Gratuitam non quæstuariam iuris prudentiā habentes iurisconsulti,in publicum quotidie prodeuntes,unicuiq; ciui consulendos se,antiquo more,& instituto,prębebant, &c. § Budæ.in pand.1.car.8.& car.4.a ter.lib.2.car.71. de ipsa lege Cinthia. § Aduocatum fisci primus instituit Adrianus Imp. de quo Spart. § in eius uita.car.29. in fin. § Vsque ad duodecim in causis adhibiti. § Ascon.in Scauro,car.10. § Eorum genera plura no. ubi supra in Diuinat. § car.40.per eundem.in fin.Budæ.lib.2.cap.95.§ Patronus,aduocatus,procurator,cognitor.§ Tacit. in dial. car. 13. a terg. § Exterminati a Germanis crudelitate & superbia prouocatis uarij in eos præfecti sub Aug.Imper.de quo Flor.in epitho. § car. ult.

ult.ante,in med. § Trucidatis etiam sibi legionibus tribus. § not. Suet.in ipso Aug.cum titulo § Sibilare desiste uipera. Vnde est ęnigma in talem,de quo Plin. § lib.4.epist.7.orator est uir malus dicendi imperitus.plura uide not.per Agrippam cap.5.de Rhetorica, de Catone utroque,Cicerone,Demosthene,Gracchis, &c.

Laus infra.

DE ADVLATIONE.

Adulatio (philocolax dicitur) malum principibus præsertim perniciosum,quemadmodum qui audierunt Symphoniã,ut dicit Sen. §epi. 123.in med.itinere,&c.car. 68. a terg. § fert secum in auribus modulationem, actiones impedit, nec ad seria patitur nitendi. Sic adulatorum & prauus laudantium sermo, diutius hæret quam auditur, nec facile est animo dulcem sonum excutere,&c. Adulationes audiens similis esse dicitur Amphorę,quæ auribus ubicunque perferatur, ut per Biantem,de quo Plutar. § lib.de uerecun.uitio.car.ult.439. Pli. epi. 15.lib.3.car.81.petis,&c.& ut in prouerb.de quo Eras.nu.754.§ Male litus gladius,Discolor infido Scurræ distabit amicus. huic est diuersum uitium,&c. Asperitas agrestis,&c. § Orat.epi. si bene te noui,in prin.car.216.lib.1.epist.car.211.ad Quintium. § Verbis uacuas per mulceat aures,Arguit arguito,&c. § Ouid. libr. 2. de arte. § non deerat talia concupiscenti pernitiosa adulatio perpetuum malum regũ, quorum opes sæpius assentatio quam hostis euertit,ut not.Sen. de Xerxe, § lib.6.de benefi.cap.cum bellum.car.117. in fin. Curt. in Alex. li.8.in med.car. 110.in prin.Plato in Menex.car.212.in prin.Tul.in 1. offic.in med.car. 18. § Cauẽdum est ne assentatoribus patefaciamus aures,nec adulari nos sinamus,in quo falli facile est. § & lib.de amic. in fin. § Sic habendum est nullam in amicitijs pestem maiorem quã adulationem,blanditias,assentationem. Virtute aliqui non tam præditi esse,quã uideri uolunt.hos delectat assentatio,fictus sermo, &c. §ubi supra,car.pen.Plutar.in Annib.uita car.pen.in fi. ad regem Antiochũ. in Rom.88.in fi.Ponta.lib.de principe.car.pen.in fin. § fugienda est omnino adulatio,aures enim adulantibus præbens omnino suus esse desinet ex aliorum assentationibus omnia sua metiens. § Et libr. 1. de Sermo. cap. de Adulat. car.191.§ periculosa ac pestilens hominum consuetudo,ac familiaritas,quidam placere ac gratificari student principibus,ueritati aures obstruunt, &c. plura.Cognoscitur ut not. Sen. § Epist.45.in med.librorum,&c.Late Plutar.libr.de discri.adulat.car. 367.382.§ Similis est adulator Polypo uel & Cameleonti,qui omnium colorum exprimit similitudinem,ut ibi § car. 371. in fin. 369. ante.Alcia.fab.53.§ uel & speculo uel ut simia,sic & adulator populari uescitur aura,& solũ mores imitatur principis atros, albi & pudici

nescius

nescius, probatur homo & ore laudantis ut aurum igne, &c. Refutatio laudis tantæ. § Eras. prouer. 2. car. 298. ante. § Remedium igitur obseruandum est, de quo bene Machia. § cap. 23. de Principe, incipi. non uoglio, &c. § rem suam disputantes, audire decet, quod exequi intendit, nulli propalare, &c. Non acerba, sed blanda, timenda uerba. § Sen. lib. de honesta uita cap. de continentia. in fi. car. 72. a ter. in med. unde Alcia. fab. 35. de Thessalis, & de Cameleonte. nu. 53. Plutar. in apophtheg. car. 168. ante. de Demarato Corinthio, & car. 369. ante, ubi supra. § Qui ad gratiam loquuntur nocent, non qui cum odio, potest alienum sumere uultum, &c. § Iuuen. Sat. 3. car. 3. a terg. Sat. 5. in princ. § Aliena uiuere quadra. § Eccl. cap. 40. in fi. Arria. lib. 2. car. 66. § Assentatio certissima regnorum pestis. in Darium regem loquens. § Garimbert. plura. libr. de fort. 3. cap. 5. car. 75. § alio nomine & professione dicunt Captatores, qui aliquid donant ut plura cõsequantur, uel & uxorem. § Ponta. lib. 1. de sermo. car. 191. a terg. de Captatorib. § Adulationi fœdum crimen seruitutis, malignitati falsa species libertatis inest. § Tacit. lib. 17. in princ. §

DE AFFABILITATE.

Affabilis cum grauitate, commendabilis, & quanto superiores simus, tanto nos submissius geramus. § Tul. in 1. offic. car. 18. lib. 2. in med. car. 41. a terg. & in uita Pompo. Attici. car. penul. a ter. § difficile est dictu, quantopere conciliet hominum animos comitas, affabilitasque sermonis. Extant epistolæ regum, quibus pręcipiunt, ut oratione benigna multitudinis animos ad beneuolentiam alliciant, militesque blando sermone appellando deliniant, &c. § & li. de senect. de Q. Fabio. § Erat in illo uiro comitati coniuncta grauitas, qui sermo, quę præcepta, quanta notitia antiquitatis, &c. de Catone Censo. Plutar. in eius uita. § car. 1. ante, in med. 110. § Sermo cum comitate, grauitate, terrore, iucunditas, salubris austeritas condiebatur. Serijs & dignitate rerum refertus erat. § Tul. lib. 1. de legi. in fi. car. 295. in prin. § Quæ natio non comitatem, non benignitatem, non gratum animum, & beneficij memorem diligit? Quæ superbos, quæ maleficos, quæ crudeles, quæ ingratos non aspernatur? non odit? Necessaria est affabilitas ad res gerẽdas, hominum beniuolentia. § Plato episto. 4. in fi. eius. § ut de Papirio Liuius § lib. 8. car. penul. a ter. § Sensit peritus dux quæ res uictoriæ obstaret. Temperandum ingenium suum esse, & seueritatem miscendam comitati, &c. de Coruino Cons. § li. 7. car. antepenul. a ter. § Non alias militi familiarior dux fuit. Omnia inter infimos militum, &c. Comiter facilis uincere & uinci in ludo militari uultu eodem, nec quenquam aspernari parem, &c. benignus pro re, dictis. § & lib. 28. § de Scipione

Scipione cum Asdrubale ad regem Syphacem. Tanta inerat comitas Scipioni, atque ad omnia naturalis ingenij dexteritas, ut non Syphacem modo barbarum facunde alloquendo sibi conciliaret, &c. § & li. 37. de eodem. § apud Africanum erat, uirum (sicut & cætera) egregium, ita & comitate, quæ sine luxuria esset non auersum, &c. dextra corpus pasci, animum uultu. refert Ponta. lib. de Principe. Verbum dulce multiplicat amicos, mitigat inimicos, &c. § Eccl. cap. 6. a. prouer. cap. 15. a. cap. 25. c. § responsio mollis frangit iram, durus sermo suscitat furo rē, lingua mollis confringit duriciem. § & ut in Ver. adulatio. in cap. pręced. § Est huic diuersum uitio, &c. Asperitas agrestis. § Orat. epi. 1. unde prouer. de quo Eras. § Seruilis capillus, lætus ad omnia, fron te semper pari, ut in præd. & in Alex. Imper. de quo Lamprid. § car. 122. a terg. Plin. episto. 3. lib. 4. quod semel. § Seueritatem istam pari jucunditate condire, summæque grauitati tantum comitatis adiungere, non minus difficile quam magnum est. § lib. 8. episto. 21. Vt in uita, &c. § ut in uita, sic in studijs pulcherrimum existimo, seueritatem, comitatemque miscere, ne illa in tristitiam, hæc in petulantiam procedat. § episto. 24. ibidem, amor, &c. § Absit regenti superbia, asperitas, &c. episto. 9. lib. 9. ibidem, unice probo, &c. § Quanta illi probitas in ore, quanta in sermone cunctatio, quam pari libra grauitas, comitasque, &c. § Ponta. lib. 1. car. 188. a terg. & lib. 3. sermo. cap. Sed nesciam. c. 214. in prin. plura de hoc, Plut. in Coriol. uita. car. 3. in princ. § non erat ille uir, qui grauitatem simul cum mansuetudine, quibus in rebus maxime ciuilis uirtus constat, fugiendam esse pertinaciam, quam Plato sociam solitudinis appellat. § Plin. etiam in paneg. suo. car. 2. a terg. § Nihil seueritati eius hilaritate, nihil grauitati simplicitate, maiestati humanitate detrahatur, facundum comitem pro uehiculo esse in uia. prouerb. de quo Gel. § lib. 17. cap. 14. § Comitas, urbanitas dicitur. Pō ta. § lib. 1. de sermo. cap. de Comitate. in fi. Geu. in med. Aurel. Imp. cap. 14. in princ. cap. 61. & in Ludou. Sfortia Ioui. lib. 1. histor. car. 8. ante. § Vnde fuit dictum Fabij, Canes & equos deponere feritatem, ob magistrorum mansuetudinem, lenioremque tractabilitatem, magisquā ob cathenas, aut uerbera. Comitatem appellant alio nomine, § not. Ponta. ubi supra. car. 188. a ter. § de comitate, & urbanitatem, de qua § lib. 5. car. 1. 135. § ubi de eius diffinitione.

DE BENIGNITATE.

Benignitas obseruanda & in proximos, etiam humiliores. § Tul. lib. de amicitia, in fi. ut est prouer. de quo Eras. § Vnguium, criniumque, &c. Congregationi pauperum effabilem te facito. Declina pauperi aurem tuam. § Eccl. cap. 4. a. Plin. in paneg. præd. car. 378. § Vrba

nitas

nitas & uirtus eſt. § Ponta.lib.1.de obedien.cap. de temper. Machia. libr.3.diſcur.cap.19.20. de Cyro rege cap. 22. Geu. libr. 1. car.92. § & in reſcribendo quandocunque ad amicos, uultus & læta frons plurimum commendatur. Volunnius conſ.prædæ hoſtilis largitor, benignitatem per ſe gratam comitate adiuuabat. Liui. § libr.9. in fi. car.ult.in princ. § Militemque ijs artibus fecerat & periculi & laboris auidum. Laurentius ut erat diuina prudentia uir in regenda urbe, in promerendis ciuium animis, urbana quadam comitate, ciuilique modeſtia, ſola magnitudine ingenij adminiſtrabat pari cum cæteris culta. § Ioui.lib.1. car.antepen.in prin. §

DE CLEMENTIA.

Clementia, uenia eſt, & pœnæ debitæ remiſsio. § Sen. in ſuis prou. & lib.de clem.car.96.ante. § Principem commendat gentibus, dicit Volcat.in Auidio Imp.ex Antonino Imp. Interrogatus Diocletia.Im, de quo Pompo.Let. Quæ eſſet potiſsima in principe dos, reſpondit, Liberalitas & clementia. § idem not.& Pontan.libr.de principe.car.1.a terg.in princ. § Colant potius quam timeant. § Sen.epiſt.47.in fi. Libenter, &c. § Ex quo princeps ſeipſum ſuperat. § Plin. in ſuo paneg.car.378.Geu.lib.1.epiſto.1.in fi.& ad Popilionem.car.424. Senc. lib.2.de clem.in princ.car.95. in fi. & in ſuis prouer. § Clementia eſt animi temperantia in poteſtate ulciſcendi. vel lenitas ſuperioris, aduerſus inferiorē in conſtituendis pęnis, &c.per eum. Magni animi eſt proprium placidum eſſe, tranquillumque, & iniurias deſpicere. Muliebre eſt furere in ira. Nihil enim laudabilius uel dignius placabilitate atque clementia. probanda eſt tamen ita manſuetudo atque clementia, ut adhibeatur ſeueritas, ſine qua ciuitas regi non poteſt. § Tul. in 1.offic. car.7. a tergo, car.17.in fin. Cicero Bruto in epiſto. ad Atticum.car. ult.518. Quæ litteræ, &c. § Video te lenitate delectari præclare quidem, ſed alijs rebus, alijs temporibus locus eſſe ſolet clementiæ. libr.ad Brutum. § epiſt.2.in fi. Scripta, &c. § Salutaris ſeueritas uincit inanem ſpeciem clementiæ. § Salu.in oratio. Memij.car.50.in oratio. Cato.car.21. Tacit.li.13.in med.car.16.in fi.eius. § Tu proijce tela ſupplicibus parcens, &c. Oraculi eſt reſponſum de quo Pauſan. § libr. 7. car.281. de Laconibus. § de Corbulone in milites deſciſcentes & laſciuos, remedium ſeueritate quæſitum eſt uſuq; ſalubre, & miſericordia melius apparuit, delinquens capite puniebatur. § Tul. in oratio. pro Marcello. § Animum uincere, iracundiam cohibere, uictoriam temperare, aduerſarium præſtantem extollere & amplificare, hęc qui faciat, non ſummis uiris, ſed ſimillimus deo reputandus. § & per Liuiam uxorem ad Aug.Imp.Dion.li. 55.plura de clementia, de Acheis Polyb. car.

car.71.lib.2.§ Ad eam amplitudinem Acheos perduxit duabus rebus ad hoc efficacissimis usa, æqualitate atque clementia. § & li.4.in medio, car.158.§ de Cleomenis beneuolentia. Tantum mansuetudo at que benignitas principum potest, &c. § Ponta.lib.1. de fortit. capit. huius.car.73.unde Alcia.fab.144. Vesparum, &c. Geua.epi.1.§ Ita & amplectenda placabilitas atque lenitudo, ut dignitas retineatur, quæ uacare debeat fastidio, &c. & per Cæs.epist.ad Oppium. Hæc noua sit uincendi ratio, ut misericordia & liberalitate nos muniamus, &c. § Ponta.idem lib.de principe, in prin. § Qui imperare cupiunt, duo sibi proponere debent, ut liberales sint & ut clementes. Quia ex hostibus amicos, ex alienis suos, clementem admiramur omnes, colimus, pro Deo habemus. Cui proprium est omnibus benefacere, parcere delinquētibus. hanc nominat comitatem, Ponta.ipse § lib.1. de sermo. §

Improbatur quandoque, not. Machia. § lib.de Principe cap.17.capit.22.§ Vt de fallenda fide. Tul.in 1.offic. Nam omnibus ignoscere quam nulli, eadem est crudelitas, dicit Seneca, § lib.1.de clem.in principi. § Clementia in quancunque domum uenerit fælicem eam & tranquillam præstabit. § ita in suis prouer. § hæc clementia principem decet, ut quocunque uenerit, omnia faciat mansuetiora. Ignoscere humanum est, ubi pudet cui ignoscitur. Nullum ex omnibus clementia magis quam regem decet, aut prælatum. res magnæ clementiæ est indulgendo corrigere peccatum.

DE AMORE.

Amor est fruendę pulchritudinis desiderium. §Plato in conui.car.150.in prin. § Amorem Deum esse magnum, mirandum, &c. ubi supra. Circulum bonum, a bono in bonum perpetuo reuolutum. Appetitio, qua bonum sibi semper esse quis cupit. § ubi supra. car. 175.in fi. § Immortalitatis desiderium, cupiditas quædam, &c. Amoris tres habentur species, § not. ibidem lib.8.de legi.in med.in Phedro, &c.§ furoris & quattuor species. terræ dat iura atque mari. §ubi supra.car.174.Alcia.fab.111.§ pacem largitur hominibus, mari tranquillitatem, uentis requiem, cubile uiuentibus securum, rusticitatem amouet, homines conciliat, Cætus congregans, Dux in quibuscunque præsidēs, mansuetudinem porrigens, feritatem exterminans, &c. Nam ubi amor condimentum inerit, cuiusuis placiturum credo, neque salsum prorsus neque suaue esse quicquā potest ubi amor non admiscetur. fel quod est amarum, id mel dulce faciet. hominem ex tristi lepidum & lenem. Plaut. §in Casina, ut infra. §

Amoris incommoda & opposita not. Plaut. § in cistel.cap.§ Credo amorem ego primum apud homines Carnificinam commentum, &c.

&c. Iactor, crucior, agitor, stimulor, uersor in amoris rota, nullam mentem animi habeo, ubi sum, ibi non sum. § & in fab. Mercator. in princi. § nam amorem hæc cuncta uitia sectari solent, Cura, ægritudo, dolor, nimiaque elegantia, insomnia, ærunna, error, terror, fuga, ineptia, stultitia, &c. § & in Trin. cap. multas res. § Amoris artes eloquar, nunquam amor quenquam nisi cupidum hominem postulat, se in plagas conijcere eos cupit, blandiloquentulus, harpago, mendax, cuppes, auarus, &c. Nec spes libertatis erat, nec cura peculi. § Virgi. in Titiro, Ouid. in 2. de arte. § Litore, quot Conchæ, tot sunt in amore dolores, Vir gregis est aries, Clune tenetur amans. & ratione animi perdere quisquis amat. § Alciat. fab. 74. 75. 76. § Ita tuum conferto amorē semper, si sapis, ne id quod ames populus, si sciat, tibi sit probro, quod amas illud ama testibus præsentibus. Abstine a nupta, uidua, uirgine, iuuentute, & pueris liberis, ama quod lubet, &c. § Plaut. in Curcul. cap. Quotedhoc, & cap. placide, &c. § Nam bonum est pauxillum amare sane, insane non bonum est. § & in Casina. cap. omnibus. § Qui suo hero seruire uult bene seruus seruitutem, næ ædepol multa illum, & cæ. quæ hero placere præsente atque absenti censeat. § Plaut. in Persa. capit. 1. in prin. car. 253. a terg. in pseud. cap. malus. car. 234. in fi. § malus & nequam homo est, qui nihili imperium sui heri seruus facit, &c. nisi adeo monitus, &c. § in Rudenti. cap. Neptuno, &c. car. 277. ante. § Nihili est qui piger est, uigilare decet hominem, qui uult sua tempore conficere officia, nam qui dormiunt libenter, &c. Si uis amari ama, & ipsum & suos familiares. § Sen. episto. 9. An merito. Ponta. libr. 2. cap. & quando de obed. car. 13. lib. 3. car. 22. a terg. §

Signa uxoris in maritum de amore, & filij in patrem, uel serui in herum, primo imperata statim exequenda, deinde si animaduersa, etiā non iussa sponte exequantur præueniendo. § libr. 3. cap. Vere autem. car. 22. a terg. § Vxorem primum amare decet prolem, affines præponere, de absente solicitam esse, in ægrum officiosam, seditiones in domo uitare, priuignos odio non habere. In seruitore diligentia, taciturnitas, fides, studium, solertia, sobrietas, parsimonia, cura. § ubi supra. cap. Quoniam autem, car. 24. a terg. Plato lib. 6. de rep. in prin. § Mendacij expertes esse, ueritatem diligere, qui ex natura ad aliquid amore afficitur, quicquid cognatum & familiare est amato diligere. Amat, qui se amari putat. § Plin. epi. 21. li. 8. ut in Reuerentia posterorum, in paneg. car. 4. fi. in prin. 390. Pōt. li. de Principe. cap. Omnium aūt primum. car. 5. § Habes amicos quia ipse amicus es, potest imperator odio esse nonnullis, etiam si ipse non oderit, amari nisi ipse amet, non potest. Iucundissimum est amari, sed non minus est amare, &c. plura. Qui amat timet. pro

uer.

uer. de quo Plin. § episto. 21. lib. 4. li. 6. episto. 4. § ubi maxime gau debis, maxime metues. § Sen. li. 2. de Ira. cap. ex his, Ouid. in Medea. § hinc amor, hinc timor, ubi tranquilla tibi omnia uidentur, ibi nocitura non desunt, sed quiescunt.

Sed futurum aliquid, quod te offendat, existima, &c. plura, Qui amat, sibi somnia fingit. § Virg. eglo. 8. § Cupidinum crumena, porri folio est uincta. § Eras. prouer. 193. § Amor & melle & felle fęcundissimus est. § Plaut. in Cistel. car. 2. Ouid. in 1. metham. & in episto. ad Paridem. § Nullis medicabilis herbis. Quid delubra iuuant, & cæ. Solus amor morbi non amat artificem. § Proper. in 2. in prin. § Amatores expleta libidine beneficij pœnitet, non irretiti nunquam paritatem respuunt, &c. Sacietate afficiuntur. § Plato in Phedro. car. 4. in prin. 182. lib. 8. de legi. car. 2. 347. in prin. § Quid in mares, &c. Plut. in lib. de libe. educan. car. antepen. §

In amore hæc sunt mala, bellum, pax rursus, &c. § Orat. lib. 2. Sat. 3. car. penul. in fi. 290. Plaut. in Asin. cap. cur me. Geu. libr. 2. car. 313. a D. Francesca sua sorella. Miser homo qui amat. credula res amor est, &c. Malus clandestinus est amor, homo amore insanit. § Plaut. in Curcul. cap. Quotedhoc, in mercat. cap. profecto. in fi. Geu. lib. 1. cap. 282. 283. plura. § amoris uulnus idem qui sanat facit. § Sen. in suis prouerb. § Amans quid cupit scit, quid sapiat, non uidet. § Sen. ubi supra. in suis prouer. car. 167. § eaque uigilans somniat. Amare & sapere contrarium. § Eras. prouer. 1180. simul. Ouid. in Phedra. in eleg. § Quid deceat non uidet ullus amans. Nox, amor, uinumque nihil moderabile suadent. Amantum periuria impunita dicuntur apud Deos illos. § Plato in conui. car. 171. in fi. Ouid. lib. de arte. in epi. Phedræ. § Iupiter ex alto periuria uidet amantum, Iupiter esse pium statuit, & cæ. & in prouer. Venereum iusiurandum, de quo Erasm. nu. 1390. Quicquid amor iussit, non est contemnere tutum. Regnat & in deos, &c. Amanti & ebrio impunitas. § Plaut. in aulul. car. 76. Home. in 14. Ilia. in med. car. 157. § Somno & amore domitus.

Cum deformitate pugnam obseruat amor perpetuam. § Plato in conui. car. 173. Tul. lib. 4. Tusculan. car. antepen. Ouid. in Hipsiphile. § fama conciliatur amor. Quem non ames omnia uidentur insulse fieri, & e contra. § Tul. ad Atticum lib. 15. car. 3. undec. &c. epi. 3. libr. 12. car. 461. Geu. lib. 1. epist. car. 64. § Super explanatione uerborum, Iugum meum suaue est. & cap. 231. a Don Aluigi. Hercules, Menelaus, Pyrrhus, Alcibiades, Demophon, Annibal, M. Antonius Triumuir propter amicas, bellicis actionibus deturbati, gloriam perdiderunt cõsecutã. Nimio & amore impeditur Veneris actus, not. Carda. § car. 487. §

Rapidus fluuius est hic,non hac temere transiri potest,illebricosius nihil est,Nox,mulier,uinum,&c. Viscus meruit uestra blãditia. §Plaut. in bachi.in prin.car. 140.a terg.cap. cõstringe, &c.in Trucul.in princ. cap.non omnis. § Quam penes amantum summa summarum reddit. Quot amans exemplis ludificetur, Quot modis pereat. § cap. ha ha ha. car. 306. in fin. § piaculum est misereri nos hominum rem male agentium. Adulare quisquis ueniat,blandeque alloqui, male corde con sultari,bene loqui lingua,meretricem esse similem sentis condecet, quẽ quã hominem attigerit. § in menech.cap. Anime mi. &c. § Meretrix tantisper blanditur, dum illud quod rapiat uidet, &c. § in miles glori.cap.cohibete.car. 201. in fi. § Quæstuosa,quæ alat corpus cor pore,cuique sapiat pectus,non cor,non potest,quod nullũ habet. Amare Iuueni fructus est,crimen seni. Sen.in suis prou.

DE AMICITIA.

Amicitia est consensio quædam,dicit Plato in Alcibi. §1.car.pen. a terg. 15.in fin. § Honesta perpetuæ uoluntatis communio,& post mortem, § ubi supra in Lisia.in prin. Alcia.fab.155. § Triplex habetur,per ipsum Plato.ut ex Plutar. in eius uita, § in med. car. 333.a terg. § Naturalis,æqualis,hospitalis,ut agnatorum,sociorum,similitudinem morum tenẽtium,absentium per litteras,& mutua officia,&c. § Tul.lib.de amic.car.97.ante. § Beniuolentia, & summa consensio, quæ sine uirtute esse non potest. Ab amando dicta. § Tul. ubi supra car.ult.in prin.& car.4.est autem,&c. § Tam amicum quam seipsum etenim necessarium, ut nihilo sese plusquam alterum diligat. § Tul. in 1. de legi. in med.eius. car.296. § Aliter amicitiæ nomen occiderit,ut est prou. § de quo Eras.nu.2.§ Omni tempore diligit qui est amicus. §prouer.cap.17.c. § Veræ amicitiæ sempiternæ sunt dicit Tul.& Alciat.de Vlmo,fab.155.§ Amãs animũ. Plato ubi supra in Al cib. § car.ult.a ter.in prin. § Nã qui animum diligit,nunquã deserit,qui non corporum,sed animi morum pulchritudinemque diligunt. §Plato li.8.de legi.car.2.ante.347.& in conui.c. uidetur mihi, &c.car. 171.Sen.epi.55.A gestatione,&c.cap.20.in fi. § Amicus animo pos sidendus est. Est & alter idem,uidelicet,Idem uelle idẽ nolle. § Tul. ubi supra,car.106.a terg.car.fin.quinta,Salu.in Catil.cap.Catilina,&c. car.9.Plutar.lib.de amic.car.ult.a ter.478. § Quorum bona sint cõmunia. § Plato in Lysis.car.eius 2.49.lib.de pulchro,in fin.eius car. 47.lib.4.de rep.car.1.a terg.in med.233.§ Vt obseruatum est in plures,& nationes,& professiones,ut Christiani priorum tẽporum,qui bona omnia tenebant communia. § ut in libr. 5. de legi. in arg. ipso,& car.eius.3.Sen.epist.48.in prin.car. 18.ad epistolam,&c. Tul.li. 1. of-

fic.

fic. car.11.Eraſ.prou.1. operis. § Natura enim prouenit, quæ nihil poſsidet rarius.Eſt enim amicitia animal minime gregariũ, aut graculatim uolitans. Pluta.ubi ſupra,non procedit ergo in multos,nec a quàm pluribus.Nam & Auguſtus Imper.defuncto Agrippa & Mecenate, inter tot millia hominum,duos tales renouare nõ potuit amicos, ut eius refert contemporaneus Sen. § libr.6. de benefi.cap.Diuus Aug.&c. car.118.in prin.Tul.& lib.eodem.car.4.car.5.a ter. § Terentiã quãuis amicisſimi Mecenatis adamabat uxorem Auguſtus ipſe. § Dion. lib.54.in med.371.lib.55.car.4.in fin. § Ex omnibus ſeculis uix tria aut quattuor nominantur amicorum paria,&c. § Plin.de ipſo Agrip. lib.7.cap.8. § Dei ductu paratur amicus. § Plato in Lyſi.car.3.uel 50.ante. in med.§ Immortalis eſſe debet amicitia, inimicitia mortalis. § Tul.ubi ſupra.car.98.ante.Liui.in fin.operis.lib.40.car. antep. 412.& Eraſ.car.ult.operis.in uer.amicitias,&c.§ In pectore amicus, non in atrio quæritur. § Sen.epiſt.3.in prin.& libr. 6. de benefi. car. eius ultim.cap.apud nos &c.car.118.Macro.libr.1.cap.11.car.2.&c.§

Comparantur iccirco ſola beniuolentia per uirtutem ut commune commodum mutuis officijs gubernetur,admonendo mutuum, not. & Home. § lib.11.Ilia.in fi.de quo Eraſ.prou.2752.amicorum,&c.Eccle.cap.22.d. § ſi aperuerit os triſte non timeas. § & cap. præced. 6. § qui odit correptionem &c. § capit. 19. § Corripe amicũ, &c. § prou.cap.25.b. § bona eſt admonitio amici, cauſam tuã tracta cum amico tuo. § Home.ubi ſupra.car.pen.Tul.lib.ipſo de amicit.car.100. § Admonendum non modo aperte,ſed etiam acriter, ſi res poſtulabit,primum eſt enim ne quid fictum,ne ue ſimulatum. Aperte enim odiſſe magis ingenuum eſt.Monitio acerbitate,obiurgatio contumelia careat.In obſequio comitas adſit,&c. Vnde eſt,quod dicit Plutar. § lib.de utilit.ab inimico,lib.& de diſcri.adulat.car.2.a tergo. § non minus eſt amici laudare,quam reprehendere. § car. 3.in fin.ubi ſupra. § Intelligit amicus loquendi libertatem,&c. § Tul.lib.1.offic.in med. § Conſilia,ſermones,cohortationes,conſolationes, interdum etiam obiurgationes in amicis uigent maxime. Oportunitas non obſeruata cum omnibus quidem in rebus ingens affert malum,tum uero in admonendo detrahit utilitatem,&c.ab ijs temperandum eſt inter pocula,&c. § ubi ſupra.car.386.388.car.4.fin.28.a tergo.in med. § Cauendum eſt ne coram pluribus obiurgemus amicum,&c. ut de Platone,&c.cauendum illud etiam eſt ne in admonendo cõtentioſi ſimus, & contumaces. Amor enim obiurgatus premit, iuxta dictum Euripidis, &c.

Eſt enim iucundiſsima amicitia, quam ſimilitudo morum coniuga-

uit,dissimilitudo autem è contra. § Geu.lib.2.epist.car.437.§ Cõ sulendos esse in prosperis etiam. § Tul.in 1.offic.in med.car.18. ante. § Et in secundissimis rebus maxime est utendum consilio amicorum. Amici & uitium non fastidire decet. § Orat. Sat. omnibus hoc uitium,&c. § At pater & gnati sic nos debemus amici, si quod sit uitium non fastidire. § Plutar lib.de adulat.car.pen.in fin.Sen. libr.de moribus.car.71.ante.§ Amicos secreto admone, &c. plura.Inter pares firmissima, ut in prouer. de quo Plato in Phedro. §car.3.in prin. eius,Tul.repetit in 1.offic.in med.car.11.12.§ nihil est amabilius,& copulatius quam morum similitudo,&c.societas studiorum, conuiuendi subinde consuetudo. § Pont.li.de cõuiuen.car.1.in prin.141.§ Vnde inter dominum & seruum nulla potest esse amicitia. § Curt. li. 7. in oratio. Scytharum ad Alex. § Neque enim quilibet cuilibet conuenit. § Plut.li.de amic.car.3.a terg.Tul.etiam ibi.car.105.a terg.§ Dissimilitudo dissociat amicitias,quidam enim amicos uolunt, quales ipsi esse non possunt. § & car.98.a terg.in med.quod qui recusarent, &c.§ Si uis amari ama. § Sen.epist.9.in prin. An merito,&c.Plato ubi supra.in Lysis,in fi.eius.Eras.prou.ex Terent.in Phormio.§ Amico amicus. Ab amico & honesta petamus.

Amicorum causa honesta faciamus,&c. § Tul.ubi supra.de amic. car.100. Quid primum,&c.car.106. in fin. § Nec quicquam unquã nisi honestum & rectum alter ab altero postulabit, nec solum colent se inter se ac diligent,sed etiam uerebuntur. Nam maximum ornamentũ amicitiæ tollit,qui ex ea tollit uerecundiam.Igitur ne suspicari quidem possumus quicquam horum ab amico quippiam contendisse,quod contra fidem,iusiurandũ, contra remp. esset. hæc igitur prima lex in amic. sancitur,ut neque rogemus res turpes,neque faciamus rogati.Minus iustæ uoluntates amicorum,adiuuandæ non sunt.Iustę uolũtates exequẽdæ. §Gel.lib.1.cap.3.Plaut.in Amphit.car.2.in prol.§ contra tamen responsum fuit per Themistoclem, not. Plutar. in Aristidis uita. §car.1.a terg. nunquam profecto, &c.Idem Plutar.libr.de adulat.car. 382. a ter. § Amicus est instituendus & accipienda amicitia uirtute, familiaritate, consuetudine,uel conuersatione. § Plut.ubi supra.car. 2.a ter.478.de amic.Plato etiã de pulcro.car.2.a ter.§ non ad præsentem uoluptatẽ,sed ad futuram utilitatem familiariter utendũ. § Tul. d.li.de amic.car.103.ante,in med. 104.§ Diligentiam adhibendã in amicis comparandis, ut ne quando amare inciperemus eum,quem aliquando odisse possemus.Est igitur prudentis sustinere cursum,& impetum beniuolentiæ,cuius est fundamentum fides & constantia.Tul. ubi supra.car.104.in prin.§ nihil enim stabile quod infidum est, maxima autem

autem culpa est in eo, qui & aspernatur ueritatem, & in fraudem obsequio compellitur, nihil autem simulatum patitur. § Sen. epist. 3. in prin. & epist. 19. in fin. Exulto, &c. § Omnia cum amico delibera, sed de ipso prius. Ante inspiciẽdum est cum quo edas & bibas, quam quod edas & bibas. Confirmatur beneficijs mutuis ultro citroque datis & acceptis. § Tul. in 1. offic. car. 12. in princ. & in oratio. pro Amerino. car. 36. ante. § Iccirco amicitiæ comparantur, ut commune commodum mutuis officijs gubernetur, &c. § Plutar. ubi supra. car. 4. ante. & car. 387. § Generosi enim est animi angores amici, luctus, & pericula sua facere. Qui negligit damnũ propter amicũ iustus est. § Eccl. cap. 22. d. § Fidem posside cum amico, &c. Et si mala euenerint, honores, utilia, diuitiæ, amicitiæ anteponenda non sunt. § Tul. in 3. offic. car. 58. ante. lib. de amic. car. 103. a ter. in med. § Vbi eos inuenie mus, qui honores, magistratus, Imperia, potestates, opes amicitiæ non anteponant, &c. § car. 103. in fin. Plutar. in uita Agesil. car. 2. a terg. in prin. 206. § propterea antiquum non relinquas amicum. Nam uinum nouum, amicus nouus. § Eras. prouer. 2280. § nouos parans, &c. neque nouos uendicatos amicos ueteribus, neque turpia absque periculis, lucra honestis & laboriosis anteponere. Amicum tuum & patris tui ne dimiseris. § prou. cap. 27. b. Eccl. cap. 9. c. § Amicis obsequi opus est. Sed usque ad Deos, & in iudicando præsertim. Ac neque cõtra rempub. neque contra Iusiurandum, ut supra hic. § Tul. in 3. offic. car. 58. a terg. Plutar. in apophtheg. in Pericle. car. 135. in princ. libr. de Adulat. car. 171. in fin. Eras. prou. 2110. § usq; ad Aras, quando etiã præter honestum. § not. Gel. lib. 1. ubi supra. car. 3. Ponta. lib. de benefi. car. 120. ante, in fin. car. eius. 2. § Amicus est qui in re dubia iuuat, & ubi re opus est. § Ponta. ubi supra. car. ead. Plaut. in Epid. car. 133. cap. Rem tibi, &c. § Nam quid igitur te mihi esse retulis antiquũ beneficium oratione, si ad rem auxilium emortuum est. § & in Bachide. cap. multis. car. 144. a tergo. § homini amico, qui est amicus, ita uti nomen possidet, nisi Deos, nihil præstare. Ingrato homine nihil impensius. Pauci ex multis amici sunt homini, qui certi siẽt. § in Pseud. cap. Pseudole. car. 226. in fin. eius, Tul. in 4. epist. famil. li. plurimum ualuisse, &c. § In summa paucitate amicorum & propinquorum, &c. in re incerta cernitur amicus certus, dicit Ennius, de quo Tul. libr. ipso de amic. § car. 104. in prin. Eras. prouer. 3805. Amicus &c. amico amicus, ut supra. prouer. 2. 326. 510. § Toto pectore salem & mensam. § Plutar. ubi supra. de amic. car. 480. a terg. Eccl. cap. 22. in fin. Geu. li. 2. car. 505. §

Sinceræ fidei amici maxime in aduersis cognoscuntur. § Plato li.

1.de legi.car.eius.2.a terg. § Fides quæ maxime in periculis lucet. Nihil est, cupere me factum, nisi tu factis adiuuas. § Plau. in Casina. cap. Qui illum. car. 118. in prin. § Amicum ferentarium se gerere. § In Trin. car. 295. & cap. minus, &c. § nec quicquam illud uerbust, bene uult, nisi qui bene facit. Amicos secundæ res parant, aduersæ certissime probant. § Sen. li. Sẽtentia. car. 71. a ter. in prin. Plutar. in apophtheg. car. 134. in Mamertinis. § Aduersa fortuna amicos probat, § ubi supra. lib. de adulat. car. 387. ante. § Consolandi, recreandi, in aduersis præsertim. § Vale. cap. de amic. car. 93. in prin. Vt de Tarqui. rege Tul. lib. de amic. car. 102. in prin. 104. in prin. Geu. lib. 2. in fi. car. 465. al Arciuesc. de Barri.

Amicitiarum sua cuiq; permanet stabilis & certa possessio, &c. Tũc cum exulasset se intellexisse quos fidos amicos habuisset. qui igitur in re utraque grauem, constantem, stabilem se in amicitia pręstiterit, hunc ex maxime raro hominum genere iudicare debemus. Amicos factis nõ ex dictis pensent, dixit Quintius Conf. in conuentu græcorum. not. Liuius § li. 34. car. pen. a terg. in prin. 185. Plato epist. 9. ubi supra. Sen. epi. 35. Cum te, &c. Apia. in Mithri. car. 329. in prin. § Ad opera eius potius quam ad uerba adhibere animum. Tempore fælici, &c. § Plaut. in Sticho, cap. ita me, car. 288. a terg. § ut cuique homini res parata, firmi amici sunt, &c. § Apia. lib. 1. car. 32. in prin. § Norbanus satis ratus, nullum ulterius ex amicis (ut in aduersis mos est) in fide permãsurum, priuatam nauiculam inscendit, & Rhodum propere euadit. Vt aurum igne, sic beniuolentia fidelis periculo aliquo perspici possit. § Tul. lib. 9. epist. famil. car. 127. Delectauerunt, &c. § fælicitas multos habet amicos. § Eras. prouerb. 2404. Boet. lib. 2. de consolat. in fin. car. 26. libr. 3. car. 32. ante. Apia. in 1. car. 32. in prin. § Dum Zephirus spirat. § Ponta. lib. de benefic. car. pen. 121. ante, Polyb. in 3. car. 132. li. 4. car. 168. a terg. § Vt sunt barbarorum ingenia, cum fortuna mutauerat fidem, qui in periculo sunt, quandiu spem in amicis ac socijs habent, tandiu cum ijs amicitiam putent seruandam. Sunt qui tãtum uiuentes amant, seu potius amare se simulant, nisi quos florentes uident, nam miserorum non secus ac defunctorum obliuiscuntur. Vt cuique homini res parata est, firmi amici sunt, si labãt res lassæ. Itidem amici conlabascunt, amicos res inuenit. § Orat. Oda, O diua gratum. § At uulgus infidum, &c. § Plutar. in uita Luculli de Mithridate in Tigranem, car. 184. in prin. § Tigranes post Mithridatis cladẽ, nõ eum uidere, non affinem sibi uirum tanto Imperio eiectum, alloqui dignum censuerat. § Plin. lib. 9. epist. 9. Vnice probo, &c. Plaut. in Sticho. cap. Ita ne? car. 288. a terg. Plutar. & in uita Niciæ. car. 193. a terg. in med. §

Prospe-

Prosperis rebus permulti reperiuntur fautores, plerique norunt nisi quod fructuosum sit, & amicos tanquam pecudes diligunt spe tantum fructum capiendi, rebus commutatis statim auolant. Plutar. ipse ❡lib. de Adulat. car. 2. Tul. ubi supra. car. 5. fin. 106. a terg. ❡

Amicitiæ temporariæ dum conducunt coluntur, tamen simulatione amicitiæ duntaxat ad tempus. ❡ubi supra. car. 101. in fin. Sen. epist. 9. in med. ❡ Hæ sunt amicitiæ, quas temporarias populus appellat, qui causa utilitatis assumptus est. Nihil autem simulatum esse debet, nihil fictum. ❡ Tul. etiam. car. 97. in princ. ❡ Est enim amicus secundum tempus suum. ❡Eccl. cap. 6. in prin. cap. 37. a. ❡ & non permanebit in die tribulationis. Sodalis amico cõiucundabitur in oblectationibus, & in tempore tribulationis erit aduersarius, &c. Diues commodus, &c. ❡cap. 13. d. Era. prou. 216. 1088. ❡ Fælicium multi cognati. Dion. lib. 38. car. 36. a terg. lib. 41. in prin. car. 97. in consolat. ad Ciceronem. prouer. 1781. Eras. ❡ Viri infortunati procul amici, sed & inimici. Boet. ubi supra. car. 32. ante. Ioui. in re Turc. de Solym. Imper. Cæs. lib. 3. ciui. car. 4. fin. a terg. in med. prou. 3125. ❡ Benignior pellace uulpica tribus minis. ❡nu. 1337. ❡ Vtilitas quæ.

Amicabilis ad societatem magis amicus quam frater. prou. ❡ cap. 18. in fin. Eras. prou. 2917. ❡ fidus amicus, &c. ❡Home. li. 8. odiss. in fin. car. 72. ❡ An aliquis etiam socius uir grata sciens bonus, quoniã non fratre minor est qui socius existens prudẽtia sciat. Vbi amici, ibi opes. ❡ Plaut. de quo Eras. prou. 224. ❡ Cyrus, de quo Xenop. ❡ libr. 8. car. 5. fin. a terg. ❡ non est aureum hoc sceptrum Cambises quod regnum seruet, sed amici multi Sceptrum sunt regibus uerissimũ maximeque securum. Pereo nullis fultus amicis. Deserta est futura uita humana nullius amicitiæ cincta præsidio, taleque subsidium tam necessarium temere assumi non debet, apprehensum sperni non conuenit. ❡ Vale. cap. ipso de amic. in prin. Plato epist. 1. in fi. epist. 6. in prin. Phalaris tyran. epistola sua ad Aglaum. car. 7. ❡ Quantum amicorum bonorum constantia atque fidelitas. Amicus fidelis protectio fortis, qui inuenit illum, inuenit Thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio. Amicus fidelis medicamentum uitæ. ❡ Eccle. cap. 6. b. cap. 25. b. ❡ præsidia regni sunt amici, arma, leges. ❡ Salu. in Iug. car. 33. in oratio. Micipsæ ad filios, & car. seq. per Adherb. in senatu cont. Iug. Plin. in paneg. suo. car. 4. ult. 390. ❡ Etenim cum plurimis amicitijs fortuna principũ indigeat, præcipuũ est principis opus amicos parare. ❡Dion. lib. 37. car. 3. a terg. ❡ Nihil æque oblectauerit animum quam amicus fidelis. ❡ Sen. lib. de tranquil. uitæ, cap. Nihil tamen, car. 153. ante. ❡ Ita in amicorum legendis ingenijs dabimus operam, &c. ❡ Plutar.

lib.de discri.adulat.car.3.a terg.369. §

Eorum recordatio iucundissima,& per litteras præsertim. § Plut. in uita Iul.Cæs.c.3.ante. in fin. & in uita Pompo. Attici. in fin. eius. § Primus amicorum per litteras salutandorum dicitur repertor. § Tul. in 2.offic.car.5.Dion.lib.37.car.3. a terg. § rerum autem omniũ nec aptius est quicquam ad opes tuendas ac tenendas,quam diligi,nec alienius quam non amari. Vnde Ennius,Quem metuunt oderunt. § & li. de amic. in Tymone.car.107.a terg. § Sine amicorum beniuolentia, nec in aduersa,neque in secunda fortuna quisquam uiuere potest, dixit Ciceroni M.Marcellus,de quo in eius epi.famil. § li.4.plurimum,&c.

Amicitia plures res continet,quoquo te uerteris præsto est,nullo loco excluditur,nunquam molesta,&c. § car.95.in fin.96. in medio. § Quod si exemeris ex natura rerum beniuolentiæ coniunctionẽ,nec domus ulla,nec urbs stare poterit. § Quoniam res humanæ fragiles,caducæque sunt,semper aliqui acquirẽdi sunt quos diligamus, & a quibus diligamur. Charitate enim & beniuolentia sublata,omnis est e uita sublata iucunditas. § & car.ult. Tul.in lib.ubi supra.Plutar. in apophtheg. car.155.a terg. § Vtilitates in amicitia not. Tacit. § lib. 20.car.2. in prin.76. § Nullum maius boni imperij instrumentum, quam bonos amicos,fidelem uirũ omni argento atq; auro in seditione meliorẽ. § Plato lib.1.de legi.car.2.a terg.in princ. Plut.libr de adulat.car. 369. a terg.Geu.lib.2.car.504. § Amicus magis necessarius quam ignis & aqua. § Eras.prouer. 1175. § Sine amico uita est uisceratio leonis ac lupi. § Sen.episto.19.in fi.Exulto,&c.Tul.in 2.offic.car.39. a tergo. § Nullis præsidijs septi,multis afficiemur iniurijs. Imprimis igitur habendum quibus cum possis familiares conferre sermones. § & in oratio.pro Plancio.car.antepenul.ubi de gratitudine plura. § Quæ potest esse iucunditas uitæ sublatis amicitijs? Ego uos hortari tantum possum,ut amicitiam omnibus rebus anteponatis,nihil est enim naturæ tam aptum,tam conueniens ad res uel secundas uel aduersas. § lib.de amic.car.4.a ter.5.in fi. 107.a terg.libr.1.de finib. in fi. car. eius penulti. § Secundas enim res facit splendidiores,aduersas communicans leuiores,quod melius cognosci potest ex dissensionibus & discordijs,&c. plura.adeo ut uitam sine amicis nullam sentiant. § car.107. a terg. § Solitudo & uita sine amicis insidiarum & metus plena est, ratio ipsa monet amicitias comparare, quibus paratis confirmatur animus, &c. Plin. § in paneg.d.car.390. § Amicorum neque nobis,neque cuiquam hominum satis fuit.dixit Sylla ad Bochum regem, de Iugurta sibi tradendo,non e contra. § Salu.in Iug.car.85.a terg.Eras.prou.2388.3075. Nhil hi omini.Alcia.fab.155.157. § Vnus deus,amici plures. Quid

enim

enim ſtultius q̃ parare pecuniã,ueſtes, equos, uaſa pretioſa,&c. amicos non parare, optimam & pulcherrimam uitæ ſuppellectilem. { Tul. ubi infra. de amic. car. 102. in prin. Orat. Sat. 5. libr. 1. egreſſum mag. } nil ego contulerim iucundo ſanus amico, &c.

- Electio,&c. paucis familiaris ſis, omnibus æquus. { Sen.d.car. 72. a ter. de form. hon. uitæ. cap. de cõtin. in fi. Geu. li. 1. car. 97. ad Ferdi. Gonzalũ. } Conſiliarius ſit tibi unus è mille,&c. { Eccl. cap. 6. in prin. } narraui amicis multis conſilium meum. { Plaut. in aulul. cap. Narraui. car. 72. a terg. in menech. car. 187. cap. Quis a me. in fin. } Conſulam hanc rem amicos meos quid faciendũ cenſeant. { in pen. car. 252. cap. decipitur. } Decipitur nemo, qui ſuis amicis narrat recte res ſuas,&c. { in ſticho. cap. Qui manet,&c. in fi. eius. } bene ualete, Ibo, atque amicis uoſtra conſilia eloquar, probiores credo arbitrabunt,&c. { in Trin. cap. Quomodo, &c. car. 297. } Ibo ad meum caſtigatorem, atque ab eo conſilium petam,&c. { nota de confeſsione,&c. } neque multis, neque nullis ſis amicus. Amico & inimico noli narrare ſenſum tuum. { Eccl. cap. 8. in fin. Non omni. cap. 19. b. } cum iudicaueris diligere oportet, non e contra. { Tul. ubi ſupra. car. 106. ante. in fi. 107. ante. Geu. car. 41. 42. Vt ne nimis,&c. Eraſ. prouer. 2537. Plut. d. car. 481. in fi. operis. Sen. d. car. 71. & lib. 6. de benefi. car. 118. cap. Sed ut me. epiſto. 3. in fi. } Dexteram non cuique inijciendã, dixit in præceptis Pithagoras, de quo Plut. lib. de educat. liberorum. { c. 119. in prin. ubi ſupra. car. 480. a terg. de amic. Eraſ. prouer. 2. Alcia. fab. 39. } Amicos quot habeas neſcis, oues & capras ſcis. { Tul. li. ipſo de amic. car. 103. a terg. 102. in prin. 107. ante. } Experiendi ergo quos cognoſcere aues, ex multis exquire unum qui certus ſiet. Plaut. in pſeud. { c. 226. cap. pſeudole. in fi. Plut. de Namerte in apophtheg. car. 174. } Amici diem perdidi, dixit Veſpaſi. Imp. non collato in quẽ quam eo die aliquo beneficio. { Sueto. in eo. car. 335. } & idẽ per Scipio. Africa. de quo Ponta. { li. ult. de prud. car. 160. } multi modij ſalis edendi ſunt priuſquam cognoſcas amicum. { Tul. ubi ſupra.

Amico non indiget ſapiens. { Sen. epi. 9. ubi plura, An merito, in med. Tul. ubi ſupra. car. 7. eius. 97. a ter. } Virtute & ſapientia ſic munitus eſt, ut nullo egeat. { Tul. ubi ſupra. car. 95. ante, & in 1. offic. car. 11. á ter. } præferendi ſunt de pluribus, coniux, liberi, fratres,&c. Item ciues potiores ſint quam peregrini, propinqui quam alieni,& cæ. ut & infra. in uer. Benefic.

Amicorum uulnera meliora, quam fraudulenta oſcula odientis. prouer. { cap. 27. a. Eccle. cap. 22. in fin. } Et ſi mala mihi euenerint. { Sen. li. Sent. car. 71. a ter. in prin. } peiora ſunt tecta odia q̃ aperta.

Amicum

Amicum ita habeas,ut quandoque inimicum fieri posse putes, dicebat Biantes, quem repræhendit Scipio Africa.de quo Tul. ⟆ lib.ipso de amic.car.100.a ter.103.Sen.in suis prouer.Ita amicum, &c. ⟆ Ita crede amico,ut non sit inimico locus. Est igitur prudentis uiri sustinere ut cursum,sic impetum beniuolentiæ, &c. ⟆ Valer. cap. Vafre dictum.car.156.Eras.prouer.1027. ⟆

Ama tanquam osurus,dicebat & Euripides, de quo Plut. ubi supra. ⟆ Gel.lib.17.cap.14.in suis prouer.cap.3.in fi.libr.1. in med.Macrob. lib.2.car.308. ⟆ reprobat etiam Tul.libr.ipso de amic.ut imprudenter prolatum.

Ne quid expectes quod tu ipse facere possis,de Cassita Gel. ⟆libr. 2.cap.29.Eras.prou.937. ⟆ mihi ipsi balneum ministrabo.Beneficia nec improbanda. ⟆ infra.in uer.beneficia. ⟆

Amicum ne decipias,dicebat Hipparcus,de quo Plato ⟆in eo.car. 1.in fin. ⟆ Amici ne diligas inimicum. ⟆ Hom.libr.9.Ilia.car. penult.ante. ⟆

Qui denudat arcana amici fidem perdit. ⟆ prou. cap. 25.b.Eccl. Qui conuitiatur amico dissoluit amicitiam. ⟆ cap. 27.c. cap. 22.c. Plutar.libr.de adulat.car. 385,388.Orat.Sat.3.in fin. ⟆ Mihi dulces ignoscent amici,& cæ. ⟆ car.4.fin. Xenop. libr.8.car. 4.132.ante. ⟆ Oportunitas captanda,non in conuiuijs,nec amicorum uitia in amicos obseruare,unde libere admoneas, offendas minime, post obiurgationemque non destituere amicum, sed præsidium præstare & opẽ afferre. Amicum orare decet,amico propitia,non cõtraria cum iniuria. ⟆Home.in 9. Ilia. in fin. ubi supra. ⟆ neque te oportet hunc diligere, &c. Amico,uxori,filio,ne des potestatẽ super te & bonis tuis, ne pæniteat, &c. ⟆ Eccl.cap.33.cap.9.a. ⟆ Neutralitas uitanda,ut infra.in uer. Neutral.Nimia familiaritas contemptũ parit,uel facilitas tãta. ⟆Plutar.in uita Cato.Vtic.car.255.in prin. ⟆ Occasiones quærit,qui uult discedere ab amicitia,ansam quærit,&c. ⟆ prouer.cap.18.a.Eras. nu. 304.1068. ⟆

Deponenda amicitia & dissoluenda quandoq; ut pernitiosa. ⟆Tul. ubi supra.car.106.in princ.Eras.prou.1286.libr.1.offic. car.24.ante. ⟆ Est dissuenda,non præcidenda.

Multas amicitias diremit silentium. ⟆ Eras.prou.1026. ⟆ Conuersatio,è contra,ipsam auget,&c.ratio est,de qua Gel. ⟆lib.12.cap. 1.in fin. ⟆ de filijs per parentes educandis. ⟆Tul.ubi supra.car.97. in fin. ⟆ me dilexit,auxit beniuolentiam consuetudo.

Amici uitia,si fers,facis tua.Sen. ⟆ in suis prou.car.167. ⟆ Secrete admone amicos,palã lauda,&c.Geu. ⟆plura.li.2.car.306.a. ⟆ D. Alfonso,

Alfonso, 307. principi periculosum est unam tãtum amicitiam colere, & alias excludere, quia seruituti proxima uidetur. Ioui. § lib. 31. car. antepen. § Absentem qui rodit amicum, qui non defendit alio culpã te, commissa tacere qui nequit, &c. § Orat. ubi supra. Sat. 4. libr. 1. car. 255. §

DE ANIMO.

Animus est quodam modo se habens spiritus. § Ita Tul. lib. de senect. car. antep. in fin. pen. in fin. plura. lib. 1. Tusculan. car. 5. de Enthelechia. Sen. epist. 50. in med. epist. &c. lib. de consolat. ad Albi. ut antiquiora. in fin. car. 149. in princ. Macrob. libr. de somno Scip. cap. 14. in prin. car. 68. cap. & 17. in prin. § Mentem esse dicit anima diuiniorẽ. Nostra uis omnis in animo & corpore sita est. Alterum nobis est cum dijs, alterum cum belluis commune. § Salust. in Catil. in prin. in Iug. in prin. Xenop. lib. 8. car. 5. fin. a terg. 153. in oratio. Cyri ad filios morientis. § Animus itaque neque stupidus est, neque insipiens cum separatur a corpore. Sed cum mens mera ac pura ab eo discreta fuerit, tũ etiam ipsam maxime & capere & sapere. Cum autẽ homo dissoluitur, abire singula ad cognatam spetiemque suam.

Animo tamen excepto, qui solus dum adest neque dum abest uidetur. At hominis animus tum maxime diuinus perspicitur, & tum futurorum aliquid perspicit. § Põt. in 1. de prud. car. pen. 167. li. 2. in prin. § hominis solius proprium, non belluarum est fælicitas. Itaque ratione & mente differimus a bestijs, &c. plura.

De triplici animæ qualitate, quæ alat, quæ sentiat, quæ ratione utatur. § Sen. epistol. 41. in med. facis, &c. § In homine laudandum est quod ipsius est, quod sibi eripi non potest nec dari, quid hoc est? animus & ratio in animo perfecto. § epi. 80. in med. hodierno, &c. § Quanto facilius animus corroborari posit, ut fortunæ ictus excipiat inuictus, &c. ex se crescit, se ipse alit, &c. § epist. 92. in princ. puto, &c. § Quid est beata uita, securitas, perpetua tranquillitas, hanc dabit animi magnitudo, constantia, &c. § epistol. 120. in med. epistola tua, &c. §

Maximum argumentum est animi ab altiori uenientis sede, si hæc in quibus uersatur, humilia iudicat, & angusta, si exire non metuit, &c. § Pont. ẽt in Aegidio. cap. Quid ni mihi? &c. car. 171. ante. § Vt homo sui Iuris sit, in ijs administrandis omnibus, in quibus animus imperare habeat, ẽt particeps diuini, & humani uel uoluptatum. § Plato in Phedro. car. 4. 183. in phedo de anima. car. 204. eius 6. lib. 10. de rep. car. 4. uel 272. a terg. in med. § Vt pote qui cognatus sit diuino, in mortali, sempiterno, animus post deos diuinisimus est. § li. 5. de legi. in prin. § Antiquiorem diuinioremque corpore animam esse. § in Epin. in fin. car.

car.377.ante in med. Tul.lib.de amic.car.4.in prin.uel 94.§ Animos hominum esse diuinos,ijsque cum è corpore excessissent, &c. dicebat Socrates,& alij,de quibus Tul. §ubi supra,& in prima parad.in med. & in fin. § Animo nihil est præstantius,neque diuinius. §lib. de se nect.car.antep. a tergo. 89.§ Est enim animus cælestis,ex altissimo domicilio depressus in terram,&c. § Plato libr.5.de legi.in princ. § Et qui de animo aliter sentit, quam mirabilem rem negligat prorsus ignorat. Quid in animis censes,in quibus doctissimi illi ueteres inesse quiddam celeste putauerunt,& diuinum. § Tul.in 1.de legi.car. 5. § Animum esse ingeneratum a Deo, ex quo uere uel agnatio nobis cũ ce lestibus,&c. per mentem celitibus ipsis cognatione quasi quadam iungimur.Mens uero sibi sua & propria est homini cum celitibus & communis,&c. § Ponta.d.libr.1.de prud.in fin. eius.car. 167. libr. 5.de obed.in præfat. in med. car. 39. § homini datus est animus,quo illa quæ supra sunt posita contempletur,in hoc corporis domicilio colloca ta mens, naturam atque originem respiciat suam, hominibus tantum datus immortalis animus munere Deorum.Cætera infra Lunam corru ptibilia,&c. § Tul.libr.de somno Scip.car. 3. ante.123.Cæli.libr.2. cap. 18. car. 55. § Cogita in te præter animum nihil esse mirabile. Quid hoc est,Animus,ut supra bonus uectus magnus,&c. quæris quid sit quod homini dari nec eripi potest Animus, ibi facis rem optimam, & cæ. mens sui iuris est, quæ & in infinitum comes cælestibus exeat. § Sen.libr.de benef.3.cap.errat, &c.104.Salu.in Iug.in princ.plura. § Imperator uitæ mortalium est animus,&c. § Plutar.lib.de educat.liber.car.112.a terg. § nostris autem in rebus sola & immortalis & diuina est eruditio,ex qua peculiaris intellectus & ratio. § Macrob. in Scip.somno.car.80.cap.17.in prin.§ Colẽdus ergo est, & bonis formandus moribus & uirtutibus,&c.postea corpori, &c. §Plato libr. 5.de legi.in prin.car.327.a terg. in prin. § propterea, ex quo animus se nobilem facit,licet supra fortunam surgere. §Sen.epist.44.in med. iterum,&c. § nam minuta curans,&c.per Metellum Cons. cõtra Marium consulatum affectantem. § Salu. in Iug. car.65. § Est mihi, &c.semper & te digna sequare,& ultra quã licet sperare,&c. § Orat. Oda.11.lib.4.est mihi.car.133. § is dicitur Cæli filius. §Cæl. lib. 3.cap.8.car.81.in prin. § Dei simulacra duo sunt,Mundus & homo. § ubi supra.Cæl. lib. 2.cap.17.18.cap.22.car.60.Ponta.in dial.Aegid. cap.ego te Charitee, car.166.in prin.In re quidem,&c. § Animi pul chritudine ornari corpus etiam deforme. § Sen.epist.67.in prin.Cla ranus,&c.Ponta.lib.1.de prud.car. 152.in prin. Alcia.fab.184.Ingressa uultus,&c. § Minuisti eum paulo minus ab Angelis,&c. §Psalt.

cap.

cap.8.Pau.ad Hebræ.cap.2.b.§ Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius, & cæ.Semina in corporibus humanis diuina diſperſa ſunt,quæ ſi bonus cultor excipit,ſimilia origini producuntur,&c. § Sen. epiſt.74.in fi. car.31.errare,&c. in fi. eius.§ generoſi eſt animi & magnifici iuuare & prodeſſe,&c. §ubi ſupra.lib.de benefi.3.car.eius. 2. utinam quidē. &c.car.103.a terg. § Animus ipſe conſideratur in beneficijs, in amicitia.& infra,de benefic. § Eraſ.prouer.1605.§ Animi debilitas,in quibus lædat.infra.in uer.fortitudo.Animi remiſsio ad tempus.infra in uer.ocium,&c.Animus humanus inſatiabilis eo quod fortuna ſpondet ad altiora & non conceſſa tendere.Liu.in largitione Spu.Melij. § lib. 4.car.2.in fi.Orat.oda.3.car.6.§ Audax omnia perpeti, gens humana ruit per uetitum nephas. § Sic te diua, &c.§ Mobilis, inquieta mens homini data eſt,nunquam ſe tenet,ſpargitur,&c. § Sen. epiſto. ad Albi.cap.Remoto,&c.car.148.in fi.149.ante.§ Aſsiduus humani ingenij diſcurſus eſt, anguſtus eſt animus, quem terrena delectant. § ubi ſupra.cap.Emetiamur,&c.Iuſti.lib.6.in princ.§ Lacedæmonij more humani ingenij quo plura habent,eo ampliora cupientes, &c.exēpla § ex Cælio. li. 3.cap.5.car.77.de Pſaphone in Deum.Sen.ēt epi. 104. in med. in moment.§ magnanimos nos natura produxit, & ut quibuſdam animalibus,&c.ita nobis glorioſum & excelſum ſpiritū quę rētem ubi honeſtiſsima,&c.plura de Ambitione, Animus ex ſe creſcit, ſe alit,ſe exercet,ſufficit ſibi uelle. § Sen.epiſto.80.in med.hodierno ubi ſupra.§ nihil animo ſagacius & aptius eſt ad fugiendum malum, & ad inueſtigandum & eligendum omniū optimum,&c.& ex ſeſe quan doque diuinat. § Plato lib.5.ubi ſupra.car.327.a ter. Plaut. in Trin. cap.Quo illic.car.294.ante.§ Si ipſe animum perpulit dum uiuit uictor uictorum cluet.Tu ſi animum uiciſti eſt ut gaudeas, & cæ. plura. Qui animum uincunt quam quos animus ſemper probiores cluent. § Geu.lib.1.car.197.§ Quare ipſi ſubueniendum eſt,ut & corpori,& cæ. § Tul.lib.de ſenect.car.81.in prin.reſiſtendum, &c. car. eius penul.§ in tenebris alitur & cum ſilentio. § Plin.epiſto.36.in princ. lib.9.quæris,&c.§ Vnde grauior moleſtia eſt animi quam corporis. § Plut.lib.de morbis animi.car.422.23.ante.§ ut in litigantes.Tul. § lib.1.de fini.car.antepenul.Geu.lib.2.car. 347.§ Ob eam cauſam non multo maiores eſſe uoluptates, & dolores animi quam corporis. Non enim gazæ, neque conſularis ſummouet lictor miſeros tumultus mentis & curas,&c. § Orat.oda.Ocium diuos.lib.2.nu.16.lib.1. epiſto.ad Cæl. car.202.§ Sed quia mente minus ualidus quam corpore toto celſo gaudere,&c. Triſtitia cordis flectit ceruicem. § Eccl.cap. 38.b.Phalaris tyran.in eius 1. epiſto. ad Alciboum.§

Cognoſcitur animus,ut not.Sen. § lib. 1.de ira.in prin. car. 123.in prin.Neque enim,&c. § facile impellitur. § Terent.in Andria.car. 13.Liui.lib.27.car.penul.ante in fi.§ de Nerone Conſ.ad M.Liuium. § Eraſ.prouer.91.& ſequen.§ ſeruire ſcenæ,polypi mentem obtinet. Coturno uerſatilior. Voluntas inchoat,ocaſio perficit omnia honeſta opera. § Sen.lib.4.declamat.car.82.Non feciſſet,&c.§ Multa prę ter ſpem ſcio multis bona euenisse, ſpẽ decepiſſe multos, ergo animus æquus, optimum eſt ærumnæ condimentum. § Plaut.in Ruden.car. 271.cap.Intelligo,&c. in fi. § Vince animum, Caue ne bona defor-mes,&c. § Scip.ad Maſiniſſam,de quo Liui. de Sophonisba, & cæ. § animus rectus,bonus,magnus,proximum Deo facit & beatum,non for ma aut uires.ut infra.in uer.Beatus. § Sen.epiſto.31. in fi. Agnoſco, &c.epiſto.66.heſternum.in fi. § non quæram quæ ſit iniuria uniuer-ſorum,qui rerum formator,quis conuoluta diſcreuerit,&c. Sed quæ ſe des expectent animam ſolutã,quo iturus ſim,&c.habitat liber animus. Ad ſe omne ius ducet,contemptus corporis ſui certa libertas eſt,& cæ. Membra hominis,quæque uides animorum tenebrę ſunt, obruitur his animus,&c. § Sene.in Conſol. ad Martiam.car. ult.cap.incipe.in fin. eius.car.147.a terg.in prin.& cap.ſequen.proinde.cap.remoto,& cæ.§ Si propriam eius originem aſpexeris, non ex terreno & graui concreta corpore,ſed ex illo celeſti ſpiritu deſcendit,&c. § in conſolat.ad Albi nam.car.1.a ter.148.car.ſequen.ut antiquiora.in fi.cap.Seſtert.in me-dio,& in fi.car.149. § animus contemplator, admiratorque mundi, &c.Animus eſt qui diuites facit,&c.ipſe & eſt ſacer æternus, cui & non poſſunt inijci manus.Corpuſculum hoc iactatur huc illuc, &c. bis uin-cit,qui ſeſe uincit in uictoria. § Sen.in ſuis prouerb. § nihil magnũ eſt in rebus humanis,niſi animus magna deſpiciens. differentiam animi & animæ,not.Cel. § lib.2.cap.23.in fi. §

DE ANIMA.

Anima immortalis habenda,quia non eſt aliud quicquam, quo in ſe-ipſum moueat pręter animam,quodque ſemper mouetur,& quadam ra tione peragitur immortale eſt, neceſſario ingenita & immortalis eſt a-nima.Immortales eſſe Pherecides & Plato dixerunt.Ergo Dicearcus & Democritus errauerunt. Ex quo quicquid per ſeipſum & ſentit & ſem-per mouetur,quod enim principium motus non habet,nec finem habi-turum,&c.Cuius miranda ſolertia inueniendi, celeritas cogitandi,faci litas percipiendi,&c. § Lactan.libr.7.cap.7.8.9.10.§ Subſtantiam eſſe intellectilẽ per ſeſe agitabilem,dicit Plato ipſe, de quo Plut. § li. 4.de placit.cap.2.cap.7.refert & Tul.lib.1.Tuſculan.in med.§ Solus & homo igne utitur tertio elemento. Solus & uirtute utitur, cuius eſt

præmium

præmium tantum poſt mortem. § & cap.14.in med.ibidem. § Anima eſt aer conceptus, in corpore diffuſus. § plura.libr.ult.cap.17. in med.Sen.lib.de conſolat.ad Martiam.car.ult.a terg.proinde, &c.late Agrippa.cap.52.§ Integer animus totus exceſsit, paulumque ſupra nos commoratur,dum expurgātur inhærentia uitia, ſecumque omnis mortalis æui excutit,&c.Deinde ad excelſa ſublatus inter fælices, & cæ. Cum tanta celeritas animorum ſit,memoria præteritorum, futurorum prudentia,tot artes,tantæ ſcientiæ,non poſſe eſſe eam natura mortalem, cunque animus ſemper agitatur,nec finem eſt habiturus. Tul. § lib.de ſenectu.in fi.car.antepenul.& penul.in fi.car.89.in fi.§ Anima emiſſa non reuertitur. § dicit Hom.quem refert & ſequitur Plin. lib.7.cap.55.§ Democritum incuſans cum admiratione. §& li.2. cap.26.§ Inuiſibile quiddam eſt,in ſimilem quendam aliumque locū migrans,excellentem, purum,inuiſibilem,ad bonum ſapientem Deum. Si quidem pura diſceſſerit corpore,ad ſibi ſimile diuinum & immortale perueniet. Sin autem polluta impuraq; decedat, e contra,&c. § Plato in Phedro.car.4.in prin.in Phedo.car.eius.5.204.ante. 209. in princi. car.penul.ante.lib.10.de rep.in med.car.antepen.272.ante.in medio.§ An ignoras immortalem eſſe animum, Iudicesque habere, ſuppliciaq; pati maxima poſtquam corpora fuerint ſeparata. § lib. 12. de legi.in fi.eius per ipſum Plat. § Nunquam mortalis quiſpiam poterit Deum firmiter colere,qui hæc duo antea non acceperit, primum quod rerum omnium antiquiſsima eſt anima,atque etiam immortalis, quæ & omnibus dominatur. §Hom.li.23.Ilia.§ de Achille cum Patrocli anima, & in Inferni domibus anima & ſimulacrum, ſed mentes non inſunt omnino. § Tul.lib. de ſenect. in fin. § eſt animus cæleſtis ex altiſsimo domicilio depreſſus,& quaſi demerſus,in terram. Sed credo Deos immortales ſparſiſſe animos in corpora humana,ut eſſent qui terras tuerētur,quique cæleſtium ordinem contemplantes imitarentur uitæ modo atque conſtantia,nec me ſolū ratio impulit, ſed nobilitas etiam ſummorum philoſophorum, & authoritas. § & in oratio. Cyri ad filios,de quo Xenoph.ut c.præced. § nolite arbitrari,&c. § & lib.de amic.§ Is qui oraculo Apollinis ſapientiſsimus eſt iudicatus,dicebat ſemper animos hominum eſſe diuinos, ijsque cum exceſsiſſent è corpore reditum ad cælum patere optimo & iuſtiſsimo cuique,ut & per Scipionem diſputatum fuerat de immortalitate animorum. § lib.1.quæſtio.Tuſculan.in med. lib.de ſomno Scip.plura,ubi Macrob Plut.lib.4.de placitis.cap.7.li.de ſera numi. uind.car.350.§ Infra Lunam ipſam nihil eſt niſi mortale, & caducum præter animos, generi hominum munere deorum datos, quum patet æternum id eſſe, quod a ſeipſo moueatur,

quis

quis est,qui hanc naturam animis esse tributam neget?In animum est enim omne quod pulsu agitatur externo,ubi & Macrob. § cap. 14.li. 2.cap.12.13.14. 13.Ponta.in dial.Aegydius.cap.Ego uero. car.159.ante. § Antiquissima est ac naturalis de animæ immortalitate opinio, cum post obitum supersit anima,necesse est illam aut præmijs affici,aut supplicijs,&c. § Plut.lib.de sera numi.uind.car.360.a ter.ubi supra.§ Immortalitatis est argumentũ quia corporis uigor uires & similia post quinquages.annum homini deficiunt in dies,animi autem augescunt ultimum usque diem. Ita & ingenio, & natura abutitur qui aliter sentit quam illi ipsi sensere,qui rerum origini propiores fuere,ab initioque & urbes constituere, & conuentus hominum, sola superfutura dicit Plin. § lib.11.cap.53.de anima. § Dei est non pars,sed creatura. § Plato ubi supra.Cæl.lib.2.cap.22. § anima ipsa in Trinitate gaudet, intellectus memoria uoluntas.ubi supra. § cap.17.§ Has etiam tres animas dicit Iul.Camillus.car.42.Mens,ratio animalis. § Ponta.libr.2. de prud.in prin.car.168.in fi. § Vegetatiua,sensitiua,concupiscibilis, irascibilis,rationalis. § lib.3.in prin.car.182.a ter. § de ipsa curam principalem esse habendam dicit Plato, § in apolog.car.pen.in prin.§ neque corporum neque pecuniarum,neque aliarum omnino rerum curam prius uehementiusque quam animi habendam esse,ut & quam optimus sit. § lib.5.de legi.ubi supra.in prin.eius. § Nihil terrenum rebus celestibus uenerabilius est,& qui de animo aliter sentit, quam mirabilem rem negligat prorsus ignorat,ubi supra. § libr. ult. de legi.car. antepenul. in fi. § Ac reuera unumquenque nostrum animam ipsam immortalem esse,eamque ad Deos alios proficisci rationem suorũ operum reddituram. § & in Epino.in med.car.2.in fi.375.in fi. § Antiquiorem omni corpore animam esse omnem. § Tul.in 1.de legi.car. ult.ante. § Philosophiæ tanta uis est,ut cum cæteras omnes,tũ quod est difficillimum docuit,nosmetipsos nosceremus. Nam qui seipse norit, primum aliquid se habere sentiet diuinum ingenium in se suum sic ut simulacrum aliquid putabit, tantoque munere deorum semper dignum aliquid & faciet & sentiet.plura de hoc Cælius § lib.3.cap.6.§ Pecunia.infra.

DE AVARITIA.

Auaritia studium pecuniæ habet,quam nemo sapiens concupiscit,& quasi uenenis malis imbuta,corpus animumque uirilem effęminat, semperque infinita est & insatiabilis. § Salu.in Catili. in prin. quomodo illa uerba.Gel.lib.3.cap.1.metham.lib.1.Plato episto.7.in med. car.3. ante. § Homo, cumulandæ pecuniæ deditus, & in paupertate animi constitutus non audit,ac uti deridenda contemnit,ac impudenter rapit undique quicquid suppeditat sibi, & quasi cæcus non cernit se frustra

contem-

contemnere, inexplebilem explere concupiſcentiã.) dicta eſt, § ut not. Ponta.lib.de liberalit.car.2.in prin.99. § de nimio auendi affectu,habendi ac poſsidendi ardore deflagrantis, morbus inſanabilis, naturalis habendi cupiditas.

Tria continet genera,primum dicitur parſimonia,eius qui eſt paruo contentus,& hæc permiſſa,ſi cum honeſtate.non malus eſt quidem qui duntaxat parcus eſt. § Plato lib.5.de legi.in fi.car. ult. Ponta.ubi ſupra. § filijs & abundans,& neceſsitatibus de ea laudandus eſt.quantũ diſcordet parcus auaro. § Orat.epiſt.ult.Iuuen.Sat.14.car.2. in fi. § Frugi laudatur auarus.

Secundum genus eſt eorum qui diligentiſsimi ſunt cumulatores, nihil omnino profundentes,etiam ſine aliorum iniuria ſibi tantum ſtudẽtes,follem obſtringunt, aquam plorant ſparſam, præſegmina colligunt unguium,&c. § Plaut.in aulul.car.70.a ter.cap.poſtquam. §

Tertium eſt eorum qui rapiunt, latrocinãtur,decipiunt quoquo modo,& per uim capiunt, ut & in appetitus profundant & abliguriant, & ij deteriores profuſis habentur.Quietæ res haberentur ſublatis duobus uerbis,Meum & tuum,dicit Plato. § lib.5.de rep.car.4.in prin.241. & ſubinde.Sen.epiſt.90.in fin.Quis dubitare.car.46.in fin. lib.de moribus.car.71.a tergo.in med.& in ſuis prou.car.168.in fin.Quietiſsimã uitam.Eraſ.prou.1.in prin.§ Auarus non habet, prodigus non habebit. § Sen.lib.de remed.fortuit.cap.non ſum potens.car.73.in fi. Alcia.fab.73.Tul.in ult.parad.& libr.de ſenect.car. 5. fin.a tergo.de quo Eraſ.prou.exacta uia.§ Temerarium eſt enim exacta uia quærere uiaticum.Iuuen. § Sat.12.car.54.§ Non propter uitam faciunt patrimonia,ſed propter patrimonia uiuunt.Auarum hominem iudicas?arca eſt. §Sen.ubi ſupra.de remed.car.73.Orat.Sat.1.ſerm.car.242.Oda.2.lib.2. § nullus argenti color eſt auaris § & Sat.3.lib.2.Seruius, &c.car.185.epi. Ne perconteris, lib.1. § Perdidit arma locum, &c. § & car.ſeq. § Quem tenet argenti ſitis,&c. § Curt.lib. 4.§ Nihil nephas auaritiæ,Auro nil ſceleſtius,nihil iniquius quam amare diuitias. § Eccl.cap.10.b.Paul.ad Thimot.1.in fi.cap.ult. § Radix eſt omnium malorum cupiditas.Inexplebile Dolium,Cocleæ uitam uiuere,uictitant enim ſcuto ſuo,ficos diuidere,polypus. §Plutar. libr. de cupid.diuit.car.3.428. §

Quæ eſt maxima ægeſtas,auaritia. § Eccl.cap.6.a.Sen lib.de moribus in med.ubi ſupra.§ bellua immanis. §Salu.li.de rep.car.101.§ eſt ut canis fruſtulum panis deuorans. § Sen.epiſt.73.in fi.quod quęris,&c.libr. 2. de benef.cap.Quando Lentulus augur.car.101.a tergo. Orat.Sat.1.libr.1.Iuuen.Sat.6.car.27.in fin. § Suaue habent ex ma-

gno tollere aceruo. Est aliquid plenis pomaria carpere ramis. Oui. Nullus emptor difficilis. § Eras. prou. 2250. car. 260. in fin. § Auarorum filij iactant sua bona, effecti domini patrem imitantur. § Orat. Sat. 2. lib. 1. § vix credere posis, quã sibi non sit amicus, &c. § Plutar. lib. de cupidit. diuit. car. 4. Ponta. lib. de liberalit. car. 2. cap. auaritia, & car. 103. a terg. § Cisternæ rimosæ persimiles, quas nullus implet imber. Semper auarus eget & seruit. § Tul. in ult. parad. Orat. epist. Troiani belli, Oda 2. nullus argento. § Semper inops quicunque cupit contentus honesto, Fabricius paruo. Claudianus in Ruffin. § li. 1. § Multa petenti multa desunt. § Orat. etiam Oda, Inclusam Danaem. Plat. lib. 5. de legi. car. pen. ante. 329. § paupertas non in diminutione pecuniarum, sed in acquirendi insatiabili cupiditate consistit. Qui de excipiendo etiam cogitat, oblitus est accepti. § Sen. epistol. 74. in prin. Errare, &c. § Insatiabilis oculus cupidi. § Eccle. cap. 14. b. § Nihil non auro expugnari potest. § Tul. in prima parad. in prin. Orat. Oda. 16. lib. 3. Plutar. in apophtheg. car. 6. uel 127. § de Asino auro etiam onusto. § ex Tul. ad Atticum lib. 1. car. 27. in prin. Quæris ex me. § Ambitione mala, aut argenti pallet amore. § ubi supra, Sat. 3. lib. 2. § Nullum officium tam sanctum ac solenne, quod non auaritia uiolari soleat. Tul. § in oratio. pro Quintio, & pro Amerino, & in 2. offic. car. antep. Liui. in oratio. Catonis de Oppia lege. Plutar. lib. de cupidit. diuit. car. 2. § nullum tetrius uitium est auaritia præsertim in principibus & magistratibus. Auaritia & Luxuria omnia magna euertunt Imperia, bellua fera, immanis, insatiabilis, intoleranda est, diuina cum humanis permiscet. § Salu. in Catili. car. 3. & libr. de rep. car. 101. § Noli anxius esse in diuitijs iniustis, quia non proderunt tibi. § prou. cap. 28. a. Eccl. cap. 6. in prin. Eccl. cap. 5. b. § Multa cõcupiscẽdo, omnia amisit. § Sen. epi. 16. in fi. Liquere, epi. 90. Quis dubitat. § Qui multum habet, plus cupit. nunquam parum est quod satis est, neminem pecunia diuitem fecit, immo contra, nulli non in amorem sui cupiditatem incussit. § epistol. 19. Quotiens. § maiora cupimus quo maiora uenerant, multoque concitatior est auaritia. § lib. 2. de benefi. cap. Quando Lentulus. § Quæ sunt maximæ diuitiæ? non desiderare diuitias. § Idem Sen. lib. de moribus, ubi supra. § dum de incremento cogitat, oblitus est usus, ratiocinationem accipit, forum conterit, calendarium uersat, fit ex domino procurator. § Sen. epist. 14. Fateor, &c. Iuuen. Sat. 14. § Vt locuples moriaris, &c. § Geu. libr. 1. car. 124. Al Marchese. Velem. § Auarus ipse miseriæ causa est suæ, in nullo bonus est, in se pessimus. Sen. Diues qui fieri uult, & cito uult fieri, sed quæ reuerentia legum?

Quanta

Quanta eſt dementia Hæredis ſui res procurare, & ſibi negare omnia, ut tibi ex amico inimicum magna faciat hæreditas. § epi. pen. in med. per eundem. car. 68. a ter. Eccl. cap. 14. a. b. Plutar. lib. de cupid. diuit. car. 3. § Velut aſinus balneatoris, qui ligna deportans fauillis ſemper oppletus eſt. Immo ſi quando moriatur, nunquam indicare Theſaurum filio uoluit ſuo. § Plaut. in aulul. car. 65. cap. 1. in med. Eraſ. prouer. quod index. § aurum indice conſtat, homo per aurum. § Atticus moriens. car. 207. car. 187. § Nanque aſinus dorſo pretioſa opſonia portat, Seque rubo ac dura carice pauper alit. § Alciat. fab. ſua. 85. Orat. Sat. 3. in fin. lib. 2. ſermo. Si quis ingentem frumenti, &c. § Nõ uxor ſaluum te uult, non filius, omnes uicini, &c. Miraris cum tu arg. poſt omnia ponas. § Orat. etiam Sat. 1. lib. 1. in fin. § Inexploratus homo. § Sat. 3. lib. 2. § Qui nummos aurumque recondit, &c. Auarus niſi cum moritur, nil recte facit. § Sen. in ſuis prouer. car. 167. prouer. car. 346. Virgi. in 3. § Quid non mortalia pectora cogis, auri ſacra fames? Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. § metham. libr. 1. Iuuen. Sat. 12. car. 1. uel 54. § non propter uitam, &c. § Sat. 14. in med. Orat. Oda. 16. libr. 3. Incluſam Danaem, Sat. 1. libr. 1. Nil ſatis eſt. § Creſcentem ſequitur cura pecuniam, maiorque fames. Qui argentum theſaurizant & aurum, non eſt finis acquiſitionis eorũ. § in Baruch. cap. 3. b. § amor urget habendi. Virg. in georg. Nunquã diues agit qui trepidus gemens ſeſe credit egentem. § Boet. in 2. de conſol. car. 16. § Auiditate rapiendi multi exercitus perierunt, alibi in uer. milites. nu. 11. de Mithridate, de Samnitibus, de Aſtapanis populis. Per tanta nauigatur maria, non uirtutis, ſed ſpe lucri. § Plin. libr. 2. cap. 48. unde metham. in prin. § Itum eſt in uiſcera terræ, effodiuntur opes. & in uer. ſpes, infra. Vt aliquid auri extrahamus terram peruertimus. § Sen. in ſuis prouer. § Aurum irrepertum cum terra cælat ſpernere fortior, quam cogere in humanos uſus, &c. Orat. § libr. 3. Carm. Oda. 3. Iuſtum, &c. libr. 2. Oda. 2. § Nullus arg. &c. Abdito terris. Inopi parua deſunt, auaritiæ omnia. Inſtructa inopia eſt, in diuitijs cupiditas. Angelus Raus Neapolit. Iuriſconſ. ab ancilla uerberari iuſſus, denudatis uertebris, quia præmium parcum a clientulo repudiãs amiſerat. § Ponta. lib. de liberal. car. 101. in fin. § Auarus prodigo deterior eſt, & profuſo, quia largus multis prodeſt, ille nulli. § Ponta. ubi ſupra. car. 102. ante, ex Plut. lib. de cupid. diuit. car. 3. a ter. 428. § auaro quid mali optes? niſi ut diu uiuat. Alienum nobis, noſtrum plus alijs placet. § Sene. in ſuis prouerb. § cuius mortem amici expectant, uitam oderunt. Effugere cupiditatem eſt regnum inuenire, ubi ſupra. Qui propter pecuniæ uel libidinis amorem moritur, oſten-

dit se nūnquam sui causa uixisse.

Liberal.infra. DE BENEFICIIS.

Beneficium est beniuola actio tribuēs gaudium, capiensque tribuendo in id quod facit prone & sponte sua parata, dicit Sen. § libr. 1. de benefi. car. 2. a terg. cap. quid est. car. 97. a terg. § Dare beneficium, est Deum imitari. § ubi supra, lib. de moribus, car. 71. ante. in fi. & lib. seq. in fin. De form. hone. uitæ, cap. de Iust. car. 72. in fin. § Amabis Deum, quem in hoc imitaberis, omnibus prodesse, nulli nocere, &c. § lib. 3. de benefi. car. 2. cap. utinā quidem. in fin. car. 103. in fi. § generosi animi est & mag. iuuare & prodesse. Qui dant beneficia, deos imitātur, &c. Omnibus bene faciendum est, non simulate dando etiam ingratis, sicut & sceleratis Sol oritur, & piratis patent maria. § Sen. ubi supra. lib. 4. car. 107. cap. Mundus inquit. cap. propositum, in fin. eius. car. 109. cap. Dij quoque multa ingratis. § rationem exprimit, quare etiā malis prodest, & beneficia confert Deus ipse, quia sanctius est prodesse malis propter bonos, quam bonis propter malos deesse, quoniam separari non possunt, & congiarium accipiunt ab Imperatore digni & indigni, tanquam ciues, non tanquam mali ciues. Medicinæ & sceleratis tribuuntur. § ubi supra libr. ult. cap. pen. eius. & cap. ult. § magni est animi perdere beneficium & dare. Quid ultra per Matheum? § cap. 5. g. § & alios Euangel. Omnino magni est animi obliuisci iniuriarum, & illis præter spem adesse, omissis simultatibus & odijs. Vnde beneficium maius est, ut non expectatum. § Ponta. libr. de benefic. car. ult. ante. 122. lib. de magnanim. sec. car. 259. a terg. § nihil Deo similius quam benefacere cunctis, tueri humiles, unum pro omnibus laborare, insudare, curas suscipere pro uniuersis. § Plutar. in uita Demet. regis. car. 2. § Demet. rex Cillem captum una cum amicis liberum remisit ad hostem libenti animo. & ut infra. in uer. parua quædā. § car. 3. seq. Lactan. li. 5. cap. 18. in med. li. 6. cap. 18. in med. § Viri iusti est non lædere quenquā, sed prodesse in omnibus unicuique. § Plato in Clito. car. 120. a terg. in fin. & in Crit. car. 2. a terg. in med. 196. lib. 7. de rep. car. 2. a terg. § hostibus etiam beneficium præstare. § Pont. li. de liberalit. cap. cum hostibus. car. 112. a terg. & ibidem libr. de benefi. ubi supra hic. § quia sanctius est prodesse malis, & ut supra hic. Deus est mortali iuuare mortalem. § Plin. li. 2. histor. cap. de Deo in med. Tul. in 2. offic. in prin. car. 3. in prin. § Secundum deos homines hominibus maxime utiles esse possunt. § Budæ. in pand. 1. car. 220. in fin. Home. in 6. Odiss. car. 4. § Iupiter ipse tribuit hominibus diuitias bonis & malis, quomodo uelit unicuique. dicebat etiam Alex. Mag. de quo Plutar. in eius uita. § car. 7. a tergo. in med. § regium esse, ut a

quibus

quibus male audias, in eos magis sis beneficus. Geu. § epist. 1. in fin. Plaut. in Pseud. in prin. car. 1. 222. a terg. § Iuuabo aut re aut opera, & consilio bono. § Tul. in 1. offic. car. 5. a terg. § communes utilitates in medium afferre. § Sen. li. de tranqui. uitæ. cap. de exercit. animi. in prin. car. 152. a terg. in med. § homo homini debet, cognatus cognato, ciuis ciui, opera, patrocinio, cõsilio, pecunijs, disciplina. § Põta. lib. de benefic. in prin. car. 119. ante. 121. a terg. § nullum esse uitæ genus potest ad quod beneficentia non penetret, nullus tam diues aut potens qui non alterius indigeat opera, nullus adeo inops & imbecillus qui non conferre aliquid benefaciendo ualeat. § li. 1. de magnan. cap. Pub. Scipio, in med. eius, Tul. in 2. offic. car. 42. ante. & in fin. 45. a terg. § claros largitas facit, odiosos auaritia. § Ponta. ipse. lib. de liberalit. cap. Cum igitur. car. 110. ante. & in uer. liberal. § prodesse decet hominibus multis, uel paucis, uel proximis, uel sibi saltim. § Plin. epist. 30. lib. 9. Laudas mihi. Sen. libr. de beata uita, car. eius ulti. ante. in med. 142. § Non desinemus communi bono operam dare, adiuuare singulos, opem ferre, ẽt inimicis, eniti manu. § Ponta. ubi supra. cap. Nec uero. car. 121. & lib. 1. de magnan. in med. cap. primum igitur. car. 234. in prin. § Succurre paupertati amicorum, imo occurre. § Sen. lib. de moribus. car. 71. ante. in fin. Plaut. in Amphit. car. 24. a terg. cap. satin. in fin. § beneficium dignis ubi des, omnes obligas. § Sen. in suis prou. § Munifica sum bonis, prosum probis. Istæc dicta experiri te malo opera & factis. § Plaut. ipse in capti. cap. quæ res. car. 87. ante. § Quibus præsertim bene faciendũ. § Tul. in 1. offic. in med. car. 11. & lib. de amic. car. 5. uel 95. § coniugi, liberis, fratribus, uicinis, inter omnes societas quædam est, maior autem ut quisque proxime accederet, potiores enim ciues propinqui. § & in fi. li. 1. car. ult. a ter. § nam tunica pallio propior est, & genu sura. § Eras. prouerb. 290. 2406. § Opta uicino, prius tibi, prima enim charitas incipit a seipso. § Gel. lib. 5. cap. 13. Ponta. lib. 1. de sermo. car. 197. ante. § si quis curam non habet suorum, & maxime domesticorũ, fidẽ negauit. § Pau. in prima ad Thimoth. cap. 5. b. Immo, & Tul. lib. 1. de legi. in med. car. 296. § Vt nihilo diligat plus sese quam alterum, Diliges proximum tuum sicut teipsum. § & lib. 1. offic. car. 10. lib. 2. car. 44. a ter. § Vt quisque maxime indigeat, benefac humili & calamitoso. § Eccl. cap. 12. b. § Dandi & accipiendi commertium beneficij, &c. § Valer. cap. de ingrat. in fin. Plaut. in Persa. car. ult. ante. 266. § Improbus est homo qui beneficium scit sumere & reddere nescit. Si quid bonis bene fit, esse idem & graue & gratum solet. Beneficentia sit ne cui noceat, & cui maxime indigeat. § Tul. in 1. offic. car. 5. ante. car. 10. lib. 2. ubi su

pra.car.43.in prin.car.49.a terg. § Qui lucro tantum seruit, iniuriã dignitati facit.plura notat Iosep. § libr.4.antiquit.cap.7.§ in legibus Dei condignum donum quale est, quoi dono datum est. §Plau. in Amphit.cap.bene uale,in fin.car.16. § Malo si bene feceris,id beneficium interit,bono si quid male facias, ætatem expetit. § in pen. cap.iam illuc.car.244.a terg.cap.fuit hodie.car.251.in prin.§ bonis bonus bene feceris, benefacta benefactis alijs,&c. beneficium præstans serius aut citius tantundem consequitur tandem. § Herodo.li.7.cap. 4.in prin. § Ita te aliorũ misereat,caue tui alius misereat. § Plaut.in Trin.cap.quo illic.car.234.a tergo. in med. in Trucul.cap. lepide.car. 311.in fin.§ Mauelim mihi inimicos inuidere,quã me inimicis meis. Amicus ferentarius dicitur,& promptus factis. § in Trin.cap.minus. car. 295. in fin. § Superstitio uitanda pauperibus & mendicantibus. Eleemosynam dando aperte & locis publicis ad ostentationẽ. §Orat. li.poet.in med. § Qui didicit patriæ quid debeat,& quid amicis,&c. quo frater amandus & hospes. § Ponta.lib.de liberalit.cap. de toto. car.109. in prin. § Iniustitiam utentes præsertim in proximos. §& cap.de benefic.car.ult.ante.122.Sen.lib.de benefi.car.99.& in suis pro uer.§ cui semper dederis,ubi negas,rapere imperas.Quid,cui,& quo modo des,prius explorandum. § Ponta.lib.de liberalit.cap. erit igitur.car.104.105.108.in prin.§ elato enim inopi atque ingrato nil in tollerabilius. § Tul.in oratio.pro Plancio.in fi.car.4.fin. § Ne benignitas sit maior quam facultates. § Tul.d.car.9.a terg.in fi.§ largitio enim non habet fundum. §d. li.2.car.43.ante.Eras.prou.932. 2950.1658.Policrates.Plin.d.epist.30.Plutar. libr. de discri. adulat.c. 382.§ factis adiuuandus est amicus,non in malefactis. In consilijs, non in iudicijs.quandoque declinandum a iusta causa. § Pont.d.lib. de benefic.car.3.120.§ beneficia non sint excessiua. § Plin. epist. 4.lib.2.si pluribus.§ Vt quibus possis & sæpe & multum prosis. In alios,sinus excutiendus,ut tui ipsius non immemor uideare,ubi supra. §Ponta.de liberal.car.104.a ter. in prin. § manu igitur serendum est, non corbe. § prou.de quo Eras.nu.2052.§ Vt de Agrippa rege Iosep. § lib.18.antiquit.Iud.cap.15.in prin.Ponta.d.car.98.a terg.cap. Quoniam,Sen.lib.6.de benefi cap.Platoni.car. 116. a terg.§ prodigus & stultus donat,quæ spernit,& odit. § Ora.epist. Quinque. car. 199.§ Ignorans quid distent æra lupinis. Sapiens dignis ait esse paratum, oderat Agesilaus rex,de quo Plutar. § in eius uita.car.ult.ante. in fin.209.§ eos quos immemores beneficiorum uidebat,gaudebatque animo, quum turpes homines inopia laborantes intueretur. Nec omnia,nec passim,nec ab omnibus. § prou.de quo Eras.nu.1316.de

quo Politia.in 95.miſcell.Sen.epiſt.81.in med.car.36.in prin. Quereris,&c. § Sapiens omnia examinabit ſecum,quãtum acceperit,a quo, quando,ubi,quemadmodum. Itaque negamus quẽquã ſcire gratiam re ferre niſi ſapientem, non magis beneficium dare quiſquam ſcit qui ma gis gaudet dato,quam alius accepto. § Sen.lib.2.de benefi. cap. ſunt quædam.car.100.in prin. § Initia beneficiorum ſuorum ſpectare,tũ etiam exitus decet,& ea dare quæ non tantum accipere, ſed etiam acce piſſe delectet.Donandi ratio eo ſpectet,ut quibus poſsis,& ſępe & mul tum poſsis.Nec tam prætioſa,quam & rara,& exquiſita, non & in com petentia. § Sen.lib.1.in fi.ubi ſupra.car.98.cap.ſi arbitrium. § non tam conſilio quam opera. § Ponta.lib.de benefi.cap.Ab his quoſdã. car. 134.lib.de liberal.cap.ſec.loco.lib.de mag.cap.principio. § Tẽperanda eſt liberalitas,ne nimia profuſione inareſcat,in te uero ratio cõ ſtabit etiam ſi modum exceſſerit. § Plin.epi.4.lib. 2.ſi pluribus,&c. ubi ſupra.Tul.lib.ſec.car.42. in fin.§ Quia multi patrimonia effude runt inconſulte largiendo.

Non tam prætioſa quam pulchritudine,raritate, & uel elegantia referta. § Sen.lib.1.ubi ſupra,cap.Sequitur.in fin.eius.car.98. & cap.ſi arbitrium. § Nec quæ dantur quibuslibet, § ubi ſupra. cap.ad pro poſitum.Ponta.lib.de mag.car.pen.a ter.134. § de muſca incluſa ſuc cino,de camelopard. & aſino maculoſis pilis uirgato, & paribus lineis, ut picto. Nã quod quibuslibet datur, nulli gratum eſt,gratiſsima ſunt beneficia parata,facilia,occurrentia ſine mora. §lib.2.in prin.car.99. in prin.lib.ult.cap.Platoni.car.116. a terg. § Debes non tantum mihi præſtare,ſed tanquam mihi. § Sen.epiſto.19.in fi.Exulto. § Beneficia parant amicitias,ſi collata,non ſparſa ſunt. § Eraſ.prou.1853. Terent.in And. § Obſequium amicos,&c.Reddens beneficium ſine uſura,ingratus eſt. § Tul.d.lib.1.car.10. ante.§ maiore menſura ſi potes.iuxta Heſiodi ſententiam. § Sen.epi.81.in med.Quereris, &c.

Tam magnum quam acceptum & charum. Imprimis uidendũ, quo quis animo,ſtudio,beniuolentia fecerit.Munus magnum, ſed uti acceperis. § Tul.d.car.10.lib.3.in fi.car. ult. § Aliquando uoluntas dãtis longe prætioſius donum ipſum efficit. § Ponta. libr. de mag.car. penul.in fin.libr. de liberal.car.107.in prin.134.a ter. princi.munera.§ Munus exiguum ſed oportunum,& quod obuiam uenit. § Sen. lib.2. cap.2.de benefi.Moleſtum uerbum.car.99.Eraſ.prou. 2900. § Quis quam quod acceperit. § Sen.d.epiſto.19.in 1.Exulto.Ouid.in epiſt. Helenæ. § Munera ſunt author, quæ pretioſa facit. Multo gratius ue nit quod facili quam quod plena manu uenit. § Sen.d.lib.1.cap.2.in prin.beneficia,&c.car.ſequen.ſequitur,in princ.eius.li.2.cap.1.§ Pri

mo necessaria demus, post & utilia, inde & iucunda. Mola tantum salsa litant qui non habent Thura. § Plin. in præfat. operis. in med. Valer. cap. de instit. antiqu. in med. Sen. d. lib. 1. de Socrat. car. 97. in fi. § Do no tibi quod unum habeo. Me ipsum, quia pauper sum. Cogitesq; alios, &c. dixit Aeschines ad Socratem, et Pætus ad Augustum Imp. § Sene. lib. 2. ubi supra. cap. nullus magis. car. 101. § Effecisti Cæs. ut uiuerē & morerer ingratus. Et de Furio in Augustum, etiam per Cęliū. § li. 7. cap. 28. Sen. ipse lib. 5. de benefi. cap. causam. car. 114. ante. Geu. lib. 2. car. 33. 39. de Charitate. §

Beneficium non ualet in inuitum. Nullum beneficium esse duco id, quod cui facias non placet. § Plaut. in Trin. cap. Sta ilico. car. 297. a terg. Orat. episto. ult. lib. 1. Vertumnum. § Quis enim inuitum serua re laboret? § Eras. prouer. 2935. officium. car. 312. in fi. Ponta. lib. de benefi. car. 121. penul. eius in prin. § Nec de re incompetenti. § Sene. ubi supra. cap. sequitur. car. 98. § ut seni arma uenat. Rustico libros, studioso frena. § li. ult. car. pen. ante. 121. cap. de altero, § Vt non in Senem, ita & in puerum, in mulierem, alienigenam, in canem. § Eras. prouer. 952. Plut. in pseud. cap. pseudole. in med. car. 226. § Canem fugitiuam agninis lactibus. Beneficium dando accepit qui digno dedit. prouer. de quo Gel. § lib. 17. cap. 14. Macrob. lib. 2. cap. 7. Sen. in suis prouer. § Cui des uideto, quia altissimus impios odio habet. § Eccl. cap. 12. a. b. § Si benefeceris scito cui feceris, ut supra. Benefac iusto, da bono, & non receperis peccatorem, benefac humili, & non dederis impio. § Ponta. d. li. de liberalit. cap. In habendo, car. 105. ante. § Propensior sis in calamitosos, nisi forte digni sint calamitate. § Tul. in 2. offi. car. 44. a ter. li. de senect. car. 2. in fi. § nec enim in summa ino pia leuis esse senectus potest, nec sapienti. § Valer. cap. de liberal. exēplo. 3. in fi. Tul. ubi supra. car. 44. 46. 42. in fi. § proborum & impro rum delectus habendus. § Sen. ubi supra. d. lib. 1. in fi. cap. penul. Ad propositum. car. 98. a ter. Plaut. in Amphit. car. 24. a terg. § Munifica sum bonis, prosum probis. § Ponta. lib. de liberalit. cap. Erit igitur. car. 104. ante. 105. a ter. §

Beatius est dare quam accipere. § ubi supra. d. car. 104. a ter. lib. de magnanim. cap. Publius. c. 234. a terg. Iuuen. Sat. 5. car. 20. a ter. § Maior habeatur donandi gloria, &c. beneficium accipere, est libertatem uēdere. Sen. in suis prouer. Vnde eleemosyna prodest non tantum accipiētibus quam dantibus, quia dans liberalitatem declarat, & præmiatur a Deo accipiens ab homine. § Sen. in suis prouerb. & car. 71. a terg. in prin. Eras. prouerb. 172. in act. Aposto. cap. 20. in fi. Eccl. cap. 4. in fi. § non sit porrecta manus.

Quod bonis bene fit beneficium, gratia ea graui da est bonis. Plaut § in capti.cap.iam ego.in fi.eius.car.86.ante.Sen.episto.19. in fi.Exulto,&c.Eccl.cap.12.in prin. §

Benefacta male locata malefacta arbitror, dicit Ennius de quo Tul. § lib.2.offic.car.44.Plaut.in pen.cap.Iam istuch.car.244.a ter.§ Malo benefacere tantundem est periculum quantum bono malefacere, malo si benefacias,&c.Male collocata,male debentur. §Tul.d.libr.1.in prin.car.6.a terg.Sen.lib.de benefi.in prin.car.96.a terg. in prin.& lib.14.cap.hæc ne aliam.car.107.ante. § Si turpi datur nec honestum est nec beneficium,nisi cum ratione & electione. § car. sequen. depositum,&c. § ne dicendum sit,mallem perdidisse quam dedisse,mala est inconsulta donatio.Pars beneficij est si belle negas quãdo petitur.Gellius § lib.17.cap.14.Macrob.lib.2.cap.7.car.308.Ponta. de liberal. car.104.Sen.in suis prouer. § minus decipitur,cui negatur celeriter. Beneficium non spontaneum, dicitur officium hermonium. § Eras. prouer.1550. § benefac amico ante mortem,mortuo qui mittit munus,nihil illi dat,sibi adimit. § Eccl.cap.14.c. Sen. in suis prouerb. § Qui de excipiendo cogitat,oblitus est accepti. § Sen.epi.74. in prin. Errare mihi,&c. § Gratus esse debet non tam qui accepit, quam qui accipere potuit. § Tul.in oratio.de Prouint.consular. car.80. in fin. Plin.lib.3.episto.4.lib.2.episto.13.Sene.ubi supra.lib.1.cap.2.in prin. car.96.in fi.episto.81.in fi. Quereris. § Ita est comparatum, ut antiquiora beneficia subuertas,nisi illa posterioribus cumules, si quid unũ neges,&c.Beneficia perdenda sunt multa,ut semel ponas bene.Plautus § in Trin.cap.Quo illuc.car.294. a terg. § benefacta benefactis alijs pertegito ne perpluant.Beneficium sæpe dare,docere est reddere.Sene. in suis prouerb.Bonus iudex est qui nouit dispensare quod dandum est & quatenus.Errât qui ęstimat facilem rem esse donare. § Sen.libr.de beata uita.car.penul.141. § beneficium qui dare nescit,iniuste petit. beneficia plura recipit,qui scit reddere.

Qui cito dat,bis dat. § prouer.de quo Eras.nu. 791.plura. Alcia. fab.108. de gratijs.§ fac cito si quid facis.Nam scito te tantum demere gratiæ, quantum moræ adijcis. Qui tarde facit diu noluit. § Sene. plura.lib.1.de benefi.in prin.eius,cap.1.in med.lib.2.eiusdem.cap.Nihil æque.in princ.Ponta.lib.de benefi.car.ult.cap.Periclis.Machia.libr. 2.discurs. cap. 15. § Quæstionem ad hoc proponit pulcram Petrus Areti.lib.suo epistol. § car.31.a ter.ad Anto. Leuam. § Nemini libẽter debet reddere quod non accepit,sed expresit.Non dare est uitiũ ingratitudinis anteuertere. Quæ memini mora mera est. § Plaut. in pen. car.243.in prin.cap.Ita me.Sen.ubi supra.li.2.cap.nihil.cap.1.lib. primi.

primi. § gratisſima ſunt beneficia parata facilia occurrentia,&c.uel ut non requiſitus. Tardo amico nihil eſt quicquã inæquius. § Pont.li.de benefi.cap.atq;.car.ult.122.Plaut.in pen.ẽt cap. Ita me.in prin.ubi ſupra. § Exempla de Põpeio tunc iuuene in Syllam tunc præpotentẽ. De Scanderbego in Alfonſum regem Neapo. § Ponta. libr.de magnan. lib.1.car.245.a terg. Plut. in eius uita. § nec expectemus dum rogemur,cunctatio abſit. § Tul.li.de amic.car. 100. in princ. § Decet hominem qui uolt,&c. § Plaut.in rudent.cap.Neptuno.car.277.ante. § Non tulit gratis qui cum rogaret accepit. § Sen.lib.2.in prin. car.98.in fi.ubi ſupra. § bis eſt gratum ſi ultro offeras. Inopi beneficium bis dat,qui dat celeriter. § Sen.in ſuis prouer. § Munerum animus optimus. E contra autem durum eſt negare cum rogeris. Quan to durius antequam rogeris. § Martial.lib.2. in Sextum. Eraſ. prou. 1605.Ponta.de liberal.cap.Quoniam.car.115.a terg. §

Animo beneficia conſtant & iniuriæ. § Sen.epiſto.81. in princip. Quereris. § In primis quo quis animo, ſtudio, beniuolentia fecerit ponderandum eſt. § Tul.in 1.offic.car.10.a terg.Sen.lib.1.cap.1.de benefi.car.96.a terg.in prin.car.2.a terg.cap.Quid eſt. § Dignus eſt decipi,qui de recipiendo cogitauit, cum daret. Eodem animo debetur beneficium quo datur,& ideo, &c. § & cap. quid eſt. § Animus eſt qui parua extollit,ſordida illuſtrat, magna & in pretio habita dehoneſtat,nec quicquam triſte miſcendum,aliter panis dicitur lapidoſus. Sene. § lib.2.cap.in omni.car.99.& car.ſequen.Fabius,& lib.4. cap.de poſitum.car.107.a ter. §

Ad animum tendit æſtimatio mea, pauperi uiro bono dabo, eligam uirum integrum. § & lib.ſeq.in prin. § Simplicem, memorem,gra tum, alieni abſtinentem. § epiſt.81. ubi ſupra. §

Hilari uultu dandum,&c. § Eccl.cap.35.b.Pau.in 2. ad Corinth. cap.9.b.Sen.lib.2.O ſuperbia.car.100. in princ. § Iucunda ſunt quæ humana fronte & celera,placidaque tribuuntur. § Pont. de liberalit. cap.ad eum autem.car.110.a terg. § Infælicitas domini,ingratum ſer uum facit. § Eccl.cap.13.d.humilis animus.Dion.libr.37.car.15.in princ.de Catili.coniurat.Apia.lib.1.car.32. in prin. § Nullum ulterius ex amicis(ut in aduerſis mos eſt)in fide permãſurum. de Mario pul ſo,& clade Pompeij, § Cæſ.ipſe.lib.3.ciui.in fi.car.antepen. § Siue deſpecta eius fortuna(ut plerunque in calamitatibus) ex amicis inimici exiſtunt,cum fortuna mutauerat fidem. De Acceduce Liuius § li.22. car.4.a terg.in med.96.Ioui.in Selymo Imp.Turc. ubi de ipſo. §

Dum impetrant boni ſunt,poſt fiunt peſsimi. §Plaut.in Capti.car 84.in prin.cap.Dij immortal.in fi. in Trin.cap.quo illic.car.294.in fi

Is.

Is eſt immunis.Sen.epiſtol.9.hæ ſunt amicitiæ.Eccle.cap.29.a.plura.§

Donec accipiunt oſculantur manus dãtis.Si autem potuerit reddere aduerſabitur.Solidi uix reddet dimidium,&c. § prou.cap.19.in prin ci. § Diuitiæ addunt amicos plurimos,multi colunt perſonam poten tis, fratres hominis pauperis oderunt eum, inſuper & amici procul receſſerunt ab eo. § Dion.li.41.car.7.in prin.uel 97. § Amicitias, & inimicitias,non ex re,ſed ex commodo ęſtimare. § Salu.in Catili.car. 71. § beneficia,niſi neceſsitate aut occaſione cogente,& in oblitum, neque aliqua eſt gratia poſt beneficium. § Home.libr.4.odiſſ. car.3. fin.a terg.Ponta.lib.de benefi.car.ult.Periclis,&c.car.122.Sen.de Cæſare in militem.lib.5.de benefi.cap.Cauſam dicebat.car.114.Tacit.lib. 20.in fi.car.penul. in fi. 86. § nimius commemorandis quæ meruiſſet. § Ponta.de liberalit.car.penul.a ter.116.li.de magnan. car. 235. cap.quando autem. § Beneficium exprobrantes. § Eccl.cap.41.in fi. § Cum dederis ne improperes. Odioſum genus hominum officia exprobrantium,quæ meminiſſe debet is in quem collata ſunt. § Tul. lib.de amic.car.105.ante.Ponta.de liberal.car. 107. cap.quanquam. § beneficium qui ſe dediſſe dicit,petit. § Sen.in ſuis prouer. § memo rem immemorem facit,qui monet quod memor meminit. § Plaut.in pſeud.cap.ſi nunquam.car.233.& in Capti. cap. Quæ res.car. 86.a ter. Sen.lib.2.de benefi.cap.licet.car.99.Plut.li.de adulat.car.382.in prin.§ Non eſt dicẽdum quid tribuerimus. Qui admonet repetit. Meminiſſe quandoque refert,ut ſupra.cap. Cauſam dicebat. Lacerat animũ & pre mit frequens meritorum commemoratio. § Sene.ubi ſupra. car.99.a ter.cap.1.& cap.Arceſilaus,in fi.& cap.licet,&c.ibidem. § Altera ma nu fert lapidem,panem oſtentat altera. § Plaut.in aulul.cap.præſagibat.car.69.Eraſ.prouerb.729. 3359.panis,&c.Sene.libr. 2. de benefi. cap.1.Plut.lib.de diſcri.adulat.car.382.ante. ubi ſupra § nulla res ca rius conſtat,quam quæ precibus empta eſt. § Sen.ubi ſupra. cap. licet.in fi.Geu.lib.1.car.360.§ admonitio tædium facit,odium expro bratio.

Si turpi datur nec honeſtum,nec beneficium eſt. § Sen.libr. 4.cap. hæc ne.car.107.cap.Dij quoque multa.car.109. § inter turpes iactu ras malum munus eſt. § li.de beata uita,per eundem.car.141.in prin ci.§ Noli offerre munera praua,non enim ſuſcipiet illa,&c. § Eccl. cap.25.c.plura not.Agrippa.cap.65. de mendicit. car.1. § Hoſtium munera non munera. § Eraſ.prouerb.235.§ Ambitio talis eſt non liberalitas.infra.in uer.Ratio. Beneficio & iniuria affectus quid præferat. Natura compertum eſt ut altius iniuriæ quam merita deſcendant. § Sen.lib.1.de benefic.in princ.car.96.Dion lib.37.car.penul.ante.lib. 38.car.

38.car.7.ante.ubi de Cicerone.car.28. in prin. § Beneficio quandoque & in uiros bonos extinguitur ius iniuriæ. § Sen.epist.81. in prin. car.35.in fi. quereris, &c. § pluris æstimo beneficia quam iniuriam, preces claudæ sunt & rugosæ, offensa autem robusta. § Home. lib.9. Ilia.car.4.fi.100. a ter. § Capra Siria,prou. § de quo Eras.prou. nu. 920.§ Effundens lac datum,& in Selymum qui Mustaffam interemit. not.Ioui. § in eius uita.Plin.episto.4.in fi.lib.3.Quamuis Machia. li. 1.discur.cap.24.lib.3.cap.4.lib.4.histor.car.107.ante. lib.de prudent. cap.7.in fi.8.in fi.§ non ab omnibus accipiendum est,graue est enim tormentum,debere cui nolis. §Sen.lib.2.de benefi.cap.Quidam,car. 100.a terg.§ Non inijciendam cuique dextram,dixit Pythagoras,de quo supra.in uer.Amic.Datur enim a uolente uolenti,unde prou.quod dedi datum nollẽ. § de quo Eras.prou.nu.1359.§ Simul da & accipe. § Eccl.cap.4.in fi.14.c. § non sit parata manus tua ad accipiendum. In diuisione sortis da & accipe. Philanti dicuntur sua diligentes, alienaque spernentes. § Eras. prou. 292. § Beneficium est quandoque nocitura negare. Assensus persępe pernitiosus, a prouocantibus,& proponentibus quicquã.not.Plut. §li.de uitiosa uerec.car.3.a ter.uel 433.437.a ter.§ bis peccas cum peccanti beneficiũ accõmodas. §Plato li.1.de rep.car.2.a ter.in prin.216.Sen. in suis prou.§ reddendum aũt,neq; tamen tunc,quando aliquis nõ sanus repetat,& siquidẽ retributio noxia foret,& inter amicos. § Sen.lib.2.de benefi.c.100.§ Sũt quædam nocitura impetrantibus,quæ non dare,sed negare beneficium est. Initia beneficiorum suorum spectare, tum etiam exitus decet. Nam sæuo bonitas est,&c. § & cap.sequen.sæpe,&c.Tul. in 1. offic. car.7. ante. in fi. § Nec promissa seruanda sunt ea quæ sunt inutilia requirẽtibus,contra officium est maius damnum anteponi minori. § libr.3. car.4.fin.70. § Ergo promissa & non facienda nonnunquam, neque semper deposita statim reddenda sunt. Negandi cautela habetur,ut de Antigono rege in Cinicum de drachma & talento uel non regio,uel ut in Cinicum minus competenti. Et de Archilao rege in imprudentem qui pretiosum poculum non petenti dedit,petenti negauit. §Plutar. in apophtheg.car.131. a ter.lib.& de uitio.uerec.car.4. uel 435.§ & de Alex.Mag.in non petentem de suis milit. § Sen. ubi supra. libr.2. cap. Vrbem.c.100.ante.cap.sequen.ab Antigono, etiam de Cinico,ut supra. § & de pilam petente in ludo, de Dionisio tyranno. § Plut. lib.de fortu.Alexan.secun.in prin.car.291.ante. § De uitando com promisso. Plato in Prothag. § car.5.in fi.95.§ nam si nobis imperitior erit iudex,&c.Si autem similis,&c. § Ponta.lib.de liberalit.car. 110.a terg. § de ipso qui Tibicinem donauit ut taceret.

Parua

Parua quædam dantur non homini quia ingrato, sed humanitati. Sene. § libr.4.cap. Dij quoque.car. 109.& cap.Ergo inquit.Gel.lib.9. cap.2.de Herode.Ponta.libr. de liberalit. cap. quanquam.c.107.ante. Plaut.in rudenti,cap.Quis est.car.271.in fi.in Trin.car.298.in princ.§ Cur tu amabo aquā grauare quā hostis hosti cōmodat,quam ciuis ciui? Datur ignis tam & si ab inimicis petas. § Tul.in 1.offic.car.7.in fi. Sunt quædam officia,&c.Iouius lib.44.histor.in med.car.514.§ de Auria & Barbarossa hostibus, tamen beneficijs mutuo salutatis inuicē. de M.Anto.Colunna in Borbonium. § lib.18.car.antepen.& in uer. Benefic. car.1.Iusti.libr.15.in princ. § de Ptolomeo in Demetrium reg.& e contra.Plut. § in uita Demet.reg.car.2.ante.in fin. § Qui beneficium dedit,ut reciperet,non dedit. § Sen.d.li.4.car.107.a ter. cap.Non est,&c.Pli.episto.30.lib.9.car.256.Pont.ubi supra. cap. erit igitur.car.104.in fin.108.ante,cap.omnis.car.112.cap.recte. cap.seq. cum hostibus.§ dare ut uberius accipias. Leue æs, alienum debitorē facit,graue inimicum. § Sen.episto.19.in fi.Exulto,&c.§

Beneficium in minuenda crudelitate. Lupus in gruem, de quo Aesopus in fab.Cyclopis donum. § Home.li.9.odiss.car.78. de quo Eras. prouerb.305.2107.§ beneuolus trucidator, beneficium latronum. § Tul.in 2.Philipp.car.163.in Verr.ult.car.254. in fin. & infra.in uer. malum lucrum.§ Leniter qui sæuiunt, sapiunt magis. § Plaut. in Philox.de quo Ponta.in primo de sermo.car. 106. a terg. §

Prouenit beneficium quandoque ex infortunio,& e contra. §Geu. lib.1.car.396.447.Valer.c.de fide seruorū.car.142.in Mario. Cæs.lib. Alex.in med.car.406.de Tyberio Nerone.§ fortuna plerunque eos, quos plurimis beneficijs ornauit,ad duriorem casum reseruat.& in uer. munera.infra. § Plin.in paneg.in prin.car.322.ibidem.3.§ plerunque bonorum & malorum causæ sub diuersa specie latent,&c. § Aemil.in Phil.1.rege.38.car.4.fin.§ præerat Gulielmus Ebriacus, acciditque ut ex incommodo commodum exoriretur. § Blond. libr.3.in princ.car.13.ante.§ de Ciuibus in Insulas fugatis.

Inimicitiæ quandoque subeundæ. § Ponta.de Terent.lib.de benefic.car.penul.in fi.121.& in uer.Inimicit.infra.§ Laudabilior est parsimonia cum abstinentia in bonis alienis, quam liberalitas cui solet esse adiuncta rapacitas, quæ tamen multitudini magis placet. § Guizar. lib.12.in fi. car.174.in fi. § Ad amicos iuuandos nulla utendum est excusatione,dicit Phalar.tyrann.Agrigent. in episto.sua ad Melitenses. car.21.

Beneficia, quæ nos peruulgate appellamus Sacerdotia, dicebantur quæ etiam lauta habebantur ad uictum & abundantem usum. § Liui. lib.

lib.30.in med.car.4.in fin.ubi de morte Fabij Max.in Ordinat.prouintiarum.Blondus. § lib.de Roma triumph. 2. in princ. car.55.Cæſ.de M.Anto.lib.ult.gall.car.pen.a terg.li.3.ciuili.c. 370. ante præliũ Pharſal.Apia.lib.5.in fin.car.4.fin.de Octauio Cæſ.in milites ſuos.Dion li. 41.in med.car.103.in fin.lib.42.in fin.car.3.fin.lib.47.car.6.a ter.lib. 55.car.5.in fin.lib.57.car.440.lib.ipſo.57.car.443. § Quattuor ſacerdotia.

BEATVS QVIS.

Beatus eſt qui ſe eſſe prudentem putat,& è contra. § & in uer. fælicitas,infra. § qui ſeipſo contentus eſt ſapiens habetur. § Sen.epi. 9.in med.& in fi.An merito. § nullaque re indiget,etiam quod multis illi rebus opus eſſet.contra,ſtulto eſt,omnibus enim æget. Sapiens omnia bona ſua ſecum habet,ut de Bia,Prien. § Sen.ubi ſupra,& Vale.cap.ſapi.dicta,& infra in uer.paupertas.plura ad hoc. § Miſer enim eſt qui ſe non beatum iudicat.Nemoq; beatæ uiuit ſine ſapiẽtiæ ſtudio. §epi.16.in prin.Liquere,&c. § excute te,ſcrutare,obſerua,ſi ad naturã uiues nunquam eris pauper,ſi ad opinionem nunquã eris diues.Exiguũ natura deſiderat,opinio immenſum.quod petis utrũ naturalẽ habeat an cæcam cupiditatem conſidera. § epi.31.agnoſco,&c.in fi. § Nec forma quidẽ & uires beatũ te facere poſſunt, nihil horum nõ patitur uetuſtatẽ.quid hoc eſt,animus.Sed hic rectus,bonus,magnus. § & ſupra in uer.animus. § quod in quenq; põt cadere uel equitem uel ſeruum, ſubſilire licet,&c.& te quoq; dignũ finge Deo,finges autem,&c. §& epiſt.45.librorum.in med. § Beatum non eum eſſe ſcias, quem uulgus appellat,ad quem pecunia magna confluit, ſed illum cui bonũ omne in animo eſt erectum,& exciſum,& mirabilia calcantem. § & epi. 75.&c. in med. § Quicunque beatus eſſe ſe conſtituet, unum etiam bonum putet quod honeſtum eſt,aliter qui male de prouidẽtia iudicat. &c.Quæris quando uirtus nullo ægeat,præſentibus gaudet,non concupiſcit abſentia,nihil illi magnum eſt. § lib.de uita bea.car.1. 138.in princ. § Diffinitur beatitudo in homine,cui nullum bonum malumque ſit,niſi bonus malusque animus, honeſti cultor uirtute contentus, quem non extollunt fortuita nec frangunt.Quia nullum maius bonum eo quod ipſe ſibi dare poteſt nouerit. Cui nam erit uoluntas, uoluptatum contemptio,uel etiam Beatum dicere liberum animum,intentum, erectum,ſtabilem,extra metum,extra cupiditatem poſitum,cui unũ bonum ſit honeſtas, unum malum turpitudo. hunc ita fundatum neceſſe eſt ſequatur hilaritas continua,lætitia alta,ex alto ueniens,utq; ſuis gaudeat,nec maiora domeſticis cupit.beatus igitur etiã dicitur qui nec cupit nec timet beneficio rationis.In unitate poſita eſt uera fælicitas,quæ

ſuadet,

ſuadet,ut ſis immobilis,& contra malum ex bono,ut qua fas eſt Deum effingas. Vnde promittuntur ingentia & ęqua diuinis nullo indigebis, liber,tutus,indemnis,omnia tibi ex ſententia cedent, &c. beate uiuere eſt cum uoluptate uiuere. Qui æſtimabit poſſe ſe miſerum eſſe, beatus non erit. § Tul.in 1.de fini.ex Fauorino Gel.li.18.cap.1.Eraſ.prou. 346.§ Non eſt beatus qui ſe eſſe neſciat,unde Virg.in geor. O fortunatos nimium,&c. § Plin.epiſt.3.lib.9.alius alium,&c.§ niſi præmium æternitatis ante oculos,&c.nec breuem uitam caducis laboribus fatigare,&c.quid eſt beata uita?ſecuritas & perpetua tranquillitas, hãc dabit animi magnitudo,conſtantia,bene iudicati tenax, &c. § Sene. epi.92.puto inter me,in prin.Ponta.li.1.de prud.cap.cenſet.car. 157. Tul.in 1.de natu.deo.in med.car. 20. a terg. & in 1.parad.lib.ult.Tuſculan.§ Beatus eſſe ſine uirtute nemo poteſt,neque uirtus ſine ratione conſtare,nec ratio,niſi in hominis figura,unde Lactan. § li.3.cap. 12.in med.§ beatitudo perfecta eſſe debet, ut nihil uexare,imminuere aut immutare poſsit, quod & incorruptum ſit,& ſic immortale. Sola ergo immortalitas beata eſt,quod ſi cadit in hominem uirtus, cadit & beatitudo,non eſt miſer qui eſt uirtute præditus. Si cadit beatitudo in hominem,cadit & immortalis,quæ beata eſt. Nec poteſt cuiquam ſine ſcientiæ uirtute ideſt ſine Dei cognitione ac iuſtitia peruenire. Sed nõ cadit in hominem beatitudo quo modo philoſophi putauerunt, ſed ſoluto tantum corpore,anima eius ſocietate liberata, quæ in ſolo ſpiritu uiuit,&c. § Tul.in 2.parad.§ difficile eſt eſſe Tetragonum. Amymonem talem appellat Plin. § li.pen.cap.2.in med.de quo Bud.li.2. de aſſe.car.169.ubi de gemmis.Machiau.lib.1.diſcurſ.cap.6.in med.§ Tutto netto ſenza ſuſpetto accade mai. § Plato in Prothag.in med. car.96.in prin.Orat.Oda.16.lib.2.Sat.1.lib.1.in fin.eius, ut de Cimone,Plutar. in eo.in prin.§ nihil eſt ab omni parte beatum. Impoſsibile pene arbitramur omni ex parte integram puriſsimamque hominis uitam poſſe conſtare,&c. Quia nihil decorum natura ad ſummam uirtutem perfecte producit, nunquamque tam fæliciter in multa diſcurrenti negotia dies tranſit,ut non aut ex homine aut ex re offenſio naſcatur,quæ animum in iras paret,&c.nulli fortuna tam dedita eſt,ut multa tentanti ubique reſpondeat. § Sen.libr.3.de ira. car. 2. ante in med. 131.ante.§ Neminem etiam tam circunſpectum, cuius non diligentia aliquando ſibi ipſa decidat.neminem tam maturum,cuius non grauitatem in aliquod feruidius factum caſus impingat. Non omnis fert omnia tellus,ut infra hic. § Pont.in 1.de prud.in præfat.in fi.§ fælicem eſſe uolumus iuſtum,temperantem,fortem,&c. § Geu. lib. 2. a don Alfonſo Mauriche.in med.car. 300.336.§ non frumentum ſi

ne palea, & cæ. Duo enim dolia posuit bonorum & malorum Home. § libr. ult. Ilia. in med. car. 273. § Ipse dies quandoque parens, & cæ. § prou. de quo Eras. car. 112. & car. 244. § cum deo quisque & gaudet & flet. Dicique beatus, ante obitum nemo, &c. § metham. libr. 3. Tul. in 2. de fini. car. 4. fi. Iosep. lib. 6. antiqui. Iud. cap. 21. ubi supra. Vale. de Solone ad Cyrum regem, cap. sapi. dicta. Ponta. li. 1. de prud. car. 156. a ter. § Vtetur diues bene diuitijs, & recte ac rebus partis. Vtetur & principatu suo, bene ac beate in utroque uiuitur, beatitudo tamẽ erit non tam in diuitijs atque dominatu, sed in eius iustis ac honestis actionibus, & secundum rationem rectam.

BONVM QVOMODO.

Bonum consistit in beneuiuendo, in animi continentia, non in opibus. Voluptas continet satietatem, omnibusque non peruenit, præsertim pauperibus. nimia nocet, & minuitur sæpe, ergo non summum bonum, debet enim authore Euclide, quod simile sit & idẽ semper. & hæc est sola beatitudo, quæ in immortalitatẽ redit. § Tul. in 1. parad. & in ult. Sen. epist. 75. in med. epi. &c. § bona illa sunt uera, quæ ratio dat solida & sempiterna, quæ cadere non possunt nec minui, cætera opinione bona sunt. proprietas autem boni in illis non est, quare utamur illis, non gloriemur, & utamur parce, &c. bene uiuere dicitur cũ ratione agere, & assidue bene agere, laboribus & ęrumnis nõ cedens, aut succumbens aduersis. § Ponta. lib. 1. de prud. in med. cap. ex ijs igitur. § Diffinitur, illum bene uiuere, cui desit nihil uirtutibus omnibus in exercendis. Summum est hominis bonum, agere secundum uirtutem, quod est solius hominis, qui est ad agendum natus, & contemplandum. Sed omnia perfecta rara. § Plato in Philebo, & in 6. de rep. car. pen. a ter. in med. replicat Sen. epi. 31. agnosco, &c. ex Euclide Lactan. li. 3. cap. 7. 8. 12. § Summum bonum esse uult in sapientia & uoluptate. Quid est bonum, laboris cõtemptio. Item est rerum scientia, malum uero est imperitia. Ars est per quam humana & Diuina noscuntur, id est summum bonum, quod si occupas incipis esse deorum non supplex, sed socius. § epi. 67. car. ult. eius. Glaranum. § Summum est hominis bonum ex naturæ uoluntate se gerere, bonorum unum est propositum cõsentire naturæ. non aduersantia consideranda tantum, sed & propitia quamuis parua & communia, de quibus Plutar. § lib. de tranqui. animi. in med. car. 263. § quod uiuimus, quod ualemus, Solem conspicimus sine bello absque seditione liberi uita, & lingua, & actione, & cæ. § Agrip. cap. 54. de morali philos. § nascitur hoc summum bonum, ut per Epicurum, ut corpus sine dolore, animus sine perturbatione pro

cedat.

cedat. § & epist.68.in med.ita commun. § nullum sine uirtute bonum,& omne bonum optabile,& ut latius,ubi supra. § idem Sen. li. de uita beata.car.1.ante in fin.138. § summum bonū est,animus aliena & fortuita despiciens,uirtute lætus, uel inuicta uis animi,&c.uirtute contentus, quem non extollunt fortuita & uoluptatum cōtemptio.

Contentus quod sibi ipse dare potest, uel si liber animus & erectus, stabilis extra metū & cupiditatē, uel qui nec cupit nec timet beneficio rationis contentus,is beatus est. § libr.4.de benefi.cap. 2.in hac parte. § Virtus utrum summi boni causa sit, an ipsa summum bonum. § epist.118.exigis a me. § bonum est quod impetum animi secundū naturam mouet,&c.bonum est quod secundum naturam est. § Tul. lib.de finib.3.in med.car.96.a terg.8.fin.libr.3.offic.car.52. § Illud solum est bonum quod honestū, id quod est beate uiuere & honeste,id est cum uirtute uiuere. § Sen.item epist. 87.in med. Naufrag.& car. præceden. § Quis sit summi boni locus quæris, Animus.hic nisi purus & sanctus est,Deum non capit,bonū ex malo non fit.Diuitiæ fiūt, fiunt autem ex auaritia.Diuitiæ ergo non sunt bonæ. Idem est honestū & bonum. § Sen.epist.124.possum,&c.in med.eius. § hominis bonum non est in homine,nisi cum in illo ratio perfecta est.Liber animus ac rectus,mala subijciens sibi,se nulli.nihil est bonum, nisi quod honestum est. Summum bonum & extremum beatitudo, quia nihil ultra. § Boet.li.3.in prin.car.27.28. § bene uiuere hominis est unius, quia ipse tantum natus ad agendum & contemplandum, & propterea reliquis excellit. § Ponta.ubi supra libr.1.de prud.cap. ex ijs igitur. car. 154.a terg. §

BONVS VIR QVIS.

Bonus uir habetur,qui prosit omnibus quibus possit, noceat nemini. § Plato.libr. 1. de rep. car. 3. in prin. § nullo modo iustum est quenque lędere. § Orat.epist.1.in med. epistol.ult.lib.2.car.penul. cætera inquit,& cæ. § inopem solatur & ægrum bonus sane uicinus,amabilis hospes, comis in uxorem. § Tul.lib.1.car.antep.a ter. § communem hominum conciliationem & consociationem colere tueri seruare. § lib.sec.car.43.lib.3.offic.c.55.car.57.car.64.Sen.epistol. 120.in med.Epist.tua,&c.lib.de uita beata.car.ult.ante.142. § communi bono operā dare,adiuuare singulos,opem ferre,ēt inimicis, prodesse multis,uel paucis, uel proximis,uel saltem sibi ipsi.Item amicis,& in filiarum collocatione adiuuant. § Plin.lib.25.cap.1.histor.Valer. cap.de liberalit.in fin. § de Gilia Agrigent.qui alimenta dabat inopibus,dotes uirginibus,quassatis subsidia. § Plutar. in Cimone. car.3. ante.car.177.ante.in fi. § uestibus & pecunia inopem adiuuabat etiā,

& clam submissa in manibus,&c.plura. § not.Geu.lib.1.car. 185.al Conte de Pontilia.eadem leguntur instituta,per Imperatores Neruam Traianum, Vespasianum, Adrianũ,Ant.Pium. Vnde bonos dicimus uiros,qui iustitiam,pietatem,probitatem colunt. § Ponta.lib.1.de sermo.car.ult.de humanit.car.199.a terg.§ nihil superbe agere, nil arroganter,in incessu,in sermone, in consuetudine ęqualẽ se cunctis exhibere,grauare casus ciuium aduersos,laborãtibus succurrere,adesse,opitulari,astare,&c.plura. §lib.5.de obed.cap.& profecto,& ut supra.in uer.Beneficium.§ omnibus prodesse. §Sen.li.de form. hone.uitæ. cap.de iustitia,in prin.car.72.in fin.Lactan.lib. 6. cap.18.super uerbis Tullij in 1.offi.car.5. § bonus uir est qui nemini noceat,nisi lacessitus iniuria.Immo nec etiam lacessitus. §ut infra,ex Platone plura,& Tul.libr.de amic.car. 5.in princ. 95.§ Qui ita uiuunt, ut sua probetur fides,integritas,æqualitas,liberalitas,absit cupiditas,libido, uel audacia,plura & ex Sen. § lib.2. de ira.cap.pen.ex his.in fin. car. 129. a ter.in prin.§ non.n.ut in beneficijs honestum est merita meritis repensare,& iniuria iniurijs,inhumanum est uerbum,magni est animi iniurias despicere,magnus & nobilis, more magnæ feræ latratus minutorum canum securus exaudit. §Iuue.Sat.8.ubi supra.car. 1.§ Prima mihi debes animi bona sanctus haberi,Iustitiæque tenax factis dictisq; mereris, & car. seq.Pone iræ frena,modumque pone & auaritiæ,miserere inopum sociorum,&c. § Persi.Sat.2.in prin. § Mens bona,fama,fides, ut audiat hospes. §& in fin. ibidem.§ Compositum ius fasque animi sanctosque recessus,mentis, &c. Liberi habentur & boni uiri qui perinde ut debent uiuunt,funguntur que officio patrisfam.frugi & iusti ciuis. § Ponta.libr.4.de obedien.car.31. in fin. cap. optimam. in fin. §

Bonis quinimo nocet,qui malis parcit. § Sen.libr.de moribus,in med.car.71.a terg.in med.epist.76.ubi plura,Inimicit.Plutar.li. de uerec.car.ult.439.ante.§ Quod tibi non uis fieri,alteri ne feceris.Vsurpauit Alex.Imper.de quo Lamprid. § in eius uita.car.131.in princ.§ ex præceptis,ut dicebat ipse,christianis. Boni uiri nullo emolumento impelluntur in fraudem, improbi sæpe paruo. § Tul. in oratio. pro Milo.in med.car.110.in fin.libr.3.offic. in med. c. 62. § Vir bonus est qui prodest quibus potest,recte ideo iustum uirum bonum non facile reperimus,ne quid insidiose, nequid simulate,nequid fallaciter, ut ne præter suam fidem captus,fraudatusve sit, oportet inter bonos bene agier & sine fraudatione.Secundum naturam est,neminem id agere cum alterius inscitia,etiam si digitorum percusione concrepuerit hæreditatem consecuturus.Cato Claudium condemnauit, quia bonæ fidei

dei uenditor,nec commodorum ſpem augere debet,nec incommodorum cognitionem obſcurare oportet. § Vale.cap.de priuat. iudic. in prin. Orat.Oda.22.li.1.§ Integer uitæ,ſcelerisq; purus,&c. §Oda. 3.lib.3.§ Iuſtum,& tenacem propoſiti uirum,&c. §Sen.epiſt.76. in med.inimicitias.§ Vir bonus,quod honeſte ſe facturum putauerit faciet,etiam ſine pecunia. Si laborioſum erit faciet,etiam ſi damnoſum erit,etiam ſi periculoſum. Rurſus quod turpe erit,nõ faciet, &c. Innocui uiuite numen adeſt. Reddite depoſitum, pietas ſua fœdera ſeruet, fraus abſit,&c. § Ouid.lib.de arte. § Hunc dignum dicunt,qui cũ in tenebris mices.prou.de quo Tul. §lib.2.de finib.in med. car. 75. a tergo. § nam uult uir eſſe, non uideri hic optimus, &c.Eſchilus de Amphiarao,quod in Ariſtidem relatum, not. Plut. § in apophtheg. car. 135. in ipſo Ariſtide.§ etiam ſi peccaſſe homines eum, Dique ignoraturi forent,Gel.de Protheo philoſo. § libr. 12. cap. 11. Plin. epiſt.10.libr.1.libr.8.epi.22.Noſti,&c. § nobis implacabiles ſimus, &c.Inſectatur uitia non homines. Decet enim agere negotium publicum,exercere iuſtitiam,&c. §lib.5.epiſt.1.§ non conuenire aliud palam,aliud ſecreto agere. §epiſt.4.libr.3.in med. Quamuis, &c. § honeſtum utili præferendum. §Orat.Oda.Ne forte credas,iudex honeſtum,&c.epiſt.Ne perconteris.car.212.§ uir bonus eſt quis?Oderunt peccare boni uirtutis amore, tu nihil admittes in te formidine pęnę.Vitijs nemo ſine naſcitur.car.250.Sen.in ſuis prouer.plerique metu ceſſant peccare non innocentia.Sat fautorum habet qui recte facit. §Plaut.in Amphit.car.3.a ter.Plin. in paneg.car.389.§ Verum honorem eſſe fœminis non in ſplendore titulorum, ſed in iudicijs hominum,&c. § car.6.fin.in fin.Orat.lib.3.Oda. 24.§ Dos eſt magna parentum uirtus,omnia bonos uiros decẽt. § Eraſ.prou.224.a ter.§ bonus & ſanctus habitus. § Plato lib.5.de rep.car. pen. ante,in med. 242.§ Eademque ſeruabimus erga illos,qui cum præcipua probitate pollere in uita iudicati fuerint cum uita ceſſerint. § lib.10. de rep. car.pen.ante,in med. 273.§ Sedentes iudices iuſtos ad dexteram ſuperne per cælum aſcendere iubent.Iniuſtos contra,ad ſiniſtram.Quam obrem quiſque noſtrum omiſsis cæteris diſciplinis hanc quærat pro uiribus diſciplinam, per quam & poſsit & ſciat uitã bonam a mala diſcernere, & ex omnibus erigere meliorem hominum quicunque iuſte ac ſancte uitam egiſſet,poſt mortem beatorum adiret inſulas,ibique procul a malis in omni habitaret fælicitate, qui uero inique & impie iudicij ac ſupplicij carcerem Tartarum appellant,peteret Plutar.in ſua con ſolat. § car.pen. in fin. § Loquendum eſt cum hominibus tanquã Dij audiant. § Sen.epiſt.83.in prin.ſingulos,&c.& in ſuis prou. Nõ

aliter. § uiuendum tanquam in conſpectu uiuamus, quia nihil Deo clauſum. § epiſt.25.in med. Quod ad duos. § fac omnia tanquam te ſpectet aliqui, prodeſt enim ſine dubio cuſtodem ſibi impoſuiſſe, &c. § Macrob.li.1.cap.7.in prin. Plaut.in curcul.in prin.cap.1. § Ita tuũ conferto amorem, ne id quod ames populus ſi ſciat, tibi ſit probro, de quo & Ponta. § li.1.de prud.cap.pen.in fi.car.199.in prin.§ quod amas, ama teſtibus præſentibus. Geu. § libr.2.car. 102. de purganda Lampade. § Boni unde difficillime præſunt, & imperant, quia non ſunt ambitioſi uel mercenarij renitẽtes malos adminiſtrare, &c. § Plato, lib.1.de rep.car.pen.in prin.219.ante.epiſt.ſua nona. § niſi accerſiti & neceſsitate requiſiti ſint. Improbitas enim proficiſcẽs per ſubitas uoluptates harum perſuaſionibus utitur, quo multi ſecum ſentiant. Virtus ad arduum agens, non eſt admodum præpotens, ut ad ſe trahat, &c. unde Ora. Probitas laudatur & alget, Virtutem incolumen odimus, ſublatam quærimus. § Oda.24.libr.3. intactis, &c.car.105. Xenophon lib.2. in med.car.32.a ter. Iuuen. Sat.1.car.penult.in med. Salu. in Iug. car.60. § Parum tuta probitas & ſimplicitas eſt, dixit in Senatu Adherbal in Iugurtam fratrem hoſtem. § Sene.libr. de tranqui.uit.car. 152.cap.aduerſus.in princ. § Sed in hac tam inſana ambitione, hominum tot calumniatoribus, in deterius omnia recta torquentibus, & cæ. unde periculoſum eſt in tot humanis erroribus ſola innocentia uiuere. § Liui.lib.2.in prin.car.1.uel 10.ante in fin.de Tarquinijs coniurantibus pro reducendo exacto rege ipſo. Machiauel. li. 3.hiſtor.car.71.81. a terg. § Omni tempore ex omnibus hominibus ne unum quidẽ unquam integrum immaculatumque euadere, non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. § Plato lib.6.de rep.car. penul. in prin.248. & in Prothag.in med.car.96.in princ.& in uer. Beatus. ſupra. § Difficile eſt uirum uere bonum fieri, manibus, pedibus, & mente tetragonum, &c. Niſi Deus. § Cæl.lib.2.operis. § difficile eſt etiam bonũ manere, fac apud te ſies. § Terent.in Andria. Sen.lib.de moribus.car. 71.pluribi. § In ſeipſum ſecedere decet, & ad optimos uiros exemplum electuri. § Sen. li.de beata uita.car.ult.in prin.142.§ ad quod uitã, dirigamus, &c. § epiſto.25. quod ad duos, &c. in med. & in uer. Exemplum. § Boni ad bonos etiam non inuitati accedere debent, & ut in uer. Prandere. Boni Deo cari cupiditatibus abſtinent, nec corpori uiuunt, ſed animam in ipſo ligatam ſoluunt, &c. & concupiſcentiam. § Plato in Phedo de anima.car.6.204.209.a terg. Boet.libr.de conſolat.in prin.car.44.48. § Vota iuſtorum placabilia, &c. § prouerb. cap.15.a.d.cap. 17. d.§ Qui bonorũ uirorum inſtituto uult uiuere, multa oportet diſcat atque dediſcat. § Tul. in oratio. pro Quintio. car.

car.decima,in principio. §

Vince animum,caue ne multa bona deformes uno uitio,&c. § dixit Scipio ad Masinissam capta Cirta urbe,& Sophonisba. Liui.lib.30. car.3.ante.in med.Plaut.in curcul.ubi supra.Quotedoc.§ mens tibi cõscia recti,ad cõscientiã recte facti non ex populi sermone. § Pli.epist. 22.lib.1.diu iam.Tul.in Philipp.2.car.penul. in fi. § Satis in ipsa cõscientia pulcherrimi facti fructus erat,&c. § lib. 12. ad Atticum.episto. de Silio, & libr.13. episto. prima, in med. car.405.375.in princip. § Quid alijs uideatur,nec mihi curandum, mea mihi conscientia pluris est quam omnium sermo.In omni uita sua quenque a recta conscientia transuersum unguem non oportere discedere. § lib.14. Nudius tertius,&c.car.437.438.epist.ad Brutum.in fi.Messalam, &c.car. 560.§ Solitudinem quærit, qui uult cum innocentibus uiuere. Vir est bonus,qui intantum perduxit animum suum,ut nõ modo nolit peccare,sed etiam non possit. § Sen. in suis prouer. § magna consolatio conscientia maximi & clarissimi facti, qui quidem semper erunt clari conscientia etiam facti sui,etiam beati,memoria recte factorum & libertate contentum negligere humana,&c.Nil conscire sibi,nulla pallescere culpa. § Orat.lib.1.episto.1.Ponta.lib.1.de obed.cap.præcipit in fi.car.7.ante,& in dial. Charon.car.penul. ante.§ quid iuuare magis potest, quam ubi uitæ suæ cursum quis repetens nihil inuenit cuius pænitere debeat. Contumelia & ignominia probus affici non potest. § Plut.in uita Fabij Max.car.3.ante,in med.Ora.lib.1.oda.22.§ integer uitæ,scelerisque purus,&c.Is probus est quem non penitet quod probus sit, & frugi bonæ, benefacta benefactis alijs pertegito, ne perpluant. § ut in uer Benefi.supra.Plaut.in Trin.cap.Quo illic.car.294. a terg.§ Vitanda odium inuidia contemptus,&c. § Sen.episto.14. in med.fateor,&c.Iuuen.Sat.8 Stemmata.§ Prima mihi debes animi bona,sanctus haberi, Iustitiæque tenax factis dictisque mereris. Summum crede nephas,animum præferre pudori pone iræ frena, modumque pone & auaritiæ,&c.& in uer.Conscientia, & in uer. Fortit. infra. Aerumnam decet pati æquo animo,si id facietis leuior labos erit. In re mala animo bono si utare,adiuuat. § Plaut.in Capti.cap. Dij immortales.car.84.ante.in Amphit.car.24.§ quæ non deliquit,decet audacem esse. § in aulul. capit. præsagibat. car. 69.§ pol si animus tibi æquus est satis habet,qui bene uitam colas. § Plato lib. 1. de rep.car. 2.ante.in med.§ Qui autem nullius iniuriæ sibi conscius est,huic iucunda spes semper adest,optima senectutis nutrix, ut Pindarus ait, Vides quot contumelijs, periculis, ludibrijs simus obnoxij, nec est quod quisque securus, quia sit remissus & mitis. § Plinius epistol. decima

quarta.lib.3.Rem atrocem. §

Boni sæpe mala patiuntur,mali propitiantur. §Plato lib.2.de rep. car.2.ante.in med.§ Sermones circunferuntur, Deos plurimis bonis hominibus infelicem uitam dedisse,malis autem è contra. §lib.3.car. 2.ante.in fine.§ scribunt iniustos multos fælices esse,iustos autem in fælices. § lib.10.de legi.car.pen.in prin.& a terg. in fi.eius.§ Cum scelestos homines uideas ad Senium usque ita deuenire, ut filios atq; ne potes in maximis relinquant honoribus , quos per nepharia scelera ex paruis in magnos uiros euasisse intuitus. §Sen.episto.75.a ter.in prin ci. Episto.tua, &c. § Nulli uero,cui rapina etiam cesit fæliciter gaudium rapti durauit in posterum. Ingrati diuinorum interpretes sumus. §lib.2.de benefi.cap.quanto. §

Quam raro fortuna iudicat. Quotidie querimur malos esse fælices, optimorum uirorum segetem grando percusit,&c. § Sen. item libr. de Diui.prouid.car.135.a ter. quæsisti a me,&c. in fi. § Itaque cum uideris bonos uiros acceptosque Dijs laborare,sudare, malos autem lasciuire & uoluptatib. fluere, Cogita filiorum nos molestia delectari,& cæ. Claudianus in Ruffinum.in prin.Tolluntur in altum,&c. Bonum ui rum Deus in delitijs non habet,experitur,sibi illum præparat. § car.se quen.ubi supra.de prosperit. in fi.§ Hos itaque Deus quos probat amat,recognoscit,exercet.Indulgentibus mala seruat.

Erratis si quem iudicatis exceptum, sed ueniet ad illum diu fælicem sua portio. § & car.sequen.a terg.cap.quare.car.137.a terg.in med.§ Quare bonis uiris patiatur aliquid mali Deus fieri. § Plin. in paneg. suo.car.3.habet,&c.Eras.prouer.422. § paupertas sapientiam,&cæ. §car.65.in fi. § De Eschylo,Theogene, Demosthene in hanc senten tiam refert Volater. § lib.30.car.932. de fortun.& car.sequen. 934. Tul.lib.3.de natu.Deo.in fi.car.4.fin.in fi.§ dies deficiet,si uelim nu merare quibus bonis male euenerit,quibus improbis optime. §& car. penul.ibidem.§ Etiam si quis morte pænas sceleris effugerit, expetũ tur eæ pænæ a liberis nepotibus & posteris. § Lactan. libr. 5. cap.23. Boet.lib. 4.prof.6.& B.Anton.in summa tit.12.de fort.§. 1. psalt. cap. 33.in fi.36.in fi. § multæ tribulationes iustorum, de omnibus libera bit eos dominus. Vidi impium exaltatum.Iniusti disperibunt, reliquiæ impiorum interibunt.

1 Ratio prima est,quã not.supra Sen.de qua & Pau.ad Rom. §cap. 5.in prin. § Tribulatio patientiam operatur,&c. § Iacob. cap.5.in princ. § Quia uirtute non splendet,tribulationibus non uexatus, sed propitijs elatus,in Deum labitur. § Sen.epi.76.ad fi.car.33. in prin. Inimici.&c. § Quicquid ei acciderit, æquo animo sustinebit. Sciet

autem id accidiſſe lege diuina,qua uniuerſa procedūt,&c. Occultatque utrorumque ſemina deus, & plerunque bonorum malorumque cauſæ ſub diuerſa ſpetie latent. §Plin.in ſuo paneg.car.5.Ponta.in dial.Antonius.car.1.§

2 Qui autem. §ratio.2.§ ſint boni aut mali nouit tantum Deus non homo. §Home.in 6.odiſ.in med.§ Iupiter ipſe tribuit,& cæ. §Geu.lib.1.c.110.a Don Ant.c.111.c.132. al guard. de Alcalla. libr. 2.c.328.da uno Giudeo.& car.penul.lib.eiuſdem.Ponta.lib.2. de fort. cap.Igitur.ex Plato.lib.1.de rep.car. 2.in fi.§ non ne in hoc aberrāt homines,ut uideantur multi ſibi boni,& utiles eſſe,cum mali ſint,& inutiles? multi autem è contra? prouerb.cap.14.b.§ Eſt uia,quæ uidetur homini iuſta,& deducit ad mortē. Nemo eſt tam circunſpectus, ut eius diligentia,non aliquando excidat. neminem tam maturum, cuius non grauitatem in aliquid feruidius factum caſus impingat. §Sene.lib.3.de ira.car.133.a terg.in med.Lactan.li.quinto.cap.10.in med. lib.6.cap.24.in med.§ Epicuri id non credunt, quia contemptores Deorum,ſæpe uident bonos,& cultores miſeros.quod eo fit, quia cum religioſi uideantur,& natura boni,nil tale creduntur mereri,quale ſæpe patiuntur. §& cap.12.ibidem.§ An boni noſtri qualitas ex populi potius pendebit erroribus, quam ex conſcientia noſtra, & iudicio Dei,& cæ.

3 Iuſti enim. §ratio.3.§ non ſunt adeo perfecti ut aliqua nō operentur mala, & de talibus in compenſationem recipiunt a iuſtitia Dei, uexationes & flagella,nam quos Deus amat,caſtigat. Septiesque in die cadit iuſtus.E contrario peſsimi adeo mali non ſunt, ut aliquid bonorū operum non peragant, pro quorum meritis non irremuneratis, conſequuntur bona temporalia. de delictis pænas expectantes, in ignem, &c. & ut Valer. §cap.ſapi.dicta.in 1.exemp.de Appio Claudio.Ratio.4. prouer.cap.10.in fi.cap.14.b.c.cap.16.a.cap.28.c.pſalt.cap.36.in medio,cap.1.cap.91.Iuſtus,&c.Sopho.cap.1.§ anni impiorum breuiabuntur.Expectatio iuſtorum lætitia,ſpes impiorum peribit.Domus impiorum delebitur.Tabernacula iuſtorum germinabunt. Iacebunt mali ante bonos,& impij ante portas iuſtorum.Inimicos eius cōuertet. Qui ambulat ſimpliciter ſaluus erit.Qui peruerſis graditur uijs,concidet ſemel,&c. Vidi impium exaltatum, &c.iniuſti diſperibunt,ſimul reliquiæ impiorum interibunt.non uidi iuſtum derelictum,nec ſemen eius quærens panem. §Lactan.lib.3.cap.19.in princ.§ Neque enim fas eſt eum qui ſceleratus in uita fæliciter fuerit, effugere quod meretur, aut eum qui ob iuſtitiam miſerrimus fuerit,ſua mercede fraudari. §unde & Iuue.Sat.8.car.2.§ Summum crede nephas, &c.præmia quanta bo

nos maneant,quam fulmine iusto,&c.

Diligentibus Deum omnia operantur in bonum,nõ nisi in uia Dei, &c. § Pau.ad Rom.cap.8.e. cap.1.c.in Baruch.cap.3.b.Esai.cap.45. Eccl.cap.1.b. § reuelatur ira Dei de cælo super omnem impietatem, & iniustitiam hominum,&c.Veh qui contradicit factori suo,&c. Plato in Gorg. § car.4.in fi.§ Assero enim honestum bonumque uirum, & mulierem esse fælicem,iniustum & turpem esse miserum. § li. 2.de rep.car.2.in princ.lib.10.de legib.car.penul. in fin. § Quare nec tu, nec alius ullus optet,confidatque,&c.Vehementer boni perpauci,ita & pessimi,medij plurimi. § Plato in Phedo.in med.car.205.in fi. in Euthid.car.ult.ante fi.107.Machia.lib.1.discurs.cap. 27. Iuuen.Sat.13.in prin. § rari quippe boni,&c. § Geu.lib.1.car.135.a Don Diego.§

Hippocritæ qui,Tul. § in 1.offi.car.9.Eccl.cap.1. in fin.cap.2.c. Mathe.cap.15.a. § Vocatur bonus a Deo tripliciter.not.Geu. §li. 1.car.72. § uocatione diuina, uel humana, uel uiolenta, & ut in uer. Deus.Pers.Sat.2.in fi.§ Compositum ius fasque animi,sanctosque recessus,mentis,&c.B.August.de quo Volater.ubi supra.lib.30.car.935.

BONA QVAE.

Bona diuina & humana } alio nomine uirtus,uel mens intellectiua,prudentia,temperantia,iustitia,fortitudo.
Sanitas,forma,uires,diuitię. }

§ Plato libr.1.de legi.car.2.lib.2.car.3.in princ.libr. ult.car. penul.a terg.Macrob.cap.8.de somno Scip.plura. Boet. libr.de consolat.car.28.29.plura.Geu.lib.2.car.220.Tre cose sono,&c. §

Bona item tria sunt animi,corporis,fortunæ. § Plato lib.3.de legi. car.penult.a terg.lib.5.in princ.eius,car.ult.ante.in fi.lib.9.in med.car. 353.ante.epi.8.in med.in uita Plato.car.2.§ peculiaria sunt hominis & præcipua,intellectus & ratio, quæ inuito eripi non possunt. Corporis & fortunæ caduca sunt,ut nobilitas,diuitiæ,gloria,forma, sanitas,uires,patria,proceritas. § de ijs singulis.infra, suo loco. Plato in Alcibi 1.in princ.in Theęt.car.2.in princ.in Euthid.car.2.a ter.latius. in Gorgia.in prin.car.1.in fi.in Menex.car.ult.ante.lib.de rep.car.2.ante.Iuu. Sat.7.car.35.in fi.§ fælix, pulcher, & acer & sapiens.alibi, mens sana in corpore sano. § Sat.10.in med. Sen.epist.94.in prin.hanc partem, &c.§ diuitias,honorem,bonam ualitud.uires,imperia,&c. § epist. 117.in med.multum,&c.§ pecunia,forma,nobilitas,&c.ubi plura de sapientia. § epist.120.in prin.Episto. tua,&c.Salu.in Iug.in princip. Nam uti genus hominum,&c. § præclara facies, magnæ diuitiæ, uis corporis,breui dilabuntur.Ingenij magna,& egregia facinora,sic ut anima immortalia sunt.Corporis & fortunæ bonorum ut initium, sic finis est. § Tul.parad.1.in fi.lib. ult.Tuscula.in fi.car.201.lib.2.offic. car.

ult.

ult.Plut.lib.de educa.lib.car.3.Plin.episto.14.libr.1. in fin.petis,&c. § Electio ipsarum facienda est,ut not.ubi supra. § Plato libr. 1.de legi. & lib.2. § Primū sanitas,inde forma,uires, diuitiæ ultimo loco.Nam constitutæ sunt corporis gratia,corpus animi gratia. § Salu.in Catil. in princ. § mihi uiuere, ac frui, anima uidetur, qui præclari facinoris famam quærit,non enim ui corporis, sed uirtute præclara euadunt.

Sanitas præstantissima est habenda, quia non est census super cēsum salutis corporis. §Eccl.cap.30.c.Orat.epist.ad Iccium.Si uentri bene,&c.Plato d.lib.1.& lib.9.de legi.car. penul. ante.§ Optimum est sanitas,& multum necessaria. §dicit Ponta.lib.2.de fort.car.pen.Plato d.episto.8.car.ult.in prin.lib.2.de legi.car.3.in prin. §

Forma in homine commendabilis, præter ætatis florem etiam formæ dignitas suffragabatur,pulchra uirilisque facies. §de Commodo Imper.Herod.lib.1.car.6.in prin.de Scipione Liui.lib.28.ad fin.car.7. in fi.150.§ Substituerat animo speciem corporis amplam & magnificam,adornabat promissa cæsaries, &c.Gratior est pulcro ueniens è corpore uirtus.Ouid.quem redarguit Sen. §episto.eius.67.in prin.Claranum,&c.§ de formis enim ad artificia exponi iussus per Licurgum, de quo Plut.in eius uita.Pulcritudine oris,& totius corporis forma cōspicuus,plurimum ualet ad gratiam conciliandam,ut in ipso Scip. Plut. Corporis pulchritudo,apta compositione membrorum,mouet,oculos delectat,&c. § Tul.lib.1.offi.ubi de decoro,& infra,de forma. Ponta.item lib.2.de fort. car. antepenul. cap.hæc habui. § est naturale & eximium corporis bonum forma & sanitas. Quæ est enim honestior cōiunctio,quam probitatis inte se,ac pulchritudinis.Adesse uolumus speciem cum dignitate.Turpitudo enim ac deformitas perridicula est,fœda in homine facies,deformitasq; contemptibilis, ut de Vatinio refert Ponta.ipse lib.de prud.1.cap.censet Aristo. §& infra.in uer.Breuitas corporis.§ ubi de procceritate corporis in homine commendabili, ut in prouer.de quo Eras. § car.245.§ primum recte ualere,& cæ.de Saul rege creato,qui corpore eminens erat,& procerus. § not.Iosep. lib.6.antiqu.cap.5.in fi.eius. § Vires.in uer.Fortitudo. infra.

Diuitiæ uel fortunę bona tertio loco ponuntur,ut supra not.Plato, quia & quandoque mala. § Tul.in 1.parad. & ult.li.4.de finib.car. 110.in prin.Vale.cap.sapi.dicta.in Socrate,cap.de uariet.casuū.in fin. de Syphace, de Lentulo augure ob summam quater mill. sestert. usurpatam, de Vocone etiam Parthorum rege interfecto ob ingētem gazā, ut not.Suet. in Tyber.Imper.cap Procedēte.car.153.de equitibus duobus,quia locupletes.not.in Calig. cap. huiusmodi. car.195.§ Locupletes beatos appellare sermo amens est & infelix, Diuitias habere nō labore

labore partas confert,sed relictas. § infra.in uer.pecunia.in uer.paupertas.& in uer.bona augere.car. seq.hic. § Amicorum causa opes parare sese dicebat Iul.Cæsar,de quo Plutar. in eius uita. § car. 2. ante. Sen.lib.de uita beata.car.140. in fin. § pecuniæ alienæ non appetentem,suæ parcus,publicæ auarus. §Tacit.in Galba Imper. mortuo.li. 17.in med.car.46.ante. § Omnia ista bona, quæ speciosa, &c. pecunia, dignitas, potentia & similia cum labore possidentur, cum inuidia conspiciuntur,lubrica & incerta sunt. § Sen.libr.de breui.uitæ. car. pen.a terg. in med.163.in fin. § bona illa sunt uera, quæ ratio dat solida & sempiterna,quæ cadere nõ possunt,nec decrescere ac minui.Cætera opinione bona sunt,&c. § Idem Sen.epi.75.in med.epist. &c.& 5.in uer. Abstinendum,epist.87.§ Vtamur illis,non gloriemur,& utamur parce, &c. quia caduca non autem firma,bona dici non possunt, non etiam mala,sed media & indifferentia, disputat Sen. ipse. § epi. 117.multum, &c. a terg. §

Bona quandoque mala & exitij causa ut supra. § Tul.in sua parad. 1. & ult. § Nunquam pecunias & uoluptates in bonis connumeranda duxi,quia quis nunquam expletur. Vnde solo nomine dicuntur bona,cũ effectu aliter tenuerint. § & libr.4. de fin.car.eius 5.ubi supra. Socrates,de quo Valer.cap.sapi.dicta,& cap.de uariet.casuum.in fi.§Itaque non debent existimari bona,&c. § Dion lib.47.car.tertia & sequen.& car.7.lib.58.car.7.a terg.464.ante de Iulio prisco.466.a terg. 468.§ Diuites(non etiam inimicos)iugulabant bonis ereptis militibus diuidendis.Decimam bonorum partem soluere iussi, omnibus priuabantur.Sola relicta decima,Iunius etiam priscus prætor delatus, bonis priuatus quia Diues,Gallorum magis opulentos occidi iussit Imp. Calig. Ptolomeum Iubæ filium confiscatum interfici non dubitauit cũ socijs. Arion a delphino saluatus sonitu lyræ propter pecunias periturus. § Herodo.d.lib.1.cap.2.§ Diuitias appetis quæ multis exitio fuerunt,ut supra.honores,cõiugia, quę sæpius domos euertũt.plura supra.in uer.Deus.car.3. § exposcendum a Deo,&c.Apia.de triumuiratu li.1.in me.car.33.a terg.§ delictorũ nomine hospitalitates & amicitiæ,circa diuites asperius exigebantur. §li.4.car.2.§ diuitiarũ excellẽtia cõmoti,&c. quã multos afflixere imperia cõsecuta q̃ multos bona pdidere. §Pli.li.7.cap.40.& car.seq.§ uel ob re positũ in domib.aurũ uel argentũ. § Apia.li.4.car.2.car.10.uel 140.in fi.§ Attigit & ob diuitiarum facultates,&c.Quadringentas supra mille mulieres proscripserunt,ob diuitiarum copiam præcellentes.Ex uiris qui ditiores haberentur,& etiam libertorum.Causam ipsam, defendit pro fæminis Hortensia & audacter constanter & fæliciter, dicit Valer.cap. Quæ mulieres,

res,&c.de Commodo Imp.Herod. ❡li.1.car.pen.Lampri. in eo.car. 3.in fi.❡ bona diuitum dilargiri militibus & gladiatoribus,&c.de Catilina Saluſ.car.10.Tum Catilina polliceri tabulas nouas proſcriptionẽ locupletum,&c.de Sylla Tul.in 2. offic.car.37.cum bona in foro uenderet,& bonorum uirorum,& locupletum,prædam ſuam uendere dicebat. ❡ de eodem Vale.cap.de crudelit.animi quieti ciues tantummodo propter pecuniæ magnitudinem proſcripſit,mulieres item, Hortenſiam ut ſupra. ❡ Iuuen.Sat.10.Omnibus in terris.Xenop.li.1.car.ult.❡ multi ubi diuitias adepti eſſent optatas,propter illas perierunt. ❡Tacit.lib.14.car.ult. in fin.de Palante liberto Imperat.inſimulato, quod immenſam pecuniam longa ſenecta detineret.de Lucano poeta lib. 16. car. 2. a terg. ❡ Quo interfecto dum rem familiarem eius acriter requirit,&c. de Galba Imper. ❡ libr.17.car.46. ❡ Proſpera fortuna. 70.annos emenſus,alieno Imperio fælicior, quam ſuo. ❡ & car.ante pen.lib.18.❡ belli ciuilis neruos dictitans Mutianus, &c. paſsim ditiores & locupletiſsimus quiſque in prædam, ❡ Tul.d.lib.5.de fin. ❡ cum animum infinita quadã laude anteponerent corpori, uirtutes quoque animi bonis corporis anteponerent.Sed cum ſapientiam totius hominis cuſtodem & procuratricem eſſe uellent, quottidie cerneres, qui pridie opulentiſs.fuiſſent,eos nunc emẽdicare ſtipem. fæminæ quoque diuites a Perẽnio propter diuitias inſimulatæ ſpoliatæ ſunt,&c. ❡ Capitol.in Commodo Imp.car.3.in fin.Herodi.in Max.Imper. car. 3. in fin. ❡ Nonius Noniani Conſ. filius,propter gemmam grandis precij proſcriptus a M.Anto.triumuiro. ❡ Plin.libr.ult.cap.6. in princ. de Opali.Suet.in Tyber.Imper.cap.procedente. car. 153.❡ de Lentulo augure ditiſs.quem ad mortem compulit,Lepidam Quirini prædiuitis, Voconem Parthorum regem, de quo ſupra,gaza excepta perfide interceptum. ❡ Salu.de Lepidi oratio.car.95.in fin.❡ Clementia & probitas ueſtra,& proſcriptionem innoxiorum ob diuitias quaſi Cimbricam prædam uenum aut dono datam. ❡ Plutar.in Syllæ uita.car.pen. in fin. ❡ Cædis proſcriptorũ mercedi duo talẽta conſtituit. ❡Apia. lib.4.car.4.de triumuiratu & præmio ſceleſto.car.134.❡ quam plures pecuniarum gratia obtruncati,multos proſcriptos dolo concupiſcẽtium lances argenteas. ❡not.Plin.item.lib.33.cap.11.in med.lib.34. cap.2.in med.de Verre condemnato per Ciceronem ẽt. ❡ Iuu.Sat.10. in prin.❡ plures nimia congeſta pecunia cura ſtrangulat,iuſſuque Neronis magnos Senecæ prædiuitis hortos clauſit,&c.ergo ſuperuacua & pernitioſa petuntur,&c. not.& Geu. lib.1.car.78.in fin.82.❡

BONA AVGERE.

Bona ſua & rem familiarem augere licet,unde Plato Auus meus tan-

tundem accipiens supra id multum accumulauit. At ego maiores relin quo quam accepi. Plato ipse §lib. 1. de rep. in prin. car. 2. ante. in med. & 16. lib. 8. de legi. car. 1. ante, in fin. 346. § rei quærendę tuæ conuenit operam dare, cum senex sis, tunc in ocium te colloces. § Plaut. in mercat. cap. Tandem. car. 215. a tergo. ad Suet. in Aug. car. 82. ante. § Nabathei Arabes mulctãtur patrimonia imminuentes. Sed sine iniuria cuiusquã augendæ. § Tul. in 1. offic. car. 6. ante. & in med. lib. car. 18. a tergo. § nec uero rei famili. ampliatio nemini nocens uituperanda est, cum in augendis opibus utilitatibusque, Deinde augeatur ratione, diligentia, parsimonia, nec libidini potiusquam liberalitati & beneficentiæ pareat. § libr. 2. in med. car. 40. ante. § Vt pecuniæ quærendæ non solum ratio est, sed etiam collocandæ, quæ perpetuos sumptus suppetet, non solum necessarios, sed etiam liberales. §car. 49. in fi. § res familiaris quæri debet his rebus, a quibus abest turpitudo. Conseruari autem diligentia & parsimonia, ijsdem etiam rebus augeri, Xenop. late § & car. 54. lib. 3. car. 5. § hominem hominis incommodo suum augere commodum contra naturam est. Nec nostræ utilitates omittendæ sunt alijsque tradendæ, sed suæ quisque utilitati, quod sine alterius iniuria fiat, seruiendum est. § & car. 62. ibidem, in princ. § Neque solum diuites nobis esse uolumus, sed liberis, propinquis, amicis, & cæ. Ponta. lib. 4. de obed. cap. Eademque. § amplianda res famili. salua iustitia & honestate. § Idem lib. 2. de fortit. in princ. car. 74. cap. Quoniam autem. § domesticas facultates conseruare atque etiam augere honeste studendum. § lib. de liberalit. car. 104. ante. cap. Erit igitur. Quæret igitur & rem familia. tuebitur, ut habeat unde det. Quid enim est dementius, quam non curare ut id & diutius, & erga plurimos possis facere. § li. 1. de prud. ubi supra. cap. Bona igitur. car. 160. in prin. Cum bona ad usum tantum comparata sunt, sed ratione temperatum, &c. sine fraude quæsita. § Plato in Gorgia car. 1. a ter. in med. 135. § Optimum est beneualere, secundo esse formosum, tertio habere diuitias nulla fraude quæsitas, &c. Solon, de quo Plutar. § in eius uita. car. 1. in med. § pecunias quidem habere desidero, per iniuriam autem parare nolim, omnino enim imposterum pęna cõsequitur. Thaletẽ etiam exercuisse mercaturam ferunt, & Hippocratem. § Sen. lib. de beata uita. car. 140. in fi. car. eius. 3. in fi. de quibus Agrippa. cap. 72. § de mercatura habebit philosophus amplas opes, sed nulli detractas, nec alieno sanguine cruentas, sine cuiusquam iniuria paratas, sine sordidis quæstibus, & alia plura. Rem esse naturæ consentaneam dicit Machia. § lib. de principe. cap. 3. car. ult. § bonorum auctioni intendere, secundum naturã est neminẽ id agere ut ex eo alterius prædetur inscitia. § Tul.

ub

ubi ſupra.libr.3.offi.car.63.a terg.55.in princ. ℥ Dignum eſſe(ut in prouer.) cum quo in tenebris mices. ℥Eraſ.nu. 723.℥ incommodum potius ferendum,quam de alieno detrahendũ. ℥ car.49.a ter.℥ Omnibus propoſitum eſſe debet, ut eadem ſit utilitas uniuſcuiuſque & uniuerſorum,aliter diſſoluitur humana ſocietas, &c. Vitia ergo rerũ non occultanda inter cõtrahentes. ℥ Tul.plura li.3.car.55.in prin.℥ Quia natura eſt lucri cupida,ergo ueritati contraria. ℥ Ponta.libr.1. de ſermo.cap.Quemadmodum,& cap.admodum. lib. 3.de prud. cap. Quo fit. Plato in Hippar.in fin.car.2.℥ homines omnes bona appetere,uniuerſique lucri cupidi. ℥ In Meno.car. 2. in fi.car.7.in fin.li.1. de rep.car.2.ante. in med.℥ pecuniæ poſſeſsionem plurimi faciendã eſſe modeſto,& æquo, plurimumque confert cuique qui neminem circumuenerit,neque mentitus ſit,neque debeat,&c. ℥ & lib. 8.de legi. car.1.ante.in fi.346.Tul.in 3.offi.in med.car.56.a terg.in med.℥ nihil tam ſecundum naturam quam utilitas,nihil tamen auare, iniuſte,libidinoſe faciẽdum eſt,etiam Dijs hominibusque celatis,ut Giges, &c. ℥ & car. 69. a terg. ℥ Omnes expetimus utilitatem,ad eamque rapimur; nam quis eſt qui utilia fugiat, aut quis eam non perſequitur ſtudioſe? Naturalis eſt habendi cupiditas,&c. ℥ dicit Ponta.lib.de liberalit.car.99.a terg.& lib.1.de prud.in prin.car.149.cap.auaritia.℥ Ingenita eſt homini rerum utilium cura, quum ad uſum & cupiuntur & comparantur magnis etiã cum laboribus. Vnde induſtria,artes, & opificia,quia plurimum conferunt diuitiæ,ut ſupra,hic. Amor urget habendi. ℥ Virg.in 4.georg.Orat.oda 1.lib.1.℥ mercator metuens ociũ indocilis,pauperiem pati,&c.& in uer.mendicitas.infra.

Domine quinque talenta tradidiſti mihi.&c.Boet.libr. de conſolat. car. 22.℥ diuitiæ expetendæ & accipiendæ, bene tamen diſpenſandæ,acceptæ. ℥ Sen. libr. de beata uita. in med.car.pen.141.a terg.in med.℥ in diuitijs homo animum explicare poteſt,in liberalitate tẽperantia & diligentia diſpoſitæ & magnific.&c.plura. ℥& infra.ibidẽ.℥ Ne erres intra,potiora diuitiæ ſunt,habebit,&c. ℥epiſt.20.in med.Si uales,&c.℥ magnus eſt ille,qui in diuitijs pauper eſt,ſed ſecurior qui caret diuitijs,&c. ℥ epiſt.75.in med.epiſt.tua,&c. a tergo.in med.℥ utamur illis,non gloriemur.& utamur parce, tanquam depoſitis apud nos & abituris,ut ſupra.in uer.abſtin. ℥ Plato lib.9.de legi..car.4.ante in fin.353.℥ Diuitiæ corporis gratia,corpus autem animæ gratia, (ut ſupra alibi)diuitias ergo quęrere non quomodocunque,ſed cum iuſtitia & temperantia,comparandę ut utaris, uſum autem ad conſequendum honorem,dicit Cimon, de quo Plutar. ℥ in eius uita. car. 3. ante.in fin.Eraſ.prou.2090.primum.Orat.oda.2.lib.. Nullus arg.Quiſ

quis

quis ingentes oculo irretorto spectat aceruos, nisi tẽperato, & splẽdeat usu, § & Sat. 1. car. 240. in fin. § suaue est ex magno tollere aceruo. Admirabilis est ad gloriam, qui rationes suas reliquit ampliores, quam acceperat, dicebat Cato maior, de quo Plutar. § in eius uita. car. pen. ante. Oui. in Phedra. § est aliquid plenis pomaria carpere ramis. Virtuti opes aduersari dicit Plato. § li. 5. de legi. car. 3. ante in med. Tul. in 1. offic. car. 14. § pecuniæ fugienda cupiditas, & in uer. uirtus infra. hic. Plato etiam § lib. 8. de rep. car. 3. in prin. & in fin. Eras. pro uer. 1187. § Virtutem & sapientiam. § Hom. in 17. Ilia. car. antep. ante. § erat autem inter Troianos diues & bonus, & supra. in uer. bona. Bona dicuntur, si cum iustitia posside ntur & disponuntur, aliter nõ sunt bona, quia ut supra sæpe & pernitiosa. § Plato. in 2. de legi. car. 2. in fin. 314. li. 4. de rep. car. 1. ante in med. Geu. li. 1. car. 124. Tul. in ult. parad. in prin. & in fin. eius, Diuitiæ ergo, &c. Sen. epist. 87. Naufragiũ. in med. § quod bonum est bonos facit, &c. plura. § Orat. oda, Intactis. car. 106. § Aurum & inutile, &c. § Boet. lib. de consolat. prof. 5. in fin. car. 21. a tergo. Mathe. capit. 2. in med. nolite, &c. § pecuniam magnam bono modo inuenire optandum. § Pli. libr. 7. cap. 43. Sen. lib. de uita beata. car. 3. a tergo. 140. plura. § nequicquam sapere sapientem qui sibi ipsi non sapiat, & ipsi prodesse nequiret, notat & refellit § Tul. in 3. offic. car. 61. in fin. 62. in prin. §

Contra etiam de Democrito philos. qui olei summam comparauit, & remisit. Plin. lib. 18. cap. 28. Vnde & Iuuen. Sat. 14. § Vnde habeat quærit nemo, sed oportet habere. & in uer. paupertas, infra. lucri bonus odor etiam ex re qualibet, ubi supra. sine damno alterius fieri non posse asserit & Sen. in suis prou. Bona omnia sint communia inter amicos & ciues etiam. § Plato, Cicero, & alij ubi supra. in uer. amicitia. §

Liberorum causa pecuniæ adeo cumulandę non sunt, sed pudor, &c. § Plato. lib. 5. de legi. in prin. car. 1. in fin. § Cumulata res acceptior est quam accepta, &c. § Home. in 8. Odiss. car. 3. a terg. Plato. li. 1. de rep. car. 1. ante. in med. § Qui illas parauerunt, duplo magis quam alij amant. Qui festinat ditari, &c. ut in uendendo ad tempus, & uitia occultando, etiam protegendo, uel duplici uerbo & deceptiuo. § Eccl. cap. 4. Plato. lib. 11. de legi. car. 2. in prin. Eras. prou. 1342. § bonorũ glomi. Male parta male dilabuntur, not. infra. hic. § Geu. cap. 31. car. 108. § Opulentia & diuitiæ ad illicita, & uoluptates prouocant, ecõ tra, in Abdolomio not. Curt. § lib. 4. car. 2. a terg. Beros. lib. 3. in fin. car. 25. in prin. Ponta. lib. 1. de prud. cap. locus autem. in med. § Excedens summa inimicitias & seditiones parit, deficiens seruitium est. Plato lib. 5. de legi. car. 1. in fin. Virg. in 2. georg. in fi. § nã res Rom. peritu-

perituraque regna, neque ille aut doluit miserans inopem, aut inuidit habenti,& Orat. Et mihi res, non me rebus submittere conor. § in 1. epist. car. 1. ante. 187. Palad. in re rust. lib. 2. cap. 6. § modum tene facultatibus tuis,&c. Rem patris oblimare malum,&c. § Orat. Sat. 2. lib. 1. car. 245. Sat. 3. lib. 2. Geu. lib. 2. car. 338. § a D. Mauriche.

Si male rem gereres insani est,&c. § car. 284. Sat. 4. lib. 1. in fin. § magnum documentum, ne patriam, rem, perdere quid uelit. Nam mendicitas uitanda, ut infra. in uer. paupert.

Nec minor est uirtus, quam quærere, parta tueri. § Ouid. in 2. de arte. § quæ parare & quærere arduum fuit, nescio an tueri difficilius sit. § Liui. lib. 27. car. ult. ante in prin. in oratione Rhodiorum. Geu. lib. 1. car. 124. Al marchese. Volez. Salu. in Iug. in prin. in oratio. Memij. § maius dedecus est parta amittere, quam omnino non parauisse. § Sen. epist. 75. in med. Epist. tua,&c. Xenop. li. 7. car. ult. a tergo. Tul. in 2. offic. car. 45. in princ. § delabi finere pernitiosum est & flagitiosum. Bonorum iactura diuitis cum paupere par est, &c. § Sen. lib. de tranqui. uitæ. cap. Transeamus. car. 153. a ter. §

Superflua tollunt necessaria. § Plutar. lib. de cupid. diuit. car. 426. in fin. § festo die si quid prodegeris, profesto agere liceat. Plaut. § in aulul. car. 71. a terg. cap. uolui. In pen. cap. negotij. car. 240. a terg. § non potest quæstus consistere, si eum sumptus superat soror. Satius est quod satis est. Necesse est facere sumptum qui quærit lucrũ. § Plaut. in asin. in princ. cap. Vnum. in fin. car. 43. a terg. In Curcul. cap. beatus. car. 110. a terg. § Qui homo mature quæsiuit pecuniam, nisi eam mature parsit, mature esurit, bona quæ ueniunt, nisi sustineantur cadũt, ut opprimant. § Sen. in suis prou. § Vtendum est diuitijs,& nõ abutẽdum, ut nec a superioribus contemnaris, nec ab inferioribus timearis, ubi supra.

Mercatura omnis a Theologis damnata,& interdicta. not. Agrippa. § cap. 72. de mercat. in fin. §

DE BREVITATE VITAE.

Breuitatem uitæ conqueruntur plerique omnes, ex quo etiam tanta portio depereat in quaque die, quam enumerat & refert Sen. § epist. 99. in med. Epistola tua. Herodo. li. 7. cap. 5. plura per Xerxem tantum regem. § Quæ tamen si diligenter distribuatur longa est. Et quanta esse soleat ab annis tribus mill. citra,& ut notauimus in uer. ætates declinare,&c. falso queritur de natura sua genus humanum, quod ætas imbecilla & æui breuis,&c. § Salu. in præfat. lib. Iug. Sen. item plura li. de breui. uit. in prin. Plin. lib. 7. cap. 50. in med. § maior pars mortalium paulinæ Naturæ malignitatem conqueritur, quod exiguum æui

gignimur

gignimur adeo ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipso uitæ cursu & apparatu uita destituat. Quædam enim tempora surripiuntur nobis, quædam subducuntur, quædam effluũt. Turpissima est iactura, quę propter negligentiã fit, maxima pars uitæ elabitur male agentibus, magna nihil agentibus, tota aliud agentibus, &c. § Sen. epist. 1. § Sed omnes horas complectere, fiet ut minus ex crastino pendeas, dum differtur uita, transcurrit, tempus tantum nostrum est, unde & medicorũ exclamatio uitam, breuem esse, artem longam. Sed eam non accepimus, sed fecimus, nec inopes eius, sed prodigi sumus. Aetas enim nostra bene disponenti, multum patet, si uti scias longa est. Cato posterior in curia etiam, dum senatus cogitur, græcos lectitabat libros, qua quidem industria ostendit alijs deesse tempora, alios superesse temporibus. § Vale. cap. de studio & indus. Capitol. in uita Gordia. Iunio. Impe. car. pen. a ter. 155. § de Sereno Sammonico, qui ad 62. mil. librorum reliquit. Sen. item § epist. 88. in fin. de liberal. in fin. car. 43. § de quæstionibus grammatic. per Didimum & Aristarcum. I, nunc & longam esse uitam nega, quattuor mill. libr. Didimus grammat. scripsit, in quibus de patria Homeri, de matre uera Aeneæ queritur, &c. Vita mortalium & breuis dicta, ut est prou. § de quo Eras. car. 314. § Causas & impedimenta naturalia enumerat & Plin. § ubi supra. lib. 7. cap. 50. Plato in Epino. car. 1. a terg. Sen. d. epi. 99. §

Ephemeri dicti paruo uiuentes tempore. § Eras. car. 333. ante. § Ephemeri uita, uiue memor quam sis æui breuis. Orat. § in 2. sermo, Oda. 4. lib. 1. § Vitæ summa breuis, &c. Sed cum sit genus hominũ superbissimum sua parum sorte contenti, uitę breuitatem accusant, nec intelligunt, qui plures ætates uixisse memorantur, ut Ioannes a Stampis, § de quo Aemil. libr. 5. in Ludou. 7. rege. 40. Franc. car. 220. § qui uixit annos. 160. in circa, & alij de quibus cap. de senect. notauimus. Eos nec Solonem, nec Catonem superasse uirtute & sapientia. Temporis profusissimi sumus, cuius est unius honesta auaritia. Alter enim post mortem quoque est, alter ante mortem perijt. Non fuit unus è multis, sed uixit, & uiguit. § Sen. epist. 93. in Epia. Ponta. in dial. Charon. car. 4. ante. 52. § Breue tempus ætatis satis longum est, ad bene honesteque uiuendum. Liuius præter tantam rerum historiam scripsit & dialogos, &c. § Sen. epi. centes. Fabiani, &c. 101. in fin. Tul. lib. de senect. § non longissima uita, sed uirtute prædita optima est habenda. Plato in Tymeo, § car. 4. fin. a terg. § Quem secutus est & Plutar. in sua con solat. Bene uiuas oportet & refert, non quandiu. Non ut diu uiuamus curandum est, sed ut satis. Longa est uita, si plena est, impletur autem, &c. § Sen. epi. 93. In epi. ubi plura. §

Actu metiamur illam non tempore. Quæris quid sit amplissimum uitæ spatium? usque ad sapientiam uiuere. Cognosci dicitur spatiũ uitæ per Aristot. de quo Plin. § li. 11. cap. 52. § per signa hominis uita uel longior uel breuis. § Carda. libr. 12. de subtilit. car. 446. § rationẽ reddit. Causa longitudinis uitæ hominis est calor maximus, & humidi pinguis abundantia, &c. plura, Plin. lib. 7. cap. 51. §

Senilem Iuuentã præmaturæ mortis esse signum, & ideo puerum statura uirili breui tempore uixisse. § & infra in uer. Cito. § Ingenia quæ illustriora breuiora sunt. § Persi. Sat. 4. in prin. § Scilicet ingenium & rerum prudentia uelox, ante pilos uenit. § Sen. lib. de cõsolat. cap. præter hoc. car. 147. ante, epist. 77. in fin. subito. Plin. li. 7. cap. 51. in med. Senilem Iuuentam, &c. § nulla uita est non breuis. Non quandiu, sed quam bene acta uita sit refert. § Pli. lib. 3. epi. 7. in med. Modo, &c. § Quid tam circumcisum, quam uita hominis longiss. Plinius auunculus, tempus in horas disponens diligentissime excussis tot mill. librorum, de quibus lib. suo 1. historiam conscripsit. § in lib. 36. & ut in epist. 5. libr. 3. § per eius nepotem & filium adoptiuum relatum est. Drusi Nero. in Germania uictoris gesta li. 20. & alia quam plura uolum. de Aufidio Basso. li. 36. Electorum commentarios. 160. Origenem scripsisse ad sex mill. uolu. librorũ dicit B. Hieron. de quo Platina lib. de Pontific. hominis ætatem cornicis, cerui, &c. § Plin. libr. 7. cap. 48. de nimphis. not. in cap. de senect. in fi. diu uiuentibus. & in cap. orac. in fin. §

DE BREVITATE CORPORIS.

Breuitas corporis est contemptibilis (ut proceritas commendata) de Aduaticis Gallis Cæs. § li. 2. Gal. car. pe. in fi. § Vnde dicit Plut. in sua polit. Leo Bizantius Orator Athenis profectus, quia pusillus uisus, derisui habitus est, & de Tydeo not. Home. § lib. 5. Ilia. & Eras. prou. pusillus, ut Molon. § de Lucio bipedali. § Sueto. in Aug. Imper. car. 85. & in Domit. Imperat. ult. cap. spectacula car. 339. a tergo. § portentosi paruique capitis. § Plin. plura. lib. 7. cap. 16. § de uaria hominum statura. § Ponta. lib. de magnanim. cap. Verum. Geu. libr. 1. epistol. a D. Ignigo. car. 87. § Archidamus rex pecunia mulctatus dicitur per Lacedæmonios quoniam pusilli corporis uxorem duxisset propter progeniem, &c. § Plut. li. de libe. educan. in prin. car. 109. in prin. § Constantius Imp. Constantini magni fil. Romam intrans, statura etiam paruulus, caput incuruabat (more anserum) ex quo risum promouebat quibusque. § Plati. in Felice Pontif. 38. § Petrus Heremita, acri uir ingenio, nationes plures inuisit explorabundus, paupertate uilique cultu inter Barbaros tutus, & qui corporis specie indeco-

ra,breuiq; statura,& minus liberali facie contēnendus, magisquā metuēdus apparebat,&c. § Aemil.li. 4.car.2.148.a ter.In Phil.1.reges 38.car. 181. etiam ubi supra.§ Corbana exiguo erat corpore sed ingenti spiritu, &c.Proceritas unde stata commendabilis,ut de Scipione Liuius ac Plutar. ubi supra,& in uer.bona.Plin. §de Traiano Impe.in suo paneg.car.334.§ de Henrico rege Angliæ, Iouius § libr. 11. car. 177.in fin.Virg.in 8.§ de Palante, Cunctis altior ibat, corporis proceritate,& egregia indole mirādus apparuit,&c. § Plato in Charmi.car.1.a terg.111.& lib.6.de rep.car.2.ante & a ter. 246.§ Honesta sit indole atque procerus.De Palante ipso Euandri filio not.Corius § in Henrico Imper.car.555. a tergo.§ Romæ in sepulchro reperto cum inscriptione sui nominis,pedum decem. Orestem Agamemnonis filium cubitorum septem repertum refert Herodo. § lib.1.cap.6.Iudæum procerioris staturæ,refert Colu. § li.4.cap.8.ubi & de Neuio Pollione.Plin.d.cap.16.lib.7.Iosep.lib.18.antiquit.cap.12.in fin.Carda.lib.11.car.432.§ M.Anton.Columnam commendat Ioui.li.18. hist.in fin.§ staturæ proceritate,firmitate membrorum,decore uultus,&c. §Gueu.li.1.c.78.a Don Ignigo.c.79.§ Anteus dicitū cubitorū septuag. § Plut.in uita Serto.car.2.ab Hercule tamē superatus.Nimis proceri quinimo habentur ut plurimum,inertes, ut in prou. Caliga Maxim.est expositum prouer.Clematis Aegyptia. § Eras.car.11. a terg § Amens longus. § car. 267. in fin.§ nihil ab elephanto, caput uacuum cerebro, Arcadicum germē. A breuiori superatum procerum habetur pridem in Bucecallo Genuæ præfecto per Gonzagam singul.certamine. § Iouius in Baiazet Turc. Impera.§ Gallus per Torquatum de quo Liuius § li.7.Cæs.lib.2.in fin.car.pen.lib.4. de Sueuis.car. 1.§ Galatam corpore eximium & uelocitate superauit Maurasius perbreuis. § Apia.lib.1.in med.car.18.in prin.§ Inter Corbim & Orsuam fratres,Liui.per Scip.ad Carthag. nouam § libr. 28.car.5.Vale.cap.Dicta improba.§ Astu facile maior superauit stolidas uires ætate minoris.

DE BREVITATE.

Breuitas in dicendo laudata.Nam facietas molestissima,laconismus, id est breuiloquentia,ut in prou. de quo Eras. Scytala item Laconica, breuis epistola. § Beroal.in 61.annotat. sua.§ non est eiusdem & multa & oportuna dicere. § prou.199.§ grata breuitas. de Licurgo Plutar. § in eius uita,car.15.in fin.§ de Alcibiade ad Ephoros, not.idem Plutar. Perdita sunt bona Mindarus interijt, &c. § in sua polit & per Pomponium prætorem de prælio ad Transimenum & clade,Liui. § lib.22.car.2.a terg.Plutar.in Fab.Max. O uiri Rom. magno

gno prælio uicti sumus,&c. Phocionis breuitatem in dicendo admirabantur omnes. Demosthenem oratorem aiebant amplissimum, &c. § in eius uita. § Optimũ orationis genus,quo paucis multa sunt grauiter,sapienter,acute significata,&c. Adest uerborum meorũ gladius, dicebat de Phocione Demosthenes ipse. § & in apophtheg.car. 176. in fin. § de Spartiatis in Samiorum legatos. posteriora non percepimus,quia prima memoria exciderunt. Menelaus succincte dicebat, pauca quidem,dicit Hom. § lib. 3. Ilia. § sed ualde acute,quoniam nõ multorũ uerborum. Lucij M. Antonij Triumuiri fratris in sua deditione ad Cæsarem,modestiam breuitatemque loquendi uel maxime laudauit Octauius ipse. § Apia. li. 5. § de congressu Lucij & Cæsaris ad Perusiã,& Minutij ad Cæsarem,de quo. Cæs. § ipse lib.ult.ciuili.car. 508. § Si mihi uitam tribuis,&c. Agesilaus Ephoris gaudiũ. § not. Plutar.in apophtheg.Lacon. § car.4. uel 158. § Multas Asiæ partes subiugauimus,Barbaros expulimus, &c. Boemi se dedentes Carolo Magno Imper.eorum uictori. § not.Aemil.lib.3.car.107.a tergo. § ita dixerunt, Dux felix fortissimos superasti uiros, quo quid fortunatius? in deditionem accipe.& etiam Bulgari, § ubi supra car. 109. in fin. § per Crunum eorum regem,Nicephorus es,utere nomine nuncupationis tuæ, uictoriam ferens, eaque certa & incruenta contentus da supplici æquas leges fædusque. Breuis esse laboro, &c.& alibi etiam Orat. Quicquid præcipies esto breuis,&c. § in Poet.& in Sat. 10. lib. 1. § est breuitate opus,&c.& summa sequar fastigia rerum. § Virg. in 1. § Deo quinimo grata breuitas. § Mathe.cap.6.b. § Orantes nolite multum loqui sicut Etnici faciunt. § Geu.libr. 1. c. 82. § Senatori Oratorique competens,nec est longa unquam oratione utendum,nisi,&c.in senatu per ambitionem. § Tul.in 3.de legi.car.ult. § Benedictus Pontif.horis septem orauit. § not. Aemil.car.452. a ter. In Carolo.6.rege. § Lex etiam breuis esse debet. § Sen. episto. 95. in med.petis a me. § Diuturnitas quando apta not. Plin. § li. 1.epi. 20.frequens,&c. § copiosa erat in Cicerone,breuis in Salustio, pinguis in Plinio. § Macrob.lib.9. cap.1.Saturn. § eligendus dicendi modus,non breuis,non longissimus,sed optimus,non enim curandum de prolixitate aut breuitate. § Plato li.4.de legi.in fi.eius,lib. 10.car. 1.libr.de regno,in med. § epistola quæ longissima optima,dicit Tul. § lib.ult.ad Atticum.car. 498. § Quid opus est longis in senatu sentẽtijs,cum optima cito consentiant,dicit Tacit. § in suo dial. car.ult. § in historia scribenda laudatur breuitas,ut magis idonea ad docendum, delectandum,mouendum. Sacietas è cõtra lectorem auertit. Vtilius est pauca idoneè effundere, quam multis inutilibus homines prægrauari.

nemo,&c. DE CASTIGATIONE.

Castigatio uel reprehensio necessaria est aliquando. Difficile est.n. Satyrã non scribere,&c. § Iuue.Sat.1.in prin.§ Sed hæc sincera cũ rõne sine Ira. § Sen.li.1.de Ira.car.1.& 2.Iuu.car.1.§ manum feru læ subducere. § Dion.li.44.car.10.165.in oratio.Cic.in morte Cæsa ris.§ ut solent patres in filios oĩa non castigantes delicta,sed aliqua re mittẽtes,&c.corrigẽdus est qui peccat,& admonitione & ui, & molliter & aspere, meliorq; faciẽdus est tam sibi quam alijs non sine castiga tione,sine ira,&c.non minus gratum esse debet reprehendi,quam repre hendere. § Plato in Gorg.car.2.136.a terg. § delitiæ remouendę sunt & castigatio sine contemptu adhibenda,sine contumelia,ne nimiũ delitiosi reddantur.Ita & liberos uolumus. § Idem lib.7.de legi.car. 2.in princ.340.lib.6.car.pen.a terg.336. § qui odit correptionem, minuetur uita,&c.corripe amicum, ne forte non intellexerit, corripe amicum & proximum antequam commineris,&c.qui odit correptionẽ uestigium est peccatoris,&c. § Eccle.cap.19.b.c.cap.21.b. & seq. § plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud stultum. § prou. cap.17.b.cap.9.b. § qui arguit impium sibi maculam generat,noli arguere derisorem ne oderit te, argue sapientem & diliget te. § Eccle.cap.7.a. § qui odit increpationes, insipiens est. § ubi supra. cap.12.a.cap.15.b. § Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum,magis quam ille qui per linguæ blanditias decepit. § ubi supra,cap.28.d.29.a. § Illud assero ad honesta pueros exercitia,nõ plagis aut uerberibus,sed monitis ac rationibus adduci.&c. § Plut.lib.de libe.educ.in med.car. 115. lib. de cohib. Irac.car.449. § Si merito obiurgaueris,scito quia profuit, si immerito quia profuisse uoluit. § Sen.lib.de contin.car. 72. de form. hone.uitæ. § Qui nõ castigat,irritat.Dion. § li.55.car.10.fi. infra,in uer.Bonis nocet,de Iustitia. § Consueta uitia ferimus, nisi reprehen dimus.Sen.in suis prou.Crudelis,in re aduersa obiurgatio.plura supra, in uer.Amic.

DE CELERITATE.

Celeritas est breui in tempore multa peragere. § Plato in Laches. hæc uires adimit,sed tarditas occasionem. § Machia. lib. 2. Histor. car.47.li.3.car.97.cap. 30.§ periculũ affert celeritas ipsa. § Apia. in 2.§ de Cæsaris consilio in traijciendo freto. Festinatio improuida est & cæca, omnia non properanti clara certaque sunt, dixit Fabius Max.ad Aemilium Cons.de quo Liui.ubi de clade Cannensi. § & li. 31. in concilio Aetolorum per legatos Rom.§ Consilijs nullam esse tam inimicam, quam celeritatem dixit.Celerem enim pænitentiã, sed

ſeram atque inutilem ſequi cum præcipitata conſilia reuocari non poſ ſint. Tædium ex mora prouenit, periculum ex properantia. § Tacit. lib. 12. § de Mithridate. Mediocritas plerunque pernitioſa. § Tacit. ipſe lib. 19. in Vitellio, de Fabio Valente. § Agendi tempora conſultando conſumpſit, quod inter ancipitia deterrimum eſt, dum media ſequitur, nec auſus eſt ſatis nec prouidit. § alia not. ſunt in cap. Milites, in uer. neutral. nu. 17. § Nimium enim properans tardius abſoluit, ut eſt prou. de quo Plato, § lib. de regno car. 2. libr. de rep. 7. car. 254. car. pen. in prin. Eraſ. prou. § Canis feſtinans qui nimium properat, &c. Artabazus, de quo Herodo. § libr. 7. cap. 2. in med. § Lenti prudentes, Romanus ſedendo uincit. Qui feſtinus eſt, pedibus offendet. § prou. cap. 19. a. § Aſſequitur tardus uelocem. § Home. li. 8. Odiſſ. car. 67. § Dandum eſt tempus actionibus. Veritatem dies aperit. § Sen. lib. 2. de ira. cap. Quoniam. in fin. & car. ſeq. in prin. §

Mora quandoque utilis. § Ioui. lib. 11. car. 167. in fin. lib. 15. car. 313. a tergo. libr. 17. car. 360. libr. 25. in med. § Gallos mora & cunctatione eludendos, impetu tãtum ualentes. de Pompeio Bruto & alijs ideo ſuperatis § nota in cap. milites nu. 8. in fin. car. eius ult. § nec audaciæ conſilium deerat celeritatem præcipitibus rebus, cunctationẽ immaturis, dubijs fortem animum, &c. de Pipino, Aemil. in Theodor. 1. rege. 15. car. 53. a terg. & in Ludou. 7. rege. 40. car. 218. a ter. § Vbi ſenſit celeritatem uimque animi cunctatione potiorem, ad Maxi. &cæ. Ocior accipitre, &c. prou.

In omnibus eſto uelox operibus tuis. § Eccl. cap. 31. c. § multa bella impetu ualida per tædia ac moras euanuiſſe dicit Tacit. § libr. 17. in Othone & Vitellio, Ioui. lib. 17. § in Gazelis opinione. Celeritas plurimũ profuit Cæſari, Alex. Mag. Carolo Magno, Baiazet. Turc. regi. Tardus quãdoque Lucullus, & celerrimus Marius & Fabius Max. § Curt. lib. 5. car. 53. 57. Apia. in 2. car. 55. 62. Dion lib. 42. car. pen. de Cęſare, de Carolo, ad Plutar. car. 339. pluribi, & in Alcibia. uita. car. 40. In Mario. car. 165. in Lucullo. 185. Ioui. in Selymo Imper. in prin. & in Baiazetis uita. lib. 38. car. 179. in Coſmo. § & per Græcos ad Marathonem duce Milciade in Perſas. § Iuſti. lib. 2. in med. § in Treuiros Labienus de quo Cæſ. § lib. 6. car. 2. a terg. § Heluetij ad Nauaram in Francos inopinantes. § Ioui. lib. 11. car. 171. § In Iubam regem Cæſar, ut pluribi habetur, contra per Henricum regis Frãc. filiũ ad Perpenianum inuadendum miſit, ubi mora uictoriam abſtulit Heluetios expectanti, Ioui. § lib. 41. car. 10. in fi. §

Lente propera, prou. de quo Suet. in Aug. § cap. neque poſt. car. 69. § feſtina tarde. Tutus melior quam temerarius Imperator. Sat cę

leriter fieri si fiat satis bene plura pedetentim. Placide bos, tacito pede. Eras. in suis prou. &c. Cato, de quo Sen. lib. 1. de ira, epist. etiam. 44. in fin. § In labirintho properantes uelocitate se implicāt. In tumultu festinatio quoque tarda est. § Curt. lib. 9. § In scribendo, loquendo, per uiam incedendo, quiete omnia faciendo dicit Plato, § in Charmid. car. 2. § sæpe enim, qui nimis properat, ut supra, tardius absoluit. § lib. 7. de repu. car. 4. Plaut. in casin. cap. age tibicem. car. 123. a terg. Alcia. Fab. 20. Maturare iubent, &c. § Quę ad animum spectant, uelocia promptaq;, tardis & quietis pulchriora esse. festinationē improbauit Augustus Imper. ubi supra. not. Suet. Maximi est momēti ad res gerendas ipsa celeritas, dicit Plutar. § in Alcibi. Dion. lib. 42. car. pe. Apian. etiam. libr. 2. de Cæsare ipso. § in celeritate potius & audacia quam in apparatu spem ponens, breue tempus longum est imparatis. Dies enim affert & hora, nisi prouisum est, magnas etiā clades. § Tul. in Philipp. 3. in prin. & in quinta. § minimis momentis maximæ inclinationes temporum fiunt, tum in repub. tum in bello, &c. Cū plerisque in rebus gerendis tarditas & procrastinatio odiosa est, tū hoc bellum indiget celeritate. § in Philipp. 6. ad fin. § Sed omnia sunt maturanda. § Ponta. in 4. de prud. cap. omnino. Cæs. libr. 1. Gall. car. 25. § Cæsar magnis diurnis nocturnisque itineribus contendit, &c. Nihil in discordijs ciuilibus festinatione tutius, ubi facto magisquā cōsulto opus esset. § Tacit. libr. 17. in fin. car. 48. in prin. § Cito uenientia, cito fluunt, quicquid ad summum uenit, ad exitium prope est. Quæ cito maturuerunt, &c. § Plin. li. 21. cap. 1. § Ingenia quo illustriora breuiora sunt. Videre puerum Romæ fuisse statura ingentis uiri, sed hic cito decessit. § Sen. lib. de consolat. cap. præter hoc. Ponta. in dial. Charon. cap. en Aeace, &c. § Odi puerum præcoci sapiētia. § Eras. prou. car. 328. in fin. Alcia. fab. 199. de amigdalo. Plin. li. 7. cap. 51. in med. § Ante barbam doces senes. Simul dictum & factum. Citius quam asparagi coquantur. prouerb. de quo § Sue. in Aug. Imp. § Celeritas in actionibus, errore uexatur. Mora quandoque mater est effectus, & boni exitus. Scelera impetu, bona consilia mora ualescere. Tacit. § lib. 17. car. 5. a tergo. Herodo. lib. 7. cap. 2. car. 2. a ter. § Etiā celeritas in desiderio mora est.

Mora omnis odio est, sed facit sapientiam. Sen. in suis prou. præueniendo & diuertendo conficiuntur optime bella. Guizard. § libr. 1. car. 34. § Tarditas autem ut plurimum pernitiosa. Guizard. § ubi supra. car. 37. § de Federico cum classe in Genuenses. Sed, ut supra, quæcunque negotia maturanda sunt per prudentem, uel celeritate uel quandoque procrastinatione.

DE CONCORDIA.

Concordia paruæ res creſcunt, Diſcordia maximę dilabũtur. ₰ Salu. in Iug. Apia. in prohe. lib. Lybici. in med. ₰ Agrippa uir ingentis animi, fœlixque cum in publicum fuit, dicere ſolebat, multum ſe huic ſententiæ debere. ₰ Sen. epi. 94. in med. hanc partem, &c. car. 51. in prin. Xenop. item. lib. 8. car. 5. fin. ₰ de Cyro in eius filios tunc decedente. ₰ Liui. lib. 10. in Facio, in Decio. car. 80. a ter. ₰ ex concordia conſulum bona quæque, ex diſcordia mala euenirent. Diſcordiam & ſeditionem omnia oportuna inſidiantibus facere, Concordiæ in ciuitatibus principes, &c. ₰ lib. 34. car. pen. a terg. Alcia. fab. 123. de Leone & Sue. ₰ Nihil occulti eſſe poteſt inteſtina in diſcordia. ₰ li. 40. in prin. ₰ de ſeditione inter Perſeum & Demetrium fratres Philippi regis filios. Propter unitatem & commodum mutuum inſtitutæ ciuitates, & hominum cætus, &c. ſic ſe inuicem accipiunt homines, aliumque ad alium uſum aſciſcunt, cum multis indigeant, conducere ſibi uiciſsim exiſtimantes. ₰ Plato lib. 2. de rep. car. 3. li. 4. in prin. ₰ Vnaquæq; ciuitas duæ ſunt inuicem diſsidentes. ₰ lib. 5. de rep. in med. lib. 8. in princ. eius. car. 2. ante. in med. Alcia. fab. 10. in uer. fœdera, &c. ₰ ciues impulſione conciliat, facitque ut mutuo ſeſe adiuuent, cõmunemq; pro uiribus utilitatem colant, &c. Vt ipſis ad copulam ciuitatis utatur omnem rempub. mutari, uerum eſt quando in ipſa ſeditio oritur. Dum uero ipſa ſecum conſentit, mutari eſt impoſsibile. Non ullæ opes aut latifundi tantum ualent ad uitam, quantum mens bonorum uirorum cõſentiens. ₰ Plato ipſe, epiſt. 1. in fin. epiſt. 7. in med. ₰ quare ſeditiones ipſę componendæ ſunt in ciuitate. Quamobrem, qui tanquam potentiores rempu. tenent, ſi ſalutem exoptant, &c. ₰ car. 385. a terg. in med. ₰ Nihil eſt tam periculoſum ciuitatibus, quam cum delecti ciues inter ſe diſsident. Inimica nanque eſt maximarum rerum diſcordia. dixit & Catilina in reſponſione ſua in ſenatu. Aeternas eſſe opes Rom. ſi non inter ſeſe ſeditionibus ſæuirent. ₰ Liui. lib. 2. in med. car. 7. a terg. ₰ Vna communis utilitas, quæ ſocietatis maximum uinculũ eſt, &c. dixit Annibal ad Antiochum regem profugus, de quo Liuius ₰ li. 36. in princ. eius. ₰ Concordia uictoriam, Diſcordia exitium attulit. ₰ Eutrop. in bello Numant. car. 50. Aemi. car. 40. in Clota. 2. rege. 10. ₰ nullam ratus prævalidam armis gentem inter ſe cõſentientem uinci ab externo hoſte, quamuis feroci opibusque præſtante. Inſuperabilem ciuitatem, non arma, non pecuniæ, ſed unus publici decoris cõſenſus efficit. ₰ Ioui. lib. 26. hiſtor. car. 285. in prin. car. eius. 6. libr. 25. in med. de Carducio in Florentia. ₰ funiculus triplex difficile rumpitur. Omne regnum in ſe diuiſum facile deſolabitur. ₰ Eccl. cap. 4. in med. Ma

the.cap.12.b.Plin.li.33.cap.11.§ Legatos Carthagin.dixisse inueni mus, Nullos benignius inter se uiuere quam Romanos, eodem enim ar gento apud omnes cænitauisse seipsos. Discordia uenenum est urbis, pa trum, & plebis certamina, dixit Quintius Cons. de quo Liuius § lib. 3.car.ult.Vale.cap.sapi.dicta, de Claud.Nero.& Liuio Cons. § quod si exemeris ex natura rerum beniuolentiæ coniunctionem, nec domus ulla nec urbs stare poterit. Id si minus intelligitur, ex discordijs percipi potest. Quæ est.n.domus tam stabilis, quæ tã ciuitas firma est, quæ non odijs atque dissidijs funditus possit euerti? &c. §Tul.li.de amic. car. 6.ante. § sine cognatione iniustus, sine domo est ille qui bellũ amat intestinum asperum, dixit Nestor, de quo Home. § libr.9. Ilia.car.2. exemplũ in binos equos per Sertoriũ, in Lusitania, productos, de quo Plutar. De fasciculis per Scilurum, de quo Plutar.etiã §in apophtheg. car.125.& in uita Sertor. Ioui.lib. 11. car. pen. § de Heluetijs domi inter se sæuientibus, de Saladini filijs, per Blondum. De Tamburlani filijs, per Iouium ipsum. De membris corporis inter se dissidentibus cũ uentre, per Agrippam legatum, de quo Liui. §lib.2.in med. lib.4.in princ. § de Ardeatibus ex rapta uirgine. §Vnde Virg.in 7. § Tu potes unanimes armare in prælia fratres, atq; odijs uersare domos, &c. In dissensione nullam se salutem perspicere, &c. dixit Cæs. de Sabino & Cotta legatis a Gallis obsessis, & in difficultatem constitutis. § lib. 5.in med. § fælices ter & amplius quos irrupta tenet copula. §Orat. Oda.13.lib.1. § mutua defensio.prou.de quo Eras.& de cornicibus Politia. §in 67.miscell. Alcia.fab.38.Cornicum mira, &c. § Concordia fratrum, amor proximorum & coniugij. § Eccl.cap.25.a.Eccle.cap.4.c.Psalt.cap.132.§ probata sunt coram Deo & hominibus. Ecce quam bonum & quam iucundum est habitare fratres in unũ. Vnde è cõtra, Domesticum dissidium, prou.de quo Eras. Animorũ disiunctio, non potestatum dissimilitudo dissensionem facit, quia ex ambitione prouenit. §Tul.in oratio.pro lege agraria in Rullum.in prin. Plato.li.7.de rep. Alcia.fab.10.car.38.fædera, &c. § Spes præmij cõcordiam firmat.infra.in uer. Spes. Concordiam conseruat in ciuitate paritas. § Herod.lib.5.cap.6.§ Aureum est & adamantinum uinculũ, quod omnia in pace uita festiuitate tenet. Discordia uastitatem, solitudinem, orbitatem regnis affert, &c. § Aemil.de Oddone decedente. In Carolo 3.Simplice.car.125.§ propter eorum seditiones Rhodum a Demetrio captum, Tirus ab Alex. Magn. Siracusæ per M. Marcellũ, Numantia per Scipionem, Cantabria per Augustum, dixit in sua oratione ad senatum Traianus Imperat. de quo Gueu.lib.2.in fin.car.425.de Aegyptijs regibus, not. § Apia.in prohemio lib. Lybici.car.pen.§

DE

DE CONSILIO.

Consilium est perscrutatio in rebus dubijs,& mentis agitatio, & sic non scientia quæ certa est.propterea insuper, cōsilium præbens uacuus esse debet ab affectibus,rectus,honestus,bonus,elector idoneus, loco, tempore,usu,experientia.Et sic prudenter actionem rationibus conie-cturare,uestigatione facta. §Ponta.lib.3.de prud.cap.Quæretis.car. 192.§ Consilia enim ęgrotis facile damus,cum ualemus. §Teren. in And.Curt.lib.7.per Cobarem,Eras.prou. facile,&c.§ Afflictorū res non recipiunt obiurgationes,aut sententiæ dictionem, sed subsidiū desiderāt,&c.Plutar. §li.de discri.adulat.car.5.fin.387.§ Etenim dolenti grata est amici oratio. At monita sane desipienti nimis.Cupidi-tas naturalis cogitationum amor,Consilio non impetu opus est,&c.ri-diculum est ignorans sua uelle,aliena perscrutari. §Plato in Phedro. in princ.car.180.ante.in med.Tul.lib.3.Tusculan.car.antep.Dion. li. 38.in med.car.10.31.a terg.§ facilius est persuadere quam consiliū præstare, & fortiter constanterque in molestijs se continere. § Eras. prou.§ Aliorum medicus ipse ulceribus scates. §Politia.in Lamia, in med.Mathe.cap.7.a.Orat.Sat.3.lib.1.§ Cum tua prouideas ocu-lis male lippus inunctis,&c.prou.Atheniens.temeritas, Tacit.libr.19. Eras.etiam.prou.festucam,&c.§ Consilium ab omnibus datum est, pauci periculum sumpsere.Malum consilium quod mutari non potest. Sæpe enim melius prouenit. § Gel. libr. 17. cap. 14. & in uer. For-tuna.§ In arena ergo consilium capiendum, ut infra hic. § Tul. in episto. libr.decima,car.140. a tergo.§ Res indicabit, exitus acta probat. prouerb. de quo Erasm.& infra.in uer. exitus. Ita Phocion, de quo Valer. § capitu. de constant.car.74.§ Consulens & delin-quens pariter puniendi in atrocioribus, pluribi per Iuristas. § Alcia. fab.169. preconem lituo, &c. Plutar. de clar. mulier. car.3.§ ple-runque temeritatem casus adiuuat, ubi prauo consilio propius aspirat, &c.& è contra. Semper contra fortunam luctata uirtus etiam citra effe-ctum propositi operis enituit. § Sen.lib.ult.de benefi.car.pe.in prin. cap.debitoris.car.12.in prin.Herod.lib.3.cap.5. in Dario 1.tanto re-ge.§ grauiora grauius & diligentius consuli desiderant.§

Consilium spectat sapiens, non exitum.infra. in uer. fort. & in uer. exitus,infra. § Plutar.in uita Pauli Aemil.Cons.car.pen.ante. 125.§ Virtus in acie cadentium magnam habet reuerētiæ partem, ēt apud ho-stes.Ignauia etiam fortunata uituperatione nō caret, præcipua est laus in bonis consultationibus etiam quam exitum non habeant,quia fortu-na consilium superet, malum consilium raro beneuertit. § Herodo. lib.7.cap.2.car.2.Machia.lib.4.histor.car.104.Cæs.libr.2.ciui.car.5. fin.

fin.in prin.311. § Quia res secũdæ beniuolentiã comparant, aduersæ conciliant odia,& contemptum.Consilia,ut plurimũ,euentis ponderantur. § Tul. in oratio.pro Rabirio.in prin. eius,& in Epi.ad Atticum lib.8.car.272.Nedum,&c.in prin. § consilia ex euentu, non ex uolũtate probari solent. § Plin. libr. 5.epist. ult.in fin. § usu receptum quod honesta consilia uel turpia, prout male aut prospere cedunt, uel probantur uel reprehenduntur,&c. § Dion lib.45.car.2.lib.46.car. 207. de Cicerone. Salu. ad Cæs. car.100. § Nihil iniquius quam ex euentu famam habiturum. §Liui.lib.27.car.pen.143.§ Quia sæpe praua magisquam bona consilia prosperè eueniunt,& plura etiam magis fortibus consilijs quam bonis prælijs patrata sunt. § Agathius lib. 2.in fi.de bello Goth.in Memeroe duce capto pedibus. Machia. lib. 4. in princ.libr.8.cap.246.histor. Cæs. libr.1.ciui.in fin. car.5.fin.282. § Malum consilium consultori quandoque pessimum. §prou. de quo Gel.lib.7.cap.5. §

Consilium uiribus anteponendũ dicit Hesiodus,de quo Eras. prou. Nec tibi.& alibi in uer.Milites. § Viam qui nescit,consulendum,&c. prou.Asinum,&c.Alcia.fab.14.Bellorophon.Saluſ.in Catili.in princ.§ In bello ingenium,&c. § Apia.in Lybico.car. 268. § de Scipionis uictoria.Inchoandis in rebus consilio & prudentia uti oportere,in periclitantibus audacia utendum. § Ioui. libr. 3. in responsione regis. § Ea satis decora esse consilia,quę dubijs rebus securitatem promitterẽt. Illa uero longe turpissima,quæ ab ipsa temeritate,omnes uictorię rationes conturbarent. § car. 85. & inferius. car.98. § Ea sibi maxime salutaria cõsilia uideri,quæ impauidi animi,& bellici decoris plena spectarentur,spem enim & metum in bello natura esse ęqualiter diuisa. Antequam incipias,consulto opus est,ubi consulueris,opus est mature facto. § Salu.in Catil.in prin.Ponta.lib.3.de prud. cap.Est autem prudentis. § Cæde unus omnibus & patere te uinci consilio, &c.Furius ad Camillum, § de quo.Liui.lib.6. § In nocte consilium,prou. de quo Eras. § Plutar.in Themisto.uita.car. ultim. in princ. de Olbio.§ Nocti uocem,nocti consilia, nocti uictoriam dato. Diu delibera in bello,in matrimonio,in sacerdotio.& in uer.Non licet,infra. § prouer. Non suscipiendum,in Xerxis oratio.in med.Herodo.lib.7.cap. 5. car. 213.§ Tyberius Imper. de ratione belli cum pluribus communicauit belligerans in Germania. § Suet.in eo. cap. proximo. car.139.§ Eum primum dicunt esse uirum qui consulat quid in re sit. secundum eum,qui bene monenti obediat, &c. dixit Minutius ad Fabium dictat. de quo Liuius. § lib.22. in med. § Id consilij caperent, cuius dum in futurum minus cauti essent & prouidi,extemplo pæniteret. § dixit Antio-

Antiochus rex ad proceres, Liui.lib.36.car.2.Ora.epist.ult.in fi. Geu. lib.1.c.186.§ Viuere si recte nescis decede peritis. Epicurus, de quo Sen.epist.52.in princ.hos maxime laudat, quibus ex se impetus fuit, qui seipsi protulerint, quosdam indigere ope aliena, hoc & est secundæ notæ ingenium,&c. Xenop.lib.3.car.antepen.a terg.lib. de uenat.in fin.§ qui potest alios facere meliores, habetur absolutæ probitatis. qui horũ admonitionem habet, se existimet semiperfectum, &c. § Tul.in oratio.pro Cluent. & lib. 1. offic. § Si quid reprehensum est a pluribus id corrigatur, hique & secum & cum alijs quid in eo peccatum sit exquirunt, facienda,& nõ facienda,& corrigenda. Non enim uiribus, aut uelocitatibus res magnæ geruntur, sed consilio & authoritate, & sentẽtia. § lib.de senect.car.4. § ut de Nestore Agamennon, de quo Home. § lib. 2. Ilia. car. pen. § Vtinam tales decem mihi consultores essent Argiuorum. § Tul.ubi supra.car.7.eius.80.ante.§ Quæ natura impedita sunt consilio expediuntur, ut per Annibalem in classe deducenda not.Liui. § lib.25.car.3. in prin. § & in certamine Corbis & Orsue ad Carthag.nouam. § lib.28. in med. § maior usu armorum & astu facile superauit stolidas minoris uires. Gladiator in arena consilium capit. Tul.in epi.ad Atticum, Ex re & ex tempore. §lib. 8.Et Si nonis,&c.car.260.Eras.in suo prou.§ consilio non impetu. Nihil tam alte natura constituit, quo uirtus non posit eniti. § Curt.li. 7.car.pen.§ Festina lente, Delibera utilia,&c.Cõsilia hostibus occultanda. § Plaut.in miles glor.car.199.a terg.cap. cohibete in princ. & in uer.milites.car.pen. § Non ipsorum accipienda, uel proditorum præsertim. § Tacit.libr.20.car.78. eius.4.in princ.contra,& infra.in uer.Inimic.in fin.§

Consultandum cũ peritis & hominibus doctis, & ab ipsis de re quid placeat exquirere,& si quid reprehensum sit corrigere. § Valer. cap. Suæ quenque art. Tul.ubi supra.in 1.offi.car.antep.Machia. li.de principe.cap.23.§ non a Socero, sed a temetipso,& cor boni consilij statue tecum. § Eccl.cap.37.b.c.cap.6.a.Tul.epist. ad Curion. incipi. Sera gratul.lib. 2.car.20.li.9.car.106.Te adhibe. § Consiliarius tibi sit unus è mille, cui dicas sæpe uideto. § Orat.epist.1. li.ad Lollium. car.218.§ & ab affectuum uacuo, multa decet audire, plurima circunspicere, exquirere.

Campana homines ad concionantem uocat auscultandum, non tamen auscultat ipsa. cotes acutum reddit & ferrum, exsors ipsa secandi. Orat.in poet.in med.eius. § non statim dictis assentire. Aliorum opiniones examinare, quod ipse sentias non aperire, aut nõ statim, aut paucis. § Pont. lib.de princi.in med.lib.4.de obed.cap.Et quoniã. Plin. epist.

epist.17. libr. 7. Sua cuique.in fin.§ cum multis & sæpe tractandum quod placere & semper & omnibus cupias. §Salu. de Cæs. in Catilinam.Machia.de principe.cap.23.§ not.Traianus Imper.in sua respõ sua ad Plutarcum eius præceptorem,de qua Gueu.li.2.in fin.car.414. Guizar.ubi infra.

In consulendo examinandum quod rectum, quod honestum, quod bonum, circumspicere loca, tempora, personas, & rationibus niti. Cõsultandus per uim nullus, nec etiam filius. §Ponta.libr.3.de pruden. in med.& in uer.oratio.§ Indignari aduersus eum qui utilia consulit, gratiam habet nullam. §Plato lib.4.de rep. car.2.Machia.libr.3. discurs.cap.35.§ Seruo utilius est parere quam consilium afferre. §alibi latius.§ nam qui suadent proprium sibi prouocant periculum. & cæ. §Curt.lib.3.car.3.& car.9.in prin.lib.7.in med. cap.ubi de magica, de Caridemo per Darium, Nabarzanus ad eundem lib.5.car.58. Salu.ad Cæs.de rep.car.100.§ Scio quam difficile & asperum sit cõsilium regi dare atq; imperanti.de Metrod.Plut.in Luculli uita, §in med.eius,& car.seq.§ de Taxile, felicius per Demarathum in Xerxẽ. not.Sen. §lib.6.de benefi.car.117.Machia.ubi supra. d. capit.35. de ipso Xerxe, & Vale.cap.de superbia.car.202.ante. Sen.in suis prouerb. de Chendemo in Selymum.Ioui.li. 14.car.273.§ deliberare utilia est mora utilissima, deliberandum est diu quicquid statuendum est semel. consilium in arduis necessarium, sed periculosum. sapientes tamen prudenter consulunt. Guizard. §libr.1.car.59.in fi.§ consilia tamen prudentum uanescunt si negligenter exequantur, ubi supra. §libr.4. car.201.a ter.§ Cautis quam acribus consilijs tutius haberi. §Tacit.lib.11.car.penul.§

DE CONSCIENTIA.

Conscientię magna est uis, ut neq; timeant qui nihil commiserint, & pænam semper ante oculos uersari putent qui peccarint. §Tul. in oratio. pro Milone,in med.in oratio. pro Sexto Roscio de Cælijs fratribus in patrem.§ Sua quemque fraus, & suus terror maxime uexat. Suum quemque scelus agitat, suæ malæ cogitationes, conscientiæque animi terrent.&c. §& in oratio.in Catilinam,& lib.1.de finibus, car. 5.fin.& in prima.Parad.§ Quemadmodum temeritas, libido,& ignauia semper animum excruciant, & solicitant, turbulentæque sunt, &c. gaudium iusto est facere iudicium, & pauor operantibus iniquitatem. §prouerb.cap.21.c.cap.28.a.§ fugit impius nemine persequẽte. Iustus absque terrore erit. bona conscientia prodire uult & conspici. Ita nequitia tenebras timet. Latenti si facultatem habent, fiduciam nõ habent. Ita est tuta &c. Tuta scelera esse non possunt. Mala facinora cõ-

scientia

scientia flagellari, & plurimum illi tormentorum esse, natura scelera abhorrere, quod nulli non etiam inter tuta timor est, proprium nocentium est trepidare,&c. §not.Sen.epist.97.in fi.Eras.&c.epi.105. Quæ obseruanda.§ Male agit, qui famæ non conscientiæ gratus est. §lib.6.de benefic.cap.Soleo mihi.car. penul. eius.§ de Apollodoro, Hipparco, Pausania, furijs somnijs spectrisq; agitatis.not.Plut. §lib. de sera muni.uind.car.8.344.345.§ de Nerone,Suet.in eo. §& Pli. epist.8.lib.5.in prin.§ Conscientiam rectæ uoluntati maximam consolationem esse rerum incommodarum,&c. §Tul.epist.libr.6.epist. fam.Noui quod,&c.§ Securitas magna portio est, nihil inique facere, confusam uitam & perturbatam impotentes agunt, tantum metuunt quãtum nocent, nec ullo tempore uacant. Trepidant cum fecerunt, hæret conscientia aliud agere, &c. plura. § Sen. etiam libr.de moribus,in med.car.71.a terg.in prin. & in suis prouerb.§ Nequitia ipsa sui pęna est, mala conscientia sæpe tuta est, secura nunquã. §Iuuen.Sat.13.car.59.§ Exemplo &c.Euasisse putes, quos diri conscia facti, mens habet attonitos? & surdo uerbere cedit.&c.Continuo templum & uiolati numinis aras.&c.Et animus metuens ne crimen pęna sequatur. §Orat.lib.Epod. oda.5.in fi.§ Dira detestatio nulla expiatur uictima, quin nocturnus occurra furor & in quietis assidens præcordijs pauore somnos auferam,&c. plura. oda ibi septima.Mentes per culsæ stupent.Curt.de Philo.medico in Alexandrum Mag. grauiter ægrotantem. §li.3.car.7.ante,li.6.car.5.fi. in fi.77.Plut.in eius uita.§ scelerati conscientia obstrepente cum dormire non possint, agitãt eos furiæ,&c. §& lib.7.car.2.in princ.§ Trepidatio conscientiæ inditium est. Sæpe enim minus est constantiæ in rubore quam in culpa,cõiectum oculorum quibus ut fur destinabatur. §ubi supra.li.9.in med. car.138.§ Tutius ergo, nil conscire sibi, nulla pallescere culpa. Vnde Eras.prouerb.lupus ante clamorem festinat. Vbi timor ibi pudor. Multi famam conscientiam pauci uerentur. §Plin.epist.20.lib.3.me ministi,&c.Sen.in suis prouer.plerique fa.Iuuen.Sat.1.in fi.§ Cui frigida mens est,criminibus tacita sudant præcordia culpa. §Plut. libr. de sera numi. uind.car.6.in prin.uel.344.345.a terg.Plin.idem epist.8. lib.1.in fi. peroportune.&c.Epist.22. Diu iam.&c.§ maiore animo honestatis fructus in conscientia quam in fama reponatur. Sequi gloria non appeti debet.&c. omnia refert ad conscientiam, recteque facti non ex populi sermone, sed ex facto petit. &c. nonnunquam accidit ut mortalium animus scelere semel occupatus, cum in præsenti periculo timor ingruit, facile uel inusitati sceleris infamiam contemnat. §Iouius lib.40.in Alexandro rege.car.306.Orat.epist.primi libri, ad Quintium.§

tium.§ Falſus honor iuuat.&c.qui metuens uiuit. Qui non deliquit decet audacem eſſe, & confidenter pro ſe & proterue loqui. §Plaut. in Amphit.cap.Saty.in fi.car.24.Orat.oda.22.lib.1.§ Integer uitæ, ſceleriſq; purus. &c. Ab Ruteno quodam inter proximos uerſante trepidatione detecto tormentis, expreſſa confeſsio eſt cogitati facinoris per Tyberium Imperatorem. §Suet. in Tyberio ipſo, cap. Diſciplinam.car.139.in fi.§ Nil eſt miſerius, quam animus hominis cóſcius. § Plaut.in moſtell.cap.Sceleſtiorem.Sen. epi. 20. in med. Si uales,&c. contentus ſis,&c.epiſt.29.in fi.de Marcello.epiſto.97.in fi.Eraſ. &c.§ Vt contentus ſis temetipſo, ex te naſcentibus bonis, &c. quæ fælicitas propior? malis artibus populi fauor acquiritur,ad rem pertinet,ut qualis tibi uidearis quam qualis alijs.ut malis tibi placere quã populo,præſtat,&c.bona enim conſcientia prodire uult, & conſpici, ipſa nequitia tenebras timet,&c.proprium eſt nocentium trepidare,conſcientia mentem exagitatam uaſtabat. § Saluſt.in Catil. car. 11.Tul.lib.de ſenect. car.2.in fi.3.a ter.lib.2.ad Atticum.c.375.de Silio,&c.li.13.car.405.§ conſcientia bene actæ uitæ & multorum benefactorum recordatio iucundiſsima eſt. Fabius enim erat, non modo in oculis ciuium magnus, ſed intus domique præſtantior,& cæ. § Sene.etiam epiſto.7.in fin.§ unus mihi pro populo, & populus pro uno, dicebat Democritus, de quo Sen.ubi ſupra.Exemplum in Beſſo refert Plut. §lib.de ſera num. uind.car.343.in fi.§ de nido hirundinum diſcuſſo parricidium eius detegente.Legem cóſcius ueretur,fortunam innocens.Sen.in ſuis pro uerb. &c. Exemplum refert Guizar. § lib. 1. car. 66. in fi.§ in Alfonſo rege Furijs uexato propter proceres uerſutia captos crudeliter & morti datos.

DE CONSVETVDINE.

Conſuetudo in uerbis dicitur conſenſus eruditorum,ut ſiluæ folijs, &c.Ita uerborum uetus interit ætas,multa renaſcuntur,&c.Vocabula ſi uolet uſus,quem penes arbitrium eſt,& uis & norma loquendi. § Orat.in poet.Gel.lib.2.cap.25.Cæl.lib.1.cap.12.§ Zeno Stoicæ ſectæ author in artibus quibuſque plurium fuit repertor uerborum. Quintilia.de quo Ponta. § lib.2.de aſpirat.in med.Bud.in pand. li.1.car.65.

Conſuetudo & in conuiuijs obſeruanda. § Ponta.ipſe lib. de conuiu.§ adeo ualet ut locis etiam montuoſis delectemur & ſiluestribus, &c. § Tul.lib.de amic.& lib.3.de finib.plura.§ Omnia minuit etiã grauia.Neceſsitas fortem ferre docet,conſuetudo facile, Calamitatum molimentum conſuetudo etiam inuenit cita in familiaritatem grauiſsima adducens. §Sen.li.de tranquil.uitæ.1.cap.At ad aliquod.car.154. uirtus conſuetudine & exercitatione comparatur. § Plato. libr. 7. de

rep.

rep.in princ. Salust. in Iug. § benefacere ex consuetudine in naturam uertitur, dicebat Marius consul. ubi supra. Lex & regio. Contribulis factus, serua ordinem. § Eras.prouer.2555.3171.& in uer.Ordo. infra. § grauissimum est imperium consuetudinis.Sene. in suis prou. Diuturna consuetudo pro lege habenda, optima & est legum interpres. fieri enim potest ut qui longe distant in idem redigat consuetudo, dixit Phalaris Agrigent. tyrannus in epist.sua ad Pithagoram Philos. § car. 11.in fin. §

Infra exemplum.
Infra Talis quis.

DE CONVERSATIONE.

Conuersatio mala deturpat, & corrumpit bonos mores. Sumuntur a conuersantibus mores, ebriosus in amorem uini conuictores trahit. Impudicarum cætus fortem etiam emollit, eadem ex diuerso ratio uirtutum est, quod secum habent mitigent. § Sen.libr.3.de ira,cart. 131.episto.19.in fi.Ex uita,&c. § uidendum prius & circunspiciendũ est cum quibus edas, aut bibas, quam quid edas & bibas. Tã bonorum malorum longa conuersatio amorem inducit. § episto.7. Quid tibi, &c. § Inimica est multorum conuersatio. Cum his ergo uersare, qui te meliorem facturi sunt. Illos admitte, quos tu potes facere meliores. mutuo ista fiunt, & homines dum docent discunt. § epist.94.in med. hanc partem.car.50. in fi. § nulla res magis animos honesta induit & reuocat ad rectum, quam bonorum uirorum conuersatio, descendit in pectora, & uim præceptorum obtinet frequenter audiri, aspici, & cæ. § & lib.1.de tranqui.uitæ.cap.nihil tamen.car.153. § Nil æque obletauerit animum quam amicitia fidelis. In amicorum legendis ingenijs dabimus operam, quam minime inquinatos assumamus,&c. Si cum sancto sanctus eris,&c. § psalt.cap.17.in med.Eccl.cap.37.c.cap.13.a. § Cum uiro irreligioso tracta de sanctitate, qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. § prou. de quo Eras. nume. 132. § natura optima si sub aduersa forma nutriatur deteriorem & ignauam euadere. Ingenio præstantem & præditum si male fuerit educatus, pessimum fieri. § Plato.lib.6.de rep.car.2. lib.8.car. 2.in fi.quapropter. § Theognidis est dictum, de quo Plato ipse in Meno. § car.pen. in fi. § a bonis bona perdisces, quod si malis adhæseris, quam habes mentem perdes, &c.

DE CVRIOSITATE.

Curiositas (uel diligentia excessiua) est studium cognoscendi aliena mala, periergia græce. Quæ non potest esse sine malignitate, mea ignorans, aliena perscrutari, maledicendi gratia. § Plato in Phedro.in prin

ci.

ci.car.180.in Theæteto.car.61.ante Plut.li.de curiosit.in prin.car. prima,uel.454.car.4.457. § neque exacte,neque curiose disquirere generosi est animi.Contrarium autem illiberalis,sua agere,neque per aliena perscrutari iustitia est. § li.4.de rep.per eundem.car.3.ante.235.§

Curiositas est item libido audiendi secreta retrusaque. Ij enim perdunt sua ipsorum negotia,dum intenti sunt alienis.Omni fide caret curiosus.famulis enim & hospitibus credimus epistolas, magisquam amicis curiosis.Ij enim perfodiunt alienas epistolas,aures admouent parietibus uicinorum,susurros miscent & cum infamia, quod esse non potest sine maledicentia. § Plut.ubi supra.car.ult.in fi.lib.de problema.car. 223.§ unde tales dicuntur Aliterij,& Sicophantæ.Diligentia dicitur cura mediocris in rebus expediendis.Exactior quam oportet dicitur curiositas.Odiosum genus hominum. § Ponta.lib.4.de prud.cap. de diligētia.car.202.a ter.Plau.in Sticho.car.285.cap.famem. Bud.in pand. 1.car.257.§ Curiosus est nemo,quin sit maliuolus & maledicus. Anxietas nimiaq; diligentia talis,ut sunt eorum qui concursantes sine proposito uagantur quærentes negotia,quales formicæ per arbusta repentes.unde prouenit uitium auscultatio & secretorum inquisitio. § Sen. li.1.de tranquil.uitæ.cap.circuncidenda.lib.de hone.uita.car. 72.a ter. in medio.§ ne fueris curiosus, non est enim tibi necessarium ea quæ sunt abscondita uidere oculis tuis. § Eccl.cap.3.c.cap.21.d.§ stultus a fenestra respicit in domum,& auscultat per hostium. Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam. § Orat.in 1. episto. ad Lollium. § percontatorem fugito, &c.Momo satisfacere.prouer. de quo Eras.Nō uis esse iracundus? ne sis curiosus. § Sen.lib. de ira. car. 131.in fin.§ Verborum curiositatem uitabis,& eris sapientior. § Plato lib. de regno.car.1.a terg.Beroal.in 58.annotat.§ Coricei auscultant, balneator,tonsor,miluus omnia,&c. § Eras. prouer. 165.§ Non expedit uidere omnia,audire omnia. § Sen.libr.de tranquil.uitæ. car.154.in fi.d.car.131. in fi.§ unde & prouer.Dimidium plusquam totum.infra. in uer. Princip. ut cucurbitulæ sunt tales ad se trahentes quicquid in carne deterrimum est.Plut.ubi supra. § lib.de curiosit.car.3.in fi. uel.456.a terg.§ Perquirentes quid noui, ut frequenter hodie,pœna afficiebantur,Locrensium lege.not.ubi supra. § car. 457.a ter.§

DE DIVINATIONE.

Diuinationem esse, consensu omnium nationum constat, obseruatā per Asirios,Caldæos,Aegyptios & populos quoscunque, ut & per oracula,quæ complura celebrabantur(de quibus alibi diximus.) Animus enim præsagire auet,ualetque & furore ut in Sybillis,uel somnio ut per exempla.Ita comprobant philosophi Xenophanes, Socrates, Pithagoras,

ras,Democ.Diogenes,Posſidonius,Panetius.Veriti ſunt tamẽ,ne aſſenſum præſtent temerarium,ut per errorem negãtes uel negligẽtes impij, uel anili ſuperſtitione obligẽtur. Conſtat aũt prænotio arte uel natura, extis,monſtris, fulguribus, ſortibus,ſomnijs uel uaticinijs per inſtinctũ uel Diuino afflatu. Vt de Satyriſci partu in Dionyſio tiran. de ardente face in Hecuba, de ſanguine effuſo per Mercurium in Phalaridis partu. Solem elabeſcentem in ortu Cyri regis. de Calano Indo in Alex. Mag. ab Babiloniam,de Iunone in Annibalem,de templo Dianæ Epheſiæ,de bellua Italiam uaſtante, Amilcarem Siracuſis obſeſsis cænaturum. Decium prælio inclinato eius morte uictoriam acquiri. Eudemum ægrotantem cõualeſcere. Dominantẽ Alexandrum tyrannum interfici. de aurea patera tunc ſurrepta per Herculem uindicari iuſſa & per Areopagitas. Ludos uotiuos uindicatos, C.Gracchum exitu fratri ſimilem futurum,ſignificatum in ſomnijs,&c. plura § Plut. de ſera numi. uind. in med. ubi & aliquot exempla. car. 345. ante. lib. 5. de placitis in princip. § Simonidem naufragio futuro retentum. Arcades duos Megaram peruẽtos uno per hoſpitem obtruncato,alterum requiſitum de uindicta iudiciali. Tullium ipſum in Arpinati ſibi uiſum ſe in C.Marij theatro abſolutum & reuocatum ab exilio. Vnde aſſerit Plato,ubi de ſomnijs. Immoderate uiuentes,turbidis agitari & uanis. Moderatos ratione in mentem elucente,ueracia uidere. Vnde faba ueſcentibus impedimentum,animo non ſeuocato,præterita recordantur, futura præſagiuntur. corpore ſopito uiuit animus,præſertim & poſt mortem,& in ipſa etiam morte ſæpe diuinant,morientes triplici cauſa, Et quia ex ſeſe diuinat animus, & ex immortalibus animis in aere uerſantibus, & ex facilitate Deorum in exitu,præſertim hominis ipſius, unde & Hector Achillem prænũtiauit proxime moriturum, & ipſum § not. Homer. & Xenoph. in apolog. pro Socrate. car. 206. ante. § Patroclus interfectus nuntiat Hectori proximam in eundem uindictam ab Achille. § lib. 16. in fi. eius. § de hac ipſa diuinatione uti dementi not. Plato § in Tymeo. car. 5. fin. in fi. 297. § ex quo nemo dum eſt ſanæ mentis diuinat,niſi appræhenſus morbo,ſomno,uel furore diuino,&c. § Pont. in dial. Actius. car. 112. in princ. § uiſiones offeruntur ſenſibus liberis ac uacuis,ut furor poetas occupat uaticinantes incognita. Vnde & ſomnia quandoque probata per Priſcos & Stoicos & Academicos, Beatumq; Auguſtinum. Vt de Sylla ad Lucullum refert Plut. ſomnia cum primis animaduertenda.

Sedatus animus diuinat,agitatus in furorem uertitur. Deus enim cenſet homini permittendũ futura noſcere. Sed & in Galliam iã Dryiudę,in Perſis Magi,in Siria Chaldei, in Italia Etruſci, Thelmenſes in Caria & Gludiade. § Arria. lib. 2. car. 3. lib. 7. car. 208. ad Beroſum. car. 36. §

Veios a Romanis expugnari,post & à Gallis Romam. Vnde & Aium lo cutium & Deã monetam nuncupatos. Animus ergo diuinum quoddã sentiens diuinare est,ut per prudentes.i.prouidentes. § Tul.li.1.de di uinat.car.6.fi.Pli.li.18.cap.28.§ ut in Thalete Milesio,qui olei quãti tatem comparauit,unde lucrum poterat quam maximum consequi. Vn de terræmotus signa præuisa per Phereciadẽ Philos. ex puteo tunc aqua abundanti. Animus solutus diuinare potest, liber a motu corporis, castus,purusque Demonium quoddam olet. Diuinatio ex Crisippo, dicitur esse uis cognoscens,uidens,& explicans signa a Deo significata. Vis est item explanans in somnis,&c.ita & Plato ubi supra.

Diuinatio est spiritalis, aut naturalis, aut artificiosa, aut popularis. Spiritalis per extasim, quæ & parabola,&c. Visio triplex oculis, mente, maginatione. naturalis fur entium,dormientium, Brutorum, ut in auibus,formicis,&c.

Furor est quadrupliciter,uatum,poetarum, bacchantium, amãtium. Visus per somnia aut phãtasmata artificiosa, & per medicos & consiliarios ex prudentia Pythiæ,Dodoneiq;,& ut in uer. Oracula.& per numeros Babilonios,de quibus Orat. § oda,Tu ne quæsieris. Tul. in 1.de diuinat.car.260.Valer.& de Plato.in fi. § Sophronis numeros. Diuinatio instinctu lymphat.naturalis bilis intemperie. § Budæ. in pand. 1.car.244.§ ex aspectu methascopus. Plin.ex Aristot. § lib. 11.ca pit.52.§ ex signis corporis,Zopirus profitebatur. § Tul.lib.de fato.car.3.ante.§ hominis mores,uenturaque ex corpore,oculis,uultu, fronte pernoscere. § Politia.in pane post.in fin. eius.§ de Trasyllo in Tyberium Imper. § Sueto.in eo.cap.redijt.car. 138. Dion. li.55. car.7.§ qui cognouit animum Tyberij in eundem noxium, sibique explicauit mærens uitæ periculum suę,Galbamque postea regnaturum cognouit obuium habens,illæsumque dimisit, & rem aperuit futuram. § Suet.in eo. Dion.li.57.in med.car.433.car.penul.in fi.450. Tacit. li. 5.car.10.§ De natalicio die.not.Tul.ubi supra. § lib. .in med.car. 231.§ de Horoscopo, de die ad prælium infælici Gallis per matronas uaticinatis,de quibus Cæsar § li. 1.Gall.in fi.car.penul.§ Martha uates multa Caio Mario cons.prædixit,quibus miratus est. § Plu tar.in eius uita.car.3.in fi.§ Velleda uirgo in Germanos fatidica prædixit plura,de quibus Tacitus, § lib.20.in med.car.83.in fi.li.de German.car.1.in fi.§ de Megarensibus, de quibus supra casum explicat Tul. § lib.1.de diuinat.in med.car.168.refert,& Valer. cap. de somni.in fi.§ Vidimus sub Di. Vespasiano Imper. Velledam diu numinis loco habitam,&c. Diuinatio per Stoicos habetur ex instinctu, ex afflatu diuino,qui fanaticus dicitur furor,lymphaticusque feruor,&c. § Plu

tar.

tar.lib.de placit.5.in prin.Ponta.lib.1.de rebus celest.Curt.libr.3.car. 4.a terg. § de Dario rege prælio certaturo.

Artis certitudinem asserit & professus est Domitianus Impe. de quo Suet. §in eo.cap.per hæc,&c.§ annum,diem ultimum uitæ suæ,horam & genus mortis agnouerat,sibi puero per Chaldæum enuntiata,uola manus inspecta,genesi cognito cum die & hora. § Iuuen.Sat.6. de Trasillo, hora sumitur ex libro. § Adrianus Imper.de quo Spart.in eius uita § in med.car.18.in prin.§ Mathesim se scire sibi uisus est, ut scriberet quod toto anno eueniret,omniaque scripserit futura usque ad horam qua mortuus est,Gordianus Imperat.de quo Iul.Capitol.in eo.car.ult.Mathematicum sibi asserit & filio prædixisse,de imperio consequendo,& mortem,genusque mortis,locumque.

Vanam esse disputat Tul. § lib.de diuinat.pluribi & in eius episto. famil. lib.7. Vereor ne desideres.Ponta.in dial.Aegidius. car.168. li.1. de rebus celest.car.274. § Petrus Aloys.Placentiæ & Parmæ dux nouus,Pauli.3.Pontifi.filius nothus,ob sæuitiam trucidatus, ab ipso patre astrolog.dedito animaduersus diem sibi cauendum eundem, cathena suspensus,inde præcipitatus. 1548. per coniuratos iniuria pridẽ grauiter affectos. Quinimo mathematicum etiam asserentem per canes lacerandum eius corpus,interfici iussit Domitianus Imper.prædictus,& sepeliri cum diligentia. Vnde repentina tempestate oborta, cadauer a canibus discerptum.Alex.Mag.potationibus tota nocte deditus, per fœminam Siram animaduersus Apollinis furore correptam, ut sæpe, rogatus, & iussus ab ipsa, ad conuiuas reuersus, coniurationem deprændit in ipsum tunc constitutam. § Arria.libr. 4. & hoc est uerum.car. 172. § Nihil difficilius esse futurorum scientia,nisi diuino afflatu,dicit Carda. § lib.16.de subtilit.car.4.fi.& car.3.scribit & Ioui.libr.4. histor.in med.car.325.§ in Algerij expeditione per Carolum quintum Impe.prædixisse Anum quandam in loco uaticinantem, frustra oppugnatum pergere Christianos oppidum, maleque se habitos inde abituros tempestate subsequente,&c.Cędem in Alexandrum Medicem primum tunc ducem,sufficiendumque in ducatu Florent.Cosmum,prędictum fuit,Ariolum per Gręcum,& Oratium in aula tunc ministrum, qui ter uisus est,in somnijs febricitans uidisse principem a Laurẽtio eodem iugulari,&c.Ioui. § li.38.in med car.151.§ Diuinatiua Martij uatis carmina,not.Liui. § lib.25.car.ult.in princ.§ Virginis honestæ uaticinium quod sacerdos Iouis Cluniæ somnio monitus eruerat annos ante ducẽtos.Similiter a fatidica pronuntiatum puella oriturum quandoque ex Hispania principem dominumque rerum. § Sueto.in Galba Imper.cap.peracto.car. 285.in prin.§ Catha mulier prædixit

diutiſsime Vitellium imperaturum,ſi ſuperſtes extitiſſet matri. § Sueto.in eo.cap.pronus.in fi.car.311.in fi.& in Veſpaſia.Imp. car.2.318.§ Conſtans opinio erat in fatis etiam,ut eo tempore Iudæa profecti rerũ potirẽtur,quod interpretatum fuit de Veſpaſ. (uel aliter per Hebræos, uel de Chriſto Deo noſtro) Ioſep. ex captiuis in uinculis aſſeuerauit,ſe liberandum de proximo ab ipſo uictore Veſpaſ.ſed Imperatore creato, § ubi ſupra.car.319.a terg. § Alexan.Seuero Imper. prædixit mulier Dryiuas eunti ad Germanicum bellum ſermone gallo.Vadas nec uictoriam ſperes,militi nec tuo credas. § Lamprid.in eius uita.car.antepenul.ante. § Federici Imper. in natiuitate pater Henricus Imperat. ex quo quinquagenaria erat eius uxor Conſtantia addubitans plures conſuluit,& Be.Ioachinum ad ſeſe tunc accitum,qui eum nondum requiſitus certiorem reddidit de dubitata conceptione, de proxima eius morte apud Meſsinam Siciliæ,ſibiq́ue interprætatus eſt quædam iamdiu expoſita per Erithream Sibillam Merlinumq́ue uatem. § Colenut. libr. 4.car.2.102.§ In morte ipſius Imperatoris prædictum ſibi fuit in Florentino moriturum, non autem Florentiæ uel Campaniæ,ſed Apuliæ.

Iuliano Imper. prædictum fuiſſe per puerum in ſpeculo ſpectantem, hoſtes properare,& ad eum interficiendum,miratur Carda. § lib.19. de ſubtilit. car. eius 4. § ubi de Leone moderno ſcriptore, puerum prædicere,in uaſe aqua pleno cum gutta olei.Reſponſa reddere ſolitam in Brabantia fæminam ueracia,refert Aemil. §in Phil.3.rege.44.car. 124.a ter. § Diuinandi uim per ſtellas prouenire aſſerit Pont. § li. 11.rerum celeſt.car.ult. § Humanorumq́ue commixtiones tales nominat & fanaticos idem Ponta. § lib.13.in prin.car.4. § Quorum genus eſt duplex quod conſtat in diuinantem & fatuum aut ueſanum, ut per poetas quandoque, ut infra.in uer.Poetæ. Vbi de Roma & ruitura,Aſtronomiam ſapientiſsimum quiddam eſſe aſſerit Plato, § lib. ulti.de legi.car.ult.ante. § Abſtineat Venere & uino qui Pythia cantat. § Orat.in poet.car.penul. in fi.Ponta. plura,in dial. Actius. car.112.in princ. § Epithaphium Sibillæ propoſitum & enucleatum Delphicæ, refert Geu. § lib.1.car.164. § Romam ruituram ferro, fame, &c. Ita & de furore Sibaunico in ipſos Romanos anno noningento urbis, not.Dion. § lib.57.in med.car.432. a terg. §

DISCENDVM ESSE.

Proprium eſt hominis inueſtigatio ueri, curis enim uacui auemus audire,uidere,diſcere. Omnes nanque trahimur ad cognitionis & ſcientiæ cupiditatem.Diſcendum propterea quandocunque, & etiam in ſenectute,ut per Solonem,de quo Plutar.in eius uita. § Tul.lib.1.offi. car.3.Lactan.libr. 2. cap.8.in prin. § ſeneſco ſemper addiſcens.Aliter

ter Plato § lib.7. de rep. car.ult. a terg. § Vnde quidã ultimas adie re terras,& iam,& hodie cupiditate sciendi. § Ponta.lib. de fortit.1. cap.Sed nec.car.51.§ rationem prædictorum nititur reddere Petrus Areti.Epist.sua ad Paulum Petrasancta. § car.eius libri.78.§ Cato græcas litteras senex didicit. § Plutar.in eius uita.car.1.a terg. 109. Tul.li.Acade. quæsti.car.2.Sen.ubi infra,&c.Plato in Laches.car.2.& c.215.in prin.§ Tandiu discendum est quandiu nescias. § Sen.epi. 76.in princ.inimicitias.Epist.108.in princ.Id de quo, &c.§ pars uirtutis disciplina constat,pars exercitatione,& discas oportet,& quod di dicisti agendo consumes.Inter studia uersandum est, & inter authores sapientiæ,ut quæsita discamus,nondum inuenta quæramus.Sic eximen dus animus ex seruitute in libertatem. Quandiu quidem nescieris quid fugiendum,quid petẽdum,quid necessarium, quid superuacuum quid iustum,quid honestum,&c. § Sen.epi.104.In momento.§ nec ani mo uolenti,quicquam difficile,nec ætas ad discendum tarda est ulla, & cum ætate crescit sapientia,cuius puer studiosus esse nõ potest. § Põ ta.in dial.Charon.car.3.Plato in Hippia.2.car.ult.109.§ sine rubore uerecundiæ discendum est. Tempus autem & mora frequensque inqui sitio ad aperiendam controuersiam conferunt. § Plato.lib.6.de legi. car.3.uel 334.a terg.lib.5.de rep.car.ult.243.ante. § præcipua eruditio quod discere uolebat. § Plin.epist.23.lib.8.omnia,&c. § ho minem ad degustandam quamlibet doctrinam propensiorem ad discẽdumque promptissimum & inexplebiliter hiantem,merito philosophũ nuncupabimus. § Tul.in 2.de finib.car.74.car.11.§

Natura cupiditatem ingenuit homini ueri inueniendi, ex quo uacui curis etiam quod in cælo fiat scire auemus. Nihil dulcius quam omnia scire. § Tul.ad Attic. car.118.651.epi.Delectarunt.li.4.Cæli.lib.6. cap.3.Orat.lib.poet.car.ult.in princ. § & quod non didici, sane nescire fateri. § Colu.lib.12.cap.1.§ prætiosissimum est intelligere, quenquam nescire, se quid nesciat, semperque cupere quod ignoret addiscere. § Plin.epist.29.libr.9.Vt satius.Sen.epist.59.in prin.Itinera,&c. § mens hominis discendo alitur,& cogitando aliquid.Alit lectio ingenium.Nec scribere tantum,nec tantum legere debemus,alterum altero temperandum. § Tul.in 1.offic. car. 21.de ludendi modo.lib.etiam de senect.in med.Sen.epist.104.ubi supra.Plin.epi. 1.lib. 3.in med.epist.19.lib.8.in fin.epi.29.libr.6.Auidius,&c.Ouid.in Phedra.§ Quod caret alterna requie durabile non est.Nec corpori solũ, sed & menti atque animo multo magis est subueniendum,quoniam animi se exercendo leuantur. § prou. de quo Eras. Plato de philoso. in princi. car. 2. a tergo.§ dicitur Polymathia,dicendo dicere discunt.

Consequitur, qui quærit, & qui se putat ignorare. Semper omnes scire cupiunt. § Plato in Alcibi. 1. car. 1. in fin. 12. Plin. lib. 35. cap. 2. in fi. § & si alterum pedem in sepulchro haberem, &c. Multiscius quamplura tamen ignorat. Nulli affuere unquam tot bona, ut non etiam plura de fuerint. § Ponta. in dial. Charon. car. pen. in fin. § Labor & somnus disciplinis aduersi sunt. § Plato. li. 7. de rep. car. ult. Orat. in poet. & in 1. epist. Virg. in georg. § Nocturna uersate manu, uersate diurna. Posces ante diem librum cum lumine. Iuuat impallescere carthis. § Pers. Sat. 5. in med. § Asiduis terram insectabere rastris. Deducitur puer ad grammaticum ingemiscens ac plorans, sentit sæpe doctoris & correctoris ferulam obiurgationesque, cogitur ad multam noctem uigilare, matutino expergisci tempore, in librum incumbere, ingenium exercere & memoriam, item & uocem recitando, quid molestius? Multum legendum, non multa. § Plin. epist. 9. lib. 7. in fin. Quæris, &c. Sen. epist. 2. epist. 45. in prin. librorum, &c. § non refert quam multos, sed quam bonos habeas. Lectio prodest uaria delectat. § Plutar. li. de libe. educ. 8. uel 115. in princip. § Vt legat historias, authores nouerit omnes. § Iuuen. Sat. 7. in fin. § Melius distincta seruantur, & quæcunque hausimus non patiamur integra esse, nec aliena, sed concoquamus illa, alioquin in memoriam ibunt, non in ingenium. § epi. 59. itinera. in med. § plurima audire, memoriæ mandare. § Sen. epist. 23. magnam, lib. 4. § multa delectant, pauca manent. § Sen. lib. ult. de benefi. in princ. car. 119. § cum plurimum scias, quotidie tamen addiscere, &c. Multum lege, scribe, meditare, ut posis cum uoles dicere, dices cum uelle debebis. § Plin. epist. 29. li. 6. auidius, &c. epist. 1. lib. 3. in med. § Tum ille, tu autem cum ipse tantum librorum habeas, quos hic tandem requiris? § Tul. lib. 3. de fini. car. 3. in prin. § uoluptates studijs condiantur, necessitates uoluptatibus, seria iucundis, seueritatem comitatemque miscere. § epist. 21. lib. 8. ut in uita, &c. Plin. ipse, & epist. 3. lib. 7. epist. 9. quæris. ubi supra. § dulcibus cibis acres acutosque miscere, ut sacri fontes, &c. sæpe etiam flores uernaque prata iuuant, &c. bona librorum copia, &c. Orat. epist. si bene te noui. in fin. Sen. epist. 2. Vide, ne lectio multorum auctorum aliquid habeat uagum & instabile. Certis ingenijs immorari & innutriri oportet, nusquam est, qui ubique est, multa hospitia nullas amicitias, &c. § epist. 45. in prin. ubi supra. § non refert multos habeas libros, qui non destinauit ubi peruenire uult, una sequatur uia, nõ per multas uagetur, nõ ire istud, sed errare. § Sen. lib. de tranqui. ui. 1. cap. Placebit autem. car. 153. in fin. § Onerat discentem turba, non instruit, multoque satius est paucis te auctoribus tradere quam errare per multos. Immo neminem asserebat ludo. Pontanus,

tanus,de quo § Iouia.Ponta.ipse. lib. de principe.car.pen.a tergo. § posse in litteris clarum euadere nisi quam plurima legerit,audierit,memoriæ mãdarit,unde & Home.de Vlixe,Qui mores hominum multorum uidit,& urbes. Multa scire bonum, malum scire omnia,quomodo, sapere sufficit ad sobrietatem. § Paul.ad Rom.cap.12. in prin. Plato in Alcibi.2.car.3. in prin.uel 19.Tul.li.2.de fin.in princ.Sen.epi.117. in princ.& in med.multum,&c. § sapientiam bonum esse, sapere bonum non esse.Sublata enim cognitione & scientia tollitur omnis ratio & uitæ degendæ & rerum gerendarum. § Tul.ubi supra.lib.1.de fin. car.pen.ante. § Tullius tamen ex satietate,& per actiones occupatus litteras deposuit & studia,quæ & inde reassumpsit,ut not. ipse § li.9. epist.suarum famil.epist.1. in prin.lib.1.Tusculan.in princ.not.Agrippa.lib.de uanit.scient.cap.1. § Gorgias Leontinus omnibus respondebat de quacunque re ex tempore. § Plato in Meno.car.1. in Gorg. in prin.Vale.cap. Quæ cuique mag.alibi in cap.de memoria diximus.§ Manum ferulæ subducere , ut subeant teneræ uerbera sæua manus. § Ouid.in 1.eleg.prou.de quo Eras.car.200.Sen.epist.89. in fin. Rem utilem,&c. § Stude ut non plus alijs scias,sed ut melius. eruditorum dies unus magis proficit quam imperitorum longissima turba, dicebat Possidonius,de quo Sen. § epist. 78. in fin. uexati,&c.prou.cap.21. b. § Qui sectatur sapientem sumet sapientiam,præcepta dare scienti superuacuum,nescienti parum. § epi.94.hanc partem,&c.§ Nihil tamen inuita Minerua.prou. Iuuentus ad omnia proficit,senectus è cõtra. § Plato in Theæt.in princ.lib.7.de rep.car.ult.Eras. prou. 61. § memoriosus esse debet scientiæ professor, integerrimus , tollerantissimus,cum acumine ingenij,& facilitate ad percipiendum. §Plato lib. ipso.7.in fin.c.155.ante.lib.6. de rep.car.1.a terg.car.2.a tergo.245.§ Exile ingenium nihil magnum proficit. § Tul.libr. ult. Tusculan.in med.car.197.§ tardis mentibus,&c. § Budæ.in pand.1.car. 128. Alcia.fab.de falcone.135.§ Ad laudem & uirtutem naturam sine doctrina,quam sine natura ualuisse doctrinam. § Tul.in oratio.pro Archia.Geu.lib.2.car.286.§ Tempus studijs proferamus, ut relinquamus aliquid quo nos uixisse testemur,&c.& si non datur factis,certe studijs uitã proferamus. § Plin.lib.3.epist.7.Modo,&c.in fin.lib.1.epi. 3.in fin.Quid agit, &c.§ excude aliquid quod sit perpetuo tuum , dũ suppetit uita enitamur , ut mors quam paucissima quæ abolere possit inueniat. § epist.5.lib.5.nuntiatur.§ Opus est seculis duratura cõponere,& agere ne te posteri taceant. § Sen.libr. de tranqui.uit.cap. 1.in fin.car.seq.in fin.152.in fi.eius.151.in fin.Plato epistol. sua. 2.in prin.Alcia.fab.128.Neptu ni tubicẽ.fab.202.de hedera.113.§ Est do

ctis cum meretrice nihil. Quid turpius quam grandis natu senex nullũ habens argumentum, quo se probet diu uixisse præter ætatem, Sed non scribere sed & addiscere. § Plato dic. sua epist. 2. in fi. In Phedro. car. ult. Vnde Tul. lib. de senect. dicit, car. 82. a terg. lib. de amic. car. 4. fi. uel 107. a tergo. § Sæpe audiui a maioribus natu qui se pueros a senibus audiuisse dicebãt, &c. nec esse fas existimãt Galli, de quibus Cæs. § li. 6. car. 138. § disciplinam litteris mandare ne in uulgum efferatur, ne etiam litteris confisi minus memoriæ studeant. § unde metham. in fi. operis, Orat. Oda. 31. lib. 3. § non omnis moriar, &c. Dignum laude uirum Musa uetat mori, paulum sepultæ distat inertiæ, &c. § Oda 8. & 9. li. 4. Boet. contra lib. de consolat. car. 25. ante. Eccl. cap. 1. in fin. § Qui addit scientiã, addit & dolorẽ. Ridicula res est elementarius senex. Iuueni parandum est, seni utendum. § Sen. epist. 36. in med. amicum, &c. Vnde prou. car. 31. in fi. § Senis doctor, Qui studet optatam, &c. Multa tulit fecitque puer sudauit & alsit, &c. § Orat. in poet. § Nihil difficile cuius sibi ipsa mens patientiam indiceret. § Sen. lib. 2. de Ira. cap. utilis, in med. car. 127. §

Discipulus prioris dies posterior. Sen. in suis prou. § car. 167. Pli. lib. 7. cap. 40. Alius iudicat inter diem & diem, Alius iudicat omnẽ diẽ. § Pau. ad Rom. cap. 14. in prin. § remigem prius esse oportet, quã ad gubernacula admouere manus, de Prænestinis pop. Apia. § li. 1. Sen. epist. 80. in med. hodierno. Tull. libr. 3. Tusculan. in princ. § Multi corpora exercent, ingenia paucissimi, quæ nosti sine arrogantia postulã ti imparties, quæ nescis sine occultatione ignorantiæ tibi postula impartiri. § Sen. idem, li. de hone. uita car. 72. in fin. § Nullam artem sine interprete & sine aliqua exercitatione percipi posse. § Tull. epi. ad Trebat. car. 99. a ter. Pau. in epist. ad Rom. cap. 10. c. § At te nocturnis iuuat impallescere cartis. § Pers. Sat. 5. in med. § In sentes ager natura fæcundus exuberat. Sic animus incultus uitijs sponte inualescentibus obducitur. § Lactan. lib. 6. cap. 15. Ponta. lib. de principe. car. 4. ante. 90. § æstate pueri si ualent satis discunt. § Martial. lib. 10. ad Mag. Ludi. § pluribus econtra disputat Corn. Agrippa li. de uanit. scient. cap. 1. § Nihil scire fælicissimum esse.

DE DISTINCTIONE, VEL DIVISIONE.

Distincta uel diuisa melius seruantur, exponũtur, percipiuntur. pulcherrimum est quod quæritur ab alijs statim discernere. Præstat autem per media progredi partiendo. Sic melius, faciliusque Ideas inuenimus. Rectius autem per species ac duo membra. § Plato lib. de regno. car. 1. in fin. car. 4. in fin. & in Phedro, in medio, car. 186. in fin. § eorum quæ facimus, &c. harum ego diuisionum amicus sum, ut intelligendi & loquen-

loquendi sim compos, prooemium primam partem, narratio secundam. Tertio coniecturæ. 4. uerisimilia probationes, &c.

Vt alimẽta in stomacho quæ mutata in uires & sanguinem transeũt. § Sen. epist. 59. in prin. Itinera, &c. epist. 94. in med. hanc partem, epist. 108. in prin. Id de quo. § Deinde quæ in uniuersum confusius uideã tur in partes diuisa diligentius considerantur.

Nec passim carpenda sunt, nec auide inuadenda, per partes peruenitur ad tutũ. Aptari uiribus onus debet, nec plus occupari quam cui sufferre possimus. § Carda. lib. 16. de subtilit. car. pen. in fin. § rem de qua tractatur in species diuidere oportet, atque illas etiam distinguere &c. Ita absolutissime quæcunque explicare licebit, &c.

DE EDVCATIONE.

Educatio puerorum uel Disciplina debet esse, quæ in amorem uirtutis paulatim adducat animum puerilem, a teneris enim assuescere multum est, qui præstantes uiri in aliquo euasuri sunt. Ab ineunte statim pueritia oportet idipsum tam ludendo quam studendo meditari. § Plato lib. 1. de legi. car. med. car. 4. in fin. lib. 2. in prin. & car. 2. a terg. Virg. in 2. georg. § nullo modo permittendum est eos ad propriam libidinem uiuere in mollitie, & in delicijs. § Plato in Laches, in prin. car. 116. lib. 2. de rep. car. pen. 224. in prin. Tul. in 1. offi. in med. car. 20. § pueris non omnem licentiam damus, sed eam quæ ab honestate non sit aliena. § Sen. lib. 2. de ira, cap. Quoniam. car. 128. ante, in med. §

Difficile regimen est. Danda propterea est opera, ut indolem retundamus, facile ingenia adolescentium a recta honestaque disciplina ad luxum & uoluptatem delabuntur. § Herod. lib. 1. car. 2. a terg. § Omnis operis maximum quid est principium, Iuueni præsertim & tenero cuique. Tunc induitur figura quam quis unicuiq; imprimere uelit. Imitari a pueritia fortes, temperatos, sanctos, &c. § Plato. libr. 3. de rep. car. 3. in prin. 228. Plutar. lib. de liber. educan. car. 2. § a teneris enim incipientes perseuerant & in mores ac naturam abeunt. § & lib. 4. car. 1. a terg. § quæ seruata bona quoque efficit ingenia, bonaque ingenia per talem educationem in meliorem euadunt. honestis igitur in iocis primum assuefaciẽdi sunt. Tacere inde coram senibus, cedere locũ, assurgere, uestire decenter. Quæ educatio ad eam uiuendi rationem ducit, quam lex rectam dictat esse, & uiri præstantes usu rerum comprobarunt. § lib. 2. de legi. car. 2. a terg. lib. 3. car. 2. a terg. lib. 6. car. 3. a ter. in med. § hominem dicimus esse animal mansuetum, si cum natura fælici rectam disciplinam fuerit assecutus in diuinissimum solet euadere. Si uero aut non satis, aut non bene fuerit educatus, ferocissimum omnium animal redditur. prima ipsa germina si apte ceperint, ad naturæ

uirtu-

uirtutem uim habent,ad finem sibi debitum imponendum,quod in plã tis euenit, & in brutis.Educatio igitur non est postponenda, nã & per matrem educandi sunt,non per alumnam. ratio est de qua Gel. § lib. 12.cap.1.ubi supra. § non frustra creditum est sicuti ualeat ad fingẽdas animi atque corporis similitudines uis & natura seminis, non secus ad eandem rem lactis quoque ingenia & proprietates ualere. Et quia quæ partus suos deserunt & alijs nutriendos dedũt, uinculum illud animi & amoris, quo parentes cum filijs natura consociat diluunt, deteruntque,&c. § Plutar.lib.de liber.educ.car.3.a ter.112.115.§ Victus enim cibique sodalitium quiddam beniuolentiæ,&c. §& in uer. uxor.diximus alibi.& infra.in uer.Natura.Iuuen.Sat.14.§ Sic natura iubet,&c.maxima debetur puero reuerentia, si quid turpe paras, ne crimina nostra sequantur,sed pater in causa. Vnde Cato maior de quo Plutar.in eius uita. § car.pen.in prin. § uerborum turpitudine pręsente puero temperauit quasi Vestalibus præsentibus. § Xenop.li.7. car.ult.in fin. § filios quicunque nobis nascantur instituamus, ita & ipsi meliores futuri simus, si uelimus præbere nosmetipsos liberis nostris quam optima exempla,&c.

Crescit spiritus licentia,seruitute comminuitur,assurgit laudatus,& in spem bonam adducitur. § Sen.li. 2.de Ira.cap.Quoniam.car.128. ante in med.de reme.iræ.§ sic inter utrunque regendus est,ut modo frenis utatur,modo stimulis,nihil humile,nihil seruile patiatur, attolli non gestire patiamur.Dabimus & aliquod laxamentum, in desidiam & ocium non resoluemus. Recta educatio potest & corpus & animã optimã reddere. § Plato.lib.7.in prin.& a terg.de legi.lib.8.de rep. car. 4.ante in fin.§ ab infantia in metu nutrire & in exercitatione ad mores,ex quo delitiæ,difficiles, morosos, iracundos Iuuenum mores efficiunt,& è cõtra,nimia seruitus ineptissimos reddit,nec uoluptates omnino sequi debent,nec fugere omnino dolores,sed medium sequi. Delitiæ remouendæ & castigatio sine contemptu adhibenda & sine contumelia,& ita firmi in moribus consuetudine stabunt. Dormiat puer sola sanitatis commoditate seruata. Somnus enim multus, nec corporibus,nec animis,neque rebus gerendis natura conducit. Nec cum dormit alicuius est pretij,ac si nõ uiueret.Nec sine pedagogo sit,quia puer omni bestia intractabilior & petulans. § Gel.lib.4. cap.pen.§ Ad litteras decennis proficiscatur triennio insistẽs. Chaldeorum pueri philosophiam discunt a teneris annis,in qua diutius perseuerantes doctissimi euadunt, non ut græci qui cito ad quæstum uertuntur. § Diodo. lib.3. in med.car. 18. in med. § Indi & Sophistæ de quibus Curtius § lib.9.in princ.§ liberos non alunt,sed quibus est mandata cura,&c.

Plut.

§ Plutar.plura lib.de educa.liber.car.116. § Super omnia puerorum memoria exercenda est,consuescendaque quasi cella penaria.Quoniam ea dicitur esse mater musarum,flagitiosorum consortio segregandi. Cā bises rex malis nutritus moribus Persarum regnum amisit.Cyrus laboribus innutritus imperium restituit.Benefacere ex consuetudine in naturam uertitur. § Plato.lib.3.de legi.car.4.ante. Salu. in Iug. in oratio. Marij. supra. in uer. Naturam. ubi exemplum de canibus.§ Tria sunt obseruanda ad institutionem. § Plutar.ubi supra.car.1.§ & ad bene formandum puerum Natura, Ratio, consuetudo idest disciplina & exercitatio. Cæca est enim res una sine alia, & manca. Non aurum, sed pudorem liberis relinquendum. § Plato lib.5.de legi. in princ. § Summopere cauendum est etiam per Senes coram iuuenibus uerecundiam exhibeant, præstans enim & iuniorum & seniorum disciplina est, non uerborum increpatio, sed eadem ipsa facere uideatur, § & ut infra. in uer. Exemplum.§ Adhibenda per patrem diligentia maxima, ut filium optimum reddat. §Plato in Theag.car.2.car.5.ante.in Prothag.car.3.a terg.lib.7.de legi.car. antepenul.§ Ars fit ubi a teneris, &c. §Ouid.in Phedra.§ educatio & disciplina mores faciunt.Vnusquisque id sapit,quod didicit. § Sen.lib.de moribus in princ. car.71. ante in med.§ Quo semel est imbuta recens seruabit odorem, testa diu. § Orat.episto.Troiani belli.in fi.car.193.Plin.episto.12.lib.9. Plut.lib.de educa.liber.car.8.a terg.Eras.prouer.176.Geu. libr. 1.car. 28.episto.suarum.§ Ad honesta pueros exercitia,non plagis,aut uerberibus,sed monitis ac rationibus adduci oportere. § Plut.ubi supra. car.8.a terg.uel.116.§ mixtim & alternis utendum obiurgationibus & laudibus, non immodicis tamen. militat in Siluis Catulus, nunc adhibe puro pectore uerba puer,&c. § Orat.episto.1.lib. 1.in fi.eius. § Non uiolentia,sed quasi per ludum instruendi,non decet enim liberum hominem cum seruitute disciplinam aliquam discere, nullaque animę uiolentia est stabilis disciplina,labor etiam ac somnus disciplinis aduersi sunt,stabilitasque ac constantia requiritur. § Plutar. ubi supra.car. 116. in prin.§ Nihil etiam inuita Minerua. §Tul.in 1.offi.de quo Eras.prouer.ex Plato.lib.7.de rep.car.ult.a terg.lib.2.de legi.in prin.§ remissiones laborum statuendæ,ut & infra.in uer.Ocium. § Sen. lib. 2.de ira.car.128.in fin.ubi supra hic.§ Dandum est semper tempus, unde instituta solemnia,festa & feriæ quibus cantare, & saltare potest. § li.7.car.antepenul.a terg. ubi supra.§ & lyræ operam dare,nec pro peratione. § supra.in uer.Celeritas.Alcia.fab.de Amigdalo.car.ult. 199.§ Cito uenientia cito fluunt, filiusque indisciplinatus est confusio patris,& e contra. § Eccl.cap.22,in princ.cap.30.a.b.§ Qui di

ligit

ligit filium ſuum aſsiduat illi flagella ut lætetur. Non corrideas illi, nec condoleas. Non des illi poteſtatẽ in iuuentute, &c. nimia libertas & nimia ſeruitus abſit. ut & infra. in uer. Obedient. Qualesque filij, talis habetur paterna domus. ❡ Eccl. cap. 11. d. Plato in Laches. car. 2. ante. ❡ In filijs ſuis agnoſcitur uir. ❡ lib. 4. de rep. car. 1. in fi. libr. 6. car. 2. ante. naturam optimam, &c. ❡ Filij tibi ſunt, erudi illos, & curua illos a pueritia. nam qui parcit uirgæ, odit filium ſuum. ❡ Eccl. cap. 7. c. cap. 30. a. prouer. cap. 13. d. cap. 23. b. cap. 29. c. d. ❡ uirga & correptio tribuit ſapientiam, puer autem qui dimittitur uoluntati ſuæ confundit matrẽ ſuam. erudi filium tuum, & refrigerabit te. unde Solon, lege filium abſoluit paterna poteſtate, quem pater nulla inſtruxerat arte. ❡ Plutar. in Solon. uita in med. car. 16. in fin. Xenop. lib. 7. car. ult. in fi. ❡ filios inſtituamus ut meliores futuri ſint exemplo per nos metipſos, nec improbi fient qui nihil turpe aut uideant aut audiant, & in ſtudijs honeſtis uerſentur. Pater omni cura uideat, optimus ut puer euadat, monſtrans quæ uitanda, quid iuſtum, quid iniuſtum, moribus deinde optimis imbuat, potiusquã litteris aut cythara. ❡ Plato in Prothag. car. 3. a terg. in med. 93. lib. 6. de rep. car. 2. ante, lib. 7. car. pen. ante, Plin. epi. 3. li. 3. ❡ Ingenio enim præſtantes male educati fiunt peſsimi. Memorioſi debẽt eſſe, integerrimi, tolerantiſsimi, ingenioſi eſſe requiruntur, unde tradendus eſt puer præceptori, a quo mores primum, mox eloquẽtiam diſcat, quæ male ſine moribus diſcitur, bene imbuendus, ſub præceptoribus poſt & exercitatione firmandus.

Conceduntur autem pueris ludi (ut equinis pullis uacationes ab oneribus) omnis uero ceſſatio ab agendo turpis, niſi quæ relaxationis cauſa animi uiriumque ad refocillationem, &c. ❡ Ponta. libr. 1. de prud. cap. quod autem. car. 161. in prin. ❡ aſperos pullos in optimos equos euadere uidimus diſciplina & exercitatione. ❡ Plutar. in Alcibi. uita in 1. car. 1. a terg. ❡ Nobilis etiam equus umbra uirgæ regi ſolet, ignauus nec calcaribus quidẽ excitatur. ❡ Curt. lib. 7. car. 88. a ter. ❡ Rebellesque filij connubio quandoque caſtigandi. ❡ Plutar. lib. de educa. libe. car. ult. ❡ puerorum cognoſcitur indoles ex eorũ ſtudijs, & in imitatione ſenilium documentorum. ❡ prou. cap. 20. b. Ponta. lib. 3. de pruden. cap. omnino, in fin. Plutar. ubi ſupra. car. 3. uel eius. 111. in princ. ❡ Dum tener eſt gnatus, generoſos inſtrue mores. ❡ Orat. Oda. 4. lib. 4. Qualem, &c. ❡ fortes creantur fortibus, & bonis. eſt in Iuuencis, eſt in equis patrum uirtus. ❡ Oda. 24. lib. 3. Carm. Intactis. &c. ❡ Quid leges ſine moribus, Carda. ❡ li. 11. de ſubtilit. car. pe. ❡ quomodo inſtituendi.

Locutio infra.

Orator,infra.

DE ELOQVENTIA.

Eloquentia quid præſtabilius, laudabilius uel admiratione audientium,uel ſpe indigentium, huic quoque datus eſt principatus § dicit Tul.in 2.offic.& in 2.de natu. deo. Plutar. in Marij uita. car. ſecunda, in princ.Alcia.fab.176. Cedunt arma togæ. § neque diuitias eloquẽtiam,quibus,qui tum primi in urbe erant,populum ducebant,ut eſt Euripidis dictum,de quo Plutar.in Pyrrhi uita.car.3.omnia conficit oratio,quæ hoſtile ferrum conficere non poteſt.nam dicebat Pyrrhus rex, plures a Cynea oratione,quam a ſe armis urbes partas. § in ſua polit. car.5.a terg. § mores & oratio perſuadent omnia, ut nauem a gubernatore,equum per frenum,ita ciuitatem per oratores regi. Eloquentia nil præclarius, qua homines inter ſe cæteris antecellunt. § Tul. ubi ſupra.Plutar.& in Pericle.car.3.in prin.in Polit.ubi ſupra.§ Veriſsimum eſſe dixit illud Platonis, Oratoriam uim animis hominum imperare,eoſque ad quoſcunque uelit motus impellere,nonnulla tamen orationis uis.Sed ut per Thucydidem, de quo Plutar. Vitæ dignitas atque exiſtimatio innocentiæ,abſtinentiæ præclara, &c. § & in apophtheg. Lacon.in Agiſ. car. 162. § orationem rerum omnium potentiſsimã eſſe.Quid ſi tu taces? & per Hortenſiam, de quo Valer. § cap. Quæ mulieris. § Et in malo homine pernitioſa eſt. § Plato in Menex. in princ.plura.Tacit.in dial.Orator.car.1.2.10.a terg.libr.17.hiſtor. in prin. § Oratoria enim ars parat & tuetur amicitias,complectitur prouintias.Vnde nil fructuoſius ad utilitatem,ad dignitatem amplius,ad famam pulchrius,ad gentium notitiam illuſtrius.Vnde armatus præſidiũ amicis,opem alienis,ſalutem periclitantibus, inuidis & inimicis terrorem ferat,ipſe munitus,&c.Cælius plura de lingua. § libr.3.cap.32. uel ult.Sen.in declamat.in præfat.car.74.a terg. § præcipua fuit circa Ciceronis tempora,qui cæteros antecelluit,nam triſtior Caluus, numeroſior Aſinius, ſplẽdidior Cæſar,amarior Cælius,grauior Brutus,uehementior plenior ualentior Cicero. § Plutar.in Demoſth.uita.car. 1.2.Ponta.in dial.Actius in fin.reg.3.car.143.a terg. Denique ut nullus,&c. § Nemo doctus & eloquens,infra.in uer. Nemo facundia rara. § Alcia.fab.177.Antidotum, &c.§ Quid facundia poſſet tunc patuit,&c.de Vlixe in Aiacem. § metham.lib.13.in prin.§ Pericles oratione patriæ imperauit ſuæ, ut armis & ui Piſiſtratus Argiuus. § Valer. cap. Quanta uis ſit eloqu. § Demoſthenes omnes ſine controuerſia ſuperauit Græcos, prꝫter unũ Demadem uel & Phocionem. § ita & Tacitus ubi ſupra.Plutar.in d.Demoſt.car.2.ante.in fi.§ prꝫſtiterunt ergo Demoſthenes alijs,Demades illi & Phocion,Cicero ipſis omnibus.

omnibus. § Diodo.lib.1.operis a terg.Sen.d.car.74.§ Affert multum opis ad historiam eloquentia,qua nihil ferme præclarius reperitur, hanc Græci Barbaris cum hæc una sit qua homines inter se antecellant, ut supra. § Alcia. fab. 106. Anguibus implicitis 133. Roboris inuicti,&c.176. Arcum leua tenet.§ Eloquio pollens ad sua uota trahit. § fab.seq.Eloquij candor, &c. § Nemo adeo ferus est qui non mitescere possit,&c. § Orat.in 1.epist.car.1.Cæl.plura.li.3.cap.32.Tul. in præfat.parad.§ Gorgias Leonti.philos.Omnibus se responsurum proposuit de quacunque scientia,memoria singulari præditus,& ex tẽpore. § Plin.lib.33.cap.4. Valer. quæ cuique mag.§ Ctesiphon se totum diem posse iactabat de qualibet re dicere, & quocunq; uolet animum inducere.& Orat. § in poet.car.2.a terg.Plutar.in apophtheg. Lacon.car.132.a tergo.4.fin.in fin.& ad Valer.cap.Quanta uis.§ de Sulpitio,Carneade,Pythagora,Polemone.& in uer.Memoria.Quid cõtra no.in uer.Aduocati,supra.In propria causa sæpe inutilis, ut de Cicerone & Demosthene, § Apia.lib.2.car.48.§ Is ipse Cicero oraturus læua demulcebat faciem,ut qui trepidus fuisse est habitus in incipiendo.Plutar. § de quo & Eras.prou.747.faciem, &c.§ eloquentes reperiri quam paucos uiros bonos,dicit Volatera. de quo Agripp. § cap.de rethorica.car.2.§

DE EXEMPLIS.

Exempla pro documẽtis habenda, nihil enim sine exemplo recte docetur aut discitur, est enim lex quædam quæ bonos ad bene agẽdum inuitat. § Liuius li.25.car.pen.ante,Terent.in Andria,Colu.li.12.cap. 1.Ponta.lib.1.de prud.5.car.2.in prin.li.1.de fortit.cap. excedentem. car.65.Tul.in 1. parad.§ hæc uideri possunt obscuriora sine appositione exemplorum. Nihil non parum grate sine cõparatione laudatur. § Plin.in suo paneg.car.360. 354.§ Quæcunque scripta sunt,ad nostram doctrinam scripta sunt. § Pau.ad Rom.cap.15.in prin.§ Arduum est absque exemplis res magnas sufficienter ostendere. § Plin. epist.14. lib.8.Cum sis peritus.Plato lib.de regno.car.4. a terg. Varro in 1.rei rust.cap.18. longum est iter per præcepta breue, & efficax per exempla.non arduum est uidere si exemplo commoueris. § Sen.epi. 6.Intelligo,&c.epi.11.locutus,&c.epist.25.quod,&c.epi. 52. in med. Quid est.epist.94.in med.car.51.in prin.§ Imbecillioribus ingenijs necessarium est aliquem præire,hoc uitabis,hoc facies,&c. § Pli.epi. 18.lib.8.in fin.Pau.ad Titum.cap.2.b.§ In omnibus teipsum exemplum præbe. § Xenop.lib.2.car.33. car.9.§ Quotiens agendum aliquid imperaui,non uerbo sed re.Aliquis uir bonus eligendus est, ac semper ante oculos habendus,& omnia tanquam illo uidẽte faciamus.

exemplum

exemplum ab his qui faciunt,non tantũ præcipiunt aliter agẽdo. § Lactan.lib.3.cap.15.in med.de Christo præceptore nostro,lib.4.cap.23. in princ.24. § malunt enim homines exempla quam uerba. § Tul. in 1.offic.in fin.car.24.ante.§ Maiores natu uereri decet,& ex his eligere optimum & probatissimum, cuius consilio procedant actiones. § & lib.de amic.in prin.eius. §

Disce puer uirtutem ex me uerumque laborem, Virg. Vobis relinquens exemplum quo sequimini uestigia eius. § Petrus epist. 1.cap. 2.in fin.Orat.lib.1.serm. Sat.4. § Aliena obbrobria sæpe absterrent uitijs.Ego Q.Fabium Max.adolescens ita dilexi senem,ut ęqualem,erat enim in illo uiro comitate condita grauitas,&c.plura.Quo extincto fore diuinabam unde discerem neminem. § Tul.libr.de senect.car.76. de Lælio & Scæuola.lib.etiam de amic.in prin.Plutar.in Caton. Cẽso. uita car.1.a terg.§ Fabium Maximum delegit primorem tunc urbis, cui se totum dedicauit ipse Cato. § Ponta.lib.5.de obed. cap. parens urbis,in fin.car.43.§ de Scipione super.de Cyro rege,Achille, Alex. Mag.Quem & Cæsar,Scipio Cyrum. § Machia.lib.de princ.cap.14. in fin. § Erat antiquitus institutum ut a maioribus natu non auribus modo,uerum etiam oculis disceremus,quæ facienda,&c.plura. §Pli. epist.14.lib.8.in princ.cum sis peritissimus.ubi supra. Plutar.in polit. sua. car. 10. plura. § In exemplum ualentissima quædam inest efficacia. § Ponta.lib.4.de prud.car.ult.in fin.207.a terg.Plato lib.3.de legi.car.3.in fin.Iuuen.Sat.14.in prin.§ Quæ monstrant ipsi pueris traduntque parentes,&c.non est arduum uidere,si exemplo commoueris, ut de Attilij Regu. fortuna refert Polyb. §li.1.car.24. § singulare uniuersis exemplum fuit,&c.natura imitanda,non artifices,de Pithagora pictore.Plin. § lib.34.cap.8.Tul.lib.de senect.car.2.in prin.libr. 3.de natu. deo. car. 2. a terg. § Authoritates contemnis,ratione pugnas. §idem & in oratio.pro Archia.car.20.in oratio.pro Amerino. car.25.ante etenim,&c. § etenim hæc conficta arbitror a poetis esse, ut effictos mores nostros in alienis personis expressam imaginem nostram, uitæ quotidianæ uideremus, quoniam paulo ante dictum est, § dicit Tul.ipse in 1.offic.in med. § imitandos esse maiores,excipiẽdum ne uitia imitemur. § & lib.2.§ facile cognoscentur adolescentes,qui se ad claros, & sapientes uiros contulerunt, quibus frequentes eorum se similes ad imitandũ declarant. Omne animi uitium tanto conspectius in se crimen habet,quanto maior qui peccat habetur. §Iuu. Sat.8.car.3.uel 39. Sat. 14. in prin. § Quæ monstrant patres pueris traduntque parentes,ludit & hęres,&c.Vnde tibi frontem libertatemq; parentis, cum facias peiora senex,&c. corrũpunt uitiorum exempla do-

mestica

mestica magis. § Eccl.cap.6.in fin.Luc.cap.6.in fin.cap.8.d.Mathe. cap.5.c. § Vt uideant opera bona uestra. §Pau.in prin.ad Thimo. cap.4.c.Xenop.libr. 7. in fin.car.129.ubi supra. § filios instituamus nosmetipsos liberis nostris optima exempla prębendo, & cæ.Si uideris uirum sensatum,euigila ad eum,& si dilexeris audire sapiens eris. Qui uenit ad me & audit sermones meos,&c. § Tul. in Verr. 7. car. pen. in princip.de pluribus,Xenoph.libr.2.car.33.ante. § non uerbo demonstrans sed re, qualis oportet esse. exempla sumenda ab ijs, qui faciunt laudabilia,non qui dicũt. Seniorum disciplina est non uerborum increpatio,Sed monita in omni uita facere. § Plato libr. 5. de legi.in princ.car.2. in princ. Tul. in dicta 1.parad. in fin.Plin.epist.14.libr.8. Sen.epist.52.in med.Quid,&c.epist. 26. in med.Modo,&c. § eligamus non celeritate præcipitantes,sed eos qui uitam doceant, qui cum dixerint,quid faciendum sit probant faciendo, &c. §Dion. lib.52.in oratio.Mecenat. § ubi senes impudentes sunt, adolescentes esse turpissimos necesse est,dicit Plutar. §in problem.car.9.201.in prin.Aria.lib.6.car.276. § Alex.ipse pedes agmen ducebat, quo milites exẽplo suo ac duces,labores ac ærumnas leuius ferrent,patiẽtia æstus,algoris,inediæ necessaria desiderantur. § Ponta.lib.de princi.car. pen. in princ. § discere a peritis, sequi optimos,&c. § Tacit. libr. de Iulio agric.car.2. ante. § Instruenda est uita exemplis illustribus,quid faciendum sit a faciente discendum. § Sen. epist. 58. in med.Quanta, &c.epist.98.in fi.Nunquam,&c.epist.108.id de quo,&c. Dion.li. 52. ubi supra,in oratio. Agrippæ. § Sic ista discamus, ut quæ fuerint uerba sint opera,non qui philosophiam didicerunt, aliter tamẽ uiuunt quã uiuendum præcipiant,exempla enim,&c.Multum sibi dabis,etiam si nihil dederis præter exemplum. § Sen.li. de consolat. ad Albinam,car. ult.cap.non est,in fin.car.151.in prin.§

Ciues ad iustitiam,non tam uerborum artificio,quam exẽplo & opere sunt prouocandi. § Plato lib.10.de rep.car.267.in prin. libr.9.de legi.car.249.a ter.in arg.Vale.cap.de paren.seuerit.in Torquato. in fi. effigies maiorum ad exempla,&c.ut in uer.laudatio,alibi. Fælix igitur quem faciunt aliena pericula cautum. § Gel.lib.2.cap.23.prouer.de quo Eras.plura. § post mala & acerba prudentior,aliena insania frui. Plin.lib.18.cap.5. § Alienis malis utili exemplo functos. § Liui.li. 21.in med.de Pænorum strage in alpibus.Tacit.lib.20.in med.car.41. ante. § Diutius durant exempla,quam mores.fæliciter sapit qui alieno periculo sapit. §Plaut.in mercat.cap.Sira.car.219.ante.In Persa. cap. cui homini. in fin. § Sed te de alijs, quam alios de te suauius est fieri doctos.Interrogans pontifex cur Episcopus sedem suam,&c.non regeret,

regeret, respondit, Abste omnes pendemus Pontif. te sibi quisque proponit ad imitandum. § Aemil. car. 418. a tergo, in Carolo. 5. rege. § Nec enim fortuna quærenda sola tua est, Similes aliorũ respice casus. § metham. lib. 15. in med. § ex uitio alterius sapiens emendat suum. § Senec. in suis prou. Tul. d. lib. 1. de offic. car. antepen. in princ. § fit enim ut magis in alijs cernamus quam in nobis metipsis si quid delinquitur. Adhibere ergo decet doctos homines, & usu peritos, &c. exempla quomodo ponderanda, not. Guizar. § lib. 1. in fin. car. 45. a ter. §

DE EXTEMPORALITATE.

Extemporalitas uitanda in dicendo, quia imprudentiam affert, non statim ergo decernendum, ut est prou. de quo Eras. In nocte cõsilium, posteriora meliora. & per Augustũ, de quo Suet. § in eo. cap. Eloquẽtiam. § exemplo Platonis in septima sua epistola, Tempus responden di in crastinum sumpsi. § car. penul. ante. § Locutus est nunquam nisi meditata & composita oratione, &c. § Liui. libr. 37. in princ. car. 199. a terg. § Scipio responso ad hoc dato, cogitaturum dixit quid si bi faciendum esset, &c. § Tul. lib. de seneꝯ. car. 81. de Catone ipso. libr. 1. offic. car. 4. in fin. § adhibebit ad considerandas res & tempus & diligentiam. § Sen. lib. de prud. car. 72. ante. in med. § Venio in senatum frequens, ultroque affero res multum & diu cogitatas, easque tueor, &c. § lib. 1. de legi. car. 2. in fin. § rem differre quam extempore respondere male consueuisset Demosthenes. § Plutar. in polit. car. 8. ante, lib. de educa. libe. car. 6. ante, & in eius uita. car. 1. a terg. Lãprid. in Alex. Imper. car. 6. in fin. § Ne pueri dicant extempore cauendum erit. Dato spatio ad disquirendum cogitandumque, priusquam di cerent, ne incogitati dicere cogerentur de rebus ingentibus. Nullã causam adeo tenuem tradunt, ad quam peragendam impræmeditatus accederet Crassus ipse. § Plutar. in eius uita. car. 1. ante. § Sostratus dicitur omnium promptissimus fuisse, & Gorgias Leont. § Plutar. ẽt in M. Ant. in fin. car. ult. in princ. § improuisa sæpe actio plurimum obest. § Tul. in Philipp. 3. in prin. Dion. lib. 42. car. 1. Ponta. lib. 3. de prud. cap. Quæretis, car. 192. lib. 4. cap. omnino. car. 199. a terg. § extemporalitas omni studio fugiẽda, quæ turbare animum & ingenium, stuporemque afferre, solet. Paratus igitur quisque debet esse in quaque re, & animo composito, mala improuisa grauiora. Tul. § lib. 3. Tuscu lan. car. 7. uel 107. §

DE EXPERIENTIA.

Experientia & usus dominatur in artibus. § Varro, libr. 1. rei rust. cap. 18. in fin. Colu. cap. 1. libr. 1. cap. 4. Cæs. libr. 2. ciui. car. 3. Polyb. in 1. car. 24. a terg. § Optima ad ueram uitam institutio uidetur esse

experiẽtia. Eſt.n.rerum oĩum magiſter uſus. § Vnde metham. li. 6. § Seris uenit uſus ab annis. Nec Medici, nec Imperatores, ita nec Oratores quamuis artis præcepta perceperint, quicquam magna laude dignũ ſine uſu & exercitatione conſequi poſſunt. § Tul. in 1. offic. § aſsiduus uſus unius rei deditus, & ingenium & artem ſæpe uincit. § & in oratio. pro Balbo. car. 5. fin. 67. & in oratio. pro Murena. car. 141. Plin. epiſt. 29. lib. 6. lib. 17. cap. 4. hiſtor. § experimentis optime creditur. Virg. experto credite. Experientia prudẽtiam auget. prou. de quo Eraſ. Expertus metuit. Milites ab aſſuetudine perpetiendorum laborum, exantlatisque periculis laudari, & quos aſsiduus labor longaque exercitatio docuiſſet. § Ponta. lib. 5. de obed. cap. parens. § In ruſticatione, in mercatura, in re militari nedum in ciuili, niſi per exercitatos rarus poteſt eſſe profectus. Ad celeritatem natura & ingenium confert, ad maturitatẽ perfectionemque uſus ipſe & exercitatio, &c. § Ponta. ipſe, lib. 3. de prud. cap. uſum. lib. 4. cap. Oratius. § ab experimentis natæ ſunt inſtitutiones & præcepta, eaque longiſsima ab obſeruatione ſumpta, &c. plura.

DE EXERCITATIONE.

Exercitatio efficacior quam natura. Quid corporum habitus? ocio & torpore corrumpitur, exercitatione, motuque plurimum conſeruatur. § Plato in Theæt. car. 3. a terg. 56. § recta educatio poteſt & corpus & animum optimũ reddere. § Idem lib. 7. de legi. in princ. car. 339. Plin. epiſt. 29. lib. 6. auidius, &c. § Vſum haberi & eſſe optimum dicendi magiſtrum & corporis agitatio modica, uel uehiculis, rheda, equis, & quomodocunque conducit plurimum. § Pau. in 1. ad Thimoth. cap. 46. Tul. lib. de ſenect. car. 76. 81. § Aptiſsima ſunt arma ſenectutis artes exercitationesq; uirtutũ, quæ in omni ætate cultæ mirificos afferunt fructus. Vtendum exercitationibus modicis. Tantum cibi & potionis adhibendum ut reficiantur uires, &c. ſeruum inclinant operationes aſsiduæ, mitte illum in operationem ne uacet, multam malitiã docuit ocioſitas. § Eccl. cap. 33. in fin. Sen. epiſt. 15. mos antiquis. ex Plato. in Thymæo. car. ult. ante. § ſunt exercitationes & faciles & breues, quæ corpus & ſine mora laxent, & tempori parcant. Curſus & cum aliquo pondere manus motæ & ſaltus, uel qui in altum leuat, &c. geſtatio & corpus concutit & ſtudio non officit, &c. labore modico alitur ille. § Plato lib. 7. in princ. ut ſupra. § nulli ſunt tam feri & ſui iuris affectus, ut non diſciplina perdomentur, &c. § Sen. lib. 2. de Ira cap. Vtilis, & cap. ſeq. Quoniam quæ. car. 128. § Labor citra laſsitudinem exerceas, ut minuatur, & nõ ut conſumet calor, modica uoluptas laxat animos & tẽperat. § & li. de prouid. cap. proſpera. car. 137. ante. § So

lidiſsima

lidiſsima pars eſt corporis, quam frequens uſus agitauit. § Contemptum periculorum aſsiduitas periclitãdi dabit. Solidiſsimum eſt quod exercuit. Nihil miſerum eſt quod in natura conſuetudo producit, paulatim uoluptati ſunt quæ neceſsitate ceperunt. § Pontã.li.2.de prud. cap. profectorum. § in actionibus ipſis & in uſu exercitationeque agẽdi uirtus cognoſcitur noſtra. Ex Heſiodo Plutar. § libr. de educa. libe. car. 2. & car. 116. § paucula ſi tentes ſuper adieciſſe puſillis, idque frequens peragas magnus cumulatur aceruus. § & in Demoſth. uita car. 1. a terg. 2. in princ. § Non multum natura & ingenio, ſed labore & exercitatione ualent, uocem currendo, ſcandendo, inter pronuntiandum exercuiſſe. § prou. de quo Eraſ. nu. 1153. car. 155. in fin. § Ferrum ſi exerceas conteritur, ſi non exerceas tamen rubigo terit. § Gel. libr. 11. cap. 2. in fin. Plutar. in Cæſar. uita in princ. car. 1. ante. § Nullius rei tam paruum eſt exiſtimandum initium, quod nõ aſsiduitas amplificet. § Curt. lib. 5. in med. car. 54. a terg. Diodo. lib. 3. car. 4. in princ. § conſuetudo natura potentior. diutina militia tum milites robuſtiores, tum duces prudentiores ſolet efficere. § Machia. lib. 1. diſcurſ. cap. 21. Sen. epi. 80. hodierno, &c. § Multi corpora exercent, ingenia pauci, in deambulando, in orando, & in uoce, ut clara, ut ſuauis. Alterum exercitatio augebit, alterum imitatio. § Plato in Phedro in prin. car. 179. in fin. Tul. in 1. offic. car. 26. lib. 2. car. 41. libr. de ſenect. car. 79. ante. & car. 81. a ter. § Senectus non modo languida atq; iners non ſit, uerum etiam operoſa, & ſemper agens aliquid & moliẽs. Pythagoreorum more, exercendæ memoriæ gratia, quodcunque dixerim, audierim, egerim cõmemoro ueſperi. hæ ſunt ingenij exercitationes, &c. Vocis exercitatio & lectionis not. Plutar. § libr. de tuenda ualit. car. 407. lib. de libe. educ. car. 116. a terg. § magna eloquentia ſicut flamma materia alitur, & motibus excitatur, & utendo clareſcit, &c. § Tacit. in dial. Orat. li. 1. Oda. 7. & 8. laudabunt, &c. Lydia dum, &c. § Inter æquales equitet cur timet flauum Tyberim tang. § Sen. lib. 2. de clamat. car. 77. cap. Ouidius. § non uides ut immota fax torpeſcat & ignes exagitata reſtituat, mollit animos ocium, ferrum ſitu rubiginem ducit. Vidi ego iactatas, &c. Aſsidua ſtilla ſaxum excauat. prou. de quo Eraſ. Vſum haberi optimum dicendi magiſtrum, dicit Plin. § epi. 29. lib. 6. in fine. d. Auidius, &c. Plutar. ubi ſupra car. 2. a terg. § Nulla ergo dies ſine linea, ut de Apelle Plinius § li. 35. cap. 10. Sen. epiſt. 40. in fin. Quod, &c. § opus eſt exercitatione quotidiana. Lycurgus Catulos ſuſcipiens fratres, uario educatos modo, Culinæ alterum, uenationibus alterũ, expreſsit, quod populo expoſuerat incapaci. § Plutar. lib. de educa. libe. car. 3. in prin. § multos & paruo ingenio, ut bene

agerent agendo consecutos.& in uer.ingenium.infra.

DE EXILIO.

Exilium est ubi uirtuti non est locus.Loci est commutatio, & carere patria. §Tul.in oratio.pro Milone.car.ult.Sen.li.de consolat.car. 148.a ter. cap.Remoto igitur.cap.Quid tam.Machia.lib.4.histor.car. ult.in fin. § nulla ciuitas est ubi magnam partem peregrinæ multitudinis non inuenias,mobilis & inquieta mens homini data est,&c.plura de nationibus, §& cap.de remed.fortuit.cap.exulabis.car. 73. a ter. car.71.ante.in fin.de moribus. § Patria etiam, ubicunque est bene, § Tul.ubi infra.in ult.Tuscul.in fin. § si sapiens est peregrinabitur,si stultus exulat. § & epist.24.in med.Solicitum,&c. § exul fiam,ibi me natum putabo quo mittar. § Plutar. plura,li. de exilio.car.149.§ nullam regiones ipsæ inferunt homini fælicitatem aut detrahunt,sed sibi quisque patriam tribuit & fælicitatem. Leuius est te insontem esse quam reum,in patriam non uexatum,haberi cum infamia.Philippus ad Ciceronem exulem,de quo Dion.in consolat. § lib.38.car. 35. Tul. in 4.parad.& in 1.etiam in fin. § sapiens non fit exul. Nam exilium non est supplicium,sed profugium & portus supplicij. § Tul. in oratio.pro Cecinna.car.pen.§ Vnde est uoluntarium exilium,de quo Budæus § lib. in pand.2.car. 108. § quæ alio nomine dicitur legatio libera,ut alibi in uer.Legatus. § Sen.epist.82.in med. Desij. § non laudatur exilium, sed constans exul. § Tul. in 1. parad. § patria est ubicunque uir fortis,&c.& ubi bene est quæuis terra patria. § Sen.li. de moribus,car.71.ante.in fin.Curt.lib.6.car.67.Eras.in prou. c. 160. Dion.lib.38.car.35.in prin.§ multi rem suam bene gessere,& publicam patria procul, multi qui domi ætatem agerent propterea sunt improbati. § Tul.lib.7.epist.famili.car.94.ad Trebatium.lib. ult. Tusculan.in fin.car.antep.in fin.Geu.lib. 2. car.107. Quattro cose, &c.li. 1.car.388. a D.Pietro Hiron.car.396.399.de priuilegijs eius. § Vitam optimam elige,hanc tibi non insuauem cõsuetudo efficiet. Plutar. ubi supra.car.251.a terg. §

DE FAMA.

Fama est instita hominibus, libido alendi de industria rumores,aliquid adijciendo,ut de Scipione,in Hispa.ęgrotante,Liui. §lib.28.in med.lib.21. § de Scipi.patre ad Placent. Incerta in maius uero ferri solet,nunquam ad liquidum perducitur, omnia illa tradente maiora uero. §Curt.lib.9.car.3.metham.lib.12.§ Auditis aliquid nouus adijcit author, summam rerum nuntiat non ordinem. § Plin. epist. 11. lib.4.Audisti,&c. § Tales crede,quales fama,&c. § Plin.in paneg. car.370.prou. de quo Eras.car.80. § Non omnino temere est quod uulgo

uulgo dicitur.Famę rerum ſtandum eſt, ubi certam derogat uetuſtas fidem,haud ſemper errat fama aliquando & elegit. § Liui.li.7.in prin. car.2.ante in med.Plato lib.8.de legi.car.2.a terg.li. 11.in prin. Tacit. in uita Agric.car.2.in fin. § Vulgatæ de his famæ credendum eſt.miram famæ potentiam nouimus,quando,&c.famæ uires,& uelocitatem not.Ouid. § libr.12.metham.Pontan.in dial.Anton.in med.car.80. Macro.libr.5.cap.14. de Homero & Virgilio. § mox ſeſe attollit in auras, & cæ.Non fama ſolum, qua nihil eſt celerius,ſed nuntius regis. § Liui.lib.24.in med.de Siracuſ.motu. car. 113. Plutar. plura exponit car.1.in uita Pauli Aemil.car.pen. § omnia longe ſuperat famæ miraculum, quarta poſt prælium die profligatum eſſe Perſeum Romæ uulgauit.Valer. § cap.de miracul.car.1. § Dies pugnæ idē fuerat quo Romæ uictoriam fama uulgarat. § Cæſ.lib.7.gall. car.1.in fin. libr. 3.ciui.car.antepe.de aduentu Scipionis, Dion. etiam libr. 41.car.112. in fin. § de Clade Pharſal. a ſacerdote eadem die Paduæ cognita. § Gel.libr.15.cap.18. § plerunque in nouitate fama antecedente,ut de Clade in Mardonium per Græcos. § Iuſti.lib.2.in fin.libr.20.in med. § de Locrenſibus,& Crotoniatis. Admirationem auxit incredibilis famæ uelocitas, nam eadem die qua in Italia pugnatūm eſt,etiam in Græciam nuntiata eſt uictoria. Infamia cum paupertate grauior, immortalis eſt etiam,tum uiuit cum credas eſſe mortuam. § Plaut. in Perſa.cap.Quæres car.261. § Mala de te fama uulgata eſt, aut illam dilue,aut ne ſis. § Plutar.in apophtheg.Laco. in med. car. 184. Sen. epiſt.91.in fin. Liberalis. § Dementia eſt uereri ne infameris ab infamibus. § Aemil.in Phil.1.rege.38.car.153.ante. § Quo die Claro monte decretum ſit ſacrum bellum,eodem illius decreti famam orbem terrarum peruaſiſſe. § Blon.lib.13.car.antep.in med. §

DE FAME, ET SITI.

Fames & ſitis uitanda eſt,quia exaſperat,& incendit animos, & a laſſo rixam quæri. § Sen.li.3.de Ira.car.2.a terg. 131. Plau.in Amphit. cap.Di noſtram.car.32.Eraſ.prou.216.in fin.car.298.in fi. 331. § fames & mora bilē in naſum conciunt.Non interpolatur famelicus. Multa docet fames.Cibo enim opus eſt in laboribus. § car.305.a ter. ubi ſupra.3148.2712.2818. § Vulpi eſurienti,lepori eſurienti,aſinus eſuriens.Omnia ſapientibus facilia & famelicis. § Eraſ.etiam prou.224. & car.293.Tul.ubi infra. § Ventre pleno melior conſultatio.Anima ſaturata calcabit fauum, & eſuriens etiam amarum pro dulci ſumet. § prou.cap.27.b. Eraſ.prou. car. 219. § Venter auribus caret.fame primogenituram ceſsit fratri Iacob,Eſau,not.Ioſep. § lib.2.cap.1.in prin. § fame mori miſerrimum eſt,& mortem capere.Nō enim odio

so uetre peius aliud est, qui iubet sui recordari in necessitate, &c. § pu. car. 281. ex Plato. libr. 4. de rep. car. 2. in princ. Tul. libr. 5. ad Atticum. car. 158. Te in Epirum, &c. Home. li. 7. Odiss. car. 4. lib. 12. car. pen. me tham. plura li. 8. de fame. Tul. etiam lib. de fini. 2. car. 7. fin. li. ult. Tuscu lan. in fin. car. antep. Sen. lib. 2. de ira, cap. Quoniam quæ. Beroal. in 20. sua annotat. § promus foris est siti fameque rabidi, &c. reddam te ex fera fame mansuetem. Plaut. § in asin. cap. siccine. § Cibi condimen tum est fames, potio in siti, sed qui ad uoluptatem omnia referunt. Tul. & cæ.

Inediam dierum sex per Iugurtam carceri post triumphum mancipatum ad mortem. § Plutar. in Mario. car. 3. in prin. Curt. § dierũ 4. in Alex. mag. per mortem Clyti. Dierum. 10. not. Home. in Vlixe reduci ex mare. § lib. 14. Odiss. in med. car. 124. §

DE FATO.

Fatum est series inflexa causarum, uel uis quædam effectusque celestium continens, series indeclinabilis rerum, Cathena uoluens sese, immobilis quædam dispositio rerum mobilium, &c. æterna constitutione causarumq; nexu, latentium & multo antea destinatarum, suũ quen que ordinem immutabili lege percurrens, &c. § Sen. lib. 4. de benefi. cap. Natura, &c. car. 107. in princ. Gel. lib. 6. cap. 2. Plato in arg. ad ult. lib. de legi. car. 367. a terg. Plin. lib. 2. de Deo. Curt. libr. 5. car. 60. ante. 3. fin. § Dispositio diuina existẽs in rebus mobilibus qua singula suis annectuntur ordinibus. Prouidentia diuina ordinatio existens in mente diuina, qua cuncta inferiora sunt prouisa secundum statum suæ natu ræ. § Be. Anton. cap. ult. de fato. Boet. li. 4. cap. 52. 53. § distinctio nem facit Gel. ipse § lib. 14. cap. 1. ad fin. car. 197. ex Crisippo Stoicæ sectę principe.

Homo nascens fatum accipit, &c. plura. Gel. ubi supra. & Sen. & Põta. § li. 1. de fortit. cap. Posidonius, &c. Vbi de Platonis & Boetij sen tentia. § gerendarum rerum formam immobilem ac simplicem diui nam prouidentiam, fatum uero eorum quæ diuina simplicitas gerenda disposuit, mobilem nexum esse, ordinemque temporalem. § Vnde Iuuen. Sat. 7. car. ult. in prin. § Sidera te excipiunt modo primos incipientem ædere uagitus, sidus & occulti miranda potentia fati, seruis regna dabunt, &c.

Fatum est lex diuina, a fando dicta, & Adrastia. § Ponta. ubi supra. Cælius. libr. 6. cap. 12. 13. § Ea est ex omni æternitate fluens ueritas sempiterna. § Tul. in 1. de diuina. car. pe. Alcia. fab. terminus. § est immota dies præfixaque, &c. § Ponta. lib. 3. car. 303. Carda. lib. 17. in fin. de subtilit. car. 485. § prouidentia sequitur fatum, fato famulatur fortuna

fortuna. Item Rationi & Industriæ. § metham. libr. 8. car. 118. Liui. lib. 1. car. antep. 7. ante. lib. 25. car. 4. ante. Plato. li. 10. de rep. in arg. car. pen. a terg. 268. Cæl. cap. 13. in prin. ubi supra. § Nulla prouidentia fatum imminens moueri potest. Mundanæ res aliæ a fato, aliæ a prouidentia reguntur, quædam sub fato fiunt, quædam per prouidētiæ leges super fatalem seriem disponuntur, mutari fata non possunt. § Tul. li. 2. car. 5. ante. de diuinat. Virg. etiam. § fata uiam inuenient, &c. Ne scia mens hominum fati, &c. Stat sua cuique dies, &c. Ducunt fata uolētem, nolentem trahunt. Stat super caput fatum. § Sen. li. 1. declamat. in prin. car. 74. epist. 107. in fin. Vbi illa prudentia, &c. lib. 3. de ira in fi. car. 135. epist. 76. inimicitias, &c. § Sciet id accidisse lege diuina, qua uniuersa procedunt. § epist. 101. Omnis dies. § Stat quidem terminus nobis, ubi illum inexorabilis fatorum necessitas fixit, &c. § & li. de diui. prouid. car. 137. ante, Adiecerunt. §

In Polycratem Samium Cambises, de quo Herod. § libr. 3. cap. 4. Valer. cap. de fælicit. § quia in mari iactatum annulum sibi etiam delatum fuerat, ergo graui periturum supplicio, inter Spartanos & Archades. § idem. lib. 1. cap. 6. § de Cræso in Cyrum regem, § li. ipso. 1. cap. 8. fata nos ducunt, & quantum cuique temporis restet prima nascentium hora disposuit, non incidunt omnia sed ueniunt, irreuocabilis humana pariter ac diuina rursus uehit, &c. § & in consolat. ad Martian. cap. Ignaros. in fin. eius. § fixus est cuique terminus, frustra uota ac studia sunt, habebit quisq; quantum illi dies primus ascripsit, &c. longus ordo rerum trahit, ideo fortiter omne faciendum est. § ubi supra. lib. de liberal. stud. car. 2. in prin. § Agit illa continuus ordo fatorum, & ineuitabilis cursus, quid refert prouidere, quod effugere non possis, ut de Alex. Mag. ad Babiloniā. § Iusti. li. 12. car. ult. in med. § Quia si prouideri nihil potest futurum esse, ut eorum quæ casu fiunt, quia esse certa non possunt, diuinatio nulla est. Si autem prouideri quia certa sunt & fatalia rursus diuinatio nulla est, &c. § Tul. in 2. de Diuinat. car. 6. ante. Plutar. in consolat. & infra. in uer. Futura quare. Ponta. in dial. Charon. car. 57. ante. Eras. prou. fatum. car. 307. in fin. 309. a terg. 311. ante. Sen. epist. 117. in med. Multum mihi, &c. Ponta. in 1. de fortit. car. 75. in prin. §

Quæ urbium ita & hominum sors est. § Apia. in Sirio. car. 301. ante. car. 5. fi. lib. 2. car. 83. a terg. in Iulio Cæs. Tul. d. car. pen. de diuinat. & lib. de fato. in med. 265. § fac igitur & Deum uoca. § Eras. prouer. car. 79. car. 307. in fin. & seq. § cum Minerua manum quoq; moue. Industriam adiuuat Deus. Genethliaci quomodo diuinare possunt, not. Tul. § lib. 2. de diuinat. ubi supra. Gel. d. cap. 2. lib. 6. cap. 1. libr.

14.in fin.Plin.libr.7. cap. 49.in fin.§ de occumbentibus in prelio,in naufragio tantis uno tempore & momento. Dupliciter dicitur,& quantum ad ordinantem Deum, & continet necessitatem immutabilem ex prouidentia sua,& ex ordinato,& non cõtinet nisi cõtingenter. § Be. Anton.ubi supra.& alia.in uer.Fortuna.

Ineuitabile non esse dicit Plato §in Gorg.in fin.car.antep.ante.§ mulieribus fide adhibita dicentibus,neminẽ uitare posse fatũ. §Tul. ubi supra.car. 5. dicebat § omnia quæ fierent fato contineri. Anile sanè, & plenum superstitionis fati nomen esse ipsum, sed tamen apud Stoicos,&c. § & in 1.de natu.deo.in med.car.22.§ hinc illa fatalis necessitas,ut quicquid accidat, &c.cui tanquam anicula, & his quidem indoctis fato fieri uideantur omnia? § Homer.libr.2.Odiss.car.16.a terg.& lib.9.car.2.& in exitu Patrocli lib.16. Ilia.§ Si autem uerbũ Pellidæ seruasset, certe subterfugisset Parcam malam. § quod refert Gel.d.cap.secundo.in fin.eius § nisi concesserimus, omnia fato fieri quæcunque fiant. § Tul.lib.de fato.car.265.§ de Crisippo in hoc laborante. § Home. libr.17.in fin. § moram & Parcam fugiamus. § lib.20.in med. § sed recede,ne præter fatum domum inferni ingrediaris. § car.225.ante Salus.in Iug.in prin.§ Animus ipse cuncta habet,nec ipse habetur. Nam si de rebus futuris certa starent uaticinia, uirtus pro nihilo esset.Sapiens multa aduersa, non uano consilio effugere potest,&c. § Pompo. Let.in Dioclit.Imper.car.13.ante. Machia. lib.de princi.cap.25.Aphrodis.late,de quo Vlpius Veron.modernus,§ præualere hominis uirtutem prudentiamque uult. Quæ caute & consulte gesta essent satis prospere euenire, sic & Plutar. §in Fabij uita car.2.ante.§ Deum per uirtutem & prudentiam hominibus res secũdas concedere, § Ponta.lib.3.de prud.in prin.car.2. & in uer. Fortuna.infra.hic.§

Aliter peccata hominum atque delicta punienda non essent, si de necessitate euenirent, & instantiæ ex fato proueniente. Sed ex Crisippo etiam ingenia sunt fato obnoxia,& libera ad proprium eius arbitrium, Cylindri more,quod si per spatia terræ iacies prona,mox tamen uoluatur præceps,&c.Sed ut Sen.in suis prouer. Omne peccatum est actio, omnis actio est uoluntaria tam honesta quam turpis, omne ergo peccatum uoluntarium est.Omitte excusationem,nemo peccat inuitus. Sed si nascens fatum quisque accipit, ut supra,cur plures eadem nascentes hora diuersis & in ciuitatibus & prouintijs, eundem non tenẽt uitæ cursum, & eundem finem minime sortiantur, ut ordinarium constitutum & fatalem ?ut not. § Gel.d.cap.1.§ Sequitur ergo prædicta ambagiosa esse & incerta ex opinione Fauorini philos.tunc incliti, &c.

Fatum

Fatum habere suam firmitatem & certitudinem constat de ijs quæ uentura sunt, ut per Heraclytum, fortunam esse inconstantissimam uel ad res prosperas uel aduersas quæ tamen pro maiori portione per prudentes uitari possunt, quædam minime ut per suprema exposita a sapiẽtissimis cognita & declarata, quid decernendum? Anaxagoras & Stoici quibus assensum præstamus incapacitatem hominis asserunt, ut in pluribus ita & in hoc. Sed quædam fato euenire ut nascenti ita & mortis uel adipiscendi aut perdendi principatus, de Polistrato & Hippoclide hora eadem & natis & in senecta defunctis, not. Valer. { cap. de miracu. car. ult. cap. de morti. non uulga. in prin. Suet. in Tito Vespasi. Imp. cap. pontificatum. } principatum dicit Titus ipse fato dari sic eripi. Cognosci potest proles uiri, cui Iupiter fęlicitatẽ decreuerit, uxoremq; ducenti ac nascenti, &c. { Home. libr. 4. Odiss. car. 4. lib. 7. car. 4. de Alcinoo in hospitem, Tacit. li. 5. car. 10. de Transib. Ponta. li. 3. de fort. in princ. car. 1. in fin. } Alia fato prouenire, alia contingenter, alia necessaria, alia euenticia, & sic omnia inferiora stellis esse subiecta præter hominis uoluntatem. nostrum est enim uelle nolle hoc & illud, eligere aut reijcere, sequi aut declinare, quod per expressa uerba declarat Deus ipse per Ezechiel. { cap. 33. d. } Tu itaq; fili hominis, &c. bona uero corporis uel res nostræ & bona fortunæ subiecta sunt, Animi bona arbitrio sunt hominis & eius prudentiæ. { not. Plutar. in sua polit. car. 17. & car. 473. in prin. de Placit. cap. de fortuna, de Deo. car. 301. in fin. } si fatum quomodo fortuna, & è contra. Sic ex supradictis admittuntur omnia in se compassibilia. aliqua uide ex Tacit. { d. lib. 5. in med. } Non eximitur quin primo cuique ortu uentura destinẽtur, &c. A rerum natura liberis datum ut accipiendi spiritus & reddendi eo dem momento temporis legem dici. De Anaxagora Valer. { cap. de parent. in fin. car. 124. a tergo. cap. de similit. for. in princ. } nulla est certa lex naturæ, sed ut fortuita est sors conceptionis, &c. Plin. { lib. 7. cap. 49. } statuta uitæ spatia a stellis accipi. { Iuuen. Sat. ult. in princ. } Plus fati ualet hora benigni. { ex Home. lib. 3. Odiss. car. 1. a terg. lib. pen. Ilia. } per animam Patrocli deorum uoluntate genitum esse nutritumque. { libr. 7. car. 4. } quæcunque ei fatum Parcæque nascenti filauerunt lino, quando ipsum peperit mater.

Alia in uer. fortuna, infra.

Et in uer. uarietas infra. hic animaduertenda. not. & Phalaris Agrigent. tyrannus in sua epistola ad Gorgiam. { car. 25. in prin. Neque fatum, neque mortem formidare decet.

Indeprehẽsam in his causam humano capiti Anaxagoræ & Stoicorũ opinione refert Plutar. ubi supra lib. de fortuna. Sed uideo melius fatũ est

eſt neſcire,ſcijſſe (quando nihil prodeſt) tela nec arma ualent. Epithap in Coclem, de quo ad Iouium, de clar.uiris. § car.119.§

Quid ſentiant Hebræorum ſectę Phariſea Saducea Eſſenia, not.Ioſep. § lib.13.antiquit.cap.8.in fin.libr.2. belli Iud.cap.2.§ fatum uitare non poſſunt homines etiam ſi præuiderint,Ioſep.idem. § libr. ult.belli Iud.cap.18.in fin. § ſed de fato, & fortuna ſatis ad mentem aliorum, quoniam Chriſticolæ rectius omnia diuina prouidentia fieri arbitrantur.

Secundæ res,infra.

DE FAELICITATE.

Fælicitas eſt omnia conſequi ad uotum.Sapientia fælicitas; eſt.Mentis eſt affectio ſecundum uirtutem perfectam, atque in uita perfecta, cum perfunctione anteactæ uitæ cognitioneque diuinarum & humanarum rerum, eorumque fruitione omnium, fælicitas habenda eſt & eſſe dicitur, infelicitate non moleſtari. Quia mortalium nemo eſt fælix. § Plato in Euthid.car.2.a terg.lib.2.de legi.car.ult.a terg.in med. libr. 3.car.3.in prin.lib.10.de rep.car.ult.ante.in med.& car.148.a tergo.§ niſi moderatio animi adſit,fælicem eſſe non poſſe quenquam. § Arria.lib.4.car.6.a terg.Ponta.lib.1.de prud.car.ult.in fin.car.10.a terg. 157.Plin.lib.7.cap.40.Cælius. libr.3.cap.9.in med. § fælicem dicimus iuſtum,temperatum,fortem,&c. Cui uel ſit mens ſana, innocens animus,uita proba. Sanitas eſt autem mentis diuinarum rerum contemplatio & cognitio,animi autem innocentia eſt uoluntas recta in honeſtatem,uita proba,ut ſupra,prudenter agere,&c. § Ponta. libr. 5. de obed.car.1.a terg.lib.1.de prud.car.157.cap. Cenſet Ariſtot. § Ciuiliter uiuens in conſortio,iuſti ſtudioſus,ad rectum omnia referens,& honeſtum,ac ad rationem , quia ſolius eſt hominis ipſa ratio non pueri ob inſcitiam. fælix etiam uires habeat corporis integras, & ipſius etiam ſpeciem cum dignitate,turpitudine carens membrorum, ut in Vatinio legitur fuiſſe,nobilitate etiam præditus & agnatis clarus bonis, & diuitijs ad uſum commodus, corporis autem uiribus non geruli aut foſſoris aut Milonis Croton. ſed robuſti, ubi ſupra. car. 159.& ſufficientis ad honeſtas actiones perficiendas. Solius & eſt hominis ipſa fælicitas quæ ratione adipiſcitur. Nunquam fælix es, ſi nondũ te turba deridet. § Sen.in ſuis prouer. § Comparatur enim fælicitas per difficultates, labores,pericula,inquietas actiones,uigilias,&c. § car.148.a ter.lib. 1.car.2.a terg.& cap.Quo fit,car.162. a terg.§ Duplex dicitur eſſe, uel in agendo,uel in contemplando,non ſine mentis agitatione, & cæ. § ubi ſupra.cap.Animalia,&c.car.166.a terg.§ Semper fæliciter cadunt Iouis lapilli.prou.de quo Eraſ. § car.39.& car.47.§ ſine ſacris

cris hæreditas, fælicitas a Deo, dormientis rete trahit. § ubi ſupra. car.74. § fælix & fauſtum, equus me portat, alit rex. § Iuuen. Sat. 4.in prin. Eraſ.prou.car.93.Alcia.fab.124. § fælici quæ ſunt omine facta iuuant. Alba faba, albus dies. § Plutar.in Periclis uita. car. pen. ante. § bonus fælix, malus miſer. § Iuuen. ubi ſupra. Boet.lib.de cõ ſolat. car. 18. Plato in Gorg. car. 4.in fin. In eius epiſt.7.car.3.ante, in fin.385. § fælix intractabilis. Nihil inſipiente fortunato intollerabilius. § Plutar.de principe.car.415.in prin. Sen.epiſt.39. cõmentar. Tul.libr.de amic.car.102.in princ. § præterita fælicitas agnoſcitur, præſens ignoratur. § Plato lib.9.de rep.car.3.in prin. Dion.lib. 56. car.pen. § Vera fælicitas eſt, fælicitate dignum uideri. § Plin.in pa neg.car.380. Eccl.cap.3.in fin.& in med.cap.5.d. § Lætari & facere bonum in uita. fælix eſt qui non alijs eſſe uidetur ſed ſibi ipſi, fac ideo teipſe fælicem uirtute, &c. § Sen.libr.de remed. fortuit.ca p.ult.car. 74.ante.epiſt.31.agnoſco, &c. § prudentia tantum efficitur fælicitas, omnia ferendo contraria æquo animo. § Plutar.li.de tranqui.ani mi.car.4.a terg.de cohib.irac.car.antep.ante. Boet.ubi ſupra.car. 18. § Omnium eſt cupiditas, ut ſecundum animi ſui deſiderium omnia procedant, ſed precandum potius, ut prudentiam noſtram uoluntas, ſtudẽ dumque ut mentem habeant. § Plato libr. 3. de legi. car.3.ante. Sen. epiſtol.23.putas, & cæ.in princip. § In animo enim fælicitas eſt, &c. § Ponta.d.libr.1.in prin. car.148.a terg. § Inquieta res eſt fælicitas. Ipſa ſe exagitat, &c. § Sen.epiſt.36.in princ. Amicum, epiſtol. 39.in med.cõmentarios, Plutar. in uita Solonis.car. ult. in princ. § Infælicem omnia ſequuntur mala. Suſcipitur malum e malo ſemper. § Home.in 19.Ilia.car.antep.ante, Eraſ.prou.car.245. § Arbore deiecta, &c. Semper eſſe præſto infortunia. § Alcia. fab. 125. Nil reliqui, & num.127. Sen.lib.de prouid.cap. Sed iam.car.136. § Infælicißimum genus fortunij fuiſſe fælicem. Nihil infælicius eo cui unquam nihil euenit aduerſi. § Boet.ubi ſupra.car.17.a terg. Ponta.lib.de fortit.2.cap. de cæcitate. § Nemo poteſt eſſe diues & fælix. § Sen.d.car. 71.a tergo.in med.libr.2.de ira.cap.ex his.in med. § ſemper futurum aliquid, quod te offendat exiſtima. Vbi maxime gaudebis, ibi maxime metues. Vnde priuatus homo, non curioſus, alijs beatior eſt. § Plato lib. 10.de rep.car.ult.ante, in med. § Ante obitum nemo reputandus fælix, ut Creſo regi reſpondit Solon phil.de quo Herodo. § lib. 1. cap. 3. § In omnibus reſpiciendus finis. Garimber.plura § li.4.de fort. cap.2.car.84. Ponta.in dial.Charon.car.pen.in fin. § Nulli fuere unquam tot bona, ut non ei plura defuerint. fælicitas non ex bonorũ cognitione, uerum ex earum poſſeſsione & uſu apparet.

FAENE-

FAENERANDVM NON ESSE.

Fænerandum non esse præcipit Plato § lib.5.de legi.car. ult. ante.in med.prou.cap.27.b.§ Tolle uestimentum.Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo. § prouer.cap.11.c.§ fideiussio soluitur, sponde,noxia præsto est. § Plato ubi supra.Eras.prou.car.90.in fi. § Si habes,quia non indiges. Si non habes, quia non poteris satisfacere. Capram gestare non ualens,&c.prou.de quo Eras. §car.211.Plut. li. de usur.Vitam.car.3. a ter. 360.§ fælix qui nihil debet, uel uictimas Deo uotas,uel pecunias homini. § Plato li.1.de rep.car.1.ante,Eras. ubi supra.car.211.a terg.215.§ est pilus ante pilum.Beatus qui procul negotijs,solutus omni fænore. § Orat. Epod. car. 142.epist. 1. car.2.Multis occulto, &c.§ Lex erat prohibitoria super fænore, de qua Apia. §libr.1.car.19. in princ.§ per Rom.Græcos,Persas.Vt de odiosis portitoribus,& fæneratoribus. § Tul.in 1.offic.car.antepen.a terg.lib.2.in fin.car.ult.Colum.lib.1.in prin.car. 1.a ter. § Citius usura currit quam Heraclitus. § prouer.de quo Eras.car.202.§ Sponsioni non deesse iacturam. §Plato in Carm.car.pen.ante in med. Plin.lib.7.cap.32.§ Comitem æris alieni esse miseriam.Quid fæneratori?quid hominem occidere? Cato respondit,de quo Tul. § in 2. offic.car.ult. § & per Aegyptios,non in corpus, nisi in bona. Immo & cadauera suorum pignorabant creditoribus,recuperabantque quam primum. § Diodo.lib.2.car.11.a ter.& car.13.in fin.

DE FIDEIVSSIONE.

Fideiussio,ut supra,hic. Ne præs esto. § Plutar.libr.de uitiosa uerec.car.3.a terg.433.Alcia.fab.132.dicta sapientum,&c.§

DE FIDE.

Fides dicta est, quod fiat quod dictum est. Sine hac tollitur omnis humana societas.& est fundamentum iustitiæ, idest dictorum conuentorumque constantia & ueritas.nec ulla res uehementius rempub. continet quam fides. § Tul.in 1.offic.car.5.lib.2.car.pen.ante. Orat. li. 1.Oda.24.Quis desiderio,&c.Liui.lib.6.car.ult. in med. Pau. in epist. 11.ad Hebræos.§ Est autem fides sperandarum substantia rerum,argumento non apparentium,&c.fides autem sine operibus nulla. §Iaco.epist.cap.2.Liui.lib.3.in med.car.25.in fin.Tul.li.3.offic. car. 70. & in oratio. pro reditu suo. Eras. prou.pollicita § habita fides ipsam plerunque fidem obligat. Vita potius deseret quam fides. de Virginio, etiam hosti seruanda est plerunque.Dum clauum rectum, &c.etiamq; eos fallere, & astu decipere honestum est & lucrosum. Agesil. de quo Plutar.in apophtheg.car.156.a ter.Xenop.lib.1.car.antep.a ter.Plaut. in capti.cap.Quæ res.car.87.Plin.lib.6.epist.22.magna. § fidem qui perdit

perdit nihil poteſt ultra perdere. Sen. in ſuis prouerb. fidem non perdit niſi qui non habet. fac fidelis ſis fideli, caue ne fidem fluxam geras. Oculata fides. Segnius irritant animos demiſſa per aurem. § Orat. in poet. car. 177. § Nemini fidas, niſi ſalis modium, &c. § Tul. libr. de amic. car. 104. Eraſ. prouer. car. 139. § Quos credis tutos effuge, tutus eris. Ouid. Nulli fidere inhumanum, omnibus ſtultum credere. Era. § prouer. fiducia. car. 261. § Sapientis eſt, non nimium credere. Tul. ad Atticum. § lib. 1. non modo. car. 38. § Incredulos decipere per miſſum eſſe, credulos impium, dicebat Ageſilaus rex, de quo Plutar. in eius uita. § car. ult. ante. § Quæ narrantur non cito credenda ſunt. Nam libenter credimus quod inuiti etiam audimus. ueritas elucet quo ſæpius ad manum uenit. § Sen. in 2. de ira. cap. ex his que. car. 129. § Nunquam futuris rebus ueluti iã factis confidendum eſſe, neque ſpem in ijs collocandam quæ euenire aliter poſſunt. § Polyb. lib. 2. car. 2. a terg. § Qui cito credit leuis eſt corde. Nemini credendum temere ad uerſus ſocios uel amicos. § Eccl. cap. 19. in prin. Alcia. fab. 16. ne credes, &c. § Iuraui lingua mentẽ iniuratã gero, dicebat Euripides. de quo § Tul. in 3. offic. car. 70. in fin. Eraſ. prou. Lingua iuraui. car. 188. Plaut. in capti. car. 94. a ter. cap. Inijcite. in fi. eius. § Certum eſt nulli poſthæc quicquam credere, ſatis ſum ſemel deceptus. Si uiolandum eſt Ius, regnandi cauſa, &c. § Tul. ubi ſupra. car. 65. in fin. § reprobatum Euripidis dictum, de quo Suet. § in Iulio. car. 19. § Vt etiam frangenti fidem fides frangatur eidem. § Tul. ubi ſupra. car. 70. a ter. Sene. lib. 4. de benefi. cap. promiſi, & cap. quare ergo. car. 110. a tergo. § noua enim ſuperueniente cauſa noua fiat diſpoſitio. Non ſeruanda quãdoque ex cauſa legitima, ubi ſupra. fricantem refrica. § Tul. in 1. offic. car. 7. ante, & a tergo. § ut ſi quis metu aut dolo promiſerit deceptus. § lib. 3. car. 67. 68. 70. Plato in 1. de rep. car. 2. ante. lib. 3. car. penul. in fi. lib. 5. car. 3. ante. Sen. lib. 4. de benefi. cap. promiſi, & a ter. cap. Quare ergo. Ponta. lib. de obedien. 4. car. 35. in fi. cap. de utili. car. 36. § Mentiri licet uel hoſtium uel ciuium cauſa, ad communem ciuitatis utilitatem. Sed & a mendacio abſtinendum eſt. Pueri enim aſtragalis, uiri iureiurando falluntur, dicebat Liſander, de quo Plut. § in eius uita. car. 2. in prin. & in apophtheg. car. 173. a terg. de ipſomet. Lactan. libr. 5. cap. 9. Machia. lib. de princ. cap. 18. lib. 2. diſcurſ. cap. 42. § Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra prophanis. § Orat. in 1. epiſto. car. 212. ne per conteris. § Nondum hæc Deum negligentia uenerat, ut interpretando ſibi quiſque iuſiurandum, &c. § Liui. libr. 3. car. 4. Tul. in oratio. pro Comedo. car. 3. & d. car. 49. ante. § Nepharium eſt fidem frangere, quæ continet uitam, &c. § Liui. libr. 9. in princip. car. 3. ante. 70. §

Romani

Romani ſub pretextu fidei & iuſtitiæ orbem uſurparunt, dixit Mithrid. rex, de quo ad Saluſt. car. 99. Semper aliquam fraudis ſpetiem iuris imponitis, &c. propterea a lupa lactatos ferunt pueros. § Iuſti. lib. 38. in med. Eutrop. lib. 2. car. 35. in princ. Lactan. libr. 6. cap. 9. de quo Budæ. in pand. 1. car. 23. § Qui fallere intendit iuramentum adhibere non dubitat. Qui mentiri ſolet peierare conſueuit, qui ſemel a ueritate deflexit, &c. § Tul. in oratio. pro Comedo. car. antepenul. prouer. de quo Eraſ. car. 292. a terg. § Quibus nec ara nec fides. Nulla peſtis efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus. § Boet. lib. 3. de conſol. prof. 5. car. 32. cap. 60. § plus nocet ut noſtis, &c. unde Fab. de qua Alcia. num. 50. de Anatis, Officioſa alijs exitioſa ſuis. perfidia nullis meritis mitigari poteſt. § Curt. in 7. car. 91. Machia. libr. 3. diſcur. cap. 3. cap. 48. Alcia. etiam fab. 64. de lupo. § proditionem amant quam plures, proditorem laudat nemo, dixit Cæſar, de quo Plut. § in apophteg. car. 153. in prin. in Romuli uita. car. 9. ante. Exempla notauimus alibi. § proditio quomodo ſignificata not. Aemil. § car. 23. ante. de Aetolis Polyb. lib. 4. in med. car. 156. §

Hoſtibus etiam ſeruanda fides, ut ſupra. ſed eos fallere & iuſtum & iucundum, ac lucroſum. Plut. ubi ſupra. § car. 156. a ter. in Ageſilao. car. 166. in Cleopatra. § Philippus tamen pater Alex. Mag. Macedo. rex, § not. Iuſti. lib. 9. in fi. § aliter obſeruabat ampliandi regni cauſa. Nulla enim apud eum turpis ratio uincendi, blandus pariter & inſidioſus, amicias utilitate non fide colebat, odia inſtruere, concordare, & cæ. § lib. 22. de Agathocle. § Is patriam occupaturus in Theatro populum obſedit. Senatum per milites interficit, & plebeios quoſq; diuites, finitimos aggreditur, &c. plura. de Parthis. § lib. 41. in med. § fides dictis promiſsiſque nulla, niſi quatenus expedit, &c. Principes quoque natura neminem uel hoſtem uel amicum habere ſolent, ſed ex eorum commodo amicitias inimicitiaſque metiri, dicit Polyb. § lib. 2. in fi. car. 74. in fi. Dion. li. 48. in med. car. 252. a terg. ubi de Fuluiæ morte per Antonium. Capitol. in Maxim. Imper. car. 5. in princ. Guizar. lib. 11. car. 95. in princ. de Liſandro Lacedæ. duce. Plut. in apophtheg. in ipſo Liſand. car. 173. § Sed ij non principes fidem non colentes, ſed tyranni ſceleribus inueterati reputandi. ut in cap. de principe, in fin. diximus, Græca mercari fide. Oculatæ ſunt noſtræ manus, credunt quod uident, nihili coaxatio, prouer. § Plaut. in aſin. cap. unum. car. 43. Ioui. lib. 26. car. 6. fin. car. 166. § de Valacerca agreſtium ductore.

De perfida laudatione in exoſum. not. in uer. Laudo, & in uer. Verba blanda. Mentiri & fallere eius proprium. § Vale. cap. de perfidia. Ponta. cap. de prodit. car. 206. a ter. li. 2. de ſermone, de fallacibus, de hippocritis.

eritis. § Ij quandoque fidem obseruant,ut facilius decipiant. § Ioui.lib.2.in med.car.68. in princ. §

DE FINE.

Finis aduertendus in qualibet actione, ad quem dirigitur exitus magisque initium. § Plato lib.10.de rep.car.penul.in princ. § Ita Solon philo.ad regem Crœsum. § not.Herodo.lib.1.cap.3. in fin.Plut. in Annibal.uita.in princ.car.2.ante.Sen.in epi.72.subinde. Tul.late li. 2.de fini.in princ.car.2.in fi.ex Plato.lib.ult.de legi.car. penul. a terg. in princ.Iuuen.Sat.10.car.48. § nunquam futuris rebus ueluti iam factis confidendum esse,neque spem in ijs collocandam, que euenire aliter possunt. § Polyb.lib.2.car.2. § Summum fastigium imponere, summam manum addere, supremum actum addere, Manum de Tabula.prou.de quo Eras. §car.28.43.§ finem uitæ specta. § Tul. li. 4.ad Atticum.car.115.Multa,&c.§ unde Ouid.Ante obitum nemo, &c.Exitus acta probat.Nescis quid serus uesper uehat. §Erasm.car. 91.in fi.de Creso.Plut.in Solon.uita.car.28.Vale.cap. sapi.dicta.Eccl. cap.11.d.Iuuen.Sat.10.§ respicere ad longe iussit spatia ultima uitæ. Ante mortem ne laudes quẽquam hominem, quoniam in filijs suis etiã agnoscitur uir. § Alcia.fab.136. de Capra, § quod fine egregios, &c. § fab.182.§ respexisse Solon finem iubet, &c. hoc plerunque facimus,ut consilia euentis ponderemus,&c. § Tul.in oratio.pro Rabir.post.in princ.§ Omni deuorato boue,&c. § prouer. car. 262. & car.274.§ ad calcem peruenire,domum cum facis,&c. § car.80. a terg.§ Finis enim ponendus ædificijs,&c.Exitum specta. § dicit Sen.episto.110.in fi. eius ex moment. § de uoluptate in prætiosis ædendis.Sic & Polyb. § lib.2.car.79.ante lib.3.car. 101. in princip.ex Plato.ubi supra.car.penul.a ter. § In omni re finis & intentio spectari debet. Casus consilium nostri itineris iudicabit. § Tul. libr.15.ad Atticum.car.479. Tandem, & cæ. § Consilia uel turpia uel honesta prout prospere cedunt,ita probantur,uel reprehenduntur. § Plin.episto.ult.lib.5.in fi.Descenderam,&c. §

DE FORTVNA.

Fortuna, cuius nomen apud omnes gentes & doctos & medicos receptum fuit & admissum,a ferendo dicta pro eius arbitrio.hanc Vergil. admittit,Homerus conniuescit,not.Macrob. § li.5.cap.17.Saturn.§ Est inopinatum euentum alicui circa bona externa,&c. §Be.Anton. cap.de fortu.car.321. Ponta.lib.1.de prud.cap.de fort.car.152.ante.§ Quis quæso fortunam ipsam aut incertum,aut temerarium,aut sine causa ordine serieque omnino ulla uagum ac palans quippiam esse afferat? quod enim absque causa incertum,&c.fortunam ergo nullam esse,quæ

si esset certitudinem haberet,&c. § lib.5.ubi supra.cap.10.in med. § Ipsam esse asserit Lactan. § lib.3.cap.29. in fin. § malum & subdolum spiritum, malum operans in nostras actiones & effectus dolo aut & ui, Dei nutum uoluntatemque an sit. § Ponta.in 1.de fort.car.3.in princ.& car.278.in fi.cap.etenim licet,& car.antepenul. in fi. cap. nec uero. § Et si a naturæ moribus fortuna abhorreat & institutis, sitq; ipsa inconstans, lubrica, incontinua, indiscriminata seruans tempora, improuida, repentina, inordinata, temeraria, &c. Vt de Sybillis & matici nantibus habetur, quæ semifatuæ litterarum ignaræ solo tantum furore percitæ quibus non color nec uultus, non oculi, non comptæ mansere comæ, quibus cessantibus ignorant per ipsos nuper exposita, agitata, prædicta, &c.

Causa est ex euentu contingens præter electionem, & propositum agentis. § cap.quamobrem, ubi supra.& cap.etenim.in fine, lib.2.cap. igitur, in princ.& car.sequen.in princ.& cap. Breue igitur. § fortunã esse naturæ impetum cuiuspiam, uel naturam externorum bonorum dispensatricem, uel inopinum & euentitium causarum concursum quendam. Naturam esse quendam sine ratione, seu ipsius impetum, irrationalis quidam motus. hanc diffinire ausus est & Petrus Areti. episto. sua ad Valer. Vrsinum. 1537.car.55.in fi. Nemesis Dea etiam dicitur. Pompo.Let. § in Dioclit.Imper.in fi.& in annotationib.alibi. § Sine pedibus eam dicit esse Parthorum Legatus ad Alexan.Mag.de quo Curt. § lib.7.car.97.a terg. § More uentorum furens, more fluctuum uersans,& Talorum modo. § Ponta.ipse lib.1.cap.consueuit,& car.498. a terg.lib.2.cap.Dices. §

Quædam masculina, quædam fœminina, quædam bona, quædam mala, potentissima habita. Item uiscata bona, item duplex. § Ponta.in 1. car.277.in prin.cap.ipsa quoque.car.285.ante.Tul. in 2. de legib.car. 322.Plut.in uita Coriol.in fi.car.47.in princ.in uiris Illust. de Coriol. etiam.car.411.lib.de fort.Alexan.in princ.car.276.in fi. 280.a terg.in problem.car.209.a terg.Liui.lib.44.car.penul. in prin. Garimber.lib. 1. de fort. late de hoc. § per omnia humana maxime in res bellicas potens. Liui.in Papir.cursore cons.& Alexan.Mag. § lib.9.car.4.Salu.in Catili.car.5. § fortuna in omni re dominatur. Plerasque res ex libidine sua agitat. § lib.de rep.car. 100.in fin.Plin.epi.20.lib. 6. Tul. in 2.offi.car.4.a terg. § magnam uim esse in fortuna, in utranque partem, uel ad secundas, uel & ad aduersas quis ignorat? § Tul.in oratio. pro Marcello.car.135. § Si fortuna uolet fies de rhetore consul. &c. Iuuen. § Sat.7.in med.car.4.in princ.Sat.13.in med.car. 57.ante. § Sunt qui in fortunæ iam casibus omnia ponant, &c. Quos tibi fortuna ludos

ludos facis. Ex professoribus senatores quod deridet reprobatq; § Pli. libr.4.epist.11.audisti,&c.episto.24.proxime, &c.libr.eodem.Iuuen. etiam Sat.3.car.1.a terg.§ Sors omnia uersat. § Virg.eglo.9.Eras. prou.car.99.§ Omnium rerum uicissitudo. § Geu.lib.1.car.89.§ Quantum in bello fortuna posit, quantos & afferat casus cognosci po tuit. § Cæs.lib.præd.car.149.libr.6.gall. car.5.fin.§ Seruis regna dabunt, Quales ex humili,&c.Sola laudatur,sola arguitur, & cæ.plura. § Plin. libr. 2. capit. 7. de Deo. § Humana fingit artatque ut lubet. § Plaut.in Capti.cap.Iam ego.car.85.Plutar.in Cleome.uita.car.ante- pe.a terg.§ nihil magis optandum quam prospera perpetuaque for- tuna. § Tul.in oratio.pro reditu suo.in princ.car. 47. in oratio. pro Marcello.car.2.libr.5.Tusculan.car.6.Orat.oda.35.lib.1.lib.4.carm. oda.30.Thyrrena,&c. § Illa ipsa fortuna rerum humanarum domi- na.O diua gratum,quæ regis Antium, &c.

Signa bene fortunati not.Ponta. § li.2.cap.signa igitur.cap.291.§ si motus agentis sunt absque ratione, solo impetu, sine consilio, si sta- tim optatum euenit, &c.quia præsertim fortunati esse solent ingenio crasso & imprudenti. § ubi supra.cap.Nec mirum igitur.& car.270. 301.303.§ per stellarum cursus uires exercet. Sed quinimo sorte re- gi homines rationem dicit Plin. § libr.7.cap.49. Nauffragij & præ- lij.§ Virtus & fortuna inter se contraria, ut & sapientia,notat Plutar. li.de fort.Roman.& Alex. car.1.& subinde.§ Quid tam contrarium rationi & constantiæ quam fortuna. § Tull. ubi supra. & Ponta. car. 276.ante.§ de Marco Bruto seipsum interficiente,refert Dion § li. 47.in fin.car.238.Alcia.de ipso etiam.Fab.117.Curt.lib.3.car.10.18. per Scythas ad Alex.libr.7.cap.5.fin.94.a terg.Tul.in 2.offic.car.35. Thom.aqui.quem refert Ponta.d.lib.2.car.294.ante.Tul.item.libr.5. Tusculan.in fin.car.233.§ uitam regit fortuna non sapientia,Ludos facere,honores,diuitias,gratiam,&c. § Sen. epist.75.in princ. epist. &c.epist.4.in med.Machia.lib.5.in princ.eius.§ Neminem eo pro- uexit,ut non tantum minaretur,&c. § Geu.lib.1.car.100.Ioui. libr. 2.histor.car.62.a terg.§ Fortunam omni prudentia maiorem expe- rimur.Ratio cur mutabilis, quid differat a casu, quod est in rebus & in hominibus. § Pontan.ubi supra.car.274.292.§ Ignauis precibus fortuna repugnat. § metham.libr. 8.§ audentes fortuna iuuat. & in uer.fortuna. § Psalt.cap.30.in fin.§ Viriliter agite, &c.

Inacquisibilis. § Ponta.lib.2.præd.car. 288. in fin.§ non tuum est quod fecit fortuna tuum. § Sen.epist.8.in fin.Tu me inquis,epist. 98.in princip. nunquam, & cæ.§ Sors & uirtus miscentur in unum. § Virgi.li. 12.de Cyro per Lisand.Lacedęm,Tul.lib.de senect.car. 86.

ante in fin.Ponta.ubi supra.car.273. 293. § fortunam sequens est ut canis frustum panis deuorans. § Sen.epi.73. in fi.quod quęris. Eras. prou.seruire scænæ ,l& sequ. de Polipo.car. 93.Garimber.li.3.de fort. car.6.car.77. § Non sanæ mentis hominem esse,qui sese fortunæ sæpe committeret, dicebat Marius, de quo Plutar. § in eius uita in fin. et in Fabio Max. in fin. car.69.in fin.Aliter Saluf. in Iug. de eod. car. 105.in princ.Idem notatur per Iul.Cæs.de quo Suet.car.37.a ter. cap. prælio.Sen.lib.de tranqui.uit.cap.de uariet.fort.car.154.in fi.§ Qui multa agit sæpe potestatem fortunæ sui facit,quam uanum quamque ridiculum ob res secundas aliquam in fortuna spem sitam habere, & cæ. §Polyb.lib.1.car.24.in prin.de regulo superato.Geu.li.1.car.99.100. Curt.lib.3.in princ.car.3.ante,Ponta.ubi supra. car.276.a terg.libr.1. de fortit. car. 62. a terg. § homines cum se permisere fortunæ etiam naturam dediscere, uolentes quidem non trahuntur a fortuna , sed illã sequuntur,& ęquo gradu si scissent antecessissent. § Sen.lib. de prouid.cap.Adijce nunc.car.137.ante.

Non despicienda uirtus a fælicitate destituta. § Apia. in mithrid. car.35. ante. § Sæpe praua consilia magisquam bona , prospera eueniunt,&c. § Salu.lib.de rep.car.100.a terg.in med.Ponta.ubi supra. car.1.lib.1.car.4.cap.An fortuna.in fin.car.267.a terg.cap.de fortuna tis. car. 280. 294. ex Be. Thomæ sententia. § dignus est omni malo qui erubescit fortunæ. § Curt.libr.5.car.54. § Sæpe honorata uirtus est etiam ubi eam fefellit exitus. Nec infælix uirtus amittit gloriæ titulum. § Sen.lib.4. declamat.num.7.Non fecisset.car. 82. in prin. Plutar.in Aemil.uita.car.pen.ante in fin.§ Virtus in bello cadentium magnam habet reuerentiæ partem , etiam apud hostes. Ignauia etiam fortunata uituperatione non caret, quum in alijs bonis sæpe fortuna communem se omnibus præbeat.Id unum certe non auffert, quod homines in omnem euentum bene consultent,quamuis secundis successibus non utantur. § Plutar.in Otho.Imper.cap.ult.a ter.in prin.Ponta.plura.in præfat.li.2.de fort.car.283.ante.Eras.prou.1755.car.216. ante.§ B.Thomas Aquin.de quo Ponta. § libr.2.car.294.in prin. de fort. § Bonam fortunam esse aliquid sine ratione, fortunatisque hominibus,consilio ac consultatione minime opus esse, quia rationem ipsam quandoque bonæ fortunæ cursum impedire,ad hæc prudentiam atque agendi peritiam,sapientiam denique a fortuna superari,& qui parum sapientes habeantur fortunæ fauore ac beneficio uterentur , esse fortunatiores. Vnde ratio impedimentum est sæpius bonorum euentuum, Recte igitur definitum bonam fortunam,quæ etiam diuina dicatur,hominum præstare cognitioni, ac sapientiæ. Vnde Euthicus Sabinus

nus scriniolum argento oppletum inopinatus recepit, gallum scalpuriẽtem somnians triticum, ollam nummorum plenam inuenit, oleum cõparauit, unde & pretium multiplicauit plurimum. Iuuenem Ethruscũ uagantem recepit in domo, in generum asciuit, qui proinde agnitus ab insequentibus redux factus ampli patrimonij hæres habitus, &c. Vnde habetur uires suas per stellarum cursus in rebus hominum exercere. In magnis uoluisse satis est, consilium spectat sapiens non exitum. Initia in nostra potestate sunt, de euentu fortuna iudicat. § Sen. epist. 14. in fi. fateor, &c. § uerum quoniam iudicari hæc ex euentu rerum non recte possunt, cũ sæpe numero ea quæ facta optima uidentur, nisi oportune fiant, ingentes afferant iacturas, & è contrario, qui in aduersum aliquem casum inciderunt, si id forti ac magno animo tolerent, plerunque fortunam suam in melius uertant. § Polyb. lib. 3. car. 2. a ter. Machia. lib. 2. histor. car. 59. lib. 4. car. 104. a terg. Curt. libr. 9. in med. car. 135. in fin. § gloria cito obsolescit in sordidis hostibus. Exempla plura not. Plutar. lib. de fort. Rom. car. 4. uel 277. a terg. 275. 315. 474. plura Ponta. lib. de status mutat. car. 267. 283. 277. a terg. §

Alexandri bonam fortunam optandam uel Augusti, Scipionis fortitudinem, Pompeij beniuolentiam. Sui cuique mores fingunt fortunam. Plau. in Trinu. car. 275. in prin. 301. in fi. Plutar. in uita Pompo. Attici. in fi. eius. Eras. prou. 1330. §

CONTRA PRAEDICTA PER VIRTVtem omnia procedere.

Quid animus magnus promitteret sibi, si certam uirtutem fortuna mutaret? Valentior enim omni fortuna est animus, &c. alia. § Sen. lib. 3. de benefi. cap. quanquam. epist. 98. in princ. Nunquam. § Imperator uitæ mortalium est animus, &c. § Salu. in Iug. in prin. § neque fortuna æget, etiam quod humanarum rerum pleraque regit. § ubi supra. in oratio. Syllæ ad regem Bochum. § quam raro fortuna iudicat. § Sen. lib. 2. ubi supra. cap. quanto est. Tul. ad Q. fratrem in epist. ad Attic. car. 568. lib. 1. car. 1. a terg. § Plurimum potest ratio & diligentia. § Alcia. fab. 98. 116. Pollentes sic mente uiros, & cæ. Sen. in suis prouer. § Fortuna nemini plusquam consilium ualet. Aduersus uim fortunæ est ars facta. Infælix uirtus & solis prouida uerbis. Fortuna industria subleuanda. § Cæs. libr. 3. ciui. in med. car. 364. § Non in omnibus sibi esse potentiam, sed in naturalibus tantum. § Plutar. lib. de fort. car. 1. eius 473. 474. § In sensus hominis nõ habere dominiũ asserit § Be. Antonius. li. de fort. plura. car. 321. Be. Thomas, de quo Ponta. car. 294. in prin. cap. hæc autem. car. 266. Machia. libr. de princ. cap. 25. in prin. § Fortunam esse aut nullam, aut si est eam uix ullam

in rebus nostris habere iurisdictionem uelint, nisi quantum ab ratione aberrantes, &c. appetitiones sequimur. § & libr. 2. cap. in animi. car. 284. a terg. Ponta. ipse. Tul. lib. 6. car. 182. Tarsum, &c. lib. 14. ad Atticum. Nudius tertius. & sequen. O mi Attice. § Sed hæc fortuna uiderit quoniam ratio non gubernat. Sed ea fors uiderit ea quæ talibus in rebus plusquam ratio potest. Vnde Iuuen. § Sat. 11. in fi. Sat. 13. car. 56. Victrix fortunæ sapientia. de qua & Lactan. lib. 3. cap. 29. § Nullum numen abest si sit prudentia, sed te nos facimus fortuna Deam cæloque locamus. Ex hominum questu facta est fortuna Dea. Sen. in suis prouer. § Tul. lib. 6. ad Atticum epist. Tarsum. car. 182. § Victrix fortunæ sapientia, &c. Initia bellorum fortunæ permittenda. Victoriã a consilijs & ratione proficisci. § Taci. li. 19. car. 4. fin. ubi Valens interfectus ad Vrbinum. Sen. epi. 72. in fin. Subinde, &c. § Sapiens quidem uincit fortunam uirtute, contingit & contemnere utranque fortunam, quæ nostra sunt propria nihil omnino iuris fortunæ relinquitur, nihil authoritatis aut loci. Vbi plurimũ authoritatis habet ratio, ibi minimum iuris habet fortuna, &c. § Sen. lib. de tranqui. uit. cap. Ad imperitos in prin. car. 154. ante. §

Tanta est sui fiducia, ut sapiens obuiam fortunæ ire nõ dubitet, &c. nec unquam loco ulli cessurus sit, &c. explorato cõsilio & excusso, quæ ferro aguntur administrari oportere arbitrabatur Africanus summa ratione, occasionem non permittere, præsertim in bello. § Vale. cap. sapi. dicta. § Mentem rationemque dominari, fortunam haud magni momenti esse. § Liui. lib. 22. in med. car. eius. 5. ante in fin. & in prin. Plutar. lib. de fort. car. 1. a terg. 473. § bellum ratione gerendum non fortuna. § & car. præced. ante in med. de Fabio Max. Cons. § Plus ratione & consilio quam fortunæ confidat. Et per Fabium eundem ad Aemil. Cons. car. 99. a ter. Quæ caute ac consulte gesta essent satis prospere euenire. De Virginio Columna Iouius. § lib. 4. histor. car. 3. ante. § Vel occulta uis fati, quæ sæpe numero prudentes ad insaniã uertit. § & lib. 14. de Acomate in Selymum fratrem. § Animus rationi obtemperans subiectus se non esse sentiet fortunæ in rebus humanis. § Ponta. lib. 1. de obe. car. 1. in princ. § Fortuna nimium quem fouet stultum facit. Vitrea est, quæ cum tantum splendet frangitur. Sen. in suis prou. § Geu. li. 1. car. 88. ad Piscar. Marchionem. in fi. de Annibale, &c. car. 100. § Fortunæ quantũ humano consilio effici poterit, motum ratione quadam gubernemus. § Tul. li. 8. ad Atticum. c. 133. Dionisius, &c. lib. 5. Tusculan. car. 2. § Christianos fortunam negare asserit Volater. § lib. 30. car. 933. §

DE FORTITVDINE.

Fortitudo uel animositas uel magnanimitas, est animus magnus, &c. uel audacia quædam cum ratione, &c. uel uirtus pugnans pro æquitate. § Plato in Menó. car. 4. a terg. in med. uel 9. in Prothag. car. pe. in princ. 98. in laches. car. 3. a tergo. in princ. 118. ante. § Tolerantia est animi. § Tul. in 1. offic. car. 13. ante. § Fortitudo est conseruatio quædam opinionis lege conceptæ, &c. § libr. 4. de rep. car. 2. a terg. in med. 234. § fortem decet animosum esse, & maxime mitem, &c. § lib. 5. de legi. car. 2. ante. 328. lib. 4. Tusculan. in med. car. 155. plura. § In repentinis præsertim cognoscitur fortis, multum fortunam in repentino hostium aduentu potuisse. § Cæs. libr. 6. car. ult. 153. § In repentinis, nec opinatis per habitum fortes agunt, nihil de sperando. § Ponta. li. 1. de fortit. § Fortitudo est mediocritas quædam in periculis subeundis, aut perferẽdis, quæ mortem allatura etiam repente uideri possunt. § cap. Quo circa. in fin. eius. Ponta. car. 60. in princ. cap. timiditati. car. 63. ante. in med. & cap. repentina. car. 67. ante. § Fortitudo est dolorum laborumque contemptio. § Tul. lib. 1. de fini. car. 59. ante. Sen. epist. 39. Commentar. §

Qui fortis item & bonus & sapiẽs & iustus. § Plato in laches. car. 3. in fi. ubi supra. Plutar. in apophtheg. lacon. car. 160. § de Agesilao. nulla est fortitudinis utilitas sine iustitia. § Ponta. in 1. de fort. cap. Timebit. car. 57. § Eripit metus consiliũ, & turbat animum. In periculis enim obeundis, aut peruincendis, uel perferendis, etiam metus mortis perferri debet. § cap. Quo circa. in fi. car. 60. ante. car. 65. a ter. § nihil dolo agere, nil fraude moliri, sed sola niti uirtute, fortem uirum difficillima quæque & calamitosa probant. § Ponta. ubi supra. lib. 2. cap. Iam uero, &c. car. 77. a terg. in princip. Tul. in 3. offic. car. pen. in fi. § Fortis & magnanimus uiuet intrepidus. § Sen. libr. 3. de Ira. car. 2. ante, in med. 131. § Sublimis animus quietus semper, & in statione tranquilla collocatus, &c. § epistol. 39. & 31. agnosco, in med. & in fin. §

Quid est bonum? laboris contemptio, non curare, laborem subire. Mensura magnanimi est, nec timidum esse nec audacem. § Sen. item lib. de hone. uitæ form. car. 73. ante. Magnanim. & cap. præced. § Prudens nunquam ocio marcet, habet animum quandoque remissum, nunquam solutum, accelerat tarda, &c. § Ponta. lib. 1. car. 59. in princi. § Asperis in rebus, qui non perturbatur, nec tumultuans de gradu deijcitur, sed præsenti animo & consilio utitur. Orat. epist. 1. lib. Ne perconteris § Vir bonus & sapiens quis. § car. 212. li. 3. oda. 3. § Iustum &

tenacem propositi uirum. § Sat.7.libr.2.Iandudum, & cæ. c.306.in princip. § Sapiens sibi qui imperiosus,quem neque pauperies turbat neque mors,&c. § Sen.epistol.14.fateor,&c.Machia.libr. 3.discurs. capit. 31. §

Nil metuere nisi tristem famam & turpem. § Plato in apolog. car.3.in fin.192.lib.1.de legi.in fin.car.311.in fin.Salu. in oratio. Marij.car.76.Plutar.in uita Fabij Max.car.2.a terg.66.In Cleom.car.penul. ante. §

Qui labores,aut ærumnas,aut ignominiam formidat,is a mollicie superari se non animaduertit. § Orat.lib. 3. oda.9. § peiusque letho flagitium timet. Nam aliorũ iniurias, quæ nullo modo sanari possunt, &c. § Plato lib.5.de legi.car.2.ante.in med.328. libr. 2. de rep.car. penul.ante.in med.224.& in Crito.car.2.a terg.in med.196. §

Oportet erga suos quosque mansuetos esse mites & erga superatos hostes,beneficentia aduersus supplices utẽdum,parcere subiectis & debellare superbos. § Taci.lib.12.car.3.Virg. lib.6.§ Temperandi sunt animi,neque insolescendum ob res secundas. Considerandą tunc etiam humanarum rerum imbecillitas,fortunæq; inconstantia. §Ponta.lib.1.de fortit.cap.huius.car.72.a terg.73.ante. § Nihil est enim quod Imperatorem melius commendet gẽtibus,quam clementia.Hæc Cæsarem deum fecit,&c.& Augustum,quia mites etiam in hostes.Nullo modo iniuriandum est,neque si iniuriam passus fueris ulciscendum. Siquidem nullo modo iniuriãdum,neque ulcisci decet,neque maleface re cuiquam hominum,nunquam rectum est uel iniuriare uel ulcisci iniuriam, uel malum referre in eum qui intulit. & in uer. Bonus, supra. § & in Clito per eundem.car.120.a terg.§ uir iustus nunquam lædat quenquam, sed prosit in omnibus cuique. § Alcia. fab. 27.§ Assequitur Nemesis,&c. § Ora.Sat.3.lib.1.car.250.Eras.prou.car.301. a terg. § peccatis ueniam petentem reddere rursus,contemnentis inimicum. Inimico ignoscere fraudes & dolos imbecillum decet,non fortem.Pericula nec appetere,nec formidare. §Tul. in 1. offic.car. 13. de fortit.Psalt.cap.30.in fin. § Viriliter agere & in domino sperare. Sit non fallax,sed ueritatis imprimis amicus. § Ponta.libr. 1. de fortit.cap.excellentem.in fin.car.65.a terg.& car. seq. § Asidet isti tollerantia,quæ est molestiarum perpesio,& duritia imbecillitatis expultrix.Asidet & patientia & firmitas,animique magnitudo,fidentia, con firmatio,generositas & animi compositio. § ubi supra.cap.Asidet.§ fortem decet,neque homini, neque perturbationi animi, nec fortunæ succumbere.Ex Euribate,de quo Ponta.ubi supra.Nil ratio & usus audet in magnis malis.Tenet horror artus,&c.de Aiace in freto luctante

car. 55. metus est consequentis laboris uel & mali appropinquantis. § car.60.ubi supra. § tandem occupata rupe furibunde intonat. Superasse nunc se pelagum aut ignes iuuat. Vicisse cælum Palladem, fulmen mare, fortis nihil ad fortunam refert in seipso posita reputans omnia. Non etiam grauiter irascendum inimicis. Nihil præclaro uiro dignius placabilitate atque clementia. § Tul. in oratio. pro Marcello. car.2.eius. § Animum uincere, iracundiam cohibere, uictoriam temperare, Aduersarium nobilitate, ingenio, uirtute præstantem, non modo extollere iacentem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatē, &c. simillimum Deo esse talem iudico, &c. § Sen. in suis prouerb. § bis uincit, qui sese uincit in uictoria. § Ponta. in 1. de fortit. cap. ult. car.72.a terg. § Amplectenda placabilitas, ita tamen, ut dignitas retineatur, quæ uacare fastidio debeat. Victis enim parcendum, Quatenus tamen ne renouari bellum posſit, seditionumque principes puniendi omnino. § & ubi supra. car.60.in prin.cap. Quo circa. car.65. a ter. § Nihil dolo agere, non fraude, sed sola niti uirtute. non ergo in re bellica tantum, dolus an uirtus, &c. § Virgi. ut infra in uer. uirtus. & Ioui. lib.18.in oratio. Gazelis ad Selymum Imper. car.380. ante. § Tu ipse parcendo atque ignoscendo uictis atque deditis, qua una uirtute homines celitibus æquantur supra immortales, &c. § Geu. lib. 1. car. 4. 37.55.87.354. § Quanto magnus es, humilia te omnibus. § Eccl. cap.3.c. & de Romuli moribus, Plutar. in eius uita. car.2. ante, in med. § proinde in ordinis inferioris homines leniter clementerque se habebat, præfectos autem regijque pecoris magistros despiciebat. neque ira eorum, neque minis quicquam moueri, instar refectionis existimans mutationem laboris. § Plin. in paneg. car. 386. § Consularibus curis exolutus, principales resumpsit. Optandum est tormenta abesse & ægritudinem, sed si occurrerint fortiter sustentanda & patienda. § Sen. epi.14. in prin. fateor, &c. agatur, &c. epi.68. in prin. pluribi, Ita cōmunibus, &c. Tul. lib. de fini. car.55. Gel. libr.12. cap.5. § oppressum ęgra ualitudine decumbere, &c. quod effugere non potes quam fortisſime ferre, in aduersis quietem agere neque conqueri, neque si quid aduersi inciderit prosternere nos debemus, & ut pueri pedem in lapide offendentes. § Plato lib.10. de rep. car.3. ante. in fin.271. Tul. in 11. Philipp. car. 2. a tergo. § Sapientis est quicquid homini accidere posſit præmeditari, ferendum modice, si aduenerit esse, maioris est cōsilij prouidere nequid accidat, sed animi non minoris fortiter ferre si euenerit. Indus elephantus. § Eras. prou.966. Minus de istis. prou.2076.2601. 2165. § Scarabeus aquilam quærit. de Leone Alciat. § fab. 29. § non est magnus animus, quem incutit iniuria.

At potentior te,aut imbecillior læsit.Si imbecillior parce illi,si potẽtior,tibi. § Sen.lib.2.cap.ult.de Ira,sæpe.in prin.lib.3.in prin.car.2.ante.in med.131.in princi. § Epaminundas,cum sibi spiculum, &c. § Iusti.lib.6.Tul.in epist.car.64.a terg. §

Contemptũ periculorum assiduitas periclitandi dabit. § Sen.lib.de diui.prouid.car.137.in prin.Ad Albinam.car.148.cap.grauissimũ.in prin.cap.uides quantum.car.150.Herod.lib.7.cap.5.in med.episto.24.in med. putas, &c. § Voluptas ne ad dolorem trahat uitanda, ex bona conscientia,honestis consilijs, rectis actionibus,contemptu fortuitorum placido uitæ,&c. § Tul.libr.de amic. car.2. a terg.car.7.a terg.97.Sen.epist.92.in prin. puto, &c. § Omnia in te posita ducas esse,humanosque casus uirtute inferiores putes. Vt enim quisque sibi plurimum confidit,& ut quisque maxime uirtute & sapientia, sic munitus est ut nullo ægeat, suaque omnia in seipso posita iudicet. Ne ulli quidem nisi sibi innixus,nam qui aliquo auxilio sustinetur,potest cadere,&c. § Sen.ubi supra.car.92.epist.98.in prin.nunquam,&c.Tul.in 2.& quinta paradoxa.Ponta.li.2.de fortit.cap.Iam uero.car.77.a ter.§ Quid enim spectatius quam contra fortunam obduruisse. Ignis aurum explorat,miseria fortes uiros,tempestas gubernatorem, bellicæ Imperatorem difficultates ostendunt, fortem uirum difficillima quæque ac maxime calamitosa. nihil potest tam acerbum contingere, quod non ęquus animus tolerando maturet,&c.desijt durum esse quo diutius cõsuetudo detinuit. § Sen.epist.60.in fin.pepereeram. § Dementem puto qui mala imminentia non extimescit.Sed si mala non sunt, unam tantum turpitudinem malum iudicat,debebit secure pericula aspicere, & alia timenda contemnere.fortis non timebit illa,sed uitabit. Cautio illum decet,timor non decet. § Plato.lib.7.de legi.car.1.in fi.§ Rectam uitam censet,nec uoluptates omnino sequi, nec omnino dolores fugere debere, sed medium habitum sequi, quem tranquillitatem dicimus. § Idem lib.1.car.3.ante.in med.Sen.li.2.de Ira.cap.quoniam.c.128.ante.in med.Labor illos,&c. § Liber,sapiens,& fortis est, qui in se ipso totus teres atque rotundus. § Orat.lib.2.Sat.7. in fi. Eras.prou.3058.Aurum,Eccl.cap.27.a. § Ignis aurum probat. § Sen.lib.de prouid.car.1.ante.in fin.Summum bonum,&c.car.71.a terg. in med.& car.præced.cap.Quare.infra in uer.nosce teipsum.§ Metuenda contemnere,cupiditates fastidire, contemnere paupertatem, dolores,quia aut sóluet aut soluetur.Contemnite fortunam, nullum illi telum,quo feriret animum,adest. § car.137.a tergo.in med.cap.ult. § Cor non manducabis, dicebat Pythagoras, de quo Plutar. § libr.de educa.liber.in fin.car.119.ante,idest, § Animum non offendere solicitudinibus.

citudinibus. ‡ Eraſ.prouer.car.6.in primis eorum.Tul.lib.1.de fini. car.59. ante. ‡ Ob animi debilitatem multi deſeruerunt parentes, amicos,patriam & ſeipſos. Conſilium ſpectat ſapiens,non exitum.ſupra. in uer.Conſilium.Cum ſemel animum uirtus indurauit, undique inuulnerabilem præſtat. ‡ Senec.in conſolat.ad Albi.cap.reſponderi.car. 150.ante.Tul.in oratio.pro Milo.car.120.a terg. & car. 161. penul.a terg.fortes, &c.‡ fortis uiri eſt non commoueri ſupplicijs ut fortiter feciſſe pœniteat.Qui ad omnia hæſitat,nihil concludit. ‡ Machia. li. 2.hiſtor.car.4. a terg. ‡ fortes uiros & ſapientes non tam præmia ſequi ſolere recte factorum,quam ipſa recte facta,& cæ.plura. ‡ Tul.in oratio.pro P.Seſtio.car.penul. ‡ quod acciderit feramus,cogitemuſque corpus uirorum fortium eſſe mortale,animi uero motus & uirtutis gloriam ſempiternam,&c.ubi ſupra. ‡ in oratio.ad Quirites poſt reditum.car.5.ante.& in 1.offic. car. 16.ante. ‡ Mihi quod potuit uis & iniuria & furor eripuit,abſtulit,diſsipauit.quod uiro forti adimi non poteſt,id mihi manet,& permanebit, &c. fortis animi & conſtantis eſt non perturbari in rebus aſperis, nec tumultuantem de gradu deijci, ſed uti conſilio, nec a ratione diſcedere. fortiter malum qui patitur, idem poſt patitur bonum. ‡ Plaut.in Aſin.cap.ubi ergo.car.47.in princi.‡ Aequam memento rebus in arduis ſeruare mentem,non ſecus in bonis. ‡ Orat.oda.3.lib. 2. ‡ Nunquam ignorari uiros fortes dicit Curtius ‡ lib.4.car.49.Machia.lib.3.diſcur.cap.28.Alcia.fab.131.‡ quod nũquam herois ſit moriturus honos. fortis ſis, ut aliquis te & apud hoſtes & poſteros laudet. ‡ Home. lib. 1.odiſ.car.8.‡ diliguntur uiri fortes etiam per hoſtes proprios,uel inimicos. ‡ Tul.lib.de amic.in medio,car.97.a ter.Machia.lib.4.hiſto.cap.108. ‡ quod ſi tanta uis probitatis eſt,ut uel in eis quos nunquam uidimus (quod maius eſt) in hoſte etiam diligamus, &c. ut inter Barbaroſſum & principem Aurium Iouius ‡ lib.44.in med.car.525. ‡ & in M.Antonio Colunna,de Leſcuto & Borbonio. ‡ lib.18.in fi. car. 409. & in uer. Fortitudo,alibi not. ‡ Leuis eſt dolor ſi ferri poteſt,ſi non poteſt, breuis. ‡ Senec. epiſto.24.in med.Solicitum,&c.epiſto.71.in princ.poſt longum,&c.‡ Non enim uiuere bonum eſt,ſed bene uiuere.Cogita ſemper qualis uita non quanta ſit.Stultitia eſt timore mortis mori,nemo poteſt ualde dolere & diu. ‡ epi.78. in med.vexari,&c.epi.107.in med.ubi illa pruden. ‡ quæ effugere non potes contemnere potes,contemnes autem ſi futura præſumpſeris,&c. ‡ Tul.in 1.de fin.car.57.59.69. 84. libr. de amic.in fin. ‡ Omnia breuia tolerabilia, etiam ſi magna ſunt,&c. Ponta.libr.2.de fortit.in princ.cap.Quoniam,&c.Geu.lib.2. car.119. de perſeuerantia. ‡ Imbecilli & mollis eſt animi laborioſa & moleſta fugere.

fugere,unde nascitur desidia effeminato & nequitia. Exempla fortitudinis not. Valer. § cap. de fortit.& Sen.episto.24.Solicitum,&c. Ne nimis amemus uitam,& ne nimis oderimus etiam, cum ratio suadet finire,sed non timere. Vir fortis non fugere debet è uita,sed exire. Alteri uiuas oportet, si uis tibi uiuere. Tu ne cede malis, sed contra audentior ito. § Virgil.li.6.Erasm.prou.Non credendum. car. 303. § Fortiaque aduersis opponite pectora rebus, Durate & uosmet rebus seruate secundis. § Orat.lib.2.Sat.2.in fi.eius.lib.Epod.Oda. 6. Quid immerentes,&c.de quo Erasm.prouer.2212.Antehac.Virgil.li.1.§ In malos asperrimus parata tollo cornua, fortibus uiris fortia cōsilia,quæ necessitas omni ratione ualidior offerre uideretur in tempore esse præsumenda,&c.de M.Antonio Columna prædicto,Iouius § lib.18. in fi. car.407.in princ.Home. lib. 11. car. 121. § Manenti aut uincendum aut moriendum est. Quicunque optime agit in pugna opus est stare fortiter,uel feriatur uel feriat alium. § Eras.prou.2410.car.272.in prin. Aut manenti. § Non minus morientis quam uictoris fortunam laudabunt.In acie præstare interfici,quam non ueterem belli gloriam libertatemq; recuperare. §Polyb.li.3.car.115.in fi.Cæs.lib.7.Gall.in prin. car.1.& in uer.Fugere. infra. §

Inuictum animum curæ non obruunt. § Curt.libr.9.car. antepenul.ante.§

Nil timere,& nil contemnere. § Liui.lib.6.car.2.ante.in fi. Orat. libr.3.Oda.3. Iustum & tenacem,Nec impauidum,&c. § fortitudo est secundum Epicurum & duo bona, ut corpus sine dolore teneatur, animus sine perturbatione. § Sen.epist.67. in fi.car. 27.ante.in med. Claranum, &c. § fortium uirorum est magis mortem contemnere quam odisse uitam,ignaui tædio,&c. Viuendum libenter moriendumque,utrunque cum uirtute. § Curt.lib.5.in med.car.58.ante,Plutar. in Pelop.in prin.car.1.in prin.§ Turpitudinem formidare,contumeliam nec fortis potest,nec ingenuus pati. § Plin.epist.22.lib. 1. Diu iam,lib.6.epist.8.At illum,&c.Sen.episto.24. in med.solicitum,&c.& in suis prouer.§ Ridiculum est currere ad mortem tædio uitæ.Quid tam ridiculum quam appetere mortem,cum uitam tibi inquietam feceris metu mortis.Quidam timore mortis coguntur ad mortem, & cæ. § epist. 76. in med. Inimicit. § Vir bonus quod honeste se facturum putat faciet,& sine pecunia,&c.plura.grauius putantes ferant ignominiam,quam pericula,& ij fortes habentur,&c.Plut. § ubi supra.in Pelopid.uita.car.4.ante.in med. § Vbi & de Soldurijs fratribus. Indorum sapientes concremari gaudent ægroti. § Curt.lib.8.car. 116. in fin.& in uer.mors.infra. § Audentes fortuna plerunque iuuat.

Audaces

Audaces in honore ſunt.placidi pro inertibus habentur.de Quintio Conſ.ad Spartam,Liuius § lib.34.in med.car.antep.ante in med.lib. 8.car.antep.methamor.lib.8.car.96.lib.10.car.134.Plin.epiſt.16.lib. 6.Sen.lib.3.de Ira car.ult.135.ante.in fin.136.ante.Machia.lib. 3.hiſtor.car.81.a terg.Ioui.lib.2.in med.car.67.a terg.lib.42. in med. car. 458.lib.44.car.pen.in fin.Ponta.libr.1.de fortit.cap.quoniam.car.64. Ita & Phalaris Tyrãnus in ſua epiſtola ad Ariſtomenum,car.13. § fortibus uiris aut pugnando egregię cadendum,aut neceſsitate ferẽte honeſte paciſcendum eſt. perditis rebus fortunæ cedere quam ſtulta pertinatia repugnare ſatius exiſtiment. Ex alieno metu creſcit audacia. § Liui.lib.13.de Equis pop.in legiones Rom.ad Algidum, a Cincinnato dictatore fuſas. § Timor etiam inertiſsimos excitat in prælium. § Sen.lib.1.de Ira.car.3.a terg. in medio. § audaciam acuit ignorantia & ira.Timiditatem facit conſideratio. § Hom.de quo Plin.lib.4. epiſt.7.ſæpe tibi. §

Audacia ſine prudentia temeritas eſt. § Hom.in 7.Odiſſ.car. 16. in fi.§ Sed urgente neceſsitate fit commendabilis ſi & cum celeritate. exempla nota in cap. de Stratagem. § Apia. in Lybico. car. 241. in prin.165.a terg.Machia.lib.3.hiſtor.car.81.in fin.lib.de principe.cap. 25.in fin.ex inopia. § Diuitiæ autem faciunt animos.infra in uer.pecunia. § Plato in Laches.car.3.a terg.in med. § Turpis ac noxia eſt audacia,& toleratio. § ubi ſupra.car.ult. ante. § fortitudo & prouidentia in paucis reperitur.ferocitas, audacia, intrepitudo abſque prouidentia in multis,&c. §Plutar.in Pelopida,in prin.§ magnificiẽs Imperij dignitatem ſi cum experientia & uirtute locata ſit. § Tul. in 1.offic.car.13.in prin.idem quod Plato.Ioſep.lib.6.belli Iud.cap.14. Ponta.lib.1.de fortit.cap.de audacia.car. 62.§ Audacibus aliquando fortuna aſpirat.Sed uir fortis nihil ad fortunam,&c.Auida eſt periculi uirtus. § Sen.lib.de prouid.cap.proſpera.car.136.in fin. 137.a terg.in med.cap.Adijce.in fin.Alcia.fab.127.ex arduis,&c.§ Inertis eſt tuta ſecare per alta uirtus eſt.prudentia & fortitudo raro cohabitãt. §Plutar.in Flami.uita. car. 2. in fin. § Victor dicitur & qui aduerſarium non inuenit expectatum. § Plutar.in Ageſil.uita.car. 207. ante. § Nunquam periculum ſine periculo uincitur. §Tul.in 1.offic. ubi ſupra.car.13.a terg.Altera res eſt,&c.Gel.lib.17.cap.14. Macrob. lib.2.cap.7. § Virtus ſiquidem in maximis, maximeque difficillibus uerſatur periculis, mortemque contemnit decoris adipiſcendi gratia, omniaque quæ poſſunt homini euenire ſic contemnit,ut pro nihilo ducat,&c.Tales & dicuntur heroes. § Ponta.lib.1.de fortit.cap.Excellentem.car.64.Eraſ.prou.2784.2029.In diſcrim.Machia.libr.3.hiſt. car.

car.81.in fin. de quercu inuentos Alcia. fab. 42. § Incus non metuit ſtrepitus. Incommoda uitanda non tantum pericula, ita tamen & cum dignitas,& ratio,&c. § Sen.epiſt. 14.in prin. fateor, &c. § Sapiens potentium iras nunquam prouocabit,immo declinabit, ut in nauigando procellam. § Epiſt. 28.in med. hoc tibi,&c. § Diſſentio ab his qui tumultuoſam probant uitam,quottidie colluctantes,&c.Sapiens ferret iſta,non eliget,maletque in pace eſſe quam in pugna. § epiſt. 22. Iam intelligis,&c.§ Turpe eſt cedere oneri,luctari cum officio quod ſemel recepiſti.non eſt uir fortis & ſtrenuus qui labores fugit. Verum ubi creſcit illi animus ipſa rerum neceſsitate uel difficultate. Sed cum uiderit grauia in quibus uolutatur incerta ancipitia refert pedem, non uertet terga,ſed ſenſim recedet in tutum,&c. § epiſt. 60. pepercerã, &c.in med. § Imminentia mala non timere dementis eſt & alienati, non fortis. Dementem puto qui mala imminentia non timet,ſed unam tantum turpitudinem debebit, ſecure pericula aſpicere & alia timenda contemnere,fortis non timebit illa,ſed uitabit. Cautio illum decet,timor non decet.quod non dedit fortuna non eripit. § lib.de beata uita.car.141.ante in med. § malo gaudia temperare,quam dolores cõpeſcere.non eſt quod æſtimes ullam ſine labore uirtutem. § Ponta. lib. 1.de fortit.cap.de timidis.car.61.ante. in fin.§ moleſtiarum recuſatio & dolorum fuga turpis & indecora eſt,&c.maiorem in aduerſis quam in ſecundis rebus animum eſſe. Quid turpius quam quem aduerſa nequit fortuna frangere, eum frangat ſecunda. § Salu. lib. de rep. car.100.a terg.§ aut qui morti quæ cum decore futura ſit non ceſſerit,cedat iræ,libidini,crudelitati,&c. § Ponta.libr.1. de obed.car.7. ante.in fin.Curt.lib.6.car.5. a terg. § Patria eſt ubicunque uir fortis ſedem elegerit. Qui homo timidus erit in rebus dubijs, is nauci non erit. § Plaut.in moſtel.cap.Qui homo.car.176.& in uer.timor. §

In fortem non cadit miſericordia,aut uenia,aut ira,ut nec in ſapientem. § Sen.lib.de Clem.2.in prin.car.96.Pont.in 1.de fortit.cap. excellentem.car.65.in prin. § iratus aut furoris ſtimulis agitatus, & percitus, uirum fortem præſtare nequit, nam furor iraque mentem præcipitant,&c. § Virg.lib.10.& car.68.ante. cap.reſtat etiam. § Omnibus eſt uitæ,ſed famam extendere factis,&c. Strenue facere & eleganter dicere quid præſtet,ut de Cæſare dicit Dion. § lib.44.car.168.ante.Eraſ.prou.car. 305. § re opitulandum,& car.ſeq. Verbis pugnas. § Plaut.in Trucul.cap.nec expectetur.car.309.ante.§ Strenui nimio plus proſunt populo quam arguti & cati.facile ſibi uirtus, &c.hominis eſt affici dolore, ſentire, reſiſtere tamen, & ſolatia admittere, non ſolatijs non ægere. § Plin.epiſto.16.libr.8.confecerunt, &c. Carda. libr.

libr. 12. car. 467. de ſubtilit. ∥
Semel mori ſatius eſt quam diu pendere, dicebat Cęſ. de quo Plutar. in eius uita. ∥ car. antep. a terg. in prin. ∥ Turpitudo maxima, uitæ cupiditas nimia. ∥ Tul. in philipp. pen. in fin. car. 159. a terg. Liu. li. 21. car. antep. 90. a terg. in med. ∥ Et ſi fortuna dubitabit, in prælio potius quam in fuga mortẽ oppetere. ∥ Iuſti. libr. 2. de Leonida. Polyb. lib. 3. car. 137. a terg. Ioui. lib. 17. car. 366. in fi. ∥ Pallas, de quo Virg. Aut ſpolijs ego, &c. aut læto inſigni, &c. ∥ Ponta. ubi ſupra. car. 66. in fi. 68. in fi. cap. præterite. lib. 1. Orat. ad Aug. car. 74. ∥ Mors & fugacem. ∥ ex Home. li. 15. Ilia. car. antep. ∥ O amici, uiri ſitis. fugiẽtium autem neq; gloria, neq; fortitudo. Ignoſcere humanum eſt. ſupra, in uer. Clementia. In rebus dubijs plurima eſt audacia, proximum ad innocentiã tenet locum uerecundia, & peccati confeſsio. Sen. in ſuis pro.

FRVSTRA.

Ingratus. infra.

Fruſtra operans dicitur phani hoſtium, utrem mergis. ∥ Eraſ. pro uer. 1670. 2332. Orat. ut in uer. Vitium. infra. ∥ fruſtra uitium mutaueris illud, ſi alio, &c. ut formica in arbuſtum, de qua Senec. ∥ lib. de tranquil. uit. car. 154. a terg. cap. circuncidend. ∥ Plutar. de Aſino qui ſarmenta deportat ſemper, tamen fumo & fauillis oppletus eſt, non particeps balnei, &c. ∥ lib. de cupidit. diuit. car. 428. ante. car. 267. a terg. lib. de tranquil. animi. Pauſan. de ipſo Aſello reſtim abrodente. lib. ult. in med. car. 417. in fi. de Ocno & eius uxore. ∥ de Aſello item qui funes ſparteas exedebat, ſignific. ut not. Alcia. ∥ fab. 59. de Aethiope lauato. 136. de Capra lactis mulctra fundẽte. 160. ∥ Inanis impetus. de cane Lunam adlatrante. Perdere operam & impenſam. ∥ Iuuen. Sat. 8. ∥ Perdere naulum. ∥ Eraſm. prouer. 2476. ∥ operam & uinũ. Plaut. in aulul. cap. nimium. car. 73. in fi. in rudenti. cap. 1. car. 167. a ter. in med. ∥ Qui malis dediti Iouem placare hoſtijs credunt, operam & ſumptum perdunt. ∥ In penu. cap. Negotio. car. 241. in prin. ∥ Oleum & operam perdidi. Satius eſt ocioſum eſſe quam nihil agere, ideſt fruſtra laborare. ∥ Eraſ. prouer. 2566. ∥ Inanis conatus. ∥ prouerb. 2736. car. 300. ∥ Perijt ſus. ∥ prouer. 3114. ∥ Et talentum & nuptiæ. Nihil agere ſemper infœlici eſt optimum. Senec. in ſuis prouer. & in uer. Actio, ſupra. ∥ car. eius 2. & in uer. Virtus ſopita. ∥

DE FVGA.

Timor. infra.

Fugientibus pernitioſior eſt hoſtis. ∥ Senec. epiſto. 79. in med. ex pecto, &c. ∥ Verecundantium uirorum plures ſalui quam interficiuntur. fugientium neque gloria mouetur, neque aliqua fortitudo. Vnde fuga

fuga turpior morte. § Home.lib.15.Ilia.car. antepenul. Tul.in Philipp.8.car.ult.ante. § Talaria induere. § Erasm.prouerb. car.29. § fuga timoris frigidi socia. § Home.in 9.Ilia.in prin. § fuga tutior. § prouer.311.in fin. § Non est uituperatio fugere malum neque in nocte. § Home.lib.14.Ilia.car.2.a ter. § Effugit mortem quisquis contempserit, timidissimum quenque consequitur. § Curt. in 4. in med. per Darium ad suos milites. § de Childeberto per Brunechildim matrem è fenestra demisso per sportam salutis causa. § Aemil.in eo.rege.8.car. 34. § Paul. Apost. per sportam etiam fugam sumpsit. § in sua episto.2.ad Corinth.cap.11.in fi. in act. Apost.cap.9.e. § per fenestram saluatus ab amicis. Prænestini fugientes milites admisere, & Marium per funem sustulere in urbem. § Apia.lib.1.car. 30. ante. § fugere quando nulla spes erat, turpe non fuit. § Liui.lib.25. in princi. § Viri'que fortes perditis rebus fortunæ cedere, quam exitiali perti nacia repugnare, &c. satius existimarunt, &c. Ioui.li.44.car. penul. Tul. episto.ad Atticum.lib.9.car.291. Cum dedissem, &c. § fortior feren dus, fugiens denuo pugnabit.infra. Hostibus fugere properantibus dan da est uia, & cum pecunia. § Veget.lib.3.cap.21.Plut. in apophtheg. car.162.ante, in Agide rege. &c. Mathe.cap.2.cap.de Iosep.cap.10.c. § nocte secessit in Aegyptum, &c. fugite in aliam ciuitatem. & Cæs. § li. 1.ciui. car.pen.de Afranio in uictorem Cæsarem. §

Dauid Saul regis ex pastore gener inuidia persecutus, ad mortem a Michol uxore filia regis per fenestram demissus, se saluum fuga fecit. § Iosep.lib.6.antiq.cap.12.in med. § fugientes hostes non insequendi, ut obseruant legibus inter suos Heluetij, de quibus Iouius, ut in capit. Quantũ ualet error. Et iam Lacedæmonij, de quibus Pausan. § li. 4.car.5.a terg.uel 148.in prin.lib.4.eodem.car.162. de Aristomene. § Vnde prouer.de quo Macrob.lib.2.Satur.cap.2.in med. § de Antonio, bibit & fugit.

DE FVRE.

Fur dicitur a furuo. § Gel.lib.7.cap.15.lib.1.cap.18.Valer.cap.de in stit.anti.car.35.in fi.Budæ. in pand. 2.car.3. § per lancem & lycium quomodo.

Principium discordiæ est aliquid ex communi proprium facere. Senec.in suis.prouer.Gueu. § lib.2.car.303.a D.Alfonso Maur. § In humanũ est furẽ a latrone puniri. Vestfali legib.acceptis obedientiæ sub acti transgredientes laqueo quam primũ suspendebantur. § Aemi. in Car.Mag.Imp.in fi.car.104.in fi.&in Lotario rege.33.car.133.in fi. § a Gallis, a Lacedæm.ab Aegyptijs etiam permissum furtum. § Gel.li. 11.cap.ult.Cæs.in comment.lib.6.car.142.Leo histor.lib. 2.cap.68.in fi.

fin. 124. § Fur magnus ſaluatur, & qui multa rapuit. Dulce pomum cum abeſt cuſtos. Sacrilegia minuta puniuntur, magna in triumphis ferũtur. Barbaroſſus Hariadenus hodie medicus, primum prædo, mox & in quoſque nauigantes ſæuus latro, audax, fortis, locorum peritus, uictorijs aſſuefactus, Tunetę regnum perfidia uſurpatum pulſis regibus ſeditione tunc implicitis occupauit, gratiam apud Solymanũ Max. Turcharum Impe. impetrauit. factusque ſubinde Belerbeius, marisque præpoſitus primarius apud prætorianos purpuratosque principis ad ſuam etiam Theologiam dediti ac ſanctimoniã. § Ioui. li. 33. hiſtor. § Ter deceptus a lege non eſt ſubueniendus. § Valer. cap. de inſtitu. antiqu. car. 38. a terg. Senec. epiſto. 87. naufrag. Nam ſacrilegia, &c. Lamprid. in Alexan. Imper. § de ipſo Alex. qui furtorum uindicator erat max. § car. 118. a terg. Gel. libr. ult. cap. 1. Eraſ. prouer. car. 158. a terg. 345. 219. car. Plaut. in aulul. car. 70. in fi. § Homo trium litterarum. Emiſſarij dicuntur mediatores ad furta, manifeſtarius, manticulator, fugitiuarius, zonarius, tolio, furax, larus, clepere, depeculans, dietarius, crumeniſeca, ſaccularius, harpago. infra. in armis alibi.

Furtum non facias, & alieno manum abſtineas. Cato in re ruſti. cap. 5. Fruges in aruis diſsipans necatus Cereri ſuſpendebatur, &c. § Plin. lib. 18. cap. 3. in med. § grauius quam homicidio punitus. § Plato lib. 10. de legi. in prin. eius lib. 12. in princ. § Nemo aſportet rem alienam aut uicini. Furem fur cognouit, lupus lupum. § Eraſm. prouerb. car. 170. § pœna erat latrocinanti, ſuſpenſio. § Senec. epiſt. 7. in medio. Quid tibi, &c. Geu. lib. 1. car. 359. lib. 2. car. 444. § Apud Aegyptios non pena erat ſed præmium. § Diodo. libr. 2. car. 11. Plut. in apophtheg. car. 181. ante. car. 5. fin. § Draconis lex erat ſeuerisſima, not. Gel. § libr. 11. cap. 18. § etiam capitalis. de Germanis /§ Cæſ. lib. 6. Gall. car. 142. § Latrocinia nullam habebant infamiam, extra fines ciuitatis cuiuſque. § Geu. lib. 1. cap. 24. car. 91. car. 359. § Al Duca d'Alua. de Alexan. Mag. in Nauarchum prædonem captum. Eraſ. § in apophtheg. lib. 4. nume. 42. lib. 8. num. 47. car. 125. Cor. Agri. capi. de nobilit. Machia. lib. 3. hiſtor. car. 81. in prin. § Furem deprӕhendere manu ferrea in crumena ſibi adaptata, refert Carda. § libr. 16. de ſubtilit. in fi. car. 446. §

Adminiſtrantes furtis dediti non facile per principem remouendi ne deteriores ſubſtituantur. exemplum de Muſcis in uulneratum, not. Ioſep. § lib. 18. antiqu. cap. 15. in med. §

FVTVRA INQVIRERE.

Diuinatio. ſupra.

Futura inquirere hominem non decet, quia animus futuri anxius calamitoſus

lamitosus efficitur,& ante miserias miser qui solicitus est. ‡ Sen.epi. 98.in med.nunquam credideris,epi.101.in med.Omnis dies.‡ Nihil sibi quisquam debet promittere de futuro. ‡ Polyb. libr. 2. car.2.uel 53. Paul. ad Rom. cap. 10. b. ‡ ne dixeris in corde tuo, quis ascendet in cælum,hoc est Christum deducere,&c.existimo autem naturam ipsam, quum tantam uitæ breuitatem nullo ordine uidisset, ut mortis terminus lateret uoluisse,hoc enim fuit melius.Nam si præuidissemus, nonnulli mœroribus contabuissent,& ante mortem decessissent. ‡Plutar.in consolat.car.5.a terg.Eccl.cap.11.a. ‡ Ignorat homo quid futurum sit mali super terram,&c. ‡ Plin.libr.18.cap. 24. in fin. 25. in princip. ‡ spes ardua & immensa misceri posse cælestem diuinationem imperitiæ,nam futura prænosci non possunt.res anceps a cælo peti legem, non est enim utile scire quid futurum sit, & quem sors dierũ cumque dabit. ‡Orat.Oda.9.lib.1.Vides ut alta,&c.Oda.11‡ Tu ne quæsieris scire quẽ mihi quem tibi finem Di dederint. Et spacio breui spem longam reseces,&c. ‡Oda.7.lib. 4.‡ Quis scit an adijciant hodiernæ,&c.chenici ergo nõ insideas,ut est simbolum Pithag.de quo Eras. ‡car.6.ante,& Homer. ibidem. ‡ Aut ęstimant Dij nihil interesse hoĩum scire, quid sit futurum,aut non cẽsent esse suæ maiestatis præsignificare hominibus quæ sunt futura. ‡Tul.in 1. de diuinat. in med. car. 178. ‡ quo cruciatu animi uitam acturum fuisse?certe igitur ignoratio futurorum malorum utilior est quam scientia. ‡ lib.2. ubi supra.car.5. a terg.Gel.lib.14.cap.6. ‡ Aut aduersa euentura dicunt, aut mentiuntur,ut miser fias frustra timendo,aut prospera,& miser fies frustra expectando,&c. ‡ Vnde Iosep.li.18.antiquit.Iud.cap. 15.de Caio Imper.futuro.Ponta.in dial. Charon. cap. expectatus.car. 57. ‡ Euenta bona sunt aut mala.Primo casu ignauiam efficit,secundo casu desperationem affert, & miseram solicitudinem. ‡ Curt.lib. 4.car.18.a terg. ‡ Cum primis spes fortuna destituit,futura præsentibus uidentur potiora.

DE GLORIA.

Reputatio.infra. Laus.

Gloria dicitur honor in uiuente, uel consentiens laus bonorum, incorrupta uox bene iudicantium de excellente uirtute quæ resonat tanquam imago. Claritas est laus a bonis bono reddita,&c. Vnde Clariss. ‡ Tul.lib.3.Tuscul.car.1.in fin.Sen.epist.102.in princip.Quomodo.‡ Laudare dignos honesta est actio. ‡ Plato in Menex.car.1.in prin. ‡ etiam dum quæ adsunt, & quæ non adsunt de aliquo prædicat uerborum elegantia,&c. ‡ Ponta.cap.Actius.in uer.Numerus. car. 131. a terg. ‡ In tempore spreta cumulatior redit. ‡ Liui.libr. 2.car.antepen.

tepen. § Vt leuitatis eſt inanem aucupari ſermonem,ſic leuis eſt animi lucem ſplendoremque fugientis iuſtam gloriam,qui eſt fructus uirtutis honeſtiſsimus. § Tul.in oratio.in Piſonem.in med.& in oratio. pro Cælio car.pen.a terg. § reſiſtes aduerſus rumores hominum,&c. gloriam qui ſpreuit ueram habebit,&c. § dixit Fabius Max.ad Aemi. Conſ.aduerſus Annibalem.not.Liui.lib.22.car.99.ante. § Laudum & immenſa cupido. § Virg.in 6.Eraſ.prouer.316.§ gloria futuri. § Plin.epiſt.23.lib.9.frequenter.prou.cap.5.d.Pſalt.cap.32.§ ne des alienis honorem tuum,rectos decet collaudatio. Laudis amore tumes. § Orat.Oda.8.lib.4.epiſt.1.Alciat.fab.122.§ de cucurbita.Ne famã quidem,cui etiam boni ſæpe indulgent oſtentandam uirtute. § Taci.lib.de Iulio Agrico.car.2. § dignum laude uirum Muſa uetat mori. Cælo Muſa beat. De ſuis laudibus dicentem liberius audire dicebat Themiſtocles,de quo Tul. §in oratio.pro Archia.car.5.ante.ubi plura.Vale.cap. de cupi. glor. § Virtutis uberrimum alimentum eſt honor. § cap.de inſtit.antiq.Orat.Oda.7.in fin.lib. 4. diffugere niues. Perſius.in prin.operis.§ Pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier hic eſt. § Plato.li.5.de legi.in princ. § Diuinũ bonum eſt honor,quo fit ut inter homines nihil honore habeatur aut exiſtimatione maius, aut amplitudine dignius. honores mutant mores, Vnde prouerbium. § de quo nu.806.Dion.lib.44.car.2.a terg. § Alia dieta alia uita, hodie nullus,cras maximus. § prou. 3088. § Ex amico optimo in hoſtem acerrimum,&c.de Innocentio Pontif.in Feder.2.Impera. de quo Platina in eo. § car.102.Blon.lib.17.car.126.in princ. Colenut. lib. 4.car.93.a terg.Plutar.in Coriol.uita.in princ.car.42.a ter. § Vt uas inane an ſit integrum cognoſcitur cum difficultate niſi infuſum uel repletum,ſic homo per magiſtratuum agitationem perſpicitur quid ualeat.Plutar. § libr.in princi.doctri.car.ulti.in fin. 418. § Dignitas animos graues auget,honor eſt honorantis, quomodo, § Plato epi. 2.car.381.a terg. § honores & magiſtratus quomodo dandi. § Plato ipſe lib.3.de legi.car.pen.lib.1.de rep.in prin.& in fin.libr.3.in fin. car.231.236.a terg.epi.9. § honoratio quomodo facienda. §Gel. lib.2.cap.15.& in uer. Obed. § Nihil rectoribus populorum ac gentium optabilius,honor inquam (omnes ſimul opiniones conſentiunt) uidetur præmium uirtutis actionumque in uirtute ſpectantium. §Põta.lib.de magnanim.in prin.eius.car.228.in princi. Vnde prou. de quo Salu.lib. de rep. § Ex omnibus uirtutibus præmium eſſe gloriam,fama neque ſpernenda homini eſt,& a Dijs æſtimatur. § Tacit.lib.15. in prin.Tul.in epi.car.137.141.in prin.Plato epiſt.2.in prin. § Quo circa non eſt negligendum,&c. § 2.libr.ulti.de legi.car.2. a tergo.in

 princip.

princip.§ non paruifacias utrum probus, an improbus alijs uidearis. Non expetendum magnopere in uita, nisi laudem & honestatem. Spernentes gloriam, quinimo eam appetunt opera sua inscribendo etiam cũ præfatione. § Tul.in oratio.pro Archia.car.3.a terg.in 1.offic. libr. 1.Tuscula.in med.Plutar.in cap.Sic uiue.car.424.Valer.cap. de cupid. glor.in Aristot.§ Quinetiam scelesti memoriam appetentes facinora grauissima perpetrare non dubitant. § Ponta.in 1.de fortit.in prin.§ Nihil iucundius gloria, aut ea esse sine multa ẽt uoluptate nescit. §Home.in 14.Odiss.car.antepe.in fin.§ Sit mihi bona fama, uirtusque sit inter homines nunc & in futurum. § Pontan.in 1. de prud.cap.Quibus.Geu.lib.2.cap.221.plura.§ honeste generoseque factorum fidelissima ubique comes est laus, & commendatio. Si cum labore quippiã egeritis, abit labor, honor manet, & è contra. § Gel.lib.16.cap.1.Alcia.fab.127.Crediderat Platani.& seq. Neptuni Tubicẽ, &c. Aeacide, &c.§ fortes & sapientes uiros non tam præmia sequi solere recte factorum quam ipsa recte facta. Sed nihil est in uita nisi præclarissime fecisse. Sed tamen ex omnibus præmijs uirtutis amplissimum esse gloriã, &c. §Tul.in oratio.pro Milon.car.pen.& in oratio.pro Rabirio.car. ult.& pro Sestio.car.pen.a terg.§ posteritati & gloriæ seruiamus, id esse optimum putemus quod erit rectissimum, animi motus & uirtutis gloriam sempiternam. § & in oratio.pro Marcello.car.pen.§ Semper immortalitatis amore flagrauit. Illa uita tua est Cæsar quæ uigebit memoria seculorum omnium quam posteritas alet, &c. Cum ea gloria quæ parta est uiuendum ac moriendum est. § Liui.lib.28. in oratio. Fabij.car.antep.a terg.Eras.prou.tuo te pede, &c.§ Sequi debet non appeti gloria, cauendaque est eius cupiditas. § Tul.in 1.offic.& in 2. in med.§ uera enim gloria radices agit & propagatur. ficta omnia tã quam flosculi celeriter decidunt. § libr.de somno Scip. car.pen.Sen. epist.79.in med.expecto, &c.§ de Socrate, Platone, Rutilio, Democrito, quam multos fama non excepit, sed eruit, quia cogniti post mortem tantum, laude prosecuti, & admirati. § Plin.epi. 8.lib.1.peropor tune, & cæ.§ habenda est cura temporis subsequentis, non negligendumque quia ignauissimi nihil curant, probatissimi cuncta faciũt, quo in futuris seculis bene de se loquentes homines audiant, non negligendumque quid de se quisque sentiat. § Plato epist.2.in prin.§ Arrogantis est enim & dissoluti id negligere. Adhibere quinimo decet doctos homines uel usuperitos, & de unoquoque exquirere, &c. §Tul. in 1.offic.in med.& in fin.eius, & lib.de amicit. car.103.ante.§ Nec uero negligenda est fama, non mediocre telum est ad res gerendas, &c. Cura esse quod audis. §prou.de quo Eras.car.328.§ Non oportet parui-

paruifacere, utrum probus an improbus alijs uidearis. multi enim quã-
uis expertes uirtutis,&c.ut & supra hic. § Plato lib.ult.de legi.car.2.
a terg.in princ.Plin.epist.19.libr.1.municeps. § Gloria ex antenatis
not.in uer. Laudatio infra. Cætera principibus statim adesse.unum insa
tiabiliter parandum, prosperam sui memoriã, nã contemptu famę con-
temni uirtutes. § Taci.lib.4.car.86.in prin.Capitol.in Anton.philo.
Imper.in med.car.47. § Erat autem.

Anton.Imp.famæ suæ curiosissimus, requirens ad uerum quid quis-
que de se diceret. Emendans quæ bene de se dicta uel reprehensa uide-
rentur. Videndum etiam quæ sit ciuium opinio atque sententia, quid
publice probetur, quæ sit expectatio, ne aut famã parum curasse uidea-
mur, aut hominum de nobis opinionem, quod temerarij aut parum pru
dentis est. § Ponta.li.de mag.in med.ca.ne autem.car.131.in prin. §
gloriam meam alteri non dabo. § Esai.cap.42.b.48.b. § nihil me-
tuere decet, nisi turpem famam.supra in uer.Fortiter. Tempus ergo stu
dijs proferamus, ut supra in uer.discendum.

Imagines sibi apponi uetuit Agesilaus, quia,&c. § Plutar.in apoph-
theg.in eum.car.139.a terg.& in Lacon.car.161.a terg.Dion. lib. 52.
car.5.fin.in fin.Tul.epist.Coram me.lib.5.famil. § Adrianus Impe.
contra fuit, famæ adeo cupidissimus, ut libros uitæ suæ publicandos de
derit. § Spart.in eod.in med. car. 27.in fin. § gloria quo maior eo
propior inuidiæ, eius est enim comes. § Liu.lib.35.car.2.in princ.&
& in uer.inuidia. infra. § post gloriam inuidiam sequi. § Salust. in
Iug.car.62.Plin.in paneg.suo.car.363. Teren.in Andria.Petrus Areti.
epistola sua.c.141.ab Bruciolum. § Sine inuidia laudem quęre,& ami
cos para. maiore animo honestatis fructus in conscientia quam in fama
reponatur,&c. Qui bene facta sua uerbis adornant, non ideo prædicare
quia fecerint, sed ut prædicarent fecisse creduntur. § Plin epist.8. li.
1.episto.22.Diu iam,&c.In paneg.car.363.389. § mens enim con-
scia recti. § Virg.in 1.& in uer.conscientia.Tul.in oratio.pro Milone,
ubi supra.car.penul.& in phil.2.in fin.car.pen.in fin.In philip.5.in fin.
car.202.in fin. § Satis in ipsa conscientia pulcherrimi facti fructus
erat, tamen mortali immortalitatem non arbitror contemnendam, for-
tis sis ut aliquis te & apud posteros laudet. § Homer. libr. 1.Odiss.
car.antep.Sen.in suis prouer. § Sit mihi bona fama uirtusq;. § lib.
14.car.antep. § heu quam difficile est gloriæ custodia. § Geu.li.2.
car.107.Quattro sono,&c.car.233.220.Tre sono,&c.Sen.in suis pro.

DE GRATITVDINE ET INGRATITVDINE.

Benefic.supra.

Gratitudo est uirtus omnium maxima & uirtutum omnium mater

reliquarum. Quid est pietas? nisi uoluntas grata erga parentes. Qui boni ciues? qui de patria benemerentes, qui patriæ beneficia meminerunt, &c. plura. § Tul. in oratio. pro Plancio. car. 5. fin. in princ. § Quid tam proprium hominis quam non modo beneficio, sed & beniuolentię significatione alligari? § & in oratio. in Rullum, in princ. eius. secundæ. § ut arrogantis est apud uos dicere, ita & ingrati tacere, &c. § & in 1. offi. car. 10. a terg. de liberalit. § nihil honestius, nihilque malim quam me & pergratum esse & uideri. § Sen. episto. 81. Quereris, &c. plura. § gratiam referre quenquam negamus, nisi sapientem, nõ magis quam beneficium dare, gratiam refert qui ultro detulit. § libr. 4. de benefic. cap. uis scire. car. 108. a terg. § duo sunt genera grati hominis, qui reddit quod acceperat, & qui bono animo accepit & dedit, ad animum tota æstimatio redit. Satius est ab inuisissimis circunueniri, quam benemerito gratiam non referre. § Valer. cap. de grat. in Mithrid. rege. Ponta. lib. de liberalit. cap. quod si. car. 113. in princ. §

Ingratis omnia insunt uitia, procedit hæc a cupiditate. Ingratorum plura genera. § Sen. ubi supra. lib. 3. de benefi. in prin. car. 102. a ter. § fures, homicidæ, qui & dissimulat, qui non reddit, qui oblitus est, & cæ. § episto. 74. errare, &c. § Qui de excipiendo cogitat oblitus est accepti. nullum maius malum habet in se cupiditas, quam quod ingrata est. § episto. 81. Quereris, &c. in med. § Qui beneficium reddit sine usura ingratus est. § Tul. in episto. ad Atticum. li. 7. Dionisio, &c. § Vitio ingratitudinis nihil mali deest. § car. 234. § dum impetrant boni sunt. Ex bonis fiunt pessimi, & fraudulentiss. § Plaut. in capti. cap. Dij immortales. car. 84. in Bacchid. car. 144. a terg. cap. Multis. § Ingrato homine nihil impensiust. malefactorem amitti satius, quam relinqui beneficium. Nimio præstat impendiosum te quam ingratum dicier. Illum laudabunt boni, hunc etiam ipsi culpabunt mali. § Geu. lib. 1. episto. 1. car. 2. de ingrato. car. 60. in fin. car. 418. § Crimen hoc nusquam punitur, præter Macedonas, & lege Draconis quemuis ubiq; improbetur. § Sen. ubi supra. cap. hoc tamen. car. 102. in fi. Plut. in Agesil. uita in fi. car. ult. Xenoph. lib. 1. car. 3. § Oderat non qui acceptam ulcisceretur iniuriam, sed qui beneficiorum immemor depræhenderetur. Vehemẽter agunt causam ingratitud. Lacones, & quem cognorint posse referre gratiam nec refert, in hunc sæueriss. animaduertunt, ingrati Deos habentur negligere, parentes patriam & amicos. Quem & impudentia sequitur, turpitudinum maxima, & dux. § Cæl. li. 7. cap. 28. de ingrat. & de Furnio in Augustum. Ponta. lib. de liberalit. car. 112. § Quia dandi & accipiendi beneficij cõmertium (sine quo uix hominum uita extat) perdit & tollit quisquis benemerito gratiam referre parem negligit.

negligit. § Valer. cap. de ingrat. in Phocione, ubi & plura exempla ingratit. Geu. li. 1. car. 60. in fi. lib. 2. car. 418. § Asini caput lauat, &c. § prou. de quo Eras. 260. § Qui reddit malum pro bono non recedet ab eo. § prouer. cap. 17. c. cap. 20. d. § Ale luporum catulos. prou. § car. 148. car. 260. a terg. § Qui canem alit externum. Aries mercedem persoluit. § prouer. car. 192. a terg. 169. 2384. § docui te urinandi artẽ, pro bono malum, pro beneficentia Agamemnonem. § car. 194. in fi. § Sic factum habet, opprimi omnes mortales, pro claris factis diris aguntur malis. § Plaut. in Amphit. in fi. car. 31. a ter. § Vt beneficijs conciliantur inter se homines, ita dissociãtur ingratitudine. quoniam nihil æque concordiam humani generis dissociat ac distrahit quam hoc uitium. § Sen. ubi supra. lib. 4. de benefi. cap. & scias, & cap. hoc loco. Ioui. in Baiasit. 2. Turc. Imper. de Achomatho. § Liberalitatem iucundiorem debitor gratus, Clariorem ingratus facit. § Plin. in suo paneg. in med. car. 351. in fi. § dixeris maledicta cum ingratum hominem dixeris. Ingratus unus miseris omnibus nocet. Sen. in suis pro uer. Ingratus Deos prouocat ad uindictam, homines ad odium, dicit Traianus Imper. in sua oratione ad Senatum, de qua Geu. § libr. 2. in fi. car. 417. li. 1. car. 182. al Conte di Bondia. § Nihil ingratius, in quo uitio nihil mali non inest. § Tul. libr. 8. ad Atticum. car. 234. Dionisius, &c. § & in uer. Politica. infra. gratitudinem declararunt feritate præstantes Leo & Panthera, de quibus § Plin. li. 8. cap. 16. 17. de Leone, indeque de Panthera & Dracone.

DE HISTORIA.

Historia (prisco uerbo annales, græco autem & usitato historia) rebus constat & uerbis. rebus adiunctus est ordo in enarrando. uerbis cõ texitur series, &c. Constat etiam ut not. Carda. § lib. 1. de subtilitat. in princ. § rerum obscuritate, incertorum dubitatione, Causarum inuentione, recta explicatione rerum ipsarum. § Ponta. in dial. Actius. cap. omnino. car. 142. 144. plura de requisitis. car. 150. § res gestæ ut memoria non excidant, & imitatione quæ digna sunt & cognitione non intercidant, ad uirtutem homines & gloriam excitentur. Laudantes honesta, uituperantes turpia, discant patientiam, continentiam, &c. Elegantia, ordine, dispositione, &c. breuitate, diligentia, grauitate. nam præter ueritatem nihil potest esse commendabile. Ex quo est uitæ magistra, uana ergo esse non debet. Ex historia etiã futura prudenter considerantur. Est enim testis temporum, lux ueritatis, memoriæ uita, uitæ magistra. Nulla hominibus (ut dicit Polyb.) facilior ad uitæ institutionem uia sit, quam rerum gestarum cognitio. § Plin. episto. 8. lib. 5. Suades, &c. epist. 16. petis, &c. lib. 7. episto. ult. Auguror, &c. § Quoquomo-

do scripta delectat. Mortalibus necessariam asserit Pompo. Læt. non modo utilem, quia monimentis rerum animi fouentur, corporibus nobiliores, ex quo imitatio uiuendi est, & uitia detestantur, &c. In primis enim exercendi ingenij actionibus, magno usui esse dicit Salu. in Iug. Memoria rerum gestarum, qua exempla habentur ad instituendam uitam, ex aliorum erratis, ut & Diodo. Non quid alij egerint quęrere, sed quid optime actum sit nobis proponere ad imitādum. Imperatores ob gloriam immortalem ad præclara facinora impellit, milites propter laudem ad pericula promptiores pro patria subeunda. Improbos timore infamiæ a facinoribus deterret. nouas res ad usum gentium proposuerunt, &c.

Historiæ uirtus per uniuersum diffusa ipsum (Quod cætera consumit tempus) custodem sui habet. Nulla enim esset cognitio rerum antiquarum, nisi litteris & monimentis acta seculorum ad posteros transmissa essent, nulla præteritarum rerum memoria. § Plutar. in Periclis uita, & lib. de liberis educan. car. 9. 116. a terg. Ponta. lib. 5. de obed. ca. his quæ. car. 43. a terg. Tul. in oratio. pro Archia poet. § rerum gestarum memoria ad futurorum consultationem exemplum quoddam extat, pleni sunt libri, plenæ sapientum uoces, plena exemplorū uetustas, quæ iacerent in tenebris omnia nisi litterarum lumen accenderet. quam multas nobis imagines ad imitandum fortissimorum uirorum, &c. per difficile est enim & laboriosum ueritatem consequi ex antiquitate repetitis odio inuidia & assentatione turbatis. Inuentor fuisse dicitur Cadmus. § not. Plin. lib. 7. cap. 56. § melius per Berosum in antiquitatibus. Requirit & ociū præparatum. § Tul. in 1. de legi. § legationē liberam & ociosam. Nata uidetur potius cupiditate quadam memoriā propagandi ad posteros, ut diuturna. uitanda ergo nugarum relatio. § Capitol. car. 90. in prin. de Macrino Imper. Ponta. in dial. Actius. car. 140. 144. § Sincero est animo scribenda cum ueritate, factaque dictis sunt exequanda. § Salu. in Catili. car. 2. Plin. epist. 16. in prin. lib. 6. petis, &c. in princ. eius. libr. 5. epist. 8. ut supra. § beatos puto quibus datum est facere scribenda, aut scribere legenda, beatissimos, quibus utrunque. Orationi & carmini parua gratia, nisi eloquentia summa est. historia quoquomodo scripta delectat, ut supra. Veluti siquis oculos animanti effoderit reliquum fit inutile, ita dempta ex historia ueritate, narratio est inutilis. § Polyb. in 1. histor. car. 11. a ter. libr. 2. car. 79. ante. § Scribendæ autem historiæ canones exponuntur in Mirsilo. car. 3. primum (ut ex Plinio. libr. 2. histor. in princ. Qui uerior appareat) secundum est ubi supra uicinis potiusquam externis credendum est in dubijs. 3. ex annalibus temporum. 4. probatiora anteponenda, plu

ra nōt. Agrippa. § cap. 5. de uanit. ſcientiarum. §

DE HONESTO.

Honeſtum quid ſit natura docet & approbat, ſolumq; dicitur quod populari fama glorioſum. § Tul. in 1. offic. in prin. lib. 3. car. 3. lib. 2. de fin. in med. car. 74. 75. a ter. lib. 1. de legi. car. pen. & antep. 300. Ponta. in 1. de prud. ubi infra. § Quædam honeſta dictu & inhoneſta factu, & è contra. § Tul. ipſe libr. 1. offic. car. 25. epiſt. ſua famil. Amo uerecundiam, &c. § Vtili præferendum honeſtum, non è contra. ut in prou. vincat utilitas. § Pontan. in 4. de obed. cap. & quia. car. 35. Tul. lib. 3. late. car. 34. 52. 56. § nihil honeſtum quod non ſit utile & è cõtra, in ſapientibus tantum. Itē & quod honeſtum, id ſummum bonum, quod bonum id utile, aliter ut in prou. Malum lucrum. car. 261. Quoniam nil conſequendum cum alterius iniuria uel incommodo. ſupra in uer. Bona fides, &c. § Ponta. in 1. de prud. car. 160. ante. ca. Quæ quoniam. Sen. epiſt. 118. exigis. in fin. a terg. § quid interſit inter bonum & honeſtum dicam. Aliquid inter ſe habet mixtum & inſeparabile, &c. § epiſt. 120. epiſtola tua. in princ. § honeſtum dicitur cui ratio recti officij conſtat, &c. nihil nobis bonū uideri quo quis & male uti poteſt.

DE HOSPITALITATE.

Hoſpitalitas laudatur, peregrinis ſanctiſsima ſunt fœdera, & contra peregrinos peccata commiſſa ultori Deo curæ ſunt. § Plato. libr. 5. de legi. in prin. car. 2. in prin. § mihi hoſpes paternus es antiquus, dixit Glaucus ad Diomedem, de quo Home. § li. 6. Ilia. in med. § Ab Ioue ſunt omnes hoſpites & pauperes. § lib. 14. Odiſſ. car. 2. Tul. in 2. offic. car. 45. Lactan. lib. 6. cap. 12. § Eſt enim ualde decorum, patere domos hominum illuſtriū, illuſtibrus hoſpitibus, &c. ex Theophraſto. not. Ponta. § lib. de mag. cap. In accipi. hoſpit. car. 134. eius pen.

Hoſpitalitas ipſa iure data eſt laudi & ornamento, peregrinos prohibere non decet & inhumanum eſt. § Tul. in 3. offic. car. 59. in princ. Home. in 6. Odiſſ. car. antep. § Hoſpites a Deo ſunt, non ideo conuiandi. non iuſtū hoſpites lædere. Obiurgauit Helena proceres. § not. Home. lib. 21. car. antep. 187. Taci. in German. car. 3. ante, Cæſ. in eis. li. 6. car. 143. § conuictibus & hoſpitijs Germani ipſi non alia gens effuſius indulget. Quemcunque mortalium arcere tecto nephas habēt. Pro fortuna quiſque apparatis epulis excipit, &c. Exceptis hirundine Muſca & Mure, quia ingrati in hominem lædunt & non proſunt. § not. Plutar. ex notis Pythagor. car. 463. § canem & externum. ut in uer. ingratit. infra. & in uer. Malus. Licurgus è contra pro non uariandis moribus prohibuit. Plutar. § in eius uita car. ultim. ante. § hoſpitem uero detinere inuitum non decet, ſed uolentem dimittere. § Homer.

mer. in 15. Odiſſ. car. 2. in fin. § Inuitum retinens exire incitat. Sen. in ſuis prouerb. Vnde prouerb. ſcindere penulam, de quo Eraſ. § car. 23. Tul. ad Atticum. § Turpius eijcitur quam non admittitur hoſpes. Ouid. Vt in uitijs dicit Sen. § epiſto. 60. in med. peperceram. epiſt. 116. in med. utrum, &c. § hoſpitium poſt triduum fit odioſum. § Plaut. in miles. cap. cohibete. § Quin ubi triduum continuum fuerit, iam odioſus fiet. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, ne quando ſaciatus oderit te. § prou. cap. 25. c. Plaut. in miles ubi ſupra. car. 201. ante in fin. § Quid tibi opus fuit hoc ſumptu, & cæ. Ad cænam non inuitatos non ire, &c. & in uer. Prandere. boni tamen ad bonos, etiam non inuitati admittuntur, &c. piſcis nequam niſi recens, bos alienus, &c. prouerb. § de quo Eraſ. car. 131. 327. §

Donari ſoliti hoſpites ad memoriam contractæ amicitiæ. § Homer. pluribi. & in Odiſſ. libr. 1. car. 8. libr. 8. car. 68. libr. 9. in med. car. 77. libr. ultim. car. ſexta, ante. Plato. libr. undecimo, de legib. car. ſecunda, a tergo. in princip. § Vnde & Theſſera hoſpitalis dicta.

Amicos hoſpitalibus muneribus donatos remittunt. Vnde & diſſentientes confringebant Theſſeram. § Plaut. in ciſtell. cap. credo. car. 128. in pen. cap. N talon. in fin. cap. ſeq. car. 248. 249. ante, Tacit. li. 17. car. 47. car. 8. de legionibus. § miſerat ciuitas Lingorum uetere inſtituto, dona legionibus, dextras hoſpitij inſigne. Deũ hoſpitalem ac Theſſeram mecum fero. Theſſeram ſi uis conferre hoſpitalem eccam attuli, &c. Confregiſti theſſeram. § Xenoph. lib. 3. car. 6. in fin. § de Tigrane regis captiui filio, Armenius, & ad Cyrum & ad exercitum totũ dedit hoſpital. munera, cuiuſmodi amici hoſpites hoſpitibus dant. § Home. lib. 1. Odiſſ. car. antep. lib. 4. car. 36. in fin. & ubi. ſupra libr. 14. car. antep. a terg. lib. Bathrachm. car. 1. 214. Qui præferendi not. Gell. lib. 5. cap. 13. § Hoſpitem menſa prius poſt & alloquio proſequendi ſunt. § Homer. in Odiſſ. libr. 1. car. 5. § Cæna ſaturatus loquaris. § lib. 3. car. 2. lib. 4. car. 1. a terg. lib. 5. car. 3. de Caliſo, lib. 7. car. antep. lib. 16. car. 2. lib. 14. car. 2. in prin. lib. 17. car. 3. in princ. §

DE IGNORANTIA.

Ignorantia eſt quædam animæ dementia, quæ dum ad ueritatem nititur, intelligentia ipſa præuaricatur, quæ & inſcitia. § Plato li. de Ente. car. 3. ante. Tul. in 1. de fini. car. 6. fin. uel 58. § Voces imperitorũ dicebat Demetrius eſſe ſimiles crepitu uentris. § Sen. epiſt. 91. in fin. liberalis, &c. § Inducit admirationem. § Plato. libr. de regno. car. 6. in fin. 85. § Neque literas nouit, neque natare ſcit. § libr. 3. de legi. ubi ſupra. car. 3. ante. in fin. prou. de quo Eraſ. car. 54. car. 84. § Inelegantior Libethrijs. Ne Aeſopum quidem triuiſti. § cart. 197. &

& car.273.a ter.§ Amphictionum consessus, in principes præsertim, ut infra. §Geu.cap.29.30.§ Sacerdos indoctus est cæcum animal. § Cæli.libr.5.cap.12. Ponta.lib.5.de obed.car.44.in fin.§ Ignorans quicunque malus. Ignorantia tamen lætior ac iucundior. §Plutar.in consolat.car.242.a terg. Eras.prou. In nihil sapere.car.233.§ Suauissima uita si nihil sapias. Scire quinimo nocuum absque optimi cognitione. § Plato in Alcibi.1.car.3.ante. In Alcibi.2.car.2.a tergo.§ Ignorantia pernitiosior eorum, qui scire credunt in magnis præsertim uersantium pernitiosissima & si cum audacia. § li.de Ente.car.3. ubi supra.lib.9.de legi.car.3.ante.in med.epist.7.car.3.a terg.in princ. ubi supra. Tul.in 1.offic. in princ. car.4.§ Vnum ne incognita pro cognitis habeamus &c. prudēti igitur doctrina ornamentum aureum. Sic è contra. Compedes stulto & quasi uincula manuum. §Eccl.cap.21. c.d.Alcia.fab.185.Sen.epist.108.in med.id de quo,&c.& 117.a ter.in princ.multum,&c.§ In eodem prato bos herbam quęrit, Canis leporem, Ciconia lacertam. Quod multipliciter intelligitur, eius ueritas ignoratur secundum Boetium. Contraria respondens, constat te ignorare. § Plato in Alcibi.1.car.3.in princi.ubi supra, & car.præced.in prin.§ Intelligentes inuicem consentire, qui dissident, & mutant nō sciunt. § In Minos.car.20.a terg.in princ.§ Ignominiosa est ignorātia eorum quæ nota sunt, multitudini quę necessaria sunt rectissimeque dicuntur turpem est nescire. § Plato in 7.de legib. car.pen.in fi. Apia.in 1.in med.car.29.a terg.§ ne Imperatore uisum dignum est, quæ ab omni exercitu in eum conflata fuerint ignorasse. malo indiscretam prudentiam quam stultitiam loquacem. § Tul.de quo Budæ. in pand.1.car.14.Alcia.fab.183.quod monstrum,&c.Tranat aquas,&c. 185.§ principes præsertim, ut in cap.de principe, nu.5. § Iuuen. Sat.7.in princip.§ Dignus hæderis uenias,&c. Tantum admirari, tantum laudare disertos, ut pueri Iunonis auem,&c.

DE INGENIO.

Ingenium est uis quædam animantibus a natura data, & homini præsertim ingenitum. constatque ex animæ humorumque temperatura in uarias figuras. Subiectum est elementis & planetis, ideo diuersæ naturæ homines. § Sen.lib.2.de Ira.cap.Quoniam quæ.in princ.Pontan. lib.4.de prud.cap.Ingenium.§ Est & sicut ferrum, quod nisi exerceatur rubigine tegitur. § Gel.lib.11.cap.2.in med.§ Est sicut terra, quod nisi assiduis terram insectabere rastris,&c.neglectis urenda filix innascitur agris,&c. § Virg.in georg. Orat.Sat.3.Sen.epist.94.in med.hanc partem. Plutar.libr.de libe.educ.car.2.a terg.§ fertile natura solum,&c. Præceptis alitur & crescit. § car.2.a tergo.in med.§

Exile

Exile ingenium nihil magnum proficit. §Plato.lib.6.de rep.car.2.in fin.Ora. in poet.car.pen.§ nec rude quid prosit uideo ingenium,&c. § Gel.lib. ult.cap.4.in med.ubi de Aristot.§

Euocantur ingenia benignitate principum.infra.in uer.Premium,& in uer.Princeps.paupertate quinimo consenescunt.infra.in uer. Mendicitas. § Ioui.lib.32.in med.car.489.§ Fœcunda ingenia dolore simul ac pertinaci sterilitate pereunt. § Aemil.car.313. ante. in Lud. 9.rege.43.In Carolo 5. car. 412. a terg.§ pro opibus quenque animos gerere,spiritus tollere. § Liu.li.1.car.6.in prin.de Lucumone. Viribus ingeniũ præualet,ut de Archimede Plutar. § in uita M. Marcelli. in med. & in Sertorio.§ per exemplum in binos equos cauda mutilandos uel nudandos. § car.3.& in uer. Milites. car. 3.§ Omnia nanq; uincit studiosa sedulitas, solis Archimedis armis pulsi hostes, & protecti ciues quousque,&c.Et in certamine Corbis & Orsuæ, Liu. § li.28. in fin.§ de Torquato in Gallum prouocatorem. Vnde Cæs. § lib.1.ciui.in fin.car.282.§ non minus Imperatoris consilio,quàm gladio superantur hostes. Ars summa est. Ingenium supra artem est. § Plin. libr. 35. cap. 10.§ prudentia incisor lignorum ualde melior quam uiribus.Arte leuis currus,arte gubernatur & nauis,&c. §Hom. lib.23.Ilia.in med.Ouid.in arte.Alcia.fab.133.§ roboris inuicti superat,&c. Sapienti opulentia cedit, unius uirtus collectos dissipat hostes.Nullum magnum ingenium sine mixtura est dementiæ.Aristot.de quo Sen. § lib.de tranquil.uitæ.cap.ult.in fi.infra.in uer.Stultus.ubi alia.§

DE INIVRIIS.

Vindicta.

Iniuriæ sunt uel repentinæ uel consulto. Leuiora sunt repentina. § Tul.in 1.offi.car.6.5.in fi.Plato lib.9.de legib.car.pen.plura.§ Maleficorum genera refert Ponta. §lib.de benefi.cap.maleficorum,&c.§ Omnis iniuriæ proximi ne memineris,& nihil agas in operibus iniuriæ. § Eccli.cap.10.in princ.Valer.cap.de animi moderat.§ Multo est operosius seipsum quam hostem superare,nec aduersa propera festinatione fugientem,nec secunda effuso gaudio apprehendentem. § exempla plura refert Ponta.lib.2.de fortit.car.ult.§ Aliquis male de te locutus est,cogita an prior feceris,cogita de quam multis loquaris,&cæ. § Sen.in 2.de Ira.cap.unde illud.car. ult. libr. quomodo in sapien.car. med.episto.95.in fin.car.53.a terg.Plato episto.7.in med.§ A cædibus pulsationibus ciuium atque iniuriarum commemoratione uindictæque cupiditate temperantes,inimicis concilientur,suique ipsius cõpotes fiant,&c. § Plato in Crito.car.2.a terg.§ Nullo modo iniuriandum

riandum est, neque si iniuriam passus fueris ulciscendum, ut uulgus putat. Siquidem nullo modo iniuriãdum, neque ulcisci decet, neque malefacere cuiquam hominum quodcunque ab alijs ipse passus fueris, nunquam rectum est iniuriari uel ulcisci iniuriam, uel malum referre in eũ qui intulit. Iustus uir nunquam lædere quenquam cogitat, sed prodesse in omnibus unicuique. § Plato in Crito in fi. lib. 1. de repub. car. 3. ante in med. § magnarum est uirium negligere lædentem, maxime magistratus. § Sene. lib. de moribus in princ. & in suis prouer. Quæ magnarum. Plut. in polit. car. 14. libr. de utilit. ab inimi. car. antep. a ter. § Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuum, &c. § prouerb. cap. 24. b. 25. d. Paul. ad Rom. car. 12. d. Vopis. in Aurel. Imper. in med. car. 201. in fi. § Iniuriarum obliuiosus, Amnestia dictus. § Plut. in polit. car. 20. a ter. § Nepetes dicitur herba quædam inducens obliuionem omnium molestiarum etiam grauissimarũ. § Plin. li. 25. cap. 2. lib. 13. cap. 17. ex Home. libr. 4. odis. car. 4. ubi infra. § Lotus est & arbor dictæ proprietatis. unde prouer. de quo Erasm. § car. 209. in princ. § Lotum gustauit, Qua & utebatur Selym Turc. Imper. de quo Iouius in eo. hanc asseral dictam refert Carda. § lib. 8. cap. 8. de subtilit. 341. Alcia. fab. 112. Iamdudum, &c. § & Helena de qua Home. § in 4. odiss. car. 4. lib. 9. car. 3. § Sed ipsis dedit lotum comedere. § Diodo. lib. 2. in fine. car. ult. § ne malorum memineris. § prouer. de quo Erasm. car. 149. § Malorum medicina quam optima est obliuio, &c. § Apia. lib. lybico. in fi. § de Censorino ad Carthaginenses. Exempla refert Ponta. ẽt § li. 1. de magnanimi. in med. car meminerit, & lib. 2. de fortit. cap. de toleran. iniuri. car. ult. § Et qui faciunt odiunt iniuriam. Senec. in suis prouerbijs.

Placabilitas ubiq; seruanda & iniuriarum facile obliuisci, ut de Cæsare, Agesilao Aug. Alexan. secund. Imper. &c. ubi supra. § Tacit. libr. 20. car. pen. ante. § procliuius est iniuriæ quam beneficio uicem exoluere, quia gratia oneri, ultio in questu habetur, beneficio ius iniuriæ extinguitur. § Sen. episto. 81. plura quereris, &c. § pluris æstimatur ius beneficij quam iniurię, recte facti fecisse merces est. Nullũ est odium pernitiosius, quam beneficij uiolati pudere, ubi supra. § Geu. lib. 1. car. 84. li. 2. car. 329. ante. uel. 428. § Aequum est peccatis ueniã petentem reddere rursus. § Orat. in sermo. Sat. 3. § Heu quam miserum est ab illo lædi, de quo non possis queri. § Senec. in suis prou. Eccle. cap. 28. a. b. § Iniuriarum remedium est obliuio.

Qui uindicari uult, a Domino inueniet uindictam, relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. § Plato lib. 5. de legi. car. 2. in princ. § Omnium peccatorum tam in peregrinos

nos quam in ciues maximum est, quod in supplices est cōmissum, Deus enim est eius diligentissimus custos. § Home.lib.9. Ilia. in medio. § neque te oportet sæuum cor habere, uertibiles autem & Dei ipsi, quorum maior uirtus & potentia. præceps sunt Iouis filiæ magni, Offensa autem robusta & integra, &c. plura. Sunt faciles superi precibus flectuntur. & ijdem sacrorum nidore pio placantur, &c. §Plato in 2. de repu. car. 2. ante. § bonus iniuriam fecit, noli credere, malus, noli mirari. § Sen.lib.2. de Ira.cap.ex his.lib.3.car. 2. § Magni est animi iniurias despicere. Vltio est doloris confessio, si imbecillior te lædit parce illi, si potentior, tibi. Non ut de Neratio, qui per lasciuiam obuios depalmabat. § Gel.lib.20.cap.1.in med. § Sed ut Cæs. & alij de quibus supra. qui obliuisci nil solitus erat, nisi iniurias. § not.scriptores & Tul. in oratio. pro Ligario, in oratio. post reditum.lib.1.offic.car.7.85. Aliter Dion. de Cæs.lib.38.car.27. §

Ignoscendo malis quandoque bonos perditum itur, & iniuriam ferendo ueterem inuitas nouam. § Salu.in Iug.in oratio. Memij.in fin. Gel.lib.17.cap.14. Macrob.li.2.cap.8. § Minus contemnemur, &c. § Sen.ubi supra.lib.2.cap.ex his. Plut.li.de cohib.Irac.in med.car.449. & in Solon.uita. Guizar.lib.1.car.8.lib.4.car. 206. § Vindicanda ergo iniuria & in nos ipsos & in alios illata. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi. § Eccl.cap.4.b. § Erue eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum. § prouer.cap.24.b. Plato lib. 5. de legib. car. 2. ante. § Qui non defendit nec obsistit iniuriæ, tam est in uitio, quam si parentes aut amicos, aut patriam deserat. § Tul. in 1. offi. car.5. in fi. ubi supra. §

Aliorum iniurias, uel quæ difficile, uel ullo modo sanari possunt pugna, defensione, uictoria uindicantur, &c. neque enim qui faciunt, sed qui propulsant iniuriam magni & præstantis sunt animi, &c. § Pont. li.1.de obed.cap.præcipit.in fi. § Iniuriæ igitur que ferri non possunt uindicandæ aut dissimulandæ. § ubi supra.lib.5.in princ. Geu. libr.2. car. 321. Al Comendator. § non potest generosus animus iniuriam pati. § Senec.in declamat.1.lib.9. car. 88. § Peccare non credunt insipientes, temulenti, iniuriantes. § Plutar.li.de morb.animi.car.2. § Cui placet obliuiscitur, cui dolet meminit. § Tul.in oratio. pro Murena.in med.car. 135. § Iniuriam facere imputabilius quam pati, quoniam maximum est malorum. § Plato in Gorgia.car.4.a terg.car.5. ante & a terg.episto.7.car.3.ante. Sen.episto.95.in fi.car. 53.a terg.in med. Boet.in 4.de consolat.car.50.a ter. §

In sapientem non cadit iniuria, late Sen. § lib. Quomodo. in sapi. car.157.& infra.in uer.Sapiens. §

Iniuriæ

Iniuriæ a parentibus latæ perferendæ sunt, cum nec ad patrem tibi ius ex æquo sit, ut quæ ab illis patiare, in eos referre posſis, neque si iurgio hi te laceſſant contra iurgare, neque si te uerberent uiciſsim uerberare. § Plato in Crito.car.3.in princ.lib.9. de legi. in fin. § filius paternas non admittens repræhensiones, incaſtigabilis, urbe expellendus, & laqueo suſpendendus lege dei, de qua Ioſep. § lib.4. antiqu.cap.ulti.in med. § Decet iuuenem uerberatum a ſeniore, ob reuerentiam patienter ferre, &c. § Ponta.lib.2.de obed.cap.Admonuit.cap.magnã. car.17.a terg.car.18.a terg. Liui.de Metio Suffetio, lib.1.Gel. li.2.cap. 7.Tul.in oratio. pro Cluen. car. 23. § parentum iniurias non modo reticendas eſſe, ſed & æquo animo ferendas oportere, &c. Sed ego, quæ ferri poſſunt ferenda, quæ taceri tacenda cenſeo, &c. § Plato libr. 11. de legi.car.penult.ante. § parentes & accuſare quandoque licet, negligere non licet. Inter patrem & filium paucis tranſigi uerbis poſſe, ni pareat filius, patri habiturum infortunium. § Liui.ubi ſupra.li.1.car. penult. a terg. in prin. in Herdon. § Obtemperandum non eſſe patri excedenti, matris in iniuriam. § Ponta.ubi ſupra.li.2.car.18. a tergo. Geu.lib.2.car.330.Al Giudeo. §

A patria præſertim acceptas patienter ferre decet. § Plato ubi ſupra.in Crito.car.3.in princ.de M.Liuio.Liui.lib.27.in med. car.4.fin. a terg. § Vt parentum ſæuitiam, ſic patriæ patiendo ac ferendo lenien dam eſſe.

DE INDVSTRIA.

Virtus, conſilium, labor, ocium.infra.

Induſtria paupertatis, laboriſque filia. § Ponta.lib. 4. de prud.car. antepen. § Exercitatio eſt cum experientia ad conſequenda bona per uigilantiam.unde prouer.de quo Eraſ.Quid non efficiat manus tandẽ, & inuita fortuna. § Plut.lib.de fort.car.474.Sueto.in eo.Alexan.cap. geſsit.car.216. § Rationem reddendam cenſebant, & inertes urbe ex pulit Claudius Cæſ.ut infra.in uer.ocium. § Plut. in eius uita.car.27. in prin.in Numa Pomp.car.21.ante.in fi.& per Areopag.not.Gel. libr. 2.cap.1.Geu.lib.1.car.31.443. § prius autem Aug.Impe.ubi ſupra. cap.Impera.& ante eum Numa rex, de quo Plut.prius & Solon.de quo & Plut.in eo.car.penul.in princ. prius & per Aegyptios de quibus Diodo. § lib.2.car.11.ante.in med.Gel.lib.2.cap. 23. § per Athenienſes, de quibus Valer. § cap.de inſtit.antiqu.car.98. in prin. §

DE INIMICITIIS.

Politica.infra.

Inimicitiæ quandoque ultro ſubeundæ pro patria not. Tul. § in oratio pro .Seſtio.car. antep. in fin. § Sudandum eſt pro cõmunibus commo-

commodis,adeundę inimicitiæ,ſubeundæ ſæpe pro repub. tempeſtates cum multis audacibus improbis,nonnunquam etiam potentibus dimicandum,&c. § Tul.in oratio.7.in verrem car.antep.a ter.§ M. Cato cum ſe uirtute non genere populo Romano cõmendari putaret, cũ ipſe ſui generis initium ac nominis ab ſe gigni & propagari uellet hominum potentiſsimorum ſuſcepit inimicitias, & maximis in laboribus uſque ad ſummam ſenectutem ſumma cum gloria uixit.

Q.Pompeius plurimis inimicitijs maximiſque ſuis periculis ac doloribus ampliſsimos honores adeptus eſt, &c.de Fimbria Mario Clælio, &c. § & in oratio pro Murena. car. 139. & pro Sylla.car.172.epiſt. ad Atticum car.21.libr. 1. Aſiam quinto,&c. § Quanquam ego iam putabã,&c.Curijs,Catonibus,Põpeijs,Marijs,Didijs,Cælijs,&c.Nemo iſtud Marc. Catoni illi ſeni cum plurimos haberet inimicos, nemo, T. Coruncano, nemo Curioni,nemo C.Mario cum ei multi inuiderẽt obiecit unquam. § & Verr.quinta. car.2.ante. § An ne maiores ullas inimicitias putas eſſe, quam contrarias hominum ſententias ac diſsimilitudines ſtudiorum & multorum odia ac inimicitias reipu. cauſa ſuſcepimus. § & in oratio.pro lege Man.in fin. eius. § Multas etiam ſimultates partim obſcuras partim apertas intelligam mihi non neceſſarias,uobis non inutiles ſuſcepiſſe,&c. § Plin.epiſt.24.lib.4. § Ariſtides iuſtus eſſe uoluit ac uideri ut non modo popularib. in cauſis acerrimus ęquitatis defenſor eſſet, ſed & nullius iracundiam, nullius ſimultatem declinabat,&c. §Plutar.in eius uita.car.1.in fin.& lib. de amicitia in multos. car.4. a terg. § Contentiones exercendæ in ciuitate. § Plato.lib.5.de legi.car.2. ante. § non probis ſed ut malis appareas præſtantior. § Plutar.etiam lib.de utilit.ab inim.car.3. § dans operam ut ſis continens uerax humanus, &c.Tolerandi ſunt inimici ne ipſis remotis ſimultas præſerpat inter amicos. §Plutar. ubi ſupra. car. pen. § Non conuitiandi ſed iuuandi. §Pau. ad Rom. cap. 12.d.ſupra in uer.Iniuria. § Deponendæ inimicitiæ, reſumendæ etiam ſi fuerint. § Plutar.in polit.car.14.ante.In apophtheg.in Ariſtide.c. 134. in fin. ſupra, in uer. Fortitudo. § Domi hoſtem habere pernitioſum eſt.prou.de quo Plato. § de Ente.car.antep.in prin.Polyb.libr.4. in med.car.162.a ter.§ Quid magis inſidum quã uicinus hoſtis. §Tul. in 3.verr.in med.car.82.& in 7.car. pen.ante. § nullæ ſunt occultiores inſidiæ quam hæ quæ latent in ſimulatione officij,occultum inteſtinum ac domeſticum malum non modo non exiſtit,uerum etiam opprimit antequã perſpicere ac explorare potuerit, tacitæ magis & occultæ inimicitiæ timendæ ſunt quam indictæ & apertę,&c.Nihil obtrectatore ſocio & occulto hoſte periculoſius,quem præſertim in tergo ſis habiturus,

turus,& in uer. Perfidia infra. § Ioui.lib.32.car.antep.ante. § Inimico non credas in æternum. §Eccl. cap.12.c.d.Machia.li.3.difcur. c.27.§ non & complacendus quia insidiosus,dicebat Federicus Imper.secund. de quo Colenut. § libr.4. car.93.ante.§ Recessuro & fugienti transitus dandus,pósque argenteus etiã illi sternendus. §Plutar.in apophtheg.Lacon.car. 162.§ Affinitas facilius fit inter reconciliatos quam amicitia. § Machia.lib.sex.histor.car.168.§ Reconciliati qui. § Vale.cap.2.lib.4.car. 81.§ inimicus uirtute præstans laudatur & beneficijs afficitur etiã per inimicum,not.supra in uer.Fortitudo.Cum inimico nemo in gratiam cito redit. Sene. in suis prouer. Grauior est inimicus qui latet in pectore.iratum breuiter uites, inimicum diu, inimicum quamuis humilem docti est timere. Sen.ubi supra in suis prouerb.&c. Vtili tamen inimico potius quã exitioso consultore utendum, dixit Phalaris Agrigent. tyrannus in epistola ad Nicenetum.car.12.

DE INVIDIA.

Inuidia dolor est alienis bonis, uoluptas alienis malis concepta.inuidus alterius macrescit rebus opimis.inuidos homines nihil aliud quam ipsorum esse tormenta. § Plutar.li.de tranqui.animi.car.266.in prin. lib.de curiosit.in med.car.4.ante.Orat.epist.ad Lolium.car.192. Metham.in 2.lib.Sen.lib.2.de benefi.cap.Quando.& in suis prouer.scito, &c.Curt.lib.8.in med.c.121.a terg. § Omnium uehementius & importunius est malum inuidia quæ nos inquietat dum comparat differt ab inuidentia.not.Tul. § lib.3.Tuscula.car.5.in fin.lib.4.car.5.quid sit.§ Nulla est tam modesta fælicitas,quæ malignitatis dentes uitare possit. § Vale.cap.de amic.in fin.exempla not.Geu.lib.1.car.125.§ squallida uipereas manducans fæmina carnes,&c. §Alcia.fab.71.Quo modo picta.§ Inuidia lethale malum diraque alieni honoris obtrectatione. §Ioui.lib.32.car.5.fin.a terg.prou.de quo Eras.car.235.§ Herculei labores,edentulus uescentium dentibus inuidet. §ubi supra car. 238.§ est miserorum, maleuolentes sint atque inuideant bonis. § Plaut.in capt.cap.Quæ illum.car.91.in mercat.cap.studet.car.222.§ bonos qui oderint mali sunt mali, malos qui oderint boni bonos esse oportet. § in uita Euagoræ ad Plutar.in prin.car.326.a ter.§ Causa est inuidia cui solum hoc boni adest, quod maximum malum inuidis afferre solet.Cæca est enim, nec aliud quicquam scit quã detrectare uirtutes,corrumpere honores ac præmia,&c. § Liui.libr.38.car.pen.in oratio.Manlij.Plutar.in uita Annib.car.pen ante.in fin.Geu.ubi supra. car.135.136. in prin.§ Inuidia quam plerunque regiæ domus alunt, multos sibi aduersarios peperit.Nihil unde timendum magis quam inuidiam

uidiam. § Tul.in oratio.pro Cluen.car.2.ante. § de uirtute certan dum absque inuidia quæ oculos habet perspicaces, ut de Sincero ad me dicos refert Ponta. § lib.6.de sermo.car.2.a terg. § inimicus & in uidus uicinorũ oculus. § Eras.prou.car.240. § Ostracismus inuide damnatus. § Plutar.& Eras.prou.Testulæ. Plato lib. 5.de legi.car.2. ante.in med.in Chabri.ad Plut.car.350.in fin.Curt.libr.4.in med.car. 24. § Est & comes gloriæ & assecla.semper homines quantamcunque fælicitatem habeant inuidiam & sentire maiorem, uitanda ergo odium inuidia contemptus. § Sen. epi. 14.in med.fateor.epi.105. § Quę obseruanda ut inuidiam euadas. § Plato in 6.de rep.car.3.in prin.Plu tar.in polit.car.17.de Afric.super.Pont.in 1.de fortit.cap. quæ sunt a-lia.Plin.lib.de uir.illust.car.434.Machia.lib.1.discur.cap.30.lib.4.hi-stor.car.200.in fin.lib.3.cap.25.30.in med. § Mauelim mihi inimi cos inuidere quam me inimicis . præstat inuidiosum esse potiusquam miserabilem. § Plaut.in Truc.cap.lepide.car. 311.in fin. Eras.prou. car.240.nu.3387.Polyb.libr.1. car. 24. in fin. § præclara facinora, & res egregiæ gestæ magnam inuidiam , & graues calumnias conflare solent.

DE IRA.

Ira furor breuis est. § Orat.in 1.epi. § libido uindictæ. §Tul. lib.3.Tuscula.car.3.ubi de furore.Plutar.lib.de uirt.mor. car. 2. a ter. Sen.libr.de Ira 1.in princ. § Ira est breuis insania, sui decoris oblita, &c. Vel secundum Aristot.est cupiditas doloris rependendi, uel concitatio animi ad ultionem uoluntatis iudicio pergentis. & secundum ipsum Aristot. § lib.3.in princ. § Est uirtutis calcar. § car.125.ante in med.Sen.lib.2.in prin.prou.cap. 27. a. § Ira non habet misericordiã, nec erumpens furor, cupiditas est ulciscendæ iniuriæ, &c. §La ctan.lib.8.cap.17. 18. 23. in fi. § Procul ergo absit, quia nihil recte fieri, nihil considerate potest. § unde Alcia.fab.171. de Aiace.182. § Iræ adde frena, &c. § Geu.lib.1.car.141.ad Mendocium.Tul. lib.1. offi.car.27.ante.car.20.a terg.Ponta.lib.1.de fortit.cap.restat, & cæ. § Homo extra corpus suum est cum irascitur.Senec. in suis prouer. Irati signa apparent, ut not.Tul. § d.car.20.Sen.ubi supra.lib.1.in fi.Plut. etiam.car.445.ante. § minax uultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquietę manus, color uersus, labia quatiuntur, &c. plura. § Gel.lib.1.cap.26.de Plutarcho in seruum suum uerberatum. § oculi truces, os turbidum, clamor immanis, spuma, rubor, efferuentia pudenda, penitenda dicere, trepidare, gestire, Ira quæ immisit multum prudẽtem quemuis sæuire. § Home.lib.18.Ilia.& lib.24.car.1. in fin.Eras. prouer.613.car.92.Ira omnium, &c. § Tardissime senescit, in fermẽ

to

to iacet.prouer. 233. unde & conuitium a quo ira prouenit. § Plato lib. 11. de legib.car.ult.in princ.Sen.lib. 1.de clemen.cap. longius. libr. 1.de ira.in fi.car. 125.a terg. in med. libr. 2. car.128.ante.in fi. 129.in princ.lib. 3. in prin.eius car.134.ante in med.eius.3.in princ. § Muliebre est furere in ira. § Senec.etiam in suis prouer. § Remedium est dilatio,quiescere,responsionem sentire, nam responsio mollis frangit iram,tempus & mora conferunt plurimum. § prouerb.cap.15.in princ.Plato lib.6.de legib.car.3.in fi.Plut.lib.de cohib.iracund. car.2. 3. § quiescere,ad silentium se recipere, &c.ubi supra. § Geu. cart. 142.143.144. § Theodor.Imper.legem tulit,ut not.Pau.Diac.in eo lib.11.Vt notas litterarum referret primum iratus,& cæ. Idem dicebat Cæs.de quo Plut. § in apophtheg.car.153. ante. § Efficacior ad actiones quam beneficia. § Dion li.37. car. penul. § nullus affectus in quem non ira dominetur. § Senec.lib.3.de ira.car.2.car. 130. ubi de Socrate,ante in med. § ut de Aquitano ad Carolum septim.Franco. regem.not.Arnol. § lib.7.car. 6. § contumelia & iniuria prouocatus facilior ad defectionem quam propter opes.

Qui uult iracundus non esse , curiosus non sit. iratus uel iracundus exisse dicitur è potestate. § Tul.lib.3.Tusculan.car.3.lib.4.car. pen. in princ. § prius labia sua mordeat puniturus aliquem. § car.125. § utilitas in ira percipitur,quæ ut Aristo.de quo Tul. § lib.4. Tuscula. car.150.Senec.ubi supra.lib.1.car.2.in prin. § necessaria est in bello, nec quicquam sine illa expugnari potest, nisi illa impleat animum, & spiritum accendat,&c. § lib.2.cap.utilis.cap. uirtus inquit. § per illam uigor animi subministratur,qui alacritatem gignit ad res arduas aggrediendas,&c.Non cadit in sapientem. § Gel.ubi supra.Senec. d.li. 2.Ponta.lib.1.de fortit.cap.restat.in fi.cap.uirtus.lib.3. cap. 2. ante in med.131. § Sublimis animus quietus semper & tranquillus, iracundi senes,infantes,auari,ambitiosi,& ægri. § Plut.lib.de cohib. iracund. c.446.a ter.Senec.ubi supra.car.124.a terg. in med. 128. in princip. § Ira sine uiribus est exposita derisui & ad contemptum. § lib.2. capit. utilit.ubi supra. § uanam sine uiribus iram,&c.& in uer.Milites alibi. Iracundia diuertit uxorem & amicos. § Plut.ubi supra.car. antepen. 451.& 341.in princ.Dion lib.37.car.21.in prin.lib.38. car. 28. §

Crudelitatis mater uel ministra. § Senec. lib. de moribus in princ. in suis prouerb.Respue.Curt.lib.8. car. 104. de Clyto. § Misericordiam non continet, charitatem supergressa est, truces gignit inimicitias & funebre bellum. § & in Baruch.cap.4.c.Apia.li. 1.car.8.Orat. lib.1.episto.Prisco si credis,&c.in fi.Plut.in Solon.uita.car. 4. a tergo. Senec.ubi supra.in med.lib.1.de clement.cap.Quid ergo. episto.18.in

fin.december,&c. ₰ Immodica gignit insaniam. ₰ li.1. de ira.cap. 2.in fi.& ante. in med.₰ Quid opus est ira cum idem perficiat ratio. Empedoclis simultas. ₰ Eras.prou.car.73.in prin. ₰

Iræ amantum redintegratio amoris est. ₰ Teren. in And. Plaut. in Amphit.cap. durare.₰ Interueniunt iræ, redeunt rursus in gratiam. Eras. prou.245. Amant.

Fratrum iræ acerbissimæ, fratrum quoque gratia rara est. ₰ Eras. prouer.50.car.30.Plut.lib. de sera num.uind. car.4. in princ.uel 341. in princip. ₰

Iracundi rubei & flaui (quare) ₰ Sen.supra.libr. 2.de ira. cap.quoniam.car.3.in princ.128.car. ₰

Iratum breuiter uites,inimicum diu. Sene.in suis prou.

Iracundiam qui uincit hostem superat maximum. ₰ Geu.li.1.car. 139.ad Io.Mendozam.₰

Iram euincere quomodo.declarat idem Gueu. ₰ libr. 2.car.63. ₰ super illud,irascimini & nolite peccare.& car.ult.70.

DE IVSTITIA.

Iustitia est habitus animi per quem & agimus & uolumus quæ iusta sunt.est &,quod suum est unicuique reddere,in pecunijs,in honoribus, magistratibus,præmijs. iustitia est uera fateri & debitum unicuiq; reddere, & quod acceperis restituere, unicuique dare quod sibi conuenit. ex Simonide Plato ₰ lib.1.de rep.car.2.ante.lib.4.car.3.ante in med. Ponta.in 1.de obedien.car.3.ante.Plut.li.in prin.non requi.doctri.car. 2.416. ₰ Absque iustitia ne Iouem quidem principatum gerere posse.iusta a iustis impetrari decet,&c. ₰ Plaut.in Amphit.car.2.a terg.₰ Et ab amicis,ut in uer.Amicitia.supra.

Iustitia est(secundum Senec.) ₰ libr.de form.hon.uitæ.cap.de iustitia.car.72.in fin. ₰ naturæ tacita conuentio in adiutorium multorum inuenta,nostri & animi constitutio. est & Diuina lex & uinculum societatis humanæ. id erit omnibus prodesse, nulli nocere, talis iustus erit.duplex est iustitia. ₰ Ponta.ubi supra.Budæ.in pand. 1.car.23.a terg.Tul.in 3. offic.car.55.ante.₰ Virtutum est regina,& esse nõ põt sine pietate & ęquitate. ₰ Lactan.lib.5.cap.15.in med. ₰ & sine tẽperantia. Suum est cuique potius incommodum ferendum quam de alterius commodis detrahendum. ₰ Plato lib.3.de legi.car.penul.a ter. Cuius est fundamentum fides & seueritas,ut infra.hic. Eius habitum & formam not.Plutar. ₰ ubi supra.de doctr.Prin.car.2.uel 416.ex Hesiodo sequitur.Gel.lib.14.cap.4.de quo Budæ.d.car.23.in fin. ₰ Ex Chrisippo stoico,forma uirginali formidabilis,oculis acribus reuerentiæ tristitiæ,&c.Idest iudicem iustum,grauem,seuerum, inadulabilem, inexo-

inexorabilem,&c. Obſeruanda & inter ſceleratos. § Tul. in 2. offic.
car. 39. Polyb. lib. 4. in med. car. 155. ante. § Etiam malorum ſocie-
tas, niſi æquitas atque iuſtitia fuerit ſeruata facilime infringatur, ut de
Barbulo Illirico & Viriato Luſitano. Competens eſt enim æquo iure in
ciuitate uiuere nulli inferendo iniuriam, nec patiendo etiam. § ut in-
fra. in uer. Aequalitas. § Iugum & ſtateram ne tranſcendito. de Pitha
go. Plut. § lib. de educa. libe. car. penul. Eraſm. prouer. 1. car. 6. ante. §
Vt quæque res eſt, ita ſupplicijs, &c. regula peccatis, &c. § Plato libr.
de regno. car. ult. in princ. Orat. Sat. 3. lib. 1. car. 250. § Tria operatur
iuſtitia, emendationem, exemplum, malorum curationem. § Plato in
Prothag. car. 2. in fi. lib. 9. de legi. car. 3. ante. in med. lib. 11. car. 4. in fin.
Sen. lib. 1. de clem. cap. tranſeamus. car. 95. in princ. lib. 1. de ira. car. fin.
a terg. in med. § Exequenda ſine ira. § Sen. ubi ſupra. car. 3. in prin
ci. § Cædes cædibus puniendæ, & ſic nullæ committerentur. § Pla
to d. lib. 9. car. 4. ante. uel ut Diodo. in 2. car. 9. § Ad opus faciendum
uinctos haberi tantum (ut hodiæ ad quinqueremē) bonis nocet qui ma-
lis parcit. ignoſcens malis bonos perditum itur. § Plut. lib. de uerec.
car. 439. Saluſt. in Iug. per Memmium. car. 50. § Iuſtus eſt nemo ſpō
te ſua, niſi natura diuina aut doctrina. § Plato lib. 2. de rep. in princip.
car. 1. a terg. in med. car. 2. a terg. in med. Plut. in Ariſtide. car. 2. a terg.
in med. Machia. lib. 1. diſcurſ. cap. 3. Eraſm. prou. car. 145. ante. § Exi
gua res eſt ipſa iuſtitia. Quæ non depoſuiſti ne tollas, quod tibi fieri nō
uis alteri ne feceris. § Plato lib. 11. de legib. in princ. eius. § Iuſtior
iuſtitia, iuſtitiæ oculus. Iniuſtitia quid. § Plato lib. 4. de rep. car. fi. an-
te. Tul. in 1. offi. car. 5. a terg. car. 9. ante. § punica fides, altera manu
fert panem, &c. in uer. Amic. ſupra.

Sunt belli ſicut pacis iura. § Plato lib. de regno. car. penul. in prin.
lib. ult. de legi. in princ. Liui. de Camillo, lib. 5. in med. car. 43. li. 31. car.
4. in fin. de Aetholis in Rom. § Quædam belli iura quæ ut facere ita
pati fas eſt. Iuſtitiæ ſub prætextu Romani Orbem uſurparunt. § Mi-
thrid. de quo Saluſt. lib. de rep. § dixit Annibal in eos ad regem An-
tiochum. not. Liui. § libr. 36. car. penul. in fi. Lactan. libr. 6. cap. 9. de
quo Bud. in pand. 1. car. 23. Machia. libr. 3. diſcurſ. cap. 42. § Omnia
riſoluuntur ad propriam utilitatē, ut infra. Vincat utilitas quādocunq;.

Summum ius ſumma iniuria. § Tul. in 1. offic. car. 7. a terg. Eraſm.
prouer. car. 128. § noli eſſe nimis iuſtus, neq; plus ſapias quam neceſ
ſe eſt. § Eccle. cap. 7. c. Senec. de form. hon. car. 72. ante. cap. iuſtitia,
&c. Budæ. in pand. 1. car. 2. plura. § De iuſtitia & iniuſtitia diſputauit
Romæ Carneades Athen. ante Catonem & Galbam Cenſores. § La
ctan. lib. 5. cap. 15. cap. 17. de quo Agrippa. cap. 6. de rhetorica. in med.

ex Plin.lib.7.cap. 30. in med. ❳ de diuisione iustitiæ in ciuilem & naturalem. Et de Carthaginensibus Scipio, de quo Liui. ❲lib.34.car.ult. in fi. ❳ possessionem esse apud eum qui plus armis potuisset.

DE IVDICIO.

Et in annotat.in uer.Iudic.& in uer.Equites.

Iudicium est uirgo pudica quædam (iuxta Hesiodum) incorrupta pudoris,&c. ❲Plato li.12.de legi.in prin.Plutar.car.416.de doctri.prin. car. 2. a terg. ❳ Est & iudicis officium meminisse sibi potestatem nō solum datam, uerum etiam fidem habitam, quem oderit absoluere, &c. plura. ❲Tul.in oratio.pro Cluent.car.54.ante.❳ iudicare oportet secundum leges non per gratiam, aut odium, aut amicitiam. ❲Salu.in Catil.car.18.Plato in apolog.car. ult. in prin. ❳ omnes homines qui de rebus dubijs consultant,&c. non enim ad hoc sedet iudex ut per gratiam concedat, sed ut iudicet secundum leges, non per gratiam condonare,&c. ❲li.de regno.car.ult.in prin.❳ ad normam legum de singulis iudica, propria uirtute semper adhibita per quā neq; munerib.neq; minis neq; comminationibus neq; odio neq; amore leges transgrediatur,&c. ❲lib.2.de legi.car.2.a ter.❳ prudenter ut suo iudicio, nō ab alio discere, & fortiter non per ignauiam desidiose alienum iudiciū promulgare,&c. recte, Vnde bocchiris dicitur. ❲Eras. prouerb. car. 209. ❳ Non perperam pauidis suffragium. ❲car.240.prou. 1830. 331.ante. ❳ Seuere, Rhadamantis iudicium, docte, prodico doctior. Qui cito iudicat ad pęnitendum properat. iudex damnatur cum nocēs absoluitur. ignoscere humanum est ubi pudet cui ignoscitur ❲Sen.in suis prouer. ❳

Non auctoritate sed ratione, aut multitudinis opinione. ❲Plin.epi. 20.lib.1.frequens,&c.lib.3.epist.20.uel pen.meministi,&c.libr.4.epi. 25.scripseram,&c.Budæ.in Pand.1.car.103.169.170.car.40. in fin. & in uer.Multit. infra.Tul.lib.3.de legi.car.antep.ante.Gel.libr.10. cap. 19. ❳ iudicatur uoce suffragio per tabellas, quid præstet. ❲Plato li. 9.de legi.car.ult.ante in fin. ❳ Dicere quod uis periculosum, quod non uis miserum.& in uer. Lex tabell. ❲Ita Cicero ad Atticum. lib. 4.car.113.De Lentulo,&c. ❳ ex euidentia, dicitur ex unguibus æstimare. Clam graue est, ubi iudicia muta sunt, & sententiæ clam latæ. ❲Plato ubi supra.car.pen.ante.lib.9.in fin.& in prin.car.2.in prin.Plin. epist.20.li.3.pen.car.88. Budæ.in 1.car.90.❳ & ut per Areopagitas, de quibus Beroal.in 34.annotat. ❲Tul.ad Atticum.lib.7.epist.antepe.ex Phocilide Eras.prou.241.in fin.❳ ne de lite pronunties iudicandum nisi auditis partibus utrisque. Pronuntiabant Aegyptij rationibus utrinque inscriptis per partes adductis, sine oratore aliquo ex quo

oratorum

oratorum ars, hippocritarum fraudes, lachrimæ periclitantium multos a recto iudicio auerterũt, errore, affectione, misericordia, oratione reos, plures absolutos. § Diodo.li.1.car.11.ante.Eccl.cap.7.a.cap. 10.a. Geu.lib.2.car.288. § Al licentiato.

Virtute ualeas, ne forte ponas scandalum in agilitate tua.

Incerta sunt ingenia & fallacia. § Plin.d.l.1.epist.20. § per plures iudicari satius est, quia pauci sunt obsequentes paucis, ut in centum uirali iudicio per tabellam. § Machia.li.1.discurs.cap.7.car.15. cap. 49.in fin.Salu.lib.de rep.car.102.a terg.in princ. Alia in uer.Iudiciorũ ordo, alio lib.in annotation.§ Iudicium facere est prudenter eligere, ut infra.in uer.Prudentia.

Iudicium quandoque non datum uel prolatum urgentibus utrinq; rationibus reciprocis & ualidis.

Per Fimbriam in Luctatium. § Valer.ca.sapi.dicta.capit. infames rei, exemp. ult. §

Per Areopagitas. § Gel.etiam lib.12.cap.7.libr. 14.cap.2.lib.9. cap.ult. de numero iudicum.& penult. §

De Smirnea muliere per Dolabellam, de Tyrio & Gellio per Marc. Catonem.

De Fannia uxore per Tycinium. Vale. § cap.de priua.iudic.exemplo ulti. §

De uxore in præmium requisita & accepta, ex relatione Plin.sec.&c. ex rationibus præsertim reciprocis. Gel. inter Pythagoram & Euathlũ discipulum. § libr.5.cap.10.11. § de Luctatio ipso. Tul. § in 3. offic.in med.ubi plura ambigua Agrip.cap.5.§ de rethorica de Corace & Tysia.

De Domitio in Bituitum Aruernorum regem. § Valer. capit. de perfidia. §

De Biante, utrum ducenda esset uxor. § Gel.li.5.car.11.ubi supra.

De equite qui fratrem suum interfecerat. § Taci.li.16.car.7.ante in med.car.70. §

De Xerxe & Arthemane fratre, qui Darij primi regis fuerunt filij. § Iusti.lib.2.in med. §

De Augusto in adulterium perpetratum per iuuenem uxore ducta. § Dion.lib.54.in med.car.10.370.in prin. §

De Alexan.Mag.pro Spitamene interfecto. § Curt.libr. 8. car.6. 107.in fin. § Somnium, ne somnijs credendum sit. Lactan. § lib.3. cap.6.in med. §

Pręmio proposito donatos quosdam ex perpetratis subinde sceleribus pœna adiudicatos castigatos & morte, nota in capitul. Qui perfidiæ, alibi, supra.

Ius trium liberorum quod habebatur, explicatum eſt in capit. Vxor ducenda, car. ult.

Ius primæ relationis uel ſententiæ aut ſecundæ & tertiæ, ubi ſupra.

Quadruplici in iudicio iudicare uel cẽtumuirali, quod eſt idem, quo modo notauimus alibi. in annotationib. in uer. Iudiciorum ordo, &c.

Iudicium candentis laminæ quomodo. not. Aemil. § in Carolo 2. Caluo rege. 25. c. 121. & in Phil. 1. rege 38. car. 189. & car. 182. a ter. §

DE IVRAMENTO.

Fides, ſupra.

Iuramentum uel iuſiurandum eſt affirmatio religioſa, ut quod quaſi teſte Deo promiſeris, id tenendum ſit. § Tul. in 3. offic. car. 4. fin. ante. § quod ut & fides hoſti etiam quandoque obſeruandum eſt, quia uinculum eſt arctiſsimum, iurationi igitur non aſſueſcas. § Eccl. ca. 23. b. 25. in uer. fides. Plato lib. 12. de legi. car. 2. ante in med. § Quibus & quando dandum. § Plutar. in apophtheg. Lacon. car. 137. in Liſandro.

Viri iureiurando, pueri talis falluntur uel aſtragalis. § & in libr. de fort. Alex. car. 288. ante. § de Dioniſio rege Siracuſ. § Eraſ. prou. car. 260. a terg. Leand. car. 196. Vafrum. Machia. libr. 3. hiſt. car. 71. a terg. Vnde Virg. in 4. in princip. § Si mihi uel tellus optem, &c. § Orat. Oda. 8. lib. 2. Vlla ſi iuris, epiſt. libr. 1. ad Quintium. § Si ſpes fallendi miſcebis ſacra profanis. Panagium iuramentum obſeruant græci ut arctiſsimum, & Omagium. § Aemi. in Phil. 2. rege. 41. car. 269. § ubi de Creta inſula ad D. Ven. § & in Di. Lud. rege. 43. car. 317. a terg. in Carolo 7. rege. 53. car. 462. §

Dabatur iuramentum Conſulibus cum execratione in caput ſuum & domum ſuam, & militibus per Tribunum ſuum. § ut in cap. exercitus, in uer. Tribun. not. Plin. in ſuo paneg. in fin. car. 372. Blond. in 1. de Italia triump. car. 26. § ut inter Principes cum imprecatione, de qua Home. § lib. 3. Ilia. car. antep. not. Tacit. lib. 12. in med. car. antepe. § de Mithridate rege & Pharaſmene. Vnde Cato ad Pompilium ſcripſit, certaturum filium ſecundo eum obligaret ſacramento, &c. § Tul. in 1. offic. d. car. 8. a terg. Plutar. in problem. car. 202. § Iupiter ex alto, ſupra in uer. Amor. Taurini ſanguinis potu ad ægeum periculum faciũt altercantes. ut not. Pauſan. § lib. 7. car. antep. in fin. uel 282. in fin. §

DE LAVDE.

Gloria. ſupra.

Adulatio. ſupra.

Laus eſt laudari a laudatis uiris, non uno tantum, ſed pluribus, unde & claritas quæ eſt bonorũ ſecunda conſenſio, qui præſtantes ſint & inſi-

gnes.

gnes. ❡ Sen.epist.102.in med.Quomodo,&c.Tul.lib.ult.epist.fami. ad Catonem. ❡ Optima laus est,quæ a uiris fide dignis tribuitur,qui in ijsdem laudandi & ipsi sunt in quibus laudant,& è contra. ❡ Plato in Laches.ca.1.a terg. in med. ❡ principibus placuisse uiris, non ultima laus est. ❡ Orat.epist.quamuis.car.214. ❡ Iure igitur grauis, cuius de laudibus omnium esset fama consentiens. ❡ Tul.libr. de senect.car.86. ❡ de Lisandro & Cyro rege. Laudari a turpibus tam triste quam laudari ob turpia. Lætior esto quotiens displices malis, & cæ. quid lætaris? qđ ab hominibus his laudatus es, quos tu ipse laudare nõ potes.de Fabiano Sen. ❡ epist.52.in med.Quid est,&c.li.de for.hon. uitæ.cap.de contin.in med.car.72. ❡ Quanta dementia est uereri ne infameris ab infamibus. Malis displicere,est laudari. ❡ epist.91. in fi. Liberal.noster,li.de moribus.car.71.ante. in fin. Boet. in 1. de consolat. car. 5. & in suis prou. ❡ Apud bonos uiros uituperari mihi uiderer, si sceleratissimi me homines laudarent,dicebat Phalaris tyrãnus in sua epistola ad Stesicorum poetam captiuitate liberatum. ❡ car.42. a tergo. ❡ Laudis amatores coguntur ea comparare, quorum causa laudentur, ob eamque rem laborem omnem,& omne periculum quam libenter subire. ❡ Xenop.lib.1.car.16. ante. ❡ bonum est laudari, sed esse laudabilem. ❡ Sen.ubi supra.car. 71. ❡

Malus est qui malos laudat,& qui a bono uituperatur. ❡ Plutar.li. de uitiosa uer.car.ult.in uita Agesil.car.ult.ante.in fi.in Agide,in prin. Plaut.in curcul.cap.I tu prę.car.112.ante. ❡ Indignis si maledicitur, maledictum id esse dico: Verum si dignis dicitur, benedictum est. Mali sunt homines qui bonis dicunt male. ❡ Plaut.in bachi.car.141.uel car.2.a ter. ❡

In ore proprio sordescit laus. Laudet te alienum, non os tuum. ❡ prou.cap.27.in prin. ❡

Probatur homo ore laudantis,ut aurum igne. ❡ prouer.cap.præd. 27.d.Eccl.cap.15.b. ❡

Nec tua laudabis studia aut aliena reprehendes. ❡ Orat.ad Lollium, car. 227. ❡ Deforme est de seipso prædicare,falsa præsertim,& cũ irrisione audientium imitari militem gloriosum. ❡ Tul.in 1.offi. car. 5.fin.ante. ❡

Nequid nimis,& ut teipsum non admodum deprimas, ut non ignauum aut abiectissimum reddas,&c. Ne magna loquaris. prouer. ❡ de quo Eras.car.155.Plutar.in polit.car.7. in fin. ❡ Proijcit ampullas & sesquipedalia uerba. ❡ Orat.in poet. ❡

Malos uicinos habet qui seipsum laudat. ❡ prou.de quo Eras.car. 208. ❡ Teipsum laudas.

Laudare se uani est, uituperare stulti. § Aristot. de quo Valer. cap. sapi. dicta. §

Alter ab alterius dente perire nephas. § Alcia. fab. 175. de progne. §

Lauda superiorem uel parem uel inferiorem, &c. Quia, &c. § Pli. epist. 17. lib. 6. Indignatiuncula. Sen. d. car. 72. a terg. in med. Geu. lib. 1. car. 92. in prin. §

Turpius est frigide laudari, quam grauiter uituperari. § Gel. libr. 19. cap. 3. §

Minuit laudem qui partem laudat ex toto. § Lactan. lib. 13. capit. 14. in princ. Petrus Areti. in eius litteris. car. 87. in fin. § ad D. Spero nem Patauum.

Laudando insidiari (nouus uituperandi modus. de hoc alia in libr. de principe nu. 17. in prin. qui figuratus dicitur & è contra) laudare uitupe rando, ut de Diogene in Antisthenem Cinicum eius præceptorem. § Dion. lib. 57. car. 436. ante. ubi de Liuiæ morte. Macrob. lib. 7. cap. 3. in fin. de § Manlio Valente. Tacit. lib. 17. in med. car. 48. ante. § Se cretis eum criminationibus infamauerat Fabius ignarum, & quo cautius deciperetur palam laudatum. Quid est magis insidum, quam uicinus hostis. § Polyb. lib. 4. in med. car. 162. a ter. Plutar. in Alcibi. car. 5. ante. § Non latuerunt ingenium Alcibiadis hæ insidiæ quas inimi ci sub amoris specie apud imperitam multitudinem machinabātur. Imperiti est laudare cum facilitate quenquam. § Tul. in 3. offi. car. 4. in prin. § A multitudine laudatus refertum se uitijs ostendit, ut de Alci. & Catilina. § Geu. in Marco Aur. cap. 12. car. 56. §

Lauda parce, uitupera parcius. § Sen. d. car. 72. de for. hon. uitæ. § Diligenter cauere decet, quotiens aliquem laudaturus es aut uitupera turus ne aberres. § Plato in Minos. car. pen. in fin. Orat. epist. ad Lol lium. lib. 1. car. 218. § Qualem commendes etiam atque etiam aspice, &c. Qui se laudat, aliena uituperat. domesticus testis, teipsum laudas § Eras. prou. car. 162. 208. § Sic & Cato de quo Plutar. in Censoris uita. § car. 3. a terg. in med. § minime parcus laudum suarum præ dicator, a iactantia non abhorrebat, &c. § Pli. in paneg. car. 360. 61. §

Piorum est officium insequi dissimiles, neque satis est amare bonos, nisi malos oderis. Viuentes laudare est irrisio, maxime imperantes. Tacere maligni. Ita & ad Stesicorum poetam Phalaris Agrig. tyrannus, ut in eius epistola. car. 43. Amphora ut est per aures portata, ita & laudatus homo. § Plin. epist. 15. li. 3. car. 81. Plutar. lib. de uitio. uerec. car. eius ult. Tul. in oratio. in Rullū. car. 67. Plato in Menex. in prin. Spart. in Pescennio Nigro Imper. car. 5. in fin. § Contra & Pli. § epi. 16. lib. 1, amabam, &c. § Ante obitum nemo, &c. Oui. § Eccl. cap. 11. d. Panegi-

d. § Panegirica oratio solet esse uberrima siue adsit laus talis,siue nõ. § Plato,ubi supra.in Menex.in prin.in conui.car.174.a terg.in princip. quæ continere debeat,&c. Vana laudans & infamia dicitur, Ollas osten tare. § prou.de quo Eras.car.154.car.196.in prin. § Vino uendibi li. Vinum,musica, & psalterium lætificat cor hominis, sed super omnia lingua suauis. § Eccl.cap.40.c. §

Virtuti propriæ innitendum,nihil enim turpius quam seipsum hono randum præbere,non propriam ob uirtutem,sed propter gloriam supe riorum. § gloria parentum natis præclarus est Thesaurus. § Plato in Menex.in prin.car.3.ante.in prin. § nec unus occupat gloriã, nec plures pariter occupare possunt. Prouenit ex ocio. § Pli.li.36.cap. 5.in fi.ubi de Laocoonte. § Laudatus sine pretio dato.prou. §car. 327. § Laudant ut pueri pauonem. § supra.& in uer.Ignorantia. §

Laudator temporis acti. § Ora.in poet.car.176.a ter.Iuue.Sat.3. in fin.car.16.in princip. § fælices proauorum attauos. § Plaut.in Trin.cap.Quo illic.in prin. § mores maiorum laudant.moribus & ui uito antiquis. § Contra,Machia.lib.2.discur.cap.84. § priora tem pora meliora quam nunc sunt,fuere. § Eccl.cap.7.b. Eras.prou.car. 278. § Semper superioris anni meliora. Vetera semper in laude, præ- sentia in fastidio esse. § Taci.in dial.car.9.ante.

Sic habita ut potius laudetur dominus quã domus. § Sen.li.de mo ribus.car.71.in fin.Tul.in 1.offic.in fin. car. 27. § O domus antiqua q̃ a dispari domino dominaris. Nulla pusilla domus,quæ multos capit amicos. § li.de consolat.idem Sen.cap.Emetiamur,in prin.car. 149. ante,& ubi supra car.71.in fin. § Præcipua est laus in eligenda uxore competenti,& è contra. § Hom.libr.6.Odiss.car.50. § Laudandus quis.not.supra.hic.in uer.Prud.in uer. Vxor ducenda, & in testamentis condendis. § not.Plin.epist.18.lib.8.falsum est,&c.in prin. § Stre nuiori deterior si prædicat pugnas suas, de illius ore fiunt sordidæ. § Plaut.in Epid.cap.Caue.car.137.in prin.in mostel. cap. Iampridem. car.158.a terg. § falso etiam laudari multo malo quam uero culpari. bonos quod oderint mali,&c. ex eorum ingenio ingenium horum pro bant. § in mercat.cap.Studere.car.222.ante.In Trin.car.301.in fin.§ Laus noua ubi oritur,etiam uetus admittitur. Neminem cito laudaue- ris. Quam melius est,non laudari & esse laudabilem.Sen.in suis prou.§

DE LABORE.

Fortitudo.

Labor est functio quædam animi uel corporis, grauioris operis uel muneris,ut Cicero §lib.2.Tusculan.car.6.de quo Ponta.lib.1.de for tit.in prin.cap.iam uero. Virg.in 1.georg.& in 2. Aenei. § omnia uin cit

cit improbus labor & duris urgens in rebus egeſtas. Aſpirat fortuna laboro. Exercitatio omnia poteſt. Aſsiduus labor, longaq́ue exercitatio omnia docet. § prouerb.de quo Eraſ.car.155.Ponta.in dial.Anton. in præfat.car.68.a terg.Eccl. cap. 7. b. § non oderis laborioſa opera & ruſticationem.Nil ſine magno labore mortalibus natura dedit.Multa tulit,&c.Sudauit,& alſit. § Orat.Sat.9.lib.1.& in poet. § Inſtar refectionis eſt mutatio laboris. § Plin.in paneg. car. 386. § Quietem a laboribus originem trahere, atque è turpi ocio & negligentia naſci labores ſolere. § Plato lib.de legib.6.car. penul. a terg. in med. § Non eſt quod æſtimes ullam ſine labore uirtutem, nihil difficile quod non laborioſum ſit.nec ulli abſque moleſtia labores,quos uirtus ſequitur. § Sen.lib.de uita beata.car.penul.ante.in fin.Ponta.lib.de fortit. 1.car.1.in fi. § Mundicias mulieribus,uiris laborem conuenire. Salu. in Iug. § car.77. § Exiſtimabat præterea labores conducere, ut forent inuicem manſueti magis. § Xenoph.lib.2.car.4.in fin. § Virtus per labores ac pericula apparet. § Sen.lib.de prouid.in princip.§ auida periculi eſt uirtus. Sæpe enim fuit uictoria poſt ſanguinem. Sine gloria uincit,qui ſine periculo. § ubi ſupra.car.136.cap. ſed iam, & cap.proſpera.Alcia.fab.127.crediderat, & nu.131. § Inertis eſt per tuta ſecare,per ardua uirtus eſt.Nullus emptor difficilis.prouer.de quo Eraſ. § car.260.in fi. §

Labores qui tollunt,honeſtas ac præclaras actiones tollunt, quæ sũt uitæ ipſius humanæ fructus tollunt,& uirtutem laudem & gloriam,&c. ut per Marium,de quo Saluſt.& Ponta. § lib.1.de prud.cap.quod uero.in fi.eius.lib.de fortit.2.in princ.car. 2.in princ. § Eſt imbecilli & mollis animi laborioſa & moleſta fugere. Ocium & reges prius & beatas perdidit urbes.Orat. &c. Decorum eſt mortales perpeti labores pro gloria immortali. §Diodo.in princip.operis.car.1.a terg.Ponta. in dial.Anton.in prin.car.1.a ter. 68. § Vnde omnis uirtus in actione conſiſtit.ſupra.in uer.Actio. § Anima operantium,&c. ſupra.pro uer. § cap.28. c.Qui operatur,&c.Senec.epiſto.31.in princ. Agnoſco,&c.§ generoſos animos labor nutrit,non appetendus, non etiam extimeſcendus,&c.Qui ſtudet optatam curſu,&c. §Orat.in poet.car. penult.a terg.Plin. in paneg. car. 331. § fugite delitias eneruatamq́; fœlicitatem. § Senec.lib.de prouid cap.proſpera,&c.§ Chænici ne inſideas.Pithago.de quo Eraſm.prouer.1.Alcia. §fab.87.111.§ Iucundus labor eſt,&c.Calamitas uirtutis occaſio eſt. Sine gloria uincit qui ſine difficultate,& ut ſupra.quæ gloriam parit. § Plato libr. 5.de legib.in princ.neque etiam.Plin.epiſto.26.lib.9.dixi,&c.§ Ne quære mollia.prouer.de quo Eraſm. § car.199.Apian. in parth. car. 7. §

Neceſſe

Necesse est eos nonnunquam pati qui magna adoriuntnr. Cariora sunt ea pro quibus adipiscendis grauiora passi sumus. § Ponta.lib.de fortit. car. 50. § per multas tribulationes oportet intrare in gratiã Dei. § in Act. Aposto. cap. 14. in fi. § fœlicitas prouenit ex difficultatibus & periculis. Labores quietem producunt, & è contra. infra. in uer. Ociũ. § Tul. in 1. de finib. car. 56. a terg. Ponta. lib. 1. de prud. in prin. car. 148. a terg. § Non est uir fortis qui labores fugit. bonorum laborum gloriosus est fructus. § Senec. episto. 22. in med. iam intelligis, &c. lib. sapientiæ. cap. 3. d. § Occupationes euades si præmia occupationum cõtempseris. Spes præmij, solatium est laboris. Senec. in suis prouer. & infra. in uer. Spes.

Quæ urbes labore bellico delectatæ sunt, imperium occupauerunt, quæ uoluptati, econtra. § Valer. cap. de abstin. car. 84. ex cap. de lux. in Xerxe. Machia. lib. de principe. cap. 14. de Franc. Sfortia. §

Maxime optabile sanis & bonis & beatis cum dignitate Ocium, &c. Sed nonnunquam tarditate ac cunctatione dum ocium uolunt etiam sine dignitate retinere, ipsi utrunque amittunt. § Tul. in oratio. pro Sestio. car. 26. a terg. §

Vtile proposuit nobis exemplar Vlixem, &c. aspera qui multa pertulit, &c. § Orat. in 1. episto. ad Lollium. car. 191. Salust. in Catil. car. 2. lib. de rep. car. 101. a terg. § Is mihi uidetur uiuere ac frui anima, qui aliquo negotio intentus præclari facinoris aut artis bonæ famam quærit. Sæpe audiui, qui reges, quas ciuitates & nationes per opulentiam magna imperia amiserunt, quæ per uirtutem inopes cæperant, & cæ. plura. Animus gloria & industria alitur. ad uirtutem una ardua est uia, &c. de Dagoberto rege. 18. Aemil. car. 55.

Ad id fastigium conscenderat magister equitum, regibus socordiæ luxuriæque se mancipantibus, &c. § Xenoph. lib. 7. car. 122. in fin. de Cyro ad Babiloniam, & car. penul. in fin. eodem lib. Plato lib. 3. de legi. car. penult. ante. § ubi rationem explicat de Cyro ipso, de Cambise, de Dario, de Xerxe. § Senec. etiam episto. 65. in med. epist. tua, &c. §

Cyrus cum audisset festum esse Babiloniæ, quo omnes uniuersam noctem bibunt, & saltationibus indulgent, alueum fluminis reddidit permeabilem, &c. quod si uertemur ad pigritiam, improborumque hominum uoluntatem arbitrantinm laborare ærumnosum esse, & uitam sine labore agitare uoluptatem existere, futurum est ut bonis omnibus priuemur. qui se remittit ad inertiam male rursus habebunt, &c. hoc multarum urbium ostendit euentus, quarundam in ipso flore luxuriosa imperia ceciderunt, & quicquid uirtute partum erat, intemperantia corruit, &c. § Iusti. lib. 25. in princ. § de Gallis in Antigonum regem auro

refertum,

refertum. § Machia.lib.1.discurs.cap.19.Eras. prouerb. car. 121. § fuere quondam strenui Milesij. Laboris condimentum est ocium,&cæ. § Ponta.lib.1.de sermo.car.2.in fi. infra. in uer. Ocium. & in uer. Volup. infra. § post labores quæritur cessatio in qua recreetur animus, atque inter molestias iocus. Remissio laboris meliores alacrioresq; reddit,ut fertilis agris,&c.Ita animorum impetus, assiduus labor frangit. Nascitur ex assiduitate laborum animorum hebetatio quædam & languor. Somnus refectioni necessarius est. Legum igitur conditores,festos instituerunt dies, ut ad hilaritatem homines cogerentur, tanquam necessarium a laboribus temperamentum. Indulgendum est animo, dandumque ocium quod alimenti ac uirium loco sit, &c. § Sen. de tranquil.uitæ.in fi.eius.car.155.a terg. § ut per Scipionem,Socratem,Catonem. § Valer. cap.de ocio. Plato lib.2.de legi.in princ.eius. § remissiones laborum ipsis statuerunt Dij,Solemnia festa præbentes, &c. § Plin.lib.17.cap.23.in med. § Nihil est in opere naturæ, quod non exemplo dierum ac noctium aliquas uices feriarum uelit, &c.excitatur ocio uigor,&c.quod caret alterna requie durabile non est,& cæ. Ouid. & in uer. Ocium. § Senec.lib.declamat.car.1.in fi. § Nec uoluptates omnino sequi, nec fugere omnino dolores, sed medium potius habitum sequi. § Plato lib.7.de legi.car.1.in fi. Tul.lib.1.de fini. § Iucundi acti labores. § prouer.de quo Erasm.car.166.ex Hom. lib.15. odiss.car.antepenul.ante. § quod fuit durum pati,meminisse dulce est. forsan & hæc alias meminisse iuuabit. Virgi. in 2. Doloribus ad inuicē delectemur tristibus recordantes. Inter dolores delectatur uir quicunque iam ualde passus est,& multa errauit. Optimum opsonium senectuti futuræ præcedens labor. prouer.de quo Erasm. § car.262.in prin.

Super te hæc omnia Leparge,in non cessante a labore.prou. § car. 330. a terg. § negotium ex Ocio. § Regium est insudare laboribus,dicebat Alexan.Mag.de quo Plutar. § in eius uita.car.7.a terg. § Seruile amare diuitias,generosos animos labor nutrit,non est uiri timere sudorem. § Senec.episto.31.in med. agnosco, &c. § Prima uitæ tempora & secund.patriæ debemus,ultima nobis & ocio. § Plin. episto.23.lib.4.magnam,&c. § Vt ex lege quinquagenarij militiæ,sexagenarij magistratibus ineundis non tenebantur,nec erant obnoxij. Sen. § lib.de breuit.uit.car.162.Plin.episto.præd.magnam,&c.& infra.cap. ætates declinare. §

DE LEGIBVS.

Lex est imitatio ueritatis, ratio est summa insita a natura quæ iubet ea quæ facienda sunt,prohibet quæ contraria. § Plato de regno. car. antep.ante.in Minos.car.1.a terg.Tul.in 1.de legi.car.4. ante. Approbat

bat Lactan.li.6.cap.8. § recta eſt ratio in iubendo & uetãdo. § Tul. ubi ſupra.car.6.fin.lib.2.car.3.Plato lib.1.de legi.in prin. eius. § Ius unicuique ſuum tribuere.Lex eſt cui omnes homines obtemperare con uenit,quia & eſt munus Deorum,ut per Demoſthenem,de quo Budæ. in Pand. 1. § car.58.a tergo. § Lex eſt conſenſus ſponſor inuicem iuris inter ciues,&c.Iuſtorũ iniuſtorumq; diſtinctio.Lex eſt ratio ſummi Iouis condita ad ſalutem ciuium,&c.imperãs honeſta,&c. § Tul. in philip.11.car.antep.a terg.lib.1.de legi.in fin. car. 5.fin.ante.libr.2. car.3.ubi ſupra.car.4.in prin.Plato in Prothag.in med. car. 5.in fin. § Lex eſt Tyrannus hominum,quæ multa præter naturam cogit.Inuentæ leges uice regum cætu conſultantium facto inſtituta conſcribereſ. § Plato de regno.car.pen.a terg. in prin. § Oppida cæperunt munire & ponere leges,Ne quis fur eſſet neu latro,&c.Iura inuentã metu iniuſti,&c.inuẽtæ leges omnib. ſemper una eadem uoce loquentes. § Ora. ſat.3.lib.1.ſerm.car.251.Plato lib.3.de legi.car.2.ante. Tul.libr. 3.de legi.in prin.libr.2.offic.in med.in oratio.pro Cluent.car.50.ante.52. a terg. § propoſitæ quia ijs ſeruiamus omnes ut liberi eſſe poſsimus. Proprium eſt earum ciues conciliare,& ut mutuo ſe adiuuent, nõ quo lubet ferri,ſed ad copulam ciuitatis. § Plato.lib.7.de rep.car.2.a ter. in prin.lib.1.de legi.car.2.in prin.lib.6.car.pen.lib.ult.car.pen.a ter.in prin.lib.2.de rep.car.1.a terg.in prin.lib.3.de legi.car.pen.ante.in fin. libr.5.car.3.in fin.eius. § Ad ſeruandam ęqualitatem,Darius cenſuit uiuendum eſſe ſub legibus ad communẽ quãdam conferentibus æqua litatem,coleretur ius æque ab omnibus,&c.Secundo autem unam eſſe hominum inter ipſos uiuendi parem communemque rationem, & cæ. Coaleſcere in unius populi corpus,&c. § Liui.lib.1.in prin.car.2.li. 3.car.antep.27.in prin. § Aequo iure in ciuitate uiuere. § Tul.in 1. de legi.in med.car.7.a terg.car.antep.a ter.car. ult.a terg. § Societas hominum & ęqualitas & iuſtitia per ſe expetenda eſt. Aliæ ad bonorũ doctrinam propoſitæ,Aliæ ad compeſcendam pertinaciam.Neceſſe eſt leges hominibus ponere,ut ſecundum leges uiuant. namque ſi abſque his uiuerent,nihilo a feris diſcreparent. § Plato lib.9.de legi. car.pe. in prin.car.ult.in prin.lib.ult.car.pen.a terg.in prin.Gel.lib.6.cap.14. Geu.lib.2.car.257. § Earum genera quattuor. § Plato in Minos, in prin. § Prouidentia fatum, natura prudentia.Aliæ naturales, aliæ humanæ,aliæ diuinæ. § Ponta.lib.1.de obed.car.10.a terg. § Proponuntur bonæ ex malis moribus.prou.de quo Eraſ. § car. 131. Bonæ leges,&c. § Corrigendæ,ſupplendæ. § Plato lib.de regno.car. antep.ante.car.ſeq.ante. § Conditio legum neceſſaria eſt,nec eſt quic quam ſapientius legibus. § lib.4.de rep.car.2.in prin.libr. 6.de legi. car.

car.antep.ante,car.pen.a terg. ⁑ Necessarium est multa relinqui,quę emendatione successoris indigeant,sed nimium mutare leges,est hidrę caput amputare. ⁑d.li.4.& car.232.ante.⁑ multiplicatio pernitiosa est.mortales aliquę & mutabiles esse debent,aliquæ non,ut per Catonē in lege Oppia abroganda,de qua Liu. ⁑ lib.34.in prin. car.2.ante.in fin. ⁑ mutabiles secundum tempora,ubi supra.a ter.in prin. nulla lex satis commoda omnibus esse potest. ⁑ Plato de regno.car.antep. ante.in fin.Liu.lib.34.ubi supra.Plutar.in Solonis uita.car.pen.27. a ter. in med. ⁑ Non arduæ,non uiolentæ, sed leues sint. ⁑ Plato libr.2. de legi.in arg. ⁑ Iuris ciuil.qualitas,& quomodo. Budæ. in pand. 1. ⁑car.6.7.11.a terg.56.60.62.⁑ Dat ueniam coruis,&c. Rus ciuitas. Ad amussim.prou.de quibus Eras. ⁑ nu.1436.leges comparatæ aranearum telis per Anacharsum,de quo Vale.cap.sapi.dicta. ⁑ Plutar. in Solone.car. 2. ante. in med. ⁑ non tantum leges requiruntur, sed executores.Plato epist.11. & in uer. Sapientia sine uiribus.in cap. milites. ⁑ Colu.libr.3.cap.3. ⁑ Lex magistratibus præesse debet,non ē contra. ⁑ Plato epist.8.in prin.lib.4.de legi.car.pen.ante.in fin.Plin. in paneg.car.372.Plutar. in apophtheg. Lacon. car. 175.de Pausania. Tul.lib.3.de legi.in prin.Liui.lib.10.car.2.in fin.in Fabio Max.Budæ. car.60.ubi supra. ⁑ breuis est proponenda lex, quo facilius teneatur & sine prologomine. ⁑ Sen.epistol.94.in med. hanc partem,&c.car. 50.in fin.⁑ Ius publi.ius Quiritum, ius milit. ius gentium, ius ciuile, ius consul. ius magistrat. ⁑ Geu.lib.1.car.18.car.26.⁑

Lex prædiatoria,lex item prædatoria,&c.nota in uer.Vxor. car.ult. Inuentores habentur Solon,Lycurgus,Moses,Asclepiades, Numa Pōpi.Phoroneus,Plato,Diodo. ⁑libr.2.car.ulti.Xenop.lib.de æquiuo. car. 111. ⁑ Aethiopes primi leges dederunt Aegyptijs, Grę cis Aegyptij, Romanis Græci decem tabulas concesserunt,quibus duæ additæ. ⁑ Diodo.lib.2.in fi.lib.4.in prin.⁑

DE LIBERALITATE.

Liberalitas dicta est quia homine libero digna,nihil enim honestius & magnificentius quam pecuniam cōtemnere si non habeas, si habeas, ad beneficentiam liberalitatemque conferre. Multitudinis amor uehementer commouetur fama & opinione liberalitatis,beneficentię,fidei. ⁑Tul.in 1.offic.car.11.lib.2.in med.car.38.42.Ponta.lib.de liberalit. car.1.110.Ioui.in Solym.Impera.Turc.& in Baiazith. eius auo. ⁑ Si cum iustitia,& cum religione.De Dumnorige heduo.Cæs. ⁑ libr. 1. gall.car.6.& car.12.⁑ Gratia & largitione plurimum poterat. Claros largitas facit,odiosos auaritia.de Iul.Cæs.Apia. ⁑ lib.2.in prin. ⁑ Fælicitate quadam gratus multitudini, quæ ut plurimum liberales colit

lit ac diligit. § lib.3.in med.de Aug.car.111.a terg.ubi de M.Ant.§ Cæsaris primi memoria dona ac liberalitatem milites inuitant, & cæ. § & in Parthico.in fin.car.4. fin.in fin.325.§ de ipso Mar. Antonio triumuiro. Omnino quidem neque audacia neque tolerantia,&c.ætate illa splendidiorem quempiam fuisse,&c.Simplicitatem, largitionē, magnificentiam,&c. § Boet.in 2.de consolat.car.2.Geu.lib.1. car. 184.187.in fin.289.Iouius in Orcha.2.in prin.in Baiazith.2. car. eius ult.Machia.lib.4.histor.car.119.a ter.Cyrus,de quo Xenop.lib.8.car. 5.fin.152.a ter.§

Fides oportet sibi faciat amicos, quorum comparatio nullo modo fit ui, sed beneficentia potius. De Smycitho Plutar. § in apophtheg. car.127.§ De Nicanore in Phil.ipso ubi supra. Quando improbanda not.in uer.Benefic.

Ingenia euocantur benignitate principum,infra.in uer.Præmiū.honestior in eos qui suis facultatibus liberales sunt, captos a prædonibus redimendo æs alienum soluunt.filias eorum collocant.ex Thephrasto.

Item & iure cauere,consilio iuuare,opera,industria. § Plin.epist. 4.lib.2.si pluribus,&c.§ Sed cui multum est piperis. § Eras.prou. 260.ante.§ Qui lucro tantum seruit,facit iniuriam dignitati. In legibus Dei,not.Iosep.lib.4.antiquit.car.ult.car.2. in fin.§ de Pelopida Plutar. § in eius uita,in prin.Ponta.lib.de liberalit.ca.1. in fin.§

Promus magis esse decet,quam Condus. prou.de quo Eras. §car. 182.car.128.§ Quia largitio non habet fundum. Tibi quidem accipere satis est, mihi satis dandi non est.Perillo dixit Alex. Mag. de quo Plutar. § in apophtheg.car.129.ante.Geu.libr. 1. car. 362.a D.Io. Perig.Contra in uer.Benefic.§ Liberalitatem iucundiorem facit debitor gratus, Clariorem ingratus. § Pli.in suo paneg.car.351.in fi.§

DE LIBERTATE.

Libertas est potestas uiuendi ut uelis, sub legibus tamen & principibus,alias non est libertas,sed aduersans libertati. § Ponta.lib.de obe, 4.car.5.cap.Optimam.in fin.car.31.a tergo.§ Nulli rei seruire, non necessitati,non casibus fortunæ. § Sen.epist.51.in med.Quomodo, &c.episto.110.in fin.liber est autem,&c.§ Liberam linguam,operā seruam habere oportet. §Plau.in Persa.car.4.cap.Pensum.§ Aperto pectore,ut est prou.de quo Eras. § car.274.ante. 298.§ Iubentis aperte loqui,&c.Libertas animi est omnino retinenda,alia subijciēdo sibi,se nulli,&c. § Sen.epist.37.quod,&c.epi. ult.in med.Ponta. de magnan.car.25.& seq.cap.In hoc autem,&c.§

Iucunda libertas,quam misera sub dominatione uita est. Asinius in epist.ad Cicero.lib.10.minime mirum,&c.Libertas quæ sera, tamen, &c.

&c. ❴ Virg.eg.1.❵ Satis habet dulcedinis. ❴ Liui.lib.2.car.2.an te,in Tarquinijs exactis.Cæſ.lib.3.gall.car.3.Plaut.in Capt.car.5.cap. Aduorte,&c.❵

Liber captiuus auibus ferè conſimilis eſt.Semel fugiẽdi ſi data eſt oc caſio ſatis eſt, & cæ. Nimia autem libertas & nimia ſeruitus mala ſunt. ❴ Plato epiſtol.8.in med.eius,Geu.libr. 1.car.146.195.& in uer.Princeps.❵ alibi.Liberum arbitriũ in uer.Caſus.Seruitus extrema eſt cum uitijs deditæ rationis propriæ poſſeſsione cadere. ❴ Boet. in 5.de cõ ſolat.in prin.car.58.59.❵ Dependet a prouidentia diuina. Reliquit enim Deus hominem in manibus cõſilij ſui. ❴ Eccl.cap.15.c.❵ An quiſquam eſt alius liber,niſi ducere uitam cui licet ut uoluit, & cæ. ❴ Perſ.Sat.5.in med.Ponta.de quo ſupra.lib.de fortit.2.cap. de ſeruit. toleran.car.77.ante.❵ Potior libertas cum paupertate,quam ſeruitus opulenta.Fab.eſt de ceruo & equo,de qua Orat. ❴ lib.1.epiſt.ad Fuſcum.c.204.❵

DE LINGVA.

Lingua grauius caſtigatur quam ullum probrum, nec magnam rem ſuſtineri poſſe credunt ab eo,cui tacere graue ſit, quod homini facillimum uoluit eſſe natura. ❴ Curt.lib.4.in med.car.26.ante.Geu. libr. 2.car.140.& car.151.epi.Hauendo, &c. Plutar.in Thimole.car.ult. in prin.❵ multi ea natura ſunt, ut moleſtius uerba quam facta ferant, grauius contumeliam quam detrimentum ferendam arbitrati. Leuiſsima res eſt oratio.prou.de quo Eraſ. ❴car.239.car.154.❵ Lingua quo uadis? plus ſcire ſatius quam loqui. ❴Plaut. in miles. cap. Inde ignem.in fin.in epid.car.1.a terg.❵ Linguæ proprietates not. Cæl. ❴ lib.3.cap.32.❵ Dixiſſe quandoque pœnituit,tacuiſſe nunquam,dicebat Xenocrates,de quo Vale. ❴cap.ſapi.dicta.Iaco.Apoſt.epi.cap. 3.plura.Plut.lib.de educa.liber. car.4.fin.❵ Linguam nullus hominum domare poteſt. noli contendere uerbis. ❴ Paul. ad Thimot. 2. cap.2.c.Gel.lib.6.cap.11.❵ Cum inquinatiſsimis hominibus nõ eſſe conuitio decertandum, neque in maledictis aduerſus imprudentes & improbos,quia,&c.Nihil tam uolucrum quam maledictum,nil facilius emittitur,citius excipitur,latius diſsipatur. ❴ Tul. in oratio. pro Plancio.car.270.in princip.Plaut.in curcul.cap.I tu præ. car. antepen. ante.in bachi.car.2.a terg.❵ Indignis ſi maledicitur, maledictum id eſſe dico,&c.mali ſunt homines qui bonis dicũt male,qui dicunt quod uolunt,audiunt quod non uolunt,iuxta Sophoclis dictum,ubi uerba te mere fuderis,dum quæ uolens dixti, uiciſsim eadem illa nolens audias. ex Hom. ❴ lib.20.Ilia.in med.car.234.❵ ex Cæcilio, de quo Gel. ❴ lib.7.cap.17.in fi.❵ Audibis male,ſi male dicis mihi. ❴ Plut. lib. de

de utili.ab inim.car.3.Erasm.prouer.car.12. Senec. de remed. fortuit. in med.car.73.a terg.in med. § malis displicere est laudari, &c.Imago animi sermo est,qualis uir,talis oratio. § Senec.lib.de moribus in princ.& a terg. Plutar.lib.de liber.educan.car.4.fin. §

Actionis umbra est oratio.Ex Democrito.Tacere debet iuuenes coram senibus.Qui alterum incusat probri,ipsum se intueri oportet.Omni uitio carere debet, qui in alterum paratus est dicere. § Plato libr. 4.de repub.car.1.in fi.Plaut.in trucul.car. 305. in princ. cap. ad fores. Tul. in Salust. & infra. in uer. Vitium. § formicarum & murium est mordere. § Plutar.lib.de cohib.iracun.car.447.in fi. §

DE LOQVACITATE.

Loquacitas improbata,Crestalogos,ut silentium. petulantiæ uerborum cohercendæ uallum oppositum est dentium,&c. § Eccl.cap.28. in fi.Gel.lib.1.cap. 15. § Malim indisertam prudentiam quam stultā loquacitatem.Linguam non uulgandam,sed recondendam dicebat Hesiodus.unde linguaces,blaterones,locutuleios, obstreperos, rabulas,&cæ.ubi supra.Vbi uerba sunt plurima,ibi frequenter ægestas. § prou. cap.14.c.cap.25.b.cap.28.in fin. § qui se iactat & dilatat, iurgia concitat,&c.noli citatus esse in lingua tua, & inutilis ac remissus in operibus tuis. § Eccl.cap.4.in fi. § minimum cum alijs, plurimum secū loquendum.coherce linguam,uentrem,libidinem, &c. § Senec. ubi supra.lib.de moribus.Ponta.lib.1.de sermo.cap. de loquac. de Verbosis.lib.de obed.3.cap.Quoniam autem. § parum prouidum est sperare ex alijs,quod tibi ipse non præstes.Velox sis ad audiendum,tardus ad loquendum,nisi obsit silentium,ut infra.in uer.Verec. § Iaco. Apos. episto.sua.cap.1.c.Plin.episto.10.lib.2.hominem.Geu.lib. 2. car.4. § Qui moderatur sermones suos prudens est. corrumpunt bonos mores colloquia mala. § prouer.cap.17.in fi.Pau.in episto. 1. ad Corint.Erasm.prouer.car.132.in fi. car. 36. ante. § Non est eiusdem & multa & oportuna dicere. In multiloquio peccatum inest, hic nullus uerbi pudor,&c. § Iuuen.Sat.2.car.2.in fi.Machia.lib.2.discurs.cap.26. § loquendi intemperantia orationem inanem & stolidam reddit. per Licurgum,de quo Plut.in eo. § car.4.in fi.Alcia.fab.19.de noctua.159. 175. § in detractorem.negligere satius est. § Geu.lib.1.car.194.li. 2.episto.1. §

Littore loquacior.Erasm.prouer.222.car.Canem timidum uehemētius latrare. § Curt.de quo infra.in uer. Timor. § Quidam sunt ut canes,qui non pro ueritate,sed pro consuetudine latrant. § Senec.lib. de remed.fortuit.cap.Male de te,&c.Ponta.lib.1.sermo.cap.de contentiosis.lib.4.cap.dictorum salsorum.car.230. § Male audire & maledi-

cere tibi facillimum & promptiſsimum.mihi maledicere inſuaue, malè audire inſuetum eſt. Cato, de quo Plut. in eius uita. § car. 2. in fin. § Qui neſcit tacere, neſcit loqui. §Senec. ubi ſupra. car. 71. & in ſuis prouerb. § Qui prius reſpondet quam audiat ſtultum ſe eſſe demonſtrat. § prouerb. cap. 18. c. § ita Q. Metellus Numid. de quo Gel. § libr. 6. cap. 11. § Conuitijs abſtinendum, ut mulieres quæ iratæ contendũt mutuo mediam in uiam multa uera & non. § Hom. in 20. ilia. in medio. § Indiſciplinoſæ loquelæ non aſſueſcas os tuum. § Eccle. capit. 23. c. § Cum inuicem uerbis turpibus maledicunt, muliebres habentur. unde odia & inimicitiæ grauiſsimæ naſcuntur. § Plato li. 11. de legib. car. ult. in princip. § Verba quædam ſimilia ſunt cupreſsis, dicebat Phocion, de quo Plut. § in apophtheg. car. 137. § quæ pulchræ & ſublimes fructum tamen non ferunt. Sapientiæ tempeſtiuum eſt ſilentium. § lib. de educa. liber. ubi ſupra. car. 4. fin. ante. Gel. lib. 1. capit. 15. Alcia. fab. 190. 192. § Hirundinum muſæa. § Eraſ. prouer. car. 151. in fi. § dodoneum æs. § car. 9. a terg. § Inabſurde locutum. § car. 298. § de plauſtro loqui. § car. 101. § Lingua quo uadis? § car. 154. ante. § minus de iſtis quam de ranis paluſtribus. § car. 244. § larus. § 153. § dente Theonino radi. § car. 156. § Zoilus, Ne mihi, &c. § car. 185. 186. § dentem dente, &c. Ne puero gladium. Stulto doctrina compedes. Linguam nequam audire noli. § Eccle. cap. 21. c. cap. 28. § percontatorem fugito, & cæ. § Orat. in 1. epiſto. ad Lollium § Et ſemel emiſſum uolat uerbum, &c. In manibus finis belli, in conſilio, uerborum. § Hom. in 16. ilia. in med. eius. § Tacenda dicenda locutus. § Orat. ubi ſupra. car. 201. ad Mecenatem. prouer. car. 302. § Pauciloquus ſed eruditus, ſapiens tacebit ſed uſque ad tempus. § Eccle. cap. 20. a. § Ne temere loquaris, pauci ſermones tui, omni negocio tempus eſt & oportunitas. § ubi ſupra. cap. 5. a. 8. a. 32. a. § Si coruus poſsit tacitus paſci. § Orat. lib. 4. oda. 1. in fi. lib. 1. epiſto. ad Sæuam. car. 215. Eraſm. prouerb. car. 328. § Bis interrogatus unum da reſponſum. § Eccle. cap. 32. b. § Inter ſenes parce loquendũ. Pudor in iuuene ſeniorem interrogare. § Home. lib. 3. odiſſ. car. 1. a terg. prouer. cap. 10. c. § Qui moderatur labia ſua prudens eſt. Altiſsima flumina minimo labi ſono. Canem timidum uehementius latrare, & in uer. Timor. § unde Alcia. fab. 51. de Archiloco & ueſpis. Curt. de quo ibi Valer. c. de inſtit. antiq. car. 31. in fi. § Taciturnitatem optimam ac tutiſsimũ rerum adminiſtrandarum uinculum, &c. habet ſuum uenenum blanda oratio. Sen. in ſuis prouerb. Doſon dicitur multa promittens, pauca exequens. Plut. in Paul. Aemil. uita. § car. 1. in fi. de Phil. Maced. rege. § Maledicus in principes ut

ut est hodie Petrus Aretinus. sic Neuium fuisse, notat Gel. § lib.3.capit.3.in fi. § plura de Plauto.

DE LOCVTIONE.

Silentium.infra.

Locutio & pronuntiatio debet esse composita & ornata cum sententijs, ut de Cicero. Budæ. § in pand.1.car.14.a ter. § Sine contentione uox, nec languens nec canora. Sermo nulli uitium indicans, sed sale conditus & facetijs delectabilis, &c. § Tul.in 1.offi.in med.car.26. lib.2.in med.car.38.in fi. 41. a terg. § cum comitate affabilitateque popularibus uerbis & usitatis. § Macrob.lib.1.Satur.cap.5.in prin.§ Qui dulcis eloquio maiora reperiet composita uerba fauus mellis, &c. § prouer.cap.16. c. § Gorgiam audiui decentem persuadendi facundiam artibus cunctis præcellere, quæ cuncta non ui sed sponte sibi subijciat, longeque artium omnium optima sit. § Plato in Phileb. car.pen. a terg. Plut.lib.de lib.edu.car.4.fin. §

Quiete loquendum, composita sit oratio, lenis. In oratore autem cōcitata & uehemens. § Plato in Charm.car.2.ante.in med. § de Carneade & alijs. § Senec.episto.40.Quod, &c. § de Cicerone, Fabio, Gracchis. Tul.& ipse. § lib.1.Tusculan.car.2.Plut.Macro.lib.1.capit.5.Ponta.lib.2.de pruden.cap.Affectus, &c.& libr. de magnanim.1.car.241.a terg.cap.hanc ipsam. § Vox grauis ac plena, non muliebris uel puerilis, languida, petulans. Orat.breuis, constans, expressa, inconfusa, non uana, insidiosa, fraudolenta, præpropera, diuagans, præcipitata. neque relanguescant actiones, nec impetu aut furore præcipitentur, &c. § car.172.a terg.Plut.lib.de liber.educ.car.113.in fi. §

Orator esse debet rerum humanarum, morum, & animorum peritus, non affectare. § Plato in Phedro, in arg.in fi. in apolog. in princ.car.1.in med. Senec.in declamat.car.90.in prin. § magna debet esse eloquentia quæ inuitis placeat.

Ne moleste scribas & loquaris. Sermonis publi.uerba placent. Ouid. § in 3.de arte. § Consuetaque uerba, &c. § Gel.lib.1.cap.10.li.11.cap.7.lib.19.cap.ult.lib.ult.cap.1.Macrob.lib.1.cap.5.Senec. epi.114. Quare, &c. Orat.in poet.pluribi. § Vt siluæ folijs. § lib.2. epistol. ad Florum. § Quæ priscis memorata Catonibus, &c. § Ponta. lib. 2.de sermo.car.1.de ueracib. § Vox faucibus hæsit. Mutus Hipparchion. Non impetam lingua. Canina facundia, asperitas agrestis. prou. de quibus Eras. Indoctum doctumque fugat recitator acerbus, agrestis. § Orat.in 1.episto.car.206.in poet.in fi. § recitator acerbus. Si uis me flere dolendum est. Nemo adeo ferus, qui non mitescere possit, &c. § Orat.episto.1.car.188.Home.lib.6.Ilia.in med.car.68.a terg. § Si

uoluerit dicentem audire. § Erasm.prouer.Venter auribus. Ponta.in 5.de pruden.car.antepenul.cap.extant,&c. § difficile est ad uentrem uerba facere qui auribus careret. § car.223. § Colobotæ dimidiata proferentes. § Cæl.lib.3.cap.30. § Demosthenis magna pars abest quod legitur potiusquam auditur. § Valer.cap.quantum momentum.in fi.car.183.Geu.lib.1.car. 61. § Ore loquendum non digitis, ut per Augustum ad Tiberium,nepotem. § Agrippa.cap.21. Gel.li. 1.cap.5.in fi.de Hortensio. §

DE LVXVRIA.

Volupt.infra.

Luxuria mater inopiæ atque crudelitatis. § Plaut.in Trin.c.1.car. 291.primum mi Plaut.&c.Lact.li.6.c.23.Spart. in Ingenuo,ex 30.tyran.car.256. § hominē luxuriosum crudelissimum esse. Alcia. § fab. 150. § de amore,& morte.Errabat socio mors iuncta,&c. § Agrip. c.63.in fin. § de illust. uiris ideo inquinatis. Sine Cerere & Baccho, &c. § Teren.in Eun.de quo Eras.prouer.1297.1593. 1596. 1606. Ouid.lib.de remed.amo. § ocia si tollas,&c.infra.in uer.Ocium.

DE MALO.

Malus uel malignus a furijs oriundus dicitur. § Erasm.prouer.ęrūnis.car.323.a terg.329. § hos Deus male perdet,&c. dicit Plato ipse. § lib.2.de repub.car.2.a terg.psalt.cap.61. in fi. § reddet cuique secūdum opera sua. § prouer.cap.29.c.in multiplicatione,&c. cap.10.in fi. § anni impiorum abbreuiabuntur. Mali quandoque fœlices, boni ècontra.Infra.in uer. Boni. Nec Dij impunitum quicquam relinquunt, quod contra fas, aut ius. § Iosep.lib.18.antiq.Iud.cap.15. § de Tiberio Impera.& Calig.successore.Maleficiorum diuersitatem not.Ponta. § lib.de benefic.car.3. 120. § Maleficorum alij errore ducti, alij prece aut precio, alij ex iucunditate ad nocendum,alij muscarum more gratuito molesti.

Male parta,male dilabuntur. § Home.in 1.odiss.car.1. Orat.oda. 24.lib.3.intactis opul.Curt.lib.8.in med.lib.10.in prin.Liui.lib.9.car. 3.in prin.per Posthumium Cons.Alcia.fab.126.Ioui.libr.18. histor.in med. § Non est diuturna possessio in quam gladio inducimur. Tul. § in philipp.2.car. 174. § Nulla potentia scelere quæsita diuturna est. male partum male disperit. § Plin.lib.18.cap.5.in prin. Plaut.in pen. cap.satis,&c.Erasm.prouer.car.102. § Qui festinat ditari, ægestas super ueniet ei. § prouer.cap.13.b cap.23.a.cap.28.c.d.Eccl.cap.14.in princip.cap.27.a. §

Qui aceruat iniuste,alijs congregat. Noli anxius esse in diuitijs iniustis. § cap.40.b.c.cap.5.c. §

Qui

Qui mature quæsiuit pecuniam, nisi mature parsit, mature esurit. § Plaut.in curcul.cap.beatus.Senec.episto.75.in med.epi. &c. §

Quisquis illa sine ratione possedit non diu tenuit, & in uer. Deum spernentes. Malũ lucrum, Salis onus unde uenerat. prouer.de quo Eras. § car.102.a terg.car.261. § praua consilia duri rerum exitus sequuntur. § Ioui.lib.18.in med.car.397.in princ. § Deum spernentibus aduersa omnia. § psalt.cap.1.5.7. §

Malum tenendum ne peius sequatur.prouer.ex Plauto, de quo Eras. Notares.ne cinerem uitans, &c. Malũ malo, &c.& in in uer.Ignis.supra.

Peius est parta amittere quam non acquisiuisse. § supra.in uer.Bona. § Mala & bona iterantur sæpe. Mala de facili augentur & promouentur, difficulter sedantur. § Machia.lib.3.histor.car.77.a ter.libr.2.car.53.Salu.lib.de repub.car.101.in fi. § Malus est nemo gratuito. Malis ex pluribus minimum eligere, & in eo bonum aliquod si inest. § Tul.in 3.offic.in princ.car.51.in prin.Sen.in suis prou. § Cito improborum læta ad pernitiem cadunt.

Mandata quomodo exequenda.infra.in uer.Obedientia.

DE MENDACIO.

Veritas.infra.

Mendacium Dijs & hominibus est odiosum. § Plato li.2.de rep. car.ultim.ante. in fin. § Mendacij omnis natura expertes sint, neque sponte mentiantur, sed omnem oderint falsitatem, diligant ueritatem. Quid familiarius sapientiæ quam ueritas: ergo statim a pueritia ueritatem omnem decet summopere affectare, nempe ubi dux ueritas est, malorum chorum subsequi non dicemus? § plura in Hipp.2.in fin.& li.3.car.1.in fin.lib.5.de legi.car.3.ante.in fin. § A mendacio abstinendum est. Veritas dux est tum dijs tum hominibus omnium bonorum, cuius particeps esse debet ab initio. In ueritate uitam agat, fidus hic certe est, infidus qui sponte mentitur, qui non sponte amens, &c. mentiri est seruile uitium, & a cũctis mortalibus odio insectandus. § Plutar. lib.de libe.educan.car.4.fin.in fin.117.libr.de uitanda usura. car.3.in prin.360. & in Epaminun. uita per Probum.in prin. § Persæ secundum arbitrantur delictum mentiri.prouer. uero debitorem esse, quia & qui debent mentiri etiam coguntur. Veritatis diligens nec ioco mentitur. Ex sese finxit, uelut araneus. Ex Plutar.Eras. Mendacem oportet esse memorem. § Eras.prou.car.171.Homerus in 14.Odiss.car.3.in fin. § Mendax & inimicus. Nullum tamen est tam impudens mendacium quod teste careat. § Plin.lib.8.cap.22. § Quandoq; permissum, ut in principes ad subditorum utilitatem. Patroni quandoque inducunt uerisimile etiam si minus sit uerum defendere. Ex Panetio Tul.

asserit. § in 2.offic.in med.Sen.epist.79.in fin.expecto,&c. § Prudentis est & utilitatem & necessitatem cum uero falsoque pensitare, ut & in medico, cui est permissum quandoque, & in rebus dubijs uel aduersis decet. § Ponta.lib.2.de sermo.cap.mendaces,ut per Aristot. & alios.lib.4.de obed.cap.Quæri etiam.car.36.Plato d.li.3.de repu.car. 226.in fin.eius.3.ante.in fin.lib.5.car.3. § Mentiri licet uel hostium uel ciuium causa ad communem ciuitatis utilitatem. § Sen.epist.79. in fin.expecto,&c. § Quæ decipiunt nihil habent solidi. Tenue est mendacium.placet si diligenter inspexeris, mentiri grauis est infamia per quemquã (si inulta) § Herodi. in Medorum moribus.lib.1.cap. 9.in fin.Aemil.lib.8.in Lud.rege.46.car.364. in prin. § Vt & Alapa percuti,ut infra.in uer. Signa.

DE MEMORIA.

Memoria est signatarum rerum in mente uestigia tenere, diciturque musarum mater. § Plutar.lib.de libe.educ.in med.car.5.fin. 116.ante. § Sensus conseruatio,obliuio exitus,& paupertatis parens.Disciplinæ cella penaria dicitur. § Plato in Phil. car. 36. a terg.Alcia.fab. 66.Tul.lib.de seneċt. in med. § Exercitatione conseruatur & augescit.Necessarium uitæ bonum. § Plin.lib.7. de memo. § Addiscenda scientia est, non scribenda, more Pithag. § Tul.ubi supra.ubi de Catone.car.5,car.9.a terg.Plato in Phed. in princ. in arg.& in prin.li. 2.in fin.car.ult.a terg.libr.7.de legi.car.antepen.a terg.in med.epist.2. in fine. § Nihil scribere, sed addiscere.Memoria iurisconsultorum, sententia philosophorum,&c.Tul.de quo Budæ. § in pand.1.car.11. a terg. § Fontes aliquos inducere memoriam uel obliuionem no.Pli. § lib.31.cap.2. § Et proprij nominis,Caluisius Sabinus, è contra ex nulla memoria seruos ad hoc tenebat. § Sen.epist. 27. Tu me, &c. § Sæpe quod in manibus habent aliqui perquirunt. § Plato in 4.de rep. car.3.ante in med.Erasm.prou. car. 174. § Tanquam meum nomen § car.183.Plato etiam in Tymeo.car.2.ante in fi. § Tenacior in pueris quam in senibus,alia not.in cap.de mem.de exemplis.

Memoria artificialis quomodo,Carda. § lib.14.car. ult. § Post Cicer.in sua rethor.rationem addiscendæ scientiæ & memoriæ mandãdæ notat Cæs. § lib.6.gall.car.5.in fin. § de Druidis sacerdotibus. canes præter hominem memoria excellunt.Plin. § lib.8.cap.40. §

DE MEDICINA.

Medicina tripartita habetur, logices id est rationalis, empirices ab experientia,methodices cõmunis,ut fuerunt Hippocrates, de quo Pli. lib.26.cap.2.& 3.lib.29.cap.1.in princ. § Serapion, Archigenes, & Themison.Vn ũgenus dicitur Dieterica.2. Pharmaceutica.3.Chirurgica.

ea. § Agrip.cap.82.de medic. ipsa. § Medicina omnibus imperat, & Imperatoribus ipsis.Plin. § in præfat.lib.24. § A Deo inuenta. Plin. § lib.27.in præfat.lib.29.in prin. § Medicorum turba interfecit regem.Plin. ubi infra. § Dion in Adriano Imper. in fin. § Nullam artium inconstantiorem dicit ipse Plin. § in præfat. libr. 29. ubi plura. § Vt de philosophiæ naturalis incertitudine, disputat Lactan. § lib.3.cap.3.§ Ita & de medicina perspiciendum cognoscendumque periculo nostro. § & cap.4.de hac Plutar.lib.de tuenda ualit.car.1.§ Mutatur ars quotidie.per annos.60.stetit Roma sine medicis, non autem sine medicina. Aegyptij singuli singulam curant ægritudinem. § Herodo.li.2.cap.6. in med. § Et ut Cato ad filium de Græcis ubi supra.Quandoquidem ista gens suas litteras nobis dabit, omnia corrũpet. Tunc etiam magis si medicos suos huc mittet.Iurarunt inter se barbaros necare omnes medicina.&c.per experimenta mortes agunt. Iatrocles dicitur a Plato.in Crit. § car.3.in prin.125. § Medicoque tantum occidisse hominem summa impunitas est.Aliena uiuimus opera. § Plin.lib.26.cap.3.libr.24.capi.1.Agrippa.cap. 82.de medici. § Postea fraudes hominum & ingeniorum capturæ officinas, &c. Statim compositiones & mixturæ inexplicabiles decantantur, remedia uero quotidie pauperrimus quisque cænat,&c. Vnde prou.Deorum manus. nos elaborata ijs abscondere ac supprimere cupimus & fraudare uitam alienis bonis,ita recondunt qui aliqua nouere inuidentes alijs, &c. Leonicenus autem Vicetinus lib.de simplicibus ad Politianum in Plinium,ubi de Barroccio Episcopo Patau.de herbarũ nominibus posteris & incognitis.Ergo medicinis incertæ proprietatis.In coniectura rerum latentium uolunt esse medicinam,ab his qui parum artis esse in obseruatione experimentorum credunt. § Budæ.in pand.1.car.28.Garimber.plura lib.ult.cap.pen.de fort. medicorum. § de Petro Leone in puteum præcipitato,de Mattheo Curtio,&c. § Geu.plura libr. 1. car. 301. § late, de Hippocrate,Crisippo, Erasistrato,Euperite,Herophilo, Aschlepiade, & Anton. Musa, urbe tales pluries pulsi,& cæ. § car.318. §

DE MEDIOCRITATE.

Mediocritas quæ & temperantia,uirtutis proprium laudatur,in uita. § Plato late li.de temper.in Charm.lib. 8.de rep.car.pen.a terg.libr.5. de legi.car.2.Plutar.lib.de cupidi.diuit.car.1.a tergo.de uirt.mor.car. 2.40.Sen.epist.5.quod pertin.&c.epi.80.Naufrag.lib.de form. hon.uitæ, cap.de continentia.c.72. §

Adrastia Nemesis. § lib.de tranqui.uit.in princ.car.149.in fi. Sestert.Eras.prou.198.Orat.in 1.sermo.Sat.1.in fin. § Est modus in re

bus sunt certi denique fines. Omnes uirtutes moderatione quadam reguntur. § Tul. in oratio. pro Murena. § Auream quisquis mediocritatem, &c. Nullus argento color est auaris, &c. nisi temperato splendeat usu. Singula quæque locum teneant sortita decenter. § Orat. li. 2. Oda. 10. 2. 3. in poet. car. 2. a terg. & car. pen. ibidem. § Medium & tolerabile rebus recte cõcedi. Inter utrunq; tene, medio tutissimus ibis. inter utrunque uola. § metham. lib. 2. §

Sed humana turba expers est temperantiæ. § Plato libr. 5. de legi. car. 2. in fin. §

Dimidium habetur proinde plus toto, quomodo. § Plato li. 3. de legi. car. 3. a terg. §

Quia dimidium moderate se habet. § & lib. 6. car. antepe. in fin. § Vitiosum est quod nimium est. § Sen. libr. de tranqui. uit. cap. Placebit. car. 153. in fin. Eras. prou. 895. §

Nequid nimis, ut & infra. § Plutar. in sua consolat. car. 5. fin. Plato in Menex. car. 3. 214. ante in med. § Nam qui ita se comparat, &c. § Orat. epist. lib. 1. car. 208. §

Cui placet alterius sua nimirum odio est sors. In culpa est animus. Tu quamcunq; Deus tibi fortunauerit horã, grata sume manu. § car. 205.

Lætus sorte tua uiues. § Orat. epist. 1. lib. ad Fuscum. lib. 2. epi. ult. in fin. Xenop. lib. 1. in fin. car. 24. a terg. Sen. lib. de tranqui. uit. cap. & ad aliquid. cap. Placebit. car. 154. in prin. § Omnis uita seruitium est. Assuescendum igitur conditioni suæ, &c. §

Maritimus cum sis ne fias terrestris. prou. de quo Eras. § car. 272. Pau. in epist. ad Rom. cap. 11. c. § noli altum sapere. Paruum parua decent. Vitæ me redde priori. § Orat. ubi supra. car. 200. § Spartam nactus es, hanc orna. prou. § car. 184. Tul. epist. ad Atticum. libr. 4. Multa, &c. § Præsentem fortunã boni consule. § prou. de quo. car. 222. § quod adest memento componere æquus, &c. Cum sis mortalis, &c. Sors tua mortalis nõ est mortale quod optas. Ouid. § in 2. methamor. car. secunda. § Altiora te ne quæsieris. Deus ridet si mortalis ultra fas trepidat. § Orat. Oda 29. libr. tertio. in medio. Eccl. capitu. 3. c. § Vt calceus si pede maior erit, & cæ. Ne supra pedem, itẽ ad pedem. Quam scit uterque libens igitur exerceat artem. § Ora. epist. ad uilicum in fin. Pau. de quo Ponta. libr. de fort. 2. car. pen. in fin. 297. in fin. Ad Corinth. cap. 17. b. Eccl. cap. 17. in fin. in epist. ad Rom. cap. 12. b. § Contra naturam est torquere corpus & squallorem appetere. § Sen. epist. 5. in med. Quod, &c. episto. 8. Tu me, &c. in med. epist. 4. in fin. perseuera, &c. § Lex naturæ est non esurire, non sitire, non algere, ut famem sitimque depellas, &c. non splendeat toga, &c. phi

losophia

losophia permittit sensum communem humanitatem, & congregationem, frugalitatem exigit nō pœnam. Corpori tantum indulgeas quātum bonæ ualitudini fas est. Cibus famem sedet, potio sitim extinguat. Vestis arceat frigus, domus munimentum, &c. § Sen.d. c. placebit. § Omnia superuacanea contemnenda, &c. § epist. 17. in med. Proijce, &c. § Paruo fames constat, magno fastidium. Paupertas contenta est desiderijs instantibus satisfacere, nam frugalitas est paupertas uoluntaria. § epist. 45. in med. librorum, &c. § Homo est qui natura magistra utitur, ad illius leges componitur, &c. § epist. 118. in prin. Quotiens, &c. § Finem omnium rerum specta, & superuacua deuites. nunquam parum est quod satis est. Vtamur ergo hoc naturæ beneficio, &c. § lib. de consolat. ad Albi. car. pen. in prin. cap. Sestert. in med. § Cum quod tantum satis est sustinendo corpori inuenit ipse suis bonis abundat & fruitur. § Boet. in 2. de consolat. car. 19. a terg. § Corpori indulgendum non seruiendum, discamus continentiam augere. § Sen. epist. 14. in prin. lib. de tranqui. uit. cap. placebit. § Ego assentior tibi meræ uoluptatis, merique doloris uitam fugiendam omnibus esse, & mediam quandam semper tenendam. § Plato lib. 1. de legi. car. 3. ante in med. libr. 5. car. 2. a terg. libr. 7. car. 1. in fin. § A nimio risu, a lachrimis abstinendum. Idem faciendum per fæminas grauidas.

Corporis mundicia laudanda mediocris, ubi supra. § Ponta. libr. de princ. car. pen. a terg. lib. de splendo. cap. de cultu corporis, cap. 2. de apparatu. §

Vestitus & incessus decorum teneant. § Tul. in 1. offic. in med. car. 25. in fin. § Cauendum est ne tardo utamur incessu uel molliori. Vestis uirum facit. prou. de quo Eras. § car. 243. § Exutis pannis uestes nitidas induerat Vlixes, ac protinus alius esse uisus est, ubi supra. Non splendeat toga nec sordescat quidem. § Sen. d. epist. 4. in fin. supra. in prin. § Ponta. ubi supra. In uestitu ne glorieris. § Eccl. cap. 11. a. § Arcta decet sanum, &c. § Orat. epist. ad Lollium, Macrob. lib. 3. cap. 13. in prin. §

Optimus pecuniæ modus adsit, sed præoptāda parsimonia. § Boet. in 2. de consol. car. 19. a terg. Sen. li. de tranq. ui. cap. aduersus. car. 153. cap. Placebit. § Nec ingentes diuitiæ, nec extrema inopia. Excedens parit seditiones, deficiens seruitutem & furta. Tribue igitur Deus quæ necessaria sunt tantum. § prou. cap. 30. b. Ponta. in Aegidio. car. ante pen. in fin. Geu. lib. 1. car. 90. Plato lib. 5. de legi. car. 1. in fin. car. ult. in princ. Orat. in 1. episto. ad Lollium. in fin. § Et prouisæ frugis in annum, equus me portet, alat rex. § Orat. ubi supra ad Sæuam. Erasm. car. 93. §

Tam opulentia quam paupertate artifices praui fiunt. § Plato lib. 4. de rep. car. 1. ante. in med. lib. 8. car. 3. ante. in med. §

Societas modica sit, &c. non cum potentioribus (ut in cap. de princi-pe. car. ult.) multitudo uitanda & solitudo, alternanda etenim. § Sen. epist. 7. Quid tibi, &c. epist. 10. sic est, &c. § Inimica est multorum cõuersatio, recede in teipso, & cum his uersare qui te meliorẽ facturi sunt. Vnus mihi pro populo est, populus pro uno. Fuge multitudinem, fuge paucitatem. Viue cum hominibus tanquam deus te uideat. § Sen. d. c. Placebit, &c. § Congregatio tamen appetenda quandoque. Nullius boni sine socio iucunda possessio est. § Sen. epist. 6. in med. Ponta. li. de conuiuent. car. 1. Plato li. 5. de rep. car. 3. a ter. § Ratio est ut per eum. § libr. 4. de legi. in princ. § Quia ciuitas repleta dolosos animos instabiles infidos mores parit. Versandum est in publicum. ut in uer. Sacietas. Si uitare uelis acerba & tristes animi morsus, Nulli te facias nimis sodalem, &c. Martial. § lib. 12. ad Iulium. §

In uxore ducenda uel pulcra uel deformi not. in uer. uxor, ubi plura. § Gel. lib. 5. cap. 11. § Mediocris pulcritudinis.

In ædificando adhibenda dignitatis & commoditatis ratio & diligẽtia, Vnde laudatur magnificentia in hoc propria eius appellatione. Et Domino domus honestanda est, non è contra. Et qui domum intrauerit nos potius miretur quam supellectilem nostram. Amplior enim domus dedecori sæpe fit ex solitudine. Ita & contractior sordida & angusta. § Ponta. ubi supra. cap. quæ autem. car. 129. a ter. 136. a ter. Tul. in 1. offic. in med. car. 5. fin. de Decoro. Sen. epist. 5. quod, &c. Ponta. li. de splendo. car. pen. de apparatu, lib. de mag. capi. Quamuis autem, car. 130. De liberalit. car. 99. car. 125. 126. ante. Orat. li. 2. Oda. 10. rectius uiues. Colu. de quo Plin. lib. 18. cap. 6. in prin. § Belflorius enim opes totas consumpsit in fundamentis tantum iaciendis. § Pontan. car. 127. in fin. §

In apparatu domestico splendor obseruandus & uitanda luxuries, præsertimque sordities in ornamentis domesticis & suppellectile, cultuque corporis. § Sen. ubi supra. epist. 5. in med. libr. de honest. uit. car. 72. a ter. in princ. § Sint procul a nobis iuuenes ut fæmina cõpti. § Ouid. in Phedra, & in 1. de arte. § Forma uiros neglecta decet, sed sit sine labe toga, & sint sine sordibus ungues, &c. § Tul. in oratio. pro Murena. car. 4 fin. a terg. § Odit popu. Rom. priuatam luxuriã, publicam magnif. diligit, non amat profusas æpulas, sordes, & inhumanitatẽ multo minus. Distinguit rationem officiorum, laboris & uoluptatis uicissitudinem, &c.

In conuiuendo, ede citra crudelitatem, bibe citra ebrietatem. Tantũ uini

uini & potionis adhibendum ut reficiantur uires non opprimantur. Cupiditas comedendi sit quæ per temperantiam coherceri potest. Obest corpori & menti ad prudentiam. Communem in uini potu consuetudinem (si recte fiat) laudate. Vini usus uoluptates doloresque uehementius concitat, &c. plura, in uer. Prandia. Plut. § li. de tuenda ualetud. Ponta. lib. de conuiuent. car. 1. 4. § Modus & retinendus. fugere conuictum ut Periclem fecisse accepimus, uitiosum est. Cum non solum natura, uerum etiam amicitia hanc uitæ cænarumque consuetudinem postulat & conuictum.

Sic uitam in æpularum apparatibus exercere, cum rei profusione, magnopere est reprehendendum, ut de Heliogab. Imperat. ut de Galieno etiam Imp. Anton. & Cleop. Caligula, Vitellio, &c. Mensa enim farta esse debet pro facultatibus & consuetudine large & laute. Per conuictũ iurare solent Scythæ populi. Quali igitur uictu, &c. § Orat. lib. 2. Sat. 2. serm. & in uer. Varietas. infra. Plin. lib. 11. car. ult. § pernitiosissimũ est in omni uita quod nimium, præcipue tamen corpori. Abstinere decet a cibo nimio ac potu, &c. § Plin. lib. 28. cap. 4. in fi. cap. 5. Senec. episto. 6. in med. intelligo. § Plus tamen uiua uox & conuictus quam oratio proderit.

Cibis non uilibus uti, non delicatis, sed usitatis & non magno paratis. § episto. 5. in med. Plin. episto. 3. in fi. libr. 7. tanta ne, &c. Iuuen. Sat. 3. car. penul. a terg. § languorem peperit cibus imperfectus & hęrens ardenti stomacho. Plutar. ubi supra. balnea uitanda, glacies & aqua calida non bibenda, quia pernitiosa ingurgitatio, ebrietas, carnium repletio. & ut in capit. prandere. car. 1. Cænam facere dulcibus cibis acres acutosque miscerẽ, &c. § Carda. libr. 12. de subtilit. in med. car. 457. § ad Senium etiam confert uictus moderatus, expers crapulæ, uini potentioris, Venerisque effætæ, mens læta, somnus prelixus cum exercitatione, non medicamentis, non uenæ sectione utaris. In uoluptatibus, not. in uer. Voluptas. infra.

In educandis filijs uel seruis. supra. in uer. Educatio.

Locutio sit non ægra, non temeraria, sed robusta & mediocris, nihilque agendum, cuius non possit causa probabilis reddi. supra in uer. Locutio. § Tul. in 1. offic. car. 6. fin. Sen. plura. epist. 40. quod, &c. § de uario & aptiore dicendi genere. Vox clara suauisque sit, natura permittente, non contentiosa, lenis, non pertinax, cum lepore. Obiurgationes uitandæ & uerbositas. § supra in uer. Breuitas in dicendo. Ponta. in 1. de serm. car. 2. in princ. lib. 2. car. 3. lib. de princip. car. ulti. Sen lib. de hon. uita. car. 72. a ter. in med. §

Modus & mensura seruanda in quocunque sermone, uera & cognita exponenda,

exponenda, non dissimulanter, sed libere atque aperte loqui, euitando insinuationes flexusque uerborum, aperte quidem cuncta sine iniuria, a fuco infractione effeminatione alienus mollitia, &c. plura. § Ponta. lib. 2. de sermo. car. 2. car. 3. lib. 4. in med. cap. Sed mihi. Plutar. libr. de libe. educ. car. 6. a ter. car. 114. in prin. § Odiosa non sit, non omnino iocosa, non mordax uel dentata.

Incessus grauis esse debet, seruilis properatior. § Plaut. in penul. cap. Ita me Dij. Ponta. lib. 1. de magnanim. car. 242. ante. § Liberos homines per urbem modico magis par est gradu ire, seruile currere. § Plato in charm. car. 2. ante. in med. § Temperantiam esse duco decēter agere singula, & quiete per uiam incedere, Quiete & loqui ac summatim omnia facere quiete. § Tul. in 1. offic. in med. § Cauendū est ne aut tarditatibus utamur ingressu mollioribus, ut similes esse pōparum ferculis uideamur, aut in festinationibus nimias celeritates suscipiamus.

Vt sapienti uiro incessus modestior conuenit, ita oratio pressa nō audax, &c. § Sen. epist. 25. in fin. epist. 40. in fin. quod frequenter, epist. 67. in princi. Claranum, &c. § Sunt adhuc tertia tanquam modestus incessus & compositus ac probus uultus & conueniens prudenti uiro gestus, &c. Qui festinus est pedibus offendet. § prou. cap. 19. in prin. Ponta. lib. de princip. car. pen. ante. §

Non parum etiam in gestu positum est. Sit igitur incessus non mollis, non concitatus, non dissolutus, medium tenendum. Ambulatio iuxta mare, adnauigatio iuxta terram, iucundissima. § Cato prior, de quo Plutar. car. pen. in fin. Eras. prou. car. 191. in uer. Iucund. § Pęnituit secundo si aliquò naui transmitteret, quo pedestri itinere proficisci sibi licuisset, &c. Imperium & mare pulchrum & periculosum. § Geu. lib. 2. car. 422. §

Verecundia idest respectus agendi, quæ mendico non prodest, § ut infra. in uer. Mendicit. uel paupert. Tul. in 1. offic. in fin. Plutar. lib. de uitio. uerec. in prin. § Conandum est ut ex utroque modulata quædam fiat temperatura quæ tollat impudentiam & imbecillitatem. Cato sibi magis placere dicebat adolescentes qui erubescerent, quam qui pallescerent.

Aequalitas in ciuibus amicitiam procreat, Euripides asserit. de quo Eras. prou. Dimidium plus toto. in fin. Aequalitas mortalibus præscripsit, &c. § Plato. lib. 3. de legi. car. pen. in prin. libr. 5. car. pen. in fin. li. 6. car. 2. ante plura. § Quare medium tenere semper oportet. Serui & domini nunquā amici erunt, nec probi & improbi si æqualibus afficiantur honoribus. Verus est enim priscus ille sermo, ab æqualitate amicitiam

tiam procreari. Libertate modice utantur. Temperatam eam salubrem, nimiam esse grauem præcipitem & efferatam. § Liui. lib. 34. car. penul. a terg. in prin. § Duplex est æqualitas. Optimum non facile quis perspiciet. Ad iustitiam respiciendum semper de æqualitate & ad sortẽ. § Tul. lib. 1. offic. car. 25. in fi. lib. 2. car. 3. a terg. § Priuatum oportet ęquo & pari cum ciuibus iure uiuere, neque summissum & abiectum, neque se efferentem, &c. § Tacit. lib. 17. in med. § Nam rebus modicis æqualitas facile habebatur. Sed ubi subacto orbe & æmulis urbibus, &c. Certamina exarsere, præmia tamen præstantioribus danda non quibusque. Enimuero his qui inter iuuenes præstantiores sunt in rebus siue militaribus, siue alijs quibusdam, munera ac præmia danda sunt & alia permulta. Qui autem egregie sese gerens, excelluerit, a quolibet coronandus, &c. § Plato lib. 5. de rep. in med. Polyb. libr. 2. in med. car. 71. in princ. de Acheis. § ad amplitudinem tantam perductos duabus rebus efficacissi. ęqualitate atque clementia. Vrbes sine hominum cætu non potuissent uel ædificari aut frequentari. Ex quo leges moresq; cõstituti. Tum iuris æqua descriptio, &c. § Plutar. in Themist. uita. car. penul. ante. § Vobis igitur propositum est libertatem, & æqualitatẽ maxime admirari, &c. § & in Solone. car. 3. a terg. § Aequalitatem minime bellum efficere, idque opulentis & inopibus placere, &c.

In gubernando nimia seruitus in subditos, uel excessiua libertas. Plato § episto. 8. in med. car. 1. in fi. eius. § Si modum excedat utraque mala, si modum seruat utraque bona, & cæ. Sensit peritus dux Papirius Cons. quæ res uictoriæ obstaret. temperandum esse ingenium suum, & seueritatem miscendam comitati, &c. § Liui. lib. 8. car. penul. a terg. Ioui. lib. 39. car. 5. in fi. § Nimia diligentia uel cura obest sæpius. Tullius § episto. ad Brutum. cap. 552. Messalam habes, &c. § respub. cõtinetur ex duobus, præmio & pœna, est tamen utriusque modus & quædam in utroque genere mediocritas, &c. § Sen. lib. 1. de clemen. cap. quid ergo. § Temperatus timor cohibet animos. Assiduus & acer, & extrema admouens in audaciam excitat, & omnia experiri suadet.

In captandis uero consilijs pernitiosa mediocritas. Ipse inutili cunctatione agendi tempora consultando consumpsit, mox utrunque consilium aspernatus, quod inter ancipitia deterrimum est, dum media sequitur, nec ausus est satis, nec prouidit. § Tacit. lib. 19. in med. in Valente & Cæcinna. § Ita medium se gerendo, nec plebis uitauit odiũ, nec apud patres gratiam inijt. de Appio Claud. § Liui. lib. 2. car. 4. in fi. § & de Herennio Pontium per filium in legiones Rom. sine prælio pressas & inclusas ad Caudinum. § lib. 9. in princ. eius. Machia. in 2. discurs. cap. 15. § Carolo quinto Imper. obuenit idem super captura

ra Franco.regis Aluæ ducis consilium sequẽti, non autem Gueuaræ,de quo Guizar. § lib.16.historiarum.in princ.car.eius. 12. uel 365.Vale.cap.sapi.dicta.exemp.ult.§ In belligerando,studendo Musica poetica,in iudicandis atrocioribus,& in uer.Neutral.de Milit.nu.17. Eras. § prouer.oportet,&c.car. 131.§ Oportet carnes testudinis aut edere,aut non edere. Mediocribus etiam poetis non Di non homines,&c. Certis medium & tolerabile rebus,&c. § Orat.in poet.car.penul.ante.Ponta.in Actio.dial.car.penul.Gel.lib.1.cap.ult.in fi.eius. § In castigando sine ira.

DE MINIMIS.

Minima curanda non sunt.Ridiculum esse enim minimis operam dare,& præsertim leuiter peragere.Qui minuta & tenuia meditantur paupertate premuntur. § Plato lib.6.car.penul.a terg.lib. 8. de rep.car. 3.in fi. Alcia.fab.63.§ In modicis nihil est quod quis lucretur.Econtra, modica spernens decidet paulatim. § Eccle.cap.19.a. Plato libr. 10.de legi.car.penult.a ter.§ Lapides magnos sine paruis bene strui negant architecti.parua simul & magna exquisitius absolutiusque perficiunt.Deus uero qui sapientissimus est & curare potest ac uult magnis prouidebit & paruis, &c. Minorem te ne contempseris . ut de Mure in Leonem per Aesopum.De scarabeo in aquilam.prou. 2601. car. 285. In pauperem te effabilem facito,&c.plura. § Eccl.cap. 4. in princ.& in uer.Spernere,in lib.§ Ob parua præsertim crimina & leues causas in iram non esse currendum. §Sen.li.2.de ira.cap.unde illud.§ Sed etiam capillus habet umbram suam. § Sen. in suis prouer.§

DE MORTE.

Mors est separatio corporis & animę. § Plato in Phedo car.3.in princ.& a terg.Tul.lib.1.Tuscula.car.3.§ mors item est separatio ab illecebris mundi philosophia docente. § Macrob.in somno Scip.cap. 13.in princ.§ malorum minimum, ex quo & uniuersa natura hominum imbecillis est. § Plato lib.9.de legib.in princ.eius.Ponta.lib.2. de fortit.cap.iam uero.§ humanorum finem esse malorum, miseriarũ quies,&c. § Sene.plura in sua consola.cap.Nemo inquis. cap.O ignaros,&c.§ mors est optimum inuentum naturæ,quæ fœlicitatem,calamitatem, lassitudinem repellit & seruitutem,naturæ animantium solutio,uel corporis & animæ seductio . Quã multis uixisse diutius nocuit, ut Pompeio,Catoni,Ciceroni.not.ipse Tul. §lib.1.Tusculan. in fin. & car.54.Priamo etiam,ut not.Iuuen.Sat.10.car. penul.§ Incolumi Troia Priamus,&c.Quid mea interest supra terram an infra terram putrescere,hemina sanguinis in potestate est,&c. § Senec. lib. de tranq. uit.cap.Minabatur.§ Mors duplex habetur corporis & animæ per gehennam.

hennam. § Lactan.lib.2.cap.13.in prin.a ter.lib.7.cap.10.in fi.Tul. in Orat.3.in Catili.car.3.§ mortem a dijs non esse supplicij causa cōstitutam,sed aut necessitatem naturæ,aut laborum, aut miseriarū quietem esse. Itaque eam sapientes nunquam inuiti,forte etiam sæpe libenter appetiuerunt. § Plutar. plura in Solonis uita.car.ult.in princip.§ mortem omnium dolorum & miseriarum expertem & uacuam oppetisse. Malorum medela. § Plut.per Eschilum in consolat.car.5.in prin. Orat.in 1.episto.Ne perconteris.in fi. § ultima linea rerum est. Seruituti & turpitudini anteponenda est. § Tul.in 1. offic. in med. in 2. Philip.car.183.§ melior est mors quam uita amara,& requies æterna quam languor perseuerans. § Eccl.cap.30.c.cap.41.a.Curt. li.3.car. 7.in prin.5.in uer.Fortis. § Semel mori satius est,&c. § Sueto.in Iulio.cap.suspicionem.car.51.Plutar.in eiusdem uita.car. ulti.Eras.prou. Vbi non sis.car.109.§ de filo pendet. § prouerb. car.123.a terg.& car.sequen. dixit Dion de quo Plut.in apophtheg.car.126.a terg. Sen. episto.22.in princip.Iam intelligis. § nemo tam timidus.&c. de Dione Siracus. § Valer.cap.de constant.car.75.Apia.libr.2. in med.cart. 80.in fin. § Homines nos ut esse meminerimus ea lege natos,ut omnibus telis fortunæ proposita sit uita nostra, neque recusandum quominus ea qua nati sumus conditione uiuamus, &c. § Tul.episto.li. 5.famil.Et si unus,&c.§ nulli potest uita secura contingere,qui de producenda nimis cogitat,&c. § Senec.episto.4. in med. § Tam stultum est mortem timere quam senectutem. nā quemadmodum senectus adolescentiā sequitur, ita mors senectutem. Viuere noluit qui mori non uult.Mors necessitatem habet æquam & inuictam, &c. § Senec.epi. 30.in med.Bassum,&c.epist.24.in med. Solicitum, &c. § nihil est terribile nisi timor. Infantes & pueros constat & mente lapsos nihil timere mortem. Turpissimum est ergo si eam securitatem nobis ratio non præstat,ad quam stultitia perducit. §episto.36.Amicum.in fi. § Viuit qui multis usui est & qui se utitur. Qui latitant & torpent, sic in domo sunt,quomodo in conditiuo morientes,mortē suam antecesserunt. § episto.61.in fi.queror,&c.& episto.sequen. § Ante senectutem curaui ut bene uiuerem,in senectute ut bene moriar,bene autem mori,est libenter mori,bona mors est homini uitæ quæ extinguit mala.Senec.in suis prouerb.

Magnus animus Deo pareat,& quicquid uniuersi iubet cunctatione patiamur. § episto.72.in med.Subinde,&c. § una uia est ad tuta uadendum & extrema despicere,& honesto contentum esse,&c. § epis. 75.in princ.epistola,& episto. 77. in med. § Stultissimus est qui fleuit quod ante mille annos non uixerat:æque stultus qui flet quod post mille

mille annos non uiuet. Nullum sine exitu iter est. omne quod genitũ est corruptioni genitum est, frugibus cibisque æruginem, lignis cariem & putredinem, æri & ferro rubiginem, & in omnibus secundum naturã proprium cuique malum ac morbum. § Plato lib. 10. de repub. cart. 3. ante in med. Senec. episto. 77. ubi supra. Subito. § Moriuntur homi nes, decidunt ex arbore folia, & post folium fructificans in arbore uiridi. § Eccle. cap. 1. in prin. Eras. prouer. car. 217. § Sequitur uer hiemem, nox diem. § car. 183. Senec. episto. 67. Claranum. episto. 104. in moment. ante in fi. Home. lib. 6. Ilia. car. 3. a ter. Virg. in 6. Plutar. in consolat. c. 233. a ter. Ponta. lib. de fortit. 2. cap. de orbitate. § Qualis foliorum generatio, talis uirorum. folia quidem fundit humi uentus, & cæ. Quam multa in siluis autumni, &c. § Eras. prouer. 198. a terg. § rosam quæ præterierit, &c. quod sperat hic, ille assecutus est. § Tul. li. de senect. car. 4. fin. in princip. car. ult. ibidem. § Commorandi natura diuersorium nobis non habitandi dedit, peregrinatio quædam uita est, & ut nautæ per tanta penetrantes pericula. § Plato in Axioc. in med. § quique, ut ait Bias, neque inter mortuos, neque est inter uiuos, &c. § Plato in apolog. car. 3. in fi. § nemo scit utrum mors summũ bonorum omnium contingat homini, metuunt autem perinde ac si scirent eam maximum esse malorum, præstatque magis periculum subire, neque mortem, neque aliud quicquam magis quam turpitudinem formidantem. Quæ dicitur uita mors est, &c. § Tul. lib. de somno Scip. car. 2. ante. § Vixisse nimio satius est, quam uiuere. § Plutar. in bachi. cap. iam dudum. Erasm. prouer. car. 1249. § inulti fluctibus iactati, huius uitæ illud prædicant humanum genus fælix ac beatum esse non posse, &c. § Plato. in Epino. in princ. § Cogita semper qualis uita non quanta sit. bene mori aut male ad rem pertinet, præferenda est turpissima mors seruituti mundissimæ. § Senec. epist. 71. post longum. Plato. in Crito. car. 2. ante. in fi. § non multifaciendum uiuere, sed bene uiuere. Bellam rem esse mori sua morte, imperitissimi refert esse Sen. § episto. 26. in med. Modo, &c. episto. 70. Mutare, &c. § Omnes res imperia, &c. decorata ubi fuerint aliquando quæretur. Quædam urbium quemadmodum hominum sors est inter tot oppidorum cadauera, &c. § Apia. lib. lybico, de Carthagine capta. car. penul. in fi. in Sirio car. 5. fin. ante. Tul. in episto. ad Sulpit. lib. 2. episto. epi. 72. a tergo. Subinde, &c. ex Senec. ipso in med. § futurum quoque aliquando Orbis deflagrationem, nihil quod aliquando ceperit non interiturum, &c. § Ponta. libr. 2. de fortit. cap. Quoniam. § uiue memor quam sis æui breuis, &c. § Orat. Sat. hoc erat, Oda. 4. lib. 1. § pallida mors æquo pulsat pede, &c. § Oda. 3. lib. 2. Oda. 1. lib. 3. § æquam memento rebus

bus in arduis. Omne capax mouet urna nomen. Serius aut citius sedem properamus ad unam. Iam cinis est, & de tam magno restat Achille nescio quid. § Plin. epist. 10. lib. 2. Ouid. in 10. metham. lib. 12. car. ult. de Achille. § Caduca & fragilia puerilibusque crepundijs similia quę uires & opes humanæ uocantur, affl... nt subito, repēte dilabuntur, &c. § Vale. cap. de uariet. casu. in fin. eius. § Vt ociosus, ita multa faciens moritur æqualiter. § Home. in 9. Ilia. in med. car. 97. a ter. lib. 3. car. antep. § Morbo sub atroci corrumpi uel Achiuorum manibus quid refert. § Pontan. in dial. Charon. cap. expectatus. in fin. lib. 2. de fortit. in consolat. sua. § Mors optima rapit, deteriora relinquit. Ne dij quidem liberant a morte. § Eras. prou. car. 307. 308. § Quo carior acceptiorque omnibus erat, eo mors eius suspectior fuit. § de Antiocho filio. Liui. lib. 35. car. 2. a ter. Sen. & Plutar. in sua cōsolat. car. 5. Valer. cap. de instit. anti. car. ult. de Tracibus. ex Herodo. lib. 5. in princi. § Optimum est non nasci, uel saltem quamcito mori. melius est mori quā uiuere. natum esse hominem calamitatem maximam inquit Aristot. ut ex Plutar. ubi supra. § Plin. lib. 7. in suo prohemio. libr. 7. capit. 50. in med. § Nihil hominibus breuitate uitæ præstitit melius natura ipsa. § Eras. prouer. optimum, &c. car. 168. Tul. in 2. de somno Scip. car. 2. a ter. epi. lib. 5. famil. & si unus, &c. Pet. Areti. li. suarum epistolarum car. 195. § Ad Petrum Triuis.

Creati tamen debent uiuere. Qui se necat maius est malum quam alterum, quia tenemur obseruare quod a Deo constitutum est in nobis. § Lactan. li. 3. c. 18. 19. in med. Et Cicero. li. de somno Scipi. car. 2. li. 1. Tuscul. in med. ubi ratio de Socrate & Catone. § Ita disputat & Iosep. de ipsomet dedendo in manus hostium Rom. § libr. 3. cap. 21. in fi. eius. § Ab illo accepimus ut essemus, &c. ubi plura explicat & Macro. § libr. 1. cap. 13. in princ. § Vitam amare decet, mortem non timere. § Valer. cap. de cupid. uitæ in fin. ex Plato. in Phedo. car. 2. a ter. in prin. § Pijs hominibus est retinendus animus in custodia corporis, nec iniussu migrandum est, quia ad hoc generatus est homo, ut tueretur illum globum terræ, &c. § 2. lib. de senect. Tul. car. 4. fin. uel 88. a terg. Ponta. lib. de fortit. cap. de seruit. toleranda. car. 78. ante. § In senectute recte uiuitur quoad munus officij exequi & tueri possis, & tamen mortē contemnere. § Ioui. lib. 32. histor. car. 4. Eccl. cap. 9. a. Ponta. d. libr. 2. de fortit. cap. iam uero, &c. § Ac licet arcessenda aut consciscenda nunquam sit. Nec Dei sit iniussu è uita migrandum, &c. Solonis Eulogio, & Pythagoræ. Vitam diligere decet, mortem non contemnere, ut supra, præmio datam a Dijs mortem. § Plutar. ubi supra. car. 237. 238. § non timenda, timetur autem quia horremus ignota. § Plin.

lib.1.epist.22.Plato in apol.car.3.in fin.& in eius fin.Sen.epist. 82.in med.Dij iam, &c.episto.26.in fin.Modo,&c.§ Paratiss. quod quandoque est faciendũ,& statim facere.Nam quia nec fato misera,nec morte peribat,&c.nondum illi flauum,&c. § Virgi.in 4.in fin.libr.10.in med.§ Et calcanda semel,&c. § Orat.Oda.28.lib.1.metham.lib.10.§ Serius aut citius,&c.Neque fortitudo Herculis fugit mortem. § Homer. in 18. Ilia. car. 3.§ Series inuicta & nulla mutabilis ope. § Sen.d.epist.77.in med.epi.91.in med. Liberalis, &c.§ Non tantũ manufacta labuntur,arte & industria posita uertit dies,&c. Casura omnia extant,omnibus exitus manet,&c.Omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt,inter peritura uiuimus, & cæ. Aequat omnes cinis. Impares nascimur,pares morimur. Idem de urbibus,quod de hominibus,ut supra.hic,dico.In Achaia clarissima urbium iam fundamenta cõsumpta sunt.de Carthag.excidio Apia. § in Lybico.car.antep.in fi.§ Quoniam urbes ac nationes regnaq; omnia non secus ac fortunam hominis uariari sit necesse ac interire. Id enim passa est Ilion, maxima aliquando ciuitas.Asiriorum prçterea,Medorum & Persarum regna,&c. & in Macedones.Vnde Homericum illud prolatum. Iamque dies aderit,quo concidat Ilion ingens, id est, ut ex Polybio, Ipsam urbem Romam diuinatiuo animo addubitasse. § Sen.lib.de breuit. uitæ.car.4. a terg. 162. In sua consolat. ad Martian. cap.ult.in fin.car.147.a ter.§ Nihil perpetuum,pauca diuturna,omnia dies aliquis quandoque dissipabit & in confusionem tenebrasque demerget, & etiam hoc quod nõ habet quo cadat etiam sit interiturum. § epist.72.in med. subinde, Nulli non senectus sua,& quod est non erit sed resoluetur,& cæ.de die iudicij not.& in capit.de Deo,car.ulti.Licet peritura regna prospicere, magnarum urbium lapsus,& maris nouos cursus.nihil quo stat loco stabit, omnia sternet uetustas. Necabit omne animal orbe submerso, & ignibus uastis torrebit incendetque mortalia, & omni flagrante materia uno igne ardebit,&c. plura. Romanum præterea ruiturum Imperiũ præsagit Oratius § Oda. 16.epod. Altera iam,&c.& in uer. Poeta.supra.Lactan.lib.7.cap.15.in med.§ etiam quod tunc florentissimum. nulli non senectus sua est. quicquid est non erit sed resoluetur,&c.Non optandum ut diu uiuamus uel curandum, sed ut satis, longa est uita si plena.&c. actu metienda non tempore.Alter post mortem quoque est, Alter ante mortem perijt, & uixit & uiguit,&c. §Sen.epi.93.in med. epistola.& epist.99.epistola, item num. 101.Omnis dies,&c. § Scit quo exiturus sit qui unde uenerit meminit. § epi.124.in med.epistola tua,&c.Eccl.cap.3.d.Tul.libr.de senect.car.2. ante.§ Necesse est esse aliquid extremum, & tanquam in arborum bacchis uel terræ frugi
bus

bus maturitate caducum ferendum est, & cæ. Mors etiam appetenda si animum aliquo deducit ubi sit futurus æternus. Vnde Romani præcipuum & gloriosum habebant seipsos interficere. § Dion.lib.ult.in fi. car. 11. finali. §

Bonus non flendus sed laudibus prosequendus & memoria honorãdus. § Plato in Menex.car.3.ante.Sen.libr.de consolat. in princ.car. 143.a terg.de Liuia & Octauia,epist.64.in prin.Moleste, &c.epist.99. ubi supra.in fin.eius.Plin.epist.9.lib.9.in fi. Vnice probo. de Pompeio Quintiano.Plutar.in sua consolat.car.7.fin.a tergo. in apophtheg. car. pen.184.in Girtia. § Meminisse perseueret,lugere desinat,&c.Petrus Areti. § lib.suarum epistolarum.car.194.ad Iustin.Nelum.& car. sequenti. § Est autem defunctis utilitas qui per bonam memoriam exhibetur honor. Nullus enim bonus fletibus dignus,sed hymnis ac laudibus,neque luctu,uerum inclita memoria,& cæ.fæminis lugere honestũ ducunt Germani,uiris meminisse,lamenta ac lachrimas cito, dolorem & tristitiam tarde ponunt. § Tacit.in Germ.car.3.in fi.Orat.libr.3. Oda.20.Non usitata. § Absint inani funere Neniæ,luctusque turpes & quærimoniæ. § Tul.lib.2.Tuscul.car. antep. §

Mortem uoluntariam appetunt Indi sapientiores, & uxores apud uiros. § Plin.lib.6.cap.19.Vale.cap.de insti.anti.in fin.car.ulti. de fæminis Indicis.Io.Leo moder.histor.lib.2.pluribi.Curt.lib.8. in med. § Viuos cremari iubent sese. § c. 116. in fin. § & de Calano Arrianus. § lib.7.car.2.Curt.lib.7.car.3.286.Tul.libr.2.Tusculan.in fin. car.4.finali.Plutar.car.pen.a ter.Valer.etiam cap.de mirac.in fin. §

Non uincentium magis quam bene morientium fortuna laudatur. De Astapanis Liuius. § lib.28.in med.lib.31.in med.per Annibalẽ. & in uer. Fortit. supra. § Mors honesta uitam sæpe turpem exornat, & cæ.non è contra. § Tul.in oratio.pro Quintio car.119.8.in fin. Liui.lib.22.car.antep.a terg. § Probis potior esse debet dignitas sine uita quam uita sine dignitate. §Vale.c.de fortit.in Catone. § Aemilius Consʃ.bene mori quam turpiter uiuere maluit in prælio. Nusquam uictores honestius quam in castris hostium perituros. de Leonida Spartano Iusti. § libr. 2. car.pen.in fin.Salu.in Catil. § Non ne emori per uirtutem præstat, quam uitam miseram ac inhonestam per dedecus amittere. § Curt.lib.4.car.4. fin. ante. § Effugit mortem quisquis contempserit. Timidum quemq; cõsequitur. Mortuos offendere turpe habetur. §Erasʃ.apu.car.314.in med.de Leone Alcia.fab.149.§ Hominem mortuum non mordere. § Plut.in Brut.car.5.ante.In Pomp. in fin.eius.Erasm.prou. 281. § Mortem Deus non fecit,sed inuidia diaboli,&c. § Sapientia.cap.1.c.cap.2.in fin.Cæli.libr. 1.cap.3.La-

ctan.lib.7.Eccl.cap.22.b.Pau.ad Thesalonic.1.cap.4.b.Plato lib.3.de rep.cap.5.§

Mortuum plora modicum.Clarorum uirorum ploratus è medio tollendus,fæminis & relinquendus. § Plato libr.5. de legi.car.2.a terg. in prin.§ Lachrimis abstinendum, tristitiaque compressa honesto in habitu se contineant. § & lib.12.car.2.in prin.per eundem.§ Defunctis funera & sepulchra excellentius quam cæteris ciuibus fiant, luctus ploratusque absint. § car.pen.in prin. § Plangere & extra domum uociferari prohibendum est,& palam eiulare. § Tul.lib.2.Tuscul.car.antepe.in 2.de legi.car.pen.& ulti.§ Mulier genas ne carpito,ne ue lessum funeris,&c.Permittebant Lacones diebus.15.ueste muliebri induti. § Plutar.in consolat.car.240.ante.in apophtheg.Lacon. car.182.in Licurgi uita.car.ult.ant.Vale.de insti.anti.in fi.de Lycijs.§ Licurgus lamentationes amouit.Beatum deflere inuidia est,nullum dementia. § Sen.lib.de breuit.uit.car.antep.a terg.in med.163. a terg. epist.64.in med.moleste,&c.epist.99.ubi supra.in fin.Plutar. in sua cõsolat. car. 239. ante.§ Qui mortuos lugent sui ne ipsorum causa lugent,&c.Annum luctui deputatum per maiores non ultra fæminis,nullum uiris,aut enim simulatus est,aut stultus diuturnus, uno die uel duobus. § Eccl.cap.38.b.§ Insepultorum animæ, &c. Vnde Phantasmata. § Virg.in 6.§ Mortuos terræ mandandos. § Home.li.23. car.2. de Patroclo in Achillem. Pontan. in Aegydio,dial. in med. car. 159. ante.§ Rationem prædictorum assignat Plato in Phedo. §in med.car.204.ante.§ Mortem pro patria præclaram esse dicit Liuius. § libr. 9. car. 2. de Lentulo. § Augurium optimum mori pro patria & pugnare.§ Hom.in 12.Ilia.in med. § Non est indecens auxilianti circa patriam mori. § libr.15.in med.§ Apud plurimas gentes præclarum est in bello occumbere, & qui sic è uita migrat funere & sepulchro magnificentissimo honoratur,siue pauper, & cæ. § Plato in Menex.in princ.& car.89.ult. ante.in fin.§ Statutis legibus parentes & filios eorum qui in bello interire tutatur, & ante alios ciues, & cæ. § libr.5.de rep.car.pen.ante.libr.6.de legi.in med.car.4. ante.in fin.§ Pro patria præterea si necesse sit mori paratus sit antequã uelit aut euersam uidere ciuitatem,& cæ. § Tul.in oratio.pro Plancio. car.3. fin. in prin.§ Qui pro rep.uitam reddiderunt, nunquam eos mortem potiusquam immortalitatem consecutos putaui. § & in oratio.pro Sestio,car.16.Sen.epist. 77.in fin.inimicis.§

Teipsum interroges si res exegerit pro patria moriaris, & salutem omnium ciuium tua morte redimas,&c. § Orat.Oda.2.li.3.§ dulce & decorum pro patria mori, mors & fugacem persequitur uirum, plerun-

plerumque mori succumbit in armis. O terque quaterque beati, & cæ. § Virg. in 2. & pluribi. Plutar. in apophtheg. car. 5. fin. a terg. 181. a ter. Si pereo manibus hominum perisse iuuabit. § Tul. in Philipp. pen. in fin. Liui. lib. 21. per Annibalem ad milites suos. § Et si fortuna dubitauit, in prælio potiusquam mortem appetere. § Iusti. lib. 2. de Leonide. Plato. d. lib. 5. de rep. § Eum qui in militia cum se strenue gesserit, obijt, Hesiodo fide adhibita asseremus Demonas affici sanctos terrestres, optimos expulsores malorum, custodesque mortalium. § Ponta. lib. 1. de fortit. in med. car. 6. cap. Quibus. § Xenophon sacrificia peragens Grillum fil. in prælio cecidisse apud Mantineam sentiens fortissime pugnantem sacrificia lætus est prosequutus. § Valer. capi. de parent. car. 124. Sen. epistol. 72. in med. Subinde, &c. cap. de cupid. uitæ in fin. §

DE MODO.

Modus quandocunque seruandus, ut in uer. Competenter. Adrastia Nemesis, omnia modo constant, certoq; fiunt temperamento. § Eras. prou. car. 198. ante. Plin. li. 17. cap. 24. in med. Orat. in poet. car. 174. § Est modus in rebus sunt certi denique fines, &c. Est quoddam prodire tenus si non datur ultra. § lib. 1. epist. car. 1. a terg. lib. 2. Sat. 3. car. 287. § Tu caue ne minuas, &c. § Cato cap. 3. de re rust. Colu. lib. 1. cap. 4. cap. 6. Plin. li. 18. cap. 6. de Lucullo, & Scæuola. Sen. car. 153. in fi. de uana gloria. § Sumptuosior ager ne siet, ne uilla fundum quęrat, uitiosum est quod nimiũ est. Oportet in cunctis prudentiam adhibere, ordinem seruare & modum retinere. Sitque ordo & rerum & temporis dispensator optimus. nam modum abijcere quæ est mensura tenens regulam inter parum & nimium, &c. § Ponta. in 2. de obed. cap. Et quoniam. car. 14. ante. & lib. de mag. cap. ea quoniam. § Nihil ita magnum cui non sit medium aliquod, &c. manu serendum est non corbe. supra. in uer. Benefic. Qui parce seminat parce metet. nam arbores & horti rigatione plurimum gaudent, ebriatione læduntur. § Pli. li. 17. cap. 26. in med. Alcia. fab. 27. Machia. libr. 3. discur. cap. 29. § Et in ædificando, in uer. Mediocr. Seruitus nimia. in uer. Princeps. § Pli. & in paneg. car. 348. §

Ambitio enim & effusio habenda non liberalitas cui ratio desit, optimus in rebus modus est. § Alcia. fab. 182. Ouid. in 2. de arte. § Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus. Obsequio tranantur aquæ, &c. obsequium tigres domat tumidosque leones, &c. Mutatio quæ fit paulatim, efficit, ut omnis natura mutationes ferat. § Xenop. libr. 6. in prin. car. 8. eius. §

DE MVNERIBVS.

Munera (crede mihi) placant hominesque Deosque. § Ouid. de quo & Plato libr. 3. de rep. car. 2. ante. in med. § Accipiens munera moriaт̄ pro iudicio facie͂do. § Plato li. 12. de legi. car. 3. ante in med. § munera impius accipit ad peruerte͂dum iustitiā. § prou. c. 17. d. Psalte. cap. 14. Domine quis habitau. § munera super innocentem non accipit. § Esai. c. 5. e. Deuteron. c. 16. in fi. Exo. c. 23. b. Eccle. c. 20. in fi. cap. 7. b. § In multitudine munerum, parua diuturna, magna non ita. § Aemil. ad Plutar. in Trasib. car. 348. in apophtheg. car. 122. a terg. §

Munera non sint excessiua. Non recusandum quod ab amico donatur. § Hom. in 18. Odiss. car. antep. Eras. prou. bonum quodcunque. prou. § Et æquidentes, &c. Minerual munus. Politia. § in. & in miscell. § Parthorum regem sine munere salutari non potuisse, not. § Sen. epist. 17. in fin. proijce, &c. lib. 1. de benefi. plura. car. 97. a terg. Socrati, &c. Ioui. Item lib. de Imperat. Turc. lib. 41. histor. car. 375. § Mola tantum salsa litant qui non habent thura. § not. alibi, & ex Era. § Haustum aquę manibus per Artaxerxem oblatum, & cæ. § Plutar. in eius uita, & cæ. § Malis ferire, corrumpere muneribus. Cyclopis donum, Minus nocuum, munus leuidense, minimi prætij Calabri, &c. hostium munera. § Hom. in 9. Odiss. car. 78. a terg. lib. 7. Ilia. car. 78. de Hectore & Aiace, Eras. prou. 1605. § Beatius est dare quam accipere, &c. supra in uer. Beneficium. In muneribus cognoscitur animus & consideratur. Malum lucrum, pernitiosum præmium, beneficium in minuenda crudelitate. § Tul. in ult. Verr. in med. car. 254. Aderat Ianitor carceris, &c. Vt lupus in gruem not. Aesopus, de Polyphemo Hom. lib. 9. Odiss. car. 78. Tul. item in 2. Philipp. car. 163. in prin. § Beneficium latronum. Nosco Danaos & dona ferentes. § Virg. in 2. §

An ulla putatis dona carere dolis, & cæ. de Sicilia Plutar. in Nicia. § car. 4. ante in med. in 1. bello pun. Cæs. lib. 4. ciui. car. 406. Alcia. fab. 163. supra in uer. Benefi. §

Beneficium quandoque ex infortunio, & è contra. § Sen. epi. 110. in prin. ex moment. § Multis & quandoque fortuna parcit in pęnam. § Plin. lib. 16. cap. 2. & in paneg. in prin. car. 322. Cæs. libr. 4. car. 180. a terg. Blond. lib. 3. in prin. car. 1. ante. de Origi. Venet. in insulas fugientium. § Donum inane apparens tantum, principatus dicitur Sirius. Eras. prouer. Tul. in 1. offic. car. 9. a terg. § Qui gratificatur cuipiam quod obsit illi cui prodesse uelle uidetur. Incommoda uirtutis causam præbent. infra, in uer. Virtus. fortuna plerunque quos beneficijs ornauit, ad duriorem casum reseruat. § Cæs. lib. 4. ciui. in med. car. 406. in prin. § Sæpe maiori locum fecit iniuria. § Sen. epist. 91. in fin. de

Lugduni

Lugduni conflagratione. § multa ceciderunt ut altius ſurgerent. §Plin.in paneg.car.3.ante.§ Occultat utrorumque ſemina Deus, & plerunque bonorum & malorum cauſæ ſub diuerſa ſpetie latent.& beneficium quãdoque in ſeipſum damnoſum, ut de nuce fuſte uerberata, §Alcia.fab.188.fab.163.bellorum,&c.de Hectore & Aiace ut ſupra ex Hom.Pet.Areti.libr.ſuo epiſtol.car.34.in fin. Ad Marcheſiam Bitontam. 1535.§

DE MVLTITVDINE.

Multitudo uitanda,ne oblecteris in turbis. § Eccl.cap.18. in fin. Orat. Oda 16.lib.2. Oda 1.lib.1.Serm. § Et malignum ſpernere uulgus.Odi prophanum uulgus. § Plato in axioc.in med. § Populus ingratus,&c. § In apolog.car.4.a ter.Plutar. in uita Demoſthe. car. ult.a terg. in med. § O Pallas,&c.Tribus infeſtis beſtijs delectaris, Noctua dracone & populo.Nec in iudicio plurimorum acquieſces ſententiæ ut a uero deuies. § Exo.cap.23.b. § A paucis diligi optabilius, nunquã uolui populo placere, malis artibus fauor popularis acquiritur,malo mihi placere quam populo.Vt exiſtimes iudicia non numeres,&c. § Sen.epiſt.29.in fin.de Marcellino,epiſt.69. in fin.de conci lio,&c.Plin.epiſt.17.li. 7. § Sua cuique non populum aduocare ſed certos electoſque. Plurimum in foro poteſt inuidioſa potentia,at breuis eſt & ſordida. Si in medio urbium fremitu collocati ſumus ſtet ad latus monitor, & contra laudatores ingentium patrimoniorum laudet paruo diuitem & uſu opes metientem. § epiſtol. 94. in fin.Sen.hanc partem,&c.Tul.in 2.offic.in med. car. 38. ante. § Amor multitudinis commouetur ipſa fama & opinione liberalitatis, beneficentiæ,& uirtutum,&c. § lib.1.de legi car.4.fin.Quæ ſi tanta poteſtas.lib.2.de diuinat.in med.car.229. § Quaſi tibi in iudicando placeat multitudo, uulgus ex ueritate pauca,ex opinione multa æſtimat. § Tul. in oratio.pro Comedo.car.5.fin.in prin.lib.1.de natu.deo. car. 19. Machia. lib.3.hiſtor.car.89.a terg. § Quod optimum eſt quærendum,quàm rumorem multitudinis. § Plato in Phedro.car.2.a terg. in princi. in Crito.car.2.ante,& in conui.cap.aliter.in fin.eius,& in Laches. car. 2. ante in med. § Prudenti uiro paucorum magis quam multorum inſipientium iudicium eſſe uerendum. Scientia non multitudine iudicare oportet.quod recte eſt iudicandum,nulli paream præter quam rationi, quæ mihi optima uideatur. Non oportet omnium opiniones omnes ſequi. Conſultatio ſit utrum multorum opinionem ſequi debeamus, an unius potius qui intelligat plura. Agrippa.cap. 55. in med. de Politica. Non curandum eſt quid de nobis multi loquãtur, ſed quid is unus qui intelligit iuſta & iniuſta,atque ipſa ueritas. § & in 1.de legi.car.2in.

 prin.

prin. § Vbi meliores multitudinem peioresque superant, recte ciuitas illa superior seipsa dicetur.de fæce haurire. § Erasm. prouer. car. 126. § Per uiam publ.ne ambules,dicebat Pithag.de quo Eras. etiã. § car.7.ante. § Populo qui stultus honores,sæpe dat indignis. § Orat. Sat.5.lib.1.in prin.eius.§ tanquam Echo. § Geu.lib.1.car.361.§ Quid turpius quam sapientis uitam ex insipientium sermone pendere. Veritas a uulgo uarijs dissipata sermonibus corrumpi, nullo non addẽte aliquid. § Lactant.libr. 2.cap. 11. in fin.cap.20. § Quis nescit plus esse momenti in paucioribus doctis quam in pluribus imperitis. § Plin.epist.12.libr. 4.Amas Egnatium,&c. § Non est grauissimum testimonium multitudinis. Optimum quodque rarissimum est, & cæ. § Tul.in 2.de fini.car.75.in prin.car.81.in fin.lib.2.de diuinat.in med. car.11.uel 75.Plato in 2.de legi.car.2.a ter. in med. § Cum id a multitudine laudatur non est non turpe,sed est laudabile, quia pulchritudine sua esset laudabile, &c.Iudex sedet pro tribunali ineptis spectantium uoluptatibus aduersaturus, multitudini spectatorum rem permittens & manibus tensis uictorem declarans, &c. populus omnis temerarius est demens,desidiosus,perfidus,incertus,&c.plura not.Phalaris,de quo infra.in epistola. Tu fortasse, &c. § car.18.in fi. §

Multitudo omnis sicut natura maris, & cæ. Ita aut tranquillum aut procellæ in uobis sunt.&c. § Liu.li.28.in med.in oratio.§ ad milites desciscentes,& in Philippum regem. § lib.31.car. antepen. § Nihil tam certum nec tam inæstimabile quam animi multitudinis. § Machia.libr.3. histor. car.89.a ter.Guizar.plura.lib.2.car.81.in oratione Vispucij Florent.Curt.lib.6.car. 66.§ Nullum mare tantos ciet fluctus quantos multitudo motus facit. § Hom.libr. 2.Ilia.car.3.ante. in fin.§ Scinditur interea studia in contraria uulgus. § Vir. in 2.§ Quot capita tot sententiæ. § Tul.in 1.de fini.car.4. in princi. Orat. in 1.sermo.Sat.1.car. 1.§ Est etiam multitudo,ut oues quæ nemini obtemperant,uniuersæ gregis principem sequuntur. § Plutar. in Cato.censo.car.2. ante in fi. § Victorem sequitur, uictum reprobat. § Dio.li.48.in prin.car.239.in fi.§ multitudo Imperatorum Cariam perdidit. § prou.de quo Eras. car. 264.§ non probantis. § car. 298.§ Non corrigentis quod dictum est. § prou.car. 301.§ Cedendum multitudini. § prou.car.308.§ Non irritanda,infra in uer. Prouocatio.Non omnino temere quod uulgo dicitur. § Eras. prou. car.80.§ Exemplum in Apelle,iudicium cuiusque de tabula expectãte. § Plin.lib.35.cap.10.epi.17.libr. 7.§ Interdum uulgus rectum uidet. § Orat.in 2.epist.car.2.a terg.Machia.lib.1.discurs. cap.58.§ Vox populi uox dei.Multi uocati,pauci electi,&c.multi Tyrsigeri, &c.

§ Eras.

§ Erasm.prouerb.car.90. § pauci quos æquus amauit Iupiter. Virgi. Melius omnibus quam singulis creditur,& cæ. § Plin. in suo paneg. car.370.Tul.in 1.de natura Deo.car.19.in princ. §

Qui æget in turba uersetur. § prouer.car.313.Home.in 17. odis. in princ.car.146.a terg.& in uer.Mendicit. § Et pudor non prodest. § Plato in Charmide.car.2.a terg.§ Vulgi uitia ridenda.infra.in uer. Vitium. Vulgarem turbam regens imitari solitam, quibus post æpulas lætata mens diffluit,&c.de Phocione Plut. § in eius uita car.2. in fi.§ omnis enim animi impetus mollitur. § Plin.libr.22.cap.24.in med § hominum præstantiam non numerum reputamus, &c. dicit Phalaris tyran.in eius epistola ad Epicharmum amicum.car.15. Exemplo fabulæ Aesopi,de qua Ponta.in dial. Anton. § car.88.in fi. § de patre & filio in asinum uel equitandum,& quomodo.

DE NATVRA.

Natura rerum potentissima,quæ tanta fecit ad usum hominum, nihilque occultum esse uoluit. § Liui.lib.37.car.penul.in fin. per Legatos Rhodiorũ. Valer.cap.de pieta.in parent. in Dario. § Liuia ad Augustum. § Dion lib.55.car.8.in fi.de Iulia rea. Erasm.prouer.§ Simia semper simia,&c. § Plin.lib.18.cap.25.in fi.Tul.lib. 2. de natur. Deo.car.4.7.Senec.episto.67.ad fi.car.27.in princ. § Nihil a rerum natura sine aliqua occultiore causa gigni. § Plin. in prohe. lib. 22.in princip.§ Quid sit ipsa natura ex Aristotele refert Plut. de Placitis in princ. Principium motus atque quietis, &c.

Consuetudo potentior natura. § Iuuen.Sat.10.car.ult.in princ.§ Cura natura potentior omni.exemplum de canibus per Licurgum.Plutar. § in apophtheg.car.170.a terg.lib.de libera.educan.car.2.a ter. Curt.lib.5.in med.car.54.a terg.Eras.prouer.car. 16.in princ. § annus producit.Natura homini satis dedit roboris si illa utamur,&c.Sen. § episto.116. in fi.utrum satiua sit,&c. § quicquid natura tradit,& æquale omnibus est & statim. § epi.121.in fi. litigabis,&c. § Quid est aliud natura quam Deus. § idem lib.de benefic.cap.natura.§ & diuina ratio.Secundum naturam uiuere beatum est. Naturæ autem repugnare est bellare cum Dijs. § Tul.lib.de senect.c.75.Erasm. prouer.cum Dijs,&c.Senec.episto. 90.in med.Quis dubit.episto.41. in fi. facis rem,&c.episto.69.in fi.concilio,&c.episto.119.in fi.Quotiens,li. de beata uita.car.ult.ante in fi.car.142.ante.§ Curiosum natura ingenium dedit. § idem Senec. lib. præd. ubi supra.§ Hominis natura in plures actiones & diuersos usus se habet. § Orat.in 2. episto. flore bono.Denique non omnes,&c.Oda.1.lib.1.Tul.in 1. offic. in med. § Intelligendum est etiam duabus nos quasi nos a natura, &c. & car.seq.

Contra

Contra naturam uniuersam nihil cōtendamus, &c. Alij ad philosophiā, alij ad Ius ciuile, alij ad eloquentiam, &c. § Ponta. lib. 4. de prudent. cap. de ingenio. car. 205. ante. § propter diuersitatem concretionis corporeæ eueniunt multæ uarietates ingeniorum, multiplices adeo, ut quot homines tot etiam sint ingenia. ut de Cæsare, Pompeio, Fabio, Alexandro, Augusto, Catone, &c. § Virgi. in 5. car. 2. § Quique pedum cursu ualet, & qui uiribus audax, aut iaculo, &c. Magna est locorū differentia ad ferendos meliores uel peiores homines, alij uarietate uētorum, uel propter aquas uel propter cibos, &c. § Plato lib. 5. de legi. in fi. eius. car. 331. in princ. § Trahit sua quenque uoluptas. § Virgi. in Alexi. in fi. § natura & nouitatibus delectatur. § Erasm. prouer. car. 100. Plin. lib. 12. cap. 1. in fi. episto. 18. lib. 8. in fi. episto. 20. ubi supra. Orat. in 1. episto. Prisco. &c. § quod timui mutare modos, &c. feritas naturæ non deponitur, sed submittitur quandoque. ut in Tigribus, in Leonibus, post modum magis exasperantes. § Senec. episto. 60. in princ. Boet. in 1. de consolat. car. 29. ante. § Sine doctrina potior natura quam ècontra. infra. in uer. Discendum. Considera primum utrum rebus agendis, an ocio natura inclines, &c. plura. in uer. Actio. supra. Et suum quisque noscat ingenium. § Senec. libr. de tranqu. uitæ. cap. inspicere. cap. hominum. Plato in 2. de repub. car. penul. in princ. li. 3. in princ. Erasm. prouer. § Ne è quouis ligno, &c. Natura mortalium est ut nihil placeat magis quam quod est amissum. § Senec. lib. de consolat. cap. scio quid. in fi. episto. 115. in fi. nimis anxium. Tul. in oratio. ad pontifi. in med. Eras. prouer. in moribus. § Nam & si est optabilius cursum uitæ conficere sine dolore, & sine iniuria, plus tamen affert, se desideratum esse a suis ciuibus, &c. § & ad Quirites. car. 1. a terg. § Tanquam bona ualitudo iucundior est ijs qui è graui morbo recreati sunt, &c. Aurum & ferrum, &c. Nascuntur dissimiles mortales omnes prout fortuita sors conceptionis obtulit, &c. & infra. in uer. Variet. naturæ. § Valer. cap. de similit. formæ. §

DE NECESSITATE.

Necessitas Parcarum mater, Adrastia necessitatis ac Iouis filia. Plato § in Gorg. car. 5. fi. in princ. li. 10. de repub. car. penul. a ter. in medio. Plutar. lib. de sera num. uind. car. 4. fi. ante. Erasm. prouer. Adrastia. car. 198. ante. § Aduersum necessitatem ne Dij quidem, &c. § Erasm. prouer. car. 165. in fi. § Efficacior est omni arte. § Curt. lib. 4. car. 7. a terg. lib. 5. in med. car. eius. 9. § Ignauiam acuit, necessitas est ante rationem, in bello maxime. § li. 7. in med. car. 94. in fi. § Efficacior (maxime in aduersis) quam ratio. § lib. 8. car. 7. a terg. Diod. lib. 1. car. 2. ante. in fin. § Denique necessitatem ipsam rerum magistram

ſtram factam ſingulorum peritiam,&c.Quomodo autem. § Machia. lib.3.diſcurſ.cap.12. § ferijs caret. § Pala.lib. 1. § Quæ neceſſa ria ſunt,turpe eſt neſcire. § Plato lib.7.de legibus.car.penul.in fi. § parendum neceſsitati,quam ne Dij quidem, ut ſupra. § Liui.libr.9. car.2.ante in med.Plato lib.5.de legib.car.penult.in fi. § turpe nihil quod ui aut neceſsitate fiat. § Plutar.in Fabij uita.car.ult. § acerri ma uirtus eſt quam neceſsitas ultima extundit,neceſsitudo etiam timi- dos fortes facit. § Saluſt. in Catil. in oratio. ad ſuos milites certatu- ros.Senec.lib.1.de clemen.cap.quid ergo. § Ingens telum neceſsitas. § prouer.de quo Eraſm.Ioſep.lib.3.cap.10.de bel. Iuda. § Si meum non monet ingenium neceſsitas coget, dixit Quintius conſ. § notat Liui.lib.3.car.ult.ante in med.lib.4.car.5.in princ.li.28.car.5.in prin. Valer.cap.de diſcip.milit.in Metello.Plut.in Camilli uita.car.eius.5.an te.in fi.de Brenno aurum inuertente.Aemil.in Ioãne.1.rege.50.cart. 402.in prin. Ioui.libr.18.car.2.a terg. § Equites ſupra neceſsitatem quæ extremis in caſibus ignauos etiam accendere ac efferare conſueuit. Temperatus timor cohibet animos, aſsiduus & acer & extrema admo- uens in audaciam iacentes excitat, & omnia experiri ſuadet, feras linea & penna concluſas continens telis inceſſe tentabunt fugam per ipſam, quæ fugerant proculcabunt formidinem. § lib.1.de ira.car.2.a terg. in med. § Aliquotiens metus ex pauido fecit audacem, & mortis ti- mor etiam inertiſsimos excitauit in prælium, &c. Labor omnia uincit. & duris urgens in rebus egeſtas. Vltima neceſsitas in rabiem uertit,at- que eos plerunque qui penitus de uita deſperant ex timidis longe fortiſ ſimos facit. § Ioui.lib.2.hiſtor.car.antepenul.a terg.libr.18.car.2.a ter. ubi ſupra. § una ſalus uictis nullam ſperare ſalutem. § Virg. in 2. § Voluptati paulatim ſunt quæ neceſsitate cœperunt. § Sen. lib. de bea.uita.cap.proſpera.in fi.Machia.lib.5.hiſtor.car.138. § neceſ- ſitas non affert laudem nec improperationem, ſed uictoriam ſæpe tri- buit. § Leand.de Croton.car.194.ante. in Theſſalos per Phocenſes. Plutar.lib.de clar.mulier.car.2.a terg. § tempori cedendum & neceſ ſitati parendum. § Tul.epiſt.lib.4.famil.& ſi perpaucis, &c. § gna uiam neceſsitas acuit, & ſæpe deſperatio ſpei eſt cauſa. § Curt.lib.5. in med.cap.53.in princ.& per Sueuos,de quibus Aemil.libr.1.in Che- reb.rege.8.car.3 ;.in prin.Garimber.plura.lib.3.de fort.cap.6.car.77. acerrima uirtus eſt quam ultima neceſsitas excutit.Sen.in ſuis prou.fu- ror fit læſa ſæpius patientia.

NE QVID EXPECTANDVM.

Nequid expectes quod tu ipſe facere poſsis. § Gel.lib.2.cap.29, de Caſsita aue. Machia. libr. 1. in med.de D.Venet.in regem Franc. §

proprijs

proprijs innitendum uiribus,non autem in auxilijs.alibi in uer.Milites. Sic Eutemon ad Alexandrum Mag. § Curt.libr. 5.in med. car. 3.in med.53.Plin.episto.22.lib.6.in fi.Magna,&c. § Plurimum tibi credas,nemini fidas satis.Qui multum in suorũ misericordia ponunt,ignorant quam celeriter lachrimæ inarescant,&c. Ita suam quisque fortunã in consilio habet cum de aliena deliberat. parum prouidum sperare ex alijs quod tibi ipsi non præstes. § Plin.lib.2.epi.10.Neminem,&c.§ fallax spes est,quæ non suis uiribus nititur,sed alienis,aduersis, &c. Iosep. § lib.1.belli Iud.cap.27.in princ.car.1.a terg.§ de auibus fab. § de qua Aemil.car.421.in Carolo.5.rege.51.in prin. §

NEMO ADEO FERVS.

Nemo adeo ferus est ut non mitescere possit,&c.Vnde nisi audituro dicendum est,nam magna debet esse eloquẽtia quæ inuitis placeat, &c. Orat.in 1.episto.car.1.a terg.Senec.epist.38.merito.&c. episto. 112. cupio,&c.lib.12.declamat.in princ.car.90.in princ.Plato lib.1.de rep. in princ. § Quinimo,ut in prouer.Inaniter aquam consumes. § Erasm.prouer.car.60.§ persuaderi non potest non audientibus.Eccle. § cap.32.a.prouer.cap.9.b.23.b. § ubi auditus non es, non effundas sermonem.Qui erudit derisorem,ipse sibi iniuriam facit.Qui arguit impium,sibi maculam generat. Argue sapientẽ & diliget te. supra.in uer. Castigatio.In auribus insipientium ne loquaris, quia despiciunt doctrinam eloquij tui.qui cantat carmina cordi pessimo,&c. § prouer.capit.25.d. §

NEMO CONTENTVS, &c.

Nemo sorte sua contentus est uel fortuna aut professione. § Orat.Oda.1.lib.1.c.203.episto.vrbis amatorem.episto.uillice siluarum. in fi.eius.car.208. § Optat Ephippia bos piger,&c. § Sat.7.lib.2. Iandudum,&c.§ Romæ rus optas,&c.car.304. Cui placet alterius,&cæ. § Sat.1.in prin.Senec.lib.1.de tranqu.uita.in princ. libr. 3.de ira in med.car.134.ante.in fi.Valer.cap.sapi.dict.car.151.a terg. Plut.lib. de tranqu.animi.car.7.car.9. uel 264. Tul.in episto. Noui quod ad te. li.6.famil. § mercator metuens ocium,&c. § Orat.ubi supra.2.li. 1.episto.car.204.§ Lætus sorte tua uiues,&c.supra.in uer. Mediocriter.car.prima.

NEMO OMNIA NOVIT.

Nemo nouit omnia. § Varro lib.2.cap.1.rei rust.Colu. in fin. sui operis.Pau.epi.1.ad Corint.cap.2.c.§ Quis hominum scit, quæ sunt hominis.Non simul omnia omnibus data. § Home.lib.4.Ilia.in medio,car.6.ante lib.8.Odiss.car.4.lib.13.in fi.car. penul. ante.§ Non omnia omnibus expediunt. § Eccle.cap.17.d.cap.37.in fi.Paul.in 1.

ad Corinth.ubi ſupra.cap.12.b.Orat.lib.4.oda.4.in med.Guizar. libr. 1.car.7.car.60.in prin.de Petro Mediceo. §

NEMO NOVIT OMNIA.

Non omnis fert omnia tellus. §Virg.in pol.car.6.egl.8. § multa quidem nouerat,ſed male nouerat omnia.Quærebam utrum hominum quiſpiã ſcire omnia poſsit. § Plato in Alcibi.1.car.3.in prin.li. de Ente.car.3.ater.in med.li.10.de rep.car.2.ante in med.§ de Prometheo Plato ipſe §in Prothag.car.2.a ter.li.10.de repub.car.2.ante.in med. lib.7.de legi.car.penul.in fi.Liui.de Annib.ad Cannas.car. antepenult. a terg. § Exquiſite cuncta perquirere nec facile eſt, nec omnino poſſibile,tum Maharbal ad Annib. Non omnia nimirum eidem Dij cuncta dedere.Vincere ſcis Annibal,&c.Haud ullo in genere uenia iuſtior eſt. Si modo minime mirum eſt hominem genitum non omnia humana nouiſſe. § Plin.lib.3.hiſtor.in præfat.Lactan.lib.3.cap. 6.§ Nemo ſapit quandocunque.Vnde danda uenia lapſo. § Ioui.lib.39. car. 254. Plin.lib.7.cap.40.in med.Eraſ.prouer.car.314.car.177.danda, &c.Senec.lib.3.de ira in med.car.133.a terg.in med.Neminem, &c.§ nemo mortalium omnibus horis ſapit.Nemo doctus & eloquens. § Põta.in dial.Aegydius.cap.& porticus in fi.eius.car.161.in fi.Budæ.in pã de.1.car.128.& in cap.Qui ætate ſua.&c. §

NIHIL AGENDVM INVITA MINERVA.

Nihil inuita Minerua,uel aduerſante natura. § Orat.in poet. car. penul.ante. in fi. § Tu nihil inuita,&c. § Plato lib.2.de repub. car. penul.in prin.Tul.in 1.offic.car.22.ante.Virgi.in 1.§ Sed qua te ducit uia dirige greſſum. § Sen.lib.2.declamat.in præfat.li.3. in præfat. etiam.lib.de tranquil.uitæ.1.cap.hominum.Eraſm. car. 100. § Stultitia eſt uenatum inuitas ducere canes. § Plaut.in ſticho.cap. qui monet.in fi.a terg. § Sed quaſi ludentes enutrias pueros, non quaſi cum ſeruitute.Indulgere genio. § Eraſm.prouerb. 182. § Idque unum quiſq; ad quod natura ducit aggrediatur,ocium a cæteris agens, &c. & in uer. Variet.naturæ.infra.

DE NOBILITATE.

Nobilitas quam in bonis eſſe dicit Plutar. § lib.de libe.educ.car. 5.a terg. ut in uer. bona.ſupra.hic. § Secundum Stoicos,dicta eſt in eum qui ſplendet uirtute propria,&c.ſecundum Ariſtot.autem,qui diuitijs ac uirtute per antenatos floret. § Plato libr.3. de legi.car.pen. a terg.in princ.lib.4.car.pen.a terg. in princ.§ Neque oportet in ciuitate excellentes cuiq; conferre honores,quia diuitijs præſtet,aut quia uelox,formoſus,aut robuſtus ſit,ſi uirtute careat, uel & ſine temperantia. § & in Menex.car. ult. in princ. § Si quid exercetis cum uirtute

tute exercere, ſcientes abſque uirtute exercitationes & poſſeſsiones omnes turpes malasque eſſe. Diuitiæ namque afferunt ſplendorem nullum, eas cum ignominia poſsidenti, &c. neque forma corporis atque robur timido ac prauo cum inſunt decorem præſtant, &c. præterea ſciẽtia quęuis, remota iuſtitia, aliaque uirtute non ſapientia ſed caliditas eſſe uidetur. Nihil turpius quam ſeipſum honorandum non propriam ob uirtutem, ſed propter gloriam ſuperiorum præbere. gloria parentum natis præclarus eſt magnificusq; Theſaurus. Vbi uero pecuniarum honorumque, &c. § Salu. in Iug. in Marij oratione. § Mihi ex uirtute nobilitas cępit. Illi quum ad uos in ſenatu uerba faciunt pleraq; oratione maiores ſuos extollunt. Eorum fortia facta memorando clariores ſe eſſe putant, quod contra eſt. Maiorum gloria poſteris lumen eſt, &c. plura. Nobilitatem peperiſſe melius eſt quam acceptam corrupiſſe, &c. maiores eorum omnia quæ licebat illis relinquere diuitias, imagines, memoriam. Sed præclaram uirtutem relinquere neque poterant, ea ſola neque datur dono neque accipitur. § Sen. epiſt. 76. inimici. in med. § Si quis nihil illorum quæ retuli habeat, deſinat pecunia clientum turba nobilitate, & auorum ac proauorum ſerie, ſed ex profeſſo bonus ſit, probabis illum, &c. plura. § libr. 4. de benefi. cap. Aliquando. in fin. § Hic egregijs maioribus ortus eſt qualiſcunque ſub umbra ſuorum lateat; ut loca ſordida ſolis repercuſſu illuſtrantur, ita merces maiorum ſuorum luce reſplendeat. § Plin. in paneg. ſuo car. 365. 377. § Nobilitatem ex uictorijs conſecutis & bellica opera & facinora ortam dicit Agrippa cap. 80. de Nobilit. robuſta improbitas & ſcelere quæſita dignitas. § Plutar. in Coriol. uita. car. 3. in fin. § Antio erat oppido uir ob diuitias ac fortitudinem & generis ſplendorem Tullus Amphidius, huic ſe recepit Martius, &c. § in Theſei uita. car. penulti. ante, in med. § Vnde Lucullus dictus nobilis, diſertus, diues. § Plin. lib. de uir. illu. & cap. Qui omnia, &c. §

Diuerſatus eſt apud Munios celeres inclitos nobilitate ac diuitijs, &c. de Pacuuio Calanio ad Capuam in Annibalem, Liuius. § libr. 23. car. 2. a terg. in med. Ponta. lib. 1. de prud. cap. Cenſet Ariſtot. in med. Iuuen. Sat. 8. in prin. § Stemmata quid faciunt pictosque oſtendere uultus, Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros. Exornent undiq; ceræ atria, &c. Nec nobilitas huic deerit nec genus, aut maiorum commendatio, domeſticave ad uirtutem exempla, præclara facies magnæ diuitiæ, uis corporis, & alia omnia breui dilabuntur. At ingenij egregia facinora omnia immortalia ſunt. Corporis & fortunæ bonorum, ut initium ſic finis eſt. § Salu. in Iug. in prin. § Ex claris parentibus generis claritatem, & pridem magnis in urbe ex Trophæis conſecutis, &

præmijs

præmijs laudabilibus,uel ex eminenti doctrina,uel animi magnitudine, &c.Animus altus nobilem facit, non atrium plenum fumosis imaginibus,sed ex quacunque conditione licet supra fortunā surgere. § Sen. epist.44.in med.Iterum.lib.4.de benefi.cap.aliquando.in fin.car.109. a terg.Orat.Oda.11.libr. 4. § Fortuna non mutat genus, semper & te digna sequare. § Oda 4.Epod.lupis,&c.Iuuen.Sat. 8. § Miserū est alienæ incumbere famæ.Nobilissimum principum,& cæ. §num. cap.1.b.Leuit. cap. 19. Sen.d.libr. 4.de benefic.cap.ipso aliquando. § Nobilem regem.Liuius. § lib.42.car.430.d.lib.45.car.antep.li.35. car.3.a terg.Home.lib.4.Odiss.car.1.in fin.2.ante. § Corribulonem cepit nobilem regem. §Eutrop.lib.10.cap.84. § Pulchra est nobilitas quæ & claritas dicitur,unde clariss. Quæ est laus a bonis bono reddita. § Sen.epist.102.in prin.Quæ modo,&c.§ Claritate nihil sublimius in rebus humanis,dic.Plin. § lib.22.cap.5.§ Clarissimi consules. § Plin.epist.ult.lib.7.lib.2.epi.14.lib.8.epist.9.& in uer.Gloria.§ Generis claritate.Pulcra est nobilitas,sed maiorum nostrorum existit bonum,prætiosæ diuitiæ.Sed est fortunæ possessio quæ habentibus & minime sperantibus det & aufferat,&c.plura. § Plutar.libr.de educan.libe.car.3.a terg.Bude.in pand.1.car.19. a terg. § Democratici dignitatem in libertate constituunt,Oligarthici in censu uel facultatibus & in nobilitate generis , Aristocratici in uirtute tantum constituunt . Vxores ducant nobilium . est in legibus Dei,de quibus Iosep. § lib.4.antiquit.cap.ult.car.2.in fin. §

Eligite uobis uiros sapientes & nobiles ad iudicandum . § Deut. cap.1.c.de quo Geu.late.lib.1.car.369.ante,plura. car. 77.a D. Ignigo.Agrip.cap. 55.de politica. § Nobilem uirum non tantum nasci sed & uirtute fieri,dicebat Vrbanus Pontif.suam obiurganti ignobilitatem. § Tul.in Salust.Salu.ipse in Mario lib.Iug.metham.lib.3.§

Non sanguinis ordo sed uirtutis honor, ut quantum generi demas uirtutibus addas. § Orat.in 1.epist.in fin.Vertumnum.Sat.6.libr. 1. Non quia,&c. §

Multos sæpe uiros nullis maioribus ortos,&c.non ego me claro natum patre,&c. § Tul.lib.4.de fini.in med.car.114.a ter.in med. car. 9.eius.In oratio.pro Marcello.car. 5.a terg. § Sanctitas morum non distat ab ordinibus,&c.de senatoribus,oratoribus,& poetis clarissimis. Plin. § epist.3.lib.5.Orat.etiam lib.1.Sat. 6. in princ. § Sæpe dat indignis,&c.Nobilitas sola est atque unica uirtus. § Iuuen.Sat. 7. in princ.Stemmata,&c. §

Non est ergo affectanda,quia pernitiem affert. § Plato.libr. 4.de rep.in med.car.3.a terg.in princ.lib.3.de legi.car.3.a terg. in princ. §

Ignobili-

Ignobilibus præsint generosi. Ius ciuilitatis usurpans gladio puniebatur, edicto Di. Claudij Imper. § Sueto. in Clau. Imperat. cap. Equestris, in med. Tul. in 3. offic. in med. car. 59. ante, ubi de fortit. § Nam esse pro ciue qui ciuis non sit rectum est non licere, &c. § Sen. lib. de moribus. in med. car. 71. a terg. in med. § Nobilitas animi est generositas sensus, nobil. corporis generosus animus. § Sen. item. epist. 76. in med. inimicitias, &c. § Item si quis clientum turba, nobilitate auorum & pro auorũ serie, sed ex confesso bonus sit, probabis illum, &c. Vrbem perituram etiam cum ipsam æneus custos uel ferreus gubernabit. § Plato. lib. 3. de rep. car. ult. a terg. in med. prou. cap. penul. c. in fin. § Per tria mouetur terra & quartum non potest sustinere, per seruum cum regnauerit, &c. Negauerunt quenquam patrio more in id fastigium recipi, nisi regia stirpe ortum. § Curt. lib. 4. car. 2. a terg. Iuuen. Sat. 8. in prin. §

Maiorum primus, &c. Neminem regem non ex seruis esse oriũdum, & è contra. Diuites & inopes, reges & serui, Barbari & Græci, & cæ. § Plato in Theet. car. 7. ante in med. § Quando quis stirpem quinq; & uiginti maiorum. § Sen. epi. 44. in med. in declamatione sexta c. 86. a terg. Plato ubi supra. § Omnia ista longa uarietas miscuit, & sursum deorsum fortuna uersauit. generosus est ad uirtutem a natura dispositus, &c. § epist. 47. in med. Vis tu cogitare, &c. libr. 8. declamat. 6. Si quis tyranno, &c. Iuuen. Sat. 8. in fi. car. 41. § Maiorum primus quisquis, &c. Nuper & nos serui fuimus, seruus rex fuit. § Curt. lib. 4. car. 2. a terg. § de Abdolomio quem longa serie & cognatione stirpi regiæ annexum tunc ob inopiam hortum colentem, &c. Vnde prouer. de quo Eras. § car. 269. § A remo ad tribunal. uidi seruos in equis, & principes ambulantes. § Eccle. cap. 10. b. § Ignobiles obediant nõ imperent. § prou. cap. 22. b. cap. 30. c. Plato in 3. de legib. car. antepenul. a terg. in princ. lib. 4. car. 3. ante in med. § parentes primum, seniores item. Dominus seruis, potentiores imbecillis, &c. generosos ignobilioribus. § Plutar. in Thesei uita. car. penult. ante. in fi. § Verum prius nobiles quos Eupatridas seiunxit, &c. Apud Aegyptios Opifex ad rẽpu. accedens multatur. § Diodo. lib. 2. car. antepenult. in princ. car. 11. Liui. lib. 23. in princ. § de Pacuuio Calanio ad Capuam in Senatum odio flagrantem. § Dion. li. 52. in fi. in legibus proponendis, nu. 14. 16. car. 8. fin. Machia. lib. 1. discurs. cap. 33. in prin. § nobilitatem animaduertendam, sed uirtutem potius pręferendam dicit Phalaris tyran. Agrigent. ad Asiochum. car. 14.

Ignobilis igitur dicitur terræ filius. § Tul. in episto. ad Atticum. car. 17. Accepi, &c. Erasm. prouer. car. 113. in fi. Pers. Sat. ult. in fi. Iuuen. Sat.

Sat.1.car.2.in fi.Sat.6.in princ.Sat.8.in princ.car.2.a ter.Politia.in 18. miſcel. ❡ gigantis fraterculus. Quid rupto robore nati, Compoſitiq; luto, nullos habuere parentes. Ne patriæ quidem nomen dicere. ❡ Eraſm.car.241.a terg.prouer.Home.lib. 19.car.4. ❡ non es a quercu, nec a petra. cubito emungere. ❡ prouer.175.ante.Iuuen.etiam Sat.1. car.6.in fi. ❡ pedibus. ❡ Plin.lib.36.cap.ult.hiſtor.Blond.libr.4.de Rom.Triumph.in med.car.162.ante. ❡ Meliores eſſe conſtat naturas in nobili genere quam ignobili. ❡ Plato in Alcibi. 1. in med. car.3.a terg in med.lib.6.de repub.car.1.a terg.in princ.lib.3.de rep. car.ult.a terg.lib.4.car.3.a terg.Tul.in oratio.pro Seſtio.Ioui. in Hebray. de Solym.Imper. ❡ Inconcinna eſt eorum natura. Vtile reipub. eſt nobiles eſſe homines dignos maioribus ſuis, &c. Ita & in legibus Dei. not. Ioſep. ❡ libr.4.antiquit. cap. ult. car. 2. in fin. ❡ bene nati proniores ad uirtutem, & ècontra, ubi ſupra. ❡ Cæli.lib.6.cap.1.Geu.lib.1.car. 86.ad Piſcar.Marchionem.Ponta.in 1.de prud.car.185.a ter. ❡ puerum eſſe imperfecti conſilij, fœminam inualidi, ſeruum nullius. Honorata familia magiſquam nobili. ❡ Home.de Patroclo & Achille lib.11. car.penul.a ter. ❡ generatione ſuperior & antiquitate melior. Eutrop. in Vitell.Imper. ❡ in princ.& in Traiano. ❡ familia antiqua magiſ quam clara. In Pio Anton.ècontra. Pius genere claro, ſed non admodũ uetere, &c. ❡ Ioui.lib.2.car.33.a terg.de Cardutio. ❡

Gradus tres nobilit. erant Rom.in urbe patriciorum equitum & plebis. Qui & ipſi nobiles dicebantur. ❡ Pedia.in Cicero.in Catilinam in princ. ❡ Duo erant patricij Cicero ex equeſtri ordine. ❡ Ita & Plutar.in eius uita. ❡ quattuor plebeios ex quibus duo nobiles, &c. ❡ & per Bebium tribu.pleb.in Fabium Max.de quo Liui.lib.22.in med.car. 6.a terg.in princ. ❡ nam plebeios nobiles iam deinde initiatos, &c. Et ſic nobilitas fuit duplex patriciorum ex patribus maiores gentium, & plebeia quæ duplex etiam nobilis & noua minorum gentium. Vnde erant patricij plebeij, Ordo & equeſter, ut & alibi diximus.in uer. Equites, ubi de militia Rom.Pedia.ubi ſupra, in Catili. Maiorum item minorumque gentium, quomodo. ❡ Tacit.lib.11.car.penul.in prin. Tul. in epiſt.lib.9.car.131.ante.Blond.lib.3.de Roma Triumph.car. 5. fin. Budæ.in pand.1.plura.car.68.a terg.69.ante.51.in princ. ❡

Gentilis homo dicitur uiuens honorifice, & abundans imaginibus antenatorum de quibus ſupra.in uer.Laudatio. ❡ Machia. libr. 1.diſcurſ. cap.55.in med. ❡ Tales dicuntur & Euganei. ❡ Leand. cart. 407.in prin. Ruſtici proprium laboribus eſt. ❡ inniti, Monachi orare, Mecanici & mercatoris & uſurarij utilitatibus plurimum ſtudere. Geu. ❡ libr.1.car.184.Orat.Sat.6.lib.1. ❡ Multos ſæpe uiros.

N Duces,

Duces,Marchiones,Cataneos,&c. § Cori.car.46.§ Aurei,argẽtei,&c. § Plato lib.3.de rep.lib.8.in princ.& ubi supra. li.4.car.233. de ratione.car.235.a terg.§

Pro nouis hominibus uel ciuibus in urbem asciscendis not.per Claudium Imperatorem,de quo Tacit. § lib.11.car.3.a ter.Liui. lib.10. car.2.ante.lib.4. car. 1. a terg. in princ.§ patricios esse factos primo non de cęlo demissos. In antiquis Illustrisimus quisque pastor erat. Varro lib.1.rei rust.Machia.lib.3.car.81. histor.§ Nobilitas nouitati aduersantisima semper & quandocunq;. § Tul.in oratio. pro Cluẽtio.car.42.a terg.in Verr.7.car.268.ante.§ Superbia commune nobilitatis malum.Salu.in Iug.car. 105. de Mario.

NOSCE TEIPSVM.

Nequid expect. Vir bonus.

Nosce teipsum.i.animum tuum,curatoque. § Plato in Alcibia. 1. car.penul.a terg.car.ult.ante.& a terg.in Prothag.car.6.a terg.in Charmi.car.3.ante.in med.§ Inspicere debemus primus nosmetipsos, deinde ea quæ aggredimur negotia,&c.plura. § Sen.lib. de tranqu.uit. 1.cap.Inspici. car. 3. ante.§ de Oraculo in Cræsum regem. § not. Xenoph.lib.7.car.117.a terg.Plin.li.7.cap.32.Plut.lib.de curiosit.car. 1. & in consolat. sua. car.4.fin. ante.libr.de utilit. ab inimico.car.4.uel 395.§ nihil turpius conuitio quod in authorem uertit & recidit.Alcia. § fab.63.de Narcisso.fab.182.Cæl.lib.2.cap.17.libr. 3. cap.7.§ Teipsum inspice,teipsum concute. § Orat.lib.1.Sat.3.in med. Eras. prouer.car.335.Tul.lib.1.de legib.car.ult.ante.Senec.episto. 28. in fi. hoc tibi,&c.§ Attende tibi. § Eccle.cap.11.in fi.Pau.ad Corinth. cap.4.in fi.prouer.cap.16.in fi.eius.cap. 15. in fin.§ Qui dominatur animo suo. § Boet.lib.2.de consolat.pro.5.car.21. a terg.§ Agere sua. § Plato in Charmi.car.2.a terg. ubi supra.§ Ne quid expectes,&c.supra.Boni habentur qui sibi imperare possunt. § Plato in 1. de legib.car.penul.in fi.§ & ècontra. § Senec.lib.de moribus.car. 71.a.terg.in med.§ Excute teipsum,scrutare, obserua. non est quod tibi cito & facile credas. § Senec.episto.16. in princ. Liquere, &c.§ Considera teipsum,non qualis sis alijs credas. § episto.80. in fin.hodierno die,&c.episto.83.in princ.episto.104.in med. Geu.libr.2.cart. 477.§ te emenda, onera tibi detrahe, emenda desideria. § libr. de tranqu.uitæ.in princ.plura.car.151.a terg.Plut.libr. de tranquil.animi. car. 266. a terg.§ Non omnium sunt omnia, uerum elogio pythico obtemperantem sese nosce statim oportet,ita naturam consulere, neq; ipsi uim inferre,&c. § Tul.in 1.offic.car.3.fin.ante.libr.1. Tuscul.in med.

med. § fit & nescio quomodo ut magis in filijs cernamus quam in nobis metipsis siquid delinquitur. Adhibendi sunt igitur emendandi causa magistri & docti homines,& usu periti,ut si quid repræhensum sit a pluribus id corrigatur. Ijque secum & cum alijs exquirant. Nemo seipsum deceperit,introspiciat modo uitam,seque quid mereatur interroget. fac omnia tanquam spectatus, &c. Viuendum est enim tanquam in conspectu uiuamus. sic cogitandum tanquam aliquis inspecturus, &c. Nihil Deo clausum est. § Plin. in paneg. car. 380. Senec. episto. 83. in prin. Singulorum, &c. epist. 25. in prin. quod, &c. epist. 28. in fi. hoc tibi. epi. 32. in fine. episto. 69. in princ. concilio, &c. § teipse coargue. Inquire in te. Tecum ipse despicias quid sit necessarium, quod superuacuum, &c. quod facile poterimus (nisi nos metipsos ualde amabimus) iudicare. § Tul. in 1. offi. car. 6. in fi. Senec. lib. 4. de benefic. cap. uis scire. in fi. episto. 110. in med. ex moment. meo, &c. Tul. & lib. 3. offic. in med. car. 58. ante, § de Gigis annulo. honesta bonis uiris non occulta quæruntur. Vir bonus non modo facere, sed ne cogitare quidem quicquam audebit quod non audeat prædicare. In se descendere, secum habitare, suo se pede metire, in suum ipsius sinum inspuere. § Erasm. prouerb. car. 89. plura. § metiri se quenquam suo modulo, &c. § Orat. in 1. episto. Quinque dies, &c. in fi. Suum cuique, &c. infra. § Non facile sibi ipsi ignoscere, quia natura sibi quisque amicus est. § Plato lib. 5. de legib. car. 2. ante. in fi. a terg. in princ. episto. eius. 7 in med. car. 2. in fi. Tul. lib. 12. ad Atticum. car. 401. 453. de Agesilao Xenoph. car. 201. ante. § Seipsum sibi consentientem constantemque præstare. Plato § episto. 2. in princ. Gel. lib. 12. cap. 5. in med. plura. § Ego mihi ignosco, dicet Plin. § episto. 22. lib. 8. Orat. Sat. Omnibus hoc uitium, &c. car. 1. oda. 18. lib. 1. § cœcus amor sui, sapiens qui sibi imperiosus, ut supra. § Sat. 7. lib. 2. in fi. § Indulgent sibi latius ipsi. § Iuue. Sat. 14. car. antepenul. a terg. Pau. ad Corinth. 2. cap. 3. in prin. § Incipimus iterum nosmeipsos commendare, &c. Cato maior, de quo Plutar. § in eius uita. car. 2. a terg. in med. § Omnibus qui ab officio destitissent, se duntaxat, excepto, facile ignoscendum esse iudicabat. § Geu. lib. 2. episto. car. 421. incipi. Traiano. car. ult. § Vogliamosi tanto bene à noi stessi, &c. § Senec. lib. 2. de benefic. cap. Videndum est. cart. 101. § Nemo non benignus est sui iudex, idem est, ut omnia meruisse se ęstimet, &c. § Plut in polit. in fi. car. 5. fin. a terg. § moderatus uir & frugi non insolens, non nimium sui amans, &c. nulli grauis esse potest. § in apophtheg. car. 145. in fi. ut supra. de Catone eodem quo supra. & de Agesil. car. 158. in princ. § sibi ipse magis quam alijs imperaret. suam cuique sponsam, mihi meam, &c. § Tul. libr. 14. ad Atticum.

cum.car.454.E Pompeiano. §
NON OMNIBVS DATVR. &c.
Non omnibus datur ire Corinthum (supra.in uer.Fœlicitas. § Plato in Laches.car.ult.Orat.1.epi.quamuis,&c.Geu.in sua epi.car.283. lib.2.plura. §
Non omnia possumus omnes. § Virg.egl.8.pastorum, &c. ex Home.lib.4.Ilia.in med.lib.8. car. 4. in princ. de Vlisse. § non omnia simul Dei dederũt hominibus. dixit Maharbal, de quo Liu.ubi supra.Vincere scis Annibal,&c. § Senec.episto.33.in fi.Eccle.cap.17.in fi.Eras.prouer.1294.& in uer.Nemo omnia.Plato lib.2.de rep.car.3.ante & a terg. in fi. § Singulos ad singula opera promptos natura produci. Impossibile est unum plures artes bene exercere, singulis unde singula pro cuiusque ingenio tribuimus. § Home.item lib.13.Ilia.car. pen. Nullo modo poteris omnia simul accipere. Alij bellica opera, alij saltationem aut citharam, alij pectoribus mentem,&c.Eras. prou. 3320.
Non omnis fert omnia tellus. § Virgi.in georg.Colu.lib.9.cap.2. in prin.Ponta.lib.1.de prud.car.2.ante.148. §
Nosce tempus.infra.uer.Tempus.
Non procrastinandum. § Plin.lib.18.cap.6.in med. § malim patremfamil.ubi de Furio Cresino.Nihil sero faciendum in agricult. & in actionibus quibusque.not. § Alciat.fab.sua.num.2.Ioui. in Selymo. Imper.Turc.in fi. §
Nocte consilium,&c.in uer. Extemporalitas.
Non solum nobis nati sumus, uerum agnatis, amicis,&c. in uer.Amicitia.5.
Non semper arcum tendit Apollo § Orat.libr.2.oda.10.rectius uiues. § non semper imbres,&c. § Oda præce.& seq. § non semper idem floribus est honos.
DE OBEDIENTIA.
Obedientia est habitus parendi secundum rationem, necessaria in homine, sed secundum naturam ipsam ut in animalibus. § Ponta.late. lib.1.de obed.car.2.& 3. § Procedit ab amore. Vnde quis exequitur & statim,& animo libenti. § ubi supra.lib.2.in prin.car. 14. in prin. Plaut.in amphit.in fin.cap.concedite,&c. § Si quid patri uolupest, uoluptas ea mihi,&c.amat, sapit, recte facit, &c.
Qui obediens, idem & patiens. § lib.2.cap. & quoniam in med. § Qua sublata ex impudentia corruit ciuitas, societas,& amicitia. Sine ipsa factum est nihil. Ita & inobedientia pernitiosa. Ex impudenti & permissa audacia sequitur, transgressio & negligentia in Deum, in leges, in magistratus, in senes, in iustitiam, in fidem. § Plato li.3.de legi.car. ult.

ult.ante in fin.Cæſ.ad ſuos milites pluribi.Dion.li.41.in med.car.102. in fin.Herodo.lib.1.cap.9.in med.de Cyro in Aſtyagem.Xenop. libr. 1.car.20.ante.Plato etiam libr.8.de rep.car.pen.ante in med.ubi & infra.Plutar.lib.de educa.libe.car.5.a tergo.& in uita Ageſil. car.pen.in prin.Valer.de Clearcho.cap.de inſtit.antiq. ❳

Oſculantur Perſæ quos honorant. Parendum eſt Imperatori per milites,alias exercitus appellari non poteſt magiſquam armata multitudo. & in uer.Milites alibi. ❲ Ponta.libr. 5.de obed.cap.hac parte,&c.in med. ❳ Lacon in acie hoſtem interfecturus,ſigno receptui dato receſſit,&c. ❲ Plutar.in apophtheg.car.180.a ter. ❳

Seruitus ac libertas exceſsiua inobedientiam inducunt. ❲ Plato li. 8.de rep.car.pen.ante in med. ❳ Si principes ſubditis pares fiant, pater & filij,inquilinus & ciuis, præceptor cum diſcipulis qui eum ſpernant,iuniores cum ſenioribus,mulieres cum uiris, hinc enim delicatus efficitur cuiuis animus. exemplum in aſino qui uia non cedit obuianti cuiquam, leges propterea contemnuntur, quia ciues facti ſunt legum tyranni. ❲ Plato ipſe in epiſto. 8.in med. ❳ Et nulli parere uolentes libertatis amore intemperanter abutuntur. Vnde Curius Conſ. inobedientem,& non reſpondentem ipſum & eius bona uendi iuſsit, tali dicens in republica non opus eſſe ciue, &c. ❲ Valer.cap.de ſeuerit.lib. de Principe.nu.7.ſupra. ❳ de inobedientia,plura exponit Geu. ❲li. 2.ſuarum epiſt.car.288. ❳

Demones quinimo inobedientes in Tartarum ſub terra dicuntur detruſi.dic.etiam Hom. ❲ li.8.Ilia.in prin.eius.Plato in 10.de legi.car. pen.in fin. ❳

Obſequentia igitur præſtanda & Deo & Dominanti, & in eum qui bellica exercitatione omnia conſequi ſperat,&c. Ageſilaus de quo Plutar. ❲car.2.ante in med. ❳

Qualis eſſe debeat,uel & non debeat ſecundum naturam, in Deum, in patriam,in parentes,&c. ❲ Plato lib.3.de legi.car.3.a terg. libr.4. car.3.ante in med.lib.6.car.pen.a terg.in prin.Plutar.lib. de libe. educan.in med.car.114.a terg.Sen.libr. 1. de clem.cap. non poteſt.in fin. cap.ſequen.Quod ergo,&c. ❳ Quando neganda obedientia. Vt contra rempub. ❲Sen.lib.3.de benefi.cap.errat ſi quis.cap.dicenda. car. ſeq.Gel.cap.2.cap.7.lib.2. ❳

Militare,uel rus colere,honores capere,uxorem ducere. ❲cap.15. in prin.cap.2.li.2.Pontan.lib.2.de obed.car.5.cap. Admonuit, & cæ. Queri enim,&c.cap. noſce autem.car.19. ❳ Quid ſi uiuendum in cælibatu,aut in monaſterio,aut equum ſternendum, meretricem ducere, patriam prodere, &c.

Imperare nescit, qui non & parere, quinetiam & parere non patiuntur qui nesciunt imperare. Subiectorum obedientia disciplina est principis, qui recte ducit & recte sequatur, edocet, & efficit. § Plutar. in Licurgi uita. car. ult. in fin. in apophtheg. car. 176. a terg. in Theopompo. § Spartam iccirco seruari, quia reges imperare sciret, immo quia ciues parere. § & inferius in Zeuxid. § Melius est assuescere fortibus gestis quam scripturis studere. Qui nunquam seruiuit, is laude dignus unquam dominus esse poterit. § Plato libr. 6. de legi. car. 3. in princ. Tul. lib. 3. de legi. in princ. car. 1. a terg. § Qui bene imperat, &c. § Eras. prou. 3. § Imperare parendo, duces agere dum sequuntur, assuescerent. § Plin. epist. 14. lib. 8. cum sis peritus, &c. § parere ac imperare iuxta paratos, &c. Liui. § libr. 6. car. 2. a terg. in princi. & in Annibal. indole. lib. 21. in prin. eius. § Ad parendum ac imperandum æque habilis fuit. Obedire namque renitet animus generosus, nisi legitime imperanti. § Tul. in 1 offic. car. 3. a terg. § Obedientia melior quam uictimæ. § 1. regum. capitu. 15. e. Eccle. cap. 4. in fin. Geu. lib. 1. Al comand. Alfonso. in fin. § Sine obedientia nec stare hominum societas potest, nec amicitia uel coniunctio ulla. § Pontan. ubi supra. lib. 1. car. 1. in prin. lib. 2. car. 3. a ter. 14. §

Mandata quomodo & quando exequenda uel ad utilitatem uel ad commissionem datam. § Gel. libr. 1. capit. 13. Pontan. plura libr. de obed. § Fidelissimam obedientiæ ministram esse patientiam, quæ præsertim perspicitur in peccato per filium delinquentem confesso. § Pōta. ubi supra. lib. 5. car. 4. & quinta. § Præceptoribus & senibus parendum salutando, assurgendo, cedendo, &c. Quoniam omnibus seculis & apud nationes fuit semper honoranda senectus. § Geu. libr. 2. 113. car. 110. Al licentiato. car. 288. § Optimum est superiori præstare obedientiam, & sic Deo.

DE OCIO.

Labor, sapi. dic. actio. exercitatio.

Ocium non diuturnum, est laboris condimentum, & animus remissione atque labore conseruatur, natura rerum continui laboris patientem esse non sinit. § Vale. cap. de ocio. Iuuen. Sat. 11. car. ult. § Et gratam requiem dona tibi. § Plutar. lib. de libe. educ. &c. in med. car. 7. ante. 116. Plin. lib. 8. epist. 21. Ponta. lib. 1. de prud. c. Quod autem. § Omnis cessatio ab agendo turpis est, nisi quæ relaxationis ac reparandarum uirium gratia, ut somnus ipse, &c. § lib. de Princip. car. 4. ante. § Ocium ut sine negotio sic absque segnitia sit, ut ager quamuis uberrimus cessat tamen. § Plin. libr. 17. cap. 5. 23. in fin. § sed si diutius uepribus obsitus squalet. § lib. 3. de sermo. cap. Agrestis. libr. 4. cap. princi.

princi. eius. § Remiſsiones & curas ſedat ocium & iocus. Animi remiſsio alacriores reddit. Alternandaque ſunt ſolitudo & frequẽtia. Ex aſsiduitate laborum naſcitur animorum hebetatio. § Sen. lib. de tranqui. uit. cap. ult. car. 155. a ter. § Vnde inſtituti dies feſti & feriæ, ut alibi. ſupra. ad hilarandos homines. § Agrippa. cap. de feſtis. nu. 59. Iuuen. Sat. 14. car. 61. Sed pater in eam, &c. Ouid. in Phedra. § quod caret alterna requie durabile non eſt, Hæc reparat uires, &c. Si nunquã ceſſes tendere mollis erit. Indulgendum eſt animo, dandumque ocium in alimentum uirium, & cæ. plura. § Cato in fragm. car. 191. § aliquando rideo, iocor, ludo, innoxia remiſsionis genera, & cæ. § Plin. epiſt. 3. lib. 5. cum plurima, &c. lib. 7. epiſt. 9. Quęris quemadmodum. § Ludo autem & ioco uti licet, ſed ſicut ſomno & quieti cæteris cum grauibus ſerijsque rebus ſatisfecerimus, unde feriæ inuentæ, ut ſupra, & inſtitutæ. § Tul. in 1. offic. in med. car. 20. a terg. in med. § Breue gratum eſt, diuturnum pernitioſum. De Darij regis acie inſtructa in ſecundo prælio in Alexandrum Mag. § not. Arria. lib. 3. car. 7. Si quid Perſis maxime obfuit mora illa in armis longior, quia noctẽ totam inſomnem egerant in acie remiſſum animum habere oportet, nunquã ſolutum, multũ intereſt uita tua ocioſa ſit an ignaua. § Sen. epi. 55. in prin. A geſtatione, &c. Plato in Philebo. in med. car. 5. in prin. Tul. in 1. offi. car. 5. in prin. § Sæpe facie da intermiſsio, ſtudij remiſsio ſæpe iocus eſt. Dandum eſt aliquod animo interuallũ, ita tamen ut non reſoluatur, ſed ut remittatur. § Sen. epi. 15. in med. mos antiquis. § Contractũ ſolicitudine animum illius argutiæ ſoluunt, &c. § Sen. li. de conſolat. cap. ult. in fin. eius. Non eſt, &c. Vale. cap. de ocio in prin. § Ad recreandum, lætus in præſens animus quod ultra eſt, &c. § Orat. Oda 16. li. 2. Ocium diuos. § Aetate grauante ſeceſsio permiſſa. § Ponta. plura lib. 1. de prud. car. 4. fin. 165. de Catone ſuper. Plutar. in fin. § Ocium frequens pernitioſum. Corporum habitus ocio & torpore corrumpitur, exercitatione conſeruatur, diſciplina & meditatione doctrina conſequi poteſt, & perfici, ocio uel negligentia nihil diſcitur, uel obliuiſcitur. § Iuuen Sat. 6. car. 26. a terg. § Tecta, labor, ſomnique breues & uellere tuſco, uexatæ duræq; manus, &c. § Plato in Theæt. car. 3. a terg. in princip. Sen. epiſt. 25. in med. quod, &c. Exi. 10. in fin. § Omnia nobis mala ſolitudo perſuadet, quæcunque uero facis, tanquam ſpectet aliquis facias, &c. Ocium ſine litteris mors eſt, & hominis uiui ſepultura.

Viuit qui multis uſui eſt, qui ſe utitur. qui latitant & torpent in domo ſunt ut in conditiuo, qui mortem ſuam anteceſſerunt. § Sen. epi. 61. in fin. Quæror. epiſt. 82. Deſij iam, &c. epiſto. 69. § gloriari ocio

iners ambitio est, nimis latere, & a conspectu hominum secedere. neque compluitur. ⸗ Eras. prou. car. 189. a terg. ⸗ Ocium & reges & beatas perdidit urbes. ⸗ Orat. de quo Ponta. libr. de Princ. car. pen. ⸗ Alit liuorem infælix inertia. ⸗ Sen. lib. de tranqui. uit. car. 2. Quæro, &c. in med. ante. ⸗

Contemnuntur qui nec sibi nec alteri prosunt, in quibus nullus labor, nulla industria, nulla cura est. ⸗ Tul. in 2. offic. car. 39. in princ. Machia. lib. 7. histor. in med. car. 219. a terg. de Roberto Sanseuer. duce. Geu. in M. Aur. cap. 23. in prin. cap. 24. 25. Plutar. lib. de tranqui. animi. car. 2. ⸗

Nec in ocio insidere, &c. ut est Symbolum Pithago. de quo Erasm. prou. ⸗ car. 1. Alcia. fab. 80. 81. desidia, &c. ⸗ desidet in modio Essæus, &c. quisquis iners abeat. nam in chænice fingere sedem, &c. Vita sedentaria corrumpit animum, marcoremque conciliat. ⸗ Plutar. libr. sic uiue. in prin. car. 424. in fin. ⸗ Inertia apud Lacedem. & Athen. in delictum trahebatur, adeo ut Areopagitæ perquirebant instituta ex lege Draconis quid quisque ageret, quoue quęstu sustentaretur, ut homines honesto etiam negotio uitam agerent, quod & per Claud. Imperat. executum refert Suet. in eo. ⸗ cap. gessit, & censuram. Valer. cap. de instit. anti. in fin. plura. ⸗ prius autem Augustus Imper. ⸗ Sueto. in eo. cap. impetratis a senatu. ⸗ In institutis Numæ regis eorum, ut ex Plutar. ⸗ in eius uita car. penul. ante in fin. Geu. lib. 1. car. 31. 443. & in uer. Industria. supra. ⸗

Scæuola pilæ ludo sæpe ludebat. Socrates arundinem tenebat inter crura filio eius currente. Achillem etiam cithara sonasse inducit Hom. ⸗ not. Vale. cap. de ocio. ⸗ In exercitu præsertim ocium pernitiosum seditionumque causa, & in ciuitatibus etiam. ⸗ & in uer. Milites, &c. Liui. lib. 40. in prin. de Hispanis. Polyb. lib. 1. ad fin. car. 39. in fi. ⸗ Luxurię ocio solutam militarem disciplinam esse. ⸗ & car. 4. ante in med. ibidem. ⸗ Philippus Maced. rex, ne ocio miles deterior fieret. Vt igitur in siccam traducti sunt milites, licentius iam per ocium atque socordiam uitam agebant, quod in exercitu pernitiosissimum est, & fons ac origo seditionum omnium. ⸗ Polyb. li. 1. in med. car. 39. in fi. Liu. lib. 23. car. antep. ante in med. ⸗ Ti. Sempronius Consul exercitu lustrato, quia ociosa statiua erant, crebro decurrere milites coegit, ut tyrones assuescerent, &c. lib. 10. in med. car. 5. in prin. ⸗ Negabat utile esse uno loco sedere exercitum. Itineribus & mutatione locorum saluoriorem esse. ⸗ Cæs. libr. 5. in med. car. 453. ⸗ Milites interim in opere exercere, castra munire, turres, castella facere, &c. ⸗ Gelon Tyrannus Siracusanos in expeditionem eduxit & agriculturæ exercuit, & propter

propter utilitatem,& ne ocio marcescerent. § Plutar. in apophtheg. car.125.ante.Liui.lib.39.in prin.eius. § Ne in ocio milites haberet, uiam a Bononia perduxit Arretium. §lib.40.in prin.Eras.prou.Igna uis.car.195. §

Nihil agendo homines male agere discunt. § Colu.lib.12.cap.1. Plin.epist.3.lib.4.Salu.lib.de rep.car.101.ante in fi.§ Plebs bonis ne gotijs impedita malum publicum facere desinet. Ociosi tantum in admirationem statuarum picturarum & mirabilium inducuntur. § Pli. li.36. cap.5.in med. præterea Venus,&c.epist.9.lib.1.Eras.prou. 282. in uer.Nihil agere.§ Satius est ociosum esse quam nihil agere,uel fru stra negociari. Alendis rumoribus natum ocium,dicit Curt. § lib.8. in med.car. 115. a tergo. ubi de India. § Compressis manibus stare. Bos ad præsepe. § prou.car.140.142.§ Qui sectatur ocium stultus est. § prou.cap.12.b.cap.19.in fin.20.a.21.§ Abscondit piger ma num suam,&c. § & cap. seq. in princ. § Propter frigus piger arare noluit,&c.Omnis piger in ægestate est.Qui sectatur ocium replebitur ægestate. § prou.cap.28.c.§ Alit liuorem infælix inertia. §Sen. lib.de tranquil.in prin.cap.Quæro.Plin.epist.25.lib.7. §

Lis nunquam,toga rara,mens quieta,&c.Martial. §lib.10.ad seip sum.§ De quo Budæus. § in pand.2. c. 122. Orat. Oda. 2. Epod. car.§ Solutus omni fœnore,non excitatur classico,&c. §Martial.li. 2.car.ult. § Sit nox cum somno,sit sine lite dies. § Sen.epist. 55.in prin.epist.69.in prin.Concilio,&c.§ Optimum est non iactare ociũ suum.Iactandi autem genus est nimis latere , & a conspectu hominum secedere,&c. § epist.82.in prin.desij iam,&c. § Quocunque te ab sconderis mala humana circumstrepent,&c. Quidam omne tempus uitæ in iudicijs conterunt,tum accusando,tum defendendo , &c. § Plato libr.3.de rep.in med.car.3. in fin.lib.11.de legi.in fin.eius . Tul. in oratio pro Sestio car. 6. fin. a terg. § Ocij prout & negotij reddendã esse rationem. § Tul. in oratio. pro Plantio in med. car. 272. in prin. § Clarorum uirorum atque magnorum non minus ocij quam negotij rationem extare. § & in 3.lib.de offic.in prin. Valer. cap.sapi.dicta. §

Scipio Africa.sup.nunquam minus ociosum se esse asserebat , quam cum solus esset,&c. § Valer.idem.cap.de ocio.Orat.lib.2.Oda ulti. Colu.lib.2.cap.ult.lib.12.cap.1.in fi. eius. § Qui & ocij damnati essent capite multabantur lege Draconis,de qua Plut.in Solo. uita § in med.car.4.in princ.Geu.lib.1.episto.ad Federicum Portugal. Impera. in princ.car.418. § negotium melius quam ocium committi. Valer. § d.cap.sapi.dict.in princ.Senec.lib.de uita bea.car.ult.a terg.in med.§

populo

populo Rom.dicebat App. Claud. Misceri debent ista ocium & proiecta uirtus,nunquam ostendens quod didicit,&c.plura. § episto. 56. in princ.peream,&c.§

Quid prodest totius regionis silentium,si affectus fremunt.nulla placida est quies nisi quam ratio cōposuit.Tranquillitas in quā bona mens explicatur,&c.Inter graues occupationes cessatio grata est omnis. Ocium nunquam probaui,nisi reficiendis corporibus, tum leuandis animis conceditur,&c. § Ponta.in dial.Charon.cap.& inter. § falsum est homines non actuosos tanquille uitam ducere,alioqui tranquilliorē mulierum uitam quia sellulariam, &c. Sed animi perturbatione tamen uexantur,&c.Nihil agere a recta constitutione deturbat. Vnde Achilles,de quo Home.Pondus iners terræ sedeo custodia classis. § Plut. lib.de tranqu.uitæ car.2.& car.ult.in fi. § Monebat Plato ut non corpus exerceremus sine animo,neque animū sine corpore,&c.Quibus uoluptati est labor,& uexatio, ijs tractanda ciuilia officia in rep. § Sene. lib.de tranqu.uitæ ubi supra.cap.Quæro,&c.Ponta.li.de sermo.cap.de contentiosis. § quidam negotia quærunt. § & car.eius.ult. cap.circuncid. § Qui tranquille uolet uiuere nec priuatim agat, nec multa, nec publica.Ad superuacua se ferat,formicis similes sine proposito uagantibus in arbusto, Philodicos tales uocant Budæ. & alij, in pand. 1. car.5.Ocium est ubique animo bene disposito,& ècontra. § Sen.epi. 1.episto.104.in moment. §

At ille qui regiones eligit & ocium captat,ubique quo distringatur inueniet. § episto. 55. a gestatione. § mnltum interest utrum uita tua ociosa,an ignaua sit,&c. Magna pars uitæ elabitur male agentibus, magna nihil agentibus,tota aliud agentibus. Qui nihil agit, &c. infra hic.Qui multa agit,&c.& in uer.Vita secura. Viuit qui, &c. Virtus sopita.infra.

Labores quietem producūt.Quies & ocium labores. Ne quære mollia.qui è nuce,&c. § Erasm.prouerb. Plato lib.6.de legib.car.penul. a terg,in med.Machia.lib.de princip.cap.14.in prin.lib.5.histo.in principeius.Orat.Sat.1. car.1.a terg. § Laborem sese ferre senes ut in ocia tuta recedant.Sicut paruula formica,&c.Ocij minimi. § Eras.prouer.Ne ad aures.car.163. § A negotijs se retraxerunt ad priuatam uitam & quietam,Lucullus,Africa.super.Cato Censor,Timoleon,libera ta Sicilia,Pompo.Atticus.Non autem inferior Scip.non Marius, & Cicero,& Achilles.Sicque male. §in uer.Politica.infra.& in uer.Virtus. Plut.in Timole.uita.car.ult.a terg.in Lucul.car. penul. in fin. in Cato. Ponta.lib.2.de fortit.car.76.ante.Geu.lib.1.car. 235.in prin.§ Nihil est in opere naturæ, quod non exemplo dierum ac noctium aliquas uices

uices feriarum uelit. § Plin.lib.17.cap.23.in fi.Martial.li.5.ad Martial. § Si tecum mihi, &c.

DE OCCASIONE.

Occasio est Scientia oportunitatis idoneorum ad agendum temporum,eadem est ideo prudentiæ definitio. § Tul.in 1.offic. car.4.fin. ante de Modestia,& in episto.ad Atticum, § nauigationem idoneam expectans. Vnde prouer. Noſce tempus.

Quali forma habeatur & statu.infra.in uer. Tempus. § Liui. libr. 22.car.4.fin.ante,& in oratio.Fabij ad Aemil. Consf. Alcia.fab.119. § neque occasioni tuæ desis,neque suam occasioně hosti des, omnia non properanti clara certaque erunt. § lib.25.car.ult.ante in med. in oratio. Martij in Hisp.§ Si occasionis momento(cuius præteruolat oportunitas) cunctatus paululum fueris , nequicquam mox omissam queraris. § & lib.37.car.antepenul.in princ.per Aristhemum. Machia. lib. 3.histor.car.72.in princ.75.a terg.§ Non quemadmodum hodie utrunque uobis licet,sic semper uobis liciturum est,nec sæpe, nec diu eadem occasio erit. § Plaut.in Persa.cap.Ioui opul.§ uirtus est ubi occasio admonet dispicere,alias,Sero sapiunt Phriges. § Eras prouerb. car.28.cum sequen.Ioui.libr.41.car. antepenult. ante per Pollinum. § Spectare těpora,pericula metiri,occasiones agnoscere,eius est qui non temere se fortunæ committendum existimet. Actiones per oportunitatem agendæ,omni negotio tempus est & oportunitas. § Eccl. cap.8. a.Eras.prouer.68.Deus,&c.§ occasionem quærit, &c. § Plut.lib. de discrim.adulat.car.6.fi.§ præueniendo & diuertendo bella conficiuntur. § Guizar.lib.1.car.34.§ de Consaluo in Francos. § lib. 3.in med.car. 157. in fin. § de Labieno Cæsaris legato in Treuiros. Cæs.lib.6.Gall.car. 2. § Oportunitas non obseruata, cum omnibus quidem in rebus,ingens affert malum,tum in admonendo detrahit utilitatem.Sertor.de quo Plut. § in eius uita.car.penul.a terg.in princi. § Omnia uincit studiosa sedulitas , fidele auxilium eorum qui aptitudině eligunt , intempestiue autě properantibus inimicissimű . Vnde Scipio, de quo Valer. § cap. sapi. dicta. in princ. § confligendum est cum hoste nisi per occasionem, aut necessitatem , &c. Maturitate adiuncta, plura bene perficiuntur oportunitate temporis quam ui. § Dion lib. 45.car.penult.in fi. § occasionem quærit,&c. § Eras. prouer. car. 145.Senec.episto.22. in princ. § In arena consilium capere. § Machia.lib.6.histor.in med.car.171.ante.§ Dum tua nauis in alto est,& cæ. § Orat.in 1.episto.ad Lollium. § oportune loquendum.Eccl. § cap.20.a. § Sapiens tacebit ad tempus, premenda occasio. § Eras. prouer.308.a terg. § malum est bonum, non gratum quando intempestiuum

pestiuum. § prouer.car.334.in prin. § Semper tibi pendeat hamus, &c. Cogis adulterium dando tempusque locumque. § Ouid.in 2.de arte, in 1. de remed. § Temporibus medicina ualet, data in tempore prosunt. Quæ prima inquit fortuna salutis monstrat iter, eandem sequamur. § Virg.in 2.in med. § non tantum præsentis, sed & uigilantis est occasionem obseruare properantem. § Senec.epist.22.in prin. Iam intelligis, &c. Tul.in Philip.3.in princ. eius. § breue tempus longum est imparatis. Dies affert & hora potius, nisi prouisum est magnas sæpe clades. Deum fortunam, oportunitatem, &c. & in uer. Deus, &c. Niuna cosa piu nuoce al tempo quanto il tempo. § Machia.lib.3.histor.in med.car.8.a terg. Dion ubi supra. Apia.li.5.in med.de Pompeio filio in Octauium Cæs.in Sicilia, &c. § cum Pompeius oportunitate neglecta, &c. § car.206.209.car.& 105.ante, Geu.lib.1.c.388. a D. Pietro Giron. Guizar.lib.2.car.97.a terg.de Duce Mediol. §

DE OPIBVS.

Pecunia.infra. Bona.supra.

Opes caducæ sunt, affluunt subito, repente dilabuntur. fortunæ possessio. § Plutar.plura.lib.de libe.educ.car.6.a terg. Valer. cap.de uariet.casuum.in fi.eius. Orat.oda.2.li.2. Nullus argento, &c. § omnia ista bona, quæ nos speciosa, sed fallaci uoluptate delectant, pecunia dignitas potentia, & similia, cum labore posſidentur, cum inuidia conspiciuntur, &c. Lubrica & incerta sunt, nunquam bene tenẽtur, &c. plura. § Senc.libr. de breuit.uitæ.car. antepenul.a terg.in med. Ponta.in 2.de fortit.c. Diuitiæ.in uer. Bona. supra. plura. § Multis exitio fuisse quarum cupiditate & studio uita hominum imprimis uexetur, cum habendi libido uix unquam satietur, quò quæ plura posſidentur magis augeantur atque excrescant. § libr.de liberalit.car. 99. cap. auaritia.in fin. § plures inueniri inquit Aristides, qui diuitias suas turpem ad usum conferant, quam qui paupertatem generose ferant. § Ponta. in Dial. Charon.cap. Expectatus. in fi. § Quæ bona huic generi natura tribuerit, ea esse omnino quam paucisſima, atque ea dum uincuntur homines cupiditatibus, dum perperam agunt, corrumpunt quæ natura sunt bona, nequiter illis utentes, in pernitiem suam uertant. Opes non perdidit sapiens, sed occupationes. § Senec.libr.de consolat.cap.Emetiamur.in med.car.149.episto.59.in med.itinera. § relinqui diuitias aut periculum posſidẽtium, aut onus relinqui corporis, aut animi uoluptates, quia molliunt & eneruant, &c. Nemo nascitur diues, quisquis exit in lucem, iussus est lacte & panno esse contentus, &c. ab ijs initijs nos regna non capiunt. § epist.20.in fi.eius. Si uales, &c. § Diues aut iniquus, aut iniqui filius. § Eras.prouer.120. § Qui confidit in diuitijs suis corruet.

ruet. Iusti germinabunt,&c. § prouer.cap.11.in fi. § Tanquam canes,&c. Pecuniam sine peculio fragilem esse,&c.alibi. § Apia. lib.lybico.car.262. § Diuitiæ splendorem afferunt nullum, eas cum ignominia posside nti. § Plato in Menex.car.ult.in princ. § Inter potiora sunt. Nemo sapientiam paupertate damnauit. habendæ opes nulli detractæ,&c. § Sen.ubi supra.car.140.in fi. §

DE ORBITATE.

Filijs.

Orbitas in filios,consolatio & amicorum. § Plut. in sua consolat. car.232.234.244.lib.de tranquil.animi.car.261.a ter.Senec.lib. de re med.fortuit.car.73.a terg.plura.episto.64.77.91.96.98.99.late 149. 150.in fi. Valer.cap.de parent.in fi.de Anaxagora.Ponta de fort. lib.2. car.81.82.§ Bonum incognitum carere filijs. Vtilius est sine filijs mori,quam relinquere impios. § Eccle.cap.16.a. Eccl.cap.2.d.§ Nonnulli qui filios exoptant, in calamitatem inde incidunt. Si filij improbi euenerint, filios & inuenisse tortores, quandoque constat. § Plato in Alcibi.secund.car.2.ante in med.in Menex.car. ult. ante in med. Boet. in 3.de consolat.pro.8.car.33.a ter. §

OMNIA FERT AETAS.

Omnia fert ætas. § Plato in conui.car.176.de Socrate,uerum Agathonem.car.2.in prin. § mores,consuetudines,opiniones,cupidines, uoluptates continue permutantur. § Virg.egl.9.in fi. §

Omnes de facili labuntur in uitium.infra.in uer. Vitium.

Omnium rerum uicissitudo. § Plato,de quo Cæl.li.6.cap.13. plura. In conu. ubi supra.Tempus. § Velut unda superuenit undam. § Orat.in 2.epist.flore bono,&c.car.ult. §

Omnia prætereunt,redeunt,nihil interit. § infra.in uer. Tempus. Orat.li.4.Oda 7.diffugere niues.Eccl.cap.3.in prin.Tul.li.2.de diuinat.car. Machia.lib.5.histor.in prin.car. 128. a terg. § Multa renascentur quæ iam cecidere. § Orat.in poet.car.173. §

OMNI VITIO, &c.

Vitium.infra.

Omni uitio carere debet,qui in alterum dicere paratus est. § Tul. in sua inuect. in Salust.respons.In diuinat.in Verrem n princi. car.58.a ter.& in 5. Verr.sua in princ.car.145.ante & a ter.Senec.libr.Sunt.car. 71.a terg.in med.Plaut.in Trucul.cap.ad fores. § Qui alterum incusat probri ipsum se intueri oportet. Perturpe est quod obijcitur inobijciente cognosci.Sen.in suis prouerb.& in uer.Vitium.infra. Ita Phalaris in epistola ad eius filium Paurolan. § in fin. & car. 6. § Plures in schola de pudore præcipiunt & continentia, ijdem tamen in omniũ libidinum

libidinum cupiditatibus uiuunt. Lactan. § plura lib. 5. cap. 15. in fin. cap. 16. li. 4. cap. 23. Plutar. lib. de utilit. ab inimico. car. 3. uel 295. §

Omnia in peius ruere. supra in uer. Aetas. § Vir. egl. 5. car. 7. Orat. Oda 6. lib. 3. Carm. in fin. § Aetas parentum peior auis tulit nos nequiores, &c. § Iuuen. Sat. 1. in fin. car. 16. ante. § Fælices proauorum attauos, &c. § Sat. 1. in fin. § Omne in præcipiti, &c. Erasm. prouerb. 662. 1634. Acesias, & cæ. car. 1559. § Contra, melius hodie quam heri nobis. § nu. 2081. primum. prou. 1461. Quosdam. prou. 849. Effugi malum, &c. prouer. 2002. § Quotidie deterior est posterior dies. Sen. in suis prou.

Omnia bona mea mecum porto. infra. in uer. Pauper. §

Omnibus satisfacere ne Iupiter quidem. § Eras. prou. 1655. §

Omnia orta occidunt. § Salu. in Iug. in prin. li. de rep. car. 100. in princip. Tul. in 1. de natu. deo. car. 6. in princi. § Infra lunam omnia corruptibilia. supra in uer. Animus. § Apia. in Lybico car. 278. a ter. Omne nimium offendit. § Plato. libr. 3. de legi. car. antep. a tergo. in prou. suo. § Dimidium plus quam totum. § Plin. libr. 11. cap. ulti. § pernitiosum quod est nimium. § lib. 18. cap. 6. in med. § Bene colere bonum & utile, optime damnosum. § lib. 35. cap. 10. car. 1. ante. in fi. § De Apelle. memorabili præcepto, Nimiam diligentiam sæpe nocere. § Sen. lib. de tranqui. uitæ. cap. placebit, &c. § Vitiosum est, quod nimium. § car. 153. in fi. § Modus & mediocritas ergo adhibendi, ut supra.

Omne rarum carum. periculo quæsita placent. § Plin. libr. 9. cap. 35. in prin. § Periculo quæsita maxime placent. Sine gloria uincit qui sine labore. supra in uer. Labor. in uer. Pericula. Vilescunt quæ omnibus cognita sunt & facilia. raritas admiratur. § Carda. lib. 14. de subti lit. car. 1. a terg. lib. 18. car. pen. § Quod præclarum arduum. § Tul. lib. 3. Tuscu. in fi. eius. ex Platone pluribi. §

DE ORDINE.

Ordo est ut not. Tul. § in 1. offic. car. 4. fin. in med. § Compositio rerum aptis & accommodatis locis. Locum autem actionis opportunitatem temporis esse dicunt. Ponta. § libr. 1. de obed. cap. quoniã autem. Machia. lib. 3. discur. cap. 30. car. ult. eius, & cap. 14. in med. cap. 36. car. 1. § In militia præsertim. § ut in uer. Milites. & d. cap. quoniam. Colu. libr. 13. capi. 2. Blond. libr. 6. de Roma Triump. car. 226. § In præferendis amicis, in uer. Benefic. supra. Contribulis factus serua ordinem. § Erasm. prouer. car. 332. § Seruus seruo præstat, & cæ. § prouer. car. 370. § Senibus placida omnia & ordinata conueniunt. § Plin. epist. 1. lib. 3. in prin. § Ordo si in ciuitate est, cuncta bene procedunt,

cedunt. quæ ordine carent & male ordinata sunt, ea etiã quæ bene sunt ordinata confundunt. § Plato. lib. 6. de legi. car. ult. in prin. lib. 10. in arg. car. 1. a terg. in med. § Compertum habemus ordinem ubique a ratione procedere, & ordinem quidem nusquam & nunquam interruptum a ratione potenti, &c. § & car. 3. a terg. in med. 309. § Constat optimam animam totius mundi curam habere. Vnde tali ratione circumuoluatur. Si uero furiose & sine ordine mouetur, malum.

Omnibus in rebus & in actionibus ponendus est ordo. § ubi supra. lib. 7. in med. car. 4. ante in med. § Ordo totius temporis liberis hominibus ab ortu solis perpetuus ad ortum solis alterum est habendus, &c.

DE ORATIONE.

Eloquentia. supra.

Orationis uim homini datam ad conciliandam hominum societatem, &c. § Tul. in 1. de legi. in med. car. 5. ante. Plutar. in Periclis uita. car. 4. in prin. § Populum præsidentem reprimens, languentem ac labentem excitans, ostendit uerissimum esse illud Platonis, Oratoriam uim animis hominum imperare, eosque ad quoscunque uelit motus impellere, &c. § Tul. in præfat. paradox. § Oratio facit omnia probabilia, & dicendi uis. Nihil est tam incredibile, quod non dicendo fiat probabile, nihil est tam horridum tam incultum quod non resplendescat oratione. § Orat. in 1. epist. car. 1. a terg. Plin. epist. 28. lib. 9. §

Nemo adeo ferus est ut non mitescere possit, &c. Si uoluerit dicentẽ audire. § Home. lib. 6. Ilia. car. 5. de Paride per Hectorem. § Consultandus per uim nullus, nec filius quidem. § Plato epist. 7. car. 2. a terg. in med. Eccl. cap. 22. b. § Qui narrat uerbum non audienti, &c. § Sen. epist. 29. in prin. De Marcellino, &c. Erasm. prouer. car. 246. Animo ægrotanti, &c. prouer. car. 228. § Molestum, sapientem apud stultos loqui. Rusticanum oratorem ne contempseris. § prou. car. 199. Orat. in epi. Vertumnum, &c. § Quis inuitum seruare laboret. Oratoria maiestas. § Plato lib. de regno. car. pen. ante. in fin. § Non ne igitur si unus uera scientia, &c. sciens & exercitatus debet esse Orator. § Plato in Phedro. car. penul. in fin. Quippe si tibi natura, &c. & de Pericle. § Non scriptis operam dare decet, sed memoriæ tenere, ubi supra. § car. ult. ante. § Vnde dicitur. Sententia philosophorum, Acumen dialecticorum, Verba poetarum, Memoria iurisconsult. § Tul. lib. de oratore, de quo Budæ. in pand. 1. car. 11. a terg. § Non properans sed insistens sit oratio. § Sen. epist. 40. in med. quod, &c. § Nã Cicero & gradarius fuit & tardiloquus. Orator esse debet uita, scientia, eloquentia præditus, ubi supra.

DE

DE PATRIA.

Patria anteponenda(post Deum & principem)omnibus, inde & patri & matri,& progenitoribus. ❴ Plato in Crito.car.3.in prin.libr.5. de leg.car.2.ante.in med.Tul.in 2.de fini.in med.car.74.ante. in fi.lib. de somno Scipi.in med.car.2.in princip.& ibi.Macrob.car.4.Lucil.de quo Lactant.libr.6.capit.5.6.in med.Machia.lib.4.hist.car. ult. ❵

Omnibus qui patriam conseruarint,adiuuerint,auxerint, certum esse in cælo locum ubi beati,&c. ❴ libr. 1. offic.in med. ❵ Cari sunt parentes,liberi,propinqui, familiares,sed omnes omnium cariores patria complexa est, pro qua,quis bonus dubitet, mortem oppetere si ei sit profuturus? ❴ lib.3.in med. in quæstion. Quid si tyrannidem occupare,&c.❵ Si ad pernitiem patriæ res spectabit, patriæ salutem anteponet saluti patris. ❴ lib.de senect.car.3 ❵ Optimis auspicijs geri quæ pro reipub.salute gererentur.Ex Homero. ❴ lib.12. Iliad. in med. de Hectore.lib.15.in med.Homer.in 15.Ilia.car.168.in fin.libr. 12.car.5.❵ Non ei indecens auxilianti circa patriam mori. ❴Eras. prouer.car.242.a terg.car. 311.❵ Vnicum augurium pro patria mori. ❴ Home.lib.9.Odiss.car.1.ante.Orat.Oda 2.lib.3.dulce & decorum,&c. ❵ Nil dulcius mea patria neque parentibus,quocunque defendenda. ❴ Machia.lib.3.discur.cap.41.Ponta.libr. 2.de fortit.car. ❵ cap.Quoniam autem,car.75.in princ. in dial. Actius.cap.Diui boni. car.107.in prin. Plato.lib.9.de legi.car.2.ante in med. ❵

Nihil ciui bene constituto patria sua carius est, quoniam in ea honores assequitur ac titulos,refert Ponta. ❴ubi supra.car.101.in princ.❵ Prima uitæ tempora patriæ,extrema nobis impartire debemus, nam & ocium beatissimum est. ❴ Plin.epi.23.lib.4.lib.5.epist.6. in fin. epi. 24.❵ Patriæ fumus. ❴ Eras.prou.16.car.26. ❵

Quid è contra. ❴ Machia.lib.5.in prin.car.135.in princ. ❵ Dulcis amor patriæ & item generosior codro. ❴ prou.ubi supra. Tul. in 1.offic.car.12.❵ Societas maxima in rebus publicis.Quæuis terra patria,in uer.Exul.supra.

Vbi bonum,ibi patria. ❴ Sen.car.148.a terg.de consolat. cap. remoto,&c.& in suis prouerb.Diodo.lib.1.car.10.in prin. ❵ Armorũ potentes facile se patriam reperturos de Seriphio patriam Themistocli proponenti,&c. ❴ Plato in 1.de rep.in prin.car.2. in princ. & pluribi. ❵ Patria pulsus & si innocens uindictam agere non debet, ut Coriolanus,ut Themist. ❴Tul.li.de ami.car.100.in prin.lib.ad Atticũ. 2.car.50.Cupio,&c.Geu.lib.1.car.391.a D.P.Giron.libr. 2.car.107. Quattro sono,&c. ❵

DE PATRE.

Patrem ſequuntur liberi. Sic canibus catulos, &c. § Virgi.& Colu.lib.4.cap.9.Liui lib.4.a terg.in med.Eraſm.prouer.335.car.a ter. § Patris eſt filius.nam ſequitur leuiter filia matris iter. § Ouid.in Hermion.epiſtola. Machia.de Dante.libr.1.diſcurſ.cap.11.Rade uolte deſcende, & cæ. § Iuuenum mores ſæpe indies uarieque mutantur. § Plato.lib.11.de legi.car.pen.ante in med. & in uer. Degeneratio. §

Parentum iniurias non modo reticendas, ſed æquo animo ferẽdas eſſe oportet dicit Tul.ex Plato. §in Crito.car.13.in princip.in oratio. de quo in uer.Iniuriæ.ſupra.pro Cluentio car.23.Plato etiam in 4. de legi.car.3.ante. in med.Sen.in ſuis prou.car.167. §

Ames parentem ſi æquus eſt, ſin aliter, feras.

Reuereri debent. Suſcipe ſenectam patris tui, &c. qui honorat patrẽ ſuum, &c quoniam & eorum imprecatio lædit. § Eccle.cap.7. c.cap. 3.a.b.Home.lib.9.Illia.in med.car.99.in fi.Plato lib.11.car.pen.a ter. in prin.ubi ſupra. §

Dei autem perfecerunt execrationes, nihil enim imprecatione parentis pernitioſius, &c.& è contra. Parentibus malis, filius nũquam bonus. § Eraſm.prouer.car. 81. in fin. § Nunquam e ſquilla naſcitur roſa. § prou.car.173.a terg.Plato in Prothag.car.3.a terg. § Pauci filij ſimiles patri, plures peiores, pauci patre meliores. § Home. in 2. Odiſſ.car.antep.ante.lib.15.car.pen.ante. § E patre multo peiore filius melior. Parentes filios diligunt magis quam è contra. § Plato li. 7.de legi.in probe.car. 337. in fine. § Diſsimilitudinis rationem inter patrem & filium in moribus ex conceptione, not.ad Plato. § lib. 6.de legi.car pen. ante in med. 336. § Patriam reliquit pro qua & in qua mori præclarum fuit. § de Pompeio Tul.ad Atticum lib. 8.car. 228.eius.2. §

DE PARSIMONIA.

Auaritia. ſupra.

Parſimonia eſt optimum uectigal, locupletatur quiſque parce agendo. § Eccle.capit.11.c. § Vita hæc ruſtica parſimoniæ diligentiæque & iuſtitiæ magiſtra eſt. § Tul. in oratio.pro Amerino, in med. car.30.ante. § Nam parcus in minimis, prodigus in magnis æget curatore, ſed ad menſuram, &c. ſera in fundo parſimonia. § Sen. epiſto. 1.in fin. § Sacrum ſine fumo, ſalem lingere, tenuiter deducis, canens uitæ palmã, timbra uictitans, Glaucus alter, Coclea uita, Lampſana munera. § Eraſm.in ſuis prouer. Orat. in 2.ſermo.Sat.2.car.ult.ante. § Sed pullo atque hædo, & cæ. non malus duntaxat parens. ſupra in uer. Auaritia, in prin. § Plato lib.5.de legi.car.ult.ante.in med. § Parſi

monia quando uitiosa,liberalitas & prodigalitas uirtus,not. ex Lactan. § libr.6.cap.17.in med. § In conuiuijs,in ludis publ. Plin. § libr.2. epistol.6.car.37.Nullum,& cæ.Valer. cap. de repulsis,in Tuberone.§ Vt priuatim continentiã probabant, Ita publice splẽdorẽ requirebant.

DE PATIENTIA.

Patientia est malorum quæ inferuntur,uim,uel accidunt,ęquo animo perferre. Optimum est ærumnæ condimentum animus æquus. § Lactan.lib.5.cap.23.Geu.lib.2.car.118.Plaut.in rudent. cap. intelligo,in fi.eius.§ Leuius fit patientia quicquid corrigere est nephas. §Orat. Oda.24.li.1.Quis desiderio.Plaut.in Capti.cap. Dij immortal.§ Dij immortales uoluerunt uos hanc ęrumnam exequi.Decet id pati animo æquo.quod si id facietis,leuior labos erit.feras non culpes, &c. § Eras.prouer.214.Gel.lib.17.cap.14.Macrob.lib.2.cap. penult.§ Leue fit quod bene fertur onus. §Ouid.in 1.elegi.supra.pluribi in uer. fortit.Valer.cap.de patient.in princ.§ natam dicit cum ea uel ex ipsa fortitudinem.

Aurum probatur igne,fortitudo per patientiam. § Eccle. cap. 2. per totum.§ Ne gry quidem,Dionis gry,rerum conditionem nõ mutare possumus,id possumus,magnũ sumere animum quo fortiter fortuita feramus & naturæ consentiamus. § Senec.episto.107. in med.ubi illa prud.libr. de moribus. car.71.§ Libenter feras quod necesse est. magnarum uirium est negligere lædentem.feras non culpes,quod mutari non potest. § Senec.in suis prouer. episto. 68. Ita communibus, &c.§ Cum aliquis tormenta patitur, omnibus uirtutibus utitur, cũ qua in promptu sit & appareat patientia. Cæterum illius est fortitudo, cuius est patientia,perpesio,& tollerantia,&c. § Geu.lib.1.car.236. in med.car.65.273.in princ.§ Qui patiens est gubernatur sapientia, &c. § prouer.cap.14.d. 16. in fi.§ Cor non manducabis. supra. in uer.Fortitud.Patere & abstine. § Gel.lib.12.cap.19. Eras. prouerb. 1613.§ oportet tolerare tamen. § Home.lib.6.odisl.car. antepenul.ante.§ In labore & patientia exercenda ætas. § Tul.in 1.offic. in med.car.24.a terg.§ Superanda omnis fortuna ferendo est.Virgi. §in 5.Herodo.li.5.cap.2.de rege Aminta in filium,§ ut de grauiter ęgrotante. §Gel.lib.12.cap. 5.§ Pati necesse est multa mortalem mala.Neuius,de quo Cælius §lib.4.in fi.car.152.in princ.§ Leuẽ iniuriam ferre silentio nolentes quidam grauiss.malis obruti sunt. Sen. § lib.2.de ira.cap.utilis,a terg. in med.§ furor fit læsa sæpius patientia.funem abrumpere nimium tendendo. § minus, de quo Eras.prouer.car.72.Macrob.libr.2.cap. 7.§ de alendis pueris institutum per Aegypti regem Sesostrem. § Diodo.lib.1.car.8.in princ.§ Fidelissimam

ſimam obedientiæ miniſtram eſſe patientiam. § Ponta.li.2 de obed. car.3.a terg.uel 14. § præcipua uirtus eſt patientia, &c. § Lactan. lib.5.cap.23.in princ.ubi ſupra. §

DE PAVPERTATE.

Paupertas ideſt parui poſſeſsio ſapientiam ſortita eſt, non autem inopia uel mendicitas, quæ multum differt (etiam quod aliquando unum pro alio imprudenter ponatur) ut ex Tul. § in 2. offic. in med. cart. 39. § Iuſtus eſſe nemo poteſt qui mortem, qui egeſtatem timet.i.paupertatem, quæ ferri poteſt, egeſtas non poteſt. Poſſeſsiones tibi non interdico, ſed effugere uolo, ut illas intrepide poſsideas, & iuxta illud Virgi. Aude hoſpes contemnere opes, &c. § Senec.lib. de paupert. in fi. car.69.in fi. de auro.Plin.in præfat.lib.33.& cap.1. in princ. § præcipuum eſt non corrumpi diuitiarum contubernio, &c.magnus eſt qui in diuitijs pauper eſt. Ab Ioue ſummo hoſpites & pauperes. § Hom.in 6.odiſſ.car.4.a terg.Senec.epiſto.87.in fi.naufrag. §

Mater eſt induſtriæ. § Ponta.lib.1.de pruden.in princ. hic igitur, &c.lib.4.car.206.cap.de induſtria, & in ſuis prouer. § homines experiri multa paupertas docet. § Lactan.lib.7.cap.1.in med.Eraſ.prou. 422.Machia.lib.1.diſcur.cap.3.Orat.ad Florum. car.233. § paupertas impulit audax. § Ponta.in dial.Charon.c.57.ante. Apia.libr.4.in med.car.65.a terg. § Omnes artes perdocet. § Plaut. in Sticho.capit.famem.Orat.etiam Oda, Intactis opulent.lib.3.& epiſto.Flore bono, ubi ſupra.Plin.epiſto.22.lib.7.car.194.Alcia.fab.118.§ Pronior eſt ad religionẽ, & facilior pauper, fidelius ridet & ſæpius. § Sen. epi. 80.in fi.hodierno die.epiſto.108.ante in fi.Id de quo. lib.de paupert.in princ.& in fi.car.69.in fi.car.150.in princ.Orat.oda.1.lib.3.Odi profa.uulgus.Oda, incluſam Danaem, &c.Iuuen.Sat.14.in med.Xenop.li. 8.car.141.ante.§

Somnus agreſtium lenis uirorum, non humiles domos faſtidit, &cæ. bene eſt cui Deus obtulit parca quod ſatis eſt manu. § Oda, Tyrrena regum. § plerunque gratæ diuitibus uices, mundæque paruo ſub lare pauperum cœnæ ſine aulæis & oſtro. § oda.29.lib.3.Sat. 1.lib. 1. § At qui tantulis æget quanto eſt opus, is neque limo turbatam, &c. ſed pullo atque hędo, &c. § Sat.2.in prin.eius.lib.2.car.281.277.279.§ Neſcis quid ualeat nummus, quem præbeat uſum, panis ematur, & cæ. § Sat.6.lib.2. de muribus. § aut magno aut paruo læti, &c. Haud mihi uita eſt opus hac, ait.& ualeas, &c. § Sat.ſequen. 7. § laudas ſecurum olus, ita te fœlicem dicis, &c. § Iuuen.Sat.11.car.2. Martial.li. 1.ad Frontonem. § Hædulus qui plus lactis habet quam ſanguinis, & montani aſparagi, tortoque calentia fęno, oua adſunt cum ipſis ma-

tribus & seruatæ in uitibus uuæ,&c. & quæ Curius iam paruo collegerat horto. § Persi.Sat. 3. in med.§ Est tibi far modicum purum & sine labe salinum,quid metuas? honesta est læta paupertas, si læta non est paupertas. § Senec.episto.2.in fi.& car.69.a terg.in prin.de paupert.Tul.in parad.ult.Orat.etiam episto.vrbis amatorem.lib.1.§ Viuere naturæ si conuenienter oportet,&c. § Plut.lib.de tranquil. animi.car.3.a terg.Senec.episto.119.in med. & in fin.§ Suauem uitam consuetudo effecit, ut quidam uoluerunt, sed prudentia potius uitam optimam eandem suauissimamq; facit, &c. Simul ærumnam multiplex exercitam habet paupertas. Territat pauor animi mentem, neque, &c. § Plaut.in Cistel.cap.siquid. car. 138.in princ.§ omnibus modis qui pauperes sunt homines miseri uiuunt, præsertim quibus nec quæstus est,nec artem didicere ullam,&c. §in rudenti.cap.omnibus.car.270. ante:Sene.in sua consolat.ad Albi.car.penul.ante.150.responderi, &c. de prisca parsimonia. § Plin.plura de hortis.libr.19. capit.quarto. §

Grauior est cum infamia,& in sene,& in seruo. § Plaut.in Persa.c. Quæ res,car.261. § Nihil habet infælix paupertas durius in se,quam quod ridiculos homines facit. § Plau.in sticho.cap.famem.car.285. in prin.Gel.ex Euripide.libr. 11.car. 4. Iuuen.Sat.3.Sen.epist. 115.in fin.Nimis,&c.§ Paupertas maledicta probroque sit, & contempta diuitibus, inuisa pauperibus, & cæ.magnum paupertas obprobrium. §Orat.lib.3.Oda.24.Intactis,&c.epist.ad Lollium.libr. 1. car. 216.§ Quem paupertatis pudor,&c. denique eo mores redacti ut paupertas, &c.ut supra.Sit optimus ergo pecuniæ modus,ut in uer. Mediocritas. supra.Quãquam res nostræ sunt pater pauperculæ modicæ & modestæ, meliust tamen ita uiuere. Nam ubi ad paupertatem accesit infamia, grauior paupertas fit,fides sublestia. § Plaut.ubi supra.Ponta.libr.4. de sermo.cap.responsa. in fin. § Annos.84. eodem accesit seruitus, sudor,sitis.

Laudatur pauper uoluntarius non paupertas.Sunt qui non habeant, est qui non curat habere. § Orat.epist.flore bono.in fin.Sen.epi.82. in med.Desij iam,&c.lib.de remed.fortuit.car.73.a terg. § Paupertas grauis est,immo tu grauior paupertati. § Idem Sen.car.73. a ter. in med.epist.115.Nimis anxium.in med.epist.14.in med.fateor,& cę. Iuuen.Sat.10.§ Cantabit uacuus coram latrone uiator. Nudum latro transmittit,&c.timidus plutus. § Eras.prou.2602. §

Melior est pauper sufficiens sibi quam gloriosus & indigens pane. §prou.cap.12.b.Eccl.cap.10.d.cap.15.c.melius,&c.§ Paupertatem ferendo effecere leuem. § Metham.lib. 8. in med. § Diuitijs abundans non ideo est beatus, sed aut exigua raris aut non ambitiosæ doctri-

næ cultor,&c. § Vale.cap.ſapi.dicta.car.pen. § Philiſtus philoſ.ad Ciceronem exulem,exhortatoria,de qua Dion.late. §li.38.car.32.§ Melius eſt parum cum iuſtitia,&c. § prouer.cap.16.b.car.17. a. cap. 19.a.melior eſt,&c.Eccl.cap.4.b.Pſalt.cap.36.in med.§ Melior eſt pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore & afflictione. § Machia.lib.3.hiſtor.car.80.a terg.Virgi.libr. 8. Sen.epiſt. 18.in fin.epiſtola,&c.§ Aude hoſpes contemnere opes, &c. largius regnes auidum domando ſpiritum,&c. § Orat.Oda,nullus arg.Oda, intactis, &c. epiſtol. Quinque dies,&c.§ Paruum parua decent,&c. § Ponta.lib.2.de fortit.cap.de toleran.paupert.car.76. ante. § Eradēda ſunt cupidinis prauæ elementa. Viuitur exiguo melius,natura beatis omnibus eſſe dedit. § Claudia.lib.1.in Ruffi.§ Pernitioſum habebant ciuem qui ſeptem iugeribus non fuiſſet contentus. de Curio conſ.Plin. § lib.18.cap.3.in med.&c.§ Cupiditatibus detrahendum,non pecuniæ adijciendum ſi uis fieri diues. § Sen.epiſt.21.cum iſtis,in med.lib.de paupert.in med.car.69.a ter.epiſt.16.in med.liquere tibi.§ Si ad naturam uiues nunquam eris pauper, ſi ad opinionem nunquam eris diues. quod ſatis eſt cui contingit nihil amplius optet, non domus & fundus. § Orat.epiſt. Troiani belli.§ Paupertas eſt non in diminutione diuitiarum,ſed in cupiditate. § Plato in 5. de legi.car.3.ante in med.Pau.ad Thimoth.1.cap.6. b.§ Habentes alimēta & quibus tegamur, his contenti ſimus. Nam radix omnium maloꝝū eſt cupiditas. § Valer.capit.de paupert.in princip.capit.de fælicitate. in gige.§

Omnia nimirum habet qui nihil concupiſcit. Cuncta poſsidet quia dominium rerum collabi ſolet bonæ mentis uſurpatio,&c.Maximæ diuitiæ non deſiderare diuitias. § Sen.libr.de moribus. 71. ante in fin. epiſt.27.Tu me inquit.in fin. & in ſuis prouerb.§ Diuitiæ ſunt ad legem naturæ compoſita paupertas. § epiſt.87.naufrag.Dion. ubi ſupra.lib.38.car. 32. de Philiſto.§ Fecit ſibi pacem nihil timendo,fecit ſibi diuitias nihil concupiſcendo. § Tul.in parado.1. & ult. Vale. capit.de abſtin.in Fabricio.Plutar.libr.de cupidit. diuit. car.1.ante.§ Diuitem eſſe non eſt diuitias contemnere, nec immodicas opes poſsidere,ſed non ægere ſuperuacaneis,&c. plura. coherceatur plura poſsidēdi cupiditas,nemo pauper eſt earum rerū quæ naturæ ſufficiunt,&c. § epiſt.25.in med.§ Panem & aquam natura deſiderat,&c. §epiſt. 110.in fin.car.61.ante in med.epiſt.119.Quotiens.Boet.in 2. de conſolat.car. 20.21.§ Creſcentem ſequitur cura pecuniam, maiorque fames,&c. § Orat.lib.3.Oda.16.lib.1.epiſt.5. Quinque dies, &c.§ Paruum parua decent,&c.Curius parua quæ legerat horto. § Iuuen.

Sat. 11. Home. in 14. Odiss. car. 4. ❡ Si sit nunc uobis in annum, & cibus & uinum dulce, epularique quiete. ❡ Valer. cap. de fælicit. in fi. ❡ Magis se probare securitate ridens tugurium quam tristem curis & solicitudinibus aulam, &c. Pauper non est, cui rerum suppetit usus, & cæ. ❡ Orat. episto. fructibus, &c. Valer. ubi supra. Sat. 4. lib. 2. Iuuen. Sat. 3. car. pen. a ter. ❡ Et culti uillicus horti. Vnde epulum posśis centum dare Pythagoreis. ❡ Martial. ubi supra. ❡ Et sua non emptus præparet oua cinis. ❡ lib. 5. car. ult. ad Traianum. lib. 10. parat conui. libr. 12. ad Iuuenalem. ❡ Ignota est toga, &c.

Seruiet ęternum qui paruo nesciet uti. Edam in quantum sitis atque fames & frigora poscunt, &c. ❡ Iuuen. Sat. 14. in fi. eius. ❡ si nondũ impleui gremium si panditur ultra, nec Cræsi fortuna unquam, &c. Irriguo nihil est elutius horto. Ex horto macellum quærere. ❡ Plin. lib. 19. car. 4. in princ. lib. 31. cap. 7. in med. ❡ Salem cum caseo & pane, & cæ. Viuite contenti casulis, &c. ❡ Iuuen. Sat. 14. in med. Erasm. prou. 2389. Plutar. in Crasśi uita, in princ. car. 1. ante in med. Nemo, & cæ. ❡ Si caseum haberem, &c. probamque pauperiem sine dote quæro, & horna dulci uina promens dolio dapes inemptas apparet. Viuitur paruo bene, cui paternum, &c. ❡ Orat. oda, Tyrrhena. oda, beatus ille qui. oda, Ocium diues. Plaut. in Capti. car. 83. ante. ❡ Cœna terrestris uel hortensis, & in cap. Prandia, diximus alibi. ❡ Senec. episto. 2. in fi. libr. de tranquil. car. 153. a terg. & in uer. Mediocrit. sup. optimus, &c. ❡ diuitiarum modus est habere quod necesse est, proxime quod sat est. Ibidem ❡ episto. 1. in fi. episto. 4. in fi. episto. 20. in fi. 22. ❡ magnæ diuitiæ sunt lege naturæ composita paupertas. magnus ille est, qui in diuitijs pauper est. ❡ Orat. item episto. ad Villicum suum in fi. ❡ Cœna breuis iuuat, &c. ❡ episto. si bene, &c. in fi. ❡ & prouisæ frugis in annum copia, &c. paruoque beati condita, &c. ❡ episto. 1. libr. 2. in fin. eius. car. 227. Sat. 6. lib. 1. car. 264. ❡ asśisto diuinis. Inde domum me ad porri & ciceris refero. An qui contentus paruo, metuensque futuri. minus habendum est ut minus desit. ❡ Gel. lib. 9. cap. 8. libr. 13. cap. 23. Boet. lib. 2. car. 21. in princ. Curt. lib. 4. car. 3. ❡ de Abdolomio. Est quasi diues. disce paruo esse contentus. ❡ prouer. cap. 13. d. Sene. lib. de beata uita. c. 140. a terg. ❡ diuitiæ non in animum sed in domum, non amandæ sed tenendæ, magis enim explicant animum. pauper superbus, &c. ❡ Eccl. cap. 34. in fi. ❡ Omnia bona mea mecum porto, dicebat Biantes patria profugus, de quo Tul. ❡ in prima parad. Valer. cap. sapi. dicta. car. 151. a ter. Senec. lib. de tranquil. uitæ. car. 153. a ter. ❡ Leuior est dolor non habere quam perdere, paupertatem qui æquo animo tollerarint, diuitijs pessundatis donatis & reprobatis paupertatem

pertatem secuti sunt, litteris dediti, Democritus, Anaxagoras, &c. Valer. § cap. de stud. & indust. car. 178. cap. de paupert. cap. sapi. dic. Senec. epi. 2.4.17. & car. 150. 156. a terg. de Stilpone. de Aglauo Plin. lib. 7. capit. 46. § Fabius Max. in honorem patriæ paupertatem inopia mutauit, & in Gilia Agrigent. Alimenta dedit inopia laborantibus, paupertate pressis subsidia. Lentulo gloriæ fuerat bene tolerata paupertas, dein magnæ opes paratæ & modeste habitæ. § Tacit. lib. 4. car. 88. in princip. § Quis pauper scribitur hæres. § Iuuen. ubi supra. Sat. 3. car. quarta, a terg. §

DE MENDICITATE.

Mendicitas a mortalibus deplorata quibusque, paupertas tamen laudata, non exoptata, ut infra. § Boet. lib. 2. de consolat. car. 19. a terg. § differentiam not. Vale. ubi supra. in Fabio, in Gilia, & § in cap. de liberalit. in Busa. § Melius est mori, quam ægere. § Eccl. cap. 40. d. prouer. cap. 30. b. § Mendico ne parentes quidem amici sunt. § prou. cap. 14. c. cap. 15. b. Erasm. prouer. 3151. § Omnes dies pauperis mali. § cap. 19. b. fratris, &c. Tul. lib. de senect. in princip. car. 2. in fin. § Propensior sis in calamitosos, nisi forte digni sint calamitate. § lib. 2. offic. car. 44. a terg. § nec enim in summa inopia leuis esse potest senectus, nec sapienti quidem. § Valer. ubi supra. exem. 3. in fi. § quibus nihil opis est, ijs omnis grauis est ætas, & cæ. § Geu. libr. 1. car. 293.

Aristidem & Socratem inopia liberatos fuisse a Demetrio rege quasi a grauiss. malis dicit Plutar. § in Aristi. uita car. 1. a terg. § pecuniæ uir. § prouer. de quo Erasm. nume. 2735. § uita haud uocanda uita, &c. § Virg. in georg. § & turpis ægestas. Duris in rebus ægestas. Et male suada fames, & turpis ægestas. § lib. 6. de fame. §

Quid mendicam fortunam quasi præcipuum generis humani malum diuturnis conuitijs laceramus? &c. § Valer. cap. de paupert. in Scauro. Excedens summa parit inimicitias & seditiones, deficiens seruitium est. § Plato lib. 5. de legi. car. 1. in fi. eius. Ponta. in dial. Aegidius. cap. Quid ni mihi. car. 169. in fi. § ægere nolo, opulentus esse recuso. pauperies immunda procul absit, &c. § Orat. de quo supra. tot & tanta, epi. ult. in fi. eius, & oda, Inclusam Danaem, &c. lib. 3. oda. 16. oda. 24. § Importuna tamen, &c. Ipse ignotus ægens, &c. § Virgi. in 1. § Quam extreme infelix est quisquis in ægestate situs. Inops domo in ęrumna uitam trahit, miseriæ omnis socius, de Cęcilio & Meandro in Comedijs. Gel. § lib. 2. cap. 23. § Audaciam producit inopia. § Apia. libr. 4. in med. de Neapoli. car. 165. § Inopiam haberi contemptissimam dicit Valer. § cap. de Censo. nota. in Fabricio. in fin. § Errore non est peius aliud hominibus uel errabundis. § Hom. lib. 15. car. 134. §

Et manum porrigentibus. § libr.17.in med.car.152.a terg. § Importuna tamen pauperies absit. § Orat.lib.3.oda.16.in fin.Inclusam Danaem. lib.2.episto.car.ult.a ter. § pauperies immunda domus procul absit.unde Menander,de quo Gel. § li.2.cap.23.car.ult. § Quã extreme infœlix est quisquis in ægestate situs,&c.plura.Iuu. § Sat.3.car.penul. § Vltimus ærumnæ cumulus quod nudum,& frustra rogãtem nemo cibo,nemo hosptio,&c.tectoque iuuabit. § Sat.1.cart.1.a terg. § Aut alius casus.car. 240. Egeno uiro pudor non prodest.Plato § in Charmid.car.2.a ter.in med.de Hom. ex lib.17.odiss.in med. eius.Ioseph.lib.6.belli Iuda.cap.19.Orat.episto.Si bene teno.§ Quẽ paupertatis pudor & fuga,&c.& in uer.Verec.in uer.Multit. Qui æget in turba uersetur. § Erasm.prouer.2265.§ Morbus, bellum, paupertas. § Plato lib.1.de legib.in princip.car.2.in fin. § Inopes qui quærunt uictum in duces de ciuitate expellendi. § idem. lib.5.de legi.car.3.in princ.unde Alcia.fab.52.latronum,furumq;, &c.Lamprid. in Alexan.Imper.car.5.fin.131.§ mendicitas milites ad omnem desperationem prouocat.Emori per uirtutem præstat, quam uitam miseram atque inhonestam ducere,& per dedecus amittere. § Salust.in Iug.c.9.§ miser homo est qui ipse sibi quod edat quærit, & id ægre inuenit. Sed ille est miserior qui ægre quærit & non inuenit.Ille miserrimus est, qui cum esse cupit,quod edat non habet. § Plaut. in capti. cap. miser homo.car.87.in fi: § Exul inops erres,&c.in Ibim Ouid.& in 1.Elegi.Di tibi dent nullosque lares, inopemq; senectam, & longas hiemes, perpetuamque sitim. Nullus mendicus in ciuitate sit, sed subueniatur, aut nolens expellatur. § Plato lib. 11.de legib.car.penul.ante in medio. § ubi mendici,ibi latrones & fures. § lib.8.de rep.car.3.ante, & 223.a terg.in med.lib.3.car.2. in prin. § Miserrimum est fame perire.Tam opulentia quam paupertate artifices praui fiunt. § lib. 4. de repub.car.1.ante.in med. § rursus si propter inopiam,&c. § lib.5. de legib.car.1.in fi.lib.13.ad Atticum.car.1.in fi. § mendicus quis,& cæ. Omnes facultates indutus est,Ciceris emptor, pedem ubi ponat in suo non habet,nudior leberide,Pausone mendicior Cyclop. § prou. 1178.§ nudus tanquam ex matre.Nudior paxillo, Lisistratus, & cæ. § 2379.§ Irus ægens. § Ouid. in Penelope. § Infælix est qui in ægestate situs,&c.

Ingenia paupertate consenescunt. Vnde euocanda benignitate principum. § Sueto.in Vespa Fla.cap.ingenia.car.326.a terg. Alcia.fab. 118.ex Home.lib.17.odiss.car.152.§ Capite censi,hectemorij,Thetes. Virtutibus obstat res angusta domi. § Iuuen.Sat.3.Sat.7.car.33. a terg. & car. 20.ante.§ paupertas & æris inops quo corpus æget & frugi

frugi cænula,&c. § Alciat.fab.118.§ dextra tenet lapidem, &c.Agrippa plura de mendicit. cap.65.§ Non eſt paupertas Neſtor habere nihil. § Martial. lib. 11. ad Neſtorem. § Carne opus eſt,ſi ſatur eſſe uelis. § ubi ſupra.lib.13.car. 1. in detract.§ Contra quod Sen. diſputat epiſto. 17. proijce. Rara in tenui facundia panno,occidit miſeros,&c.Non audent homines pertuſa dicere lena. § Sat.5.car. ult.in princ.Iuuen.Sat.7.car.35.ante.car.2.a terg.33.§ pro opibus quencunque animum gerere. § Liui.lib.4.car.antepenul. in fi. 36. Aemil. lib.7.in Di.Ludou.car.313.ante.412.in fin. & in uer. Pecunia in fin. § ſpoliatus opibus animoſitatem deijcit,& humilior propter paupertatẽ factus,ſe ad quæſtum conuertit. § Plato lib.8.de repub.car.3. a terg. in princ. § Vnde Aurelianus Imper.de quo Vopiſ.in eius uita.car.antepenul.Amicos ſuos honeſte ditauit, & modice, ut miſerias paupertatis fugerent,&c.

DE PECVNIA.

Opes.Bona.

Pecunia uel nummi in actionibus habentur neceſſarij,ex quo permutationes erant incommodæ quandoque. § Plin.libr.33. aliter cap.1. in princip.§ Primæuo etiam tempore ad hoc inſtituta commodum. § Gen.cap.44.in prin.cap.42.e.Deuteron.cap.2.Plato libr. de legi.5. car.pen. in princ.§ Sed quia nummis opus eſt quotidianæ commutationis gratia,quæ inter artifices eſt neceſſaria, & cæ.& in fin.Nummos præterea & menſuras ſiccorum atque humidorum,&c. § li.1. de rep. ubi ſupra.car.1.ante.in med.Senec.car.141. libr. de beata uita,ante,in med. § Pecuniæ poſſeſsionem plurimum conferre,& cæ.diſponenda eſt in uſum hominis neceſſarium,&c.ubi ſupra.erogandi gratia & comparandi,alienis abſtinendo,neque profundendo ſua. § Ponta.libr.de liberalit.car.2.in prin.99.§ Pedibus compenſanda. § Tul. in oratio.pro Flacco.car.162.§ Pecuniæ imperare oportet , non ſeruire. § Sen.lib.de moribus.car.141.ubi ſupra.a terg.in princ.car.71. a terg. in med.lib.de remed.fortuit.capit.paupertas.car.73.a tergo.& in ſuis prou.§ Non enim ſatiat auaritiam ſed irritat. § libr.de breuit.uitæ.car.pen.140.141.Plutar.in Cleomen.uita.car.133.a terg. de Corintho capto.In Arato ipſo. § Honeſtus ſit exitus & introitus. §Tul. in parad.1.Plato in epiſt.8.car.ulti.in fin. eius. § Pecunia tertio loco habita,miniſtrare debet animo & corpori.Sapientia cum diuitijs.infra. § Eccl.c.7.b. § Aude hoſpes contemnere opes,&c.ut ſupra. §Tul. in 1. offic. car. 14.§ Nihil eſt tam anguſti animi quam amare diuitias.nil honeſtius quam pecuniam contemnere ſi non habeas.Si habeas ad liberalitatem conferre. § libr.3.car.5.Sen.libr.de uita beata. car. 140.

140.a terg.in med. ʒ Diuitias contemnere,& pro nihilo ducere cō-parantem cum utilitate communi,magni animi & excelsi est. Qui confidit in diuitijs,&c.in uer. Opes. Pecuniam sine peculio fragilem, &c. Aurum in pernitiem repertum uitæ,dicit Plin. ʒ lib.33.cap.1.in fi.ʒ Gradum pecuniæ not.Plato etiam ʒ libr. 3. de legi.car.penul.a tergo.in med. ʒ

Primo censeantur animi bona si est adiuncta temperantia. Secundo gradu corporis bona.Tertio possessio & pecuniæ. supra in uer. bona,plura. ʒ & d.epist.8.in fin.Eras.prou.287.1838.1387. uirtutē.ʒ Pecuniæ quinimo obediunt omnia.ut in uer.Auaritia. ʒEccl.cap.10. in fin.Orat. Oda, inclusam Danaem. ʒ Crescentē sequitur cura pecuniam,maiorque fames,&c.plurimus auro uenit honos. ʒ Ouid.in 2. de arte.& lib.3. ʒ Nihil est potentius auro. Aurum per medios ire satellites,potentius ictu fulminis,&c.d.Oda,inclusam.

Censum imprimis spectari dicit Plin. ʒ epist.14.lib.1.Salu.lib. de rep.car.101.in fin.Iuuen.Sat.3.car.13.Protinus ad Censum, &c.Sat.1. in med. ʒ Quid enim saluis infamia nummis.& ibidem. ʒ in fin. car.ult.in prin. ʒ Sanctissima diuitiarum maiestas, dat census honores.A censu maxime & senatum & iudices legit,potioremque eam partem ciuitatis. ʒ Liui.lib.34.car.pen.a terg.in med.& car.seq. Econtra.ʒ Qui omnia præ diuitijs humana spernunt,neque honori magno locum,neque uirtuti putant esse nisi effusæ affluant opes,&c. Liuius de Cincinnato dictatore in Equos pop. acerrime prælio superatos. ʒ li. 3.car.5.23.ʒ

Nam genus & formam regina pecunia donat. ʒ Orat.Sat.3.li.2.ʒ

Virtus,fama,decus,diuina,humanaque pulchris, diuitijs parent,&c. Quantum quisque sua,&c.Iuuen.ubi supra. ʒ & Sat.5.car.ult.ʒ O nummi uobis hunc præstat honorem,&c.Reipu.nerui sunt,dicit Tacit. ʒ lib.17.car.61.Apia.lib.4.car.162.a terg.& in cap.Milit.nu.10.Salu. in Catili.car.14.Plutar.in Cleom.uita.car.134.ante.li.2.de fort. Alex. car.4.ante.in fin.293.Orat.epist.Orbis,&c.ʒ

Diuitiæ quæ prima mortales putant. Imperat aut seruit collecta pecunia cuique.Omnia pecuniarum causa fiunt.quæsitis utimur corporis causa. ʒ Plato in Phedo.car.3.ante.in fin.ʒ Ducentis ad se cuncta pecuniæ,&c. ʒ Oda,ne forte.Orat.idem,& Sat.1.libr.2.ʒ Et genus & uirtus nisi cum re uilior alga est. Qui ait diuitias esse causam malorum,non quia ipsę faciant aliquid, sed quia facturos irritant.ʒ Sen. epist.87.in fin.Nauffragium.ʒ Pecunia ex quo in honore cępit esse, uerus rerum honor cecidit,mercatoresq; & uenales inuicem facti,paupertas probro habita & contempta diuitibus.An diues an bonus nemo.

Omnes

Omnes quærimus,non quare & unde.quod habeas tantum rogant.Pecunia ingens generis humani bonum. § Sen.epist.115.nimis anxium, ubi plura.Iuuen.Sat.3.car.3.in prin.Sat.14.car.63. § Argenteis uasis pugnare,pecuniæ cupidit.&c.generosus ex crumena, auro loquente. § Eras.prou.1643.1694.1727.1735.2216.3413. § Vnde habeas quærit nemo,& cæ.Vnde quærenda pecunia primum, uirtus post nummos. § Orat.in 1.epist.car.2.Machia.lib.3.histor.car. 81.174. Beroal.in 30.annotat. §

Lucri bonus odor ex re qualibet,& pudori præstat. § Erasm. prouer.2613. §

Incubuerunt mores hominum in admirationem diuitiarum , ut nemo,nisi diues putetur dignus, & cæ. § Boet. in 2. de consolat. car. 21. in fin. §

Facultates & uirtutes,&c. § Eccl.c.40.d.Eccl.cap.7.b. § Cum uirtute pugnat. § Plato lib.8.de rep.car.3.in prin. § A diuitijs discrepat uirtus in contrariam declinans partem, quando in ciuitate diuitiæ honorantur & uirtus probique uiri despiciuntur,&c.Diues & probus esse nemo potest. § Plato etiam libr.5.de legi.car.4.ante in med. Curt.lib.4.de Abdolomio paupere.Eras.prouer. 2505. § Zonam aureis plenam.Institutum militare,de quo alibi in c. Milites. § Beroal. in 16.annotat. § & in uer.Mediocrit. Optimus pecuniæ modus,ut non in paupertate cadere nec procul à paupertate abesse. § Sen. li. 1. de tranqui.uit.cap.Transeamus,in fin.car.153. a tergo. in med. Orat. epist.ult.lib.2.in fin.argenti fontes. § prou. 1213.1731. § Diuiti innitens dicitur Iouis sandalium. § prou.1676. §

Quantum non miluus aberret. § prou. 2505. § Stultitiam patiuntur opes.diuiti decepto multi recuperatores. § Eccle. cap. 13.d. in med.car.præced.Orat.epist.ad Lollium.car.216.si potes, & cæ.car. 195. § Fæcundi calices,quem non fecere disertum? Diuitiæ animos faciunt. Quantum quisque opibus ualet, tantum & iuris sibi arrogare. § Liui.lib.1.in med.in Anco Mart.rege.car.6.in prin. Aemil.de Martello rege lib.1.in fi.car.58.In Theodo.20.in Lud.9.rege.43. car. 313.§ Et è contra,ut supra not.Iuuen. car.præced.

DE PERICVLIS.

Fortitudo.

Pericula uitanda,exemplo Platonis,ut in eius epist.7.in fin.Excogito igitur euasionem eiusmodi,&c. § car.ulti.in princip. § Et Pau. apost. §ut in Actis Apost.cap.20.in prin. § Nemo tam timidus ut malit semper pendere, quam semel cadere. § Senec.epist.22.in prin. Iam intelliges.Alcia.fab.162.Alex.Seu.Imperat. de quo Lamprid.car. pen.

pen. ₰ Periculum amans, in illo peribit. ₰ Eccl.cap.3.d. ₰

Nunquam periculum sine periculo superatur. ₰ Sen. in suis prou. Herodo.lib.7.cap.5.in med.Machia.lib.3.histor.car.81.in fi. supra in uer.Fortitudo. ₰

Periculum frustra uitare nitens, dicitur lepus aquilam fugere. Apio opus est. Lupum auribus tenere. A fronte præcipitium, a tergo lupi. per dicis astus in fugiẽdo uenatorẽ. Corpore effugere. Eras. pluribi. ₰ Ora. libr.2.Oda.13. Ille & nephasto. ₰ Quid quisque uites nunquam homini satis cautum est in horas. ₰ ad Salu.lib.de repu.car.101. a ter. ₰ Nihil tam firmum, cui periculum non sit ab inualido. Leo quandoque pabulum. ₰ Curt.lib.7.car.5.fin.in prin.de Dione.infra. in uer. Voluptas in fin.Alciat.fab.149.164.de Scarabeo in aquilam. ₰ De pilo pendet. ₰ Eras.car.123.a ter. ₰ Cum alto in puteo sursum ad summum descenderis, maximum periculum. ₰ Plaut.in miles.cap.sequimini, in princ. ₰ Fælix quem faciunt aliena pericula cautum. supra in uer.Exemplum.

Grauior est animi molestia, quam corporis incõmoda. supra in uer. Animus. ₰ ratio est de qua Geu.lib.1.car.161. & Plutar. &c. ₰ In aduersis mala sors non fallitur, ast in faustis, &c. ₰ Alcia. fab. 127.1.2.3. ₰ Nec minus periculum ex magna fama quam ex mala. ₰ Tacit.in uita Agricolæ.car. 2. ₰ Citius uenit periculum cum contemnitur. Sen.in suis prou. Inter os & offam, prou.de quo Gel. ₰ li.13.cap. 18. ₰ Multa cadunt inter calicem supremaque labra.

DE PIETATE.

Pietas est Dei cognitio, grauissimum sanctissimumque est nomen pietatis. ₰ Lactant.lib.2.cap.16.in fin.lib.3.cap.9.in fin.libr. 5.cap. 15.in med.Tul.in 1.episto.fam.periucunde, &c. ₰ Fundamentum & est omnium uirtutum. ₰ in oratio.pro Plancio.car.7. in princi. 264. lib.1.de natu.deo.car.pen. ₰ Iustitia est aduersus Deos, uoluntas grata in parentes. ₰ car.5.fin. in Plancium. ₰ Vultu solo sæpe læditur. ₰ Tul.in oratio.pro Amerino.car.6.in fin.Plin.lib.11.cap.37, car.2.ante, in med.de oculis.Ponta.lib.5.de sermo.in prin.car. 2.a terg. ₰ In miseros iocandum non est, nisi petulantes fuerint, superbi, contumaces. Quid inhumanius quam irridere eum, cuius commoueri & angi miserijs debeat? Sen.in suis prou.in calamit.

DE POLITICA

Inimic. supra.

Politicam profitens, reipub. que deditus, quampluribus expositus est difficultatibus. ₰ Plato in Axioc. car.2, ante, in fin.in Theæt.in med. car.60.a terg.in princ. ₰ Populus ingratus est, &c. in ciuilibus quidẽ magistra-

magiſtratibus moleſtiæ ſunt,&c. ſuadendumque pro communibus cõmodis. Obeundæ inimicitiæ. monebat Demoſthenes rempub. gerentes ſubituros inuidias, formidines, odia, calumnias, ſimultates, contentiones, certamina, &c. § Plutar. in eius uita. car. ult. a terg. in med. Tul. in oratio. pro Flacco. car. 4. fin. ante. § O cõditiones miſeras adminiſtrãdarum ciuitatum, cum diligentia ſit plena ſimultatum, negligentia uituperationum, ſeueritas periculoſa, liberalitas ingrata, ſermo inſidioſus aſſentatio pernitioſa, frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundiæ occultæ, blanditiæ apertæ, &c. § in Verr. 7. car. antepe. in epiſt. ad Atticum. li. 4. car. 113. de Lentulo, &c. Omnibus in rebus tũ in rep. permagni momenti eſt ratio atque inclinatio temporum, & cæ. § in oratio. pro Seſtio. car. antep. a terg. § Huic hominum generi fateor multos aduerſarios inimicos inuidos eſſe, multa proponi pericula, multas inferre iniurias, magnos labores. Qui autem bonam famam expetunt, bonorum alijs ocium quærere debent & uoluptates, nõ ſibi. Sudandum eſt ijs pro communibus commodis, adeundæ inimicitiæ, ſubeundæ tempeſtates, cum audacibus improbis & potentibus dimicandum. § & in 1. offi. car. 14. ante. § Multi a negotijs publicis ſe remouerunt, ad ociumque profugerunt in ijs & nobiliſsimi philoſophi, ſeueri, & graues, nec populi, nec principum mores ferre potuerunt, quocirca non ſine cauſa maiores motus animorum concitantur, maioraque efficienda rempu. gerentibus, quam quietis. § Tul. lib. ult. Tuſculan. in fin. car. antepen. a ter. § Qui reipub. profuturi ſunt, duo Platonis exempla teneant, unum, ut utilitatem ciuium ſic tueantur ut omnia referant ad eam obliti rerum ſuarum. Alterum ut totum corpus reipub. curent, ne dum partem tueantur reliquas deſerant, miſerrimaque eſt ambitio honorumque contentio, contendentium uter potius rempub. adminiſtret, &c. § Plato in apolog. in med. car. 4. ante. in fin. § Nemo diu ſaluus eſſe poteſt, ſi populo aduerſetur, ſed qui pro iuſtitia pugnat, ſi modo breui ſaluus futurus ſit priuatum degere, neque rempub. attingere. § & in eius epiſt. 7. car. 1. in fin. § Sed agebantur tunc etiam turbata rep. &c. quæ improbares permulta. § lib. 6. de rep. car. 3. ante, in med. § Nemo in rebus publicis agat qui defendendæ iuſtitiæ curam ſuſcipiens ſoſpes euadat, ſed tanquam homo in beſtias incidens, cũ nec una iniuſte agere uelit, nec ſolus omnibus feris. poſsit reſiſtere, ante pereat quam ciuitatem uel amicos iuuet, &c. Ijs reſpub. turbida lucro eſt, qui pace (arctati legibus) eſuriunt. § Alciat. de anguillis. fab. 88. Plutar. in polit. ſua. car. 14. ante. § Quoniam omnibus Corydalibus (ut inquit Simonides) criſtas enaſci neceſſe eſt. Et quamuis reipu. adminiſtratio inimicitias & diſsidia affert, &c.

Ingrati-

Ingratitudinis exempla refert Vale.in optimos reip.administratores cum eorum uel pernitie uel exilio. § Salu.in Iug.in princip. § nam ut regere patriam aut parentes quanquam & possis & delicta corrigas, tamen importunum est. frustra autem niti, neque aliud se faticando nisi odium quærere, extremæ dementiæ est, &c. § Machia libr. 3. discur. cap. 28. § Fabis abstineto, dixit in præceptis Pithagoras, de quo Plutar. § li. de liber. educan. car. pen. § Republ. abstinuere Bias, Anaxag. Zenon, Cleantes, Chrisippus, &c. § Plato in Hippia. in prin. Tul. in 1. offic. car. 14 ante. Sen. lib. 1. de tranqui. uitæ in princ. eius. car. 151. a terg. § Magistratibus & nocte in urbibus uigilantes malis hominibus, tum hostibus, tum ciuibus terrori sunt. Amandi honorandique iustis & temperatis, sibi & ciuitati utiles uniuersæ. § Plato. lib. 7. de legi. car. antep. ante, post med. Plin. lib. 1. epist. 10. in fin. Si quando. Ponta. lib. 1. de fortit. cap. Quoniam, in prin. car. 69. § Honorem expetentes quem omnibus anteponunt rebus, pati repulsam turpe ducunt. Ita quæcunque agunt honoris causa agunt, &c. Quare timent imprecationes, malam de se opinionem uulgi ueriti, &c. § Plato in conui. cap. Verum Agathon. car. seq. ante in med. § Omnium prestantissima est prudentia, qua ciuilia & domestica gubernantur, cuius nomen est temperantia & iustitia, fructuosior omnium generi, & ad claritatem amplitudinemque aptior eorum qui ad rempu. & magnas res gerendas accommodauerunt. facilior & tutior uita ociosorum. § Tul. in 1. offic. ubi supra. car. 14. a terg. car. 29. a terg. libr. ult. Tusculan. in fin. car. 199. § Eos autem quorum uita perspectis in rebus honestis ac magnis est bene de rep. sentientes ac bene merentes, aliquo honore aut imperio affectos, obseruare & colere debemus. § Sen. d. lib. 1. in prin. § Placent honores fascesque, non si purpura, &c. Sed amicis propinquisve & omnibus ciuibus & hominibus paratior utiliorque, &c. Sed prima & media tempora reipu. &c. supra in uer. Patria.

Magistratus est officium intelligere, se gerere personam ciuitatis, debereque eius dignitatem & decus sustinere, seruare leges, fidei suæ cõmissa meminisse. § & lib. 2. car. 36. § Videndum est ei qui rempu. administrabit, ut suum quisque teneat, neque de bonis priuatorum publice diminutio fiat. § ubi supra. car. 4. fin. in princ. § Qui habent a natura adiumenta rerum gerendarum, abiecta omni cunctatione adipiscendi magistratus sunt, & gerenda respub. est. § Tul. d. car. 14. in fin. § Ad quas igitur res aptissimi erimus, in ijs potissimum elaborabimus, &c. § ubi supra. car. 22. in fi. § In qua deliberatione ad suam cuiusque naturam consilium est reuocandum. § car. 23. 24. § priuati ciuis est ęquo iure, & pari cum ciuibus uiuere, neque summissum

&

& abiectum, neque se efferentem, sed in repub. uelle quæ tranquilla & honesta sunt. § & lib. 2. car. 48. in princ. ubi supra. § Nullum uitiũ tetrius est quam auaritia, præsertim in principibus & rempub. gubernãtibus. Habere quæstui rempub. turpe, sceleratum est & nepharium. Proprium est enim boni ciuis commoda ciuium defendere, non diuellere, omnesque æquitate eadem continere, quia non solum nobis nati sumus, uerum patriæ, &c. parentibus & amicis, &c. § Plato epist. 9. Tul. in 1. offic. car. 5. & in uer. Actio. § eorumque officium est ciues facere diuites, ut in cap. de Principe.

Ciuitas in qua ciues ad expetendos magistratus minime ambitiosi sunt, optime & procul a seditionibus permanet. § Plato lib. 7. de rep. car. 2. a terg. in med. Ponta. libr. 2. de fortit. cap. de toleranda repulsa. car. 76. in fi. eius. lib. de benefic. car. 2. in fi. 119. §

DE POETICA.

Poetices antiquitas est, de qua Plin § lib. 7. cap. 56. § Ab Oraculo Pythio instituta, ante Troianum bellum, poemata habita. § Tul. lib. 4. Tusculan. car. 1. Xenop. ii. de æquiuo. car. 118. in Cadmo. § fuit & ultimus Cadmus qui scribere docuit oratione soluta, cum ante litteras aduectas atque post, uernaculo tantum carmine uterentur, apud Tuyscones regnabat Hermion, & cæ. Inuentione carminum & musicæ apud illos inclitus. § Beros. in Assiri. rege 7. car. 57. Xenophon ipse, lib. de æquiuoc. ubi supra. Plato li. 3. de legib. car. 2. in princ. § Carmina hæc de Cyclopibus diuinitus & secundum naturam ipsam cõscripta sunt. Diuinum. n. genus poetarũ est. Dijs agitur & sacros concinit hymnos, &c. dictæ per carmina sortes. Siquidem Homerus ante conditam Romam, &c. § Tul. in tuscula. quæstion. car. 1. a terg. ex Plato. in Tymæo. car. 1. a terg. ubi & de Solone ipso. Ponta. lib. 1. de fortu. car. pen. ante. 281. & in dial. Actius. car. ult. plura de poet. § primæua, quam scientiarum omnium dicit matrem fam. de Homero etiam, & de rege Numa, & Empedocles proinde, Virgilius, Orpheus item ut ex Lactan. § lib. 1. cap. 5. in princ. § ipsorum fuit Deorum tempore poetarum uetustissimus & Amphion. § libr. 7. cap. 22. in princ. § Antiquiores sunt poetæ quam historici uel oratores. non potest sublime quicquam, &c. § Senec. lib. de tranquil. uit. in fi. cap. ult. in fi. car. 155. in fi. Orat. in poet. car. penul. a terg. §

Carmini & orationi sine eloquentia, gratia parua. § Plin. episto. 8. lib. 5. in princ. suades, &c. Tacit. lib. de Oratoribus. c. 3. a terg. § Mediocribus esse poetis, &c. § Orat. ubi supra. in poet. car. pen. § Sic honor & nomen, &c. Res est leuis, uolatilis, sacra, neque prius poetica potest canere quam Deo plenus, & extra se potius a mente alienus sit.

Plato

§Plato de furore poet.car. 2. ante. & in Meno.car.ult. Ouid.de arte. § Sanctaque maiestas,& erat uenerabile nomen,uatibus Aonijs,&c. Numen inest illis,pieridesque fauent. § Home.lib.8.odiss.car. 70. actus a Deo. § fælicem reputauit Achillem Alexand.Mag.de quo Plutar.in eius uita. § car.3. ante. in med. § quod amicum talem habuisset uiuus,& præconem tantum mortuus. § Arria.lib.1.car. 23. § poetas regibus gratos refert Pausan. § lib.1.car.1.in fi. eius. §

Poetæ artes omnes intelligunt, humanaque omnia tam ad uirtutem quam ad uitium pertinentia,nec non & diuina,&c. § Plato lib.10.de repub.car.2.ante.in Alcibi.2.car.2. in princ. § Homerum nanq; diuinissimum sapientissimumque poetam nihil ignorasse. poetæ nobis tã quam patres atque duces sapientiæ sunt. § Plato in Lysia. car.3.ante in med.in apolog.car.2.a terg. in prin. § deprehendi id in poetis,eos non sapientia facere quæ faciunt,sed natura quadam ex diuina animi cõcitatione,ut & diuino furore afflati uaticinantur,nam & hi multa dicũt atque præclara,sed eorum quæ dicunt nihil intelligunt.Romam suis uiribus ruituram uaticinatus est § Orat. oda.16.epod. § Altera iam, &c.Barbarus heu cineres insistet uictor,&c.dissipabit insolens. §Machia.lib.6.histor.car.185.in fi.replicat Lactan.lib.7.cap. 15. in med. § prospero uigens tempore ipse quoque ex responso Sibyllarum uaticinãtium,Romanum nomen tolletur de terra, & imperium in Asiam reuertetur, & rursus Oriens dominabitur.Aeneæ potentia Troianis imperitabit,& filij filiorum,&c.prædixit Home.ipse § lib.20.Ilia. in med. § Sermonem tanquam poeta dixisti. § Home.libr. 11. in med.car.98. in fi.Virgil.de quo Senec.episto.28.in princ. hoc tibi, &c.& car.161. in fi.de breuit.uitæ.car.3.a terg.in med. § poetarum furor fabulis humanos errores alentium,&c.diuinum poetarum genus,ut supra, de Plato. § lib. 3. de legib. § quando in Tripode sedet Musæ mentis non est compos,sed quasi fontem fluere, & quæcunque influunt prorsus effundere. § Plato in 4.de legib.car.4.in princ.Ponta.libr. 1. de fortit. in fi.car.281. § fit natura & studio. § Orat. in poet. § natura fieret,fuit hæc sapientia quædam,&c.Sic honor & nomen diuinis uatibus atque carminibus uenit. § Alcia.fab.135.179. § ut sublime uolans tenuem secat aera falco,&c.Stemma Olor,Cherilum poetam , & Antimachum,in Lisandri uita refert Plut. § Vino excitãtur poetæ in furorem, ut de Homero & Ennio Orat. § lib. 1. episto. Prisco si credis. car.219.Io.Leo.lib.2.cap 83. § Plus bibens clarius diuinat.Vinosus Homerus,Oda,Quo me Bacche rapis. § car.107.methamor. li. 7. § Carmina uino ingenium faciens. Bonum poetam nisi uinosum neminem. § Ponta.in dial.Antonius.car.95. & a terg. Tul. in oratio.pro Archia.

Archia.car.3.& in 1.de diuinat. ❡ poetam natura ipsa ualere,& mentis uiribus excitari,& quasi diuino quodã spiritu excitari, furor duplex ut & ad Plato.ubi supra. ❡ car.66.in fi. ❡ Tynicus Chalcideus nullum antea composuerat poema,hymnum autem in Apollinem(quẽ cantant omnes)pulcherrimum inspiratione musarum inuenisse asserit Plato, ❡ ubi supra.de furore poet.car.2,a terg.in princip.❡

Poetas dicit non despicabiles,sed admirandos, Ponta. ❡ libr.2.de sermo.cap.mendaces.car.204.ante. ❡ Ex quo pleraque ipsorum habita sint pro Oraculis,& commendata per Basilium beatum Homeri poemata. per Orat. poeticam esse picturam loquentem, picturamque esse poeticam silentem. not.Bud. ❡ in pand.1.car.199.ante. ubi plura,ex Plutar.lib.de discrim.adulat.car.10.376.ante. ❡

Fabulæ enim continent ueritatem uelatam. ❡ Plato in Alcibia. 2. car.3.in prin.Lactan.cap.11.in med.& in fi. ❡ per ænigmata,& hic & cæteri poetæ loquuntur. Est enim ipsa natura uniuersa poesis ænigmatum plena,nec quiuis eam dignoscit,&c. ❡ & car.sequen.in fi.de Minoe. ❡ Virtus,& fauor,& lingua potentium uatum,&c.Dignum laude uirum musa uetat mori. ❡ & oda sequenti.lib.4.oda.8.Donare,& cæ.Si cartę sileant,&c. ❡

Ignotique longa nocte carent quia uate sacro. ❡ & in 2.epi. ❡ Sãctum est uetus omne poema. ❡ & Sat.4. ❡ Ingenium cui sit,cui mẽs diuinior,&c.nomenque erit indelebile nostrum. ❡ Home.lib.Hymnorum,in Apoll. car.221.in fi.Pet.Aret.lib.suo litterarum.car.201.ad Maximil. Stampa. in fin.❡ exemplum proponit de Leonis capite.Cechus uir habitat Chium saxosam, cuius omnes in pretio postea erunt cãtiones. ❡ Ponta.in dial Actius.car.131.a terg.Virgi. ❡ primus ego in patriam,&c. ❡ Ouid.car.ult.metham.in fi. ❡ Cedant carminibus reges,& cæ. Ergo etiam cum me supremus adusserit ignis uiuam,& cæ. ❡ lib.ult.Elegi. ❡ Effugiunt auidos carmina sola rogos. Durat opus uatum,&c.Mantua Virgilio gaudet, &c. post mea mansuram,&c.Tantum se nobis Elegi debere fatentur,quam Vergilio,&c. ❡ lib. 1.de re med.in fin. ❡

Poetarum certationes & oratorum institutas per Domitianum Imp. not.Sueto.in eo.in prin. ❡ cap.Spectacula,in fi.Victru.lib.7.in prin.❡ premioque afficiebantur uictores. ❡ Plin.lib.3.epist. 21. de Martiale poeta,& in uer.Ludi.plura diximus. ❡

Aegyptij reges etiam instituerunt musis & Apollini dedicatos,præsi de Aristophane inclitæ memoriæ Phil. Licebat Prisca Græcaque lege multitudini spectatorum rem permittentes,manibus tensis uictorem declarare,deprauauit quidem poetas ipsos qui ad iudicium uulgariũ, &c.

§ Plato in 2.de legib.car.2.a terg.lib.8.car. 2.in fi. § At uero de Rapsodis.i.carminum cantoribus & de contentione chororum,&c.Pulsos tamen quandoque Italia poetas, Homerumque nihil ad mores conferre admonet Plato § lib.10.de repub.car.2.lib. 3.car.3.in fi.lib.10.de legi.car.1.a terg. § Quid poetæ cum fide. § Plin.libr.9. episto.33. lib.ult.histor.cap.3.in fi.Gel.lib.11.cap.2.in fi.plura not. Agrippa lib. de uanit.scient.cap.4. de poesi. § poeticæ artis honos non erat.Virgilium,Homerum,& Liuium abolere uoluit Imper.Caligula,quia, & cæ. not.Suet.in eo. § cap.nec minore.Agrip.cap. 4. plura. § merito è ciuitate poesim,quæ talis sit expulimus. § Plato ubi supra.car.3.in fi. summa hominum contemptio est, & intolleranda mendaciorum impunitas. § Plin.episto.21.lib.6.in fi.Sum ex ijs, &c. § plura in poetas Agrippa,de quo supra. Stesicorum poetam deitate donarunt Himerenses notat Phalaris Agrigent.tyrannus in sua epistola § cart.45.46.a terg. econtra Iuuen.Sat.3.car.14. § Nemo cibo, hospitio, tectoque iuuabit.

DE PRAECEPTORIBVS.

Præceptores constituendi in ciuitate ad instituendam iuuentutem. § Plin.lib.3.episto.3.lib.4.episto.13.Ponta.lib.de liberalit. in princ.& in eius præfat.Pau.in episto.ad Rom.cap.10.c. § Quomodo audient sine prędicante,bonarum artium magistros instituendos.qua enim opera uel pecunia quam ex optima animorum informatione, aut utiliora quam ex recte institutis proueniunt beneficia, aut quod externis è bonis collatum bonum animi conferendum,&c. § libr. 5. de obedient. Pontan. cap.de præceptor.de Tullio § qui ait,bene informatum animum parere uelle nemini, nisi utilia monenti aut honesta præcipienti, &c.Lex est per Charundam Thurium, de quo Diodo. ut per Egnat.in suis racemat.nu.12. de ipsis conducendis ad instruendos liberos.

DE PRAESENTIA.

Exempla.

Præsentia domini magis urget,uiuaque uox magis afficit. Vrget præsentia Turni. § Virg.li.9.in princ. Sen.epist.6.in princ.epistol.22.in princ.iam intelligis.Eras.prouer.car.26.in uer. Viua uox, ex Cato. Pli. lib.18.cap.5.6.in fin.Plutar.lib.de educ.liber.car.5.fin.ante.num.16 § Nisi frequens operibus interuenit ut in exercitu cum abest imperator cuncta cessant officia.fertilissimus in agro oculus domini,nam absente domino serui contumaces & ignaui. § Home.lib.17.Odiss. car.6.in fin.151.a ter. § Segnius irritant animos demissa per aurem. §Orat. in poet.car.4.Colu.lib.1.cap.1.in fin.Palad.lib.1.cap.6.Plin.episto. 7. lib.5. § Sermo uultus gestus,&c.de præsentiæ effectu Geu. § libr.

2.car.288.al licentiato.Tul.lib.1.epist.car.25.Quæris,&c.lib.2.ad Atticum.Subito,&c.car.56. § Viuæ uocis maiorem efficaciam esse.

DE PREMIO.

Spes.infra.Mendicit.

Premium,uel spes premij,solatium est laboris. § Sen.lib.de moribus in med.car.71.a terg.in med.Orat.lib.3.Carm.Oda.2.Angustam,&c.Est & fideli,&c. § Ingenia euocantur benignitate principum,& è contra.Sublatis studiorum premijs,etiam studia peritura;ut minus decora. § Tacit.lib.11.car.1.a terg.in med.Plutar.lib.de fort. Alex.li.2.in princ.eius. § Bonæ artes eximiaque ingenia benignitate,honorificentia,humanitateque regia euocantur, inuidia sordidus morositate eorum languescunt,&c.De Dionisio tyranno & alijs,& cæ. § Alcia.fab.118. § Ingenio poteram superas uolitare per auras,me nisi paupertas inuida deprimeret. Qui non laborat non manducet. § Pau.ad Thessalonic.cap.3.c.Ad Thimoth.1.cap.5.d. § Chenici ne insideas. § Erasm.prouer.car.2.61.2259.prou.2.car.6.ante. § Honos alit artes.Non certatur de Oleastro.Præmia bonorum & malorum principū bonos ac malos faciunt. § Pli.in suo paneg.car.353.in prin. § Præmium pernitiosum . Timeo Danaos & dona ferentes. An ulla putatis dona carere dolis. § Virg.in 2.supra in uer. Beneficium. § de Sicilia Plutar.in Niciæ uita. § car.4.ante. in med. Annibal.in oratione ad Scipi.ante prælium paratum. § Liui.lib.30.in med.car.antep.ante in fin.Tacit.in 4.lib.in med. car. 85. ante. § Punitis ingenijs gliscit authoritas.uirtutibus obstat res angusta domi. § Iuuen.Sat.3.car.13.a terg.Sat.7.Sat.14.Sat.10. § Premia si tollas, &c.

Quis enim uirtutem amplectitur ipsam premia si tollas. § Sueto. in Fla.Vespas.capitul.ingenia.car.326. § & in uer. Mendicit.supra. § Ponta.libr.de liberalit.cap. quamuis.in fin.car.112.ante. § Ingenia prosequi decet principem , uirtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem. In steriles campos nolunt iuga ferre iuuenci. § Martial.libr.1.in fin.ad Iulium.lib.8. ad Flaccum. § Sint Mæcænates,non deerunt Flacce Marones. § li. 11. car.1.a terg.li.12.car.2. § Tu facis ingenium.Persius in prohemio in fin.Quod si dolosi, &c.

DE PRINCIPIO.

Principium est totius medium. § Orat. in poet. car.3.a tergo. § Orditur ab ouo. Ab ipso lare. § Eras.prou.139.Plato lib. 2.de repu. car.penul.a terg.libr.6. de legi. in princi. § Auspicijs res cepta malis, &c. § Alcia.fab.114. § Cuiusque rei potentissima pars est.Dimidium plusquam totum,uidelicet prodesse pōt. §Eras.prou.895.Plato li.1.de rep.car.4.in fi.li.3.de legi.car.antep.a ter.in med.ubi & declara

tio quomodo. Plin.lib.14.cap.6.in med § Non decet totam messem discutere, nimia colligendi diligentia non est utilis. Iosep. § lib.4.antiquit.cap.ult.car.2.a terg.in legibus Dei.Plin.libr.18.capit. 6.in med. Bene colere,&c. § Facilius crescit dignitas quam incipit. § Senec. epist.101.in princ. Omnis,&c. § Principijs obsta, sero medicina paratur,&c. Ouid.lib.de rem. Machia.libr.4.histor.car.102.in prin. § Ex paruis sæpe magnarum rerum momenta pendent. §& in uer. Ignis. Liui.lib.27.car.2.a ter.in med. § Principium quomodo in diuinis.not. Gen. § lib.2.in fin.car.383.a li Hebrei. §

DE PVDORE.

Reputatio. Verec.

Pudor, est de quo Orat. § lib.1.Oda.24.§ Quis desiderio sit pudor,& iustitiæ soror incorrupta fides uel existimatio, dedecorisque timor. Adolescentem decet, Egenum non decet. supra in uer. Mendic. § Plato in Charm.car.2.in prin.112.ante.lib.5.de legi.car.2.in princ. § Non aurum filijs cumulandum sed pudorem. § Plin.lib.11.cap.38. in fin. § Non modo in ore suffusa materia,&c. pudore, ira, metu, palloribus,&c. homo solus in se mutat. § Tul.lib.3.de finib.in prin.car. 91.in fin. Plato item lib.1.de legi.car.ult.ante.in fin. §

Metuimus quoque existimationem, quem timorem appellamus pudorem, &c. Vnde remedium in virgines Milesias sibi mortē consciscentes, not. Gel. § lib.15.cap.10. Plutar.de clar.mulier.car.80.& in uer. Vafre factum.§ & de Seruio Rom.rege.pudicitia remota in mulieres quid? § Catul.in Vesper.adest,&c. Plaut.in epid.car.136.a ter. cap. honoris. § Diuortunt mores uirgini longe ac lupæ. Non nimis potest pudicitiam quisquam seruare filiæ suæ. Vnde omnis mulier fornic. § Eccl.cap.9.b. § Lis est cum forma rara pudicitiæ. Ouid. Alciatus fab.22.47.in Porphirio. Iuuen.Sat.10.car.ult. § Cum stimulos odio pudor admouet,&c.

DE PRVDENTIA.

Prudentia, uirtutum omnium materfam.& magistra, est cognitio earum rerum quæ agenda sunt uel dicenda uel fugienda. § Plato in Alcib.2.car.2.in princ. Tul.in 1.offic.car.4. § Indagatio est uel inuestigatio ueri, eiusque uirtutis, si ingenij aciem ad bona deligenda, & reijcienda contraria, quæ uirtus ex prouidendo est appellata prudentia, quid beatius est, &c. rerum est expetendarum fugiendarumque scientia. § Tul. ubi supra.car.pen.ante.lib.3.in med.car.64.a ter.lib. 1.de legi.car.ult.a terg.lib. 4. Tusculan. in med. § Hominem fugi omnia recte facere. ut est prouerb. Locata dicitur in delectu bonorum & malorum. Prudens idem est ubique,& prout rerum ac temporum uarietas exigit

exigit se accommodat,&c. § Sen.lib.de hon.uita.car.72.in prin.Examinare consilia. § Cuius proprium est examinare consilia, & non cito credulitate ad falsa prolabi. § & lib.de beata uita.car. ulti. a terg. Plutar.libr.de uirtut.mor.car.4.ante. § Prudentia in rebus errorum ac turbulentiæ plenis uersatur,cum fortuna misceri necesse habet consideratione & consultatione in rebus dubijs uti,eaque agere,&c. §& in consolat.car.2.ante. § Circa bonum prudentia quadrupliciter se gerit,uel adipiscitur bona,aut adauget,aut tuetur,aut eis utitur,&c. §Pôta.lib.3.car.5.de prud.cap.præterea,&c.lib.2.de obed.car.3. in princ. 14. § Prudentia dux quædam nostrarum actionum,sine qua nihil recte, neque cum consilio uideri posit factum. Sitque ordo & rerum & temporum dispensator optimus. Differt prud.a sapientia ut not. & Pôta. § lib.3.de prud.car.187.188.ex Tul.lib.1.offic.lib.4.in prin.car. 2.a terg.198.§ Quę est persistens animi pensio,&c.Viri officium est ubique suis prospicere,illisque recte consulere in omnem uitæ partem, uiuendique cursum omnem secundum rectam rationem dirigere.

Prudentiæ uero habitus, qui uera cum ratione in ijs uersatur agendis,quæ sint aut bona hominum aut mala. Non scientia,non arte adipiscitur,non sagacitate,non calliditate,sed exercitatione sed perspicacia. Prudentes habentur qui utilibus tantum bonis comparandis & conseruandis cum honestate ac dignitate occupati sunt. hanc statuimus esse, animi habitum,qui uera cum ratione in ijs uersetur agendis quæ ducũtur homini esse bona. § Budæ. lib.1.de Affe.Machia.lib.de Principe. cap.17.23. § Prudens ante conspicit, ideo non dicit, non putaram. fallere non uult,quia securum se præstat. falli non potest, præsentia ordinat,præterita recordatur,futura prouidet, nunquam ocio marcet,remissum tenet animum quandoque,nunquam solutum, accelerat tarde, perplexa expedit,altiori in re se non impedit,&c. § Sen.lib. de honesta uita d.car.72.ante.Vnde & Eras.prou.242.libr.sapientiæ. cap. 8.in princ. § A fronte & a tergo. Sapientiam non uincit malitia,attingit a fine usque ad finem fortiter & disponit omnia suauiter. §Plutar.in uita Sertor.car.pen.in fin. § Ducem post terga magisquam ante se prospicere,omnibus occurrere debet,& quandocunque,ideo dicta a prouidendo,ut supra,non tantum mente,sed & actione. § Tul. in 1.de diuinat.car. 5. fin. a terg. § Huius est officium ea quæ aggreditur ante & postea diu multumque & simul omnia considerare, & discretim singula prouidere,& necessaria apparare,&c.plura. § Pontan.libr. 4.de prud. cap. hæ igitur, ult. eius. § De Iano bifronte Alciatus § fab. 18. § Circunspectum hominem,&c. § Geu.lib.2. epist.1.plura de prudent. §

Triplicem esse prudentiam asserit Ponta. { lib.4.in prin. } Ciuilem, domesticam, legalem, & in ciuilibus uersantem negotijs. In re domestica uel militari & imperatoria, cuius præcipuum est aduersariorũ consilia perspicere, cognitisque occurrere. { Polyb.lib.3. car.124.a ter.& in uer.Milites.car.pen.alibi. }

Quum ut omnium uirtutum præstantissimum ita & matremfam.ut supra dicit Ponta.ipse. { lib.2.in eius prefat.de prud.qua & ciuilia & domestica gubernantur, cuius nomen est temperantia atque iustitia. { Plato in conui.cap.Verum Agathonem.car.2.ante.176.libr. 3.de legi.car.3.ante in med. } Respiciendum est ad 4.uirtutum genera, immo ad unam tantum, quæ cæterarum omnium dux est, quæ prudentia dicitur, & intellectus uel opinio, &c. { Pont.li.5.de prud.cap.prud. igitur, &c.car.3.ante li.2.de obed.car.3.ante.cap.& quoniam. car.seq. ante. Orat.epist.flore bono lib.2.car.pen.236. }

At si diuitiæ prudentem reddere possent. Prudentia igitur a Deo impetratur, non est scientia neque ars. { Ponta.d.lib.3.car.185. } Et pretio etiam non emitur.

Innitendum est ergo in domino, non autem propriæ insistendum prudentiæ. { prou.cap.2.b.cap.3.in princ.Pau.ad Rom.cap. 12.c. } Nolite esse prudentes apud uosmetipsos, hæc fælicitatem affert. Prudẽs tardior est in agendo. factum quod est etiam stultus nouit. { Home. lib.20.Ilia.car.4.ante. } Laudat parce, uituperat parcius, quoniam, &c.supra in uer.Laus, sic ut formica paruula ore trahit, &c. { Orat. in 1.Sermo.car.1.a ter.prou.cap.6.b.Virg.in 4.car.82.Alcia.fab.148. de fibero & de elephanto. { Tul.lib.2.de natu.deo.car.5.fin.ante. }

Si in secundis quoque rebus bonam mentem donarent dij, &c. & in uer.Sec.res.Superat prudẽtia fortunam, fatum, sortem, ut supra in uer. Fatum.in fin. fortitudo cum prudentia raro cognoscitur in uiro eodẽ. { Plutar.in Flamin.uita.car.2.in fin. } Inter homines fortitudo atque prudentia perrarum quiddam extitit. { In Catone Censo.car.2.a ter. in med. } Milite sibi opus non esse, qui inter eundum manus, inter cõfligendum pedes agitaret, &c. { Plato in Laches. car. ulti.ante in fin. & in uer.fortit.supra. } Cognoscitur reprimenda ira, in regenda domo sua, in eligenda uxore.supra in cap.Vxor ducenda. In scribendis litteris. { Geu.lib.1.car.292.lib.2. car.3. } Cognoscitur prudens calamum agens, manibus ad scribendum deditus pedibus agitans calcares equitans. { Gue. ubi supra.libr.1.car.81.a Don Ignigo.car. 109. } a Don Ant.Cueua.Quanta sit etiam difficultas in eligenda uxore, not. idem Gueu. { lib.2.car.337.a D.Mauriche.Petrus Areti.lib.suo epistolarum.car.193.ad Faustum Longianum. } Qui familiam recte gubernat

bernat propriam, is recte ciuitatē & principatum administrare doctus esse censendus est. ʒ Herodo.lib.5.cap.3.in princ. ʒ Mutare debet consilium in melius. ʒ Ponta.lib.4.de prud.cap.quoniam autem.car. 201.ante in fin. ʒ Prudentem quotiens casu tulerit, sine leuitate ac dolo malo mutare agendi rationem,&c.& pro rota figulari, cum ratione & causa,pro re ac tempore uersatilem esse,not. Plaut. Non minus in secundis aduersa,quam in aduersis secunda cogitare decet,dicebat Annibal,de quo Iusti.lib.31.in prin.Quinetiam,nunc dissimulare, nunc simulare in rebus dubijs,in aduersis. ʒ lib.4.de prud.in prin.car.202.ʒ de simulat.ubi de medici opera.

QVI PATREM LAEDIT.

Qui patrem lædit a filijs expectet uindictam,& è contra. ʒ prouer. cap.29.in fi. ʒ Qui affligit patrem,&c. ʒEccl.cap.3.in med.ʒ Suscipe senectam patris tui, &c.

Maledictio matris eradicat fundamenta. ʒ Alcia.fab.30. de Ciconia. ʒ

Taliaque expectet sibi mutua munera reddi. ʒ prou.cap.21.c. ʒ

Parricidium uel fratricid.quomodo. ʒ Plato.lib.9.de legi. car.antepen.in fin.Cæli.lib.6.c.13.& infra.Quod tibi, &c. ʒ Qui scelus facit expectet,qui obturat aurem suam,&c. ʒ Sen.car.90.in prin.declamat.lib.10.in prin.In suis prouerb.car.167.ubi & de epist.94. car. 51. in prin. ʒ Ab alio expectes,&c.de Hesiodo Plutar. ʒ li. de sera numi.uind.car.6.in prin.uel 344.Vindicta Dei.car.6.Eras.prou.car.142. a ter. ʒ Ne in Melampygum incidas.

Qui in una uersatur arte,in illa peribit. } Eccl.cap.3.d.& in uer.Pe-
Qui amat periculum,in illo peribit. } ricula.

Qui festinat ditari, & cæ. male parta male dilabuntur.supra in uer. Malus.

Qui nimis properat,tardius absoluit.supra in uer.Celeritas. ʒ Plato lib.7.de rep.car.4.in prin.Ponta.in dial.Charon.cap.salue.in fi. car. 61.in prin. ʒ

Qui binos lepores una sectabitur hora,&c. ʒ Plato libr. 8.de legi. car.ult.a ter.in med.ʒ

Qui in utrunque festinat neutrum bene peragit , nec duobus magistratibus.

Qui duas scientias exercere curabit,&c. ʒ Plato lib.2. de rep. car. antepen.in fin.lib.8.car.3.ante.in med.Colu.lib.1.c.1.in fi. ʒ Impossibile est unum plures artes exercere bene.Singuli singula recte conficere possunt,plura uero minime. ʒ libr.3.ubi supra. car.2.in fin.libr.4. car.1.a terg.car.3.ante in med.Xenop.lib.8.car.134.in fin. Iuuen. car.

33.a ter.Sat. 7.§ Duas non admittentia curas. §Pau. in 1. ad Corinth.cap.12.b.Erasm.prou.1180.Simul sorbere.Diodo.lib.2.car.11. in princ.Arria.libr.8.car.344.§ Alij datur spiritus sapientiæ, &c.

Quam quisque artem norit,in ea se exerceat. Aristophanes de quo Tul. § lib.1.Tuscu.car.27.§

Qui uterqualis esse nititur,nulli amicus est.supra in uer. Neutral.nemo duobus dominis seruire potest diuersis. §Mathe.c.6.c.§ Vtrunque tam magnum est ut abunde sit alterum efficere. § Plin.lib.5.epi. 8.in med.§ Vnde duo dissimilia non miscenda,&c. ibidem. Sed plura facienda mediocriter si unum non potest insigniter. § lib.9. epist. 29.Plato.libr.4.car.1.a tergo.in med.car.3.ante,& a terg.in prin. libr. de repu.§

QVI PLVRES AMIC.

Qui plures amicitias sectatur nulli proficuus est,ex quo natura nihil rarius possidet. § supra in uer.Amic. Plutar. libr. de amic.in plures. car.2.§

Qui plura mente agitat eodem tempore,nihil resoluit. §Machia. lib.1.hist.car.33.a ter.§

Qui ingreditur duas uias non habebit successus. §Eccl.c.3.d.Xenop.lib.2.car.3 a ter. §

Qui non laborat,non manducet.supra in uer.Præmium.

Qui seminat bene,colligit melius. §Erasm.prou.113.341. 432.§ Vt sementem feceris ita & metes, maxime autem in connubio. §Plato lib.6.de legi.car.ante in med.§

Qui seruitutē non præstitit præcipere nescit.supra in uer.Princeps. § Plato lib.3.ubi supra.car.5.ante in prin.Colu.lib.1.cap.8.in prin.§

Qui semel deceptus est caueat cautius.Te tollat qui non nouit, nec semel irrisus triuijs,&c. § prouer.de quo Orat.lib.1.epist.5. Quamuis,&c.in fin.Eras.prou.cauendum.Sen.in suis prou.§

Qui succurrere perituro potest,cum non succurrit occidit,&c.

Quales domini,tales ministri. §supra in c.de Principe.Eras.prou. 1513.Catulæ.§

Qualis pater,talis filius.supra in uer.Patrem.

Quæ supra nos,nihil ad nos.Mortalis mortalia curet. § Eccl. cap. 7.in prin.Alcia.fab.102.supra.in uer.nosce teipsum.

Quæ non deposuisti ne tollas.reddite depositum. § Plato libr. 11. de legi.in prin.Ouid.in 1.de arte.in fi.§

Quod tibi non licet,alteri ne feceris,dicebat sæpius Alex. Imper. de quo Lamprid. § in eo.car.6.fin.in prin.Sen.epist.94. in med. car.ult. in prin.51.ab alio expect. Lactan. lib.6.cap.23.car.ult.

Quo

Quo altius elatus est, eo fædius corruit. in uer. Superbia. supra. Senec. § epi. 95. in fi. eius. car. 54. ante in med. §

Quot capita, tot sententiæ. in uer. Natura. in uer. Volupt.

Quod maior pars facit cæteri tenentur facere uel exequi. § Liui. lib. 32. car. 3. a ter. in oratione Aristheni prætoris. § consiliumq; obtentum a pluribus præsupponitur ab omnibus.

Quod agendum in uita deliberandum in adolescentia. supra. in uer. Actio.

Quod est genitum, mortalitati subiectum est. in uer. Mors. supra. Pli. § lib. 17. cap. 14. in prin. §

Quod multipliciter intelligitur eius ueritas ignoratur, cum multi de his ambigunt solius est dei cognitio ipsa. § Plin. libr. 18. cap. 25. post prin. § mox in ijs diuersa prodendo. § Plato lib. 8. de legib. car. penul. a ter. in prin. & in uer. discendum. supra. §

Quod uni prodest & alteri non nocet, permittendum est. § Tul. in 1. offi. car. 7. ante. § nec promissa igitur, nec si plus tibi noceāt, &c.

Quando introitus, & expensæ sunt æquales superueniens onus rem grauat. § Varro lib. 1. cap. 4. 13. rei rust. Colu. lib. 1. cap. 1. car. 4. Plin. lib. 18. cap. 5. & infra. sec. res. in med. ex Plauto, in Cistel. §

DE RATIONE.

Ratio (a rato dicta) est in corpus humanum pars diuini spiritus mersa. Si ratio diuina est, nullum autem bonum sine ratione est, bonum omne diuinum est. § Ponta. lib. 1. de fort. cap. Quibus, &c. § Sola ratio immutabilis, & iudici tenax est, non enim seruit sed imperat sensibus. ratio rationi par est, ut rectum recto. § Sen. episto. 67. Claranum. car. 1. in fi. car. 2. in princ. ante. in med. & a terg. in fi. episto. 37. quod max. in med. § Si uis omnia tibi subijcere, te subijce rationi, multos reges, si ratio te rexerit. Est enim ipsa naturæ imitatio, quod summum hominis bonum? ex naturæ uoluntate se gerere. § episto. præd. 65. car. 2. in prin. 27. § ueritatis est inuestigatio. § Plato in Meno. in arg. car. 6. in prin. § Dupliciter habetur & ut natura ipsa, & ut ratio ipsa, præterea una communis, eoque omnes rationis participes sumus, qua bestijs præstamus, & qua ratio inueniendi officij exquiritur. § Ponta. lib. 2. de fort. cap. equidem ipse. Senec. epist. 76. Inimicit. car. 1. a ter. in med. car. 31. a ter. 32. a ter. in med. § est primum in homine. Bona illa sunt uera quæ ratio dat solida ac sempiterna, quæ cadere non potest nec decrescere uel minui, cætera opinione bona sunt, & nomen habent commune cum ueris, &c. plura § & episto. ult. in med. § Quemadmodum omnis natura bonum suum nisi consumata non profert, ita hominis bonum non est in homine, nisi cum illo ratio perfecta est. Liber animus

mus & rectus alia subijciens sibi,se nulli,&c. Natura ui rationis homini conciliat hominem. § Tul.in 1.offic.car.3.a terg.in princ.in 1. de legib.car.4.ante.car.5.ante.§ Lex est ratio summa insita a natura, quæ iubet ea quæ facienda sunt,prohibetque contraria.

Hominẽ a Deo generatum solum rationis & cogitationis participẽ cum cætera sint expertia ipsius.quod est autem non tantum in homine sed in omni cœlo, & terra ratione diuinius? Est igitur prima hominis cum Deo rationis societas,inter quas & ratio & recta ratio est. § ubi supra.car.6.294.§ Ratio est qua una præstamus belluis,ut supra hic. per quam coniectura ualemus,argumentamus, refellimus, conficimus aliquid,concludimus,&c.Est perfecta ratio quæ in natura est. § Ponta.in 1.de obed.cap.Quoniam.300.§ primum est commune præceptum rationi ut pareamus,eamque in omni uita sequamur, & in dictis & factis quibusque. Qui eam abijcit dignus est inter belluas numerari, quia huius gratia homines a færis differunt,& cæteris animantibus præstat. § in 1.de prud.ubi supra.cap.locus autem.car. 156.§ beatitudo,manat non tam a diuitijs & a dominatu quam a iustis actionibus, & ex usu qui sit rectus, & secundum rationem rectam,&c.Nihil enim diuturnum,cui non subest ratio,dixit Darius rex ad suos milites.not. Curtius § lib.4.car.5.fin.a terg.Boet.lib.3. de consolat.car.33. ante.§

Sublata cognitione & scientia tollitur omnis ratio uitæ & rerum gerendarum. § Tul.in 1.de finib.car.penul.ante.62.lib. 2.in med.74. a terg.lib. 2.de offic.in princ.car. 2. ante.§ Quæ uita non solum disputandi,sed & uiuendi ratione sublata? § Plin.lib.1.episto.12.Iacturam.Budæ.ubi supra.car.62.a terg.§ Ratio sapientibus pro necessitate est.rationis commodum est omnia ratione prohibentis Dei,est enim ratio mensque sapientis ad iubendum. Nostri igitur philosophi legem naturæ appellant rationem communem cultum unius Dei dictantem, &c.uel prouidentiam.unde prou.de quo Eras.Deum sequere. § car. 154.§ Infixo aculeo.

Rationibus utendum non testibus uel authoritate aut euentis. Plin. § episto.20.lib.1.in fi.Tul.in 2. de diuinat. in princ. § non institutis maiorum uel authoritate,ut est prouer.de Pithag.de quo Erasm.ipse dixit. § Lactan.lib.2.cap.8.Tul.in 1.de natu.Deo.car.3. lib.2. de legi. car. 3.§ Est enim ratio mensque sapientis ad iubendum & ad deterrendum idonea,neque enim etiam mens diuina sine ratione potest, nec ratio diuina non hanc uim in rectis prauisque faciendis habere.unde ratio est recta summi Iouis.Quid ratione diuinius? quæ cum adoleuit & perfecta est,sapientia nominatur. § Tul.ubi supra.Boet.in 1.de consolat.car.6.ante.Plato plura de summo bono in Gorgia. car.3.a ter.5. in prin.

in prin. ❧ neque artem eam esse dico, sed peritiam quandam, quoniã nullam habet rationem eorum quæ affert qualia natura sint, quò fit ut rationem nullam in ius posit afferre. Ego uero non appello artem quę careat ratione, &c. infra. At ego unus tibi non assentior, non enim me rationibus cogis, sed falsis testibus. ❧ libr. 3. de repub. car. 3. in fin. ❧ nondum noui, sed quo ratio ut uentus feret, eo est eundum. Ab optimo custode deficit, qui a ratione & oratione musicæ mixta quę sola per omnem uitam uirtutem in eo seruat. ❧ Plato lib. 8. de repub. car. 1. a ter. lib. 3. de legib. car. 3. ante. in fi. ❧ Voluptatis dolorisque dissensionem aduersus eam quæ rationem sequitur opinionem, extremam esse inscitiam assero. ❧ lib. 10. de legib. car. 2. in princ. ❧ Alioqui hominem rationale animal ideoque liberum, nisi rationis uinculo compræhenderis, neque debere aliter nec posse ligari. Excogitandum igitur legibus rationem, cuius tanta uis est ad inueniendum Deum, ut post rationalem inuestigationem certior sit, rationem in natura esse quam in seipsa, &c. ❧ Tul. in 1. offic. in med. car. 20. ante. 28. ante. lib. 2. in princ. car. 2. ❧ ratio præsit, appetitus obtemperet, nec uero quicquam agendum cuius non posis causam probabilẽ reddere. Ambitio non liberalitas dicitur, cui ratio non constat. ❧ Plin. in paneg. car. 348. ❧ fortunam omni ratione potentiorem, dicit Curt. ❧ li. 3. car. 10. car. 18. ❧ cõtra autem Plut. ❧ lib. de fort. car. 2. & inde. supra. in uer. Fort. in fi. in uer. Fatum in fin. plura notauimus. ❧ Ita quod ad sensuum uirtutem attinet, nisi mens hominibus adsit & ratio, nihil in hac uita nihil a brutis differamus oportet. Vnum illi dedisse rationem, quod omnia molliat curam & prudentiam. Sic ratio atque prudentia non est aurum uel argentum, &c. Cuius beneficio quodlibet suaue redditur, &c. ❧ Ponta. in 1. de pruden. cap. ex ijs igitur. ❧ bene uiuere, est bene ac cum ratione agere, & asidue bene agere, quoad facultas tulerit, ipsamque in primis naturam ratione & duce & comite, &c. ❧ & in dial. Aegidius plura. ❧ de præstantia rationis ab appetitu. ❧ car. 5. fi. cap. princ. laus. ❧ satis instruxit nos natura ratione, non ad prouidentiã tantum, sed & ad res gerẽdas satis est per seipsa ratio, &c. plura. Affectus cito cadit, æqualis est ratio. ❧ Sen. li. 1. de ira. car. ult. ante. Alcia. fab. 55. Temeritas. ❧ contra rationem iuris constituta non tenent.

DE REPVTATIONE.

Reputatio (quam & creditum peruulgate dicimus) dignitas, pudor, ingens authoritas, grauitas, honor, fama, gloria, decorum, omnia ad idẽ, existimatioque sustentanda, quia proficit, etiam descendentibus. honor est, ut ait Plato, ❧ lib. 5. de legib. in princ. eius. ❧ meliora sequi, & ex peioribus quæcunque meliora fieri possunt ad melius reducere, iccit

co

co illi statutus est honor. honore dignum corpus esse, non quod formosum aut robustum uel sanum. similiter pecuniarum, & census possessiose habet. § & libr. ult. ubi supra. car. 2. a terg. in princip. § non oportet unquam paruifacere utrum probus an improbus alijs uidearis, quo circa præcipitur, ut bonam apud multos existimationem non paruipendant. Rectum est enim ut cum sis probus, ita gloriam quæras, aliter minime, &c. § & episto. eius. 2. in princ. § Hæc dixi ut ostenderem quod etiam cum mortui erimus de nobis homines non silebunt, quocirca non est negligendum, sed curam habendum temporis subsequentis. ubi non sis, qui fueris, non est cur uelis uiuere. § Tul. libr. 7. episto. famil. episto. 3. ad Marium, & ad Atticum. libr. 13. car. 433. 421. car. 4. fin. prid. idus. § ratio habenda est grauitatis, § & in 1. offic. car. 19. 20. § Vt enim pulchritudo corporis sit, hoc decorum, quod elucet in uita mouet approbationem eorum quibus cum uiuitur. Adhibenda est igitur reuerentia quædam aduersus homines & optimi cuiusque. Nam negligere quid de se quisque sentiat, non solum arrogantis est, sed & dissoluti, & cæ. § & in oratio. pro Quintio. car. 8. a terg. § Quid homini potest turpius euenire, pecuniam si fortuna ademit, tamẽ dum existimatio est integra facile consolatur ægestatem honestas. Cæs. lib. 3. ciui. in fi. car. 347. ut authoritatem minueret. Plin. episto. 24. libr. 8. amor in te. episto. 19. car. 22. libr. 1. municipes. Iuuen. Sat. 8. car. 2. in fin. § fortibus & miseris tollas licet omne quod usquam est, &c. Sen. § lib. de form. hone. uit. car. 72. in fi. de continentia. § Si continens es adulationes euita. Sitque tibi tam triste laudari a turpibus quam si laudaris ob turpia. Lætior esto quotiens displices malis, & malorum de te existimationes malas ueram laudationem tui scribe, & cæ. Non eris audax nec arrogans, submittes te, non proijcies grauitate seruata. § Pontan. lib. de mag. cap. ipsa autem dignitas, lib. de Principe. in med. cap. & quoniam. § In omnibus tam dictis quam factis grauitatem seruabis atq; constantiam. § Machia. lib. de princip. cap. 19. 23. 29. §

Differt reputatio a superbia. § Ponta. ubi supra. & lib. de magnanimit. 1. cap. igitur qui. car. 241. § aliud est superbum esse, aliud & retinere grauitatem. honoris enim comes est grauitas. § Geu. cap. 2. cart. 233. § fama bona impinguat ossa. § prouer. cap. 15. in fi. cap. 22. in princ. Eccl. cap. 7. a. Paul. ad Corinth. cap. 9. § Melius est bonum nomen quã diuitiæ, &c. bonum est mihi magis mori quam ut gloriam meã quis euacuet. Curam habe boni nominis quia permanebit tibi, &c. Eccl. § cap. 41. c. prouer. cap. 5. b. § ne des honorem tuum alienis. § Mattheus cap. 16. e. cap. 22. in fi. Quid uobis uidetur. Baruch. cap. 4. in prin. Home. li. 14. odis. in med. Geu. li. 2. car. 223. 227. Valer. cap. de fortit. §

potior

potior est probis dignitas sine uita, quam uita sine dignitate. Sic mihi bona fama & uirtus. Omnia tolerabilia præter turpitudinem. § Sene. d.car.72.ubi supra.& in uer. Fortit.supra. § Miserum est alienæ incũbere famæ. Videte quam iniqui sunt qui ex aliena uirtute sibi arrogant. § Marius, de quo Salust. in Iug. Eras. prouer. Quis. car. 223. in princ. § de seipso Imper. Anton. Gallus & Imper. & Galienus gloriæ auidi. Ingens talis etiam dicitur, ut de Aruspice ad Veios notat Liui. § lib. 5. car. 3. a terg. § Ingens inde haberi cœptus, &c. § li. 8. car. 3, in prin.

DE RISV.

Risus abundat in ore stultorum. Sapiens uir tacite ridebit. ipsum iocandi genus non profusum nec immodestum, sed ingenuum. § Eccl. cap. 19. in fin. cap. 21. d. Eccl. cap. 7. b. Tul. in 1. offic. car. 20. a ter. Plato lib. 1. de rep. c. 3. Eras. prou. car. 270. § Sardonice profuseque ridere. Risus Sardonicus & amarulentus. § & car. 198. § Risus Synerisius § effusior. car. 73. in princi. § Risus Megaricus mordax, risus Chius, risus Ionicus mollis & delicatus. § Plutar. in Gracchi uita. car. penul. a terg. in princ. de risu Sardon. § Effusus & est risus cachinatio dictus, de quo Plato etiam. § lib. 3. de rep. car. 1. in fin. § Effusum risum uehemens mutatio sequitur.

Risu a nimio & lachrimis abstinendum, &c. § lib. 1. de legi. car. 2. a terg. in prin. § Gelasinus is dictus. § Cæl. libr. 3. capit. 1. car. 112. Eras. prou. car. 97. § Aiacis risus.

Philippus audita Alex. Aetholi oratione, ut erat natura dicacior, quã regem decet, & ne inter seria quidem risu satis temperans, &c. § Liu. lib. 32. car. pen. a ter. in med. Sen. de form. hon. ui. car. 72. a ter. in med. Ponta. lib. 4. de sermo. cap. prouocandi, &c. car. antepe. § Talis & est expositus derisui.

Sales tui sint sine dente, ioci sine uilitate, risus sine cachino, uox sine clamore, incessus sine tumultu, &c.

DE SACIETATE.

Sacietas cunctorum sensuum mala, aurium autem molestissima habetur. § Tul. in oratio. pro Murena. car. 6. ante. epistola Cupio, &c. libr. 2. episto. ad Atticum. car. 50. Ponta. in dial. Actius. car. 143. ante. § De Scipio. Afric. Liuius. § lib. 35. car. 2. in princ. § Minus uerendos magnanimos uiros ipsa sacietas facit, uoluptas etiam sacietatẽ continet, &c. in uer. Volupt. infra. iucundum est nihil nisi quod reficit uarietas. Sen. in suis prouer. primum ista nostra assiduitas quantum interdũ afferat hominibus fastidij, quantum sacietatis, &c. § prou. cap. 25. c. Plin. epist. 21. lib. 8. in fin. ut in uita, &c. § Amat qui se amari putat, sic ut tædium non pertimescat, &c. subtrahe pedem tuum de domo proxim

ximi tui, ne quando ſaciatus oderit te. Sacietas ferocitatẽ parit. § Plato.lib.6.de legi.car.pen.ante.in med. Dion.lib.39. car. 54. Eraſ.prou. car. 294. § Oportet a parentibus ſeparatim ſponſos accipere, & ibi nuptias celebrare, nam ſi quiddam in amicitijs deſiderium ineſt, mores omnes quaſi glutino quodam connectit. Conſuetudo autem ſatura nec ullum habens temporis deſiderium, alterum ab altero ſacietate diſiungit, propterea & multi alienam laudant uitam magis quam ſuam. § Orat. epiſto. prima, car.ult. § Nil ait eſſe prius, melior nil celibe uita, Si non eſt, iurat bene ſolis eſſe maritis. § & in epiſt. Villice. car. 208. § Cui placet alterius ſua nimirum eſt odio ſors, & in fin. Optat ephippia bos piger, &c. § Sat.1.in fin. Eraſ.prou.car. 87. § Qui fit Mæcenas ut nemo quam ſibi ſortem ſeu ratio dederit, &c. contentus uiuat, laudet diuerſa ſequentes. § Vale.cap.ſapi. dict. de Solone. in fi. § Propria deportare domum quemcunque quam aliena ex omni miſeria rum aceruo, &c. § cap.de conſtantia.in Blaſio. in prin. § Sed ſatietas modo uitãda eſt, &c. § Pli.li.12.cap.18.in med.& in fi. § Tanta mortalibus rerum ſuarum eſt ſacietas, alienarumque auiditas, nulla eſt uoluptas quæ non aſsiduitate ſui faſtidium pariat, &c. publicum igitur frequentare an deceat uiro probo. § not.Plutar.in Periclis uita. car. 2.a terg. Petrus Areti epiſtola ſua ad Tarlatum.car.106.lib.litterarum ſuarum. § Nihil eſt quod tam moueat exteris admirationem quam quotidiana uitæ conſuetudo. hic autem populi frequentiam & ſacietatem, quam interuallis explebat fugiens, &c. § & in Pompeij uita car. 4.ante. § Cum multis autem publicis in locis conuenire & conſuetudine publ. frui haud opportere exiſtimabat ad dignitatem illæſam ample tuendam. Vita enim togati ciuis, &c. § Dion.lib.39.car.8.in fi. § Priſtinarum ſacietate rerum, nouarumque auiditate. Inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ. § Orat.lib.2.Sat.7. Eraſ.prou. car. 259. § Plures adorant Solem orientem quam occidentem. de Pompeio Plutarc. in Sillæ uita. § Home.in 13.Ilia.in med.car.147.a ter.lib.5.car.62. § Omnium quidem ſacietas eſt & ſomni & ueneris cantuſque, & cæ. non autem belli. § Ioui.lib.3.car.82. Geu.in M.Ant.Aur.Imp.cap.3.14. car.24.90.lib.2.in fin.car.351. §

Artabanus Xerxi reſpondens ſuper expeditione in Græcos omnes cum exercitu tanto, & Herod. § lib.7.c.5.car.2.in princ. § Iucundum nihil eſt niſi quod reficit uarietas. Sen. in ſuis prouerb.

DE SAPIENTIA.

Sapientia duplex eſſe habetur, abſoluta & conditionalis. Prima eſt, cognitio rerum de quibus haberi ſcientia poteſt. Vnde dicitur ſapientia, rerum diuinarum ſcientia. Secunda eſt, cuiuſque artis ſummitatem noſcere,

noscere, ut in manualibus & sedentarijs. præstat autem inter omnes ciuilis sapientia. § Plato in Theag. Politia. in Lamia sua. car. 1. in fi. § Duplex est etiam, & quæ præclaris tribuatur artificibus, &c. § Pontan. lib. 3. de prud. in med. car. 189. cap. distat longe. in fin. eius. § Filia esse dicitur usus & memoriæ. Aphranius poeta, de quo Gel. § libr. 13. cap. 8. Sen. epist. 89. in fin. rem utilẽ, epist. 117. in med. multum mihi. § Vnde in Iuuenem non cadit, semper enim Iuuenes imprudenter agunt. § Home. in 3. Ilia. car. 3. ante. lib. 7. Odiss. car. ult. § Te autem non solum natura & moribus, uerum etiam studio & doctrina esse sapientem (nec ut uulgus) sed ut eruditi solent appellare. § Tul. libr. de amic. car. 1. a terg. lib. 4. in fin. Tusculan. car. 157. lib. 1. offic. car. pen. libr. 2. car. 1. in fin. §

Sapientia in genere, est diuinarũ & humanarum rerum scientia, causarumque quibus hæ res continentur. Mater est omnium bonarum artium. § Tul. etiam. lib. 1. de legi. car. ult. Budæ. libr. de asse. car. 64. § Est etiam sapientia ut not. Lactan. § libr. 5. cap. 18. in fin. § Intelligentia uel ad bonum rectumque faciendum, uel abstinentia delictorũ factorumque improborum.

Versatur in his quæ demonstratione constant, & semper in eodem statu manent. Prudentia non item, sed in his quæ uicissitudinem admittunt. § Plutar. lib. de uirtutibus morum. car. 4. in princ. § Sapientia sine consilio quidem eget ad suum finem consequendum. In æternis enim & perpetuis uersatur. § not. Lactant. lib. 3. cap. 13. in med. cap. 11. § Esse non potest absque religione, & è contra. § lib. 4. cap. 2. § Sapientis proprium est scire ac causas cognoscere quidem certas ac necessarias. Prudentis est autem bene consulere in ijs quæ utilia uideantur. Est etiam sapientia idem uelle semper, idemq; nolle. § Sen. epist. 20. in princ. Si uales. epist. 31. in med. Agnosco, &c. epistol. 35. in med. Cum te. § Sapientia est mens omnium præstantissima. § Plato in Philebo. car. pen. in princ. in epin. car. pen. in fin. plura. Sen. d. epi. 117. in med. a tergo. in princ. multum mihi, &c. § Est mens perfecta uel ad summum optimumque perducta. Ars enim uitæ est. quæ rara in tota græcia, & quomodo. § Lactan. libr. 4. capit. 1. in med. § Prior omnium creata & intellectus, prudentia autem ab æuo manca est sine usu & sine actionibus. § Eccl. cap. 1. a. Sen. d. episto. 31. agnosco, &c. Tul. in 1. offic. car. 30. a terg. in princ. § Non est uiri timere sudorẽ, perfecta uirtus est æqualitas ac tenor uitæ per omnia consonans, quod esse non potest, nisi rerum scientia contingat per quam humana & diuina noscãtur. hoc est summum bonum, quod si occupas, incipis esse deorum socius non supplex.

Sapiens

Sapiens uno minor est Ioue. § Orat.in 1.epistol.in fin.car.190. § Solus immo Deus sapiens, dixit Socrates, de quo Plato § in apolog. car.2.a ter. in med. § Humana uero sapientia nihili pendenda. § & in Phedro in fin.car. ult. in princi.Eccl.cap.7.c. § Non est qui faciat bonum, non est nec homo iustus in terra, & cæ.omnis homo mendax. Psalt.cap.52.li.3.reg.cap.8.e.Pau.ad Rom.cap.3.a.Cæl.cap.2.operis. in med.Tul.lib.de amic.in princ.car. 3. in princ. eius. § Sed non recte iudicas de Catone, aut enim nemo (quod magis credo) aut si quisquam est ille sapiens fuit. Cato idest sapiens. Tales & Lælij habiti. § Gel.lib.3.cap.3.in fin.Tul.ubi supra.lib. 2.de senect.in princi.car.2. in prin.Plutar.in ipsius Caton.uita.in princ.& in uita Gracchi.in prin. in apophtheg.car.145.Pli.in paneg.car.antep.a ter. libr. de uiris illust. car.431.lib.7.cap. 31. §

Adipiscitur ingenio, non ætate, non fortuna, immo non & uotis, & si a Deo tantum consequi potest. § Plato li.de sapientia.car.4. Eccl. cap.1.in prin.prou.cap.2.b.cap.17.c.cap.23.c.Valer.cap.sapi.dicta. § Doceri non potest nec tradi. § Home.ubi supra.Orat.in epist. flore bono. § At si diuitiæ,&c. § Martial.lib.1. § Non sex paratur sophos nummis. § Tul.in oratio.pro Cælio in fi.car.pen.in fi. § Nō loquor de sapientia, quæ non cadit in hanc ætatem.

Sapiens non irascitur, sed stat ut Sol, stultus ut Luna. § Sen. libr. Quomodo in sapi.in princ.car.156.ante.libr. 1.de ira. car.2.a terg.in princip.124.a terg.libr.3. car.131.in princ.Erasm.prouer.car.157.in prin.in uer.Homines frugi.in fin.eius.Gel.lib.1.cap.ulti. Tul.li.3.Tuscul.car.2rcar.6. §

Non miseretur, sed opitulatur, propinquis, afflictis, iacentibus succurret.nam ut plurimum quisque ad inopiam redactus consequitur, ut omnes ignoscant nemo succurrit. § Sen.epist. 1.in fin.Plutar.libr.de tranquil.animi.car.6.262.in apophtheg. car. 139. in Agesilao. & cart. 157.Tul.lib.de amic.car.2.a terg.Lactan.lib.3.cap.23.libr. 6. cap.14. Sen.libr. 2. de clemen.in princ.car.2.ante.in med.car.96.episto.60.in princ.peperceram,&c. § Fortitudo.supra.

Qui sibi imperiosus & in seipso totus teres. § Orat.libr. 2.sermo. Sat.7.car.penul.Senec.episto.60.in fi.ubi supra.75.in med.epist.&c. § non peccat, etiam in occulto iusti honestique studio. § Gel.li.1.cap. 2.in med.lib.12.cap.11.Senec.episto.76.inimicit.in med.Orat.ubi supra.& episto.9.in princ.An merito. § Amico non indiget, seipso cōtentus est.omnia bona mea mecum sunt, respondit Stilbon. nulla re æget.si tamen amicum habere uult & uicinum & contubernalem, quamuis sibi ipse sufficiat,&c.plura. § Plato lib.3.de repub.car.2.a terg.in med.

med. § Hominem eiusmodi seipso ad bene uiuendum contentum esse, minimeque omnium alio indigere. Sed est ratio, de qua Sen. § epi. 109. in princ. An sapiens. episto. 60. in princ. pepperceram. § Conferendi ratio auget, &c. § Tul. in 5. parad. & 6. & in episto. ad Brutum. car. 553. Messalam habes, &c. § Non fit exul, non fugit, morte filiorum, amicorum, fratrum non torquetur, & minus affligitur. § Senec. d. episto. pepperceram sapientem, &c. episto. 75. ad fi. epi. & c. epi. 99. in fi. car. 44. in princ. epi. Gel. li. 1. cap. 2. in med. §

Risu non abundat. Satis enim habet, in sinu gaudere uel dolere, dolore si afficitur, fortunæ tamen subiectus minus. § Erasm. prouer. 213. Tul. in 1. de finib. car. antepenul. in fi. lib. de amic. in princ. car. 2. in fin. car. 100. in fi. Lactan. lib. 6. cap. 15. 16. & in uer. Fortu. supra. Quid animus, si de rebus, &c. § Si cadit in sapientem animi dolor, qui & cadit nisi humanitatem exuerit, &c. Omnia tua in te posita esse ducas. § Tullius lib. 3. Tusculan. car. 3. & 4. Gel. lib. 12. cap. 5. in med. li. 19. cap. 12. ut in uer. Fortit. supra. § Humanosque casus uirtute inferiores putes. Tul. ipse in 2. parad. § & car. 97. a terg. ubi supra. § Vt quisque maxime munitus est uirtute & sapientia ut nullo ægeat ne ulli quidem nisi sibi innixus, nā qui aliquo auxilio sustinetur, potest cadere, &c. § Senec. episto. 92. in princ. puto inter me, &c. epist. 98. in prin. Nunquam, &c. § Fortunæ casus non ueretur. § Senec. lib. de tranquil. uit. cap. Ad imperitos. in princ. car. 154. ante in med. Lactan. libr. 6. cap. 17. in princip. ubi supra. § Neque uero siquid aduersi inciderit prosternere nos debemus, ut pueri solent cum pedem offendunt in lapidem. Plato § lib. 10. de repub. car. 3. ante. in fi. Plut. in consolat. in prin. car. 2. in princi. car. 3. § nulla sit tanta fœlicitas, &c.

Sapientis est mutare consilium in melius. Vertibiles mentes bonorum. § Home. lib. 15. Ilia. car. 4. in fi. Tul. in 12. Verr. in prin. car. 1. in fi. lib. ult. ad Atticum. car. 494. octauo, &c. § mutationem consilij in constantiam dixit esse, § in epist. famil. car. 15. § Quid autem non est integrum sapienti? Cuiusuis hominis est errare, nullius nisi insipientis perseuerare in errore, posteriores cognitiones esse solent sapientiores. § Senec. lib. 4. de benefic. cap. multa, & cæ. § Vtranque partem cogitat sapiens. Scit quantum liceat errori, &c. si casus tulerit sine leuitate, sineque dolo malo mutare agendi rationem, &c. § Ponta. libr. 4. de prud. cap. Quoniam autem, &c. & supra. in uer. Prud. § Cum diuitijs melior sapientia. § Eccle. cap. 7. b. § Sapit etiam iucundius. Sine potentia parum proficit, & sine armis proprijs. & in uer. Milites. nu. 5. Experti sunt parum esse tutam maiestatem sine uiribus. § Liui. li. 2. car. penul. ante in med. Salust. in Iug. in oratio. Adherbalis in princi. §

parum tuta per seipsa probitas est. § Machia.li.discurs.cap.21.§ Sapientes regnare debent, aut reges sapere, uel sapientibus saltim obtemperare aut delectari. Vt Cræsus & Solon, &c. § Plato lib.de sapientia. car.4.episto.2.in princ.epi.6.Mihi quidem, de Platone. Valer.cap.sapi. dicta.Tul.in 1.offic.car.14.in fi.lib.ad Q.Fratrem.car.4.a ter.§ Sapientes tyranni. § Eras.prouer.car.278.a terg.Card.car.682.lib.17. de artibus.§ probatur ore laudantis. § prouerb.cap.27.d.§ per equitatem & scribentem. § Geu.li.1.car.81.§ Sapientia cadit bellico tempore quando ui geritur res, & ut dicit Ennius, de quo & Lactã. § libr.5.cap.1.Gel.libr.20.cap.9.§ Sapiens opiniosus.supra. in uer. Ignorantia.

Sapiens nec quicquam sapit si sibi ipse non sapit. § Tul.lib.3.offi. c.61.episto.sua ad Trebat.lib.7.car.94.Ponta.lib.3.de prud.car.187.§ reprobat Lactan. § lib.3.cap.17.in princ. & alij, § ut imprudens dictum. Virtus sopita.infra.

Ciuitates habentur plures & etiam docti, sapientes reperiũtur nulli. § Ponta.in dial.Anton.car.89.in prin.Senec.in suis prouer.in fi.§ Sapiens nihil facit quod non debet, nihil prætermittit quod debet, & cæ. Nihil quippe laudabilius quam sapiens haberi, & econtra, Nihil turpius quam ignorantiam detegere. § Geu.lib.1.car.98.ad Ferdin. Gonzalum.§ Sapere urbi cum pipere & palmis uenit. § Persi.Sat.ult.declamat.Lactan.lib.3.cap.16.in fi.§

DE SERVITVTE.

Libertas.supra.

Seruitus iure gentium inducta, quia seruati in bello essent per aliena persequentes.triplex habetur. § Plato in 6.de legibus, car penul.ante. in fi.§ Hilotia, Mariandyna, Thess. § Ponta.lib.2.de fortit.car.77. a terg.lib.3.de obed.cap.quanquam autem.Budæ.in pand. 1.car.18.a terg.§ paucos seruitus, plures tenent seruitutem. § Sen. epist. 22. Iam intelligis.in med.episto. 47. in fi. libent.§ Vitanda seruitus uoluntaria, appetitus & libidinum, ut ex Pithag.de quo Erasm. § prou. 1. car. 1.§ Aenum annulum ne gestato. Libertatem natura etiam mutis animalibus datam. Virtutem proprium hominis bonum. Deos fortioribus adesse. § Tacitus lib.20.car.3.ante.in fi.Plaut. in capti. cap. Aduerte.§ Odiosa est seruitus. Mors anteponenda seruituti, quia postremum est omnium malorum. § Tul.in philip.sec.car.penul.a ter. Philip.3.car.fin.in princ.§ nihil est detestabilius dedecore. nihil fædius seruitute. ad decus & libertatem nati sumus, aut hæc teneamus, aut cum dignitate moriamur. Iucunda libertas, quam misera sub dominatu uita est. § Tul.lib.10.episto.famil.ad Asin.Pollio.car.154. Pont. lib.2.

lib.2.de fortit.car.77.de Iug.de Carolo Malat.Alfonso Neapolit. }
Virtus est seruitutis impatiens homo. { Cæl.lib.3.cap.5. } difficile propterea donatus,ut ex Homero,de quo ipse Plato { lib. 6.de legib. car.penul.ante.in fi.Senec.in declam. car. 86. a terg. } Nuper nos serui fuimus,seruus rex fuit.Iniuriam uocatis finem seruitutis. Serui quo casu domini de beneficio teneantur præter seruitutem. { Sen. lib.3.de benefi.cap.Quia non potest,& a terg.cap.Seruus. } Serui dominis absentibus contumaciter se gerunt. Seruitutem ingenium perit. Dimidium enim uirtutis aufert ipsis Iupiter. { Homerus li.17.odis. in med.car.7.in fi.Plato ubi supra.d.car.pen.ante in fin. Plaut.in capti. ubi supra.cap.Aduorte. }

Serui fideles semper serui,& boni semper pauperes. { Machia.lib. 3.hist.car.81.in fi.prouer.cap.29.d.Plato ubi supra.a terg.in princip. } delicate nutriens contumacem habebit. maxima quæque domus seruis est plena superbis. { Iuuen.Sat.5.car.19.in fi.supra.in cap. de Principe. } nimia seruitus,&c.atrox habetur, quia natura non ficta Iustitiā colit,oditque iniquitatem.Puer educandus quam minime dolore, metu,tristitiaque afficiatur.supra.in uer.Educatio.

Neque remisse,neque crudeliter imperet dominus, parcat quandoque minus bonis, ut potius timeant seueritatem quam crudelitatem detestentur. { Tul.in ult.parad.Colu.lib.1.cap.8.in med. } Nihil seruorum generi credendum,quot enim serui tot hostes. { Plato ubi supra.d.car.penul.ante.in fi.lib.6.car.2. ante in med. Senec. episto.47.in princ.libent.Curt.lib.7.car.5.fi.a terg.Macrob.lib.1.cap.11. Eras.pro uer.1231. } Serui & domini nunquam amici. Inter seruum & dominum nulla est amicitia,etiam in pace. Deinde seruorum detestatus multitudinem qui heris fidi esse nunquam consueuissent. { Apia. libr. 1. car.4.in prin.Ponta.lib.3.de obedien.cap.quanquam.cap.Romani,Cyrus de quo Xenoph.lib.8.car.134. a terg. } Quandoque optimi amici,seruos quam beneuolentiss.dic Plato,ubi supra,atque optimos habēdos esse,multi enim iam serui quibusdam meliores ad uirtutem omnem quam fratres & filij domos,rem dominorum omnem,& dominos ipsos seruarunt. { Macrob.ubi supra.cap.11.car.1.plura.Senec. d. episto. 47.in prin.libenter. } Sic cum inferiore uiuas, ut tecum superiorem uelis uiuere.Seruus est,sed fortasse liber animo,quisquis non est seruus, alius libidini seruit, alius auaritiæ, alius ambitioni. nulla seruitus turpior quam uoluntaria,& in uer.Secundæ. in fin.Colant te serui potiusquam timeant,&c.Seruum fidelem habe, ut fratrem seruus sentatus sit tibi dilectus quasi anima tua. { Eccle.cap.33.in fi. } Heu quam miserum est discere seruire, ubi sis doctus dominari. Honeste seruit, qui

succumbit tempori, minus est quam seruus, qui Dominus seruos timet. § Sen.in suis prouer. § Qui seruis crudelis est, ostendit in alijs uoluntatem non deesse, sed potestatem. Seruis imperare moderate, laus est, ubi supra. Seruos fideles liberalitas facit. Plautus in aulul. de quo Agrippa. § cap.67.in fi.de æconom.priuata, ubi plura. seruitiorum prætia examinat Budæus. § lib.2.car.180.ex Plin.lib.7.cap.39. §

DE REB. SECVNDIS.

Secundæ res negligentiam creant, inuidiam & æmulationem. § Liui.lib.21.in fin.car.fin.in prin.lib.6.car.1.in fin.Plato in Menex.car.2. ante in med. § Soluta omnia, ut fit, rebus secundis inuenit, nullam stationem, &c. contigit ei quod solet ab hominibus in eos quibus prospere succedunt res, primum æmulatio, deinde inuidia, & cæ. Valent etiam commutare naturam, & raro quisquam erga bona sua satis cautus est. § Curt.lib.9.in princ.lib.10.car.3.Orat.car.ult.operis.ante. § Ingenium res aduersæ nudare solent, celare secundæ. Neminem fortuna cōminuit aduersa, nisi quem secunda decepit. § Sen.li.de consolat. cap. bona conditione.epist.91.in med.liberalis, &c. §

Prudentis est enim proprium examinare consilia, & non cito facili credulitate ad falsa prolabi. § ubi supra.li.de form.hon.uit.in prin. § Calamitas uirtutis occasio est. Semper esse fælicem, & sine morsu animi transire uitam, est ignorasse rerum naturæ alteram partem. Magnus es uir, &c. § ubi supra.libr. de beata uita. capi.de prosperit. § Quæ res plus nimio delectauere secundæ, mutatæ quatient. § Orat.episto. urbis amatorem, &c.car.204.Polyb.lib.2.car.3.in fin. §

Quos per imprudentiam aut peruersitatem authores cognoscimus extitisse reprehendimus, culpamus, & odio habemus. Si uero sæuitia fortunæ, misericordia prosequimur, & cæ. Secundæ res maiorem ingerunt cupiditatem. § Diodo.in Nino rege.lib.3.car.14.a tergo. § Raro permanent usque ad exitum successus. Omnium rerum uicissitudo. § Eras.prou.6.62.& car.112.in princ.cum seq.Pompo.Læt.in Domit. Imper.in fin.Machia.lib.5.histor.in prin. § Ipsa dies quandoque parens quandoque nouerca. Ne glorieris in crastinum. § prou.capi.27. a.Eras.prou.car.91.Sen.epist.75.in med.epistola, &c. § Nescis quid seruus uesper uehat, ut sunt humana, nihil est perpetuum datum, nec unquam immodica durarunt, nisi illa moderatrix ratio compescuit, & cæ. § Plaut.in cistell.cap.utcunque.in fin.Plutar.in sua consolat.car. 2.ante. § Nulla sit tantum fælicitas, quæ te adeo extollat, ut tibi plusquā oporteat placeas, nec si quid aduersi acciderit mœstus deprimaris, sed idem perpetuo maneas, &c. & inferius ibidem. fortuna ingentibus inuidet fælicitatibus. § & in Marij uita.car.4.a terg.in med. § Fortuna

quidam

quædam uel inuidia uel natura rerum humanarum nullam magnam fæ licitatem molestiæ expertem euenire sinit, quæ uaria ac instabilis uitam humanam nunc secundis nunc aduersis permiscet. Sic quia perpetuus nulli datur usus, sed uelut unda superuenit undam. § Orat. in 2. epis. car. ult. ante. Iuuen. Sat. 10. in med. vt rebus lætis, &c. § Ita dijs placitum est ut mæror uoluptatis sit comes. § Plaut. in Amphit. cap. satin. parua. & cæ. Tul. in 1. offic. car. 18. ante. Plato in Phædo. car. 2. ante in med. Aemil. in Phil. 4. rege. 45. car. 341. a ter. § Sola ira numinis procul diuq; abesse, at in secundis rebus nō potest, & car. seq. 349. in fi. sed effusam sæpe lętitiam tristes & aduersæ res excipiunt. Malum è contra, nullum est sine aliquo bono. § Plin. lib. 27. cap. 3. in prin. Vnde Ponta. in 1. de fort. car. 278. de seipso. § Di faciles, miscere iuuet, nunc tristia lætis, oscula cum lacrimis, cum lacrimisque iocos. In rebus prosperis, & ad uoluntatem nostram fluentibus, superbiam magnopere, fastidium, & arrogantiam fugiamus. nam aduersas res sic secundas immoderate ferre leuitatis est, præclaraque est æquabilitas in omni uita, & idē semper uultus, ut de Socrate, &c. § Sen. epist. 75. in princip. epistola, & cæ. § Quisquis se multum fortuitis dedit, ingentem sibi materiam perturbationis, & inexplicabilem fecit. Vna est uia ad tuta uadendi, extrema despicere & honesto contentum esse, & cæ. Summum bonum in animo contineamus. § epist. 107. ubi illa, &c. § Hanc rerum conditionem mutare nō possumus, sed magnum sumere animum possumus. § Dion. lib. 38. car. 35. a terg. § Habet in aduersis auxilia qui in secundis commodat. § Sen. in suis prouer. § Neque mel, neque apes, cū Deo quisque gaudet & flet. § Erasm. prou. car. 244. car. 99. Plato in Phędo car. 2. ubi supra car. 200. ante. § Quam dicunt uoluptatem miro se habet modo ad dolorem. Siquis prosequitur alterum & capit semper quoque alterum accipere cogitur, quasi ex eodem uertice connexa. § Home. in 4. Odiss. car. 5. in prin. § Certe Deus aliud post aliud bonumque malumque dat. Duo enim dolia iacent, qualia dat malorum Iupiter, alter bonorum. § libr. ulti. Ilia. in med. car. 5. fin. Geu. in Mar. Ant. Imper. cap. 25. c. 94. § Et per Annibalem, ut in uer. Prudent. Nō est semper æstas. § Eras. prou. 3286. 764. & seq. beatit. § Nulla est sincera uoluptas. § metham. lib. 7. car. 88. §

Miscere tristia lætis. § Pon. in 1. de fortu. cap. fortunatorum, &c. §

Natura bonis ut plurimum hominibus quæ largitur & mala miscet. § Diodo. in 4. car. 26. a tergo. 27. in princi. Liui. in Annib. ad Scipionem in congressu. § Si in secundis quoque rebus bonam mentem donarent Dij, non modo quæ euenissent, sed quæ euenire possent reputaremus. Temerarium est secundis contentum non esse. § Plin. epist.

9.li. 4. § Contraria sunt inter se bona fortuna,& bona mens,melius in malis sapimus.Secunda rectum auferunt. § Sen. episto.94.in fin. hanc partem, &c. § Plus hominibus aduersa quam prospera prodest fortuna. Veniet ad illum diu fælicem sua portio, non dimissus sed dilatus est,&c.plura. § Sen.lib.de prouid.cap.prospera in med.car.137. in princ.Boet.in 2.de consolat.in fin.cap.25. plura. § Nil infælicius eo(dicebat Demetrius)cui nihil unquam aliquid euenit aduersi. fugite delicias,fugite eneruatam fælicitatem, bona segnius sentiunt homines quam mala. § Liui.lib.30.car.4.ante.in med.& in oratio.præd.Annibalis ad Scip.in princ.de recessu ipsius Annibalis ex Italia. Iam secundæ,iam aduersæ res ita erudierunt , ut rationem sequi quam fortunam malim,&c. § & car.ult.lib. ubi supra. ante in fin. § Secundis rebus modeste ac moderate utendum,fragilitatis humanæ nimis in prosperis rebus obliuio est. § Plutar.in Africani uita.car.penult. ante in med. § Breues & mutabiles uices rerum sunt, & nunquam fortuna simpliciter indulget. Darius in oratio. ad suos milites,de qua Curt. § libr.4.in med. car. 40. a tergo. § Facilius est nobis aduersam quam secundum regere fortunam,ut supra. § Curt.lib.10.car.4 in fin.Xenop. libr.8. car. 144. ante. § Has habet uires conditio mortalium , ut aduersa ex secundis,ex aduersis secunda noscantur. §Plin.in suo paneg.car.322. In die bonorum ne immemor sis malorum. § Eccl.cap.11.c.cap.18. ubi supra. § Memento paupertatis in tempore abundantiæ. Secundæ res fælices,aduersæ magnos probant. § in paneg.præd.car.341. § Bono oppositum esse aliquid semper est necesse. § Plato in Theæt. car.7.ante in fin.60. §

Carneades aduersorum casuum prosperis maxime in rebus admonere solebat. § Plutar.lib.de tranqui.animi.car.269. § Xenophon iubebat secundis maxime in rebus homines Deorum meminisse, eosque tunc enixius uenerari, ut maiore fiducia quum res tulisset poscerent, &c.ubi supra. § car.1.in fin.uel 258.in fin. Aemil.in Phil.4.rege.45. car.349. § Effusam lætitiam tristes & aduersæ res excipiunt. Diuersissimos rerum effectus & euentus, mutuoque sibi aduersantes miscere didicit,secundos cum aduersis compēsando.nam ut seorsum bona, mala ponantur humanæ uitæ commoditas non admittit,sed temperamentum conflari. Secundis igitur rebus modeste ac moderate utēdum est. § Plutar.in sua consolat. car. 232. Tul.in 1. offic.car.18.ante.in fin. §

In secundis rebus maxime utendum est consilio amicorum. Mobilis & inquieta mens data est homini,nunquam se tenet, spargitur,& cogitationes suas in nota & ignota demittit, uaga & quietis impatiens, & nouarum rerum lætissima. § Sen.libr. de consolat. cap.remoto,&c. car.148.a ter. §

Nescia mens hominum fati,&c. & seruare modum rebus sublata secundis. § Virgi.in 10.§ Neque secundarum rerum prouentu insolenter, neque aduersis propere debilitari oportet. § Vale. cap. infa. rei.car.1.in fin.Gel.lib.7. capit.3.plura car.2.eius a terg.in oratio.Caton.inRhodienses. § Aduersæ res se domant & docent quid opus sit facto. Secundæ lætitia transuersum trudere solent, a recte consulendo ac intelligẽdo,&c.Annibal in præd.oratio.ad Scip.de qua Liuius,& de Attilio Regulo,ubi supra. Quo altius elatus est,eo fædius corruit.Tanta adeo quum res trepidæ reuerentia diuum nascitur,& raræ fumant altaribus aræ.Sil. Ital. Quid turpius quam quem aduersa nequit fortuna frangere, cum frangat secunda, & qui morti honestę non cedat,iræ & libidini cedat. § Ponta.lib.1.de obed.cap.præcipit,&c.in fi.eius.car. 7.ante in fin.§ Homo nescit si sine dolore fortunam inuenit. Sen.in suis prou.& supra in uer.Seruitus. in fin.

DE SEVERITATE.

Seueritas est fundamentum iustitiæ,& mater obedientię,quia sine ipsa administrari ciuitas non potest ideo adhibenda est. § Tul.in 1.offic.car. 17.in fin.c.27.ante.Geu.lib.2.car.288.Plutar.in Mario.car.3. uel 162.Tacit.lib.13.car.4.in fin. § Quia duritiam militiæ multi abnuebant,deserebantque,remedium seueritate quæsitum est,& qui signa reliquerat,statim capite pænas luebat.id usu salubre & misericordia melius apparuit. § Lamprid.in Alex.Seu.Imper.car.6.fin.a ter.§ Disciplina maiorum rempu. tenet, quæ si dilabatur & nomen Romanum & imperium amittemus. Quirites discedite & arma deponite.Tribuni proinde supplicio affecti.& in cap.exercitus,&c.car.ulti.seueritas assidua amittit authoritatem. § Sen.in suis prou.Plutar.lib. de uitiosa uerec.car.ult.eius. § Qui pænas remittunt improbis,quo humani facilesque uocentur,non periculo uacant ipsi, &c.bonorum salutem custodit,qui malos punit,&c. § Lactan.lib.8.cap.17. 18.§ Illorum uitam perdit,quorum audaciam nutrit,ad facinora maiora,&c. §ubi supra.cap.23.in fin. § Nullus seruit nisi coactus. omne igitur imperiũ metu constat. § Geu.libr. 1. car.188.Al Conte di Bondia.§ Quis ignorat maximam illecebram esse peccandi impunitatis spem. Acerbitas ulciscendi,maleficij bene uiuendi est disciplina. bonis nocet qui malis parcit. §Salu.in Iug.car.50.a terg.Gel.li.ult.cap.1.in fin.car. ult. a terg.Sen.in suis prouer.§ Qui non castigat irritat. Vnde cædes cædibus puniẽdæ, quia tunc in ciuitatibus nullæ committerentur. §Plato lib.8.de legi.car.4.ante.in fin.Ouid.lib.8.metham.Machia.lib. 3.discurs.cap.27.§ Mors morte pianda est.Seruus qui filios interfecerit, & uxorem non castigans grauiter,inhumanus est habendus. § Dion.

libr.41.in med.car.101.102. a tergo. ‖ Stultos prudentibus maiori emolumento esse quam prudentes stultis, dicebat Cato Censor, de quo Plutar.in eius uita. ‖ car.2.a terg.in med. ‖ Se gratia, quã ex bene factis expectaret priuari malle, quam pęnam non dare, quæ ex maleficio sibi deberetur. Sanguine flere. Manliana imperia. ‖ Liui. de quo & Eras. ‖prou.987.prou.1365.1928.magis,&c.Cæsar de quo Dion. lib.41.car.101.in oratio.ad milites.de Alex.Seue.Imper.Spartia. car. 7. in fin. 118.a tergo. ‖ Sine ullius indulgentiæ proposito. Crassus Cons.de quo Apia. ‖ lib.1.car.pen.ante. ‖ Tanta subito, ob supplicium, quia exercitum decimauerat, ad uictoriã inclinatio facta est, &c.

Papirius Cursor ad senatum de magistro equitum. Salutaris seueritas uincit inanem spetiẽ clementiæ. ‖ Tul.ad Brutum.car.518.Quæ litteræ.in fin.& etiam ad Brutum, eius.2.in fin. car. 552.Messallam habes,&c.car.536.ad Brutum.2.scripta,&c.Machia.lib.de principe.cap. 17. ‖ Rempublicam duabus rebus teneri dicebat Solon, ex sapientibus septem, præmio & pęna, &c. hominem autem cruciatibus afficere causa religionis impium esse dicit Lactan. ‖ libr.5. cap. 5.in med. ‖ Seueritas cohibenda ne ad sæuitiam dilabatur. ‖ libr.6.capitu. 14.‖ Stabilimentum habetur imperij in cuius sinu ac tutela tranquillus pacis status acquiescit. ‖ Vale.cap.de discipl.milit.in prin. ‖ Bonæ iustitiæ proximus modus est seueritas. ‖ Sen.in suis prou.‖ Consuetudo enim peccandi, multitudinem facit peccantium. Omnes perire decernite, ne a uiuentibus pænas patiamini. admonet Moses moriens populum suum, not.Iosep. ‖ lib.4.antiquit.cap.6.in fin. ‖

DE SENECTVTE.

Senectus est naturalis ægritudo & caloris imminutio, ipsa per se morbus est. ‖ Ponta.lib.9.rerum celest.car.233.Plutar.libr. de placit.ult.car.337.ante.Terent.de quo Erasm.prouer.1537. Carda. libr. 2.de subtilit.car.72.Geu.ubi infra.libr.2.car. 449. ‖ Miserior est in inopia. Vnde prouer.de quo Erasm.Senescit bos. ‖nu.2265.2321.‖ non uero senectus, sed mores hominum. ‖ Plato in 1.de legi. car.2. in princip.‖ Quid turpius quam exacta uia quærere uiaticum. ‖& supra in uer. Auarit. Tul. libr. de senect. ‖ Plures adorant orientem solem, quam occidentem. ‖ Plutar.in polit.car.9.ante. in Pompeij uita per Syllam.car.211.a terg.in Marcello.car.2.ante.in fin.Eras. prou. 2215.2258. ‖ Saturni podex. uenerabilis non diuturna in homine. Consurge & honora personam senis. ‖ Sapientia.capit. 4. b. leuiter. cap.19.g. ‖ In urbibus sacra est antiquitas & senectus. ‖ Plin. epi. 24.lib.8. ‖ Non spernenda, quia ex nobis senescunt. ‖ Eccl.cap.8. a.b.‖ Tribuere & multum senectuti debemus. ‖ Tul.in 2.offic.car. antepen.

antepen.a terg ❡ Seniorem colat quisque & re & uerbo quasi patrē. Eos oportet imperare, iuniores subesse. ❡ Plato lib. 3. de rep. car. ult. ante. lib. 4. in prin. car. 1. in fin. ❡ Tacere debent coram senibus iuniores, locumque illis cedere & assurgere. ❡ lib. 9. de legi. car. pen. in fin. lib. 11. car. penul. a terg. Geu. lib. 2. car. 444. Ponta. libr. 5. de obed. car. 43. in princ. Gel. libr. 2. cap. 15. Valer. capi. de institu. antiqu. car. 31. a D. Alfonso. ❡

Quocirca cum omnibus seculis & apud omnes nationes honorata fuerit & sit senectus, quæ ipsa per se laudabilis atque suspicienda est, cuius etiam prudentia rudis ætas custodienda sit, merito colendi sunt senes ut quisque maxime clarus est. Senes parentes a probis honorari & sibi a Deo bene esse, ita & è contra. ❡ Plato in 4. de rep. in princ. car. 1. in fin. lib. 11. ubi supra. ❡ Probis quidem uiris parentes pro magno quæstu habentur, si ad senium usque peruenerint, &c. ❡ Tul. libr. de senect. car. 6. in princ. ❡ Adolescentibus bona indole præditis sapientes senes delectantur. Lenior fit senectus eorum qui a Iuuentute coluntur & diliguntur. Si adolescentes gaudent senum præceptis, quibus ad uirtutem studia ducuntur, &c. facta Iuuenum, consilia mediocrium, uota senum. ❡ Erasm. prouer. 2402. ❡ Mens, ratio, & consilium est in senibus, &c. ❡ Tul. ubi supra. car. 5. fin. in fi. lib. 1. offic. car. 24. a ter. ❡ Qui si nulli fuissent, nullæ omnino ciuitates fuissent. Est igitur adolescentis maiores natu uereri. Ex hisque eligere optimos & probatissimos, quorum consilio atque authoritate uiuatur, ętas, experientia, ratio doceat, senioribusque credant & legibus. ❡ Plato lib. 10. de legi. in arg. in med. car. 1. in fin. Home. in 4. Ilia. car. 6. ante. in fin. ❡ Interero & iubebo consilio & uerbis. hic enim honor est senum. hastas iaculantur iuniores. ❡ Palad. lib. 1. cap. 6. in prin. ❡ in rebus & agrestibus maxime officia iuuenum congruunt, Imperia seniorum, contra uero. ❡ ut ex Eras. prouer. 160. in fi. ❡ Senis doctor. ❡ Geu. lib. 2. in fi. car. 445. a D. Alfonso. 450. ubi plura priuilegia senectutis. ❡ Mores hominum si modesti & faciles sint haud nimis senectus his laboriosa contingit. ❡ Plato lib. 1. de rep. car. 2. ante. in princ. ❡ Non cani, non rugæ repente authoritatem afferre possunt, sed honeste acta superior ætas fructus authoritatis capit extremos. ❡ Tul. lib. de senect. car. 6. fin. in fin. ❡ fælix si transacta non illatis cuiquam iniurijs. ❡ Plato libr. 1. ubi supra. in med. ❡ nullius iniuriæ sibi conscius, huic iucunda spes semper adest optima senectutis nutrix. ❡ Eccle. cap. 14. in princip. ❡ beatus uir qui non est lapsus uerbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti. fælix qui non habuit animi sui tristitiam, &c. Liber factus sum ab appetitu, beneficio senectutis, dicebat Sophocles, de quo

Plato §lib.de repub.ut supra.car.2.in princ.Tul.lib.de senect.car.2.a terg.§ Libentissime hæc tanquam furiosum agrestemque dominũ aufugi. Omnium istiusmodi querelarum in moribus est culpa non in ætate. Importunitas & inhumanitas omni ætati molesta est, nam conscientia bene actæ uitæ, multorumque benefactorum, recordatio iucũdissima est. § & infra.car.82.ante.§ quod si uoluptatem aspernari ratione & sapientia non possumus, magnam habendam senectuti gratiam, quæ effecerit ut non liberet quod non oporteret. § Senec.epi. 12.in med.Quacunque,&c.§ Iucundissima est ætas deuexa, non tantum præceps,& illam quoque habere suas uoluptates, nullis ægere quã dulce est, cupiditates fatigasse ac reliquisse. § episto. 26. modo dicebam,& cæ.§ Non sentio in animo ætatis iniuriam, quum sentiam in corpore tantum uitia,& uitiorum ministeria senuerunt. Viget animus. Quemadmodum senectus adolescentiam sequitur, ita mors senectutẽ. Viuere noluit qui mori non uult.uita cũ expectatione mortis data est. Stultum est tam mortem timere, quam senectutem,&c.plura. § Sen. episto.30.in med.Bassum Auffidium.Plut.lib.de cupidit. diuit.car.2.a terg. de Sophocle ipso.§ liber factus sum ab inclementibus istis dominis beneficio senectutis,&c.Luxuria cum omni ætati, tum senectuti fœdissima est. § Tul.in 1.offic.in med.car.24.in fi.§ Amare iuueni fructus est, crimen seni. Anus cum ludit morti delitias facit. § Sen. in suis prouer.& in uer.Luxuria. supra.§ Vnde prouer. Anus bacchatur. § Eras.nume.808.§ Homo bulla, eo magis senex. § Var.in princ.operis rei rust.de quo Erasm.prouer.car. 167.§ Alterum pedem. § car.144.146.§ Senem acheruntium, Saturniæ lemmæ.

Senum corona filij filiorum. § prouer.cap.17.b.§ Viro seni maxillæ baculus, uiri senis a staphis. § prou.1515.1717.car.117.a ter.§ Bis pueri senes, ut & ebrij. § Plato lib.de regno.car.3.ante. in fi.lib. 1.de legib.car.ult.ante.in med.Senec. episto.22. ante in fi. Iam intelligis,&c.Eras.prouer.437.§ me delectat quod exprobratur senibus infantia.Senex mature fias, si diu uelis esse senex. §Plato d.lib.1.de rep. in princ.Tul.lib.ipso de senect.in med.car.7.ante.Contra not.Plin.lib. 7.cap.51.§ Senilem iuuentam prematuræ mortis indicium. §Tul. ubi supra. car. 87. 85. ubi de agricult. Iuuen. Sat. 10.in med.car.47.§ grauis uxori natisque sibique cum uoce trementia labra. & car.sequen. rogus aspiciendus amatæ coniugis fratris, &c. Vt de Priamo, de Cræso, de Pompeio magno. § ubi supra.§

Loquacior esse solet. Multa senem circunueniunt incommoda, dilator, spe longus, querulus,&c. § Orat.in poet.car.3.in fi.§ multa senem circunueniunt mala,&c.dememor, multa enim excidunt è memoria

ria ob senium. § Ponta.lib.2.de prud.in fin. Plato in Laches.car.3.in princip. § Ocio dedatur senex, cum iuuenis rei quærendæ operã dederit. § Plaut.in mercat.cap.tandem impetraui,&c. §

DE SILENTIO.

Loquacit.supra.

Silentium,cui simulacrum est constitutum Angenoræ Deæ, ore obligato obsignatoque,not.Plin. § lib.3.cap.5.de Italia.car.2. ante, in fi.Macrob.lib.3.car.331.cap.9.lib.1.cap.10.car.214.Gel.libr.1. cap. 9.tacere & audire difficillimum.§ Taciturnitatem optimum ac tutissimum administrandarum rerum uinculum,labefactari nolebant. Vale. § cap.de institu.anti.car.2.in fi.Plut.lib.de libe.educa.car.5.in fin.Sempron.lib.de diuisi.Ital.car.211.ante.Alcia.fab.11.Senec.lib. de morib. car.71.ante. §

Sapientiæ tempestiuum est silentium, & omni sermone præstantius. Digito super os imposito uel admoto,& de Arpocrate Plut. § lib.de fort.Alex.lib.1.car.ult.Polit.in 83.miscell. § admoto ori eius annulo,quasi obstricta amici fide silenda obsignauit. § li.Iudicũ. cap.18. e. § tace,& pone digitum super os tuum,& ueni nobiscum. Nemině tacuisse piguit,dixisse complures. §Plut.ubi supra.d.car.4.Valer.cap. sapi.dicta. § Sapiens tacebit usque ad tempus & non ultra.non abscõdas sapientiam tuam in decore suo,nec retineas uerbum in tempore salutis.in lingua enim sapientia dignoscitur,& sensus & scientia. § Eccle.cap.4.c.cap.20.a.Macrob.lib7.Saturn.cap.1.in med. Orat. libr.4. oda.8.donarem,&c. Si cartæ sileant. § philosophus non minus tacendo pro tempore quam loquendo philosophatur. Orator nisi orando probatur. § Ponta.lib.1.de sermo.cap.de taciturn.car.194. a terg.& car.sequen Eras.prou.2403. § Silentij tutum præmium.Quandoque turpe est silere. § prouer.1604.prouer.801. § Amiclas perdidit silentium.Quinquennale silentium(uel ut alij)biennij per Pithagoram in discipulos. § Gel.lib.1.cap.9.ubi supra.Senec.epist.52.Quid est,&c.§ Sermoni parci multis de causis salutare est. Triennio Mæcenatem Melissium accepimus silentium sibi imperasse. § Plin. libr. 28. cap.6.in med. § non reticendum quandoque,nequis,&c.in uer.Verecund.de taciturnitate,& per Messiam § lib.1.car.4.5.§ Silentium in cubiculo,eloquentia in foro,sermo in conuiuijs. § Gel.libr.13.cap.11.Alcia.fab.197.§ Digito compesce labellum. § Iuuen.Sat.1. in fin. § Quod tacitum esse uis nemini dixeris, quia non poteris ab alio silentiũ exigere,si tibi ipse non præstas. § Sen. in suis prouer. §

Silere contigit oraturo uagata memoria uel timore perculsis. Ciceroni aliquando,& pro Milone,sic & Theophr.& Demostheni,not.Gel.li.8.cap.8.

DE

DE SIMVLATIONE.

Simulatio nunquam diuturna. § Tul.in 2.offic. in med. car. 40.a terg. § Tollenda est in omni uita, ratio hoc postulat,ne quid insidiose, nequid simulate,aut fallaciter. Quo circa astutiæ tollendæ sunt & malitia,&c.quia hoc secundum naturam est, ut nemo ex alterius inscitia prædetur. § lib.3.offic.car.61.62.63. § Versatur simulatio, ut not.Ponta. § lib.2.sermo.cap.triplex est, & car. seq. § Simulatum quamuis nihil patitur,uirtus aut fictum,quandoque tamen habetur necessaria in actionibus. § Ponta.lib.4.de prud.car.5.cap. idem quoq; tempus. § Fortuna urgente transit in uim prudentiæ. Hæredis fletus sub persona risus est. § Sen.in suis prouer.Macrob.libr. 2.cap.7. car.308.Erasm.prouer. 810. § Flere ad nouercæ tumulum. Quod scis nescis,idest nescire demonstras. § Erasm.prouer.2499. 2523. § Paries dealbatus.Lepus dormiens. audiens non audit. § prou.957. 2835.1067. § Te tollat qui non nouit. § Orat.in 1.Epino.Quam uis.in fin.eius.car.715.Eras.prou.tollat te.car.101.Plutar.in Agesil.uita in fin.eius.car.ult.ante. §

Dissimulatores non secus ac insidiatores aspernabantur,regiæ dignitati non astutiam sed bonitatis excellentiam conuenire putabat.

Beneuolus trucidator. §Eras.prou.2107.c.247.a ter.Machia.in 1. histor.car.16.ante.supra in uer.Benefic. § Facilitas demonstratur,ut not.Budæ. § lib.de asse.car.56.Iuuen.Sat.3.car.12.a terg. § Alienum sumere uultum. Qui nescit tacere nescit loqui. § Sen.lib. sentent.car.71.in fin. § Auribus frequentius utere quam lingua. §ubi supra.in med. § Qui curios simulant,& bacchanalia uiuunt. §Iuue.Sat.2.in prin. §

Qui simulare nescit regnare non nouit.dicebat Carolus. 8. Franco. rex. § de quo Aemil.car.502.a tergo.car.5.pen.operis.a terg.Psalt. cap.27.a. § Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum,&c.Ambitio multos mortales falsos fieri subegit. Aliud clausum in pectore,aliud in lingua promptum habere. § Salu.in Catili.car.6.in princ. § Habet suum uenenum blanda oratio. Hæredis fletus,ubi supra. § Sen.in suis prouer.&c. § Pars maior lachrymas ridet & intus habet.Martial. § lib.10. de Erote. § Simulator erat Tiber.Imper.de quo Dion. §lib.58.in princ.& Sueto.in eo. Domitianus etiam,de quo Sueto.idem.§

DE SIMILITVDINE.

Similitudo studiorum & naturæ, plurimum confert ad coniungendas amicitias,& conuiuendi consuetudo. § Eccl.cap.14.c.§ Omne animal diligit sibi simile.sic & omnis homo proximum sibi.omnis caro ad

ad simile sibi coniungetur,& omnis homo simili sui sociabitur. § Plato in Lysia.car.3.ante in prin.& a terg. § Simile simili minime uesci. Sed figuli figulo inuident,& similia inter se inuidia,æmulatione, contẽtione abundare. Amans amanti amicus est. § Eras.prouerb.120.car. 27.ante. § Aequalis æqualem delectat. Simile gaudet simili.

Sem per gracchulus gracchulo,formica formicæ,&c. § Cascus cascam ducit. Similes habent labra lactucas. § car.132. § Firmissima inter pares amicitia. § Curt.lib.7.car.5. fin. per legatos Scytharum ad Alex. Mag. § Scitis omnes quantam uim habeat ad coniungendas amicitias morum ac naturæ similitudo. § Tul. in oratio. pro Cluentio.car.8.in fin. § Omnium societatum nulla firmior, nulla præstantior,quam cum uiri boni moribus similes sunt familiaritate coniuncti. libr.1.offic.car.11.a tergo.car.12.ante. § Ea quam iucundissima est amicitia,quam similitudo morum coniugauit. § lib.de amic.in med. car.7.ante. § Cum similis sensus est amoris,si aliquem nacti sumus cuius cum moribus & natura congruamus. § Plutar.lib.de discrim.adulat.car.4.in princ. § Principium amicitiæ, est affectuum ingenijque similitudo,mores eosdem habere,eandemq; uitæ rationem, ijsdem gaudere studijs,&c. § Ponta.lib.de conuiuent.in prin.eius. § Vt fugere conuictum est uitiosum,cum non solum natura,uerum etiam amicitiæ hanc uitæ cęnarumque consuetudinem postulet, quem maiores nostri conuictum a conuiuio deduxere. § Pli.in paneg.car.353. § in alio sua quenque natura delectat. Simile simili necessario amicum esse, dicit Plato § in Lysia car.ult.a terg.in Prothag.car.5.a terg.in med. in conui.cap. præclare loqueris. in princi. § Volatilia ad sibi similia conueniunt,& ueritas ad eos qui operantur illam reuertetur. § Eccl. cap.27.b.Plato lib.4.de legi.car.pen. a terg. in med. § Simile simili; quod moderatum sit amicum esse, immoderata minime. § Plato ipse lib.4.de rep.car.2. ante.lib.6.car.4.a terg.in med.lib.8.car. antep.in med. § Amicum simile simili uirtute,& æquale æquali asserimus. Pares cum paribus,&c.in uer.Amic.supra. § Colu.lib.7.cap.pen.in fi. § Quid è contra. § Plato in Lysia.car.3.a terg.in Phedro.car.3.in princip. § Vnumquodque appetere, non simile,sed contrarium, ut aridũ & humidum(Hesiodi authoritate.)similitudo cauenda. § Plato de Ente.car.3.a ter.in princ. § Oderunt hilarem tristes,&c. § Orat.epist. ad Lollium.Si bene,&c.in fin. potores bibuli, &c. § Conciliant homines mala.malus cum malo.dignum patella operculum. § Eras.prouer.car.146.in princ.car.171.a terg.& seq.car.132.a terg. § Simillimi dicuntur. ouo prognatus eodem. § prouer.1221. Orat.Sat.1.li. 2.in princ. § Similior ficu.fur furem,lupus lupum cognouit. Nil Catilina

tilina Cethego, æternius,&c.parte gladiator. §prou.de quibus Eras. pluribi.ex Cicero.lib.4.ad Atticum.car.115.Multa, &c. Ocium.supra.

DE SOLITVDINE.

Solitudo naturę inimica,ut etiam is pati non posit,&c.ut de Athen. Thimone,de quo Tul. § lib.de amic.car.4.fin.a terg.§ Grauis est solitudo,grauis est multitudo,&c.Liuia ad Augustum,de qua Dion.li. 55.in med.car.389. Sen.epist.25.Quod ad duos, &c. § Omnia nobis mala persuadet solitudo. fac igitur omnia tanquam te spectet aliquis.prodest sine dubio custodem sibi imposuisse. parandæ ergo amicitiæ. § Tul.ubi supra.& lib.1.de fini.in fin.Iosep.lib.18.antiquit.iud. cap.15.in fin.de Tyberio in Caium,comendationem not.Geu. § li. 1.car.208.de oraculis. § Miscenda sunt ista & alternanda, solitudo & frequentia. § Sen.lib.de tranqui.uit.car. ult.a ter.§ Mens quandoque reuocanda est ad iocos.

DE SOMNO.

Somnus est animi inter sese recessus. §Plin.li.10.cap.ult.Plut.lib. 5.de Placit.nu. 24.car. 335.§ Somnum fieri & componi sanguinis receptu inter uenas. Asidua est mortis imitatio. § Sen.libr. de tranqui.uitæ.in fin.car.71.a terg.in med.Home.lib.2.Ilia.in princ.car.14. lib.14.in med.car.5.ante.lib.16.car.4.fin.Virgil. in 6. car.103.106. § Consanguineus læti sopor dulcis,& alta quies,&c. § Xenop.lib.8.in fin.car.159.a terg.Carda.lib.14.de subtilitat.de spe. car.106.in princi. Plato in 7.de legi.car.4. ante in med. § Somno obuiauit fratri mortis.Somnus enim multus,nec corporibus,nec animis,nec rebus gerendis natura conducit, nemo quidem cum dormit alicuius est pretij, nõ magisquam si non uiueret,quare sola sanitatis cõmoditate seruata, &c. § Metham.plura.lib.11.Sen.lib.sentent.car.71. in fin.§ Stultum est delectari somno,& quasi mortem moliri.Cum somnus sit asidua,ut supra,mortis imitatio. Vnde Ouid.etiam in eleg.Stulte quid est somnus gelidæ nisi mortis imago. Obliuisci facit commoda & incommoda. § Home.in 20.Odiss.car.2.a terg.§ Omnia domat. § libr. ultim. Ilia.in princ.lib.9.Odiss.car.6. a terg.§ De prandio non bonus, nec studium. § Plaut.in Cistel.car.170.§ Vnde oriatur, quomodo formetur, not. Ponta. § in Actio dial. car. 112. ante Sen. Epist. 94. in med.§ Cato somno deditis seruis delectabatur, mansuetiores & præstantiores futuros,quàm uigilijs affectos. § Plut. in uita Censor. ipsius car.pen.in med. § ad recreandos sensus sufficit, & breuis, longior multum obest. § Plato ubi supra. Ponta. lib. 3. de Sermo. cap. agrestis.car.eius 4. Tul. in 2. de diuinat. car.ult. a ter.§ Perfugium omnium laborum & solicitudinum.

DE

DE SOMNIIS.

Somniorum imagines uarie procedunt. § not. Plin.lib.28.cap.4. in fi. Aristot. § & Fabianus, plurimum somniari asserunt circa uernum & autumnum, magisq; supino cubitu, at prono nihil. § Plato. lib.9.de rep.in prin.li.10.car.ult.in fi.Sen.Epist.53.in med.Quid non. § Grauis sopor somnia extinguit. § Vnde prouer. de quo Eras. car. 262.a ter. § Etiam dormiens somniat,uel & uigilans. Excitātur somnia tum animo languente in rationis participationem,tum in agresti feritate ex repletione pastus & uini,quia tunc audax & libera. Cum matre uel bestia se miscere uidetur, uel trucidare, uel tali tunc insania. ex uictu autem rationali ac nulli infensa quiescens non coactum animum, per seipsum considerat,ac percipit etiam tunc usque ignotum,uel & futurorum tunc rerum euentum, æstuante animo, erecta mente ueritatem attingit. § Plin.epi.5.lib.5. § de Nerone in somnis librum legente,de suis perpetratis sceleribus in ipsum compositum.&c. § Xenoph.libr.ult.in med.car.4.fin.a terg. § At hominis animus tunc scilicet maxime diuinus perspicitur, & tum futurorum aliquid perspicit, in somno.n.maxime liber redditur. § Lactant.lib.ulti.cap.pen. operis.in fi. § dormiendi causa tributa est a Deo, Ratio somniandi & uniuersis animantibus & homini præcipue cui facultatem reliquit docendi hominem futura per somnium, nam & historiæ sæpe testantur extitisse somnia,quorum præsens & admirabilis fuerit euentus, & responsa uatum nostrorum ex parte somnij constiterunt,quare neque semper uera neque semper falsa. unde Virg. portas uoluit duas esse somniorum, &c. § Vt in d.cap.pen.Carda.lib. 18. de subtilit. car.739. § Tria profert esse genera somnium,ecstasis,pura uigilia &c. ubi & de Alciato socio, & amico suo, & de And. Osiandro. Vnicuiq; ergo stat species cupiditatum uel iniqua,uel & agrestis. § Macrob.lib.de somno Scip. cap.3.Pont.in Actio dial.car.8. 112. § Quinq; somniorum genera, uisio, insomnium, ex quo cura oppresi animi & fatigati talem se ingerit dormienti,uel animi,ut per insidias,uel corporis ex ingurgitatione aut potu,uel esuriēdo econtra, fortunæ in magistratibus,quia turbatio una cum somno aduolat. Et hæc falsa esse habētur insomnia. unde Vir. Anna soror soror Anna,&c. Visio uel phātasma in quiete prima. Item & per Ephialtem pondere, inuasio uel pressus quid est Oraculum uel contages ipsa,ut appellat Pontanus,cum sancta res uel persona obuenit, uisio cum idem euenit uel amicus apparet.

Somnium est quod per ambages & uelamina interpretabilia uenit, & hoc in alias quinq; species, proprium, alienum, cōmune,publicum aut generale,unde Virg. in 6. portam ex ebore in falsis, ex cornu in ueris.

§ Era.

§Eras.pu.car. 200.§ Plus uidet oculatus testis.& ex Porphirio,unde iam Homer. §lib.19.odiss.car.ult.Plut.lib.5.de Placit.cap.2. Tul.in 2.de diuinat.in fi.car.4. fin. ante in fi. § Somniorum coniectionem definit esse, uincernentem & explanantem quæ a dijs significentur hominibus in somnis uel oracula. § Tul. in 1. de diuinat. in med. car. 170.§ Multo plura euenirent uera, si ad quietem integri iremus, nunc onusti cibo & uino perturbata & confusa cernimus, ut de Socrate not. Plato.ut supra.Si pars illa tertia rationis & mentis eluceat, tum ei uisa per quietem tranquilla & ueracia,quæ & sympathia dicitur, unde per Pithagoram interdictum uesci faba,quia inflammat nimium.iacet.n.corpus dormientis ut mortui,uiget & uiuit animus. Tribus modis præsagit moriens futura,uel per se,uel ex animis in aerem uersantibus,uel ex Deo anuēte,ut de Hectore in Achillem notat Hom. omniū horum reprobationem sequitur. § Tul.d.li.de diuinat.car.4.fi. quinta & sexta.§ Commendat & fidem censet adhibendam et per Theologos assertam.Ponta. §in dial. Actius in med.car.112.a ter. lib. autem de fortuna. 2. cap. de gen. fortunat. car. 295. plura refert exempla.§ Syllam etiam suasisse Lucullo sciscitanti per eius commentaria quid potissimum seruandum, Somnia respondisse traditur uti ueracissima. § Plut.in Lucul.uita in med.car.6.ante in fi. Et in Epydio dial. Ponta. ipse.car.6.cap.& porticus.§ Platonem & Stoicos refert Plut. lib. de eius placit.5.Diuinationem introductā per afflatum diuinum,uel phanaticum furorem,per somniorum imaginamenta &c. Sed quidam portendunt,quidam minime. § dicit Eras.prou.Cæcū insomnium.car. 335.in fi.§ Verum est somnium ex Ioue dicit Homer. § in 1.Ilia. car. 4. ante. Plut.lib.4.de placit. cap.9. 10. 12. § Mirum de somnio in binos eiusdem speciei. §no.in Decijs coss.Liui.li.8.ca.2.Vale.ca.de somnijs.de Cæs. & Pomp.ante Pharsal.prælium no.Apia.li.2.car.67.§

Excitantur somnia esu caulium, & eorum quæ multum uirent. § Carda.lib.18.de Subtilit.in med. car.700. ubi de fabis.§ Quæ.n. arterijs illinuntur, & ubi soporariæ insunt in uaporem conuersa spiritus occupant ac mentem,adeo ut uigilantibus etiam multa appareant. in somnijs plerunque accedunt calamitates,humorosa mortem aut grauem presagiunt morbum.Ab astris procedentes exilia carceresq; portendunt,& ut ibi latius describitur.

Alex. mag. per quietem uidit Cassandri manu, adhuc per eum incogniti,peremptūrum,quod non credidit. § not. Valer. cap. de somnijs.§ ut de Simonide animaduerso.idem hodie de Alex.Medice Florent.duce 1.per Laurentium eius agnatum,amicū,familiarem. § Ioui.lib.38.histor.car.151.de Maximilia.Imper. pridem qui admonitus uisione

uisione per Leopolpum attauum & Carolum Burgund. ducem eius socerum de perfidia Heluetiorũ obsidione Mediolani, quem ualido præmere anhelabat exercitu, unde statim recesit. § Ioui.li. 16. car. pen. ut in cap. de somnijs alibi etiam diximus. § de Augusto Impera. qui in castris somnio saluus stetit admonitus. § Apia. lib.4.car.166. notat &. Valer. 2061. supra. Iusti. li. 12. lib. pen. in fi. § de Ptolomeo rege, de Minerua, plura disputat Agrippa § cap. 99. de Theolog. prophet. § de uisionibus matutina, uespertina, nocturna, uoce expressa agitatione spiritus. Vbi & de Priscis gentilibus prophetantibus Cassandra, Polybius, Calanus, Socrates, Magi, Druydæ, & Sibillæ. &c. plura. § Vnde Iuuen. Sat. sex. car. antepenul. a terg. § En animam & mentem cum qua dij nocte loquuntur. § Exempla plura nota in cap. de somnijs ad Valerium.

DE SPE.

Præmij spes. supra.

Spes alit exules, agricolas, ægrotos, afflictos, inopes. § Tibul. in Eleg. 7. plura li. 2. Alcia. Fab. 43. & seq. Plutar. lib. de exilio. car. pen. ante. Cæs. li. 3. ciui. in med. car. 351. § Spes inopiam sustentabat. passio est consueta mortaliũ præteritæ sortis semper reminisci, ad eamque reuerti posse sperare. Malorum uero medicina quam optima est obliuio, quã neutiq; assequi fas est, ni locum mutaueris. &c. § Apia. in Lybico, in med. car. 262. Plu. in consolat. ubi de Pandora. car. 4. § Sola spes in ædibus infrangibilibus intra doliũ sub labris permansit nec euolauit, ut mala ipsa è dolio adaperto, &c. § Hesiodus Homero posterior, de quo Eras. prou. car. 245. in fi. 175. 347. § Spem esse nõ Deam, sed fortunæ ipsius ancillã. § dicit Pont. in dial. Charon. car. 1. in fi. § Varia, fallax, inconstãs. &c. Aegroto dũ anima est. spes seruat afflictos, sed quę differtur affligit. Spem pretio emere. § Teren. in Adel. prou. cap. 13. c. Eras. prou. 175. § Semper agricola in nouum annum diues. § Eras. prou. car. 221. ante. 269 § Expectat bos quandoque herbam. Spes præmij. supra. in uer. Labor. § Orat. in 1. epist. Si potes, &c. § Spes iubet esse ratas in prælia trudit inermem, Addocet artes. § & in uer. præmium, supra. Plut. lib. 2. car. 1. de fortu. Alex. §

Ingenia fouentur principum benignitate. Sublatis studiorum premijs, etiam studia peritura ut minus decora. § Taci. lib. 11. car. 1. a ter. Suet. in Vespas. 1. Imp. cap. Ingenia &c. § Veniet classis quocunque uocarit spes lucri. § Iuuen. Sat. 7. & 14. in fi. car. penul. a terg. § Viuidos animos acuit integritas & industria pretio. similes dissimiles alliciuntur, nam præmia bonorum malorumque bonos ac malos faciunt, in alio sua quemque natura delectat. § Plin. in suo Paneg. ubi

supra.Sen.car.152. ante in med. de Tranquil. uitæ. in prin. } Vbi sine præmio labor est,torquet illos irritum decus. &c. plura, de paupertate tacentes,plus poscente ferent. { Orat.1.epist. ad Sæuam,Oda.2. lib.3.Augustam &c. } Est & fideli tuta silentio merces. Vtilitatis opinio prouocat ad actiones & labores. { Plin.lib.2.cap. 48. } Quisque ad commodum suum refert quodcunq; facit ex naturali auiditate, quæ lucri cupida est. {Plato in Hippar.in fi.eius.car.2.ante.in fi.Plin. in d.paneg.car.353.in princ.lib.34.cap.2.in med.de metallis. Iuu.Sat. 7.in princ. } Et spes & ratio studiorum in Cæsare tantum, ut dignus uenias,&c.didicit iam diues auarus tantum admirari. {Martial.lib.1. ad Posthumium,Atria Pisonum, &c. Ad Lucium Iulium d.li.1. } In steriles campos nolunt iuga ferre iuuenci. Pers. in eius prologo. Ingenij largitor uenter, tantum laudare disertos, tunc par ingenio pretium, &c.quæstus enim causa,ut omnia exerceri cæpta est quæ gloriose solebat.unde Virgi.in 2. Sunt mihi bis septem præstanti corpore nymphæ. { Perotus in præfat.ad Polybium.in fi.car.4.in prin. & a terg. } hinc ingenita est homini rerum utilium cura, quæ ad huiusmodi usum & cupiuntur,& comparantur magnis etiam cum laboribus,hinc tot artes inuentæ,tot manuum opificia,concitatrice inopia, uiuendiq; difficultas.

Cupiditates ipsę nostræ in ijs quæ ad utilitatem pertinent potissimũ uersantur. {Plin.lib.1.episto.8.in med.peroportune.lib.3.epist.21. audio.Valer.de scriptoribus.Tul.lib.1.de legib.car. antepenul.ante.ut enim quisque,&c.lib.3.offic.in med.car. 58. ante. Persi. in præfat.car. 69.a terg.Ponta. lib.1.de prud.in prin. car.1. } nec nostræ nobis utilitates omittendæ sunt, alijque tradendæ,sed suæ cuique utilitati seruiẽdum est,sine alterius tamen iniuria. { & car.5.fin.ibidem. }

Omnes enim expetimus utilitatem,ad eamque rapimur. quis est qui utilia fugiat,qui ea non prosequatur,sed ea non sine honestate,&c.In sede manium opes quærimus,& quæ occultauit parens natura. {Plin. lib.33.in præfat.& lib.2.cap.65.de terræ natura. } penetramus in uiscera auri,argentique uenas fodientes,ut in digito gestetur gemma,&c. { Senec.episto.94.car.51.a terg.hanc partem, &c. episto. 110. ex moment.in med.Ouid.lib.3.Elegi. } Eruimus terra solidum pro frugibus aurum.fallax uero spes est, quæ non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. { Polyb.lib.2.car.2.a terg.Iosep.libr. 1.belli Iud.cap.27.in princ.car.1.a ter.supra.in uer.Fides.in uer.Ne quẽquam expect.in uer. Bona augere.Phalaris tyrannus in eius epistola ad Polim nestorem ducem.car.27.Budæus lib.1.de asse.car.44. }

DE STVLTITIA.

Stultitia est in factis & dictis per ignorantiam recti ac boni erratio. Lactan.

§ Lactan.lib.5.cap.28.§ Stultorum plena sunt omnia,& infinitus est numerus stultorum. § Orat.lib.2.Sat.3.Sic raro, &c.§ desipiunt omnes. § Eccle.cap.1.in fin.§ Qui te deridet caudam trahat.maxima pars hominũ morbo iactatur eodem,quis igitur sanus? qui nõ stultus? nil mortalibus arduum est,cœlũ ipsum petimus stultitia. § oda.3.in fi.lib.1.Sic te diua.§ furiosus & hominibus & Dijs ipsis imperare contendit. § Plato lib.9.de rep.§ Si quis uxorem ducebat ridebam,efferebat quis filium ridebam, insanibat amore alius ridebam, de nimis sumptuoso uestitu ridebam,&c.ridebam demum omnia,&c.Ponta. § in dial.Charon.in fi.car.penul.in princ.§ uere sapiens apud illos adhuc inuentus est nemo, § ubi supra.cap.Expectatus uenis.§ Sapientibus quæritãdis fui,Senæ studiorum fama ductus,&c. Veni post Florentiam,hinc Bononiam,&c. § & in dial.Antonius.cap. At uos sapere.in fi.eius.car.88.§

Tibi persuadeas uelim multos diuites non paucos doctos recte dici, Sapientem autem neminem. Othus dicitur talis. § Alcia.fab.65.§ Homo Thales is dictus.not.Terent.de quo Eras. § prouer.car.292.a terg.Orat.idem,de quo Eras.prouer.car.316.a terg.§ insania non omnibus eadem. Nullum magnum ingenium caret aliqua stultitia.Plato, §de quo supra.& Aristot.de quo Senec.lib.de tranqui.uitæ,in fi.eius.car.155.in fi.Eccl.cap.22.plura.§ perdit oleum & operam qui docet stultum. cum eo igitur ne multum loquaris, & deflecte ab illo. § prouer.cap.26.a.§ nullus est sine mixtura dementiæ. § Pontan.lib.6.rerum celest.car.206.a terg.Geu.lib.2.car.335.Orat. oda.12.in princ.lib.4.lib.2.episto.pol me occidistis, &c.§ Dulce est desipere in loco,misce stultitiam consilijs breuem. Stultitiam simulare loco prudẽtia summa est,ut de Bruto Liui. §car.9.§ Solon,de quo Valer.& Plut.in eo. § Orat.etiam.d.oda.in fi.Iam ueris.§ de Ioanna Neapol.regina in Iacobum eius uirum,de quo Blond. §lib.21.histor.car.penul.§ Dauid in Saul. § lib.1.regum,cap.22.in fi. Machia. lib.3.discurs.cap.2.§ Amiris insanit. § prouer.de quo Eras.car.164.prouer.2405.§ stulto ne permittas digitum.Stultus stulta loquitur.prouer. §198.§ Mutatur ut Luna.supra.in uer. Sapientia. Bibe Elleborum. § prouer.751.Orat.ubi supra.car. 284.§ fatuus aperit stultitiam suam. Amicus stultorum similis efficietur. § prouer.cap.13.in med.cap.36.§ Stultus omnes æstimat stultos, & seipsum sapientem. § Eccle.cap.10.a.Plato,lib.5.de legib.car.2.a terg.in princ.§ Accidit omnibus,ut ignorantiam suam esse sapientiam opinarentur. hinc fit ut quamuis nihil sciamus,scire tamen omnia arbitremur.Stultos maiori prudentibus emolumento esse constat,quam ècontra. Cato Censor,

de quo Plut. in eius uita. § car. 2. a terg. in med. Senec. episto. 109. in med. An sapiens, &c. § factum quod est & ipse nouit. supra. in uer. Prud. Sæpe etiam stultus fuit oportuna locutus. § aliter Gel. lib. 2. capit. 6. in med. § Eschilus, de quo Erasm. prouer. § 501. § bucce selenus. § prouer. 2351. Plut. de Thymone § in Alcibi. car. 4. a ter. qui sapiens & habitus fuit. plerique cum stultis maledicunt, ipsi sibi cõ uitium faciunt. § Sen. in suis prou. §

DE SVPERFLVIS.

Superflua tollenda, quia necessarijs quandoque caret abutens. unde dicit Senec. Quæ superuacua fuerant, facta sunt necessaria. § episto. 39. in fi. commentarios, &c. episto. 75. in med. car. 21. a terg. in med. Orat. Sat. 2. lib. 2. § Das aliquid famæ, &c. & frustra mortis cupidum cum deerit ægenti æs laquei pretium, &c. § Plut. lib. de cupid. diuit. car. 1. in fi. § Superuacanea & inusitata appetens necessarijs ne quidẽ potitur. unde prouer. de quo Erasm. Aestate penulam deteris. § car. 33. in fi. car. 135. in fin. § festo die si quid prodegeris, pro festo ægere liceat. § Plaut. in aulul. car. 71. a terg. cap. uolui. & in curcul. cap. beatus. § Qui homo mature quæsiuit pecuniam, nisi eam mature persit, mature esurit. § & in pen. cap. negotij. in med. eius. § Non potest quæstus consistere, si eum sumptus superat, & illud satius satis quod satis est habitus plusquam sat est. § prouer. de quo Eras. car. 148. in fi. § Vna cum ipso canistro. Ita teipsum non alens, canes alis. § cart. 192. Tul. in oratio. 2. in Catili. car. pen. de Fessulanis. § Hi dum ædificant, tanquam beati conuiuijs, apparatibus delectantur, in tantum æs alienũ inciderant, ut si salui esse uelint, &c. ut de Liuio, Druso, Suet. lib. de uiris illust. § nume. 436. § de Herode Iosep. libr. belli Iud. de Catilina Apia. & de Iulio Cæsare § lib. 2. car. 1. a terg. § Ambitione pariter ad inopiam redactus, ædilitatem & præturã ære alieno Cæsar meruisset. unde & in pontificatu petito matri dixit, Aut me pontificem habebitis, aut exulem. § Plut. Suet. & alij in eo. Ponta. in Charon. car. penul. ante. § Is adolescens in maximis uixit diuitijs, senex in summã inopiam redactus est. § & lib. 3. sermo. cap. habent igitur, &c. ex Plauto dictum. § prodigum te fuisse oportet in adolescentia, quia senecta ætate mendicas malum. Quoniam initio prodigi necesse est effuse eos prodigenter pecunia tandem ęgere ut mercatores, & datiarij. § Orat. Sat. 2. lib. 2. car. 280. Plut. lib. de cupidit. diuit. car. 4. in fi. Geu. li. 1. car. 292. in fi. §

DE SVPERBIA.

Superbia odibilis est coram Deo & hominibus, &c. § Tobi. cap. 4. c. § Initium est omnis peccati, & in ipsa sumpsit initium omnis perditio.

tio. § Eccle.c.10.a.b.§ Sedes ducum superborum destruxit Deus, &c. Vbi superbia, ibi contumelia. § prouer.cap.11.a.§ rari tamen non superbi & elati. § Geu.car.31.in fi.car.110. in princ.§ maiore grauantur, minoribus graues sunt, &c. fœlicem oderunt, infœlicem con temnunt. § Sen.li.2.de ira.cap.uirtus inquit, &c.§ Vnde est quod de Xantippo duce dixit Annibal ad Scipionem in suo congressu, de quo Liuius. Quo altius elatus est, eo fœdius corruit. Non tuus capiet uenter plusquam meus. § Orat.Sat.1.lib.1.§ Quæ excelsa uidentur prærupta sunt. § Senec.li.de tranqu.uit.1.cap.& ad aliquid, &c.§ mõscum monte non miscetur. § Erasm.prouer.2245.Sen.in suis prou. cito ignominia fit superbi gloria.

SVAE QVISQVE ARTI INCVMBERE DEBET.

Suæ quenque arti incumbere, quia nullus est ad omnia idoneus munera, uel ad alias professiones, ut de Cleone ad ductandas copias inepto, Philopom. ad imperium nauale, Annibalis ad concionandum, &c. Plut. § in polit.in med.car.18.a terg. Diodo.lib.3.car.antepenul.a ter. de Indis.§ has partes politia Indiæ distributa, haudquaquam licet unius ordinis uirum, neque exercitum mutare, ut militem agrum colere, aut philosophari artificem. § Plato lib.4.de rep.car.antepenul. a terg. in princ. Xenoph. pro Socrate.car.205. in princ.§ Artifex uel quæstuarius diuitijs elatus uel robore in militaris ordinem transire non admittitur, uel miles in custodis nititur ascẽdere dignitatem, quia ex eiusmodi confusione ciuitas interitum accipit. Quęstuarij, auxiliarij, consularis actio propria, contra confusio. § & car.sequen. ubi supra. a tergo, in med. lib.2.car.3.in fi.& Xenoph.lib.8.car.134. in fin.§ Impossibile est unum plures artes bene exercere, unumquenque istorum oportet suum opus alijs communicare, singulos ad singula opera promptos natura produci. § unde Orat ad Villicum libr.2.episto.§ Quam scit uterque libens exerceat artem. Tractent fabrilia fabri. Nam qui binos lepores, &c. § Eras.car.260. Duos lepores insequens, &c. Non potest Theridem, car.260.§ Spartam nactus es, &c. Ventorum stationes, & cæ.car.159.a terg.§

Quam quisque norit artem in illa sese exerceat. bella gerant fortes, callidus astra tenet. § Alcia.fab.101.§ pro eleganti medico malus poeta. Alia res sceptrum, alia plectrum. faber cum sis tractare fabrilia nescis. Vulpes bouem agit. § Eras.prou.car.269.226.338.298.ante. Nauita de uentis, &c. § Proper.lib.2.in princ. Pli.epi.10.lib.1.si quãdo.§ Quisque in arte sua sapiens est, & econtra. § Eccl.cap.38.d.§ Suæ quenque artis optimum disputatorem. Valer.&c.

Talis quis esse moribus apparet quali oratione utitur. In lingua sapientia dignoscitur,& sensus & scientia in uerbo sensati. § Eccle.cap. 4.d.cap.27.in princ.Matthæus.cap.12.d. § Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic uerbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes uirum. § Tul.in Salu.in princ. § Ea demum magna uoluptas est æqualem ac parem uerbis uitam agere. § Tul. idē in 1.de legib.in med.car.294.lib.ult.Tusculan.in med.car. 198. Plut. in præcept.connubi.car.5.a terg.§ Interpres mentis oratio est,uerbis discrepans,sententijs congruens,&c. § Senec.li.sentent.car.71. a ter. in princ. § Imago animi sermo est.Qualis uir talis oratio. § episto. 52.in fi.Quid est hoc. & in suis prouer. § Incessus ostendit & manus mota,& unum interdum responsum,&c.apud Græcos in prouer.cessit. Talis hominibus fuit oratio,qualis uita. § Eras.prouer.car.84.Orat. in poet.car.2.in fi.Senec.episto.114.in prin.quare quibusdam. Geu.li. 2.car.201. § post effert animo motus interprete lingua. Effæminatorum etiam oratio effæminata. § Eras.prouer.car.221.ante. § Animus cognoscitur etiam. § Senec.lib.1.de ira.in princ. eius. car. 123. in princ. § habitum intuere,nam ut furentium certa sunt indicia,audax & minax uultus,tristis frons,torua facies, citatus gradus, inquietæ manus,color uersus,crebra suspiria flagrant,oculi emicant,rubor,ęstuatio,labiorum quassatio,&c. Sapientis est potius animaduertere ad opera,quam ad uerba. § Apia.in Mithridat.car.6.in princ.per legatos ad Rom.Erasm.prouer.834.3121.§ Leo etiam ex unguibus æstimatur, è cantu cognoscitur auis. § Ponta.lib.de Princip. car. penul. ante.in med.lib.1.de sermo.car.2. a ter. § Quotidiano etiam in sermone quique plerunque indicare solet mores cuiusque uel ad repræhensionem. § Mathe.cap.12.c.Paul.in 1.ad Corinth. cap. 15. e. § ex abundantia cordis,os loquitur.Ex uerbis tuis,&c.Plut.in præcep.connubi.car.4.fi. nume.32.in fi. §

Talis quis apparet esse,ut ex uisu & facie sua,ex amictu corporis, ex risu & ingressu. § Eccl.cap.19.in fi.cap.26.b. § fornicatio mulieris in extollentia oculorum & in palpebris agnoscetur. Labijs suis intelligitur inimicus cum in corde tractauerit dolos. § prouer.cap.26. d.Tul.in 1.de legi.in med. car. 6. § Oculi nimis arguti quemadmodum animo affecti sumus loquuntur & indicant mores,&c, § Ponta. lib.de Princ.car.pen. § Quid uultus contortio,risus profusio,cachini singultantes,capitis cum ceruice quassatio, in oculis motuum animi declarationem natura posuit,&c. § Cælius lib.3.cap. 28. §

Talis quis esse debet qualis haberi uelit, extrema enim iniustitia est iustum

iustum uideri qui non sit iustus, qui secundum Eschilum non uideri, sed esse bonus debeat studere. ⸗ Plato lib. 7. de rip. car. 1. a terg. in medio, episto. eius. 4. in prin. epi. 7. car. 2. in fi. ⸗ seipsum sibi consentientem, constantemque præstare decet, &c. ⸗ Plut. in Arist. uita. car. 1. in fi. ⸗ hic esse iustus ac uideri, qui nihil auet magnos profundi pectoris fructus legens, &c. Vt est cum ægrotat. ⸗ Plin. episto. 26. lib. 7. nuper. Xenop. lib. 1. car. 20. a ter. ⸗

Talis domus quales filij paterni. In filijs suis uir agnoscitur. ⸗ Eccle. cap. 11. d. Plato in Laches. car. 2. ante in med. ⸗ Filijs namq; bonis uel malis effectis uniuersa domus paterna eodem gubernabitur modo quo & filij affecti erunt. Mali Corui, malum ouum. ⸗ Eras. prou. 825. ⸗ & ecōtra, in uer. Degenerat. Egregia est soboles. &c. ⸗ prou. car. 81. 533. Geu. li. 1. car. 444. Plut. in problem. car. 201. Veteri more.

Talis quis esse præsumitur quali societate delectatur. ⸗ Plin. epi. 27. lib. 4. in fi. tertius. 79. Plato lib. 8. de repu. in fi. car. 261. in prin. Machia. lib. 3. Discurs. cap. 34. ⸗ Sumuntur a conuersantibus mores, & ut quædam in contractis corpore uitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit, ebrio in conuictores. &c.

Si cum sancto sanctus eris. & cæ. ⸗ Psalter. cap. 17. in med. Eccl. cap. 8. a. d. cap. 19. a. Sen. lib. 3. de Ira. car. 2. ante in fi. ⸗ Qui se iungit fornicarijs erit nequam. ⸗ prou. cap. 24. in prin. ⸗ ne æmuleris uiros malos, ne desideres esse cum eis. ⸗ Sen. epist. 104. in moment. ⸗ Te igitur emenda, tibi onera detrahe. Si uis habere peregrinationes iucundas tuum comitem sana. hærebit tibi auaritia quandiu auaro sordidoque conuixeris, &c. ⸗ epi. 94. in med. hanc partem. &c. car. 2. in fi. Nulla res magis animos honesta induit, dubios reuocat ad rectum, quā bonorum uirorum conuersatio. &c. ⸗ plura Geu. in med. Aur. Imp. cap. 14. in prin. car. 60. ⸗

Carundæ lex erat, de qua Diodo. ut ex Egnat. nume. 12. de quibus corrigendis, & præsertim de malorum uitanda consuetudine, cum usu ueniat sæpius ut boni eorum cōsuetudine animos inficiunt. &c. ⸗ Vn de Iuuen. Sat. 2. car. 2. ⸗ Sicut grex totus in agris unius scabie cadit, uuaque liuorem ducit ab uua.

Quali etiam loco delectatur amęnitate nimia, philistos uocant Aegyptij quia strangulant & effæminant animos. ⸗ Sene. d. epist. 51. Quo modo. ⸗ Vt de Annibale ad Capuam Liui. & Plut. de Alex. Mag. ad Babiloniā, cur, & Arria, & Plut. & Iusti. ⸗ Plato in 5. de legi. in fi. car. 331. in prin. ⸗ Magna est locorum differentia adferendos meliores peioresque homines, animis quoque non minus quam corporibus. ⸗ d. lib. 5. car. 3. in prin. 329. in prin. ⸗ Naturæ & educationis prauitas

tas ita corrumpit, ut nisi quis segreget sanorum integrorumq; morum ac corporum genus in singulis contagione interimant. &c. § Senec. epist. 51. in prin. quomodo. &c. Pau. in 1. ad Corinth. cap. 15. e. § Corrumpūt bonos mores colloquia mala. Sic regio declinanda tanquā aliena a bonis moribus non tantum corpori sed & moribus, salubrem locum eligere debemus. Irritamenta uitiorum quam longissime proijciamus. Indurandus est animus, & a blandimentis uoluptatum procul abstrahendus. Vina Annibalē soluerunt hiberna, debellandæ sunt uoluptates, &c. Effæminat animos amænitas nimia, per senectam iudicamus, iuuentam peractam. § Eras. prouer. 1941. ex stipula. 3103. prouer. ca. 22, b. § E culmo spicam. Adolescens iuxta uiam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Monachus habitu non fit. Plut. Gel. de quo Cæl. § lib. 5. cap. 12. in med. plura. §

DE TEMPORE.

Tempus est pater ueritatis, & omnium rerum, quia omnia reuelat & remouet. § Eras. prou. 1317. Tempus. & in uer. Dies adimit. prouer. 1405. Eccl. cap. 1. c. cap. 2. c. § Quomodo per Deum perductus est in mundo, not. Plato in Tymæo. car. 4. futura tempora obliuione cuncta pariter operient. Res præciosissima luditur, præcipitat quisque uitam suam, & futuri desiderio laborat, præsentium tædio, &c. plura. § Senec. lib. de breui. uitæ. car. 2. in prin. Carda. lib. 14. de subtili. car. 3. in prin. § uiuimus tantummodo dum contemplamur, uita ea sola est, quæ diuis conuenit sempiterno æuo, talis & sola in nobis, uilescunt, quæ omnibus cognita sunt, & si prætiosiora sint. Nosce ergo tempus. § Eras. prouer. 44. 679. Eccl. cap. 3. § Omnia tempus habet. eius habēda ratio & in dicendo, quod est certa dimensio ex cæli conuersione, &c. Vnde Draco caudam deuorans proprium formatur in girum, &c. § Macrob. lib. 1. cap. 8. 9. Saturn. §

Temporis sæpe puncto magnarum rerum momenta uerti. § Liu. lib. 3. car. 5. ante, de Cincinnato Dictat. Cæs. lib. 1. ciuil. car. 7. ante. § meliores prudentiores nos tempus diesque facit. § Liui. lib. 22. in oratio. Fabij ad Aemil. cons. § annus producit non ager. § Eras. prouer. 44. § quod præterit effluxit, tantum remanet quod uirtute & recte factis sis consecutus. horæ quidem cedunt, menses & anni. Nec præteritum tempus unquam reuertitur. § Tul. lib. de Senect. in med. car. 88. ante lib. 8. ad Atticum. car. 232. in fi. maximis. § cum sit necesse seruire tempori, non amittere tempus, &c. § lib. 7. in fi. car. 219. quarto non. § Tempori seruiendum & cedendum quandoque & loco etiam, dicebat Antigonus rex de quo Plut. in Demetrij regis uita. § car. 3. a terg. in med. Eras. prou. 91. § Seruire Scænæ. Aut bibat aut abeat.

abeat. § prouer. 947. 2109. § non Chius sed cius. Tempus & mora in eligendis actionibus. § Tul. in 1. offic. car. 4. in fi. Machia. lib. 3. histor. car. 75. a terg. § in iudicando. § Plato lib. 6. de legi. car. 3. a terg. in med. § Contrarijs rerum æternitas constat. § Ouid. in 1. Metham. in 1. dissociata locis. &c. Sene. epist. 107. in med. ubi illa &c. § Tantum æui longinqua ualet mutare uetustas. § Virg. in 3. Sene. epi. 91. in med. liberalis. car. 147. a ter. li. de breuit. uitæ. car. 161 a ter. § non tantum manufacta labuntur, &c. Iuga montium diffluunt, totæ de sedere regiones, casura omnia extant, omnibus exitus manet, &c. plura. Tot oppidorum Cadauera uno loco proiecta iacent, &c. § Sulpit. in epist. ad Cicero. li. 4. car. 47. de Tulliolæ suæ morte. § Omnia mortaliũ opera mortalitate dãnata sunt. & supra. in uer. Mors. Inter peritura uiuimus. Sæpe maiori fortunæ locum fecit iniuria. Aduersus imperia illum idem habere iuris quod aduersus imperantes. nemo in crastinum certior. § epi. 49. in prin. Est quidem, &c. Sene. idem. § Infinita est uelocitas temporis, nam ad præsentia intentos fallit, adeo præcipitis fugæ transitus leuis, &c. punctum est quod uiuimus & puncto minus. Sed hoc minimum spe quadam longioris spatij natura derisit, &c. § Sene. item lib. de consolat. cap. remoto &c. Ouid. in 15. Metham. lib. 3. de arte. &c. § nullum corpus stat, labitur assidue, omnia uoluuntur, semper in tumultu sunt, &c. Sicco pede labitur ætas. Eunt anni more fluentis aquæ. § Plato in conui. cap. uerum Aegnat. car. 2. in prin. § Neque in corpore solum, uerum & in anima contingit uariatio ipsa, mores, opiniones, uoluptates, &c. mutantur, priora quidem abolentur, noua succedunt, &c. § Orat. in 1. epist. ad Lollium, Troiani. &c. § Oda. Tu ne quæsieris, &c. Dum loquimur fugerit ætas. Labitur & labetur in omne uolubilis æuum. Sic quia perpetuus nulli datur usus, & uelut unda superuenit undam. § in 2. epist. flore bono, car. penul. ante. § Ad summum perducta rursus ad infimum, uelocius quam ascenderit relabitur, &c. § Sen. lib. 1. declamat. in præfat. car. 1. a terg. in prin. § Nil semper floret, ætas succedit ætati. § Tul. in Philipp. 11. in fi. in oratio. pro Marcello. car. 2. in fi. Ouid. in 2. de arte. § Nihil est opere aut manu factum, quod non aliquando conficiat, aut consumat uetustas. non semper imbres nubibus, &c. Non semper arcum tendit Apollo. Non semper idem floribus est honor. § Orat. oda. 9. lib. 2. Ouid. lib. 1. de remed. § omne quod est genitum corruptioni obnoxium est. Omnia orta occidunt, &c. § Plato in 8. de rep. car. 2. ante, in med. Salust. in Iug. in princ. § Nihil priuatum, nihil publicum stabile est. Tam hominum quam urbium fata uoluuntur, &c. Senec. § epist. 99. in med. epist. &c. & 91. in med. ubi supra, liberalis &c. § re

spice

ſpice celerltatem rapidiſsimi temporis. Cogita breuitatem huius ſpatij, &c. plura. De Xerxe eius exercitus, etiam numeroſiſsimi, uicem deplorante. § Plin. libr. 3. epiſt. 7. modo &c. Valer. cap. de cupid. uitæ. Eccl. cap. 1. c. cap. 2. c. cap. 3. a. § Nihil ſub ſole nouum, non eſt priorum memoria, ut nec futurorum, unus utriuſque eſt interitus. Futura tempora obliuione cuncta pariter operient. Vnus interitus eſt hominis & iumentorum, æqua utriuſque conditio, de terra facta in terram reuertuntur. § Ouid. lib. 15. metham. plura. § nihil eſt quod perſtet in orbe, cuncta fluunt. Nihil eſt annis uelocius. § libr. 10. ubi ſupra. Virg. in 2. Georg. § Fugit irreparabile tempus. § Sapientia. cap. 5. b. § Tranſeunt omnia tanquam umbra, tanquam nuntius præcurrens, tanquam nauis fluctuans, tanquam auis præteruolans, tanquam ſagitta emiſſa, &c. Diuturnum nihil eſt, quod habet extremum, quia quod præterit effluxit, &c. ut ſupra. § Tul. lib. de ſenectut. car. antepenult. in princip. Senec. epiſto. 72. in med. Subinde, &c. nulli non ſenectus ſua eſt, inæqualibus iſta ſpatijs. In eadem natura dimittit, quicquid eſt non erit nec peribit, ſed reſoluetur, &c. § epiſto. 108. in med. id de quo quæris. § Si Pithagoræ credas, nihil interit, ſed tranſfunditur, fugit, & cæ. Vigilandum eſt niſi properemus, reli, quimur, inſcij rapimur, & cæ. plura. § Orat. oda. 18. carm. non ebur. § Truditur dies die, nouæque pergunt interire Lunę. Omnium rerum uiciſsitudo, quicquid præterijt redijt, &c. § Sene. epiſt. 36. in fi. Amicum. &c. § nihil in mundo extingui uidebis, ſed uicibus deſcendere ac ſurgere. Aeſtas abijt, ſed alter iam annus adducit, &c. § Eraſ. prou. car. 308. a terg. rerum, &c. car. 99. prouer. Omnium rerum. &c. § fugit hora, hoc quod loquor inde eſt. § Perſi. Sat. 5. in med. Ouid. lib. ult. Metham. car. 4. § Tempus edax rerum &c. de Helena bis rapta, reſtituta, rugoſa facta. Temporibus certis maturam ruſticus uuam, deſectat, & alligat herbas. § Ouid. in 1. de remed. § Neceſſe eſt quandoque ſeruire tempori, & non amittere tempus. § Tul. in 8. ad Atticum. car. 232. uel car. 4. a terg. §

DE TEMPERANTIA.

Temperantia quæ eſt mediocritas, uel moderatio, de qua ſupra, hic. fortitudinis pars, decenter agere ſingula, & quiete omnia facere, ſeipsũ cognoſcere, & nequid nimis. § Plato in Charmi. car. 2. car. 3. li. de regno. car. penul. ante in fi. lib. 4. de repub. car. 2. in fi. lib. 8. car. 3. in fi. lib. 5. de legi. car. 2. in fi. Tul. lib. 2. de fini. car. 77. lib. 3. de Natu. Deo. in med. car. 122. lib. 3. Tuſculan. car. 5. § moderatio cupiditatum & rationi obedientia, prætermiſsio uoluptatum corporis. § Ponta. lib. 1. de obedien. in med. car. 7. a ter. Tul. plura. in oratio. pro Cælio in med. car.

car.49. } parcat iuuentus pudicitiæ ſuæ, ne ſpoliet aliena, ne effundat patrimoniũ, ne probrum caſtis, labem integris, &c. plura. Quiſquis hominum temperatus eſt Deo eſt amicus, intemperatus econtra. Plato { lib.4.de legi.car.3.a terg.in med.Plut.lib. An bruta. car.4. uel 189.a terg. } Cupiditatum contractio & diſpoſitio ſuperflua tollens, &c.

DE TEMERITATE.

Temeritas non ſemper eſt fælix, & fraus, ut in prælio de quo Cæſa. { lib.3.Gall.car.2.a terg.152. Eraſ. prouer. car. 132. } Cyclopicam ſpeluncam ſubire, arcanum mulieri permittere, naui non equo iter facere ſi licuit, dies inanes effluere, dixit Cato maior eum pænitere. not. Plut. { in eius uita.car.2.in fi. } Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera reges euecti. { Alcia.fab.57.Eraſ.prouer. car. 302. a ter. } Qui cum contemptu uitæ. Colophonia ferocitas. { car.140. Machia. lib. 4.hiſtor.car.104.in prin. Temeritas infælix modum non inuenit in uictoria. Temeritatem hominis ſæpenumero ad inſaniam & ad nihilum adducere. { Polyb.lib.4.in med.157.ante. Curt.lib.8.car.4.fi.a terg.

DE TIMORE.

Fugere.ſupra.

Timor eſt futuri mali expectatio. { Plato in Lacheſ.car. ult.a ter. in prin.a quo Tul.lib.ult.Tuſculan.in med.car.191. } Duplex eſt, alter contrarius doloribus, alter contrarius uoluptatibus, alio nomine pudor, uel audacia & infamiæ timor. { Plato in 1.de legi.car.ult.ante in fi.Home.in 4. Ilia.in fi.car.penul.in princ.Pontan.in 1.de fortit. car.3. a terg. } Generoſum etiam timor cepit, &c. Quomodo. not. Carda. { lib.14.car.523. } Vti adipiſcendis bonis exiſtit exhortatio & confirmatio, ita & malorum uel opinione uel ſcientia terror, uel fractio illa. metus eſt enim receſſus quidam animi, &c. { ubi ſupra. cap. de Timidis. Orat.lib.1.oda.23.& corde & genibus tremit cum pauor inceſſit. pallor ac tremor occupat artus, ut etiam dentes crepitent, excidunt cogitata & conſilia priora. ex Euribate de quo Ponta.ubi ſupra. Nil ratio & uſus audet in magnis malis, tenet horror artus &c.de Aiace in freto luctante pro ſalute.car.55. Metus eſt conſequentis laboris uel mali appropinquantis.car.60.ubi ſupra. { Plut.in Cleom.uita. car. 131.a terg.in princ.Sen.epiſt. 11.in prin. locutus. &c. } fortitudinem non carentiam metus, ſed ignominiæ ac turpitudinis timorem quendam exiſtimaſſe Priſci uidentur. Qui enim leges timent audaciſsimi tamen ſunt, qui male audire plurimum timent, vnde dictum, hinc timor, illinc urgebat uerecundia, Home.in Helena.

Quandoque rationabilis eſt & naturalis, ut primo impetu, & ex terræmotu uel ſimili. Natura enim ſuam uim exercet, & illos etiam robuſtiſsimos

ſtiſsimos admonet. Quidam nunquam magiſquam cum erubuerint timendi ſunt, quod ex rei nouitate accidit. § ubi ſupra. d. epiſt. 11. & lib. 2. de ira in prin. § Ingeritur horror & ad peiores nuntios ſubriguntur pili, rubor ſuffunditur, quandoque ſequitur & uertigo. Ex quo non ſunt in poteſtate noſtra, ſed naturæ fortiſsimus quandoque & expalluit, genuaque tremuerunt, & magno imperatori cor exiluit ante acies, & eloquentiſsimo oratori ad dicendum obriguerunt membra, primuſque motus non eſt uoluntarius. Vnde Aeneam inducit Home. metuendi fugiendique peritum, bellicoſum, fortem, peritum timoris. § lib. 6. Ilia. car. 4. a ter. de Tydæi filio. Plato. ubi ſupra. in Lacheſ. car. pen. ante in fi. Orat. lib. 3. oda 3. § Iuſtum & tenacem propoſiti uirum. Vir. § in 1. Georg. in med. car. antepenult. Lactan. lib. 6. cap. 17. § Terra tremit & mortalia corda per gentes humilis ſtrauit pauor. § Ponta. lib. 1. de fortit. cap. diximus. § Ex terræmotu fortiſsimus quiſque concuti poteſt, &c. Omnium affectuum maximi ſunt, timor & fortitudo. &c. § Carda. lib. 14. car. 4. § Naturalis etiam ut in auibus nociuis, editum animal intellectum habere, aut ſalutaris, aut mortiferæ poteſt rei. Vnde pulli felem timent & accipitrem & miluum, non timent canem, &c. Demonas timet naturaliter humanus animus, mens, & præſentia ſua turbatur. § Carda. idem lib. 19. in prin. Sen. epiſt. 121. in fi. Litigabis, &c. lib. 2. de ira. cap. utilis eſt, &c. in prin. epiſt. 105. in med. quę obſeruanda. Budæ. in Pandect. 1. car. 16. a terg. § de Elephanto & Tigride hominem horrente. Sæuiſsimas ferarum, & maximas quæ nunquam uidiſſent timenda intelligunt, &c. § Plin. lib. 8. cap. 4. Gel. lib. 12. cap. 5. in fi. lib. 19. cap. 1. ad fi. § Cur tonitru uehementiori ſenſim paueſcat. Pannico terrore & repentino. Plut. in apophthe. car. 140. in Epamin. § Politia. in 28. miſcell. § Canis timidus uehementius latrat. Altiſsima quæque flumina minimo ſono labi. § Curt. lib. 7. in med. car. 88. § Polybi mentem obtinet. Ignaui uertitur color. Eraſ. § prou. 93. 1769. 1696. car. 297. in fi. car. 35. car. 72. Plato. car. 208. ante in Phedo. § Vmbram ſuam metuit. Timidior Pyſandro. Leporis uita. § prouer. car. 115. 337. § nimis confidens incautus eſt, metus prouidentiam docet, audaciam auget. Veſtra cuntatio & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam ſpondet, &c. § Ioſep. lib. 1. belli. Iud. cap. 27. car. 1. a terg. in med. Geu. lib. 1. car. 37. incip. Don Gioanne. § Timidus ergo homicida uel arrogans. § Ponta. lib. 1. de fortit. cap. quales de timidis, Blon. lib. 8. in fi. car. 50. ante. qui timidus natura eſt, & iners arrogantia ſæpius abundat. Guizard. libr. 2. cap. 97. § Timidi eſt optare, nec eſt. § metham. lib. 4. Tul. in 2. offic. car. 5. de Phalaride, & Phæreo tyrannis. Virg. § Degeneres animos

mos timor arguit. § Orat. oda. Iustum & tenacem. § Omnem sen sum territis fortuna penitus excusserat. Terror mentem consiliumque eripit, membraq; debilitat. Alexandrum Magnum natura intrepidum, territum tamen not. § Curt. lib. 4. in med. car. 38. in princ. lib. 5. in fi. eius. Cæs. lib. Alex. car. 6. 401. ante. § Etiam fortes uiros subitis terreri & ex turpitudine uitanda, ut car. præced. Nemo est tam fortis, qui non rei nouitate perturbetur. § Cæs. lib. 6. belli Gall. car. pen. a terg. in prin. Taci. lib. 15. in med. car. 34. a terg. § Herculem quandoq; timore profugisse, abdidisseq; sese apud mulierem. § not. Plut. in Problem. car. ult. 230. in prin. Pausan. li. 3. car. 8. uel 121. in prin. de Oeono ad Spartam. Generosum etiam timor cepit. Home. lib. 4. Ilia. car. pen. § Omnem exuisse metum hominis est non sanæ mentis aut stupidi. quis enim non horreat incendia, terræmotus, & similia? § Pontan. li. 1. de fortit. c. 59. a ter. cap. cum autem, cap. sequen. Qui uero. § Trepidans horrescit, pallet, fugit animus, metu quatiuntur membra. Effugit mortem quisquis contempserit, timidissimum quemq; consequitur. § Curt. lib. 4. in med. car. 41. ante, & in uer. Fugere, supra. Home. in 5. Ilia. in med. car. 56. in fi. § Verecundantium uirorum plures salui, quam interficiuntur. Virtus recludens in meritis mori. § Orat. ad Aug. lib. 3. num. 2. Captiui, de quibus Liui. lib. 25. in princ. car. 1. in fi. § fugere cum nulla spes est, turpe non fuit. Fugiens denuo pugnabit, dixit Demosthenes, pugna abiens, de quo Gel. § lib. 17. cap. ulti. Gen. cap. Alcibiad. lib. 1. car. 88. §

Timor non admittit misericordiam. § Cæs. libr. 7. Gall. in med. car. 170. § Nihil est terribile nisi timor. § Sene. epist. 24. in med. solicitũ. &c. § Stultitia est timore mortis mori. § epi. 71. in princ. post longum, &c. epist. 101. omnis dies. in med. § Nihil est miserius dubitare, &c. Semel mori satius est quam semper pendere. supra. in uer. Mors.

Timenti quare leuetur corpus, pallent, tremuntque, ut supra. § Gel. lib. 19. cap. 14. Macrob. lib. 7. cap. 10. § Qui timetur, ut timeat necesse habet. § Tul. ubi supra. in 2. offic. Sen. lib. de moribus. car. 71. epist. 105. Quæ. li. 2. de Ira. car. 127. ante. Xenoph. lib. 5. car. 92. a terg. Machia. lib. 2. histor. car. 58. § Timor uel uerecundia est emendator asperrimus operum. § Plin. epist. 18. lib. 7. in Paneg. car. 354. ante. § mater timidi non flet. § Plut. in Trasib. uita. car. 348. §

DE VARIETATE.

Varietas temporis alia suadet, & aliam ætatem. § Plato in conui. cap. uerum Agato. in med. car. 176. ante. Eras. prouer. 2832. § Iucunditatem affert, iucundaque est rerum uicissitudo naturæ propria. prou. 663.

§ 663. § Contra autem not. Ponta. § lib. de fort. 2. car. pen. § de uarietate regionum. § Machia. lib. 1. histor. car. 5. in prin. § Non omnes eadem mirantur amantque. § Orat. oda. 1. lib. 1. & in 1. epist. flore bono, &c. § Mille hominum species, &c. § Persius Sat. 5. Sen. episto. 120. in fi. car. 66. a ter. in fi. § pectoribus mores tot sunt quot in orbe figuræ. § Ouid. in 1. de arte. § alius alijs delectatur operibus uir. § Home. lib. 14. odiss. in med. car. 5. in princ. Xenop. li. 6. car. 104. ante. Tul. in epis. car. 15. a terg. §

Variare propositum in melius, & actionem suam, prudentis est, sine dolo malo. § Home. lib. 15. Ilia. car. 4. in fi. Ponta. lib. 4. de prudent. de uersatilit. & supra, in uer. Sapientia. § Si uis eadem semper uelle, uera oportet uelis. § Sen. epi. 95. in fi. car. 52. in fi. §

Varia est etiam dispositio in homine pro tempore, & ad strenuitatẽ & ad ignauiam. § Polyb. de Arato, Acheorum Principe. lib. 4. car. 3. ante. § uel in prælio, uel in feras, de Demetrio Antigoni regis filio Plut. § in eius uita. car. 4. a terg. § Varietati rerum acommodabat ingenium suum, & ad laborem & ad mollitiem, &c.

Affabilitas cum seueritate alternãda. supra. in uer. Mediocrit. in uer. Actio. § Plato in 2. de repub. car. 4. ante. in med. § Erga suos mansuetus.

Variæ naturæ proprietates, & facies in hominum multitudine, & fratres, & actiones, rationem not. Senec. § libr. de ira. car. 3. in prin. cap. de remedijs iræ. c. 128. in prin. § Locorum corporum & morum uarietates mixtura elementorum facit, &c. plura. nec licet semel mixta nascentium elementa conuertere. Septennio & nouennio quoque natura mores uariat & complexionem, nouo etiam uerbo, tempore etiam climaterico. not. Geu. § li. 1. c. 199. sequitur & refert. & li. de Agricult. car. penul. Ponta. lib. 9. rerum celest. car. 230. in prin. A stellis procedere. lib. 4. de prud. car. antepenul. c. 205. Home. de quo Plato lib. 3. de repub. car. antepenul. a ter. neque unquam, &c. plura. Valer. cap. de uariet. formæ similit. Cælius lib. 3. cap. 14. in med. not. & supra. in uer. Natura. in fin. §

Varia & alimenta corpori obsunt, intemperantia uarietasque parit & morbum simplicitas, temperantia bonæ ualitudini contraria esse alimenta uaria & nostris etiam corporibus. § Orat. Sat. 2. libr. 2. c. 297. Ioseph. lib. 2. belli Iud. cap. 2. in fi. Senec. epist. 108. in med. id de quo, &c. unde Ouid. in Paride. § Crescit in ore cibus, uariæ res ut obsunt homini, &c. Solymus Imper. Turc. de quo Ioui. in eius uita.

Cæna breuis iuuat. § Orat. episto. Villice. in fin. & Sat. 2. præd. § Victus tenuis quæ quantaque secum afferat. in primis ualeas bne, nam uariæ

uariæ res ut noceant homini credas memor,&c.Inamarescunt epulæ si ne fine petitæ. § Xenoph.lib.1.car.5.ante. § hoc etiam tempore te stimonium durat, tum moderati eorum uictus, tum etiam defatigati. uiuunt quam longissime propter simplicitatem uictus, quod eis nimirum accedere puto propter institutionem bene in omnibus ordinatã. §de Hebræis ipsis Iosep.libr.2.cap.2.ubi supra. in fi.eius.de bello Iud. cap.penul.lib.6.in med. § Vacuata replentes corpora disrumpuntur, nisi paulatim cibum obtulissent. § Plato lib.8.de repub.car.antepen. ante.in fi.& in uer.Prandia.car.penul. § Viscera molli iactatione con cutere prodest,ut in naui uel uehiculo. § Senec.episto.78.in princ.ue xari,&c. § Tria sunt grauia metus mortis, dolor corporis, intermissio uoluptatum. Valetudini ergo confert recuperandæ, Animi erectio, amicorum conspectus, ocio non indulgere, dolorem opinione contemnere. Abstinentia item,fricatio, temperantia in cibis non uariatis, mentem hilarem tenere. §Home.libr.19.Ilia.in med.car.5.ante.Plato in Tymeo in fin.car.ult.ante.in med.Plin.libr.26. cap.3. libr. 11.cap.53.& ult.lib.28.cap.4.in fi.Senec.episto.78.in princ. vexati.li. 2.de ira.cap.uirtus. in princ. § gaudere lætariq́ue proprium & naturale,uirtutis est. § Tul.in 2.offic.in fi.car.penul.in fi. Vale. de instit. antiqu.car.57.a terg. § bonæ ualetudini mater est frugalitas, &c.Valetudo sustentatur notitia sui corporis,& obseruatione rerum proficiẽtium, & continentia in uictu cultuque corporis omni tuendi causa, & prætermittendis uoluptatibus. § Plut. libr. de morbis animi. car.2.a terg.422.lib.de placit.car. eius ult. § grauius est animo quam corpore ægrotare. Curãt Aegyptij morbos ieiunio & uomitu.peruigilio prę cipue uincuntur cibi. § Plin.d.cap.53.in fi. Budæ. in 1.car.11.in fin. Diodo.lib.1.car.11.in fi. § Vini uarietas obest. §Plin.lib.3.cap.1. in med. § Dietariam disputat & proponit Agrippa §cap.88.plura. Carda.lib.12.de subtilit.in med. §

DE VERITATE.

Veritas temporis filia. § Gel.lib.12.cap.11.in fi.Diodo.libr.2.in princ.car.2.a terg.car. 7.a terg. Quomodo. § Iudices.30. Aegyptij collo portabant imagines ueritatis. Dux est omnium bonorum, tum Dijs,tum hominibus. § Plato lib.5.de legib.car.2.ante in med. Plut. lib.de adulat.car.367.uel eius.1.a terg. § ex Pindari sententia ueritatem magnum principium uirtutis,post Deum colenda ueritas, quæ sola homines Dijs proximos facit. § Senec.car.71.a terg.in fi Plutar.in Marij uita in med.lib.de discrim.adulat.car.1.a ter. ubi supra. § Homerum omnium tragicorum insignium ducem ueritus sum, at ueritati uirum non censeo præponendum. § Plato lib.10. de repub.in princ.

eius.

eius. § propter ueritatem Aristot.&c. § Carda.lib.2.car.41.de sub tilit. § Cognitio ueritatis suauis est. § Lactan.lib.1.cap.1.in fi.li. 3.cap.1. § Nullus enim suauior animo cibus est quam cognitio ueri tatis. Simplex & nuda ueritas luculentior est, quia satis ornata per se est, &c. Mendacium spetie placet aliena, quia per se corruptum euanescit, & cæ. Et adulatio econtra. § Tul.in 1.offic.in princ.car.3.in fi.4.in fi. § Hominis est proprium ueri inquisitio ac inuestigatio, quod uerbū simplex sincerumque sit id esse naturæ hominis aptissimum, ducimur enim omnes ad cognitionis & scientiæ cupiditatem. Errare, nescire, decipi, turpe ducimus. Incognita etiam pro cognitis habenda non sunt, & cæ. Nam homines Dijs proximos, ut supra, sola uirtute facit, eiusque simplex oratio. Mendacij omnis natura expertes sint, neque sponte mentiātur unquam, diligant ueritatem, nā quid familiarius sapientiæ quam ueritas, &c. § Plato lib.6.de repub.in princ.& car. sequen. in princip. § Vbi dux ueritas est, malorum chorus non subsequitur. § Ponta. lib. 2.de sermo.car.1.in fi.cap.de ueracib.car.2. ante. § nihil magis perpetuum, aut constitutum habendum quam ueritatis e uia nullo modo deflectere, &c.plura. § Eras.car.50.in fi. § Veritatis simplex oratio, ut ille ait Tragicus, illamque implicari non oportet dicit Sen. § epis. 49.in fi.est quidem, &c.episto.69.in med.concilio, &c. § de te apud te male existima, assuesce & dicere uerum, & audire, &c. § episto.79. in fi.expecto, &c. § Veritas in omnem sui partem eadem est. Quæ decipiunt habent solidi nihil, tenue mendacium est, perlucet si diligenter inspexeris. Sæpius exagitata magis explendescit in lucem, & econtra, ex redargutione falsitatis apparet.in oratione ad Traianum Imper.de qua Geu. § lib.2.in fi.car.434.ex Plato.in Meno.in arg.& lib.1.de repu. car.sequen.in princ. § Simpliciter uerum cuilibet aperire & quod acceperis restituere. Sæpe multorum improbitate depressa ueritas emergit, & innocentiæ defensio interclusa aspirat, &c. § Tul.in oratio.pro Cluent.car.4.fin.Senec.lib.de ira.cap.ex his quæ in princ. § magis ueritas elucet, quo sæpius ad manum uenerit. Nimis altercando amittitur. § Gel.lib.17.cap.14.Macrob.lib.2.cap.7.in prouer.Sene.etiam in suis prouer.ex Tul.lib.3.de natu.deor.car.2.in fi. § Non decet res notas opinione stultorum iudicari. Sæpe nocet nimia diligentia. unde prouerbium, Manum de tabula. § Plin.lib.35.cap.11. § Ita perspicua est, ut eam infirmare nulla res ualeat. § Tul. in oratio. pro Quintio. car. 14.a terg.& in oratio.pro Comedo.car. antepenul. a terg. § Qui semel a ueritate deflexerit, ad periurium & ad mendacium facile perducitur. § & in oratio.pro Cælio.car.4.fin. ante. § magna est uis ueritatis, quæ contra hominum calliditatem, solertiam & insidias facile per se ipsa

ipsa defendit. Regi prævalet ueritas, uino, & amori. in Esdra. § cap. 3. lib. 3. Ioseph. etiam lib. 11. antiqu. Iud. cap. 4. Eras. prou. 617. car. 93. In uino ueritas. ex Tripode. folium Sibillæ. § car. 104. in princip. § & fama fuit. § prouer. car. 225. ante. § Non dicenda semper, ut in iuditio per defensorem supra. in uer. Aduocat. Quando deceptio noxia foret. § Tul. in 2. offic. in med. car. 42. Plato in 1. de rep. car. 2. a ter. in prin. cap. § Infidus qui sponte mentitur, amens qui non sponte. Plato lib. 5. de legi. car. 2. ante in med. § Mendacium odiosum. § Home. in 4. lib. Ilia. car. antepenul. a terg. § Obsequium amicos, Veritas odium parit. § Terent. in Andr. Eras. prou. 1853. Tul. lib. de amicit. car. antepenul. § Cuius aures clausæ sunt ueritati &c. in uer. Princeps. Mortalibus semper odiosa ueritas. § Ponta. in dial. Charon. car. 50. in fi. exemp. in uxorem Othon 4. Imper. de qua § Cori. car. 554. § qui innoxium insimulatum interfici requisierat, interfici iussa, Ioseph. ex duodecim fratribus Iacob fil. Israel. dictus &c. § Gen. cap. 39. §

DE VERECVNDIA.

Pudor. supra.

Verecundia, quę & pudor, alia honesta, alia imputabilis. § & in uer. amic. car. 12. § pudor adolescentem decet. § Plato in Charm. car. 2. ante, in med. Sen. epist. 11. in prin. locutus est &c. § In rebus uidelicet turpibus, at in honestis studium. § In conui. cap. magnus. car. 2. in fi. § Est igitur uerecundia, quædam reuerentia in maiores, & cuius partes sunt, non offendere, ut & iustitiæ non uiolare. § Tul. in 1. offic. car. 20. in prin. de decoro ubi & de pudore plura. car. 25. § Quæ occultanda sint, uitiosum pudorem uel respectum nimium refert & declarat Plut. § lib. de uitiosa uerec. in prin. § Valde pudor mortale genus lædit ue iuuatue. § Plato in Laches. car. ult. in fi. § Viro egeno uerecundia non confert, inutilis agenti, quē paupertatis pudor & fuga &c. pauor pauperum egestas eorum. § prouer. cap. 10. c. Orat. epi. lib. 1. si bene &c. Eras. prou. car. 203. a terg. § perijsse duco cui perijt pudor. § Plaut. in Bachid. cap. Nunc. in fi. § Vnde impudentia dea in audaces. § Eras. prouer. 243. § Non reticendum quodque nequis modestiam duceret in conscientia. § Salu. in Iug. car. 76. in Marij oratione. § loquenti competēs adolescenti præsertim. § Home. in 3. odiss. in prin. Eccl. cap. 32. c. § Adolescens loquere, causa unde. § not. Macrob. lib. 7. cap. 11. § Erubescentes manum sibi ad faciem apponunt. Vnde illud Plinij in præfat. operis. in prin. perfricui frontem. § Sene. in suis prouer. § honestus timor alterum est patrimonium, proximum ad innocentiam tenet locum uerecundia & peccati confessio. ubi supra. recta ingenia debilitat uerecundia, praua confirmat audacia.

DE VERBIS BLANDIS.

Verba blanda magis animaduertenda. Vigilandum est semper, multæ insidiæ sunt bonis,&c. § Tul. in oratio. pro Plancio in med. car. 270. § ne retines ex æquo loqui cum illo, ne credas multis uerbis illius,ex multa enim loquela tentabit te & subridens, &c. § Eccl. cap. 13.b.Eras.prouer. 1516. § ne uerba pro farina. Verba blanda esse aurum rere? dicta docta pro datis. § Plaut.in Asin.cap.Nequeon.Apia. in Mithridat.car.6.in prin. § ad opera potius quam ad uerba adhibere animum decet. Altera fert panem manu,altera lapidem. Altera manu fert aquam,altera ignem. § Plaut.in Aulul.cap.præsagibat.Eras.prouer.car.344.167. § Nemini credas qui large blandus est, &c. prou. § cap.29.a. § Qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, &c. Loquela multum iurans,&c. § Eccl.cap.27.b.Orat.in 2.epist.ad Iulium in prin. § multa fidem promissa leuant,&c. Venit ad me pro amico blandus inimicus. uitia nobis sub uirtutum nomine obrepunt, &c. § Sen.epist.45.in med.librorum &c. § Doson sibi cognomen fuit,qui multa promitteret pauca impleret.de rege Antigono Plut. in § Paulo Aemil.car.1.in fi. § Crestologus bene loquens male operás uel non exequens. § Eras.prouer.950. Capitol. in Pertinace Imper. car.ult.ante. § mentiuntur multa cantores. § prouer.1108. 1203. car.162. § ficum cupit. Careti pollicitationes. § prouerb. 1584. 2020. § murem ostendit pro Leone. Demulcere caput. § prouer. 3037. 2257. § Lingua amicus. amicos factis non dictis pensent. & in uer. Amic.supra. Verba collecta & eruditus sermo non ostendit uerum robur animi. § Sen.epist.26.in med.Modo dicebam, &c. Eras. prouer. 2807. § re opitulandum non uerbis. Semper oculatæ sunt nostræ manus,credunt quod uident. § Plaut.in Asin.cap. unum istorum.& in cap. iam ego. § Qui cauet ne decipiatur, uix cauet quum etiam cauet,&c. § Plin.in paneg.suo,car.373. § quid tam infidum quam mare,quam blanditiæ principum illorum, quibus tanta lenitas, tanta fraus,ut facilius esset iratos habere, quam propitios. Verba elata dicuntur similia cupressis, quæ etiam sublimia fructum non afferunt. § Plut.in apophtheg. car. 137.in prin.& in Phocio.uita.car. 5. ante. § ampullosa & sesquipedalia. § Orat. in poet. § parturient montes, &c.Tragice loqui. § Eras.prouerb. 1459.1601. § Pomarius Herculis.

DE VERBIS ANTIQVIS.

Verba antiqua & obsoleta obseruanda non sunt, sed uitanda tanquã scopulum,insolens uerbum. § Sueto.in Aug. Imper. cap. genus eloquendi,li.de illust.grammat.nu.11.nu. 16.Gel.li.1.cap.10.in fi.li.11.c. 7.in fi.

7.in fi.li.10.c.21.Eraſ.prou.424.antiqua.§ Vitanda & uerba plebeia peregrina & militaria. § Ponta. lib. de principe. car. ult. ante in fi. § Vtere uerbis præſentibus,uiue moribus antiquis. Conſuetaque uerba. § Ouid.in 1.de arte.Tul.in 2. offic. in med.car.38.a terg.de Iuſtitia. § popularibus utendum uerbis & uſitatis,cum loquamur de opinione populari,ut & fecit Panętius.hos antiquarios nominat, qui uoces priſcas conſectatur, § Suet.de quo Budæ.in Pand.1.car.57.ante,ubi de Saluſtio & Gaza.Vnde & Iuuen.car.65.§ de Quintiliano.Ignotosq; mihi tenet,&c.antiquaria uerſus.in uerbis dominatur conſuetudo quæ dicitur Conſenſus eruditorum. § Gel.libr.2. cap. 25. libr. 12. cap.13. Orat.in poet. § Vt ſiluæ folijs pronos &c.ita uerborum uetus interit ætas.multa renaſcentur quæ iam cecidere,ſi uolet uſus, Quem penes arbitrium eſt & uis & norma loquendi. § Pontan. in 2. de aſpirat. car. 31.32.§ Conſuetudo ſermonis antiqui quædam efficaciſsimis & officia docentibus notis ſignat. § Sen.epiſt.81. in princ. quereris, &c. epiſt.114.in med. quare &c.§ multi ex alieno ſeculo petunt uerba, duodecim tabulas loquuntur.utrunque diuerſo genere corruptum eſt. Verba quædam honeſta dictu nõ factis, & econtra,ſupra in uer.lingua. § Tul.in epiſt.Amo uerecundiam.& 1.offic.in fi.car.25.§

DE VERSVTIA.

Verſutia & dolus duplex eſt.bonus ad repellendas fraudes,& malus, eorum qui peruerſo ſunt ingenio, & ad captandum uel decipiendum. § Ponta.in 4.de prud.cap.de Cautis.car.4.in fi. de Verſutis. car. ſequ. § habilitas eſt ingenij quędam ex uſu proueniens in dolum & calumniam uergens. de Liſandro Lacedæ. de Sylla & Craſſo. § Tul. in 1. offic. in med.car.11.a terg.de ipſorum uerſutia.lib.2.in med. car. 38. a ter.§ In occipitio gerit oculos. § Eraſ.prouer. 2241.§ Lupus pilum mutat,non mores. § prouer.2219. 2481. § ſi Leonina pellis non eſt ſatis,Vulpina eſt addenda.ſemel irriſus cautior ſit. Vnde prouerb. Te tollat qui non nouit. § Orat.in 1.epiſto.Quamuis,&c.in fi.ſupra in uer.Te tollat.

DE VIRTVTE.

Fortit.ſupra.

Virtus a uiro dicta. § Tul.lib.2.Tuſculan.in med. car. 82.§ eſt uitium fugere,& medium tenere,inter utranque uiam, eſt medium uitiorum utrinque reductum, & eſt animi habitus in mediocritate uerſans. § Orat.epiſt.1.car.1.in fi.oda.24.lib.3.Intactis &c.epiſt.ſi bene te noui lib.1.Salu.in Catili.car.2.3.Virgi.in 2.in fi. Pontan. in 2.de prud.cap. Itaque tria etiam. § Ab electione perfectus recta ratione productus in exitum uſque agendi. § & cap.Eſſet fortaſſe, &c. ubi

plura Plato.lib.4.de repub. car. ult. ante in fi.§ Eſt ſanitas quædam & pulchritudo,& robuſtus animi uigor. Actio eſt ratione temperata. § Ponta.lib.2.ubi ſupra car. 1. eius,& car. 2. § Diſpoſitio eſt animi, & facultas quædam a ratione manans,&c. § Plut.lib. de uirtut. morum,car.1.a terg. § Iram cohibere, cupiditatem compeſcere, libidinem refrenare. § Lactan.li.6.cap.5.in fi. § Perfecta eſt ratio,quod in natura eſt,&c. § Tul.in 1.de leg.car.4.fin.car.8.fin.Sen. epiſt.67. car.2.in fi.26.in fi.modo Claranum,&c. § Vilius argentum eſt auro, uirtutibus aurum. § Orat.ubi ſupra.1.epiſt.car.1.in fi. Plato. libr.5. de legi.in prin.eius. § Totum quod ſupra terram, quodve ſub terra eſt aurum uirtuti compenſari digne non poteſt. § Quomodo Ponta. in 2. de magnanim. car. 3. ante. § fortunæ non cedit uirtus. ſupra in uer.Fort.

Virtus quid ſit,pluribus declarat Lucilius de quo Lactant. § lib.6. cap.5.in prin.ubi ſupra. Tul.lib.4.Tuſcula. car. 146. § uirtus dicitur alio nomine,aperto marte uiriliter agere,non tantum dolo. Cæſ. lib. 1. Gall.car.9.car.27.li.2.car.53.li.1.ciui.in fi.car.5.fi.li.2.car.2.& in cap. Milites. numero 19. libr.Affrico, in fin. car. 482. de Gallis, qui per uirtutem non per dolum dimicant. Tardis mentibus non facile committitur. § Tul. ubi ſupra, libr. ultim. in med. car. 196. Plato in Menex.car.3.in princip. & in med. Plaut.in Amphit.car. 3.§ Virtute ambire oportet non fautoribus. Virtus præmium eſt optimum, libertas ſalus res patria, &c. Virtus omnia in ſe habet. § ubi ſupra. cap. Satin parua. § Exercere cum uirtute, ſcientes ſine ipſa poſſeſsiones omnes & exercitationes turpes malaſque eſſe. diuitiæ nullum afferunt ſplendorē cum ignauia poſsidenti, nihilq; turpius quam honorari quē quam non propriam ob uirtutem, ſed ſuperiorum gloria uel parentum.& in uer.Nobilitas.ſupra. § Vnde Orat.d. epiſt. 1. in fi. § Sapiens uno minor eſt Ioue. diues liber honoratus, &c. § Alcia. fab. 107.108.§ quæ Sophiæ eſt,tēpora prima tegit. Nullo æget. § Sen. epiſt.75.in med.& in fi.Epiſt.tua,&c.& in uer. Sapiens.ſupra. § Tradi,doceri,diffiniri in totum,ut nec bona mens,ſorte nec aſſequi poteſt, diuina niſi ſorte conſequi,non etiam a ſapiente tradi. § Senec. epiſt. 27.in fi.Tu me.&c. § nec ipſa etiam ſapientia. § Plato.in Alcibi.1. car.3.ante.In Meno.car.pen.ante in fi.a ter.in fi. In Euthide. car. 3. in prin. Tul.in 2.de fin.in med. car. 75. a terg. § Virtutis præceptores nuſquam reperiuntur.non datur dono nec accipitur, dixit Martius de quo Salu.in eius oratione lib. Iug. Dediici etiam non poteſt. § Sen. epiſt.50.in fi.epi.&c.Plut.li.de educat. liber. car.4. § difficulter percipitur ex uirtute,& bellum ſpolia non ducit. & per Gorgiam in Perſa

rum

rum regem. Nescio quantum ipse habeat uirtutis ac disciplinæ. ❴ Senec. d. epist. 75. ubi supra. ❵ Altum quiddam est uirtus & regale & excelsum inuictum infatigabile, uoluptas humile seruile, &c. Virtutem in templo, uoluptatem latitantem, &c. ❴ Sen. ipse. lib. de beata uita. car. 1. a terg. in med. Lactant. lib. 6. cap. 3. in med. ❵ Vnum malum illi turpitudo quæ introire non potest ubi iam uirtus honestumque est. Nihil eripit fortuna nisi quod dedit, uirtutem non dat, ideo non detrahit. Libera est inuiolabilis, immota. ❴ Sen. Quomodo in sapient. car. 1. a ter. in med. car. 156. ❵ An sit animal, disputat ❴ idem Sen. epist. 113. in prin. Desideras. ❵ Cõsequi potest nisi studio, exercitatione, consuetudine, institutoribus ac magistris, & per summos labores. ❴ Plato in Prothag. car. 3. a ter. in prin. lib. 7. de rep. car. 2. ante. lib. 2. car. 2. ante. in fi. ubi uersus illi. ❵ Virtutem ante ipsam dij proposuere laborem, difficilesque uias. ❴ lib. 4. de legi. car. ult. in prin. ❵ & illud Hesiodi. Ante uirtutem sudorem posuere, &c. ❴ Salu. li. de rep. car. 2. a ter. im med. 101. gloria alitur industria, ubi eam dempseris ipsa per se uirtus amara atque aspera est. Nam ad uirtutem una est uia. ❴ & in præd. epist. 50. in fi. epist. &c. Geu. lib. 2. car. 111. in prin. ❵ ut uirtutes recte exire non possunt, facilisque earum tutela est, ita initium ad illas eundi arduum est. Virtus in te non incidet, ne leui quidem opera, aut paruo labore agnoscitur, sed est tanti laborare, omnia bona semel occupãtur, &c. agendo & assuescendo comparatur. ❴ Sen. epist. 76. in prin. Inimicit. Pontan. lib. 2. de prud. in prin. eius. car. 168. a terg. ❵ Perficitur infirmitate, in difficillimis cognoscitur, Calamitas uirtutis occasio est. ❴ Pau. in 2. ad Corinth. cap. pen. c. Sen. lib. de prouident. Cæl. lib. 3. cap. 7. in fi. ❵ bonum uirum Deus in delicijs non habet, experitur, indurat, sibi illum præparat. ❴ cap. 1. in fi. eius car. 135. in fi. car. seq. cap. de prosperit. ❵ Auida est periculi uirtus, & quo tendit, non quod passura sit cogitat. Deus quos probat amat, indurat, recognoscit, exercet, &c. ❴ ubi supra. ex Sen. ❵ sæpe honorata uirtus, &c. in uer. Fortuna. Diuitijs contraria est, & ab illis discrepat. ❴ Plato. in 8. de repu. car. 3. in prin. 258. lib. 4. in princ. & a terg. & in uer. Bona. ❵ Si diues fueris non eris immunis a delicto. ❴ Eccl. cap. 11. b. ❵

Omnia uincit pertinax uirtus, uires uincit etiam ipsa uirtus. ❵ Plato. in Menex. car. 3. in prin. Cæs. lib. 7. Gall. car. 183. Alcia. fab. 133. de Hercule. ❵ Quæ impedita sunt natura, consilio expediuntur. ❴ Liu. lib. 25. car. 3. ante, in prin a terg. in prin. Plin. epist. 4. lib. 8. Senec. epist. 75. in fi. epist. Tul. in oratio. pro Sestio in med. de Catonis præstantia. car. 19. in fi. ❵ M. Catonis splendorem maculare uoluerunt, ignari quid grauitas, quid uirtus ualeret, quæ in tempestate quieta est, lucet in

tenebris,pulſa loco,manet tamen ſplendetque per ſeſe ſemper, &c. in § Philipp. 4. car. ult. quanquam omnia alia falſa incerta ſunt mobilia, &c.omnia uirtuti parent,una eſt altiſsimis defixa radicib. &c. § Salu. in Catili.in prin.in Iug.in prin. § Quippeque probitatem, induſtria, aliaſque bonas artes neque dare, neque eripere cuiquam poteſt fortuna. Sed [illegible] contraria. § Ponta. lib. 2.de prud.cap.ult.& in uer.Volupt. Alciat. fab. 87. 113. de remora & ſirenibus. § Anxia lis, uel qui meretricibus ardor egregijs ſeuocat a ſtudijs eſt doctis cum meretrice nihil. Artem quæuis terra nutrit. Eraſ. § prouer.633.§ Beta. §, prou.2615.§ Omnia bona mea mecum porto.ſupra.in uer.Paupertas,plura.de Biante.Vale. § cap.ſapi.dicta.§ Qui omnia bona a ſeipſis petunt,ijs nihil poteſt malum uideri. §Tul. lib.de ſenect.car.1.in fi. § Nihil tam alte natura conſtituit, quo uirtus non poſsit eniti. § Curt.lib.7.car.pen.a terg.Cæſ.libr. 7. in med. car.183.bell.gall. § Nihil adeo arduum ſibi exiſtimabant, quod non uirtute conſequi poſſent. § Sen.epiſt.59.in fi.itinera. Plut.lib.de for tit.car.1.a terg.473. § Quæcunque uidētur eminere in rebus huma nis,quamuis puſilla ſint,per difficiles tramites adeuntur. Confragroſa in faſtigium dignitatis uia eſt, omni quidem ſub re quæ pro excelſiſſimis habentur,perſpicies,& uenies ad ſumma per planum. § & in 2. de Ira.cap.utilis.car.127. § Nihil tam difficile & arduum quod non humana mens uincat & in familiaritatem perducat aſsidua meditatio, quodcunque imperauit animus obtinuit,&c. § Orat. oda. 3. libr. 3. Tul.lib.14.ad Atticum.car.449.& ſi contentus. § Audax omnia perpeti gens humana &c.nihil mortalibus arduum eſt, Inuia uirtuti &c. § metham.lib.14.Ponta.in dial.Charon.car. ult. § Virtus firmum & ſtabile bonum eſt,quæ Deum conciliat in uita, & poſt mortem cætui adiungit,&c.Præmium uirtutis eſt gloria & honor, & eius eſt uberrimum alimentum honor. §Sal.ubi ſupra de rep.car.101.Vale.de inſti. antiq.a ter.car.38.Tul.in oratio.pro Archia.in med.car.88.§ Nihil in uita magis expetendum quam laudem & honeſtatem &c. § Pontan. lib.1.de fortit.cap.quibus &c.car.53.a terg. § Quoniam generoſus quiſque laudis eſt appetentiſsimus ut omnia perpeti paratus ſit, ut ad laudem & decus per pericula perueniat.Fortis uulnera non ſentit in prę lio,ut de dignitatis gradu non cedat & dimoueri poſsit.Sole illuſtratur terra,honorem uero hominum actiones præclaraque facinora.Vt quiſque eſt in maxime generoſo animo,ita honoris eſt expetentiſsimus ad quem natura duce rapitur. § Ponta.lib.de magnanimit. lib. 1. car.2. a terg. § Virtute duce comite fort. § Tul.lib.10.epiſto. famil. car. 136.§ Vitioſa uirtus coinquinat animum. § Plato. lib. 3.de repub. car.

car.penu.a terg.in med.lib.6.car.2.ante lib.8.car.3.in prin.& a terg.in fi.in Alcibi.2.car.2.a terg.in med. Cæl.lib.4.cap.ult.Lactan.lib.6. cap. 17.in med. § Consistit uirtus ipsa in tribus potentia,affectu, & præsertim habitu,qui constat in actionibus quæ demonstrant iustum, fortem,liberalem,uel econtra. § Ponta.lib. 2. de prud. car. 4. ante 174. lib.3.car.3.a terg.183.§ Vnde est quod uirtus sopita nihil prodest, quia propositum animi in mente retentum nihil operatur. § Orat. oda.9.lib.4.Ne forte. § Paulum sepultæ distat inertiæ celata uirtus. Noli negligere gratiam quæ in te est. § Pau.in 1.ad Thimoth.cap.4. in fi.epist.si potes.lib.1.car.195.ubi supra.§ Quomodo mihi fortuna est,si non conceditur uti? Endimionis somnium. § Eras. prouer. 803.2238.§ Custos domus.Achilles solus sua uirtute fruitur.Hom. § lib.11.Ilia.car.pen. § Fructus ingenij & uirtutis tum maxime capitur,cum in proximum quemque confertur. § Tul. lib. de amic. in fi.car.6.fin.in prin.105.Pers.Sat. 1. in prin. scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter. ut aqua semper iacens insalubris.§

Melior est qui celat insipientiam, quam qui abscondit sapientiam suam.Sapientia absconsa Thesaurus in utilis. § Eccl. cap. 20. in fin. cap.30.c.cap.41.c. § bona abscondita in ore clausa quasi oppositiones epularum ad sepulcrum. § prouer.cap.27.a.§ Melior est mani festa correctio,quam amor absconditus.non reticeas uerbum in tempore salutis,& non abscondas sapientiam tuam. § Eccl. cap. 4. in med. Plin.epist.7.lib.4.sæpe tibi.§ recta ingenia debilitat uerecundia, per uersa confirmat audacia.Tintinabulum,nisi quis illud tractet aut moueat,mutum tacet. § Plut.in Trin.car.antep.ante in fi. Ponta. libr.1. de sermo.cap.hoc autem.car.196. li. de magnanimit. cap. uerum quo. car.230.§ Cum ex honesta uerum laudabilium administratione uirtus perficitur,dum ipsas fugit & laudabiles & honestas res fugit. Itaq; ignauus,iners,& improbus se habet. § lib.2.ubi supra.car.antepenu. a terg.cap.Itaque non temere. & car. sequen. erit igitur. Geu. in Mar. Aur.Imper.cap.6.car.35.§ Sapientem nequicquam sapere qui sibi ipsi non sapit.prouer.de quo Plato. § in Hippia.car.1.a ter. in med. Tul.lib.3.offic.in med.car.61.in fi.ex Ennio. Pontan. libr.3. de prud. ca.dstiat longo. car.187.§ ubi declaratio prædictorum. Vnde Alex. Mag.dixisse ferunt. § not.Plut.in eius uita. car. 4. fin. ante. § Odi sapientem qui sibi sapiat nihil. §

DE VITIO.

Vitium est prauitas animi. § Tul.in Parad.3.in med.lib.4.Tuscu. in med.car.147.§ Vitijs nemo sine nascitur optimus,qui minimis urgetur. § Orat.Sat.3.lib.1.car.230.Eras. prou. car. 262.§ oportet

omnibus corydalis. Lupus pilum mutat, non mentem. § prou. car. 259. § Cælum non animum mutant qui trans mare currunt. Orat. § &c. Cæl. lib. 2. cap. 11. § nusquam bona fide uitia mansuescunt. Sen. § epist. 60. in prin. peperceram, &c. § Quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu. § Orat. lib. 1. epist. in fi. Troiani, &c. sermo. Sat. 2. § frustra uitium uitaueris illud, si te alio prauum detorseris. In malo senescunt homines. § Homer. libr. 19. odiss. in med. car. 170. § Vitia difficult. recidunt, quæ nobiscum creuerunt, corrigenda ergo. § Plato. in Laches. car. 115. in arg. Sen. lib. 2. de Ira cap. quo niam, in prin. car. 128. in prin. § Lignum tortum &c. Erigere senem. § Eras. prouer. 2320. 1942. §

Vulgi uitia ridenda non ploranda, & facili ferenda animo. Alienis torqueri malis, æterna miseria est. § Sen. libr. de Tranq. uitæ. cap. sed nihil. car. 155. ante. § Omni uitio carere debet, qui in alterum paratus est dicere. § Tul. in Salust. Pau. ad Rom. cap. 2. a. d epist. 1. ad Corinth. cap. 9. in fi. § eadem magis quæ iudicas circumcisio prodest si legem obserues, cum alijs prædicaueris ipse improbus efficiaris. Abesse debes ab his probris quæ iacis in alterum. § Plut. libr. de utilit. ab Inim. car. 4. Orat. de quo in uer. Consilia. Eras. prou. 2833. quod alijs. § Cum tua prouideas oculis, &c. cur in amicorum uitijs, &c. gloriantur uitijs qui mala sua uirtutum loco numerant. § Sen. epist. 28. in fi. hoc tibi. § Mortales uitium penitus labuntur in omne. § Plato. libr. 2. de rep. car. 2. ante. § noctes atque dies patet atri ianua ditis. Virg. in 6. Cum uitia prosunt, peccat qui recte facit. § Sen. in prouer. § Vbi discrimen inter bonos & malos sublatum est, confusio sequitur & uitiorum eruptio.

DE VINDICTA.

Vindicta est passio iniustitiæ sequax. § Plato lib. 5. de legi. in prin. car. 1. in fi. § facta per magistratus, laudanda. supra in uer. Iniuriæ. Sero auxilio uindicta proxima. § Liui. lib. 31. car. 3. in fi. lib. 25. car. 4. ante in med. § de Gracchi interitu ex insidijs. Vindicta tarda. Eras. § prouer. 2827. de Dionisio. Plut. lib. de Sera. num. uind. § Reperit Deus nocentem. § prouer. 1511. 1936. § mali bibunt. Adrastia Nemesis. § prouer. 1538. Plato lib. 2. de repu. car. 2. a terg. § eorum quæ iniuste hic commiserimus uel nos uel nati natorum. Nec me fugit quam sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. § Tul. ad Atticum. car. 548. Et si daturus &c. ad Brutum. § Sero molunt Deorum molæ. § prouer. 3382. 1556. § ad Deorum aures, Deus ulciscetur. § prouer. 2863. § Mihi uindictam. &c. Pau. ad Rom. cap. 12. d. Deuteron. cap. 32. c. Eccl. cap. 28. a. ad Hebre. cap. 10. e. § mea est ul-

tio,& ego retribuam eis in tempore. Euenit malo male. § prouerb. 2749. Alcia. fab. 167. 168.170. § Ipse perit proprijs succubuitque dolis. Vindicta uana. § Et in cap.de Deo.num.5. § hominem mortuum non mordere. § Plut.in Pompeij uita.in fi.in Bruti uita car.antepenul. in prin. § Bono uinci satius est, quam malo more iniuriam uincere. Flet uictus uictor interijt,uictoria pernitiosa. § Salu.in Iug. car.56.Cadmea uictoria.prouer.Pausan.lib.9.car.4.ante,de Thebanis. Eras.prou.1524.Plut.in Demost.uita.car.ult.in prin. § De hostibus superatis aut ciuibus trucidatis gaudium capiam. § Liui.de M.Liuio cons.in Annibalem.Alcia.fab.159. § Et per Catonem censo. in Celtiberos,qui mænibus oppida plura certa die spoliari iussit. § Liui. in eo.lib.34.car.3.in fi.181. § Non tam iucundum est uindicari, quam decipi miserum. § Plin.epist.22.lib.6.& 8.car.166. § Qui patrem lædit a filijs uindictam expectat. Vnde dicitur, Stultus,qui patre perempto filijs pepercit. § de Aegisto.Home.lib.3.odiss.car.4. Eras.prou. car.131.num.953.Machia.lib.3.discurs.cap.4. § Parmenionem iussu Alexandri interfectum Aminta filio interfici iusso, quia insidiarum particeps & conscius,siue etiam timendus in uindictam filij. § Arria. lib.3.car.143. in prin. § & Tyrannum præsertim. § Tul.lib.ad Attic.car.559.ad Brutũ.Ouid.in 1.Elegi. § minuit uindicta dolorẽ. uidens subuersionẽ inimicorũ suorũ. § Eccl.cap.25.b.in Baruc.c.4.f. § Nihil uictoria percepta dulcius, & eosdem uinctos ad supplicium duci uidere. § Tul.in ult.Ver.in med. car. 244. a terg. § Atrox exemplum seruile in dominos.not. § Ponta.lib.3.de Obed.cap. & Romani. § Ab alijs expectes,quod alteri feceris. § prou. de quo Senec. epist.94.in med.car.51.in prin. § Vnde naufragium gaietanum. Iouius. § lib.3.histor.car.84.Machia.lib.4.histo.car. 107 § pronior est læsus ad uindictam,quam ad beneficia gratus. Vindicta quando per missa etiam corporalis.uim ui repellendã. § Gel.lib.12.cap. 7. Vale. cap.de pudic.uindic.In Mario, cap. infam.rei.car. 171. in fi. Tul.in 1. offic.car.7.in fi.lib.2.car.35.ante in fi.Diogenis est responsum,de quo Plut.lib.de utilit.ab Inim.car. 2. in fi. uel 394. 395. ante. § ultio in inimicũ quomodo melius, Site ipsum honestũ ac bonum præstiteris.

Est ulciscendi modus & puniendi.Iniuria propulsanda. Vlciscemurque eos qui nocere nobis conati sunt,tantaque afficiamus pena, quanta patitur humanitas. & in uer. Seuerit. frequens uindicta paucorum odium reprimit,omnium irritat. § Sen.in suis prouer. § læso doloris est remedium inimici dolor. Vindicta quandoque in pernitiem cadit. § Geu.epist.1.in fi. § Vindicta nemo magis gaudet quam fæmina. § Iuuen.Sat.13.in med.car. 58. in fi. § Cupio istorum nau-

fragia,ex terra intueri. § Tul.in epist.ad Atticum.li.2. de Geogra. §

DE VICINO.

Vicinus,sterilitas, morbus, hæc tria æque nocēt. § Palad.li.1.cap. 6.Cato in princ.lib.de Agric.Colu.lib.1.cap. 3. § pluribus conqueritur Plin. § lib.18. cap.5. in prin. Plato lib. 8. de legi. car. 3. ante in med. § multa damna sæpius, in uicinia facta, magnas inimicitias pariunt. Vicinitatem difficilem & amaram reddunt, propterea caueat uicinus ne uicino noceat,&c. Platycheta dicitur talis. § Plutar. in Problem.car.219.Tul.in oratio.pro Plancio,car. 5. ante in fi. § Laudanda & amanda uicinitas,quæ retinet ueterem officij morem. § Eras. prouer.32.Plin.d.lib.18.cap.6.in fi.de Catone ipso, agendum ut diligant uicini. § Irritati offendunt aut iniurias perpetiuntur. § Herod.lib.7.car.2.in med. § Aliquid mali propter uicinum malum esse. § Plaut.in mercat.cap.agite.car.218. in prin. § Melior est uicinus iuxta,quam frater procul. § prouer.cap.27.b. § Themistocles prædium uendens præclamari iussit, bonum uicinum etiam habere. § Plut.in apophtheg. car. 134.ante.Alcia.fab.161.raptabat,&c.& in uita Themist.ipsius car.4.in prin. § Probum illi uicinum. Nunc ego illud esse uerum uerbum experior uetus, Aliquid mali, &c. supra. Quid magis infidum quam uicinus hostis. § Polyb.lib.4.car. 162. a terg. § francum amicum habeas,uicinum minime. § Aemil.in Car.car.166.a terg. § Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa & in domo cōmuni. § prou.cap.21.in prin.25. in fi. § Agrū paraturus ante omnia intueri oportet aquarum uim aut uicinum dicebat Cato,de quo supra not. § Plin.d.cap.5.in prin. lib. 18. §

DE VITA HVMANA.

Vita humana mille casibus subiecta est continuis, est igitur occurrendum quandocunque. § Gel.lib.13.cap.27.Orat.oda.13. lib.2. § quod quisque uitet nunquam est homini satis cautum & in horas. Est sicut ferrum,&c. § Gel.lib.11.cap. 2. in fi. § Longa est uita si diligenter dispensetur.supra in uer.Breuit.uitæ. Dispensanda est secundum naturam hominis propriam. § Sen.lib.1.de Tranq.uit.car.3. cap.suscipere.ca.æstimanda.& in uer. Actio.supra.hic.cōsidera.&c. Alcia.fab. 147. § Viuit qui bene uiuit. § Plaut.in Trin.cap.2.car. 2. ante. in med. § Qui multis usui est,qui latitant mortem suam antecesserunt. § Sen.epist.61.in fi.desinamus.Geu.lib.1.car.237. § Vixit & uiguit amplissimum uitæ spatium,usque ad sapientiam uiuere. § Senec.ipse epist.93.in med.in epist. Diodo.lib.1.in prin.car.1. a terg. § Omnes fere mortales naturæ infirmitate maiorem uitæ partem ociosi ac segues degunt. Quorum uitæ ac mortis æqua est obliuio, decorum est

mortales

mortales labores perpeti pro gloria immortali. § Eraſ. prouer. 189. ante car. 191. § Nec tibi nec alijs utilis. Vbi Cerui abijciunt cornua, congregatio non uitanda. Antimapolim græce. non & ſemper frequentanda, ſed alternanda ad tempus. § Sen. epi. 5. quod. § Abijt & Taurus in Siluam. prouerb. 43.

Nati enim ſociabiles ſumus. Ageſilaus de quo Xenoph. § car. 200. in princ. § Vnde plures in magna hominum frequentia præclareſcere cupiunt. § Ponta. lib. 1. de fortit. cap. Vtque ad fortunam. car. 280.

Quieta uita & Alcedonia dicitur. § Eraſ. prouer. 1552. § Sibi canere & muſis ſibi uiuere. § prouer. 2480. Plin. lib. 7. epiſt. 25. o quantum. epiſt. 23. 24. lib. 4. magnam &c. proxime, &c. a ter. li. 5. epi. 6. in fi. amaui. car. 130. lib. 1. epiſto. 9. mirum eſt. § Electa & iucundior per Vliſſem ut optima. § Plato in Hippia de pulcro in prin. lib. 6. de rep. car. 3. ante. § Quietem agunt & ſua duntaxat curant, dum uenti perflant. Intra parietes tuti permanent. § & lib. 10. in fi. car. ult. in med. præteritorum laborum memoria ab ambitione ceſſantem quæſiſſe priuati hominis, minimeque curioſi uitam, &c. iucundiſsima eſt. § Plin. de Spurinna philoſ. epiſto. 1. li. 3. § uita ſecura ſine incurſionibus fortunæ, dicitur mare mortuum, inquit Demetrius, de quo Senec. § epi. 68. in fi. ita cõmun. § Varijs actionibus dedita quæ potior. § Orat. lib. 1. oda. 1. oda. 2. Epod. Sat. 1. lib. 3. odi profanum uulgus. § beatus ille qui procul negotijs, &c. cur inuidendis poſtibus, &c. Vita priuata qualis, not. ubi ſupra. § & in primo epiſto. Orat. Si bene te noui. in fi. Sit mihi quod nunc eſt (etiam minus) ut mihi uiuam, quod ſupereſt æui cum tranquillitate ſit, de qua Senec. § lib. 1. car. 2. ante. § Alit liuorem infælix inertia. § & cap. ſequen. Aduerſus, &c. § Si te ad ſtudia reuocaueris, omne uitæ faſtidium effugeris, multos in amicitiam attrahes, affluet ad te optimus quiſque, nam ſi omnem conuerſationem tollimus, & generi humano renuntiamus, uiuimuſq; in nos tantum cõuerſi, &c. § Tul. in 1. offic. car. 13. ante. §

Multi fuerunt & ſunt qui tranquillitatem expetentes ipſam, a negotijs pub. ſe remouerunt, & etiam nobiliſsimi philoſophi, uel & uiri graues, &c. § Ponta. in 1. de prud. cap. de uita perfecta. § Vixerunt nõ nulli in agris delectati re ſua familiari, &c. facilior & tutior minuſque moleſta uita. Ocioſorum fructuoſior & aptior rerum gerendarum cura. § Plut. libr. de tranqu. animi. car. 2. 3. § unde quærela Achillis ad ocium inclinati ex iracundia. pondus iners terræ ſedeo cuſtodia claſſis. Agamemnoni graue erat, quod multis imperaret. § & car. eius ulti. ubi ſupra. Senec. epiſto. 55. de uaria geſtatione. epiſto. 69. de ocio, concilio, &c. § non ędificiorum, elegantia, auri pondus nobilitas, &c.

uitæ serenitatem afferunt placidamque uitam, sed animus ab negotiorum anxietate feriatus, procul à prauis consilijs, secũ (ut dicitur) uiuens, a quibus commendabiles actiones manant, hilaris profert, &c. § Senec. idem exi. 10. Sic est, &c. § fuge multitudinem, fuge paucitatem, fuge etiam unum, ut de Crate per Stilbonem, caue ne cum malo etiam loquaris, uiue cum hominibus tanquam Deus uideat, sic loquere cum Deo tanquam homines audiant. § Virg. in georg. car. 28. § me uero, &c. Ante omnia musæ rura mihi, &c. Lætus sorte tua uiues sapient. &c. § Orat. in Epid. epistola, urbis amatorem. in fi. § Late uiuens. § prou. car. 221. ex Eras. prou. 1970. 1950. §

Equus me portat, alit rex, nemo me carpit, neminem reprehendo, &c. § Plin. episto. 9. lib. 1. § Vitam contẽne. supra. in uer. Fortit.

Vitam appetunt quam plures alienam magisquam propriam. § Orat. ubi supra. lib. 1. Sat. 1. & in penul. Sat. 7. Romæ rus optas. § Quã scit uterque libens, censebo, exerceat artem. § li. 1. episto. ad Venniũ, & in uer. Prandia. §

DE VNO.

Vnus tantum uersatur male, &c. § Eccl. cap. 4. b. § unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, tamen laborare nõ cessat. § Alcia. fab. 41. Home. in 10. Ilia. Diomedes, &c. car. 5. ante. § Solum mens hominem dextra ve destituit. Duo euntes cogitant quid utile sit. Solus quamuis cogitet, tamen tardior mens ei & consilium tenue. Nemo solus satis sapit. supra hic. § Tul. in 1. offi. car. ult. ante. in med. § Animi magnitudo remota communitate coniunctioneque humana, feritas est & immanitas. Consolatio hominum uincit cognitionis studium. Solitudinem fugere, & socium studij quęrere decet, &c. Sine socio nulla iucunda possessio. § Senec. episto. 6. in med. intelligo, &c. car. 74. in princ. de remed. fortuit. in fi. Amicum perdidi, &c. Eras. prouer. car. 69. car. 242. in prin. § Vnus uir, nullus uir. Duobus pariter euntibus. Multæ manus onus reddunt leuius. § prouer. car. 173. in fi. Iosep. lib. 18. antiqu. Iudai. cap. 15. in fi. de Tiberio Impe. in Caium successorem. §

Contra, unus, immo non duo reges, una domus non alit duos canes. § prou. car. 153. Pau. ad Ephes. cap. 4. b. & in uer. Deus. in uer. Princeps. supra. § Vnus Deus, unum baptisma, una fides, &c. Vnus dominus, unus qui præcipiat in domo, & in exercitu unus dux. § Machia. li. 3. discurs. cap. 15. prou. de quo Plut. in Cato. uticen. car. 3. a ter. in med. etiam si Cato esset Cyrus, de quo Xenop. li. 7. car. 124. § Virorum uirtus coagmentata etiam infirmorum. § Hom. li. 13. Ilia. car. 5. in fin. §

DE

DE VOLVPTATE.

Voluptas eſt doloris effugium. § Plato.in Phile.in med.car.38.in prin.Tul.in 2.ante fin.in prin.car.65.lib.1.car.55.ante 56.58. § lætitia in animo, iucunditas in corpore. § li.2.car.3.in fi. Lactan. lib.3. cap.17. in fi. § Quali forma, quibus & ancillis. § Tul. ubi ſupra. car.79.ante. § regali forma ancillata per uirtutes. Duplex eſt uel & multiplex. § Plato.ubi ſupra.car.ult.a ter.& in Phedro. car.3.a terg. in prin. § Bona & mala.Si ratio ſuperat,temperantia dicitur. Si ſuperatur per uoluptatem,dicta libido,quæ & multiformis eſt.Ingluuies in cibis,ebrietas in potu,Aetos, ideſt amor. §Ponta.li.1.de prud.cap.de beate uiuendo.car.155.ante,de uoluptate.lib.1. car. 1. in fin. de fortit. car.2. § Vna eſt ſpecies uoluptatis ex conſecutis uictorijs uel uirtutibus cum labore.Suauis eſt enim laborum præteritorum memoria.Tul. § ubi.ſupra.car.4.fin.in fi.lib.1.car.4.fin. car. 7. a ter. 55. § Alia ex mollicie uel deſidia. § Ponta.etiam lib.2.de prud.car. pen. § Voluptatis ancillæ ſunt delectatio,gaudium,iucunditas,exultatio, geſtientia &c.Inde econtra.Dolor cuius comites ſunt mæror, moleſtia, languor, laſsitudo,ignauia,negligentia,&c. § plura.1.lib.de fortit.car.1.in fi. 50.Plato.lib.8.de rep.car.pen. ante in fi. a terg. in princ. § neceſſariæ habentur aliquę,& aliæ minime ſi cum temperantia uel excedentes ad appetitum. § li.6.de legi.car.fi.ante in med.li.9. in eius prin. § Trina indigentia uel cupiditate omnia dependent,ſi recte uirtus, ſi contra uitium naſcitur.Cibi cupiditas potus & ueneris,&c. plura. § Sen.epi. 21.in fi.Cum iſtis. § uoluptas naturalis eſt, non neceſſaria, huic nihil debes ſi quid impendis uoluntarium eſt.Venter poſsit,appellat,non eſt moleſtus creditor,paruo dimittitur.&c.Eſt uirtus placidis abſtinuiſſe bonis. § Ouid.in epiſt.ad Paridem. § Sperne uoluptates, nocet empta dolore uoluptas. § Orat.in 1.epiſt.Troiani belli.&c.in fi.Plato.ubi ſupra in Phil.car.38.ante in fi. § Voluptati deditus honeſtate careat,neceſſe eſt,dicit Lactan. § li.3.cap.8. § Qui honeſtati ſtudet uoluptate quia repugnāt appetitus & moderatio. §Sen.epi.pen.in fi. eius.Tul.ubi ſupra car.ult.lib.2. § Voluptas eſt humilis,puſilla, & in nullo habenda pretio,nullam ſpem ſalutis habet æger, quem ad intemperantiā medicus hortatur. § Tul.in 1.parad.in fi.& in pen. § non eſt tantum ab hoſtibus armatis ætatis noſtræ periculum, quantum ab circunfuſis undique uoluptatibus, qui eas ſua temperantia frenauit ac domuit uictoriam maiorem peperit,&c.dixit Scipio ad Maſiniſſam, de Sophonisba captiua in uxorem uſurpata. § Liui lib.30. car. ante in med. § Caue ne multa bona deformes uno uitio,& tot bonorum gratiam,&c.ubi ſupra. § Plato.in 1.de legi.in prin.car.2.in prin.§ Optima

tima habetur uictoria seipsum uincere, Turpissimum & pessimum uinci a seipso. Tantum adijces ad uirtutem, quantum ex uoluptatibus abstuleris uel abstraxeris. ‡ Sen. lib. de moribus car. 71. in fi. lib. de benefi. ult. cap. hæc. Demetrius. ‡ Voluptas ipsa fragilis, ac debilis & breuis fastidit obiecta, quo auidius hausta est uiro digna est, non implere corpus, non cupiditatibus irritare, &c. ‡ lib. de beata uita, ubi supra. car. 1. a terg. med. ‡ Voluptas est humile quid seruile caducum, &c. Virtus altum quiddam est. supra in uer. Virtus. præceperunt ueteres optimam sequi uitam, non iucundissimam, ut rectæ ac bonæ uoluptates, non dux sed comes uoluptas sit. ‡ Tul. ubi supra, car. 89. ante libr. 2. car. penu. a ter. Lactan. lib. 6. cap. 12. in fi. ‡ fugienda uoluptas quia eneruat & noxia est. si præstes animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. ‡ Eccl. cap. 18. in fi. Vale. cap. de abstin. in Fabric. cap. de luxuria in volscinienfibus. car. 194. in prin. ‡ Quę urbs uoluptati plurimum tribuit, Imperium max. amisit. Quæ labore delectata est occupauit. Voluptates extirpa &c. ‡ Sen. epist. 104. in fi. in moment. epi. 51. in fi. quomodo. epist. 75. in med. episto. tua, car. 31. in fin. ‡ Voluptates eneruant & effæminant. ut supra. hoc multarum tibi urbium ostendit euentus. &c. deinde sperandæ opes, auctoramenta seruitutum, &c. ‡ epist. 77. Tu me inquis, &c. Subito, & cæ. ‡ dimitte istas uoluptates turbidas magno leuandas. &c. Est enim malorum esca. ‡ Plato. de quo Plut. in Caton. uita censor. car. 1. a terg. In Annibal. car. 5. a terg. Idemque Tul. ut supra. Salust. in Catili. de Sylla. car. 8. Loca amæna. &c. Carda. libr. 11. de subtilit. car. 444. & econtra. car. 448. ‡ Nulla capitalior pestis, quam corporis uoluptas. Cuius auidæ libidines, effrenatæ, ad potiundum incitarentur, unde nullum scelus, nullum magnum facinus ad quod quis non impellatur, nihil & tam inimicum quã uoluptatem detestabile ac pestiferum. ‡ Tul. libr. de senect. in med. car. 82. ante ex Plato. in Tymæo. car. 6. fin. ante in fi. ‡ Corrumpunt blandæ uoluptates omne robur animi indolemque uirtutis, ingenium labefactat, consilium eripiunt, quo pernitiosius nihil afferri potest. Vnde Orat. ‡ in epist. Troiani belli. car. 191. ante. ‡ Vtile proposuit nobis exemplar Vlissem, &c. Inescare homines. ‡ Plato in Prothag. car. ult. ante, in med. Eras. prouer. 191. in prin. ‡ A uoluptatibus superari extrema inscitia est. ‡ lib. 1. de legi. car. 3. ante lib. 8. car. antepen. in fi. ‡ Voluptate uicta fælicit. uiuunt, uicti autem econrra.

Loca uoluptuosa etiam fugienda quia pernitiosa. ‡ Sen. epist. 51. in fi. quomodo. Salust. in Catili. de Syllæ militibus, car. 8. Machia. lib. 2. discurs. cap. 19. li. 7. histor. car. 219. Loca amęna &c. car. 6. a ter. ‡ Capio uoluptatẽ quod hac uoluptate non capiar. ‡ Plin. epi. 5. li. 9. Liui. de

de Asiæ delitijs.li. 38.car.3.a ter.in prin.in oratio.con sulis.&c.} Voluptas locorũ diuertit animos. Loca amęna uoluptuaria facile in ocio feroces animos militũ molliuerat, fugienda est,quã pri mum amænitas Asiæ, tantum hæ peregrinæ uoluptates ad exturbandum uigorem animorum possunt. Trahit sua quemque uoluptas. { Virg. in Alex. 1. in fin.Sen.epist. 108.in prin.Id de quo &c.epist.59.in fi.ubi plura.Tul.in 1.offic.car.15.a terg.supra.in Ver.labor. } fugite eneruatam fælicitatem.Nulla uoluptas est quæ assiduitate sui fastidium non pariat. in { uer.saciet.supra.Plin.lib.12.cap.18.prouer.cap. 25.c. Ponta.in prin. de obed.cap.cohercendas uolupt.& in dial.Charon. car. 55.} Voluptatem cõmendat rarior usus. { Iuuen.Sat. 11. in fin. } Nulla est sincera uoluptas. { metham.lib.7.car.88. } de Dionisio Tyranno. Macrob. { lib.de somno Scip.cap.10. car.72. } Districtus en sis, & cæ. { Orat. in 3.carm.oda 1.Plato lib.7.de legi.car.1.in fi. lib. 1. car.antepenul.ante in med. }

Voluptates modicas non omnino fugiendas,nec etiam dolores, sed medium cum temperantia.lib.5.car.2. a ter. in prin. } Abstinendum a nimio risu,& lachrimis,lętemurque per totam uitam magisquam do leamus. Temperatam uitam unam esse dicimus, &c. modica laxat animos & temperat. { Sen.lib.2.de Ira.cap.de remed.Iræ.car.1. in med. Tul.d.lib.1.car.antepen.& ult.Ponta.in 1.de obed.ubi supra.car.7.de Temper.Muneribus.&c. } difficile est contemnere uoluptatem natura nobis insitam,cuius uis late patet. { Plin.epist.1.lib. 4. } utendum sic est ut non obsint ualetudini,honestati,facultatibus suis.Ponta. { ubi supra.car.9. } Quis tam durus & acer uoluptatis contemptor, ut non moueatur in facetum & urbanum hominem,&c.rara ergo sit & honestissima,quia inter graues occupationes cessatio grata est omnis. { Ponta.in dial.Charon.car.55.lib.4.de sermo.car. 133. }

DE VOTO.

Votum dicitur,a Dijs petere,sacrificare, munera offerre. cõpertum habemus excellentiss. quosq; apud omnes gentes sapientiæ. uiros uotis incubuisse,Indorum,Persarum,Græcorum,&c. { Plato.in Thimęo, in arg.car. 275. in prin. } Assero non esse tutum uotis uti & ad uotũ consequi si mentem non habeas,sed contraria euenire quæ petis. { li. 3.car.3.ante in med.de legi. per eundem.car.319. Eras. prou. 2304. } Votum quandoque pernitiosum,ut qui filios quandoque exoptant. supra.in uer.Deus. { Plato. in Alcibi. 2. car. 2. ante in med. in Euthip. car.ult.in fin. }

Quanta dementia est hominum turpissima uota dijs insusurrare, frustra sunt uota aut studia. { Sen.lib.ad Martian.car.146. a ter. cap.

O igna-

O ignaros. in fi.eius. ꝫ Sine ope diuina tamen nil ualemus. ꝫ Erasi prouer.car.308.in prin. ꝫ Præcipuus enim uotorum locus est, cum spei nullus est. ꝫ Plin.de leone.lib.8.cap.16.in fi. ꝫ Vouete,& reddite Domino Deo.Dauid.

DE VSVRA.

Fænerand.non esse.supra.

Vsuræ centesimæ, de quibus Senec. ꝫ libr. ult. de benefic. cap. Quid agis. ꝫ Quomodo. ꝫ Budæ. ubi supra. ꝫ uorsuram soluere. In peius ruere. ꝫ Erasm. prouerb. car. 128. ꝫ Animam debet, non fęnerandum. supra. non promercandum, quia, &c. ꝫ Tul. in 1. offic. in fin. car. antepen. a ter. ꝫ Non promitte. ꝫ Plato. lib. 11. de legi. car. 2. in fin. ꝫ

Qui abscondit frum. maledicetur, &c. ꝫ prou. cap. 10. d. ꝫ Qui non decipit, & qui non dedit pecuniam ad usuram. ꝫ Psalt. cap. 14. in fin. ꝫ Centesimam esse medium pro quoque mense soluendum pro centenario. ꝫ Budæ. in Pande. 1. car. 255. a terg. 259. 260. ꝫ cum Anatocismo. ꝫ lib. 1. de asse. car. 80. 85. Gel. libr. 16. cap. 12. Blond. lib. 5. de Rom. Triump. car. 196. 234. ante. ꝫ leges quædam institutæ in fæneratores. ꝫ Plut. in uita Luculli. car. 5. a terg. ꝫ per Aegyptios pæna erat in bonis tantum, &c. ꝫ Diodo. libr. 1. car. 11. a terg. ꝫ

DE VTILITATE.

Vtilitatem ad propriam rediguntur omnia, iustitia, fides, promissa, &c. Carneades, de quo Lactant. ꝫ libr. 5. cap. 17. libr. 7. cap. 9. in prin. & in uer. fides supra. ꝫ omnes expetimus utilitatem, ad eamque rapimur. quis est qui utilitatem fugiat. ꝫ supra. in uer. Spes lucri labor, honestum bona augere. supra. car. 2. ꝫ cõmunis utilitas uinculum est societatis maximum. ꝫ Liui. lib. 46. in prin. car. 2. ante, in fi. ꝫ Vincat utilitas, dicebat Curio, de quo Tul. ꝫ in 3. offic. in med. car. 67. in prin. Annibal & ad regem Antiochum &c. ꝫ Lucri bonus odor ex re qualibet. ꝫ Iuuen. Sat. 14. ꝫ de urinario lucro, Vespasi. in prin. Suet. in eo. Iupiter, illius temporis, esse pium statuit quodcunque iuuaret. ꝫ Ouid. in Phedra. ꝫ Vtilia ac iucunda naturaliter cupiuntur, & eliguntur. ꝫ Pont. in 1. de prud. car. 4. a ter. 149. lib. 3. de sermo. in prin. car. 212. in prin. ꝫ honestum continere debet. ꝫ Tul. late lib. 3. de offic. Orat. lib. 1. Sat. 3. ꝫ Vtilitas iusti prope mater, & æqui. & supra. in uer. Spes.

TOMI TERTII, ET VLTIMI, FINIS.

Errores

189

ERRORES EMENDANDI IN PRIMO VOlumine in impressione decursi.

car.7.lin.12. Eupatridas
lin.21. Eras. prou.num.
car.10.lin.22. Senex in tantam domum
car.15.lin.5. Ipse prius
car.18. lin.ult. Sibi arbitrantur
car. 20. in med. Index materiæ Sec.tituli
car.23. lin. 9. Ambitio, Tamusius,&c.
Translata. car. 49. per incuriam
car.25.lin.3. milites car. 90.
car. 30. lin. 11. Et non minus
car. 33. lin. 11. confirmanda permisit, & cum Crasso
lin. 24. Exercitatio in militia
car.35.in med. multa maximaque pars
car.39.lin.15. Varro inde cons.
lin.18. Soli æginam
lin.24. maximum rege
car.48.in med. Infra tit. Sequenti num.10.
in fi.eius uersutia ex prudentia.
car. 49. in med. In Iulio. capi. quæstori & cap. Siquidem.
car.50.in prin. Index titul. libri tertij.
in fi. disciplina militũ prisca pena in eosdem delinquentes
car.54.in fi. Stipẽdium car. 98. ut in Romulo
car.55.lin.4. Cohortes quinq; ad munimenta
car.58.lin.3. Car.4.Suet. in Iulio.cap. sed cum Domitius
car.60. lin. 6. ubi de Patauio
car.62.lin.6. Velites qui & læuis
car.63.in med. duæ ferme alę.
car. 67. lin. 7. Trium millium numerum pedites
car.68.lin.30. num.1.ubi de militum num.
lin. seq. armaturæ qui equitibus
car. 69. lin. 14. cap. prælia non tantum
car.72.lin.9. li.49. in med. car. 12.
car.76.lin.25. neque uibrare.
car.79.lin.4. de Batauis
lin.8. Plin.etiam lib.de uiris Illust. num. 35. de Pyrro rege.
lin.13. Velitibus tripedalem Parmam
car.81.lin. 17. cessere loco &
car.85.lin.9. Ciues.num.3.car. 58.notat
car.87.lin. 1. Turris per aggerem,&c. Aggeres
car.89.lin.27. iib.13. car. 81.
lin.36. Tacitus lib. 11.
car.90.in med. num.5. car. 58. Polybius
lin.30. Inito. car. 11. Valer.
car.91.lin. 3. Capito. in Maxi.
lin. 14. Sueto. in Iulio. cap. pręgrauant.& in Aug.
lin. 17. Et cap. A Germania
car.92.lin.9. Ex capito. Lamp.

car.

car.93. lin. 24. Instit.antiq.
lin. 28. Inducere.
car.95.lin.13. In Lucio Scipi.
car.97.lin.9. In Lucio Scipione
car.98. lin. 11. Corpus æstimari.
car.99.lin.1. præsto fuere
car. 100. lin. 30. de magnific. cap. quibus è rebus
car.101.lin.4. fæminæ etiam in fun.
lin. 24. cap. Infames rei, de Galba qui paruulos
cap.103.lin.30. In orat. Marij.
car. 104. in med. Liui.in Publ. Decio
car.105.in fi. Plut.in Alex.
car.106.lin.27. præbuit,Sueto. in Iulio Cæs.cap. in re milit.
lin.32. Polyb. lib.1. car. 13.
car.107.in med. cap.in re milit.
lin. ult. Sueto. in Iulio. cap. præd.in fi.
car. 108. in med. Nos Cultellam.
car.109.lin. 12. car. antepe.
car.110. lin. ult. Scipionem superiorem
car.11.lin.24. uni alteriue Cassis.
car.112.lin.1. quas dicimus hodie Bardas
lin.6. Quis appetebant
car. 113. in fi. Incidendas cordas nota in cap.
lin.ult. nunc preuesa
car.114.lin.16. quoque erat
lin.20. Iuue.Sat.13. in med.
lin.25. Herodian.
lin.ult. de quo diximus. car. 52.cap.
car.116. lin.7. hastæque missa uana,& in num.16.
car.119.in fi. In morte Iulij.
car. 120. in fi. Calcaribus concito
car.122.lin.11. pluribusque uictoris
liu.38. Martelossis.
car. 123. lin. 20. Plaut. in Rudenti.
car.125.lin.20. Vnius Bigæ adiectione
car. 126. lin. 12. Currum eius Messalina
car. 127. lin. 1. Ideo celerrimũ
lin. 9. Lusus confunderetur
lin.30. Suet.in Iulio.cap.ædidit
car. 128. in prin. Rheda uel & iter
lin.8. Sat.5.in fi. Capitol.
lin.87. C.Curio ministri ueste
car. 139. lin. 12. Coraulam & utriculam
lin.34. de fungis.
car. 140. in med. a Cons. Ant.
car.141.lin.10. genes.
car.143.lin.7. lib.ult.car. antepenul.
car.146.lin.30. de quo Cælius lib.
car.147. in fi. cap. Statura neq;
car.148.lin.15. Cothurnus.car. seq.
lin. antepen. Calceis matula
car.149. in med. Plaut. in Aul.
lin. 25. Ex Hom. lib. hymn. in

191

in Mercurium
car.150.in med. Ex Herodo.li. 6.cap.9.car.ult.
car.155.in med. odiss.car. 8. li. ult.car.6.
car.159.in med. Home. in Ranis car.4.
lin.pen. Home. in Apollinē. car.6.in hymnis
car.160.lin.12. car.6.penula
lin.20. Plut. in Pompeio
car. 161. in med. ueste iamdiu Serica
car.268.lin. 35. Ligula nunc.
car. 163. lin.5. lib. 19. odiss.
car.182.lin.antep. habet ordinē
car.183.lin.9. cap.5.in fi.
car.185.lin.18. pulla uel
car.186.lin.27. cap.15.cap.18.
car.187.lin.33. uēti.Ouid.in 10.
car.196.lin.5. Enodo
lin.17. decutiūtur et decerp.
lin.25. pollex uel
car.200.lin.9. Senec. epist.56.
lin.34. barbæ partem
car.204.lin.9. concrepuit
car.206.lin.7. car. 117.
car.209. lin. 17. dicuntur torneamenta
car.214.iin.13. Sanazar in fab. Salices librant in saltus
car.218.in med. Et car.2.
car.221.lin. 17. Aut sortitione, Suet.in Tiber. cap. Matronas
car.222.lin.4. cap.25.b. Et ca. 26.a.
lin. 20. car. antepen. Mulier
car.226.iin. 22. Blond. lib. 2.
car.229.lin.4. amatorio duello
car.234.in med. Et car. 4.fin.
car.236.lin.30. petente
car.240.lin.1. Cænas
lin.7. epist.septima.
car.243.lin.30. Et mense, Plau. in Menechmis.
car.246. lin. 15. Sen. etiam epi. lin. a terg. car.3.uel 53.
car.227.lin.3. Paul. & Sec.pontifex.
car.248.lin.7. deceat
car.260.lin.20. lib.5. cap.7.
car.262.lin.33. num.27. supra.
car.262. in fi. Qui nutu omnia
car.267. in med. Et uero
car.270.in med. Plaut.in Capt.
car.274.lin. 30. Castore pollux & Romulus
car.285.lin. 1. Augustinus
car.292.lin. 15. nutrit homine
car.300.lin. 28. perueniſſe ad
car.302.lin.25. Vicetino
car.302.lin.33. Scutos nostrates.25. ualet
car.305.in med. ut in uer. pes. infra car.365.in annot.
car.311.est transportatio, Insulas desertas, supra. lin. post quintā
car.312.lin. 29. lib. 32. cap. 4.
car.367.lin. 13. cap.11. libr. 4. cap.7.car.2.
lin.seq. Cladibus Hebreos
lin.seq. muscarum uis

ERRATA SECVNDI Tomi, emendanda.

car.7.lin.14. redargutum tantū
lin. seq. uxorem sibi reliquit
car.9. in prin. lin. liberationem impetrauit

impetrauit decoram. & infrà car.41.
lin.27. Valer.cap.1.
lin.pen. Et quoniam
car.10.lin.12. Supra cap. peregrinatio
car.11. in prin. uetula cladem obuenturam
car.12.lin.5. de Clariss.filijs qui
car.16.lin.3. me mortuo
lin.14. perpetrarunt ſceleratum
car.17.lin.12. Andre. Cambin.
car.18.lin.12. Corius
lin.27. fuit, de quo Geu.
car.20.lin. 18. quod reprobat.
car.23.lin.28. cæteri interfecerunt eum
car.25.in med. Iudæos,obſidione preſſos
car.26.lin.25. D. Venetos
car.28.lin.pen. Plut.in eius uita
car.30.lin. 2. bellica ut primus
car.33.lin.10. Qua fretus
car.42.in fi. Selimus
car.48. in fi. Mercidum ponit nomina &c.Herodo.lib.7.cap. 2.car.2.
car.53.lin. 24. quales Herodo. lib.2.cap.5.in fi.
car.60.in fi. In eo.cap. Abſtinẽtiam.car.33.
car.64.in fi. torno lucernis
car.65.lin.21. præfat. decad. 3.
car.66.lin.5. úllo pene ſenſu
car.106.in fi. Chriſtoforus Põtif.121.de quo ſupra.car.27.
car.107.lin.5. ex Platina Aemil.
car.108.in fi. Caracux nobil.

Ibidem Imperator tantus cum. & cæ.
car.114.in med. Interfecto Ioane Auria
car.115.lin.33. lih.8.car.ſupra.
car. 120. in med. Dibrenſium urbe
car.122.lin.13. Gazelle
car.123.in fi. Signo receptui.
car.125.lin.15. Carolo.8.Frãc.
car. 127. lin. pen. Carolo. 8. rege
car.129.lin.11. Imperat. Conſtantinopo.
lin.14. Odenati pridem interfecti uxor
lin. 34. Antoninum epiſco.
car.130.lin.1. religione
lin.11. Plin.lib.de uiris Illu.
car.131.lin.32. Xerxem clariſſ.
lin.28. Curt.lib. 5. car.49.
car.132. lin. 32. cap. 12. gnara ſed
car.134.lin.5. coegit Caius Caligula
lin.27. dolorem excuſsit.
car. 187. lin. 32. unicum quia Sandreg.
lin. 87. Exercitus ductor quia
car.139. in med. Magis & per Darium
lin. ſeq. med.ex Herodo. lib. 3.cap.5.
car.141.lin.14. Et mihi
car.142.lin.7. Et mihi.
car.143.lin.1. metu magno impetu

F I N I S.

005643512

